

مجموعه نظرات شورای نگهبان

در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی

دوره دوم

(خرداد ۱۳۶۳ تا خرداد ۱۳۷۱)

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود را
ایفا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند و با ملاحظه ضرورات کشور که
گاهی با احکام ثانویه و گاهی به ولایت فقیه باید اجرا شود توجه نمایند.

مجموعه نظرات شورای نگهبان

در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی

دوره دوم

(خرداد ۱۳۶۳ تا خرداد ۱۳۶۷)

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

اداره چاپ و انتشار معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری
نشانی: تهران - خیابان ولی عصر (عج)، نرسیده به چهار راه جمهوری اسلامی، شماره ۱۱۵۸
تلفن: ۶۶۴۹۲۷۰۸ - ۹۸۲۱ + دورنگار: ۶۶۴۹۲۷۰۷ - ۹۸۲۱ +

نام کتاب: مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی (دوره دوم)
تهیه و تنظیم: مرکز تحقیقات شورای نگهبان
ناشر: معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری
لیتوگرافی و چاپ: اداره چاپ و انتشار
چاپ اول: زمستان ۱۳۸۹
شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه
قیمت: ۱۹۰/۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۸۴۹-۱۴-۴

کلیه حقوق برای مرکز تحقیقات شورای نگهبان محفوظ است.

فهرست

مقدمه

فصل اول ۱

مصوبات تأیید شده در مرحله اول

فصل دوم ۲۹

مصوبات تأیید شده پس از رفع ابهام و ایراد

فصل سوم ۸۴۱

مصوبه لازم الاجرا شده به دلیل عدم اظهار نظر شورای نگهبان در موعد مقرر

فصل چهارم ۸۶۱

مصوبات اعاده شده به مجلس شورای اسلامی

فصل پنجم ۱۰۲۷

مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص طرحها و لوایح ارسال شده
از سوی مجلس شورای اسلامی

فهرست اصول ۱۱۸۹

فهرست تفصیلی ۱۱۹۳

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

تدوین و انتشار نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی از جمله برنامه‌های مرکز تحقیقات است که انجام این مهم از دوره ششم قانونگذاری همزمان با کار مجلس آغاز گردید و نسبت به جمع‌آوری و انتشار نظرات شورا در مورد مصوبات سایر دوره‌های مجلس اقدام شد.

این عمل مستلزم مراجعه به بایگانی سوابق، و بررسی و ملاحظه قوانین مصوب و تطبیق با آن نظرات بود. که با حصول این مهم، کتاب‌های مجموعه نظرات شورای نگهبان مربوط به دوره‌های سوم تا هفتم مجلس به زیور طبع آراسته و به توزیع سپرده شد. کار دوره دوم اینک با تأخیر در اختیار علاقمندان به مباحث حقوقی قرار می‌گیرد. علت تأخیر این بود که نظرات مربوط به این دوره با توضیحات یکی از اعضای محترم حقوقدان شورای نگهبان چاپ و منتشر شده بود و تا حدودی این خلاء نسبت به این دوره احساس نمی‌شد.

بدیهی است دومین دوره مجلس، پس از گذشت ۴ سال از تأسیس نهاد نوین شورای نگهبان، حائز شرایط و تجارب نظارتی بر قانونگذاری است. با توجه به بروز برخی اختلافات مابین شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویب برخی قوانین، در تاریخ ۱۷ بهمن ماه ۱۳۶۶ طی نامه‌ای پیشنهاد تشکیل مجمع تشخیص مصلحت نظام گردید که پس از صدور فرمان حضرت امام (ره) ملاکی برای شورای نگهبان در امر قانونگذاری قرار گرفت.^(۱)

۱. متن نامه مورخ ۱۷ بهمن ماه ۱۳۶۶:

بسمه تعالی

محضر مقدس رهبر عظیم الشأن، حضرت آیت الله العظمی امام خمینی دامت برکات و جوده الشریف در سایه اظهارات اخیر آن وجود مبارک، از لحاظ نظری مشکلاتی که در راه قانونگذاری و اداره جامعه اسلامی به چشم می‌خورد برطرف شده؛ و همان‌گونه که انتظار می‌رفت این راهنمایی‌ها مورد اتفاق نظر صاحب نظران قرار گرفت. مسئله‌ای که باقی مانده شیوه اجرایی اعمال حق حاکم اسلامی در موارد احکام حکومتی است. در حال حاضر لوایح قانونی ابتدا در وزارتخانه‌های مربوط، و سپس در کمیسیون مربوط در دولت، و سپس در جلسه هیأت دولت مورد شور قرار می‌گیرد. و پس از تصویب در مجلس، معمولاً دو شور در کمیسیونهای تخصصی دارد، که با حضور کارشناسان دولت و بررسی نظرات متخصصان، که معمولاً پس از اعلام و انتشار به کمیسیون‌ها می‌رسد، انجام می‌شود. و معمولاً یک لایحه در چند کمیسیون، به تناسب مطالب، مورد بررسی قرار می‌گیرد. ←

→ و دو شور هم در جلسه علنی دارد، که همه نمایندگان و وزرا یا معاونان وزارتخانه‌های مربوط در آن شرکت می‌کنند، و به تناسب تخصص‌ها اظهار نظر می‌کند و پیشنهاد اصلاحی می‌دهند. و اگر کار به صورت طرح شروع شود، گرچه ابتدا کارشناسی دولت را همراه ندارد، ولی در کمیسیون‌ها و جلسه عمومی، همانند لوایح، کارشناسان مربوط نظرات خود را مطرح می‌کنند. پس از تصویب نهایی، شورای نگهبان هم نظرات خود را در قالب احکام شرعی یا قانون اساسی اعلام می‌دارد که در مواردی مجلس نظر آنها را تأمین می‌نماید. و در مواردی از نظر مجلس قابل تأمین نیست، که در این صورت مجلس و شورای نگهبان نمی‌توانند توافق کنند. و همین جاست که نیاز به دخالت ولایت فقیه و تشخیص موضوع حکم حکومتی پیش می‌آید. گرچه موارد فراوانی از این نمونه‌ها در حقیقت اختلاف ناشی از نظرات کارشناسان است که موضوع احکام اسلام یا کلیات قوانین اساسی را خلق می‌کند. اطلاع یافته‌ایم که جنابعالی در صدد تعیین مرجعی هستید که در صورت حل نشدن اختلاف مجلس و شورای نگهبان، از نظر شرع مقدس یا قانون اساسی یا تشخیص مصلحت نظام و جامعه حکم حکومتی را بیان نماید. در صورتی که در این خصوص به تصمیم رسیده باشید، با توجه به اینکه هم اکنون موارد متعددی از مسائل مهم جامعه بلامتکلیف مانده، سرعت عمل مطلوب است.

عبد الکریم موسوی - سیدعلی خامنه‌ای - احمد خمینی

میرحسین موسوی - اکبر هاشمی رفسنجانی

- پاسخ حضرت امام (ره):

بسم الله الرحمن الرحيم

گرچه به نظر این جانب پس از طی این مراحل زیر نظر کارشناسان، که در تشخیص این امور مرجع هستند، احتیاج به این مرحله نیست، لکن برای غایت احتیاط، در صورتی که بین مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان شرعاً و قانوناً توافق حاصل نشد، مجمعی مرکب از فقهای محترم شورای نگهبان و حضرات حجج اسلام: خامنه‌ای، هاشمی، اردبیلی، توسلی،^۱ موسوی خوئینی‌ها، و جناب آقای میر حسین موسوی، و وزیر مربوط، برای تشخیص مصلحت نظام اسلامی تشکیل گردد؛ و در صورت لزوم از کارشناسان دیگری هم دعوت به عمل آید و پس از مشورت‌های لازم، رأی اکثریت اعضای حاضر این مجمع مورد عمل قرار گیرد. احمد^۲ در این مجمع شرکت می‌نماید تا گزارش جلسات به این جانب سریع‌تر برسد.

حضرات آقایان توجه داشته باشند که مصلحت نظام از امور مهمه‌ای است که گاهی غفلت از آن موجب شکست اسلام عزیز می‌گردد. امروز جهان اسلام نظام جمهوری اسلامی ایران را تابلوی تمام نمای حل معضلات خویش می‌دانند. مصلحت نظام و مردم از امور مهمه‌ای است که مقاومت در مقابل آن ممکن است اسلام پابرهنگان زمین را در زمانهای دور و نزدیک زیر سؤال برد، و اسلام امریکایی مستکبرین و متکبرین را با پشتوانه میلیاردها دلار توسط ایادی داخل و خارج آنان پیروز گرداند. از خدای متعال می‌خواهم تا در این مرحله حساس آقایان را کمک فرماید.

۱۷ بهمن ماه ۱۳۶۶

روح‌الله الموسوی الخمينی*

۱- آقای محمدرضا توسلی (محلالتی) از اعضای دفتر امام (ره).

۲- آقای سید احمد خمینی.

* ر.ک: صحیفه امام (ره)، ج ۲۰، ص ۴۶۳.

اینک مجموعه نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات دوره دوم مجلس شورای اسلامی که به استناد موازین شرع و قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸ (قبل از بازنگری ۱۳۶۸) صادر شده است، پیش روی خوانندگان محترم قرار دارد؛ این کتاب در پنج فصل به شرح ذیل تدوین شده است:

فصل اول دربرگیرنده دویست و دوازده مصوبه است که در مرحله اول و بدون ایراد شورای نگهبان مورد تأیید قرار گرفته است. مشخصات این مصوبات به صورت جدول تنظیم شده و شماره و تاریخ نشر آنها در روزنامه رسمی نیز برای مراجعه به متن کامل مصوبات درج گردیده است.

فصل دوم شامل یکصد مصوبه است که پس از ایراد شورا از حیث ابهام در متن و یا مغایرت و مخالفت با شرع و قانون اساسی برای اصلاح به مجلس شورای اسلامی اعاده شده و پس از اصلاح از سوی مجلس، مورد تأیید نهایی شورای نگهبان قرار گرفته است. در این فصل از نقل متن کامل مصوبات مطول نظیر لوایح بودجه و یا موافقتنامه‌ها صرف‌نظر شده و تنها متن مواد و تبصره‌های مورد ایراد شورای نگهبان درج گردیده است.

فصل سوم تنها دربرگیرنده یک مصوبه است که شورای نگهبان در موعد مقرر قانونی نسبت به آن اظهارنظر نکرده و با انقضای موعد مقرر (به موجب اصل ۹۴ قانون اساسی) لازم‌الاجرا گردیده است.

فصل چهارم شامل بیست و سه مصوبه است که با اعلام ایراد از سوی شورای نگهبان به مجلس شورای اسلامی اعاده شده و تا پایان دومین دوره قانونگذاری مجدداً برای اظهارنظر به شورای نگهبان ارسال نشده است.

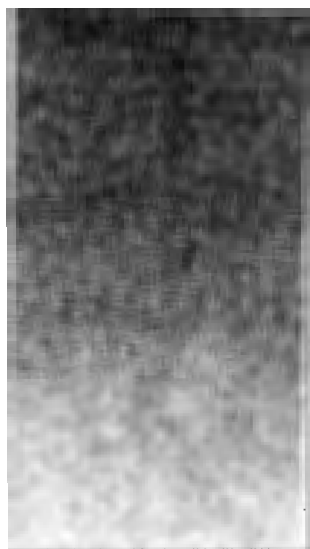
فصل پنجم دربرگیرنده سه مصوبه می‌باشد که با اصرار مجلس شورای اسلامی بر نظرات خود و عدم تأمین نظر شورای نگهبان در اجرای اصل یکصد و دوازدهم قانون اساسی، به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شده و به تصویب آن مجمع رسیده است. لازم به ذکر است که مصوبات مذکور پس از اتمام دوره دوم و همزمان با تشکیل مجمع تشخیص در آن مرجع مورد بررسی و تصویب قرار گرفته است. لکن به دلیل اینکه مرحله اول شکل‌گیری آن مصوبات مربوط به دوره دوم مجلس شورای اسلامی می‌باشد، در این مجموعه آورده شده است.

هر چند در گردآوری این مجموعه دقت کافی و تلاش فراوان صورت گرفته است، اما مدعی عاری بودن آن از عیب و نقص نیستیم، لذا از تمامی دانش پژوهان و محققان به ویژه حقوقدانان و قضات محترم تقاضا می‌شود از ارائه نظرات اصلاحی دریغ نفرمایند. مرکز تحقیقات شورای نگهبان ضمن اعلام آمادگی و سپاس پیشاپیش از نظرات خوانندگان فرهیخته و ارجمند از این حرکت علمی، استقبال و باب ارتباط در این عرصه را برای همیشه مفتوح می‌داند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

مرداد ماه ۱۳۸۹

فصل اوّل

مصوبات تأیید شده

در مرحله اول

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت اظهار نظر	شماره و تاریخ تقاضای استعجال شورای اجرایی (۱)	تاریخ جلسه تأیید شورای نگهبان	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۱	طرح اصلاح قانون انتخابات	۱۳۶۲/۴/۱۴	ق-۲۱۰ ۱۳۶۲/۴/۱۲	۱۳۶۲/۴/۱۴	۱۳۶۲/۵/۶ ۱۳۶۲/۵/۱۴
۲	طرح سه فوریتی الحاق یک ماده به قانون الحاق موادی به آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی در خصوص رأی اعتماد	۱۳۶۲/۵/۱۱	—	۱۳۶۲/۵/۱۱	۱۳۶۲/۵/۲۱ ۱۳۶۲/۵/۲۱
۳	لایحه راجع به تفسیر بند دهم تبصره ۳ قانون خدمت یک ماهه پزشکان و واسطه‌گران حرفه پزشکی و پیراپزشکی مصوب ۶۰/۸/۲۴	۱۳۶۲/۵/۱۱	ق-۳۱۱ ۱۳۶۲/۵/۱۵	۱۳۶۲/۵/۱۷	۱۳۶۲/۵/۸ ۱۳۶۲/۵/۱۷
۴	طرح قانون تفسیر تبصره ۸۲ قانون برده سال ۱۳۶۲	۱۳۶۲/۵/۱۱	ق-۳۱۲ ۱۳۶۲/۵/۱۵	۱۳۶۲/۵/۱۷	۱۱۵۰۷ ۱۳۶۲/۵/۸
۵	لایحه راجع به ثبت و گزارش اجرای بیماری‌های سرطانی	۱۳۶۲/۷/۵	ق-۵۲۰ ۱۳۶۲/۷/۸	۱۳۶۲/۷/۱۷ ^(۲)	۱۱۵۵۷ ۱۳۶۲/۸/۸
۶	لایحه راجع به اصلاح ماده واحده قانون تشکیل سازمان حساسی	۱۳۶۲/۷/۵	ق-۵۲۱ ۱۳۶۲/۷/۸	۱۳۶۲/۷/۱۰	۱۱۵۵۵ ۱۳۶۲/۸/۹
۷	لایحه راجع به موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک خلق الجزایر	۱۳۶۲/۷/۸	ق-۵۳۲ ۱۳۶۲/۷/۱۱	۱۳۶۲/۷/۱۷	۱۱۵۵۷ ۱۳۶۲/۸/۸
۸	لایحه راجع به اجازه فروش موزون سبک‌ها و موپیت‌ها به نامرسان‌ها و کارکنان واحد شرایط و پرداخت هزینه سوخت و نگهداری آنها به افراد مزبور	۱۳۶۲/۷/۱۰	ق-۵۳۳ ۱۳۶۲/۷/۱۱	۱۳۶۲/۷/۱۷	۱۱۵۵۸ ۱۳۶۲/۸/۹

۱. اصل نمود و پنجم قانون اساسی: ادر مواردی که شورای نگهبان مدت ده روز را برای رسیدگی و اظهار نظر نهایی کافی نداند، می‌تواند از مجلس شورای اسلامی جداگانه برای ده روز دیگر با ذکر دلیل خواستار تمدید وقت شود.

۲. شورای نگهبان ضمن تأیید مصوبه مذکور متذکر شد: لازم به تذکر است از سوری شورای نگهبان در پاسخ به سوال نظام پزشکی نیست به مواردی از آیین نامه نظام پزشکی اظهار نظر شده است که به پیرست تصویر آن جهت استحضار مجلس شورای اسلامی ارسال می‌شود.

ردیف	عنوان طرح و تاریخ مصوب	تاریخ تصویب معموبه در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت انتظار نظر شورای اعلی	شماره و تاریخ تقاضای استیضای شورای ارباب اعلی ^۱ قانون اساسی	تاریخ جلسه تأیید شورای اعلی	شماره و تاریخ نامه تأیید شورای اعلی	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۹	لایحه راجع به موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه	۱۳۶۲/۷/۱۰	ق-۵۳۴ ۱۳۶۲/۷/۱۲	—	۱۳۶۲/۷/۱۷	۱۸۶۴ ۱۳۶۲/۷/۱۷	۱۱۵۵۷ ۱۳۶۲/۸/۸
۱۰	لایحه دولت در خصوص انتقال حق بیمه سهم مستخدمین شاغل ارتش از سازمان تأمین اجتماعی به صندوق بازتأمین ارتش جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۲/۷/۱۷	ق-۵۵۷ ۱۳۶۲/۷/۱۸	—	۱۳۶۲/۷/۱۹	۱۹۲۱ ۱۳۶۲/۷/۱۹	۱۱۵۵۷ ۱۳۶۲/۸/۸
۱۱	لایحه راجع به الحاق به مشاوره نامه حمل و نقل های بین المللی با راه آهن	۱۳۶۲/۷/۱۹	ق-۵۵۷ ۱۳۶۲/۷/۲۲	—	۱۳۶۲/۷/۲۴	۱۹۳۸ ۱۳۶۲/۷/۲۴	۱۱۵۵۸ ۱۳۶۲/۸/۹
۱۲	لایحه راجع به اعصاب سوابق خدمت اشخاصی که در نهفت سوادآموزی خدمت کرده اند، در سوابق خدمتی آنان در دستگاه های دولتی	۱۳۶۲/۸/۳	ق-۶۲۳ ۱۳۶۲/۸/۵	—	۱۳۶۲/۸/۸	۲۰۱۰ ۱۳۶۲/۸/۸	۱۱۵۷۳ ۱۳۶۲/۸/۲۸
۱۳	لایحه راجع به اعزام مستخدمین شرکت های دولتی و مؤسسات دولتی غیر مشمول قانون استخدام کشوری به عنوان مأمور به وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی، مشمول این قانون و سایر شرکت ها و مؤسسات دولتی	۱۳۶۲/۸/۱۰	ق-۶۴۴ ۱۳۶۲/۸/۱۳	—	۱۳۶۲/۸/۱۶	۲۰۴۴ ۱۳۶۲/۸/۱۶	۱۱۵۷۹ ۱۳۶۲/۹/۶
۱۴	لایحه راجع به احساب سنوات خدمت قضات دادگاه های انقلاب	۱۳۶۲/۸/۱۳	ق-۶۵۱ ۱۳۶۲/۸/۱۴	—	۱۳۶۲/۸/۱۶	۲۰۵۲ ۱۳۶۲/۸/۱۶	۱۱۵۷۹ ۱۳۶۲/۹/۶
۱۵	لایحه راجع به افزایش سرمایه ایران در بانک بین المللی توسعه	۱۳۶۲/۸/۱۷	ق-۶۷۳ ۱۳۶۲/۸/۲۰	۲۰۹۱ ۱۳۶۲/۸/۲۹	۱۳۶۲/۹/۴ ^(۱)	۲۱۷۷ ۱۳۶۲/۹/۴	۱۱۵۹۰ ۱۳۶۲/۹/۱۹

۱. شورای نگهبان با توجه دادن به اینکه اقلی حد نشمار افزایش سرمایه مذکور شرعاً منع نیست و نمایندگان ایران در بانک بین المللی ضوابط شرعی را رعایت می نمایند، مصوبه مذکور را تأیید نموده و ضمناً متذکر شده است: «چنانچه سودی از این بابت به دولت جمهوری اسلامی ایران پرداخت شود دولت شرعاً موظف است مبلغی را از کشورهای اسلامی به عنوان سود دریافت شده به نسبت سهم جمهوری اسلامی مستقیماً به کشور پرداخت کننده سود رد نماید».

ردیف	عنوان طرح و لوایح مصوب	تاریخ تصویب مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس شورای انگلیز نظر شورای امنیت	شماره و تاریخ قانونی استیضای شورای امنیت (قانون اساسی)	تاریخ جلسه تایید شورای	شماره و تاریخ نامه تأیید شورای وزارتخانه رسمی	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۱۶	ماده واحده مربوط به طرح اصلاح ماده ۴۲ آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی لایحه اصلاح لایحه قانونی راجع به تأمین درمان معلولین و افراد خانواده آنها و همچنین افراد خانواده شهیدای انقلاب اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸/۱۲/۲۵	۱۳۶۳/۸/۱۷	ق-۶۵۹ ۱۳۶۳/۸/۱۶	—	۱۳۶۳/۸/۱۷	۲۰۶۰ ۱۳۶۳/۸/۱۷	۱۱۵۷۹ ۱۳۶۳/۹/۶
۱۷	لایحه راجع به مناقبت کارکنان انجمن های بهداشتی از پرداخت میانگذاشتن درافتن ناشی از تطبیق با آیین نامه استحضای تأمین اجتماعی لایحه تطبیق حقوق شاغلین در آزمایشگاه های مؤسسه واکسن و سرم سازی رازی با کارکنان مشمول بند «ت» تبصره ۷ قانون بودجه سال ۱۳۶۲	۱۳۶۳/۸/۲۲	ق-۶۸۴ ۱۳۶۳/۸/۲۷	—	۱۳۶۳/۸/۲۹	۲۱۳۸ ۱۳۶۳/۸/۲۹	۱۱۵۹۰ ۱۳۶۳/۹/۱۹
۱۸	لایحه راجع به تغییر نام و اصلاح تبصره ماده ۸ قانون تأسیس شرکت هواپیمایی ایران و مقررات بهره داری هوایی کشور مصوب تیرماه ۱۳۴۵	۱۳۶۳/۸/۲۶	ق-۷۰۱ ۱۳۶۳/۹/۳	—	۱۳۶۳/۹/۴	۲۱۷۲ ۱۳۶۳/۹/۴	۱۱۵۹۰ ۱۳۶۳/۹/۱۹
۱۹	لایحه راجع به اجازه پرداخت حق محرومیت از مطب به دانشجویان وزارت کشاورزی	۱۳۶۳/۸/۲۹	ق-۷۰۲ ۱۳۶۳/۹/۳	—	۱۳۶۳/۹/۱۳	۲۱۷۳ ۱۳۶۳/۹/۱۳	۱۱۵۰۳ ۱۳۶۳/۱۰/۵
۲۰	لایحه راجع به اجازه پرداخت حق محرومیت از مطب به مخبران ایران مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۵۰	۱۳۶۳/۹/۱۳	ق-۷۰۶ ۱۳۶۳/۹/۴	—	۱۳۶۳/۹/۱۳	۲۱۷۸ ۱۳۶۳/۹/۱۳	۱۱۵۰۳ ۱۳۶۳/۱۰/۵
۲۱	لایحه راجع به اصلاح تبصره ۲ ماده ۱۰ قانون تأسیس شرکت مخابرات ایران	۱۳۶۳/۹/۱۳	ق-۷۴۰ ۱۳۶۳/۹/۱۵	—	۱۳۶۳/۹/۲۵	۲۲۶۷ ۱۳۶۳/۹/۲۵	۱۱۵۰۹ ۱۳۶۳/۱۰/۱۲
۲۲	طرح تشخیص لزوم اعزام مجروحین جنگی به خارج از کشور	۱۳۶۳/۱۰/۴	ق-۷۹۷ ۱۳۶۳/۱۰/۲	—	۱۳۶۳/۱۰/۴	۲۳۱۱ ۱۳۶۳/۱۰/۴	۱۱۵۱۳ ۱۳۶۳/۱۰/۱۷
۲۳	طرح اصلاح مواد ۱ از قانون نظام پزشکی درباره الزام دولت جهت تجهیز و ارائه لایحه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۳/۱۰/۴	ق-۸۴۰ ۱۳۶۳/۱۰/۶	—	۱۳۶۳/۱۰/۱۲	۲۳۵۱ ۱۳۶۳/۱۰/۱۲	۱۱۵۲۴ ۱۳۶۳/۱۰/۳۰
۲۴	لایحه راجع به الحاق یک تبصره به ماده ۸۱ قانون استخدام ارتش جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۳/۱۰/۶	ق-۸۴۶ ۱۳۶۳/۱۰/۹	—	۱۳۶۳/۱۰/۱۲	۲۳۶۲ ۱۳۶۳/۱۰/۱۲	۱۱۵۲۴ ۱۳۶۳/۱۰/۳۰
۲۵							

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	تاریخ تصویب معمومه در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت انظمار نظر شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ تقاضای استیصال شورای (از مجلس) اصل قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورای	شماره و تاریخ نامه تأیید شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۲۶	لایحه راجع به اصلاح ماده ۱۰ قانون حقوق و مزایای پرسنال نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۳/۱/۶	ق-۸۴۷ ۱۳۶۳/۱/۹	—	۱۳۶۳/۱/۱۷	۲۴۶۳ ۱۳۶۳/۱/۱۲	۱۱۶۲۴ ۱۳۶۳/۱/۳۰
۲۷	لایحه راجع به اسامی شرکت سهامی برق منطقه‌ای باغیتر	۱۳۶۳/۱/۶	ق-۸۴۸ ۱۳۶۳/۱/۹	—	(۱) ۱۳۶۳/۱/۱۲	۲۴۶۴ ۱۳۶۳/۱/۱۲	۱۱۶۳۱ ۱۳۶۳/۱/۸
۲۸	لایحه راجع به تصمیم قانون تأسیس سازمان تأمین خدمات درمانی عائله درجه یک فرمان، همانفران و کارمندان ارتش، ژاندارمری و شهرنای کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۷ به عائله درجه یک دانشجویان، دانش آموزان و سایر محصلین مراکز آموزشی کادر ثابت نیروهای مسلح جمهوری اسلامی	۱۳۶۳/۱/۶	ق-۸۵۳ ۱۳۶۳/۱/۱۰	—	۱۳۶۳/۱/۱۱	۲۴۷۲ ۱۳۶۳/۱/۱۱	۱۱۶۲۴ ۱۳۶۳/۱/۳۰
۲۹	لایحه در خصوص اصلاح ماده ۱۷ اساسنامه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	۱۳۶۳/۱/۶	ق-۸۵۴ ۱۳۶۳/۱/۱۰	—	۱۳۶۳/۱/۱۱	۲۴۷۳ ۱۳۶۳/۱/۱۱	۱۱۶۲۴ ۱۳۶۳/۱/۳۰
۳۰	طرح قانونی تغییر سمت وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه به وزیر برنامه و بودجه و قرار گرفتن سازمان بهیستری زیر نظر وزارت بهداشتی	۱۳۶۳/۱/۱۶	ق-۸۹۴ ۱۳۶۳/۱/۱۸	—	(۳) ۱۳۶۳/۱/۲۷	۲۵۴۷ ۱۳۶۳/۱/۲۷	۱۱۶۲۹ ۱۳۶۳/۱/۱۷

۱. شورای نگهبان ضمن تأیید مصوبه فوق متذکر شده است که: در ماده یک جمله «باستناد بهتصره ۱ ماده ۲ قانون اصلاح قانون تأسیس...» به این صورت اصلاح شود: به استناد
تصره ۱ ماده ۲ اصلاح شده قانون تأسیس وزارت نیرو...».
۲. شورای نگهبان ضمن تأیید مصوبه فوق، موارد ذیل را متذکر شده است: «۱- نظارت وزارت برنامه و بودجه جهت پیشگیری از دوباره کاری و هدر رفتن نیروی انسانی و
مالی و برای پیشرفت عملیات عمرانی طبق برنامه‌ها و طرح‌های پیش‌بینی شده با اشرف نخست وزیر بر کل امور اجرایی و نظارتی که بر حسب اصل ۱۳۴ قانون اساسی بر کار
وزیران دارد ستافی نیست؛ نخست وزیر کماکان نسبت به اعمال همه وزیران و وزارتخانه‌ها حتی وزارت برنامه و بودجه نظارت دارد و از طریق سازمان نخست وزیری طبق
ترتیب معین در قانون عادی قابل اعمال است ۲- تأیید این قانون مستلزم تأیید موادی از قوانین مربوط به سازمان برنامه و بودجه که احتمالاً با موازین شرعی یا قانون اساسی
مغایر باشد نخواهد بود» (اصل یکصد و سی و چهارم قانون اساسی)

ردیف	عنوان طرحها و توابع عموم	شماره و تاریخ نامه موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های واحد اتوردسرانی	تاریخ تصویب عمومی در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت اظهار نظر شورای نگهبان	شماره و تاریخ تقاضای استیضای شورای نگهبان (از اساسی اصل ۹۵ قانون اساسی)	تاریخ جلسه تأیید شورای نگهبان	شماره و تاریخ نامه تأیید شورای نگهبان	شماره و تاریخ طرح قانون در روزنامه رسمی
۳۱	طرح قانونی الزام دولت در مورد تهیه لایحه خودکفایی	لایحه موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های واحد اتوردسرانی	۱۳۶۳/۱۰/۱۸	ق-۹۰۶ ۱۳۶۳/۱۰/۲۰	—	۱۳۶۳/۱۰/۲۳	۵۵۵ ۱۳۶۳/۱۰/۲۳	۱۱۶۳۳ ۱۳۶۳/۱۱/۱۰
۳۲	لایحه موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های واحد اتوردسرانی	لایحه موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های واحد اتوردسرانی	۱۳۶۳/۱۰/۲۳	ق-۹۳۳ ۱۳۶۳/۱۰/۲۷	—	۱۳۶۳/۱۱/۱۴	۲۶۶۵ ۱۳۶۳/۱۱/۴	۱۱۶۴۱ ۱۳۶۳/۱۱/۲۰
۳۳	طرح قانونی تفسیر ماده ۲۲ قانون تأسیس دانشگاه بین‌المللی اسلامی رایج به شمول قانون محاسبات عمومی در مورد این دانشگاه و دانشگاه‌های دیگر	طرح قانونی تفسیر ماده ۲۲ قانون تأسیس دانشگاه بین‌المللی اسلامی رایج به شمول قانون محاسبات عمومی در مورد این دانشگاه و دانشگاه‌های دیگر	۱۳۶۳/۱۰/۳۰	ق-۹۵۹ ۱۳۶۳/۱۱/۲	—	۱۳۶۳/۱۱/۴	۲۶۶۵ ۱۳۶۳/۱۱/۴	۱۱۶۴۱ ۱۳۶۳/۱۱/۲۰
۳۴	لایحه معافیت اسلحه و مهمات و تجهیزات جنگی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (ارتش - ژاندارمری - شهرنظامی) و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و کمیته‌های انقلاب اسلامی ایران از بازرسی و پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی و کلیه موارد و هزینه‌ها به استثناء بازرسی و انبارداری	لایحه اصلاح بند یک ماده ۲۰ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خورده و آشامیدنی	۱۳۶۳/۱۰/۳۰	ق-۹۶۰ ۱۳۶۳/۱۱/۲	—	۱۳۶۳/۱۱/۴	۲۶۶۶ ۱۳۶۳/۱۱/۴	۱۱۶۴۱ ۱۳۶۳/۱۱/۲۰
۳۵	لایحه تعیین حقوق معصیلین کادر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	لایحه تعیین حقوق معصیلین کادر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۳/۱۱/۲	ق-۹۷۵ ۱۳۶۳/۱۱/۶	—	۱۳۶۳/۱۱/۱۰	۲۷۰۳ ۱۳۶۳/۱۱/۱۰	۱۱۶۴۸ ۱۳۶۳/۱۱/۲۹
۳۶	لایحه تعیین حقوق معصیلین کادر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	لایحه تعیین حقوق معصیلین کادر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۳/۱۱/۲	ق-۹۷۶ ۱۳۶۳/۱۱/۶	—	۱۳۶۳/۱۱/۱۰	۲۷۰۴ ۱۳۶۳/۱۱/۱۰	۱۱۶۴۸ ۱۳۶۳/۱۱/۲۹
۳۷	لایحه رایج به الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی منع و مجازات جنایت آپارتاید	لایحه رایج به الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی منع و مجازات جنایت آپارتاید	۱۳۶۳/۱۱/۴	ق-۹۸۳ ۱۳۶۳/۱۱/۸	—	۱۳۶۳/۱۱/۲۳	۲۸۷۲ ۱۳۶۳/۱۱/۲۳	۱۱۶۵۵ ۱۳۶۳/۱۱/۲۵
۳۸	لایحه رایج به لغو ماده ۹۰ قانون محاسبات عمومی	لایحه رایج به لغو ماده ۹۰ قانون محاسبات عمومی	۱۳۶۳/۱۱/۹	ق-۱۰۰۵ ۱۳۶۳/۱۱/۱۱	—	۱۳۶۳/۱۱/۱۸	۲۷۷۱ ۱۳۶۳/۱۱/۱۸	۱۱۶۵۳ ۱۳۶۳/۱۱/۲۵

ردیف	عنوان طرح و لوایح مصوب	تاریخ تصویب صورت گرفته	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت اظهار نظر شورای امنیت شورای (بر اساس اصل ۵۹ قانون اساسی)	تاریخ جلسه تأیید شورای	شماره و تاریخ طرح	شماره و تاریخ طرح قانون در روزنامه رسمی
۳۹	لایحه راجع به اصلاح ماده ۱۹ قانون مجازات مرتکبین قاچاق مصوب ۱۳۱۲ و اصلاحیه‌های بعدی آن	۱۳۶۳/۱/۹	ق-۱۰۰۶ ۱۳۶۳/۱۱/۱۱	(۱) ۱۳۶۳/۱۱/۳۰	۲۹۴۱ ۱۳۶۳/۱۱/۳۰	۱۱۴۵۹ ۱۳۶۳/۱۲/۱۲
۴۰	طرح قانونی اصلاح برخی از مواد آیین‌نامه داخلی مجلس	۱۳۶۳/۱۱/۱۱	ق-۱۰۱۹ ۱۳۶۳/۱۱/۱۵	—	۲۷۸۹ ۱۳۶۳/۱۱/۱۸	۱۱۴۵۳ ۱۳۶۳/۱۲/۵
۴۱	لایحه راجع به موافقتنامه همکاری فرهنگی و علمی و فنی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و جمهوری خلق چین	۱۳۶۳/۱۱/۱۶	ق-۱۰۳۱ ۱۳۶۳/۱۱/۱۸	—	۲۸۲۴ ۱۳۶۳/۱۱/۲۴	۱۱۴۵۵ ۱۳۶۳/۱۲/۸
۴۲	لایحه الحاق پنج بند به قانون شرایط انتخاب قضات دادگستری	۱۳۶۳/۱۱/۱۸	ق-۱۰۶۱ ۱۳۶۳/۱۱/۲۳	—	۲۸۷۹ ۱۳۶۳/۱۱/۲۵	۱۱۴۵۵ ۱۳۶۳/۱۲/۷
۴۳	لایحه اساسنامه شرکت سهامی آزمایشگاه فنی و مکانیک جاک	۱۳۶۳/۱۱/۱۸	ق-۱۰۶۲ ۱۳۶۳/۱۱/۲۳	—	۲۸۸۰ ۱۳۶۳/۱۱/۳۰	۱۱۴۵۹ ۱۳۶۳/۱۲/۱۲
۴۴	لایحه راجع به انتشار اسناد طبقه‌بندی شده وزارت امور خارجه	۱۳۶۳/۱۱/۲۸	ق-۱۰۸۱ ۱۳۶۳/۱۲/۱	—	۲۹۵۴ ۱۳۶۳/۱۲/۹	۱۱۴۷۰ ۱۳۶۳/۱۲/۲۵
۴۵	لایحه راجع به تعدیل مهلت محدود و حوزه‌های انتخاباتی موضوع تبصره ۳ ماده ۱۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری	۱۳۶۳/۱۱/۲۸	ق-۱۰۸۲ ۱۳۶۳/۱۲/۱	—	۲۹۵۵ ۱۳۶۳/۱۲/۸	۱۱۴۷۰ ۱۳۶۳/۱۲/۲۵
۴۶	لایحه راجع به الحاق یک تبصره به بند ۳ لایحه قانونی محصولات سیاسی و لوازم شخصی متعلق به نمایندگان سیاسی ایرانی و خارجی	۱۳۶۴/۱/۱۸	ق-۱۱۴۸ ۱۳۶۴/۱/۲۰	—	۳۲۰۸ ۱۳۶۴/۱/۲۱	۱۱۴۹۴ ۱۳۶۴/۲/۳

۱. شورای نگهبان با توضیح ذیل مصوبه مذکور را تأیید نموده است: «با توجه به اینکه اموال قاچاق از لحاظ موازین شرعی و مجازات احکام مختلف دارد و از این جهت قوانین مربوط که به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان فرستاده قابل بررسی است و به نظر اکثریت اعضاء شورای نگهبان تقنین مذکور در ماده واحده نسبت به اشیاء و اموال موضوع ماده واحده که طبق مقررات شرعی حاصل شده باشد با موازین اسلامی و قانون اساسی مغایرت ندارد».

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	شماره و تاریخ نامه	تاریخ تصویب معموله در مجلس	شماره و تاریخ نامه انتظار نشر شورای مجلس جهت انتظار نشر شورای مجلس	شماره و تاریخ تقاضای استیصال خود را از اساس اصلی قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورای تایید شورای	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۴۷	لایحه نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه وقت بانوان	۳۲۰۹ ۱۳۶۴/۱/۲۱	۱۳۶۴/۱/۱۸	ق-۱۱۴۷ ۱۳۶۴/۱/۲۰	—	۱۳۶۴/۱/۲۱	۱۱۶۹۴ ۱۳۶۴/۲/۳
۴۸	لایحه راجع به اعزام دانشجو به خارج از کشور	۲۲۴۲ ۱۳۶۴/۲/۵	۱۳۶۴/۱/۲۵	ق-۱۱۶۷ ۱۳۶۴/۱/۲۷	—	۱۳۶۴/۲/۵	۱۱۷۱۱ ۱۳۶۴/۲/۲۴
۴۹	طرح قانونی اجازه استخدام قضات به شورای عالی قضایی	۳۳۷۱ ۱۳۶۴/۲/۱۷	۱۳۶۴/۲/۱۷	ق-۱۲۴۱ ۱۳۶۴/۲/.....	—	۱۳۶۴/۲/۱۷	۱۱۷۲۰ ۱۳۶۴/۲/۴
۵۰	لایحه راجع به حذف اختیارات شاه معتمد در قوانین و مقررات مربوط به نیروهای مسلح	۳۴۰۱ ۱۳۶۴/۲/۲۴	۱۳۶۴/۲/۱۹	ق-۱۲۶۱ ۱۳۶۴/۲/۲۱	—	۱۳۶۴/۲/۲۴	۱۱۷۲۲ ۱۳۶۴/۲/۶
۵۱	لایحه راجع به مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۶۴	۳۴۰۲ ۱۳۶۴/۲/۲۸	۱۳۶۴/۲/۱۷	ق-۱۲۶۲ ۱۳۶۴/۲/۲۱	—	۱۳۶۴/۲/۲۸	۱۱۷۲۸ ۱۳۶۴/۲/۱۳
۵۲	لایحه الحاقیه ماده ۲۶۸ آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی	۳۴۲۱ ۱۳۶۴/۲/۲۵	۱۳۶۴/۲/۱۸	ق-۱۲۷۴ ۱۳۶۴/۲/۲۲	—	۱۳۶۴/۲/۲۵	۱۱۷۲۸ ۱۳۶۴/۲/۱۳
۵۳	طرح تعیین وضع شغلی دندانسازان تجربی	۳۵۵۶ ۱۳۶۴/۲/۸	۱۳۶۴/۲/۲۷	ق-۱۲۷۷ ۱۳۶۴/۲/۲۴	۳۴۴۱ ۱۳۶۴/۲/۴	۱۳۶۴/۲/۸ ^(۱)	۱۱۷۳۷ ۱۳۶۴/۲/۲۶
۵۴	لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل اصلاحی کدوانسیون مربوط به تالاب‌های مهم بین‌المللی به ویژه تالاب‌های زیستگاه پرندگان آبزی (کنوانسیون راسمر)	۳۷۰۲ ۱۳۶۴/۲/۲۵	۱۳۶۴/۲/۱۴	ق-۱۳۴۵ ۱۳۶۴/۲/۱۸	—	۱۳۶۴/۲/۲۵	۱۱۵۷۱ ۱۳۶۴/۲/۱۲

۱. شورای نگهبان مصوبه مذکور را با استظهار مطلب ذیل، معاینه موازین شرع تشخیص ننهاد؛ امقصور از این طرح اعطای مدرک به افرادی است که از عهده امتحان معذور برآیند و متعرض محرومیت دیگران از شغل خود نمی‌باشد.

ردیف	عنوان طرح‌ها و لوایح مصوب	تاریخ تصویب مجموعه در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت انتشار نظر شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ تصویب استعمال شورای (ایر) اساسی اصلی قانون اساسی	تاریخ جلسه تأیید شورای	شماره و تاریخ فرع قانون در روزنامه رسمی
۵۵	لایحه الحاق یک تبصره به ماده یک و اصلاح ماده شش قانون مواد مورد لزوم در تشکیل شعب دیوانعالی کشور مجموب ۶۱/۹/۶	۱۳۶۴/۳/۲۶	ق-۱۳۸۱ ۱۳۶۴/۳/۲۷	—	۱۳۶۴/۳/۲۸	(۱) — ۱۳۶۴/۳/۲۸
۵۶	لایحه شمول قانون خدمت نیروی انسانی درمافی و بهداشتی مجموب ۱۳۵۸/۹/۲۴ شورای انقلاب و اصلاحات بعدی به فارغان تحصیلان رشته دامپزشکی	۱۳۶۴/۳/۲۸	ق-۱۳۹۱ ۱۳۶۴/۴/۱	—	۱۳۶۴/۴/۱۲	۱۱۷۶۶ ۱۳۶۴/۴/۳۱ ۱۳۶۴/۴/۱۲
۵۷	طرح قانونی اصلاح قانون بنیاد امور جنگ‌زدگان	۱۳۶۴/۴/۱۳	ق-۱۴۰۷ ۱۳۶۴/۴/۶	—	۱۳۶۴/۴/۱۳	۱۱۷۶۶ ۱۳۶۴/۴/۳۱ ۱۳۶۴/۴/۱۳
۵۸	طرح واگذاری باقیمانده اختیارات عمرانی استانی و ملی استان ایلام در سال جاری به کمیته برنامه‌ریزی استانی	۱۳۶۴/۴/۱۳	ق-۱۴۱۶ ۱۳۶۴/۴/۹	—	۱۳۶۴/۴/۱۳	۱۱۷۶۶ ۱۳۶۴/۴/۳۱ ۱۳۶۴/۴/۱۳
۵۹	لایحه دریافت عوارض شروح از کشور	۱۳۶۴/۴/۳۰	ق-۱۴۶۳ ۱۳۶۴/۵/۱	—	۱۳۶۴/۴/۳۰ (۱)	۱۱۷۷۶ ۱۳۶۴/۵/۱۳ ۱۳۶۴/۴/۳۰
۶۰	لایحه فوریتی تسدید مهلت مقرر در تبصره ماده ۴ قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی (۳)	۱۳۶۴/۵/۱۷	ق-۱۵۱۵ ۱۳۶۴/۵/۱۵	—	۱۳۶۴/۵/۱۷	۱۱۷۹۱ ۱۳۶۴/۵/۲۹ ۱۳۶۴/۵/۱۷

۱. ظاهر قانون مذکور در روزنامه رسمی چاپ و منتشر نشده است.

۲. شورای نگهبان مصوبه مذکور را با توضیح ذیل مورد تأیید قرار داد: «حق مسائرت و آزادی سفر از اعمال عادی و حقوق مسلم فردی و اجتماعی هر شخص است که طبق اصل ۲۰ قانون اساسی همگان از آن برخوردارند و حسب بند ۷ اصل سوم قانون اساسی بر حسب قانون باید تأمین شود. سلب این حق در شرایط عادی یا مواردی شرعی و قانون اساسی مغایرت دارد. ولی نظر به وضع فوق العاده فعلی و جنگ تحمیلی با اکثریت آراء تأیید شد.» (اصل بیستم قانون اساسی و اصل سوم قانون اساسی)

۳. اصل چهل و نهم قانون اساسی: «دولت موظف است ثروت‌های ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار، سوء استفاده از موقوفات، سوء استفاده از مفاصله‌کاری‌ها و معاملات دولتی، فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی، دایر کردن اماکن فساد و سایر موارد غیرمشرع را گرفته و به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت‌المال بدهد. این حکم باید رسیدگی و تحقیق و ثبوت شرعی به وسیله دولت اجرا شود».

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	شماره و تاریخ نامه	شماره و تاریخ نامه مجلس	شماره و تاریخ نامه	شماره و تاریخ نامه	تاریخ تصویب	تاریخ تصویب
۶۱	لایحه دوفوریتی تأمین اعتبار برای هزینه‌های جانبی خرید فرآورده و انتقال نفت خام به خارج و برگشت فرآورده‌های آن به داخل کشور و نیز خرید نفت فروزند کشتی نفت کش	۱۵۱۶-ق ۱۳۶۴/۵/۱۵	۱۳۶۴/۵/۱۷	۱۳۶۴/۵/۱۷	۴۱۸۸ ۱۳۶۴/۵/۱۷	۱۳۶۴/۵/۱۷	شماره و تاریخ قاج قانون در روزنامه رسمی
۶۲	طرح انحلال سازمان بینامهنگی کشور	۱۵۴۹-ق ۱۳۶۴/۶/۲۵	۱۳۶۴/۶/۲۴	۱۳۶۴/۶/۲۸	۴۴۹۴ ۱۳۶۴/۶/۲۸	۱۳۶۴/۶/۲۸	شماره و تاریخ قاج قانون در روزنامه رسمی
۶۳	لایحه تعیین حقوق ماهانه پرسنلی که به ترفیع درجه نائل می‌شوند	۱۵۵۰-ق ۱۳۶۴/۶/۲۵	۱۳۶۴/۶/۲۴	۱۳۶۴/۶/۲۸	۴۴۹۵ ۱۳۶۴/۶/۲۸	۱۳۶۴/۶/۲۸	شماره و تاریخ قاج قانون در روزنامه رسمی
۶۴	لایحه تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۵۸۷-ق ۱۳۶۴/۷/۱۱	۱۳۶۴/۷/۹	۱۳۶۴/۷/۲۴	۴۷۰۳ ۱۳۶۴/۷/۲۴	۱۳۶۴/۷/۲۴	شماره و تاریخ قاج قانون در روزنامه رسمی
۶۵	لایحه تأسیس شرکت کنسیرتی ایران و پاکستان	۱۵۲۷-ق ۱۳۶۴/۷/۲۱	۱۳۶۴/۷/۱۸	۱۳۶۴/۷/۲۳ ^(۱)	۴۶۸۳ ۱۳۶۴/۷/۲۳	۱۳۶۴/۷/۲۳	شماره و تاریخ قاج قانون در روزنامه رسمی
۶۶	طرح استفساریه از تبصره ۱ ماده ۲ و ماده ۴ قانون اداره صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۱۶۲۰-ق ۱۳۶۴/۷/۲۲	۱۳۶۴/۷/۲۱	۱۳۶۴/۷/۲۳	۴۶۸۴ ۱۳۶۴/۷/۲۳	۱۳۶۴/۷/۲۳	شماره و تاریخ قاج قانون در روزنامه رسمی
۶۷	لایحه تعیین حدود و مسئولیت شرکت‌های هواپیمایی ایران در پروازهای داخل کشور	۱۶۷۵-ق ۱۳۶۴/۸/۲۲	۱۳۶۴/۸/۱۹	۱۳۶۴/۹/۵ ^(۲)	۴۹۵۱ ۱۳۶۴/۹/۵	۱۳۶۴/۹/۵	شماره و تاریخ قاج قانون در روزنامه رسمی

۱. شورای نگهبان مصوبه مذکور را با توضیح ذیل مورد تأیید قرار داد: «چنانچه منظور از ماده واحده تأسیس شرکت پس از تصویب اساسنامه متضمن موافقتنامه از سوی مجلس شورای اسلامی باشد معاینات با موازین شرعی و قانون اساسی نمی‌باشد».
۲. شورای نگهبان مصوبه مذکور را با توضیح ذیل مورد تأیید قرار داد: «با توجه به اینکه منظور از تصویب این لایحه تعهد پرداخت خسارتی به مسافران داخلی مانند مسافران پروازهای خارجی است و نسبت به سوانح و خساراتی که موجب ضمان است اگر زاید بر مبلغ مقرر باشد صاحبان حقوق می‌توانند از شرکت‌های هواپیمایی طبق ضوابط شرعی مطالبه نمایند لایحه مذکور با موازین شرعی و قانون اساسی مغایرت ندارد».

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	تاریخ تصویب مجموعه در مجلس	شماره و تاریخ نامه انتشار نظر شورای مجلس	شماره و تاریخ تصویب استیصال شورای اسلامی اصولاً قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورای	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۷۷	لایحه استفساریه قانون معافیت از پرداخت سهم بیمه کارمندی که حداکثر پنج نفر کارگر دارند	۱۳۶۴/۹/۲۱	ق-۱۷۹۱ ۱۳۶۴/۹/۲۵	—	۱۳۶۴/۹/۲۶	۵۱۱۵ ۱۳۶۴/۹/۲۶
۷۸	طرح الزام دولت جهت استخدام ده درصد از پرستار مورد نیاز خود از بین جانبازان انقلاب اسلامی و بستگان شهدا	۱۳۶۴/۱۱/۳	ق-۱۸۷۶ ۱۳۶۴/۱۰/۲۹	—	۱۳۶۴/۱۱/۳	۵۳۳۶ ۱۳۶۴/۱۱/۳
۷۹	لایحه تبدیل شورای سرپرستی زندانها و اقدامات تأمین و تربیتی کشور به سازمان زندانها و اقدامات تأمین و تربیتی کشور	۱۳۶۴/۱۱/۶	ق-۱۸۸۷ ۱۳۶۴/۱۱/۳	—	۱۳۶۴/۱۱/۶	۵۳۷۶ ۱۳۶۴/۱۱/۷
۸۰	لایحه تشکیل سازمان میراث فرهنگی	۱۳۶۴/۱۱/۱۰	ق-۱۹۱۷ ۱۳۶۴/۱۱/۱۳	—	۱۳۶۴/۱۱/۱۶	۵۴۵۸ ۱۳۶۴/۱۱/۱۶
۸۱	لایحه یک فوریتی اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور	۱۳۶۴/۱۲/۲۵	ق-۱۹۴۵ ۱۳۶۴/۱۲/۲۴	—	۱۳۶۴/۱۲/۲۵	۵۷۲۹ ۱۳۶۴/۱۲/۲۶
۸۲	لایحه مقررات صادرات و واردات سال ۱۳۶۵	۱۳۶۴/۱۲/۲۷	ق-۱۹۷۶ ۱۳۶۵/۱/۹	۵۷۸۴ ۱۳۶۵/۱/۲۰	۱۳۶۵/۱/۲۱	۵۸۳۱ ۱۳۶۵/۱/۲۱
۸۳	لایحه الغاء تبصره ۳ ماده ۱۱ قانون تشکیل وزارت بهداری (بهره‌رستی) مصوب سال ۱۳۵۵	۱۳۶۵/۱/۱۷	ق-۱۹۸۷ ۱۳۶۵/۱/۲۰	—	۱۳۶۵/۱/۲۶	۵۸۷۵ ۱۳۶۵/۱/۲۶
۸۴	لایحه انحلال دو درصد از کل فروش بلیط سینماهای کشور	۱۳۶۵/۱/۱۹	ق-۱۹۹۲ ۱۳۶۵/۱/۲۱	—	۱۳۶۵/۱/۲۸	۵۸۴۱ ۱۳۶۵/۱/۲۸
۸۵	طرح اصلاح ماده ۸۹ آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۵/۱/۱۷	ق-۱۹۸۹ ۱۳۶۵/۱/۲۰	—	۱۳۶۵/۱/۲۱	۵۸۷۷ ۱۳۶۵/۱/۲۱
۸۶	لایحه انتراع سازمان خدمات پلیگمتری از وزارت دفاع و الحاق آن به وزارت نفت	۱۳۶۵/۱/۱۹	ق-۱۹۹۵ ۱۳۶۵/۱/۲۱	—	۱۳۶۵/۱/۲۶	۵۸۴۳ ۱۳۶۵/۱/۲۶

ردیف	عنوان طرحها و انواع مصوب	تاریخ تصویب معمومه در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت اظهار نظر شورا	شماره و تاریخ تقاضای استیضاح شورا از اساسی اصل قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورا	شماره و تاریخ نامه تایید شورا	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۸۷	طرح الزام دولت به منظور تهیه لایحه برنامه افزایش تولید محصولات اساسی کشاورزی	۱۳۶۵/۱/۲۶	ق-۲۰۱۴ ۱۳۶۵/۱/۲۸	—	۱۳۶۵/۲/۲	۵۸۷۱ ۱۳۶۵/۲/۲	۱۱۹۹۸ ۱۳۶۵/۲/۱۸
۸۸	لایحه اصلاح آیین نامه پرداخت فوق العاده مخصوص قضای مصوب ۱۳۵۱	۱۳۶۵/۲/۱۸	ق-۲۰۳۹ ۱۳۶۵/۲/۲۰	—	۱۳۶۵/۲/۳۱	۶۰۱۲ ۱۳۶۵/۲/۳۱	۱۲۰۱۹ ۱۳۶۵/۲/۱۳
۸۹	لایحه پیشبردگی مالیاتی راجع به اموال و بدهی های مالیاتی شهرداری انتداب اسلامی	۱۳۶۵/۲/۴	ق-۲۰۸۳ ۱۳۶۵/۲/۶	—	۱۳۶۵/۳/۱۴ ^(۱)	۶۱۰۳ ۱۳۶۵/۲/۱۴	۱۲۰۳۶ ۱۳۶۵/۲/۴
۹۰	لایحه دولت در خصوص فروش و تحویل نفت مجانی به دولت جمهوری سوریه	۱۳۶۴/۵/۱۵	ق-۱۵۱۹ ۱۳۶۴/۵/۱۶	—	۱۳۶۴/۵/۱۶	۴۱۹۱ ۱۳۶۴/۵/۱۶	۱۱۸۱۵ ۱۳۶۴/۵/۳۰
۹۱	لایحه تصویب کنوانسیون بین المللی ارتباطات راه دور ۱۹۸۲ منعقد در تائروسی و اجازه تسلیم استاد آن	۱۳۶۴/۸/۲۰	ق-۱۶۸۴ ۱۳۶۴/۸/۲۳	۴۸۸۴ ۱۳۶۴/۹/۲	—	(۲)	۱۱۸۹۰ ۱۳۶۴/۱۰/۲
۹۲	لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان ها و مجامع بین المللی	۱۳۶۵/۱/۲۶	ق-۲۰۲۰ ۱۳۶۵/۱/۳۱	۵۹۰۷ ۱۳۶۵/۲/۱۰	—	(۳)	۱۲۰۱۹ ۱۳۶۵/۲/۱۳
۹۳	طرح الزام دولت به ارائه اصلاحیه قانون صندوق عمران مراغه و اساسنامه آن مصوب ۱۳۴۹/۱۲/۱۸	۱۳۶۵/۲/۱۱	ق-۲۰۹۸ ۱۳۶۵/۲/۱۴	—	۱۳۶۵/۲/۲۴	۶۱۲۵ ۱۳۶۵/۲/۲۴	۱۲۰۴۱ ۱۳۶۵/۲/۱۰
۹۴	لایحه الحاقی یک بند به ماده ۳ قانون تشکیل شورای عالی صنایع مصوب ۱۳۶۱/۱۰/۲۷	۱۳۶۵/۲/۱۱	ق-۲۱۰۷ ۱۳۶۵/۲/۱۸	۶۲۰۱ ۱۳۶۵/۲/۱۱	۱۳۶۵/۲/۲۴	۶۱۶۱ ۱۳۶۵/۲/۲۴	۱۲۰۴۱ ۱۳۶۵/۲/۱۰

۱. شورای نگهبان ضمن تایید مصوبه مذکور متذکر شده است که: «مفهوم تایید این استثناء عدم معافیت اصل قوانین مورد اشاره با موازین شرعی و قانون اساسی نیست».

۲. شماره و تاریخ نامه اظهار نظر شورای نگهبان در رابطه با مصوبه مذکور بدست نیامد.

۳. شماره و تاریخ نامه اظهار نظر شورای نگهبان در رابطه با مصوبه مذکور بدست نیامد.

ردیف	عنوان طرح و لوایح مصوب	تاریخ تصویب معمومه در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت اظهار نظر شورای نگهبان	شماره و تاریخ فتاوی استفتاء شورای نگهبان احکام قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورای نگهبان	شماره و تاریخ نامه تأیید شورای نگهبان	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۹۵	لایحه نقل و انتقال حق بیمه یا بازتفصیلی	۱۳۶۵/۳/۲۷	ق-۲۱۲۳ ۱۳۶۵/۳/۲۹	۶۲۰۱ ۱۳۶۵/۳/۱۱	۱۳۶۵/۴/۱۹	۶۳۵۴ ۱۳۶۵/۴/۱۹	۱۲۰۶۳ ۱۳۶۵/۵/۷
۹۶	لایحه قانونی اصلاح تبصره یک ماده ۷۴ قانون استخدام کنعوری و الحاق سه تبصره به آن	۱۳۶۵/۳/۲۷	ق-۲۱۲۳ ۱۳۶۵/۳/۲۹	—	۱۳۶۵/۴/۳	۶۳۰۲ ۱۳۶۵/۴/۳	۱۲۰۵۰ ۱۳۶۵/۳/۲۲
۹۷	لایحه الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۴ به ماده ۱۰ قانون مطبوعات	۱۳۶۵/۴/۱	ق-۲۱۳۱ ۱۳۶۵/۳/۳۱	—	۱۳۶۵/۴/۱	۶۲۰۴ ۱۳۶۵/۴/۱	۱۲۰۴۱ ۱۳۶۵/۴/۱۰
۹۸	لایحه معافیت کالاهای و تجهیزات صنعت آب و برق	۱۳۶۵/۴/۱	ق-۲۱۳۴ ۱۳۶۵/۴/۲	—	۱۳۶۵/۴/۱۰	۶۲۲۹ ۱۳۶۵/۴/۱۰	۱۲۰۵۶ ۱۳۶۵/۴/۳۰
۹۹	لایحه دولت در خصوص لایحه تصویب قرارداد پستی جهانی و مواقتضای مربوط به امانت پستی و آیین نامه های اجرایی آنها و اساسنامه اتحادیه پستی جهانی و آیین نامه عمومی آن منعقد در کنگره ریو د ژانیرو (۱۹۷۹) و اجازه تسلیم اسناد مصوب آنها	۱۳۶۵/۴/۱	ق-۲۱۳۵ ۱۳۶۵/۴/۲	—	—	(۱)	۱۲۰۵۹ ۱۳۶۵/۵/۲
۱۰۰	طرح اجازه استخدام قضات به شورای عالی قضایی	۱۳۶۵/۴/۱۹	ق-۲۱۵۹ ۱۳۶۵/۴/۲۲	—	۱۳۶۵/۵/۲	۶۳۹۸ ۱۳۶۵/۵/۲	۱۲۰۷۱ ۱۳۶۵/۵/۱۶
۱۰۱	طرح آزادی معاملات و سلفه نظایر بر ادخالت حقوق و مواریض گمرکی و سود بازرگانی	۱۳۶۵/۴/۱۹	ق-۲۱۵۸ ۱۳۶۵/۴/۱۹	—	۱۳۶۵/۵/۲	۶۳۹۷ ۱۳۶۵/۵/۲	۱۲۰۷۲ ۱۳۶۵/۵/۱۷
۱۰۲	لایحه اصلاح تبصره ۶۶ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور مصوب ۱۳۵۵/۱۲/۲۶	۱۳۶۵/۴/۲۲	ق-۲۱۷۱ ۱۳۶۵/۴/۲۴	—	۱۳۶۵/۵/۲	۶۴۰۳ ۱۳۶۵/۵/۲	۱۲۰۷۲ ۱۳۶۵/۵/۱۷
۱۰۳	طرح تفکیک کمیسیون امور اداری و استخدامی از کمیسیون کار و امور اجتماعی و امور اداری و استخدامی	۱۳۶۵/۴/۲۵	ق-۲۱۸۵ ۱۳۶۵/۴/۲۶	—	۱۳۶۵/۵/۱	۶۴۱۱ ۱۳۶۵/۵/۱	۱۲۰۷۲ ۱۳۶۵/۵/۱۷

۱. شماره و تاریخ نامه اظهار نظر شورای نگهبان در رابطه با مصوبه مذکور بدست نیامد.

ردیف	عنوان طرح ها و لوایح مصوبه	تاریخ تصویب مجلس در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت انتقال به شورای امنیت	شماره و تاریخ تفهیمی استقبال شورای امنیتی اصلی قانون اساسی	تاریخ جلسه تأیید شورای	شماره و تاریخ نامه تأیید شورای	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۱-۳	لایحه استفساریه قانون تکمیل و نحوه استفاده از شهر کدما و مجتمع های نیمه تمام متوقف	۱۳۶۵/۴/۳۱	ق- ۲۱۸۹ ۱۳۶۵/۴/۲۶	—	(۱) ۱۳۶۵/۴/۳۱	۶۴۱۳ ۱۳۶۵/۴/۳۱	۱۲-۶۸ ۱۳۶۵/۵/۱۳
۱-۵	طرح اصلاح تبصره ۷ قانون تشکیل اتاق صنایع و بازرگانی	۱۳۶۵/۴/۲۹	ق- ۲۱۹۱ ۱۳۶۵/۴/۲۹	—	۱۳۶۵/۵/۵	۶۴۱۴ ۱۳۶۵/۵/۵	۱۲-۷۷ ۱۳۶۵/۵/۲۳
۱-۶	لایحه انواع امور خدایگاه ها از مرکز توسعه صادرات ایران و تشکیل شرکت سهامی خدایگاه های بین المللی ایران	۱۳۶۵/۴/۲۶	ق- ۲۱۹۲ ۱۳۶۵/۴/۲۹	—	۱۳۶۵/۵/۶	۶۴۱۵ ۱۳۶۵/۵/۶	۱۲-۷۹ ۱۳۶۵/۵/۲۷
۱-۷	لایحه الحاق سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران به وزارت فرهنگ و آموزش عالی	۱۳۶۵/۴/۲۶	ق- ۲۱۹۶ ۱۳۶۵/۴/۳۰	—	۱۳۶۵/۵/۱	۶۴۱۷ ۱۳۶۵/۵/۱	۱۲-۱۶ ۱۳۶۵/۳/۸
۱-۸	لایحه اجازه عضویت بیمه مرکزی ایران در «اتحادیه نظارت کننده بر شرکت های بیمه در کشورهای در حال توسعه»	۱۳۶۵/۵/۲	ق- ۲۲۱۷ ۱۳۶۵/۵/۴	—	۱۳۶۵/۵/۱۳	۶۴۲۹ ۱۳۶۵/۵/۱۳	۱۲-۸۲ ۱۳۶۵/۵/۳۰
۱-۹	لایحه اصلاح قانون استفاده از ساعات آزاد اساتید و مدرسین دانشگاه ها و درآمد کارگاه ها	۱۳۶۵/۵/۲	ق- ۲۲۱۸ ۱۳۶۵/۵/۵	—	۱۳۶۵/۵/۱۳	۶۴۳۰ ۱۳۶۵/۵/۱۳	۱۲-۸۲ ۱۳۶۵/۵/۳۰
۱۱-۰	لایحه استفاده از خدمت خارج از وقت اداری اعضاء هیأت علمی و کارکنان معادن زغال سنگ مشمول قانون کار به آیین نامه استخدامی شرکت فولاد و انتقال حق بیمه آنان	۱۳۶۵/۵/۷	ق- ۲۲۲۴ ۱۳۶۵/۵/۹	—	۱۳۶۵/۵/۱۳ ^(۲)	۶۴۳۶ ۱۳۶۵/۵/۱۳	۱۲-۸۲ ۱۳۶۵/۵/۳۰
۱۱۱	لایحه یک فوریتی تغییر وضعیت استخدامی کارگران معادن زغال سنگ مشمول قانون کار به آیین نامه استخدامی شرکت فولاد و انتقال حق بیمه آنان	۱۳۶۵/۶/۱۶	ق- ۲۲۲۹ ۱۳۶۵/۶/۹	—	۱۳۶۵/۶/۱۶	۶۴۸۴ ۱۳۶۵/۶/۱۷	۱۲۱۱۰ ۱۳۶۵/۷/۶

۱. شورای نگهبان با توجه ذیل مصوبه مذکور را تأیید نموده است: «با توجه به اینکه ماده واحده بر اساس ضرورت و با رأی بیش از دو سوم به تصویب رسیده است به نظر اکثریت قهقار معیار با موازین شرعی و به نظر اکثریت اعضاء شورای معیار با قانون اساسی شناخته نشده».
۲. شورای نگهبان ضمن تأیید مصوبه مذکور متذکر شده است: «در مورد تبصره ۱۳ تأیید شده شورای نگهبان بر این اساس است که تبصره مذکور نمی اختیار مجلس شورای اسلامی را در هنگام بررسی بر وجه در رد بودجه مذکور نمی نماید».

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	تاریخ تصویب مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت انتشار نظر شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ تظلمات استقبال شورا (بر اساس اصل ۵۵ قانون اساسی)	تاریخ جلسه تأیید شورا	شماره و تاریخ نامه تأیید شورا	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۱۱۹	لایحه موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری متحده تایلند	۱۳۶۵/۷/۲۴	ق- ۲۳۹۸ ۱۳۶۵/۷/۲۸	—	۱۳۶۵/۷/۳۰ ^(۱)	۹۹۵۴ ۱۳۶۵/۷/۳۰	۹۹۵۴ ۱۳۶۵/۸/۱۸
۱۲۰	لایحه اصلاح قانون راجع به هزینه‌های مربوط به بررسی پرونده تحصیلی دانشجویان ایران در خارج از کشور	۱۳۶۵/۷/۲۷	ق- ۲۳۹۸ ۱۳۶۵/۷/۲۹	—	۱۳۶۵/۸/۸	۹۹۵۷ ۱۳۶۵/۸/۸	۹۹۵۷ ۱۳۶۵/۹/۱
۱۲۱	طرح منوچهرت وزیرخانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی از چاب و انتشار غیر ضروری	۱۳۶۵/۷/۲۹	ق- ۲۴۰۴ ۱۳۶۵/۸/۱	—	۱۳۶۵/۸/۱۳	۹۹۵۹ ۱۳۶۵/۸/۱۳	۹۹۵۹ ۱۳۶۵/۸/۲۸
۱۲۲	طرح اصلاح تاریخ تقدیم لایحه بودجه	۱۳۶۵/۸/۱۳	ق- ۲۴۱۶ ۱۳۶۵/۸/۸	—	۱۳۶۵/۸/۱۳	۷۰۷۸ ۱۳۶۵/۸/۱۳	۷۰۷۸ ۱۳۶۵/۹/۱
۱۲۳	طرح اصلاح بند «ج» تبصره ۱۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور	۱۳۶۵/۸/۱۸	ق- ۲۴۲۶ ۱۳۶۵/۸/۱۷	—	۱۳۶۵/۸/۱۸	۷۱۱۹ ۱۳۶۵/۸/۱۸	۷۱۱۹ ۱۳۶۵/۹/۳
۱۲۴	لایحه تصویب یک میلیون تن نفت مجانی به سوریه	۱۳۶۵/۹/۲۰	ق- ۲۵۴۴ ۱۳۶۵/۹/۱۸	—	۱۳۶۵/۹/۲۰	۷۳۲۴ ۱۳۶۵/۹/۲۰	۷۳۲۴ ۱۳۶۵/۱۰/۹
۱۲۵	لایحه استمهال و تقسیط دیون دولت جمهوری دموکراتیک خلق کره	۱۳۶۵/۹/۱۶	ق- ۲۵۵۳ ۱۳۶۵/۹/۱۹	—	۱۳۶۵/۹/۲۰	۷۳۲۹ ۱۳۶۵/۹/۲۰	۷۳۲۹ ۱۳۶۵/۱۰/۹
۱۲۶	لایحه اصلاح تبصره ۵۴ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور	۱۳۶۵/۹/۱۸	ق- ۲۵۷۰ ۱۳۶۵/۹/۲۶	—	۱۳۶۵/۱۰/۲	۷۳۸۲ ۱۳۶۵/۱۰/۲	۷۳۸۲ ۱۳۶۵/۱۰/۱۶

۱. شورای نگهبان با در نظر گرفتن مطالب ذیل مصوبه مذکور را تأیید نموده است: «نظر به اینکه با توجه به ماده ۱ در کلیه اقداماتی که طبق این موافقتنامه انجام می‌شود به موجب نظامات جمهوری اسلامی احکام شرعی رعایت خواهد شد از لحاظ شرعی نیز مورد تأیید فقها قرار گرفت».

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	تاریخ تصویب معموبه در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت انتظار نظر شورای اعلیٰ قانون اساسی	شماره و تاریخ تقاضای استعمال شورای اساسی اصل قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ مجلس قانون در روزنامه رسمی
۱۲۷	لایحه عضویت وزیر جهاد سازندگی در مجامع و شوراهای لایحه استفاده رایج به تبصره ۱ ماده ۲۸ قانون دیوان محاسبات کشور	۱۳۵۹/۹/۲۰	ق-۲۵۷۱ ۱۳۵۹/۹/۲۶	—	۱۳۵۹/۱۰/۲ ^(۱)	۷۲۸۳ ۱۳۵۹/۱۰/۲
۱۲۸	لایحه اصلاح تبصره ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران	۱۳۵۹/۹/۲۳	ق-۲۵۷۲ ۱۳۵۹/۹/۲۶	—	۱۳۵۹/۱۰/۲ ^(۱)	۷۲۸۴ ۱۳۵۹/۱۰/۲
۱۲۹	لایحه اصلاح مواد از قانون تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش و الحاق یک ماده به آن	۱۳۵۹/۹/۲۵	ق-۲۵۷۷ ۱۳۵۹/۱۰/۱	—	۱۳۵۹/۱۰/۴	۷۴۱۳ ۱۳۵۹/۱۰/۴
۱۳۰	طرح اصلاح مواد از قانون تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش و الحاق یک ماده به آن	۱۳۵۹/۹/۲۵	ق-۲۵۷۸ ۱۳۵۹/۱۰/۱	—	۱۳۵۹/۱۰/۴	۷۴۱۴ ۱۳۵۹/۱۰/۴
۱۳۱	لایحه اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور	۱۳۵۹/۱۲/۱۴	ق-۲۶۶۶ ۱۳۵۹/۱۲/۱۳	—	۱۳۵۹/۱۲/۱۴	۷۸۲۰ ۱۳۵۹/۱۲/۱۴
۱۳۲	لایحه اصلاح تاریخ انقضاء طرح کارخانه فولادسازی مبارکه در قانون ایجاد تسهیلات در مقررات مالی اجرای طرح مزبور مصوب ۱۳۶۱/۱۰/۲۸ مجلس شورای اسلامی	۱۳۵۹/۱۲/۱۲	ق-۲۶۷۶ ۱۳۵۹/۱۲/۱۸	—	۱۳۵۹/۱۲/۲۱	۷۸۶۵ ۱۳۵۹/۱۲/۲۱
۱۳۳	لایحه ارجاع اختلاف ناشی از موافقتنامه وام مورخ ۱۳۵۳/۱۲/۴ به قریه ۱۹۷۵) معقود با کمیساری انرژی اتمی فرانسه و موافقتنامه مالی ۱۳۵۶/۴/۱۶ (ژوئیه ۱۹۷۷) معقود با شرکت اوردیف به داری	۱۳۵۹/۱۲/۲۷	ق-۲۷۴۰ ۱۳۵۹/۱۲/۲۴	—	۱۳۵۹/۱۲/۲۷	۸۱۹۸ ۱۳۵۹/۱۲/۲۷

۱. شورای نگهبان ضمن تأیید مصوبه مذکور متذکر شده است: «نفس عضویت وزیر جهاد سازندگی یا نمایندگی وی در شوراهای مذکور با موازین شرعی و قانون اساسی مغایرت ندارد. لازم به تذکر است لازمه این نظر تأیید قوانین و اختیارات شوراهای مذکور که به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان نرسیده نمیباشد».

۲. شورای نگهبان مصوبه مذکور را با توجه به مطلب ذیل مورد تأیید قرار داده است: «اصلی المعمول نظر به عدم کفایت مجتهد جامع الشرایط برای تصدی اینگونه محاکم، فضاوت مآذون از سوی ققیه حاکم محکمه می‌باشند و محدود کردن اذن قضاء از طرف ققیه خالی از اشکال به نظر می‌رسد».

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	لایحه تشکیل کمیته ملی سدهای بزرگ و کمیته ملی آبیاری و زهکشی	لایحه استناد قانونی از قانون کسب و داندلیبر شکران تجربی مصوب ۱۳۵۴	لایحه اصلاح قانون تعیین وضعیت شطی دند انسانان تجربی	لایحه تشخیص لزوم کارآموزی برای مستقبیان امر قضا	لایحه اصلاح ماده واحده و تبصره ۲ قانون اجازه صدور جواز حمل سلاح توسط زائران مرئی مصوب ۱۳۶۶/۲/۱۶	لایحه الحاقی یک تبصره به عنوان تبصره ۳ به ماده ۳ لایحه قانونی دادگاه مدنی خاص مصوب ۱۳۵۸/۷/۱ شورای انقلاب	لایحه اصلاح تبصره ۲ ماده ۱۴ قانون تأسیس شرکت معابر ارات ایران مصوب ۱۳۵۰	لایحه وصول مبلغ ۳۰ ریان از خریداران هر تیر فشنگ	لایحه تصویب اساسنامه انجمنیه معابر اراتی دول اسلامی و اجازه تسلیم اسناد آن	شماره و تاریخ شماره و تاریخ نامه ثانیه شورا روزنامه رسمی	شماره و تاریخ نامه ثانیه شورا	تاریخ جلسه تأیید شورا	شماره و تاریخ تأیید شورا (امضای اصل ۱۵ قانون اساسی)	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت اظهار نظر شورا	تاریخ تصویب صورتی در مجلس	تاریخ تصویب صورتی در مجلس
۱۳۴											۱۳۴۰ ۸۵۰۲	۱۳۶۶/۴/۲	۱۳۶۶/۴/۲	۱۳۶۶/۴/۲	ق- ۲۷۸۲ ۱۳۶۶/۳/۲۸	۱۳۶۶/۳/۲۷	
۱۳۵											۱۳۴۰ ۸۵۰۵	۱۳۶۶/۴/۳	۱۳۶۶/۴/۳	۱۳۶۶/۴/۳	ق- ۲۷۸۴ ۱۳۶۶/۳/۲۸	۱۳۶۶/۳/۲۶	
۱۳۶											۱۳۴۴ ۸۵۷۰	۱۳۶۶/۴/۱۰	۱۳۶۶/۴/۱۰	۱۳۶۶/۴/۱۰	ق- ۲۷۹۴ ۱۳۶۶/۳/۲۶	۱۳۶۶/۳/۲۶	
۱۳۷											۱۳۴۵ ۸۶۸۳	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	ق- ۲۸۲۵ ۱۳۶۶/۴/۱۳	۱۳۶۶/۴/۷	
۱۳۸											۱۳۴۵ ۸۶۸۴	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	ق- ۲۸۲۶ ۱۳۶۶/۴/۷	۱۳۶۶/۴/۷	
۱۳۹											۱۳۴۵ ۸۶۸۵	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	ق- ۲۸۲۷ ۱۳۶۶/۴/۱۳	۱۳۶۶/۴/۹	
۱۴۰											۱۳۴۵ ۸۶۸۶	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	ق- ۲۸۲۸ ۱۳۶۶/۴/۱۳	۱۳۶۶/۴/۱۰	
۱۴۱											۱۳۴۵ ۸۶۸۷	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	ق- ۲۸۲۹ ۱۳۶۶/۴/۱۳	۱۳۶۶/۴/۹	
۱۴۲											۱۳۴۵ ۸۶۸۸	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	ق- ۲۸۳۰ ۱۳۶۶/۴/۱۳	۱۳۶۶/۴/۹	
۱۴۳											۱۳۴۵ ۸۷۳۳	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	۱۳۶۶/۴/۲۱	ق- ۲۸۳۳ ۱۳۶۶/۴/۱۵	۱۳۶۶/۴/۱۰	
۱۴۴											۱۳۴۵ ۸۷۳۵	۱۳۶۶/۴/۲۲	۱۳۶۶/۴/۲۲	۱۳۶۶/۴/۲۲	ق- ۲۸۴۲ ۱۳۶۶/۴/۱۵	۱۳۶۶/۴/۱۰	

ردیف	عنوان طرح و لوایح مصوب	تاریخ تصویب معمومه در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت انتظار نشر شورا	شماره و تاریخ تفهیمی استقبال شورا از اساس اصل ۵۵ قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورا	شماره و تاریخ نامه تایید شورا	شماره و تاریخ قانون در روزنامه رسمی
۱۴۵	طرح الحاق بهائیان، سککریان، دهقان و دبیران دانشگاهها به بهائیان، سککریان و وابسته به وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	۱۳۶۶/۴/۲۵	ق-۲۸۷۵ ۱۳۶۶/۴/۲۷	—	۱۳۶۶/۴/۲۷	۸۸۸۹ ۱۳۶۶/۴/۲۷	۱۲۳۶۰ ۱۳۶۶/۵/۱۳
۱۴۶	لایحه نحوه کمک به خانواده مسئولینی که با اعزام مشمولان قدرت اداره معاش خود را از دست می دهند	۱۳۶۶/۶/۳	ق-۲۹۲۰ ۱۳۶۶/۶/۱۰	—	(۱) ۱۳۶۶/۶/۱۹	۹۱۰۱ ۱۳۶۶/۶/۱۹	۱۲۴۰۹ ۱۳۶۶/۷/۱۱
۱۴۷	لایحه پیشبردگی مطالبات وزارتخانهها و مؤسسات و شرکت های دولتی از مستخدمین دولت در مواردی که مقررات خاصی وجود ندارد	۱۳۶۶/۶/۱۹	ق-۲۹۴۶ ۱۳۶۶/۶/۲۴	—	۱۳۶۶/۷/۱	۹۲۰۲ ۱۳۶۶/۷/۱	(۲) —
۱۴۸	لایحه موافقتنامه فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری فنلاند	۱۳۶۶/۶/۳۱	ق-۲۹۸۸ ۱۳۶۶/۷/۴	—	۱۳۶۶/۷/۸	۹۲۷۲ ۱۳۶۶/۷/۸	۱۲۴۲۱ ۱۳۶۶/۶/۲۶
۱۴۹	لایحه الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین المللی علیه آلودگی در ورزش	۱۳۶۶/۷/۷	ق-۳۰۰۰ ۱۳۶۶/۷/۹	—	(۳) ۱۳۶۶/۷/۱۵	۹۳۲۴ ۱۳۶۶/۷/۱۵	۱۲۴۳۳ ۱۳۶۶/۸/۱۱
۱۵۰	طرح قانونی نشت	۱۳۶۶/۷/۹	ق-۳۰۱۰ ۱۳۶۶/۷/۱۳	۹۳۵۰ ۱۳۶۶/۷/۱۳	۱۳۶۶/۷/۲۳	۹۴۹۱ ۱۳۶۶/۸/۵	۱۲۴۴۴ ۱۳۶۶/۸/۲۵

۱. شورای نگهبان ضمن تأیید مصوبه مذکور متذکر گردید: اگرچه این لایحه و اصل قانون نظام وظیفه بیشتر در ارتباط با زنان صلح و وجوب کفای خدمت سربازی است و در مواردی که با تکلیف شرعی عینی معارض شود باید وجوب عینی ملاحظه شود و اطلاعات در هر مورد متذکر بر عدم این تعارض است در شرایط فعلی و چنگ تحلیلی به طور مطلق منافی با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشده.
۲. ظاهراً قانون مذکور در روزنامه رسمی چاپ و منتشر نشده است.
۳. شورای نگهبان مصوبه مذکور را با توجه به توضیح ذیل مورد تأیید قرار داد: با تأکید به تأیید مبلغ اسلام و قرآن مجید بر لغو تبعیضات نژادی این لایحه که بر اساس محور آثار این تبعیض به تصویب رسیده است با اتفاق آراء اعضاء شورای نگهبان تأیید گردید. بدیهی است در بعض موارد که مورد نظر این لایحه نیست محتوای آن در صورت موافقت با احکام شریع مقدس و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران حاکم خواهد بود.

ردیف	عنوان طرحها و لوایح محصور	تاریخ تصویب مجلس در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت اطلاع بنظر شورای امنیت	شماره و تاریخ اعلامی استیصال شورای امنیت اصل ۹۵ قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورای امنیت	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۱۵۱	طرح دو فوریتی قانون اصلاح بند «ج» تبصره ۱۶ قانون بودجه سال ۱۳۶۶ کل کشور	۱۳۶۶/۷/۲۱	—	—	۹۴۰۳ ۱۳۶۶/۷/۲۱	۱۳۶۶/۸/۲۰
۱۵۲	طرح یک فوریتی ترمیم تفرقه‌های کالاهای پزشکی ضروری و قوی مورد نیاز بنیاد شهید	۱۳۶۶/۷/۲۸	ق-۳۰۷۸ ۱۳۶۶/۷/۲۶	—	۹۴۳۵ ۱۳۶۶/۷/۲۸	۱۳۶۶/۸/۲۰
۱۵۳	طرح اطلاع مجلس شورای اسلامی از مصوبات هیأت وزیران	۱۳۶۶/۸/۲۶	—	—	۹۴۴۷ ۱۳۶۶/۸/۲۸	۱۳۶۶/۸/۲۰
۱۵۴	لایحه دریافت حق آزمایش توسط وزارت کشاورزی	۱۳۶۶/۸/۲۴	ق-۳۱۰۵ ۱۳۶۶/۹/۱	—	۹۴۴۹ ۱۳۶۶/۹/۳	۱۳۶۶/۱۱/۱۹
۱۵۵	لایحه احداث پروژه‌های عمرانی بخش راه و ترابری از طریق مشارکت بانک‌ها و سایر منابع مالی و پولی کشور	۱۳۶۶/۸/۲۴	ق-۳۱۰۶ ۱۳۶۶/۹/۱	—	۹۴۵۰ ۱۳۶۶/۹/۳	۱۳۶۶/۹/۲۶
۱۵۶	لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقتنامه مربوط به تأسیس کمیته اسلامی هلال بین‌المللی	۱۳۶۶/۸/۲۶	ق-۳۱۰۷ ۱۳۶۶/۹/۱	—	۹۴۵۱ ۱۳۶۶/۹/۴	۱۳۶۶/۱۰/۳
۱۵۷	طرح یک فوریتی اصلاح قانون ترمیم تفرقه‌های کالاهای پزشکی ضروری و قوی مورد نیاز بنیاد شهید	۱۳۶۶/۹/۳	ق-۳۱۰۸ ۱۳۶۶/۹/۱	—	۹۴۵۲ ۱۳۶۶/۹/۳	۱۳۶۶/۹/۲۶
۱۵۸	طرح یک فوریتی نحوه گوارش کبسیون اصل نود قانون اساسی (۱)	۱۳۶۶/۹/۳	ق-۳۱۱ ۱۳۶۶/۹/۱	—	۹۴۵۳ ۱۳۶۶/۹/۳	۱۳۶۶/۹/۲۶

۱. اصل نودم قانون اساسی: «هرکس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد، می‌تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند. مجلس موظف است به این شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدت مناسب نتیجه را اعلام نماید و در مواردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند».

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	تاریخ تصویب مجلس در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلس جهت انتظار نظر شورای اعلی	شماره و تاریخ تقاضای استیصال شورای اعلی اصل قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورای	شماره و تاریخ نامه تایید شورای	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۱۵۹	لایحه پروتکل همکاری فی بین دولت جمهوری اسلامی و دولت جمهوری ترکیه راجع به مکتسبه‌داری هوایی جهت تهیه تجهیزات مناطق مرزی ایران و ترکیه	۱۳۶۶/۸/۲۸	ق-۳۱۳۹ ۱۳۶۶/۹/۸	—	۱۳۶۶/۹/۱۹	۹۷۲۷ ۱۳۶۶/۹/۱۹	۱۲۴۷۷ ۱۳۶۶/۱۰/۳
۱۶۰	لایحه شمول مقررات مربوط به کارکنان دولت تابع قانون استخدام کشوری که در مناطق جنگی با جبهه‌های جنگی تحصیل خدمت می‌نمایند به کارکنان وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و سازمان‌های وابسته که مشمول قانون تأمین اجتماعی هستند.	۱۳۶۶/۹/۱	ق-۳۱۳۱ ۱۳۶۶/۹/۸	—	۱۳۶۶/۹/۹	۹۷۲۸ ۱۳۶۶/۹/۹	۱۲۴۷۷ ۱۳۶۶/۱۰/۳
۱۶۱	لایحه اعلام مرخصی بدون حقوق مستخدمین رسمی یا ثابت که مفسر آنان به مأموریت ثابت خارج از کشور اعزام می‌شوند	۱۳۶۶/۹/۱	ق-۳۱۴۳ ۱۳۶۶/۹/۸	—	۱۳۶۶/۹/۱۹	۹۷۲۹ ۱۳۶۶/۹/۱۹	۱۲۴۷۷ ۱۳۶۶/۱۰/۳
۱۶۲	لایحه الحاق یک بند به تبصره ۵ قانون دریافت عوارض خروج از کشور مصوب ۱۳۶۴/۴/۳۰ مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۶/۹/۱	ق-۳۱۴۳ ۱۳۶۶/۹/۸	—	۱۳۶۶/۹/۱۹	۹۷۳۰ ۱۳۶۶/۹/۱۹	۱۲۴۷۷ ۱۳۶۶/۱۰/۳
۱۶۳	لایحه ادامه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان مناطق‌های حفاظت محیط زیست دریایی	۱۳۶۶/۹/۱	ق-۳۱۴۴ ۱۳۶۶/۹/۸	—	۱۳۶۶/۹/۹	۹۷۳۱ ۱۳۶۶/۹/۹	۱۲۴۸۲ ۱۳۶۶/۱۰/۹
۱۶۴	لایحه الحاق ماده‌ای به قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۶۶/۹/۱	ق-۳۱۴۵ ۱۳۶۶/۹/۸	—	۱۳۶۶/۹/۹	۹۷۳۲ ۱۳۶۶/۹/۹	۱۲۴۷۷ ۱۳۶۶/۱۰/۳
۱۶۵	طرح الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۱ به لایحه قانونی واگذاری واحدهای مسکونی متعلق به شهرداری واقع در راضی خزان	۱۳۶۶/۹/۵	ق-۳۱۵۶ ۱۳۶۶/۹/۱۲	—	۱۳۶۶/۹/۱۹	۹۷۵۴ ۱۳۶۶/۹/۱۹	۱۲۴۸۲ ۱۳۶۶/۱۰/۹
۱۶۶	لایحه استفساریه راجع به بند یک تبصره ۹ قانون بودجه سال ۱۳۶۶	۱۳۶۶/۹/۸	ق-۳۱۵۷ ۱۳۶۶/۹/۱۲	—	۱۳۶۶/۹/۱۹	۹۷۵۵ ۱۳۶۶/۹/۱۹	۱۲۴۸۲ ۱۳۶۶/۱۰/۹
۱۶۷	طرح اسامی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	۱۳۶۶/۹/۱۷	ق-۳۲۰۰ ۱۳۶۶/۹/۲۳	۹۸۷۹ ۱۳۶۶/۱۰/۳	۱۳۶۶/۱۰/۹	۹۹۹۷ ۱۳۶۶/۱۰/۹	۱۲۵۰۳ ۱۳۶۶/۱۱/۴
۱۶۸	لایحه اجازه پرداخت حق معرومیت از مطب	۱۳۶۶/۹/۲۲	ق-۳۲۱۶ ۱۳۶۶/۹/۲۴	—	۱۳۶۶/۹/۲۶	۹۸۸۳ ۱۳۶۶/۹/۲۶	۱۲۴۸۸ ۱۳۶۶/۱۰/۱۶

ردیف	عنوان طرح و تاریخ مصوب	تاریخ تصویب معموبه در مجلس	شماره تاریخ نامه مجلس جهت انتظار نظر شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ تقاضای استعمال شور (اربابی) اعلیٰ (۹۵ قانون اساسی)	تاریخ جلسه تایید شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ نامه تایید شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۱۶۹	لایحه تعیین مرجع تصویب و یا اصلاح و تغییر اساسنامه شرکتها و مؤسسات تابعه وزارت معادن و راههای مواصلات	۱۳۶۶/۹/۲۲	ق- ۳۲۱۸ ۱۳۶۶/۹/۲۵	—	۱۳۶۶/۹/۲۶	۹۹۰۵ ۱۳۶۶/۹/۲۶	۱۳۶۶/۱۰/۲۲
۱۷۰	لایحه استفاده از درآمدهای سازمان تعمیقات کشاورزی و منابع طبیعی	۱۳۶۶/۹/۲۶	ق- ۳۲۲۲ ۱۳۶۶/۱۰/۱	—	۱۳۶۶/۱۰/۲	۹۹۳۶ ۱۳۶۶/۱۰/۲	۱۳۶۶/۱۰/۲۳
۱۷۱	طرح معافیت یک نفر از فرزندان خانواده‌های شهیدان معلولین، اسرا و متفق‌الاینها از خدمت وظیفه عمومی	۱۳۶۶/۹/۲۴	ق- ۳۲۲۴ ۱۳۶۶/۱۰/۱	—	۱۳۶۶/۱۰/۲	۹۹۳۸ ۱۳۶۶/۱۰/۲	۱۳۶۶/۱۰/۲۲
۱۷۲	لایحه تعیین تکلیف لوائح قانونی مربوط به رفع آثار محکومیت‌های سیاسی	۱۳۶۶/۹/۲۴	ق- ۳۲۲۷ ۱۳۶۶/۱۰/۱	۹۹۴۱ ۱۳۶۶/۱۰/۱۲	۱۳۶۶/۱۰/۱۵	۱۰۰۵۶ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵	۱۳۶۶/۱۰/۱۵
۱۷۳	طرح آیین‌نامه استحضانی کارگزاران مجلس شورای اسلامی مصوب جلسه روز دوشنبه بیست و سوم آذرماه ۱۳۶۶ کمیسیون مشترک امور استحضانی و دیوان محاسبات	۱۳۶۶/۹/۲۴	ق- ۳۲۳۱ ۱۳۶۶/۱۰/۵	—	۱۳۶۶/۱۰/۱۵	۹۹۷۹ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵	۱۳۶۶/۱۱/۱۲
۱۷۴	طرح یک فوریتی محل مطلب پرشکون	۱۳۶۶/۱۰/۲۰	ق- ۳۲۵۵ ۱۳۶۶/۱۰/۱۷	—	۱۳۶۶/۱۰/۲۰	۱۰۰۷۶ ۱۳۶۶/۱۰/۲۰	۱۳۶۶/۱۱/۵
۱۷۵	طرح یک فوریتی نحوه وصول آب بهداشتی اراضی قابل کشت شهرستان زابل	۱۳۶۶/۱۰/۲۰	ق- ۳۲۵۸ ۱۳۶۶/۱۰/۱۷	—	۱۳۶۶/۱۰/۲۰	۱۰۰۷۷ ۱۳۶۶/۱۰/۲۰	۱۳۶۶/۱۱/۵
۱۷۶	طرح دو فوریتی تسدیه جهت مقدر در تبصره ۶ ماده ۱ اصلاحی ماده ۱۳۷ قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۶۵/۴/۳۱	۱۳۶۶/۱۰/۲۲	ق- ۳۲۶۷ ۱۳۶۶/۱۰/۲۰	—	۱۳۶۶/۱۰/۲۲	۱۰۰۹۰ ۱۳۶۶/۱۰/۲۲	۱۳۶۶/۱۱/۱۸
۱۷۷	لایحه یک فوریتی افزایش سرمایه جمهوری اسلامی ایران در بانک جهانی	۱۳۶۶/۱۱/۶	ق- ۳۲۹۰ ۱۳۶۶/۱۱/۴	—	۱۳۶۶/۱۱/۶	۱۰۰۲۲۰ ۱۳۶۶/۱۱/۶	۱۳۶۶/۱۱/۲۵
۱۷۸	طرح اصلاح مواد ۱۲۴ و ۱۲۵ و ۱۲۶ و ۱۲۷ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۶/۱۰/۲۷	ق- ۳۲۹۳ ۱۳۶۶/۱۱/۴	—	۱۳۶۶/۱۱/۸	۱۰۰۲۲۱ ۱۳۶۶/۱۱/۸	۱۳۶۶/۱۱/۲۵
۱۷۹	لایحه واگذاری سهام مجتمع صنعتی گوشت لرستان به بانک ملی	۱۳۶۶/۱۰/۲۹	ق- ۳۲۹۴ ۱۳۶۶/۱۱/۴	—	۱۳۶۶/۱۱/۸	۱۰۰۲۲۲ ۱۳۶۶/۱۱/۸	۱۳۶۶/۱۱/۲۵

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	تاریخ تصویب معمومه در مجلس	شماره و تاریخ نامه مجلسی جهت اظهار نظر شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ تظلمی استقبال شورای ارشد اصلی قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۱۸۰	لایحه نحوه تبدیل نیروی انسانی دستگاههای دولتی	۱۳۶۶/۱۰/۲۷	ق-۳۲۹۵ ۱۳۶۶/۱۱/۴	—	۱۳۶۶/۱۱/۸	۱۰۲۲۳ ۱۳۶۶/۱۱/۸
۱۸۱	لایحه عضویت جمهوری اسلامی ایران در بانک توسعه اسلامی	۱۳۶۶/۱۱/۶	ق-۳۲۰۵ ۱۳۶۶/۱۱/۸	—	۱۳۶۶/۱۱/۱۱	۱۲۵۲۴ ۱۳۶۶/۱۱/۲۹
۱۸۲	لایحه دو فوریتی اصلاح برخی از ارقام و تیمبرهای قانون بودجه سال ۱۳۶۶ کل کشور	۱۳۶۶/۱۲/۱۰	ق-۳۲۴۴ ۱۳۶۶/۱۲/۹	—	(۱) ۱۳۶۶/۱۲/۱۰	۱۲۵۲۴ ۱۳۶۶/۱۲/۲۴
۱۸۳	لایحه بودجه سال ۱۳۶۷ کل کشور مشتمل بر ماده واحده و سی و پنج تبصره	۱۳۶۶/۱۲/۱۸	ق-۳۲۵۳ ۱۳۶۶/۱۲/۲۰	—	۱۳۶۶/۱۲/۲۰	۱۲۵۵۱ ۱۳۶۷/۱/۱۱
۱۸۴	لایحه مالیاتهای مستقیم	۱۳۶۶/۱۲/۳	ق-۳۲۴۵ ۱۳۶۶/۱۲/۱۱	۱۰۵۹۷ ۱۳۶۶/۱۲/۲۰	—	۱۲۵۸۳ ۱۳۶۷/۲/۲۱
۱۸۵	لایحه استفسار به عدم شمول قسمت اخیر ماده (۶۸) قانون محاسبات عمومی کشور به اعتبارات تبصره (۱۶) بودجه مصوب سال ۱۳۶۶ دستگاههای اجرایی	۱۳۶۶/۱۲/۲۳	ق-۳۲۵۶ ۱۳۶۶/۱۲/۲۴	—	۱۳۶۶/۱۲/۲۵	۱۲۵۸۳ ۱۳۶۷/۲/۲۱
۱۸۶	طرح قانونی نحوه ایجاد تسهیلات رفاهی برای کارکنان دولت	۱۳۶۷/۱/۲۸	ق-۳۲۸۵ ۱۳۶۷/۱/۳۰	۸۱۹ ۱۳۶۷/۲/۱۰	۱۳۶۷/۲/۱۹	۱۲۶۰۳ ۱۳۶۷/۲/۱۶
۱۸۷	لایحه استنامه شرکت سهامی تولید، تهیه و توزیع پدر و نهال	۱۳۶۷/۱/۲۵	ق-۳۲۸۶ ۱۳۶۷/۱/۳۰	۸۲۰ ۱۳۶۷/۲/۱۰	۱۳۶۷/۲/۱۹	۱۲۶۰۵ ۱۳۶۷/۲/۱۸
۱۸۸	لایحه الحاق سه تبصره به قانون شرایط انتخاب قضات مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۶۱	۱۳۶۷/۱/۲۸	ق-۳۲۹۰ ۱۳۶۷/۲/۴	۹۰۱ ۱۳۶۷/۲/۱۵	۱۳۶۷/۲/۱۹	۱۲۶۰۳ ۱۳۶۷/۲/۱۶

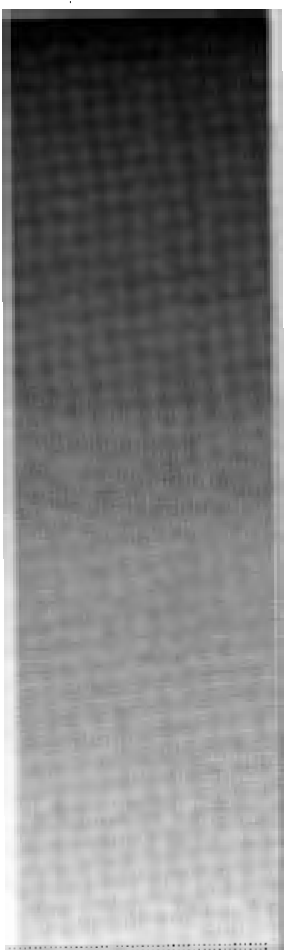
۱. شورای نگهبان معصومه مذکور را با توجه به مطلب ذیل مورد تأیید قرار داد: «با توجه به اظهار نظر حضرت امام خمینی مدظله العالی که در شرایط فعلی استقرارهای پیشنهادی دولت را تجویز نموده‌اند خلاف موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشده».

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	تاریخ تصویب مصوبه در مجلس	شماره و تاریخ نامه محیطی جهت انتظار نظر شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ تظلمی استیفاء شورای (از مجلس) اعلیٰ	تاریخ جلسه تایید شورای اعلیٰ	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۱۸۹	لایحه مربوط به خدمت پرستگان و پیران پرستگان	۱۳۶۷/۱/۳۰	ق-۳۳۹۱ ۱۳۶۷/۲/۴	۹۰۲ ۱۳۶۷/۲/۱۵	۱۳۶۷/۲/۲۱	۱۳۶۷/۲/۲۱
۱۹۰	لایحه عضویت وزیر سیاه پاستاران انجمن اسلامی در مجالس و شوراها	۱۳۶۷/۱/۲۸	ق-۳۳۹۲ ۱۳۶۷/۲/۴	۹۰۳ ۱۳۶۷/۲/۱۵	۱۳۶۷/۲/۱۹	۱۳۶۷/۲/۱۴
۱۹۱	لایحه اصلاح ماده ۵ قانون هواپیمایی کشوری مصوب تیرماه ۱۳۷۸	۱۳۶۷/۱/۲۵	ق-۳۳۹۵ ۱۳۶۷/۲/۴	۹۰۷ ۱۳۶۷/۲/۱۵	۱۳۶۷/۲/۲۱	۱۳۶۷/۲/۱۵
۱۹۲	طرح قانونی پرداخت حق صدور و تمدید کارت بازرگانی	۱۳۶۷/۱/۲۸	ق-۳۳۹۷ ۱۳۶۷/۲/۴	۹۰۸ ۱۳۶۷/۲/۱۵	۱۳۶۷/۲/۱۹	۱۳۶۷/۲/۱۴
۱۹۳	لایحه تصویب اصلاحیه ماده ۶ اساسنامه آژانس بین‌المللی انرژی	۱۳۶۷/۱/۲۸	ق-۳۳۹۹ ۱۳۶۷/۲/۴	۹۱۰ ۱۳۶۷/۲/۱۵	۱۳۶۷/۲/۱۹	۱۳۶۷/۲/۱۴
۱۹۴	لایحه استفساریه ماده ۲۲ قانون مطبوعات	۱۳۶۷/۲/۱	ق-۳۴۱۳ ۱۳۶۷/۲/۷	۹۴۸ ۱۳۶۷/۲/۱۷	۱۳۶۷/۲/۲۴	۱۳۶۷/۲/۲۶
۱۹۵	طرح قانونی مجوز اداره مستقل داروخانه به وسیله کمک داروسازان کشور	۱۳۶۷/۱/۲۸	ق-۳۴۰۲ ۱۳۶۷/۲/۴	۹۱۳ ۱۳۶۷/۲/۱۵	۱۳۶۷/۲/۱۹	۱۳۶۷/۲/۱۶
۱۹۶	لایحه اساسنامه سازمان میراث فرهنگی کشور	۱۳۶۷/۲/۱	ق-۳۴۱۴ ۱۳۶۷/۲/۷	۹۴۹ ۱۳۶۷/۲/۱۷	۱۳۶۷/۲/۲۶	۱۳۶۷/۲/۱۶
۱۹۷	لایحه اساسنامه شرکت پست جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۷/۲/۴	ق-۳۴۱۵ ۱۳۶۷/۲/۸	۹۸۹ ۱۳۶۷/۲/۱۷	۱۳۶۷/۲/۲۶	۱۳۶۷/۲/۱۶
۱۹۸	طرح دو فوریتی تأیید رشته‌های دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی پس از فراغت از تحصیل	۱۳۶۷/۲/۱۴	ق-۳۴۲۰ ۱۳۶۷/۲/۱۱	—	۱۳۶۷/۲/۱۴	۱۳۶۷/۲/۴
۱۹۹	طرح الزام فنی واحد التماس برای اداره داروخانه‌های که به معرفی مسئول فنی واحد التماس برای اداره داروخانه‌های که در مناطق محروم و جمعیت زیر پانصد هزار نفر فاقد مسئول فنی می‌باشند.	۱۳۶۷/۲/۱۱	ق-۳۴۲۵ ۱۳۶۷/۲/۱۴	—	۱۳۶۷/۲/۱۹	۱۳۶۷/۲/۱۶

ردیف	موضوع طرح و تاریخ تصویب	تاریخ تصویب موضوع در مجلس	شماره و تاریخ نامه محلی جهت انتظار نظر شورای اعلیای قانون اساسی	تاریخ جلسه تایید شورای اعلیای قانون اساسی	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۲۰۰	طرح الحاق یک ماده به قانون صادرات و واردات	۱۳۶۷/۲/۱۱	ق-۳۳۲۷ ۱۳۶۷/۲/۱۴	۱۳۶۷/۲/۱۹	۱۳۶۷/۲/۱۶ ۱۱۰۸
۲۰۱	لایحه اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۷/۲/۸	ق-۳۳۳۰ ۱۳۶۷/۲/۱۵	۱۳۶۷/۲/۲۹	۱۳۶۷/۲/۲۲ ۱۵۰۴
۲۰۲	طرح دو فوریتی مستثنی نمودن بانک‌ها از مقررات عام استخدام دولتی	۱۳۶۷/۲/۲۹	ق-۳۳۷۹ ۱۳۶۷/۲/۲۸	۱۳۶۷/۲/۲۹	۱۳۶۷/۲/۱۸ ۱۴۹۵
۲۰۳	لایحه موافقتنامه همکاری‌های تجاری، اقتصادی و فنی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ولادینو	۱۳۶۷/۲/۲۸	ق-۳۳۸۱ ۱۳۶۷/۲/۳۱	۱۳۶۷/۲/۳۱	۱۳۶۷/۲/۲۴ ۱۵۵۴
۲۰۴	لایحه شمول قانون راجع به الحاق یک بند به عنوان بند ۱۳ به ماده ۱۰ لایحه قانونی مابینت بر درآمد حقوق مصرف ۱۳۶۲/۶/۸ به خلبانان و کادر پروازی و صلحاتی شرکت هواپیمایی خدمات ویژه	۱۳۶۷/۲/۲۸	ق-۳۳۸۲ ۱۳۶۷/۲/۳۱	۱۳۶۷/۲/۳۱	۱۳۶۷/۲/۱۸ ۱۵۵۵
۲۰۵	لایحه اصلاح ماده ۱۱ کنوانسیون تجارت بین‌المللی گروه‌های جاذبان و گیاهان وحشی در معرض نابودی توسط دولت جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۷/۲/۲۹	ق-۳۳۹۴ ۱۳۶۷/۲/۳	۱۳۶۷/۲/۵	۱۳۶۷/۲/۸ ۱۶۵۴
۲۰۶	لایحه بازبینی پیش از موعد بیه‌بندگان تأمین اجتماعی	۱۳۶۷/۲/۲۸	ق-۳۹۴۵ ۱۳۶۷/۲/۳	۱۳۶۷/۲/۵	۱۳۶۷/۲/۸ ۱۶۵۵
۲۰۷	لایحه موافقتنامه حمل و نقل هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دمکراتیک خلق کره	۱۳۶۷/۲/۲۸	ق-۳۵۰۶ ۱۳۶۷/۲/۷	۱۳۶۷/۲/۹	۱۳۶۷/۲/۹ ۱۶۹۰
۲۰۸	لایحه تشکیلات وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۳۶۷/۲/۳	ق-۱ ۱۳۶۷/۲/۹	۱۳۶۷/۲/۱۲	۱۳۶۷/۲/۱۲ ۱۷۵۴

ردیف	عنوان طرحها و لوایح مصوب	تاریخ تصویب مجلس	شماره و تاریخ نامه انتخاب نماینده	شماره و تاریخ تقاضای استیصال شورا (در مجلس)	تاریخ جلسه تایید شورا	شماره و تاریخ نامه تأیید شورا	شماره و تاریخ درج قانون در روزنامه رسمی
۲۰۹	لایحه اصلاح قانون صندوق عمران مراغه مصوب ۱۳۳۹	۱۳۳۷/۳/۵	ق-۲ ۱۳۳۷/۳/۱۰	—	۱۳۳۷/۳/۱۲	۱۷۳۲ ۱۳۳۷/۳/۱۲	۱۲۹۱۶ ۱۳۳۷/۳/۳۱
۲۱۰	لایحه احقاق یک تبصره به عنوان تبصره ۲ به ماده ۳۹ قانون استخدام کشوری	۱۳۳۷/۳/۵	ق-۳ ۱۳۳۷/۳/۱۰	—	۱۳۳۷/۳/۱۲	۱۷۳۳ ۱۳۳۷/۳/۱۲	۱۲۹۱۶ ۱۳۳۷/۳/۳۱
۲۱۱	شرح قانونی اصلاح ماده ۶۹ آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی بر طبق اصل ۵۶ قانون اساسی (۱) و ماده ۱۳۸ آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی	۱۳۳۶/۷/۱۴	ق-۱۶۱۸ ۱۳۳۶/۷/۱۷	—	۱۳۳۶/۸/۷	۴۷۵۱ ۱۳۳۶/۸/۷	۱۱۸۵۶ ۱۳۳۶/۸/۲۰
۲۱۲	شرح واگذاری زمین های بایر و دایر که بعد از انقلاب به صورت کشت موقت در اختیار کشاورزان قرار گرفته است.	۱۳۳۵/۸/۸	ق-۲۳۸۳ ۱۳۳۵/۷/۲۷	—	۱۳۳۶/۸/۸	۵۹۴۴ ۱۳۳۵/۸/۸	۱۲۱۵۴ ۱۳۳۵/۹/۱

۱. اصل شصت و پنجم قانون اساسی: پس از برگزاری انتخابات، جلسات مجلس شورای اسلامی با حضور دوسوم مجموع نمایندگان رسمیت می یابد و تصویب طرح ها و لوایح طبق آیین نامه مصوب داخلی انجام می گیرد مگر در مواردی که در قانون اساسی نصایب خاصی تعیین شده باشد. برای تصویب آیین نامه داخلی موافقت دوسوم حاضران لازم است.^{۱۴}

فصل دوم
مصوبات تأیید شده
پس از رفع ابهام
و ایراد

مغایرت طرح تقاضای رأی اعتماد دولت با قانون اساسی

شماره: ۲۷۶-ق

تاریخ: ۶۳/۵/۲

شورای محترم نگهبان

طرح «تقاضای رأی اعتماد دولت» و نحوه برگزاری آن که دو فوریتش در جلسه روز سه شنبه ۱۳۶۳/۵/۲ به تصویب رسیده است در جلسه روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۵/۴ مجلس شورای اسلامی مطرح خواهد شد. خواهشمند است ساعت ۹ صبح روز مزبور در جلسه علنی حضور بهم رسانید. (۱) و (۲)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح^(۳)

ماده ۱-...

ماده ۵- کیفیت رأی اعتماد نخست وزیر و وزرا و همه مسائل مربوط به آن در مورد اصل ۸۷ و اصل ۱۳۶^(۴) طبق این قانون خواهد بود.

تبصره- تشخیص موارد مسائل مهم و مورد اختلاف مذکور در اصل ۸۷ که دولت

۱. از آنجا که نامه ارسالی مصوبه مجلس شورای اسلامی در بایگانی شورای نگهبان موجود نبود، دعوتنامه رئیس مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان برای حضور در جلسه بررسی مصوبه، جایگزین نامه مذکور می گردد.
 ۲. اصل نود و هفتم: اعضای شورای نگهبان به منظور تسریع در کار می توانند هنگام مذاکره درباره لایحه یا طرح قانونی در مجلس حاضر شوند و مذاکرات را استماع کنند. اما وقتی طرح یا لایحه ای فوری در دستور کار مجلس قرار گیرد، اعضای شورای نگهبان باید در مجلس حاضر شوند و نظر خود را اظهار نمایند.
 ۳. برای اختصار فقط به متن ماده مورد ایزاد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی رک روزنامه رسمی شماره ۱۱۴۹۱ مورخ ۱۳۶۳/۵/۲۱.
 ۴. اصل هشتاد و هفتم: هیأت وزیران پس از تشکیل و معرفی و پیش از هر اقدام دیگر باید از مجلس رأی اعتماد بگیرد. در دوران تصدی نیز در مورد مسائل مهم و مورد اختلاف می تواند از مجلس تقاضای رأی اعتماد کند.
- اصل یکصد و سی و ششم: هرگاه نخست وزیر بخواهد وزیری را عزل کند و وزیر دیگری را به جای او برگزیند، باید این عزل و نصب با تصویب رئیس جمهور باشد و برای وزیر جدید از مجلس رأی اعتماد بگیرد و در صورتی که پس از ابراز اعتماد مجلس به دولت، نیمی از اعضای هیأت وزیران تغییر نماید دولت باید مجدداً از مجلس تقاضای اعتماد کند.

می‌تواند در زمینه آنها از مجلس رأی اعتماد بگیرد با هیأت دولت است مشروط به اینکه تشخیص آنها به تصویب مجلس برسد.

طرح فوق مشتمل بر پنج ماده و دوازده تبصره در جلسه روز پنجشنبه چهارم مرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۴۳۳

تاریخ: ۶۳/۵/۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۷۶/ق مورخ ۶۳/۵/۲؛ «طرح قانونی تقاضای رأی اعتماد و نحوه برگزاری آن» که در تاریخ ۶۳/۵/۸ با حضور اعضای شورای نگهبان به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید مورد بحث اعضای شورای نگهبان قرار گرفت و ذیل تبصره ماده ۵ که تشخیص موارد مهم را منوط به تصویب مجلس دانسته است به نظر اکثریت اعضا مغایر قانون اساسی و خلاف مستفاد از اصل ۸۷ شناخته شد سایر مواد و تبصره‌ها مغایر موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۸۶-ق

تاریخ: ۶۳/۵/۹

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۴۳۳ مورخ ۱۳۶۳/۵/۸ طرح قانونی الحاق موادی بر آیین‌نامه داخلی راجع به تقاضای رأی اعتماد و نحوه برگزاری آن که دو فوریت آن در جلسه ۱۳۶۳/۵/۲ به تصویب رسیده بود در جلسه روز سه‌شنبه ۱۳۶۳/۵/۹ مجلس شورای اسلامی با حضور نماینده آن شورای محترم مورد رسیدگی مجدد قرار گرفت و با اصلاح

تبصره ماده ۵ به تصویب رسید که جهت بررسی و اظهار نظر ارسال می‌گردد.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱-....

ماده ۵- کیفیت رأی اعتماد نخست‌وزیر و وزرا و همه مسائل مربوط به آن در مورد اصل ۸۷ و اصل ۱۳۶ طبق این قانون خواهد بود.

تبصره - تشخیص موارد مسائل مهم و مورد اختلاف مذکور در اصل ۸۷ که دولت می‌تواند در زمینه آنها از مجلس رأی اعتماد بگیرد با هیأت دولت است.
طرح فوق مشتمل بر پنج ماده و دوازده تبصره در جلسه روز سه‌شنبه نهم مرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۴۸۴

تاریخ: ۱۳۶۳/۵/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۶/ق مورخ ۱۳۶۳/۵/۹؛ «طرح قانونی الحاق موادی به آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی راجع به رأی اعتماد و نحوه برگزاری آن»^(۱) که پس از اظهار نظر شورای نگهبان مجدداً در جلسه ۱۳۶۳/۵/۹ مجلس شورای اسلامی مطرح و با اصلاح ذیل تبصره ماده «۵» به تصویب رسید از نظر شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اعاده به خدمت کارکنان بازخرید شده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با موازین شرع و وجود اشکال عبارتی در آن

شماره: ۶۷۴ - ق

تاریخ: ۶۳/۸/۲۰

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۳۷۶۱۰ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۲۴ دولت در خصوص اعاده به خدمت کارکنان بازخرید شده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۸/۱۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (ارتش، شهربانی، ژاندارمری) می توانند آن دسته از پرسنل فنی، مهندسی، عملیاتی خود را که طبق قوانین و مقررات مربوطه تا تاریخ تصویب این قانون بازخرید از خدمت شده اند در صورت ضرورت و نیاز به خدمات آنان در جنگ یا امور فنی و موافقت پرسنل فقط برای یک بار با درجه یا رتبه و قدمت خدمت قبلی و رعایت شرایط زیر به خدمت اعاده نمایند:

۱- در مدت انقطاع خدمت به علت بازخرید، به موجب احکام صادره از مراجع قضایی از اشتغال به مشاغل دولتی و وابسته به دولت محروم نگردیده و یا محکومیت مؤثر به علت ارتکاب جرمه یا جنایت عمدی نداشته باشند.

۲- استعداد و توانایی لازم برای انجام وظایف متناسب با درجه و رتبه و تخصص مربوطه

۱. اصل نود و چهارم: کلیه مصوبات مجلس شورای اسلامی باید به شورای نگهبان فرستاده شود. شورای نگهبان موظف است آن را حداکثر ظرف ده روز از تاریخ وصول از نظر انطباق بر موازین اسلام و قانون اساسی مورد بررسی قرار دهد و چنانچه آن را مغایر ببیند برای تجدیدنظر به مجلس بازگرداند. در غیر این صورت مصوبه قابل اجرا است.

و سپردن تعهد حداقل ۵ سال خدمت.

۳- علت بازخرید سوابق خدمت، آرای صادره از مراجع قضایی و یا تخلف خدمتی موضوع قانون الحاق یک بند به ماده ۱۵ قانون استخدام ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۶/۱۱/۲^(۱) و یا عدم استعداد و توانایی افسران موضوع قانون الحاق ماده واحده به قانون استخدام ارتش جمهوری اسلامی مصوب تیر ماه ۱۳۴۵ (تشخیص استعداد و توانایی افسران) نباشد.

۴- علت بازخرید سوابق خدمت پرسنل، آرای صادره از کمیسیون‌های پاکسازی نباشد. تبصره ۱- تشخیص ضرورت و نیاز به خدمات پرسنل برعهده فرماندهان نیروهای سه گانه و فرمانده ژاندارمری و رئیس شهربانی جمهوری اسلامی ایران است. تبصره ۲- علاوه بر احراز شرایط فوق صلاحیت مکتبی و حفاظتی این قبیل افراد باید مانند پرسنل جدیدالاستخدام مورد تأیید مراجع ذی ربط قرار گیرد.

تبصره ۳- افرادی که به این ترتیب به خدمت اعاده می‌گردند ملزم به پرداخت کلیه مبالغ دریافتی بابت خرید سوابق خدمت خود به صورت نقدی و یک جا بوده مگر اینکه عدم توانایی آنان در بازپرداخت مبالغ دریافتی به طور نقدی و یک جا به تشخیص سازمان مربوط محرز باشد که در این صورت با پیشنهاد سازمان و با در نظر گرفتن فاصله بازخرید شدن با تصویب بالاترین مقام نیرو و یگان ذی ربط متناسب با باقیمانده خدمت شخص حداکثر به مدت پنج سال به صورت اقساط مساوی از حقوق دریافتی ماهیانه آنان برداشت خواهد گردید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز پنجشنبه هفدهم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۰۹۲

تاریخ: ۱۳۶۳/۸/۲۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۶۷۴-ق مورخ ۱۳۶۳/۸/۲۰؛ «لایحه در خصوص اعاده به

خدمت کارکنان بازخرید شده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۶۳/۸/۱۷ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می شود:

در بند ۳ اطلاق آرای صادره از مراجع قضایی دوره طاغوت و همچنین تخلف خدمتی موضوع قانون الحاق یک بند به ماده ۱۵ نسبت به احکام صادره از مراجع قضایی دوره طاغوت به استناد ضوابط غیر شرعی و تخلفات مشروع با موازین شرعی مغایر است. لازم به تذکر است نظر به اینکه اصطلاح جنحه و جنایت و همچنین مجازات تبعی در ارتباط با محکومیت در قوانین مجازات اسلامی مطرح نیست، مناسبت است عبارت ذیل تبصره اصلاح شود.

لطف الله صافی
دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۸۱۷-ق

تاریخ: ۶۳/۱۰/۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۲۰۹۲ مورخ ۱۳۶۳/۸/۲۹ لایحه شماره ۳۷۶۱۰ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۲۴ دولت در خصوص اعاده به خدمت کارکنان بازخرید شده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۳/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (ارتش، شهربانی، ژاندارمری) می توانند آن دسته از پرسنل فنی، مهندسی، عملیاتی خود را که طبق قوانین و مقررات

مربوطه تا تاریخ تصویب این قانون بازخرید از خدمت شده‌اند در صورت ضرورت و نیاز به خدمات آنان در جنگ یا امور فنی و موافقت پرسنل فقط برای یک‌بار با درجه یا رتبه و قدمت خدمت قبلی و رعایت شرایط زیر به خدمت اعاده نمایند:

۱- در مدت انقطاع خدمت به علت بازخرید، به موجب احکام صادره از مراجع قضایی جمهوری اسلامی ایران از اشتغال به مشاغل دولتی و وابسته به دولت محروم نگردیده و یا محکومیت مؤثر به علت ارتکاب جنحه یا جنایت عمدی نداشته باشند.

۲- استعداد و توانایی لازم برای انجام وظایف متناسب با درجه و رتبه و تخصص مربوطه و سپردن تعهد حداقل ۵ سال خدمت.

۳- علت بازخرید سوابق خدمت آرای صادره از مراجع قضایی جمهوری اسلامی ایران و یا عدم استعداد و توانایی افسران موضوع قانون الحاق ماده واحده به قانون استخدام ارتش جمهوری اسلامی مصوب تیر ماه ۱۳۴۵ (تشخیص استعداد و توانایی افسران) نباشد.

۴- علت بازخرید سوابق خدمت پرسنل، آرای صادره از کمیسیون‌های پاکسازی نباشد. تبصره ۱- تشخیص ضرورت و نیاز به خدمات پرسنل برعهده فرماندهان نیروهای سه‌گانه و فرمانده ژاندارمری و رئیس شهربانی جمهوری اسلامی ایران است.

تبصره ۲- علاوه بر احراز شرایط فوق صلاحیت مکتبی و حفاظتی این قبیل افراد باید مانند پرسنل جدیدالاستخدام مورد تأیید مراجع ذی‌ربط قرار گیرد.

تبصره ۳- افرادی که به این ترتیب به خدمت اعاده می‌گردند ملزم به پرداخت کلیه مبالغ دریافتی بابت خرید سوابق خدمت خود به صورت نقدی و یک‌جا بوده مگر اینکه عدم توانایی آنان در بازپرداخت مبالغ دریافتی به طور نقدی و یک‌جا به تشخیص سازمان مربوط محرز باشد که در این صورت با پیشنهاد سازمان و با در نظر گرفتن فاصله بازخرید شدن با تصویب بالاترین مقام نیرو و یگان ذی‌ربط متناسب با باقیمانده خدمت شخص حداکثر به مدت پنج سال به صورت اقساط مساوی از حقوق دریافتی ماهیانه آنان برداشت خواهد گردید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز یکشنبه دوم دی‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۴۳۲

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۰/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۸۱۷- ق مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۵؛ «لایحه در خصوص اعاده به خدمت کارکنان بازخرید شده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران»^(۱) مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه خدمت یک ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۶۶۴-ق

تاریخ: ۶۳/۸/۱۷

شورای محترم نگهبان

لایحه خدمت یک ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی که دو فوریت آن در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۸/۱۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه روز یکشنبه ۱۳۶۳/۸/۲۰ مطرح خواهد شد. خواهشمند است ساعت ۹ صبح روز مزبور در جلسه علنی حضور به هم رسانید.^(۱)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - مادام که جنگ ادامه دارد کلیه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی، پیراپزشکی که به طور آزاد یا در بخش‌های خصوصی کار می‌کنند یا شاغل در وزارت بهداشتی یا سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی یا مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است موظف‌اند هر سال یک ماه در محل‌هایی که وزارت بهداشت معین می‌نماید خدمت کنند حقوق و مزایا و حق محرومیت از مطب و دستمزد ایام کار اضافی این عده هم طراز و مشابه حرفه مربوطه در وزارت بهداشت تعیین و پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- کلیه وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است مکلف‌اند در اجرای این قانون با وزارت بهداشت همکاری نمایند.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این قانون و همچنین آیین‌نامه هم طرازی پزشکان و وابستگان

۱. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه)، پاورقی صفحه ۳۰.

به حرفه پزشکی و پیراپزشکی که در سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکتهای دولتی یا مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و یا به طور آزاد و یا در بخش‌های خصوصی اشتغال به کار دارند به وسیله کمیسیون مرکب از سه نفر نماینده نظام پزشکی و سه نفر نماینده از وزارت بهداشتی تهیه و پس از تصویب وزارت بهداشتی به موقع اجرا گذاشته می‌شود.

تبصره ۳- پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی در موارد زیر از انجام خدمات مزبور معاف هستند:

الف - کسانی که به علت بیماری تأیید شده توسط وزارت بهداشتی قادر به انجام این خدمت نباشند.

ب - کسانی که بیش از ۵۵ سال داشته باشند.

ج - زنان متأهل پزشک و پیراپزشکی و جَرَف وابسته مگر اینکه داوطلب باشند.

د - پزشکان ارتشی در زمان جنگ تابع نظامات مربوط در ارتش خواهند بود.

تبصره ۴- پزشکان متخلف طبق رأی صادره محاکم انتظامی نظام پزشکی مادام که خدمت مزبور را انجام نداده‌اند از اشتغال به کار پزشکی ممنوع می‌باشند و کارکنان دولت و مؤسسات وابسته به دولت علاوه بر این، به عنوان تمرد اداری طبق مقررات تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند. ضمناً متخلفین در مدت ممنوعیت از اشتغال به کار پزشکی حق خروج از کشور را ندارند.

تبصره ۵- وزارت بهداشتی مأمور اجرای این قانون می‌باشد.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۰۷۶

تاریخ: ۱۳۶۳/۸/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۶۶۴/ق مورخ ۱۳۶۳/۸/۱۷؛ «لایحه راجع به خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی» که با حضور شورای نگهبان در جلسه روز یکشنبه ۶۳/۸/۲۰ به تصویب رسید در جلسه رسمی شورای نگهبان مطرح و بررسی شد و به شرح زیر اظهار نظر گردید:

۱- نظر به اینکه قانون براساس تشخیص ضرورت تصویب شده است و ضرورت‌های زمان جنگ بر حسب موارد مختلف می‌باشد و به طور عام نسبت به موارد آینده تشخیص مقدار ضرورت و احکام مترتب بر آن ممکن نیست علی‌هذا به نظر فقها باید به زمان جنگ فعلی مقید شود.

۲- بند (د) تبصره ۳ از لحاظ اینکه مشتمل بر تبعیض است و در معافیت پزشکان سپاه استثنا ننموده است با بند ۹ اصل ۳ و اصل ۲۰ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی
دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۶۸۲/ق

تاریخ: ۱۳۶۳/۸/۲۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۲۰۷۶ مورخ ۱۳۶۳/۸/۲۱ لایحه خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی که دو فوریت آن در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۸/۱۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه روز سه شنبه ۱۳۶۳/۸/۲۲ مجدداً مطرح و با اصلاحاتی به تصویب رسید که جهت اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی
رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - تا زمانی که جنگ جاری ادامه دارد کلیه پزشکان و وابستگان حرفه

۱. اصل سوم: دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

...۱-

۹- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی.

...۱۰-

- اصل بیستم: همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.

پزشکی، پیراپزشکی که به طور آزاد یا در بخش‌های خصوصی کار می‌کنند یا شاغل در وزارت بهداشتی یا سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکتهای دولتی یا مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است موظف‌اند هر سال یک ماه در محل‌هایی که وزارت بهداشتی معین می‌نماید خدمت کنند حقوق و مزایا و حق محرومیت از مطب و دستمزد ایام کار اضافی این عده هم‌طراز و مشابه حرفه مربوطه در وزارت بهداشتی تعیین و پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- کلیه وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکتهای دولتی و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است مکلف‌اند در اجرای این قانون با وزارت بهداشتی همکاری نمایند.

تبصره ۲- آیین‌نامه اجرایی این قانون و همچنین آیین‌نامه هم‌طرازی پزشکان و وابستگان به حرفه پزشکی و پیراپزشکی که در سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکتهای دولتی یا مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و یا به طور آزاد و یا در بخش‌های خصوصی اشتغال به کار دارند به وسیله کمیسیون مرکب از سه نفر نماینده نظام پزشکی و سه نفر نماینده از وزارت بهداشتی و یک نفر نماینده از وزارت فرهنگ و آموزش عالی تهیه و پس از تصویب وزارت بهداشتی به موقع اجرا گذاشته می‌شود.

تبصره ۳- پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی در موارد زیر از انجام خدمات مزبور معاف هستند:

الف - کسانی که به علت بیماری تأیید شده توسط وزارت بهداشتی قادر به انجام این خدمت نباشند.

ب - کسانی که بیش از ۵۵ سال داشته باشند.

ج - زنان متأهل پزشک و پیراپزشک و جَرَف وابسته مگر اینکه داوطلب باشند.

د - پزشکان نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تابع مقررات خود می‌باشند.

تبصره ۴- پزشکان متخلف طبق رأی صادره محاکم انتظامی نظام پزشکی مادام که خدمت مزبور را انجام نداده‌اند از اشتغال به کار پزشکی ممنوع می‌باشند و کارکنان دولت و مؤسسات وابسته به دولت علاوه بر این، به عنوان تمبرد اداری طبق مقررات تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند. ضمناً متخلفین در مدت ممنوعیت از اشتغال به کار پزشکی حق خروج از کشور را ندارند.

تبصره ۵- وزارت بهداشتی مأمور اجرای این قانون می‌باشد.
لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه روز سه شنبه بیست و دوم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۰۹۹

تاریخ: ۱۳۶۳/۸/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۶۸۲/ق مورخ ۱۳۶۳/۸/۲۴؛ «لایحه خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی»^(۱) که با اصلاحاتی در تاریخ ۱۳۶۳/۸/۲۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایرادهای مورد نظر شورا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح اصلاح تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور با قانون اساسی

شماره: ۶۸۵-ق

تاریخ: ۶۳/۸/۲۷

شورای محترم نگهبان

طرح مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۴ در خصوص اصلاح تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۳/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاح عبارتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون بند «ب» تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور^(۱) در مورد مشمولین تبصره مذکور و آیین‌نامه‌های اجرایی آن به شرح زیر اصلاح و به اجرا گذاشته می‌شود و دستگاه‌های مربوط مکلف‌اند احکام مستخدمین بازنشسته و وظیفه‌بگیران خود را با توجه به این مقررات و بر اساس مقررات بازنشستگی مربوط اصلاح نمایند.

الف - شغل مورد نظر باید شغل اصلی مستخدم بوده باشد و مستخدم با عنوان‌هایی از قبیل سرپرستی، کفالت، انجام وظایف موقت نمی‌تواند از مزایای تبصره مزبور استفاده نماید.

ب - بازنشستگان مشمول قانون پاکسازی و قانون بازسازی نیروی انسانی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و مقررات مشابه که بازنشستگی آنان جنبه مجازات داشته است مشمول حکم تبصره مورد اشاره قرار نمی‌گیرند.

۱. بند «ب» تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور (مصوب ۱۳۵۵/۱۲/۲۶): در صورتی که حقوق بازنشستگی یا وظیفه از کارافتادگی یا وظیفه وارث مستخدمین رسمی که از اول فروردین ماه سال (۱۳۵۶) به بعد بازنشسته یا از کار افتاده یا فوت می‌شوند از حقوقی که به ترتیب مقرر در بند فوق برای مستخدم رسمی نظیر تعیین می‌شوند کمتر شود حقوق آنان به ترتیب مقرر در بند مذکور برقرار و پرداخت خواهد شد.

ج - مقامات منظور در ماده ۳ قانون استخدام کشوری و نیز فرمانداران و شهرداران شهرهای درجه یک و مدیران عامل شرکتها و سازمانها و مدیران و رؤسای ادارات کل و مشاوران و بازرسان مخصوص و رؤسا و معاونین سازمانها و مؤسسات و هم‌طرازان آنها به تشخیص شورای امور اداری و استخدامی کشور که تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی عهده‌دار این پستها بوده‌اند از مزایای تبصره مزبور برخوردار نخواهند بود. طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه‌شنبه بیست و دوم آبان‌ماه هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۱۳۹

تاریخ: ۱۳۶۳/۹/۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۶۸۵-ق مورخ ۱۳۶۳/۸/۲۷؛ «طرح اصلاح تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور» مصوب ۱۳۶۳/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود: چنانچه این طرح در ارتباط با عدم استحقاق کارمند بر اساس این عناوین و یا امکانات مالی دولت باشد به علت تبعیض ناروا در جهت قبول تبصره نسبت به سایرین مغایر با قانون اساسی است و در صورتی که به عنوان مجازات اشخاص مذکور باشد مجازات بدون محاکمه و به طور عام مغایر با ضوابط قضایی است و به طور فردی نیز طبق قانون اساسی با تعیین ضوابط قانونی باید از طریق محاکمه و به وسیله قوه قضائیه انجام شود.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۸۸۵-ق

تاریخ: ۶۴/۱۱/۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۲۱۳۹ مورخ ۱۳۶۳/۹/۷. طرح اصلاح تبصره ۸۵ قانون بودجه

سال ۱۳۵۶ کل کشور مجدداً در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون بند «ب» تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور در مورد مشمولین تبصره مذکور و آیین نامه های اجرایی آن به شرح زیر اصلاح و به اجرا گذاشته می شود و دستگاه های مربوط مکلف اند احکام مستخدمین بازنشسته و وظیفه بگیران خود را با توجه به این مقررات و بر اساس مقررات بازنشستگی مربوط اصلاح نمایند.

الف - شغل مورد نظر باید شغل اصلی مستخدم بوده باشد و مستخدم با عنوان هایی از قبیل سرپرستی، کفالت، انجام وظایف موقت در صورتی که خدمت آنان کمتر از یک سال تمام باشد نمی تواند از مزایای تبصره مزبور استفاده نماید.

ب - بازنشستگان مشمول قانون پاکسازی و قانون بازسازی نیروی انسانی وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و مقررات مشابه که بازنشستگی آنان جنبه مجازات داشته است مشمول حکم تبصره مورد اشاره قرار نمی گیرند.

ج - کلیه مقامات منظور در ماده ۳ قانون استخدام کشوری و نیز فرمانداران و شهرداران شهرهای درجه یک و مدیران عامل شرکتها و سازمان ها و مدیران و رؤسای ادارات کل و مشاوران و بازرسان مخصوص و رؤسا و معاونین سازمان ها و مؤسسات و هم طرازان آنها به تشخیص شورای امور اداری و استخدامی کشور که تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی عهده دار این پستها بوده اند (در صورتی که به حکم مقامات صالحه قضایی در تحکیم مبانی رژیم منقرض گذشته نقش داشته اند) از مزایای تبصره مزبور برخوردار نخواهند بود. طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه شنبه اول بهمن ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۳۷۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۸۵-ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۲ و پیرو نامه شماره ۲۱۳۹ مورخ ۱۳۶۴/۹/۷؛ «طرح اصلاح تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور»^(۱) مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۵

مغایرت لایحه اصلاح پاره‌ای از مواد قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵^(۱)
با موازین شرع و قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن

شماره: ۷۲۲-ق

تاریخ: ۶۳/۹/۷

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۸۸۱۸۰ مورخ ۱۳۶۳/۲/۲۹ دولت در خصوص اصلاح پاره‌ای از مواد قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵ که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۳/۹/۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است؛ در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۲)

ماده ۱-....

ماده ۷- بندهای ۱ و ۳ ماده ۱۶ قانون مذکور^(۳) به شرح ذیل اصلاح و تبصره آن به قوت خود باقی است.

ماده ۸-...

۱. عنوان لایحه مزبور در تصویب نهایی: اصلاح قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵.

۲. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۶۳۳ مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۱۰.

۳. ماده ۱۶ قانون ثبت احوال (مصوب ۱۳۵۵/۴/۱۶): اعلام و امضای سند ثبت ولادت به ترتیب به عهده اشخاص زیر خواهد بود:

۱- پدر

۲- مادر در صورت غیبت پدر و در اولین موقعی که قادر به انجام این وظیفه باشد.

۳- مادر یا جد پدری که از طرف دادگاه به سمت ولایت انتخاب شده باشد.

۴- وصی یا قیم یا امین

۵-...

ماده ۹- ماده ۲۰ قانون مذکور به شرح زیر اصلاح و ۶ تبصره به آن الحاق می‌گردد:

ماده ۲۰- انتخاب نام با اعلام‌کننده است، برای نامگذاری یک نام ساده یا مرکب (حسین، محمد مهدی و مانند آن) که عرفاً یک نام محسوب می‌شود انتخاب خواهد شد.

تبصره ۱- انتخاب نامهایی که منافات با فرهنگ اسلامی دارد همچنین عناوین و القاب و نامهای زننده و مستهجن یا نامتناسب با جنس ممنوع است.

تبصره ۲- تشخیص نامهای ممنوع با شورای عالی ثبت احوال می‌باشد و این شورا نمونه‌های آن را تعیین و به سازمان اعلام می‌کند.

تبصره ۳- انتخاب نام در مورد اقلیتهای دینی تابع زبان و فرهنگ دینی آنان است.

تبصره ۴- در اسناد سجلی اقلیتهای دینی کشور نوع دین آنان قید می‌شود.

تبصره ۵- ذکر سیادت در اسناد سجلی ساداتی که سیادت آنان در اسناد سجلی پدر و یا جد پدری مندرج باشد و یا سیادت آنان با دلایل شرعی ثابت گردد الزامی است مگر کسانی که خود را سید ندانند و یا عدم سیادت آنان شرعاً احراز شود.

تبصره ۶- مراتب تشرف پیروان ادیان دیگر به دین مبین اسلام همراه با تغییرات مربوط به نام و نام خانوادگی آنان در اسناد سجلی ثبت می‌شود.

ماده ۱۰- ...

ماده ۱۱- ماده ۳۶ قانون مذکور و تبصره و بندهای آن به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۳۶- شناسنامه از روی دفاتر ثبت کل وقایع صادر و دارای مشخصات و اطلاعات زیر می‌باشد:

- ۱- آرم جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- محل مخصوص انگشت نگاری و شماره کلاسمان آن.
- ۳- محل الصاق عکس
- ۴- شماره شناسنامه
- ۵- نام و نام خانوادگی و جنس دارنده آن.
- ۶- تاریخ تولد به ترتیب روز و ماه و سال هجری شمسی.
- ۷- محل تولد به ترتیب شهرستان، بخش، دهستان (روستا) شهر
- ۸- نام و شماره شناسنامه و محل صدور شناسنامه ابوبین.
- ۹- تاریخ تنظیم سند به ترتیب روز و ماه و سال هجری شمسی.

- ۱۰- محل تنظیم سند به ترتیب حوزه، شهرستان، بخش، دهستان (روستا)
 - ۱۱- نام و نام خانوادگی مأمور تنظیم‌کننده سند و امضای مأمور صدور و مهر اداره شهر
 - ۱۲- شماره مسلسل و سری مخصوص شناسنامه.
 - ۱۳- محل مخصوص ثبت ازدواج، طلاق، وفات همسر، ولادت فرزندان و وفات صاحب شناسنامه.
 - ۱۴- محل توضیحات.
 - ۱۵- محل مخصوص مهر انتخابات.
- تبصره ۱- شناسنامه‌های نمونه جدید افرادی که به سن ۱۵ سال تمام می‌رسند باید ملصق به عکس همان سال و اثر انگشت و کلاسمان انگشت نگاری صاحب آن باشد.
- تبصره ۲- شناسنامه اولیه باید در سی سالگی تمام با عکس همان سال صاحب آن تجدید شود.
- صاحب شناسنامه پس از رسیدن به سن سی سال مکلف است ظرف یک سال برای تجدید آن مراجعه نماید.
- تبصره ۳- صدور شناسنامه مجدد و یا گواهی ولادت اتباع خارجه مطابق مقررات آیین‌نامه اجرایی این قانون خواهد بود.
- تبصره ۴- به استثنای سازمان ثبت احوال کشور، دفاتر اسناد رسمی ازدواج و طلاق، نمایندگی‌های دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور، اداره تشخیص هویت و پلیس بین‌الملل و اداره کل انتخابات هیچ‌یک از ارگان‌ها و نهادها و مؤسسات دولتی و بخش خصوصی حق نقش مهر و درج هیچ‌گونه مطلب و یا آثار دیگری بر روی شناسنامه را ندارند متخلف از این امر تحت پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.
- ماده ۱۲- یک تبصره به شرح ذیل به ماده ۴۳ قانون مذکور الحاق می‌گردد:
- تبصره - چنانچه در طول اجرای طرح، اشخاصی اعلام فقدان و یا درخواست تعویض شناسنامه نمایند که شامل دوره تجدید آن گروه نباشد برای آنان طبق مقررات گواهی موقت صادر خواهد شد.
- ماده ۱۳- ...
- لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهارده ماده در جلسه روز یکشنبه چهارم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۲۰۵

تاریخ: ۱۳۶۳/۹/۱۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۲۲/ق مورخ ۱۳۶۳/۹/۷؛ «لایحه راجع به اصلاح پاره‌ای از مواد قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵» که در جلسه علنی ۶۳/۹/۴ با اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- با توجه به اینکه بند ۴ ماده ۷ جواز تعیین مادر را به عنوان قیم شامل می‌شود بند ۳ ماده ۷ که متضمن جواز تعیین مادر به عنوان ولایت است مغایر با موازین شرعی است و چنانچه منظور همان قیم باشد در بند ۴ مذکور است و بند ۳ زاید است.

۲- با توجه به اینکه شناسنامه برای تعیین هویت اشخاص و استفاده از آن در مراجع قانونی و قضایی است و با توجه به اینکه در موارد متعدد از لحاظ شرعی و قضایی تعیین تکلیف مراجع قانونی به ذکر تاریخ سال و ماه قمری ارتباط دارد و نیز عدم ذکر تاریخ قمری معرض عدم توجه به احکام شرعی است بند (۶) ماده ۱۱ (ماده ۳۶ اصلاحی) از نظر شرعی به تأیید فقها نرسید.

۳- تبصره ۴ ماده ۲۰ نظر به اینکه جمله (اقلیتهای دینی) اطلاق دارد به نظر اکثریت اعضا مغایر با قانون اساسی است و به (اقلیتهای شناخته شده در قانون اساسی) مقید شود.

ضمناً به نظر می‌رسد در ماده ۱۲ در تبصره الحاقی به ماده ۴۳ جمله (شامل دوره تجدید آن گروه نباشد) اشتباه است و چنانچه به (مشمول دوره تجدید آن گروه) تغییر یابد رفع اشتباه می‌شود. سایر موارد مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

نظریه تکمیلی (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۳۷۰

تاریخ: ۱۳۶۳/۹/۲۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

پیرو نامه شماره ۲۲۰۵ مورخ ۱۳۶۳/۹/۱۵ راجع به «اصلاح پاره‌ای از مواد قانون ثبت

احوال مصوب ۱۳۵۵» متن زیر در نامه مذکور از قلم افتاده است که اعلام می‌گردد؛ نظر به اینکه جمله مذکور در تبصره ۱ ماده ۹ (منافات با فرهنگ اسلامی) معنی وسیعی دارد الزام به آن خلاف آزادی است و با موازین شرعی و قانون اساسی مغایرت است و در صورتی که به این صورت اصلاح شود رفع اشکال می‌گردد: «اسامی که معانی التزامی یا تضمینی یا مطابقی آن با عقاید اسلامی منافات دارد و یا هتک حیثیت مقدسات اسلامی می‌باشد ممنوع است.»

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۹۰۵/ق

تاریخ: ۶۳/۱۰/۲۰

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۲۲۰۵ مورخ ۱۳۶۳/۹/۱۵ و شماره ۲۳۷۰ مورخ ۱۳۶۳/۹/۲۹ لایحه شماره ۸۸۱۸۰ مورخ ۱۳۶۳/۲/۲۹ دولت در خصوص اصلاح قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵ که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۳/۱۰/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر مجدد آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱-....

ماده ۷-بند ۱ ماده ۱۶ به شرح ذیل اصلاح و بند ۳ آن حذف می‌گردد:

۱- پدر یا جد پدری.

ماده ۸-....

ماده ۹- ماده ۲۰ قانون مذکور به شرح زیر اصلاح و ۶ تبصره به آن الحاق می‌گردد:

ماده ۲۰- انتخاب نام با اعلام‌کننده است؛ برای نامگذاری یک نام ساده یا مرکب (حسین؛

محمد مهدی و مانند آن) که عرفاً یک نام محسوب می شود انتخاب خواهد شد.

تبصره ۱- انتخاب نامهایی که موجب هتک حیثیت مقدسات اسلامی می گردد و همچنین انتخاب عناوین و القاب و نامهای زننده و مستهجن یا نامتناسب با جنس ممنوع است.

تبصره ۲- تشخیص نامهای ممنوع با شورای عالی ثبت احوال می باشد و این شورا نمونه های آن را تعیین و به سازمان اعلام می کند.

تبصره ۳- انتخاب نام در مورد اقلیتهای دینی شناخته شده در قانون اساسی تابع زبان و فرهنگ دینی آنان است.

تبصره ۴- در اسناد سجلی اقلیتهای دینی شناخته شده در قانون اساسی کشور نوع دین آنان قید می شود.

تبصره ۵- ذکر سیادت در اسناد سجلی ساداتی که سیادت آنان در اسناد سجلی پدر و یا جد پدری مندرج باشد و یا سیادت آنان با دلایل شرعی ثابت گردد الزامی است مگر کسانی که خود را سید ندانند و یا عدم سیادت آنان شرعاً اجراز شود.

تبصره ۶- مراتب تشرف پیروان ادیان دیگر به دین مبین اسلام همراه با تغییرات مربوط به نام و نام خانوادگی آنان در اسناد سجلی ثبت می شود.

ماده ۱۰- ...

ماده ۱۱- ماده ۳۶ قانون مذکور و تبصره و بندهای آن به شرح زیر اصلاح می شود:

ماده ۳۶- شناسنامه از روی دفاتر ثبت کل وقایع صادر و دارای مشخصات و اطلاعات زیر می باشد:

- ۱- آرم جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- محل مخصوص انگشت نگاری و شماره کلاسمان آن.
- ۳- محل الصاق عکس.
- ۴- شماره شناسنامه.
- ۵- نام و نام خانوادگی و جنس دارنده آن.
- ۶- تاریخ تولد به ترتیب روز و ماه و سال هجری شمسی و قمری.
- تبصره - ذکر تاریخ هجری قمری از هنگام اجرای طرح تعویض شناسنامه برای نوزادان الزامی است.
- ۷- محل تولد به ترتیب شهرستان، بخش، دهستان (روستا) شهر

- ۸- نام و شماره شناسنامه و محل صدور شناسنامه ابوبن.
 - ۹- تاریخ تنظیم سند به ترتیب روز و ماه و سال هجری شمسی.
 - ۱۰- محل تنظیم سند به ترتیب حوزه، شهرستان، بخش، دهستان (روستا) شهر
 - ۱۱- نام و نام خانوادگی مأمور تنظیم کننده سند و امضای مأمور صدور و مهر اداره.
 - ۱۲- شماره مسلسل و سری مخصوص شناسنامه.
 - ۱۳- محل مخصوص ثبت ازدواج، طلاق، وفات همسر، ولادت فرزندان و وفات صاحب شناسنامه.
 - ۱۴- محل توضیحات.
 - ۱۵- محل مخصوص مهر انتخابات.
- تبصره ۱- شناسنامه های نمونه جدید افرادی که به سن ۱۵ سال تمام می رسند باید ملصق به عکس همان سال و اثر انگشت و کلاسمان انگشت نگاری صاحب آن باشد.
- تبصره ۲- شناسنامه اولیه باید در سی سالگی تمام با عکس همان سال صاحب آن تجدید شود.
- صاحب شناسنامه پس از رسیدن به سن سی سال مکلف است ظرف یک سال برای تجدید آن مراجعه نماید.
- تبصره ۳- صدور شناسنامه مجدد و یا گواهی ولادت اتباع خارجه مطابق مقررات آیین نامه اجرایی این قانون خواهد بود.
- تبصره ۴- به استثنای سازمان ثبت احوال کشور، دفاتر اسناد رسمی ازدواج و طلاق، نمایندگی های دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور، اداره تشخیص هویت و پلیس بین الملل و اداره کل انتخابات هیچ یک از ارگان ها و نهادها و مؤسسات دولتی و بخش خصوصی حق نقش مهر و درج هیچ گونه مطلب و یا آثار دیگری بر روی شناسنامه را ندارند. متخلف از این امر تحت پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.
- ماده ۱۲- یک تبصره به شرح ذیل به ماده ۴۳ قانون مذکور الحاق می گردد:
- تبصره - چنانچه در طول اجرای طرح، اشخاصی اعلام فقدان و یا درخواست تعویض شناسنامه نمایند که مشمول دوره تجدید آن گروه نباشد برای آنان طبق مقررات گواهی موقت صادر خواهد شد.
- ماده ۱۳- ...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهارده ماده در جلسه روز سه شنبه هجدهم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۵۵۴

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۰/۲۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۰۵/ق مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲۰؛ «لایحه اصلاح قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵»^(۱) در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه تمدید مدت اجرای قانون وصول مالیات از اتومبیل‌های غیرسواری و اصلاح بعضی از مواد قانون مالیات‌های مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۷۲۷-ق

تاریخ: ۶۳/۹/۱۰

شورای محترم نگهبان

لایحه تمدید مدت اجرای قانون وصول مالیات از اتومبیل‌های غیرسواری و اصلاح بعضی از مواد قانون مالیات‌های مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی در جلسه روز یکشنبه ۱۳۶۳/۹/۱۱ مجلس شورای اسلامی مطرح خواهد شد. خواهشمند است ساعت ۹ صبح روز مزبور در جلسه علنی حضور به هم رسانید. (۱)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۲)

ماده ۱-....

تبصره ۱-....

تبصره ۷- صاحبان دفاتر اسناد رسمی مکلف‌اند تنظیم وکالتنامه‌های کلی در مورد انتقال اموال، وکالت نسبت به اتومبیل را تصریح نمایند و در صورت تخلف از مفاد این تبصره و همچنین تبصره ۵ به شرح زیر با آنان رفتار خواهد شد:

- ۱- در مواردی که بدون أخذ رسید پرداخت مالیات سند مربوط را تنظیم کنند مسئول پرداخت مالیات متعلق بوده و همچنین مشمول جریمه‌ای معادل ۵۰٪ آن خواهند بود.
- ۲- عدم ثبت مشخصات خواسته شده در سند و یا عدم ارسال فهرست در موعد تعیین شده مشمول جریمه‌ای معادل ۲٪ مالیات متعلق برای هر یک از تخلفات مزبور خواهد بود.

۱. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان براساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۰).

۲. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۶۲۰ مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲۵

۳- در صورت تنظیم وکالتنامه کلی بدون رعایت مقررات صدر این تبصره چنانچه ثابت شود در مدت اعتبار وکالتنامه جزو اموال موکل و سائل نقلیه نیز وجود داشته است مالیات متعلق طبق مقررات به اضافه یک برابر به عنوان جریمه وصول خواهد شد.

۴- چنانچه نوع و مشخصات وسیله نقلیه را در سند درج ننموده یا نمایند یا برخلاف واقع درج نمایند مابه‌التفاوت مالیات متعلقه با در نظر گرفتن تاریخ تنظیم سند به مأخذ بالاترین رقم مالیات متعلق بر اساس سیلندر و مدل و سال محاسبه و به اضافه معادل ۵۰٪ آن بابت جریمه دریافت خواهد شد.

تبصره ۸- وسائط نقلیه‌ای که به عنوان وثیقه یا تضمین جهت اخذ وام یا اعتبار یا هر عنوان دیگر در اختیار اشخاص حقوقی دولتی یا شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به آنها یا شرکتهایی که بیش از ۵۰٪ سهام آنها متعلق به دولت است قرار می‌گیرد مشمول مالیات نقل و انتقال نخواهد بود.

حکم این تبصره در مواردی که انتقال گیرنده وسیله نقلیه را در روز انتقال مجدداً به عنوان تضمین یا وثیقه به موجب سند در اختیار فروشنده قرار دهد نیز خواهد بود.

ماده ۲- حکم تبصره ۷ ماده یک این قانون نسبت به دفاتر اسناد رسمی که در اجرای تبصره ۲ ماده ۷ لایحه قانونی اصلاح بعضی از مواد قانون مالیاتهای مستقیم مصوب شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران تخلف نموده یا بنماید نیز جاری خواهد بود.

ماده ۳-....

لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده و یازده تبصره در جلسه روز سه‌شنبه مورخ سیزدهم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۲۱۱

تاریخ: ۱۳۶۳/۹/۱۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۲۷/ق مورخ ۱۳۶۳/۹/۱۰؛ «لایحه تمدید وصول مالیات از

اتومبیل‌های غیرسواری و اصلاح بعضی از مواد قانون مالیاتهای مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی» که با حضور اعضای شورای نگهبان در تاریخ ۱۳/۹/۱۳۶۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرارگرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

اطلاق بند ۴ تبصره ۷ ماده ۱ و ماده ۲ در مورد اجرا مجازات جریمه نسبت به تخلفات گذشته (بند ۴- در سند درج ننموده، ماده ۲- تخلف نموده) به نظر اکثریت اعضا مغایر با قانون اساسی شناخته شد و از لحاظ شرعی نیز به تأیید اکثریت فقها نرسید.

تذکراً سایر موارد با توجه به اوضاع و احوال و نیازهای مبرم جاری و اینکه قانون مالیات طبق ضوابط اسلامی در دست تدوین است به طور مقطعی تأیید گردید. و شورای نگهبان به موقع نسبت به آن نظر قاطع شرعی و قانونی را اعلام خواهد نمود.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۸۱۹-ق

تاریخ: ۶۳/۱۰/۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه ۲۲۱۱ مورخ ۱۳۶۳/۹/۱۴ لایحه شماره ۴۳۷۱۸ مورخ ۱۳۶۳/۷/۲۹ دولت در خصوص وصول مالیات از اتومبیل‌های غیرسواری و اصلاح بعضی از مواد قانون مالیاتهای مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۳/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده ۱-....

تبصره ۱-....

تبصره ۷- صاحبان دفاتر اسناد رسمی مکلف‌اند تنظیم وکالتنامه‌های کلی در مورد انتقال اموال، وکالت نسبت به اتومبیل را تصریح نمایند و در صورت تخلف از مفاد این تبصره و همچنین تبصره ۵ به شرح زیر با آنان رفتار خواهد شد:

۱- در مواردی که بدون أخذ رسید پرداخت مالیات سند مربوط را تنظیم کنند مسؤول پرداخت مالیات متعلق بوده و همچنین مشمول جریمه‌ای معادل ۵۰٪ آن خواهند بود.
 ۲- عدم ثبت مشخصات خواسته شده در سند و یا عدم ارسال فهرست در موعد تعیین شده مشمول جریمه‌ای معادل ۲٪ مالیات متعلق برای هر یک از تخلفات مزبور خواهد بود.

۳- در صورت تنظیم وکالتنامه کلی بدون رعایت مقررات صدر این تبصره چنانچه ثابت شود در مدت اعتبار وکالتنامه جزو اموال موکل و سائل نقلیه نیز وجود داشته است مالیات متعلق طبق مقررات به اضافه یک برابر به عنوان جریمه وصول خواهد شد.

۴- چنانچه نوع و مشخصات وسیله نقلیه را در سند درج ننمایند یا برخلاف واقع درج نمایند مابه التفاوت مالیات متعلقه با در نظر گرفتن تاریخ تنظیم سند به مأخذ بالاترین رقم مالیات متعلق براساس سیلندر و مدل و سال محاسبه و به اضافه معادل ۵۰٪ آن بابت جریمه دریافت خواهد شد.

تبصره ۸- وسائط نقلیه‌ای که به عنوان وثیقه یا تضمین جهت أخذ وام یا اعتبار یا هر عنوان دیگر در اختیار اشخاص حقوقی دولتی یا شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به آنها یا شرکت‌هایی که بیش از ۵۰٪ سهام آنها متعلق به دولت است قرار می‌گیرد مشمول مالیات نقل و انتقال نخواهد بود.

حکم این تبصره در مواردی که انتقال گیرنده وسیله نقلیه را در روز انتقال مجدداً به عنوان تضمین یا وثیقه به موجب سند در اختیار فروشنده قرار دهد نیز خواهد بود.

ماده ۲- حکم تبصره ۷ ماده یک این قانون نسبت به دفاتر اسناد رسمی که در اجرای

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۶۲۰ مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲۵

تبصره ۲ ماده ۷ لایحه قانونی اصلاح بعضی از مواد قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۵۹/۴/۲۵ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران تخلف بنمایند نیز جاری خواهد بود.

ماده ۳-....

لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده و یازده تبصره در جلسه روز یکشنبه دوم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۴۳۴

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۰/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۸۱۹- ق مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۵؛ «لایحه راجع به وصول مالیات از اتومبیل‌های غیرسواری و اصلاح بعضی از مواد قانون مالیاتهای مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی»^(۱) مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه تمدید مهلت مقرر در قانون رسیدگی به پرونده‌های کسری جمع‌داری
مصوب ۶۳/۶/۱ و اصلاح ماده واحده قانون مزبور
با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۷۷۰-ق

تاریخ: ۶۳/۹/۲۴

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۶۹۷۲ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۱۹ دولت در خصوص تمدید مهلت مقرر در قانون رسیدگی به پرونده‌های کسری جمع‌داری مصوب ۱۳۶۰/۶/۱ و اصلاح ماده واحده قانون مزبور که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۹/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به منظور تسهیل و تسریع در رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به پرونده‌هایی که تحت عنوان کسری جمع‌داری (اعم از نقدی و جنسی و اوراق بهادار) در اجرای ماده ۶۳ قانون محاسبات عمومی مصوب دی‌ماه ۱۳۴۹ تا تاریخ ۱۳۶۱/۱۱/۱۱ در دیوان محاسبات یا وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل شده است به رئیس دیوان محاسبات کشور اجازه داده می‌شود کمیسیونی مرکب از پنج نفر به شرح زیر:

- ۱- دو نفر از اعضای دیوان محاسبات کشور به انتخاب رئیس دیوان مذکور.
- ۲- دو نفر نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی به انتخاب وزیر مربوطه.
- ۳- یک نفر به انتخاب کمیسیون دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی (که می‌تواند از افراد خارج از مجلس هم باشد) دعوت و تشکیل دهد.

پس از تشکیل کمیسیون فوق‌الذکر کلیه پرونده‌های موضوع این قانون به تدریج از طریق

دادسرای دیوان محاسبات کشور به کمیسیون احاله خواهد شد و کمیسیون به پرونده‌های مزبور بدون الزام به رعایت مقررات رسیدگی به این قبیل پرونده‌ها، رسیدگی و با توجه به شرایط و اوضاع و احوال هر پرونده، تصمیم لازم اتخاذ خواهد نمود. نقایص احتمالی پرونده‌ها مشروط بر آنکه رفع نقص به تشخیص اکثریت اعضای کمیسیون پنج نفره و تأیید دادستان دیوان محاسبات مقدور نباشد مانع از رسیدگی و اتخاذ تصمیم کمیسیون نخواهد بود.

تبصره ۱- کمیسیون وقت رسیدگی به هر پرونده را حداقل ۱۵ روز قبل از موعد مذکور از طریق دادسرای دیوان محاسبات کشور به ذی حساب (یامدیر امور مالی) فعلی دستگاه اجرایی مربوط و جمعی‌دار کسرآوردنده ابلاغ می‌نماید. عدم حضور نامبردگان یا نمایندگان آنها به هر علت مانع از تشکیل جلسه و صدور رأی نخواهد بود.

تبصره ۲- تصمیمات کمیسیون فوق که به اکثریت آرا (سه پنجم آرا) اتخاذ می‌شود قطعی و لازم‌الاجرا است مگر اینکه ظرف مدت بیست روز از تاریخ ابلاغ مورد اعتراض محکوم علیه یا قائم مقام حقیقی یا حقوقی وی قرار گیرد که در این صورت تقاضای تجدیدنظر توسط دیوان محاسبات کشور برای رسیدگی به مرجع مذکور در تبصره (۱) ماده ۲۸ قانون دیوان محاسبات کشور احاله خواهد شد. رأی صادره از این مرجع قطعی و لازم‌الاجرا است.

تبصره ۳- کمیسیون موضوع این قانون اختیار دارد از وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی هرگونه اطلاعات و اسناد و مدارکی که مؤثر در امر رسیدگی به پرونده‌های مربوط باشد مطالبه نماید و وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی مکلف به همکاری و ارائه اطلاعات و اسناد و مدارک مذکور می‌باشند.

تبصره ۴- کمیسیون موضوع این قانون در صورت احراز وقوع جرم مکلف است طبق مفاد تبصره ماده ۲۳ قانون دیوان محاسبات کشور عمل نماید.

تبصره ۵- کمیسیون موضوع این قانون موظف است هر شش ماه یک‌بار گزارش کامل عملکرد خود را به کمیسیون‌های دیوان محاسبات و بودجه و اقتصاد و دارایی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

تبصره ۶- هیأت‌های مستشاری دیوان محاسبات کشور مجازند در صورت لزوم در مورد رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به پرونده‌هایی که در اجرای مواد ۳۶ و ۸۷ و ۸۸ و ۹۱

قانون محاسبات عمومی مصوب دی ماه ۱۳۴۹ تا تاریخ ۱۳۶۱/۱۱/۱۱ تشکیل شده است با رعایت تسهیلات مقرر در این قانون اقدام نمایند.

تبصره ۷- مهلت اجرای این قانون از تاریخ تصویب چهار سال خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و هفت تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و دوم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۳۴۱

تاریخ: ۱۳۶۳/۹/۲۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۷۰/ق مورخ ۶۳/۹/۲۴؛ «لایحه اصلاح قانون رسیدگی به پرونده‌های کسری جمع‌داری مصوب ۱۳۶۰/۶/۱» که در جلسه روز ۶۳/۹/۲۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

نظر به اینکه ظاهراً رسیدگی به کسری ابواب جمعی در ماده واحده رسیدگی است که طبق اصل ۵۵ قانون اساسی^(۱) به عهده دیوان محاسبات است و نظر به اینکه در ضمن اعضای کمیسیون افرادی از خارج دیوان در نظر گرفته شده نسبت به موارد بعد از تصویب قانون اساسی با اصل ۵۵ قانون اساسی مغایرت دارد و از لحاظ شرعی نظر به اینکه رسیدگی قضایی و صدور رأی از وظایف قوه قضائیه است قطعیت رأی کمیسیون مذکور به نظر اکثریت فقها با موازین شرعی مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. اصل پنجاه و پنجم: دیوان محاسبات به کلیه حسابهای وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکتهای دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از انحا از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات، حسابها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون جمع‌آوری و گزارش تفریح بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌نماید. این گزارش باید در دسترس عموم گذاشته شود.

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۹۶۲/ق

تاریخ: ۶۳/۱۱/۳

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۲۳۴۱ مورخ ۱۳۶۳/۹/۲۹ لایحه شماره ۶۶۹۷۲ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۱۹ دولت در خصوص تمدید مهلت مقرر در قانون رسیدگی به پرونده‌های کسری جمعدهاری مصوب ۱۳۶۰/۶/۱ که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۳/۱۰/۳۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به منظور تسهیل و تسریع در رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به پرونده‌هایی که تحت عنوان کسری جمعدهاری (اعم از نقدی و جنسی و اوراق بهادار) در اجرای ماده ۶۳ قانون محاسبات عمومی مصوب دی‌ماه ۱۳۴۹ تا تاریخ ۱۳۶۱/۱۱/۱۱ در دیوان محاسبات یا وزارت امور اقتصادی و دارایی تشکیل شده است به رئیس دیوان محاسبات کشور اجازه داده می‌شود کمیسیونی مرکب از پنج نفر از اعضای دیوان محاسبات کشور تشکیل دهد.

پس از تشکیل کمیسیون فوق‌الذکر کلیه پرونده‌های موضوع این قانون به تدریج از طریق دادرسی دیوان محاسبات کشور به کمیسیون احاله خواهد شد و کمیسیون به پرونده‌های مزبور بدون الزام به رعایت مقررات رسیدگی به این قبیل پرونده‌ها، رسیدگی و با توجه به شرایط و اوضاع و احوال هر پرونده، تصمیم لازم اتخاذ خواهد نمود. نقایص احتمالی پرونده‌ها مشروط بر آنکه رفع نقص به تشخیص اکثریت اعضای کمیسیون پنج نفره و تأیید دادستان دیوان محاسبات مقدور نباشد مانع از رسیدگی و اتخاذ تصمیم کمیسیون نخواهد بود.

تبصره ۱- کمیسیون وقت رسیدگی به هر پرونده را حداقل ۱۵ روز قبل از موعد مذکور از طریق دادسرای دیوان محاسبات کشور به ذی حساب (یا مدیر امور مالی) فعلی دستگاه اجرایی مربوط و جمعدار کسر آورنده ابلاغ می نماید. عدم حضور نامبردگان یا نمایندگان آنها به هر علت مانع از تشکیل جلسه و صدور رأی نخواهد بود.

تبصره ۲- تصمیمات کمیسیون فوق که به اکثریت آرا (سه پنجم آرا) اتخاذ می شود به مدعی علیه یا قائم مقام وی ابلاغ و در صورت قبول، قطعی و لازم الاجرا است و در صورت اعتراض ظرف مدت بیست روز از تاریخ ابلاغ مدعی علیه تقاضای تجدیدنظر می نماید. تقاضای تجدیدنظر توسط دیوان محاسبات کشور برای رسیدگی به مرجع مذکور در تبصره (۱) ماده ۲۸ قانون دیوان محاسبات کشور احاله خواهد شد. رأی صادره از این مرجع قطعی و لازم الاجراست.

تبصره ۳- کمیسیون موضوع این قانون اختیار دارد از وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی هرگونه اطلاعات و اسناد و مدارکی که مؤثر در امر رسیدگی به پرونده های مربوط باشد مطالبه نماید و وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی مکلف به همکاری و ارائه اطلاعات و اسناد و مدارک مذکور می باشند.

تبصره ۴- کمیسیون موضوع این قانون در صورت احراز وقوع جرم مکلف است طبق مفاد تبصره ماده ۲۳ قانون دیوان محاسبات کشور عمل نماید.

تبصره ۵- کمیسیون موضوع این قانون موظف است هر شش ماه یکبار گزارش کامل عملکرد خود را به کمیسیون های دیوان محاسبات و بودجه و اقتصاد و دارایی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

تبصره ۶- هیأت های مستشاری دیوان محاسبات کشور مجازند در صورت لزوم در مورد رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به پرونده هایی که در اجرای مواد ۳۶ و ۸۷ و ۸۸ و ۹۱ قانون محاسبات عمومی مصوب دی ماه ۱۳۴۹ تا تاریخ ۱۳۶۱/۱۱/۱۱ تشکیل شده است با رعایت تسهیلات مقرر در این قانون اقدام نمایند.

تبصره ۷- مهلت اجرای این قانون از تاریخ تصویب چهارسال خواهد بود. لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و هفت تبصره در جلسه روز یکشنبه سی ام دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۶۶۴

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۱/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۶۲/ق مورخ ۶۳/۱۱/۳ و پیرو نامه شماره ۲۳۴۱ مورخ ۶۳/۹/۲۹؛ «لایحه راجع به تمدید مهلت مقرر در قانون رسیدگی به پرونده‌های کسری جمع‌داری مصوب ۱۳۶۰/۶/۱»^(۱) که با اصلاحاتی در جلسه ۱۳۶۳/۱۰/۳۰ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد. لازم به تذکر است که قانون از لحاظ مورد عدم اعتراض ساکت است و مفهوم آن قابل استناد نیست.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن

شماره: ۵۸۷۶-ق

تاریخ: ۶۳/۱/۱۸

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی مورخ ۱۳۶۰/۱۱/۱ در خصوص تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۳/۱/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

- ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون سازمان اوقاف به سازمان حج و اوقاف و امور خیریه تغییر نام می یابد و امور ذیل با نظر ولی فقیه به عهده این سازمان واگذار می گردد:
- ۱- اداره امور موقوفات اعم از عام و خاص که فاقد متولی بوده یا مجهول التولیه است.
- ۲- نظارت بر کلیه اعمال متولیان و نظارت در موقوفات عامه و خاصه و درآمدها و مصارف آنها.
- ۳- اداره امور اماکن مذهبی اسلامی که ترتیب خاصی برای اداره آنها داده نشده است. به استثنای مساجد و مدارس دینی و تکایا.
- ۴- اداره امور مؤسسات و انجمن های خیریه ای که از طرف دولت یا سایر مراجع ذیصلاح به سازمان محول شده یا بشود.
- ۵- اداره یا نظارت بر مؤسسات و انجمن های خیریه ای که به تشخیص دادستان هر محل و شورای مرکزی اوقاف فاقد مدیر یا عدم صلاحیت اداره یا نظارت آن باشد (تا تعیین تکلیف از طرف دادگاه).

۶- انجام امور مربوط به گورستان‌های متروکه موقوفه‌ای که متولی معین ندارد و اتخاذ تصمیم لازم در مورد آنها.

۷- کمک مالی در زمینه تبلیغ و نشر معارف اسلامی.

تبصره - بقاع متبرکه حضرت رضا «علیه السلام» و حضرت احمد بن موسی (شیراز) و حضرت معصومه و حضرت عبدالعظیم (ع) و موقوفات مربوط به آنها که متولی خاص نداشته باشد و موقوفاتی که برای اداره هر کدام آنها از طرف ولی فقیه نایب‌التولیه تعیین شده یا بشود از شمول این قانون مستثنی است و در غیر این صورت اداره آنها با سازمان خواهد بود.

ماده ۲- از تاریخ تصویب این قانون سازمان اوقاف از نخست‌وزیری منتزع و اداره امور حج و زیارت اماکن متبرکه اسلامی خارج از کشور و امور اوقاف تحت عنوان سازمان حج و اوقاف و امور خیریه وابسته به وزارت ارشاد اسلامی اداره می‌شود.

ماده ۳- هر موقوفه دارای شخصیت حقوقی است و متولی یا سازمان حسب مورد نماینده آن می‌باشد.

ماده ۴- متولی موقوفه کسی است که به موجب مفاد وقفنامه و مقررات قانون مدنی یا این قانون واجد این سمت باشد تولیت متولی باید به وسیله یکی از شعب تحقیق اوقاف گواهی شود. در مورد اعتراض اشخاص با رعایت مواد ۱۴ تا ۱۷ این قانون اقدام خواهد شد.

تبصره ۱- موقوفاتی که متولی آنها عزل یا فوت می‌شود تا تشخیص متولی بعدی و موقوفاتی که متولی آنها ممنوع‌المدخله می‌شود تا رفع ممنوعیت یا ضم امین در حکم موقوفات بدون متولی است.

تبصره ۲- هرگاه شخص یا اشخاصی که در وقفنامه به عنوان متولی معین شده‌اند وجود نداشته باشند و یا اوصاف مقرر در وقفنامه منطبق با شخص یا اشخاص معینی نگردد موقوفه در حکم موقوفه مجهول‌التولیه است.

تبصره ۳- در موقوفاتی که شرط مباشرت نشده باشد هرگاه متولی برای انجام تمام یا قسمتی از امور مربوط به موقوفه وکیل یا انتخاب کند وکیل مزبور باید توانایی انجام مورد وکالت را داشته باشد در صورتی که وکیل انتخابی به تشخیص سازمان قادر به ایفای وظایف محوله نباشد مراتب کتباً به متولی ابلاغ خواهد شد هرگاه ظرف دو ماه برای متولیان مقیم ایران و چهار ماه برای متولیان مقیم خارج کشور، متولی، اقدام به تغییر وکیل

نماید وکیل مزبور با ابلاغ سازمان از دخالت ممنوع می شود این حکم شامل وکلایی که قبلاً نیز انتخاب شده اند خواهد بود.

ماده ۵- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه می تواند در اموری که اداره آن به عهده این سازمان است شخص یا هیأتی از اشخاص متدین و معروف به امانت را به عنوان امین یا هیأت امنا تعیین نماید.

تبصره ۱- نحوه انتخاب و برکناری و شرایط و حدود اختیارات و وظایف امین یا هیأت امنا و میزان حق الزحمه آنان همچنین نظامات راجع به حفظ و نگهداری اماکن و اموالی که اداره آن به عهده سازمان حج و اوقاف و امور خیریه می باشد به موجب آیین نامه هایی که بر اساس مقررات و سنن و خصوصیات اماکن مربوط که به تصویب هیأت وزیران می رسد خواهد بود.

تبصره ۲- ندور نقدی که جهت مشخصی برای مصرف آن معین نشده است و وجوه حاصل از فروش اموال منقول زاید بر احتیاجی که به این قبیل اماکن اهدا می شود با جلب نظر اداره اوقاف به وسیله هیأت امنا به ترتیب در امور ذیل مصرف می شود:

الف - عمران و آبادی اماکن مذکور.

ب - تدارک وسائل رفاه و بهداشت زوار این اماکن و ساکنان ناحیه.

ج - نشر معارف اسلامی و تبلیغات مذهبی و تعظیم شعائر دینی در آن محل.

د - کمک به مدارس علوم دینی در آن محل.

ه - خیرات و مبرات مطلقه.

ماده ۶- صرف درآمد موقوفات به منظور بقای عین آنها بر سایر مصارف مقدم است و متولی موظف است موجبات آبادانی رقبات موقوفه را در جهت بهره برداری صحیح از آنها به منظور اجرای نیات واقف فراهم آورد و در این موارد راهنمایی و ارشاد ادارات اوقاف را رعایت نماید.

تبصره - در صورتی که درآمد یک ساله موقوفه یا اماکن اسلامی برای تعمیر و یا نوسازی آن کافی نباشد درآمد دو یا چند سال در حساب مخصوص ذخیره و به موقع به مصرف خواهد رسید.

ماده ۷- هرگاه متولی یا ناظر نسبت به عین یا منافع موقوفه تعدی یا تفریط نماید یا در انجام وظایف مقرر در وقفنامه و قانون و آیین نامه ها و مقررات مربوط مسامحه و اهمال

ورزد، با رسیدگی شعبه تحقیق و حکم دادگاه حسب مورد معزول یا ممنوع‌المداخله یا ضم‌امین خواهد شد.

تبصره ۱- به متولی و ناظر ممنوع‌المداخله در زمان ممنوعیت حق‌التولیه و حق‌النظاره تعلق نخواهد گرفت مگر آنکه برائت آنان ثابت شود و در مواردی که ضم‌امین می‌شود اوقاف حق‌امین را خواهد پرداخت.

تبصره ۲- در مواردی که مطابق قانون مدنی یا این قانون ضم‌امین می‌شود دادگاه‌ها می‌توانند سازمان حج و اوقاف و امور خیریه را هم به عنوان امین تعیین کنند.

تبصره ۳- نسبت به تعدی و تفریط یا سایر تخلفات مدیران و امنای مؤسسات و بنیادهای خیریه طبق اساسنامه مؤسسه و بنیاد مربوط اقدام خواهد شد و در صورتی که اساسنامه آنها در این موارد ساکت یا ناقص باشد مشمول مقررات پیش‌بینی شده در این ماده و تبصره‌های آن خواهند بود.

تبصره ۴- کلیه مباشران موقوفات و اماکن مذهبی اعم از متولی و ناظر و امنا و مدیران و امنای مؤسسات و بنیادهای خیریه مذکور در این قانون در حکم امین می‌باشند در صورت تعدی یا تفریط یا تخلفات دیگر ملزم به تأدیه حقوق و وجوه و اموال و جبران خسارات ناشی از اعمال خود خواهند بود هرگاه عمل آنها مشمول عناوین کیفری باشد از طریق مراجع قضایی نیز تعقیب و به مجازات مقرر محکوم خواهند شد.

ماده ۸- درآمد موقوفات مجهول‌المصرف و موقوفاتی که به صیغه مبرات مطلقه وقف شده قابل مصرف در تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی و عمران موقوفات می‌باشد زیر نظر سازمان به مصرف می‌رسد.

تبصره - درآمد موقوفات متعذرالمصرف و موقوفاتی که عواید آنها به سبب قلت‌گرچه با پس‌انداز چند سال برای اجرای نظر واقف کافی نباشد با تشخیص تحقیق اوقاف در موارد اقرب به غرض واقف در محل به مصرف می‌رسد. آن قسمت از درآمد موقوفاتی که به علت کثرت عواید زاید بر مصرف متعارف باشد با نظر سازمان اوقاف به صورت وام برای عمران سایر موقوفات یا در مطلق امور خیریه به مصرف خواهد رسید. مقصود از متعذرالمصرف آنست که صرف درآمد موقوفه در مصارف مقرر به علت فراهم نبودن وسایل و یا انتقای موضوع و یا عدم احتیاج به مصرف مقدور نباشد.

ماده ۹- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه نسبت به مواردی که در بندهای ماده یک این

قانون به عهده آن گذاشته شده در صورت عدم اقدام متولی یا امانا یا موقوف علیهم حق تقاضای ثبت و سایر اقدامات لازم و اعتراض و اقامه دعوی را دارد. همچنین می‌تواند در مواردی که لازم بداند و مصلحت موقوفه ایجاب نماید در دعاوی مربوط وارد دعوی شده و به احکام صادره اعتراض کند.

تبصره - در کلیه موارد مذکور در این ماده سازمان حج و اوقاف و امور خیریه، موقوفات عام، بقاع متبرکه، اماکن مذهبی اسلامی، مدارس علوم دینی و مؤسسات و بنیادهای خیریه از پرداخت مخارج و هزینه‌های دادرسی و ثبتی و اجرایی معاف می‌باشند.

ماده ۱۰- ثبت معاملات راجع به عین یا منافع موقوفات و بنیادها و مؤسسات خیریه مذکور در ماده ۹ در دفاتر اسناد رسمی، موکول به موافقت سازمان حج و اوقاف و امور خیریه است.

دفاتر اسناد رسمی مکلف‌اند رو نوشت مصدق وقفنامه‌ها و اسناد راجع به وقف را ظرف ۱۰ روز پس از ثبت به اداره اوقاف مربوطه ارسال دارند.

تبصره - ادارات ثبت مکلف‌اند رو نوشت مصدق اسناد مالکیت وقف را پس از صدور به اداره اوقاف محل تحویل نمایند. متولیان نیز موظف‌اند ظرف دو ماه از تاریخ اجرای این قانون رو نوشت مصدق اسناد مالکیت و رو نوشت وقفنامه‌های موجود نزد خود را برای حفظ و نگهداری به اداره اوقاف مربوط تسلیم دارند.

ماده ۱۱- حق التولیه متولی و یا سازمان (در قبال اعمال تولیت نسبت به موقوفات متصرفی) همچنین حق‌النظاره ناظر به میزان مقرر در وقفنامه است و در صورتی که وقفنامه موجود نباشد و یا میزان حق‌التولیه و حق‌النظاره در آن تعیین نشده باشد حق‌التولیه به مقدار اجرت‌المثل از عایدات خالص خواهد بود.

ماده ۱۲- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه و جوهری را که از محل حق‌التولیه و حق‌النظاره و پذیره و اهدایی دریافت می‌دارد طبق بودجه‌ای که هر سال تنظیم و به تصویب هیأت دولت خواهد رساند رأساً به مصرف می‌رساند.

تبصره - نحوه و ترتیب وصول پذیره و اهدایی مطابق آیین‌نامه‌ای است که به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۱۳- تحقیق در جمع و خرج عواید راجع به وقف و نیز صدور مفاصاحساب و تطبیق مصارف با مفاد وقفنامه و تشخیص متولی و ناظر و موقوف علیهم (با رعایت ماده ۷ این قانون و تبصره‌های آن) با شعب تحقیق اوقاف است.

ماده ۱۴- هیأت تحقیق اوقاف مرکب از دو قسمت حقوقی و حسابرسی است و شعب آن برحسب ضرورت در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها تأمین می‌گردد.

تبصره- ادارات اوقاف و اشخاص ذی‌نفع در صورتی که اعتراض داشته باشند می‌توانند ظرف (ده روز) پس از ابلاغ تصمیم شعبه تحقیق اعتراض خود را در دادگاه‌های دادگستری طرح نمایند. حکم این ماده در مورد بنیادها و مؤسسات خیریه و اماکن مذهبی اسلامی نیز جاری است.

ماده ۱۵- در مورد اراضی که برای احداث مراکز آموزشی یا درمانی وقف می‌شود در صورتی که متولی بدون عذر موجه در مدت متناسب با تشخیص سازمان اقدام مؤثری برای احداث آن مراکز نکند سازمان می‌تواند حسب مورد آن اراضی را در اختیار وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، سازمان بهزیستی، هلال احمر محل یا سازمان دیگری که وظایف آن متناسب با اهداف واقف باشد قرار دهد تا اقدام لازم به عمل آورند.

ماده ۱۶- آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون و کیفیت تحقیق در شعب تحقیق با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۷- کلیه قوانین و مقرراتی که با این قانون مغایرت دارد از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون لغو می‌گردد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر هفده ماده و شانزده تبصره در جلسه روز سه‌شنبه چهاردهم فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۳۰

تاریخ: ۱۳۶۳/۲/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۵۸۷۶/ق مورخ ۱۳۶۳/۱/۱۸ و پیرو نامه شماره ۶۹؛^(۱) «طرح

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

قانونی در خصوص تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه» مصوب ۱۳۶۳/۱/۱۴ مجلس شورای اسلامی در جلسات رسمی شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- در ماده اول نظر به اینکه مستفاد از آن اینست که قانونیت یافتن قانون معلق بر اذن ولی فقیه است با قانون اساسی مغایرت دارد. لازم به تذکر است که برای مشروعیت یافتن مداخلات سازمان با عدم محذور تعلیق ممکن است در قانون برای سرپرست سازمان صلاحیت شرعی او را در مداخله در امور اوقاف شرط نمایند، مثل اینکه مجاز در تصرف در امور حسبیه از جانب فقیه باشد.

۲- اطلاق بند اول ماده ۱ نسبت به وقف خاص منطبق با موازین شرعی نیست، ممکن است برای رفع اشکال به موارد مربوط به مصلحت وقف و بطون لاحق و صورت توقف رفع اختلاف موقوف علیهم بر دخالت فقیه تقیید شود.

۳- بند ۲ ماده ۱ نظارت بر اعمال متولیان و نظار موقوفات معلوم التولیه خلاف موازین شرعی است.

۴- نسبت به بند ۵ ماده ۱ اظهار نظر به علت اجمال آن و خصوصاً که از شورای مرکزی اسمی در این طرح نیست موکول به رفع اجمال است.

۵- در ماده ۴ شرعاً تولیت متولی نیاز به گواهی شعب تحقیق ندارد و چنانچه اختلافی در تولیت باشد مرجع رسیدگی و صدور حکم محاکم صالحه می‌باشند.

۶- تبصره ۳ ماده چهار در مورد موقوفات منصوص التولیه چون عدم کفایت وکیل باید در محاکم قضایی ثابت شود سازمان اوقاف نمی‌تواند او را مستقیماً عزل نماید و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی است.

۷- در ماده ۶ الزام بر رعایت راهنمایی و ارشادات ادارات اوقاف در موقوفات منصوص التولیه خلاف موازین شرعی است.

۸- در تبصره ماده ۸ نسبت به عواید زاید بر مصرف متعارف نیز قید شود مهم‌امکن اقرب به نظر واقف باشد و با عدم مورد اقرب در مطلق خیرات صرف شود.

۹- در ماده ۹ نسبت به موقوفات منصوص التولیه که متولی منصوص آن مشخص باشد شرعاً اقامه دعوی و اعتراض به حکم با متولی است و اقامه دعوی و اعتراض حاکم یا سازمان مادام که مسامحه و خیانت متولی ثابت نشده باشد متوجه نیست.

۱۰- نظر به اینکه ماده ۱۰ نسبت به موافقت سازمان در ثبت وقف ابتدایی و تأسیس انجمن‌های خیریه و نسبت به ثبت معاملات مربوط به موقوفات منصوص‌التولیه نیز اشعار بر شمول دارد و لزوم کسب موافقت مذکور شرعی نیست، نسبت به این موارد ماده اصلاح و استثنا شود.

۱۱- در ماده ۱۳ تحقیق و تفحص ابتدایی و مطالبه صورت حساب نسبت به موقوفات منصوص‌التولیه مغایر با موازین شرعی است.

۱۲- در مورد تبصره ماده ۱۴ اتخاذ تصمیم قضایی از جانب شعبات تحقیق مغایر موازین قضایی شرعی و قانون اساسی است.

۱۳- در ماده ۱۵ در صورت امکان الزام متولی ممتنع شرعاً باید الزام شود و با عدم امکان سازمان اقدام نماید.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۸۱-ق

تاریخ: ۶۳/۵/۲۹

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۱۰ مورخ ۱۳۶۳/۲/۳ طرح قانونی تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۵/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون سازمان اوقاف به سازمان حج و اوقاف و امور خیریه تغییر نام می‌یابد و امور ذیل به عهده این سازمان واگذار می‌گردد:

۱- اداره امور موقوفات عام که فاقد متولی بوده یا مجهول التولیه است و موقوفات خاصه در صورتی که مصلحت وقف و بطون لاحق و یا رفع اختلاف موقوف علیهم متوقف بر دخالت ولی فقیه باشد.

۲- اداره امور اماکن مذهبی اسلامی که ترتیب خاصی برای اداره آنها داده نشده است به استثنای مساجد و مدارس دینی و تکایا.

۳- اداره امور مؤسسات و انجمن‌های خیریه‌ای که از طرف دولت یا سایر مراجع ذیصلاح به سازمان محول شده یا بشود.

۴- اداره مؤسسات و انجمن‌های خیریه‌ای که به تشخیص دادستان محل فاقد مدیر باشد (تا تعیین تکلیف از طرف دادگاه)، ضم امین در مؤسسات و انجمن‌های خیریه‌ای که به تشخیص دادستان محل مدیر آن فاقد صلاحیت باشد (تا تعیین تکلیف از طرف دادگاه) و همچنین است در صورت نبودن یا عدم صلاحیت ناظر (در مواردی که ناظر پیش‌بینی نشده باشد).

۵- انجام امور مربوط به گورستان‌های متروکه موقوفه‌ای که متولی معین ندارد و اتخاذ تصمیم لازم در مورد آنها.

۶- کمک مالی در زمینه تبلیغ و نشر معارف اسلامی.

تبصره ۱- سرپرست سازمان باید از طرف ولی فقیه مجاز در تصدی اموری که متوقف بر اذن ولی فقیه است باشد.

تبصره ۲- بقاع متبرکه حضرت رضا «علیه السلام» و حضرت احمد بن موسی (شیراز) و حضرت معصومه و حضرت عبدالعظیم (ع) و موقوفات مربوط به آنها که متولی خاص نداشته باشد و موقوفاتی که برای اداره هرکدام آنها از طرف ولی فقیه نایب التولیه تعیین شده یا بشود از شمول این قانون مستثنی است و در غیر این صورت اداره آنها با سازمان خواهد بود.

ماده ۲- از تاریخ تصویب این قانون سازمان اوقاف از نخست‌وزیری منتزع و اداره امور حج و زیارت اماکن متبرکه اسلامی خارج از کشور و امور اوقاف تحت عنوان سازمان حج و اوقاف و امور خیریه وابسته به وزارت ارشاد اسلامی اداره می‌شود.

ماده ۳- هر موقوفه دارای شخصیت حقوقی است و متولی یا سازمان حسب مورد نماینده آن می‌باشد.

ماده ۴- متولی موقوفه کسی است که به موجب مفاد وقفنامه و مقررات قانون مدنی یا این قانون واجد این سمت باشد. در مورد اعتراض اشخاص با رعایت مواد ۱۴ تا ۱۷ این قانون اقدام خواهد شد.

تبصره ۱- موقوفاتی که متولی آنها عزل یا فوت می شود تا تشخیص متولی بعدی و موقوفاتی که متولی آنها ممنوع المداخله می شود تا رفع ممنوعیت یا ضم امین در حکم موقوفات بدون متولی است.

تبصره ۲- هرگاه شخص یا اشخاصی که در وقفنامه به عنوان متولی معین شده اند وجود نداشته باشند و یا اوصاف مقرر در وقفنامه منطبق با شخص یا اشخاص معینی نگردد موقوفه در حکم موقوفه مجهول التولیه است.

تبصره ۳- در موقوفاتی که شرط مباشرت نشده باشد هرگاه متولی برای انجام تمام یا قسمتی از امور مربوط به موقوفه وکیلی انتخاب کند وکیل مزبور باید توانایی انجام مورد وکالت را داشته باشد در صورتی که وکیل انتخابی به تشخیص سازمان قادر به ایفای وظایف محوله نباشد مراتب کتباً به متولی ابلاغ خواهد شد هرگاه ظرف دو ماه برای متولیان مقیم ایران و چهار ماه برای متولیان مقیم خارج کشور، متولی، اقدام به تغییر وکیل ننماید موضوع به دادگاه صالح احاله و پس از ثبوت عدم توانایی وکیل مزبور با ابلاغ سازمان از دخالت ممنوع می شود این حکم شامل وکلایی که قبلاً نیز انتخاب شده اند خواهد بود.

ماده ۵- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه می تواند در اموری که اداره آن به عهده این سازمان است شخص یا هیأتی از اشخاص متدین و معروف به امانت را به عنوان امین یا هیأت امنا تعیین نماید.

تبصره ۱- نحوه انتخاب و برکناری و شرایط و حدود اختیارات و وظایف امین یا هیأت امنا و میزان حق الزحمه آنان همچنین نظامات راجع به حفظ و نگهداری اماکن و اموالی که اداره آن به عهده سازمان حج و اوقاف و امور خیریه می باشد به موجب آیین نامه هایی که براساس مقررات و سنن و خصوصیات اماکن مربوط که به تصویب هیأت وزیران می رسد خواهد بود.

تبصره ۲- ندور نقدی که جهت مشخصی برای مصرف آن معین نشده است و وجوه حاصل از فروش اموال منقول زاید بر احتیاجی که به این قبیل اماکن اهدا می شود با جلب

نظر اداره اوقاف به وسیله هیأت امانا به ترتیب در امور ذیل مصرف می شود:

الف - عمران و آبادی اماکن مذکور.

ب - تدارک وسائل رفاه و بهداشت زوار این اماکن و ساکنان ناحیه.

ج - نشر معارف اسلامی و تبلیغات مذهبی و تعظیم شعائر دینی در آن محل.

د - کمک به مدارس علوم دینی در آن محل.

ه - خیرات و مبرات مطلقه.

ماده ۶ - صرف درآمد موقوفات به منظور بقای عین آنها بر سایر مصارف مقدم است و متولی موظف است موجبات آبادانی رقبات موقوفه را در جهت بهره برداری صحیح از آنها به منظور اجرای نیات واقف فراهم آورد.

تبصره - در صورتی که درآمد یک ساله موقوفه یا اماکن اسلامی برای تعمیر و یا نوسازی آن کافی نباشد درآمد دو یا چند سال در حساب مخصوصی ذخیره و به موقع به مصرف خواهد رسید.

ماده ۷ - هرگاه متولی یا ناظر نسبت به عین یا منافع موقوفه تعدی یا تفریط نماید یا در انجام وظایف مقرر در وقفنامه و قانون و آیین نامه ها و مقررات مربوط مسامحه و اهمال ورزد، با رسیدگی شعبه تحقیق و حکم دادگاه حسب مورد معزول یا ممنوع المداخله یا ضمّ امین خواهد شد.

تبصره ۱ - به متولی و ناظر ممنوع المداخله در زمان ممنوعیت حق التولیه و حق النظاره تعلق نخواهد گرفت مگر آنکه براثت آنان ثابت شود و در مواردی که ضمّ امین می شود اوقاف حق امین را خواهد پرداخت.

تبصره ۲ - در مواردی که مطابق قانون مدنی یا این قانون ضمّ امین می شود دادگاه ها می توانند سازمان حج و اوقاف و امور خیریه را هم به عنوان امین تعیین کنند.

تبصره ۳ - نسبت به تعدی و تفریط با سایر تخلقات مدیران و امنای مؤسسات و بنیادهای خیریه طبق اساسنامه مؤسسه و بنیاد مربوط اقدام خواهد شد و در صورتی که اساسنامه آنها در این موارد ساکت یا ناقص باشد مشمول مقررات پیش بینی شده در این ماده و تبصره های آن خواهند بود.

تبصره ۴ - کلیه مباشران موقوفات و اماکن مذهبی اعم از متولی و ناظر و امانا و مدیران و امنای مؤسسات و بنیادهای خیریه مذکور در این قانون در حکم امین می باشند در

صورت تعدی یا تفریط یا تخلفات دیگر ملزم به تأدیه حقوق و وجوه و اموال و جبران خسارات ناشی از اعمال خود خواهند بود هرگاه عمل آنها مشمول عناوین کیفری باشد از طریق مرجع قضایی نیز تعقیب و به مجازات مقرر محکوم خواهند شد.

ماده ۸- درآمد موقوفات مجهول‌المصرف و موقوفاتی که به صیغه مبرات مطلقه وقف شده قابل مصرف در تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی و عمران موقوفات می‌باشد زیر نظر سازمان به مصرف می‌رسد.

تبصره - درآمد موقوفات متعذرالمصرف و موقوفاتی که عواید آنها به سبب قلت گرچه با پس انداز چند سال برای اجرای نظر واقف کافی نباشد با تشخیص تحقیق اوقاف در موارد اقرب به غرض واقف در محل به مصرف می‌رسد. آن قسمت از درآمد موقوفاتی که به علت کثرت عواید زاید بر مصرف متعارف باشد مهم‌امکن در موارد اقرب به نظر واقف صرف گردد و در صورت نبودن مورد اقرب به صورت وام برای عمران سایر موقوفات یا در مطلق امور خیریه به مصرف خواهد رسید. مقصود از متعذرالمصرف آنست صرف درآمد موقوفه در مصارف مقرر به علت فراهم نبودن وسایل و یا انتفای موضوع و یا عدم احتیاج به مصرف مقدور نباشد.

ماده ۹- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه نسبت به مواردی که در بندهای ماده یک این قانون به عهده آن گذاشته شده در صورت عدم اقدام متولی یا امانا یا موقف علیهم حق تقاضای ثبت و سایر اقدامات لازم و اعتراض و اقامه دعوی را دارد. همچنین می‌تواند در مواردی که لازم بداند و مصلحت موقوفه ایجاب نماید در دعاوی مربوط وارد دعوی شده و به احکام صادره اعتراض کند.

تبصره - در کلیه موارد مذکور در این ماده سازمان حج و اوقاف و امور خیریه، موقوفات عام، بقاع متبرکه، اماکن مذهبی اسلامی، مدارس علوم دینی و مؤسسات و بنیادهای خیریه از پرداخت مخارج و هزینه‌های دادرسی و ثبتی و اجرایی معاف می‌باشند.

ماده ۱۰- ثبت معاملات راجع به عین یا منافع موقوفات و بنیادها و مؤسسات خیریه مذکور در ماده ۹ در دفاتر اسناد رسمی موکول به موافقت سازمان حج و اوقاف و امور خیریه است.

دفاتر اسناد رسمی مکلف‌اند رو نوشت مصدق و قفنامه‌ها و اسناد راجع به وقف را ظرف ۱۰ روز پس از ثبت به اداره اوقاف مربوطه ارسال دارند.

تبصره - ادارات ثبت مکلف‌اند رونوشت مصدق اسناد مالکیتی وقف را پس از صدور به اداره اوقاف محل تحویل نمایند. متولیان نیز موظف‌اند ظرف دو ماه از تاریخ اجرای این قانون رونوشت مصدق اسناد مالکیت و رونوشت وقفنامه‌های موجود نزد خود را برای حفظ و نگهداری به اداره اوقاف مربوط تسلیم دارند.

ماده ۱۱- حق التولیه متولی و یا سازمان (درقبال اعمال تولیت نسبت به موقوفات متصرفی) همچنین حق‌النظاره ناظر به میزان مقرر در وقفنامه است و در صورتی که وقفنامه موجود نباشد و یا میزان حق التولیه و حق‌النظاره در آن تعیین نشده باشد حق التولیه به مقدار اجرت‌المثل از عایدات خالص خواهد بود.

ماده ۱۲- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه وجوهی را که از محل حق التولیه و حق‌النظاره و پذیره و اهدایی دریافت می‌دارد طبق بودجه‌ای که هر سال تنظیم و به تصویب هیأت دولت خواهد رساند رأساً به مصرف می‌رساند.

تبصره - نحوه و ترتیب وصول پذیره و اهدایی مطابق آیین‌نامه‌ای است که به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۱۳- تحقیق در جمع و خرج عواید راجع به وقف و نیز صدور مفاصاحساب و تطبیق مصارف با مفاد وقفنامه و تشخیص متولی و ناظر و موقوف علیهم (بارعایت ماده ۷ این قانون و تبصره‌های آن) با شعب تحقیق اوقاف است مگر در موقوفات منصوص التولیه در صورتی که مظنه تعدی و تفریط متولی نباشد.

ماده ۱۴- هیأت تحقیق اوقاف مرکب از دو قسمت حقوقی و حسابرسی است و شعب آن بر حسب ضرورت در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها تأمین می‌گردد.

تبصره - ادارات اوقاف و اشخاص ذی‌نفع در صورتی که اعتراض داشته باشند می‌توانند ظرف (ده روز) پس از ابلاغ نظر شعبه تحقیق اعتراض خود را در دادگاه‌های دادگستری طرح نمایند. حکم این ماده در مورد بنیادها و مؤسسات خیریه و اماکن مذهبی اسلامی نیز جاری است.

ماده ۱۵- در مورد اراضی که برای احداث مراکز آموزشی یا درمانی وقف می‌شود در صورتی که متولی بدون عذر موجه در مدت مناسب با تشخیص سازمان اقدام مؤثری برای احداث آن مراکز نکند و الزام متولی هم به انجام آن ممکن نباشد سازمان می‌تواند حسب مورد آن اراضی را در اختیار وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، سازمان

بهبودی، هلال احمر محل یا سازمان دیگری که وظایف آن متناسب با اهداف واقف باشد قرار دهد تا اقدام لازم به عمل آورند.

ماده ۱۶- آیین نامه های اجرایی این قانون و کیفیت تحقیق در شعب تحقیق با پیشنهاد سازمان به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۷- کلیه قوانین و مقرراتی که با این قانون مغایرت دارد از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون لغو می گردد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر هفده ماده و هفده تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و پنجم مرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۱۶۱۸

تاریخ: ۶۳/۵/۳۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۸۱- ق مورخه ۱۳۶۳/۵/۲۹ طرح تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه مصوب ۱۳۶۳/۵/۲۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می گردد:

۱- در ذیل بند ۴ ماده ۱ ظاهراً جمله (در مواردی که ناظر پیش بینی شده باشد) اشتباهاً (در مواردی که ناظر پیش بینی نشده باشد) نوشته شده است که باید اصلاح شود و چنانچه اشتباه نباشد مغایر با موازین شرعی است.

۲- در ماده ۸ وام دادن عواید وقف مغایر با موازین شرعی است حذف شود.

۳- در مورد تبصره ماده ۱۴ نظر شورای نگهبان از این لحاظ تأمین نشده است که به نظر شعبه تحقیق پس از گذشتن ده روز اعتبار حکم قضایی می دهد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله دوم) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۶۵۲-ق

تاریخ: ۶۳/۸/۱۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۶۱۸ مورخ ۱۳/۸/۱۳۶۳، طرح قانونی تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳/۸/۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح^(۱)

ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون سازمان اوقاف به سازمان حج و اوقاف و امور خیریه تغییر نام می یابد و امور ذیل به عهده این سازمان واگذار می گردد:

۱- اداره امور موقوفات عام که فاقد متولی بوده یا مجهول التولیه است و موقوفات خاصه در صورتی که مصلحت وقف و بطون لاحق و یا رفع اختلاف موقوف علیهم متوقف بر دخالت ولی قفیه باشد.

۲- اداره امور اماکن مذهبی اسلامی که ترتیب خاصی برای اداره آنها داده نشده است به استثنای مساجد و مدارس دینی و تکایا.

۳- اداره امور مؤسسات و انجمن های خیریه ای که از طرف دولت یا سایر مراجع ذی صلاح به سازمان محول شده یا بشود.

۴- اداره مؤسسات و انجمن های خیریه ای که به تشخیص دادستان محل فاقد مدیر باشد (تا تعیین تکلیف از طرف دادگاه)، ضمّ امین در مؤسسات و انجمن های خیریه ای که به تشخیص دادستان محل مدیر آن فاقد صلاحیت باشد (تا تعیین تکلیف از طرف دادگاه) و همچنین است در صورت نبودن یا عدم صلاحیت ناظر (در مواردی که ناظر پیش بینی شده باشد).

۱. برای اختصار تنها به مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۶۱۸ مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲۳.

۵- انجام امور مربوط به گورستان‌های متروکه موقوفه‌ای که متولی معین ندارد و اتخاذ تصمیم لازم در مورد آنها.

۶- کمک مالی در زمینه تبلیغ و نشر معارف اسلامی.

تبصره ۱- سرپرست سازمان باید از طرف ولی فقیه مجاز در تصدی اموری که متوقف بر اذن ولی فقیه است باشد.

تبصره ۲- بقاع متبرکه حضرت رضا «علیه السلام» و حضرت احمد بن موسی (شیراز) و حضرت معصومه و حضرت عبدالعظیم (ع) و موقوفات مربوط به آنها که متولی خاص نداشته باشد و موقوفاتی که برای اداره هرکدام آنها از طرف ولی فقیه نایب‌التولیه تعیین شده یا بشود از شمول این قانون مستثنی است و در غیر این صورت اداره آنها با سازمان خواهد بود.

ماده ۲- ...

ماده ۸- درآمد موقوفات مجهول‌المصرف و موقوفاتی که به صیغه میراث مطلقه وقف شده قابل مصرف در تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی و عمران موقوفات می‌باشد زیر نظر سازمان به مصرف می‌رسد.

تبصره - درآمد موقوفات متعذرالمصرف و موقوفاتی که عواید آنها به سبب قلت گرچه با پسرانداز چند سال برای اجرای نظر واقف کافی نباشد با تشخیص تحقیق اوقاف در موارد اقرب به غرض واقف در محل به مصرف می‌رسد. آن قسمت از درآمد موقوفاتی که به علت کثرت عواید زاید بر مصرف متعارف باشد مهم‌امکن در موارد اقرب به نظر واقف صرف گردد و در صورت نبودن مورد اقرب در مطلق امور خیریه به مصرف خواهد رسید. مقصود از متعذرالمصرف آنست که صرف درآمد موقوفه در مصارف مقرر به علت فراهم نبودن وسایل و یا انتفای موضوع و یا عدم احتیاج به مصرف مقدور نباشد.

ماده ۹- ...

ماده ۱۲- سازمان حج و اوقاف وامور خیریه وجوهی را که از محل حق‌التولیه و حق‌النظاره و پذیره و اهدایی دریافت می‌دارد طبق بودجه‌ای که هر سال تنظیم و به تصویب هیأت دولت خواهد رساند رأساً به مصرف می‌رساند.

تبصره - نحوه و ترتیب وصول پذیره و اهدایی مطابق آیین‌نامه‌ای است که به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۱۳- ...

ماده ۱۴- هیأت تحقیق اوقاف مرکب از دو قسمت حقوقی و حسابرسی است و شعب آن بر حسب ضرورت در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها تشکیل می‌گردد. تبصره - ادارات اوقاف و اشخاص ذی نفع در صورتی که اعتراض داشته باشند می‌توانند پس از ابلاغ نظر شعبه تحقیق اعتراض خود را در دادگاه‌های دادگستری طرح نمایند. حکم این ماده در مورد بنیادها و مؤسسات خیریه و اماکن مذهبی اسلامی نیز جاری است.

ماده ۱۵- ...

طرح قانونی فوق مشتمل بر هفده ماده و هفده تبصره در جلسه روز یکشنبه سیزدهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله سوم) شورای نگهبان

شماره: ۲۰۵۳

تاریخ: ۱۳۶۳/۸/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۶۵۲- ق مورخ ۱۳۶۳/۸/۱۴؛ «طرح قانونی تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه» که با اصلاحاتی در جلسه ۱۳۶۳/۸/۱۳ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده در جلسه شورای نگهبان مطرح و تأیید شد، لازم به تذکر است در مورد پذیره و هدایی مذکور در ماده ۱۲ که در نامه قبل مخالفت آن با موازین شرعی اعلام نشده است مبنی بر این استظهار بوده است که مراد از آن وجوه و هدایایی است که مستقلاً به سازمان اوقاف اهدا می‌شود و در ارتباط با اجاره و استیجار وقف اخذ نمی‌شود و چون با توضیح سازمان اوقاف معلوم شد پذیره و هدایی مرتبط به موقوفه و عواید آن است به نظر فقهای شورا شرعاً باید به مصرف مقرر در وقف برسد، سایر مواد و تبصره‌ها با موازین شرعی و قانون اساسی مغایر نیست.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۸۱۶-ق

تاریخ: ۶۳/۱۰/۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۲۰۵۳ مورخ ۱۳۶۳/۸/۱۶ طرح قانونی تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۳/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاح ماده ۱۲ و اضافه نمودن ماده ۱۳ به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱-...

ماده ۱۲- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه وجوهی را که از محل هدایای مستقل و حق التولیه و حق النظاره دریافت می دارد طبق بودجه ای که هر سال تنظیم و به تصویب هیأت دولت خواهد رساند رأساً به مصرف می رساند.

ماده ۱۳- وجوهی که از محل پذیره و هدایی حاصل از اجاره و استیجار رقبات موقوفه دریافت می گردد از عواید همان موقوفات محسوب و به مصارف مقرر خواهد رسید. تبصره - نحوه و ترتیب وصول پذیره و هدایی مطابق آیین نامه ای است که به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۱۴-...

طرح قانونی فوق مشتمل بر هجده ماده و هفده تبصره در جلسه روز یکشنبه دوم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۴۳۱

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۰/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۸۱۶- ق مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۵؛ «طرح تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه»^(۱) که در جلسه ۱۳۶۳/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاح ماده ۱۲ و اضافه نمودن ماده ۱۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه موافقتنامه حمل و نقل هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه با موازین شرع

شماره: ۹۲۴-ق

تاریخ: ۶۳/۱۰/۲۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۱۰۷۰ مورخ ۱۳۶۱/۱۲/۸ دولت در خصوص موافقتنامه حمل و نقل هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۳/۱۰/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاح ماده واحده و ماده ۶ موافقتنامه به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده واحده - موافقتنامه حمل و نقل هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه مشتمل بر یک مقدمه و بیست و یک ماده و یک ضمیمه که در تاریخ (بیست و هشتم مهر ماه یک هزار و سیصد و شصت و یک (۲۰ اکتبر ۱۹۸۲) در تهران به امضا رسیده است تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می شود.

ماده ۱-

ماده ۱۷- حل اختلاف

۱- هرگاه در مورد تفسیر یا اجرای موافقتنامه حاضر و ضمیمه آن بین طرفین متعاقد اختلافی بروز نماید، طرفین متعاقد در مرحله اول اهتمام خواهند نمود تا اختلاف را از طریق مذاکرات حل و فصل نمایند.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۶۷۱ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۶

۲- هرگاه طرفین متعاقد نتوانند اختلاف را از طریق مذاکرات حل و فصل نمایند. می‌توانند توافق نمایند موضوع را جهت تهیه گزارش مشورتی به هر شخص یا هیأتی ارجاع نمایند.

۳- چنانچه طرفین متعاقد نتوانند به موجب بندهای ۱ و ۲ فوق در مورد حل اختلاف به نتیجه برسند، اختلاف به یک محکمه داورى سه نفره ارجاع خواهد شد که هر یک از طرفین متعاقد یک داور را معین خواهد کرد و دو داور تعیین شده درباره داور سوم توافق خواهند نمود. هر یک از طرفین متعاقد ظرف شصت روز پس از وصول تقاضای ارجاع اختلاف به محکمه داورى از طریق دیپلماتیک، به تعیین داور خود مبادرت خواهد نمود و داور سوم نیز ظرف شصت روز بعد از آن تعیین خواهد شد و چنانچه هر یک از طرفین متعاقد ظرف مدت مقرر داور خود را تعیین نکند یا اگر داور سوم ظرف مدت مقرر معین نشده باشد، بنا به تقاضای هر یک از طرفین متعاقد رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری بر حسب مورد داور یا داورها را تعیین خواهد نمود مشروط بر اینکه چنانچه رئیس شورای سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری از اتباع هر یک از طرفین متعاقد باشد از نایب رئیس ارشد شورا و در صورتی که نامبرده نیز از اتباع یکی از طرفین متعاقد باشد از عضو مقدم شورا که در چنین وضع تابعیتی نباشد، درخواست خواهد شد که حسب مورد داور یا داورها را تعیین نماید. در هر حال داور سوم از اتباع یک دولت ثالث خواهد بود و به عنوان رئیس محکمه داورى عمل خواهد نمود.

۴- محکمه داورى آیین‌نامه کار خود را تعیین و درباره نحوه تقسیم مخارج اتخاذ تصمیم خواهد نمود.

۵- طرفین متعاقد تعهد می‌نمایند تصمیمات متخذه به موجب ماده حاضر را رعایت کنند
ماده ۱۸- ...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و متن موافقتنامه (شامل یک مقدمه و بیست و یک ماده و یک ضمیمه) در جلسه روز یکشنبه بیست و سوم دی‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۷۹۰

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۱/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۲۴/ق مورخ ۶۳/۱۰/۱۶ و پیرو نامه شماره ۲۶۲۲ مورخ ۶۳/۱۱/۱۶؛^(۱) «لایحه راجع به موافقتنامه هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهور ترکیه» که در جلسه ۶۳/۱۰/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاح ماده واحده و ماده ۶ موافقتنامه به تصویب رسیده است در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و در مورد ارجاع به داوری اطلاق ماده ۱۷ که شامل داور غیرمسلمان می شود در مواردی که ضرورتی در بین نباشد به تأیید اکثریت فقها نرسید. سایر موارد مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

توضیحات مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۴۲۳۸/۲۵۰ د.هـ.

تاریخ: ۶۳/۱۲/۴

شورای محترم نگهبان

- در خصوص نامه شماره ۲۷۹۱ مورخ ۶۳/۱۱/۱۶ نکات زیر قابل توجه است:
- ۱- در مجلس شورای اسلامی هیچ نظر اصلاحی قابل طرح نیست بلکه نظرات چه از طرف نمایندگان و چه از طرف شورای نگهبان باید به دولت داده شود تا با موافقت طرف قرارداد اصلاح و مجدداً به مجلس آورده شود.
 - ۲- در مورد داوری که برای قراردادهای به خاطر احتمال بروز اختلاف در مفاد مصادیق قراردادهای ضروری است. لازم به توجه است که اکثریت دولتهای طرف قراردادهای ما حاضر نیستند موارد اختلاف با قضاوت اسلامی یا منحصرأ با داوری مسلمانان حل شود.

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

بنابراین در حال حاضر ما باید در انعقاد قرارداد خودداری کنیم که قابل تحمل نیست و یا به داوری‌های غربی برای رفع اختلافات احتمالی رضایت دهیم. لطفاً با توجه به مطالب بالا و نظریه شریف حضرت امام «دامت افاضاته» مبنی بر لزوم داشتن روابط با دولتهای دیگر دربارهٔ قراردادها اظهار نظر فرمایند.

اکبر هاشمی رفسنجانی

رئیس مجلس شورای اسلامی

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۹۸۲

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۲۳۸/۲۵۰/د.ه مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۴ و پیرو نامه شماره ۲۷۹۰ مورخ ۶۳/۱۱/۱۶؛ با توجه به ضرورتی که در مورد قراردادها مرقوم داشته‌اید و با توجه به اینکه مسئولین در عقد قراردادها مهمانمکن ضوابط و مبانی اسلامی را رعایت می‌نمایند و مخصوصاً با توجه به نظر شریف حضرت امام مدظله قرارداد موضوع نامه شماره ۹۲۴/ق مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲۶ مجلس شورای اسلامی^(۱) از سوی فقهای شورای نگهبان نیز تأیید می‌شود.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه دادرسی و کیفر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۹۴۸-ق

تاریخ: ۶۳/۱۰/۲۹

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۵۳۳۸ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۵ دولت در خصوص دادرسی و کیفر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۱۰/۲۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- رسیدگی به جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی اعضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران «ارتش، سپاه، ژاندارمری، شهربانی، پلیس قضایی، کمیته های انقلاب اسلامی و هر نیروی مسلح قانونی دیگر» بر طبق مواد این قانون در صلاحیت دادگاه های خاص نظامی است.

تبصره ۱- منظور از جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی بزه هایی است که اعضای نیروهای مسلح در ارتباط با وظایف و مسؤولیت های نظامی و انتظامی که طبق قانون و مقررات به عهده آنان است مرتکب گردند مانند: قتل خطایی در حین آموزش و عملیات، جعل اسناد نظامی، فرار از خدمت، لغو دستور، ترک محل نگهبانی.

تبصره ۲- جرایمی که در مقام ضابط دادگستری مرتکب شده باشند در محاکم عمومی رسیدگی می شود.

ماده ۲- دادگاه های نظامی به دادگاه های نظامی یک و دادگاه های نظامی دو تقسیم می شوند.

ماده ۳- رسیدگی به جرایمی که مجازات آنها به حسب قانون ۱۰ سال حبس یا بیشتر و یا اعدام است در صلاحیت دادگاه نظامی یک و رسیدگی به جرایمی که مجازات آنها کمتر است در صلاحیت دادگاه نظامی دو می باشد.

ماده ۴- دادگاه نظامی یک مرکب است از یک رئیس یا دادرس علی البدل و یک مشاور که حق رأی با رئیس یا دادرس علی البدل دادگاه است.

تبصره - در دادگاه نظامی یک رئیس یا دادرس علی البدل اعم از اینکه نظامی باشد یا غیر نظامی مشاور از میان حقوقدانان نظامی تعیین می گردد و مکلف است قبل از اتخاذ تصمیم دادگاه پرونده را دقیقاً مطالعه و بررسی نموده نظرات خود را به صورت کتبی اعلام نماید.

ماده ۵- نظرات دادگاه نظامی یک که متهمی به کیفر اعدام یا ده سال زندان و بیشتر باشد اعم از اینکه متهم یا دادستان اعتراض کرده یا نکرده باشند با رعایت مقررات مواد ۲۸۷ و ۲۸۸ قانون اصلاح موادی از آیین دادرسی کیفری در دیوان عالی کشور مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

تبصره - هرگاه جرمی به اعتبار کیفر قانونی آن در صلاحیت دادگاه نظامی یک باشد و بعد از ختم دادرسی معلوم شود که کیفر آن کمتر از اعدام یا ده سال حبس است، دادگاه نظامی یک در مورد آن مبادرت به انشای حکم خواهد نمود و این حکم قطعی است.

ماده ۶- دادگاه نظامی دو مرکب است از یک رئیس یا دادرس علی البدل و یک مشاور، در صورتی که رئیس یا دادرس علی البدل از میان حقوقدانان نظامی تعیین گردد، انتخاب مشاور الزامی نیست در غیر این صورت الزاماً مشاور از میان حقوقدانان نظامی تعیین می شود.

حق رأی با رئیس یا دادرس علی البدل دادگاه است و رأی صادره قطعی است.

تبصره ۱- مشاور مکلف است قبل از اتخاذ تصمیم دادگاه پرونده را دقیقاً مطالعه و بررسی نموده و نظرات خود را مستنداً به صورت کتبی اعلام نماید.

تبصره ۲- در نقاطی که دادگاه نظامی دو تشکیل نشده و یا تشکیل شده ولی پرونده هایش متراکم است دادگاه نظامی یک می تواند به پرونده هایی که در صلاحیت دادگاه نظامی دو می باشد نیز رسیدگی نماید و رأی صادره قطعی است تشخیص و ارجاع به عهده رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح می باشد.

ماده ۷- متهم به ارتکاب چندین جرم از انواع مختلف جرایم خاص نظامی و انتظامی در دادگاهی محاکمه می شود که صلاحیت رسیدگی به جرمی را دارد که مجازات آن اشد است.

ماده ۸- در کنار هر دادگاه نظامی، یک دادسرا مرکب از یک دادستان و به تعداد کافی بازپرس و دادیار و کارمند دفتری زیر نظر دادستان کل کشور وجود خواهد داشت اولویت در تصدی سمت های قضایی در دادگاه های نظامی با حقوقدانان نظامی است. تبصره - در هر جایی که دادگاه نظامی تشکیل شده شورای عالی قضایی می تواند در صورت لزوم شعبه و یا شعبی اضافه نماید.

ماده ۹- نیروهای نظامی و انتظامی بنا به پیشنهاد رئیس سازمان قضایی مکلف به انتقال حقوقدانان نظامی و پرسنل مورد لزوم به این سازمان هستند.

ماده ۱۰- رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح که ریاست شعبه ۱ دادگاه نظامی یک مرکز را نیز به عهده دارد به منظور رعایت وحدت رویه حق نظارت و بازرسی بر دادگاه ها و دادسراهای نظامی سراسر کشور را داشته و عنداللزوم می تواند یک یا دو معاون داشته باشد.

ماده ۱۱- اختیارات و وظایف دادستان و بازپرس و دادیار دادسراهای نظامی با رعایت مقررات این قانون همان اختیارات و وظایفی است که در قانون آیین دادرسی کیفری برای دادستان و بازپرس و دادیار دادرسی عمومی تعیین شده است و آیین رسیدگی به ترتیب مقرر در قانون مزبور خواهد بود.

ماده ۱۲- کلیه قوانینی که با این قانون مغایرت دارد، ملغی است. لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده و هفت تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و هفتم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۸۱۰

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۱/۱۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۴۸/ق مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲۹ و پیرو نامه شماره ۲۶۵۵ مورخ

۳۰/۱۰/۶۳؛^(۱) «لایحه راجع به دادرسی و کیفر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران» که با اصلاحاتی در تاریخ ۲۷/۱۰/۱۳۶۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می شود:

۱- مستفاد از اصل ۱۷۲ قانون اساسی^(۲) این است که نفس تخلف از وظایف خاص نظامی و انتظامی مثل ترک سنگر و فرار از جبهه و ترک نگهبانی جرم است و صلاحیت رسیدگی به این جرایم با محاکم نظامی است.

بناء علیهذا صلاحیت محاکم نظامی برای رسیدگی به جرایمی مثل قتل که در ارتباط با این وظایف واقع می شود و از جرایم عمومی محسوب است مغایر با قانون اساسی است.

۲- به نظر آقایان فقهاء در تبصره ماده ۵ و همچنین در ماده ۶ و تبصره ۲ ماده ۶ اطلاق قطعی بودن حکم نسبت به مستثنیات مذکور در ماده ۲۸۴ قانون اصلاح موادی از آیین دادرسی کیفری^(۳) مغایر با موازین شرعی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۲۷۴-ق

تاریخ: ۶۴/۲/۲۳

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۲۸۱۰ مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۱۸ لایحه دادرسی و کیفر نیروهای

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).
۲. اصل یکصد و هفتاد و دوم: برای رسیدگی به جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی اعضای ارتش، ژاندارمری، شهربانی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، محاکم نظامی مطابق قانون تشکیل می گردد ولی به جرایم عمومی آنان یا جرایمی که در مقام ضابط دادگستری مرتکب شوند در محاکم عمومی رسیدگی می شود.
۳. ماده ۲۸۴ قانون اصلاح موادی از آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۶۱/۶/۶): حکم دادگاه بدوی تنها در ۳ مورد قابل نقض و تجدیدنظر است و در سایر موارد قطعی است: ۱- جایی که قاضی پرونده قطع پیدا کند که حکمش بر خلاف موازین قانونی یا شرعی بوده است. ۲- جایی که قاضی دیگری قطع به اشتباه قانونی یا شرعی قاضی پرونده پیدا کند، به نحوی که اگر به او تذکر داده شود متنبه گردد و متوجه اشتباه خود شود. ۳- جایی که ثابت شود قاضی پرونده صلاحیت رسیدگی و انشای حکم را در موضوع پرونده نداشته است.

مسلح جمهوری اسلامی ایران که قبلاً اعاده شده بود در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۲/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- رسیدگی به جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی اعضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران «ارتش، سپاه، ژاندارمری، شهربانی، پلیس قضایی، کمیته های انقلاب اسلامی و هر نیروی مسلح قانونی دیگر بر طبق مواد این قانون در صلاحیت دادگاه های خاص نظامی است.

تبصره ۱- منظور از جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی بزه هایی است که اعضای نیروهای مسلح در ارتباط با وظایف و مسؤولیت های نظامی و انتظامی که طبق قانون و مقررات به عهده آنان است مرتکب گردند.

تبصره ۲- جرایمی که در مقام ضابط دادگستری مرتکب شده باشند در محاکم عمومی رسیدگی می شود.

ماده ۲- دادگاه های نظامی به دادگاه های نظامی یک و دادگاه های نظامی دو تقسیم می شوند.

ماده ۳- رسیدگی به جرایمی که مجازات آنها به حسب قانون ۱۰ سال حبس یا بیشتر و یا اعدام است در صلاحیت دادگاه نظامی یک و رسیدگی به جرایمی که مجازات آنها کمتر است در صلاحیت دادگاه نظامی دو می باشد.

ماده ۴- دادگاه نظامی یک مرکب است از یک رئیس یا دادرس علی البدل و یک مشاور که حق رأی با رئیس یا دادرس علی البدل دادگاه است.

تبصره - در دادگاه نظامی یک رئیس یا دادرس علی البدل اعم از اینکه نظامی باشد یا غیر نظامی مشاور از میان حقوقدانان نظامی تعیین می گردد و مکلف است قبل از اتخاذ تصمیم دادگاه پرونده را دقیقاً مطالعه و بررسی نموده نظرات خود را به صورت کتبی اعلام نماید.

ماده ۵- نظرات دادگاه نظامی یک که منتهی به کیفر اعدام یا ده سال زندان و بیشتر باشد اعم از اینکه متهم یا دادستان اعتراض کرده یا نکرده باشند با رعایت مقررات مواد ۲۸۷ و ۲۸۸ قانون اصلاح موادی از آیین دادرسی کیفری در دیوان عالی کشور مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

تبصره - هرگاه جرمی به اعتبار کیفر قانونی آن در صلاحیت دادگاه نظامی یک باشد و بعد از ختم دادرسی معلوم شود که کیفر آن کمتر از اعدام یا ده سال حبس است، دادگاه نظامی یک در مورد آن مبادرت به انشای حکم خواهد نمود.

ماده ۶- دادگاه نظامی دو مرکب است از یک رئیس یا دادرس علی البدل و یک مشاور در صورتی که رئیس یا دادرس علی البدل از میان حقوقدانان نظامی تعیین گردد، انتخاب مشاور الزامی نیست در غیر این صورت الزاماً مشاور از میان حقوقدانان نظامی تعیین می شود.

حق رأی با رئیس یا دادرس علی البدل دادگاه است.

تبصره ۱- مشاور مکلف است قبل از اتخاذ تصمیم دادگاه پرونده را دقیقاً مطالعه و بررسی نموده و نظرات خود رامستلاً به صورت کتبی اعلام نماید.

تبصره ۲- در نقاطی که دادگاه نظامی دو تشکیل نشده و یا تشکیل شده ولی پرونده هایش متراکم است دادگاه نظامی یک می تواند به پرونده هایی که در صلاحیت دادگاه نظامی دو می باشد نیز رسیدگی نماید تشخیص و ارجاع به عهده رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح می باشد.

تبصره ۳- احکام صادره در دادگاه های نظامی دو و همچنین حکم مذکور در تبصره ماده ۵ این قانون در غیر موارد مذکور در ماده ۲۸۴ قانون اصلاح موادی از آیین دادرسی کیفری قطعی است.

ماده ۷- متهم به ارتکاب چندین جرم از انواع مختلف جرایمی خاص نظامی و انتظامی در دادگاهی محاکمه می شود که صلاحیت رسیدگی به جرمی را دارد که مجازات آن اشد است.

ماده ۸- در کنار هر دادگاه نظامی یک دادسرا مرکب از یک دادستان و به تعداد کافی بازپرس و دادیار و کارمند دفتری زیر نظر دادستان کل کشور وجود خواهد داشت اولویت در تصدی سمت های قضایی در دادگاه های نظامی با حقوقدانان نظامی است. تبصره - در هر جایی که دادگاه نظامی تشکیل شده شورای عالی قضایی می تواند در

صورت لزوم شعبه و یا شعبی اضافه نماید.

ماده ۹- نیروهای نظامی و انتظامی بنا به پیشنهاد رئیس سازمان قضایی مکلف به انتقال حقوقدانان نظامی و پرسنل مورد لزوم به این سازمان هستند.

ماده ۱۰- رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح که ریاست شعبه ۱ دادگاه نظامی یک مرکز را نیز به عهده دارد به منظور رعایت وحدت رویه حق نظارت و بازرسی بر دادگاه‌ها و دادرهای نظامی سراسر کشور را داشته و عنداللزوم می‌تواند یک یا دو معاون داشته باشد.

ماده ۱۱- اختیارات و وظایف دادستان و بازپرس و دادیار دادرهای نظامی با رعایت مقررات این قانون همان اختیارات و وظایفی است که در قانون آیین دادرسی کیفری برای دادستان و بازپرس و دادیار دادرای عمومی تعیین شده است و آیین رسیدگی به ترتیب مقرر در قانون مزبور خواهد بود.

ماده ۱۲- کلیه قوانینی که با این قانون مغایرت دارد، ملغی است. لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده و هشت تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و دوم اردیبهشت‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۳۴۳۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۲/۲۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۲۷۴/ق مورخ ۶۴/۲/۲۳؛ «لایحه دادرسی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران»^(۱) مصوب ۱۳۶۴/۲/۲۲ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایرادات شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اهداف و وظایف وزارت امور خارجه با قانون اساسی

شماره: ۱۰۷۳/ق

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۱/۲۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۰۵۲۲ مورخ ۱۳۶۲/۱۱/۲۴ دولت در خصوص اهداف و وظایف وزارت امور خارجه که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده ۱- ...

ماده ۲- وزارت امور خارجه در اجرای مفاد ماده ۱ وظایف اساسی را عهده دار خواهد بود.

۱- بررسی، برقراری، تنظیم حفظ و توسعه روابط سیاسی جمهوری اسلامی ایران با سایر دولتها و سازمان های سیاسی بین المللی و نظارت و اشراف بر سایر روابط خارجی. تبصره - برقراری و قطع روابط سیاسی با تصویب هیأت وزیران انجام خواهد گرفت.

۲- ایجاد و اداره نمایندگی های سیاسی و کنسولی در کشورهای خارجی و سازمان های سیاسی بین المللی براساس قوانین و مقررات مربوط.

۳- توجه و مراقبت دائم و اقدامات لازم و به موقع نسبت به وقایع بین المللی به ویژه وقایع جهان اسلام و تهیه و تنظیم گزارش های لازم و دقیق در این زمینه با پیش بینی و پیشنهادات جهت اطلاع مراجع ذی ربط.

۱. برای اختصار فقط به مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۷۰۲ مورخ ۱۳۶۴/۲/۱۲

۴- فراهم آوردن زمینه‌های مناسب برای انجام وظایف نمایندگی‌های دولتهای خارجی و سازمان‌های بین‌المللی در ایران طبق قوانین و مقررات و عرف داخلی و بین‌المللی و براساس اصل عمل متقابل با هماهنگی و همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط.

۵- تدوین و اجرای آیین‌نامه‌های مربوط به تابعیت و پناهندگی سیاسی با همکاری و هماهنگی وزارت کشور و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط.

۶- انجام اقدامات لازم در زمینه امور کنسولی اعم از حفظ حقوق و منافع اتباع ایرانی خارج از کشور و امور مربوط به تابعیت و احوال شخصیه آنان با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط.

۷- همکاری با دستگاه‌های اجرایی کشور و ارائه نظریات لازم با رعایت ملاحظات سیاسی خارجی در جهت بررسی و تهیه طرح‌های مربوط به برقراری و گسترش مناسبات اقتصادی، فرهنگی و عملی و فنی و غیره.

۸- فراهم آوردن موجبات و زمینه‌های شرکت و عضویت دستگاه‌های دولتی در مجامع، سازمان‌ها و کنفرانس‌های بین‌المللی و ایجاد تسهیلات لازم با همکاری و مشارکت دستگاه‌های ذی‌ربط.

۹- همکاری با وزارت ارشاد اسلامی و دستگاه‌های ذی‌ربط در اشاعه فرهنگ اسلامی در کشورهای خارجی.

۱۰- همکاری با وزارت ارشاد اسلامی در فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای خبرگزاری‌ها و نمایندگی‌های مطبوعاتی خارجی در چهارچوب روابط و مقررات و سیاست‌های ارشادی و تبلیغاتی کشور با هماهنگی دستگاه‌های ذی‌ربط.

۱۱- همکاری با وزارت فرهنگ و آموزش عالی و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط در انجام امور دانشجویان ایرانی خارج از کشور و بورس‌های واگذاری به جمهوری اسلامی ایران و بالعکس.

۱۲- تهیه و تدوین مقررات و تنظیم لوایح مربوط به وظایف محوله.

۱۳- همکاری با دستگاه‌های ذی‌ربط در ایجاد زمینه‌های مناسب به منظور بهره‌گیری از استعدادها و امکانات دانشجویان و اتباع ایرانی خارج از کشور.

۱۴- انجام اقدامات لازم منبث از قوانین و مقررات کشور که در ارتباط با وظایف وزارت امور خارجه می‌باشد.

۱۵- تهیه و تنظیم متون معاهدات مربوط به تعیین خطوط مرزی (زمینی، رودخانه‌ای، هوایی، دریائی) و موافقتنامه‌های انتظامات سرحدی و نظارت بر حسن اجرای آنها همچنین رسیدگی و حل و فصل اختلافات مربوط به خطوط سرحدی با همکاری و هماهنگی ارگان‌های ذی‌ربط.

۱۶- تهیه لوایح مربوط به تعیین خطوط مبدأ و حد دریای سرزمینی، فلات قاره، منطقه انحصاری اقتصادی و منطقه انحصاری ماهیگیری.

۱۷- بررسی و ابلاغ موافقت با استملاک عین یا منفعت نمایندگی‌های خارجی و استملاک اتباع بیگانه در ایران و انجام امور مربوط به استملاک دولت جمهوری اسلامی ایران در کشورهای خارجی.

ماده ۳-...

ماده ۹- سفرا و مسئولان نمایندگی‌های سیاسی و کنسولی جمهوری اسلامی ایران در حوزه مأموریت خویش مسؤول کلیه فعالیتهای سیاسی و تبلیغاتی و فرهنگی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بوده و نمایندگان و مأموران سایر وزارتخانه‌ها باید اقدامات و فعالیتهای خود را با آنها هماهنگ سازند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر نه ماده و دو تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و پنجم بهمن‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۹۱۹

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۰۷۳/ق مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۲۸؛ «لایحه راجع به اهداف و وظایف وزارت امور خارجه» که در جلسه ۶۳/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- ماده ۹ با توجه به اینکه برحسب استظهار از ذیل آن مسؤولیت نمایندگان و مأموران سایر

وزارتخانه‌ها در محدوده فعالیتها و اختیارات آنها که به روابط خارجی جمهوری اسلامی ارتباط ندارد محفوظ است و در نتیجه مسئولیت وزرا که به موجب قانون اساسی مقرر است سلب نشده تأیید گردید.

۲- ذیل بند ۱۵ ماده ۲ در مورد حل و فصل اختلافات مربوط به خطوط سرحدی بدون تقيید آن به رعایت اصل ۷۸ قانون اساسی^(۱) مغایر اصل مذکور است.
سایر مواد و تبصره‌ها مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۱۵۳-ق

تاریخ: ۶۴/۱/۲۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۲۹۱۹ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲ در خصوص بند ۱۵ ماده ۲ لایحه اهداف و وظایف وزارت امور خارجه که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۴/۱/۲۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

شماره: ۱۱۵۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۱/۲۲

۱۵- تهیه و تنظیم متون معاهدات مربوط به تعیین خطوط مرزی (زمینی، رودخانه‌ای،

۱. اصل هفتاد و هشتم: هرگونه تغییر در خطوط مرزی ممنوع است مگر اصلاحات جزئی با رعایت مصالح کشور، به شرط این که یک طرفه نباشد و به استقلال و تمامیت ارضی کشور لطمه نرساند و به تصویب چهارپنجم مجموع نمایندگان مجلس شورای اسلامی برسد.

هوائی، دریائی) و موافقتنامه‌های انتظامات سرحدی و نظارت بر حسن اجرای آنها، همچنین رسیدگی و حل و فصل اختلافات مربوط به خطوط سرحدی با همکاری و هماهنگی ارگان‌های ذی‌ربط با رعایت اصل ۷۸ قانون اساسی. اصلاحیه فوق در جلسه روز سه شنبه بیستم فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۳۲۲۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۱/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۱۵۳/ق مورخ ۶۴/۱/۲۲ و پیرو نامه شماره ۲۹۱۹ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲؛ بند ۱۵ ماده ۲ «لایحه اهداف و وظایف وزارت امور خارجه»^(۱) مصوب ۱۳۶۴/۱/۲۰ در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه بودجه سال ۱۳۶۴ با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۱۱۳۰/ق

تاریخ: ۶۳/۱۲/۲۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۳/۵۳۱۶/م و پیوست شماره ۶۳/۵۳۱۷/م مورخ ۱۳۶۳/۹/۵ دولت در خصوص بودجه سال ۱۳۶۴ که در جلسه علنی روز دوشنبه ۱۳۶۳/۱۲/۲۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

تبصره ۱-...

تبصره ۲- به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می شود به منظور جبران کمبود نقدینگی لازم برای تهیه کود، خوراک دام، شیرخشک جهت فرآورده های لبنی، قند و شکر و گندم و تخم نوغان و سم و بذر و محصولات عمده تضمین داخلی (نظیر پنبه، پیاز، سیب زمینی، خرما، برنج و جو) براساس برنامه های مصوب سالانه وجوه لازم را به عنوان تنخواه به پیشنهاد وزرای کشاورزی، جهاد سازندگی، بازرگانی و تأیید وزارت برنامه و بودجه مبنی بر لزوم اعطای تنخواه و میزان تضمین آن در اختیار تخصصی ترین دستگاه اجرایی دولتی ذی ربط قرار دهد تا برای تهیه کالاهای مذکور مورد استفاده قرارگیرد.

الف - استفاده از تنخواه موضوع این تبصره به صورت تدریجی براساس جدول گردش نقدینگی تنظیمی توسط دستگاه اجرایی که به تأیید وزارت برنامه و بودجه می رسد و با نظارت و مسؤولیت مستقیم وزرای دستگاه های اجرایی ذی ربط به عمل خواهد آمد.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور پس از تأیید ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۶۸۷ مورخ ۱۳۶۴/۱/۲۵

ب- انجام برنامه‌های خرید کالاهای مذکور در این تبصره بر طبق جدول گردش نقدینگی که به تأیید وزارت برنامه و بودجه خواهد رسید، موکول به این خواهد بود که در مورد کالاهای سوئیددار مذکور در این تبصره اعتبار سوئید مربوط قبلاً توسط وزارت برنامه و بودجه تخصیص یافته و توسط خزانه به حساب مربوط در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واریز گردد.

ج- وجوه حاصل از فروش کالاهای خریداری شده از محل تنخواه موضوع این تبصره با نظارت و مسئولیت وزرای دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط باید مستقیماً و حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ استفاده از وجوه برای واریز تنخواه دریافتی به حساب مربوط نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واریز گردد.

تخلف از این حکم، همچنین استفاده از تنخواه موضوع این تبصره در غیر موارد مقرر در حکم تصرف غیرقانونی در اموال و وجوه دولتی محسوب می‌شود.

د- دستگاه‌های استفاده‌کننده از تنخواه موضوع این تبصره مکلف‌اند کالاهای خریداری شده از محل وجوه این تبصره را به فروش رسانده و وجوه ماحصل فروش را بعد از دریافت بلافاصله مستقیماً به حساب مربوط در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران واریز نمایند و در هر صورت مدت فروش و بازپرداخت این وجوه در مورد حمایت از تولیدات کشاورزی داخلی حداکثر ظرف هشت ماه و در سایر موارد حداکثر ظرف چهارماه خواهد بود.

ه- حداکثر میزان تنخواه موضوع این تبصره در سال ۱۳۶۴ مبلغ دویست و پنجاه میلیارد (۲۵۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال بوده و فقط یک بار قابل استفاده می‌باشد.

و- مطالبات بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ناشی از اجرای مفاد تبصره (۲) از سنوات قبل تا پایان سال ۱۳۶۳ باید توسط دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت برنامه و بودجه حداکثر ظرف نیمه اول سال ۱۳۶۴ تعیین تکلیف گردد. وزارت برنامه و بودجه مکلف است مواردی را که دستگاه‌های ذی‌ربط قادر به بازپرداخت آنها نباشند، تعیین و اعتبار لازم را در بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور برای پرداخت به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منظور و پیشنهاد نماید. انجام این امر رافع مسئولیت دستگاه‌های اجرایی مذکور و وزارتخانه‌های مربوط در خصوص استرداد این قبیل دیون به خزانه دولت نخواهد بود.

ز - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است هر ماه گزارش کامل از میزان تنخواه استفاده شده موضوع این تبصره و وجوه واریز شده به حساب آن بانک را به تفکیک دستگاه و کالا به وزارت برنامه و بودجه و دستگاه اجرایی ذی ربط و کمیسیون های بازرگانی، صنایع و برنامه و بودجه و کشاورزی مجلس شورای اسلامی و دیوان محاسبات ارسال نماید.

ح - دولت موظف است در شهریور ماه هر سال قیمت تضمین محصولات عمده و اساسی کشاورزی سال زراعی را تعیین و اعلام نماید.

ط - وزارت برنامه و بودجه مکلف است عملکرد این تبصره را همراه لایحه بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور به مجلس شورای اسلامی گزارش نماید.

ی - آیین نامه اجرایی این تبصره در مورد نحوه تنظیم و تصویب برنامه خرید و فروش و هماهنگی در پرداخت سوبسید، چگونگی نگهداری حسابهای مربوط و میزان کارمزد و سایر موارد لازم حداکثر تا پایان فروردین ماه سال ۱۳۶۴ به وسیله وزارت برنامه و بودجه و بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ک - دولت موظف است لایحه بودجه سال ۱۳۵۶ را به نحوی تنظیم نماید که نیازهای مربوط به این تبصره را از محل تسهیلات اعطایی بانکی و طبق قانون عملیات بانکی بدون ربا انجام دهد.

ل - دستگاه های استفاده کننده از این تبصره موظف اند روش حسابداری و ثبت وقایع مالی خود را بر طبق دستورالعمل و دفاتری که وزارت امور اقتصادی و دارایی با در نظر گرفتن اهداف و ضوابط این تبصره تهیه می نماید تنظیم نمایند و هر ماه دفاتر و گزارشات مالی تنظیم شده مذکور را به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منعکس نمایند. استفاده از این اعتبارات منوط به تنظیم این دفاتر و گزارشات مالی و انعکاس آن به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می باشد.

تبصره ۳ -

الف - به منظور کمک به راه اندازی و تأمین کمبود سرمایه در گردش و ثابت و گسترش و ایجاد کارخانجات و مراکز تولیدی صنعتی، کشاورزی، معدنی، مصالح ساختمان، صنایع روستایی در جهت افزایش فعالیت های تولیدی مناطق محروم یا مستعد کشور با حفظ اولویت تولیدات روستائی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است با توجه

به سیاست‌های پولی کشور و در صورت عدم تکافوی منابع داخلی بانکهای استان از محل سایر بانکهای تجاری اعتبارات لازم را در اختیار بانکهای استان برای انجام فعالیتهای تولیدی بخش تعاونی، خصوصی و تعاونی‌های مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی در زمینه‌های مذکور که از نظر اقتصادی و فنی و مالی قابل توجیه بوده ولی با توجه به قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌های اجرایی بانکهای استان امکان اعطای تسهیلات مالی به آنها نمی‌باشد، قرار دهد و وزارت برنامه و بودجه مانده مطالبات ناشی از اجرای اینگونه طرح‌های نظارت شده تولید را که لزوم اعطای اعتبارات آنها به تصویب هیأت وزیران رسیده است برای هر سال حداکثر ظرف مدت پنج سال به پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه منظور خواهد نمود. وام گیرندگان ملزم به بازپرداخت وام بوده و عدم پرداخت بدهی در حکم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی است.

ب - بانکهای استان مکلف‌اند به منظور بازدهی اقتصادی رسانیدن شرکتهای تعاونی وابسته به مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی با رعایت بند (الف) این تبصره اعتبارات لازم را در اختیار شرکتهای تعاونی موجود قرار دهند. وزارت کشور و بانک سپه با هماهنگی وزارت برنامه و بودجه مکلف‌اند حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۴ پس از رسیدگی‌های لازم تمام یا قسمتی از مایملک آن تعداد از شرکتهای تعاونی مذکور را که قابلیت واریز وام دریافتی را ندارند طبق مقررات ضمن عقد به فروش رسانند و از محل حاصل فروش، مطالبات بانک و دولت را پرداخت نمایند.

کلیه شرکتهای تعاونی وابسته به مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی بعد از پرداخت آخرین قسط وام خود می‌توانند از زیر پوشش مراکز گسترش خارج شوند، دستورالعمل نحوه اجرای این بند به پیشنهاد مشترک وزارت کشور و وزارت برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

وزارت کشور موظف است هر چهار ماه یک‌بار گزارش عملکرد این بند را به کمیسیون برنامه و بودجه و سایر کمیسیون‌های مربوطه مجلس شورای اسلامی و وزارت برنامه و بودجه ارسال نماید.

ج - اعتبارات موضوع این تبصره نایستی از مبلغ چهل میلیارد (۴۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تجاوز نماید و تسهیم اعتبارات به مناطق و بخش‌های مختلف تولید، نحوه و شرایط

اعطای تسهیلات بانکی بنا به پیشنهاد وزارت برنامه و بودجه و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

د- مبلغ ده میلیارد (۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبار تبصره (۳) به استان‌های جنگی و مبلغ پنج میلیارد (۵۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال به سایر استان‌هایی که مهاجرین جنگ تحمیلی در آنجا اسکان دارند (به جز تهران) صرفاً برای اشتغال جنگ‌زدگان اختصاص می‌یابد. مراکز خدمات تولیدی و عمرانی موظف‌اند همکاری‌های لازم را در این مورد با بنیاد امور جنگ تحمیلی بنمایند.

آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیأت وزیران خواهد بود. ه- مبلغ پنج میلیارد (۵۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال دیگر از اعتبار این تبصره صرفاً جهت ایجاد واحدهای تولیدی توسط آن گروه از افرادی که از مراکز استان‌ها به مناطق روستایی و شهرستان‌های کوچک مستعد مهاجرت نموده و متعهد به حداقل ده سال سکونت در منطقه مربوطه می‌شوند اختصاص می‌یابد.

و- دولت مکلف است گزارش عملکرد این تبصره شامل میزان اعتبارات واگذار شده و شرایط و مدت بازپرداخت و مشخصات استفاده‌کنندگان از اعتبارات مذکور و نوع فعالیت و ماهیت طرح‌های مربوط و همچنین میزان وام‌هایی که در سررسید مقرر بازپرداخت نشده است را هر شش ماه یک‌بار به مجلس شورای اسلامی تسلیم نماید. ز- حداقل مبلغ ده میلیارد (۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبار مذکور صرفاً جهت گسترش واحدها و فعالیتهای کشاورزی و دامی و منابع طبیعی اختصاص یابد. افزایش سقف این بند از محل سایر اعتبارات این تبصره بلامانع است.

ح- حداقل ده میلیارد (۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبارات بند (ج) این تبصره الزاماً برای صنایع روستایی و افزایش فعالیتهای تولیدی اختصاص می‌یابد. تبصره ۴-

۱- به منظور تحقق سیاستهای کشاورزی دولت مبنی بر تولید کالاهای اساسی کشاورزی در داخل کشور و به منظور تقویت بنیه مالی و تشویق کشاورزان و عشایر و صیادان که در جهت سیاستهای مذکور عمل می‌نمایند و کمک به افزایش تولید محصولات اساسی کشاورزی، دامداری، صنایع روستایی و همچنین جلوگیری از سودجویی‌های فردی در بخش کشاورزی به سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران، شرکت سهامی شیلات ایران،

شرکت سهامی شیلات جنوب ایران، سازمان امور عشایر و وزارت جهاد سازندگی اجازه داده می شود اعتبار مورد نیاز تولیدکنندگان محصولات اساسی کشاورزی، دامی، صیادی را به صورت قرض الحسنه یا تسهیلات اعطایی از طریق بانک کشاورزی ایران پرداخت نمایند.

الف - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است اعتبار لازم برای این منظور را از منابع بانکها در اختیار بانک کشاورزی ایران قرار دهد و دولت می تواند هزینه های قرض الحسنه و تسهیلات اعطایی را تضمین نماید.

ب - آیین نامه اجرایی این بند شامل تعیین محصولات اساسی و موارد قرض الحسنه و تسهیلات اعطایی و تفکیک اعتبارات کشاورزی و دامداری و صیادی و امور عشایری بنا به پیشنهاد مشترک وزارت کشاورزی و وزارت جهاد سازندگی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۲- اعتبار موضوع این تبصره جمعاً نایستی از مبلغ یکصد و سیزده میلیارد (۱۱۳/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال تجاوز نماید.

۳- تا مبلغ پنج میلیارد (۵۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبارات بند (۲) این تبصره جهت افزایش سطح زیر کشت و یاری رسانیدن به کشاورزانی که به احیای اراضی موات اقدام می نمایند اختصاص می یابد تا بر اساس معرفی هیأت های ۷ نفره و تصویب وزارت کشاورزی در اختیار کشاورزان قرار گیرد. اعتبار این بند برای مصارف عملیات آب و خاک و حفر چاه و تجهیزات لازم خواهد بود. وزارت نیرو موظف است همکاری های لازم را در جهت تحقق مفاد این بند با هیأت های هفت نفره بنماید.

آیین نامه اجرایی این بند ظرف یک ماه توسط هیأت هفت نفره و وزارتین کشاورزی و برنامه و بودجه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۴- حداقل پنج میلیارد (۵۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبار این تبصره به احیا و لایروبی قنوات اختصاص می یابد تا با معرفی و نظارت جهاد سازندگی در اختیار متقاضیان قرار گیرد.

۵- مبلغ هشت میلیارد (۸۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبار بند (۲) این تبصره به صورت قرض الحسنه از طریق بانک کشاورزی به منظور تهیه ماشین آلات و ادوات کشاورزی طرح های ترویجی زراعی جهاد سازندگی که در پیوست شماره یک این قانون ذیل عنوان

برنامه زراعت درج شده است، در اختیار وزارت جهاد سازندگی قرار می‌گیرد، تا براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد سازندگی و وزارت برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید به مصرف برسانند.

الف - وزارت جهاد سازندگی پس از تهیه امکانات فوق‌الذکر به منظور استفاده از تسهیلات این بند کشاورزان واجد شرایط را به بانک کشاورزی معرفی خواهد نمود.
ب - مانده مطالبات ناشی از اجرای این بند ظرف مدت ۵ سال در قانون بودجه کل کشور منظور خواهد شد.

۶- مبلغ ده میلیارد (۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبارات بند (۲) این تبصره از طریق بانک عامل (که به وسیله بانک مرکزی تعیین می‌گردد) به صورت قرض الحسنه و سایر تسهیلات اعطایی در اختیار بنیاد شهید انقلاب اسلامی قرار می‌گیرد تا با توسعه و سرمایه‌گذاری در شرکتهای موجود و یا جدیدالتأسیس و طرحهای تولیدی متعلق به آن بنیاد و یا خریداری شرکتهای دولتی و تحت پوشش دولت و بنیاد مستضعفان به قیمت کارشناسی (دولت و بنیاد مستضعفان نیز مجاز به فروش به بنیاد شهید می‌باشند) صرفاً جهت اشتغال جانبازان و فرزندان، همسران، پدران، مادران شهدا و مقفودین و اسرای جنگ تحمیلی مصرف نماید، بنیاد شهید مکلف است ترتیبی اتخاذ کند که اشخاص نامبرده در این شرکتهای تولیدی سهم‌گرددند و نیز بنیاد شهید می‌تواند اعتبارات لازم برای اشتغال اشخاص نامبرده را مستقیماً در اختیار آنان قرار دهد. مدت زمان بازپرداخت اعتبار هر واحد و یا طرح حداکثر شش سال پس از آغاز بهره‌برداری از آن می‌باشد ولی در هر صورت باید حداکثر از ابتدای سال ۶۶ بازپرداخت و امها آغاز شود. آیین‌نامه اجرایی این بند مشترکاً به وسیله بنیاد شهید و بانک مرکزی ظرف دوماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

۷- مبلغ ده میلیارد (۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبار بند (۲) این تبصره به صورت تنخواه گردان از طریق بانک کشاورزی به منظور تأمین کالاهای اساسی و ابزار تولید کشاورزان عضو تعاونی‌های روستایی کشور در اختیار اتحادیه مرکزی تعاونی روستایی و عشایری قرار می‌گیرد تا بر اساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت کشاورزی و وزارت برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، به مصرف برسانند.
تبصره ۵-...

تبصره ۱۱- به دولت اجازه داده می‌شود در سال ۱۳۶۴ تا مبلغ پانزده میلیارد (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف ۱۳۱۵۰۴ (طرح شهید رجایی کمک به روستانشینان سالمند نیازمند) قسمت چهارم این قانون برای هر یک از روستانشینان نیازمند که سن آنان متجاوز از شصت سال تمام باشد مبلغ سه هزار (۳/۰۰۰) ریال در ماه تأمین و به صورت مجموعه‌ای از کالاهای اساسی مورد نیاز مشمولین طرح اعم از سرمایه‌ای و تولیدی و جنسی و یا نقدی توسط کمیته امداد امام پرداخت نماید و سازمان بهزیستی موظف است امکانات و پرسنل مربوط به اجرای طرح شهید رجایی را در صورت درخواست به کمیته امداد امام واگذار نماید.

آیین‌نامه تشخیص و مشمولین همچنین نحوه اجرای این تبصره ظرف مدت یک ماه از تاریخ تصویب این قانون بنا به پیشنهاد کمیته امداد امام و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۱۲-...

تبصره ۱۶-

الف- از اول مرداد ماه ۱۳۶۴ ارائه هر نوع خدمات وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌هایی که شمول قانون به آنها مستلزم ذکر نام است و نهادهای انقلاب اسلامی به واحدهای شغلی مشمول مواد ۵۹ و ۶۳ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفند ماه ۱۳۴۵ و اصلاحیه‌های بعدی و همچنین دریافت سهمیه از شرکت‌های تعاونی تهیه و توزیع منوط به داشتن کارت شناسایی مالیاتی و ارائه آن می‌باشد.

ب- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است برای مؤدیان موضوع بند (الف) که تا پایان تیر ماه ۱۳۶۴ به ترتیب زیر عمل کنند کارت شناسایی مالیاتی صادر و به آنها تسلیم نماید:

۱- مالیاتهای قطعی شده لغایت عملکرد سال ۱۳۶۲ را پرداخت یا ترتیب پرداخت آن را بدهند.

۲- پنجاه درصد مالیاتهای مطالبه شده قطعی نشده لغایت عملکرد سال ۱۳۶۲ را با احتساب پرداختی قبلی به صورت علی‌الحساب پرداخت یا ترتیب پرداخت آن را بدهند.

۳- برای هر یک از سنوات لغایت عملکرد ۱۳۶۲ که تا پایان سال جاری مالیات مطالبه نشده و همچنین مالیات عملکرد سال ۱۳۶۳ را بر مأخذ پنجاه درصد آخرین مالیات

مطالبه شده به طور علی الحساب پرداخت یا ترتیب پرداخت آن را بدهند.

ج - وزارت امور اقتصادی و دارایی می تواند مالیات های موضوع جزء های (۱) و (۲) بند (ب) را پس از انقضای مهلت تعیین شده از طریق عملیات اجرایی وصول نماید.

د - مسؤولانی که به تکالیف مقرر در بند (الف) عمل ننمایند، حسب تشخیص مراجع قضایی مسؤول جبران خسارات وارده از این لحاظ خواهند بود.

ه - وزارت امور اقتصادی و دارایی می تواند در مورد بعضی از منابع مشاغل و در نقاطی که مقتضی بداند، درآمد مشمول مالیات هر یک از سنوات عملکرد ۱۳۶۰ و بعد را در صورتی که مؤدیان موضوع آن مشاغل دارای اتحادیه صنفی باشند با نظر اتحادیه و در غیر این صورت رأساً تعیین و مالیات متعلقه را مقطوعاً وصول نماید و در مواردی که معلوم شود از اول یک سال مالیاتی یا در اثنای آن مودی ترک کسب نموده و یا به علی خارج از اختیار وی قادر به انجام کار نبوده است و این امر مورد تأیید کمیسیون حل اختلاف مالیاتی قرار گیرد درآمد مشمول مالیات مربوط به مدت اشتغال تعیین و مالیات بر اساس آن وصول خواهد شد.

و - تا معادل ۴ درصد از اعتبار عمرانی استانی در اختیار کمیته برنامه ریزی استان قرار می گیرد تا به پروژه های کوچک جدید و یا تکمیل پروژه های نیمه تمام استانی که حداقل سی درصد اعتبار آنها به وسیله مردم تأمین شود اختصاص یابد. اعتبار این بند از شمول قانون محاسبات عمومی مستثنی بوده و تابع مقررات این قانون خواهد بود.

ز - صاحبان مشاغل می توانند با توافق دستگاه های اجرایی محلی مربوط نسبت به تأمین منابع مالی لازم جهت احداث یا تکمیل پروژه های عمرانی اقدام نمایند.

و جوه پرداختی از این باب به عنوان پرداخت مالیات صاحب شغل، منظور خواهد شد. وزارت امور اقتصادی و دارایی معادل ریالی هزینه های این پروژه ها را از ردیف ۵۰۳۰۷۹ به عنوان مالیات مشاغل از محل فوق منظور خواهد نمود.

ح - چنانچه در هر استان اضافه بر سهمیه پیش بینی شده موضوع آیین نامه این تبصره، مالیات مشاغل اخذ شود، معادل همان مقدار از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۰۷۹ این قانون در اختیار کمیته برنامه ریزی استان ذی ربط جهت انجام طرح های عمرانی قرار می گیرد.

ط - سهم مالیات مشاغل هر استان و نحوه اجرای این تبصره مطابق آیین نامه ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت برنامه و بودجه و وزارت

کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ی - استانداران موظف اند گزارش عملکرد بندهای (و)، (ز) و (ح) این تبصره را هر ۴ ماه یک بار در اختیار نمایندگان استان مربوطه قرار دهند.

تبصره ۱۷ - ...

تبصره ۲۵ - در اجرای اصل ۸۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۱) به وزارت راه و ترابری و سازمان های وابسته اجازه داده می شود با استفاده از کمک های مردمی و به کارگیری سرمایه های بانکها یا اشخاص حقیقی و حقوقی به انجام پروژه های نیمه تمام و ایجاد تأسیسات زیربنایی حمل و نقل (آزاد راه، راه آهن، فرودگاه و بنادر) اقدام نماید.

کیفیت هزینه کمک های مردمی و بازپرداخت سرمایه از محل عوارض مأخوذه و واگذاری حق بهره برداری همان تأسیسات طبق آیین نامه ای خواهد بود که توسط وزارت راه و ترابری تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

تبصره ۲۶ -

الف - لایحه قانونی مربوط به حداکثر و حداقل حقوق مستخدمین شاغل و بازنشسته و آماده به خدمت مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۵۸ در سال ۱۳۶۴ نیز با رعایت مصوبات و اصلاحات بعدی معتبر و لازم الاجرا است.

ب - منظور از حداقل و حداکثر حقوق و مزایای مستخدمین، قبل از وضع کسر قانونی می باشد.

ج - مفاد بندهای فوق در کلیه سازمان ها، شرکتهای دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول قوانین و مقررات عمومی دولت نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است و همچنین مدیران منصوب از طرف دولت و بنیاد مستضعفان لازم الاجرا خواهد بود.

تبصره ۲۷ - ...

تبصره ۳۰ -

الف - ...

ه - مبلغ ششصد میلیون (۶۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبار ردیف ۱۱۴۰۰۶ (صرفاً جهت

۱. اصل هشتم: گرفتن و دادن وام یا کمک های بدون عوض داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد.

اعزام مبلغ) به دفتر تبلیغات اسلامی قم اختصاص می‌یابد.

و - مبلغ شصت و سه میلیارد (۶۳/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال اعتبارات منظور در ردیف‌های ۱۰۵۱۰۰ و ۵۰۳۰۸۶ قسمت چهارم این قانون هر سه ماه یک‌بار به وسیله وزارت برنامه و بودجه به شرح زیر تخصیص می‌یابد:

۱- برنامه مستمری مهاجرین حداقل سی و هشت میلیارد و پنج میلیون و ششصد هزار (۳۸/۰۰۵/۶۰۰/۰۰۰) ریال.

۲- برنامه امور اسکان مهاجرین حداقل هشت میلیارد و سیصد و بیست میلیون (۸/۳۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال.

۳- برنامه امور فرهنگی و اجتماعی، بهداشت و درمان مهاجرین یک میلیارد و سیصد و هفده میلیون (۱/۳۱۷/۰۰۰/۰۰۰) ریال.

۴- خرید و احداث واحدهای مسکونی جهت مهاجرین در استان‌های جنگی حداقل دوازده میلیارد (۱۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال.

۵- سایر خدمات مهاجرین سه میلیارد و سیصد و پنجاه و هفت میلیون و چهارصد هزار (۳/۳۵۷/۴۰۰/۰۰۰) ریال.

تخصیص هزینه این اعتبار با نظارت نمایندگان استان‌ها و مناطق جنگ‌زده در مجلس شورای اسلامی انجام می‌گیرد.

وزارت مسکن و شهرسازی موظف است در مورد واگذاری زمین و خرید و احداث ساختمانهای مزبور با بنیاد امور مهاجرین جنگ تحمیلی همکاری لازم را بنماید.

تبصره ۳۱-

الف - سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی در سال ۱۳۶۴ کماکان زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره خواهد شد و رئیس هیأت اجرایی سازمان که بر طبق مفاد اساسنامه مربوط ریاست شورای سرپرستی سازمان را نیز عهده‌دار می‌باشد توسط وزیر فرهنگ و آموزش عالی انتخاب و منصوب خواهد گردید.

ب - ...

تبصره ۴۱- از تاریخ تصویب این قانون «قانون استفاده از ساعات آزاد اساتید و مدرسین دانشگاه‌ها و درآمد کارگاه‌ها» مصوب جلسه مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۲۵ مجلس شورای اسلامی به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

الف - مبالغ پرداختی بابت حق التدریس معلمان حق التدریسی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (از جمله بازنشستگان)، مؤسسات آموزش فنی و حرفه‌ای وابسته به وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی مشمول مقررات مالیات تصاعدی نخواهد بود و فقط مشمول ده درصد مالیات می‌باشد، پرداختها در حدود اعتبارات مصوب ماده (۱) بودجه دستگاه مربوطه می‌باشد.

ب - استفاده از معلمان حق التدریس دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مذکور در این ماده حداکثر تا ۱۶ ساعت درس نظری و یا معادل عملی آن در هفته مجاز می‌باشد.

ج - از اول سال ۱۳۶۴، پنجاه درصد از درآمدهای ناشی از کارگاه‌ها، مؤسسات صنعتی و دارویی و کشاورزی و بهداشتی دندانپزشکی و دامپزشکی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات وابسته به آنها از قبیل دفاتر فنی چاپخانه‌ها و لغت‌نامه دهخدا و همچنین آموزشگاه‌ها و هنرستانها و مراکز تربیت دبیر فنی و حرفه‌ای و سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش مراکز اسلامی آموزش فیلم‌سازی وزارت ارشاد اسلامی، مؤسسات آموزش فنی و حرفه‌ای وابسته به سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی به شرح زیر در اختیار مؤسسات مذکور قرار می‌گیرد تا صرف مخارج ضروری و پرداختهای لازم جهت تقویت واحدهای مربوط و افزایش درآمد نماید.

کلیه درآمدهای مکتسبه فوق به خزانه‌داری کل واریز خواهد شد و به دولت اجازه داده می‌شود از محل اعتبار ردیف (هزینه‌های پیش‌بینی نشده) هر سال معادل پنجاه درصد درآمدهای مذکور را در اختیار دستگاه‌های اجرایی مربوط قرار دهد.

نحوه مصرف این اعتبارات از شمول قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی بوده و بارعایت این قانون، طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنا به پیشنهاد وزارتخانه‌های مربوطه حسب مورد و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

د - به سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای اجازه داده می‌شود در صورتی که درآمد موضوع ردیف ۴۱۰۳۰۴ قسمت سوم این قانون بیش از مبلغ پیش‌بینی شده در ردیف مذکور وصول شود، تا میزان ۲۰٪ از مازاد وصولی را از اعتبار ردیف ۵۰۳۰۰۱ برای تأمین هزینه‌های لازم برای آموزش فنی و حرفه‌ای تا تعداد ده هزار نفر دارندگان دیپلم کامل

متوسطه و یا مردودین سال آخر دبیرستان اختصاص دهد. میزان حق التدریس کادر آموزش و کمک هزینه کارآموزی قابل پرداخت از محل وجوه موضوع این تبصره بنا به پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۴۲-...

تبصره ۴۵- اجازه داده می شود از اول سال ۱۳۶۴

الف - به مستخدمین شاغل مرد که همسر دائم دارند و همسر آنان از وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و بانکها و شهرداری ها و مؤسساتی که شمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است و نهادهای انقلاب اسلامی و بنیاد مستضعفان و سایر مؤسسات وابسته به دولت که به نحوی از بودجه عمومی یا کمک دولت استفاده می کنند حقوق دستمزد اجرت و یا حقوق بازنشستگی یا وظیفه یا مستمری دریافت نمی نمایند و یا جمع حقوق خالص خود و همسرشان بیش از هفتاد هزار (۷۰/۰۰۰) ریال نباشد، ماهیانه معادل مبلغ هشت هزار ریال به یکی از طرق زیر حسب درخواست کتبی مستخدم که باید تا آخر فروردین ماه هر سال اعلام نماید به عنوان کمک هزینه عائله مندی پرداخت شود. این کمک مشمول پرداخت مالیات و کسور بازنشستگی نخواهد بود.

۱- در ازای مبلغ فوق کلیه کالاهای اساسی از طریق فروشگاههای تعاونی، فروشگاههای زنجیره ای دولتی وسایر فروشگاههای معتبر در اختیار آنان قرار گیرد.

۲- در مورد آن دسته از مستخدمینی که صاحب منزل مسکونی شخصی نیستند و عضو شرکتهای تعاونی مسکن هستند وجوه فوق مستقیماً به حساب شرکت تعاونی مسکن مربوطه و در غیر این صورت به حسابی در بانک مسکن به نام مستخدم واریز شود. بانک مسکن نیز مکلف است تا حداکثر تسهیلات اعطایی نسبت به موجودی این قبیل مستخدمین را طبق مقررات آن بانک در اختیار آنان قرار دهد.

۳- در خصوص آن دسته از کارمندانی که روشهای مذکور در قسمت های یک و دو بند (الف) این تبصره را انتخاب نمایند وجوه مذکور هر شش ماه یک بار به آنان پرداخت خواهد گردید.

ب - ...

همشمولین این تبصره عبارتند از.

- ۱- مستخدمین رسمی مشمول قانون استخدام کشوری که حقوق و مزایای آنان بر اساس مقررات قانون مذکور پرداخت شود.
- ۲- اعضای ثابت کادر هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی.
- ۳- مستخدمین ثابت مشمول مقررات استخدامی شرکتهای دولتی مصوب ۱۳۵۲/۳/۵.
- ۴- مشمولین قانون استخدام نیروهای مسلح.

و-....

تبصره ۴۷-....

د- به وزارت دفاع و وزارت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اجازه داده می‌شود که اقلام عمده دفاعی، وسائل و تجهیزات نظامی مورد نیاز یکدیگر و ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، شهربانی جمهوری اسلامی ایران و سایر وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و کمیته‌های انقلاب اسلامی و سایر نهادهای انقلاب و شهرداری‌ها را برحسب درخواست و در حدود اعتبارات مصوب در بودجه سازمان‌های مربوط به ترتیب زیر تأمین نمایند. کلیه خریدهای تسلیحاتی مورد نیاز کشور صرفاً از طریق وزارت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و وزارت دفاع انجام خواهد شد.

۱- ارزش آن قسمت از اقلام عمده دفاعی و وسایل و تجهیزات نظامی که از موجودی جنسی و امکانات خدماتی وزارتین مذکور به سازمان‌های مندرج در این بند تحویل یا انجام می‌گردد معادل قیمت تمام شده و یا ارزش خدمات انجام شده طبق صورت حساب وزارت تحویل دهنده توسط دستگاه تحویل گیرنده به حساب مخصوصی که حسب مورد به همین منظور از طرف خزانه در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح شده یا می‌شود واریز خواهد شد. وجوه واریز شده به حساب مذکور با رعایت مقررات بند (الف) همین تبصره در مورد خرید اقلام عمده دفاعی و با رعایت مقررات قانون محاسبات عمومی در مورد سایر وسایل و تجهیزات نظامی تا آخر اسفند ماه سال بعد قابل مصرف خواهد بود و باید در پایان سال بعد وجوه مازاد از طریق ذی حساب مربوط به خزانه برگشت داده شود.

۲- وزارتین مذکور مجاز هستند با استفاده از وجوهی که بابت ارزش تقریبی اقلام عمده

دفاعی مورد نیاز سازمان‌های موضوع این بند از محل اعتبارات مصوب بودجه مورد عمل آنها به حساب خاصی که توسط خزانه در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح شده و یا خواهد شد، واریز می‌شود، اقلام عمده دفاعی را با رعایت مقررات بندهای (الف) و (ب) این تبصره و سایر وسایل و تجهیزات نظامی را با رعایت مقررات قانون محاسبات عمومی خریداری و تحویل نمایند. وجوه واریز شده به حساب مذکور تا آخر اسفند ماه سال بعد برای مصارف مربوط قابل استفاده می‌باشد و باید در پایان سال بعد وجوه مازاد بر حسب مورد از طریق دستگاه‌های ذی‌ربط به خزانه برگشت داده شود.

۳-...

تبصره ۵۴-

الف - به وزارت ارشاد اسلامی اجازه داده می‌شود از هر متقاضی شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی خارج از کشور مبلغ پنج هزار (۵/۰۰۰) ریال اخذ و به حساب درآمد عمومی واریز نماید و معادل مبلغ پنجاه درصد درآمد مذکور به اعتبارات آموزش و پرورش اختصاص می‌یابد.

ب - معادل بیست و پنج درصد از درآمد مذکور برای اجرای گسترش امور سیاحت و زیارت از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۰۰۱ این قانون در اختیار وزارت ارشاد اسلامی قرار می‌گیرد و نحوه مصرف آن خارج از مقررات قانون محاسبات عمومی بر اساس مقررات این قانون خواهد بود.

تبصره ۵۵-

الف - از ابتدای سال ۱۳۶۴ مبلغ مندرج در قانون راجع به هزینه‌های مربوط به بررسی پرونده تحصیلی دانشجویان ایرانی در خارج از کشور مصوب ۱۳۶۰/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی از دو هزار (۲/۰۰۰) ریال به پنج هزار (۵/۰۰۰) ریال افزایش می‌یابد.

ب - به دولت اجازه داده می‌شود از هر دلار ارز دانشجویی مبلغ ده (۱۰) ریال اضافه بر مقدار مقرر جهت توسعه و پذیرش دانشگاه‌ها و پذیرش دانشجوی بیشتر دریافت نموده و به خزانه داری کل واریز و معادل آن را در اختیار وزارت فرهنگ و آموزش عالی قرار دهد.

اولویت پذیرش با دانشکده پزشکی است و وزارت فرهنگ و آموزش عالی موظف است نتیجه کار و پذیرش اضافی را در پایان هر سال تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید.

تبصره ۵۶-

الف - سازمان هواپیمایی کشوری موظف است از تاریخ اجرای این قانون مبالغ زیر را به عنوان عوارض أخذ و به حساب درآمد عمومی کشور نزد خزانه واریز نماید:

۱- از هر یک مسافرین هواپیما که از فرودگاه‌های کشور تردد می‌نمایند مبلغ دویست و پنجاه (۲۵۰) ریال.

۲- از هر یک از اتباع ایرانی که به خارج از کشور مسافرت می‌نمایند مبلغ یکهزار (۱/۰۰۰) ریال.

ب - عوارض فرودگاهی موضوع ماده ۷ قانون تعیین بهای خدمات فرودگاهی مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۱ شورای انقلاب به یک هزار و پانصد (۱/۵۰۰) ریال افزایش می‌یابد.

ج - همه ساله معادل بیست و پنج درصد از درآمد مذکور از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۸۲) قسمت چهارم این قانون جهت هزینه‌های رفاهی و تأسیساتی و نگهداری فرودگاه‌ها در اختیار سازمان هواپیمایی کشوری و بیست و پنج درصد دیگر از مبلغ مذکور در رابطه با شهرداری‌های کشور از محل اعتبار ردیف (۵۰۳۰۸۳) قسمت چهارم این قانون، در اختیار وزارت کشور قرار می‌گیرد تا با هماهنگی وزارت برنامه و بودجه به مصرف برسانند.

تبصره ۵۷-...

تبصره ۶۲- از تاریخ تصویب این قانون مبلغ مندرج در ماده ۳ قانون اصلاح قانون تأمین اعتبارات عمرانی و عمومی به مبلغ یکصد هزار (۱۰۰/۰۰۰) ریال افزایش می‌یابد به استثنای تعهدات دولت تا آخر سال ۱۳۶۳.

دولت موظف است ظرف مدت یک ماه از تاریخ تصویب این قانون لایحه موارد معافیت را تقدیم مجلس شورای اسلامی نماید و تا تصویب لایحه فوق معافیت‌های قانونی سابق به قوت خود باقی است.

تبصره ۶۳-...

تبصره ۶۸-

الف - به دولت اجازه داده می شود عوارض دریافتی از هر تن سیمان (موضوع قانون اخذ عوارض سیمان) را از هر تن بیست (۲۰) ریال به پناه (۵۰) ریال افزایش داده و وجوه آن را اخذ و به حساب درآمد عمومی نزد خزانه واریز نماید.

ب - به وزارتخانه های ارشاد اسلامی و فرهنگ و آموزش عالی اجازه داده می شود معادل بیست درصد درآمد حاصل از بند (الف) این تبصره را از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۰۸۴ قسمت چهارم این قانون بر طبق آیین نامه ای که به پیشنهاد وزارتخانه های مذکور و تأیید سازمان برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، خارج از شمول قانون محاسبات عمومی و طبق این قانون به مصرف تعمیرات بناهای قدیمی و آثار باستانی و موزه ها برساند.

تبصره ۶۹-...

تبصره ۷۱-

الف - جهت تأسیس دفاتر ارتباط نمایندگان مجلس و مردم در حوزه های انتخابیه مربوط، دولت موظف است حداکثر ظرف دوماه یا مشورت نمایندگان اعتبار لازم را برآورد و در سال ۶۴ از محل اعتبار منظور در ردیف ۵۰۳۰۰۱ تأمین نموده و در اختیار هیأت رئیسه مجلس قرار دهد و در لایحه بودجه سالهای بعد در یک ردیف مستقل پیش بینی کند.

ب - استفاده از این اعتبار به پیشنهاد نماینده و یا نمایندگان حوزه انتخابیه مربوط و موافقت کارپردازان مجلس صورت گرفته و با گواهی نماینده مزبور به هزینه قطعی منظور می گردد و در هر صورت سهم هر نماینده جهت هزینه دفتر خود نباید از صد هزار (۱۰۰/۰۰۰) ریال در ماه تجاوز نماید.

ج - جهت تأمین محل مناسب این دفاتر، کلیه دستگاه های حوزه انتخابیه مربوط موظف اند همکاری های لازم را انجام داده تا محل مناسب در اختیار مجلس قرار گیرد. سایر نیازمندی های این دفاتر از قبیل خط تلفن و وسیله نقلیه و ملزومات مصرف نشدنی با همکاری دستگاه های محلی تأمین می شود.

د - نیروی لازم جهت اداره دفتر بنا به پیشنهاد نماینده و تصویب هیأت رئیسه تعیین می شود که در صورت درخواست نماینده می تواند به صورت مأمور به خدمت هم باشد.

تبصره ۷۲-...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و هفتاد و دو تبصره در جلسه روز دوشنبه بیست و هفتم اسفند ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۱۵۱

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۱۳۰/ق مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۸؛ «لایحه بودجه در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بررسی قرار گرفته و مواردی که تاکنون نسبت به آن اعلام نظر شده است ذیلاً اعلام می‌گردد:

۱- در تبصره ۱۱ با توجه به وضع مالی دولت و اینکه اعتبارات بیشتر از استقراض و مالیاتها تأمین می‌شود در صورت امکان تأمین اعتبار برای مثل این مورد از بنیاد مستضعفان که از مصادیق بارز مصارف آن می‌باشد: تأدیه آن در شرائط فعلی از بیت المال شرعی به نظر نمی‌رسد.

۲- اطلاق بند الف تبصره ۱۶ نسبت به غیر اشخاصی که مالیات مسلم به عهده آنها باشد یا با ابلاغ اظهارنامه مالیاتی طبق مقررات در مقام تصفیه حساب و پاسخگویی برنیامده باشند با موازین شرعی مغایرت دارد.

از نظر شکلی نیز اصلاحاتی که از طرف مجلس شورای اسلامی در لوایح انجام می‌شود باید مربوط به لایحه باشد و نمایندگان نمی‌توانند به عنوان اصلاح لایحه پیشنهادات خارج از موضوع را که باید به وسیله طرح داده شود بدهند. علیهذا نظر به اینکه تبصره ۱۶ با پیشنهاد و به نحوی اصلاح شده که ماهیت موضوع تبصره را در لایحه تقدیمی دولت تغییر داده و مربوط به قانون مالیات و کیفیت وصول مالیات و مجازات عدم پرداخت آن است با قانون اساسی مغایرت دارد.

۳- تبصره ۲۵ از لحاظ اینکه مبلغ مورد عمل سرمایه‌های بانکها و اشخاص حقیقی و حقوقی معلوم نشده است به تأیید اکثریت آقایان فقها نرسید.

۴- ردیف ۵ بند «ه» تبصره ۳۰ از لحاظ اینکه نظارت نمایندگان استصوابی است مغایر با

قانون اساسی شناخته شد.

۵- چون ظاهر بند «الف» تبصره ۴۵ اینست که اشخاصی که همسر آنها حقوق ندارند مشمول این افزایش می‌شوند اگرچه بیش از شصت هزار تومان حقوق داشته باشند و اشخاصی که با همسر مجموعاً بیش از شصت هزار تومان حقوق دارند، محروم باشند تبعیض است لذا باید رفع تبعیض شود و با اینکه معیار افزایش، کمیت حقوق افراد همسر دار باشد نسبت به کسانی که از شمول ردیف‌های ۱، ۲، ۳ و ۴ بند «ه» خارج‌اند نیز تبعیض ناروا و خلاف قانون اساسی است.

۶- ذیل ردیف ۱ و ۲ بند تبصره ۴۷ با اصل ۵۲ قانون اساسی^(۱) و مفهوم سالانه بودن بودجه مغایرت دارد.

در سایر موارد متعاقباً نظر شورا اعلام خواهد شد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

نظریه تکمیلی (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳/۱۵۱/م

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۲/۲۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۱۳۰/ق مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۸ و پیرو نامه شماره ۳۱۵۱ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۸؛ «لایحه بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور» در جلسات متعدد شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- تبصره‌های ۲، ۳ و ۴ از لحاظ اینکه دولت و بیت‌المال را با عدم توان مالی عهده‌دار و ضامن بازپرداخت مبالغ مذکور در این تبصره‌ها می‌نماید و با توجه به کسری بودجه و وام‌هایی که دولت از سالهای قبل به عهده دارد و اینکه در سالهای بعد نیز وام‌های دولت افزایش خواهد یافت و تأمین اعتبار و تنظیم بودجه با استقراض‌های جدید کل نظام اقتصادی را در مخاطره قرار خواهد داد مغایر با موازین شرعی است چنانچه مجلس شورای اسلامی در این موارد تشخیص ضرورت می‌دهد طبق فرمان حضرت امام مدظله عمل فرمایند.

۱. اصل پنجاه و دوم: بودجه سالانه کل کشور به ترتیبی که در قانون مقرر می‌شود از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌گردد. هرگونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مراتب مقرر در قانون خواهد بود.

۲- در تبصره ۱۱ با توجه به وضع مالی دولت و اینکه اعتبارات بیشتر از استقراض و مالیاتها تأمین می‌شود در صورت امکان تأمین اعتبار برای مثل این مورد از بنیاد مستضعفان که از مصادیق بارز مصارف آن می‌باشد تأدیه آن در شرایط فعلی از بیت‌المال شرعی به نظر نمی‌رسد.

۳- تبصره‌های ۱۶، ۲۵، بند «الف» تبصره ۳۱، ۴۱، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۶۲، بند «الف» تبصره ۶۸ و تبصره ۷۱ از لحاظ اینکه خارج از قانون بودجه است و به قوانین خاص خود ارتباط دارند با اصل ۵۲ قانون اساسی مغایرت دارد.

۴- اطلاق بند «الف» تبصره ۱۶ نسبت به غیر اشخاصی که مالیات مسلم به عهده آنها باشد با ابلاغ اظهارنامه مالیاتی طبق مقررات در مقام تصفیه حساب و پاسخگویی برنیامده باشند با موازین شرعی مغایرت دارد.

از نظر شکلی نیز اصلاحاتی که از طرف مجلس شورای اسلامی در لوایح انجام می‌شود باید مربوط به لایحه باشد و نمایندگان نمی‌توانند به عنوان اصلاح لایحه پیشنهادات خارج از موضوع را که باید به وسیله طرح داده شود بدهند. علیهذا نظر به اینکه تبصره ۲۶ پیشنهاد به نحوی اصلاح شده که ماهیت موضوع تبصره را در لایحه تقدیمی دولت تغییر داده و مربوط به قانون مالیات و کیفیت وصول مالیات و مجازات عدم پرداخت آن است با قانون اساسی مغایرت دارد.

۵- تبصره ۲۵ نیز علاوه بر اشکال مذکور بر بند ۳ از لحاظ اینکه مبلغ مورد عمل سرمایه‌های بانک هابه اشخاص حقیقی و حقوقی معلوم نشده است نیز مغایر با قانون اساسی است.

۶- ردیف ۵ بند «ه» تبصره ۳۰ از لحاظ اینکه نظارت نمایندگان استصوابی است با قانون اساسی مغایرت دارد.

۷- چون ظاهر بند «الف» تبصره ۴۵ این است که اشخاصی که همسر آنها حقوق ندارند مشمول این افزایش می‌شوند اگرچه بیش از هفت هزار تومان حقوق داشته باشند و اشخاصی که با همسر مجموعاً بیش از هفت هزار تومان حقوق دارند محروم باشند تبعیض است لذا باید رفع تبعیض شود و با اینکه معیار افزایش، کمیت حقوق افراد همسر دار باشد نسبت به کسانی که از شمول ردیف‌های ۱، ۲، ۳ و ۴ بند «ه» خارج‌اند نیز تبعیض ناروا خلاف قانون اساسی است.

۸- ذیل ردیف ۱ و ۲ بند «د» تبصره ۴۷ با اصل ۵۲ قانون اساسی و مفهوم سالانه بودن بودجه مغایرت دارد.

۹- بند «ب» تبصره ۶۸ از لحاظ شرعی تأیید نگردید.

در پایان لازم به تذکر است پیرامون لایحه بودجه و پیوستها و تبصره‌های آن از لحاظ شرعی و قانون اساسی در جهات اصولی و مبانی کلی؛ شورای نگهبان ملاحظات و نظرات مهمی دارد که علاوه بر اینکه در تعدیل بودجه و صرفه‌جویی‌های لازم مؤثر است نمایانگر روش تنظیم بودجه حکومت اسلامی براساس تعهداتی که این نظام دارد نیز می‌باشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی^(۱)

مجلس شورای اسلامی با دریافت نظر شورای نگهبان، بعد از ظهر روز ۱۳۶۳/۱۲/۲۹ تشکیل جلسه داد و در مورد ایرادات شورای نگهبان و اصلاحاتی که باید به عمل آید وارد بحث شد. تبصره‌های ۲۷^(۲) و ۳ و ۴ را مجلس تشخیص داد که وجودشان ضرورت دارد، نتیجتاً پس از بحث نسبتاً فراوان به عنوان ضرورت برای هر یک از آنها رأی گرفته و با اکثریت دوسوم آرا ضرورت وجود آنها تصویب شد.

در خصوص تبصره ۱۱ گفته شد با اعضای شورای نگهبان بحث شده و توجیه شده است که چون بنیاد مستضعفان قرار نیست هزینه‌های مورد نظر را تأمین کند، بنابراین نمی‌توان از آن محل استفاده کرد و وجودش لازم است و اعضای شورای نگهبان نیز در مذاکره‌ای که به عمل آمده این مطلب را پذیرفته‌اند و چون اشکال آنها مطلق نبوده، یعنی در واقع شرعی نبودن مفاد تبصره ۱۱ موکول به تأمین هزینه‌های مربوطه از اموال بنیاد مستضعفان شده که مشخص گردیده توان تأمین چنین هزینه‌هایی را ندارد، بنابراین خودبه‌خود اشکال شورای نگهبان مرتفع است و بنابراین ابقا شد. تبصره‌های ۱۶ به بعد هم با توجه به نظر شورای نگهبان اصلاح شد و همانطور که قبلاً گفته شد بسیاری از آنها حذف گردید. سپس مصوبه مجلس یعنی در واقع اصلاحات به عمل آمده در جلسه

۱. به نقل از روزنامه رسمی مشروح صورت مذاکرات جلسه ۱۱۶ مجلس شورای اسلامی در بعداز ظهر ۱۳۶۳/۱۲/۲۹.

۲. با توجه به ایراد شورای نگهبان در بند ۱ نامه شماره ۳۱۵۱/م.ک مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۹؛ ظاهراً منظور، تبصره ۲ می‌باشد.

مجلس در همان چهارشنبه شب ۲۹ اسفند ۶۳ ظاهراً تلفنی به اطلاع اعضای شورای نگهبان رسیده و آنها هم تلفنی عدم مغایرت مصوبه را با توجه به اصلاحات به عمل آمده و نیز رأی‌گیری بر مبنای ضرورت با موازین شرع و قانون اساسی اعلام داشتند.^(۱)

۱. با ملاحظه قانون بودجه ۱۳۶۴ مندرج در مجموعه قوانین سال ۱۳۶۳ و مطالعه مصوبه قبلی مجلس که مورد ایراد شورای نگهبان واقع شده و در اینجا نقل شد موارد اصلاح شده مشخص می‌گردد. ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۶۸۷ مورخ ۱۳۶۴/۱/۲۵.

مغایرت طرح الحاق یک تبصره به قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل (۹۰)^(۱) با دستگاه‌های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم با قانون اساسی

شماره: ۱۱۸۵-ق

تاریخ: ۶۴/۲/۱

شورای محترم نگهبان

طرح الحاق یک تبصره به قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم که دوفوریت آن در جلسه علنی روز یکشنبه ۶۴/۲/۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه روز سه‌شنبه ۶۴/۲/۳ مطرح خواهد شد. خواهشمند است ساعت ۹ صبح روز مزبور در جلسه علنی حضور به هم رسانید.^(۲)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - عبارت زیر به عنوان تبصره به قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم اضافه می‌گردد:

تبصره - مسئولین و مأمورین مذکور در ماده واحده مصوبه ۱۳۵۹/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی مکلف‌اند پاسخ کافی و مستند خود را حداکثر ظرف مدت یک‌ماه از تاریخ وصول، کتباً به کمیسیون اصل نود اعلام دارد تخلف از این قانون جرم محسوب و

۱. اصل نودم: هرکس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد می‌تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند. مجلس موظف است به این شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدت متناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند.

۲. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۰).

متخلف به مجازات حبس از سه ماه تا یک سال و انفصال از خدمات دولتی از شش ماه تا یک سال محکوم خواهد شد و موضوع تخلف در مراجع صالحه اداری و قضایی حسب مورد و با درخواست کمیسیون قابل رسیدگی است و مراجع مذکور موظف‌اند به اینگونه جرایم به صورت فوق‌العاده و خارج از نوبت رسیدگی و بلافاصله اعمال مجازات نموده و مراتب را به کمیسیون مزبور اعلام دارند.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۲۹۳

تاریخ: ۱۳۶۴/۲/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۵/۱۱۱ مورخ ۱۳۶۴/۲/۱؛ «طرح قانونی الحاق یک تبصره به ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی راجع به اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی» که در جلسه مورخ ۱۳۶۴/۲/۳ با حضور اعضای شورای نگهبان به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اعضای شورا با توجه به اینکه تخلف از پاسخ دادن به کمیسیون اصل ۹۰^(۱) جرم محسوب و برای آن مجازات حبس و انفصال تعیین شده است تجویز ارجاع موضوع تخلف به مراجع اداری که در این ماده واحده به این صورت مطرح شده: «موضوع تخلف در مراجع صالحه اداری و قضایی حسب مورد و با درخواست کمیسیون قابل رسیدگی است.» مغایر قانون اساسی می‌باشد.

ضمناً متذکر می‌گردد که بجاست ذیل ماده واحده تصریح شود که پس از رسیدگی و ثبوت تخلف و صدور حکم مجازات باید اعمال شود.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

متن طرح

ماده واحده - عبارت زیر به عنوان تبصره به قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به

کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم اضافه می‌گردد:

تبصره - مسئولین و مأمورین مذکور در ماده واحده مصوبه ۱۳۵۹/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی مکلف‌اند پاسخ کافی و مستند خود را حداکثر ظرف مدت یک‌ماه از تاریخ وصول کتباً به کمیسیون اصل نود اعلام دارند تخلف از این قانون جرم محسوب و متخلف به مجازات حبس از سه ماه تا یک سال و انفصال از خدمات دولتی از شش ماه تا یک سال محکوم خواهد شد و موضوع تخلف در مراجع صالحه قضایی با درخواست کمیسیون قابل رسیدگی است و مراجع مذکور موظف‌اند به اینگونه جرایم به صورت فوق‌العاده و خارج از نوبت رسیدگی و بلافاصله پس از ثبوت جرم و صدور حکم اعمال مجازات نموده و مراتب را به کمیسیون مزبور اعلام دارند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنج شنبه پنجم اردیبهشت‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۲۴۱/ق

تاریخ: ۶۴/۲/۱۰

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۳۲۹۳ مورخ ۱۳۶۴/۲/۲ در خصوص طرح قانونی الحاق یک تبصره به ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱/۱۱ مجلس شورای اسلامی راجع به اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی که با توجه به نظر اصلاحی آن شورای محترم در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۲/۵ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - عبارت زیر به عنوان تبصره به قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به

کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم اضافه می‌گردد:

تبصره - مسئولین و مأمورین مذکور در ماده واحده مصوبه ۱۳۵۹/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی مکلف‌اند پاسخ کافی و مستند خود را حداکثر ظرف مدت یک‌ماه از تاریخ وصول کتباً به کمیسیون اصل نود اعلام دارند، تخلف از این قانون جرم محسوب و متخلف به مجازات حبس از سه ماه تا یک‌سال و انفصال از خدمات دولتی از شش ماه تا یک‌سال محکوم خواهد شد و موضوع تخلف در مراجع صالحه قضایی با درخواست کمیسیون قابل رسیدگی است و مراجع مذکور موظف‌اند به اینگونه جرایم به صورت فوق‌العاده و خارج از نوبت رسیدگی و بلافاصله پس از ثبوت جرم و صدور حکم اعمال مجازات نموده و مراتب را به کمیسیون مزبور اعلام دارند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنج‌شنبه پنجم اردیبهشت‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۳۳۵۳

تاریخ: ۱۳۶۴/۲/۱۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۲۲۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۲/۱۰ و پیرو نامه شماره ۳۲۹۳ مورخ ۱۳۶۴/۲/۲؛ «طرح قانونی الحاق یک تبصره به ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی راجع به اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی»^(۱) که پس از اظهارنظر شورای نگهبان در جلسه علنی ۱۳۶۴/۲/۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و با توجه به رفع ایراد مورد نظر شورا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۶۲/۳/۱ مجلس شورای اسلامی با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۱۲۰۳/ق

تاریخ: ۶۴/۲/۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۴۵۲۶ مورخ ۱۳۶۳/۷/۲۹ دولت در خصوص اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۶۲/۳/۱ مجلس شورای اسلامی که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - اصلاحات زیر در قانون معادن مصوب ۶۲/۳/۱ مجلس شورای اسلامی به عمل می آید:

۱- بند «ج» ماده ۱ به شرح ذیل اصلاح می گردد:

ج - موافقتنامه اصولی اکتشاف - عبارتست از مجوزی از طرف وزارت معادن و فلزات به بخش دولتی، تعاونی و یا خصوصی ایرانی جهت انجام مطالعات و بررسی ها برای تهیه طرح اکتشاف در ناحیه معین برای مدت معین که این قانون مشخص می نماید.

۲- بند «ذ» ماده ۱ به شرح ذیل اصلاح می گردد:

ذ - بهره بردار - شخص یا اشخاص حقیقی یا حقوقی مذکور در ماده ۲۲ می باشد.

۳- بند «ف» ماده ۱ به شرح ذیل اصلاح می گردد:

ف - قرارداد استخراج و فروش - قراردادی است که بین وزارت معادن و فلزات و بخش تعاونی و خصوصی ایرانی برای استخراج و فروش مقدار معینی از مواد معدنی معادن غیربزرگ و در محدوده مشخص منعقد می شود.

۴- بند «ب» ماده ۶ به شرح ذیل اصلاح می گردد:

ب- از طریق بخش دولتی، بخش تعاونی و خصوصی ایرانی در معادن طبقه ۲ با اعمال نظارت وزارت معادن و فلزات برای نواحی که این وزارتخانه اعلام می‌کند.

۵- تبصره‌های ذیل به ماده ۷ اضافه می‌گردد:

«تبصره ۱- تشخیص دایر و یا مسبوق به احیا بودن اراضی و مشروعیت مالکیت مالک در محدوده ملک به عهده شورای عالی معادن می‌باشد.»

«تبصره ۲- تشخیص عمق متعارف مذکور در این ماده به عهده شورای عالی معادن می‌باشد.»

۶- بند «الف» ماده ۲۲ به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

الف - معادن بزرگ - بنابه ضرورت و حفظ مصالح جامعه اسلامی از تاریخ تصویب این قانون بهره‌برداری و استخراج از معادن بزرگ مستقیماً توسط وزارت معادن و فلزات و یا مؤسسات دولتی و یا شرکتهای دولتی ذی‌ربط که سهام آنها صددرصد متعلق به دولت باشد طبق آیین‌نامه مربوطه انجام خواهد شد.

۷- قسمت ۱ از بند «ب» ماده ۲۲ به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

۱- توسط وزارت معادن و فلزات و یا مؤسسات دولتی ذی‌ربط و یا شرکتهای ذی‌ربط که بیش از ۵۰ درصد سهام آنها متعلق به دولت باشد طبق آیین‌نامه مربوطه.

۸- تبصره ۱ ماده ۲۲ به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

تبصره ۱- برای تشکیل شرکتهای تعاونی معدنی و نظارت فنی و کمک و تجهیز و راه‌اندازی معادن آنها سازمانی به نام «سازمان مرکزی تعاونی‌های معدنی» در وزارت معادن و فلزات تشکیل می‌شود، وظایف و طرز عمل این سازمان طبق اساسنامه‌ای خواهد بود که بنا به پیشنهاد وزارت معادن و فلزات به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

۹- تبصره ۴ ماده ۲۲ به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

تبصره ۴- در صورتی که طبق قسمت ۳ بند «ب» عمل شود وزارت معادن و فلزات شرایط استخراج و فروش را از حیث مقدار استخراج و حدود معدن و ارزش ماده معدنی تعیین نموده و حداقل میزان درآمد دولت را مبنی قرار داده و استخراج و فروش ماده معدنی را در استان یا شهرستان مربوط با رعایت آیین‌نامه معاملات دولتی به مزایده گذاشته و برای مدتی که حداکثر از پنج سال تجاوز ننماید با برنده مزایده قرارداد منعقد می‌نماید، این قبیل قراردادها غیرقابل تمدید است ولی در مزایده جدید با شرایط مساوی طرف قرارداد قبلی اولویت دارد، حداقل میزان درآمد دولت، میزان ارزش ماده

معدنی قبل از استخراج می‌باشد.

۱۰- ماده ۲۶ به شرح ذیل اصلاح و تبصره آن حذف می‌گردد:

ماده ۲۶- وزارت معادن و فلزات در سه ماهه اول هر سال قیمت ماده معدنی قبل از استخراج را برای همان سال به عنوان قیمت پایه تعیین و به هر یک از بهره‌برداران ابلاغ می‌نماید تا در مورد مقرر که در پروانه بهره‌برداری قید می‌شود به حساب خزانه بپردازد و در پایان سال با توجه به عوامل مختلف در مورد نرخ ماده معدنی قبل از استخراج در هر معدن بررسی و چنانچه نرخ به دست آمده بالاتر از قیمت پایه باشد، مابه‌التفاوت آن را از بهره‌بردار اخذ می‌نماید و در صورت بروز اختلاف در میزان استخراج و قیمت، رأی شورای عالی معادن قطعی است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه شنبه سوم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۳۲۵

تاریخ: ۱۳۶۴/۲/۱۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۲۰۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۲/۵؛ «لایحه اصلاح قانون معادن» که در جلسه مورخ ۱۳۶۴/۲/۳ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضای شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

تبصره یک اضافه شده به ماده ۷ موضوع بند ۵ ماده واحده به لحاظ اینکه تشخیص دایر و یا مسبوق به احیا بودن اراضی و نیز تشخیص مشروعیت مالکیت مالک را که یک امر قضایی است به عهده شورای عالی معادن که یک مرجع غیرقضایی است واگذار نموده با قانون اساسی مغایر است و نیز به نظر اکثریت فقها با موازین قضای شرعی مطابقت ندارد. سایر موارد مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۳۸۲-ق

تاریخ: ۶۴/۳/۲۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۳۳۲۵ مورخ ۱۳۶۴/۲/۱۷ و پیرو نامه شماره ۱۲۱۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۲/۵ لایحه اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۶۲/۳/۱ مجلس شورای اسلامی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۳/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - اصلاحات زیر در قانون معادن مصوب ۶۲/۳/۱ مجلس شورای اسلامی به عمل می آید:

۱- بند «ج» ماده ۱ به شرح ذیل اصلاح می گردد:

ج - موافقتنامه اصولی اکتشاف - عبارتست از مجوزی از طرف وزارت معادن و فلزات به بخش دولتی، تعاونی و یا خصوصی ایرانی جهت انجام مطالعات و بررسی ها برای تهیه طرح اکتشاف در ناحیه معین برای مدت معین که این قانون مشخص می نماید.

۲- بند «ذ» ماده ۱ به شرح ذیل اصلاح می گردد:

ذ - بهره بردار - شخص یا اشخاص حقیقی یا حقوقی مذکور در ماده ۲۲ می باشد.

۳- بند «ف» ماده ۱ به شرح ذیل اصلاح می گردد:

ف - قرارداد استخراج و فروش - قراردادی است که بین وزارت معادن و فلزات و بخش تعاونی و خصوصی ایرانی برای استخراج و فروش مقدار معینی از مواد معدنی معادن غیر بزرگ و در محدوده مشخص منعقد می شود.

۴- بند «ب» ماده ۶ به شرح ذیل اصلاح می گردد:

ب - از طریق بخش دولتی، بخش تعاونی و خصوصی ایرانی در معادن طبقه ۲ با اعمال

نظارت و وزارت معادن و فلزات برای نواحی که این وزارتخانه اعلام می‌کند.

۵- تبصره‌های ذیل به ماده ۷ اضافه می‌گردد:

«تبصره ۱- تشخیص دایر و یا مسبوق به احیا بودن اراضی و مشروعیت مالکیت مالک در محدوده ملک به عهده مراجع صالحه قضایی می‌باشد.»

«تبصره ۲- تشخیص عمق متعارف مذکور در این ماده به عهده شورای عالی معادن می‌باشد.»

۶- بند «الف» ماده ۲۲ به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

الف - معادن بزرگ - بنا به ضرورت و حفظ مصالح جامعه اسلامی از تاریخ تصویب این قانون بهره‌برداری و استخراج از معادن بزرگ مستقیماً توسط وزارت معادن و فلزات و یا مؤسسات دولتی و یا شرکتهای دولتی ذی‌ربط که سهام آنها صددرصد متعلق به دولت باشد طبق آیین‌نامه مربوطه انجام خواهد شد.

۷- قسمت ۱ از بند «ب» ماده ۲۲ به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

۱- توسط وزارت معادن و فلزات و یا مؤسسات دولتی ذی‌ربط و یا شرکتهای ذی‌ربط که بیش از ۵۰ درصد سهام آنها متعلق بدولت باشد طبق آیین‌نامه مربوطه.

۸- تبصره ۱ ماده ۲۲ به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

تبصره ۱- برای تشکیل شرکتهای تعاونی معدنی و نظارت فنی و مالی و کمک و تجهیز و راه‌اندازی معادن آنها سازمانی به نام «سازمان مرکزی تعاونی‌های معدنی» در وزارت معادن و فلزات تشکیل می‌شود، وظایف و طرز عمل این سازمان طبق اساسنامه‌ای خواهد بود که بنا به پیشنهاد وزارت معادن و فلزات به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

۹- تبصره ۴ ماده ۲۲ به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

تبصره ۴- در صورتی که طبق قسمت ۳ بند «ب» عمل شود وزارت معادن و فلزات شرایط استخراج و فروش را از حیث مقدار استخراج و حدود معدن و ارزش ماده معدنی تعیین نموده و حداقل میزان درآمد دولت را مبنی قرار داده و استخراج و فروش ماده معدنی را در استان یا شهرستان مربوط با رعایت آیین‌نامه معاملات دولتی به مزایده گذاشته و برای مدتی که حداکثر از پنج سال تجاوز ننماید با برنده مزایده قرارداد منعقد می‌نماید، این قبیل قراردادها غیرقابل تمدید است ولی در مزایده جدید با شرایط مساوی طرف قرارداد قبلی اولویت دارد، حداقل میزان درآمد دولت، میزان ارزش ماده

معدنی قبل از استخراج می باشد.

۱۰- ماده ۲۶ به شرح ذیل اصلاح و تبصره آن حذف می گردد:

ماده ۲۶- وزارت معادن و فلزات در سه ماهه اول هر سال قیمت ماده معدنی قبل از استخراج را برای همان سال به عنوان قیمت پایه تعیین و به هر یک از بهره برداران ابلاغ می نماید تا در موعد مقرر که در پروانه بهره برداری قید می شود به حساب خزانه بپردازد و در پایان سال با توجه به عوامل مختلف در مورد نرخ ماده معدنی قبل از استخراج در هر معدن بررسی و چنانچه نرخ به دست آمده بالاتر از قیمت پایه باشد، مابه التفاوت آن را از بهره بردار اخذ می نماید و در صورت بروز اختلاف در میزان استخراج و قیمت، رأی شورای عالی معادن قطعی است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه بیست و ششم خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۳۷۵۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۳۸۲- ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۲۷ و پیرو نامه شماره ۳۳۲۵ مورخ ۱۳۶۴/۲/۱۷؛ «لایحه اصلاح قانون معدن مصوب ۱۳۶۲/۳/۱ مجلس شورای اسلامی»^(۱) که در تاریخ ۱۳۶۴/۳/۲۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است دو جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایرادات شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه تأسیس وزارت صنایع سنگین با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۱۳۰۹-ق

تاریخ: ۶۴/۳/۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۲۵۷۶ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۷ دولت در خصوص تأسیس وزارت صنایع سنگین که یک فوریت آن در جلسه ۱۳۶۴/۲/۱ مطرح و تصویب شده بود در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۳/۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به منظور اعمال اختیار دولت و فراهم آوردن موجبات توسعه و گسترش، ایجاد، بهره برداری، برنامه ریزی، هماهنگی، حمایت و هدایت آن دسته از صنایعی که در محدوده فعالیت های ریخته گری و نورد (به غیر از موارد مستثنی شده در قانون معادن و فلزات مصوب مورخ ۱۳۶۳/۳/۵)^(۱) آهنگری، ساخت و تولید وسائل و تجهیزات کارخانجات صنعتی، ماشین سازی، تجهیزات و سازه های فلزی، موتور و محرکه ها، ساخت و مونتاژ انواع وسائل نقلیه و به منظور تأمین بخشی از نیازهای جامعه، کاهش وابستگی، نیل به خودکفایی و استقلال صنعتی، «وزارت صنایع سنگین» با وظایف و اختیارات زیر تأسیس می شود:

۱- تهیه و تدوین و اعمال خط مشی و سیاست ها و برنامه ریزی لازم «بلندمدت، میان مدت، و کوتاه مدت» برای فعالیت های مربوطه در بخش های دولتی، تعاونی و خصوصی با رعایت سایر قوانین و مقررات مربوط به بخش های اخیر در چهارچوب

سیاست‌های اقتصادی فنی و اجتماعی کشور.

۲- تهیه و تدوین و ایجاد نظام آمار و اطلاعات مناسب برای فعالیت‌های مربوطه جهت برنامه‌ریزی و ارزیابی و نظارت مستمر آنها هماهنگ با نظام آماری کشور.

۳- بررسی و انجام اقدامات لازم به منظور ایجاد و توسعه صنایع موضوع ماده یک این قانون در جهت رفع نیازهای کشور و صدور هر چه بیشتر محصولات صنعتی.

۴- انجام مطالعات و اقدامات لازم جهت بهره‌برداری مطلوب از ظرفیت‌های صنعتی موجود.

۵- برنامه‌ریزی و ایجاد هماهنگی لازم با صنایع نظامی کشور به منظور مشارکت در تأمین نیازمندیها و تقویت قدرت دفاعی کشور با استفاده از صنایع تحت پوشش.

۶- اولویت دادن به نیازهای دفاعی و تسلیحاتی کشور.

۷- کوشش در اخذ و گسترش و ارتقای سطح دانش فنی در زمینه‌های مربوطه با استفاده از روشها و ابزار مناسب در جهت نیل به خودکفایی صنعتی هرچه بیشتر کشور.

۸- تهیه و تدوین سیاست‌ها و ضوابط لازم به منظور تشویق و هدایت و حمایت متقاضیان فعالیت در زمینه صنایع موضوع ماده یک این قانون و فراهم آوردن تسهیلات و اعطای کمک‌های فنی و اقتصادی لازم.

۹- تهیه و تدوین اهداف و سیاست‌ها و برنامه‌ها و نظارت بر امر چگونگی کمک‌های اعتباری دولت در زمینه فعالیت‌های صنایع موضوع ماده یک این قانون که از طریق مؤسسات و بانکهای اعتباری تخصصی و سازمان‌های صلاحیتدار مربوطه اعطا می‌گردد.

۱۰- تهیه و تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و تحقیقات کاربردی با هماهنگی و همکاری دانشگاه‌ها، مؤسسات و مراکز علمی، تحقیقاتی و صنعتی و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط و ارائه خدمات و امکانات مناسب به محققین و پژوهشگرانی که در زمینه صنایع مذکور در ماده یک این قانون فعالیت می‌نمایند.

۱۱- همکاری با مؤسسات علمی و فنی و صنعتی بین‌المللی و عضویت و شرکت در مؤسسات، سازمان‌ها و شوراها و مجامع و نمایشگاه‌های بین‌المللی با رعایت قوانین و مقررات مربوطه به منظور تحقق اهداف صنعتی و صادراتی.

۱۲- همکاری با مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به منظور تدوین

استانداردهای ملی مربوط و همچنین تهیه و تدوین و اعمال استانداردهای فنی و مهندسی اختصاصی با استفاده از همکاری مؤسسات ذی ربط داخلی و خارجی.

۱۳- فراهم آوردن موجبات تأمین و تدارک مواد و قطعات و اقلام مورد نیاز فعالیت‌های صنایع موضوع ماده یک این قانون توسط واحدهای تحت پوشش و سایر دستگاه‌های ذی ربط کشور.

۱۴- مشارکت در تهیه و تدوین مقررات صادرات و واردات محصولات صنایع موضوع ماده یک این قانون و نیز صدور اجازه و یا مباشرت و یا نظارت بر اقلام و تجهیزات صنعتی وارداتی طرح‌های عمرانی.

۱۵- همکاری در ایجاد شهرک‌ها و نواحی صنعتی به منظور ایجاد تسهیلات زیربنایی لازم جهت گسترش فعالیت‌های صنعتی و اعمال سیاست‌های منطقه‌ای.

۱۶- بررسی و تهیه و اجرای طرح‌های احداث، توسعه و تجهیز و نوسازی واحدهای تحت پوشش دولتی، طرح‌های خاص صنعتی و تسهیلات اختصاصی، رفاهی، بهداشتی و آموزشی واحدهای صنعتی مستقیماً یا از طریق مؤسسات و شرکت‌ها و سازمان‌های تابع یا وابسته، با همکاری و مشارکت دستگاه‌های ذی ربط، ضمن رعایت قوانین و مقررات مربوطه.

۱۷- اداره کلیه شرکت‌ها و مؤسسات و سازمان‌های دولتی تابعه و وابسته به دولت (به استثنای صنایع نظامی) که در زمینه صنایع موضوع ماده یک این قانون فعالیت می‌نمایند از طریق سازمان‌های موجود یا با ایجاد مؤسسات و سازمان‌های تابع و وابسته جدید.

۱۸- ایجاد و توسعه، انحلال، تجزیه و یا ادغام شرکت‌ها و مؤسسات و سازمان‌های دولتی که برای تحقق اهداف صنایع موضوع ماده یک قانون ضروری می‌باشد، با کسب مجوز از مراجع ذی ربط.

۱۹- تهیه و پیشنهاد لوایح و مقررات و آیین‌نامه‌های لازم جهت تصویب مراجع ذی ربط و تعیین شرایط و ضوابط صدور مجوزهای لازم.

۲۰- انجام اقدامات و اتخاذ تصمیمات لازم جهت اجرا و نظارت بر کلیه قوانین و مقررات، و آیین‌نامه‌ها و شرایط مربوط به فعالیت‌های صنایع موضوع ماده یک این قانون.

تبصره ۱- برای احتراز از تداخل وظیفه بین این وزارتخانه و وزارت صنایع و تشخیص

مصادیق صنایع مذکور در ماده یک این قانون کمیسیونی به سرپرستی و عضویت وزیر صنایع و وزرای صنایع و برنامه و بودجه یا نمایندگان تام‌الاختیار آنها تشکیل و مکلف به اتخاذ تصمیم بوده، تصمیمات این هیأت با دو رأی موافق لازم‌الاجرا می‌باشد. مدت قانونی موضوع این تبصره سه ماه خواهد بود.

تبصره ۲- کلیه وظایف و اختیارات وزارت صنایع و معادن سابق موضوع قانون تشکیل وزارت صنایع و معادن مصوب ۱۳۵۳/۵/۵^(۱) و اصلاحات و الحاقیه‌های آن در مورد صنایع مذکور در این ماده به وزارت صنایع سنگین واگذار می‌شود.

تبصره ۳- وزیر صنایع سنگین عضو شورای اقتصاد و عضو مجمع عمومی شرکت ملی صنایع مس ایران و رئیس مجمع عمومی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران خواهد بود و همچنین علاوه بر شوراها و هیأت‌ها و مجامع مذکور در قانون راجع به «تفویض وظایف و اختیارات وزیر صنایع و معادن سابق به وزرای صنایع، صنایع سنگین و معادن و فلزات مصوب ۱۳۶۳/۳/۵ مجلس شورای اسلامی» وزرای مزبور و معاونین و یا نمایندگان آنها در مجامع و شوراها و زیر نیز عضویت خواهند داشت:

- شورای عالی حفاظت فنی.

- شورای حقوق و دستمزد.

- شورای عالی انفورماتیک.

- شورای عالی تأمین اجتماعی.

- شورای عالی کارآموزی.

- هیأت نمایندگان اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران.

تبصره ۴- کلیه واحدهای صنعتی موضوع این ماده مکلف‌اند مجوزهای لازم را از وزارت صنایع سنگین دریافت نمایند و همچنین در فعالیت‌های مربوطه تابع سیاست و خط‌مشی این وزارتخانه می‌باشند.

ماده ۲- شرکت‌ها و مؤسسات و کارخانجاتی که در زمینه صنایع مذکور در ماده یک فعالیت داشته و تابع و یا وابسته به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان صنایع ملی ایران و دیگر مؤسسات تابع و یا وابسته به دولت که عمدتاً در زمینه صنایع

مذکور در ماده یک این قانون فعالیت دارند (به استثنای صنایع نظامی)، زیر نظر وزارت صنایع سنگین خواهند بود.

تبصره ۱- کلیه وظایف و اختیارات وزیر صنایع و معادن سابق، موضوع قانون تشکیل وزارت صنایع و معادن مصوب ۱۳۵۳/۵/۵ و اصلاحات و الحاقیه‌های آن در مورد شرکت‌ها و سازمان‌های مذکور در این ماده به وزیر صنایع سنگین واگذار می‌گردد.

تبصره ۲- وظایف و اختیارات قانونی شورای مجمع عمومی سازمان صنایع ملی ایران در مورد شرکت‌های موضوع ماده یک این قانون به مجمع عمومی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و همچنین وظایف و اختیارات قانونی شورای سازمان صنایع ملی ایران در مورد شرکت‌های موضوع ماده یک این قانون به هیأت عامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران واگذار می‌گردد.

تبصره ۳- دولت مکلف است موجبات کلیه نقل و انتقالات دارایی مؤسسات و شرکت‌های تابع و وابسته و همچنین دیون و مطالبات مربوطه موضوع این وزارتخانه را حداکثر ظرف مدت دو سال فراهم آورد.

ماده ۳- به وزارت صنایع سنگین اختیار داده می‌شود که با توجه به ضرورت عملیات در جهت تحقق مفاد ماده یک، اساسنامه لازم برای شرکت‌های مندرج در بند ۱۷ ماده یک این قانون را با انجام مطالعات لازم تهیه و پس از تأیید هیأتی به سرپرستی وزیر صنایع سنگین و عضویت وزرای صنایع، معادن و فلزات، امور اقتصادی و دارایی و برنامه و بودجه و تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذارد.

ماده ۴- این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است و کلیه موارد مخالف با این قانون ملغی‌الاثربود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهار ماده و هفت تبصره در جلسه روز یکشنبه پنجم خردادماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۵۴۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۳۰۹/ ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۶؛ «لایحه تأسیس وزارت صنایع

سنگین» که با حضور اعضای شورای نگهبان در جلسه علنی ۶۴/۳/۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

- ۱- ظاهر ماده یک که تمام موارد مذکور در این ماده حتی آهنگری در بخش خصوصی و تعاونی را طبق ترتیبات و سیاستهایی که وزارت صنایع سنگین معین می‌نماید تحت اختیار دولت قرار می‌دهد با موازین شرعی و مفهوم اصل ۴۴ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد و در تبصره ۴ این ماده نیز این مغایرت وجود دارد.
- ۲- در بندهایی مثل بند یک و هشت و نه که اختیار تهیه و تعیین ضوابط را که امر قانونگذاری است و باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد به وزارت صنایع و وزارت سنگین داده شده است با قانون اساسی مغایرت دارد.
- ۳- اطلاق تبصره ۱ ماده ۱ در موارد ابهام یا اجمال قانون که نیاز به تفسیر از جانب مجلس شورای اسلامی را دارد با اصل ۷۳ قانون اساسی^(۲) مغایرت دارد.
- ۴- در مورد مجمع‌ها و شوراها و بعضی قوانین دوره طاغوت که در این قانون به آن اشاره شده است نظر به اینکه بعضی آنها در مواردی با قانون اساسی مغایرت دارد تأیید این مواد مفهوم تأیید آن موارد را ندارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. اصل چهل و چهارم: نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است.

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

بخش تعاونی شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود.

بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت‌های اقتصادی دولتی و تعاونی است.

مالکیت در این سه بخش تاجایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است. تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند.

۲. اصل هفتاد و سوم: شرح و تفسیر قوانین عادی در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است. مفاد این اصل مانع از تفسیری که دادرسان، در مقام تمیز حق، از قوانین می‌کنند نیست.

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۳۱۷/ق

تاریخ: ۶۴/۳/۹

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۳۵۴۱ مورخ ۱۳۶۴/۳/۶ آن شورای محترم در خصوص لایحه تأسیس وزارت صنایع سنگین که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۳/۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به منظور اعمال اختیار دولت در فراهم آوردن موجبات توسعه و گسترش، ایجاد، بهره برداری، هماهنگی، حمایت و هدایت آن دسته از صنایعی که در محدوده فعالیت های ریخته گری و نورد (به غیر از موارد مستثنی شده در قانون معادن و فلزات مصوب مورخ ۱۳۶۳/۳/۵) آهنگری، ساخت و تولید وسائل و تجهیزات کارخانجات صنعتی، ماشین سازی، تجهیزات و سازه های فلزی، موتور و محرکه ها، ساخت و مونتاژ انواع وسائل نقلیه و به منظور تأمین بخشی از نیازهای جامعه، کاهش وابستگی، نیل به خودکفایی و استقلال صنعتی، «وزارت صنایع سنگین» با وظایف و اختیارات زیر تأسیس می شود:

۱- تهیه و پیشنهاد برنامه های بلندمدت، میان مدت و اتخاذ سیاست ها و خط مشی های اجرایی مربوط به صنایع مذکور در ماده یک بر اساس نیازها و اولویت ها در چهارچوب سیاست های اقتصادی و فنی و اجتماعی کشور.

۲- تهیه و تدوین و ایجاد نظام آمار و اطلاعات مناسب برای فعالیت های مربوطه جهت برنامه ریزی و ارزیابی و نظارت مستمر آنها هماهنگ با نظام آماری کشور.

۳- بررسی و انجام اقدامات لازم به منظور ایجاد و توسعه صنایع موضوع ماده یک این

- قانون در جهت رفع نیازهای کشور و صدور هر چه بیشتر محصولات صنعتی.
- ۴- انجام مطالعات و اقدامات لازم جهت بهره‌برداری مطلوب از ظرفیت‌های صنعتی موجود.
- ۵- برنامه‌ریزی و ایجاد هماهنگی لازم با صنایع نظامی کشور به منظور مشارکت در تأمین نیازمندیها و تقویت قدرت دفاعی کشور با استفاده از صنایع تحت پوشش.
- ۶- اولویت دادن به نیازهای دفاعی و تسلیحاتی کشور.
- ۷- کوشش در أخذ و گسترش و ارتقای سطح دانش فنی در زمینه‌های مربوطه با استفاده از روشها و ابزار مناسب در جهت نیل به خودکفایی صنعتی هرچه بیشتر کشور.
- ۸- تهیه و تدوین سیاست‌ها و ضوابط اجرایی لازم به منظور تشویق و هدایت و حمایت متقاضیان، فعالیت در زمینه صنایع موضوع ماده یک این قانون و فراهم آوردن تسهیلات و اعطای کمک‌های فنی و اقتصادی لازم.
- ۹- تهیه و تدوین اهداف و سیاست‌ها و برنامه‌ها و نظارت بر امر چگونگی کمک‌های اعتباری دولت در زمینه فعالیت‌های صنایع موضوع ماده یک این قانون که از طریق مؤسسات و بانکهای اعتباری تخصصی و سازمان‌های صلاحیتدار مربوطه اعطا می‌گردد.
- ۱۰- تهیه و تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و تحقیقات کاربردی با هماهنگی و همکاری دانشگاه‌ها، مؤسسات و مراکز علمی، تحقیقاتی و صنعتی و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط و ارائه خدمات و امکانات مناسب به محققین و پژوهشگرانی که در زمینه صنایع مذکور در ماده یک این قانون فعالیت می‌نمایند.
- ۱۱- همکاری با مؤسسات علمی و فنی و صنعتی بین‌المللی و عضویت و شرکت در مؤسسات، سازمان‌ها و شوراها و مجامع و نمایشگاه‌های بین‌المللی با رعایت قوانین و مقررات مربوطه به منظور تحقق اهداف صنعتی و صادراتی.
- ۱۲- همکاری با مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به منظور تدوین استانداردهای ملی مربوط و همچنین تهیه و تدوین و اعمال استانداردهای فنی و مهندسی اختصاصی با استفاده از همکاری مؤسسات ذی‌ربط داخلی و خارجی.
- ۱۳- فراهم آوردن موجبات تأمین و تدارک مواد و قطعات و اقلام مورد نیاز فعالیت‌های صنایع موضوع ماده یک این قانون توسط واحدهای تحت پوشش و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط کشور.

۱۴- مشارکت در تهیه و تدوین مقررات صادرات و واردات محصولات صنایع موضوع ماده یک این قانون و نیز صدور اجازه و یا مباشرت و یا نظارت بر اقلام و تجهیزات صنعتی وارداتی طرحهای عمرانی.

۱۵- همکاری در ایجاد شهرک‌ها و نواحی صنعتی به منظور ایجاد تسهیلات زیربنایی لازم جهت گسترش فعالیت‌های صنعتی و اعمال سیاست‌های منطقه‌ای.

۱۶- بررسی و تهیه و اجرای طرحهای احداث، توسعه و تجهیز و نوسازی واحدهای تحت پوشش دولتی، طرحهای خاص صنعتی و تسهیلات اختصاصی، رفاهی، بهداشتی و آموزشی واحدهای صنعتی مستقیماً یا از طریق مؤسسات و شرکت‌ها و سازمان‌های تابع یا وابسته، با همکاری و مشارکت دستگاه‌های ذی‌ربط، ضمن رعایت قوانین و مقررات مربوطه.

۱۷- اداره کلیه شرکت‌ها و مؤسسات و سازمان‌های دولتی تابعه و وابسته به دولت (به استثنای صنایع نظامی) که در زمینه صنایع موضوع ماده یک این قانون فعالیت می‌نمایند از طریق سازمان‌های موجود یا با ایجاد مؤسسات و سازمان‌های تابع و وابسته جدید.

۱۸- ایجاد و توسعه، انحلال، تجزیه و یا ادغام شرکت‌ها و مؤسسات و سازمان‌های دولتی که برای تحقق اهداف صنایع موضوع ماده یک قانون ضروری می‌باشد، در محدوده قوانین و مقررات مربوطه.

۱۹- تهیه و پیشنهاد لوایح و مقررات و آیین‌نامه‌های لازم جهت تصویب مراجع ذی‌ربط و تعیین شرایط و ضوابط اجرایی جهت صدور مجوزهای لازم.

۲۰- انجام اقدامات و اتخاذ تصمیمات لازم جهت اجرا و نظارت بر کلیه قوانین و مقررات و آیین‌نامه‌ها و شرایط و ضوابط مربوط به فعالیت‌های صنایع موضوع ماده یک این قانون.

تبصره ۱- کلیه وظایف و اختیارات وزارت صنایع و معادن سابق موضوع قانون تشکیل وزارت صنایع و معادن مصوب ۱۳۵۳/۵/۵ و اصلاحات و الحاقیه‌های آن در مورد صنایع مذکور در این ماده به وزارت صنایع سنگین واگذار می‌شود.

تبصره ۲- وزیر صنایع سنگین عضو شورای اقتصاد و عضو مجمع عمومی شرکت ملی صنایع مس ایران و رئیس مجمع عمومی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران خواهد بود و همچنین علاوه بر شوراهای و هیأت‌ها و مجامع مذکور در قانون راجع به «تفویض

وظایف و اختیارات وزیر صنایع و معادن سابق به وزرای صنایع، صنایع سنگین و معادن و فلزات مصوب ۱۳۶۳/۳/۵ مجلس شورای اسلامی» وزرای مزبور و معاونین و یا نمایندگان آنها در مجامع و شوراهای زیر نیز عضویت خواهند داشت:

- شورای عالی حفاظت فنی.

- شورای حقوق و دستمزد.

- شورای عالی انفورماتیک.

- شورای عالی تأمین اجتماعی.

- شورای عالی کارآموزی.

- هیأت نمایندگان اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران.

تبصره ۳- کلیه واحدهای صنعتی موضوع این ماده مکلف‌اند مجوزهای لازم را از وزارت صنایع سنگین دریافت نمایند.

ماده ۲- شرکت‌ها و مؤسسات و کارخانجاتی که در زمینه صنایع مذکور در ماده یک فعالیت داشته و تابع و یا وابسته به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان صنایع ملی ایران و دیگر مؤسسات تابع یا وابسته به دولت که عمده‌تأ در زمینه صنایع مذکور در ماده یک این قانون فعالیت دارند (به استثنای صنایع نظامی)، زیر نظر وزارت صنایع سنگین خواهند بود.

تبصره ۱- کلیه وظایف و اختیارات وزیر صنایع و معادن سابق، موضوع قانون تشکیل وزارت صنایع و معادن مصوب ۱۳۵۳/۵/۵ و اصلاحات و الحاقیه‌های آن در مورد شرکت‌ها و سازمان‌های مذکور در این ماده به وزیر صنایع سنگین واگذار می‌گردد.

تبصره ۲- وظایف و اختیارات قانونی شورای مجمع عمومی سازمان صنایع ملی ایران در مورد شرکت‌های موضوع ماده یک این قانون به مجمع عمومی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و همچنین وظایف و اختیارات قانونی شورای سازمان صنایع ملی ایران در مورد شرکت‌های موضوع ماده یک این قانون به هیأت عامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران واگذار می‌گردد.

تبصره ۳- دولت مکلف است موجبات کلیه نقل و انتقالات دارایی مؤسسات و شرکت‌های تابع و وابسته و همچنین دیون و مطالبات مربوطه موضوع این وزارتخانه را حداکثر ظرف مدت دو سال فراهم آورد.

ماده ۳- به وزارت صنایع سنگین اختیار داده می شود که با توجه به ضرورت عملیات در جهت تحقق مفاد ماده یک، اساسنامه لازم برای شرکت های مندرج در بند ۱۷ ماده یک این قانون را با انجام مطالعات لازم تهیه و پس از تأیید هیأتی به سرپرستی وزیر صنایع سنگین و عضویت وزرای صنایع، معادن و فلزات، امور اقتصادی و دارایی و برنامه و بودجه و تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذارد.

ماده ۴- این قانون از تاریخ تصویب لازم الاجرا است و کلیه موارد مخالف با این قانون ملغی الاثر خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهار ماده و شش تبصره در جلسه روز پنجشنبه نهم خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۳۶۰۸

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۳۱۷/ق مورخ ۶۴/۳/۹؛ «لایحه تأسیس وزارت صنایع سنگین»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه مورخ ۱۳۶۴/۳/۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن

شماره: ۱۳۴۳/ق

تاریخ: ۶۴/۳/۱۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۹۰۱۰ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۱۹ دولت در خصوص نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری اسلامی که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۳/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- طبق اصل ۹۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۱) شورای نگهبان نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری را بر عهده دارد.

ماده ۲- شورای نگهبان قبل از شروع انتخابات دو نفر از اعضای خود و پنج نفر از افراد مسلمان و مطلع و مورد اعتماد دارای حسن سابقه را با اکثریت مطلق آرای اعضای شورای نگهبان به عنوان هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری و سه نفر به عنوان عضو علی البدل انتخاب و به وزارت کشور معرفی می نماید.

ماده ۳- شورای نگهبان می تواند محل کار هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات را در وزارت کشور قرار دهد.

ماده ۴- هیأت مرکزی نظارت، بر کلیه مراحل انتخابات و جریانهای انتخاباتی و اقدامات وزارت کشور و هیأت های اجرایی که در انتخابات مؤثر است و آنچه مربوط به صحت انتخابات می شود نظارت خواهد کرد.

۱. اصل نود و نهم: شورای نگهبان نظارت بر انتخاب رئیس جمهوری، انتخابات مجلس شورای ملی و مراجعه به آرای عمومی و همه پرسی را بر عهده دارد.

ماده ۵- هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات باید برای هر شهرستان ناظر یا ناظرین با شرایط مذکور در ماده ۲ جهت نظارت بر انتخابات تعیین کند.

تبصره - شورای نگهبان در هر مورد که لازم بداند می تواند تمام یا برخی از ناظرین را مستقیماً انتخاب نماید.

ماده ۶- در طول مدت رأی گیری و قبل از آن هیأت مرکزی نظارت یا ناظرین که در سراسر کشور بر کیفیت انتخابات نظارت کامل دارند، در هر مورد که سوء جریان یا تخلفی را مشاهده کنند کتباً تذکر خواهند داد. فرمانداران و بخشداران موظف اند بلافاصله براساس قوانین مربوطه نسبت به رفع اشکالات مطروحه اقدام نمایند و چنانچه مسؤولین وزارت کشور نظرات آنان را ملحوظ ندارند ناظرین مراتب را به هیأت مرکزی نظارت شورای نگهبان گزارش خواهند کرد.

ماده ۷- شورای نگهبان در کلیه مراحل در صورت اثبات تخلف با ذکر دلیل نسبت به ابطال یا توقف انتخابات در سراسر کشور و یا بعضی از مناطق اتخاذ تصمیم نموده و نظر خود را از طریق رسانه های همگانی اعلام می نماید و نظر شورای نگهبان در این مورد قطعی و لازم الاجراست و هیچ مرجع دیگری حق ابطال یا متوقف کردن انتخابات را ندارد.

تبصره ۱- هیأت مرکزی نظارت باید مدارک حاکی از عدم صحت یا لزوم متوقف ساختن انتخابات را برای بررسی و اتخاذ تصمیم به شورای نگهبان بفرستد.

تبصره ۲- شورای نگهبان موظف است قبل از اعلام نتیجه کلی انتخابات به دلایل و مدارک معترضین در مورد توقف و یا ابطال تمام یا قسمتی از انتخابات رسیدگی و براساس آن تجدیدنظر نماید.

ماده ۸- پس از صدور دستور شروع انتخابات از طرف وزارت کشور چنانچه شورای نگهبان در کیفیت انجام مقدمات انتخابات از قبیل تعیین هیأت اجرایی، نحوه تبلیغات و مانند آن تخلفاتی مشاهده کند که به صحت انتخابات خدشه وارد سازد انتخابات را متوقف و مراتب را به وزارت کشور اعلام می دارد.

ماده ۹- در مواردی که توقف ابطال بنا به نظر شورای نگهبان در تعیین رئیس جمهور مؤثر باشد قبل از اعلام نتایج کل انتخابات، در اولین فرصت، أخذ رأی در آن مناطق ادامه یافته یا تجدید خواهد شد.

ماده ۱۰- در مواردی که ناظر یا ناظرین در مرکز شهرستان و بخش های تابعه نتایج

انتخابات یک یا چند صندوق شعب أخذ رأی را منطبق با قانون تشخیص ندهند موضوع را با ذکر دلیل یا چند در هیأت اجرایی محل مطرح خواهند کرد، در صورتی که هیأت اجرایی مذکور نظر آنان را نپذیرد. مراتب به هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری ارجاع خواهد شد و نظر این هیأت با تأیید شورای نگهبان قطعی و لازم‌الاجرا است.

ماده ۱۱- هیأت‌های اجرایی موظف‌اند یک نسخه از صورت جلسه اقدامات خود را به ناظر یا ناظرین تسلیم نمایند. در مواردی که امضای هیأت‌های اجرایی در قانون انتخابات پیش‌بینی شده است امضای ناظر یا ناظرین نیز لازم است.

ماده ۱۲- وزارت کشور موظف است قبل از صدور دستور انتخابات در سراسر کشور مراتب را به تأیید شورای نگهبان برساند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده و سه تبصره در جلسه روز سه شنبه چهاردهم خرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۶۸۰

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۲۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۳۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۱۶؛ «لایحه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۶۴/۳/۱۴ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می‌شود:

- ۱- در ماده ۶ پس از کلمه «قبل» کلمه «بعد» نیز اضافه شود تا رفع اشکال گردد.
- ۲- نسبت به تبصره ۲ ماده ۷ مستفاد از قانون اساسی در ارتباط با نظارت شورای نگهبان قطعی بودن نظرات شورای نگهبان است و تقاضای تجدیدنظر نسبت به آنها مغایر قانون اساسی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۴۰۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۴/۶

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۳۶۸۰ مورخ ۱۳۶۴/۳/۲۵ و پیرو نامه شماره ۱۳۴۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۱۶ در خصوص لایحه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۴/۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- طبق اصل ۹۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران شورای نگهبان نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری را بر عهده دارد.

ماده ۲- شورای نگهبان قبل از شروع انتخابات دو نفر از اعضای خود و پنج نفر از افراد مسلمان و مطلع و مورد اعتماد دارای حسن سابقه را با اکثریت مطلق آرای اعضای شورای نگهبان به عنوان هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری و سه نفر به عنوان عضو علی البدل انتخاب و به وزارت کشور معرفی می نماید.

ماده ۳- شورای نگهبان می تواند محل کار هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات را در وزارت کشور قرار دهد.

ماده ۴- هیأت مرکزی نظارت، بر کلیه مراحل انتخابات و جریانهای انتخاباتی و اقدامات وزارت کشور و هیأت های اجرایی که در انتخابات مؤثر است و آنچه مربوط به صحت انتخابات می شود نظارت خواهد کرد.

ماده ۵- هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات باید برای هر شهرستان ناظر یا ناظرین با شرایط مذکور در ماده ۲ جهت نظارت بر انتخابات تعیین کند.

تبصره - شورای نگهبان در هر مورد که لازم بداند می تواند تمام یا برخی از ناظرین را

مستقیماً انتخاب نماید.

ماده ۶- هیأت مرکزی نظارت یا ناظرین که در سراسر کشور بر کیفیت انتخابات نظارت کامل دارند، در هر مورد که سوء جریان یا تخلفی را مشاهده کنند کتباً تذکر خواهند داد. فرمانداران و بخشداران موظف‌اند بلافاصله براساس قوانین مربوطه نسبت به رفع اشکالات مطروحه اقدام نمایند و چنانچه مسؤولین وزارت کشور نظرات آنان را ملحوظ ندارند ناظرین مراتب را به هیأت مرکزی نظارت شورای نگهبان گزارش خواهند کرد.

ماده ۷- شورای نگهبان در کلیه مراحل در صورت اثبات تخلف با ذکر دلیل نسبت به ابطال یا توقف انتخابات در سراسر کشور و یا بعضی از مناطق اتخاذ تصمیم نموده و نظر خود را از طریق رسانه‌های همگانی اعلام می‌نماید و نظر شورای نگهبان در این مورد قطعی و لازم‌الاجراست و هیچ مرجع دیگری حق ابطال یا متوقف کردن انتخابات را ندارد.

تبصره - هیأت مرکزی نظارت باید مدارک حاکی از عدم صحت یا لزوم متوقف ساختن انتخابات را برای بررسی و اتخاذ تصمیم به شورای نگهبان بفرستد.

ماده ۸- پس از صدور دستور شروع انتخابات از طرف وزارت کشور چنانچه شورای نگهبان در کیفیت انجام مقدمات انتخابات از قبیل تعیین هیأت اجرایی، نحوه تبلیغات و مانند آن تخلفاتی مشاهده می‌کند که به صحت انتخابات خدشه وارد سازد انتخابات را متوقف و مراتب را به وزارت کشور اعلام می‌دارد.

ماده ۹- در مواردی که توقف ابطال بنا به نظر شورای نگهبان در تعیین رئیس‌جمهور مؤثر باشد قبل از اعلام نتایج کل انتخابات، در اولین فرصت، أخذ رأی در آن مناطق ادامه یافته یا تجدید خواهد شد.

ماده ۱۰- در مواردی که ناظر یا ناظرین در مرکز شهرستان و بخش‌های تابعه نتایج انتخابات یک یا چند صندوق شعب أخذ رأی را منطبق با قانون تشخیص ندهند موضوع را با ذکر دلیل در هیأت اجرایی محل مطرح خواهند کرد، در صورتی که هیأت اجرایی مذکور نظر آنان را نپذیرد، مراتب به هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات ریاست جمهوری ارجاع خواهد شد و نظر این هیأت با تأیید شورای نگهبان قطعی و لازم‌الاجراست.

ماده ۱۱- هیأت‌های اجرایی موظف‌اند یک نسخه از صورت جلسه اقدامات خود را به ناظر یا ناظرین تسلیم نمایند. در مواردی که امضای هیأت‌های اجرایی در قانون انتخابات

پیش‌بینی شده است امضای ناظر یا ناظرین نیز لازم است.
 ماده ۱۲- وزارت کشور موظف است قبل از صدور دستور انتخابات در سراسر کشور مراتب را به تأیید شورای نگهبان برساند.
 لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده و دو تبصره در جلسه روز سه شنبه چهارم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۳۸۱۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۴/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۰۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۴/۶؛ «لایحه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران»^(۱) در جلسه ۱۳۶۴/۴/۴ مجلس شورای اسلامی^(۲) با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

دیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

مغایرت لایحه انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی

شماره: ۱۳۴۴-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۱۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۵۵۵۸ مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۲۴ دولت در خصوص انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز دوشنبه ۱۳۶۴/۳/۱۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده ۱-...

ماده ۱۵- چنانچه در هر مرحله از انتخابات ریاست جمهوری به هر دلیل فقط یک نامزد در جدول انتخابات باقی بماند بلافاصله دستور شروع مجدد انتخابات صادر می شوند.

ماده ۱۶- چنانچه در مرحله اول یکی از دو نفر حائز اکثریت فوت نماید و تنها یک نفر در جدول باقی بماند انتخابات پس از گذشت دو هفته تجدید می گردد.

ماده ۱۷-...

ماده ۲۰- أخذ رأی در داخل و خارج کشور در یک روز انجام می شود و مدت آن ۱۰ ساعت است و در صورت ضرورت قابل تمدید می باشد.

تبصره ۱- تشخیص ضرورت و مدت تمدید أخذ رأی در سراسر کشور به عهده وزیر کشور است.

تبصره ۲- أخذ رأی باید در یکی از روزهای تعطیل رسمی کشور باشد.

ماده ۲۱-...

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور پس از تأیید نهایی رک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۷۵۰ مورخ ۱۳۶۴/۴/۱۱.

ماده ۲۳- صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مکلف است برنامه‌های آموزش انتخاباتی را که وزارت کشور با هیأت مرکزی نظارت منتخب شورای نگهبان ضروری تشخیص می‌دهند و همچنین کلیه اعلامیه‌ها و اطلاعیه‌های مربوط به انتخابات را با هماهنگی شورای سرپرستی صدا و سیما از شبکه سراسری یا محلی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، پخش نماید.

ماده ۲۴- ...

ماده ۲۶- در موارد ذیل با تأیید هیأت نظارت یا نماینده وی برگهای رأی باطل و جزو آرای مأخوذه محسوب نشده و مراتب در صورت جلسه قید آرای مذکور ضمیمه صورت جلسه خواهد شد:

- ۱- صندوق فاقد لاک و مهر انتخاباتی باشد.
 - ۲- آرای زاید بر تعداد تعرفه باشد.
 - ۳- آرای کسانی که به سن قانونی رأی دادن نرسیده باشند.
 - ۴- آرای کسانی که با شناسنامه افراد فوت شده یا غیرایرانی داده شده باشد.
 - ۵- آرای کسانی که با تقلب و تزویر (در تعرفه‌ها، آرا، صورت جلسات، شمارش) به دست آمده باشد.
 - ۶- آرای کسانی که با شناسنامه غیر یا جعلی اخذ شده باشد.
 - ۷- آرای تکراری.
 - ۸- آرای کسانی که با شناسنامه کسانی که حضور ندارند اخذ شده باشد.
 - ۹- آرای کسانی که فاقد مهر انتخاباتی باشد.
 - ۱۰- آرای کسانی که از طریق تهدید به دست آمده باشد.
 - ۱۱- آرای کسانی که روی ورقه غیر از برگ رأی نوشته شده باشد.
- تبصره ۱- کل آرای مندرج در صورت جلسه‌ای که صندوق اخذ رأی آن فاقد اوراق رأی یا برگهای تعرفه باشد. باطل و جزو آرای مأخوذه محسوب نخواهد شد.
- تبصره ۲- آرای زاید مذکور در بند ۲ به قید قرعه از کل برگهای رأی کسر می‌شود.
- ماده ۲۷- ...
- ماده ۳۵- انتخاب‌شوندگان هنگام ثبت نام باید دارای شرایط زیر باشند:
- ۱- از رجال مذهبی، سیاسی.

- ۲- ایرانی الاصل.
- ۳- تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران.
- ۴- مدیر و مدبر.
- ۵- دارای حسن سابقه و امانت و تقوی.
- ۶- مؤمن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور.
- ۷- اعتقاد و التزام عملی به ولایت فقیه و قانون اساسی.
- ۸- سلامت جسمی در حد برخوردار از نعمت بینایی و شنوایی و گویایی و توانایی در حد ایفای وظایف ریاست جمهوری.
- ۹- عدم محرومیت از حقوق اجتماعی.
- ماده ۳۶- ...
- ماده ۳۷- اشخاص زیر از داوطلب شدن ریاست جمهوری محروم‌اند:
 - ۱- کسانی که در جهت تحکیم مبانی رژیم سابق نقش مؤثر و فعال داشته‌اند.
 - ۲- مالکان بزرگ که زمین‌های موات را به نام خود ثبت داده‌اند.
 - ۳- وابستگان تشکیلاتی به احزاب، سازمان‌ها و گروه‌هایی که غیرقانونی بودن آنها از طرف مقامات صالحه اعلام شده است.
 - ۴- کسانی که به جرم اقدام علیه جمهوری اسلامی ایران محکوم شده‌اند.
 - ۵- محکومان به ارتداد به حکم محاکم صالحه قضایی.
 - ۶- مشهوران به فساد و متجاهران به فسق.
 - ۷- معتادین به مواد مخدر.
 - ۸- محکومان به حدود شرعی.
 - ۹- مجبورین و کسانی که به حکم دادگاه مشمول اصل چهل و نهم قانون اساسی باشند.
- تبصره - اعضای هیأت دولت، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شورای عالی قضایی و شورای نگهبان در صورتی می‌توانند داوطلب شوند که قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و در آن سمت شاغل نباشند.
- ماده ۳۸- ...
- ماده ۵۷- شورای نگهبان ظرف پنج روز از تاریخ وصول مدارک داوطلبان به صلاحیت آنان رسیدگی و نظر خود را صورت جلسه نموده و یک نسخه از آن را به وزارت کشور

ارسال می‌دارد.

ماده ۵۸-...

ماده ۵۹- در صورتی که شورای نگهبان صلاحیت داوطلب را رد نماید بنا به تقاضای وی شورای نگهبان تشکیل جلسه داده پس از استماع اظهارات و ملاحظه مدارک نسبت به صلاحیت او تجدید نظر می‌نماید.

ماده ۶۰-...

ماده ۶۳- اعضای کمیسیون بررسی تبلیغات ریاست جمهوری عبارتند از:

۱- دادستان کل کشور یا نماینده تام‌الاختیار او.

۲- وزیر کشور یا نماینده تام‌الاختیار او.

۳- یک نفر از اعضای شورای نگهبان به انتخاب شورای نگهبان.

۴- مدیر عامل صدای و سیمای جمهوری اسلامی ایران نماینده تام‌الاختیار او.

ماده ۶۴- برنامه تبلیغاتی رادیو تلویزیونی نامزدها باید قبل از پخش ضبط شود و از نظر کمیسیون بررسی تبلیغات بگذرد.

ماده ۶۵-...

ماده ۷۱- داوطلبان ریاست جمهوری و طرفداران آنان به هیچ وجه مجاز به تبلیغ علیه داوطلبان دیگر نبوده و تنها می‌توانند شایستگی‌های خود با داوطلب مورد نظرشان را مطرح نمایند و هرگونه هتک حرمت و حیثیت نامزدهای انتخاباتی برای عموم ممنوع بوده و متخلفین طبق مقررات مجازات خواهند شد.

ماده ۷۲-...

ماده ۷۴- چنانچه اشخاص حقوقی مبادرت به چاپ آگهی تبلیغاتی بنمایند صلاحیت و اختیار و هویت امضاکنندگان بایستی برای چاپخانه محرز شده باشد.

ماده ۷۵-...

ماده ۷۹- شورای نگهبان حداکثر ظرف یک هفته پس از دریافت نتیجه انتخابات ریاست جمهوری نظر قطعی خود را نسبت به انتخابات انجام شده به وزارت کشور اعلام و وزارت کشور از طریق رسانه‌های گروهی نتیجه نهایی را به اطلاع مردم خواهد رساند.

ماده ۸۰-...

ماده ۹۲- مجازات تخلف از ماده ۷۱ در مواردی که افترا یا نشر اکاذیب باشد همان

مجازات افترا یا نشر اکاذیب است و در غیر موارد فوق مجازات آن تا سه ماه حبس خواهد بود.

ماده ۹۳- در اجرای صحیح اصل ۹۹ قانون اساسی و حفظ بی طرفی کامل، ناظرین شورای نگهبان موظف اند در طول مدت مسئولیت خود، بی طرفی کامل را حفظ نمایند و ابراز جانبداری ناظرین بهر طریقی از یکی از کاندیداها جرم محسوب می شود. تبصره - مجازات تخلف از ماده فوق انفصال شش ماه تا یک سال از خدمات دولتی یا شش ماه تا یک سال زندان خواهد بود.

ماده ۹۴- مجازاتهای این فصل به انواع مذکور منحصر نبوده و قاضی در هر مورد می تواند متخلف را به مجازات مذکور و یا هر مجازات متناسب دیگری که در قانون تعزیرات آمده است محکوم نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر نود و چهار ماده و بیست و هشت تبصره در جلسه روز دوشنبه سیزدهم خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۶۸۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۲۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۳۴۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۱۶؛ «لایحه انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۶۴/۳/۱۳ مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می شود:

۱- با توجه به اصل ۱۱۷ قانون اساسی^(۱) که مقرر داشته رأی گیری باید در روز جمعه صورت

۱. اصل یکصد و هفدهم: رئیس جمهور با اکثریت مطلق آرای شرکت کنندگان انتخاب می شود، ولی هرگاه در دوره نخست هیچ یک از نامزدها چنین اکثریتی بدست نیاورد، روز جمعه هفته بعد برای بار دوم رأی گرفته می شود. در دور دوم تنها دو نفر از نامزدها که در دور نخست آرای بیشتری داشته اند شرکت می کنند، ولی اگر بعضی از نامزدهای دارنده آرای بیشتر، از شرکت در انتخابات منصرف شوند، از میان بقیه، دو نفر که در دور نخست بیش از دیگران رأی داشته اند برای انتخاب مجدد معرفی می شوند.

گیرد تبصره ۲ ماده ۲۰ که أخذ رأی را به یکی از روزهای تعطیل رسمی کشور مقید کرده است مغایر با قانون اساسی شناخته شد.

۲- جمله «با هماهنگی شورای سرپرستی» در ماده ۲۳ از لحاظ اینکه نظارت شورای نگهبان و آزادی انتخابات را محدود می‌نماید مغایر با قانون اساسی است.

۳- در بند ۷ و ۸ و ۹ ماده ۳۵ و نیز بندهای ۱ تا ۹ ماده ۳۷ هر چند بعضی شرایط و علل محرومیت به شرایطی مثل حسن سابقه و امانت و تقوی مرتبط می‌باشد لکن علاوه کردن شرایط یا در نظر گرفتن موانع در کنار شرایط مطرح در اصل ۱۱۵ قانون اساسی^(۱) با اصل مذکور مغایرت دارد.

۴- در ماده ۵۷ نظر به اینکه تعیین مدت ۵ روز موجب می‌شود که در مواردی به واسطه کثرت داوطلبان یا دامنه‌دار شدن بررسی لازم اظهارنظر در مورد صلاحیت از طرف شورای نگهبان غیرممکن شود با اضافه کردن تبصره این موارد را تا ۱۰ روز تمدید فرمایند.

۵- نظر به اینکه از بند ۴ اصل ۱۱۰ قانون اساسی^(۲) استظهار می‌شود که نظر شورای نگهبان در مورد صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری غیرقابل اعتراض است ماده ۵۹ با قانون اساسی مغایرت دارد بدیهی است که کاندیداها می‌توانند اسناد و مدارک مثبت شرایط لازم را ضمیمه اعلام داوطلبی خود نموده یا مستقلاً قبل از انقضای مدت اظهارنظر به شورای نگهبان ارسال دارند.

۶- در بند ۳ ماده ۶۳ نظر به اینکه برحسب قانون اساسی وظیفه شورای نگهبان نظارت است این بند به صورت تعیین ناظر از سوی شورای نگهبان اعم از عضو یا غیرعضو اصلاح شود.

۷- در ماده ۶۴ چون ظاهراً گذشتن از نظر کمیسیون بررسی تبلیغات این است که کمیسیون حق سانسور تبلیغات کاندیداها را داشته باشد با قانون اساسی مغایرت دارد.

۸- در ماده ۷۱ اطلاق ممنوعیت تبلیغ علیه داوطلب چون شامل بحث و انتقادهای متعارف از آرا و برنامه‌ها و عملکرد سیاسی و اقتصادی و اجتماعی می‌شود با قانون اساسی مغایرت دارد.

۱. اصل یکصد و پانزدهم: رئیس‌جمهور باید از میان رجال مذهبی و سیاسی که واجد شرایط زیر باشند انتخاب گردد: ایرانی‌الاصل، تابع ایران، مدیر و مدبر، دارای حسن سابقه و امانت و تقوا، مؤمن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور.

۲. اصل یکصد و دهم: وظایف و اختیارات رهبر ۱- ... ۴- امضای حکم ریاست جمهوری پس از انتخاب مردم، صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری از جهت دارا بودن شرایطی که در این قانون می‌آید باید قبل از انتخاب به تأیید شورای نگهبان و در دوره اول به تأیید رهبری برسد. ۵-

۹- در ماده ۷۹ نظر به اینکه در بعض موارد ظرف یک هفته اعلام نظر قطعی برای شورای نگهبان با توجه به وظیفه اعمال نظارتی که بر عهده دارد غیر ممکن می شود این ماده اگر به در «اسرع وقت» یا تمدید مدت تا ۱۰ روز اصلاح شود رفع اشکال می شود.

در خاتمه لازم به تذکر است که: در ماده ۱۶ کلمه «تجدید» با اصل ۱۲۰ قانون اساسی^(۱) که تصریح تمدید دارد مغایر است علاوه این ماده با ماده ۱۵ مفهوماً مبین نیست و به نظر می رسد که اصلاح آن لازم باشد.

همچنین اخراج خصوص آرای زاید در بند ۲ ماده ۲۶ به وسیله قرعه (تبصره ۲ ماده ۲۶) مفهوموجهی ندارد و کنار گذاردن مقدار آرای زاید قبل از قرائت آرا در همه بندها کافی است و نتیجه قرعه را دارد.

لطف الله صافی
دیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۴۰۸-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۴/۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۳۶۸۱ مورخ ۶۳/۳/۲۵ و پیرو نامه شماره ۱۳۴۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۱۶ در خصوص لایحه انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۴/۴/۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

محمد یزدی
نایب رئیس مجلس شورای اسلامی

۱. اصل یکصد و بیستم: هرگاه در فاصله ده روز پیش از رأی گیری یکی از نامزدهایی که صلاحیت او طبق این قانون احراز شده فوت کند، انتخابات به مدت دو هفته به تأخیر می افتد. اگر در فاصله دور نخست و دور دوم نیز یکی از دو نفر حائز اکثریت دور نخست فوت کند، مهلت انتخابات برای دو هفته تمدید می شود.

متن لایحه

ماده ۱-...

ماده ۱۵- چنانچه در هر مرحله از انتخابات ریاست جمهوری به هر دلیل فقط یک نامزد در جدول انتخابات باقی بماند بلافاصله دستور شروع مجدد انتخابات صادر می شود.

ماده ۱۶- چنانچه در مرحله دوم یکی از دو نفر حائز اکثریت فوت نماید مهلت انتخابات برای دو هفته تمدید می شود.

ماده ۱۷-...

ماده ۲۰- أخذ رأی در داخل و خارج کشور در یک روز انجام می شود و مدت آن ۱۰ ساعت است و در صورت ضرورت قابل تمدید می باشد.

تبصره ۱- تشخیص ضرورت و مدت تمدید أخذ رأی در سراسر کشور به عهده وزیر کشور است.

تبصره ۲- أخذ رأی باید در روز جمعه انجام گیرد.

ماده ۲۱-...

ماده ۲۳- صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مکلف است برنامه های آموزش انتخاباتی را که وزارت کشور با هیأت مرکزی نظارت منتخب شورای نگهبان ضروری تشخیص می دهند و همچنین کلیه اعلامیه ها و اطلاعیه های مربوط به انتخابات را از شبکه سراسری یا محلی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش نماید.

ماده ۲۴-...

ماده ۲۶- در موارد ذیل با تأیید هیأت نظارت یا نماینده وی برگهای رأی باطل و جزو آرای مأخوذه محسوب نشده و مراتب در صورت جلسه قید و آرای مذکور ضمیمه صورت جلسه خواهد شد:

۱- صندوق فاقد لاک و مهر انتخاباتی باشد.

۲- آرای زاید بر تعداد تعرفه باشد.

۳- آرای کسانی که به سن قانونی رأی دادن نرسیده باشند.

۴- آرای کسانی که با شناسنامه افراد فوت شده یا غیرایرانی داده شده باشد.

۵- آرای کسانی که با تقلب و تزویر (در تعرفه ها، آرا، صورت جلسات، شمارش) به دست آمده باشد.

- ۶- آرای که با شناسنامه غیر یا جعلی اخذ شده باشد.
- ۷- آرای تکراری.
- ۸- آرای که با شناسنامه کسانی که حضور ندارند اخذ شده باشد.
- ۹- آرای که فاقد مهر انتخاباتی باشد.
- ۱۰- آرای که از طریق تهدید به دست آمده باشد.
- ۱۱- آرای که روی ورقه غیر از برگ رأی نوشته شده باشد.
- تبصره ۱- کل آرای مندرج در صورت جلسه‌ای که صندوق اخذ رأی آن فاقد اوراق رأی یا برگهای تعرفه باشد، باطل و جزو آرای مأخوذه محسوب نخواهد شد.
- تبصره ۲- به تعداد آرای مذکور در بند ۲ قبل از قرائت آرا از کل برگهای رأی کسر می شود.
- ماده ۲۷- ...
- ماده ۳۵- انتخاب شونده‌گان هنگام ثبت نام باید دارای شرایط زیر باشند:
- ۱- از رجال مذهبی، سیاسی.
 - ۲- ایرانی الاصل.
 - ۳- تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران.
 - ۴- مدیر و مدبر.
 - ۵- دارای حسن سابقه و امانت و تقوی.
 - ۶- مؤمن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور.
- ماده ۳۶- ...
- ماده ۳۷- اعضای هیأت دولت، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شورای عالی قضایی و شورای نگهبان در صورتی می توانند داوطلب شوند که ذیل که قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و در آن سمت شاغل نباشند.
- ماده ۳۸- ...
- ماده ۵۷- شورای نگهبان ظرف پنج روز از تاریخ وصول مدارک داوطلبان به صلاحیت آنان رسیدگی و نظر خود را صورت جلسه نموده و یک نسخه از آن را به وزارت کشور ارسال می دارد.
- تبصره - در موارد ضرورت بنا به تشخیص شورای نگهبان مدت مذکور در این ماده حداکثر تا ۵ روز دیگر تمدید و به وزارت کشور اعلام می گردد.

ماده ۵۸-...

ماده ۵۹- کاندیدها می‌توانند اسناد و مدارک مثبت صلاحیت خود را ضمیمه اعلام داوطلبی نمایند و یا در مدت زمان رسیدگی به صلاحیت داوطلبان به شورای نگهبان تقدیم نمایند.

ماده ۶۰-...

ماده ۶۳- اعضای کمیسیون بررسی تبلیغات ریاست جمهوری عبارتند از:

۱- دادستان کل کشور یا نماینده تام‌الاختیار او.

۲- وزیر کشور یا نماینده تام‌الاختیار او.

۳- مدیرعامل صدا و سیما یا نماینده تام‌الاختیار او.

تبصره - شورای نگهبان می‌تواند یک نفر از میان اعضای خود یا از خارج را به منظور نظارت بر کار کمیسیون مزبور تعیین نماید.

ماده ۶۴- برنامه تبلیغاتی رادیو تلویزیونی نامزدها باید ضبط شود.

ماده ۶۵-...

ماده ۷۱- داوطلبان ریاست جمهوری و طرفداران آنان در تبلیغات انتخاباتی به هیچ وجه مجاز به هتک حرمت و حیثیت نامزدهای انتخاباتی نمی‌باشند و متخلفین طبق مقررات مجازات خواهند شد.

ماده ۷۲-...

ماده ۷۴- مطبوعات و نشریات حق ندارند از سه روز قبل از اخذ رأی، آگهی یا مطالبی علیه نامزدهای انتخاباتی درج کنند و یا مطالبی بنویسند که دال بر انصراف گروه یا اشخاصی از نامزدهای معین باشد و در هر صورت نامزدها حق دارند پاسخ خود را ظرف ۱۸ ساعت پس از انتشار به وسیله وزارت کشور به روزنامه مزبور بدهند و روزنامه مکلف به چاپ فوری آن قبل از زمان ممنوعیت طبق قانون مطبوعات می‌باشد. در صورتی که آن نشریه قبل از ساعات ممنوعیت تبلیغاتی منتشر نشود مسئول آن باید با هزینه خود پاسخ نامزد را به روزنامه یا مجله‌ای که در غیر مدت ممنوعیت چاپ می‌شود ارسال دارد و آن نشریه مکلف به درج آن در اولین چاپ و نشریه خواهد بود انتشار اینگونه مطالب در غیر مطبوعات نیز در مدت سه روز قبل از روز اخذ رأی ممنوع است و نامزد معترض حق دارد در زمان قبل از ممنوعیت تبلیغات نظر خود را منتشر نماید.

ماده ۷۵-...

ماده ۷۹- شورای نگهبان ظرف یک هفته و در صورت ضرورت حداکثر ده روز پس از دریافت نتیجه انتخابات ریاست جمهوری نظر قطعی خود را نسبت به انتخابات انجام شده به وزارت کشور اعلام و وزارت کشور از طریق رسانه‌های گروهی نتیجه نهایی را به اطلاع مردم خواهد رساند.

ماده ۸۰-...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر نود و چهار ماده و بیست و نه تبصره در جلسه روز چهارشنبه پنجم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۳۸۲۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۴/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۰۸/ق مورخ ۱۳۶۴/۴/۸ «لایحه انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران»^(۱) که در جلسه ۱۳۶۴/۴/۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد. لازم به تذکر است ماده ۷۴ چون با متن مصوبه ارسالی طی نامه ۱۲۴۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۲/۱۶ که قبلاً ارسال شده بود مغایرت داشت و برحسب استطلاع از اداره قوانین صورت اولی اشتباه بوده است مجدداً مورد بررسی قرار گرفت و با موازین شرعی و قانون اساسی مغایر شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح حق حضانت فرزندان صغیر یا محجور به مادران آنها با موازین شرع

شماره: ۱۳۷۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۲۵

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی حق حضانت فرزندان صغیر یا محجور به مادران آنها که در جلسه علنی روز دوشنبه ۱۳۶۴/۳/۲۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - حضانت فرزندان صغیر یا محجوری که پدرانشان به مقام والای شهادت رسیده و یا فوت شده باشند با مادران آنها خواهد بود و هزینه متعارف زندگی این فرزندان که از اموال موروثی خودشان یا از طریق بودجه دولت یا از بنیاد شهید پرداخت می شود در اختیار مادرانشان قرار می گیرد مگر آنکه دادگاه صالح در موارد ادعای عدم صلاحیت مادر حکم به عدم صلاحیت بکند.

تبصره ۱- ازدواج مادرانی که در ماده واحده ذکر شده است، مانع از حق صلاحیت آنها نمی گردد.

تبصره ۲- حدود هزینه متعارف توسط دادگاه معین و به مادر یا نماینده قانونی او پرداخت خواهد شد.

تبصره ۳- حدود هزینه متعارف و عدم صلاحیت مادر در مورد فرزندان شهدا با نظر مشورتی کارشناسی بنیاد شهید که در ظرف یک ماه ابلاغ می کنند به حکم دادگاه خواهد بود.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز دوشنبه بیستم

خردادماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۷۴۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۴/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۳۷۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۲۵؛ «طرح قانونی حق حضانت فرزندان صغیر یا محجور به مادران آنها» مصوب ۶۴/۳/۲۰ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می شود:

- ۱- در ماده واحده با توجه به اینکه حضانت با وجوب ادای نفقه صغیر یا محجور به مادر ملازمه ندارد الزام بر پرداخت هزینه از اموال صغیر بر مادر شرعی نیست و ضمناً حجری که در این مورد موجب ادامه حضانت مادر است حجر متصل به صغر است.
- ۲- در تبصره ۲ الزام دادگاه بر کسب نظر مشورتی بنیاد شهید مغایر با موازین قضای شرعی است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۵۰۰-ق

تاریخ: ۶۴/۵/۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۳۷۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۲۵ در خصوص طرح قانونی حق حضانت فرزندان صغیر یا محجور به مادران آنها که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۵/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - حضانت فرزندان صغیر یا محجوری که پدرانیشان به مقام والای شهادت رسیده و یا فوت شده باشند با مادران آنها خواهد بود و هزینه متعارف زندگی این فرزندان چنانچه از اموال خودشان باشد در اختیار ولی شرعی است و اگر از طریق بودجه دولت یا از بنیاد شهید پرداخت می شود در اختیار مادرانشان قرار می گیرد مگر آنکه دادگاه صالح در موارد ادعای عدم صلاحیت مادر حکم به عدم صلاحیت بکند. تبصره ۱- مقصود از محجور در این قانون مجنون یا سفیهی است که حجرش متصل به صغر باشد.

تبصره ۲- ازدواج مادرانی که در ماده واحده ذکر شده است، مانع از حق صلاحیت آنها نمی گردد.

تبصره ۳- حدود هزینه متعارف توسط دادگاه معین و به مادر یا نماینده قانونی او پرداخت خواهد شد.

تبصره ۴- در مواردی که تعیین حدود هزینه یا عدم صلاحیت مادر به فرزندان شهدا در دادگاه مطرح باشد بنیاد شهید موظف است کارشناس خود را به دادگاه معرفی کند. طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه روز یکشنبه ششم مرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۴۱۳۱ مکرر

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۱۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۱۳۷۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۲۵ و شماره ۱۵۰۰/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۷ و پیرو نامه شماره ۳۷۴۱ مورخ ۱۳۶۴/۴/۴؛ «طرح قانونی حق حضانت فرزندان صغیر یا محجور به مادران آنها»^(۱) با توجه به ایرادات شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه علنی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و

۱. روزنامه رسمی شماره ۱۱۷۸۹ مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۸.

مورد بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می شود:

نسبت به تبصره ۴ با این دریافت که مراجعه کارشناس بنیاد شهید بر دادگاه الزامی نیست و می تواند بدون کارشناس یا با مراجعه به هر کارشناسی که لازم داشت حکم کند مغایر با موازین شرعی و قانون اسلامی شناخته نشد.

دبیر شورای نگهبان

لطف الله صافی

مغایرت لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو با موازین شرع

شماره: ۱۴۳۴-ق

تاریخ: ۶۴/۴/۱۹

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۴۵۸۸ مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲ دولت در خصوص تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۴/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- دادگاه‌های حقوقی به دادگاه‌های حقوقی «یک» و دادگاه‌های حقوقی «دو» تقسیم می‌شوند.

ماده ۲- دادگاه حقوقی یک تشکیل می‌شود از رئیس یا عضو علی‌البدل و یک مشاور.

ماده ۳- حق رأی با رئیس یا عضو علی‌البدل دادگاه است. مشاور مکلف است قبل از اتخاذ تصمیم دادگاه پرونده را دقیقاً مطالعه و بررسی نموده و نظرات خود را کتباً و به طور مستدل اعلام نماید.

تبصره - چنانچه پس از ختم دادرسی مشاور حداکثر ظرف مدت پنج روز نظر مشورتی خود را به دادگاه تسلیم نکند، قاضی دادگاه رأساً اتخاذ تصمیم می‌نماید.

ماده ۴- دادگاه حقوقی «دو» تشکیل می‌شود از رئیس یا عضو علی‌البدل. چنانچه رئیس یا عضو علی‌البدل نسبت به مواردی نیاز به مشاور داشته باشند می‌توانند از رئیس کل دادگاه‌ها و یا رئیس دادگستری حوزه متبوع خود درخواست مشاور کنند رئیس مزبور مکلف به معرفی مشاور است و حکم قاضی پس از مشاوره ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۵- دادگاه‌های حقوقی «یک» به کلیه دعاوی حقوقی و امور حسبی رسیدگی می‌کنند مگر آنچه به موجب قانون در صلاحیت دادگاه حقوقی «دو» یا دادگاه مدنی خاص باشد.

ماده ۶- در نقاطی که دادگاه حقوقی «دو» تشکیل نشده باشد دادگاه حقوقی «یک» می تواند به اموری که در صلاحیت دادگاه حقوقی «دو» است رسیدگی نماید و کسب نظر مشاور الزامی نیست. رأی دادگاه حقوقی «یک» در این موارد قابل تجدیدنظر شکلی نیست.

ماده ۷- رسیدگی به امور ذیل در صلاحیت دادگاه حقوقی دو است:

- ۱- امور مربوط به ترکه شامل مهر و موم ترکه و تصفیه و تقسیم آن.
- ۲- دعاوی راجع به اموال منقول و غیر منقول و دیون و منافع و زیان ناشی از جرم و ضمان قهری در صورتی که خواسته بیش از دو میلیون ریال نباشد.
- ۳- مطالبه خلع ید از اعیان غیر منقول در صورتی که مالکیت مورد نزاع نباشد و در صورت اختلاف در مالکیت نصاب مذکور در بند (۲) معتبر است.
- ۴- دعوی رفع مزاحمت و کلیه دعاوی راجع به حقوق ارتفاقی از قبیل حق العبور و حق المجری در ملک دیگری و امثال آن تا هر میزانی که باشد و حقوق انتفاعی به شرطی که بیشتر از نصاب نباشد.
- ۵- مطالبه وفای به شرط و عهود راجع به معاملات و قراردادهای مشروط به اینکه مورد مطالبه قابل ارزیابی نباشد و الا نصاب دادگاه حقوقی (دو) معتبر است.
- ۶- درخواست افراز و تقسیم و فروش اموال مشاع (به استثنای مواردی که قانون در صلاحیت سازمان ثبت قرار داده است) در صورتی که مالکیت محل نزاع نباشد.
- ۷- تجدیدنظر نسبت به تصمیمات قابل اعتراض واحدهای ثبتی در مورد افراز املاکی مشاع.
- ۸- دعاوی راجع به روابط موجر و مستأجر به استثنای دعاوی مربوط به تخلیه محل کسب و پیشه در مناطقی که قانون روابط موجر و مستأجر اجرا می شود، ولی در خصوص مطالبه اجور نصاب دادگاه حقوقی (دو) معتبر است.
- ۹- درخواست تأمین دلایل و امارات و حفظ آنها.
- ۱۰- درخواست صلح و سازش بین طرفین در هر دعوی و بدون رعایت نصاب.
- ۱۱- درخواست گواهی انحصار وراثت مگر اینکه دعوی نسب یا زوجیت یا اختلاف در وصیت یا وصیت نامه طرح شود یا اختلاف در اصل نکاح و طلاق باشد که در این صورت دادگاه مدنی خاص صلاحیت رسیدگی به انحصار وراثت را هم دارد.

۱۲- دعاوی راجع به حقوق مالی از قبیل حق شفعه و حق فسخ و دعوی بطلان معامله و بی اعتباری سند در صورتی که حق یا مورد معامله بیش از حد نصاب نباشد.

۱۳- دعوی مزاحمت و ممانعت از حق و تصرف عدوانی در عین غیر منقول تا هر میزانی که باشد.

ماده ۸- در صورت تراضی کتبی طرفین دعوا دادگاه حقوقی (دو) می تواند تا هر میزانی که باشد به آن دعوا رسیدگی نماید.

ماده ۹- اگر در مقر دادگاه حقوقی (دو) دادگاه حقوقی (یک) نباشد دادگاه حقوقی (دو) به امور زیر نیز رسیدگی خواهد نمود:

۱- دعاوی که خواسته آن تا چهار میلیون ریال باشد.

۲- دعاوی راجع به اسناد ثبت احوال و شکایات اشخاص ذی نفع از تصمیمات هیأت حل اختلاف ثبت احوال.

تبصره - احکام مربوط به این موارد نظیر دیگر احکام دادگاه های حقوقی (دو) جز در موارد ماده ۱۲ قطعی است.

ماده ۱۰- در مورد احکام غیابی محکوم علیه غایب حق دارد ظرف یک ماه از تاریخ رؤیت یا اطلاع از حکم به آن اعتراض نماید مگر اینکه اعراض از حق ثابت شود دادخواست اعتراض در دادگاه صادرکننده حکم به ترتیب مقرر برای دادخواست اصلی رسیدگی می شود.

ماده ۱۱- چنانچه محکوم علیه پس از اجرای حکم از مفاد آن مطلع شده و واخواهی نماید و در رسیدگی بعدی حکم به نفع واخواه صادر شود در صورتی که مدعی سبب ورود ضرر باشد محکوم به پرداخت ضرر ناشی از اجرای حکم اولی به واخواه می باشد.

ماده ۱۲- احکام و قرارهای دادگاه های حقوقی جز در موارد زیر قطعی است:

الف - جایی که قاضی قطع پیدا کند که حکمش برخلاف موازین قانونی و یا شرعی بوده است.

ب - جایی که قاضی دیگر به علت عدم توجه قاضی اول به قواعد و موازین ضروری و مسلم فقهی قطع به مخالفت حکم او با موازین قانونی یا شرعی پیدا کند.

ج - جایی که ثابت شود قاضی صلاحیت رسیدگی و انشای حکم را در موضوع پرونده نداشته است.

تبصره - مرجع تجدیدنظر تصمیمات دادگاه حقوقی (دو) دادگاه حقوقی (یک) است و احکام صادره از دادگاه حقوقی (یک) در این موارد قطعی است. لکن چنانچه در رسیدگی دادگاه حقوقی یک نیز یکی از سه مورد بالا تحقق یافت، رسیدگی در دیوان عالی کشور صورت خواهد گرفت.

ماده ۱۳- قرارهای صادره ذیل از دادگاه‌های حقوقی (یک) و (دو) به تنهایی قابل تجدیدنظر است که مرجع تجدیدنظر و نقض قرارهای دادگاه‌های حقوقی یک دیوان عالی کشور خواهد بود:

۱- قرار رد یا ابطال دادخواست.

۲- قرار سقوط دعوی.

۳- قرار رد دعوی یا عدم استماع آن.

۴- قرار عدم صلاحیت.

۵- قرار عدم اهلیت یکی از طرفین دعوی.

تبصره - رسیدگی پس از فسخ قرار به همان دادگاه صادرکننده قرار ارجاع خواهد شد. ماده ۱۴- در دادگاه حقوقی یک، رئیس دادگاه پس از رسیدگی به دعوی و مطالعه پرونده و نظریه مشاور نظر خود را به طرفین ابلاغ می‌نماید و چنانچه حداکثر ظرف ۵ روز مورد اعتراض طرفین یا یکی از آنها نبود رأی می‌دهد و چنانچه نظر وی مورد اعتراض هر دو طرف یا احد طرفین بود، بدون انشای رأی نظر و استنباط قضایی خود را با ذکر دلیل به طور کتبی به دیوان عالی کشور می‌فرستد. دیوان عالی کشور پس از ملاحظه نظریه دادگاه و رسیدگی به پرونده چنانچه نظریه را صحیح و موجه تشخیص داد آن را تأیید و پرونده را اعاده می‌نماید تا رئیس دادگاه انشای حکم کند. در این صورت رأی صادره قطعی است.

ماده ۱۵- هرگاه دیوان عالی کشور نسبت به نظریه قضایی دادگاه حقوقی یک ایراد داشته باشد یا نقایصی را مشاهده نماید نظر خود را مستنداً همراه با پرونده به دادگاه رسیدگی‌کننده ارسال می‌نماید، چنانچه دادگاه نظر دیوان عالی را پذیرفت مطابق آن حکم مقتضی صادر خواهد کرد. در غیر این صورت پرونده را نزد ریاست کل دادگاه‌ها ارسال می‌نماید تا حسب‌الارجاع در شعبه دیگری رسیدگی ماهوی شود. شعبه مرجوع‌الیه‌ها نیز پس از رسیدگی چنانچه نظر دیوان عالی کشور را پذیرفت مطابق آن

انشای حکم می‌نماید و الاً نظر خود را مستدلاً همراه با پرونده مجدداً به دیوان‌عالی کشور می‌فرستد. در این صورت پرونده در هیأت عمومی شعب حقوقی دیوان‌عالی کشور مطرح و مطابق نظر اکثریت مطلق اعضا به یکی از طرق زیر عمل می‌شود:

۱- در صورتی که هیأت عمومی دیوان‌عالی کشور نظریکی از شعب دادگاه حقوقی یک را صحیح و موجه تشخیص دهد پرونده را به همان شعبه می‌فرستد تا انشای حکم نماید.
 ۲- در صورتی که نظرات قضایی دو شعبه رسیدگی‌کننده مشابه و هر دو صحیح و موجه تشخیص داده شد صورت پرونده به یکی از دو شعبه رسیدگی‌کننده جهت انشای حکم ارسال می‌شود.

۳- در غیر موارد مذکور در فوق هیأت عمومی طبق نظریه اکثریت مطلق اعضای پرونده را جهت ارجاع به یکی از شعب دیوان‌عالی نزد ریاست کل می‌فرستد و پس از ارجاع شعبه مرجوع الیها مکلف است نسبت به موضوع پرونده ماهیتاً رسیدگی و حکم مقتضی را انشا نماید. حکم صادر شده قطعی است.

ماده ۱۶- رسیدگی به کلیه دعاوی در دادگاه‌های حقوقی یک و دو با رعایت قواعد دادرسی اختصاری به ترتیب مقرر در قانون آیین دادرسی مدنی خواهد بود. هزینه دادرسی و دفتر در دادگاه‌های حقوقی دو به میزان هزینه دادرسی و دفتر دادگاه صلح سابق و در دادگاه‌های حقوقی یک به میزان دادگاه حقوقی سابق است.

ماده ۱۷- ادامه رسیدگی نسبت به دعاوی و اموری که در تاریخ اجرای این قانون در دادگاه‌های صلح مطرح باشد با دادگاه حقوقی دو و اگر در دادگاه‌های عمومی حقوقی مطرح باشد با دادگاه حقوقی یک خواهد بود ولی احکام صادره از حیث قابلیت تجدیدنظر و اعمال نظر فرجامی تابع نصاب مذکور در این قانون است.

ماده ۱۸- دادگاه‌های حقوقی یک و دو از تاریخ تصویب این قانون ظرف مدت حداکثر ۳ ماه تشکیل و از آن تاریخ دادگاه‌های صلح و عمومی حقوقی منحل می‌گردند.

ماده ۱۹- از تاریخ اجرای این قانون کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد ملغی است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر نوزده ماده و چهار تبصره در جلسه روز یکشنبه شانزدهم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۹۱۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۳۴-ق مورخ ۱۳۶۴/۴/۱۹؛ «لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو» مصوب ۱۳۶۴/۴/۱۶ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مطرح و بررسی شد و نظر شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- اطلاق مفهوم تبصره ماده ۳ که قاضی را از صدور حکم قبل از پنج روز ممنوع می‌نماید در موردی که قاضی مجتهد جامع‌الشرایط باشد شرعی نیست.

۲- استفاده از ماده ۵ و بند ۸ ماده ۷ تأیید قانون روابط موقت و مستأجر مصوب ۱۳۵۶^(۱) که مصوب مجلس طاغوتی است و با توجه به اینکه مبنای آن قانون و ضوابط آن با موازین شرعی مغایرت دارد ماده و بند مرقوم نیز از این لحاظ با موازین شرعی مغایر است. لازم به ذکر است که با توجه به تأکیدات مکرر حضرت امام مدظله که قوانین خلاف شرع در جمهوری اسلامی ملغی است و با اعلام رسمی شورای نگهبان دایر بر شرعی نبودن قوانین مغایر با تحریرالوئیله و توضیح‌المسائل و با توجه به اینکه نمایندگان محترم نیز در بررسی و تصویب لوایح و طرحها قوانین دوره طاغوت به طور ضمنی تأکید می‌گردد کل موارد آن قوانین از سوی تقدیم‌کننده لایحه یا طرح قبل از تقدیم به مجلس شورای اسلامی بررسی شود و سپس در موقع طرح در مجلس محترم نیز کل مواد آن قوانین بر همین اساس مورد بررسی و شور قرار می‌گیرد تا هم مفاسد آن قوانین دفع و هم قوانین صحیح شرعی به جای آنها برقرار شود در غیر این صورت باید رأساً برای هر مورد قوانین جدید به تصویب برسد.

۳- در مورد محکوم علیه غایب که طبق مفهوم ماده ۱۰ پس از مدت یک ماه حق اعتراض نخواهد داشت مقید شود به صورتی که بدون عذر موجه اعتراض نکند و از سکوت و عدم اعتراض او رضایت او به حکم استفاده شود و الا شرعی نمی‌باشد.

۴- در ماده ۱۲ بر بندهای مذکور موردی را که ثابت شود قاضی فاقد تمام یا بعض شرایط قضا بوده است اضافه می‌فرمایند یا بند «ج» به نحوی که نسبت به این مورد نیز تعمیم یابد اصلاح شود.

- ۵- در بند ۳ و ۵ ماده ۱۳ و تبصره آن ارجاع رسیدگی به دادگاه صادرکننده قرار با عدم عدول قاضی از نظر خود شرعاً موجه نیست.
- ۶- اطلاق ماده ۱۴ در موردی که قاضی مجتهد جامع الشرایط باشد شرعی نیست اصولاً دخالت دادن متداعیین در انشای حکم به ترتیبی که مقرر شده مبنای شرعی ندارد و در قطعیت حکم نیز باید رعایت ماده ۱۲ قید شود.
- ۷- ماده ۱۵ به ترتیبی که در این ماده مقرر شده از لحاظ اینکه جریان دادرسی و رفع تخاصم و احقاق حقوق را بیش از حد متعارف طولانی می‌نماید موجب نقض غرض شارع مقدس از احکام قضا می‌باشد و شرعی نیست.
- ۸- ماده ۱۶ نظر به مغایرتی که ماده ۱۴۴ و ۱۴۶ دادرسی اختصاری با موازین شرعی دارد و همچنین نظر به اینکه موقوف نمودن سماع دعوی بر پرداخت وجهی به عنوان هزینه دادرسی از آن استفاده می‌شود به تأیید اکثریت فقها نرسید ولی دریافت جعل به تفصیلی که در تحریرالوسیله مرقوم است اشکال ندارد.
- ۹- ماده ۱۷ از این لحاظ که شرعاً در تجدیدنظر نصاب معتبر نیست با موازین شرعی مغایر است.

لطف‌الله صافی
دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۶۷۳-ق

تاریخ: ۶۴/۸/۱۹

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۱۴۳۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۴/۱۹ و عطف به نامه شماره ۳۹۱۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۶ در خصوص لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۸/۱۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی
رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- دادگاه‌های حقوقی به دادگاه‌های حقوقی «یک» و دادگاه‌های حقوقی «دو» تقسیم می‌شوند.

ماده ۲- دادگاه حقوقی یک تشکیل می‌شود از رئیس یا عضو علی‌البدل و یک مشاور.
ماده ۳- حق رأی با رئیس یا عضو علی‌البدل دادگاه است. مشاور مکلف است قبل از اتخاذ تصمیم دادگاه پرونده را دقیقاً مطالعه و بررسی نموده و نظرات خود را کتباً و به طور مستدل اعلام نماید.

تبصره - چنانچه پس از ختم دادرسی مشاور حداکثر ظرف مدت پنج روز نظر مشورتی خود را به دادگاه تسلیم نکند، قاضی دادگاه رأساً اتخاذ تصمیم می‌نماید. در مواردی که قاضی مجتهد جامع‌الشرايط است صدور حکم متوقف بر انقضای زمان مذکور نمی‌باشد.
ماده ۴- دادگاه حقوقی «دو» تشکیل می‌شود از رئیس یا عضو علی‌البدل. چنانچه رئیس یا عضو علی‌البدل نسبت به مواردی نیاز به مشاور داشته باشند می‌توانند از رئیس کل دادگاه‌ها و یا رئیس دادگستری حوزه متبوع خود درخواست مشاور کنند رئیس مزبور مکلف به معرفی مشاور است و حکم قاضی پس از مشاوره ملاک عمل خواهد بود.
ماده ۵- دادگاه‌های حقوقی «یک» به کلیه دعاوی حقوقی و امور حسبی رسیدگی می‌کنند مگر آنچه به موجب قانون در صلاحیت دادگاه حقوقی «دو» یا دادگاه مدنی خاص باشد.
ماده ۶- در نقاطی که دادگاه حقوقی «دو» تشکیل نشده باشد دادگاه حقوقی «یک» می‌تواند به اموری که در صلاحیت دادگاه حقوقی «دو» است رسیدگی نماید. و کسب نظر مشاور الزامی نیست رأی دادگاه حقوقی «یک» در این موارد قابل تجدیدنظر شکلی نیست.

ماده ۷- رسیدگی به امور ذیل در صلاحیت دادگاه حقوقی دو است:

- ۱- امور مربوط به ترکه شامل مهر و موم ترکه و تصفیه و تقسیم آن.
- ۲- دعاوی راجع به اموال منقول و غیرمنقول و دیون و منافع و زیان ناشی از جرم و ضمان قهری در صورتی که خواسته بیش از دو میلیون ریال نباشد.
- ۳- مطالبه خلع ید از اعیان غیرمنقول در صورتی که مالکیت مورد نزاع نباشد و در صورت اختلاف در مالکیت نصاب مذکور در بند (۲) معتبر است.
- ۴- دعوی رفع مزاحمت و کلیه دعاوی راجع به حقوق ارتفاقی از قبیل حق‌العبور و

حق‌المجرى در ملك ديگرى و امثال آن تا هر ميزانى كه باشد و حقوق انتفاعى به شرطى كه بيشتر از نصاب نباشد.

۵- مطالبه وفای به شرط و عهود راجع به معاملات و قراردادها مشروط به اينكه مورد مطالبه قابل ارزبابى نباشد و الا نصاب دادگاه حقوقى (دو) معتبر است.

۶- درخواست افراز و تقسيم و فروش اموال مشاع (به استثنای مواردی كه قانون در صلاحيت سازمان ثبت قرار داده است) در صورتى كه مالکيت محل نزاع نباشد.

۷- تجديد نظر نسبت به تصميمات قابل اعتراض واحدهای ثبتى در مورد افراز املاک مشاع.

۸- دعاوى راجع به روابط موجر و مستأجر، و در خصوص مطالبه اجور، نصاب دادگاه حقوقى (دو) معتبر است.

۹- درخواست تأمین دلائل و امارات و حفظ آنها.

۱۰- درخواست صلح و سازش بين طرفين در هر دعوى و بدون رعايت نصاب.

۱۱- درخواست گواهی انحصار وراثت مگر اينكه دعوى نسب يا زوجيت يا اختلاف در وصيت يا وصيتنامه طرح شود يا اختلاف در اصل نکاح و طلاق باشد كه در اين صورت دادگاه مدنى خاص صلاحيت رسيدگى به انحصار وراثت را هم دارد.

۱۲- دعاوى راجع به حقوق مالی از قبيل حق شفعه و حق فسخ و دعوى بطلان معامله و بی‌اعتبارى سند در صورتى كه حق يا مورد معامله بيش از حد نصاب نباشد.

۱۳- دعوى مزاحمت و ممانعت از حق و تصرف عدوانى در عين غير منقول تا هر ميزانى كه باشد.

ماده ۸- در صورت تراضى كتبى طرفين دعوا دادگاه حقوقى (دو) مى‌تواند تا هر ميزانى كه باشد به آن دعوا رسيدگى نمايد.

ماده ۹- اگر در مقر دادگاه حقوقى (دو) دادگاه حقوقى (يك) نباشد دادگاه حقوقى (دو) به امور زير نيز رسيدگى خواهد نمود:

۱- دعاوى كه خواسته آن تا چهار ميليون ريال باشد.

۲- دعاوى راجع به اسناد ثبت احوال و شكايات اشخاص ذى نفع از تصميمات هيأت حل اختلاف ثبت احوال.

تبصره - احكام مربوط به اين موارد نظير ديگر احكام دادگاه‌هاى حقوقى (دو) جز در

موارد ماده ۱۲ قطعی است.

ماده ۱۰- در مورد احکام غیابی محکوم علیه غایب حق اعتراض دارد مگر اینکه رضایت او به حکم یا اعراض از این حق ثابت شود، دادخواست اعتراض در دادگاه صادرکننده رأی رسیدگی می شود در هر حال مراتب مانع از اجرای حکم نخواهد شد.

ماده ۱۱- چنانچه محکوم علیه پس از اجرای حکم از مفاد آن مطلع شده و واخواهی نماید و در رسیدگی بعدی حکم به نفع واخواه صادر شود در صورتی که مدعی سبب ورود ضرر باشد محکوم به پرداخت ضرر ناشی از اجرای حکم اولی به واخواه می باشد. ماده ۱۲- احکام و قرارهای دادگاه های حقوقی جز در موارد زیر قطعی است:

الف- جایی که قاضی قطع پیدا کند که حکمش بر خلاف موازین قانونی و یا شرعی بوده است.

ب- جایی که قاضی دیگر به علت عدم توجه قاضی اول به قواعد و موازین ضروری و مسلم فقهی قطع به مخالفت حکم او با موازین قانونی یا شرعی پیدا کند.

ج- جایی که ثابت شود قاضی در اصل صلاحیت قضا و یا صلاحیت رسیدگی و انشای حکم را در موضوع پرونده نداشته است.

تبصره - مرجع تجدیدنظر تصمیمات دادگاه حقوقی (دو) دادگاه حقوقی (یک) است و احکام صادره از دادگاه حقوقی (یک) در این موارد قطعی است. لکن چنانچه در رسیدگی دادگاه حقوقی یک نیز یکی از سه مورد بالا تحقق یافت، رسیدگی در دیوان عالی کشور صورت خواهد گرفت.

ماده ۱۳- قرارهای صادره ذیل از دادگاه های حقوقی (یک) و (دو) به تنهایی قابل تجدیدنظر است که مرجع تجدیدنظر و نقض قرارهای دادگاه های حقوقی یک دیوان عالی کشور خواهد بود:

۱- قرار رد یا ابطال دادخواست.

۲- قرار سقوط دعوی.

۳- قرار رد دعوی یا عدم استماع آن.

۴- قرار عدم صلاحیت.

۵- قرار عدم اهلیت یکی از طرفین دعوی.

تبصره - رسیدگی پس از فسخ قرار به همان دادگاه صادرکننده قرار و در صورت عدم

عدول قاضی از نظر خود به قاضی دیگری ارجاع خواهد شد.

ماده ۱۴- در دادگاه حقوقی یک، رئیس دادگاه در صورتی که مجتهد جامع الشرایط نباشد پس از رسیدگی به دعوی و مطالعه پرونده و نظریه مشاور نظر خود را به طرفین ابلاغ می نماید و چنانچه حداکثر ظرف ۵ روز مورد اعتراض طرفین یا یکی از آنها نبود رأی می دهد و چنانچه نظر وی مورد اعتراض هر دو طرف یا احد طرفین بود، بدون انشای رأی نظر و استنباط قضایی خود را با ذکر دلیل به طور کتبی به دیوان عالی کشور می فرستد. دیوان عالی کشور پس از ملاحظه نظریه دادگاه و رسیدگی به پرونده چنانچه نظریه را صحیح و موجه تشخیص داد آن را تأیید و پرونده را اعاده می نماید تا رئیس دادگاه انشای حکم کند. در این صورت رأی صادره با رعایت مفاد ۱۲ همین قانون قطعی است.

ماده ۱۵- هرگاه دیوان عالی کشور نسبت به نظریه دادگاه حقوقی یک ایراد داشته باشد نظر خود را مستنداً همراه با پرونده به دادگاه رسیدگی کننده ارسال می نماید، چنانچه دادگاه نظر دیوان عالی را پذیرفت مطابق آن حکم مقتضی صادر خواهد کرد. در غیر این صورت پرونده را نزد ریاست کل دادگاه ها ارسال می نماید تا حسب الارجاع در شعبه دیگری ظرف یک هفته رسیدگی ماهوی شود. شعبه مرجوع الیه ها نیز پس از رسیدگی چنانچه نظر دیوان عالی کشور را پذیرفت مطابق آن انشای حکم می نماید و الا نظر خود را مستنداً همراه با پرونده مجدداً به دیوان عالی کشور می فرستد. در این صورت پرونده در هیأت عمومی شعب حقوقی دیوان عالی کشور مطرح و مطابق نظر اکثریت مطلق اعضا به یکی از طرق زیر عمل می شود:

۱- در صورتی که هیأت عمومی دیوان عالی کشور نظریه یکی از شعب دادگاه حقوقی یک را صحیح و موجه تشخیص دهد پرونده را به همان شعبه می فرستد تا انشای حکم نماید.

۲- در صورتی که نظرات قضایی دو شعبه رسیدگی کننده مشابه و هر دو صحیح و موجه تشخیص داده شد صورت پرونده به یکی از دو شعبه رسیدگی کننده جهت انشای حکم ارسال می شود.

۳- در غیر موارد مذکور در فوق هیأت عمومی طبق نظریه اکثریت مطلق اعضای پرونده را جهت ارجاع به یکی از شعب دیوان عالی نزد ریاست کل می فرستد و پس از ارجاع شعبه

مرجع الیها مکلف است نسبت به موضوع پرونده ماهیتاً رسیدگی و حکم مقتضی را انشا نماید. حکم صادر شده قطعی است.

ماده ۱۶- ادامه رسیدگی نسبت به دعاوی و اموری که در تاریخ اجرای این قانون در دادگاه‌های صلح مطرح باشد با دادگاه حقوقی دو و اگر در دادگاه‌های عمومی حقوقی مطرح باشد با دادگاه حقوقی یک خواهد بود ولی احکام صادره از حیث قابلیت تجدیدنظر تابع نصاب مذکور در این قانون است.

ماده ۱۷- دادگاه‌های حقوقی یک و دو از تاریخ تصویب این قانون ظرف مدت حداکثر ۳ ماه تشکیل و از آن تاریخ دادگاه‌های صلح و عمومی حقوقی منحل می‌گردند.

ماده ۱۸- از تاریخ اجرای این قانون کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد ملغی است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هجده ماده و چهار تبصره در جلسه روز پنجشنبه شانزدهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۴۸۶۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۸/۲۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۳۴- ق مورخ ۱۳۶۴/۴/۱۹ و شماره ۱۶۷۳/ ق مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۹ و پیرو نامه شماره ۳۹۱۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۶؛ «لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو» که پس از اظهار نظر شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت فقها به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- اطلاق ذیل ماده ۱۰ که در مورد حکم غیابی (مراتب را به هر حال مانع از اجرای حکم ندانسته) و این امر شامل موردی که اجرای حکم موجب ضرر محکوم علیه نیز باشد که جبران‌پذیر نباشد می‌گردد، مغایر با موازین شرعی است.

۲- در ماده ۱۵ اشکال قبلی مبنی بر طولانی شدن دادرسی و احقاق حقوق مردم بیش از حد

متعارف همچنان در اصلاحیه باقی است و رفع نگردیده و بنابراین ماده ۱۵ نیز از لحاظ فوق مغایر با موازین شرعی است.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۷۴۱-ق

تاریخ: ۶۴/۹/۱۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۸۶۲ مورخ ۶۴/۸/۲۳ و پیرو نامه شماره ۱۶۷۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۹ مواد ۱۰ و ۱۵ لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۹/۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

ماده ۱۰- در مورد احکام غیابی محکوم علیه غایب حق اعتراض دارد مگر اینکه رضایت او به حکم یا اعراض از این حق ثابت شود، به دادخواست اعتراض در دادگاه صادرکننده رأی رسیدگی می شود در هر حال مراتب مانع از اجرای حکم نخواهد شد. مگر اینکه نحوه اجرای حکم موجب تضییع حق احتمالی از محکوم علیه باشد.

ماده ۱۵- هرگاه دیوان عالی کشور نسبت به نظریه دادگاه حقوقی یک ایراد قضایی داشته باشد نظر خود را مستدلاً همراه با پرونده به دادگاه رسیدگی کننده برای صدور حکم مقتضی ارسال تا با توجه به استدلال مزبور طبق تشخیص خود حکم مقتضی را صادر نماید.

مواد ۱۰ و ۱۵ لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو در جلسه روز یکشنبه سوم آذر

ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۰۳۶

تاریخ: ۱۳۶۴/۹/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۷۲۱/ق مورخ ۶۴/۹/۱۴ و شماره ۱۶۷۳/ق مورخ ۶۴/۸/۱۹ و شماره ۱۴۳۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۴/۱۹ و پیرو نامه‌های شماره ۴۸۶۲ مورخ ۶۴/۸/۲۳ و شماره ۳۹۱۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۶؛ مواد ۱۰ و ۱۵ «لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو»^(۱) که پس از اظهار نظر شورای نگهبان در جلسه روز یکشنبه ۱۳۶۴/۹/۳ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لازم به تذکر است که تأیید ماده ۱۰ مبنی بر این استظهار است که جمله «در هر حال مراتب مانع...» شامل مواردی که غایب قبل از اجرای حکم حاضر شود نمی‌باشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

وجود ابهام در لایحه اصلاح ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای کشوری^(۱)

شماره: ۱۴۷۴-ق

تاریخ: ۶۴/۵/۲

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۵۵۶۲ مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۲۴ دولت در خصوص اصلاح ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای کشوری که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۵/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - تبصره ذیل به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری مصوب ۱۳۶۱/۹/۱ مجلس شورای اسلامی الحاق می گردد:

تبصره - قانون مربوط به قائم مقامی شهرداری ها تا تاریخ تشکیل شورای هر شهر به قوت خود باقی است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه شنبه اول مرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۰۷۴

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۷۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۲؛ در مورد «لایحه الحاق یک تبصره

۱. ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای کشوری (مصوب ۱۳۶۱/۹/۱): از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین مغایر لغو و بلا اثر خواهد بود.

به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری» مصوب ۱۳۶۴/۵/۱ مجلس شورای اسلامی چون علی الظاهر در مجموعه قوانین قانونی تحت عنوان (قانون قائم مقام شهرداری‌ها) وجود ندارد مقصود از قانون مربوط به قائم مقام شهرداری‌ها را تعیین فرمائید تا با ملاحظه آن قانون بررسی و اظهار نظر شود.

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

توضیح (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۵۲۵-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۲۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۰۷۴ مورخ ۶۴/۵/۱۳ آن شورای محترم در مورد لایحه الحاق یک تبصره به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری مصوب ۶۴/۵/۱ مجلس شورای اسلامی، تصویر گزارش کمیسیون شوراهای و امور داخلی یا زیرنویس ریاست محترم مجلس شورای اسلامی به ضمیمه ایفاد می‌گردد.

اداره قوانین مجلس شورای اسلامی

متن گزارش کمیسیون شوراهای و امور داخلی مجلس شورای اسلامی

حجة السلام و المسلمین جناب آقای هاشمی رفسنجانی

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی دام بقاءه العالی

احتراماً عطف به نامه شماره ۴۰۷۰-۶۴/۵/۱۳ شورای محترم نگهبان کمیسیون شوراهای و امور داخلی در جلسه مورخه ۶۴/۵/۱۵ پس از بررسی نامه شورای نگهبان به شرح زیر اعلام می‌دارد:

چون قانون مستقلی تحت عنوان «قائم مقام شهرداری‌ها» قبلاً نداشته‌ایم. اما در ماده ۴۲ قانون شهرداری‌ها آمده است: «مادام که انجمن تشکیل نشده و یا کل اعضای انجمن به حد نصاب قانونی نرسیده باشد وزارت کشور جانشین انجمن شهر خواهد بود.» و از آنجا که این ماده با مصوبه شورای انقلاب انجمن‌ها لغو شده در این ماده واحده تقاضای

ابقای آن گردیده است. اینک گزارش آن جهت اتخاذ تصمیم ارسال می‌گردد.

علی موحدی ساوجی

نایب رئیس اول کمیسیون

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۴۲۶۴

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۱۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۵۲۵/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۳ اداره قوانین و شماره ۱۴۷۴/ق مورخ ۶۴/۵/۲ و پیرو نامه شماره ۴۰۷۴ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۳؛ نظر به اینکه گزارش کمیسیون شوراها و امور داخلی مجلس شورای اسلامی در مورد لایحه الحاق یک تبصره به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراها و امور داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۴/۵/۱ مجلس شورای اسلامی در ماده واحده مصوبه مطرح نشده و قانون قائم مقام شهرداری‌ها که در ماده مذکوره است بدون موضوع است ماده واحده از این لحاظ قابل بررسی و اظهار نظر نیست. مناسب است چنانچه در ارتباط با ماده ۴۲ قانون شهرداری‌ها قانونی لازم باشد مستقیماً نسبت به آن اقدامات لازم انجام شود.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

توضیح (مرحله دوم) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۵۳۲/ق

تاریخ: ۶۴/۶/۱۹

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۲۶۴ مورخ ۱۳۶۴/۶/۱۰ در مورد لایحه الحاق یک تبصره به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراها و امور داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۴/۵/۱ مجلس شورای اسلامی. لطفاً اگر با قانون اساسی یا شرع مطهر مخالفت دارد ذکر بفرمائید و الاً اینگونه اشکالات فنی را تذکر به حساب می‌آوریم.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

نظریه (مرحله سوم) شورای نگهبان

شماره: ۴۴۳۷

تاریخ: ۱۳۶۴/۶/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۵۳۲/ق مورخ ۱۳۶۴/۶/۱۹ و شماره ۱۵۲۵/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۳ و پیوست آن و شماره ۱۴۷۴/ق مورخ ۶۴/۵/۲ و پیرو نامه‌های شماره ۴۲۶۴ مورخ ۱۳۶۴/۶/۱۰ و شماره ۴۰۷۴ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۳؛ چنانچه منظور از قانون قائم مقام شهرداری‌ها مذکور در ماده واحده مصوب ۱۳۶۴/۵/۱ مجلس شورای اسلامی بر حسب گزارش کمیسیون ماده ۴۲ قانون شهرداری‌ها باشد با موازین شرعی و قانون اساسی مغایرت ندارد ولی باید متن ماده واحده اصلاح شود.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۶۴۹-ق

تاریخ: ۶۴/۸/۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۴۳۷ مورخ ۱۳۶۴/۶/۲۸ و پیرو نامه‌های شماره ۱۴۷۴/ق مورخ ۶۴/۵/۲ و شماره ۱۵۲۵/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۳ و ۱۵۳۲/ق مورخ ۱۳۶۴/۶/۱۹ در خصوص لایحه الحاق یک تبصره به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۷/۲۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - تبصره ذیل به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری مصوب

۱۳۶۱/۹/۱ مجلس شورای اسلامی الحاق می‌گردد:

تبصره - تا تشکیل شورای اسلامی در هر شهر، وزیر کشور یا سرپرست وزارت کشور جانشین شورای اسلامی آن شهر در امور مربوط به شهرداری‌ها خواهد بود.
لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه بیست و هشتم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۴۷۶۹

تاریخ: ۱۳۶۴/۸/۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۶۴۹/ق مورخ ۶۴/۸/۴ و شماره ۱۵۳۲/ق مورخ ۱۳۶۴/۶/۱۹ و شماره ۱۵۲۵/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۳ و پیوست آن و شماره ۱۴۷۴/ق مورخ ۶۴/۵/۲ و پیرو نامه‌های شماره ۴۰۷۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۳ و شماره ۴۲۶۴ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۰ و شماره ۴۴۳۷ مورخ ۶۴/۶/۲۸؛ «لایحه الحاق یک تبصره به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور»^(۱) که با توجه به ایراد شورای نگهبان در جلسه روز یکشنبه ۱۳۶۴/۷/۲۸ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به اکثریت آرا مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه مجازات عبور دهندگان اشخاص غیرمجاز از مرزهای کشور و
اصلاح بعضی از مواد قانون گذرنامه و قانون ورود و
اقامت اتباع خارجه در ایران با موازین شرع

شماره: ۱۴۷۵-ق

تاریخ: ۶۴/۵/۲

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۵۳۹۶ مورخ ۱۳۶۳/۹/۸ دولت در خصوص مجازات عبور دهندگان اشخاص غیرمجاز از مرزهای کشور و اصلاح بعضی از مواد قانون گذرنامه و قانون ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۵/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- هرکس دیگری را به طور غیرمجاز از مرز عبور دهد و یا موجبات عبور غیرمجاز دیگران را تسهیل یا فراهم نماید، مجرم و به یکی از کیفرهای ذیل محکوم خواهد شد:
الف - در صورتی که عمل عبور دهنده مخل امنیت باشد چنانچه در حد محاربه و افساد فی الارض نباشد به حبس از ۲ تا ۱۰ سال محکوم خواهد شد.

ب - چنانچه شخص عبور داده شده از افراد ممنوع الخروج یا ممنوع الورود یا قاچاقچی باشد مرتکب به ۲ تا ۸ سال حبس و جریمه نقدی از ۲/۵۰۰/۰۰۰ تا ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال محکوم خواهد شد.

ج - چنانچه فرد عبور داده شده محکوم به کیفر یا متهم به جرمی باشد که رسیدگی آن در صلاحیت دادگاه کیفری یک باشد مرتکب به مجازات ۲ تا ۴ سال حبس محکوم خواهد شد.

د- در صورتی که فرد عبور داده شده غیربالغ باشد مرتکب به حبس از ۳ تا ۵ سال محکوم خواهد شد.

هـ در صورتی که عمل مرتکب غیر از موارد فوق باشد، مرتکب به حبس از ۱ تا ۳ سال محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- در صورتی که عبور دهنده از کارکنان دولت و مؤسسات وابسته به دولت باشد و با سوءاستفاده از سمت خود مرتکب این عمل شده باشد علاوه بر مجازاتهای فوق به انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم می‌گردد.

تبصره ۲- علاوه بر مجازاتهای مقرر کلیه اموالی که از این طریق به دست آمده است طبق بند ۳ ماده ۵ قانون مجازاتهای اسلامی و قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی^(۱) منسوب مجلس شورای اسلامی عمل خواهد شد.

ماده ۲- قانون تشدید مجازات عبور دهندگان اشخاص غیرمجاز از مرز مصوب ۱۳۴۴ و اصلاحات بعدی و قوانین مغایر با ماده و تبصره‌های فوق ملغی است.

ماده ۳- ماده ۳۴ قانون گذرنامه مصوب اسفند ۱۳۵۱ به کیفیت زیر اصلاح می‌شود:
ماده ۳۴- هر ایرانی که بدون گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه از کشور خارج شود به حبس از یک تا دو سال یا پرداخت جزای نقدی از یکصد هزار ریال تا پانصد هزار ریال محکوم خواهد شد.

ماده ۴- ماده ۳۵ قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱ به ترتیب زیر اصلاح می‌گردد:
ماده ۳۵- هر ایرانی که از نقاط غیرمجاز وارد کشور شده یا از کشور خارج شود به دو ماه تا یک سال حبس و یا جریمه نقدی از یکصد هزار ریال تا پانصد هزار ریال محکوم می‌گردد.

ماده ۵- عبارت زیر به عنوان ماده ۳۵ مکرر و تبصره آن به قانون گذرنامه الحاق می‌شود:
ماده ۳۵ مکرر- هر ایرانی که بدون داشتن گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه بخواهد از مرز غیرمجاز خارج شود و به هنگام عبور دستگیر گردد به یک ماه تا یک سال حبس یا پنجاه هزار ریال تا سیصد هزار ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد و چنانچه مرتکب دارای گذرنامه و یا اسناد در حکم گذرنامه باشد به حبس از یک تا شش ماه یا جزای

۱. ر.ک: قانون نحوه اجرای اصل چهل و نهم قانون اساسی مصوب ۱۳۶۳/۵/۱۷.

نقدی از پنجاه هزار تا دویست هزار ریال محکوم خواهد شد.

تبصره - کسانی که به تبع اغنام و احشام یا سوءنیت مرتکب عبور غیر مجاز از مرز شده باشند به مجازات فوق محکوم می گردند و صاحب اغنام و احشام که عبور از مرز با علم و اطلاع یا به دستور او بوده برای مدت پنج سال از سکونت در نوار مرزی محروم می شود. ماده ۶- ماده ۱۵ قانون راجع به ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران مصوب اردیبهشت ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی به کیفیت زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۵- اشخاص ذیل به حبس تعزیری از یک تا سه سال و یا به جزای نقدی از پانصد هزار تا سه میلیون ریال محکوم می شوند مگر اینکه جرم آنها مشمول قوانینی گردد که مجازات سخت تری معین کرده باشد:

۱- هرکس گذرنامه یا جواز اقامت یا جواز عبور جعل کند و یا با علم به مجعول بودن از آنها استفاده کند و یا این قبیل اوراق مجعوله را برای دیگری تحصیل نماید.

۲- هرکس عامداً در نزد مأمورین ذی دخل برای تحصیل تذکره و یا جواز اقامت و یا جواز عبور شهادت کذب داده و یا اظهارات خلاف واقع نماید و یا موضوعاتی را که در تشخیص تابعیت مؤثر است کتمان نماید و یا گذرنامه و یا جواز اقامت و یا جواز عبور و یا ورقه هویتی که به وسائل مزبور تحصیل شده است عامداً از آنها استفاده کند.

۳- هرکس عامداً بدون داشتن اسناد و جواز لازم از مرز ایران عبور کند و همچنین هرکس که از راه های غیر مجاز و یا مرزهای ممنوعه عبور نماید.

۴- هرکس که برای اثبات هویت و یا تابعیت خود از اسناد یا اوراق و یا ورقه هویت متعلق به دیگری استفاده کند و هرکس برای اثبات تابعیت و یا هویت یک نفر خارجی اسناد و اوراق و یا ورقه هویت متعلق به خود یا غیر را به دیگری بدهد.

۵- هرکس که برای فرار از اجرای تصمیم اخراج که درباره او اتخاذ شده است، مخفی شود و یا پس از اخراج شدن از ایران مجدداً بدون اجازه به خاک ایران مراجعت کند.

۶- هرکس در یکی از اعمال مذکوره فوق شرکت یا معاونت کرده باشد.

۷- هرکس برای استفاده از حقوقی که به موجب این قانون و یا آیین نامه های مربوطه به آن می توان تحصیل نمود در خارج از کشور مرتکب یکی از اعمال مذکوره در بندهای ۱ و ۲ و ۴ این ماده بشود پس از آمدن به ایران در صورتی که در خارج از کشور به موجب حکم

قطعی محکوم و مجازات نشده باشد تعقیب و مجازات خواهد شد.

تبصره ۱- شروع به ارتکاب جرمهای مذکوره در این ماده در حکم ارتکاب خواهد بود.

تبصره ۲- خارجیانی که به تبع اغنام و احشامشان وارد خاک ایران شوند علاوه بر ضبط احشام به نفع دولت ایران به پنج ماه تا یک سال حبس یا ۳۰/۰۰۰ تا ۸۰/۰۰۰ ریال جزای نقدی محکوم خواهند شد و در صورتی که بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت همسایه عهدنامه‌ای منعقد شده باشد بر اساس آن عمل خواهد شد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر شش ماده و پنج تبصره در جلسه روز سه‌شنبه اول مرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۰۷۵

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۱۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۷۵- ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۲؛ «لایحه مجازات عبور دهندگان اشخاص غیرمجاز از مرزهای کشور و اصلاح بعضی از مواد قانون گذرنامه و قانون ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران» مصوب ۱۳۶۴/۵/۱ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

به شرحی که در بند ۴۲ نامه شماره ۱۰۴۰۳ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۲۱ اعلام شده در تعزیرات نظر حاکم در تعیین نوع و مقدار تعزیرات و عفو از مجرم شرعاً معتبر است و تعیین مقدار خاص در بعضی موارد موجب تعطیل تعزیر مناسب و لازم و در بعض موارد موجب ظلم بر مجرم می‌گردد. لذا تعیینهای مذکور در این لایحه مغایر با موازین شرعی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۶۷-ق

تاریخ: ۶۷/۷/۲۱

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۱۴۷۵/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۲ و عطف به نامه شماره ۴۰۷۵ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۰؛ لایحه شماره ۱۵۳۹۶ مورخ ۱۳۶۳/۹/۸ دولت در خصوص مجازات عبور دهندگان اشخاص غیرمجاز از مرزهای کشور و اصلاح بعضی از مواد قانون گذرنامه و قانون ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۷/۷/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی جهت بررسی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- هرکس دیگری را به طور غیرمجاز از مرز عبور دهد و یا موجبات عبور غیرمجاز دیگران را تسهیل یا فراهم نماید، مجرم و به یکی از کیفرهای ذیل محکوم خواهد شد:
الف - در صورتی که عمل عبور دهنده مخل امنیت باشد چنانچه در حد محاربه و افساد فی الارض نباشد به حبس از ۲ تا ۱۰ سال محکوم خواهد شد.

ب - چنانچه شخص عبور داده شده از افراد ممنوع الخروج یا ممنوع الورود یا قاچاقچی باشد مرتکب به ۲ تا ۸ سال حبس و جریمه نقدی از ۲/۵۰۰/۰۰۰ تا ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال محکوم خواهد شد.

ج - چنانچه فرد عبور داده شده محکوم به کیفر یا متهم به جرمی باشد که رسیدگی به آن در صلاحیت دادگاه کیفری یک باشد مرتکب به مجازات ۲ تا ۴ سال حبس محکوم خواهد شد.

د - در صورتی که فرد عبور داده شده غیربالغ باشد مرتکب به حبس از ۳ تا ۵ سال محکوم خواهد شد.

هـ در صورتی که عمل مرتکب غیر از موارد فوق باشد، مرتکب به حبس از ۱ تا ۳ سال محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- در صورتی که عبور دهنده از کارکنان دولت و مؤسسات وابسته به دولت باشد و با سوءاستفاده از سمت خود مرتکب این عمل شده باشد علاوه بر مجازاتهای فوق به انفصال دائم از خدمت دولتی محکوم می‌گردد.

تبصره ۲- علاوه بر مجازاتهای مقرر کلیه اموالی که از این طریق به دست آمده است طبق بند ۳ ماده ۵ قانون مجازاتهای اسلامی و قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی مصوب مجلس شورای اسلامی عمل خواهد شد.

ماده ۲- قانون تشدید مجازات عبور دهندگان اشخاص غیرمجاز از مرز مصوب ۱۳۴۴ و اصلاحات بعدی و قوانین مغایر با ماده و تبصره‌های فوق ملغی است.

ماده ۳- ماده ۳۴ قانون گذرنامه مصوب اسفند ۱۳۵۱ به کیفیت زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۳۴- هر ایرانی که بدون گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه از کشور خارج شود به حبس از ۱ تا ۲ سال یا پرداخت جزای نقدی از یکصد هزار ریال تا پانصد هزار ریال محکوم خواهد شد.

ماده ۴- ماده ۳۵ قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱ به ترتیب زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۳۵- هر ایرانی که از نقاط غیرمجاز وارد کشور شده یا از کشور خارج شود به دو ماه تا یک سال حبس و یا جریمه نقدی از یکصد هزار ریال تا پانصد هزار ریال محکوم می‌گردد.

ماده ۵- عبارت زیر به عنوان ماده ۳۵ مکرر و تبصره آن به قانون گذرنامه الحاق می‌شود:

ماده ۳۵ مکرر- هر ایرانی که بدون داشتن گذرنامه یا اسناد در حکم گذرنامه بخواهد از مرز غیرمجاز خارج شود و به هنگام عبور دستگیر گردد به یک ماه تا یک سال حبس یا پنجاه هزار ریال تا سیصد هزار ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد و چنانچه مرتکب دارای گذرنامه و یا اسناد در حکم گذرنامه باشد، به حبس از یک تا شش ماه یا جزای نقدی از پنجاه هزار ریال تا دویست هزار ریال محکوم خواهد شد.

تبصره- کسانی که به تبع اغنام و احشام یا سوءنیت مرتکب عبور غیرمجاز از مرز شده باشند به مجازات فوق محکوم می‌گردند و صاحب اغنام و احشام که عبور از مرز با علم و اطلاع یا به دستور او بوده برای مدت پنج سال از سکونت در نوار مرزی محروم می‌شود.

ماده ۶- ماده ۱۵ قانون راجع به ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران مصوب اردیبهشت ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی به کیفیت زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۵- اشخاص ذیل به حبس تعزیری از یک تا سه سال و یا به جزای نقدی از پانصد هزار تا سه میلیون ریال محکوم می شوند مگر اینکه جرم آنها مشمول قوانینی گردد که مجازات سخت تری معین کرده باشد:

۱- هرکس گذرنامه یا جواز اقامت یا جواز عبور جعل کند و یا با علم به مجعول بودن از آنها استفاده کند و یا این قبیل اوراق مجعوله را برای دیگری تحصیل نماید.

۲- هرکس عمداً در نزد مأمورین ذی دخل برای تحصیل تذکره و یا جواز اقامت و یا جواز عبور شهادت کذب داده و یا اظهارات خلاف واقع نماید و یا موضوعاتی را که در تشخیص تابعیت مؤثر است کتمان نماید و یا گذرنامه و یا جواز اقامت و یا جواز عبور و یا ورقه هویتی که به وسائل مزبور تحصیل شده است عمداً از آنها استفاده کند.

۳- هرکس عمداً بدون داشتن اسناد و جواز لازم از مرز ایران عبور کند و همچنین هرکس که از راه های غیر مجاز و یا مرزهای ممنوعه عبور نماید.

۴- هرکس که برای اثبات هویت و یا تابعیت خود از اسناد یا اوراق و یا ورقه هویت متعلق به دیگری استفاده کند و هرکس برای اثبات تابعیت و یا هویت یک نفر خارجی اسناد و اوراق و یا ورقه هویت متعلق به خود یا غیر را به دیگری بدهد.

۵- هرکس که برای فرار از اجرای تصمیم اخراج که درباره او اتخاذ شده است، مخفی شود و یا پس از اخراج شدن از ایران مجدداً بدون اجازه به خاک ایران مراجعت کند.

۶- هرکس در یکی از اعمال مذکوره فوق شرکت یا معاونت کرده باشد.

۷- هرکس برای استفاده از حقوقی که به موجب این قانون و یا آیین نامه های مربوطه به آن می توان تحصیل نمود در خارج از کشور مرتکب یکی از اعمال مذکوره در بندهای ۱ و ۲ و ۴ این ماده بشود پس از آمدن به ایران در صورتی که در خارج از کشور به موجب حکم قطعی محکوم و مجازات نشده باشد تعقیب و مجازات خواهد شد.

تبصره ۱- شروع به ارتکاب جرمهای مذکوره در این ماده در حکم ارتکاب خواهد بود.

تبصره ۲- خارجیانی که به تبع اغنام و احشامشان وارد خاک ایران شوند، علاوه بر ضبط احشام به نفع دولت ایران به پنج ماه تا یک سال حبس یا ۳۰/۰۰۰ تا ۸۰/۰۰۰ ریال جزای نقدی محکوم خواهند شد و در صورتی که بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت همسایه عهدنامه ای منعقد شده باشد بر اساس آن عمل خواهد شد.

ماده ۷- در تعیین مجازات مذکور در این قانون توسط قاضی باید شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و تأدیب رعایت گردد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هفت ماده و پنج تبصره در جلسه روز پنجشنبه مورخ چهاردهم مهر ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۵۸۲

تاریخ: ۱۳۶۷/۷/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۶۷- ق مورخ ۱۳۶۷/۷/۲۱ و شماره ۱۴۷۵- ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۲ و پیرو نامه شماره ۴۰۷۵ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۰؛ «لایحه مجازات عبور دهندگان اشخاص غیرمجاز از مرزهای کشور و اصلاح بعضی از مواد قانون گذرنامه و قانون ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران»^(۱) پس از ایراد مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۰ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز پنجشنبه چهاردهم مهر ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

محمد محمدی گیلانی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه الحاق دو تبصره به ماده ۴۳ قانون توزیع عادلانه آب با موازین شرع

شماره: ۱۴۹۹-ق

تاریخ: ۶۴/۵/۷

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۹۹۲ مورخ ۱۳۶۳/۸/۱۳ دولت در خصوص نحوه پرداخت بهای اراضی واقع در مسیر شبکه های آبیاری و زهکشی که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۵/۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - تبصره های ذیل به ماده ۴۳ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی^(۱) اضافه می گردد:

تبصره ۱- در مواردی که دولت قادر به پرداخت به صورت نقدی نیست می تواند قسطی پرداخت نماید.

تبصره ۲- به وزارتین کشاورزی و نیرو اجازه داده می شود در مواردی که اراضی، مستحقات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و زهکشی واقع و زمین هایی که در اجرای طرح غیر قابل استفاده می شود با توافق مالک از زمین هایی که در اثر اجرای طرح قابل کشت شده یا بشود و یا زمین های مواتی که آماده واگذاری است و یا در مقابل حق اشتراک از شبکه آبیاری به افراد مزبور داده شود و مابه التفاوت ناشی از بهای زمین حق اشتراک به صورت اقساطی پرداخت نمایند.

۱. ماده ۴۳ قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶): در موارد ضرورت اراضی، مستحقات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و خطوط آبرسانی واقع باشند با رعایت حریم مورد نیاز در اختیار دولت قرار می گیرند و قیمت عادله با توجه به خسارت وارده به مالکین شرعی پرداخت می شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنجشنبه سوم مرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۱۳۰ مکرر

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۴۹۹/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۷؛ «لایحه الحاق دو تبصره به ماده ۴۳ قانون توزیع عادلانه آب» مصوب ۱۳۶۴/۵/۳ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر آقایان فقهاء به شرح زیر اعلام می شود: چون پرداخت بهای زمین به طور قسطی بدون موافقت مالک شرعی نیست تبصره یک حذف شود.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۶۷۱-ق

تاریخ: ۶۴/۸/۱۶

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۱۴۹۹/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۷ و عطف به نامه شماره ۴۱۳۰ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۳ در خصوص لایحه الحاق دو تبصره به ماده ۴۳ قانون توزیع عادلانه آب که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۸/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - تبصره‌های ذیل به ماده ۴۳ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی اضافه می‌گردد:

تبصره ۱- در مواردی که دولت قادر به پرداخت به صورت نقدی نیست می‌تواند با توافق مالک به شکل قسطی پرداخت نماید.

تبصره ۲- به وزارتین کشاورزی و نیرو اجازه داده می‌شود در مواردی که اراضی، مستحذات، اعیانی و املاک متعلق به اشخاص که در مسیر شبکه آبیاری و زهکشی واقع و زمین‌هایی که در اجرای طرح غیر قابل استفاده می‌شود با توافق مالک از زمین‌هایی که در اثر اجرای طرح قابل کشت شده یا بشود و یا زمین‌هایی مواتی که آماده واگذاری است و یا در مقابل حق اشتراک از شبکه آبیاری به افراد مزبور داده شود و مابه‌التفاوت ناشی از بهای زمین حق اشتراک به صورت اقساطی پرداخت نمایند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه‌شنبه چهاردهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۴۸۴۶

تاریخ: ۱۳۶۴/۸/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۷۱- ق مورخ ۱۳۶۷/۸/۱۶؛ «لایحه الحاق دو تبصره به ماده ۴۳ قانون توزیع عادلانه آب»^(۱) پس از اظهار نظر شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۴ اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه افزایش مالیات مشاغل با موازین شرع

شماره: ۱۵۰۴-ق

تاریخ: ۶۴/۵/۱۳

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۱۹۰ مورخ ۱۳۶۳/۳/۱ دولت در خصوص نحوه افزایش مالیات مشاغل که یک فوریت آن در جلسه علنی مورخ ۱۳۶۴/۴/۱۳ تصویب شده بود، در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۵/۱۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - از اول دی ماه ۱۳۶۴ ارائه هر نوع خدمات توسط وزارتخانه های بازرگانی، صنایع، صنایع سنگین و معادن و فلزات و شرکتها و مؤسسات تابعه و وابسته به آنها و مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی و همچنین بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به واحدهای شغلی مشمول مواد ۵۹ و ۶۳ قانون مالیاتهای مستقیم مصوب اسفند ماه ۱۳۴۵ و اصلاحیه های بعدی و نیز دریافت سهمیه از شرکتهای تعاونی تهیه و توزیع منوط به داشتن کارت شناسایی مالیاتی و ارائه آن می باشد. شرکت مخابرات جمهوری اسلامی ایران و شرکتها و سازمان های برق و آب منطقه ای و نفت و گاز مکلف اند حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ اعلام وزارت امور اقتصاد و دارایی خدمات خود را نسبت به واحدهای شغلی مشمول مواد فوق الذکر که در موعد مقرر به تکالیف مذکور در تبصره یک این ماده عمل نمایند قطع کنند.

تبصره ۱- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است برای مؤدیان موضوع این ماده که تا پایان آذر ماه ۱۳۶۴ به ترتیب زیر عمل کنند کارت شناسایی مالیاتی صادر و به آنها تسلیم نماید:

الف - مالیاتهای قطعی شده لغایت عملکرد سال ۱۳۶۲ را پرداخت یا ترتیب پرداخت آن را بدهند.

ب - ۵۰٪ مالیاتهای مطالبه شده قطعی نشده لغایت عملکرد سال ۱۳۶۲ را با احتساب پرداختی قبلی به صورت علی الحساب پرداخت یا ترتیب پرداخت آن را بدهند.

تبصره ۲ - مسؤولانی که بنا به اعلام وزارت امور اقتصاد و دارایی از اجرای تکلیف مقرر در این قانون خودداری نمایند در صورتی که مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری باشند طبق قانون مذکور و در غیر این صورت به حکم مراجع قضایی به مجازاتهای مقرر محکوم خواهند شد. در هر دو مورد فوق الذکر چنانچه عدم اجرای تکلیف مقرر در این قانون سبب ورود خسارت به دولت شده باشد، به حکم مراجع قضایی مسؤول جبران خسارت وارده نیز خواهند بود.

تبصره ۳ - وزارت امور اقتصادی و دارایی می تواند در مورد مشاغلی که مکلف به نگاهداری دفاتر قانونی نیستند مالیات هر یک از سنوات عملکرد سال ۱۳۶۰ و بعد را در صورتی که تا تاریخ تصویب این قانون به مرحله قطعیت نرسیده باشد و مؤدیان موضوع آن مشاغل دارای اتحادیه یا صنفی باشند با نظر اتحادیه و در غیر این صورت رأساً به طور مقطوع تعیین و وصول نماید و در مواردی که معلوم شود مؤدی در مدتی از سال فعالیت نداشته است و این امر مورد تأیید هیأت سه نفری موضوع ماده ۹ لایحه قانونی راجع به اصلاح پاره ای از مواد قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب جمهوری اسلامی قرار گیرد مالیات مربوط با احتساب معافیت مقرر به نسبت مدت اشتغال وصول خواهد شد.

تبصره ۴ - مهلت تسلیم اظهارنامه مالیاتی و پرداخت عملکرد سال ۱۳۶۳ مؤدیان موضوع ماده ۶۳ قانون مالیاتهای مستقیم مصوب اسفند ماه ۱۳۴۵ و اصلاحیه های بعدی به مدت یک ماه تمدید می شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه روز یکشنبه سیزدهم مرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۱۶۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۱۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۵۰۴-ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۳؛ «لایحه نحوه وصول مالیات مشاغل» مصوب جلسه علنی یکشنبه سیزدهم مرداد شصت و چهار مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مفصلاً مورد بحث و بررسی قرار گرفت اینک نظریه شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

با توجه به اینکه مطابق بودن قوانین مالیاتی دوره طاغوت با موازین شرع و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از طریق مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان محرز نشده بررسی این ترتیبات در ارتباط با آن قوانین از سوی شورای نگهبان موجه نیست. لازم به ذکر است که صرف نظر از این اشکال در این قانون بعض موارد وجود دارد که فی حد نفسه نیز مورد اشکال است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

توضیحات (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۷۲۸۴/۵۸/م.د

تاریخ: ۶۴/۵/۱۶

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۱۶۱ مورخ ۶۴/۵/۱۴ لطفاً به نکات زیر توجه فرمائید:

- ۱- چون در این نامه اظهارنظری نسبت به مصوبه مجلس شورای اسلامی نشده پس از گذشت مهلت قانونی ممکن است تکلیف اینجانب ابلاغ مصوبه باشد.
- ۲- اگر منظور از این نامه رد کردن مصوبه باشد به این دلیل که صحت قوانین پایه این مصوبه برای آن شورای محترم محرز نیست این فتح باب خطرناکی برای نظام اسلامی است زیرا روشن است که اکثر قوانین نظام گذشته از این جهت وضع مشابهی دارند و بیشتر مصوبات مجلس در رابطه با آنها است.

- ۳- اگر این استدلال برای رد مصوبه کافی است چرا مثلاً قانون بودجه کل کشور که بر اساس همین قوانین جاری تنظیم می شوند مورد تأیید قرار می گیرد.
- ۴- هر چه باشد آن قوانین امروز در جامعه ما مطاع و محور عمل ما است و شما می دانید که اصلاح آنها در زمان محدودی عملی نیست.
- ۵- شما اطلاع دارید که کل قوانین مالیات در مجلس شورای اسلامی در دست بررسی است و برای تأیید در آینده به شورای نگهبان ارجاع خواهد شد.
- ۶- خواهشمند است اگر مخالفتی با قانون اساسی یا شرع مقدس در این مصوبه با قطع نظر از قوانین مالیات جاری فعلی می بینید مرقوم فرمائید.
- در خاتمه اگر درباره مسئله مورد تذکر این نامه ابهامی می بینید از مقام محترم رهبری کسب تکلیف فرمائید و توجه داشته باشید که اگر این باب اعتراض به مصوبات مجلس باز شود ناچاریم به کلی مجلس را تعطیل کنیم.

اکبر هاشمی رفسنجانی

رئیس مجلس شورای اسلامی

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۴۲۰۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۲۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۷۲۸۴/۵۸۰/م.د مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۶ و پیرو نامه شماره ۶۱۴۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴؛ توضیحاً خاطر شریف را مستحضر می دارد همانطور که در بند ۲ نامه اشاره فرموده اید منظور از نامه شمار ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴ این شورا اعلام رد مصوبه بر اساس این دلیل است که قانون طاغوتی مالیاتهای مستقیم که بیش از سیصد ماده است و کل لایحه نحوه وصول مالیات مشاغل در ارتباط با آن و حاکمیت قانونی آن است فی حد نفسه و اصالتاً اعتبار شرعی ندارد مگر آنکه با تصویب مجلس شورای اسلامی طبق اصل ۷۲^{۱)} و تأیید شورای نگهبان شرعی و لازم الاجرا شود.

۱. اصل هفتاد و دوم: مجلس شورای اسلامی نمی تواند قوانینی وضع کند که با اصول و احکام مذهب رسمی کشور یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد. تشخیص این امر به ترتیبی که در اصل نود و ششم آمده بر عهده شورای نگهبان است.

علی‌هذا پیش از کسب اعتبار شرعی قانون پایه اظهارنظر در این لایحه موجه نیست بدیهی است فرق است بین قانونی که کمافی‌السابق اجرا می‌شود و لغو و یا اصلاح آن تحت بررسی است و قانون طاغوتی که پایه پیشنهادی مجلس قرار می‌گیرد که در صورت دوم قبل از اینکه قانون پایه در نظام جمهوری اسلامی کسب اعتبار کرده باشد نمی‌توان به طور فرعی در جهت کامل کردن حاکمیت آن لایحه یا طرحی را تصویب نمود.

به هر حال مقصود از نامه شماره ۴۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۴ رد مصوبه است و از این نظر هیچ باب خطرناکی به روی نظام فتح نخواهد شد و قیاس قانون بودجه به این از جهات متعدد مع‌الفارق است که من جمله از فوارق آن این است که هدف از قانون بودجه حاکمیت دادن به قوانین دیگر و تأیید بر اجرای آنها نیست فقط در ارتباط با قوانین مورد عمل دخل و خرج کشور را تعیین می‌نماید، به خلاف مثل این قانون که هدف صریح و مستقیم و کل محتوای آن حاکمیت دادن قانون طاغوتی و اجرای آن است.

در خاتمه لازم می‌دانم از باب اینکه ذکر نعمتهای الهیه موجب بقای نعمت و زیاد شدن آن است عرض کنم در دوره طاغوت مجلس فرمایشی به اصطلاح شورای ملی با ملاک‌ها و معیارهایی که به طور کامل ضد ملاک‌ها و معیارهای مقدس مجلس شورای اسلامی بود آن مجلس نه فقط نسبت به انطباق قوانین با موازین شرع و فقه اسلام بی‌تفاوت و لابه شرط بود بلکه الغای رسمی احکام شرع و مطرح نبودن حلال و حرام الهی را کاملاً نصب‌العین قرار داده و در این رابطه بود که قوانین هرچه بیشتر غربی و غیراسلامی را به تصویب می‌رساند.

ولی در این مجلس اسلامی الحمدلله از برکت انقلاب اسلامی به موجب قانون اساسی و تأکیدات بلیغ و مکرر رهبر معظم انقلاب پایه اساس و احکام شرع مقدس و تجدید و تحکیم شخصیت اسلامی کشور است و امید است با دقتها و مراقبتهایی که از سوی مجلس شورای اسلامی و نمایندگان محترم انجام می‌شود قوانینی به تصویب می‌رسد که این ایمان را در جامعه مسلمان و متعهد و انقلابی ما رسوخ دهد که قوانین نسخه دوم فقه سنتی است یقیناً اکثریت قریب به اتفاق جامعه خود را متعهد می‌دانند که در اجرای آن با مجریان همکاری لازم را می‌نماید، در پرداخت بدهی‌ها به دولت خود را مدیون شرعی و مدیون اسلام می‌شمارند.

آنچه مسلم است جلب اعتماد مردم و پرهیز از موجبات ضعف ایمان به این اصالت اسلامی کارساز است ایمانی که تاکنون انقلاب عظیم اسلامی را از خطرات بزرگ و از پا درآورنده نجات داده پیروز نموده است.

بنابراین از شخص جنابعالی که امروز یکی از بزرگترین و پرمسئولیت‌ترین مقامات نظام را عهده‌دار می‌باشید توقع این است که شورای نگهبان را در همکاری با خودتان در پیشبرد اهداف اصولی یاری نمایید و توجه داشته باشید که هر چه بیشتر بر احکام شرع محافظت اظهار شود اگر چه در کوتاه مدت زحمات و خساراتی هم به بار آورد در درازمدت بیش از اینها ثمرات نگهدارنده و سازنده خواهد داشت.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

توضیحات (مرحله دوم) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۸۹۱۲/د.م

تاریخ: ۶۴/۸/۱۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه‌های شماره ۴۲۰۲ مورخ ۶۴/۵/۲۰ و ۴۱۶۱ مورخ ۶۴/۵/۱۴ موضوع در جلسه رسمی مجلس مطرح شد به دلیل اینکه موارد اشکال شورای نگهبان که در ذیل نامه ۴۱۶۱ مورخ ۶۴/۵/۱۴ به طور مبهم آمده و در مذاکرات بین کمیسیون و شورای نگهبان به طور مشروح بیان شده لازم است در نامه رسمی شورای نگهبان به مجلس قید شود لایحه را که ماند تا اینکه نظرات شورا به طور رسمی به مجلس برسد. خواهشمند است سریعاً نظرات شورای محترم نگهبان را که به طور مبهم در ذیل نامه آمده به صورت مشخص ارسال دارید تا رفع اشکالات بشود.

اکبر هاشمی رفسنجانی

رئیس مجلس شورای اسلامی

نظریه (مرحله سوم) شورای نگهبان

شماره: ۴۸۲۶

تاریخ: ۱۳۶۴/۹/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۸۹۱۲/۲۵۰/د.م مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۴ و شماره

۵۸۰/۱۷۲۸۴/د.م مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۶ و شماره ۱۵۰۴/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۳ و پیرو نامه شماره ۴۱۶۱ مورخ ۶۴/۵/۱۴ و شماره ۴۲۰۲ مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۰؛ نظر اکثریت فقهای شورای نگهبان در مواردی که در ذیل نامه شماره ۴۱۶۱ مورخ ۶۴/۵/۱۴ اشاره شده است به شرح ذیل است:

- ۱- اطلاق منوط بودن ارائه هر نوع خدمات از لحاظ اینکه شامل خدمات عمومی که با فعالیتهای شغلی ارتباط ندارد می شود،
- ۲- الزام کلیه صاحبان مشاغل به دریافت کارت شناسایی مالیاتی اگر چه رأساً خود را مشمول مالیات ندانند،
- ۳- الزام بر پرداخت مالیات قطعی نشده،
- ۴- قبول تشخیص یک طرفه در صورتی که مؤدی دارای اتحادیه صنفی نباشد با موازین شرع مغایرت دارد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۸۴۹-ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۱۴

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۱۵۰۴ مورخ ۶۴/۵/۱۳ و عطف به نامه شماره ۴۸۲۶ مورخ ۱۳۶۴/۹/۶ لایحه نحوه وصول مالیات مشاغل مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۱۰/۱۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است برای مؤدیان موضوع ماده ۵۹

و ماده ۶۳ (اصلاحی مصوب ۱۳۶۱/۷/۲۹) قانون مالیاتهای مستقیم که تا پایان بهمن ماه سال ۱۳۶۴ مالیاتهای قطعی شده لغایت عملکرد سال ۱۳۶۲ را پرداخت یا ترتیب پرداخت آن را بدهند کارت شناسایی مالیاتی صادر و به آنها تسلیم نماید.

تبصره ۱- مهلت اعتبار کارت شناسایی مالیاتی یک سال از تاریخ صدور است و تمدید آن منوط به پرداخت یا ترتیب پرداخت مالیاتهای قطعی شده تا تاریخ تمدید خواهد بود.

تبصره ۲- در صورتی که مؤدیان مشمول این قانون در موعد مقرر به تکلیف مذکور در متن ماده و تبصره (۱) در مورد پرداخت یا ترتیب پرداخت مالیاتهای قطعی شده عمل ننمایند ارائه خدمات در ارتباط مستقیم با فعالیتهای شغلی و نیز انجام معامله با آنها توسط وزارتخانه و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و سازمانها و شرکتهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و همچنین اعطای سهمیه توسط اتحادیههای صنفی و شرکتهای تعاونی تهیه و توزیع به مؤدیان مزبور با اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی حسب مورد قطع و یا ممنوع خواهد شد.

تبصره ۳- مسؤولانی که بنا به اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی از اجرای تکلیف مقرر در این قانون خودداری نمایند در صورتی که مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری باشند طبق قانون مذکور و در غیر این صورت به حکم مراجع قضایی به مجازاتهای مقرر محکوم خواهند شد. در هر دو مورد فوق الذکر چنانچه عدم اجرای تکلیف مقرر در این قانون سبب ورود خسارت به دولت شده باشد به طوری که موجب ضمان شود، به حکم مراجع قضایی مسؤول جبران خسارت وارده نیز خواهند بود.

تبصره ۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی می تواند در مورد مشاغلی که مکلف به نگاهداری دفاتر قانونی نیستند با احتساب معافیههای مقرر، مالیات هر یک از سنوات عملکرد سال ۱۳۶۰ و بعد را در صورتی که تا تاریخ تصویب این قانون به مرحله قطعیت نرسیده باشد و مؤدیان موضوع آن مشاغل دارای اتحادیه یا صنفی باشند با نظر اتحادیه به طور مقطوع تعیین و وصول نماید و در مواردی که معلوم شود مودی در مدتی از سال فعالیت نداشته است و این امر مورد تأیید هیأت سه نفری موضوع ماده ۹ لایحه قانونی راجع به اصلاح پاره ای از مواد قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب جمهوری اسلامی قرار گیرد مالیات مربوط به نسبت مدت اشتغال وصول خواهد شد. لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه روز پنجشنبه دوازدهم

دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۲۳۶

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۰/۱۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۴۹- ق مورخ ۱۳۶۷/۱۰/۱۴؛ «لایحه نحوه وصول مالیات مشاغل»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان جلسه روز پنجشنبه دوازدهم دی ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه بودجه ارزی سال ۱۳۶۴ کل کشور با موازین شرع

شماره: ۱۵۲۰-ق

تاریخ: ۶۴/۵/۱۲

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۷۸۶۰ مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۳۰ دولت در خصوص بودجه ارزی سال ۱۳۶۴ که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۵/۱۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به دولت اجازه داده می شود در سال ۱۳۶۴ از محل دریافت های ارزی کشور طی همین سال و حداکثر تا مبلغ پانزده هزار میلیون (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) دلار به شرح جداول پیوست با رعایت مفاد این قانون و قانون پولی و بانکی کشور و سایر قوانین مربوط نسبت به تخصیص ارز اقدام نماید.

تبصره ۱-.... (۱)

تبصره ۱۶- از تاریخ تصویب این قانون خریدهای خارجی در خصوص تعرفه های ۳۹/۰۱، ۳۹/۰۲، ۴۰/۱۱، ۷۳/۰۷، ۷۳/۱۰، ۷۳/۱۱، ۷۳/۱۳، ۷۳/۱۵، ۷۳/۱۸، ۷۶/۰۱، ۸۴/۳۶، ۸۴/۳۷، ۸۴/۴۵ و ۸۴/۵۶ زیر نظر شورایی مرکب از نمایندگان تام الاختیار وزارتخانه های بازرگانی، صنایع سنگین، معادن و فلزات، نفت و بانک مرکزی و شرکت دولتی بازرگانی ایران صورت می گیرد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و هجده تبصره و دو جدول در جلسه روز سه شنبه پانزدهم مرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

۱. برای اختصار فقط به متن تبصره مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۸۳۶ مورخ ۱۳۶۴/۷/۲۵.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۱۹۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۵/۲۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۵۲۰/ق مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۶؛ «لایحه بودجه ارزی سال ۱۳۶۴ کل کشور» مصوب جلسه روز سه شنبه ۱۳۶۴/۵/۱۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. اینک نظر شورای نگهبان به شرح زیر اعلام می شود:

اطلاق تبصره ۱۶ در خصوص تعرفه هایی که زیر نظر شوری قرار می گیرد نظر به اینکه محدوده نظارت شورای پیش بینی شده در این تبصره نسبت به بخش خصوصی مشخص نیست از لحاظ موازین شرعی به تأیید فقها نرسید.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۵۷۷-ق

تاریخ: ۶۴/۷/۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۱۹۲ مورخ ۱۳۶۴/۵/۲۰ و پیرو نامه شماره ۱۵۲۰/ق مورخ ۶۴/۵/۱۶ در خصوص لایحه بودجه ارزی سال ۱۳۶۴ کل کشور، تبصره ۱۶ آن مجدداً در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۷/۲ مجلس شورای اسلامی مطرح و با اصلاحی به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

تبصره ۱۶- از تاریخ تصویب این قانون خریدهای خارجی دولتی، در خصوص تعرفه های

۷۳/۱۸، ۷۳/۱۵، ۷۳/۱۳، ۷۳/۱۱، ۷۳/۱۰، ۷۳/۰۷، ۴۰/۱۱، ۳۹/۰۲، ۳۹/۰۱، ۷۶/۰۱، ۸۴/۳۶، ۸۴/۳۷، ۸۴/۴۵ و ۸۴/۵۶ زیر نظر شورایی مرکب از نمایندگان تام‌الاختیار وزارتخانه‌های بازرگانی، صنایع، صنایع سنگین، معادن و فلزات، نفت و بانک مرکزی و شرکت دولتی بازرگانی ایران صورت می‌گیرد.

مسئول پاسخگویی به مجلس شورای اسلامی، وزیر بازرگانی خواهد بود.

تبصره فوق در جلسه روز سه‌شنبه دوم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۴۵۸۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۷/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۵۷۷/ق مورخ ۱۳۶۷/۷/۷ تبصره ۱۶؛ «لایحه بودجه ارزی سال ۱۳۶۴ کل کشور»^(۱) که در جلسه ۱۳۶۴/۷/۲ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح الحاق ماده واحده به قانون روابط موجر و مستأجر با موازین شرع

شماره: ۱۵۵۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۶/۲۷

شورای محترم نگهبان

طرح الحاق ماده واحده به قانون روابط موجر و مستأجر مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۳ که دو فوریت آن در جلسه علنی مورخ روز یکشنبه ۱۳۶۴/۶/۲۴ تصویب شده است در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۶/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن بنا به ضرورت با بیش از دو سوم آرای عده حاضر به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - تبصره زیر به عنوان تبصره ۱ به ماده ۹ قانون روابط موجر و مستأجر مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۳ مجلس شورای اسلامی الحاق و تبصره ماده به عنوان تبصره ۲ قرار می گیرد:

تبصره ۱- در مواردی که دادگاه صدور حکم تخلیه اماکن آموزشی را به علت کمبود جای مناسب موجب عسر و حرج تشخیص دهد دادگاه مکلف است تا رفع عسر و حرج از صدور حکم خودداری کند و این قانون از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه شنبه بیست و ششم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۴۸۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۶/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۵۴۰/ق مورخ ۱۳۶۴/۶/۲۴^(۱)؛ «طرح دو فوریتی الحاق ماده

۱. دوتامه مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه)، پاورقی صفحه ۳۰).

واحد به قانون روابط موجر و مستأجر» که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۶/۲۶ مجلس شورای اسلامی با حضور اعضای شورای نگهبان به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می شود:

با توجه به اینکه تبصره مصوبه بر اساس فرمان حضرت امام مدظله و به موجب ضرورت تصویب شد تعیین مدت ضرورت بر حسب فرمان معظم له لازم است و بدون آن با موازین شرعی مغایر است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۵۵۳-ق

تاریخ: ۶۴/۶/۳۰

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۴۸۲ مورخ ۱۳۶۴/۶/۲۶ و پیرو نامه ۱۵۵۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۶/۲۷ در خصوص طرح الحاق ماده واحد به قانون روابط موجر و مستأجر مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۳ که دو فوریت آن در جلسه علنی مورخ روز یکشنبه ۱۳۶۴/۶/۲۴ تصویب شده است مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۶/۲۸ مجلس شورای اسلامی مطرح و به مدت پنج سال بنا به ضرورت با بیش از دوسوم آرای عده حاضر به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحد - تبصره زیر به عنوان تبصره ۱ به ماده ۹ قانون روابط موجر و مستأجر مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۳ مجلس شورای اسلامی الحاق و تبصره ماده به عنوان تبصره ۲

قرار می‌گیرد:

تبصره ۱- در مواردی که دادگاه صدور حکم تخلیه اماکن آموزشی را به علت کمبود جای مناسب موجب عسر و حرج تشخیص دهد دادگاه مکلف است تا رفع عسر و حرج به مدت پنج سال از صدور حکم خودداری کند و این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنج‌شنبه بیست و هشتم شهریور ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۴۵۲۳

تاریخ: ۱۳۶۴/۶/۳۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۵۵۶- ق مورخ ۱۳۶۴/۶/۳۰ و شماره ۱۵۵۳/ ق مورخ ۱۳۶۴/۶/۲۷ و پیرو نامه شماره ۴۴۸۲ مورخ ۱۳۶۴/۶/۲۶؛ «طرح الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۱ ماده ۹ قانون روابط موجر و مستأجر مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۳»^(۱) که با توجه به ایراد شورای نگهبان در جلسه روز پنجشنبه ۶۴/۶/۲۸ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با عنایت به فرمان امام خمینی مدظله‌العالی در خصوص تشخیص ضرورت توسط مجلس شورای اسلامی به اکثریت آرا مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه الحاق یک تبصره به ماده چهار قانون برقراری حقوق وظیفه
از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران
و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی
و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی
و اصلاح ماده ۱۰ آن با قانون اساسی

شماره: ۱۶۱۰-ق

تاریخ: ۶۴/۷/۱۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۶۱۶ مورخ ۱۳۶۳/۵/۱۴ دولت در خصوص الحاق یک تبصره به
ماده چهار قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان
و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین
جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی و
اصلاح ماده ۱۰ آن که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۷/۱۱ مجلس شورای اسلامی
با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون
اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به موجب این قانون دو تبصره به شرح زیر به عنوان تبصره ۱ و ۲ به ماده ۴
قانون برقراری حقوق وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران
و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی
مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی الحاق و تبصره ۱ و ۲ ماده مزبور به
تبصره های ۳ و ۴ تغییر ماده ۱۰ قانون مزبور به ترتیب زیر اصلاح می گردد:

الف - تبصره ۱ - کارکنان رسمی و یا ثابت دولت که واجد شرایط احراز پست مورد تصدی
نبوده و به علل مندرج در ماده یک این قانون معلول و از کارافتاده و یا شهید شده یا
باشوند، در اولین طبقه شغلی پست مورد تصدی رشته شغلی مربوط و یا رشته های

مشابه قرار گرفته و حقوق آنان طبق مقررات بر این اساس تعیین خواهد شد.

تبصره ۲- کلیه کارکنان رسمی و یا ثابت دولت که به علل مندرج در ماده یک این قانون معلول، از کارافتاده و یا شهید شده یا بشوند به یک گروه بالاتر از گروه استحقاقی خود ارتقا و حقوق وظیفه یا مستمری آنان بر اساس گروه جدید تعیین و برقرار می‌گردد.

ب- ماده ۱۰ اصلاحی - حقوق وظیفه موضوع این قانون بودن در نظر گرفتن افزایش موضوع ماده ۵ در هیچ مورد از یک‌دوم حداکثر جدول حقوق موضوع ماده ۳۲ قانون استخدام کشوری و اصلاحات بعدی آن کمتر نخواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنجشنبه یازدهم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۶۳۷

تاریخ: ۱۳۶۴/۷/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۱۰/ق مورخ ۱۳۶۴/۷/۱۵؛ «لایحه الحاق یک تبصره به ماده چهار قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی و اصلاح ماده ۱۰ آن» مصوب پنجشنبه ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به شرح زیر اظهار نظر می‌شود:

نسبت به تبصره ۲ ماده واحده با توجه به تذکر کتبی بعض نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و تطبیق لایحه مصوبه با لایحه تقدیمی دولت چون تبصره مذکور در لایحه تقدیمی وجود نداشته است با اصل ۷۵ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. اصل هفتاد و پنجم: طرحهای قانونی و پیشنهادهای و اصلاحاتی که نمایندگان در خصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه عمومی می‌انجامد در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد.

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۰۶-ق

تاریخ: ۶۴/۱۱/۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۶۳۷ مورخ ۱۳۶۴/۷/۲۴. لایحه الحاق دو تبصره به ماده چهار قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی و اصلاح ماده ۱۰ آن که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی با حذف تبصره ۲ و اصلاح عنوان به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به موجب این قانون یک تبصره به شرح زیر به عنوان تبصره ۱ به ماده ۴ قانون برقراری حقوق وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی الحاق و تبصره ۱ و ۲ ماده مزبور به تبصره های ۲ و ۳ تغییر و ماده ۱۰ قانون مزبور به ترتیب زیر اصلاح می گردد:

تبصره ۱- کارکنان رسمی و یا ثابت دولت که واجد شرایط احراز پست مورد تصدی نبوده و به علل مندرج در ماده یک این قانون معلول و از کارافتاده و یا شهید شده یا بشوند، در اولین طبقه شغلی پست مورد تصدی رشته شغلی مربوط و یا رشته های مشابه قرار گرفته و حقوق آنان طبق مقررات بر این اساس تعیین خواهد شد.

ماده ۱۰ اصلاحی - حقوق وظیفه موضوع این قانون بدون در نظر گرفتن افزایش موضوع ماده ۵ در هیچ مورد از یک دوم حداکثر جدول حقوق موضوع ماده ۳۲ قانون استخدام کشوری و اصلاحات بعدی آن کمتر نخواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره و ماده اصلاحی در جلسه روز یکشنبه ششم بهمن ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است..

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۴۲۹

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۰۶-ق مورخ ۱۳۶۷/۱۱/۸ و پیرو نامه شماره ۴۶۳۷ مورخ ۱۳۶۴/۷/۲۴؛ «لایحه الحاق دو تبصره به ماده چهار قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی و اصلاح ماده ۱۰ آن»^(۱) که مجدداً در جلسه ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی اصلاح با حذف تبصره ۲ به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی با قانون اساسی

شماره: ۱۶۱۱-ق

تاریخ: ۶۴/۷/۱۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۵۷۱۴۶ مورخ ۱۳۶۳/۵/۱۴ دولت در خصوص لایحه احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۷/۱۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است در صورتی که قبل از استخدام سابقه خدمت در نهادهای انقلاب اسلامی داشته باشند سابقه خدمت تمام وقت آنان در نهادهای مزبور از لحاظ پایه یا درجه یا هر عنوان مشابه دیگر و بازنشستگی و وظیفه جزو سوابق خدمت دولتی آنان منظور و محسوب خواهد شد.

تبصره ۱- منظور از خدمت تمام وقت انجام وظیفه برابر ساعات کار مقرر در مورد کارکنان نهاد ذی ربط بوده و مشروط بر آن است که حداقل از ۴۰ ساعت کار در هفته کمتر نباشد.

تبصره ۲- شخصیهایی که بنا بر ضرورت مسائل امنیتی و با نظر نهاد و ارگان متبوع خود

افرادی را به عنوان محافظ خود انتخاب کرده‌اند و این افراد جزو هیچکدام از نیروهای نظامی و انتظامی نیستند در صورتی که مدت خدمتشان کمتر از یک سال نباشد با تأیید ارگان و نهاد مربوطه و شخصیت مورد حفاظت مشمول این قانون خواهند بود.

تبصره ۳- در صورتی که در برخی از مؤسسات موضوع این قانون مقررات در مورد تعیین میزان کسور بازنشستگی یا حق بیمه بابت احتساب سوابق خدمت مزبور وجود نداشته باشد کسور بازنشستگی یا حق بیمه سهم مستخدم بر اساس اولین حقوق خدمت رسمی یا ثابت یا دائم در مؤسسه متبوع محاسبه و توسط مستخدم پرداخت خواهد شد.

ماده ۲- مأموریت کارکنان نهادهای انقلاب اسلامی به دستگاه‌های موضوع ماده یک این قانون با موافقت آنان و دستگاه‌های ذی‌ربط مجاز می‌باشد و حقوق و مزایای آنان در یک مأموریت بر اساس شغلی که در مؤسسه محل مأموریت عهده‌دار خواهند شد از اعتبار مؤسسه مزبور پرداخت خواهد شد.

تبصره - انتصاب کارکنان موضوع این ماده در مؤسسه محل خدمت به پستهای ثابت سازمانی یا مشاغل مستمر و پرداخت حقوق و مزایای آنان با رعایت مقررات مورد عمل در مورد مستخدمین همان مؤسسه صورت می‌گیرد. چنانچه این قبیل مأموران عهده‌دار مشاغل غیرمستمر یا موقت گردند حسب مورد با آنان همانند مستخدمین پیمانی یا موقت یا قراردادی رفتار خواهد شد.

ماده ۳- چنانچه سن اشخاص مذکور در ماده ۱ به لحاظ خدمت در نهادهای انقلاب اسلامی از حداکثر سن مجاز برای استخدام تجاوز نماید، به تعداد سنواتی که در خدمت نهاد بوده‌اند به حداکثر مذکور اضافه می‌گردد تا استخدام آنان بلامانع باشد.

ماده ۴- در اجرای این قانون فهرست نهادهای انقلاب اسلامی توسط هیأت دولت تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۵- آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط سازمان امور اداری و استخدامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر پنج ماده و چهار تبصره در جلسه روز پنجشنبه یازدهم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۶۳۸

تاریخ: ۱۳۶۴/۷/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۱۱/ق مورخ ۱۳۶۴/۷/۱۵؛ «لایحه احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی» مصوب جلسه پنجشنبه ۱۳۶۴/۷/۱۱ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و بدین شرح اظهار نظر می‌شود:

۱- تبصره ۲ ماده یک و همچنین ماده ۳ با توجه به تذکرات بعض نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی و تطبیق لایحه مصوبه با لایحه تقدیمی دولت چون تبصره و ماده مذکور در لایحه تقدیمی وجود نداشته است با اصل ۷۵ قانون اساسی مغایرت دارد.

۲- در ماده ۴ تعیین نهادهای انقلاب اسلامی باید بر اساس ضابطه قانونی باشد و محول کردن آن به هیأت دولت مغایر با قانون اساسی است.»

لطف‌الله صافی
دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۰۵-ق

تاریخ: ۶۴/۱۱/۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۶۳۸ مورخ ۱۳۶۴/۷/۲۴. لایحه احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و سازمان‌های وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است در صورتی که قبل از استخدام سابقه خدمت در نهادهای انقلاب اسلامی داشته باشند سابقه خدمت تمام وقت آنان در نهادهای مزبور از لحاظ پایه یا درجه یا هر عنوان مشابه دیگر و بازنشستگی و وظیفه جزو سوابق خدمت دولتی آنان منظور و محسوب خواهد شد.

تبصره ۱- منظور از خدمت تمام وقت انجام وظیفه برابر ساعات کار مقرر در مورد کارکنان نهاد ذی‌ربط بوده و مشروط بر آن است که حداقل از ۴۰ ساعت کار در هفته کمتر نباشد.

تبصره ۲- در صورتی که در برخی از مؤسسات موضوع این قانون مقررات در مورد تعیین میزان کسور بازنشستگی یا حق بیمه بابت احتساب سوابق خدمت مزبور وجود نداشته باشد کسور بازنشستگی یا حق بیمه سهم مستخدم بر اساس اولین حقوق خدمت رسمی یا ثابت یا دائم در مؤسسه متبوع محاسبه و توسط مستخدم پرداخت خواهد شد.

ماده ۲- مأموریت کارکنان نهادهای انقلاب اسلامی به دستگاه‌های موضوع ماده یک این قانون با موافقت آنان و دستگاه‌های ذی‌ربط مجاز می‌باشد و حقوق و مزایای آنان در مدت مأموریت بر اساس شغلی که در مؤسسه محل مأموریت عهده‌دار خواهند شد از اعتبار مؤسسه مزبور پرداخت خواهد شد.

تبصره - انتصاب کارکنان موضوع این ماده در مؤسسه محل خدمت به پستهای ثابت سازمانی یا مشاغل مستمر و پرداخت حقوق و مزایای آنان با رعایت مقررات مورد عمل در مورد مستخدمین همان مؤسسه صورت می‌گیرد. چنانچه این قبیل مأموران عهده‌دار مشاغل غیرمستمر یا موقت گردند حسب مورد با آنان همانند مستخدمین پیمانی یا موقت یا قراردادی رفتار خواهد شد.

ماده ۳- چنانچه سن اشخاص مذکور در ماده ۱ به لحاظ خدمت در نهادهای انقلاب اسلامی از حداکثر سن مجاز برای استخدام تجاوز نماید با پرداخت کسور بازنشستگی سهم دولت توسط مستخدم بابت سنوات مازاد بر سن مجاز، به تعداد سنواتی که در خدمت نهاد بوده‌اند به حداکثر مذکور اضافه می‌گردد تا استخدام آنان بلامانع باشد.

ماده ۴- دولت موظف است ظرف مدت دو ماه از تاریخ ابلاغ این قانون ضوابط نهاد انقلابی به ضمیمه فهرست نهادهای انقلاب موجود را تهیه و برای تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ماده ۵- آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط سازمان امور اداری و استخدامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر پنج ماده و سه تبصره در جلسه روز یکشنبه ششم بهمن‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۴۲۸

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۰۵-ق مورخ ۱۳۶۷/۱۱/۸ و پیرو نامه شماره ۴۶۳۸ مورخ ۱۳۶۴/۷/۲۴؛ «لایحه احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی»^(۱) مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه وصول عوارض از متقاضیان شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزامی به خارج کشور با قانون اساسی

شماره: ۱۶۷۰-ق

تاریخ: ۶۴/۸/۱۵

شورای محترم نگهبان

لایحه وصول عوارض از متقاضیان شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزامی به خارج کشور که یک فوریت آن در جلسه روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۴/۱۳ به تصویب رسیده است در جلسه روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۸/۱۶ مجلس شورای اسلامی مطرح خواهد شد. از آن شورای محترم خواهشمند است ساعت ۹ صبح در جلسه علنی حضور به هم رسانید.^(۱)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - وزارت ارشاد اسلامی مکلف است از تاریخ ابلاغ این قانون از هر متقاضی شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزامی به خارج از کشور مبلغ ۲/۵۰۰ ریال أخذ و به حساب خزانه‌داری کل واریز نماید.

تبصره - خزانه‌داری کل معادل پنجاه درصد از درآمد فوق را در اختیار وزارت ارشاد اسلامی قرار خواهد داد تا خارج از قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی و طبق تبصره ۳۸ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور بر اساس آیین‌نامه مصوب هیأت وزیران صرف خدمات فرهنگی و تبلیغی و رفاهی گشتهای سیاحتی و زیارتی بنماید.

۱. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه)، پاورقی صفحه ۳۰.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۸۲۸

تاریخ: ۱۳۶۴/۸/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۷۰/ق مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۵؛ «لایحه وصول عوارض از متقاضیان شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزامی به خارج کشور» که در جلسه مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۹ مجلس شورای اسلامی با حضور اعضای شورای نگهبان به تصویب رسید مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضا تبصره ماده واحده از لحاظ اینکه به خزانه داری کل اجازه می دهد پنجاه درصد درآمد موضوع ماده واحده را بدون منظور نمودن در بودجه سالانه و تصویب اعتبار آن به وزارت ارشاد اسلامی پرداخت نماید با ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۷۱۱-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۹/۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۸۲۸ مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۹ در خصوص لایحه وصول عوارض از متقاضیان شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزام به خارج از کشور که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۹/۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

۱. اصل پنجاه و سوم: کلیه دریافتهای دولت در حسابهای خزانه داری کل متمرکز می شود و همه پرداختها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می گیرد.

متن لایحه

ماده واحده - وزارت ارشاد اسلامی مکلف است از تاریخ ابلاغ این قانون از هر متقاضی شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزامی به خارج از کشور مبلغ ۲/۵۰۰ ریال اخذ و به حساب خزانه داری کل واریز نماید.

تبصره - از اول سال ۱۳۶۵ همه ساله معادل ۵۰٪ از مبلغ فوق در ردیف جداگانه ای در لایحه بودجه سالانه کل کشور پیش بینی و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید تا خارج از قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی و طبق تبصره ۳۸ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور بر اساس آیین نامه مصوب هیأت وزیران صرف خدمات فرهنگی و تبلیغی و رفاهی گشتهای سیاحتی و زیارتی بنماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه روز یکشنبه سوم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۴۹۷۹

تاریخ: ۱۳۶۴/۹/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۷۱۱ - ق مورخ ۱۳۶۴/۹/۷ و نامه شماره ۱۶۷۰/ق مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۵ و پیرو نامه شماره ۴۸۲۸ مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۹؛ «لایحه وصول عوارض از متقاضیان شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزامی به خارج از کشور» که پس از اظهار نظر شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز یکشنبه سوم آذر ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضای شورا اشکال شورای نگهبان در اظهار نظر قبلی به حال خود باقی است و مرتفع نگردیده، پیش بینی و تصویب مبلغ نامعلوم به عنوان جزیی از بودجه وزارت ارشاد اسلامی برای هر سال با اصول ۵۲ و ۵۳ قانون اساسی مغایر است.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۸۲۱-ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۳

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۹۷۴ مورخ ۱۳۶۴/۹/۱۳ لایحه وصول عوارض از متقاضیان شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزام به خارج از کشور که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۰/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - وزارت ارشاد اسلامی مکلف است از تاریخ ابلاغ این قانون از هر متقاضی شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزامی به خارج از کشور مبلغ ۲/۵۰۰ ریال اخذ و به حساب خزانه داری کل واریز نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه اول دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۱۷۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۰/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۱۸۲۱-ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۳ و شماره ۱۷۱۱-ق مورخ ۱۳۶۴/۹/۷ و شماره ۱۶۰-ق مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۵ و پیرو نامه های شماره ۴۹۷۴ مورخ ۱۳۶۴/۹/۱۳ و شماره ۴۸۲۸ مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۹؛ «لایحه وصول عوارض از متقاضیان

شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزام به خارج از کشور»^(۱) پس از اظهار نظر شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز یکشنبه اول دی ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است، در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح قانونی مطبوعات با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام و اشکال عبارتی در آن

شماره: ۱۶۷۲-ق

تاریخ: ۶۴/۸/۱۸

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی مطبوعات که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۸/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

«ن» و القلم و مایسترون... سوگند به قلم و آنچه می نویسند. «قرآن کریم» نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند، مگر آنکه مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشند. تفصیل آن را قانون معین می کند. «قانون اساسی اصل ۲۴»

فصل اول - تعریف مطبوعات

ماده ۱- مطبوعات در این قانون عبارتند از نشریاتی که به طور منظم و با نام ثابت و تاریخ و شماره ردیف در زمینه های خبری، انتقادی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، کشاورزی، فرهنگی، دینی، علمی، فنی، نظامی، هنری، ورزشی منتشر می شوند.
تبصره - انتشار فوق العاده اختصاص به نشریه ای دارد که به طور مرتب انتشار می یابد.

فصل دوم - رسالت مطبوعات

ماده ۲- رسالتی که مطبوعات در نظام جمهوری اسلامی بر عهده دارد، عبارتست از:
الف - روشن ساختن افکار عمومی و بالا بردن سطح معلومات و دانش مردم در یک یا چند زمینه مذکور در ماده ۱.

ب - پیشبرد اهدافی که در قانون اساسی جمهوری اسلامی بیان شده است.

ج - تلاش برای نفی مرزبندی های کاذب و تفرقه انگیز و قرار ندادن اقشار مختلف جامعه

در مقابل یکدیگر، مانند دسته‌بندی مردم بر اساس نژاد، زبان، رسوم، سنن محلی و...
 د- مبارزه با مظاهر فرهنگ استعماری (اسراف، تبذیر، لغو، تجمل‌پرستی، اشاعه فحشا و...) و ترویج و تبلیغ فرهنگ اصیل اسلامی و گسترش فضائل اخلاقی.
 ه- حفظ و تحکیم سیاست نه شرقی و نه غربی.

تبصره - هر یک از مطبوعات باید حداقل در تحقق یکی از موارد فوق‌الذکر سهم و با موارد دیگر به هیچ وجه در تضاد نبوده و در مسیر جمهوری اسلامی باشد.

فصل سوم - حقوق مطبوعات

ماده ۳- مطبوعات حق دارند نظرات، انتقادات سازنده، پیشنهادهای، توضیحات مردم و مسئولین را با رعایت موازین اسلامی و مصالح جامعه درج و به اطلاع عموم برسانند.
 تبصره - انتقاد سازنده مشروط دارا بودن منطق و استدلال و پرهیز از توهین، تحقیر و تخریب می‌باشد.

ماده ۴- هیچ مقام دولتی و غیردولتی حق ندارد برای چاپ مطلب یا مقاله‌ای درصدد اعمال فشار بر مطبوعات برآید و یا به سانسور و کنترل نشریات مبادرت کند.
 ماده ۵- کسب و انتشار اخبار داخلی و خارجی که به منظور افزایش آگاهی عمومی و حفظ مصالح جامعه باشد با رعایت این قانون حق قانونی مطبوعات است.

فصل چهارم - حدود مطبوعات

ماده ۶- نشریات جز در موارد اخلاف به مبانی و احکام اسلام و حقوق عمومی که در این فصل مشخص می‌شوند آزادند.

۱- نشر مطالب الحادی و مخالف موازین اسلامی و ترویج مطالبی که به اساس جمهوری اسلامی لطمه وارد کند.

۲- اشاعه فحشا و منکرات و انتشار عکسها و تصاویر و مطالب خلاف عفت عمومی.

۳- تبلیغ و ترویج اسراف و تبذیر.

۴- ایجاد اختلاف مابین اقشار جامعه، به ویژه از طریق طرح مسائل نژادی و قومی.

۵- تحریص و تشویق افراد و گروه‌ها به ارتکاب اعمالی علیه امنیت، حیثیت و منافع جمهوری اسلامی ایران در داخل یا خارج.

۶- فاش نمودن و انتشار اسناد و دستورها و مسائل محرمانه، اسرار نیروهای مسلح جمهوری اسلامی، نقشه و استحقاقات نظامی، انتشار مذاکرات غیرعلنی مجلس شورای

اسلامی و محاکم غیر علنی دادگستری و تحقیقات مراجع قضایی بدون مجوز قانونی.
۷- اهانت به دین مبین اسلام و مقدسات آن و همچنین اهانت به مقام معظم رهبری و مراجع مسلم تقلید.

۸- افترا و توهین به مقامات، نهادها، ارگان‌ها، و هر یک از افراد کشور اگر چه از طریق انتشار عکس یا کاریکاتور باشد.

۹- سرقت‌های ادبی و همچنین نقل مطالب از مطبوعات و احزاب و گروه‌های منحرف و مخالف اسلام (داخلی و خارجی) به نحوی که تبلیغ از آنها باشد. (حدود موارد فوق را آیین‌نامه مشخص می‌کند).

ماده ۷- موارد ذیل ممنوع است:

الف - چاپ و انتشار نشریه‌ای که پروانه برای آن صادر نشده و یا پروانه آن لغو گردیده و یا به دستور دادگاه به طور موقت یا دائم تعطیل گردیده است.

ب - درج مطالبی مغایر با آنچه که متقاضی به نوع نشریه متعهد شده است.

ج - انتشار نشریه به نحوی که با نشریات موجود یا نشریاتی که به طور موقت یا دائم تعطیل شده‌اند از نظر نام، علامت و شکل اشتباه شود.

د - انتشار نشریه بدون ذکر نام صاحب امتیاز و مدیر مسؤول و نشانی اداره نشریه و چاپخانه آن.

هـ- مراکز نشر، چاپ، توزیع و فروش نشریات مجاز به چاپ و انتشار و عرضه مطبوعات و نشریاتی که از سوی هیأت نظارت مغایر با اصول مندرج در این قانون تشخیص داده شود نمی‌باشند.

فصل پنجم - شرایط متقاضی و مراحل صدور پروانه

ماده ۸- انتشار نشریه به مسؤولیت اشخاص حقیقی یا حقوقی با سرمایه ایرانی و اخذ پروانه از وزارت ارشاد اسلامی آزاد است.

تبصره - مطبوعاتی که از طرف سازمان‌های آزادیبخش اسلامی کشورهای دیگر منتشر می‌شود می‌تواند با سرمایه و مسؤولیت اشخاص غیرایرانی در چهارچوب قوانین مربوطه به خارجیان مقیم ایران و موافقت وزارتین ارشاد و امور خارجه منتشر شوند.

ماده ۹- شخص حقیقی متقاضی صاحب امتیاز باید دارای شرایط زیر باشد:

۱- تابعیت ایران.

۲- دارا بودن حداقل ۲۵ سال سن.

۳- عدم حجر و ورشکستگی به قلب و تقصیر.

۴- دارا بودن صلاحیت اخلاقی و نداشتن سوء سابقه مؤثر کیفری.

۵- داشتن صلاحیت علمی کافی به تشخیص هیأت نظارت موضوع ماده ۱۰ این قانون.

تبصره ۱- متقاضی امتیاز نشریه می تواند شخصی را به عنوان مدیر مسئول واجد شرایط مندرج در این ماده با قبول مسئولیت از طرف وی معرفی نماید.

تبصره ۲- برای نشریات داخلی یک سازمان، مؤسسه و شرکت دولتی یا خصوصی که فقط برای استفاده کارکنان منتشر و رایگان در اختیار آنان قرار می گیرد تنها اجازه وزارت ارشاد اسلامی با رعایت ماده ۲ این قانون کافی است.

تبصره ۳- با یک پروانه نمی توان بیش از یک نشریه منتشر کرد.

تبصره ۴- صاحب امتیاز در قبال خط مشی کلی نشریه و یکایک مطالبی که در نشریه به چاپ می رسد مسئول است و مسئولیت دیگر امور در رابطه با نشریه به عهده مدیر مسئول است.

تبصره ۵- نخست وزیران، وزیران، استانداران، امرای ارتش و شهربانی، ژاندارمری رؤسای سازمان های دولتی، مدیران عامل و رؤسای هیأت مدیره شرکتها و بانکهای دولتی و کلیه شرکتها و مؤسساتی که شمول حکم در مورد آن مستلزم ذکر نام است، نمایندگان مجلسین، سفرا، فرمانداران، شهرداران، رؤسای انجمن های شهر و شهرستان تهران و مراکز استان ها، اعضای ساواک، رؤسای دفاتر رستاکیز در تهران و مراکز استان ها و شهرستان ها و وابستگان به رژیم سابق که در فاصله زمانی پانزدهم خرداد ۱۳۴۲ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ در مشاغل مذکور بوده و همچنین کسانی که در این مدت از طریق مطبوعات، رادیو و تلویزیون با سخنرانی در اجتماعات خدمتگزار تبلیغاتی رژیم گذشته بوده اند، از انتشار نشریه محرومند.

ماده ۱۰- اعضای هیأت نظارت بر مطبوعات که از افراد مسلمان و صاحب صلاحیت علمی و اخلاقی لازم و مؤمن به انقلاب اسلامی می باشند، به شرح زیر است:

الف - یکی از قضات دیوان عالی کشور به انتخاب شورای عالی قضایی.

ب - وزیر ارشاد اسلامی یا نماینده تام الاختیار وی.

ج - یکی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس.

د- یکی از اساتید دانشگاه به انتخاب وزیر فرهنگ و آموزش عالی.

ه- یکی از مدیران مسئول مطبوعات به انتخاب آنان.

تبصره ۱- این هیأت ظرف دو ماه پس از تصویب این قانون در دور اول و در دوره‌های بعد ظرف یک ماه قبل از اتمام مدت مقرر برای مدت دو سال به دعوت وزیر ارشاد اسلامی تشکیل می‌شود.

تبصره ۲- جلسات هیأت با حضور دوسوم اعضا رسمیت یافته و تصمیمات متخذه با اکثریت مطلق اعضا معتبر خواهد بود.

تبصره ۳- هیأت نظارت پس از رسیدگی‌های لازم نظر خود را جهت اجرا به وزیر ارشاد اسلامی اعلام می‌دارد.

ماده ۱۱- رسیدگی به درخواست صدور پروانه و تشخیص صلاحیت متقاضی و مدیر مسئول و سردبیر به عهده هیأت نظارت بر مطبوعات است.

ماده ۱۲- هیأت نظارت رأساً یا به درخواست وزیر ارشاد اسلامی موارد تخلف نشریات را از مقررات مندرج در ماده ۲ مورد رسیدگی قرار می‌دهد و در صورت لزوم جهت پیگرد قانونی تقاضای کتبی خود را به دادگاه صالح تقدیم می‌دارد.

ماده ۱۳- هیأت نظارت مکلف است ظرف مدت سه ماه از تاریخ دریافت تقاضا جهت امتیاز یک نشریه درباره صلاحیت متقاضی و مدیر مسئول با رعایت شرایط مقرر در این قانون رسیدگی‌های لازم را انجام داده و مراتب رد یا قبول تقاضا را با ذکر دلایل و شواهد جهت اجرا به وزیر ارشاد گزارش نماید و وزارت ارشاد اسلامی موظف است حداکثر ظرف ۲ ماه از تاریخ موافقت هیأت نظارت برای متقاضی پروانه انتشار صادر کند.

ماده ۱۴- در صورتی که مدیر مسئول شرایط مندرج در ماده ۹ را فاقد گردد، یا فوت شود و یا استعفا دهد، صاحب امتیاز موظف است حداکثر ظرف ۳ ماه شخص دیگری را که واجد شرایط باشد به وزارت ارشاد اسلامی معرفی کند، در غیر این صورت از انتشار نشریه او جلوگیری می‌شود، تا زمانی که صلاحیت مدیر به تأیید نرسیده است، مسئولیت‌های مدیر به عهده صاحب امتیاز است.

ماده ۱۵- اعلام نظر هیأت نظارت مبنی بر تأیید یا عدم تأیید مدیر مسئول جدید، حداکثر سه ماه از تاریخ معرفی توسط وزارت ارشاد اسلامی خواهد بود.

ماده ۱۶- صاحب امتیاز موظف است ظرف شش ماه پس از صدور پروانه، نشریه مربوطه

را منتشر کند و در غیر این صورت با یک بار اخطار کتبی و دادن فرصت پانزده روز دیگر در صورت عدم عذر موجه اعتبار پروانه از بین می‌رود، عدم انتشار منظم نشریه در یک سال نیز اگر بدون عذر موجه (به تشخیص هیأت نظارت) باشد، موجب لغو پروانه خواهد بود.

تبصره - نشریه‌ای که سالانه منتشر می‌شود (سالنامه) از ماده فوق مستثنی بوده و در صورت عدم نشر ظرف یک سال بدون عذر موجه پروانه صاحب امتیاز لغو خواهد شد. ماده ۱۷- پروانه‌هایی که بر طبق مقررات سابق برای نشریات کنونی صادر شده است به اعتبار خود باقی است، مشروط بر اینکه ظرف سه ماه از تاریخ اجرای این قانون، صاحب امتیاز برای تطبیق وضع خود، با این قانون اقدام نماید.

ماده ۱۸- در هر شماره باید نام صاحب امتیاز، مدیر مسئول، سردبیر، نشانی اداره و چاپخانه‌ای که نشریه در آن به چاپ می‌رسد و نیز زمینه فعالیت و ترتیب انتشار نوع نشریه (دینی، علمی، سیاسی، اقتصادی، ادبی، هنری و غیره) در صفحه معین و محل ثابت اعلان شود، چاپخانه نیز مکلف به رعایت مفاد این ماده می‌باشند.

ماده ۱۹- نشریات چاپ آگهی‌های تجارتي که مشتمل بر تعریف و تمجید کالا یا خدماتی که از طرف یکی از مراکز تحقیقاتی کشور که بر حسب قوانین رسمیت داشته باشند، تأیید گردد با رعایت ماده ۱۲ و بندهای مربوطه آیین‌نامه تأسیس و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های آگاهی تبلیغاتی مجاز می‌باشند.

تبصره - در مواردی که طبق این ماده، مطبوعات مجاز به درج آگهی‌های مشتمل بر تعریف و تشویق از کالا و خدمات هستند، متن این تعریف و تشویق نمی‌تواند از متن تقدیرنامه رسمی مراکز قانونی مذکور در این ماده فراتر رود.

ماده ۲۰- هر روزنامه یا مجله باید دفاتر محاسباتی پلمپ شده بر طبق قانون تهیه و کلیه مخارج و درآمد خود را در آن ثبت کند و بیلان سالانه درآمد و مخارج را به وزارت ارشاد اسلامی بفرستد، وزارت ارشاد اسلامی هر وقت لازم بداند، دفاتر مالی مؤسسات را بازرسی می‌نماید.

تبصره - کلیه مطبوعات مکلف‌اند همه ماهه تیراژ فروش ماهیانه خود را کتباً به وزارت ارشاد اسلامی اطلاع دهند.

ماده ۲۱- مدیران چاپخانه‌ها در تهران و شهرستان‌ها مکلف‌اند از هر شماره نشریه خود

دو نسخه به هر یک از مراکز زیر، کتابخانه ملی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی و وزارت ارشاد اسلامی (اداره کل مطبوعات و نشریات و مراکز فرهنگی انقلاب اسلامی) به طور مرتب و رایگان ارسال نمایند.

ماده ۲۲- ضوابط ورود مطبوعات به کشور و نیز خروج آن بر اساس موازین شرعی و قانون اساسی و نظام جمهوری اسلامی است و آیین نامه آن ظرف مدت شش ماه توسط وزارت ارشاد اسلامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل ششم - جرایم

ماده ۲۳- هرگاه در مطبوعات مطالبی مشتمل بر توهین یا افترا، یا خلاف واقع و یا انتقاد نسبت به شخص (اعم از حقیقی یا حقوقی) مشاهده شود، ذی نفع حق دارد پاسخ آن را ظرف یک ماه کتباً برای همان نشریه بفرستد و نشریه مزبور موظف است اینگونه توضیحات و پاسخ ها را در یکی از دو شماره ای که پس از وصول پاسخ منتشر می شود، در همان صفحه و ستون و با همان حروف که اصل مطلب منتشر شده است، مجانی به چاپ برساند، به شرط آنکه جواب از دو برابر اصل تجاوز نکند و متضمن توهین و افترا به کسی نباشد.

تبصره ۱- اگر نشریه علاوه بر پاسخ مذکور مطالب یا توضیحات مجددی چاپ کند، حق پاسخگویی مجدد برای معترض باقی است. درج قسمتی از پاسخ به صورتی که آن را ناقص یا نامفهوم سازد و همچنین افزودن مطالبی به آن در حکم عدم درج است و متن پاسخ باید در یک شماره درج شود.

تبصره ۲- پاسخ نامزدهای انتخاباتی در جریان انتخابات باید در اولین شماره نشریه درج گردد. به شرط آنکه حداقل شش ساعت پیش از زیر چاپ رفتن نشریه پاسخ به دفتر نشریه تسلیم و رسید دریافت شده باشد.

تبصره ۳- در صورتی که نشریه از درج پاسخ امتناع ورزد یا پاسخ را منتشر نسازد شاکی می تواند به دادستان شهرستان شکایت کند و دادستان در صورت احراز صحت شکایت جهت نشر پاسخ به نشریه اخطار می کند و هرگاه این اخطار مؤثر واقع نشود، پرونده را پس از دستور توقیف موقت نشریه که مدت آن حداکثر از ده روز تجاوز نخواهد کرد به دادگاه ارسال می کند.

ماده ۲۴- اشخاصی که اسناد و دستورهای محرمانه نظامی و اسرار ارتش و سپاه و یا

نقشه‌های قلاع و استحکامات نظامی را در زمان جنگ یا صلح به وسیله یکی از مطبوعات فاش و منتشر کنند به دادگاه تحویل تا برابر مقررات رسیدگی شود.

ماده ۲۵- هرکس به وسیله مطبوعات، مردم را صریحاً به ارتکاب جرم یا جنایتی بر ضد امنیت داخلی یا سیاست خارجی که در قانون مجازات عمومی پیش‌بینی شده است، تحریص و تشویق نماید در صورتی که اثری بر آن مترتب نشود، به حبس از سه ماه تا ۶ ماه یا به پرداخت یکصد هزار ریال تا سیصد هزار ریال غرامت نقدی محکوم خواهد شد.

ماده ۲۶- هرکس به وسیله مطبوعات به دین مبین اسلام و مقدسات آن اهانت کند، در صورتی که به ارتداد منجر شود حکم ارتداد در حق وی صادر و اجرا و اگر به ارتداد نیانجامد طبق نظر حاکم شرع بر اساس قانون تعزیرات با وی رفتار خواهد شد.

ماده ۲۷- هرگاه در نشریه‌ای به رهبر یا شورای رهبری جمهوری اسلامی ایران و یا مراجع مسلم تقلید اهانت شود، پروانه آن نشریه لغو، مدیر مسؤول و سردیر و نویسنده مطلب به محاکم صالحه معرفی و مجازات خواهند شد.

تبصره - رسیدگی به جرایم موضوع مواد ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷ تابع شکایت مدعی خصوصی نیست.

ماده ۲۸- انتشار عکسها و تصاویر و مطالب خلاف عفت عمومی ممنوع است و در صورت تخلف در مرتبه اول طبق نظر حاکم شرع با وی رفتار می‌شود و در مرتبه دوم نشریه از سه تا شش ماه توقیف و در مرتبه سوم پروانه نشریه لغو می‌گردد. ضمناً در مرتبه دوم و سوم علاوه بر مجازات فوق طبق قانون تعزیرات با وی رفتار خواهد شد.

ماده ۲۹- انتشار مذاکرات غیرعلنی مجلس شورای اسلامی و مذاکرات غیرعلنی محاکم دادگستری یا تحقیقات مراجع اطلاعاتی و قضایی که طبق قانون، افشای آن مجاز نیست، ممنوع است و در صورت تخلف، نشریه به مدت یک ماه تا سه ماه توقیف و مدیر مسؤول به سه تا شش ماه حبس تأدیبی و یا به تعزیر دیگری طبق نظر حاکم شرع محکوم می‌گردد.

ماده ۳۰- انتشار هر نوع مطلب مشتمل بر تهمت یا افترا یا فحش و الفاظ رکیک یا نسبت‌های توهین آمیز و نظایر آن نسبت به اشخاص ممنوع است، مدیر مسؤول جهت مجازات به محاکم قضایی معرفی می‌گردد و تعقیب جرایم مزبور موکول به شکایت

شاکی خصوصی است و در صورت استرداد شکایت تعقیب در هر مرحله‌ای که باشد متوقف خواهد شد.

تبصره ۱- در موارد فوق شاکی (اعم از حقیقی یا حقوقی) می‌تواند برای مطالبه خسارت مادی و معنوی که از نشر مطالب مزبور بر او وارد آمده به دادگاه صالحه شکایت نماید و دادگاه مکلف است نسبت به آن رسیدگی و خسارت را تعیین و مورد حکم قرار دهد.

تبصره ۲- هرگاه انتشار مطالب مذکور در ماده فوق راجع به شخص متوفی بوده ولی عرفاً هتاک به بازماندگان وی به حساب آید، هر یک از ورثه قانونی می‌تواند از نظر جزایی یا حقوقی طبق ماده و تبصره فوق اقامه دعوی نماید.

ماده ۳۱- انتشار مطالبی که مشتمل بر تهدید به هتک شرف و یا حیثیت و یا افشای اسرار شخصی باشد ممنوع است و مدیر مسؤول به محاکم قضایی معرفی و با وی طبق قانون تعزیرات رفتار خواهد شد.

تبصره - در مورد مواد ۳۰ و ۳۱ تا زمانی که پرونده در مرحله تحقیق و رسیدگی است نشریه مورد شکایت حق ندارد نسبت به مورد رسیدگی مطلبی نشر دهد، در صورت تخلف دادستان شهرستان باید قبل از ختم تحقیقات حکم توقیف نشریه را صادر کند، این توقیف شامل اولین شماره بعد از ابلاغ می‌شود و در صورت تکرار تا موقع صدور رأی دادگاه از انتشار نشریه جلوگیری می‌شود.

ماده ۳۲- هرکس در نشریه‌ای خود را بر خلاف واقع صاحب پروانه انتشار یا مدیر مسؤول یا سردبیر معرفی کند، یا بدون داشتن پروانه به انتشار نشریه مبادرت نماید، به حبس از ۳ ماه تا ۶ ماه محکوم می‌گردد.

مقررات این ماده شامل دارندگان پروانه و مدیران مسؤول و سردبیرانی که سمت‌های مزبور را طبق قانون از دست داده‌اند نیز می‌شود.

ماده ۳۳- هرگاه در انتشار نشریه نام یا علامت نشریه دیگری ولو با تغییرات جزئی تقلید شود، به طوری که برای خوانندگان امکان اشتباه باشد، از انتشار نشریه جلوگیری و مرتکب به مجازات حبس از ۶۱ تا ۹۰ روز محکوم می‌شود، تعقیب جرم و مجازات حبس منوط به شکایت شاکی خصوصی است.

ماده ۳۴- به جرایم ارتكابی به وسیله مطبوعات در دادگاه صالحه با حضور هیأت منصفه رسیدگی می‌شود.

ماده ۳۵- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف حداکثر شش ماه توسط وزارت ارشاد اسلامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳۶- از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین مغایر ملغی است و وزارت ارشاد مأمور اجرای آن می‌باشد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر سی و شش ماده و بیست و دو تبصره در جلسه روز سه‌شنبه چهاردهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۹۵۰

تاریخ: ۱۳۶۴/۹/۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۷۲-ق مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۸ و پیرو نامه شماره ۴۸۴۷ مورخ ۱۳۶۴/۸/۲۸؛^(۱) «طرح قانونی مطبوعات» مصوب جلسه ۱۳۶۴/۸/۱۴ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت که نظر اکثریت اعضای شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- ماده یک که ظاهر آن حصر نشریه در زمینه‌های مذکور در آن ماده است و سایر زمینه‌های متصور مشروع را شامل نمی‌شود مخالف آزادی مطبوعات و با اصل ۲۴ قانون اساسی^(۲) مغایر است. با اصلاح این ماده بند «الف» ماده ۲ نیز طبعاً باید اصلاح گردد.

۲- در بند ۸ ماده ۶ اطلاق ممنوعیت توهین حتی نسبت به کسانی که از لحاظ شرعی مصونیت عرضی ندارد و به نظر فقها با موازین شرعی مغایرت دارد.

۳- در بند ۹ ماده ۶ حدود و مفهوم قانونی سرقت ادبی روشن و مشخص نگردیده و تا مشخص نگردد نمی‌توان اظهار نظر نمود بنابراین در اصلاحیه تعریف قانونی از سرقت ادبی به عمل آید تا در مورد حکم مترتب بر آن بتوان اظهار نظر کرد.

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. اصل بیست و چهارم: نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند مگر آن که مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشد. تفصیل آن را قانون معین می‌کند.

۴- بند «ب» ماده ۷ که به طور مطلق درج هرگونه مطلبی را مغایر با نوع نشریه ممنوع نموده با آزادی مطبوعات و اصل ۲۴ قانون اساسی مغایر است.

۵- بندهای ۴ و ۵ ماده ۹ که تشخیص صلاحیت اخلاقی و صلاحیت علمی متقاضیان را به عهده هیأت نظارت گذاشته از این جهت که ضوابطی برای صلاحیتهای مزبور در قانون تعیین نشده با قانون اساسی مغایر است.

۶- ماده ۱۱ که بررسی صلاحیت سردبیر را نیز به عهده هیأت نظارت واگذار کرده و هیچ ضابطه‌ای برای صلاحیت نامبرده در قانون تعیین نگردیده با قانون اساسی مغایر شناخته شد.

۷- در ماده ۲۱ الزام مدیران چاپخانه به دادن دو نسخه از هر شماره نشریه خود به طور رایگان به مراکز مذکور در آن ماده غیر از وزارت ارشاد اسلامی به نظر فقها با موازین شرع مطابقت ندارد.

۸- ماده ۲۲ که ضوابط ورود و خروج مطبوعات را موقوف به آیین‌نامه کرده در حالی که موضوع جنبه قانونگذاری دارد و باید طبق قانون تعیین شود، با قانون اساسی مغایرت دارد.

۹- ذیل ماده ۲۵ که مجازات را تعیین کرده چون تعزیر به نظر حاکم است به نظر فقهاء مغایر موازین شرعی است. همین اشکال شرعی در مواد ۲۸، ۲۹، ۳۲ و ۳۳ وجود دارد که باید اصلاح شود.

۱۰- در تبصره ۱ ماده ۳۰ که طرح دعوی خسارت معنوی مجاز و دادگاه مکلف به رسیدگی آن شده، تقویم خسارات معنوی به مال و امر مادی مغایر موازین شرعی است، البته رفع هتک و توهین که به شخص شده به طریق متناسب با آن در صورت مطالبه ذی حق لازم است.

۱۱- تذکرات لازم زیر را نیز اعلام می‌دارد که بجاست مورد توجه و اصلاح قرار گیرد:

الف - در بند ۴ ماده ۹ به «سابقه مؤثر کیفری» اشاره شده که چون اصطلاح سابقه مؤثر کیفری مطابق قوانین جزایی سابق بوده و مفهوم خاصی داشته که با تصویب قانون مجازات اسلامی^(۱) دیگر آن اصطلاح و مفهوم وجود ندارد باید حذف شود و اگر معنی دیگری از آن مراد بود به آن تصریح گردد.

ب - تبصره ۴ ماده ۹ که کل مسؤولیت‌ها را به عهده صاحب امتیاز گذارده به ظاهر با تبصره ۱ در تضاد است و اصولاً در این قانون وضعیت صاحب امتیاز، مدیر مسؤول و سردبیر به خوبی روشن نشده که باید ضرورت وجود هر یک از آنها و مسؤولیت آنان مشخص گردد. مثلاً در

حالی که طبق تبصره ماده ۱۱ ظاهراً سردبیر هم وجود دارد در ماده ۱۳ سردبیر از قلم افتاده است و در حالی که طبق تبصره یک ماده ۹ وجود مدیر مسئول اختیاری است و به نظر صاحب امتیاز واگذار شده از ماده ۱۴ الزامی بودن وجود او برای نشریه فهمیده می‌شود.

ج - در مواد ۱۲ و ۱۹ شماره‌های مواد مورد استناد ظاهراً اشتباه است که باید اصلاح گردد.

د - چون عنوان دادستان شهرستان دیگر وجود ندارد بنابراین در تبصره ۳ ماده ۲۳ و تبصره ماده ۳۱ عنوان دادستان شهرستان به «دادستان عمومی» تبدیل گردد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۳۹-ق

تاریخ: ۶۴/۱۱/۱۶

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۹۵۰ مورخ ۱۳۶۴/۹/۵ و پیرو نامه شماره ۱۶۷۲ مورخ ۶۴/۸/۱۸، طرح قانونی مطبوعات که پس از رفع اشکالات اعلام شده در جلسه علنی روز دوشنبه ۱۳۶۴/۱۱/۱۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

«ن» و القلم و ما یسطرون... سوگند به قلم و آنچه می‌نویسند. «قرآن کریم»

نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند، مگر آنکه مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشند. تفصیل آن را قانون معین می‌کند. «قانون اساسی اصل ۲۴»

فصل اول - تعریف مطبوعات

ماده ۱- مطبوعات در این قانون عبارتند از نشریاتی که به طور منظم و با نام ثابت و تاریخ

و شماره ردیف در زمینه‌های گوناگون خبری، انتقادی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، کشاورزی، فرهنگی، دینی، علمی، فنی، نظامی، هنری، ورزشی منتشر می‌شوند. تبصره - انتشار فوق‌العاده اختصاص به نشریه‌ای دارد که به طور مرتب انتشار می‌یابد.

فصل دوم - رسالت مطبوعات

ماده ۲- رسالتی که مطبوعات در نظام جمهوری اسلامی بر عهده دارد، عبارتست از. الف - روشن ساختن افکار عمومی و بالا بردن سطح معلومات و دانش مردم در یک یا چند زمینه مورد اشاره در ماده ۱.

ب - پیشبرد اهدافی که در قانون اساسی جمهوری اسلامی بیان شده است.

ج - تلاش برای نفی مرزبندی‌های کاذب و تفرقه‌انگیز و قرار ندادن اقشار مختلف جامعه در مقابل یکدیگر، مانند دسته‌بندی مردم بر اساس نژاد، زبان، رسوم، سنن محلی و...

د - مبارزه با مظاهر فرهنگ استعماری (اسراف، تبذیر، لغو، تجمل‌پرستی، اشاعه فحشا و...) و ترویج و تبلیغ فرهنگ اصیل اسلامی و گسترش فضائل اخلاقی.

ه - حفظ و تحکیم سیاست نه شرقی و نه غربی.

تبصره - هر یک از مطبوعات باید حداقل در تحقق یکی از موارد فوق‌الذکر سهم و با موارد دیگر به هیچ وجه در تضاد نبوده و در مسیر جمهوری اسلامی باشد.

فصل سوم - حقوق مطبوعات

ماده ۳- مطبوعات حق دارند نظرات، انتقادات سازنده، پیشنهادها، توضیحات مردم و مسئولین را با رعایت موازین اسلامی و مصالح جامعه درج و به اطلاع عموم برسانند.

تبصره - انتقاد سازنده مشروط دارا بودن منطق و استدلال و پرهیز از توهین، تحقیر و تخریب می‌باشد.

ماده ۴- هیچ مقام دولتی و غیردولتی حق ندارد برای چاپ مطلب یا مقاله‌ای درصدد اعمال فشار بر مطبوعات برآید و یا به سانسور و کنترل تشریفات مبادرت کند.

ماده ۵- کسب و انتشار اخبار داخلی و خارجی که به منظور افزایش آگاهی عمومی و حفظ مصالح جامعه باشد با رعایت این قانون حق قانونی مطبوعات است.

فصل چهارم - حدود مطبوعات

ماده ۶- نشریات جز در موارد اخلاف به مبانی و احکام اسلام و حقوق عمومی که در این فصل مشخص می‌شوند آزادند.

- ۱- نشر مطالب الحادی و مخالف موازین اسلامی و ترویج مطالبی که به اساس جمهوری اسلامی لطمه وارد کند.
- ۲- اشاعه فحشا و منکرات و انتشار عکسها و تصاویر و مطالب خلاف عفت عمومی.
- ۳- تبلیغ و ترویج اسراف و تبذیر.
- ۴- ایجاد اختلاف مابین اقشار جامعه، به ویژه از طریق طرح مسائل نژادی و قومی.
- ۵- تحریص و تشویق افراد و گروه‌ها به ارتکاب اعمالی علیه امنیت، حیثیت و منافع جمهوری اسلامی ایران در داخل یا خارج.
- ۶- فاش نمودن و انتشار اسناد و دستورها و مسائل محرمانه، اسرار نیروهای مسلح جمهوری اسلامی، نقشه و استحکامات نظامی، انتشار مذاکرات غیرعلنی مجلس شورای اسلامی و محاکم غیرعلنی دادگستری و تحقیقات مراجع قضایی بدون مجوز قانونی.
- ۷- اهانت به دین مبین اسلام و مقدسات آن و همچنین اهانت به مقام معظم رهبری و مراجع مسلم تقلید.
- ۸- افترا به مقامات، نهادها، ارگان‌ها، و هریک از افراد کشور و توهین به اشخاص حقیقی و حقوقی که حرمت شرعی دارند، اگر چه از طریق انتشار عکس یا کاریکاتور باشد.
- ۹- سرقت‌های ادبی و همچنین نقل مطالب از مطبوعات و احزاب و گروه‌های منحرف و مخالف اسلام (داخلی و خارجی) به نحوی که تبلیغ از آنها باشد. (حدود موارد فوق را آیین‌نامه مشخص می‌کند).
- تبصره: سرقت ادبی عبارتست از نسبت دادن عمدی تمام یا بخش قابل توجهی از آثار و نوشته‌های دیگران به خود یا غیر ولو به صورت ترجمه.
- ماده ۷- موارد ذیل ممنوع است:
 - الف - چاپ و انتشار نشریه‌ای که پروانه برای آن صادر نشده و یا پروانه آن لغو گردیده و یا به دستور دادگاه به طور موقت یا دائم تعطیل گردیده است.
 - ب - انتشار نشریه به گونه‌ای که اکثر مطالب آن مغایر باشد با آنچه که متقاضی به نوع آن متعهد شده است.
 - ج - انتشار نشریه به نحوی که با نشریات موجود یا نشریاتی که به طور موقت یا دائم تعطیل شده‌اند از نظر نام، علامت و شکل اشتباه شود.

د - انتشار نشریه بدون ذکر نام صاحب امتیاز و مدیر مسؤول و نشانی اداره نشریه و چاپخانه آن.

هـ - مراکز نشر، چاپ، توزیع و فروش نشریات مجاز به چاپ و انتشار و عرضه مطبوعات و نشریاتی که از سوی هیأت نظارت مغایر با اصول مندرج در این قانون تشخیص داده شود نمی‌باشند.

فصل پنجم - شرایط متقاضی و مراحل صدور پروانه

ماده ۸ - انتشار نشریه به مسؤولیت اشخاص حقیقی یا حقوقی با سرمایه ایرانی و اخذ پروانه از وزارت ارشاد اسلامی آزاد است.

تبصره - مطبوعاتی که از طرف سازمان‌های آزادی‌بخش اسلامی کشورهای دیگر منتشر می‌شود می‌تواند با سرمایه و مسؤولیت اشخاص غیرایرانی در چهارچوب قوانین مربوطه به خارجیان مقیم ایران و موافقت وزارتین ارشاد و امور خارجه منتشر شوند.

ماده ۹ - شخص حقیقی متقاضی صاحب امتیاز باید دارای شرایط زیر باشد:

۱ - تابعیت ایران.

۲ - دارا بودن حداقل ۲۵ سال سن.

۳ - عدم حجر و ورشکستگی به تقلب و تقصیر.

۴ - عدم اشتغال به فساد اخلاق و سابقه محکومیت کیفری بر اساس موازین اسلامی که موجب سلب حقوق اجتماعی باشد.

۵ - داشتن صلاحیت علمی کافی در حد لیسانس و یا پایان سطح در علوم حوزه‌ای به تشخیص هیأت نظارت موضوع ماده ۱۰ این قانون.

تبصره ۱ - متقاضی امتیاز نشریه موظف است خود یا شخص دیگری را به عنوان مدیر مسؤول واجد شرایط مندرج در این ماده معرفی نماید.

تبصره ۲ - برای نشریات داخلی یک سازمان، مؤسسه و شرکت دولتی یا خصوصی که فقط برای استفاده کارکنان منتشر و رایگان در اختیار آنان قرار می‌گیرد تنها اجازه وزارت ارشاد اسلامی با رعایت ماده ۲ این قانون کافی است.

تبصره ۳ - با یک پروانه نمی‌توان بیش از یک نشریه منتشر کرد.

تبصره ۴ - صاحب امتیاز در قبال خط‌مشی کلی نشریه مسؤول است و مسؤولیت یکایک مطالبی که در نشریه به چاپ می‌رسد دیگر امور در رابطه با نشریه به عهده مدیر مسؤول خواهد بود.

تبصره ۵- نخست وزیران، وزیران، استانداران، امرای ارتش و شهربانی، ژاندارمری رؤسای سازمان‌های دولتی، مدیران عامل و رؤسای هیأت مدیره شرکتها و بانکهای دولتی و کلیه شرکتها و مؤسساتی که شمول حکم در مورد آن مستلزم ذکر نام است، نمایندگان مجلسین، سفرا، فرمانداران، شهرداران، رؤسای انجمن‌های شهر و شهرستان تهران و مراکز استان‌ها، اعضای ساواک، رؤسای دفاتر رستائیز در تهران و مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها و وابستگان به رژیم سابق که در فاصله زمانی پانزدهم خرداد ۱۳۴۲ تا ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ در مشاغل مذکور بوده و همچنین کسانی که در این مدت از طریق مطبوعات، رادیو و تلویزیون با سخنرانی در اجتماعات خدمتگزار تبلیغاتی رژیم گذشته بوده‌اند، از انتشار نشریه محرومند.

ماده ۱۰- اعضای هیأت نظارت بر مطبوعات که از افراد مسلمان و صاحب صلاحیت علمی و اخلاقی لازم و مؤمن به انقلاب اسلامی می‌باشند، عبارتند از:
الف - یکی از قضات دیوان عالی کشور به انتخاب شورای عالی قضایی.

ب - وزیر ارشاد اسلامی یا نماینده تام‌الاختیار وی.

ج - یکی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب مجلس.

د - یکی از اساتید دانشگاه به انتخاب وزیر فرهنگ و آموزش عالی.

ه - یکی از مدیران مسؤول مطبوعات به انتخاب آنان.

تبصره ۱- این هیأت ظرف دو ماه پس از تصویب این قانون در دور اول و در دوره‌های بعد ظرف یک ماه قبل از اتمام مدت مقرر برای مدت دو سال به دعوت وزیر ارشاد اسلامی تشکیل می‌شود.

تبصره ۲- جلسات هیأت با حضور دوسوم اعضا رسمیت یافته و تصمیمات متخذة با اکثریت مطلق اعضا معتبر خواهد بود.

تبصره ۳- هیأت نظارت پس از رسیدگی‌های لازم نظر خود را جهت اجرا به وزیر ارشاد اسلامی اعلام می‌دارد.

ماده ۱۱- رسیدگی به درخواست صدور پروانه و تشخیص صلاحیت متقاضی و مدیر مسؤول به عهده هیأت نظارت بر مطبوعات است.

ماده ۱۲- هیأت نظارت رأساً یا به درخواست وزیر ارشاد اسلامی موارد تخلف نشریات را مورد رسیدگی قرار می‌دهد و در صورت لزوم جهت پیگرد قانونی تقاضای کتبی خود

را به دادگاه صالح تقدیم می‌دارد.

ماده ۱۳- هیأت نظارت مکلف است ظرف مدت سه ماه از تاریخ دریافت تقاضا جهت امتیاز یک نشریه درباره صلاحیت متقاضی و مدیر مسئول با رعایت شرایط مقرر در این قانون رسیدگی‌های لازم را انجام داده و مراتب رد یا قبول تقاضا را با ذکر دلایل و شواهد جهت اجرا به وزیر ارشاد گزارش نماید و وزارت ارشاد اسلامی موظف است حداکثر ظرف ۲ ماه از تاریخ موافقت هیأت نظارت برای متقاضی پروانه انتشار صادر کند.

ماده ۱۴- در صورتی که مدیر مسئول شرایط مندرج در ماده ۹ را فاقد گردد، یا فوت شود و یا استعفا دهد، صاحب امتیاز موظف است حداکثر ظرف ۳ ماه شخص دیگری را که واجد شرایط باشد به وزارت ارشاد اسلامی معرفی کند، در غیر این صورت از انتشار نشریه او جلوگیری می‌شود، تا زمانی که صلاحیت مدیر به تأیید نرسیده است، مسئولیت‌های مدیر به عهده صاحب امتیاز است.

ماده ۱۵- اعلام نظر هیأت نظارت مبنی بر تأیید یا عدم تأیید مدیر مسئول جدید، حداکثر سه ماه از تاریخ معرفی توسط وزارت ارشاد اسلامی خواهد بود.

ماده ۱۶- صاحب امتیاز موظف است ظرف شش ماه پس از صدور پروانه، نشریه مربوطه را منتشر کند و در غیر این صورت با یک بار اخطار کتبی و دادن فرصت پانزده روز دیگر در صورت عدم عذر موجه اعتبار پروانه از بین می‌رود، عدم انتشار منظم نشریه در یک سال نیز اگر بدون عذر موجه (به تشخیص هیأت نظارت) باشد، موجب لغو پروانه خواهد بود.

تبصره - نشریه‌ای که سالانه منتشر می‌شود (سالنامه) از ماده فوق مستثنی بوده و در صورت عدم نشر ظرف یک سال بدون عذر موجه پروانه صاحب امتیاز لغو خواهد شد.

ماده ۱۷- پروانه‌هایی که بر طبق مقررات سابق برای نشریات کنونی صادر شده است به اعتبار خود باقی است، مشروط بر اینکه ظرف سه ماه از تاریخ اجرای این قانون، صاحب امتیاز برای تطبیق وضع خود، با این قانون اقدام نماید.

ماده ۱۸- در هر شماره باید نام صاحب امتیاز، مدیر مسئول، نشانی اداره و چاپخانه‌ای که نشریه در آن به چاپ می‌رسد و نیز زمینه فعالیت و ترتیب انتشار نوع نشریه (دینی، علمی، سیاسی، اقتصادی، ادبی، هنری و غیره) در صفحه معین و محل ثابت اعلان شود، چاپخانه‌ها نیز مکلف به رعایت مفاد این ماده می‌باشند.

ماده ۱۹- نشریات در چاپ آگهی های تجارتي که مشتمل بر تعريف و تمجيد کالا يا خدماتي که از طرف يکي از مراکز تحقيقاتي کشور که بر حسب قوانين رسميت داشته باشند، تأييد گردد با رعايت ماده ۱۲ و آيين نامه تأسيس و نظارت بر نحوه کار و فعاليت کانون هاي آگهي تبليغاتي و بندهاي مربوطه مجاز مي باشند.

تبصره - در مواردی که طبق اين ماده، مطبوعات مجاز به درج آگهي هاي مشتمل بر تعريف و تشويق از کالا و خدمات هستند، متن اين تعريف و تشويق نمي تواند از متن تقدير نامه رسمي مراکز قانوني مذکور در اين ماده فراتر رود.

ماده ۲۰- هر روزنامه يا مجله بايد دفاتر محاسباتي پلمپ شده بر طبق قانون تهيه و کليه مخارج و درآمد خود را در آن ثبت کند و بيلان سالانه درآمد و مخارج را به وزارت ارشاد اسلامي بفرستد، وزارت ارشاد اسلامي هر وقت لازم بداند، دفاتر مالي مؤسسات را بازرسي مي نمايد.

تبصره - کليه مطبوعات مکلف اند همه ماهه تيراژ فروش ماهيانه خود را کتباً به وزارت ارشاد اسلامي اطلاع دهند.

ماده ۲۱- مديران چاپخانه ها در تهران و شهرستان ها مکلف اند از هر شماره نشريه خود شش نسخه به وزارت ارشاد اسلامي به طور مرتب و رايگان ارسال نمايند.

ماده ۲۲- ورود مطبوعات به کشور و نيز خروج آن بر اساس موازين شرعي و قانون اساسي و نظام جمهوري اسلامي است.

ضوابط ورود و خروج آن ظرف مدت شش ماه توسط وزارت ارشاد اسلامي تهيه و به تصويب مجلس شوراي اسلامي خواهد رسيد.

فصل ششم - جرايم

ماده ۲۳- هرگاه در مطبوعات مطالبی مشتمل بر توهين يا افتراء، يا خلاف واقع و يا انتقاد نسبت به شخص (اعم از حقيقي يا حقوقي) مشاهده شود، ذي نفع حق دارد پاسخ آن را ظرف يک ماه کتباً براي همان نشريه بفرستد و نشريه مزبور موظف است اينگونه توضيحات و پاسخ ها را در يکي از دو شماره اي که پس از وصول پاسخ منتشر مي شود، در همان صفحه و ستون و با همان حروف که اصل مطلب منتشر شده است، مجاني به چاپ برساند، به شرط آنکه جواب از دو برابر اصل تجاوز نکند و متضمن توهين و افتراء به کسي نباشد.

تبصره ۱- اگر نشريه علاوه بر پاسخ مذکور مطالب يا توضيحات مجددي چاپ کند، حق

پاسخگویی مجدد برای معترض باقی است. درج قسمتی از پاسخ به صورتی که آن را ناقص یا نامفهوم سازد و همچنین افزودن مطالبی به آن در حکم عدم درج است و متن پاسخ باید در یک شماره درج شود.

تبصره ۲- پاسخ نامزدهای انتخاباتی در جریان انتخابات باید در اولین شماره نشریه درج گردد. به شرط آنکه حداقل شش ساعت پیش از زیر چاپ رفتن نشریه پاسخ به دفتر نشریه تسلیم و رسید دریافت شده باشد.

تبصره ۳- در صورتی که نشریه از درج پاسخ امتناع ورزد یا پاسخ را منتشر نسازد شاکی می تواند به دادستان عمومی شکایت کند و دادستان در صورت احراز صحت شکایت جهت نشر پاسخ به نشریه اخطار می کند و هرگاه این اخطار مؤثر واقع نشود، پرونده را پس از دستور توقیف موقت نشریه که مدت آن حداکثر از ده روز تجاوز نخواهد کرد به دادگاه ارسال می کند.

ماده ۲۴- اشخاصی که اسناد و دستورهای محرمانه نظامی و اسرار ارتش و سپاه و یا نقشه های قلاع و استحکامات نظامی را در زمان جنگ یا صلح به وسیله یکی از مطبوعات فاش و منتشر کنند به دادگاه تحویل تا برابر مقررات رسیدگی شود.

ماده ۲۵- هرکس به وسیله مطبوعات، مردم را صریحاً به ارتکاب جرم یا جنایتی بر ضد امنیت داخلی یا سیاست خارجی کشور که در قانون مجازات عمومی پیش بینی شده است، تحریص و تشویق نماید در صورتی که اثری بر آن مترتب شود، به مجازات معاونت همان جرم محکوم و در صورتی که اثری بر آن مترتب نشود طبق نظر حاکم شرع بر اساس قانون تعزیرات با وی رفتار خواهد شد.

ماده ۲۶- هرکس به وسیله مطبوعات به دین مبین اسلام و مقدسات آن اهانت کند، در صورتی که به ارتداد منجر شود حکم ارتداد در حق وی صادر و اجرا و اگر به ارتداد نیانجامد طبق نظر حاکم شرع بر اساس قانون تعزیرات با وی رفتار خواهد شد.

ماده ۲۷- هرگاه در نشریه ای به رهبر یا شورای رهبری جمهوری اسلامی ایران و یا مراجع مسلم تقلید اهانت شود، پروانه آن نشریه لغو و مدیر مسؤول و نویسنده مطلب به محاکم صالحه معرفی و مجازات خواهند شد.

تبصره - رسیدگی به جرایم موضوع مواد ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷ تابع شکایت مدعی خصوصی نیست.

ماده ۲۸- انتشار عکسها و تصاویر و مطالب خلاف عفت عمومی ممنوع و موجب تعزیر شرعی است و اصرار بر آن موجب تشدید تعزیر و لغو پروانه خواهد بود.

ماده ۲۹- انتشار مذاکرات غیرعلنی مجلس شورای اسلامی و مذاکرات غیرعلنی محاکم دادگستری یا تحقیقات مراجع اطلاعاتی و قضایی که طبق قانون، افشای آن مجاز نیست، ممنوع است و در صورت تخلف، طبق نظر حاکم شرع و قانون تعزیرات با وی رفتار خواهد شد.

ماده ۳۰- انتشار هر نوع مطلب مشتمل بر تهمت یا افتراء یا فحش و الفاظ رکیک یا نسبتهای توهین آمیز و نظایر آن نسبت به اشخاص ممنوع است، مدیر مسئول جهت مجازات به محاکم قضایی معرفی می گردد و تعقیب جرایم مزبور موکول به شکایت شاکی خصوصی است و در صورت استرداد شکایت تعقیب در هر مرحله ای که باشد متوقف خواهد شد.

تبصره ۱- در موارد فوق شاکی (اعم از حقیقی یا حقوقی) می تواند برای مطالبه خسارات مادی و معنوی که از نشر مطالب مزبور بر او وارد آمده به دادگاه صالحه شکایت نموده و دادگاه نیز مکلف است نسبت به آن رسیدگی و حکم متناسب را صادر نماید.

تبصره ۲- هرگاه انتشار مطالب مذکور در ماده فوق راجع به شخص متوفی بوده ولی عرفاً هتاک به بازماندگان وی به حساب آید، هر یک از ورثه قانونی می تواند از نظر جزایی یا حقوقی طبق ماده و تبصره فوق اقامه دعوی نماید.

ماده ۳۱- انتشار مطالبی که مشتمل بر تهدید به هتک شرف و یا حیثیت و یا افشای اسرار شخصی باشد ممنوع است و مدیر مسئول به محاکم قضایی معرفی و با وی طبق قانون تعزیرات رفتار خواهد شد.

تبصره - در مورد مواد ۳۰ و ۳۱ تا زمانی که پرونده در مرحله تحقیق و رسیدگی است نشریه مورد شکایت حق ندارد نسبت به مورد رسیدگی مطلبی نشر دهد، در صورت تخلف دادستان عمومی باید قبل از ختم تحقیقات حکم توقیف نشریه را صادر کند، این توقیف شامل اولین شماره بعد از ابلاغ می شود و در صورت تکرار تا موقع صدور رأی دادگاه از انتشار نشریه جلوگیری می شود.

ماده ۳۲- هرکس در نشریه ای خود را بر خلاف واقع صاحب پروانه انتشار یا مدیر مسئول معرفی کند، یا بدون داشتن پروانه به انتشار نشریه مبادرت نماید، طبق نظر حاکم

شرع با وی رفتار خواهد شد.

مقررات این ماده شامل دارندگان پروانه و مدیران مسؤول که سمت‌های مزبور را طبق قانون از دست داده‌اند نیز می‌شود.

ماده ۳۳- هرگاه در انتشار نشریه نام یا علامت نشریه دیگری ولو با تغییرات جزئی تقلید شود، به طوری که برای خوانندگان امکان اشتباه باشد، از انتشار نشریه جلوگیری و مرتکب به مجازات حبس از ۶۱ تا ۹۰ روز محکوم می‌شود، تعقیب جرم و مجازات حبس منوط به شکایت شاکی خصوصی است.

ماده ۳۴- به جرایم ارتكابی به وسیله مطبوعات در دادگاه صالحه با حضور هیأت منصفه رسیدگی می‌شود.

ماده ۳۵- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف حداکثر شش ماه توسط وزارت ارشاد اسلامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳۶- از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین مغایر ملغی است و وزارت ارشاد مأمور اجرای آن می‌باشد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر سی و شش ماده و بیست و سه تبصره در جلسه روز دوشنبه چهاردهم بهمن ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۵۴۹۶

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۹۳۹- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۱۶ و پیرو نامه شماره ۴۹۵۰ مورخ ۱۳۶۴/۹/۵؛ «طرح قانونی مطبوعات» که پس از اظهار نظر شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۶۴/۱۱/۱۴ اصلاح و به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

در ماده ۲۱ علاوه بر اینکه در نظر گرفتن ارسال نسخه‌های بیشتری برای وزارت ارشاد اسلامی

در جهت اصلاح طرح بر اساس نظر شورای نگهبان نمی‌باشد و با توجه به اینکه ارسال دو نسخه که قبلاً منظور شده بود و جهت انجام مسؤولیتی که وزارت ارشاد اسلامی دارد تأیید شده است، الزام بر ارسال نسخه‌های بیشتر مجوز شرعی ندارد.

۲- نسبت به ماده ۳۳ و تبصره ۱ ماده ۳۰ ایراد شورای نگهبان مرتفع نشده و باید اصلاح شود.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۵۶-ق

تاریخ: ۶۴/۱۲/۲۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۴۹۶ مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۱۶ ماده ۲۱ و تبصره ۱ ماده ۳۰ و ماده ۳۳ طرح قانونی مطبوعات که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

ماده ۱-...

ماده ۲۱- مدیران چاپخانه‌ها در تهران و شهرستان‌ها مکلف‌اند از هر شماره نشریه خود دو نسخه به وزارت ارشاد اسلامی به طور مرتب و رایگان ارسال نمایند.

ماده ۲۲-...

ماده ۳۰- انتشار هر نوع مطلب مشتمل بر تهمت یا افتراء یا فحش و الفاظ رکیک یا نسبت‌های توهین‌آمیز و نظایر آن نسبت به اشخاص ممنوع است، مدیر مسؤول جهت مجازات به محاکم قضایی معرفی می‌گردد و تعقیب جرایم مزبور موکول به شکایت

شاکی خصوصی است و در صورت استرداد شکایت تعقیب در هر مرحله‌ای که باشد متوقف خواهد شد.

تبصره ۱- در موارد فوق شاکی (اعم از حقیقی و حقوقی) می‌تواند برای مطالبه خسارتی که از نشر مطالب مزبور بر او وارد آمده به دادگاه صالحه شکایت نموده و دادگاه نیز مکلف است نسبت به آن رسیدگی و حکم متناسب صادر نماید.

تبصره ۲- هرگاه انتشار مطالب مذکور در ماده فوق راجع به شخص متوفی بوده ولی عرفاً هتاک به بازماندگان وی به حساب آید، هریک از ورثه قانونی می‌تواند از نظر جزایی یا حقوقی طبق ماده و تبصره فوق اقامه دعوی نماید.

ماده ۳۱- ...

ماده ۳۳- هرگاه در انتشار نشریه نام یا علامت نشریه دیگری ولو با تغییرات جزئی تقلید شود، به طوری که برای خواننده امکان اشتباه باشد، از انتشار نشریه جلوگیری و مرتکب طبق نظر حاکم شرع محکوم می‌شود، تعقیب جرم و مجازات منوط به شکایت شاکی خصوصی است.

ماده ۳۴- ...

ماده ۲۱ و تبصره ۱ ماده ۳۰ و ماده ۳۳ طرح قانونی مطبوعات در جلسه روز پنجشنبه بیست و دوم اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۷۳۴

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۲/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۵۶- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۵ و نامه شماره ۱۹۳۹- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۱۶ و شماره ۲۸۱/۷۴ ک- الف مورخ ۱۳۶۴/۹/۱۴ و شماره ۱۶۷۲- الف مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۸ و پیرو نامه‌های شماره ۵۴۹۶ مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۱۶ و شماره ۴۹۵۰

مورخ ۱۳۶۴/۹/۵ و شماره ۴۸۴۷ مورخ ۱۳۶۴/۸/۲۸؛ «طرح قانونی مطبوعات»^(۱) که با توجه به ایراد شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز پنجشنبه بیست و دوم اسفند ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه مجوز پرداخت تعهدات طرحهای عمرانی مربوط به سالهای ۱۳۵۲ لغایت ۱۳۶۳ با قانون اساسی

شماره: ۱۷۰۴-ق

تاریخ: ۶۴/۶/۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۵۲۹۸ مورخ ۱۳۶۴/۲/۲۴ دولت در خصوص مجوز پرداخت تعهدات طرحهای عمرانی مربوط به سالهای ۱۳۵۲ لغایت ۱۳۶۳ که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۹/۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- اجازه داده می شود تعهدات پرداخت نشده طرحهای عمرانی سالهای ۱۳۵۸ تا پایان سال ۱۳۶۳ که با رعایت مقررات در حدود اعتبارات مصوب ایجاد شده باشد از محل اعتبار سال ۱۳۶۴ طرح مربوط پرداخت شود. تعهدات مذکور در این بند متناسب با حجم کارهای در دست اجرای پیمانکاران ذی ربط قابل پرداخت می باشد.

ماده ۲- در مورد بستانکاران قبل از انقلاب از سال ۵۲ تا پایان سال ۵۷ پس از رسیدگی دادگاه های اصل ۴۹ قانون اساسی و کسب مفاد حساب از بانکها و وزارت امور اقتصاد و دارایی و سازمان تأمین اجتماعی بدهی دولت پرداخت شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر دو ماده در جلسه روز سه شنبه پنجم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۹۵۳

تاریخ: ۱۳۶۴/۹/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۷۰۴-ق مورخ ۱۳۶۴/۹/۶؛ «لایحه مجوز پرداخت تعهدات طرحهای عمرانی مربوط به سالهای ۱۳۵۲ لغایت ۱۳۶۳» مصوب جلسه ۱۳۶۴/۹/۵ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضای شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

اطلاق ماده ۲ که پرداخت بدهی دولت به کلیه بستانکاران قبل از انقلاب حتی کسانی که مشمول قانون اجرای اصل ۴۹ قانون اساسی نیز نیستند و لازمه‌اش این است که شخص طلبکار ناگزیر باشد خود به دادگاه مراجعه و برائت خویش را از شمول اصل ۴۹ قانون اساسی از دادگاه بگیرد مغایر اصول ۲۰ و ۳۷ قانون اساسی^(۱) شناخته شد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۸۲۲-ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۳

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۴۹۵۳ مورخ ۱۳۶۴/۹/۱۳ لایحه منجوز پرداخت تعهدات طرحهای عمرانی مربوط به سالهای ۱۳۵۲ تا پایان ۱۳۶۳ که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۰/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

۱. اصل بیستم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۴۰.

- اصل سی و هفتم: اصل، برائت است و هیچ‌کس از نظر قانون مجرم شناخته نمی‌شود، مگر این که جرم او در دادگاه صالح ثابت گردد.

متن لایحه

ماده ۱- اجازه داده می‌شود تعهدات پرداخت نشده طرحهای عمرانی سالهای ۱۳۵۸ تا پایان سال ۱۳۶۳ که با رعایت مقررات در حدود اعتبارات مصوب ایجاد شده باشد از محل اعتبار سال ۱۳۶۴ طرح مربوط پرداخت شود. تعهدات مذکور در این بند متناسب با حجم کارهای در دست اجرای پیمانکاران ذی‌ربط قابل پرداخت می‌باشد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر یک ماده واحده در جلسه روز یکشنبه اول دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۱۷۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۰/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۸۲۲- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۳ شماره ۱۷۰۴- ق مورخ ۱۳۶۴/۹/۶ و پیرو نامه شماره ۴۹۵۳ مورخ ۱۳۶۴/۹/۱۳؛ «لایحه مجوز پرداخت تعهدات طرحهای عمرانی مربوط به سالهای ۱۳۵۲ تا پایان ۱۳۶۳»^(۱) که پس از اظهارنظر شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز یکشنبه اول دی ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لازم به ذکر است که عنوان لایحه با متن مصوبه تناسب ندارد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اجازه تأسیس شرکت سهامی ایجاد داروخانه در مناطق محروم و نیازمند کشور با قانون اساسی

شماره: ۱۷۳۳-ق

تاریخ: ۶۴/۹/۱۳

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۸۸۱۸ مورخ ۱۳۶۴/۱/۲۴ دولت در خصوص اجازه تأسیس شرکت سهامی ایجاد داروخانه در مناطق محروم و نیازمند کشور که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۴/۹/۱۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی موظف است به منظور تأمین نیازهای دارویی مردم مناطق محروم و نیازمند بخش‌ها و شهرهای کشور پس از اعلام عمومی در صورتی که داوطلب سرمایه‌گذاری و تأسیس داروخانه از بخش خصوصی یا تعاونی وجود نداشته باشد داروخانه‌هایی به صورت شرکت سهامی و با مشارکت بخش خصوصی سازمان‌ها و مؤسسات و صندوقهای خیریه و نهادهای انقلابی به نسبت ۴۹٪ سهم بخش خصوصی و سازمان‌ها و مؤسسات فوق‌الذکر و ۵۱٪ سهم دولت در مناطق مذکور ایجاد نماید.

تبصره ۱- از بخش خصوصی دکترهای داروساز، تکنسین‌ها و کمک تکنسین‌های داروسازی و کسانی که بیش از پنج سال در داروخانه‌ها کار کرده‌اند در صورتی که صلاحیت کاری آنها مورد تأیید سازمان‌های بهداشتی منطقه‌ای استان‌ها قرار گیرد در سرمایه‌گذاری این شرکتها اولویت خواهد داشت. سرمایه‌گذاری مسئولین دارویی کشور اعم از مرکز و استان‌ها در داروخانه‌های موضوع این قانون ممنوع می‌باشد.

تبصره ۲- هیچکدام از افراد مذکور در تبصره یک نمی‌توانند در بیش از یک داروخانه سرمایه‌گذاری کرده و عضو باشند.

تبصره ۳- طرز تشکیل و میزان سرمایه اولیه و آیین‌نامه‌های اجرایی و اداری و مالی و استخدامی این شرکت‌ها ظرف مدت سه ماه توسط وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۴- سهم وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی در سرمایه‌گذاری از طریق کسب وام از بانکها و یا دیگر منابع مجاز تأمین و تا ده سال از محل سود حاصل از داروخانه‌ها بازپرداخت خواهد شد.

تبصره ۵- در مناطقی که امکان تشکیل شرکت (با مشارکت خصوصی) نباشد وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی می‌تواند بر اساس ضوابط این قانون و آیین‌نامه‌های مربوط به آن سرمایه صددرصد دولتی اقدام به تأسیس شرکت سهامی داروخانه دولتی نماید.

تبصره ۶- داروخانه‌های موضوع این قانون می‌توانند از کارکنان دولت به صورت مأمور به خدمت استفاده نمایند حقوق و مزایای قبلی اینگونه کارکنان توسط داروخانه‌های ذی‌ربط پرداخت خواهد شد و مدت مأموریت به خدمت آنها در داروخانه‌های مذکور جزو سوابق خدمت قانونی آنها محسوب می‌گردد.

تبصره ۷- وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی موظف است در تأسیس داروخانه‌های موضوع این قانون به نحوی برنامه‌ریزی و عمل نماید که موجب تعطیلی داروخانه‌های دارای پروانه رسمی موجود در مناطق مذکور نگردد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و هفت تبصره در جلسه روز سه‌شنبه دوازدهم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۰۰۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۹/۲۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۷۳۳- ق مورخ ۱۳/۷/۱۳۶۴؛ «لایحه اجازه تأسیس شرکت

سهامی داروخانه در مناطق محروم و نیازمند کشور» مصوب جلسه روز سه‌شنبه دوازدهم آذر ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر اکثریت شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

نظر به اینکه تصدی این مشاغل قانوناً در محدوده وظایف دولت قرار ندارد مباشرت دولت با اصل چهل و چهارم قانون اساسی مغایرت دارد.

بدیهی است در مناطقی که کمبود دارد محسوس و موجب زحمت اهالی باشد دولت موظف است با توزیع مستقیم دارو و یا با تشویق و کمک به داوطلبان تأسیس داروخانه اقدام نماید.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۰۴-ق

تاریخ: ۶۴/۱۱/۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۰۰۱ مورخ ۱۳۶۴/۹/۲۰ لایحه اجازه تأسیس شرکت سهامی ایجاد داروخانه در مناطق محروم و نیازمند کشور که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی موظف است به منظور تأمین نیازهای دارویی مردم مناطق محروم و نیازمند بخش‌ها و شهرهای کشور پس از اعلام عمومی در صورتی که داوطلب سرمایه‌گذاری و تأسیس داروخانه از بخش خصوصی یا تعاونی وجود نداشته باشد داروهای مورد نیاز این مناطق را از طریق واحدهای بهداشتی

درمانی خود تأمین نماید.

تبصره ۱- وجوه دریافتی بابت بهای داروها صرفاً به منظور خرید داروهای مجدد و هزینه‌های جاری این نوع واحدها به مصرف خواهد رسید.

تبصره ۲- این نحوه توزیع مانع از تأسیس داروخانه از طرف بخش خصوصی یا تعاونی و خیریه نخواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه روز یکشنبه ششم بهمن‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۴۲۷

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۰۴-ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۸ و پیرو نامه شماره ۵۰۰۱ مورخ ۱۳۶۴/۹/۲۰؛ «لایحه اجازه تأسیس شرکت سهامی داروخانه در مناطق محروم و نیازمند کشور»^(۱) پس از اظهار نظر شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده، در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه واگذاری پرداخت حقوق و مزایای ماهیانه وراث شهدای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به بنیاد شهید با قانون اساسی

شماره: ۱۷۹۳-ق

تاریخ: ۶۴/۹/۲۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۴۸۲۰ مورخ ۱۳۶۴/۲/۲۲ دولت در خصوص واگذاری پرداخت حقوق و مزایای ماهیانه وراث شهدای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به بنیاد شهید که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۹/۲۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون پرداخت حقوق مستمری و مزایای مستمر ماهانه آن عده از پرسنل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و کمیته های انقلاب اسلامی، ارتش، ژاندارمری و شهربانی (مشمولین لایحه قانونی مربوط به حقوق مستمری وراث شهدای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۵۹/۳/۲۴ شورای انقلاب) و کارکنان کشوری (مشمولین قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۶۱/۱۱/۲۵ و اصلاحات بعدی آن) که بعد از به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی شهید یا مفقود شده یا می شوند، به بنیاد شهید انقلاب اسلامی محول می گردد.

تبصره ۱- در صورتی که میزان این وجوه کمتر از مبلغی باشد که بنیاد شهید انقلاب اسلامی برابر ضوابط خود به وراث سایر شهدا و مفقودین پرداخت می کند، مابه التفاوت آن را به مشمولین این ماده واحده نیز پرداخت خواهد کرد.

تبصره ۲- اعتبار مربوط از تاریخ مذکور از بودجه وزارتخانه ها و سازمان های ذی ربط کسر

و به اعتبار بنیاد شهید انقلاب اسلامی اضافه خواهد شد.
تبصره ۳- کلیه صندوقهای بازنشستگی مکلف‌اند کسورات بازنشستگی این قبیل مستخدمین را که به درجه رفیع شهادت نائل می‌گردند عیناً به بنیاد شهید انقلاب اسلامی واریز نمایند.

تبصره ۴- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، شرکتهای دولتی و وابسته به دولت مکلف‌اند پس از احراز شهادت و تعیین وراث شهدا و مفقودین و میزان حقوق مستمری آنان و انجام سایر امور مربوط برابر قوانین و مقررات جاری مراتب را به منظور برقراری حقوق و مزایای مستمر ماهانه به بنیاد شهید انقلاب اسلامی اعلام نمایند. کیفیت تقسیم و تعیین سهمیه هر یک از وراث شهدا و مفقودین بر اساس ضوابط بنیاد شهید انقلاب اسلامی خواهد بود.

تبصره ۵- انجام خدمات رفاهی و برقراری امتیازاتی که به موجب قوانین و مقررات استخدامی موجود به این قبیل مستمری‌بگیران تعلق می‌گیرد کماکان به عهده دستگاه متبوع اینگونه کارمندان خواهد بود و در صورتی که بنیاد شهید انقلاب اسلامی خدمات رفاهی بیشتری را به وراث سایر شهدا و مفقودین ارائه نماید مستمری‌بگیران مذکور نیز از آن بهره‌مند خواهند شد.

تبصره ۶- آیین‌نامه اجرایی این قانون و تعیین مقرری مستمری‌بگیران وراث توسط بنیاد شهید انقلاب اسلامی با هماهنگی وزارتخانه‌های سپاه و دفاع و کشور و سازمان امور اداری و استخدامی کشور ظرف مدت سه ماه تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و شش تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و چهارم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۱۱۳

تاریخ: ۱۳۶۴/۹/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۷۹۳- ق مورخ ۱۳۶۴/۹/۲۵؛ «لایحه واگذاری پرداخت حقوق

و مزایای ماهیانه وراث شهدا و مفقودین نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و کارمندان کشوری به بنیاد شهید انقلاب اسلامی» در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضا ذیل تبصره ۴ لایحه مذکور که تقسیم و تعیین سهمیه هر یک از وراث را طبق ضوابط بنیاد شهید مقرر کرده و در صورتی که این ضوابط به موجب قانون تعیین نشده باشد و تبصره ۶ از این لحاظ که تعیین مقرری مستمری بگیران وراث را به موجب آیین‌نامه مقرر کرده است مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی^(۱) شناخته شد. سایر موارد مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۸۶۸-ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۲۴

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۱۷۹۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۹/۲۵ و عطف به نامه شماره ۵۱۱۳ مورخ ۱۳۶۴/۹/۲۷ لایحه واگذاری پرداخت حقوق و مزایای ماهیانه وراث شهدا و مفقودین نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و کارمندان کشوری به بنیاد شهید انقلاب اسلامی که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۰/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای

۱. اصل هشتاد و پنجم: سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیأتی واگذار کند ولی در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند، در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود.

همچنین مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب دائمی اساسنامه سازمان‌ها، شرکتهای، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیون‌های ذی‌ربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد. در این صورت مصوبات دولت نباید با اصول و احکام مذهب رسمی کشور و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد، تشخیص این امر به ترتیب مذکور در اصل نود و ششم با شورای نگهبان است. علاوه بر این، مصوبات دولت نباید مخالف قوانین و مقررات عمومی کشور باشد و به منظور بررسی و اعلام عدم مغایرت آنها با قوانین مزبور باید ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد.

رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون پرداخت حقوق مستمری و مزایای مستمر ماهانه وراث آن عده از پرسنل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و کمیته های انقلاب اسلامی، ارتش، ژاندارمری و شهربانی (مشمولین لایحه قانونی مربوط به حقوق مستمری وراث شهدای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۵۹/۳/۲۴ شورای انقلاب) و کارکنان کشوری (مشمولین قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۶۱/۱۱/۲۵ و اصلاحات بعدی آن) که بعد از به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی شهید یا مفقود شده یا می شوند، به بنیاد شهید انقلاب اسلامی محول می گردد.

تبصره ۱- در صورتی که میزان این وجوه کمتر از مبلغی باشد که بنیاد شهید انقلاب اسلامی برابر ضوابط خود به وراث سایر شهدا و مفقودین پرداخت می کند، مابه التفاوت آن را به مشمولین این ماده واحده نیز پرداخت خواهد کرد.

تبصره ۲- اعتبار مربوط از تاریخ مذکور از بودجه وزارتخانه ها و سازمان های ذی ربط کسر و به اعتبار بنیاد شهید انقلاب اسلامی اضافه خواهد شد.

تبصره ۳- کلیه صندوقهای بازنشستگی مکلف اند کسورات بازنشستگی این قبیل مستخدمین را که به درجه رفیع شهادت نائل می گردند عیناً به بنیاد شهید انقلاب اسلامی واریز نمایند.

تبصره ۴- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و وزارتخانه ها، سازمان ها، شرکتهای دولتی و وابسته به دولت مکلف اند پس از احراز شهادت و تعیین وراث شهدا و مفقودین و میزان حقوق مستمری آنان و انجام سایر امور مربوط برابر قوانین و مقررات جاری مراتب را به منظور برقراری حقوق و مزایای مستمر ماهانه به بنیاد شهید انقلاب اسلامی اعلام نمایند.

تبصره ۵- انجام خدمات رفاهی و برقراری امتیازاتی که به موجب قوانین و مقررات استخدامی موجود به این قبیل مستمری‌بگیران تعلق می‌گیرد کماکان به عهده دستگاه متبوع اینگونه کارمندان خواهد بود و در صورتی که بنیاد شهید انقلاب اسلامی خدمات رفاهی بیشتری را به وراث سایر شهدا و مفقودین ارائه نماید مستمری‌بگیران مذکور نیز از آن بهره‌مند خواهند شد.

تبصره ۶- آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط بنیاد شهید انقلاب اسلامی با هماهنگی وزارتخانه‌های سپاه و دفاع و کشور و سازمان امور اداری و استخدامی کشور ظرف مدت سه ماه تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذاشته خواهد شد. لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و شش تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و دوم دی‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۳۱۴

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۰/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۸۶۸- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۲۴ و ۱۷۹۳- ق مورخ ۱۳۶۴/۹/۲۵ و پیرو نامه شماره ۵۱۱۳ مورخ ۱۳۶۴/۹/۲۷؛ «لایحه واگذاری پرداخت حقوق و مزایای ماهیانه وراث شهدا و مفقودین نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و کارمندان کشوری به بنیاد شهید انقلاب اسلامی»^(۱) مصوب ۱۳۶۴/۱۰/۲۲ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اخذ عوارض از مسافرین هواپیما که از فرودگاه‌های کشور
تردد می‌نمایند و اصلاح مبلغ عوارض فرودگاهی موضوع ماده ۷ لایحه قانونی
تعیین بهای خدمات فرودگاهی و پروازی با قانون اساسی

شماره: ۱۸۱۰-ق.

تاریخ: ۶۴/۱۰/۱

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۵۳۰۴ مورخ ۱۳۶۴/۲/۲۴ دولت در خصوص اخذ عوارض از
مسافرین هواپیما که از فرودگاه‌های کشور تردد می‌نمایند و اصلاح مبلغ عوارض
فرودگاهی موضوع ماده ۷ لایحه قانونی تعیین بهای خدمات فرودگاهی و پروازی که در
جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۹/۲۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان
و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی
و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - ماده هفت (۷) قانون تعیین بهای خدمات فرودگاهی و پروازی مصوب
۱۳۵۸/۵/۲۱ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران^(۱) موضوع عوارض فرودگاهی
مسافران به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

۱- از هر مسافر خارجی غیر از ترانزیت در موقع ترک ایران مبلغ یک هزار و پانصد
(۱/۵۰۰) ریال.

از هر یک از مسافرین هواپیمایی که از فرودگاه‌های داخلی کشور تردد می‌نمایند به
استثنای اطفال زیر دو سال مبلغ دویست و پنجاه (۲۵۰) ریال.

تبصره - در سالهای ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ معادل ۲۰ درصد از درآمد حاصل از اجرای این
قانون جهت هزینه‌های دفاعی و تأسیساتی و نگهداری فرودگاه‌ها در اختیار سازمان

۱. ماده ۷ قانون تعیین بهای خدمات فرودگاهی و پروازی (مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۱): از مسافر خارجی غیر از
ترانزیت در موقع ترک ایران مبلغ ۷۵۰ (هفتصد و پنجاه) ریال بابت عوارض فرودگاهی دریافت می‌گردد.

هوایمایی کشور قرار خواهد گرفت.
لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و هشتم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۱۶۱

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۰/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۱۰-ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱؛ «لایحه اصلاح قانون تعیین بهای خدمات فرودگاهی و پروازی» مصوب جلسه روز پنجشنبه بیست و هشتم آذر ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. اینک نظر اکثریت اعضا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:
تبصره ماده واحده از لحاظ اینکه اجازه می‌دهد معادل ۲۰ درصد از درآمد موضوع ماده واحده را بدون منظور نمودن در بودجه سالانه و تصویب اعتبار آن در اختیار سازمان هوایمایی کشوری قرار گیرد با اصل ۵۲ و ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی مغایرت دارد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۰۳-ق

تاریخ: ۶۴/۱۱/۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۳، لایحه اصلاح قانون تعیین بهای خدمات فرودگاهی و پروازی که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - ماده هفت (۷) قانون تعیین بهای خدمات فرودگاهی و پروازی مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۱ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران موضوع عوارض فرودگاهی مسافران به شرح ذیل اصلاح می گردد:

۱- از هر مسافر خارجی غیر از ترانزیت در موقع ترک ایران مبلغ یک هزار و پانصد (۱/۵۰۰) ریال.

۲- از هر یک از اتباع ایرانی که به خارج از کشور مسافرت می نمایند مبلغ یک هزار (۱/۰۰۰) ریال.

۳- از هر یک از مسافرین هواپیمایی که از فرودگاه های داخلی کشور تردد می نمایند به استثنای اطفال زیر دو سال مبلغ دو بیست و پنجاه (۲۵۰) ریال.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه ششم بهمن ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۴۲۶

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۰۳- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۱۸ و پیرو نامه شماره ۵۱۶۱ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۳؛ «لایحه اصلاح تعیین بهای خدمات فرودگاهی و پروازی»^(۱) مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه مقررات انتظامی هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور با موازین شرع

شماره: ۱۸۱۱-ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۱

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۸۶۸۴ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۱ دولت در خصوص مقررات انتظامی هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۹/۲۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

فصل اول - هیأت‌های رسیدگی انتظامی

ماده ۱- هیأت‌های رسیدگی عبارتند از:

۱- هیأت بدوی

۲- هیأت تجدیدنظر

ماده ۲- هیأت بدوی در هر دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی و مؤسسه تحقیقاتی یا دانشکده مستقل تشکیل می‌شود و دارای سه نفر عضو اصلی و حداکثر دو نفر عضو علی‌البدل خواهد بود که از بین اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های کشور و حتی‌الامکان از همان دانشگاه یا مؤسسه یا دانشکده مستقل و برای مدت دو سال به وسیله رئیس دانشگاه یا مؤسسه یا دانشکده مستقل انتخاب می‌شوند.

تبصره ۱- یک نفر از اعضای هیأت بدوی باید از مدرسان معارف اسلامی که حداقل دارای تحصیلات فوق لیسانس یا معادل آن باشد انتخاب گردد.

تبصره ۲- در هر یک از دانشگاه‌ها یا چند دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی و تحقیقاتی

مشترکاً و به تشخیص وزارت فرهنگ و آموزش عالی یک هیأت تجدیدنظر تشکیل می‌شود این هیأت دارای سه نفر عضو اصلی و حداکثر دو نفر عضو علی‌البدل با رعایت تبصره ۱ ماده ۲ است که از بین اعضای هیأت علمی مؤسسات مزبور به مدت دو سال به وسیله وزیر فرهنگ و آموزش عالی تعیین و منصوب می‌شوند.

تبصره - در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی که تابع سایر وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌باشند، هیأت تجدیدنظر به وسیله وزیر مربوط یا بالاترین مقام دستگاه دولتی منصوب می‌شود.

ماده ۴- صلاحیت رسیدگی به تخلفات انتظامی اعضای هیأت علمی با هیأت بدوی است. آرای این هیأت در صورتی که علیه متخلف صادر شود و قابل تجدیدنظر باشد و ظرف یک ماه برای افراد داخل کشور و دو ماه برای افراد خارج از کشور از تاریخ ابلاغ به متخلف توسط وی درخواست تجدیدنظر نشود قطعی و با دستور بالاترین مقام اجرایی دانشگاه یا مؤسسه مربوط اجرا خواهد شد. هرگاه عضو هیأت علمی در مهلت مقرر از تاریخ ابلاغ رأی هیأت بدوی درخواست تجدیدنظر نماید هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی خواهد بود.

تبصره - ابلاغ طبق قانون آیین دادرسی مدنی به عمل خواهد آمد.

ماده ۵- اعضای هیأت بدوی و تجدیدنظر علاوه بر تدین به دین مبین اسلام عمل به احکام آن و اعتقاد و تعهد به نظام جمهوری اسلامی ایران و اصل ولایت فقیه باید دارای شرایط زیر باشند:

۱- تأهل

۲- داشتن حداقل سه سال سابقه عضویت در هیأت علمی

ماده ۶- هیچ‌یک از اعضای اصلی یا علی‌البدل هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر در موارد زیر در رسیدگی و صدور رأی شرکت نخواهد کرد:

الف - عضو هیأت با متهم قرابت سببی یا نسبی تا درجه دوم از طبقه سوم داشته باشند.
ب - عضو هیأت با متهم دعوای حقوقی یا جزایی داشته یا در دعوای مطروحه ذی‌نفع باشد.

ج - عضو هیأت مدعی تخلف یا مدعی متخلف باشد.

فصل دوم - تخلفات انتظامی و جرایم

ماده ۷- تخلفات انتظامی و جرایم شامل تخلفات انضباطی و اعمال خلاف شرع و اخلاق

عمومی به قرار زیر است:

- ۱- ترک خدمت و یا غیبت بدون اجازه یا عذر موجه.
 - ۲- تخلف از اجرای قوانین و مقررات دانشگاه.
 - ۳- سهل انگاری یا غرض ورزی در انجام وظایف.
 - ۴- تمرد از اجرای دستورات قانونی مقامات دانشگاه.
 - ۵- استفاده غیر مجاز از امکانات و اموال دولتی.
 - ۶- تسلیم مدارک به اشخاصی که حق دریافت آن را ندارند و یا خودداری از تسلیم مدارک به اشخاصی که حق دریافت آنها را دارند.
 - ۷- تسامح در حفظ اموال و وجوه دولتی و اسناد و مدارک دانشگاه اعم از محرمانه و غیر آن.
 - ۸- افشای سؤالات امتحانی و یا تعویض برگه‌های امتحانی و یا تغییر اوراق.
 - ۹- افشای اسناد محرمانه دانشگاه.
 - ۱۰- از بین بردن و اخفای غیر مجاز اسناد و مدارک دانشگاه و حیف و میل اموال و وجوه دولتی.
 - ۱۱- اعتیاد و ارتکاب اعمال خلاف اخلاق عمومی که موجب هتک حیثیت و شؤن و شغلی است.
 - ۱۲- ارتکاب اعمال خلاف شرع و عدم رعایت حجاب اسلامی.
 - ۱۳- عضویت در یکی از فرق ضاله و ساواک منحله و تشکیلات فراماسونری و مشابه آن.
 - ۱۴- عضویت یا فعالیت یا تبلیغ به نفع احزاب و گروه‌های الحادی یا محارب یا احزاب و گروه‌های غیرقانونی.
 - ۱۵- القای اندیشه‌های الحادی و توهین به مقدسات اسلامی.
 - ۱۶- ارتکاب اعمال خلاف مصالح نظام جمهوری اسلامی از قبیل به تعطیل کشاندن کلاسها و اعتصاب، تحصن و تظاهرات به طور غیر مجاز در محیط دانشگاه.
 - تبصره - اثبات تخلفات و جرایم مذکور در بندهای ۱۰، ۱۳، ۱۴ و ۱۶ در مرجع صالح قضایی صورت می‌گیرد و عضو هیأت علمی در مدت رسیدگی در مرجع قضایی به حالت تعلیق درمی‌آید.
- فصل سوم - مجازاتهای انتظامی
- ماده ۸- انواع مجازاتها به ترتیب اهمیت عبارتند از:
- ۱- احضار و اخطار شفاهی.

- ۲- اخطار کتبی با درج در پرونده.
 - ۳- توییح کتبی با درج در پرونده.
 - ۴- کسر حقوق و مزایای دریافتی تا یک سوم، از یک ماه تا سه ماه.
 - ۵- تعلیق رتبه از یک سال تا دو سال.
 - ۶- تنزل یک پایه.
 - ۷- انفصال موقت از یک ماه تا یک سال.
 - ۸- بازخرید خدمت با پرداخت ۴۵ روز حقوق در قبال هر سال خدمت دولتی تا ده سال و پرداخت یک ماه حقوق در قبال هر سال نسبت به مازاد ده سال خدمت. کسر بازنشستگی افرادی که خدمت آنان بازخرید می شود به آنان مسترد خواهد شد و کسر یک سال خدمت، یک سال محسوب می شود.
 - ۹- اخراج از دانشگاه یا مؤسسه آموزشی یا تحقیقاتی مربوط.
 - ۱۰- اخراج از مؤسسه متبوع و محرومیت از پذیرش در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور.
 - ۱۱- انفصال دائم از خدمات دولتی.
- تبصره - رئیس دانشگاه و یا مؤسسه آموزش عالی و تحقیقاتی می تواند بدون مراجعه به هیأت رسیدگی انتظامی مجازاتهای مندرج در بند ۱ و ۲ و ۳ را در مورد اعضای متخلف هیأت علمی اجرا کند. اجرای مجازاتهای مندرج در بندهای بعدی موکول به رأی هیأت رسیدگی انتظامی است.
- ماده ۹- مجازاتهای بند ۴ و بندهای بعدی ماده ۸ این قانون قابل پژوهش در هیأت تجدیدنظر می باشد.
- ماده ۱۰- در صورت تکرار تخلف و ثبوت آن عضو هیأت علمی خاطی به اشد مجازات پیش بینی شده در آن درجه محکوم خواهد شد و هرگاه مجازات قبلی اشد مجازات اعمال شده در درجه مربوطه باشد، عضو خاطی به حداقل مجازات درجه بعد محکوم خواهد شد به نحوی که در هر سال از مجازات محکومیت قبلی شدیدتر باشد.
- ماده ۱۱- مجازات غیبت غیرموجه متوالی بیش از دو ماه یا متناوب بیش از ۴ ماه در سال به تشخیص هیأت ها اخراج از دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی یا تحقیقاتی مربوط خواهد بود.

تبصره - استخدام اینگونه افراد در دانشگاه‌ها یا مؤسسات تحقیقاتی دیگر بلامانع است.
تبصره ۲- وزارت فرهنگ و آموزش عالی می‌تواند افرادی را که به علت غیبت اخراج می‌شوند، در صورت نیاز به خدمات آنان در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی شهرستان‌ها و مناطق محروم به ترتیب اولویت اعاده به کار نماید.

ماده ۱۲- مجازات مرتکبین جرایم مندرج در بندهای ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶ ماده ۷ این قانون انفصال دائم از خدمات دولتی است.

تبصره - در سایر موارد تعیین مجازات به ترتیب مندرج در ماده ۸ به تشخیص هیأت خواهد بود.

ماده ۱۳- هرگاه تخلف هیأت علمی عنوان یکی از جرایم مندرج در قوانین جزایی را نیز داشته باشد هیأت رسیدگی به تخلفات انتظامی مکلف است پرونده امر را به مرجع قضایی ارسال دارد حکم مرجع قضایی از جهت ارتکاب جرم عمومی برای هیأت انتظامی لازم‌الاتباع است ولی رسیدگی در مراجع قضایی مانع رسیدگی انتظامی نخواهد بود لیکن تا صدور رأی مرجع قضایی آن را متوقف می‌سازد.

تبصره - در صورتی که مجازات تعیین شده از طرف مراجع قضایی همان مجازات مقرر در این قانون باشد مجازات تکرار نخواهد شد و در غیر این صورت حکم مراجع قضایی مانع مجازاتهای انتظامی نخواهد بود.

فصل چهارم - نحوه بازنشستگی و بازخرید و انتقال افراد غیرمفید هیأت علمی

ماده ۱۴- به وزارت فرهنگ و آموزش عالی اجازه داده می‌شود حداکثر ظرف مدت ۶ ماه بعد از تصویب و ابلاغ آیین‌نامه این قانون آن تعداد از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی را که غیرمفید تشخیص می‌دهد، به ترتیب مقرر در این قانون بازنشسته، بازخرید و یا با موافقت سازمان‌های دولتی و یا مؤسسات تحقیقاتی به اینگونه سازمان‌ها یا مؤسسات منتقل نماید.

تبصره ۱- تشخیص افراد غیرمفید با معرفی وزیر فرهنگ و آموزش عالی به وسیله هیأت‌های بدوی می‌باشد.

تبصره ۲- اشخاصی که غیرمفید تشخیص داده می‌شوند، می‌توانند به هیأت‌های تجدیدنظر شکایت نمایند. رأی هیأت‌های تجدیدنظر درباره آنان قطعی و لازم‌الاجرا است.

ماده ۱۵- بازنشستگی و یا بازخرید افراد مشمول ماده ۱۴ به ترتیب زیر خواهد بود:

الف - در صورتی که حداقل بیست سال سابقه خدمت دولتی داشته باشند، بر اساس سنوات خدمت طبق قانون استخدام کشوری بازنشسته خواهند شد.

ب - در صورتی که سابقه خدمت دولتی آنان کمتر از ۲۰ سال تمام باشد، خدمت آنان بر اساس ماده ۸ این قانون بازخرید خواهد شد.

ماده ۱۶ - در صورتی که حقوق اعضای هیأت علمی که به سازمان‌ها و مؤسسات دولتی منتقل می‌شوند و یا تغییر شغل می‌یابند کمتر از حقوق پایه و رتبه علمی آنان باشد مابه‌التفاوت آن پرداخت خواهد شد، هرگونه افزایش حقوق این افراد از مابه‌التفاوت کسر خواهد گردید.

ماده ۱۷ - منظور از انتقال در این قانون تغییر وضعیت اعضای هیأت علمی و انتصاب آنان به مشاغلی است که مستلزم تدریس در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی نباشد.

تبصره ۱ - انتقال اعضای هیأت علمی به کلیه سازمان‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی با موافقت مؤسسات مذکور انجام خواهد شد.

تبصره ۲ - کسور بازنشستگی پس از انتقال برابر مقررات سازمان بازنشستگی عیناً به صندوق بازنشستگی محل انتقال، واریز خواهد شد.

ماده ۱۸ - استخدام مجدد افراد بازخرید شده موضوع ماده ۱۴ این قانون در سایر مؤسسات دولتی برای مشاغل غیرآموزشی بلامانع است مشروط به اینکه کلیه وجوه دریافتی مدت بازخریدی را یک جا مسترد نمایند.

تبصره - احتساب سنوات خدمت گذشته به شرط استرداد وجوه بازنشستگی خواهد بود.

فصل پنجم - سایر مقررات

ماده ۱۹ - هرگاه وزارت فرهنگ و آموزش عالی با وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی تشخیص دهد که در یکی از مؤسسات آموزش عالی به یکی از اعضای هیأت علمی نیاز است که توسط هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر بازسازی نیروی انسانی به علت غیبت، اخراج یا منفصل شده است آن عضو با تشخیص هیأت‌های تجدیدنظر و به شرط آنکه مشمول موارد مشروحه در ماده ۱۲ این قانون نباشد، می‌تواند به خدمت اعاده شود.

ماده ۲۰ - آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف مدت یک‌ماه پس از ابلاغ این قانون توسط وزارت فرهنگ و آموزش عالی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۱ - از تاریخ تصویب آیین‌نامه اجرایی این قانون کلیه قوانین و مقررات انتظامی

اعضای هیأت علمی مغایر این قانون لغو می‌گردد و کلیه پرونده‌هایی که در هیأت‌های پاکسازی و بازسازی گذشته منجر به صدور رأی قطعی نگردیده برای رسیدگی و صدور رأی قطعی به هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر موضوع این قانون ارسال خواهد شد. لایحه قانونی فوق مشتمل بر بیست و یک ماده و پانزده تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و هشتم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۱۶۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۰/۱۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۱۱-ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱؛ «لایحه مقررات انتظامی هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور» مصوب جلسه روز پنجشنبه بیست و هشتم آذر ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و در جلسات متعدد مورد بحث و بررسی قرار گرفت. اینک نظر متفق علیه فقهای شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- در ماده ۴ قطعیت حکم بدین صورت که محکوم را از حق تظلم به مقامات قضایی محروم نماید مغایر با موازین شرعی است.

۲- اگر در ماده ۱۳ هیأت‌های رسیدگی مکلف شده‌اند در مورد جرایمی که تحت عناوین مذکور در قوانین جزایی مندرج می‌باشد پرونده را به مراجع قضایی احاله نماید نظر به اینکه نسبت به مجازاتهای مذکور از بند ۳ تا بند ۱۱ قطعیت نظر هیأت‌ها حتی هیأت تجدیدنظر طبق حکم مراجع قضایی می‌باشد، لازم است در لایحه به صراحت ذکر شود که متهم در صورتی که نسبت به نظر هیأت‌ها در بندهای مرقوم معترض باشد حق تظلم به مراجع قضایی صالح را دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۵۵-ق

تاریخ: ۶۴/۱۲/۲۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۱۶۲ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۲ ماده ۴ لایحه مقررات انتظامی هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اضافه نمودن یک تبصره به آن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

ماده ۴- صلاحیت رسیدگی به تخلفات انتظامی اعضای هیأت علمی با هیأت بدوی است. آرای این هیأت در صورتی که علیه متخلف صادر شود و قابل تجدیدنظر باشد و ظرف یک ماه برای افراد داخل کشور و دو ماه برای افراد خارج از کشور از تاریخ ابلاغ به متخلف توسط وی درخواست تجدیدنظر نشود قطعی و با دستور بالاترین مقام اجرایی دانشگاه یا مؤسسه مربوط اجرا خواهد شد. هرگاه عضو هیأت علمی در مهلت مقرر از تاریخ ابلاغ رأی هیأت بدوی درخواست تجدیدنظر نماید هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی خواهد بود.

تبصره ۱- ابلاغ طبق قانون آیین دادرسی مدنی به عمل خواهد آمد.

تبصره ۲- رأی هیأت تجدیدنظر مانع از رجوع عضو هیأت علمی به مراجع قضایی نخواهد بود.

...

ماده چهار لایحه قانونی فوق مشتمل بر دو تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و دوم اسفندماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۷۳۳

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۲/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۹۵۵- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۵ و شماره ۲۵/۱۶۷ مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۶ و شماره ۱۸۱۱- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱؛ «لایحه مقررات انتظامی هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور»^(۱) که با توجه به نظر شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه علنی روز پنجشنبه بیست و دوم اسفند ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه بازسازی کارشناسان رسمی دادگستری با موازین شرع

شماره: ۱۸۲۴-ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۲

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۴۰۷۲۰ مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۲۵ دولت در خصوص بازسازی کارشناسان رسمی دادگستری که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۰/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- ارکان بازسازی کارشناسان رسمی دادگستری عبارتند از:

الف - هیأت بازسازی.

ب - دادگاه.

ماده ۲- هیأت بازسازی مرکب از ۵ نفر عضو اصلی و سه نفر عضو علی البدل به انتخاب و با حکم شورای عالی قضایی خواهد بود.

تبصره ۱- از تاریخ تصویب این قانون شورای عالی قضایی ظرف دو ماه اعضای هیأت بازسازی را منصوب و با صدور ابلاغ به کانون کارشناسان رسمی استان تهران معرفی می نماید.

تبصره ۲- حداقل یکی از اعضای اصلی و یکی از اعضای علی البدل از میان حقوقدانان انتخاب خواهد شد.

تبصره ۳- هیأت بازسازی دارای یک رئیس و یک نایب رئیس و یک دبیر به انتخاب هیأت خواهد بود.

ماده ۳- دادگاه موضوع این قانون یک یا چند شعبه از دادگاه های کیفری ۲ دادگستری مستقر در تهران است که شورای عالی قضایی به اینکار اختصاص می دهد و بدون

تشریفات دادرسی و خارج از نوبت و بدون اخذ و هزینه دادرسی به پرونده‌های هیأت بازسازی رسیدگی خواهد کرد.

ماده ۴- اعضای هیأت بازسازی علاوه بر التزام عملی به اسلام و اعتقاد و تعهد به نظام جمهوری اسلامی و ولایت فقیه و حسن شهرت باید دارای شرایط زیر باشند:

الف - عدم سوء سابقه.

ب - عدم وابستگی به رژیم گذشته.

ج - تأهل و داشتن حداقل سی سال تمام.

ماده ۵- جلسات هیأت با حضور اکثریت اعضا رسمیت می‌یابد و در هر حال تصمیمات حداقل با ۳ رأی معتبر خواهد بود در صورت غیبت اعضای اصلی به جای آنها اعضای علی‌البدل شرکت می‌نمایند و در هر حال حضور یک حقوقدان الزامی است.

ماده ۶- سازمان‌های دولتی و غیردولتی و مرکز اسناد انقلاب اسلامی مکلف‌اند به سؤالات کتبی هیأت و یا استعلام دادگاه‌های مربوط در اسرع وقت و خارج از نوبت پاسخ بدهند.

ماده ۷- هیأت بازسازی می‌تواند گروه‌های بررسی و تحقیق تشکیل دهد که درباره افراد موردنظر اطلاعات دقیق و قابل اطمینان تحصیل و در اختیار هیأت بگذارند.

تبصره ۱- اعضای گروه تحقیق نیز باید از افرادی مؤمن و متعهد و امین انتخاب شوند و هیچ‌گونه سابقه سوپی نداشته باشند.

تبصره ۲- گروه‌های تحقیق فقط می‌توانند درباره افرادی که هیأت بازسازی تحقیق درباره آنها را لازم دانسته و به آنها مأموریت تحقیق داده است اطلاعات جمع‌آوری نمایند. اطلاعات جمع‌آوری شده محرمانه بوده و افشای آن از طرف گروه‌های تحقیق ممنوع است. در صورت تخلف مشمول مجازات مقرر در قوانین مربوط خواهند بود.

تبصره ۳- گروه تحقیق گزارش بررسی‌های خود را باید دقیقاً با ذکر دلایل و مدارک و قرائن تسلیم هیأت بازسازی نماید.

ماده ۸- هرگاه کارشناس رسمی دادگستری که مشمول یک یا چند مورد زیر باشد از شغل کارشناسی به طور دائم منفصل خواهد شد:

۱- مخالفت عملی و اقدام علیه نظام جمهوری اسلامی ایران.

۲- تابعیت غیرایرانی.

۳- اعتیاد به مواد مخدر.

- ۴- عضویت در ساواک منحل به همکاری با آن.
- ۵- عضویت مؤثر در تحکیم رژیم گذشته.
- ۶- دبیری حزب منحل رستاخیز و مقامات بالاتر آن.
- ۷- عضویت در سازمان‌های جاسوسی علیه نظام جمهوری اسلامی و یا ارتباط جاسوسی با دول بیگانه و یا سازمان‌های جاسوسی خارجی.
- ۸- عضویت در تشکیلات فراماسونری.
- ۹- همکاری با قوای نظامی بیگانه علیه جمهوری اسلامی ایران.
- ۱۰- عضویت در گروه‌های داخلی که فعالیت آنها ممنوع اعلام گردیده یا هواداری گروهک‌ها.
- ۱۱- قاچاق اسلحه و مهمات و ارز و مواد مخدر یا همکاری در امر قاچاق.
- ۱۲- سوءاستفاده مالی یا اخذ هر نوع وجه مالی مستقیم یا غیرمستقیم که قانوناً مجاز به دریافت آن نبوده است.
- ۱۳- اشتها به فساد اخلاق یا تجاهر به فسق و فجور یا اعمال منافی عفت و خلاف اسلام و شؤون کارشناسی.
- ۱۴- عضویت فرق ضاله که به اجماع مسلمین خارج از اسلام شناخته شده‌اند یا عضویت در سازمان‌هایی که مرامنامه و اساسنامه آنها بر نفی ادیان الهی مبتنی است.
- ماده ۹- عدم صلاحیت کارشناسان رسمی دادگستری مذکور در ماده ۸ توسط هیأت بازسازی بررسی و جهت رسیدگی و صدور حکم به دادگاه موضوع این قانون ارسال خواهد شد. رأی دادگاه قطعی و لازم‌الاجرا است.
- ماده ۱۰- هیأت بازسازی مکلف است حداکثر تا مدت دو سال از تاریخ شروع به کار نسبت به وضع کلیه کارشناسان رسیدگی نماید و دادگاه نیز حداکثر تا چهار سال از تاریخ تصویب این قانون رأی قطعی صادر نماید.
- تبصره- هیأت می‌تواند ضمن ارسال پرونده به دادگاه از دادگاه تقاضای تعلیق کارشناس را تا صدور رأی قطعی نماید. صدور قرار مزبور با دادگاه است.
- ماده ۱۱- رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری تهران مسئول اجرای تصمیمات و احکام صادره از دادگاه‌های این قانون می‌باشد.
- ماده ۱۲- تعیین محل هیأت موضوع این قانون با معاونت شورای عالی قضایی و پرداخت حق‌الزحمه و مأموریت زیر نظر رئیس کانون بوده و از محل اعتبارات کانون قابل پرداخت می‌باشد.

ماده ۱۳- مدت اعتبار این قانون از تاریخ تصویب ۴ سال است.
لایحه قانونی فوق مشتمل بر سیزده ماده و هفت تبصره در جلسه روز یکشنبه اول دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۲۵۹

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۰/۱۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۲۴- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۳ و پیرو نامه شماره ۵۱۷۴ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۴^(۱)؛ «لایحه بازسازی کارشناسان رسمی دادگستری» مصوب اول دی ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح ذیل اعلام می گردد:

نظر به اینکه این لایحه بر اساس قانون راجع به کارشناسان رسمی مصوب سال ۱۳۱۷ و اصلاحیه های بعد از آن تنظیم شده و در آن قانون مراجع قضایی ملزم شده اند هر وقت رجوع به کارشناسی لازم باشد منحصراً از بین کارشناسان رسمی انتخاب نمایند، در حالی که الزام قاضی به رجوع کارشناس رسمی اگر چه از نظر او غیر صالح باشد و منع او از رجوع به کارشناس غیر رسمی هر چند او را صالح بدانند مغایر با موازین قضای شرعی است، لذا این لایحه با این اطلاقش به نظر فقهاء غیر شرعی بوده و باید به گونه ای اصلاح شود که رفع این محدودیت قاضی بشود.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۱۰۳- ق

تاریخ: ۶۵/۳/۱۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۲۵۹ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۸ در خصوص لایحه بازسازی

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

کارشناسان رسمی دادگستری که مجدداً در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳/۳/۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- ارکان بازسازی کارشناسان رسمی دادگستری عبارتند از:

الف - هیأت بازسازی

ب - دادگاه

ماده ۲- هیأت بازسازی مرکب از ۵ نفر عضو اصلی و سه نفر عضو علی البدل به انتخاب و با حکم شورای عالی قضایی خواهد بود.

تبصره ۱- از تاریخ تصویب این قانون شورای عالی قضایی ظرف دو ماه اعضای هیأت بازسازی را منصوب و با صدور ابلاغ به کانون کارشناسان رسمی استان تهران معرفی می نماید.

تبصره ۲- حداقل یکی از اعضای اصلی و یکی از اعضای علی البدل از میان حقوقدانان انتخاب خواهد شد.

تبصره ۳- هیأت بازسازی دارای یک رئیس و یک نایب رئیس و یک دبیر به انتخاب هیأت خواهد بود.

ماده ۳- دادگاه موضوع این قانون یک یا چند شعبه از دادگاه های کیفری ۲ دادگستری مستقر در تهران است که شورای عالی قضایی به اینکار اختصاص می دهد و بدون تشریفات دادرسی و خارج از نوبت و بدون أخذ و هزینه دادرسی به پرونده های هیأت بازسازی رسیدگی خواهد کرد.

ماده ۴- اعضای هیأت بازسازی علاوه بر التزام عملی به اسلام و اعتقاد و تعهد به نظام جمهوری اسلامی و ولایت فقیه و حسن شهرت باید دارای شرایط زیر باشند:

الف - عدم سوء سابقه.

ب - عدم وابستگی به رژیم گذشته.

ج- تأهل و داشتن حداقل سی سال تمام.

ماده ۵- جلسات هیأت با حضور اکثریت اعضا رسمیت می‌یابد و در هر حال تصمیمات حداقل با ۳ رأی معتبر خواهد بود در صورت غیبت اعضای اصلی به جای آنها اعضای علی‌البدل شرکت می‌نمایند و در هر حال حضور یک حقوقدان الزامی است.

ماده ۶- سازمان‌های دولتی و غیردولتی و مرکز اسناد انقلاب اسلامی مکلف‌اند به سؤالات کتبی هیأت و یا استعلام دادگاه‌های مربوط در اسرع وقت و خارج از نوبت پاسخ بدهند.

ماده ۷- هیأت بازسازی می‌تواند گروه‌های بررسی و تحقیق تشکیل دهد که درباره افراد مورد نظر اطلاعات دقیق و قابل اطمینان تحصیل و در اختیار هیأت بگذارند. تبصره ۱- اعضای گروه تحقیق نیز باید از افرادی مؤمن و متعهد و امین انتخاب شوند و هیچ‌گونه سابقه سویی نداشته باشند.

تبصره ۲- گروه‌های تحقیق فقط می‌توانند درباره افرادی که هیأت بازسازی تحقیق درباره آنها را لازم دانسته و به آنها مأموریت تحقیق داده است اطلاعات جمع‌آوری نمایند. اطلاعات جمع‌آوری شده محرمانه بوده و افشای آن از طرف گروه‌های تحقیق ممنوع است. در صورت تخلف مشمول مجازات مقرر در قوانین مربوط خواهند بود.

تبصره ۳- گروه تحقیق گزارش بررسی‌های خود را باید دقیقاً با ذکر دلایل و مدارک و قرائن تسلیم هیأت بازسازی نماید.

ماده ۸- هرگاه کارشناس رسمی دادگستری که مشمول یک یا چند مورد زیر باشد از شغل کارشناسی به طور دائم منفصل خواهد شد:

۱- مخالفت عملی و اقدام علیه نظام جمهوری اسلامی ایران.

۲- تابعیت غیرایرانی.

۳- اعتیاد به مواد مخدر.

۴- عضویت در ساواک منحل یا همکاری با آن.

۵- عضویت مؤثر در تحکیم رژیم گذشته.

۶- دبیری حزب منحل رستاخیز و مقامات بالاتر آن.

۷- عضویت در سازمان‌های جاسوسی علیه نظام جمهوری اسلامی و یا ارتباط جاسوسی با دول بیگانه و یا سازمان‌های جاسوسی خارجی.

- ۸- عضویت در تشکیلات فراماسونری.
- ۹- همکاری با قوای نظامی بیگانه علیه جمهوری اسلامی ایران.
- ۱۰- عضویت در گروه‌های داخلی که فعالیت آنها ممنوع اعلام گردیده یا هواداری گروهک‌ها.
- ۱۱- قاچاق اسلحه و مهمات و ارز و مواد مخدر یا همکاری در امر قاچاق.
- ۱۲- سوءاستفاده مالی یا اخذ هر نوع وجه مالی مستقیم یا غیرمستقیم که قانوناً مجاز به دریافت آن نبوده است.
- ۱۳- اشتهار به فساد اخلاق یا تجاهر به فسق و فجور یا اعمال منافی عفت و خلاف اسلام و شؤون کارشناسی.
- ۱۴- عضویت فرق ضاله که به اجماع مسلمین خارج از اسلام شناخته شده‌اند یا عضویت در سازمان‌هایی که مرامنامه و اساسنامه آنها بر نفی ادیان الهی مبتنی است.
- ماده ۹- عدم صلاحیت کارشناسان رسمی دادگستری مذکور در ماده ۸ توسط هیأت بازسازی بررسی و جهت رسیدگی و صدور حکم به دادگاه موضوع این قانون ارسال خواهد شد. رأی دادگاه قطعی و لازم‌الاجرا است.
- ماده ۱۰- هیأت بازسازی مکلف است حداکثر تا مدت دو سال از تاریخ شروع به کار نسبت به وضع کلیه کارشناسان رسیدگی نماید و دادگاه نیز حداکثر تا چهار سال از تاریخ تصویب این قانون رأی قطعی صادر نماید.
- تبصره - هیأت می‌تواند ضمن ارسال پرونده به دادگاه از دادگاه تقاضای تعلیق کارشناس را تا صدور رأی قطعی نماید. صدور قرار مزبور با دادگاه است.
- ماده ۱۱- رئیس کانون کارشناسان رسمی دادگستری تهران مسئول اجرای تصمیمات و احکام صادره از دادگاه‌های این قانون می‌باشد.
- ماده ۱۲- تعیین محل هیأت موضوع این قانون با معاونت شورای عالی قضایی و پرداخت حق الزحمه و مأموریت زیر نظر رئیس کانون بوده و از محل اعتبارات کانون قابل پرداخت می‌باشد.
- ماده ۱۳- صلاحیت کارشناس باید از نظر قاضی محرز باشد. قاضی می‌تواند به کارشناس صالح گرچه رسمی نباشد مراجعه نماید.
- ماده ۱۴- مدت اعتبار این قانون از تاریخ تصویب ۴ سال است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهارده ماده و هفت تبصره در جلسه روز سه شنبه سیزدهم خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۱۴۷

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۱۰۳- ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۱۷ و شماره ۱۸۲۴- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۲ و پیرو نامه شماره ۵۲۵۹ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۸؛ «لایحه بازسازی کارشناسان رسمی دادگستری»^(۱) که پس از ایراد مورخ ۶۴/۱۰/۱۸ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز سه شنبه سیزدهم خرداد ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی با موازین شرع

شماره: ۱۸۵۰-ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۱۵

شورای محترم نگهبان

طرح الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی که یک فوریت آن در جلسه روز یکشنبه ۶۴/۹/۲۴ به تصویب رسیده است، در جلسه روز سه شنبه ۶۴/۱۰/۱۷ مجلس شورای اسلامی مطرح خواهد شد. از آن شورای محترم خواهشمند است ساعت ۱۰ صبح در جلسه علنی حضور به هم رسانند.^(۱)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- سپاه پاسداران و کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهربانی جمهوری اسلامی موظف‌اند مشمولان غایب را پس از گذشت سه ماه از تصویب این قانون شناسایی و دستگیر نموده و به حوزه وظیفه عمومی محل دستگیری تحویل دهند. چنانچه اینگونه مشمولان در موعد مقرر حاضر به انجام خدمت نگردیده مجدداً دستگیر و به مراجع قضایی محل تحویل خواهند شد.

تبصره - نیروهای مذکور در این ماده موظف‌اند سربازان فراری را دستگیر و به مراجع صالحه تحویل نمایند.

ماده ۲- مجازات مشمولان غایب که برای بار دوم دستگیر شوند علاوه بر مجازات مقرر در ماده ۵۸ قانون خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح شش ماه تا یک سال و در زمان جنگ یک تا سه سال حبس تعلیقی خواهد بود و در هر حال موظف به انجام خدمت وظیفه عمومی می‌باشند.

۱. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه)، پاورقی صفحه ۳۰.

ماده ۳- مدت خدمت دوره ضرورت مشمولان غایبی که خود را پس از سه ماه از تاریخ تصویب این قانون معرفی نمایند سه ماه و غایبینی که دستگیر شوند شش ماه بیش از سایر مشمولین خواهد بود. بدیهی است مشمولین غایبی که تا سه ماه بعد از تاریخ تصویب این قانون خود را معرفی نمایند خدمت اضافی نخواهند داشت.

ماده ۴- کسانی که به نحوی مشمولین غایب را در مؤسسات غیردولتی از قبیل کارخانه، کارگاه، بنگاه، مغازه به کار گیرند، توسط نیروهای مذکور در ماده ۱ این قانون شناسایی و به محاکم صالحه قضایی معرفی خواهند شد. مجازات اینگونه افراد در زمان صلح سه تا شش ماه و در زمان جنگ یک تا سه سال حبس خواهد بود.

ماده ۵- در صورتی که سن مشمولان خدمت وظیفه عمومی به ۲۰، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۸ سال تمام رسیده و به ترتیب موفقی به اخذ مدرک دیپلم، فوق دیپلم، لیسانس، فوق لیسانس و دکترا نشده و یا معادل آن شناخته نشوند باید خدمت دوره ضرورت را انجام داده و سپس به تحصیل خود ادامه دهند.

ماده ۶- سازمان‌های نظامی و انتظامی موظف‌اند ترتیبی اتخاذ نمایند که کلیه افراد وظیفه در زمان جنگ یا بسیج همگانی حداقل یک سال از خدمت دوره ضرورت را در مناطق عملیاتی انجام دهند.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۲۳۷

تاریخ: ۶۴/۱۰/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۵۰/ق مورخ ۶۴/۱۰/۱۵؛ «طرح الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی» که با حضور اعضای شورای نگهبان در جلسات ۱۷ و ۱۹ دی ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید مورد بحث و بررسی شورای نگهبان قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

در مواد ۲ و ۳ و ۴ با توجه به اینکه در مورد تعزیرات حسب الامر امام مدظله موقتاً پس از مشاوره لازم تصمیم مقتضی اتخاذ و برای بررسی و تصویب به مجلس شورای اسلامی

پیشنهاد می‌شود تعیین مذکور ملاک شرعی ندارد.
سایر موارد مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی
دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۰۱۵-ق

تاریخ: ۶۵/۱/۲۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۲۳۷ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۹ در خصوص طرح الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی که مجدداً در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۵/۱/۲۶ مجلس شورای اسلامی مواد ۲ و ۳ و ۴ آن با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌گردد.

اکبر هاشمی
رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- سپاه پاسداران و کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهربانی جمهوری اسلامی موظف‌اند مشمولان غایب را پس از گذشت سه ماه از تصویب این قانون شناسایی و دستگیر نموده و به حوزه وظیفه عمومی محل دستگیری تحویل دهند. چنانچه اینگونه مشمولان در موعد مقرر حاضر به انجام خدمت نگردیده مجدداً دستگیر و به مراجع قضایی محل تحویل خواهند شد.

تبصره - نیروهای مذکور در این ماده موظف‌اند سربازان فراری را دستگیر و به مراجع صالحه تحویل نمایند.

ماده ۲- مجازات مشمولان غایب زمان جنگ که برای بار دوم دستگیر شوند، علاوه بر مجازات مقرر در ماده ۵۸ قانون خدمت وظیفه عمومی یک تا سه سال حبس تعلیقی

خواهد بود و در هر حال موظف به انجام خدمت وظیفه عمومی می‌باشند.

ماده ۳- مدت خدمت دوره ضرورت مشمولان غایب زمان جنگ که خود را پس از سه ماه از تاریخ تصویب این قانون معرفی نمایند، سه ماه و غایبانی که دستگیر شوند، شش ماه بیش از سایر مشمولین خواهد بود. بدیهی است مشمولین غایبی که تا سه ماه بعد از تاریخ تصویب این قانون خود را معرفی نمایند خدمت اضافی نخواهند داشت.

تبصره - تا زمان تصویب این قانون افرادی که در دوران غیبت از طریق بسیج مدتی را در جبهه گذرانده‌اند، این مدت از اضافه خدمت آنان کسر خواهد شد.

ماده ۴- کسانی که به نحوی مشمولین غایب زمان جنگ را در مؤسسات غیردولتی از قبیل کارخانه، کارگاه، بنگاه، مغازه به کار گیرند، توسط نیروهای مذکور در ماده ۱ این قانون شناسایی و به محاکم صالحه قضایی معرفی خواهند شد. مجازات اینگونه افراد یک تا سه سال حبس خواهد بود.

تبصره - به پرونده‌های مواد ۲ و ۴ این قانون خارج از نوبت در مراجع قضایی رسیدگی خواهد شد.

ماده ۵- سازمان‌های نظامی و انتظامی موظف‌اند ترتیبی اتخاذ نمایند که کلیه افراد وظیفه در زمان جنگ یا بسیج همگانی حداقل یک سال از خدمت دوره ضرورت را در مناطق عملیاتی انجام دهند. مگر در مواردی که به تشخیص شورای عالی دفاع وجود افرادی در غیر مناطق عملیاتی ضروری باشد.

ماده ۶- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت یک‌ماه برابر ماده ۶۶ قانون وظیفه عمومی تهیه و به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ۶ ماده و سه تبصره در جلسه روز سه‌شنبه بیست و ششم فروردین‌ماه یک‌هزار و سیصد و پنجاه و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۸۶۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۲/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۰۱۵- ق مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۸ و شماره ۱۸۵۰- ق مورخ

۱۳۶۴/۱۰/۱۵ و شماره ۱۸۴۵- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۴^(۱) و پیرو نامه شماره ۵۲۳۷ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۹؛ «طرح الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی»^(۲) که با توجه به ایراد شورای نگهبان در جلسه روز سه شنبه بیست و ششم فروردین ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

۱. دعوتنامه اول مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۸۰).

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۱۹۹۸ مورخ ۱۳۶۵/۲/۱۸

۳۷

مغایرت طرح نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند با موازین شرع

شماره: ۱۸۶۷/ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۲۳

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند که یک فوریت آن در جلسه روز ۶۴/۹/۲۱ به تصویب رسیده است، در جلسه روز سه شنبه ۱۳۶۴/۱۰/۲۴ مجلس شورای اسلامی مطرح خواهد شد. از آن شورای محترم خواهشمند است ساعت ۱۰ صبح روز مذکور در جلسه علنی حضور به هم رسانند. (۱)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح (۲)

ماده واحده - مصرف اعتبارات جاری و عمرانی که به نحوی از انحا از قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت و یا آیین نامه معاملات دولتی مستثنی بوده و تابع مقررات خاص گردیده است (به استثنای هزینه های جنگی که با رعایت تبصره ۹ و ۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ انجام می گیرد) تحت ضوابط زیر مجاز می باشد:

الف - ...

ل - تخلف از این قانون تصرف غیرمجاز در اموال دولتی محسوب می گردد و متخلف به پرداخت جزای نقدی معادل میزان مورد تخلف و تعزیر شرعی مطابق نظر حاکم شرع محکوم خواهد شد.

۱. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۰).

۲. برای اختصار فقط به بند مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۹۴۰ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۱.

م - ...

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز بیست و ششم دی ماه یکهزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۲۹۳

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۰/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۶۷- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۲۳؛ «طرح قانونی نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند» که با حضور اعضای شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۴/۱۰/۲۶ با اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر آقایان فقها در بند «ل» محکومیت متخلف به جزای نقدی علاوه بر تعزیر مغایر با موازین شرعی است ولی چنانچه تخلف موجب تضییع مالی از دولت شده باشد متخلف ضامن است.

سایر موارد مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۰۲- ق

تاریخ: ۶۴/۷/۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۲۹۳ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۲۶ بند (ل) طرح قانونی نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی مستثنی هستند که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون

اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

ل - تخلف از این قانون تصرف غیر مجاز در اموال دولتی محسوب می گردد و در صورتی که موجب تضییع مالی از دولت شده باشد، متخلف به پرداخت معادل میزان مورد تخلف طبق موازین شرعی و تعزیر مطابق نظر حاکم شرع محکوم خواهد شد.
بند (ل) طرح قانونی فوق در جلسه روز یکشنبه ششم بهمن ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۴۲۵

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۰۲ - ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۱۸ و پیرو نامه شماره ۵۲۹۳ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۲۶؛ بند (ل) «طرح قانونی نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند»^(۱) مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اعتبار اسناد عادی وامهای پرداختی شرکتهای تعاونی روستائی به اعضا با موازین شرع

شماره: ۱۸۹۲-ق

تاریخ: ۶۴/۱۱/۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۳۵۰ مورخ ۱۳۶۴/۵/۵ دولت در خصوص اعتبار اسناد عادی وامهای پرداختی شرکتهای تعاونی روستایی به اعضا که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۱۱/۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - اسناد و قراردادهای مربوط به وامها و قرض الحسنه های پرداختی اتحادیه ها و شرکتهای تعاونی روستایی و کشاورزی عشایری و صیادی به اعضا مشروط به اینکه اصل مبلغ وام از یک میلیون ریال تجاوز ننماید در حکم اسناد رسمی تلقی و از حیث اجرا تابع مفاد آیین نامه اجرایی اسناد رسمی است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنجشنبه سوم بهمن ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۴۰۷

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۹۲-ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۶؛ «لایحه اعتبار اسناد عادی وامهای

پرداختی شرکتهای تعاونی روستایی عشایری و صیادی اعضا»، مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۳ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت آقایان فقهاء:

چون مفاد این ماده واحده این است که طرف قرارداد می تواند در صورت عدم تأدیه اصل وام از سوی طرف دیگر ادعای پرداخت آن بدون مراجعه به محاکم صلاحیت دار سند را اجرا نماید مغایر با موازین شرعی است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۸۸-ق

تاریخ: ۶۵/۱/۲۰

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۴۰۷ مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۹ در خصوص لایحه اعتبار اسناد عادی وامهای پرداختی شرکتهای تعاونی روستایی عشایری و صیادی اعضا که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱/۱۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - اسناد و قراردادهای مربوط به وامها و قرض الحسنه های پرداختی اتحادیه ها و شرکتهای تعاونی روستایی و کشاورزی عشایری و صیادی به اعضا مشروط بر اینکه اصل مبلغ وام از یک میلیون ریال تجاوز ننماید در حکم اسناد رسمی تلقی و از حیث اجرا تابع مفاد آیین نامه اجرایی اسناد رسمی است.

تبصره - در صورت انکار اصل وام و یا ادعای بازپرداخت آن از طرف وام گیرنده، اجرای

آن موکول به رأی دادگاه صالح است.
 لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه روز یکشنبه هفدهم
 فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده
 است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۸۲۶

تاریخ: ۱۳۶۵/۱/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۹۸۸- ق مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۰ و شماره ۱۸۹۲- ق مورخ
 ۱۳۶۴/۱۱/۶ و پیرو نامه شماره ۵۴۰۷ مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۹؛ «لایحه اعتبار اسناد عادی
 وامهای پرداختی شرکتهای تعاونی روستایی عشایری و صیادی به اعضا»^(۱) که پس از ایراد
 شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه هفتم فروردین ماه ۱۳۶۵ مجلس
 شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و
 بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اصلاح قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری

درباره کارکنان دانشکده پزشکی مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۳ با موازین شرع

شماره: ۱۹۴۷-ق

تاریخ: ۶۴/۱۱/۲۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۴۳۹۶۶ مورخ ۱۳۶۳/۶/۲۱ دولت در خصوص اصلاح قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان دانشکده پزشکی مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۳ که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی عیناً به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده

۱- سوابق خدمت کلیه کارکنان دانشکده پزشکی امام رضا (ع) که در تاریخ تصویب لایحه قانونی شمول مقررات قانون استخدام کشوری به کارکنان دانشکده پزشکی امام رضا (ع) وابسته به دانشگاه مشهد (۱۳۵۹/۱/۲۷) به طور تمام وقت و در مقابل دریافت دستمزد در خدمت دانشکده مزبور بوده اند اعم از سابقه خدمت در دانشکده نامبرده و سایر ادارات و مؤسسات آستان قدس و سوابق خدمت دولتی آنان از لحاظ اعطای پایه قابل احتساب خواهد بود.

۲- کلیه کسور پرداختی اعم از سهم کارمند و کارفرما به صندوق بازنشستگی آستان قدس به نسبت سالهای خدمت رسمی به صندوق بازنشستگی کشوری انتقال می یابد و سنوات مذکور از لحاظ بازنشستگی و وظیفه قابل احتساب می باشد ملاک تعیین کسور بازنشستگی آن مدت از سنوات خدمت آستان قدس یا دولتی گذشته این قبیل مستخدمین که بابت آن کسور بازنشستگی پرداخت نکرده اند اولین حقوق گروه و پایه ای

است که به موجب قانون استخدام کشوری برای آنان برقرار می‌گردد. گروه این مستخدمین بر اساس شرایط احراز در تاریخ تصویب این قانون تعیین می‌شود. تبصره - مستمری بازنشستگی، مستمری از کارافتادگی و مستمری وراثت وظیفه‌بگیر که تا تاریخ ۱۳۵۹/۱/۲۷ بر اساس مقررات آستان قدس برقرار شده است کماکان طبق مقررات مربوطه و به وسیله آستان قدس پرداخت خواهد شد. لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و هفتم بهمن‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۵۶۰

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۲/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۴۷- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۲۸؛ «لایحه اصلاح قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان دانشکده پزشکی مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۳» که در جلسه ۱۳۶۴/۱۱/۲۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

در مورد این لایحه اصلاحیه قرارداد منعقد بین آستان قدس و دانشگاه مشهد نیز ملاحظه شد هر چند بعضی اشکالات شرعی بر آن اصلاحیه وارد است در مورد سهم کارفرما ساکت است. علیهذا تبصره ۲ در مورد سهم کارفرما از این لحاظ که با قطع نظر از قرارداد شرعی یا موافقت آستان قدس کسور پرداختی سهم کارفرما را به صندوق بازنشستگی منتقل می‌نماید با موازین شرعی مغایر است.

لازم به ذکر است این اشکال مبنی بر نفی حق کارمند از سهم کارفرما نمی‌باشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۹۳-ق

تاریخ: ۶۷/۲/۴

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۱۹۴۷/ق مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۲۸ و عطف به نامه شماره ۵۵۰ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۶ لایحه شماره ۴۳۹۶۶ مورخ ۱۳۶۳/۶/۲۱ دولت در خصوص اصلاح قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان دانشکده پزشکی مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۳ که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۷/۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده

۱- سوابق خدمت کلیه کارکنان دانشکده پزشکی امام رضا (ع) که در تاریخ تصویب لایحه قانونی شمول مقررات قانون استخدام کشوری به کارکنان دانشکده پزشکی امام رضا (ع) وابسته به دانشگاه مشهد (۱۳۵۹/۱/۲۷) به طور تمام وقت و در مقابل دریافت دستمزد در خدمت دانشکده مزبور بوده اند اعم از سابقه خدمت در دانشکده نامبرده و سایر ادارات و مؤسسات آستان قدس و سوابق خدمت دولتی آنان از لحاظ اعطای پایه قابل احتساب خواهد بود.

۲- کلیه کسور پرداختی اعم از سهم کارمند و کارفرما به صندوق بازنشستگی آستان قدس به نسبت سالهای خدمت رسمی به صندوق بازنشستگی کشوری انتقال می یابد و سنوات مذکور از لحاظ بازنشستگی و وظیفه قابل احتساب می باشد ملاک تعیین کسور بازنشستگی آن مدت از سنوات خدمت آستان قدس یا دولتی گذشته این قبیل مستخدمین که بابت آن کسور بازنشستگی پرداخت نکرده اند اولین حقوق گروه و پایه ای است که به موجب قانون استخدام کشوری برای آنان برقرار می گردد. گروه این مستخدمین بر اساس شرایط احراز در تاریخ تصویب این قانون تعیین می شود.

تبصره - مستمری بازنشستگی، مستمری از کارافتادگی و مستمری وراثت وظیفه‌بگیر که تا تاریخ ۱۳۵۹/۱/۲۷ بر اساس مقررات آستان قدس برقرار شده است کماکان طبق مقررات مربوطه و به وسیله آستان قدس پرداخت خواهد شد و در صورت عدم پرداخت از ردیف ۵۰۳۰۰۱ مربوط به دولت پرداخت خواهد شد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه علنی روز پنجشنبه بیست و پنجم فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۱۳۱۱

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۳۹۳- ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۴ و شماره ۱۹۴۷- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۲۸ و پیرو نامه‌های شماره ۹۰۴ مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۵^(۱) و شماره ۵۵۶۰ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۶؛ «لایحه اصلاح قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان دانشکده پزشکی مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۳» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۶ با تغییراتی در جلسه روز پنجشنبه بیست و پنجم فروردین ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

- ۱- نظر به اینکه ایراد شورای نگهبان نسبت به بند ۲ لایحه مذکور به شرح مندرج در نامه شماره ۵۵۶۰ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۶ بوده که اشتباهاً تبصره ۲ قید شده است ایراد مذکور در مورد سهم کارفرما از این لحاظ که با قطع نظر از قرارداد شرعی یا موافقت آستان قدس کسور پرداختی سهم کارفرما را به صندوق بازنشستگی منتقل می‌نماید به قوت خود باقی است.
- ۲- اصلاح به عمل آمده در تبصره از نظر اینکه به متعهد شرعی اجازه ترک عمل به تعهد را می‌دهد خلاف موازین شرعی است.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۸۵/ق

تاریخ: ۶۷/۸/۴

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه‌های شماره ۱۹۴۷/ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۲۸ و ۳۳۹۳/ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۴ و عطف به نامه شماره ۱۳۱۱ مورخ ۱۳۶۷/۲/۲۱ لایحه شماره ۴۳۹۶۶ مورخ ۱۳۶۳/۶/۲۱ دولت در خصوص اصلاح قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان دانشکده پزشکی مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۳ که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۷/۸/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده

۱- سوابق خدمت کلیه کارکنان دانشکده پزشکی امام رضا(ع) که در تاریخ تصویب لایحه قانونی شمول مقررات قانون استخدام کشوری به کارکنان دانشکده پزشکی امام رضا(ع) وابسته به دانشگاه مشهد (۱۳۵۹/۱/۲۷) به طور تمام وقت و در مقابل دریافت دستمزد در خدمت دانشکده مزبور بوده‌اند اعم از سابقه خدمت در دانشکده نامبرده و سایر ادارات و مؤسسات آستان قدس و سوابق خدمت دولتی آنان از لحاظ اعطای پایه قابل احتساب خواهد بود.

۲- کلیه کسور پرداختی سنوات خدمت مستخدم به صندوق بازنشستگی آستان قدس رضوی به صندوق بازنشستگی کشوری انتقال می‌یابد و معادل سهم کارفرما که آستان قدس رضوی بابت بازنشستگی مستخدم پرداخت نموده است از محل ردیف شماره ۵۰۳۰۰۱ به صندوق بازنشستگی کشوری پرداخت خواهد شد. سنوات مذکور از لحاظ بازنشستگی و وظیفه قابل احتساب می‌باشد ملاک تعیین کسور بازنشستگی آن مدت از

سنوات خدمت آستان قدس یا دولتی گذشته این قبیل مستخدمین که بابت آن کسور بازنشستگی پرداخت نکرده‌اند اولین حقوق گروه و پایه‌ای است که به موجب قانون استخدام کشوری برای آنان برقرار می‌گردد. گروه این مستخدمین بر اساس شرایط احراز در تاریخ تصویب این قانون تعیین می‌شود.

تبصره - مستمری بازنشستگی، مستمری از کارافتادگی و مستمری وراثت و وظیفه‌بگیر که تا تاریخ ۱۳۵۹/۱/۲۷ بر اساس مقررات آستان قدس برقرار شده است کماکان طبق مقررات مربوطه و به وسیله آستان قدس پرداخت خواهد شد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ یکم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۶۴۷

تاریخ: ۱۳۶۷/۸/۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۸۵- ق مورخ ۱۳۶۷/۸/۴ و شماره ۳۳۹۳- ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۴ و شماره ۱۹۴۷- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۲۸ و پیرو نامه‌های شماره ۱۳۱۱ مورخ ۱۳۶۷/۲/۲۱ و شماره ۵۵۶۰ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۶؛ «لایحه اصلاح قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان دانشکده پزشکی مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۳»^(۱) که پس از ایرادات شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه اول آبان‌ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

محمد محمدی گیلانی

دیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۱۹۵۳-ق

تاریخ: ۶۴/۱۲/۲۰

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۴/۵۴۰۴/م مورخ ۱۳۶۴/۹/۱۰ دولت در خصوص «لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور» که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۱۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده واحده - بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور از حیث درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار بالغ بر هفت هزار و چهارصد و شصت و چهار میلیارد و هفتصد و شصت و پنج میلیون و دویست و هشتاد و شش هزار (۷/۴۶۴/۷۶۵/۲۸۶/۰۰۰) ریال و از حیث هزینه ها و سایر پرداخت ها بالغ بر هفت هزار و چهارصد و شصت و چهار میلیارد و هفتصد و شصت و پنج میلیون و دویست و هشتاد و شش هزار (۷/۴۶۴/۷۶۵/۲۸۶/۰۰۰) ریال می باشد.

الف) بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۶۵ از لحاظ درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار و از حیث هزینه ها و سایر پرداخت ها بالغ بر چهار هزار و یکصد و پنجاه و هفت میلیارد و سیصد و بیست و هفت میلیون و یکصد و هشتاد و نه هزار (۴/۱۵۷/۳۲۷/۱۸۹/۰۰۰) ریال به شرح ذیل به تصویب می رسد:

۱- درآمد عمومی و سایر منابع تأمین اعتبار بالغ بر سه هزار و هشتصد و هشتاد و هشت میلیارد و پانصد و شصت و پنج میلیون و یکصد و بیست و چهار هزار (۳/۸۸۸/۵۶۵/۱۲۴/۰۰۰) ریال و هزینه ها و سایر پرداخت ها از آن محل بالغ بر سه هزار و هشتصد و هشتاد و هشت میلیارد و پانصد و شصت و پنج میلیون و یکصد و بیست و چهار هزار (۳/۸۸۸/۵۶۵/۱۲۴/۰۰۰) ریال.

۱. برای اختصار فقط به متن ماده واحده و تبصره های مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۹۶۹ مورخ ۱۳۶۵/۱/۱۱.

۲- درآمد اختصاصی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی بالغ بر دویست و شصت و هشت میلیارد و هفتصد و شصت و دو میلیون و شصت و پنج هزار (۲۶۸/۷۶۲/۰۶۵/۰۰۰) ریال و هزینه‌ها و سایر پرداخت‌ها از آن محل بالغ بر دویست و شصت و هشت میلیارد و هفتصد و شصت و دو میلیون و شصت و پنج هزار (۲۶۸/۷۶۲/۰۶۵/۰۰۰) ریال.

به دولت اجازه داده می‌شود که درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در قسمت سوم این قانون را در سال ۱۳۶۵ وصول و هزینه‌های وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و همچنین کمک‌ها و سایر اعتبارات را که در جداول قسمت‌های چهارم و پنجم و ششم و پیوست شماره (۱) این قانون منظور شده است، در حدود وصولی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار در سال ۱۳۶۵ و براساس تخصیص اعتبار تعهد و با رعایت قوانین و مقررات مربوط به تبصره‌های این قانون پرداخت نماید.

ب) بودجه شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت منظور در قسمت هشتم این قانون به استثنای آن قسمت از اعتبارات عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) آنها که از محل درآمد عمومی تأمین می‌شود، طبق قوانین و مقررات و اساسنامه‌های مربوط قابل اجرا خواهد بود.

بودجه آن دسته از مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که در سال ۱۳۶۵ به صورت مؤسسات دولتی درآیند، برای مدت باقیمانده سال پس از تصویب هیأت وزیران قابل اجرا خواهد بود.

تبصره ۱- ...

تبصره ۲- به موجب این تبصره، تبصره ۶۱ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور^(۱) به شرح زیر اصلاح می‌گردد.

سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مکلف است پنج درصد از کلیه درآمدهای حاصل از مابه‌التفاوت‌های وصولی موضوع بند ده ماده هفت اساسنامه خود را به حساب درآمد عمومی کشور واریز نماید.

تبصره ۳-

الف) به منظور ایجاد اشتغال و کمک به راه‌اندازی و تأمین کمبود سرمایه در گردش و

۱. تبصره ۶۱ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور (مصوب ۱۳۶۳/۱۲/۹): سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مکلف است هشتاد درصد از کلیه درآمدهای حاصل از مابه‌التفاوت‌های وصولی موضوع بند ۱۰ ماده هفت اساسنامه خود را به حساب درآمد عمومی کشور واریز نماید.

ثابت و گسترش و ایجاد کارخانجات و مراکز تولیدی کشاورزی، صنعتی، معدنی و مصالح ساختمانی، صنایع روستایی در جهت افزایش فعالیتهای تولیدی مناطق محروم یا مستعد کشور با حفظ اولویت تولیدات روستایی در بخش تعاونی و خصوصی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است با توجه به سیاست‌های پولی کشور تسهیلات اعتباری مورد نیاز طرحهای مزبور را که دارای توجیهات کامل فنی، اقتصادی و مالی باشند و فقط از نظر وثیقه و میزان سرمایه‌گذاری مجری طرح با مقررات بانکهای استان وفق نمی‌دهد از منابع داخلی بانکهای مذکور و در صورت عدم تکافوی منابع داخلی بانکهای فوق از منابع سایر بانکها تأمین نماید.

حداکثر تسهیلات اعتباری از محل منابع بند الف این تبصره در سال ۱۳۶۵ برابر هشتاد میلیارد (۸۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال به ترتیب چهل میلیارد (۴۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال در بخش کشاورزی و صنایع روستائی، پانزده میلیارد (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال در بخش صنعت و معدن و ده میلیارد (۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال در بخش مصالح ساختمانی و پانزده میلیارد (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال در ارتباط با بند «ج» همین تبصره خواهد بود.

مبلغ ده میلیارد (۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از تسهیلات اعتباری این تبصره صرفاً جهت استان‌های جنگی و مهاجرین جنگ تحمیلی در استان‌های دیگر باید پرداخت گردد. وزارت برنامه و بودجه مانده مطالبات ناشی از اجرای اینگونه طرحهای نظارت شده تولیدی که لزوم اعطای تسهیلات اعتباری آنها به تصویب هیأت وزیران رسیده است را حداکثر ظرف مدت ۵ سال به پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه کل کشور منظور خواهد نمود، میزان این مطالبات نباید بیش از ۱۰ درصد تسهیلات اعطایی باشد.

تضمین مزبور نافی وظایف بانکهای استان جهت وصول مطالبات معوق ناشی از اعطای اینگونه تسهیلات نخواهد بود. استفاده کنندگان تسهیلات اعتباری این تبصره ملزم به بازپرداخت مطالبات بانک بوده و عدم پرداخت بدهی در حکم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی است.

- آیین‌نامه اجرایی این بند بنا به پیشنهاد مشترک وزارت برنامه و بودجه و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
از تاریخ تصویب این قانون تبصره دائمی ۶۴ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه

سال ۱۳۵۳ کل کشور لغو می‌گردد.

ب) بانک سپه با هماهنگی وزارت کشور و وزارت برنامه و بودجه مکلف است پس از رسیدگی‌های لازم تمام و یا قسمتی از مایملک آن تعداد از شرکتهای تعاونی زیر پوشش مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی استان‌ها را که قابلیت واریز وام دریافتی را ندارند طبق مقررات ضمن عقد به فروش رساند و از محل حاصل فروش مطالبات خود و دولت را تأمین و پرداخت نمایند.

کلیه شرکتهای تعاونی وابسته به مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی استان‌ها بعد از پرداخت آخرین قسط خود می‌توانند از زیر پوشش مراکز گسترش به شرط اینکه متعهد شوند کالاهای سرمایه‌ای شرکت را تا ده سال بدون اخذ مجوز از مراکز گسترش مربوطه حق فروش نداشته و شکل تعاونی خود را به همین مدت حفظ نمایند خارج شوند. دستورالعمل اجرایی این بند بنا به پیشنهاد مشترک بانک سپه و وزارت برنامه و بودجه و وزارت کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ج) مبلغ پانزده میلیارد (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از تسهیلات اعتباری بند «الف» این تبصره از طریق بانک ملی ایران به صورت قرض الحسنه به طرحهای ارائه شده توسط بنیاد شهید انقلاب اسلامی اختصاص می‌یابد تا به مصرف توسعه شرکتهای موجود و یا سرمایه‌گذاری طرحهای تولیدی و خدماتی صرفاً جهت اشتغال جانیان و فرزندان، همسران، پدران و مادران شهدا و مفقودین و اسرا برسد. بنیاد شهید مکلف است ترتیبی اتخاذ کند که اشخاص نامبرده در این شرکتها و طرحهای تولیدی سهم‌گیرند.

مدت بازپرداخت اعتبارات اعطایی به هر طرح حداکثر ۵ سال از اول سال ۱۳۶۸ خواهد بود آیین‌نامه اجرایی این بند توسط بنیاد شهید انقلاب اسلامی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت برنامه و بودجه ظرف یک ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تا تصویب آیین‌نامه موضوع این بند، آیین‌نامه بند ۶ تبصره ۴ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور مورد عمل خواهد بود.

تبصره ۴-...

تبصره ۱۱- اعتبار ردیف ۱۲۹۰۲۲ (وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی - امور امداد امام) معادل هشت میلیارد (۸۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال و ردیف ۱۲۹۰۲۳ (وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی - امور امداد امام - طرح شهید رجایی کمک به

روستائشینان و عشایر سالمند نیازمند) معادل پانزده میلیارد (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال قسمت چهارم این قانون و مصرف آن پس از مبادله موافقتنامه شرح عملیات و تخصیص اعتبار تابع آیین نامه اجرایی موضوع این تبصره خواهد بود.

الف) از محل اعتبار ردیف ۱۲۹۰۲۳ برای هر یک از روستائیان و عشایر سالمند نیازمند که سن آنان متجاوز از شصت سال تمام باشد مبلغ سه هزار (۳/۰۰۰) ریال در ماه تأمین و به صورت مجموعه ای از کالاهای اساسی مورد نیاز مشمولین اعم از سرمایه ای و تولیدی و جنسی و یا نقدی توسط کمیته امداد امام پرداخت می شود. سازمان بهزیستی کشور موظف است امکانات و پرسنل مربوط به اجرای طرح شهید رجایی را در صورت درخواست به کمیته امداد امام واگذار نماید.

ب) آیین نامه تشخیص مشمولین موضوع بند «الف» و همچنین نحوه اجرای این تبصره ظرف مدت یک ماه از تاریخ تصویب این قانون بنا به پیشنهاد کمیته امداد امام و تأیید وزارتین امور اقتصادی و دارایی و برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ج) مصرف اعتبارات موضوع این تبصره با رعایت قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند قابل مصرف می باشد.

د) کلیه اموال و دارایی ها و دریافت های موضوع تبصره ۸۲ قانون بودجه سال ۱۳۶۳ کل کشور^(۱) به کمیته امداد امام انتقال می یابد.

تبصره ۱۲ -

الف) به سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی اجازه داده می شود اعتبارات جاری و عمرانی منظور در ردیف ۱۱۳۵۴۴ قسمت چهارم این قانون را بر طبق آیین نامه ای که با رعایت مفاد این قانون و اساسنامه سازمان مزبور بنا به پیشنهاد وزیر فرهنگ و آموزش

۱. تبصره ۸۲ قانون بودجه سال ۱۳۶۲ کل کشور (مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۲۶): الف - دولت مکلف است ترتیبی اتخاذ نماید که کلیه وجوه و اموال متعلق به دولت که به عنوان جریمه یا استرداد اموال توسط کلیه دادگاه ها اعم از انقلاب یا عادی و یا صنفی و یا سایر مراجع ذیصلاح قضایی به دست آمده یا خواهد آمد در اختیار خزانه داری کل کشور قرار گیرد و وجوه حاصل از این بابت به حساب درآمد عمومی کشور منظور گردد.

ب - دادگاه ها و مراجع مذکور موظف اند کلیه وجوه و اموال موضوع بند (الف) را به ترتیبی که در آیین نامه اجرایی این تبصره تعیین می شود در اختیار خزانه داری کل کشور قرار دهند. عدم اجرای این در حکم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی محسوب می شود.

پ - آیین نامه اجرایی این تبصره توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت دادگستری تنظیم و پس از تأیید شورای عالی قضایی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

عالی و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد به مصرف رساند.

ب) اعتبار عمرانی منظور در ردیف ۵۰۳۰۷۸ قسمت چهارم این قانون تحت عنوان احداث واحدهای نمونه آزمایشی صرفاً به منظور کمک به ارتقای تکنولوژی از طریق احداث واحدهای نمونه و تولید آزمایشی محصولات و فرآیندهای جدید توسعه یافته توسط سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران در زمینه‌های پژوهشی و تولیدی پیوندهای میان بخش کشاورزی صنعت و کالاهای سرمایه‌ای رشته‌های صنعت و مواد اولیه واسطه شیمیایی مربوط می‌گردد و براساس موافقتنامه‌های هر طرح که با وزارت برنامه و بودجه مبادله می‌گردد اختصاص می‌یابد و مصرف آن تابع قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند خواهد بود. سازمان مذکور مجاز به خرید زمین از محل اعتبارات این تبصره نمی‌باشد.

ج) سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران مکلف است کلیه درآمدهای حاصل از فروش حق لیسانس فرآیند یا محصول و یا فروش مستقیم محصولات تولید شده در واحدهای نمونه یا واحدهای آزمایشی را به خزانه واریز نماید و به میزان درآمد واریزی در اجرای این بند اعتبار لازم و جهت اجرای عملیات بند (الف) از ردیف ۵۰۳۰۰۱ (هزینه‌های پیش‌بینی نشده) دریافت نماید.

سازمان موظف است هر شش ماه یک‌بار گزارش عملکرد خود را به کمیسیون‌های فرهنگ و آموزش عالی صنایع و برنامه و بودجه مجلس شورا تقدیم نماید.

تبصره ۱۳-...

تبصره ۳۹- اعتباری که از محل منابع قرض‌الحسنه سیستم بانکی کشور از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در اختیار بانک کشاورزی قرار می‌گیرد و بانک کشاورزی این اعتبارات را به منظور تهیه و تدارک عوامل تولید و نهاده‌های کشاورزی و فعالیت‌های تولیدی (زراعت، مرغداری، دامداری و صیادی و عشایری) اعضای شرکتهای تعاونی روستایی و کشاورزی و اعضای شرکتهای تعاونی صیادی و عشایری در اختیار این شرکتهای قرار می‌دهد و همچنین به منظور خرید و جمع‌آوری بذور اصلاح شده در اختیار ارگان‌های ذی‌ربط وابسته به وزارت کشاورزی قرار می‌دهد. بازپرداخت این اعتبارات توسط دولت تضمین و مانده مطالبات آن در بودجه سال بعد دولت منظور و پرداخت خواهد شد.

تبصره ۴۰-...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهل و یک تبصره در جلسه روز سه شنبه بیستم اسفند ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۷۱۰

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۲/۲۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۵۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۰؛ «لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور» مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می شود:

۱- تبصره ۲ از لحاظ نفس واریز کردن پنج درصد مغایر با موازین شرعی شناخته نشد ولی مفهوم این تأیید اصل قانون حمایت از مصرف کنندگان نمی باشد.

۲- اطلاع بند (د) تبصره ۱۱ نسبت به انفال و جرایم و اموال ملکی دولت که استرداد شده با قانون اساسی مغایرت دارد.

۳- بند (ج) تبصره ۱۲ که هزینه سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی را موکول به میزان درآمد واریزی نموده از این جهت که اعتبار مصوب آن مشخص نشده با اصل ۵۳ قانون اساسی مغایر است.

۴- با توجه به وضع اقتصادی و توان مالی دولت تضمین وامهای مذکور در تبصره ۳۱ و ۳۹ و استقراض مذکور در لایحه بودجه مشروع نیست چنانچه مجلس ضرورت آن را تشخیص دهد طبق فرمان حضرت امام مدظله العالی نسبت به موارد ضرورت اقدام گردد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان^(۱)

۱. لازم به ذکر است که دبیر شورای نگهبان در همین تاریخ طی نامه ای که به امضای دو تن از حقوقدانان این شورا نیز رسیده است، مخالفت خود را با کلیات لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور به تفصیل بیان داشته است. متن نامه مزبور به قرار زیر است:

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۳۳

کمیسیون محترم بودجه مجلس شورای اسلامی

با سلام و مسألت مزید توفیقات و تقدیر از تلاشهایی که در کم کردن نقاط ضعف لایحه بودجه فرموده‌اید زحمت افزا می‌شود، اگر چه طی نامه‌هایی که در سالهای قبل یکی به عنوان ریاست محترم مجلس شورای اسلامی و دیگر به عنوان کمیسیون محترم بودجه فرستاده‌ام فی‌الجمله دیدگاه‌های خود را محض اطلاع و بررسی به عرض رسانده‌ام اینک هم به طور اشاره دلایلی را که به موجب آنها بودجه مصوب برای سال ۱۳۶۵ را براساس موازین شرعی و هم با توجه به قانون اساسی مورد اشکالات متعدد دانسته به عرض می‌رسانم بدیهی است موارد و تبصره‌هایی که مربوط به ضرورت‌های فعلی مثل جنگ تحمیلی است مورد هیچ گونه ایرادی نبوده و نیست و اما ملاحظات و ایرادات:

۱- ابتدای لایحه بر درآمدهای غیرحقیقی سن جمله بهای نفت که در حال حاضر تا ۱۲ دلار تنزیل کرده و بعید نیست که بیشتر از این هم تنزل نماید.

۲- ابتدای لایحه بر قوانین طاغوتی غیرشرعی و مغایر با قانون اساسی مثل قانون حمایت از مصرف‌کننده.

۳- اشتغال لایحه بر مخارج و مصارفی که لااقل در شرایط مالی فعلی اسراف یا تبذیر است.

۴- ابتدای لایحه بر قوانین مالیاتی دوره طاغوت مثل قانون مالیات بر ارث که متأسفانه با اصلاحات شورای انقلاب تعارض آن با آیات محکمه ارث در اذهان بیشتر مقبول می‌شود.

۵- اشتغال لایحه بر تأمین اعتبار جهت مصارف اداره و مدیریت موارد و بخش‌هایی که در نظام اسلام زیر پوشش مدیریت مستقیم و اداره حکومت نیست.

۶- اشتغال بعض تبصره‌ها بر امور و مسائلی که خارج از بودجه است.

۷- اشتغال بعض تبصره‌ها بر وضع قوانین مالیاتی جدید که این هم خارج از لایحه بودجه است به ملاحظه اینکه در لایحه بودجه دخل و خرج براساس قوانین و منابع قانونی تأمین اعتبار و مصارف قانونی بررسی می‌شود و درآمدها به طور متناوب و با رعایت اولویتها بر موارد هزینه توزیع می‌گردد اما وضع منابع با مصارف و موارد جدید خارج از این برنامه است، بودجه سالانه نخواهد بود.

۸- اشتغال آن بر تأمین اعتبار برای واحدهایی که به موجب قانون اساسی قانونیت ندارند.

۹- اشتغال آن بر استقراض از بانکها و تضمین وامها که از یک سو با وضع مالی موجود وامهای سالهای گذشته که پرداخت نشده زمینه مقبولی برای پرداخت آنها نیست و از سوی دیگر اگر مستلزم چاپ اسکناس شود علاوه بر عواقب سوء اقتصادی آن از این جهت که مالیت اسکناس‌های در جریان را تنزل می‌دهد موجب اضرار به مردم و کاهش توان فعالیت‌های اقتصادی آنان می‌شود و هم بازپرداخت مطالبات مردم را از بانک از صورت حقیقی خارج کرده و به مالکیتی که کمتر از مالیت وام دریافتی بوده تبدیل می‌نماید و بالاخره از لحاظی مفهوم برقراری مالیات جدید دارد چه فرق است بین چاپ اسکناس بدون پشتوانه که موجب تنزل درصدی از مالیت اسکناس‌های در جریان می‌شود و گرفتن همان درصد از مردم ظاهراً از هر لحاظ فشار مالی بر مردم تفاوت نداشته باشد بلکه شاید عواقب سوء دوم کمتر باشد و خلاصه این استقراض همه را در فشار قرار می‌دهد و مفهومش کم کردن حقوق کارمند دستمزد کارگر کم بها کردن تولیدات کشاورزی و... است.

۱۰- اشتغال مصوبه بر تصویب پیشنهادها و ازدیاد اعتبارات و سپس بالا بردن سقف بودجه (درآمد) که مسلماً چنانکه بعضی نمایندگان محترم و مخبر بودجه هم اخطار کردند بی‌زمینه و موهوم است و مفهومش غیر از اخفای عدم تعادل بودجه و ظاهر نشدن کسری بودجه نمی‌باشد.

۱۱- در مواردی که دولت کسری بودجه را باید با استقراض تأمین نماید با ملاحظه وضع اقتصادی و مالی دولت در

نظریه تکمیلی (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۷۳۸

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۲/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۵۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۰ و پیرو نامه شماره ۵۷۱۰ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۲؛ با توجه به اظهار نظر حضرت امام خمینی مدظله العالی که در شرایط فعلی استقرار دولت را تجویز نموده اند به نظر فقهای شورای نگهبان طرح نظر شورا مندرج در بند ۴ نامه فوق الذکر در مجلس شورای اسلامی و رأی گیری به ضرورت استقراض و تضمین وامها لزومی ندارد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۶۰/ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۲/۲۶

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه های شماره ۵۷۱۰ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ و ۵۷۳۸ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۶، لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور که مجدداً در جلسه علنی روز دوشنبه ۱۳۶۴/۱۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

هر حال حاضر اگر ضرورت مبرم نباشد استقراض با توجه به اینکه نظام اقتصادی کشور را در مخاطره قرار می دهد مشروع نیست لذا باید اولاً درآمدهای دولت به موارد اولی و اهم توزیع شود و ثانیاً نسبت به هزینه هایی که تأمین اعتبار آنها به وسیله استقراض انجام می شود باید ضرورت آن موارد به طور موردی به مجلس پیشنهاد شود چنانچه طبق فرمان حضرت امام مدظله ضرورت انجام آن با استقراض تصویب شد نسبت به هر موردی که تصویب شد عمل شود. امید است تذکرات فوق مورد توجه برادران عزیز قرار گرفته که لااقل در سالهای آینده ملحوظ شود.

و السلام علیکم ورحمة الله

لطف الله صافی

متن لایحه (۱)

ماده واحده - بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور از حیث درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار بالغ بر هفت هزار و چهارصد و شصت و چهار میلیارد و هفتصد و شصت و پنج میلیون و دویست و هشتاد و شش هزار (۷/۴۶۴/۷۶۵/۲۸۶/۰۰۰) ریال و از حیث هزینه‌ها و سایر پرداخت‌ها بالغ بر هفت هزار و چهارصد و شصت و چهار میلیارد و هفتصد و شصت و پنج میلیون و دویست و هشتاد و شش هزار (۷/۴۶۴/۷۶۵/۲۸۶/۰۰۰) ریال می‌باشد.

الف) بودجه عمومی دولت در سال ۱۳۶۵ از لحاظ درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار از حیث هزینه‌ها و سایر پرداخت‌ها بالغ بر چهار هزار و یکصد و پنجاه و هفت میلیارد و سیصد و بیست و هفت میلیون و یکصد و هشتاد و نه هزار (۴/۱۵۷/۳۲۷/۱۸۹/۰۰۰) ریال به شرح ذیل به تصویب می‌رسد:

۱- درآمد عمومی و سایر منابع تأمین اعتبار بالغ بر سه هزار و هشتصد و هشتاد و هشت میلیارد و پانصد و شصت و پنج میلیون و یکصد و بیست و چهار هزار (۳/۸۸۸/۵۶۵/۱۲۴/۰۰۰) ریال.

۲- درآمد اختصاصی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی بالغ بر دویست و شصت و هشت میلیارد و هفتصد و شصت و دو میلیون و شصت و پنج هزار (۲۶۸/۷۶۲/۰۶۵/۰۰۰) ریال و هزینه‌ها و سایر پرداخت‌ها از آن محل بالغ بر دویست و شصت و هشت میلیارد و هفتصد و شصت و دو میلیون و شصت و پنج هزار (۲۶۸/۷۶۲/۰۶۵/۰۰۰) ریال.

به دولت اجازه داده می‌شود که درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در قسمت سوم این قانون را در سال ۱۳۶۵ وصول و هزینه‌های وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و همچنین کمک‌ها و سایر اعتبارات را که در جداول قسمت‌های چهارم و پنجم و ششم و پیوست شماره (۱) این قانون منظور شده است، در حدود وصولی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار در سال ۱۳۶۵ و براساس تخصیص اعتبار تعهد و با رعایت قوانین و مقررات مربوط به تبصره‌های این قانون پرداخت نماید.

۱. برای اختصار فقط به متن ماده واحده و تبصره‌های مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن لایحه مزبور پس از تأیید نهایی رک: روزنامه رسمی شماره ۱۱۹۶۹ مورخ ۱۳۶۵/۱/۱۱.

ب) بودجه شرکتهای دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت منظور در قسمت هشتم این قانون به استثنای آن قسمت از اعتبارات عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) آنها که از محل درآمد عمومی تأمین می‌شود، طبق قوانین و مقررات و اساسنامه‌های مربوط قابل اجرا خواهد بود.

بودجه آن دسته از مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که در سال ۱۳۶۵ به صورت مؤسسات دولتی درآیند، برای مدت باقیمانده سال پس از تصویب هیأت وزیران قابل اجرا خواهد بود.

تبصره ۱- ...

تبصره ۲- به موجب این تبصره، تبصره ۶۱ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور^(۱) به شرح زیر اصلاح می‌گردد.

سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مکلف است پنج درصد از کلیه درآمدهای حاصل از مابه‌التفاوت‌های وصولی موضوع بند ده ماده هفت اساسنامه خود را به حساب درآمد عمومی کشور واریز نماید.

تبصره ۳-

الف) به منظور ایجاد اشتغال و کمک به راه‌اندازی و تأمین کمبود سرمایه در گردش و ثابت و گسترش و ایجاد کارخانجات و مراکز تولیدی کشاورزی، صنعتی، معدنی و مصالح ساختمانی، صنایع روستایی در جهت افزایش فعالیتهای تولیدی مناطق محروم یا مستعد کشور با حفظ اولویت تولیدات روستایی در بخش تعاونی و خصوصی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است با توجه به سیاست‌های پولی کشور تسهیلات اعتباری مورد نیاز طرحهای مزبور را که دارای توجیهات کامل فنی، اقتصادی و مالی باشند و فقط از نظر وثیقه و میزان سرمایه‌گذاری مجری طرح با مقررات بانکهای استان وفق نمی‌دهد از منابع داخلی بانکهای مذکور و در صورت عدم تکافوی منابع داخلی بانکهای فوق از منابع سایر بانکها تأمین نماید.

۱. تبصره ۶۱ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور (مصوب ۱۳۶۳/۱۲/۹): سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مکلف است هشتاد درصد از کلیه درآمدهای حاصل از مابه‌التفاوت‌های وصولی موضوع بند ۱۰ ماده هفت اساسنامه خود را به حساب درآمد عمومی کشور واریز نماید.

حداکثر تسهیلات اعتباری از محل منابع بند «الف» این تبصره در سال ۱۳۶۵ برابر هشتاد میلیارد (۸۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال به ترتیب چهل میلیارد (۴۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال در بخش کشاورزی و صنایع روستائی، پانزده میلیارد (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال در بخش صنعت و معدن و ده میلیارد (۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال در بخش مصالح ساختمانی و پانزده میلیارد (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال در ارتباط با بند «ج» همین تبصره خواهد بود.

مبلغ ده میلیارد (۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از تسهیلات اعتباری این تبصره صرفاً جهت استان‌های جنگی و مهاجرین جنگ تحمیلی در استان‌های دیگر باید پرداخت گردد.

وزارت برنامه و بودجه مانده مطالبات ناشی از اجرای اینگونه طرحهای نظارت شده تولیدی که لزوم اعطای تسهیلات اعتباری آنها به تصویب هیأت وزیران رسیده است را حداکثر ظرف مدت ۵ سال به پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در لایحه بودجه کل کشور منظور خواهد نمود، میزان این مطالبات نباید بیش از ۱۰ درصد تسهیلات اعطایی باشد.

تضمین مزبور نافی وظایف بانکهای استان جهت وصول مطالبات معوق ناشی از اعطای اینگونه تسهیلات نخواهد بود. استفاده کنندگان تسهیلات اعتباری این تبصره ملزم به بازپرداخت مطالبات بانک بوده و عدم پرداخت بدهی در حکم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی است.

- آیین‌نامه اجرایی این بند بنا به پیشنهاد مشترک وزارت برنامه و بودجه و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
از تاریخ تصویب این قانون تبصره دائمی ۶۴ قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور لغو می‌گردد.

ب) بانک سپه با هماهنگی وزارت کشور و وزارت برنامه و بودجه مکلف است پس از رسیدگی‌های لازم تمام و یا قسمتی از مایملک آن تعداد از شرکتهای تعاونی زیر پوشش مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی استان‌ها را که قابلیت واریز وام دریافتی را ندارند طبق مقررات ضمن عقد به فروش رساند و از محل حاصل فروش مطالبات خود

و دولت را تأمین و پرداخت نمایند.

کلیه شرکت‌های تعاونی وابسته به مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی استان‌ها بعد از پرداخت آخرین قسط خود می‌توانند از زیر پوشش مراکز گسترش به شرط اینکه متعهد شوند کالاهای سرمایه‌ای شرکت را تا ده سال بدون اخذ مجوز از مراکز گسترش مربوطه حق فروش نداشته و شکل تعاونی خود را به همین مدت حفظ نمایند خارج شوند.

دستورالعمل اجرایی این بند بنا به پیشنهاد مشترک بانک سپه وزارت برنامه و بودجه و وزارت کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ج) مبلغ پانزده میلیارد (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از تسهیلات اعتباری بند «الف» این تبصره از طریق بانک ملی ایران به صورت قرض‌الحسنه به طرح‌های ارائه شده توسط بنیاد شهید انقلاب اسلامی اختصاص می‌یابد تا به مصرف توسعه شرکت‌های موجود و یا سرمایه‌گذاری طرح‌های تولیدی و خدماتی صرفاً جهت اشتغال جانبازان و فرزندان، همسران، پدران و مادران شهدا و مفقودین و اسرا برسد. بنیاد شهید مکلف است ترتیبی اتخاذ کند که اشخاص نامبرده در این شرکتها و طرح‌های تولیدی سهیم گردند.

مدت بازپرداخت اعتبارات اعطایی به هر طرح حداکثر ۵ سال از اول سال ۱۳۶۸ خواهد بود. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط بنیاد شهید انقلاب اسلامی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت برنامه و بودجه ظرف یک ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تا تصویب آیین‌نامه موضوع این بند، آیین‌نامه بند ۶ تبصره ۴ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور مورد عمل خواهد بود.

تبصره ۴-...

تبصره ۱۱- اعتبار ردیف ۱۲۹۰۲۲ (وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی - امور امداد امام) معادل هشت میلیارد (۸۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال و ردیف ۱۲۹۰۲۳ (وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی - امور امداد امام - طرح شهید رجایی کمک به روستائینان و عشایر سالمند نیازمند) معادل پانزده میلیارد (۱۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال قسمت چهارم این قانون و مصرف آن پس از مبادله موافقتنامه شرح عملیات و تخصیص اعتبار تابع آیین‌نامه اجرایی موضوع این تبصره خواهد بود.

الف) از محل اعتبار ردیف ۱۲۹۰۲۳ برای هریک از روستائیان و عشایر سالمند نیازمند که سن آنان متجاوز از شصت سال تمام باشد مبلغ سه هزار (۳/۰۰۰) ریال در ماه تأمین و به صورت مجموعه‌ای از کالاهای اساسی مورد نیاز مشمولین اعم از سرمایه‌ای و تولیدی و جنسی و یا نقدی توسط کمیته امداد امام پرداخت می‌شود. سازمان بهزیستی کشور موظف است امکانات و پرسنل مربوط به اجرای طرح شهید رجایی را در صورت درخواست به کمیته امداد امام واگذار نماید.

ب) آیین‌نامه تشخیص مشمولین موضوع بند «الف» و همچنین نحوه اجرای این تبصره ظرف مدت یک ماه از تاریخ تصویب این قانون بنا به پیشنهاد کمیته امداد امام و تأیید وزارتین امور اقتصادی و دارایی و برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. ج) مصرف اعتبارات موضوع این تبصره از شمول قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی بوده و با رعایت قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند قابل مصرف می‌باشد.

د) کلیه اموال و دارایی‌ها و بدهی‌ها و تعهدات و مطالبات موضوع تبصره ۸۲ قانون بودجه سال ۱۳۶۲ کل کشور به استثنای اموال ملکی دولت و اموال متعلق به انفال و جرایم به کمیته امداد امام انتقال می‌یابد.

تبصره ۱۲-

الف) به سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی اجازه داده می‌شود اعتبارات جاری و عمرانی منظور در ردیف ۱۱۳۵۴۴ قسمت چهارم این قانون را بر طبق آیین‌نامه‌ای که با رعایت مفاد این قانون و اساسنامه سازمان مزبور بنا به پیشنهاد وزیر فرهنگ و آموزش عالی و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت برنامه و بودجه به تصویب هیأت وزیران می‌رسد به مصرف رساند.

ب) اعتبار عمرانی منظور در ردیف ۵۰۳۰۷۸ قسمت چهارم این قانون تحت عنوان احداث واحدهای نمونه آزمایشی صرفاً به منظور کمک به ارتقای تکنولوژی از طریق احداث واحدهای نمونه و تولید آزمایشی محصولات و فرآیندهای جدید توسعه یافته توسط سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران در زمینه‌های پژوهشی و تولیدی

پیوندهای میان «بخش کشاورزی صنعت و کالاهای سرمایه‌ای» رشته‌های صنعت و مواد اولیه واسطه شیمیایی مربوط می‌گردد و براساس موافقتنامه‌های هر طرح که با وزارت برنامه و بودجه مبادله می‌گردد اختصاص می‌یابد و مصرف آن تابع قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند خواهد بود. سازمان مذکور مجاز به خرید زمین از محل اعتبارات این تبصره نمی‌باشد.

ج) سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران مکلف است کلیه درآمدهای حاصل از فروش حق ليسانس فرآیند یا محصول و یا فروش مستقیم محصولات تولید شده در واحدهای نمونه یا واحدهای آزمایشی را به خزانه واریز نماید و به میزان درآمد واریزی در اجرای این بند اعتبار لازم و جهت اجرای عملیات بند (الف) از ردیف ۵۰۳۰۰۱ (هزینه‌های پیش‌بینی نشده) دریافت نماید.

سازمان موظف است هر شش ماه یک‌بار گزارش عملکرد خود را به کمیسیون‌های فرهنگ و آموزش عالی صنایع و برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید. تبصره ۱۳-...

تبصره ۳۹- اعتباراتی که از محل منابع قرض‌الحسنه سیستم بانکی کشور از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در اختیار بانک کشاورزی قرار می‌گیرد و بانک کشاورزی این اعتبارات را به منظور تهیه و تدارک عوامل تولید و نهاده‌های کشاورزی و فعالیت‌های تولیدی (زراعت، مرغداری، دامداری و صیادی و عشایری) اعضای شرکتهای تعاونی روستایی و کشاورزی و اعضای شرکتهای تعاونی صیادی و عشایری در اختیار این شرکتهای قرار می‌دهد و همچنین به منظور خرید و جمع‌آوری بذور اصلاح شده در اختیار ارگان‌های ذی‌ربط وابسته به وزارت کشاورزی آن در بودجه سال بعد دولت منظور و پرداخت خواهد شد.

تبصره ۴۰-...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهل و یک تبصره در جلسه روز دوشنبه بیست و ششم اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۵۷۴۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۲/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۹۶۰/ق مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۶ و شماره ۱۹۵۳/ق مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۰ و پیرو نامه‌های شماره ۵۷۳۸ مورخ ۶۴/۱۲/۲۶ و شماره ۵۷۱۰ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۲؛ «لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور»^(۱) که پس از ایرادات شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه علنی روز دوشنبه بیست و ششم اسفند ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت آرا مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اساسنامه کمیته انقلاب اسلامی ایران با قانون اساسی

شماره: ۱۹۵۷-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۲/۲۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۸۶۲۰/م ن مورخ ۱۳۶۱/۱۲/۴ دولت در خصوص اساسنامه کمیته انقلاب اسلامی ایران که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

فصل اول - هدف

ماده ۱- کمیته انقلاب اسلامی نهادی است انتظامی تحت فرماندهی عالی مقام رهبری (فرماندهی کل نیروهای مسلح) و زیر نظر وزارت کشور که هدف آن استقرار امنیت و حفظ انتظامات کشور در جهت پاسداری از انقلاب اسلامی ایران و دستاوردهای آن در چهارچوب این قانون می باشد.

فصل دوم - مأموریت

ماده ۲- وظایف و مأموریتهای کمیته انقلاب اسلامی عبارت است از:
الف) مبارزه قانونی با عوامل و حرکت هایی که مخل امنیت کشور باشند. با هماهنگی وزارت اطلاعات.

ب) همکاری با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (به تشخیص شورای امنیت) در جهت مبارزه قانونی با عوامل و جریان هایی که در صدد خرابکاری، براندازی نظام جمهوری اسلامی و یا اقدام علیه انقلاب اسلامی ایران می باشند.

ج) گزارش اخبار و اطلاعات امنیتی واصله به وزارت اطلاعات و اجرای مأموریتهای امنیتی محوله از طرف وزارت اطلاعات.

(د) مبارزه قانونی با عوامل تهیه و توزیع و مصرف مواد مخدر و تهیه و توزیع کالاهای غیرمجاز و جریانهای منکراتی که در قانون مجازات اسلامی مندرج است.
تبصره - ژاندارمری و شهربانی موظف‌اند حسب مورد با کمیته انقلاب اسلامی در انجام وظایف مذکور در این بند همکاری نمایند.

کیفیت و موارد همکاری را شورای امنیت تعیین می‌نماید.
(ه) همکاری با ژاندارمری در جهت حفاظت و کنترل مرزهای کشور.
تبصره - موارد و میزان همکاری را شورای امنیت کشور تعیین می‌نماید.
(و) اقدام همانند دیگر نیروها در جهت جمع‌آوری اسلحه و مهمات و تجهیزات و وسائل ارتباطی نظامی و انتظامی غیرمجاز.

(ز) نظارت بر اماکن عمومی در جهت اجرای مأموریت‌های محوله.
تبصره ۱- کمیته انقلاب اسلامی در اجرای مأموریت‌های مذکور در بندهای فوق به عنوان ضابط قوه قضائیه عمل خواهد نمود.

تبصره ۲- کمیته انقلاب اسلامی در اجرای مأموریت‌های مذکور در بندهای فوق در صورت لزوم از نیروهای سازمان یافته بسیج مستضعفین استفاده خواهد کرد.
(ح) همکاری در امور امدادی با ارگان‌های ذی‌ربط به هنگام بروز بلایا و حوادث غیرمترقبه.

(ط) همکاری با ارتش و سپاه در مواقع لزوم، موارد لزوم و کیفیت همکاری را شورای عالی دفاع تعیین می‌کند.

(ی) تربیت و تعلیم عقیدتی، سیاسی، نظامی، انتظامی پاسداران کمیته انقلاب اسلامی، در جهت کسب توان لازم به منظور انجام مأموریت‌های محوله.

ماده ۳- فرمانده کل کمیته‌های انقلاب اسلامی به پیشنهاد وزیر کشور و با حکم مقام رهبری (فرماندهی کل نیروهای مسلح) منصوب می‌گردد.

تبصره ۱- فرمانده کل کمیته انقلاب اسلامی فردی را پس از تأیید وزیر کشور به عنوان جانشین خود منصوب می‌کند، تا وی را در انجام وظایف محوله یاری دهد. در غیاب او وظایف وی را بر عهده گیرد.

تبصره ۲- در نقاطی که کمیته انقلاب اسلامی حضور ندارد به تشخیص شورای امنیت کشور وظایف و مأموریت‌های کمیته را دیگر ضابطین قوه قضائیه به عهده خواهند داشت.

ماده ۴- فرماندهی کل کمیته انقلاب اسلامی برای انجام وظایف قانونی خود می‌تواند دفاتر زیر را تشکیل دهد:

دفتر امور حقوقی - برای انجام امور حقوقی کمیته‌های انقلاب اسلامی.
دبیرخانه - برای انجام امور دبیرخانه و دفتر فرماندهی کل.

دفتر تحقیق و بازرسی - برای نظارت بر عملکرد کمیته‌های انقلاب و بازرسی از آنان و بررسی صلاحیت و توان افراد برای انتخابات و نیز رسیدگی به شکایات و پیگیری آن.
روابط عمومی - برای ایجاد حسن رابطه بین کمیته انقلاب اسلامی و مردم و نیز ارائه عملکرد کمیته‌ها و ارتباط با رسانه‌های گروهی.

ماده ۵- فرماندهی کل کمیته انقلاب اسلامی دارای معاونت‌های زیر خواهد بود:

۱- معاونت اطلاعات و عملیات که طرح و برنامه‌ریزی اطلاعاتی و عملیاتی در جهت انجام مأموریت‌های محوله را به عهده دارد.

۲- معاونت طرح و برنامه که بررسی و تنظیم آیین‌نامه‌ها و تشکیلات و برنامه و بودجه کمیته انقلاب اسلامی به عهده این معاونت می‌باشد.

۳- معاونت پشتیبانی که برنامه‌ریزی و اجرای کلی امور پشتیبانی و تدارکاتی در زمینه تهیه، توزیع، نگهداری، تعمیر و ترابری را عهده‌دار است.

۴- معاونت آموزشی که تربیت و آموزش عقیدتی، سیاسی، نظامی و انتظامی را عهده‌دار است.

۵- معاونت اداری و مالی که عهده‌دار امور پذیرش، استخدام، نقل و انتقالات، امور مالی و حسابداری، ارزشیابی و ترفیعات و ارائه خدمات رفاهی به کارکنان می‌باشد.

ماده ۶- سلسله مراتب کمیته انقلاب اسلامی عبارت است از:

- فرماندهی کل

- فرماندهی استان

- فرماندهی شهرستان

- فرماندهی پاسگاه

ماده ۷- شرایط عضویت

الف - اعتقاد و التزام عملی به مبانی و احکام اسلام و نظام جمهوری اسلامی و رعایت اخلاق اسلامی.

ب - اعتقاد و التزام عملی به ولایت فقیه.

- ج - عدم عضویت یا وابستگی به احزاب، گروه‌ها و سازمان‌های سیاسی.
- د - حسن شهرت و عدم سوء سابقه.
- ه - سواد در حد خواندن و نوشتن.
- تبصره - فرماندهان و مسؤولان کمیته لازم است علاوه بر شرایط فوق آشنایی لازم به مسائل عقیدتی سیاسی داشته و از قدرت مدیریت کافی برخوردار باشند.
- ماده ۸ - جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی اعضای کمیته انقلاب اسلامی در محاکم نظامی رسیدگی می‌گردد ولی جرایم عمومی آنها یا جرایمی که به عنوان ضابط دادگستری مرتکب می‌شوند در محاکم عمومی رسیدگی می‌شود.
- ماده ۹ - دولت موظف است حداکثر ظرف مدت ۹ ماه از تاریخ تصویب این قانون لایحه قانونی ضوابط استخدام و تأمین نیازمندی‌های اعضای کمیته انقلاب اسلامی از قبیل حقوق مسکن و درمان در زمان خدمت و بازنشستگی و از کارافتادگی را به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.
- ماده ۱۰ - آیین‌نامه اجرایی و انضباطی و تشکیلات کمیته انقلاب اسلامی براساس این قانون توسط وزارت کشور با همکاری سازمان امور اداری و استخدامی ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ تصویب این قانون تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
- لایحه قانونی فوق مشتمل بر دو فصل و ده ماده و هفت تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و دوم اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۷۳۵

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۲/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۵۷/ق مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۵؛ «لایحه اساسنامه کمیته انقلاب اسلامی ایران»^(۱) مصوب جلسه علنی روز پنجشنبه بیست و دوم اسفند ماه ۱۳۶۴ مجلس

شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و اینک نظریه اکثریت آقایان اعضای شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

با حصر مستفاد از بند ۳ اصل یکصد و دهم قانون اساسی^(۱) ماده یک و ماده سه اساسنامه با قانون اساسی مغایرت دارد و از این جهت بایستی اصلاح گردد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۰۸۲-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۶

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۷۳۵ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۶ مواد یک و سه لایحه اساسنامه کمیته انقلاب اسلامی ایران که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۳/۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

فصل اول - هدف

ماده ۱- کمیته انقلاب اسلامی نهادی است انتظامی زیر نظر وزارت کشور که هدف آن استقرار امنیت و حفظ انتظامات کشور در جهت پاسداری از انقلاب اسلامی ایران و دستاوردهای آن در چهارچوب این قانون می‌باشد.

۱. اصل یکصد و دهم: وظایف و اختیارات رهبری: ۱- ... ۳- فرماندهی کلی نیروهای مسلح به ترتیب زیر: الف - نصب و عزل رئیس ستاد مشترک. ب - نصب و عزل فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. ج - تشکیل شورای عالی دفاع ملی، مرکب از هفت نفر از اعضای زیر: رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر، وزیر دفاع، رئیس ستاد مشترک، فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، دو مشاور به تعیین رهبر. د - تعیین فرماندهان عالی نیروهای سه گانه به پیشنهاد شورای عالی دفاع. ه - اعلام جنگ و صلح و بسیج نیروها به پیشنهاد شورای عالی دفاع. ۴- ...

ماده ۳- فرماندهی کل کمیته انقلاب اسلامی پس از تأیید مقام رهبری توسط وزیر کشور منصوب خواهد شد.

تبصره ۱- فرمانده کل کمیته انقلاب اسلامی فردی را پس از تأیید وزیر کشور به عنوان جانشین خود منصوب می‌کند، تا وی را در انجام وظایف محوله یاری دهد و در غیاب او وظایف وی را بر عهده گیرد.

تبصره ۲- در نقاطی که کمیته انقلاب اسلامی حضور ندارد. به تشخیص شورای امنیت کشور وظایف و مأموریت‌های کمیته را دیگر ضابطین قوه قضائیه به عهده خواهند داشت. مواد یک و سه دو تبصره لایحه قانونی اساسنامه کمیته انقلاب اسلامی ایران در جلسه روز یکشنبه چهارم خرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۱۰۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۱۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۰۸۲/ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۶ و پیرو نامه شماره ۵۷۳۵ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۲۶؛ مواد یک و سه «لایحه اساسنامه کمیته انقلاب اسلامی ایران»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان مجدداً در تاریخ ۱۳۶۵/۳/۴ با اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضای شورا مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی
و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از
مسئولیت‌های خطیر نمایندگی با موازین شرع

شماره: ۱۹۹۰-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۱/۲۰

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۰۴۱۰ مورخ ۱۳۶۳/۸/۱۶ دولت در خصوص برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسئولیت‌های خطیر نمایندگی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱/۱۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- هرگاه نماینده‌ای در دوران نمایندگی خود به درجه رفیع شهادت برسد و یا فوت نماید و یا معلول شود به نحوی که قادر به انجام وظایف نمایندگی نباشد مقرری ماهانه‌ای که برابر حقوق ثابت نمایندگی او است، به عنوان حقوق وظیفه به عائله تحت تکفل قانونی وی و با خود نماینده حسب مورد پرداخت می‌شود.

تبصره ۱- اگر فوت نماینده پس از دوران نمایندگی ناشی از معلولیت دوران مزبور باشد از مزایای این قانون بهره‌مند خواهد شد.

تبصره ۲- هرگاه نماینده‌ای از کارکنان دولت، سازمان‌ها و مؤسسات وابسته به دولت شهرداری‌ها و به طور کلی هر مؤسسه‌ای باشد که به موجب مقررات مربوط می‌تواند از حقوق مستمری و وظیفه استفاده نماید. مستمری‌بگیران او به انتخاب خود می‌توانند فقط از یکی از دو حقوق (دولتی یا مجلس) استفاده نمایند. در صورت اختلاف نظر

مستمری بگیران تشخیص و تعمیم به عهده کمیسیون ماده (۴) این قانون خواهد بود.

ماده ۲- عائله تحت تکفل از لحاظ این قانون عبارتند از:

الف) زوجه دائمی نماینده تا زمانی که شوهر اختیار نکرده باشد.

ب) فرزندان و نوادگان ذکور (به شرط آنکه پدرشان فوت شده و تحت تکفل نماینده باشند) تا سن هجده سالگی تمام مگر اینکه به موجب مدارک مثبت در یکی از دانشگاه‌ها یا مؤسسات آموزش رسمی عالی مشغول تحصیل باشند در این صورت حقوق وظیفه آنان تا پایان بیست و پنج سالگی پرداخت می‌شود.

ج) فرزندان و نوادگان اناث (به شرط آنکه پدرشان فوت نموده و تحت تکفل قانونی نماینده باشد) به شرط آنکه همسر اختیار نکرده باشند.

د) فرزندان و نوادگان (به شرط آنکه پدرشان فوت نموده و تحت تکفل قانونی نماینده باشند) علیل و ناقص‌العضو که قادر به انجام کار نباشند.

ه) پدر و مادر به شرط آنکه تحت تکفل قانونی باشند.

ماده ۳- حقوق وظیفه به تساوی بین عائله تحت تکفل قانونی تقسیم می‌شود.

ماده ۴- تعیین حقوق وظیفه و مستمری و همچنین تعیین عائله تحت تکفل قانونی نماینده و سهم هر یک از آنها به عهده کمیسیون پنج نفری متشکل از نمایندگان هیأت رئیسه، کمیسیون‌های قضایی، بهداری، دیوان محاسبات و امور اداری و استخدای مجلس می‌باشد.

ماده ۵- برقراری حقوق وظیفه و مستمری موکول به احراز نیاز مادی نماینده یا عائله تحت تکفل او می‌باشد تشخیص این موضوع در صلاحیت کمیسیون مذکور در ماده ۴ است.

ماده ۶- کلیه نمایندگانی که از آغاز رسمیت مجلس شورای اسلامی تا تاریخ تصویب این قانون به عللی شهید یا فوت و یا معلول شده‌اند نیز مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر شش ماده و دو تبصره در جلسه روز یکشنبه هفدهم فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و پنجاه تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۸۲۸

تاریخ: ۱۳۶۵/۱/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۹۰/ق مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۰؛ «برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسؤولیت‌های خطیر نمایندگی»^(۱) در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و اطلاق لایحه مذکور نسبت به فوت عادی و معلولیت در غیر راه انجام وظیفه از لحاظ شرعی به تأیید فقها نرسید.

سایر موارد مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۰۷۸-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۸۳۸ مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۶ برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسؤولیت‌های خطیر نمایندگی که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۳/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- هرگاه نماینده‌ای در دوران نمایندگی خود به درجه رفیع شهادت برسد و یا فوت نماید و یا معلول شود به نحوی که قادر به انجام وظایف نمایندگی نباشد مقرری ماهانه‌ای که برابر حقوق ثابت نمایندگی او است، به عنوان حقوق وظیفه به عائله تحت تکفل قانونی وی و یا خود نماینده حسب مورد پرداخت می‌شود.

تبصره ۱- اگر فوت نماینده پس از دوران نمایندگی ناشی از معلولیت دوران مزبور باشد از مزایای این قانون بهره‌مند خواهد شد.

تبصره ۲- هرگاه نماینده‌ای از کارکنان دولت، سازمان‌ها و مؤسسات وابسته به دولت، شهرداری‌ها و به طور کلی هر مؤسسه‌ای باشد که به موجب مقررات مربوط می‌تواند از حقوق مستمری و وظیفه استفاده نماید. مستمری‌بگیران او به انتخاب خود می‌توانند فقط از یکی از دو حقوق (دولتی یا مجلس) استفاده نمایند. در صورت اختلاف نظر مستمری‌بگیران تشخیص و تعمیم به عهده کمیسیون ماده (۴) این قانون خواهد بود.

ماده ۲- عائله تحت تکفل از لحاظ این قانون عبارتند از:

الف) زوجه دائمی نماینده تا زمانی که شوهر اختیار نکرده باشد.

ب) فرزندان و نوادگان ذکور (به شرط آنکه پدرشان فوت شده و تحت تکفل نماینده باشند) تا سن هجده سالگی تمام مگر اینکه به موجب مدارک مثبت در یکی از دانشگاه‌ها یا مؤسسات آموزش رسمی عالی مشغول تحصیل باشند در این صورت حقوق وظیفه آنان تا پایان بیست و پنج سالگی پرداخت می‌شود.

ج) فرزندان و نوادگان اناث (به شرط آنکه پدرشان فوت نموده و تحت تکفل قانونی نماینده باشد) به شرط آنکه همسر اختیار نکرده باشند.

د) فرزندان و نوادگان (به شرط آنکه پدرشان فوت نموده و تحت تکفل قانونی نماینده باشند) علیل و ناقص‌العضو که قادر به انجام کار نباشند.

ه) پدر و مادر به شرط آنکه تحت تکفل قانونی باشند.

ماده ۳- حقوق وظیفه به تساوی بین عائله تحت تکفل قانونی تقسیم می‌شود.

ماده ۴- تعیین حقوق وظیفه و مستمری و همچنین تعیین عائله تحت تکفل قانونی نماینده و سهم هر یک از آنها به عهده کمیسیون پنج نفری متشکل از نمایندگان هیأت رئیسه، کمیسیون‌های قضایی، بهداری، دیوان محاسبات و امور اداری و استخدای مجلس می‌باشد.

ماده ۵- برقراری حقوق وظیفه و مستمری موکول به احراز نیاز مادی نماینده یا عائله تحت تکفل او می باشد تشخیص این موضوع در صلاحیت کمیسیون مذکور در ماده ۴ است.

ماده ۶- کلیه نمایندگانی که از آغاز رسمیت مجلس شورای اسلامی تا تاریخ تصویب این قانون به عللی شهید یا فوت و یا معلول شده اند نیز مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر شش ماده و دو تبصره در جلسه روز یکشنبه هفدهم فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۶۰۸۸

تاریخ: ۱۳۶۵/۲/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۰۷۸/ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۴ و پیرو نامه شماره ۵۸۲۸ مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۶؛ «لایحه برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسؤولیت های خطیر نمایندگی» که پس از ایراد شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۶۵/۳/۱ در مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و به نظر شورا ماده ۶ لایحه مذکور براساس اظهار نظر شورای نگهبان اصلاح نگردیده است که باید اصلاح شود. سایر موارد مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۱۵۷-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۰۸۸ مورخ ۱۳۶۵/۳/۶ در خصوص ماده ۶ لایحه برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در

مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسؤولیت‌های خطیر نمایندگی که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۴/۱۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

ماده ۶- کلیه نمایندگانی که از آغاز رسمیت مجلس شورای اسلامی تا تاریخ تصویب این قانون به عللی شهید شده و یا در راه انجام وظیفه فوت نموده و یا معلول گردیده‌اند نیز مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۶ لایحه قانونی در جلسه روز پنجشنبه نوزدهم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۳۹۶

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۵۷/ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۲ و پیرو نامه شماره ۶۰۸۸ مورخ ۱۳۶۵/۳/۶؛ ماده ۶ «لایحه برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسؤولیت‌های خطیر نمایندگی»^(۱) مصوب ۱۳۶۵/۴/۱۹ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح تفریغ بودجه سالهای پس از انقلاب با قانون اساسی

شماره: ۱۹۹۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۱/۲۱

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی تفریغ بودجه سالهای پس از انقلاب که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۱/۱۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- کلیه وزارتخانه ها، سازمان ها، و مؤسسات و شرکتهای دولتی و همچنین نهادهای انقلاب اسلامی و شرکتهای و سایر دستگاه هایی که به نحوی از انحا از بودجه کل کشور استفاده می نمایند مکلف اند حسب مورد حسابها و صورتهای مالی خود را تهیه و پس از تأیید و یا تصویب مراجع ذی ربط در مواعد ذیل یک نسخه آن را به وزارت امور اقتصادی و دارایی تسلیم و مراتب را به دیوان محاسبات کشور اعلام نمایند:

الف) در مورد وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی صورت حساب دریافت و پرداخت هر ماه تا آخر ماه بعد و حساب نهایی هر سال حداکثر تا پایان خرداد ماه سال بعد.

ب) در مورد شرکتهای دولتی و سایر دستگاه های مذکور در این قانون طبق مقررات و مواعد قانونی مربوط و در غیر این صورت حساب نهایی هر سال حداکثر تا پایان تیر ماه سال بعد.

تبصره ۱- آن تعداد از دستگاه های مذکور در این قانون که تا تاریخ تصویب این قانون نتوانسته اند حسابهای نهایی و صورتهای مالی سنوات ۱۳۶۱ به بعد خود را در مواعد قانونی مربوط تهیه و به مراجع ذی ربط تسلیم نمایند مکلف اند حسابها و صورتهای مالی سال ۱۳۶۱ تا پایان ۱۳۶۳ خود را بر طبق برنامه زمان بندی زیر حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۵ و حسابها و صورتهای مالی مربوط به سالهای ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ خود را با رعایت

مقررات مربوط حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۶ به وزارت امور اقتصادی و دارایی تسلیم نمایند و دستگاه‌هایی که فقط حسابهای سال ۶۴ و ۶۵ خود را تهیه و تنظیم نکرده‌اند در موارد ضروری به تشخیص وزارت اقتصاد و دارایی نیز مشمول این تبصره خواهند بود.

- ۱- حساب و صورتهای مالی مربوط به سال ۱۳۶۱ حداکثر تا پایان شهریور سال ۱۳۶۵.
- ۲- حساب و صورتهای مالی مربوط به سال ۱۳۶۲ و سال ۱۳۶۳ حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۵.

تبصره ۲- حسابها و صورتهای مالی سنوات (۱۳۵۳ لغایت ۱۳۶۰) کماکان بر طبق تبصره (۶۶) قانون بودجه سال ۱۳۶۱ و تبصره (۶۹) قانون بودجه سال ۱۳۶۳ تنظیم خواهد شد.

ماده ۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است پیش‌نویس لوایح تفریغ بودجه سنوات ۱۳۶۱ به بعد را طبق برنامه زمان‌بندی زیر تهیه و به هیأت وزیران تسلیم نماید تا پس از تصویب طبق ماده (۸) قانون دیوان محاسبات کشور به دیوان مذکور ارسال گردد.

- ۱- تفریغ بودجه سال ۱۳۶۱ را حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۵.
- ۲- تفریغ بودجه سال‌های ۱۳۶۲ و ۱۳۶۳ را حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۶.
- ۳- تفریغ بودجه سال‌های ۱۳۶۴ و ۱۳۶۵ را حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۷.
- ۴- تفریغ بودجه سال ۱۳۶۶ را حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۸.
- ۵- تفریغ بودجه سال ۱۳۶۷ را حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۹.
- ۶- تفریغ بودجه سال ۱۳۶۸ و سالهای بعد را حداکثر تا پایان سال بعد.

ماده ۳- هرگاه بعضی از دستگاه‌های مذکور در این قانون نسخ حساب نهایی و یا حساب و صورتهای مالی هر یک از سنوات مربوط را در مهلت‌های تعیین شده به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال نمایند وزارت مزبور مکلف است به شرح زیر عمل نماید:

- ۱- فهرست دستگاه‌های موضوع این ماده را به ضمیمه لایحه تفریغ بودجه تنظیمی هر سال جهت بررسی و تعقیب موضوع و اقدامات قانونی به دیوان محاسبات کشور ارسال نماید.

۲- در مورد دستگاه‌های مندرج در فهرست موضوع بند (۱) این ماده که از محل اعتبارات عمومی دولت استفاده نموده‌اند در مقابل اعتبارات مصوب مربوط هر دستگاه پرداخت‌های خزانه از این بابت پس از وضع وجوه برگشتی به خزانه و در مقابل درآمدهای پیش‌بینی شده در قانون بودجه سال مورد عمل دستگاه وصولی‌های خزانه از

این بابت را در لایحه تفریغ بودجه همان سال منظور نماید.

۳- چنانچه ترازنامه و حساب سود و زیان سالانه شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که به گواهی هیأت مدیره یا هیأت عامل حسب مورد رسیده لیکن ظرف مهلت تعیین شده در این قانون به تصویب مراجع صلاحیت‌دار طبق اساسنامه مربوط نرسیده باشد ارقام مورد لزوم از صورتهای مالی مذکور استخراج و در لایحه تفریغ بودجه درج خواهد شد.

۴- در مواردی که تهیه حساب درآمد و هزینه مربوط به اعتبارات جاری و سرمایه‌گذاری ثابت و اختصاصی منظور در قانون بودجه هر سال برخی از دستگاه‌ها جزئاً و یا کلاً بر طبق عناوین و تقسیم‌بندی مطرح مندرج در قانون بودجه سال مربوط (برنامه، مواد هزینه، طرح در مورد هزینه و طبقه‌بندی درآمدها) به علت عدم رعایت موازین مربوط مقدور نباشد وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است ارقام هزینه، پیش پرداخت، علی‌الحساب و درآمد این قبیل موارد را از صورت حسابهای مربوط استخراج و به صورت یک قلم در صورتهای منضم به لایحه تفریغ بودجه سال مورد نظر منظور و فهرست دستگاه‌های متخلف موضوع این بند را جهت بررسی و تعقیب و اقدامات قانونی همراه لایحه مذکور به دیوان محاسبات کشور ارسال نماید.

۵- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است تفریغ بودجه اصلاح شده دستگاه‌های موضوع بندهای (۲) و (۳) این ماده را در سالی که حساب نهایی و یا صورتهای مالی مصوب مربوط به وزارت مذکور واصل می‌گردد تهیه و همراه با تفریغ بودجه همان سال به هیأت وزیران تسلیم نمایند تا پس از تصویب به دیوان محاسبات کشور ارسال گردد.

ماده ۴- مسؤولان مربوط در دستگاه‌های مشمول این قانون من جمله شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قانون به آنها مستلزم ذکر نام است مکلف‌اند اطلاعات و مدارک مربوط به حسابهای سنوات مذکور را که به نحوی از انحاء در رابطه با تهیه و تنظیم لایحه تفریغ بودجه هر سال مورد مطالبه وزارت امور اقتصادی و دارایی قرار می‌گیرد در اسرع وقت تهیه و به وزارت مذکور ارسال نمایند.

تبصره - سازمان تأمین اجتماعی مکلف است درآمدهای وصولی هر سال خود را با همان عناوین و مشخصات و طبقه‌بندی که در قانون بودجه سال مربوط برای آن پیش‌بینی شده است با توجه به برنامه زمان‌بندی مندرج در ماده (۱) این قانون جهت درج در لایحه تفریغ بودجه به وزارت امور اقتصادی و دارایی اعلام نمایند.

ماده ۵- دیوان محاسبات کشور مکلف است هر نوع تخلف از مقررات این قانون را رسیدگی و به هیأت‌های مستشاری ارجاع نماید.

ماده ۶- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است به منظور فراهم آوردن موجبات تنظیم به موقع لوایح تفریغ بودجه حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون با همکاری سازمان امور اداری و استخدامی کشور ضمن تجدیدنظر در تشکیلات موجود نسبت به ایجاد سازمان و تشکیلات متناسبی برای این امر اقدام نماید. وزارت برنامه و بودجه اعتبارات مورد نیاز وزارت امور اقتصادی و دارایی برای اداره تشکیلات مذکور و اجرای این قانون را در برنامه جداگانه‌ای تحت عنوان «تفریغ بودجه» در لایحه بودجه هر سال منظور خواهد نمود.

تبصره - تا معادل بیست درصد اعتبار تفریغ بودجه مذکور در قسمت اخیر ماده ۶ برای اصلاح و بهبود سیستم‌های حسابداری مورد عمل و همچنین تشویق و ترغیب کارمندان و سایر کسانی که در امر تهیه و تنظیم حسابها و لوایح تفریغ بودجه فعالیت مؤثری مبذول می‌دارند در لایحه بودجه هر سال مطابق اصل ۵۳ قانون اساسی اختصاص خواهد یافت و اعتبار مذکور بدون الزام به رعایت قوانین و مقررات استخدامی و با رعایت مقررات قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند قابل مصرف می‌باشد.

ماده ۷- آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر به مدت سه ماه توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و پس از تأیید دیوان محاسبات کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۸- پس از تصویب آیین‌نامه اجرایی قانون قسمت اخیر ماده (۳۷) و مواد (۷۴) و (۷۸) قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۵ دی ماه ۱۳۴۹ و سایر قوانین و مقررات مغایر ملغی است.

ماده ۹- شرکتها و مؤسسات و سازمان‌های دولتی که شمول مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول مفاد این قانون می‌باشند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر نه ماده و چهار تبصره در جلسه روز سه شنبه نوزدهم فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۸۴۲

تاریخ: ۱۳۶۵/۲/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۹۳/ق مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۱؛ «طرح قانونی تفریغ بودجه سالهای پس از انقلاب» مصوب جلسه روز سه شنبه نوزدهم فروردین ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مفصلاً مورد بحث و بررسی قرار گرفت اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- بر حسب اصل ۵۵ قانون اساسی گزارش تفریغ بودجه هر سال باید در سال بعد به مجلس تسلیم گردد و تخلف از انجام این وظیفه مجوز اجازه تأخیر تسلیم گزارش سالهای ۶۴، ۶۵، ۶۶ و ۶۷ نمی‌شود. علیهذا اجازه تأخیر تسلیم گزارش در موارد مذکور با قانون اساسی مغایرت دارد.

۲- اگر چه نسبت به قانون دیوان محاسبات از سوی شورای نگهبان در نیم دوره گذشته در ارتباط با گزارش تفریغ بودجه رسماً نظری اظهار نگردیده و قانون مذکور مغایر با قانون اساسی شناخته نشده است اما با دقت و تعمق در اصل فوق‌الذکر به نظر اکثریت اعضا مرجع رسیدگی به کلیه محاسبات و مسئول تهیه و تسلیم گزارش تفریغ بودجه، دیوان محاسبات کشور است که زیر نظر مستقیم مجلس شورای اسلامی قرار دارد. علیهذا واگذاری این وظیفه به مقام دیگر و تشکیل سازمان جداگانه برای آن، با قانون اساسی مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۱۷۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۸۴۲/ق مورخ ۱۳۶۵/۲/۳ در خصوص طرح قانونی تفریغ بودجه سالهای پس از انقلاب که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۴/۲۲

مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- به منظور تسریع در امر تفریغ بودجه و انجام وظیفه قانون دیوان محاسبات کشور مطابق اصل ۵۵ قانون اساسی وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است براساس ضوابط مقرر در این قانون «صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور» هر سال را حداکثر تا پایان دی ماه سال بعد تنظیم و پس از تأیید هیأت وزیران جهت تهیه گزارش تفریغ بودجه به دیوان محاسبات کشور ارسال نماید.

تبصره - دستورالعمل چگونگی تهیه و تنظیم «صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور» و همچنین نمونه فرمهای مورد نیاز و چگونگی تنظیم و ارائه آن با رعایت مفاد این قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و دیوان محاسبات کشور مشترکاً تعیین و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۲- کلیه وزارتخانه ها، سازمان ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و همچنین نهادهای انقلاب اسلامی و شرکتهای و سایر دستگاههایی که به نحوی از انحا از بودجه کل کشور استفاده می نمایند مکلف اند حسب مورد حسابها و صورتهای مالی خود را تهیه و پس از تأیید و یا تصویب مراجع ذی ربط در مواعد ذیل یک نسخه آن را به وزارت امور اقتصادی و دارایی تسلیم و مراتب را به دیوان محاسبات کشور اعلام نمایند:

الف) در مورد وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی صورت حساب دریافت و پرداخت هر ماه تا آخر ماه بعد و حساب نهایی هر سال حداکثر تا پایان خرداد ماه سال بعد.

ب) در مورد شرکتهای دولتی و سایر دستگاههای مذکور در این قانون طبق مقررات و مواعد قانونی مربوط و در غیر این صورت حساب نهایی هر سال حداکثر تا پایان تیر ماه سال بعد.

تبصره ۱- آن تعداد از دستگاههای مذکور در این قانون که تا تاریخ تصویب این قانون

توانسته‌اند حسابهای نهایی و صورتهای مالی سنوات ۱۳۶۱ به بعد خود را در مواعد قانونی مربوط تهیه و به مراجع ذی‌ربط تسلیم نمایند مکلف‌اند حساب‌ها و صورتهای مالی سال ۱۳۶۱ تا پایان ۱۳۶۴ خود را به ترتیبی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون معین می‌شود تنظیم و ارسال دارند.

تبصره ۲- حسابها و صورتهای مالی سنوات (۱۳۵۳ تا پایان ۱۳۶۰) کماکان بر طبق تبصره (۶۶) قانون بودجه سال ۱۳۶۱ و تبصره (۶۹) قانون بودجه سال ۱۳۶۳ تنظیم خواهد شد.

ماده ۳- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است پیش‌نویس لوایح تفریغ بودجه سنوات ۱۳۶۱ تا پایان ۱۳۶۵ را طبق برنامه زمان‌بندی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون معین خواهد شد تهیه و تنظیم نموده و پس از تأیید هیأت وزیران به دیوان محاسبات کشور ارسال دارد.

ماده ۴- هرگاه بعضی از دستگاه‌های مذکور در این قانون نسخ حساب نهایی و یا حساب و صورتهای مالی هر یک از سنوات مربوط را در مهلت‌های تعیین شده به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال نمایند وزارت مزبور مکلف است به شرح زیر عمل نماید:

۱- فهرست دستگاه‌های موضوع این ماده را به ضمیمه لایحه تفریغ بودجه تنظیمی هر سال جهت بررسی و تعقیب موضوع و اقدامات قانونی به دیوان محاسبات کشور ارسال نماید.

۲- در مورد دستگاه‌های مندرج در فهرست موضوع بند (۱) این ماده که از محل اعتبارات عمومی دولت استفاده نموده‌اند در مقابل اعتبارات مصوب مربوط هر دستگاه پرداخت‌های خزانه از این بابت پس از وضع وجوه برگشتی به خزانه و در مقابل درآمدهای پیش‌بینی شده در قانون بودجه سال مورد عمل دستگاه وصولی‌های خزانه از این بابت را در لایحه تفریغ بودجه همان سال منظور نماید.

۳- چنانچه ترازنامه و حساب سود و زیان سالانه شرکتهای دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که به گواهی هیأت مدیره یا هیأت عامل، حسب مورد رسیده لیکن ظرف مهلت تعیین شده در این قانون به تصویب مراجع صلاحیت‌دار طبق اساسنامه مربوط نرسیده باشد ارقام مورد لزوم از صورتهای مالی مذکور استخراج و در لایحه تفریغ بودجه درج خواهد شد.

۴- در مواردی که تهیه حساب درآمد و هزینه مربوط به اعتبارات جاری و سرمایه‌گذاری

ثابت و اختصاصی منظور در قانون بودجه هر سال برخی از دستگاه‌ها جزئاً و یا کلاً بر طبق عناوین و تقسیم‌بندی مطرح مندرج در قانون بودجه سال مربوط (برنامه، مواد هزینه، طرح در مورد هزینه و طبقه‌بندی درآمدها) به علت عدم رعایت موازن مربوط مقدور نباشد وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است ارقام هزینه، پیش پرداخت، علی‌الحساب و درآمد این قبیل موارد را از صورت‌حسابهای مربوط استخراج و به صورت یک قلم در صورتهای منضم به لایحه تفریغ بودجه سال مورد نظر منظور و فهرست دستگاه‌های متخلف موضوع این بند را جهت بررسی و تعقیب و اقدامات قانونی همراه لایحه مذکور به دیوان محاسبات کشور ارسال نماید.

۵- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است تفریغ بودجه اصلاح شده دستگاه‌های موضوع بندهای (۲) و (۳) این ماده را در سالی که حساب نهایی و یا صورتهای مالی مصوب مربوط به وزارت مذکور واصل می‌گردد تهیه و همراه با تفریغ بودجه همان سال به هیأت وزیران تسلیم نمایند تا پس از تأیید به دیوان محاسبات کشور ارسال گردد.

ماده ۵- مسؤولان مربوط در دستگاه‌های مشمول این قانون من جمله شرکتها و مؤسسات دولتی که شمول قانون به آنها مستلزم ذکر نام است مکلف‌اند اطلاعات و مدارک مربوط به حسابهای سنوات مذکور را که به نحوی از انحا در رابطه با تهیه و تنظیم صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور هر سال مورد مطالبه وزارت امور اقتصادی و دارایی قرار می‌گیرد در اسرع وقت تهیه و به وزارت مذکور ارسال نمایند.

تبصره - سازمان تأمین اجتماعی مکلف است درآمدهای وصولی و عملکرد هزینه‌های هر سال خود را با همان عناوین و مشخصات و طبقه‌بندی که در قانون بودجه سال مربوط برای آن پیش‌بینی شده یا می‌شود براساس ضوابط مقرر در این قانون جهت درج در صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی اعلام نمایند.

ماده ۶- دیوان محاسبات کشور موظف است (مطابق اصل ۵۵ قانون اساسی با بررسی حسابها و اسناد و مدارک و تطبیق با صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور نسبت به تهیه تفریغ بودجه سالانه اقدام و هر سال گزارش تفریغ بودجه سال قبل را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم) و هر نوع تخلف از مقررات این قانون را رسیدگی و به هیأت‌های مستشاری ارجاع نماید.

ماده ۷- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است به منظور فراهم آوردن موجبات

تنظیم به موقع صورت حساب عملکرد سالانه بودجه در کل کشور حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون با همکاری سازمان امور اداری و استخدامی کشور ضمن تجدیدنظر در تشکیلات موجود نسبت به ایجاد تشکیلات متناسبی برای این امر اقدام نماید. وزارت برنامه و بودجه اعتبارات مورد نیاز وزارت امور اقتصادی و دارایی برای اداره تشکیلات مذکور و اجرای این قانون را در برنامه جداگانه‌ای تحت عنوان «برنامه تنظیم صورت حساب عملکرد سالانه بودجه کل کشور» در لایحه بودجه هر سال منظور خواهد نمود.

تبصره - تا معادل بیست در صد اعتبار مذکور در قسمت اخیر ماده ۷ برای اصلاح و بهبود سیستم‌های حسابداری مورد عمل و همچنین تشویق و ترغیب کارمندان و سایر کسانی که در امر تهیه و تنظیم حسابها و همچنین صورت حسابهای عملکرد سالانه بودجه کل کشور فعالیت مؤثری مبذول می‌دارند در لایحه بودجه هر سال مطابق اصل ۵۳ قانون اساسی اختصاص خواهد یافت و اعتبار مذکور بدون الزام به رعایت قوانین و مقررات استخدامی و با رعایت مقررات قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند قابل مصرف می‌باشد.

ماده ۸- شرکتها و مؤسسات و سازمان‌های دولتی که شمول مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول مفاد این قانون می‌باشند.

ماده ۹- پس از تصویب آیین‌نامه اجرایی قانون قسمت اخیر ماده (۳۷) و مواد (۷۴) و (۷۸) قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۵ دی ماه ۱۳۴۹ (و همچنین بند «ج» ماده (۱) و ماده (۸) و قسمت اخیر ماده (۴۳) قانون دیوان محاسبات کشور در رابطه با تهیه لایحه تفریغ بودجه) و سایر قوانین و مقررات مغایر ملغی است.

ماده ۱۰- آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و پس از تأیید دیوان محاسبات کشور به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ده ماده و پنج تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و دوم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۴۰۵

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۷۳/ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۴ و پیرو نامه شماره ۵۸۴۲ مورخ ۱۳۶۵/۲/۳؛ «طرح قانونی تفریغ بودجه سالهای پس از انقلاب»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان مجدداً در جلسه علنی مورخه ۱۳۶۵/۴/۲۲ اصلاح و به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه قانونی نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور با قانون اساسی

شماره: ۱۹۹۴-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۱/۲۱

شورای محترم نگهبان

لایحه قانونی نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور^(۱) در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۱/۱۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- کلیه افرادی که به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور به کار مشغول می‌شوند می‌توانند خدمت نظام وظیفه و سایر خدمات قانونی را در دانشگاه‌ها یا مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مربوطه انجام دهند.

ماده ۲- هر سال حداکثر ۳۰ درصد از فارغ‌التحصیلان رشته‌های گروه پزشکی قبل از انجام خدمت نظام وظیفه و یا سایر خدمات قانونی می‌توانند تا کسب تخصص در یکی از رشته‌های مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ادامه تحصیل دهند.

تبصره - برای داوطلبان رشته‌های هوشبری و علوم پایه پزشکی و نیز برای بانوان در رشته جراحی زنان و مامایی محدودیت فوق ملحوظ نخواهد شد.

ماده ۳- کلیه فارغ‌التحصیلان موضوع ماده ۲ ملزم‌اند در صورت نیاز، خدمت نظام وظیفه

۱. لازم به ذکر است در نامه ارسالی مجلس شورای اسلامی، لایحه با عنوان «لایحه شماره ۳۰۶۹۲/ق مورخ ۱۳۶۴/۶/۲۱ دولت در بالا بردن سطح درمان و مقابله با کمبود پزشکان متخصص در بیمارستانها و مراکز درمانی» آمده است.

و سایر خدمات قانونی را به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور ۱ الی ۲ برابر، به تفصیل آیین‌نامه اجرایی انجام دهند.

تبصره ۱- در هر صورت خودداری از خدمت در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی ملزم‌اند علاوه بر خدمت نظام وظیفه ۲ برابر خدمات قانونی انجام وظیفه نمایند.

تبصره ۲- در هر صورت تسلیم دانشنامه، گواهینامه و هر نوع تأییدیه تحصیلی موکول به انجام وظیفه به عنوان هیأت علمی یا انجام خدمات قانونی خواهد بود.

ماده ۴- اعضای هیأت علمی موضوع این قانون موظف‌اند دوره مقدماتی آموزش نظامی را طبق برنامه زمان‌بندی شده و مناسب در یکی از مراکز آموزش نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران انجام دهند.

ماده ۵- افراد موضوع این قانون باید از نظر صلاحیت‌های اخلاقی و علمی به تأیید مقامات ذی‌صلاح برسند.

ماده ۶- وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی مسؤول اجرای این قانون بوده و موظف‌اند ظرف مدت ۲ ماه آیین‌نامه اجرایی قانون را با همکاری وزارت دفاع تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر شش ماده و سه تبصره در جلسه روز سه شنبه نوزدهم فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۸۴۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۱/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۹۹۴/ق مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۱؛ «لایحه قانونی نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور» مصوب ۱۳۶۵/۱/۱۹ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

با توجه به اصل ۱۴۷ قانون اساسی^(۱) که استفاده از نیروهای ارتش را در امور غیررزمی حتی در زمان صلح موکول به آسیب ندیدن آمادگی رزمی ارتش نموده است اطلاق لایحه فوق خصوصاً در حال حاضر که زمان جنگ است و از عموم مردم حتی غیرمشمولین برای شرکت در جنگ دعوت شده است با قانون اساسی مغایرت دارد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۰۷۰-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۳

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۸۴۴/ق مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۷ لایحه قانونی نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۳/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- کلیه افرادی که به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور به کار مشغول می‌شوند می‌توانند خدمت نظام وظیفه و سایر خدمات قانونی را در دانشگاه‌ها یا مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مربوطه انجام دهند.

۱. اصل یکصد و چهل و هفتم: دولت باید در زمان صلح از افراد و تجهیزات فنی ارتش در کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی و جهاد سازندگی، با رعایت کامل موازین عدل اسلامی استفاده کند در حدی که به آمادگی رزمی آسیبی وارد نیاید.

ماده ۲- هر سال حداکثر ۳۰ درصد از فارغ التحصیلان رشته‌های گروه پزشکی قبل از انجام خدمت نظام وظیفه و یا سایر خدمات قانونی می‌توانند تاکسب تخصص در یکی از رشته‌های مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ادامه تحصیل دهند.

تبصره ۱- برای داوطلبان رشته‌های هوشبری و علوم پایه پزشکی و نیز برای بانوان در رشته جراحی زنان و مامایی محدودیت فوق ملحوظ نخواهد شد.

تبصره ۲- اجرای مواد ۱ و ۲ مشروط به آسیب نندیدن آمادگی رزمی به تشخیص شورای عالی دفاع می‌باشد.

ماده ۳- کلیه فارغ التحصیلان موضوع ماده ۲ ملزم‌اند در صورت نیاز، خدمت نظام وظیفه و سایر خدمات قانونی را به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور ۱ الی ۲ برابر، به تفصیل آیین‌نامه اجرایی انجام دهند.

تبصره ۱- در صورت خودداری از خدمت در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی ملزم‌اند علاوه بر خدمت نظام وظیفه ۲ برابر خدمات قانونی انجام وظیفه نمایند.

تبصره ۲- در هر صورت تسلیم دانشنامه، گواهینامه و هر نوع تأییدیه تحصیلی موکول به انجام وظیفه به عنوان هیأت علمی یا انجام خدمات قانونی خواهد بود.

ماده ۴- اعضای هیأت علمی موضوع این قانون موظف‌اند دوره مقدماتی آموزش نظامی را طبق برنامه زمان‌بندی شده و مناسب در یکی از مراکز آموزش نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران انجام دهند.

ماده ۵- افراد موضوع این قانون باید از نظر صلاحیت‌های اخلاقی و علمی به تأیید مقامات ذی صلاح برسند.

ماده ۶- وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی مسئول اجرای این قانون بوده و موظف‌اند ظرف مدت ۲ ماه آیین‌نامه اجرایی قانون را با همکاری وزارت دفاع تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر شش ماده و چهار تبصره در جلسه روز پنجشنبه اول خرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۸۸۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۰۷۰/ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۳ و شماره ۱۹۹۴-ق مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۱ و پیرو نامه شماره ۵۸۴۴ مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۷؛ «لایحه قانونی نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه روز پنجشنبه اول خرداد ماه ۶۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح اصلاح قانون انتخابات ریاست جمهوری با قانون اساسی

شماره: ۲۰۱۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۱/۲۸

شورای محترم نگهبان

طرح اصلاح قانون انتخابات ریاست جمهوری مصوب ۱۳۶۴/۴/۵ مجلس شورای اسلامی که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۱/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - ماده ۳۷ قانون انتخابات ریاست جمهوری مصوب ۱۳۶۴/۴/۵ مجلس شورای اسلامی^(۱) به شرح ذیل اصلاح و یک تبصره به آن الحاق می گردد:

ماده ۳۷ اصلاحی - اعضای هیأت دولت اعضای شورای عالی قضایی، شورای نگهبان و مدیر عامل صدا و سیما در صورتی می توانند داوطلب شوند که قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و در آن سمت شاغل نباشند.

تبصره - نمایندگان مجلس شورای اسلامی و کارمندان دولت از زمان انتخاب برای ریاست جمهوری اسلامی از سمت خود مستعفی شناخته می شوند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه روز سه شنبه بیست و ششم فروردین ماه یک هزار و سیصد و پنجم به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

۱. ماده ۳۷ قانون انتخابات ریاست جمهوری (مصوب ۱۳۶۴/۴/۵): اعضای هیأت دولت، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اعضای شورای عالی قضایی و شورای نگهبان در صورتی می توانند داوطلب شوند که قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و در آن سمت شاغل نباشند.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۸۷۰

تاریخ: ۱۳۶۵/۲/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۰۱۳/ق مورخ ۱۳۶۵/۱/۲۸؛ «طرح اصلاح ماده ۳۷ قانون انتخابات ریاست جمهوری» مصوب ۱۳۶۴/۴/۵ مجلس شورای اسلامی و الحاق یک تبصره به آن مصوب روز سه شنبه بیست و ششم فروردین ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

چون مبنای تصویب اصل ماده تنزه انتخابات از توهم سوءاستفاده از مقام است و این ملاک در بسیاری از صاحبان مقام دیگر نیز هست فلذا منحصر نمودن استعفا به عناوین مذکور، تبعیض ناروا و خلاف قانون اساسی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی ایران

شماره: ۲۴۹۱-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۸/۲۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۵۸۷۰/ق مورخ ۱۳۶۵/۲/۳ طرح اصلاح ماده ۳۷ قانون انتخابات ریاست جمهوری مصوب ۱۳۶۴/۴/۵ مجلس شورای اسلامی که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۸/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - ماده ۳۷ قانون انتخابات ریاست جمهوری مصوب ۱۳۶۴/۴/۵ مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

ماده ۳۷- کلیه افرادی که مسئولیت مستقیم در امر انتخابات ریاست جمهوری به صورت اجرا و یا نظارت دارند در صورتی می‌توانند داوطلب شوند که قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و در آن سمت شاغل نباشند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه بیست و پنجم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۱۹۷

تاریخ: ۱۳۶۵/۹/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۴۹۱/ق مورخ ۱۳۶۵/۸/۲۷؛ «طرح اصلاح ماده ۳۷ قانون انتخابات ریاست جمهوری مصوب ۱۳۶۴/۴/۵ مجلس شورای اسلامی»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۸/۲۵ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است، در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و به نظر اکثریت اعضا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسؤولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی

شماره: ۲۰۳۵-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۲/۱۸

شورای محترم نگهبان

طرح تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسؤولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

فصل اول - وظایف و اختیارات رئیس‌جمهور به عنوان رئیس قوه مجریه

ماده ۱- در اجرای اصول شصتم و یکصد و سیزدهم قانون اساسی،^(۱) رئیس‌جمهور در مقام ریاست قوه مجریه دارای اختیارات و وظایف به شرح مواد آتی می‌باشد.

بخش اول - معرفی نخست‌وزیر و عزل و نصب وزرا و استعفای آنان

ماده ۲- رئیس‌جمهور حداکثر ظرف دو هفته پس از مراسم تحلیف و آغاز دوره ریاست جمهوری یا استعفا یا فوت نخست‌وزیر و یا سقوط دولت، شخصی را که نامزد نخست‌وزیری نموده است، کتباً یا حضوراً به مجلس معرفی می‌نماید. در صورتی که پس از معرفی اکثریت لازم برای ابراز تمایل حاصل نشد این امر در همان مدت تکرار می‌گردد تا مجلس به فردی که معرفی می‌شود رأی تمایل بدهد.

۱. اصل شصتم: اعمال قوه مجریه جز در اموری که در این قانون مستقیماً بر عهده رهبری گذارده شده، از طریق رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر و وزرا است.

- اصل یکصد و سیزدهم: پس از مقام رهبری رئیس‌جمهور عالی‌ترین مقام رسمی کشور است و مسؤولیت اجرای قانون اساسی و تنظیم روابط قوای سه‌گانه و ریاست قوه مجریه را جز در اموری که مستقیماً به رهبری مربوط می‌شود، بر عهده دارد.

ماده ۳- رئیس‌جمهور موظف است حداکثر ۴۸ ساعت پس از ابلاغ رأی تمایل مجلس حکم نخست‌وزیری را صادر و به وی ابلاغ نماید.

ماده ۴- در مورد وزرایی که کناره‌گیری می‌کنند و یا عزل می‌شوند نخست‌وزیری موظف است ظرف ۱۵ روز فرد یا افرادی را به جای آنها تعیین و جهت تصویب کتباً به رئیس‌جمهور معرفی نماید و در مدتی که وزارتخانه‌ای وزیر ندارد نخست‌وزیر با موافقت رئیس‌جمهور و تصویب مجلس شورای اسلامی سرپرستی آن وزارتخانه را به عهده خواهد داشت و چنانچه این مدت بیش از سه ماه طول بکشد رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر موظف‌اند گزارشی جهت تصمیم‌گیری به مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

ماده ۵- استعفای هر یک از وزرا به نخست‌وزیر تسلیم می‌شود. قبول استعفا منوط به تصویب رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر می‌باشد و تا زمانی که این استعفا به تصویب نرسیده است وزیر یا وزرا به کار خود ادامه خواهند داد.

ماده ۶- در جهت اجرای اصول شصتم (اعمال قوه مجریه از طریق رئیس‌جمهور) و یکصد و سیزدهم (ریاست قوه مجریه بر عهده رئیس‌جمهور) قانون اساسی، لوایح قانونی قبل از تصویب هیأت وزیران باید به اطلاع رئیس‌جمهور برسد تا در صورت لزوم نقطه‌نظرها و پیشنهادات اصلاحی خود را در جلسه هیأت وزیران (موضوع ۱۲۷ قانون اساسی)^(۱) مطرح نماید.

ماده ۷- با عنایت به اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی تاریخ تشکیل جلسات هیأت دولت و موضوع مورد بحث قبلاً به اطلاع رئیس‌جمهور می‌رسد.

بخش دوم - در تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها، عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادهای و پیمانهای بین‌المللی

ماده ۸- تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت، پس از تصویب هیأت وزیران، به اطلاع رئیس‌جمهور می‌رسد، رئیس‌جمهور حداکثر ظرف یک ماه باید اعلام نظر نماید. در صورتی که آن را خلاف قانون تشخیص داد، نظر خود را با ذکر دلیل به دولت اعلام می‌نماید. قبل از هرگونه اصلاحات لازم، موارد خلاف قابل اجرا نخواهد بود. در صورت اجرا بدون رعایت مقررات این ماده، رئیس‌جمهور می‌تواند دستور توقف اجرا را صادر

۱. اصل یکصد و بیست و هفتم: هرگاه رئیس‌جمهور لازم بداند جلسه هیأت وزیران در حضور او به ریاست وی تشکیل می‌شود.

نماید. مقررات این ماده شامل آیین‌نامه‌های مصوب اصل ۱۳۸ قانون اساسی^(۱) نیز می‌باشد.

تبصره - اگر اختلاف نظر بین رئیس‌جمهور و هیأت دولت در مخالفت با قانون به جهت استنباط از قوانین باشد، باید آن را از مجلس در قوانین عادی و از شورای نگهبان در اصول قانون اساسی استفسار کرد و در غیر این مورد نظر رئیس‌جمهور را باید تأمین کنند. ماده ۹- رئیس‌جمهور یا نماینده قانونی او موظف‌اند عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای دولت جمهوری اسلامی ایران با سایر دولت‌ها و همچنین پیمانهای مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی را پس از تصویب مجلس شورای اسلامی امضا نمایند.

ماده ۱۰- به منظور اجرای اصل ۱۲۹^(۲) نشانهای کشوری به پیشنهاد وزرای ذی‌ربط و تصویب هیأت دولت و نشانهای لشکری به پیشنهاد رئیس ستاد مشترک و تصویب فرمانده کل قوا یا مقام مجاز از طرف وی، به وسیله رئیس‌جمهور اعطا می‌شود. تبصره - دولت موظف است با همکاری دفتر ریاست جمهوری آیین‌نامه اجرایی اعطای نشانهای دولتی را تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذارد. بخش سوم - انتخابات و همه‌پرسی

۱- انتخابات

ماده ۱۱- در زمان جنگ و اشغال نظامی کشور، چنانچه برگزاری انتخابات در یک یا چند حوزه انتخابیه امکان‌پذیر نباشد، رئیس‌جمهور توقف انتخابات در نقاط اشغال شده یا تمامی کشور را با ذکر مدت، کتباً به مجلس شورای اسلامی جهت اتخاذ تصمیم پیشنهاد می‌نماید. تبصره - وزارت کشور موظف است قبل از برگزاری انتخابات گزارش مشروح و مستدل از موارد عدم امکان انتخابات را به رئیس‌جمهور تسلیم نماید.

ماده ۱۲- چنانچه در جریان برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی نیز به لحاظ وقوع جنگ، برگزاری انتخابات در یک یا چند حوزه انتخابیه متأثر گردد وزارت کشور با تأیید

۱. اصل یکصد و سی و هشتم: علاوه بر مواردی که هیأت وزیران یا وزیری مأمور تدوین آیین‌نامه‌های اجرایی قوانین می‌شود هیأت وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری به وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه بپردازد. هر یک از وزیران نیز در حدود وظایف خویش و مصوبات هیأت وزیران حق وضع آیین‌نامه و صدور بخشنامه را دارد، ولی مفاد این مقررات نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد.

۲. اصل یکصد و بیست و نهم: اعطای نشان‌های دولتی با رئیس‌جمهوری است.

شورای نگهبان بلافاصله گزارش توجیهی شروع توقف انتخابات را به رئیس‌جمهور تسلیم می‌نماید تا برابر ماده ۱۱ این قانون عمل نماید.

۲- همه‌پرسی

ماده ۱۳- رئیس‌جمهور موظف است نتیجه همه‌پرسی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی ظرف مدت ۵ روز امضا نموده و برای اجرا به مسئولین ابلاغ نماید و در غیر این صورت پس از انقضای مدت نتیجه همه‌پرسی لازم‌الاجرا می‌باشد.

بخش چهارم - در روابط خارجی و بین‌المللی

ماده ۱۴- سفرای جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور یا پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب هیأت وزیران پس از تعیین، جهت امضا به رئیس‌جمهور معرفی می‌گردند. رئیس‌جمهور موظف است ظرف مدت ۵ روز از معرفی استوارنامه سفیر را امضا نماید. تبصره - استوارنامه سفیران کشورهای دیگر با تأیید وزارت امور خارجه و موافقت هیأت دولت برای پذیرش تقدیم رئیس‌جمهور می‌گردد.

ماده ۱۵- شرکت در کنفرانس‌ها، سمینارها و اجلاس‌های بین‌المللی که در سطح عالترین مقام اجرایی کشورها تشکیل می‌شود در اختیار رئیس‌جمهور می‌باشد.

فصل دوم - مسئولیت رئیس‌جمهور در اجرای قانون اساسی

ماده ۱۶- به منظور پاسداری از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در اجرای اصل ۱۱۳ قانون اساسی رئیس‌جمهور از طریق نظارت، کسب اطلاع، بازرسی، پیگیری، بررسی و اقدامات لازم مسؤول اجرای قانون اساسی می‌باشد.

ماده ۱۷- در صورت توقف یا عدم اجرای اصلی از اصول قانون اساسی رئیس‌جمهور مراتب را به اطلاع بالاترین مقام مسؤول مربوطه می‌رساند و علت توقف یا عدم اجرا را خواستار می‌گردد. مقام مسؤول موظف است پاسخ خود را مشروحاً و با ذکر دلیل به اطلاع رئیس‌جمهور برساند. در صورتی که پس از بررسی به تشخیص توقف یا عدم اجرا ثابت گردد نسبت به اجرای اصل یا اصول مربوطه و رفع عوارض ناشی از تخلف اقدام و در صورتی که تخلف مربوط به نخست‌وزیر و وزرا باشد به مجلس شورای اسلامی ارجاع می‌دهد و در غیر این صورت پرونده امر به مرجع صالح ارسال خواهد شد.

تبصره - در قوه مجریه مکاتبه از طریق نخست‌وزیر خواهد بود.

ماده ۱۸- در مورد آن دسته از اصول قانون اساسی که که اجرای آن مستلزم شرایط،

امکانات و مقتضیات خاص است، به محض رسیدن زمان مناسب رئیس جمهور مراتب را به عالیترین مقام مسئول تذکر می‌دهد و اجرای آن را خواستار می‌گردد. مقام مسئول موظف است موضوع را بررسی نموده و گزارش اجرای آن اصول را حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ دریافت تذکر به رئیس جمهور برساند.

ماده ۱۹- به منظور اجرای صحیح و دقیق قانون اساسی، رئیس جمهور حق اخطار و تذکر به قوای سه گانه کشور را دارد.

ماده ۲۰- رئیس جمهور موظف است سالی یک بار آمار موارد توقف، عدم اجرا و نقض و تخلف از قانون اساسی را با تصمیمات متخذة تنظیم کند و به اطلاع مجلس شورای اسلامی برساند.

فصل سوم - نهاد ریاست جمهوری

ماده ۲۱- به منظور اداره امور و ظایف رئیس جمهور مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، نهاد ریاست جمهوری تشکیل می‌شود و دارای شخصیت حقوقی است.

ماده ۲۲- سازمان و تشکیلات و امور استخدامی نهاد ریاست جمهوری با همکاری سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تأیید رئیس جمهور خواهد رسید.

فصل چهارم - نحوه رسیدگی به اتهامات و شکایات مربوط به رئیس جمهور

ماده ۲۳- رسیدگی به اتهامات مربوط به تخلفات در رابطه با وظایف و اختیارات رئیس جمهور در صلاحیت دیوان عالی کشور است و در جرایم عادی از طریق دادگاه‌های عمومی دادگستری تهران و با اطلاع مجلس صورت می‌گیرد.

تبصره ۱- در هر کدام از اتهامات نامبرده رسیدگی مستقیماً به وسیله دادگاه انجام گرفته و دادسرا حق دخالت ندارد.

تبصره ۲- کلیه مراحل شکایت و رسیدگی تا قبل از رأی دادگاه محرمانه بوده و افشای آن به وسیله هر شخص و یا مقامی جرم بوده و موجب اخراج و انفصال دائم از تمامی مشاغل و مناصب قضایی و دولتی است.

طرح قانونی فوق مشتمل بر بیست و سه ماده و هفت تبصره در جلسه روز سه شنبه شانزدهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۰۶۱

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۰۳۵/ق مورخ ۱۳۶۵/۲/۱۸ و پیرو نامه شماره ۵۹۹۸ مورخ ۱۳۶۵/۲/۲۸^(۱)؛ «طرح تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسؤولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران» در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضای شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- نظر به اینکه تعیین حدود و ضوابط به صورتی که موجب تقیید یا توسعه اختیارات رئیس‌جمهور باشد با قانون اساسی مغایرت دارد. ماده یک که اختیارات و وظایف را به شرح مواد آتی قرار می‌دهد با توجه به ایراداتی که بر بعضی آن مواد بر این اساس وارد است مغایر با قانون اساسی است. ماده دو نیز از لحاظ اینکه رئیس‌جمهور را مقید نموده که ظرف دو هفته شخصی را نامزد نخست‌وزیری نماید مغایر با قانون اساسی است.

۲- ماده چهار نیز که نخست‌وزیر را موظف کرده است ظرف ۱۵ روز فرد یا افرادی را تعیین نماید با اختیارات نخست‌وزیر که بر حسب قانون اساسی مطلق است مغایر است.

۳- در ماده پنج منوط کردن قبول شدن استعفا از شغل به تصویب نخست‌وزیر و رئیس‌جمهور خلاف ضوابط شرعی و مغایر با قانون اساسی است.

۴- ماده شش از لحاظ اینکه مستلزم توسعه در اختیارات رئیس‌جمهوری و تقیید اختیارات قانونی دولت است با قانون اساسی مغایرت دارد.

۵- ماده هشت نیز براساس الزام رئیس‌جمهور بر اعلام نظر در ظرف حداکثر یک ماه مغایر با قانون اساسی است و شمول مقررات ماده هشت نسبت به آیین‌نامه‌هایی که بر طبق اصل ۱۳۸ هر یک از وزرا تهیه می‌نمایند با قانون اساسی مغایر است.

۶- نسبت به تبصره ماده هشت نظر به اینکه مستفاد از اصل ۱۲۶ قانون اساسی^(۲) این است

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. اصل یکصد و بیست و ششم: تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت پس از تصویب هیأت وزیران به اطلاع رئیس‌جمهور می‌رسد و در صورتی که آنها را برخلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیأت وزیران می‌فرستد.

که نظر رئیس‌جمهور در مواردی که تصویب‌نامه را مغایر با قوانین یافت برای دولت معتبر است احاله اختلاف نظر به مجلس شورای اسلامی یا شورای نگهبان طی نامه شماره ۱۹۴۷ مورخ ۱۳۶۳/۷/۲۵ به ریاست محترم جمهوری اعلام کرده است در صورتی که قانون عادی یا قانون اساسی مورد استناد از سوی مجلس شورای اسلامی یا شورای نگهبان تفسیر شده باشد آن تفسیر معتبر و مستند خواهد بود.

۷- نسبت به ماده دوازده با توجه به اینکه طبق اصل ۶۸^(۱) تأیید شورای نگهبان پس از تصویب مجلس شورای اسلامی لازم است جمله (کسب تأیید شورای نگهبان) برای گزارش با قانون اساسی مغایر است.

۸- ماده سیزده چون مستفاد از اصل ۱۲۳ قانون اساسی^(۲) این است که امضای رئیس‌جمهور مطلقاً معتبر است و بدون آن قابل اجرا نیست با اصل مذکور مغایرت دارد.

۹- ماده چهارده از حیث اینکه تعیین سفرا را موکول به تصویب هیأت وزیران نموده و همچنین موافقت هیأت دولت را برای پذیرش سفرای خارجی شرط قرار داده خلاف اصول ۱۳۷ و ۸۸ قانون اساسی^(۳) است.

۱۰- ماده هفده و تبصره آن - مستفاد از قانون اساسی این است که رئیس‌جمهور در مورد توقف یا عدم اجرای قانون اساسی به هر نحو مقتضی بداند عمل می‌نماید و حصر مذکور در این ماده نیز مغایر با قانون اساسی است.

۱۱- ماده هجده به نحو اجمال و ابهام اجرای یک دسته از اصول قانون اساسی را موکول به شرایط و امکانات خاص کرده از لحاظ اینکه تشخیص فراهم شدن مقتضیات را به عهده رئیس‌جمهور می‌گذارد و از این حیث که مقصود از امکانات و مقتضیات خاص را بیان

۱. اصل شصت و هشتم: در زمان جنگ و اشغال نظامی کشور به پیشنهاد رئیس‌جمهور و تصویب سه‌چهارم مجموع نمایندگان و تأیید شورای نگهبان انتخابات نقاط اشغال شده یا تمامی مملکت برای مدت معینی متوقف می‌شود و در صورت عدم تشکیل مجلس جدید، مجلس سابق همچنان به کار خود ادامه خواهد داد.

۲. اصل یکصد و بیست و سوم: رئیس‌جمهور موظف است مصوبات مجلس یا نتیجه همه‌پرسی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی امضا کند و برای اجرا در اختیار مسؤولان بگذارد.

۳. اصل یکصد و سی و هفتم: هر یک از وزیران، مسؤول وظایف خاص خویش در برابر مجلس است، ولی در اموری که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد مسؤول اعمال دیگران نیز هست.

- اصل هشتاد و هشتم: در هر مورد که نماینده‌ای از وزیر مسؤول درباره یکی از وظایف او سؤال کند آن وزیر موظف است در مجلس حاضر شود و به سؤال جواب دهد و این جواب نباید بیش از ده روز به تأخیر افتد مگر با عذر موجه به تشخیص مجلس شورای ملی.

نمی‌کند در حکم تقیید اصول قانون اساسی است و باید حذف شود.

۱۲- الزام رئیس‌جمهور در ماده بیست بر اقدام مذکور در آن ماده مغایر با قانون اساسی است.

۱۳- تبصره دو ماده بیست و سه با اصل ۶۵ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد.

۱۴- چون اختیارات ریاست جمهوری بر حسب قانون اساسی منحصر به آنچه در این طرح ذکر شده نیست و ظاهر این طرح حصر موارد اختیارات است باید یا تمام این موارد ذکر شود یا به عدم حصر اختیارات به آنچه در این طرح آمده است تصریح گردد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی ایران

شماره: ۲۴۹۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۸/۲۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۰۶۱/ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۱ طرح تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسؤولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- در اجرای قانون اساسی (در ارتباط با اختیارات و وظایف ریاست جمهوری) بخشی از اختیارات و وظایف رئیس‌جمهور به شرح مواد آتی می‌باشد.

۱. اصل شصت و پنجم: پس از برگزاری انتخابات، جلسات مجلس شورای اسلامی با حضور دوسوم مجموع نمایندگان رسمیت می‌یابد و تصویب طرح‌ها و لوایح طبق آیین‌نامه مصوب داخلی انجام می‌گیرد مگر در مواردی که در قانون اساسی نصاب خاصی تعیین شده باشد. برای تصویب آیین‌نامه داخلی موافقت دوسوم حاضران لازم است.

بخش اول - معرفی نخست‌وزیر و عزل و نصب وزرا و استعفای آنان

ماده ۲- رئیس‌جمهور موظف است حداکثر ۴۸ ساعت پس از ابلاغ رأی تمایل مجلس حکم نخست‌وزیری را صادر و به وی ابلاغ نماید.

ماده ۳- در مورد وزرایی که کناره‌گیری می‌کنند و یا عزل می‌شوند نخست‌وزیری موظف است ظرف ۱۵ روز فرد یا افرادی را به جای آنها تعیین و جهت تصویب کتباً به رئیس‌جمهور معرفی نماید و در مدتی که وزارتخانه‌ای وزیر ندارد نخست‌وزیر با موافقت رئیس‌جمهور و تصویب مجلس شورای اسلامی سرپرستی آن وزارتخانه را به عهده خواهد داشت و چنانچه این مدت بیش از سه ماه طول بکشد رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر موظف‌اند گزارشی جهت تصمیم‌گیری به مجلس شورای اسلامی ارائه دهند.

ماده ۴- با عنایت به اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی تاریخ تشکیل جلسات هیأت دولت و موضوع مورد بحث قبلاً به اطلاع رئیس‌جمهور می‌رسد.

بخش دوم - در تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها، عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، قراردادهای و پیمانهای بین‌المللی

ماده ۵- تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دولت، پس از تصویب هیأت وزیران، به اطلاع رئیس‌جمهور می‌رسد، رئیس‌جمهور در صورتی که آن را خلاف قانون تشخیص داد. نظر خود را با ذکر دلیل به دولت اعلام می‌نماید. قبل از هرگونه اصلاحات لازم، موارد خلاف قابل اجرا نخواهد بود. در صورت اجرا بدون رعایت مقررات این ماده، رئیس‌جمهور می‌تواند دستور توقف اجرا را صادر نماید.

تبصره - اگر اختلاف نظر بین رئیس‌جمهور و هیأت دولت در مخالفت با قانون به جهت استنباط از قوانین باشد، نظر رئیس‌جمهور معتبر است. بدیهی است در صورت وجود تفسیر قانون عادی و با تفسیر قانون اساسی رئیس‌جمهور موظف به مراجعه آن می‌باشد.

ماده ۶- رئیس‌جمهور یا نماینده قانونی او موظف‌اند عهدنامه‌ها، مقاوله‌نامه‌ها، موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای دولت جمهوری اسلامی ایران با سایر دولت‌ها و همچنین پیمانهای مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی را پس از تصویب مجلس شورای اسلامی امضا نمایند.

ماده ۷- به منظور اجرای اصل ۱۲۹ نشانهای کشوری به پیشنهاد وزیر ذی‌ربط و

تصویب هیأت دولت و نشانهای لشکری به پیشنهاد رئیس ستاد مشترک و تصویب فرمانده کل قوا یا مقام مجاز از طرف وی، به وسیله رئیس جمهور اعطا می شود. تبصره - دولت موظف است با همکاری دفتر ریاست جمهوری آیین نامه اجرایی اعطای نشانهای دولتی را تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذارد. بخش سوم - انتخابات و همه پرسی

۱- انتخابات

ماده ۸- در زمان جنگ و اشغال نظامی کشور، چنانچه برگزاری انتخابات در یک یا چند حوزه انتخابیه امکان پذیر نباشد، رئیس جمهور توقف انتخابات در نقاط اشغال شده یا تمامی کشور را با ذکر مدت، کتباً به مجلس شورای اسلامی جهت اتخاذ تصمیم پیشنهاد می نماید.

تبصره - وزارت کشور موظف است قبل از برگزاری انتخابات گزارش مشروح و مستدل از موارد عدم امکان انتخابات را به رئیس جمهور تسلیم نماید.

ماده ۹- چنانچه در جریان برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی نیز به لحاظ وقوع جنگ، برگزاری انتخابات در یک یا چند حوزه انتخابیه متأثر گردد وزارت کشور با تأیید شورای نگهبان بلافاصله گزارش توجیهی شروع توقف انتخابات را به رئیس جمهور تسلیم می نماید تا برابر ماده ۸ این قانون عمل نماید.

۲- همه پرسی

ماده ۱۰- رئیس جمهور موظف است نتیجه همه پرسی را پس از طی مراحل قانونی و ابلاغ به وی ظرف مدت ۵ روز امضا نموده و برای اجرا به مسئولین ابلاغ نماید.

بخش چهارم - در روابط خارجی و بین المللی

ماده ۱۱- سفرای جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور با پیشنهاد وزیر امور خارجه و تصویب هیأت وزیران پس از تعیین، جهت امضا به رئیس جمهور معرفی می گردند. رئیس جمهور موظف است ظرف مدت ۵ روز از معرفی استوارنامه سفیر را امضا نماید. تبصره - استوارنامه سفیران کشورهای دیگر با تأیید وزارت امور خارجه و موافقت هیأت دولت برای پذیرش تقدیم رئیس جمهور می گردد.

ماده ۱۲- شرکت در کنفرانس ها، سمینارها و اجلاس های بین المللی که در سطح عالیتین مقام اجرایی کشورها تشکیل می شود در اختیار رئیس جمهور می باشد.

فصل دوم - مسئولیت رئیس جمهور در اجرای قانون اساسی

ماده ۱۳- به منظور پاسداری از قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در اجرای اصل ۱۱۳ قانون اساسی رئیس جمهور از طریق نظارت، کسب اطلاع، بازرسی، پیگیری، بررسی و اقدامات لازم مسئول اجرای قانون اساسی می باشد.

ماده ۱۴- در صورت توقف یا عدم اجرای اصلی از اصول قانون اساسی رئیس جمهور مراتب را به اطلاع بالاترین مقام مسئول مربوطه می رساند و علت توقف یا عدم اجرا را خواستار می گردد. مقام مسئول موظف است پاسخ خود را مشروحاً و با ذکر دلیل به اطلاع رئیس جمهور برساند. در صورتی که پس از بررسی به تشخیص رئیس جمهور توقف یا عدم اجرا ثابت گردد نسبت به اجرای اصل یا اصول مربوطه و رفع عوارض ناشی از تخلف اقدام و در صورتی که تخلف مربوط به نخست وزیر و وزرا باشد به مجلس شورای اسلامی ارجاع می دهد و در غیر این صورت پرونده امر به مرجع صالح ارسال خواهد شد.

ماده ۱۵- به منظور اجرای صحیح و دقیق قانون اساسی، رئیس جمهور حق اخطار و تذکر به قوای سه گانه کشور را دارد.

ماده ۱۶- رئیس جمهور موظف است سالی یک بار آمار موارد توقف، عدم اجرا و نقض و تخلف از قانون اساسی را با تصمیمات متخذه تنظیم کند و به اطلاع مجلس شورای اسلامی برساند.

فصل سوم - نهاد ریاست جمهوری

ماده ۱۷- به منظور اداره امور وظایف رئیس جمهور مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، نهاد ریاست جمهوری تشکیل می شود و دارای شخصیت حقوقی است.

ماده ۱۸- سازمان و تشکیلات و امور استخدامی نهاد ریاست جمهوری با همکاری سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تأیید رئیس جمهور خواهد رسید.

فصل چهارم - نحوه رسیدگی به اتهامات و شکایات مربوط به رئیس جمهور

ماده ۱۹- رسیدگی به اتهامات مربوط به تخلفات در رابطه با وظایف و اختیارات رئیس جمهور در صلاحیت دیوان عالی کشور است و در جرایم عادی از طریق دادگاه های عمومی دادگستری تهران و با اطلاع مجلس صورت می گیرد.

تبصره - در هر کدام از اتهامات نامبرده رسیدگی مستقیماً به وسیله دادگاه انجام گرفته و

دادسرا حق دخالت ندارد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر نوزده ماده و پنج تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و دوم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۱۹۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۹/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴۹۳/ق مورخ ۱۳۶۵/۸/۲۷؛ «طرح تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسؤولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۸/۲۳ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است، در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و به نظر اکثریت اعضا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراها و دادگاه‌های انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند با قانون اساسی

شماره: ۲۰۳۸-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۲/۳۰

شورای محترم نگهبان

طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراها و دادگاه‌های انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۲/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - به شورای عالی قضایی اجازه داده می‌شود در مورد کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون بیش از سه سال در دادسراهای انقلاب در سمت‌های قضایی اشتغال داشته و از دادستانی کل دارای ابلاغ قضایی باشند، در صورتی که صلاحیت علمی آنان برای کار قضایی مورد تأیید شورای عالی قضایی یا هیأت منتخب شورای مذکور باشد و از عهده امتحان برآیند بدون در نظر گرفتن شرایط مذکور در بند ۵ قانون شرایط انتخاب قضات دادگستری^(۱) و تبصره ۲ الحاقی آن^(۲) ابلاغ رسمی برای اشتغال در سمت‌های قضایی را صادر نماید.

۱. بند ۵ قانون شرایط انتخاب قضات دادگستری (مصوب ۱۳۶۱/۲/۱۴): دارا بودن اجتهاد به تشخیص شورای عالی قضایی یا اجازه قضا از جانب شورای عالی قضایی به کسانی که دارای لیسانس قضایی یا لیسانس الهیات رشته متقول یا لیسانس دانشکده علوم قضایی و اداری وابسته به دادگستری یا مدرک قضایی از مدرسه عالی قضایی قم هستند یا طلابی که سطح را تمام کرده و دو سال خارج فقه و قضا را با امتحان و تصدیق جامعه مدرسین دیده باشند مادامی که به اندازه کافی مجتهد جامع‌الشرایط در اختیار شورای عالی نباشد.

۲. تبصره ۲ الحاقی به قانون شرایط قضات دادگستری مصوب ۱۳۶۱/۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی (مصوب ۱۳۶۱/۷/۱۲): شورای عالی قضایی می‌تواند برای قضات دادسراهای عمومی و انقلاب علاوه بر افراد مذکور در این قانون از بین طلاب حوزه‌های علمیه که معلومات عمومی در حدود دیپلم دارند و دروس سطح حوزه را طی نموده باشند با طی دوره کارآموزی که شورای عالی قضایی تعیین می‌نماید استخدام کند. تشخیص صلاحیت علمی این قبیل افراد با شورای عالی قضایی یا هیأت منتخب شورای مذکور خواهد بود.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنجشنبه هجدهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۰۱۱

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۰۳۸/ق مورخ ۱۳۶۵/۲/۲۰؛ «طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراها و دادگاه‌های انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند» مصوب روز پنجشنبه هجدهم اردیبهشت ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

از لحاظ اینکه به موجب اصل ۱۶۳ قانون اساسی^(۱) صفات و شرایط قاضی طبق موازین فقهی به وسیله قانون معین می‌شود و طبعاً صلاحیت‌ها هم بر اساس همان صفات و شرایط مشخص می‌شود نظر به اینکه در ماده واحده با الغای شرایط علمی مذکور در بند ۵ و تبصره الحاقی آن شرایط و صفاتی را برای شاغلین مذکور در نظر گرفته نشده مغایر با اصل مذکور است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۱۶۰-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۰۱۱ مورخ ۱۳۶۵/۳/۶ در خصوص طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۴/۱۹ مجلس شورای اسلامی

۱. اصل یکصد و شصت و سوم: صفات و شرایط قاضی طبق موازین فقهی به وسیله قانون معین می‌شود.

با اصلاح به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - به شورای عالی قضایی اجازه داده می شود در مورد کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون بیش از سه سال در دادرسیهای انقلاب در سمت های قضایی اشتغال داشته و از دادستانی کل دارای ابلاغ قضایی باشند، در صورتی که حداقل دارای دیپلم بوده یا به تشخیص شورای عالی قضایی یا هیأت منتخب از درسهای حوزه های علمیه لمعتین را تمام کرده باشند و همچنین هر دو گروه از عهده امتحان برآیند بدون در نظر گرفتن شرایط مذکور در بند ۵ قانون شرایط انتخاب قضات دادگستری و تبصره ۲ الحاقی آن ابلاغ رسمی برای اشتغال در سمت های قضایی را صادر نماید.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنجشنبه نوزدهم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۳۹۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۶۰/ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۲؛ «طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادرسیها و دادگاههای انقلاب اسلامی اشتغال به کار داشته اند» و پس از ایراد شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۶۵/۴/۱۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می شود:

اصلاحیه مذکور نظر به اینکه از لحاظ مواد امتحان مشخص نشده است رافع ایراد شورای نگهبان نیست و از لحاظ شرعی با توجه به ضرورت فعلی که افراد واجد صلاحیت در حد نیاز

وجود ندارد به نظر اکثریت فقها مغایر با موازین شرعی نیست.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

نظریه تکمیلی (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۶۶۸۹/م

تاریخ: ۱۳۶۵/۶/۳۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۶۵-ق مورخ ۱۳۶۵/۶/۹^(۱) اشعار می‌دارد: «طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادرهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار داشته‌اند» طبق نظر به مورخ ۱۳۶۵/۳/۶ شورای نگهبان مغایر اصل ۱۶۳ قانون اساسی شناخته شده بود که مجلس شورای اسلامی طرح مزبور را با اصلاحاتی مجدداً به تصویب رسانید و به شورای نگهبان ارسال داشت که شورا به شرح نظر به مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۶ صریحاً اعلام داشته اصلاحیه مذکور چون مواد امتحانی را مشخص نکرده ایراد سابق شورای نگهبان را مرتفع نکرده است یعنی همچنان اشکال مغایرت طرح مزبور با قانون اساسی به قوت خود باقی است به نظر می‌رسد ابهامی در نظر به سابق‌الذکر این شورا وجود نداشته است مراتب جهت اقدامات قانونی اعلام می‌گردد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. استعلام مجلس شورای اسلامی از نظریه مرحله دوم شورای نگهبان:

شماره: ۲۲۶۵-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۶/۹

شورای محترم نگهبان

نظر به اینکه نامه شماره ۶۳۹۹ مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۶ آن شورای محترم در خصوص «طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادرهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند» مبهم بوده و لذا قانون در اجرا با اشکالاتی مواجه شده است مستدعی است مجدداً نظر صریح خود را در مورد مصوبه مذکور اعلام فرمایند.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

اصلاحیه (مرحله دوم) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۳۳۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۶۸۹/م مورخ ۱۳۶۵/۶/۳۰ طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند، مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۵/۷/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - به شورای عالی قضایی اجازه داده می‌شود در مورد کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون بیش از سه سال در دادسراهای انقلاب در سمت‌های قضایی اشتغال داشته و از دادستانی کل دارای ابلاغ قضایی باشند، در صورتی که حداقل دارای دیپلم بوده یا به تشخیص شورای عالی قضایی یا هیأت منتخب از درسهای حوزه‌های علمیه لمعتین را تمام کرده باشند و همچنین هر دو گروه از عهده امتحان برآیند بدون در نظر گرفتن شرایط مذکور در بند ۵ قانون شرایط انتخاب قضات دادگستری و تبصره ۲ الحاقی آن ابلاغ رسمی برای اشتغال در سمت‌های قضایی را صادر نماید.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه ششم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه تکمیلی (مرحله سوم) شورای نگهبان

شماره: ۶۸۳۷

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۳۳۳/ق مورخ ۱۳۶۵/۷/۸ و پرو نامه شماره ۶۶۸۹/م مورخ

۱۳۶۵/۶/۳۰؛^(۱) «طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادرهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار داشته‌اند» که پس از ایراد مورخ ۶۵/۶/۳۰ شورای نگهبان در جلسه روز یکشنبه ششم مهر ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی با تغییراتی به تصویب رسیده است در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضای شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

نظر به اینکه با توجه به اصول ۱۵۷، ۱۶۳ و ۱۶۷ قانون اساسی^(۲) قضات باید دارای صلاحیت علمی لازم باشند و مجرد داشتن دیپلم و تمام کردن لمعتین و بیرون آمدن از عهده امتحان آیین دادرسی کیفری کافی برای داشتن صلاحیت تصدی محاکم قضایی نیست اصلاحیه مذکور با قانون اساسی مغایر است. لازم به تذکر است که از لحاظ اشتغال در دادرها نیز علاوه بر آیین دادرسی کیفری حداقل گذراندن امتحان حقوق جزای اسلامی نیز لازم است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۴۲۰-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۸/۲۰

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۸۳۷ مورخ ۱۳۶۵/۷/۱۶ و پیرو مراسلات شماره‌های

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۵۸.

۲. اصل یکصد و پنجاه و هفتم: به منظور انجام مسؤولیت‌های قوه قضائیه شورایی به نام شورای عالی قضایی تشکیل می‌گردد که بالاترین مقام قوه قضائیه است و وظایف آن به شرح زیر می‌باشد:

۱- ایجاد تشکیلات لازم در دادگستری به تناسب مسؤولیت‌های اصل یکصد و پنجاه و ششم.

۲- تهیه لوایح قضایی متناسب با جمهوری اسلامی.

۳- استخدام قضات عادل و شایسته و عزل و نصب آنها و تغییر محل مأموریت و تعیین مشاغل و ترفیع آنان و مانند

اینها از امور اداری، طبق قانون.

- اصل یکصد و شصت و سوم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۵۶.

- اصل یکصد و شصت و هفتم: قاضی موظف است کوشش کند حکم هر دعوا را در قوانین مدونه بیابد و اگر نیابد با استناد به منابع معتبر اسلامی یا فتاوی معتبر، حکم قضیه را صادر نماید و نمی‌تواند به بهانه سکوت یا نقص یا اجمال یا تعارض قوانین مدونه از رسیدگی به دعوا و صدور حکم امتناع ورزد.

۲۳۳۳/ق مورخ ۶۵/۷/۸ و ۲۲۶۵/ق مورخ ۶۵/۶/۹ و ۲۱۶۰/ق مورخ ۶۵/۴/۲۲ و ۲۰۳۸/ق مورخ ۶۵/۲/۲۰، طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند، مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۵/۸/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - به شورای عالی قضایی اجازه داده می‌شود در مورد کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون بیش از سه سال در دادسراهای انقلاب در سمت‌های قضایی اشتغال داشته و از دادستانی کل دارای ابلاغ قضایی باشند، در صورتی که حداقل دارای دیپلم بوده یا به تشخیص شورای عالی قضایی یا هیأت منتخب از درسهای حوزه‌های علمیه لمعتین را تمام کرده باشند و همچنین هر دو گروه از عهده امتحان برآیند بدون در نظر گرفتن شرایط مذکور در بند ۵ قانون شرایط انتخاب قضات دادگستری و تبصره ۲ الحاقی آن ابلاغ رسمی برای اشتغال در سمت‌های قضایی را صادر نماید.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه هیجدهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۱۶۲

تاریخ: ۱۳۶۵/۸/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴۶۰/ق مورخ ۱۳۶۵/۸/۲۰: «طرح تعیین وضعیت قضایی

کسانی که سه سال در دادرهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار داشته‌اند»^(۱) در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه الحاق ماده ۲۱ به لایحه قانونی دادگاه مدنی خاص

مصوب ۱۳۵۸/۷/۱ شورای انقلاب با موازین شرع

شماره: ۲۰۷۷-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۴

شورای محترم نگهبان

لایحه به نامه شماره ۹۹۵۸۷ مورخ ۱۳۶۴/۳/۲۳ لایحه الحاق ماده ۲۱ به لایحه قانونی دادگاه مدنی خاص مصوب ۱۳۵۸/۷/۱ شورای انقلاب که در جلسه علنی روز پنجشنبه مورخ ۱۳۶۵/۳/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - چنانچه به حکم دادگاه مدنی خاص یا قائم مقام آن دادگاه حضانت طفل به عهده کسی قرار گیرد و پدر یا شخص دیگری مانع اجرای حکم شود و یا از استرداد طفل امتناع ورزد دادگاه صادرکننده حکم وی را تحت تعقیب قرار داده ابتدا به وی اخطار و پس از گذشت یک ماه به حبس تا سه ماه یا جریمه نقدی پنج هزار ریال تا یکصد هزار ریال محکوم نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنجشنبه اول خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۰۸۷

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۰۷۷/ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۴؛ «لایحه مربوط به حق حضانت»

مصوب جلسه روز پنجشنبه اول خرداد ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

نظر به اینکه حکم قاضی در صورت امتناع محکوم علیه باید بدون تأخیر اجرا شود و در صورتی که الزام ممتنع به طور عادی ممکن نباشد حاکم می‌تواند او را تا اجرای حکم بازداشت نماید ترتیب مذکور در ماده واحده از لحاظ شرعی به تأیید اکثریت فقها نرسید.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۱۷۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۰۸۷ مورخ ۱۳۶۵/۳/۶ در خصوص لایحه مربوط به حق حضانت که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - چنانچه به حکم دادگاه مدنی خاص یا قائم مقام آن دادگاه حضانت طفل به عهده کسی قرار گیرد و پدر یا شخص دیگری مانع اجرای حکم شود و یا از استرداد طفل امتناع ورزد دادگاه صادرکننده حکم وی را تحت تعقیب قرار داده ابتدا به وی اخطار و پس از گذشت یک ماه به حبس تا سه ماه یا جریمه نقدی پنج هزار ریال تا یکصد هزار ریال محکوم نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه بیست و دوم تیر ماه

یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۴۰۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۷۲/ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۴ و پیرو نامه ۶۰۸۷ مورخ ۱۳۶۵/۳/۶؛ «لایحه مربوط به حق حضانت»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخه ۱۳۶۵/۴/۲۲ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه انتخابات و اصلاحیه بعضی از مواد قانون تشکیلات
شوراهای اسلامی کشور و الحاق پاره‌ای مواد به قانون مزبور
با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن

شماره: ۲۰۸۹-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۳۸۴۹۰ مورخ ۱۳۶۵/۷/۱۹ دولت در خصوص لایحه انتخابات و اصلاحیه بعضی از مواد قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور و الحاق پاره‌ای مواد به قانون مزبور که در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱۳۶۵/۲/۳۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است. در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه^(۱)

فصل اول - اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری مصوب ۱۳۶۱/۹/۱
مواد ۱ و ۲ و ۳ و ۵ و تبصره ۴ ماده ۲۱ و مواد ۲۳ و ۲۴ و ۲۵ و بند ۴ ماده ۲۶ و مواد ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری به شرح زیر اصلاح و ماده ۲۶ مکرر به آن اضافه می‌گردد:

ماده ۱- ...

ماده ۲۴- شرایط انتخاب شوندگان:

الف - حداقل سن بیست و دو سال

ب - سکونت در شهر یا روستای حوزه انتخابیه (حداقل یک سال تمام) و یا سابقه

۱. برای اختصار فقط به مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۰۷۴ مورخ ۱۳۶۵/۵/۲۰.

نمایندگی مجلس در آن حوزه

تبصره - سکونت یک ساله باید به زمان ثبت نام متصل باشد.

ج - اعتقاد و تعهد یک ساله باید به زمان ثبت نام متصل باشد.

تبصره - در مناطقی که اقلیتهای دینی شناخته شده در قانون اساسی اکثریت دارند وفاداری به قانون اساسی کافی است.

د - عدم گرایش به احزاب، سازمان‌ها و گروه‌های غیرقانونی و یا مبتنی بر عقاید التقاطی و غیرالهی.

ه - آشنایی با مسائل اجتماعی و عدم سابقه خیانت در امانت و کلاهبرداری و محکومیت به جرایمی که مستوجب حد شرعی می‌باشد.

و - عدم وابستگی به رژیم سابق، از قبیل کدخدا و اعضای انجمن‌های شهر

ز - عدم اشتغال به فساد اخلاق

ح - تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران

تبصره - تغییر شرایط مذکور در بندهای «ب»، «ج»، «د»، «ه» و «ز»، به تشخیص دادگاه‌های صالحه موجب سلب عضویت خواهد شد.

ماده ۲۵-...

فصل سوم - اشخاصی که از انتخاب شدن محرومند

ماده ۱۲- اشخاص زیر به واسطه مقام و شغل خود از داوطلب شدن محرومند:

۱- رئیس‌جمهور و مشاورین وی، نخست‌وزیر و وزرا و معاونین و مشاورین و مشاورین آنان، اعضای شورای نگهبان، اعضای شورای عالی قضایی، رئیس دیوان عدالت اداری، رئیس بازرسی کل کشور و شاغلین نیروهای مسلح در سراسر کشور مگر اینکه دو ماه قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند.

۲- ائمه جمعه دائمی، دادستانها، دادیارها، قضات، استانداران و مشاورین و معاونین آنان، مدیران کل و سرپرستان ادارات کل، فرمانداران، بخشداران، شهرداران، سرپرستان دفاتر سازمان تبلیغات اسلامی و جهاد سازندگی سراسر کشور و مدیران صدا و سیما جمهوری اسلامی در حوزه مأموریت خود مگر اینکه دو ماه قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا نموده و به هیچ وجه در آن پست شاغل نباشند.

ماده ۱۳- اشخاص زیر از داوطلب شدن برای عضویت در شوراهای اسلامی کشوری محرومند:

- ۱- کسانی که در جهت تحکیم مبانی رژیم سابق نقش مؤثر و فعال داشته‌اند.
- ۲- ملاکین بزرگ که زمین‌های موات را به نام خود ثبت داده‌اند.
- ۳- وابستگان تشکیلاتی به احزاب، سازمان‌ها و گروه‌هایی که غیرقانونی بودن آنها از طرف مقامات صالحه اعلام شده است.
- ۴- کسانی که به جرم اقدام علیه جمهوری اسلامی ایران محکوم شده‌اند.
- ۵- محکومین به ارتداد به حکم محاکم صالحه قضایی.
- ۶- مشهورین به فساد و متجاهرین به فسق.
- ۷- محکومین به حدود شرعی مگر آنکه توبه آنان ثابت شده باشد.
- ۸- معتادین به مواد مخدر.
- ۹- مجبورین و کسانی که به حکم دادگاه مشمول اصل ۴۹ قانون اساسی باشند.

فصل چهارم - هیأت اجرایی و وظایف آن

ماده ۱۴- ...

ماده ۳۰- در مورد بررسی سوابق داوطلبان عضویت در شوراهای اسلامی روستاهای هیأت اجرایی فرعی، اطلاعات لازم را از جهاد سازندگی بخش یا مرکز شهرستان و اداره اطلاعات و منابع محلی کسب می‌نمایند - جهاد سازندگی و اداره اطلاعات موظف‌اند ظرف مدت ده روز نظر خود را در مورد سوابق داوطلبان به هیأت اجرایی فرعی کتباً اعلام نمایند.

ماده ۳۱- ...

ماده ۳۳- وزارت کشور موظف است پس از وصول نتایج بررسی از مراجع ذیصلاح مراتب را به فرمانداران ذی‌ربط بلافاصله اعلام نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده اصلاحی و ماده ۲۶ مکرر از قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و هفتاد و هفت ماده و سی و سه تبصره مربوط به انتخابات شوراهای مذکور در جلسه روز سه شنبه سی‌ام اردیبهشت‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۱۹۷

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۰۸۹/ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۸ و پیرو نامه شماره ۶۱۱۸ مورخ ۱۳۶۵/۳/۲۱^(۱)؛ «لایحه اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبور» مصوب جلسه روز سه شنبه سی ام اردیبهشت ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و طی جلسات متعددی مورد بحث و بررسی قرار گرفت اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می شود:

۱- فصل اول - ماده ۲۴ - بند «و» صرف کدخدا بودن و عضویت در انجمن های شهر و وابستگی به رژیم گذشته محسوب نمی شود و بنابراین این اطلاق نسبت به اشخاصی که وابستگی نداشته اند مغایر با قانون اساسی است.

۲- فصل سوم - مستفاد از ظاهر ماده ۱۲ این است که محرومیت اشخاص از داوطلب شدن به لحاظ تأمین سلامت انتخابات و جلوگیری از اعمال نفوذ و سوءاستفاده از مقام است حصر محرومیت اشخاص مذکور نظر به اینکه ملاک مزبور به وضوح در بعضی افراد ذکر شده وجود ندارد و در بعض اشخاصی که در این بند ذکر نشده است به طور مساوی با اقوی وجود دارد. متضمن تبعیض و مغایر با قانون اساسی است.

۳- فصل پنجم - ماده ۳۰ با توجه به اینکه در اسلام شرافت و آبروی اشخاص محترم است در این ماده قید شود باید بررسی صلاحیت اشخاص با تستر همراه باشد به طوری که موجب هتک حیثیت و آبروی افراد نشود و بررسی ها از محدوده موارد مذکور در ماده ۱۳ (فصل سوم) خارج نگردد.

۴- همچنین منظور از «مراجع ذی صلاح» در فصل پنجم ماده ۳۳ معلوم شود.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۱۹۷/ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۳۰

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۱۹۷ مورخ ۱۳۶۵/۳/۲۸ در خصوص لایحه اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبور (بند و ماده ۲۴ از فصل اول اصلاح و از فصل دوم ماده ۱۲ اصلاح و دو تبصره به مواد ۳۰ و ۳۳ آن اضافه شده است) و مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۴/۲۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات مذکور به تصویب رسیده است که در اجرای اصل و نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی به اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

...

بند «و» ماده ۲۴

و- عدم وابستگی به رژیم سابق

...

فصل سوم - اشخاصی که از انتخاب شدن محرومند

ماده ۱۲- مشمولین اجرایی و نظارتی انتخابات شوراهای اسلامی کشوری از داوطلب شدن محرومند.

...

تبصره ماده ۳۰

تبصره - بررسی سوابق داوطلبان باید محرمانه انجام گیرد به طوری که موجب هتک حیثیت و آبروی افراد نشود و بررسی ها از محدوده موارد مذکور در ماده ۱۳ فصل سوم این قانون خارج نگردد و افشای هرگونه اطلاعات دریافت شده توسط اعضای هیأت های اجرایی و یا هر شخص دیگر ممنوع است.

...

تبصره ماده ۳۳

تبصره - مراجع ذیصلاح مذکور در مواد ۳۲ و ۳۳ عبارتند از وزارت اطلاعات و دادگستری، سازمان احوال کشور، اداره تشخیص هویت پلیس بین‌الملل.
بند «و» ماده ۲۴ و ماده ۱۲ اصلاحی و دو تبصره به مواد ۳۰ و ۳۳ اضافه شده به لایحه مذکور در فوق در جلسه علنی روز یکشنبه بیست و نهم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۴۱۸

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف نامه شماره ۲۱۹۷/ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۳۰ و پیرو نامه شماره ۶۱۹۷ مورخ ۱۳۶۵/۳/۲۸؛ «لایحه اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبور»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخه ۱۳۶۵/۴/۲۹ اصلاح و به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

۵۰

مغایرت لایحه اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن و الحاق یک تبصره به ماده ۱۴۴ قانون ثبت و نسخ ماده ۶ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی مصوب ۱۳۵۱/۱۵/۲۲ و قسمتی از ماده ۱۰۱ قانون شهرداری ها با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۱۰۴-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۱۷

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۴۴۱۰ مورخ ۱۳۶۴/۲/۱۸ دولت در خصوص اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن و الحاق یک تبصره به ماده ۱۴۴ قانون ثبت و نسخ ماده ۶ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ و قسمتی از ماده ۱۰۱ قانون شهرداری ها که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۳/۱۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱-....

ماده ۱۴۷ اصلاحی -

الف) برای تعیین وضع ثبتی ساختمانهایی که تا تاریخ ۱۳۶۳/۹/۲۹ به روی زمین هایی احداث شده که به واسطه موانع قانونی صدور سند مالکیت برای آن ملک میسر نیست و همچنین تعیین وضع ثبتی اراضی کشاورزی و نسقهای زراعی و باغات اعم از شهری و غیر شهری و اراضی خارج از محدوده شهر و حریم آن که مورد بهره برداری متصرفین است و اشخاص با سند عادی تا تاریخ ۱۳۶۳/۹/۲۹ خریداری کرده و به واسطه موانع قانونی صدور سند مالکیت برای آن ملک میسر نیست، هیأت یا هیأت هایی مرکب از دو

نفر قاضی به تعیین شورای عالی قضایی و نیز یک نفر از اعضای ثبت که متعهد و دارای حسن شهرت باشند به انتخاب سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در اداره ثبت محل تشکیل می‌شود، این هیأت به شرط توافق طرفین به موضوع رسیدگی و پس از تأیید وقوع معامله مراتب را جهت صدور سند مالکیت به اداره ثبت محل اعلام می‌نماید و اداره ثبت برای آن ملک طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد کرد.

ب) در مواردی که انتقال تمام یا قسمتی از ملک به نحو مشاع و تصرف به طور مفروز باشد و هیأت توافق مالک یا مالکیت ملک مشاع را به تصرف افزای متصرف تأیید کند مراتب به اداره ثبت محل اعلام و اداره ثبت موضوع را به نحو مقتضی آگهی می‌نماید در صورتی که ظرف یک ماه از تاریخ انتشار اعتراضی از طرف شرکای ملک به ثبت محل نرسد سند مالکیت مورد درخواست متقاضی را مفروز طبق مقررات صادر خواهد کرد و در صورت وصول اعتراض موضوع به دادگاه صالح احاطه می‌گردد.

تبصره ۱- چنانچه توافق مالکین مشاع در تصرف مفروز مورد تأیید هیأت قرار نگیرد سند مالکیت به نحو مشاع براساس مفاد بند «الف» و سایر مقررات ثبت صادر خواهد شد.
تبصره ۲- در صورتی که متصرف نتواند سند عادی مالکیت خود را ارائه نماید هیأت با رعایت کلیه جوانب به موضوع رسیدگی و به صورت حکمیت اتخاذ تصمیم و برای صدور سند مراتب را به اداره ثبت محل اعلام می‌نماید.

تبصره ۳- در مواردی که متصرف ملک با در دست داشتن سند عادی تقاضای سند رسمی داشته باشد و مالک یا مالکین به هر علت حضور نیابند این هیأت رسیدگی و پس از احراز تصرف مالکانه متقاضی مراتب را به اداره ثبت اعلام و اداره ثبت موضوع را در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز به نحو مقتضی آگهی می‌نماید. در صورتی که ظرف دو ماه از تاریخ انتشار اولین آگهی اعتراضی از طرف مالک یا مالکین واصل نگردد اداره ثبت طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد کرد و در صورت وصول اعتراض موضوع به دادگاه صالحه احاله می‌گردد.

تبصره ۴- در صورتی که ساختمان کلاً یا جزئاً در اراضی موقوفه احداث شده باشد هیأت با موافقت اداره اوقاف با رعایت مفاد وقفنامه و مصلحت موقوفه علیهم و با در نظر گرفتن جمیع جهات نسبت به تعیین اجرت زمین اقدام و در رأی صادره تکلیف اداره ثبت را نسبت به مورد برای صدور سند مالکیت کل یا جز اعیان با قید اجرت زمین معین خواهد کرد.

تبصره ۵- نسبت به درخواست‌هایی که طبق مواد ۱۴۷، ۱۴۸ و ۱۴۸ مکرر قانون ثبت^(۱)

۱. ماده ۱۴۷ قانون اصلاح قانون ثبت و اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و قانون اشتباهات ثبتی و اسناد معارض مصوب ۱۳۳۳ (مصوب ۱۳۵۱/۱۰/۱۸): در مورد املاکی که کلاً یا بعضاً به نحو مشاع درخواست ثبت شده و قبل از اجرای این قانون در قطعات مفروزی از آن بدون انتقال رسمی یا اجازه‌نامه رسمی از طرف عده‌ای احداث اعیانی شده است و از این حیث ادامه عملیات ثبتی مواجه با اشکال شده باشد موضوع در هیأت نظارت مطرح می‌شود در صورتی که اختلافی بین متقاضیان ثبت یا قائم‌مقام قانونی آنان و متصرفین وجود داشته باشد طرفین را به مراجع قضایی هدایت می‌کند و الا دستور قبول درخواست ثبت را از متصرف می‌دهد.

ارجاع کار به هیأت نظارت بر طبق این ماده فقط تا سه سال از تاریخ اجرای این قانون مجاز خواهد بود و رسیدگی هیأت نیز در صورتی جایز است که ملک منتهی به ثبت در دفتر املاک نشده باشد و موضوع نیز مسبوق به طرح رسیدگی مراجع قضایی نباشد.

در هر صورت اگر موضوع در دادگاه مطرح شود دادگاه با توجه به دلایل و اسناد طرفین هر چند سند عادی باشد به موضوع رسیدگی ننوده و رأی مقتضی صادر خواهد کرد.

۲- ماده ۱۴۸ قانون اصلاح قانون ثبت (مصوب ۱۳۵۱/۱۰/۱۸): برای رفع اختلاف موجود بین صاحبان اراضی واقع در محدوده شهرهای درود، فریدن، کرمان و افرادی که تا اول فروردین ماه سال ۱۳۵۰ در اراضی مزبور ساختمان‌هایی ایجاد نموده و متصرف‌اند و صاحبان عرصه حاضر به تصدیق اعیانی آنان نیستند هیأتی مرکب از دو نفر از قضات حوزه قضایی همان محل به تعیین وزیر دادگستری و رئیس ثبت محل تشکیل می‌شود.

این هیأت به اختلافات موجود با توجه به اوضاع و احوال و استطاعت هر یک از طرفین به طور کدخدامنشی رسیدگی و رأی به پرداخت بهای عادلانه اراضی در تاریخ تصرف و اجرت‌المثل آن تا تاریخ صدور رأی صادر می‌نماید و یا به تقاضای مالکین ضمن صدور رأی به پرداخت بهای اعیانی رأی به خلع بد از متصرف می‌دهد.

رأی هیأت قطعی و لازم‌الاجرا است و مرجع اجرای آن دادگاه شهرستان محل و در صورت نبودن دادگاه شهرستان دادگاه بخش خواهد بود.

تبصره ۱- صاحبان اعیانی در صورتی می‌توانند از مقررات این قانون استفاده کنند که ظرف یک سال از تاریخ اجرای این قانون دادخواست خود را در قبال اخذ رسید به ثبت محل تسلیم نموده باشند و الا به تقاضای مالک به شرح مذکور در این ماده اقدام خواهد شد. ثبت محل مکلف است از تاریخ اجرای این قانون متنها ظرف یک ماه با نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشار محل یا نزدیک به محل و الصاق آگهی در اماکن عمومی مهلت مقرر را به اطلاع صاحبان اعیان برساند.

تبصره ۲- پس از صدور رأی هیأت و پرداخت بهای اراضی و اجور آن هرگاه ملک منتهی به ثبت در دفتر املاک شده باشد به نامه صاحب اعیان در دفتر املاک تثبیت می‌شود و اگر ملک در جریان ثبت باشد عملیات ثبتی به نام او ادامه می‌یابد. در این صورت هرگاه موعد اعتراض به اصل و حدود ملک منقضی نشده و یا اعتراضی رسیده باشد وجه مورد حکم هیأت تا تعیین تکلیف قطعی باید در صندوق ثبت تودیع گردد.

هرگاه حکم قطعی دادگاه به نفع معترض صادر شود بنا به درخواست صاحب اعیان رأی هیأت به معترض ابلاغ می‌شود و مشارالیه می‌تواند ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ فقط نسبت به بهای تعیین شده عرصه به هیأت مذکور در این قانون اعتراض نماید و رأی هیأت قطعی است.

اعیان موضوع حکم نیز وقتی به مالکیت قطعی صاحب عرصه در خواهد آمد که وجه مورد حکم کلاً پرداخت شده باشد.

تبصره ۳- در مورد آن قسمت اراضی واقع در محدوده شهر کرمان که به نحو مشاع به صدور سند مالکیت منتهی و

و ماده ۴ قانون متمم قانون ثبت^(۱) در موعد مقرر تسليم مراجع مربوطه شده و منتهی به

قطع قطعاتی از آن به موجب سند عادی به اشخاص واگذار شده و در آن اعیانی ایجاد نموده‌اند انتقال گیرنده می‌تواند ظرف موعد مقرر در ماده ۱۴۷ از مقررات ماده مذکور استفاده نماید.

تبصره ۴- متصرفین اعیانی‌های اراضی خیابان بهار تهران در صورتی که در مدت مقرر در شق «الف» بند (۲) ماده واحده اراضی دولت و شهرداری‌ها و اوقاف و بانک‌ها مصوب هشتم شهریور ماه ۱۳۳۵ و تبصره الحاقی به ماده واحده مذکور مصوب ۱۶ بهمن ماه ۱۳۳۵ موفق به تقدیم درخواست نشده باشند اگر تصرف آنها قبل از تصویب قانون هشتم شهریور ماه ۱۳۳۵ باشد و عرصه مورد تصرف آنها بیش از پانصد متر مربع نباشد می‌توانند ظرف مدت شش ماه از تاریخ انتشار این قانون دادخواست به دفتر هیأت سه نفری تسلیم نمایند و الا به تقاضای مالکین طبق قسمت اخیر ماده ۲ قانون فوق‌الذکر اقدام خواهد شد.

- قانون الحاق ماده ۱۴۸ مکرر به قانون اصلاح قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۵۱ (مصوب ۱۳۵۷/۸/۲۲):

ماده واحده- ماده زیر به عنوان ماده ۱۴۸ مکرر به قانون اصلاح قانون ثبت اسناد و املاک الحاق می‌گردد:

ماده ۱۴۸ مکرر- الف- در مورد ماده قبل و ماده ۴ قانون متمم قانون ثبت اسناد و املاک مصوب سال ۱۳۵۴ وجود سند عادی انتقال زمین از طرف متقاضی ثبت یا قائم‌مقام او همچنین انتقال ملک به موجب سند عادی یا رسمی به نحو مشاع و تصرف به نحو مفروز و یا انتقال از طرف بعضی از مالکین مشاعی مانع رسیدگی هیأت‌های مذکور در ماده ۱۴۸ قانون اصلاح قانون ثبت اسناد و املاک مصوب سال ۱۳۵۱ و ماده ۴ قانون متمم قانون ثبت مصوب سال ۱۳۵۴ نخواهد بود. در صورت وجود سند انتقال به میزان سهم انتقال دهنده موجبی برای محکومیت صاحب اعیان به پرداخت قیمت عرصه یا اجرت‌المثل نخواهد بود.

تبصره- در صورتی که سند عادی مورد تردید یا انکار یا ادعای جعل واقع شود هیأت طرفین را به مرجع قضایی هدایت می‌کند. دادگاه طبق قسمت اخیر ماده ۱۴۷ قانون اصلاح قانون ثبت اسناد و املاک رسیدگی و حکم مقتضی صادر خواهد کرد.

ب- مهلت مقرر در تبصره یک ماده ۱۴۸ قانون اصلاح قانون ثبت اسناد و املاک مصوب سال ۱۳۵۱ و تبصره یک ماده ۴ قانون متمم قانون ثبت اسناد و املاک کشور مصوب سال ۱۳۵۴ از تاریخ اجرای این قانون سه سال تمدید می‌شود.

ج- وزارت دادگستری می‌تواند از تاریخ تصویب این قانون ظرف سه سال اجرای مقررات ماده ۱۴۸ قانون اصلاح قانون ثبت اسناد و املاک و ماده ۴ قانون متمم قانون ثبت اسناد و املاک و مفاد بند «الف» این قانون را در نقاط دیگر کشور که شرایط مشابهی با شهرهای مندرج در مواد فوق‌الذکر داشته باشند به کمیسیون‌های دادگستری مجلسین پیشنهاد نماید.

کمیسیون‌های دادگستری مجلسین مهلت‌های تقدیم دادخواست را در هر مورد که حداکثر سه سال خواهد بود تعیین می‌نماید.

۱. ماده ۴ قانون متمم قانون ثبت اسناد و املاک (مصوب ۱۳۵۴/۴/۹): برای رفع اختلاف موجود بین صاحبان اراضی واقع در محدوده شهر شاهی و مرودشت شیراز و افرادی که تا اول فروردین ماه سال ۱۳۵۰ در اراضی مزبور ساختمان‌هایی ایجاد نموده و خود یا قائم‌مقام قانونی آنان متصرف‌اند و صاحبان عرصه حاضر به تصدیق اعیانی آنها نیستند هیأتی مرکب از دو نفر از قضات حوزه قضایی همان محل به تعیین وزیر دادگستری و رئیس ثبت محل یا معاون او تشکیل می‌شود این هیأت به اختلافات موجود با توجه به اوضاع و احوال و استطاعت هر یک از طرفین به طور کدخدامتنی رسیدگی و رأی به پرداخت بهای عادله اراضی در تاریخ تصرف و اجرت‌المثل آن تا تاریخ صدور رأی صادر می‌نماید و یا به تقاضای مالکین رأی به پرداخت بهای اعیانی و خلع ید از متصرف می‌دهد رأی هیأت قطعی

صدور رأی نگرديده و بر طبق این قانون رسیدگی خواهد شد.

تبصره ۶- ادارات ثبت مکلف‌اند از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون حداکثر ظرف مدت ۳ ماه با نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشار محل یا نزدیک به محل و الصاق آگهی در اماکن و معابر عمومی مراتب را به اطلاع سازندگان ساختمانهای موضوع این قانون برسانند که ظرف مدت یک سال از تاریخ انتشار آگهی می‌توانند درخواست خود را به ضمیمه رونوشت مصدق مدارک در قبال اخذ رسید به اداره ثبت محل تسلیم نمایند.

تبصره ۷- کلیه درخواستهای واصله به ادارات ثبت باید علاوه بر ثبت در دفتر اداره در دو دفتر دیگری که به این منظور تهیه خواهد گردید ثبت و پس از انقضای مدت مقرر در تبصره ۱ یکی از آن دو دفتر به سازمان ثبت ارسال خواهد شد.

تبصره ۸- ترتیب تشکیل جلسات، نحوه رسیدگی هیأت‌ها و چگونگی انتخاب کارشناس رسمی دادگستری و موارد دیگر اجرایی مذکور در این قانون مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد سازمان ثبت اسناد و املاک کشور به تصویب وزیر دادگستری می‌رسد.
ماده ۲-

ماده ۱۴۸ اصلاحی -

در مورد آن دسته از اراضی که در مالکیت دولت یا شهرداری‌ها باشد و تا تاریخ تصویب

و لازم‌الاجرا است و مرجع اجرای آن دادگاه شهرستان محل و در صورت نبودن دادگاه شهرستان دادگاه بخش خواهد بود.

تبصره ۱- صاحبان اعیانی در صورتی می‌توانند از مقررات این قانون استفاده کنند که ظرف یک سال از تاریخ اجرای این قانون دادخواست خود را در قبال اخذ رسید به ثبت محل تسلیم نموده باشند و الا به تقاضای مالک به شرح این ماده اقدام خواهد شد. ثبت محل مکلف است از تاریخ اجرای این قانون منتهی ظرف یک ماه با نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشار محل یا نزدیک به محل و الصاق آگهی در اماکن عمومی مهلت مقرر را به اطلاع صاحبان اعیان برساند. تبصره ۲- پس از صدور رأی هیأت و پرداخت بهای اراضی و اجور آن هرگاه ملک منتهی به ثبت در دفتر املاک شده باشد به نام صاحب اعیان در دفتر املاک ثبت می‌شود و اگر ملک در جریان ثبت باشد عملیات ثبتی به نام او ادامه می‌یابد در این صورت هرگاه موعد اعتراض به اصل یا حدود ملک منقضی نشده و یا اعتراض رسیده باشد وجه مورد حکم هیأت تا تعیین تکلیف قطعی باید در صندوق ثبت محل تودیع گردد. هرگاه حکم قطعی به نفع معترض صادر شود نباید به درخواست صاحب اعیان رأی هیأت به محکوم‌له ابلاغ می‌شود.

محکوم‌له می‌تواند از تاریخ صدور حکم قطعی به نفع او تاده روز پس از ابلاغ رأی هیأت فقط نسبت به بهای تعیین شده عرصه به هیأت مذکور اعتراض نماید و رأی هیأت قطعی است.

اعیان موضوع حکم نیز وقتی به مالکیت قطعی صاحب عرصه در خواهد آمد که وجه مورد حکم کلاً پرداخت شده باشد.

تبصره ۳- رقبات مشمول قوانین و مقررات ملی شدن جنگل‌ها و مراتع یا قوانین و مقررات اصلاحات ارضی از شمول این ماده مستثنی است.

این قانون ساختمان یا بنایی در آن احداث شده است چنانچه متصرف فعلی احداث‌کننده بنا و ساختمان فاقد واحد مسکونی باشد دولت و شهرداری‌ها مکلف‌اند عرصه را به قیمت منطقه‌ای (به اضافه بهای تأسیسات زیربنایی طبق تبصره ۴۶ قانون بودجه ۱۳۶۴) به صاحبان اعیان بفروشند و در صورتی که احداث‌کننده دارای واحد مسکونی دیگری باشد دولت و شهرداری‌ها می‌توانند عرصه را با نظر کارشناس رسمی دادگستری به قیمت عادلانه روز به صاحبان اعیانی بفروشند. ادارات ثبت پس از فروش عرصه نسبت به عملیات ثبتی طبق مقررات عمل خواهند نمود.

تبصره ۱- حکم این ماده شامل مواردی نخواهد بود که حفظ ملک به موجب قوانین مربوط برای دولت اعم از وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت ضروری است مگر آنکه دولت و شهرداری‌ها با واگذاری این قبیل املاک نیز موافق باشد تشخیص این امر با هیأت دولت است.

تبصره ۲- از تاریخ تصویب این قانون دولت مکلف است از هر نوع تصرف اراضی متعلق به دولت و شهرداری‌ها جلوگیری نموده و هر نوع ساختمان بدون پروانه قانونی را تخریب و رفع آثار تجاوز بنماید.

ماده ۳- در هر مورد که در اجرای موارد مذکور در این قانون نیاز به تفکیک یا افراز ملک باشد واحدهای ثبتی با توجه به وضع موجود رأساً اقدام خواهند نمود و مورد مشمول مقررات ماده ۴ این قانون نخواهد بود.

از هر یک از متقاضیان استفاده از مقررات این قانون به هنگام صدور تسلیم و سند مالکیت، علاوه بر بهای دفترچه مالکیت معادل ۱۵ در هزار بر مبنای ارزش منطقه‌ای ملک و در نقاطی که ارزش منطقه‌ای معین نشده بر مبنای برگ ارزیابی و به حساب دولت واریز می‌شود.

چنانچه ملک مورد تقاضا مسبوق به صدور مالکیت اولیه نباشد علاوه بر مبلغ فوق، بقایای ثبتی متعلقه نیز طبق مقررات مربوطه وصول و ایصال خواهد شد.

ماده ۴-

ماده ۱۵۴ اصلاحی -

دادگاه‌ها و ادارات ثبت اسناد و املاک باید طبق نقشه تفکیکی که به تأیید شهرداری محل رسیده باشد نسبت به افراز و تفکیک کلیه اراضی واقع در محدوده شهرها و حریم آنها

اقدام نمایند و شهرداری‌ها مکلف‌اند بر اساس ضوابط طرح جامع تفصیلی یا هادی و دیگر ضوابط مربوط به شهرسازی نسبت به نقشه ارسالی از ناحیه دادگاه یا ثبت ظرف دو ماه اظهارنظر و نظریه‌کتبی را ضمن اعاده نقشه به مرجع ارسال اعلام دارند در غیر این صورت دادگاه‌ها و ادارات ثبت نسبت به افراز و تفکیک رأساً اقدام خواهند نمود.

ماده ۵-

تبصره ذیل به عنوان تبصره ۳ به ماده ۱۴۴ قانون ثبت الحاق می‌شود:

تبصره ۳- تعیین حدود سهام انتقالی به زارعین یا سهم اختصاصی مالک یا مستثنیات قانونی آن پس از گواهی اداره کشاورزی محل نسبت به هر قطعه مفروزی مورد تصرف به طور جداگانه اعم از اینکه ملک دارای سند مالکیت بوده یا در جریان ثبت باشد با رعایت مقررات ماده فوق به عمل خواهد آمد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر پنج ماده در جلسه روز یکشنبه یازدهم خرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۲۷۰

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۰۴-ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۱۷ و پیرو نامه شماره ۶۱۴۸ مورخ ۱۳۶۵/۳/۲۹؛^(۱) «لایحه اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن و الحاق یک تبصره به ماده ۱۴۴ قانون ثبت و نسخ ماده ۶ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ و قسمتی از ماده ۱۰۱ قانون شهرداری‌ها، مصوب ۱۳۶۵/۳/۱۱ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- ماده ۱ (ماده ۱۴۷ اصلاحی) - نظر به اینکه مبنای این قانون بر تسهیل امور مردم و جلوگیری از تضییع حقوق اشخاص می‌باشد و افرادی که پس از تاریخ ۱۳۶۳/۹/۲۹ تا تاریخ تصویب قانون در مشکلاتی که برای اشخاص که مشمول این قانون می‌باشند مشابه

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

هستند اختصاص استفاده از قانون تا تاریخ مذکور مغایر با قانون اساسی است.

۲- از لحاظ شرعی تبصره ۲ ماده ۱- با فرض اینکه متصرف ید مالکانه بر ملک داشته باشد و مدعی بلامعارض باشد باید سند به نام او صادر شود و چنانچه مدعی داشته باشد شرعاً باید از طریق محاکمه رفع اختلاف شود بنابراین تبصره باید بر این اساس اصلاح شود.

۳- تبصره ۳ ماده ۱- با استظهار اینکه مقصود از مالک و مالکین صاحبان سند مالکیت است صدور سند مالکیت در مورد مذکور در این تبصره بلامانع است ولی شرعاً حق اعتراض و ادعا برای مالک یا مالکین باقی است.

۴- تبصره ۴ ماده ۱- نسبت به اطلاق تبصره مذکور در صورتی که موقوفه منصوص التولیه باشد شرعاً موافقت متولی منصوص لازم است و موافقت اوقاف لازم نیست.

۵- در تبصره ۵ ماده ۱- نظر به اینکه موارد مذکور در بعض موارد نیاز به رسیدگی قضایی دارد باید با حکم قضایی رفع اختلاف شود.

۶- تبصره ۲ ماده ۲ (۱۴۸ اصلاحی) - تخریب ساختمان شرعاً در صورتی جایز است که طرف معترف به تجاوز یا عدم پروانه قانونی باشد یا تجاوز و عدم أخذ پروانه عرفاً معلوم و غیرقابل انکار باشد. در غیر این صورت تخریب بدون حکم قضایی جایز نیست بدیهی است چنانچه رفع ساختمان بدون تخریب و اضرار به ساختمان کننده ممکن باشد و یا خود او با اطلاع اقدام لازم را بنماید باید این جهت مراعات شود و در هر حال مصالح ساختمان به خود او تعلق دارد و از لحاظ قانون اساسی نیز به اکثریت مغایر اصل ۱۵۹^(۱) شناخته شود.

۷- ماده ۵ تبصره ۳ الحاقی به ماده ۱۴۴ قانون ثبت نیز از نظر شرعی به تأیید اکثریت فقها نرسید.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۲۱۶-ق

تاریخ: ۶۵/۵/۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۲۷۰ مورخ ۱۳۶۵/۴/۵ در خصوص لایحه اصلاح و حذف

۱. اصل یکصد و پنجاه و نهم: مرجع رسمی تظلمات و شکایات، دادگستری است. تشکیل دادگاهها و تعیین صلاحیت آنها منوط به حکم قانون است.

موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن که مجدداً در جلسات علنی روزهای یکشنبه و سه‌شنبه ۲۹ و ۳۱/۴/۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱-

ماده ۱۴۷ اصلاحی -

الف - برای تعیین وضع ثبتی ساختمانهایی که تا تاریخ تصویب این قانون بر روی زمین‌هایی احداث شده که به واسطه موانع قانونی صدور سند مالکیت برای آن ملک میسر نیست و همچنین تعیین وضع ثبتی اراضی کشاورزی و نسقهای زراعی و باغات اعم از شهری و غیرشهری و اراضی خارج از محدوده شهر و حریم آن که مورد بهره‌برداری متصرفین است و اشخاص با سند عادی تا تاریخ تصویب این قانون خریداری کرده و به واسطه موانع قانونی صدور سند مالکیت برای آن ملک میسر نیست، هیأت یا هیأت‌هایی مرکب از دو نفر قاضی به تعیین شورای عالی قضایی و نیز یک نفر از اعضای ثبت که متعهد و دارای حسن شهرت باشند به انتخاب سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در اداره ثبت محل تشکیل می‌شود، این هیأت به شرط توافق طرفین به موضوع رسیدگی و پس از تأیید وقوع معامله مراتب را جهت صدور سند مالکیت به اداره ثبت محل اعلام می‌نماید و اداره ثبت برای آن ملک طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد کرد.

ب - در مواردی که انتقال تمام یا قسمتی از ملک به نحو مشاع و تصرف به طور مفروز باشد و هیأت توافق مالک یا مالکین ملک مشاع را به تصرف افزای متصرف تأیید کند مراتب را به اداره ثبت محل اعلام و اداره ثبت موضوع را به نحو مقتضی آگهی می‌نماید در صورتی که ظرف یک ماه از تاریخ انتشار اعتراضی از طرف شرکای ملک به ثبت محل نرسد سند مالکیت مورد درخواست متقاضی را مفروزاً طبق مقررات صادر خواهد کرد

و در صورت وصول اعتراض موضوع به دادگاه صالح احاله می‌گردد.

تبصره ۱- چنانچه توافق مالکین مشاع در تصرف مفروز مورد تأیید هیأت قرار نگیرد سند مالکیت به نحو مشاع بر اساس مفاد بند «الف» و سایر مقررات ثبت صادر خواهد شد.

تبصره ۲- در صورتی که متصرف نتواند سند عادی مالکیت خود را ارائه نماید هیأت با رعایت کلیه جوانب به موضوع رسیدگی در صورتی که متصرف مدعی بلامعارض باشد و یا هیأت توافق طرفین را احراز نماید مراتب را برای صدور سند به اداره ثبت محل اعلام می‌نماید و در غیر این صورت موضوع به دادگاه ارجاع می‌شود.

تبصره ۳- در مواردی که متصرف ملک با در دست داشتن سند عادی تقاضای سند رسمی داشته باشد و مالک یا مالکین به هر علت حضور نیابند این هیأت رسیدگی و پس از احراز تصرف مالکانه متقاضی مراتب را به اداره ثبت اعلام و اداره ثبت موضوع را در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز به نحو مقتضی آگهی می‌نماید در صورتی که ظرف دو ماه از تاریخ انتشار اولین آگهی اعتراضی از طرف مالک یا مالکین واصل شود موضوع به دادگاه صالح احاله می‌گردد و در صورت عدم وصول اعتراض اداره ثبت طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد کرد.

تبصره ۴- در صورتی که ساختمان کلاً یا جزئاً در اراضی موقوفه احداث شده باشد هیأت با موافقت متولی منصوص و اطلاع اداره اوقاف و رعایت مفاد وقفنامه و در صورتی که متولی نداشته باشد تنها با موافقت اداره اوقاف و با رعایت مفاد وقفنامه و مصلحت موقوفه علیهم و با در نظر گرفتن جمیع جهات نسبت به تعیین اجرت زمین اقدام و در رأی صادره تکلیف اداره ثبت را نسبت به مورد برای صدور سند مالکیت کل یا جز اعیان با قید اجرت زمین مقرر معین خواهد کرد.

تبصره ۵- نسبت به درخواستهایی که طبق مواد ۱۴۷، ۱۴۷، ۱۴۸ مکرر قانون ثبت و ماده ۴ قانون متمم قانون ثبت در موعد مقرر تسلیم هیأت‌های مذکور در این مواد شده و منتهی به صدور رأی نگردیده و بر طبق این قانون رسیدگی خواهد شد.

تبصره ۶- ادارات ثبت مکلف‌اند از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون حداکثر ظرف مدت ۳ ماه با نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشار محل یا نزدیک به محل و الصاق آگهی در اماکن و معابر عمومی مراتب را به اطلاع سازندگان ساختمانهای موضوع این قانون

برسانند که ظرف مدت یک سال از تاریخ انتشار آگهی می‌توانند درخواست خود را به ضمیمه رونوشت مصدق مدارک در قبال أخذ رسید به اداره ثبت محل تسلیم نمایند. تبصره ۷- کلیه درخواستهای واصله به ادارات ثبت باید علاوه بر ثبت در دفتر اداره در دو دفتر دیگری که به این منظور تهیه خواهد گردید ثبت و پس از انقضای مدت مقرر در تبصره ۱ یکی از آن دو دفتر به سازمان ثبت ارسال خواهد شد.

تبصره ۸- ترتیب تشکیل جلسات، نحوه رسیدگی هیأت‌ها و چگونگی انتخاب کارشناس رسمی دادگستری و موارد دیگر اجرایی مذکور در این قانون مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد سازمان ثبت اسناد و املاک کشور به تصویب وزیر دادگستری می‌رسد. ماده ۲-

ماده ۱۴۸ اصلاحی -

در مورد آن دسته از اراضی که در مالکیت دولت یا شهرداری‌ها باشد و تا تاریخ تصویب این قانون ساختمان یا بنایی در آن احداث شده است چنانچه متصرف فعلی احداث‌کننده بنا و ساختمان فاقد واحد مسکونی باشد دولت و شهرداری‌ها مکلف‌اند عرصه را به قیمت منطقه‌ای (به اضافه بهای تأسیسات زیربنایی طبق تبصره ۴۶ قانون بودجه ۱۳۶۴) به صاحبان اعیان بفروشند و در صورتی که احداث‌کننده دارای واحد مسکونی دیگری باشد دولت و شهرداری‌ها می‌توانند عرصه را با نظر کارشناس رسمی دادگستری به قیمت عادلۀ روز به صاحبان اعیانی بفروشند. ادارات ثبت پس از فروش عرصه نسبت به عملیات ثبتی طبق مقررات عمل خواهند نمود.

تبصره ۱- حکم این ماده شامل مواردی نخواهد بود که حفظ ملک به موجب قوانین مربوط برای دولت اعم از وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت ضروری است مگر آنکه دولت و شهرداری‌ها با واگذاری این قبیل املاک نیز موافق باشد تشخیص این امر با هیأت دولت است.

تبصره ۲- از تاریخ تصویب این قانون دولت مکلف است از هر نوع تصرف اراضی متعلق به دولت و شهرداری‌ها جلوگیری نموده و ساختمانهای احداث شده در این قبیل اراضی را در صورتی که متصرف معترف به تجاوز باشد و یا تجاوز او عرفاً معلوم و غیرقابل انکار باشد وی را ملزم به رفع آثار تجاوز و یا تخریب نموده و چنانچه امتناع ورزد دولت

رأساً در رفع آثار تصرف اقدام خواهد کرد و عنداللزوم تخریب می نماید و چنانچه متصرف منکر تجاوز باشد موضوع به دادگاه صالحه احاله می شود.

ماده ۳- در هر مورد که در اجرای موارد مذکور در این قانون نیاز به تفکیک یا افراز ملک باشد واحدهای ثبتی با توجه به وضع موجود رأساً اقدام خواهند نمود و مورد مشمول مقررات ماده ۴ این قانون نخواهد بود.

از هر یک از متقاضیان استفاده از مقررات این قانون به هنگام صدور و تسلیم سند مالکیت، علاوه بر بهای دفترچه مالکیت معادل ۱۵ در هزار بر مبنای ارزش منطقه‌ای ملک و در نقاطی که ارزش منطقه‌ای معین نشده بر مبنای برگ ارزیابی و به حساب دولت واریز می شود.

چنانچه ملک مورد تقاضا مسبوق به صدور مالکیت اولیه نباشد علاوه بر مبلغ فوق، بقایای ثبتی متعلقه نیز طبق مقررات مربوطه وصول و ایصال خواهد شد.

ماده ۴-

ماده ۱۵۴ اصلاحی -

دادگاه‌ها و ادارات ثبت اسناد و املاک باید طبق نقشه تفکیکی که به تأیید شهرداری محل رسیده باشد نسبت به افراز و تفکیک کلیه اراضی واقع در محدوده شهرها و حریم آنها اقدام نمایند و شهرداری‌ها مکلف‌اند بر اساس ضوابط طرح جامع تفصیلی یا هادی و دیگر ضوابط مربوط به شهرسازی نسبت به نقشه ارسالی از ناحیه دادگاه یا ثبت ظرف دو ماه اظهار نظر و نظریه کتبی را ضمن اعاده نقشه به مرجع ارسال اعلام دارند در غیر این صورت دادگاه‌ها و ادارات ثبت نسبت به افراز و تفکیک رأساً اقدام خواهند نمود.

ماده ۵- دولت مکلف است ظرف مدت ۳ ماه لایحه تعیین تکلیف سهام انتقالی به زارعین یا سهم اختصاصی مالک یا مستثنیات قانونی آن را در رابطه با ماده ۱۴۴ قانون ثبت تهیه و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر پنج ماده و ده تبصره در جلسات علنی روزهای یکشنبه و سه‌شنبه بیست و نهم و سی و یکم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۲۷۸

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۱۶- ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۴ و پیرو نامه شماره ۶۲۷۰ مورخ ۱۳۶۵/۴/۵؛ «لایحه اصلاح موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در تاریخ ۲۹ و ۱۳۶۵/۴/۳۱ اصلاح و به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه ابطال اسناد اراضی موات خارج از محدوده شهرها با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۱۱۶-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۳/۲۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۴۹۰۲ مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۵ دولت در خصوص ابطال اسناد اراضی موات خارج از محدوده شهرها که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۳/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - کلیه اسناد و مدارک مربوط به غیر دولت اعم از رسمی و غیررسمی مربوط به اراضی موات (یا سند رسمی مربوط به قسمتی از اراضی که موات باشد) واقع در خارج از محدوده استحقاقی شهرها به استثنای اراضی که توسط مراجع ذیصلاح دولت جمهوری اسلامی ایران واگذار شده است باطل و این قبیل اراضی در اختیار دولت جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد تا در جهت تولید محصولات کشاورزی و صنعتی، ایجاد اشتغال و مصارف عام‌المنفعه و برطرف ساختن نیاز دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و شهرداری‌ها و ایجاد مسکن و واگذاری زمین برای کسانی که مسکن ندارند حسب مورد بر اساس مقررات مربوطه اقدام نماید، ادارات ثبت اسناد مکلف‌اند حسب اعلام هیأت‌های واگذاری زمین نسبت به ابطال سند آنها و صدور سند به نام دولت جمهوری اسلامی ایران اقدام نمایند.

تبصره ۱- تشخیص موات بودن اراضی خارج از محدوده شهرها به عهده وزارت کشاورزی است که از طریق هیأت ۷ نفره اقدام می‌نماید.

تبصره ۲- از متجاوزین به اراضی موات که بدون مجوز و ضوابط قانون واگذاری و احیای اراضی مصوب ۱۳۵۹/۱/۲۶ شورای انقلاب اسلامی^(۱) اقدام کرده باشند در صورتی که به تشخیص هیأت ۷ نفره واجد شرایط نباشد خلع ید و اسناد آنان باطل می‌گردد.

تبصره ۳- اسناد مالکیت زمین‌های مواتی که به موجب این قانون باطل می‌شود آزاد تلقی و مطالبات ناشی از فروش اینگونه اراضی منتفی می‌گردد و مطالبات دیگر طلبکاران از سایر اموال بدهکار قابل استیفا است.

تبصره ۴- زمین‌هایی که اسناد آنها باطل می‌شوند چنانچه حریم روستاها باشد جهت کارهای عام‌المنفعه و یا تعلیف احشام یا احداث واحدهای مسکونی روستا و سایر خدمات مورد لزوم برای روستا بر حسب مورد اختصاص داده خواهد شد.

تبصره ۵- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت ۲ ماه توسط وزارت کشاورزی و ستاد مرکزی هیأت‌های واگذاری زمین تهیه و جهت تصویب به هیأت دولت تقدیم می‌گردد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و شش تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و دوم خرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۳۱۶

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۱۶- ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۲۵ و پیرو نامه شماره ۶۱۹۱ مورخ ۱۳۶۵/۴/۵^(۲)؛ «لایحه مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن» مصوب مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- اطلاق تبصره ۱ که تشخیص موات بودن را از طریق هیأت ۷ نفره به عهده وزارت کشاورزی قرار داده در صورتی که متصرف فعلی موات بودن آن را منکر باشد مغایر با موازین

۱. روزنامه رسمی، شماره ۱۰۲۵۴ مورخ ۱۳۵۹/۲/۲۱.

۲. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

قضایی شرعی و قانون اساسی است و باید موضوع به دادگاه صالح ارجاع و چنانچه دادگاه رأی به موات بودن زمین بدهد سند ابطال و از متصرف خلع ید خواهد شد.

۲- نسبت به تبصره ۲ جواز خلع ید و ابطال اسناد اراضی احیا شده به اکثریت آرای فقها مغایر با موازین شرعی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۲۰۴-ق

تاریخ: ۶۵/۵/۱

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۳۱۶ مورخ ۱۳۶۵/۴/۱۱ در خصوص لایحه مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۵/۴/۳۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - کلیه اسناد و مدارک مربوط به غیر دولت اعم از رسمی و غیررسمی مربوط به اراضی موات (یا سند مربوط به قسمتی از اراضی که موات باشد) واقع در خارج از محدوده استحفاظی شهرها به استثنای اراضی که توسط مراجع ذیصلاح دولت جمهوری اسلامی ایران واگذار شده است باطل و این قبیل اراضی در اختیار دولت جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد تا در جهت تولید محصولات کشاورزی و صنعتی، ایجاد اشتغال و مصارف عام‌المنفعه و برطرف ساختن نیاز دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و شهرداری‌ها و ایجاد مسکن و واگذاری زمین برای برای کسانی که مسکن ندارند حسب مورد بر اساس مقررات مربوطه اقدام نماید، ادارات ثبت اسناد

مكلف‌اند حسب اعلام هیأت‌های واگذاری زمین نسبت به ابطال سند آنها و صدور سند بنام دولت جمهوری اسلامی ایران اقدام نمایند.

تبصره ۱- تشخیص موات بودن اراضی خارج از محدوده شهرها به عهده وزارت کشاورزی است که از طریق هیأت ۷ نفره اقدام می‌نماید و در صورتی که متصرف فعلی منکر موات بودن زمین باشد از طریق دادگاه صالح اقدام به عمل می‌آید و چنانچه دادگاه رأی به موات بودن زمین بدهد سند ابطال و از متصرف خلع ید خواهد شد.

تبصره ۲- از متجاوزین به اراضی موات که بدون مجوز و ضوابط قانونی از تاریخ ۵۸/۶/۲۵ (تاریخ تصویب قانون نحوه واگذاری و احیای اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب شورای انقلاب اسلامی)^(۱) اقدام کرده باشند در صورتی که به تشخیص هیأت ۷ نفره واجد شرایط نباشد خلع ید و اسناد آنان باطل می‌گردد.

تبصره ۳- اسناد مالکیت زمین‌های مواتی که به موجب این قانون باطل می‌شود آزاد تلقی و مطالبات ناشی از فروش اینگونه اراضی منتفی می‌گردد و مطالبات دیگر طلبکاران از سایر اموال بدهکار قابل استیفا است.

تبصره ۴- زمین‌هایی که اسناد آنها باطل می‌شوند چنانچه حریم روستاها باشد جهت کارهای عام‌المنفعه و یا تعلیف احشام یا احداث واحدهای مسکونی روستا و سایر خدمات مورد لزوم برای روستا بر حسب مورد اختصاص داده خواهد شد.

تبصره ۵- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت ۲ ماه توسط وزارت کشاورزی و ستاد مرکزی هیأت‌های واگذاری زمین تهیه و جهت تصویب به هیأت دولت تقدیم می‌گردد. لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و شش تبصره در جلسه روز سه‌شنبه سی و یکم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۶۴۶۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۰۴- ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۱ و پیرو نامه شماره ۶۳۱۶ مورخ

۱۳۶۵/۴/۱۱؛ «لایحه مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن» که با اصلاحاتی در جلسه ۱۳۶۵/۴/۳۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نسبت به تبصره ۲ به نظر اکثریت فقهاء در مواردی که طبق نظر کارشناسان صالح ادامه احیا و کشت زمین احیا شده به ملاحظات فنی مصلحت نباشد وزارت کشاورزی می تواند از آن جلوگیری نماید. در غیر این موارد اطلاق اصلاحیه مغایر با موازین شرعی است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله دوم) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۳۳۵-ق

تاریخ: ۶۵/۷/۹

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۴۶۹ مورخ ۱۳۶۵/۵/۷ و پیرو نامه شماره ۲۱۱۶/ق مورخ ۶۵/۳/۲۵ و شماره ۲۲۰۴/ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۱ در خصوص لایحه مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن که تبصره ۲ آن مجدداً در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۷/۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

ماده واحده-...

...

تبصره ۲- از متصرفین اراضی موات که بدون ضوابط قانونی از تاریخ ۵۸/۲/۲۵ تا تاریخ تصویب این قانون زمینی را تصرف و احیا کرده باشند در صورتی که طبق نظر کارشناسان صالح وزارت کشاورزی ادامه احیا و کشت زمین محیا از لحاظ فنی مصلحت نباشد خلع

ید گردیده و اسناد آنان باطل می‌گردد در غیر این صورت اگر افراد مذکور، تولیدکننده باشند و مستقیماً از زمین بهره‌برداری کنند، زمین در مقابل دریافت حق عادلانه واگذاری توسط دولت، به آنان واگذار می‌شود و چنانچه واجد شرایط مذکور نباشد با احتساب و پرداخت هزینه‌های انجام شده به متصرفین، زمین مذکور به افراد واجد شرایط واگذار خواهد شد.

تبصره ۲ لایحه قانونی فوق مجدداً در جلسه روز سه‌شنبه هشتم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله سوم) شورای نگهبان

شماره: ۶۸۴۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۱۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۳۳۵-ق مورخ ۱۳۶۵/۷/۹ و پیرو نامه شماره ۶۴۶۹ مورخ ۱۳۶۵/۵/۷؛ تبصره ۲ «لایحه مرجع تشخیص اراضی موات» که با اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است مجدداً در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت فقهاء به شرح زیر اعلام می‌شود:

علاوه بر آنکه اصلاحیه ایراد شورای نگهبان را رفع نمی‌نماید مواردی که به ملاحظه ترتب احکام احیا بر آنها شمول اطلاق تبصره نسبت به آنها باید مقید شود به صراحت در اصلاحیه با احکامی که با احکام احیای اراضی موات مغایرت دارد وارد شده است. علیهذا اصلاحیه جهت رفع اشکال اعاده می‌گردد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۵۹۳-ق

تاریخ: ۶۵/۱۰/۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۴۶۹ مورخ ۱۳۶۵/۵/۷ در خصوص لایحه ابطال اسناد

اراضی موات خارج از محدوده شهرها که مجدداً در جلسه علنی روزهای یکشنبه ۱۳۶۵/۴/۳۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - کلیه اسناد و مدارک مربوط به غیر دولت اعم از رسمی و غیررسمی مربوط به اراضی موات (یا سند مربوط به قسمتی از اراضی که موات باشد) واقع در خارج از محدوده استحفاظی شهرها به استثنای اراضی که توسط مراجع ذیصلاح دولت جمهوری اسلامی ایران واگذار شده است باطل و این قبیل اراضی در اختیار دولت جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد تا در جهت تولید محصولات کشاورزی و صنعتی، ایجاد اشتغال و مصارف عام‌المنفعه و برطرف ساختن نیاز دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و شهرداری‌ها و ایجاد مسکن و واگذاری زمین برای کسانی که مسکن ندارند حسب مورد بر اساس مقررات مربوطه اقدام نماید، ادارات ثبت اسناد مکلف‌اند حسب اعلام هیأت‌های واگذاری زمین نسبت به ابطال سند آنها و صدور سند به نام دولت جمهوری اسلامی ایران اقدام نمایند.

تبصره ۱- تشخیص موات بودن اراضی خارج از محدوده شهرها به عهده وزارت کشاورزی است که از طریق هیأت ۷ نفره اقدام می‌نماید و در صورتی که متصرف فعلی منکر موات بودن زمین باشد از طریق دادگاه صالح اقدام به عمل می‌آید و چنانچه دادگاه رأی به موات بودن زمین بدهد سند ابطال و از متصرف خلع ید خواهد شد.

تبصره ۲- اسناد مالکیت زمین‌های مواتی که به موجب این قانون باطل می‌شود آزاد تلقی و مطالبات ناشی از فروش اینگونه اراضی منتفی می‌گردد و مطالبات دیگر طلبکاران از سایر اموال بدهکار قابل استیفا است.

تبصره ۳- زمین‌هایی که اسناد آنها باطل می‌شوند چنانچه حریم روستاها باشد جهت کارهای عام‌المنفعه و یا تعلیف احشام یا احداث واحدهای مسکونی روستا و سایر

خدمات مورد لزوم برای روستا بر حسب مورد اختصاص داده خواهد شد.
تبصره ۴- آیین نامه اجرایی این قانون ظرف مدت ۲ ماه توسط وزارت کشاورزی و ستاد مرکزی هیأت های واگذاری زمین تهیه و جهت تصویب به هیأت دولت تقدیم می گردد.
تبصره ۵- از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر ملغی می گردد.
لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه روز یکشنبه سی ام آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۴۴۱

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۰/۱۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۵۹۳- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۴ و پیرو نامه های شماره ۶۸۴۴ و ۶۴۶۹ و ۶۳۱۶؛ «لایحه ابطال اسناد اراضی موات خارج از محدوده شهرها»^(۱) که با توجه به ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۹/۳۰ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اصلاح قانون هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۱۲۴-ق

تاریخ: ۶۵/۳/۲۹

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۴۸۴۴ مورخ ۱۳۶۴/۳/۱۲ دولت در خصوص اصلاح قانون هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری که بنابر تصمیم مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ روز سه‌شنبه ۱۳۶۴/۴/۲۵ تصویب آن طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی^(۱) به کمیسیون مشترک کار و استخدام و امور قضایی تفویض شده بود تا پس از تصویب و پیشنهاد مدت اجرای آزمایشی تقدیم مجلس شورای اسلامی گردد، در جلسه روز یکشنبه ۱۳۶۵/۲/۲۸ با اصلاحاتی به تصویب کمیسیون مذکور رسید و در جلسه علنی روز سه‌شنبه سیزدهم خرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج با دو سال مدت آزمایشی آن موافقت گردید که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی جهت بررسی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌گردد.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۲)

ماده ۱-...

ماده ۱۶- ماده زیر با یک تبصره به عنوان ماده ۲۳ اضافه می‌شود:

وزرای رژیم سابق و نمایندگان مجلسین، معاونین نخست‌وزیر و وزراء، سفراء، استانداران و دبیران حزب رستاخیز در مراکز استان‌ها، مدیران کل حفاظت و رؤسای دوائر حفاظت

۱. همین مجموعه، صفحه ۲۵۷.

۲. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۱۲۹ مورخ ۱۳۶۵/۷/۲۸.

و رمز و محرمانه، رئیس کل بانک مرکزی، مدیران عامل یا رؤسای شرکتها و سازمان‌های مستقل دولتی، مستشاران و رؤسای دیوان محاسبات بعد از خرداد ۱۳۴۲ که توسط هیأت‌های پاکسازی و یا بازسازی نیروی انسانی محکومیت قطعی نیافته‌اند و یا پرونده آنان تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته و از خدمت در دستگاه‌های دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها به صورت دائم منفصل می‌گردند و حقوق بازنشستگی آنان قطع خواهد شد.

تبصره - در خصوص آن دسته از کارمندانی که به تحکیم رژیم گذشته متهم و تاکنون رأی قطعی در مورد آنان صادر نشده و یا رأی صادره توسط دیوان عدالت اداری نقض گردیده هیأت‌ها می‌توانند پس از رسیدگی حسب مورد یکی از مجازات‌های مقرر در این قانون را در مورد آنان اعمال نمایند.

ماده ۱۷- ماده ۱۸ قانون به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به آن اضافه می‌گردد و شماره آن به ۲۴ تغییر می‌یابد:

وزرا و بالاترین مقام دستگاه‌های مشمول این قانون می‌توانند کارمندانی را که بیش از دو ماه متوالی و یا چهار ماه متناوب در سال بدون عذرموجه در محل خدمت خود حاضر نشده‌اند از خدمت وزارتخانه یا دستگاه مربوط اخراج نمایند هرگاه کارمند مذکور حداکثر تا یک ماه پس از ابلاغ حکم دستگاه متبوع خود مدعی شود که عذر او موجه بوده است و وزیر یا بالاترین مقام دستگاه متبوع کارمند موظف است پرونده وی را جهت رسیدگی پژوهشی به هیأت تجدیدنظر مربوطه ارجاع نماید. هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی بوده و رأی آن قطعی و از تاریخ اخراج کارمند معتبر خواهد بود.

تبصره - در مواردی که به دلیل جو سیاسی منطقه در استان کردستان و فعالیت گروهک‌های محارب، حکم اخراج یا انفصال کارمند یا کارمندان توسط مقامات صلاحیتدار دستگاه‌های اجرایی صادر گردیده، این احکام به منزله رسیدگی بدوی هیأت‌های پاکسازی و بازسازی محسوب و در صورت شکایت کارمند و یا نقض دیوان عدالت اداری، قابل رسیدگی در هیأت‌های تجدیدنظر دستگاه‌های مشمول این قانون خواهد بود و در صورت صدور حکم بازگشت به کار مدت زمان اخراج و انفصال جزو سابقه خدمت محسوب نشده و هیچ‌گونه حقوقی نیز به آنان تعلق نخواهد گرفت.

ماده ۱۸-...

لایحه فوق مشتمل بر بیست و پنج ماده و هفده تبصره طبق اصل ۸۵ قانون اساسی در جلسه روز یکشنبه ۱۳۶۵/۲/۲۸ کمیسیون مشترک کار و امور اداری و استخدامی و قضایی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۳۵۳

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۲۴-ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۲۹ و پیرو نامه شماره ۶۲۰۳ مورخ ۱۳۶۵/۴/۱۱^(۱)؛ «لایحه اصلاح قانون هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری» مصوب ۱۳۶۵/۲/۲۸ کمیسیون مشترک کار و استخدام و امور قضایی که مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۶۵/۳/۱۳ با اجرای آزمایشی آن به مدت دو سال موافقت نموده است در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- نسبت به عناوینی که در ماده ۱۶ علاوه بر عناوین مذکور در قانون بازسازی ذکر شده بدون رسیدگی به وضعیت آنها از لحاظ داشتن نقش در تحکیم رژیم و مقرر کردن مجازات اشد از مجازاتهای قانون بازسازی در مورد این اشخاص و صاحبان عناوین مشمول قانون بازسازی غیرشرعی و مغایر با قانون اساسی است.

۲- اطلاق ذیل تبصره ۱۷ که مقرر داشته «در صورت صدور حکم بازگشت به کار ... هیچ‌گونه حقوقی نیز به آنان تعلق نخواهد گرفت» نسبت به افرادی که از اتهام منتسب تبرئه شده‌اند با قانون اساسی مغایر است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۲۱۵-ق

تاریخ: ۶۵/۵/۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۳۵۳ مورخ ۱۳۶۵/۴/۱۹ در خصوص لایحه اصلاح قانون هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مجدداً در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۵/۴/۲۵ کمیسیون مشترک امور قضایی و حقوقی و کار و امور اداری و استخدامی با حضور نماینده آن شورا مورد رسیدگی قرار گرفت و ماده ۱۶ و تبصره ۱۷ آن با اصلاحاتی به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

...

ماده ۱۶- ماده زیر با یک تبصره به عنوان ماده ۲۳ اضافه می‌شود:

وزرای رژیم سابق و نمایندگان مجلسین و دبیران حزب رستاخیز در مراکز استان‌ها، مدیران کل حفاظت و رؤسای دوائر حفاظت و رمز و محرمانه بعد از خرداد ۱۳۴۲ که توسط هیأت‌های پاکسازی و یا بازسازی نیروی انسانی محکومیت قطعی نیافته‌اند و یا پرونده آنان تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته و از خدمت در دستگاه‌های دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها به صورت دائم متفصل می‌گردند و حقوق بازنشستگی آنان قطع خواهد شد و در مورد معاونین نخست‌وزیر، وزرا و سفرا، استانداران، رئیس کل بانک مرکزی، مدیران عامل، رؤسای شرکتها و سازمان‌های مستقل دولتی، مستشاران و رؤسای دیوان محاسبات بعد از خرداد ۱۳۴۲ در صورتی که در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری ثابت شود که در تحکیم رژیم گذشته نقش داشته‌اند به انفصال دائم محکوم خواهند گردید.

تبصره - در خصوص آن دسته از کارمندی که به تحکیم رژیم گذشته متهم و تاکنون رأی قطعی در مورد آنان صادر نشده و یا رأی صادره توسط دیوان عدالت اداری نقض

گردیده هیأت‌ها می‌توانند پس از رسیدگی حسب مورد یکی از مجازاتهای مقرر در این قانون را در مورد آنان اعمال نمایند.

ماده ۱۷- ماده ۱۸ قانون به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به آن اضافه می‌گردد و شماره آن به ۲۴ تغییر می‌یابد:

وزرا و بالاترین مقام دستگاه‌های مشمول این قانون می‌توانند کارمندانی را که بیش از دو ماه متوالی و یا چهارماه متناوب در سال بدون عذر موجه در محل خدمت خود حاضر نشده‌اند از خدمت وزارتخانه یا دستگاه مربوط اخراج نمایند هرگاه کارمند مذکور حداکثر تا یک‌ماه پس از ابلاغ حکم دستگاه متبوع خود مدعی شود که عذر او موجه بوده است وزیر یا بالاترین مقام دستگاه متبوع کارمند موظف است پرونده وی را جهت رسیدگی پژوهشی به هیأت تجدیدنظر مربوطه ارجاع نماید. هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی بوده و رأی آن قطعی و از تاریخ اخراج کارمند معتبر خواهد بود.

تبصره - در مواردی که به دلیل جو سیاسی منطقه در استان کردستان و فعالیت گروهک‌های محارب، حکم اخراج یا انفصال کارمند یا کارمندان توسط مقامات صلاحیتدار دستگاه‌های اجرایی صادر گردیده، این احکام به منزله رسیدگی بدوی هیأت‌های پاکسازی و بازسازی محسوب و در صورت شکایت کارمند و یا نقض دیوان عدالت اداری، قابل رسیدگی در هیأت‌های تجدیدنظر دستگاه‌های مشمول این قانون خواهد بود و در صورت محکومیت به مجازاتهای دیگر و صدور حکم بازگشت به کار مدت زمان اخراج و انفصال جزو سابقه خدمت محسوب نشده و هیچ‌گونه حقوقی نیز به آنان تعلق نخواهد گرفت ولی در صورتی که از اتهامات منتسبه برائت حاصل نمایند حقوق گروه و پایه و ایام عدم اشتغال به آنان پرداخت خواهد شد.

...

ماده ۱۶ و تبصره ماده ۱۷ در جلسه روز چهارشنبه ۱۳۶۵/۴/۲۵ کمیسیون مشترک مذکور به تصویب رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۶۴۷۷

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۱۵- ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۴ و پیرو نامه شماره ۶۳۵۳ مورخ

۱۳۶۵/۴/۱۹؛ «لایحه اصلاح قانون هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری» که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۵ کمیسیون مشترک امور قضایی و حقوقی و کار و امور اداری و استخدامی مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اینکه ذیل ماده ۱۶ در مورد کسانی که در قانون بازسازی به مجازات کمتر از انفصال محکوم می‌شوند مغایر با قانون اساسی است، رفع ایراد شورای نگهبان نشده است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۳۳۴-ق

تاریخ: ۶۵/۷/۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۴۷۷ مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۳ و پیرو نامه‌های شماره ۲۱۲۴/ق و مورخ ۶۵/۳/۲۹ و ۲۲۱۵/ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۴ در خصوص لایحه اصلاح قانون هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری که ماده ۱۶ آن مجدداً در جلسه روز چهارشنبه ۱۳۶۵/۷/۲ کمیسیون مشترک امور قضایی و حقوقی و کار و امور اداری و استخدامی با حضور نماینده محترم آن شورا با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

...

ماده ۱۶- ماده زیر با یک تبصره به عنوان ماده ۲۳ اضافه می‌شود:
وزرای رژیم سابق و نمایندگان مجلسین و دبیران حزب رستاخیز در مراکز استان‌ها،

مدیران کل حفاظت و رؤسای دوائر حفاظت و رمز و محرمانه بعد از خرداد ۱۳۴۲ که توسط هیأت‌های پاکسازی و یا بازسازی نیروی انسانی محکومیت قطعی نیافته‌اند و یا پرونده آنان تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته از خدمت در دستگاه‌های دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها به صورت دائم منفصل می‌گردند و حقوق بازنشستگی آنان قطع خواهد شد و در مورد معاونین نخست‌وزیر و رئیس کل بانک مرکزی، مدیران عامل، رؤسای شرکتها و سازمان‌های مستقل دولتی، مستشاران و رؤسای دیوان محاسبات بعد از خرداد ۱۳۴۲ در صورتی که در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری ثابت شود که در تحکیم رژیم گذشته نقش داشته‌اند به انفصال دائم محکوم خواهند گردید. سفرا و استانداران و معاونین وزرای رژیم سابق بعد از خرداد ۱۳۴۲ محکوم به بازنشستگی خواهند شد و در صورت ارتکاب یکی از جرایم مصرحه در این قانون در صورتی که مجازات آن جرم بیش از بازنشستگی باشد به آن مجازات طبق این قانون محکوم خواهند شد.

تبصره - در خصوص آن دسته از کارمندانی که به تحکیم رژیم گذشته متهم و تاکنون رأی قطعی در مورد آنان صادر نشده و یا رأی صادره توسط دیوان عدالت اداری نقض گردیده هیأت‌ها می‌توانند پس از رسیدگی حسب مورد یکی از مجازاتهای مقرر در این قانون را در مورد آنان اعمال نمایند.

ماده ۱۶ فوق با اصلاح در جلسه روز چهارشنبه ۱۳۶۵/۷/۲ کمیسیون مشترک مذکور به تصویب رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۸۳۸

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۳۳۴- ق مورخ ۱۳۶۵/۷/۸؛ «لایحه اصلاح قانون هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری»^(۱) مصوب کمیسیون‌های مشترک امور قضایی و حقوقی و کار

و امور اداری و استخدامی مجلس شورای اسلامی با توجه به رفع اشکال شورای نگهبان
مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی با قانون اساسی

شماره: ۲۱۷۴-ق

تاریخ: ۶۵/۴/۲۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۶۱۶ مورخ ۱۳۶۵/۳/۱۳ دولت در خصوص نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی که یک فوریت آن در جلسه علنی مورخ روز سه‌شنبه ۱۳۶۵/۴/۲۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- پیش از شروع انتخابات از سوی شورای نگهبان پنج نفر از افراد مسلمان و مطلع و مورد اعتماد (به عنوان هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات) با اکثریت آرا انتخاب و به وزارت کشور معرفی می‌شوند.

تبصره ۱- از پنج نفر عضو هیأت مرکزی نظارت حداقل یک نفر باید عضو شورای نگهبان باشد که ریاست هیأت را یکی از اعضای شورای نگهبان به عهده خواهد داشت.

تبصره ۲- رسمیت جلسات هیأت نظارت با حضور دو سوم اعضا می‌باشد.

ماده ۲- اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات و اعضای هیأت نظارت استان نباید عضو رسمی هیچ حزب و گروه خاصی باشند.

ماده ۳- هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات می‌تواند برای انجام مسئولیت محوله محل کار خود را در وزارت کشور قرار دهد و هیأت‌های نظارت استان و حوزه‌های انتخابیه نیز می‌توانند محل کار خود را در استانداری‌ها، فرمانداری‌ها و بخشداریه‌ها قرار دهند.

ماده ۴- هیأت مرکزی نظارت بر کلیه مراحل و جریانهای انتخاباتی و اقدامات وزارت

کشور در امر انتخابات و هیأت‌های اجرایی و تشخیص صلاحیت نامزدهای نمایندگان و حسن جریان انتخابات نظارت خواهد کرد.

ماده ۵- کیفیت نظارت بر انتخابات به شرح زیر انجام می‌شود:

الف - از طریق گزارش‌های وزارت کشور و بازرسی‌های آن.

ب - از طریق اعزام بازرسان مستقل در صورت لزوم برای رسیدگی به شکایات مربوط به هیأت‌های اجرایی و مباشرین وزارت کشور (رسیدگی به شکایات انتخابات با رعایت مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی از وظایف هیأت اجرایی مرکز انتخابیه می‌باشد).

ج - از طریق رسیدگی نهایی به شکایات و پرونده‌ها و مدارک انتخابات.

د - از طریق تعیین ناظر در تمام هیأت‌های مربوط به انتخابات.

تبصره - هیأت‌های نظارت شورای نگهبان می‌توانند از کارمندان دولت جهت نظارت بر انتخابات کمک بگیرند.

ماده ۶- هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات باید در هر استان هیأتی مرکب از پنج نفر با شرایط مذکور در مواد ۲ و ۱ جهت نظارت بر انتخابات آن استان تعیین کند.

هیأت‌های اجرایی استان موظف‌اند هیأت مذکور را در جریان کلیه امور انتخابات آن استان بگذارند و نظرات در این هیأت در همه موارد مربوط به انتخابات قطعیت دارد به جز موارد زیر:

۱- ابطال یا توقف کل انتخابات یک حوزه انتخابیه.

۲- ابطال یا توقف انتخابات شعبی که در سرنوشت انتخابات تأثیر تعیین‌کننده دارد.

۳- رد صلاحیت داوطلبان نمایندگی مجلس که باید به تأیید هیأت مرکزی نظارت برسد. تبصره - رد صلاحیت محرمانه به اطلاع داوطلب می‌رسد که در صورت اعتراض وی قبل از اعلام لیست داوطلبان واجد صلاحیت رد صلاحیت باید به تأیید شورای نگهبان برسد.

ماده ۷- هیأت نظارت استان با موافقت هیأت مرکزی باید برای هر حوزه انتخابیه هیأتی مرکب از سه نفر با شرایط مذکور در مواد ۲ و ۱ جهت نظارت بر انتخابات حوزه مربوطه تعیین کند.

تبصره - در استان‌هایی که انتخابات تنها در یک حوزه به تأخیر افتاده یا فقط در یک حوزه

امکان‌پذیر است تعیین هیأت نظارت استان ضرورت ندارد و هیأت سه نفره نظارت بر آن حوزه انتخابیه توسط هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات تعیین می‌شوند.

ماده ۸- هیأت‌های نظارت سه نفره موظف‌اند افرادی را که واجد شرایط مذکور در ماده ۱ می‌باشند، جهت نظارت بر حوزه‌های فرعی انتخاب کنند.

ماده ۹- در تمام مدتی که انتخابات برگزار می‌شود، هیأت مرکزی نظارت در تمام کشور و هیأت پنج نفره استان‌ها و هیأت‌های سه نفره حوزه‌های انتخابیه بر کیفیت انتخابات نظارت کامل دارند و در هر مورد که سوء جریان یا تخلفی مشاهده کنند، به فرمانداران و بخشداران اعلام و آنان موظف‌اند بنابه نظر هیأت‌های مذکور طبق قانون انتخابات در رفع نواقص اقدام کنند. هیأت‌های نظارت در صورتی که مقامات وزارت کشور نظرات آنان را ملحوظ ندارند مراتب را به شورای نگهبان گزارش خواهند داد.

ماده ۱۰- هیأت مرکزی نظارت ابتدا بدون اینکه شکایتی از سوء جریان انتخابات برسد، باید با بررسی و دقت در گزارش‌هایی که وزارت کشور با هیأت‌های نظارت از تفصیل جریان انتخابات می‌دهند، اعلام نظر نماید.

ماده ۱۱- هیأت مرکزی نظارت حق ابطال انتخابات یا متوقف ساختن آن را ندارد. فقط باید مدارک حاکی از عدم صحت یا لزوم متوقف ساختن آن را برای شورای نگهبان بفرستد، تا شورا در مورد ابطال یا متوقف کردن آن نظر دهد.

ماده ۱۲- نظر شورای نگهبان در مورد ابطال یا توقف انتخابات قطعی و لازم‌الاجراست. ادامه انتخابات در حوزه‌هایی که از طرف شورای نگهبان متوقف گردیده، بدون اعلام نظر ثانوی شورای نگهبان وجه قانونی ندارد و جز شورای نگهبان هیچ مقام و مرجع دیگری حق ابطال یا متوقف کردن انتخابات را ندارد.

ماده ۱۳- در مواردی که هیأت سه نفره نظارت حوزه انتخابیه نتایج انتخابات یک یا چند صندوق شعب أخذ رأی را منطبق با قانون تشخیص ندهد، موضوع را با ذکر دلیل از طریق فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه در هیأت اجرایی محل مطرح خواهد کرد. در صورتی که هیأت اجرایی مذکور نظر هیأت سه نفره را نپذیرفتند مراتب به هیأت پنج نفره استان حواله خواهد گردید و نظر این هیأت قطعی و لازم‌الاجراست و در مواردی که هیأت نظارت استان وجود ندارد، به هیأت مرکزی احاله خواهد شد.

ماده ۱۴- در کلیه مواردی که هر یک از هیأت‌های اجرایی موظف‌اند صورت جلسه یا نتیجه اقدامات خود را به وزارت کشور یا فرماندار یا بخشدار بدهند باید یک نسخه هم

به هیأت نظارت سه نفره بدهند و در مواردی که امضای هیأت‌های اجرایی در قانون انتخابات پیش‌بینی شده است، امضای هیأت نظارت شورای نگهبان نیز لازم است. ماده ۱۵- اعتبار لازم جهت نظارت شورای نگهبان بر انتخابات از محل اعتبارات انتخابات تأمین و پرداخت خواهد شد. ماده ۱۶- وزارت کشور موظف است حداقل یک ماه قبل از صدور دستور انتخابات در هر یک از حوزه‌های انتخابیه مراتب را به اطلاع و تأیید شورای نگهبان برساند. ماده ۱۷- این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا می‌باشد. لایحه قانونی فوق مشتمل بر هفده ماده و پنج تبصره در جلسه روز سه‌شنبه بیست و چهارم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۳۵۳

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۷۴- ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۵؛ «لایحه یک فوریتی نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی» که در جلسه علنی مورخه ۱۳۶۵/۴/۲۴ با حضور اعضای شورای نگهبان به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت به شرح زیر اعلام می‌شود:

نظر به اینکه حذف ماده ۲۰ که در قانون قبل بوده است و درج ماده ۲ در لایحه اعمال نظارت شورای نگهبان را محدود می‌نماید با اصل ۹۹ قانون اساسی^(۱) مغایر است و با قراردادن ماده ۲۰ سابق و حذف ماده ۲ رفع مغایرت می‌شود.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۲۵۳-ق

تاریخ: ۶۵/۵/۱۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۳۵۶ مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۵ در خصوص لایحه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی که در تأمین نظر آن شورای محترم، ماده ۲ آن حذف شده است و مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۵/۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاح مذکور به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- پیش از شروع انتخابات از سوی شورای نگهبان پنج نفر از افراد مسلمان و مطلع و مورد اعتماد (به عنوان هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات) با اکثریت آرا انتخاب و به وزارت کشور معرفی می شوند.

تبصره ۱- از پنج نفر عضو هیأت مرکزی نظارت حداقل یک نفر باید عضو شورای نگهبان باشد که ریاست هیأت را یکی از اعضای شورای نگهبان به عهده خواهد داشت.

تبصره ۲- رسمیت جلسات هیأت نظارت با حضور دوسوم اعضا می باشد.

ماده ۲- هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات می تواند برای انجام مسئولیت محوله محل کار خود را در وزارت کشور قرار دهد و هیأت های نظارت استان و حوزه های انتخابیه نیز می توانند محل کار خود را در استانداری ها، فرمانداری ها و بخشداری ها قرار دهند.

ماده ۳- هیأت مرکزی نظارت بر کلیه مراحل و جریانهای انتخاباتی و اقدامات وزارت کشور در امر انتخابات و هیأت های اجرایی و تشخیص صلاحیت نامزدهای نمایندگی و حسن جریان انتخابات نظارت خواهد کرد.

ماده ۴- کیفیت نظارت بر انتخابات به شرح زیر انجام می شود:

الف - از طریق گزارش های وزارت کشور و بازرسی های آن.

ب- از طریق اعزام بازرسان مستقل در صورت لزوم برای رسیدگی به شکایات مربوط به هیأت‌های اجرایی و مباشرین وزارت کشور (رسیدگی به شکایات انتخابات با رعایت مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی از وظایف هیأت اجرایی مرکز انتخابیه می‌باشد).

ج- از طریق رسیدگی نهایی به شکایات و پرونده‌ها و مدارک انتخابات.

د- از طریق تعیین ناظر در تمام هیأت‌های مربوط به انتخابات.

تبصره - هیأت‌های نظارت شورای نگهبان می‌توانند از کارمندان دولت جهت نظارت بر انتخابات کمک بگیرند.

ماده ۵- هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات باید در هر استان هیأتی مرکب از پنج نفر با شرایط مذکور در مواد ۲۱ و ۲ جهت نظارت بر انتخابات آن استان تعیین کند.

هیأت‌های اجرایی استان موظف‌اند هیأت مذکور را در جریان کلیه امور انتخابات آن استان بگذارند و نظرات در این هیأت در همه موارد مربوط به انتخابات قطعیت دارد به جز موارد زیر:

۱- ابطال یا توقف کل انتخابات یک حوزه انتخابیه.

۲- ابطال یا توقف انتخابات شعبی که در سرنوشت انتخابات تأثیر تعیین‌کننده دارد.

۳- رد صلاحیت داوطلبان نمایندگی مجلس که باید به تأیید هیأت مرکزی نظارت برسد. تبصره - رد صلاحیت محرمانه به اطلاع داوطلب می‌رسد که در صورت اعتراض وی قبل از اعلام لیست داوطلبان واجد صلاحیت رد صلاحیت باید به تأیید شورای نگهبان نیز برسد.

ماده ۶- هیأت نظارت استان با موافقت هیأت مرکزی باید برای هر حوزه انتخابیه هیأتی مرکب از سه نفر با شرایط مذکور در مواد ۲۱ و ۲ جهت نظارت بر انتخابات حوزه مربوطه تعیین کند.

تبصره - در استان‌هایی که انتخابات تنها در یک حوزه به تأخیر افتاده یا فقط در یک حوزه امکان‌پذیر است تعیین هیأت نظارت استان ضرورت ندارد و هیأت سه نفره نظارت بر آن حوزه انتخابیه توسط هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات تعیین می‌شوند.

ماده ۷- هیأت‌های نظارت سه نفره موظف‌اند افرادی را که واجد شرایط مذکور در ماده ۱ می‌باشند، جهت نظارت بر حوزه‌های فرعی انتخاب کنند.

ماده ۸- در تمام مدتی که انتخابات برگزار می شود، هیأت مرکزی نظارت در تمام کشور و هیأت پنج نفره استان ها و هیأت های سه نفره حوزه های انتخابیه بر کیفیت انتخابات نظارت کامل دارند و در هر مورد که سوء جریان یا تخلفی مشاهده کنند، به فرمانداران و بخشداران اعلام و آنان موظف اند بنابه نظر هیأت های مذکور طبق قانون انتخابات در رفع نواقص اقدام کنند. هیأت های نظارت در صورتی که مقامات وزارت کشور نظرات آنان را ملحوظ ندارند مراتب را به شورای نگهبان گزارش خواهند داد.

ماده ۹- هیأت مرکزی نظارت ابتدا بدون اینکه شکایتی از سوء جریان انتخابات برسد، باید با بررسی و دقت در گزارش هایی که وزارت کشور با هیأت های نظارت از تفصیل جریان انتخابات می دهند، اعلام نظر نماید.

ماده ۱۰- هیأت مرکزی نظارت حق ابطال انتخابات یا متوقف ساختن آن را ندارد. فقط باید مدارک حاکی از عدم صحت یا لزوم متوقف ساختن آن را برای شورای نگهبان بفرستد، تا شورا در مورد ابطال یا متوقف کردن آن نظر دهد.

ماده ۱۱- نظر شورای نگهبان در مورد ابطال یا توقف انتخابات قطعی و لازم الاجراست. ادامه انتخابات در حوزه هایی که از طرف شورای نگهبان متوقف گردیده، بدون اعلام نظر ثانوی شورای نگهبان وجه قانونی ندارد و جز شورای نگهبان هیچ مقام و مرجع دیگری حق ابطال یا متوقف کردن انتخابات را ندارد.

ماده ۱۲- در مواردی که هیأت سه نفره نظارت حوزه انتخابیه نتایج انتخابات یک یا چند صندوق شعب أخذ رأی را منطبق با قانون تشخیص ندهد، موضوع را با ذکر دلیل از طریق فرماندار یا بخشدار مرکز حوزه انتخابیه در هیأت اجرایی محل مطرح خواهد کرد. در صورتی که هیأت اجرایی مذکور نظر هیأت سه نفره را نپذیرفتند مراتب به هیأت پنج نفره استان حواله خواهد گردید و نظر این هیأت قطعی و لازم الاجراست و در مواردی که هیأت نظارت استان وجود ندارد، به هیأت مرکزی احاله خواهد شد.

ماده ۱۳- در کلیه مواردی که هر یک از هیأت های اجرایی موظف اند صورت جلسه یا نتیجه اقدامات خود را به وزارت کشور یا فرماندار یا بخشدار بدهند باید یک نسخه هم به هیأت نظارت سه نفره بدهند و در مواردی که امضای هیأت های اجرایی در قانون انتخابات پیش بینی شده است، امضای هیأت نظارت شورای نگهبان نیز لازم است.

ماده ۱۴- اعتبار لازم جهت نظارت شورای نگهبان بر انتخابات از محل اعتبارات

انتخابات تأمین و پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۵- وزارت کشور موظف است حداقل یک ماه قبل از صدور دستور انتخابات در هر یک از حوزه‌های انتخابیه مراتب را به اطلاع و تأیید شورای نگهبان برساند.

ماده ۱۶- این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا می‌باشد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر شانزده ماده و پنج تبصره در جلسه علنی عصر روز پنجشنبه نهم مرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۵۲۱

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۵۳- ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۲ و پیرو نامه شماره ۶۳۵۶ مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۵؛ «لایحه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه استفاده از درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با قانون اساسی

شماره: ۲۱۸۴-ق

تاریخ: ۶۵/۴/۲۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۳۰۶ مورخ ۱۳۶۳/۳/۲۵ دولت در خصوص استفاده از درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که فوریت آن در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۳/۲۷ تصویب شده بود در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۵/۴/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - درآمدهای اختصاصی موضوع لایحه قانونی نحوه اداره واحدهای بهداشتی و درمانی و آموزشی وزارت بهداشتی و بهزیستی مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۱۲ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران^(۱) از شمول مقررات تبصره ۳۸ قانون بودجه سال ۱۳۵۹^(۲) مستثنی است.

۱. روزنامه رسمی شماره ۱۰۱۸۵ مورخ ۱۳۵۸/۱۱/۲۰.

۲. تبصره ۳۸ قانون بودجه سال ۱۳۵۹ (مصوب ۱۳۵۹/۲/۳۰): درآمدهای اختصاصی که مجوز ایجاد و یا مصرف آن بعد از تاریخ تصویب لایحه قانونی راجع به درآمدهای اختصاصی مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۴ اخذ شده است، نیز مشمول مقررات قانون مقررات مزبور خواهد بود.

- لایحه قانونی راجع به درآمدهای اختصاصی (مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۴): ماده واحده: کلیه درآمدهای اختصاصی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی به استثنای درآمدهای مستثنی شده در تبصره (۲۸) قانون بودجه سال ۵۸ به درآمد عمومی منتقل شود.

درآمدهای اختصاصی مؤسسات دولتی که شمول مقررات عمومی نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول این

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز چهارشنبه بیست و پنجم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۳۵۷

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۵۴-ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۱؛ «لایحه استفاده از درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی» که با حضور اعضای شورای نگهبان در جلسه علنی مورخه ۱۳۶۵/۴/۲۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت به شرح زیر اعلام می‌گردد:

ماده واحده مربوطه به استفاده از درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت و درمان و آموزش

حکم خواهند بود.

تبصره (۱)- درآمدهای اختصاصی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی که مجوز وصول و یا نحوه مصرف آنها پس از تصویب قانون بودجه سال ۱۳۵۸ اخذ گردیده است نیز مشمول این قانون می‌باشد.

تبصره (۲)- آن قسمت از هزینه‌های ضروری و اجتناب‌ناپذیر وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی که درآمد اختصاصی آنها به درآمد عمومی منتقل شده و در قانون بودجه سال ۵۸ اعتباری برای انجام آنها پیش‌بینی نشده و یا با وجود پیش‌بین شدن اعتبار، مقررات عمومی اجازه انجام آنها را نمی‌دهد یا تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه با رعایت مقررات حاکم بر نحوه وصول و خرج درآمدهای اختصاصی مربوط از محل درآمدهای مزبور قابل پرداخت است. مشروط بر آن که این قبیل هزینه‌ها حداکثر از ۲۵ درصد کل وصولی درآمدهای فوق در سال تجاوز ننماید.

تبصره (۳)- تعهدات انجام شده از محل درآمدهای اختصاصی تا تاریخ تصویب این قانون از محل مانده سالهای قبل از درآمدهای مذکور تا پایان سال ۵۸ قابل پرداخت می‌باشد و در صورت نداشتن مانده از محل ۳ درصد و یا درآمد عمومی، این گونه تعهدات قابل پرداخت می‌باشد.

تبصره (۴)- اعتبار مورد نیاز اداره کل تصفیه امور ورشکستگی ضمن بودجه وزارت دادگستری منظور و درآمدهای اداره مزبور نیز مشمول این قانون می‌باشد.

تبصره (۵)- در مواردی که در خصوص اختصاصی تلقی شدن برخی از درآمدهای وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی ابهامی وجود داشته باشد به تشخیص سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی عمل خواهد شد.

تبصره (۶)- استفاده از درآمدهای اختصاصی که اجازه مصرف آن به بعد از تصویب قانون بودجه سال ۱۳۵۸ تحصیل شده است نیز مشمول مقررات این قانون می‌باشد.

پزشکی با اصل ۵۳ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد.

در صورتی که جهت استفاده از خدمات پزشکان مقرر شود که پزشکان و پرستاران و مسئولین خدمات بیمارستانهای دولتی در غیر وقت اداری و با تعیین سقف کار در وقت اداری در بیمارستانها مجاز به انجام خدمات درمانی باشند و تعیین دستمزد آنها با کمیسیون فنی مذکور باشد اشکالی ندارد.

تذکراً چنانچه در بودجه پرداخت درآمدهای اختصاصی موضوع ماده واحده پیش‌بینی شده است قانوناً باید پرداخت شود و عدم تصویب ماده واحده مانع از پرداخت آن نیست.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۲۴۲-ق

تاریخ: ۶۵/۵/۹

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۳۵۷ مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۵ در خصوص لایحه استفاده از درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که مجدداً در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۵/۵/۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - درآمدهای اختصاصی موضوع لایحه قانونی نحوه اداره واحدهای بهداشتی و درمانی و آموزشی وزارت بهداشت و بهزیستی مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۱۲

شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران همه ساله در ردیف‌های جداگانه‌ای (درآمدها و هزینه‌ها) ضمن لایحه بودجه کل کشور منظور و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه‌شنبه هفتم مرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۴۸۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۴۲-ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ و پیرو نامه شماره ۶۳۵۷؛ «لایحه استفاده از درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه هفتم مرداد ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۵۵

مغایرت لایحه اصلاح تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴
و الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مزبور با موازین شرع

شماره: ۲۱۸۴-ق

تاریخ: ۶۵/۴/۲۶

شورای محترم نگهبان

لایحه اصلاح تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ و الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مزبور که دو فوریت آن در جلسه روز ۱۳۶۵/۴/۲۵ به تصویب رسیده است در جلسه روز یکشنبه ۱۳۶۵/۴/۲۹ مجلس شورای اسلامی مطرح خواهد شد. از آن شورای محترم خواهشمند است ساعت صبح در جلسه علنی حضور به هم رسانند. (۱)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ (۲) و الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مذکور الحاق می گردد.

تبصره ۴ - وزارت امور اقتصادی و دارایی می تواند در مورد مشاغلی که مکلف به نگاهداری دفاتر قانونی نیستند با احتساب معافیت های مقرر، مالیات هر یک از سنوات عملکرد سال ۱۳۶۰ و بعد را در صورتی که تا تاریخ (۱۳۶۴/۱۰/۱۲) به مرحله قطعیت نرسیده باشد با نظر اتحادیه صنفی یا شرکت تعاونی و یا سندیکای مربوط به رشته

۱. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۰).

۲. تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل (مصوب ۱۳۶۴/۱۰/۱۲): وزارت امور اقتصادی و دارایی می تواند در مورد مشاغلی که مکلف به نگاهداری دفاتر قانونی نیستند با احتساب معافیت های مقرر، مالیات هر یک از سنوات عملکرد سال ۱۳۶۰ و بعد را در صورتی که تا تاریخ تصویب این قانون به مرحله قطعیت نرسیده باشد و مؤدیان موضوع آن مشاغل دارای اتحادیه صنفی باشند با نظر اتحادیه به طور مقطوع تعیین و وصول نماید و در مواردی که معلوم شود مودی در مدتی از سال فعالیت نداشته است و این امر مورد تأیید هیأت سه نفری موضوع ماده ۹ لایحه قانونی راجع به اصلاح پاره ای از مواد قانون مالیات های مستقیم مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب اسلامی قرار گیرد مالیات مربوط به نسبت مدت اشتغال وصول خواهد شد.

شغلی و یا انجمن اسلامی صنف مربوط که مورد تأیید وزارت کشور باشد به انتخاب خود به طور مقطوع تعیین و وصول نماید و در مواردی که معلوم شود مؤدی در مدتی از سال فعالیت نداشته است و این امر مورد تأیید هیأت سه نفری موضوع ماده ۹ لایحه قانونی راجع به اصلاح پاره‌ای از مواد قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۵۹/۳/۳ شورای انقلاب اسلامی^(۱) قرار گیرد مالیات مربوط به نسبت مدت اشتغال وصول خواهد شد. تبصره ۵- مهلت تسلیم اظهارنامه مالیاتی عملکرد سال ۱۳۶۴ مشاغل موضوع تبصره ۴ تا پایان شهریور ماه ۱۳۶۵ تمدید می‌گردد.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۴۱۰

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۸۴-ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۶؛ «لایحه اصلاح تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ و الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مزبور» که در جلسه علنی ۱۳۶۵/۴/۲۹ با حضور اعضای شورای نگهبان به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت فقهای شورای نگهبان به شرح زیر اعلام می‌شود:

اتفاق اصلاح تبصره ۴ ماده واحده قانون نحوه وصول مالیات مشاغل نسبت به نظر شرکت تعاونی و با انجمن اسلامی صنف در صورتی که مؤدی معترض باشد، نظر به اینکه موجب

۱. ماده ۵۹ لایحه قانونی مربوط به اصلاح پاره‌ای از مواد قانون مالیاتهای مستقیم (مصوب ۱۳۵۹/۳/۳): به منظور تسهیل در حل و فصل اختلافات مالیاتی و تسریع در امر مختومه نمودن پرونده‌های مالیاتی به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده می‌شود پرونده‌های مالیاتی مورد اختلاف را به هیأت‌هایی متشکل از سه نفر به انتخاب خود ارجاع نماید.

آرای صادره از طرف این هیأت‌ها به اکثریت قطعی و لازم‌الاجرا است این هیأت‌ها جانشین کمیسیون ملی توافق و رفع اختلافات مالیاتی مقرر در لایحه قانونی تأدیه و تسویه بدیهی مالیاتی مصوب ۱۳۵۷/۱۲/۲۹ شورای انقلاب اسلامی خواهد بود.

تبصره - چنانچه مؤدی ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ رأی نسبت به پرداخت مالیات اقدام نماید از پرداخت جرایم مقرر و مالیاتهای اضافی موضوع ماده ۱۶۶ و ۱۶۷ قانون مالیاتهای مستقیم مصوب اسفند ماه ۱۳۴۵ اصلاحیه‌های بعدی معاف خواهد بود.

سلب حق مراجعه او به مراجع صلاحیتدار می‌شود با موازین شرعی مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۲۰۷-ق

تاریخ: ۶۵/۵/۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۴۱۰ مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۹ در خصوص لایحه اصلاح تبصره قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ و الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مزبور که با قید دو فوریت در جلسه علنی مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۹ به تصویب رسیده بود و به علت مغایرت با موازین شرعی اعاده گردید، مجدداً در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۵/۴/۳۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ به ترتیب زیر اصلاح و یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مذکور الحاق می‌گردد:

تبصره ۴ - وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌تواند در مورد مشاغلی که مکلف به نگاهداری دفاتر قانونی نیستند با احتساب معافیت‌های مقرر، مالیات هر یک از سنوات عملکرد سال ۱۳۶۰ و بعد را در صورتی که تا تاریخ (۱۳۶۴/۱۰/۱۲) به مرحله قطعیت نرسیده باشد با نظر اتحادیه صنفی یا شرکت تعاونی و یا سندیکای مربوط به رشته شغلی و همچنین انجمن اسلامی صنف مربوط که مورد تأیید وزارت کشور باشد به انتخاب خود به طور مقطوع تعیین و وصول نماید و در مواردی که معلوم شود مؤدی در

مدتی از سال فعالیت نداشته است و این امر مورد تأیید هیأت سه نفری موضوع ماده ۹ لایحه قانونی راجع به اصلاح پاره‌ای از مواد قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۵۹/۳/۳ شورای انقلاب اسلامی قرار گیرد مالیات مربوط به نسبت مدت اشتغال وصول خواهد شد و در مواردی که مالیات با نظر شرکت تعاونی و یا انجمن اسلامی صنف مربوط تعیین می‌گردد چنانچه هر یک از مؤدیان به مالیات تعیین شده اعتراض داشته باشند ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ برگ قطعی اعتراض خود را به حوزه مالیاتی تسلیم دارند تا پرونده جهت رسیدگی به هیأت سه نفری فوق‌الذکر احاله و رأی مقتضی صادر گردد.

تبصره ۵- مهلت تسلیم اظهارنامه مالیاتی سال ۱۳۶۴ مشاغل موضوع تبصره ۴ فوق‌الذکر تا پایان شهریور ماه ۱۳۶۵ تمدید می‌گردد. این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است. لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه‌شنبه سی و یکم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۶۴۷۰

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۰۷-ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۲ و پیرو نامه شماره ۶۴۱۰ مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۹؛ «لایحه اصلاح تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ و الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مزبور» در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت فقهاء به شرح زیر اعلام می‌شود:

چون حق اعتراض مؤدی در صورتی که با عذر موجه اعتراض نکرده باشد پس از مهلت مذکور ساقط نمی‌شود، اطلاق اصلاحیه در موردی که عذر موجه داشته باشد مغایر موازین شرعی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۲۴۳-ق

تاریخ: ۶۵/۵/۹

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۴۷۰ مورخ ۱۳۶۵/۵/۶ در خصوص لایحه اصلاح تبصره قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ و الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مزبور که مجدداً در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۵/۵/۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ به ترتیب زیر اصلاح و یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مذکور الحاق می گردد:

تبصره ۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی می تواند در مورد مشاغلی که مکلف به نگاهداری دفاتر قانونی نیستند با احتساب معافیت های مقرر، مالیات هر یک از سنوات عملکرد سال ۱۳۶۰ و بعد را در صورتی که تا تاریخ (۱۳۶۴/۱۰/۱۲) به مرحله قطعیت نرسیده باشد با نظر اتحادیه صنفی یا شرکت تعاونی و یا سندیکای مربوط به رشته شغلی و همچنین انجمن اسلامی صنف مربوط که مورد تأیید وزارت کشور باشد به انتخاب خود به طور مقطوع تعیین و وصول نماید و در مواردی که معلوم شود مؤدی در مدتی از سال فعالیت نداشته است و این امر مورد تأیید هیأت سه نفری موضوع ماده ۹ لایحه قانونی راجع به اصلاح پاره ای از مواد قانون مالیات های مستقیم مصوب ۱۳۵۹/۳/۳ شورای انقلاب اسلامی قرار گیرد مالیات مربوط به نسبت مدت اشتغال وصول خواهد شد و در مواردی که مالیات با نظر شرکت تعاونی و یا انجمن اسلامی صنف مربوط تعیین می گردد چنانچه هر یک از مؤدیان به مالیات تعیین شده اعتراض داشته باشند می توانند پس از ابلاغ برگ قطعی اعتراض خود را به حوزه مالیاتی مربوط

تسلیم دارند تا پرونده جهت رسیدگی به هیأت سه نفری فوق‌الذکر احاله و رأی مقتضی صادر گردد.

تبصره ۵- مهلت تسلیم اظهارنامه مالیاتی سال ۱۳۶۴ مشاغل موضوع تبصره ۴ فوق‌الذکر تا پایان شهریور ماه ۱۳۶۵ تمدید می‌گردد. این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است. لایحه قانونی فوق‌مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز چهارشنبه هشتم مرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۶۴۸۵

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۴۳-ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ و پیرو نامه شماره ۶۴۷۰ مورخ ۱۳۶۵/۵/۶؛ «لایحه اصلاح تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ و الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مزبور»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۵/۸ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اجازه پرداخت دستمزد به بیماران روانی که در کارگاه‌های حرفه‌ای و یا در رشته‌های خدماتی به کارگمارده می‌شوند و فروش محصولات کارگاه‌های مذکور با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۱۹۳-ق

تاریخ: ۶۵/۴/۲۹

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۵۸۳۴ مورخ ۱۳۶۴/۱/۲۴ دولت در خصوص لایحه اجازه پرداخت دستمزد به بیماران روانی که در کارگاه‌های حرفه‌ای و یا در رشته‌های خدماتی به کارگمارده می‌شوند و فروش محصولات کارگاه‌های مذکور که در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۵/۴/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی اجازه داده می‌شود که جهت خودکفایی کارگاه‌ها حرفه‌ای مراکز درمان و توانبخشی بیماران روانی محصولات تولیدی آن گروه از بیماران روانی را که جهت ضرورت‌های توانبخشی در کارگاه‌های مذکور به کارگمارده می‌شوند خارج از ضوابط قانون محاسبات عمومی و دیگر مقررات دولت به فروش برساند و به بیماران شاغل در کارگاه‌ها و یا بیمارانی که در رشته‌های خدماتی اشتغال دارند، جهت رفع نیازهای آنان و یا اشخاصی که در صورت سلامت بیمار واجب‌النفقه وی بودند طبق ضوابطی که در آیین‌نامه موضوع تبصره ۱ پیش‌بینی خواهد شد حق الزحمه پرداخت نماید.

تبصره ۱ - میزان و ضوابط پرداخت حق الزحمه به بیماران روانی و ضوابط مربوط به فروش محصولات کارگاه‌های حرفه‌ای مراکز درمان و توانبخشی بیماران روانی و پرداخت حق الزحمه مربیان کارگاه‌های حرفه‌ای مذکور طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به

پیشنهاد وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- درآمدهای حاصل از فروش محصولات کارگاه‌های مزبور به حساب خزانه‌داری کل واریز خواهد شد و خزانه‌داری کل معادل آن را جهت پرداخت حق‌الزحمه به بیماران روانی شاغل در کارگاه‌ها و مرییان و نیز تهیه مواد اولیه و توسعه کارگاه‌های تولیدی و ایجاد اشتغال در اختیار وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی قرار خواهد داد. حداقل ۶۰٪ درآمدهای مذکور پس از کسر هزینه مواد اولیه به کارکنان مذکور پرداخت می‌گردد.

تبصره ۳- مشمولین این قانون از شمول قانون کار مستثنی می‌باشند. لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز چهارشنبه بیست و پنجم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۴۱۶

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۱۹۳-ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۹؛ «لایحه اجازه پرداخت حق‌الزحمه به بیماران روانی که در کارگاه‌های حرفه‌ای و یا در رشته‌های خدماتی به کارگمارده می‌شوند و فروش محصولات کارگاه‌های مذکور» مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت فقهاء، در ماده واحده تعیین پرداخت حق‌الزحمه شرعاً باید با موافقت ولی و مصلحت بیمار روانی باشد.

از لحاظ قانون اساسی نیز به نظر اکثریت تبصره ۲ با ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی مغایرت دارد و پرداخت حق‌الزحمه افرادی که کارهای تولیدی انجام می‌دهند در بودجه باید منظور شود.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۴۶۱-ق

تاریخ: ۶۵/۸/۲۰

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۴۱۶ مورخ ۱۳۶۵/۵/۵ لایحه اجازه پرداخت دستمزد به بیماران روانی که در کارگاه‌های حرفه‌ای و یا در رشته‌های خدماتی به کارگمارده می‌شوند و فروش محصولات کارگاه‌های مذکور مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۸/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در ماده واحده و تبصره دو آن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی اجازه داده می‌شود که جهت خودکفایی کارگاه‌های حرفه‌ای مراکز درمان و توانبخشی بیماران روانی محصولات تولیدی آن گروه از بیماران روانی را که جهت ضرورت‌های توانبخشی در کارگاه‌های مذکور به کارگمارده می‌شوند خارج از ضوابط قانون محاسبات عمومی و دیگر مقررات دولت به فروش برساند و به بیماران شاغل در کارگاه‌ها و یا بیمارانی که در رشته‌های خدماتی اشتغال دارند، جهت رفع نیازهای آنان و یا اشخاصی که در صورت سلامت بیمار واجب‌النفعه وی بودند طبق ضوابطی که در آیین‌نامه موضوع تبصره ۱ پیش‌بینی خواهد شد تا با موافقت و نظر ولی و در صورتی که اذن ولی مقدور نباشد، با اذن حاکم شرع حق الزحمه تعیین و به آنها پرداخت نماید.

تبصره ۱ - میزان و ضوابط پرداخت حق الزحمه به بیماران روانی و ضوابط مربوط به فروش محصولات کارگاه‌های حرفه‌ای مراکز درمان و توانبخشی بیماران روانی و پرداخت حق الزحمه مربیان کارگاه‌های حرفه‌ای مذکور طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- درآمدهای حاصل از فروش محصولات کارگاه‌های مزبور به حساب خزانه‌داری کل واریز خواهد شد و خزانه‌داری کل معادل آن را برآورد و در بودجه سالانه کل کشور جهت پرداخت حق‌الزحمه به بیماران روانی شاغل در کارگاه‌ها و مریبان و نیز تهیه مواد اولیه و توسعه کارگاه‌های تولیدی و ایجاد اشتغال منظور و در اختیار وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی قرار خواهد داد.

تبصره ۳- مضمولین این قانون از شمول قانون کار مستثنی می‌باشند.
لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز یکشنبه هجدهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۱۶۳

تاریخ: ۱۳۶۵/۸/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴۶۱- ق مورخ ۱۳۶۵/۸/۲۰؛ «لایحه اجازه پرداخت حق‌الزحمه به بیماران روانی که در کارگاه‌های حرفه‌ای و یا در رشته‌های خدماتی به کارگمارده می‌شوند و فروش محصولات کارگاه‌های مذکور»^(۱) در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۵۷

مغایرت طرح تشدید مجازات محترکان و گرانفروشان با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۲۴۸-ق

تاریخ: ۶۵/۵/۹

شورای محترم نگهبان

طرح تشدید مجازات محترکان و گرانفروشان که یک فوریت آن در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۴/۸ تصویب شده است در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۵/۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- تعاریف

الف - احتکار - عبارتست از جمع و نگهداری ارزاق مورد نیاز و ضروری عامه مردم (گندم، جو، کشمش، خرما، روغن حیوانی و نباتی) به قصد افزایش قیمت.

ب - گرانفروشی - عبارتست از عرضه کالا به بیش از نرخ متعارف و در مورد کالاهایی که به دست دولت توزیع می‌شود به بیش از نرخ تعیین شده توسط دولت.

ماده ۲- هر شخص حقیقی یا حقوقی مواد غذایی موضوع بند «الف» ماده ۱ را احتکار نماید محکوم محسوب شده و به مجازات از ۲ برابر تا ۱۰ برابر قیمت کالای احتکار شده و شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم می‌گردد.

ماده ۳- هرکس کالاهای زیاده بر مصرف سالانه خود را که مورد احتیاج ضروری عامه است به قصد افزایش قیمت یا امتناع از فروش به مردم و یا خودداری از فروش به دولت پس از اعلام نیاز دولت حبس و امساک نماید محکوم است و مجازات محکوم را خواهد داشت. مدت اجرای این ماده از تاریخ لازم‌الاجرا شدن ۵ سال است.

تبصره ۱- علاوه بر مجازاتهای مندرج در مواد ۲ و ۳ دادگاه صاحب کالاهای موضوع این مواد را الزام به فروش به قیمت عادلانه می‌نماید و در صورت امتناع، محکمه قیمت کالا را

معین نموده و در اختیار مصرف‌کنندگان قرار می‌دهد.

تبصره ۲- تولیدکنندگان محصولات کشاورزی که طبق سنت و روال محلی بخشی از تولیدات خود را به منظور عرضه تدریجی یا تأمین بذور سال بعد نگهداری می‌نمایند مشمول این ماده نمی‌باشند.

ماده ۴- معاون و شریک در جرایم فوق مجازات محکوم را خواهد داشت و در صورتی که این اشخاص کارمند دولت و یا شرکتهای دولتی باشند به انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم خواهد شد.

ماده ۵- اشخاص حقیقی یا حقوقی که مرتکب هر یک از اعمال مشروحه زیر شوند برای مرتبه اول به جزای نقدی از دو تا پنج برابر و برای مرتبه دوم از پنج تا ده برابر قیمت کالا و خدمات مورد تخلف در این ماده و برای مرتبه سوم علاوه بر مجازات نقدی مرتبه دوم در مورد افراد صنفی به لغو پروانه و در مورد افراد فاقد پروانه به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم خواهند شد.

۱- فروش مصنوعات یا فرآورده‌ها گران‌تر از نرخ مقرر.

۲- دریافت اجرت یا دستمزد خدمات، زاید بر میزان مقرر.

۳- معامله صوری به نرخ مقرر و به کار بردن تمهیداتی که عملاً موجب دریافت وجه بیشتر از نرخ مقرر شود.

۴- استفاده از مواد نامرغوب که در نتیجه کیفیت کالا یا مصنوعات یا فرآورده‌ها یا ارزش خدمات را بدون تنزل قیمت پایین می‌آورد.

۵- عرضه نان معمولی با پخت نامرغوب.

۶- تحویل کالا کمتر از وزن یا مقدار به مشتری.

۷- انتقال غیرمجاز کالاهایی که از طرف دولت به یک شهر یا منطقه یا جمعیت معینی اختصاص یافته است به شهر و منطقه دیگر و یا فروش آن به اشخاص دیگر.

۸- خودداری فرد صنفی از دادن فاکتور به قیمت رسمی و یا صدور فاکتور خلاف واقع.

ماده ۶- چنانچه اعمال فوق به عنوان مقابله با حکومت صورت گیرد و مرتکب مصداق محارب باشد به مجازات آن محکوم می‌شود.

طرح قانونی فوق مشتمل بر شش ماده و دو تبصره در جلسه روز پنجشنبه نهم مرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۴۷۵

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۹

عطف به نامه شماره ۲۲۰۹-ق مورخ ۱۳۶۵/۳/۲^(۱)؛ «طرح یک فوریتی تشدید مجازات محترکان و گرانفروشان» که با حضور شورای نگهبان در جلسه ۶۵/۵/۹ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت به شرح زیر اعلام می شود:

۱- در ماده ۲ و ۵ مجازات شخص حقوقی نظر به اینکه ارتکاب جرم نسبت به او متصور نیست تعیین مجازات برای او صحیح نمی باشد و کسی که مرتکب جرم شده باشد قابل مجازات است.

۲- نسبت به ماده ۲، ۴ و ۵ نظر به اینکه در احکام سلطانیه طبق فتوای حضرت امام مدظله مجازات بازدارنده نسبت به اشخاص مختلف می شود و به طور یکسان مستلزم ظلم بر مجرم و یا عدم اجرای مجازات بازدارنده است طبق نظر معظم له مجازات به نظر حاکم یا وکیل او موکول شود.

۳- ماده ۳- با این استظهار که قید عبارت «پس از اعلام نیاز دولت» مربوط به کالاهای زیاد بر مصرف سالانه است تأیید شد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۲۴۹-ق

تاریخ: ۶۵/۵/۹

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه ۶۴۷۵ مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ در خصوص طرح تشدید مجازات محترکان و گرانفروشان که مجدداً در جلسه علنی عصر روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۵/۹ مجلس شورای

۱. دوتامه مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه)، پاورقی صفحه ۳۰.

اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- تعاریف

الف - احتکار - عبارتست از جمع و نگهداری ارزاق مورد نیاز و ضروری عامه مردم (گندم، جو، کشمش، خرما، روغن حیوانی و نباتی) به قصد افزایش قیمت.

ب - گرانفروشی - عبارتست از عرضه کالا به بیش از نرخ متعارف و در مورد کالاهایی که به دست دولت توزیع می شود به بیش از نرخ تعیین شده توسط دولت.

ماده ۲- هرکس مواد غذایی موضوع بند «الف» ماده ۱ را احتکار نماید محکوم محسوب شده و به مجازاتی که توسط هیأت چهارنفره که از ناحیه حضرت امام مدظله العالی تعیین شده اند معین می گردد محکوم می شوند.

ماده ۳- هرکس کالاهای زیاده بر مصرف سالانه خود را که مورد احتیاج ضروری عامه است به قصد افزایش قیمت یا امتناع از فروش به مردم و یا خودداری از فروش به دولت پس از اعلام نیاز دولت حبس و امساک نماید محکوم است و مجازات محکوم را خواهد داشت. مدت اجرای این ماده از تاریخ لازم الاجرا شدن ۵ سال است.

تبصره ۱- علاوه بر مجازاتهای مندرج در مواد ۲ و ۳ دادگاه صاحب کالاهای موضوع این مواد را الزام به فروش به قیمت عادله می نماید و در صورت امتناع، محکمه قیمت کالا را معین نموده و در اختیار مصرف کنندگان قرار می دهد.

تبصره ۲- تولیدکنندگان محصولات کشاورزی که طبق سنت و روال محلی بخشی از تولیدات خود را به منظور عرضه تدریجی یا تأمین بذور سال بعد نگهداری می نمایند مشمول این ماده نمی باشند.

ماده ۴- معاون و شریک در جرایم فوق مجازات محکوم را خواهد داشت و در صورتی که این اشخاص کارمند دولت و یا شرکتهای دولتی باشند به انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم خواهد شد.

- ماده ۵- هر کس که مرتکب هر یک از اعمال مشروحه زیر شود به مجازاتی که هیأت چهار نفره موضوع ماده ۲ تعیین می‌کند محکوم خواهد شد:
- ۱- فروش مصنوعات یا فرآورده‌ها گران‌تر از نرخ مقرر.
 - ۲- دریافت اجرت یا دستمزد خدمات، زاید بر میزان مقرر.
 - ۳- معامله صوری به نرخ مقرر و به کار بردن تمهیداتی که عملاً موجب دریافت وجه بیشتر از نرخ مقرر شود.
 - ۴- استفاده از مواد نامرغوب که در نتیجه کیفیت کالا یا مصنوعات یا فرآورده‌ها یا ارزش خدمات را بدون تنزل قیمت پایین می‌آورد.
 - ۵- عرضه نان معمولی با پخت نامرغوب.
 - ۶- تحویل کالا کمتر از وزن یا مقدار به مشتری.
 - ۷- انتقال غیرمجاز کالاهایی که از طرف دولت به یک شهر یا منطقه یا جمعیت معینی اختصاص یافته است به شهر و منطقه دیگر و یا فروش آن به اشخاص دیگر.
 - ۸- خودداری فرد صنفی از عرضه و فروش کالا یا مصنوعات و یا فرآورده‌ها یا خدمات بر خلاف مقررات صنفی.
 - ۹- خودداری فرد صنفی از دادن فاکتور به قیمت رسمی و یا صدور فاکتور خلاف واقع.
- ماده ۶- چنانچه اعمال فوق به عنوان مقابله با حکومت صورت گیرد و مرتکب مصداق محارب باشد به مجازات آن محکوم می‌شود.
- طرح قانونی فوق مشتمل بر شش ماده و دو تبصره در جلسه روز پنجشنبه نهم مرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۶۴۸۸

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۴۹- ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۹؛ «طرح تشدید مجازات محترکان و گرانفروشان» که در عصر روز پنجشنبه مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ با اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید مورد بحث اعضای شورای نگهبان قرار گرفت و مواد ۲ و ۴ مصوبه

که تعیین مقدار مجازات به هیأت چهار نفره ارجاع شده بدون اینکه طرح مجدد آن در مجلس و تصویب مجلس شورای اسلامی قید شده باشد مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی^(۱) شناخته شد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله دوم) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۵۰-ق

تاریخ: ۶۵/۱۱/۱۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه ۶۴۷۵ مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ در خصوص طرح تشدید مجازات محترمانه و گرانفروشان که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱۱/۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- تعاریف

الف - احتکار - عبارتست از جمع و نگهداری ارزاق مورد نیاز و ضروری عامه مردم (گندم، جو، کشمش، خرما، روغن حیوانی و نباتی) به قصد افزایش قیمت.

ب - گرانفروشی - عبارتست از عرضه کالا به بیش از نرخ متعارف، و در مورد کالاهایی که به دست دولت توزیع می شود به بیش از نرخ تعیین شده توسط دولت.

ماده ۲- هرکس مواد غذایی موضوع بند «الف» ماده ۱ را احتکار نماید محکوم محسوب شده و به مجازاتی از دو برابر تا ده برابر قیمت کالای احتکار شده و شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم می گردد.

ماده ۳- هرکس کالاهای زیاده بر مصرف سالانه خود را که مورد احتیاج ضروری عامه است به قصد افزایش قیمت یا امتناع از فروش به مردم و یا خودداری از فروش به دولت پس از اعلام نیاز دولت حبس و امساک نماید محکوم است و مجازات محکوم را خواهد داشت. مدت اجرای این ماده از تاریخ لازم الاجرا بودن ۵ سال است.

تبصره ۱- علاوه بر مجازاتهای مندرج در مواد ۲ و ۳ دادگاه صاحب کالاهای موضوع این مواد را الزام به فروش به قیمت عادلانه می نماید و در صورت امتناع، محکمه قیمت کالا را معین نموده و در اختیار مصرف کنندگان قرار می دهد.

تبصره ۲- تولیدکنندگان محصولات کشاورزی که طبق سنت و روال محلی بخشی از تولیدات خود را به منظور عرضه تدریجی یا تأمین بذور سال بعد نگهداری می نمایند مشمول این ماده نمی باشند.

ماده ۴- معاون و شریک در جرایم فوق مجازات محکوم را خواهد داشت و در صورتی که این اشخاص کارمند دولت و یا شرکتهای دولتی باشند به انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم خواهند شد.

ماده ۵- هرکس که مرتکب هر یک از اعمال مشروحه زیر شود برای مرتبه اول به جزای نقدی از ۲ تا ۵ برابر و برای مرتبه دوم از ۵ تا ۱۰ برابر قیمت کالا و خدمات مورد تخلف در این ماده و برای مرتبه سوم برای افراد غیر صنفی از ۱۰ تا ۲۰ برابر قیمت کالا و خدمات مورد تخلف در ماده و در مورد افراد صنفی علاوه بر مجازات مرتبه دوم به لغو پروانه محکوم خواهند شد:

- ۱- فروش مصنوعات یا فرآورده ها گران تر از نرخ مقرر.
- ۲- دریافت اجرت یا دستمزد خدمات، زاید بر میزان مقرر.
- ۳- معامله صوری به نرخ مقرر و به کار بردن تمهیداتی که عملاً موجب دریافت وجه بیشتر از نرخ مقرر بشود.
- ۴- استفاده از مواد نامرغوب که در نتیجه کیفیت کالا یا مصنوعات یا فرآورده ها یا ارزش خدمات را بدون تنزل قیمت پایین می آورد.
- ۵- عرضه نان معمولی با پخت نامرغوب.
- ۶- تحویل کالا کمتر از وزن یا مقدار به مشتری.

- ۷- انتقال غیرمجاز کالاهایی که از طرف دولت به یک شهر یا منطقه یا جمعیت معینی اختصاص یافته است به شهر و منطقه دیگر و یا فروش آن به اشخاص دیگر.
- ۸- خودداری فرد صنفی از عرضه و فروش کالا یا مصنوعات و یا فرآورده‌ها یا خدمات بر خلاف مقررات صنفی.
- ۹- امتناع فرد صنفی از دادن فاکتور به قیمت رسمی و یا صدور فاکتور خلاف واقع.
- ماده ۶- چنانچه اعمال فوق به عنوان مقابله با حکومت صورت گیرد و مرتکب مصداق محارب باشد به مجازات آن محکوم می‌شود.
- طرح قانونی فوق مشتمل بر شش ماده و دو تبصره در جلسه روز یکشنبه پنجم بهمن ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله سوم) شورای نگهبان

شماره: ۷۷۴۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۲۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۵۰-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱۳ و پیرو نامه شماره ۷۶۶۳ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲۳^(۱) و نامه شماره ۶۴۷۵ مورخ ۱۳۶۵/۵/۹؛ «طرح تشدید مجازات محترکان و گرانفروشان» مصوب مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت فقهاء به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- در ماده نظر به اینکه از موعظه و توبیخ و تهدید و دفعات و جهات دیگر ملاحظه نشده مغایر با موازین شرعی است و ماده ۴ نیز بر این اساس و نیز ملاحظه مراتب معاونت و شرکت باید اصلاح شود.

۲- در ماده ۵ نیز مراتب تعزیر ملاحظه نشده است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

اصلاحیه (مرحله سوم) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۲۴۴-ق

تاریخ: ۶۶/۱۰/۱۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه‌های شماره ۷۷۴۴ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲۹ و ۶۴۷۵ مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ و
پیرو نامه‌های شماره ۲۶۵۰/ق مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱۳ و ۲۲۴۹/ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ و
۲۲۴۸/ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۹.

طرح تشدید مجازات محترمان و گرانفروشان که در جلسه علنی روز یکشنبه
۱۳۶۶/۱۰/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای
اصل نود و چهارم قانون اساسی جهت بررسی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست
ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- تعاریف

الف - احتکار - عبارتست از جمع و نگهداری ارزاق مورد نیاز و ضروری عامه مردم
(گندم، جو، کشمش، خرما، روغن حیوانی و نباتی) به قصد افزایش قیمت.

ب - گرانفروشی - عبارتست از عرضه کالا به بیش از نرخ متعارف، و در مورد کالاهایی که
به دست دولت توزیع می‌شود به بیش از نرخ تعیین شده توسط دولت.

ماده ۲- هرکس مواد غذایی موضوع بند «الف» ماده ۱ را احتکار نماید محکوم محسوب
شده و با رعایت امکانات و شرایط خاصی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب به
مجازاتاتی از دو برابر تا ده برابر قیمت کالای احتکار شده و شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم
می‌گردد.

ماده ۳- هرکس کالاهای زیاده بر مصرف سالانه خود را که مورد احتیاج ضروری عامه
است به قصد افزایش قیمت یا امتناع از فروش به مردم و یا خودداری از فروش به دولت
پس از اعلام نیاز دولت حبس و امساک نماید محکوم است و مجازات محکوم را خواهد

- داشت. مدت اجرای این ماده از تاریخ لازم‌الاجرا بودن ۵ سال است.
- تبصره ۱- علاوه بر مجازاتهای مندرج در مواد ۲ و ۳ دادگاه صاحب کالاهای موضوع این مواد را الزام به فروش به قیمت عادلانه می‌نماید و در صورت امتناع، محکمه قیمت کالا را معین نموده و در اختیار مصرف‌کنندگان قرار می‌دهد.
- تبصره ۲- تولیدکنندگان محصولات کشاورزی که طبق سنت و روال محلی بخشی از تولیدات خود را به منظور عرضه تدریجی یا تأمین بذور سال بعد نگهداری می‌نمایند مشمول این ماده نمی‌باشند.
- ماده ۴- معاون و شریک در جرایم فوق مجازات محکوم را خواهد داشت و در صورتی که این اشخاص کارمند دولت و یا شرکتهای دولتی باشند بانفصال دائم از خدمات دولتی محکوم خواهند شد.
- ماده ۵- هر کسی که مرتکب هر یک از اعمال مشروحه زیر شود با رعایت امکانات و شرایط خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب برای مرتبه اول به جزای نقدی از ۲ تا ۵ برابر و برای مرتبه دوم از ۵ تا ۱۰ برابر قیمت کالا و خدمات مورد تخلف در این ماده و برای مرتبه سوم برای افراد غیرصنفي از ۱۰ تا ۲۰ برابر قیمت کالا و خدمات مورد تخلف در این ماده و در مورد افراد صنفي علاوه بر مجازات مرتبه دوم به لغو پروانه محکوم خواهند شد:
- ۱- فروش مصنوعات یا فرآورده‌ها گران‌تر از نرخ مقرر.
 - ۲- دریافت اجرت یا دستمزد خدمات، زاید بر میزان مقرر.
 - ۳- معامله صوری به نرخ مقرر و به کار بردن تمهیداتی که عملاً موجب دریافت وجه بیشتر از نرخ مقرر بشود.
 - ۴- استفاده از مواد نامرغوب که در نتیجه کیفیت کالا یا مصنوعات یا فرآورده‌ها یا ارزش خدمات را بدون تنزل قیمت پایین می‌آورد.
 - ۵- عرضه نان معمولی با پخت نامرغوب.
 - ۶- تحویل کالا کمتر از وزن یا مقدار به مشتری.
 - ۷- انتقال غیرمجاز کالاهایی که از طرف دولت به یک شهر یا منطقه یا جمعیت معینی اختصاص یافته است به شهر و منطقه دیگر و یا فروش آن به اشخاص دیگر.
 - ۸- خودداری فرد صنفي از عرضه و فروش کالا یا مصنوعات و یا فرآورده‌ها یا خدمات بر

خلاف مقررات صنفی.

۹- امتناع فرد صنفی از دادن فاکتور به قیمت رسمی و یا صدور فاکتور خلاف واقع.
ماده ۶- چنانچه اعمال فوق به عنوان مقابله با حکومت صورت گیرد و مرتکب مصداق محارب باشد به مجازات آن محکوم می شود.
طرح قانونی فوق مشتمل بر شش ماده و دو تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه ششم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله چهارم) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۰۶۳

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۲۴۴- ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵ و شماره ۲۶۵۰- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱۳ و شماره ۲۲۴۹- ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ و پیرو نامه های شماره ۷۷۴۴ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲۹ و شماره ۶۴۸۸ مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۱ و شماره ۶۴۷۵ مورخ ۱۳۶۵/۵/۹؛ «طرح تشدید مجازات محترکان و گرانفروشان» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲۹ شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز یکشنبه ششم دی ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می گردد:

تغییرات به عمل آمده رفع اشکال شورای نگهبان نمی باشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۸۸- ق

تاریخ: ۶۷/۱/۳۰

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۳۲۴۴/ ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵ و شماره ۲۶۵۰/ ف مورخ

۱۳/۱۱/۱۳۶۵ و شماره ۲۲۴۹/ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ و عطف به نامه‌های شماره ۷۷۴۴ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲۹ و ۴۸۸ مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۱ و شماره ۶۴۷۵ مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ و ۱۰۰۶۳ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۶ طرح تشدید مجازات محترکان و گرانفروشان که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۷/۱/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی جهت بررسی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- تعاریف

الف - احتکار - عبارتست از جمع و نگهداری ارزاق مورد نیاز و ضروری عامه مردم (گندم، جو، کشمش، خرما، روغن حیوانی و نباتی) به قصد افزایش قیمت.

ب - گرانفروشی - عبارتست از عرضه کالا به بیش از نرخ متعارف و در مورد کالاهایی که به دست دولت توزیع می‌شود به بیش از نرخ تعیین شده توسط دولت.

ماده ۲- هرکس مواد غذایی موضوع بند «الف» ماده ۱ را احتکار نماید محکوم محسوب شده و با رعایت امکانات و شرایط خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب به مجازاتی از دو برابر تا ده برابر قیمت کالای احتکار شده و شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم می‌گردد.

ماده ۳- هرکس کالاهای زیاده بر مصرف سالانه خود را که مورد احتیاج ضروری عامه است به قصد افزایش قیمت یا امتناع از فروش به مردم و یا خودداری از فروش به دولت پس از اعلام نیاز دولت حبس و افساک نماید محکوم است و مجازات محکوم را خواهد داشت. مدت اجرای این ماده از تاریخ لازم‌الاجرا بودن ۵ سال است.

تبصره ۱- علاوه بر مجازاتهای مندرج در مواد ۲ و ۳ دادگاه صاحب کالاهای موضوع این مواد را الزام به فروش به قیمت عادلانه می‌نماید و در صورت امتناع محکمه قیمت کالا را معین نموده و در اختیار مصرف‌کنندگان قرار می‌دهد.

تبصره ۲- تولیدکنندگان محصولات کشاورزی که طبق سنت و روال محلی بخشی از

تولیدات خود را به منظور عرضه تدریجی یا تأمین بذور سال بعد نگهداری می نمایند مشمول این ماده نمی باشند.

ماده ۴- معاون و شریک در جرایم فوق مجازات محکوم را خواهد داشت و در صورتی که این اشخاص کارمند دولت و یا شرکتهای دولتی باشند به انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم خواهند شد.

ماده ۵- هر کسی که مرتکب هر یک از اعمال مشروحه زیر شود با رعایت امکانات و شرایط خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب برای مرتبه اول به جزای نقدی از ۲ تا ۵ برابر و برای مرتبه دوم از ۵ تا ۱۰ برابر قیمت کالا و خدمات مورد تخلف در این ماده و برای مرتبه سوم برای افراد غیر صنفی از ۱۰ تا ۲۰ برابر قیمت کالا و خدمات مورد تخلف در این ماده و در مورد افراد صنفی علاوه بر مجازات مرتبه دوم به لغو پروانه محکوم خواهند شد:

- ۱- فروش مصنوعات یا فرآورده ها گران تر از نرخ مقرر.
- ۲- دریافت اجرت یا دستمزد خدمات، زاید بر میزان مقرر.
- ۳- معامله صوری به نرخ مقرر و به کار بردن تمهیداتی که عملاً موجب دریافت وجه بیشتر از نرخ مقرر بشود.
- ۴- استفاده از مواد نامرغوب که در نتیجه کیفیت کالا یا مصنوعات یا فرآورده ها یا ارزش خدمات را بدون تنزل قیمت پایین می آورد.
- ۵- عرضه نان معمولی با پخت نامرغوب.
- ۶- تحویل کالا کمتر از وزن یا مقدار به مشتری.
- ۷- انتقال غیر مجاز کالاهایی که از طرف دولت به یک شهر یا منطقه یا جمعیت معینی اختصاص یافته است به شهر و منطقه دیگر و یا فروش آن به اشخاص دیگر.
- ۸- خودداری فرد صنفی از عرضه و فروش کالا یا مصنوعات و یا فرآورده ها یا خدمات بر خلاف مقررات صنفی.

- ۹- امتناع فرد صنفی از دادن فاکتور به قیمت رسمی و یا صدور فاکتور خلاف واقع.
- ماده ۶- چنانچه اعمال فوق به عنوان مقابله با حکومت صورت گیرد و مرتکب مصداق محارب باشد به مجازات آن محکوم می شود.
- ماده ۷- چنانچه متهم برای اولین بار مرتکب یکی از اعمال مذکور در مواد فوق شده

باشد و دادستان در موارد غیرمهم، تشخیص دهد با وعظ یا توبیخ یا تهدید یا اخذ تعهد تأدیب خواهد شد با اعمال یکی از موارد تأدیب فوق پرونده را بایگانی می نماید. دادگاه نیز در صورت طرح پرونده در دادگاه حق اعمال مراتب بالا را به تشخیص خود دارد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر هفت ماده و دو تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه بیست و سوم فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۸۲۲

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۳۳۸۸-ق مورخ ۱۳۶۷/۱/۳۰ و ۳۳۴۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵ و ۲۶۵۰-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱۳ و ۲۲۴۹-ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۹-ق و پیرو نامه های شماره ۶۴۷۵ مورخ ۱۳۶۵/۵/۹ و ۶۴۸۸ مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۱ و ۷۷۴۴ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲۹ و نامه شماره ۱۰۰۶۳ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۶؛ «طرح تشدید مجازات محترکان و گرانفروشان»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۷/۱/۲۳ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مورد بررسی قرار گرفت و از لحاظ شرعی با استظهار به اینکه حق اعمال مراتب وعظ و... برای دادگاه در جمیع موارد محفوظ است خلاف موازین شرع تشخیص داده نشد و از لحاظ قانون اساسی نیز به نظر اکثریت اعضا مغایر شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده از آنها در ملاء عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه‌دار می‌کند با موازین شرع

شماره: ۲۲۸۲-ق

تاریخ: ۶۵/۶/۱۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۴۴۷۲ مورخ ۱۳۶۵/۳/۴ دولت در خصوص لایحه نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده از آنها در ملاء عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه‌دار می‌کند که یک فوریت آن در جلسه علنی مورخ ۱۳۶۵/۳/۱۱ تصویب شده بود در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۶/۱۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- تولیدکنندگان داخلی و واردکنندگان و فروشندگان لباس‌ها و نشانهایی که علامت مشخصه گروه‌های ضداسلام یا انقلاب باشد و استفاده کنندگان لباس‌ها و نشانهای مذکور در ملاء عام و انتظار عمومی مجرم شناخته می‌شوند و البسه و اشیای مذکور در حکم قاچاق محسوب می‌شود.

تبصره - نشان‌های مذهبی اقلیتهای دینی رسمی برای پیروان این ادیان از شمول این قانون مستثنی است.

ماده ۲- اقدامات تأمینی و تعزیری نسبت به تولیدکنندگان داخلی و واردکنندگان و فروشندگان و استفاده کنندگان البسه و نشان‌های مذکور در ماده ۱ به شرح زیر خواهد بود:
الف - کلیه کالاهای موضوع ماده ۱ این قانون توسط مأمورین انتظامی ضبط و در اختیار دادگاه قرار می‌گیرد و دادگاه وفق مقررات شرعی و قانونی عمل خواهد کرد.

ب- در صورت تکرار جرم برای بار اول در مورد فروشنده، محل فروش به مدت ۳ الی ۶ ماه تعطیل می‌گردد و واردکننده به جریمه نقدی پانصد هزار تا یک میلیون ریال محکوم می‌گردد و نسبت به تولیدکننده، علاوه بر جریمه مذکور خط تولید مخصوص تعطیل و موظف به انطباق خط تولید با ضوابط اسلامی می‌گردد. و برای دوم در مورد فروشنده حقوق مربوط به محل کسب (حق کسب و پیشه و سرقفلی) از او اخذ می‌گردد و واردکننده به جریمه نقدی از یک میلیون تا ده میلیون ریال محکوم و نسبت به تولیدکننده کارگاه یا کارخانه به عنوان جریمه ضبط می‌گردد.

ماده ۳- دستفروشانی که به توزیع و فروش البسه و نشانهای موضوع ماده ۱ می‌پردازند مجرم شناخته می‌شوند و برای بار اول کالاهایی که در اختیار دارند ضبط و طبق بند «الف» ماده ۲ عمل می‌شود، در صورت تکرار جرم بار اول دویست و پنجاه هزار تا پانصد هزار ریال و دفعات بعد پانصد هزار تا یک میلیون ریال جریمه خواهند شد.

ماده ۴- کسانی که در انظار عمومی وضع پوشیدن لباس و آرایش آنان خلاف شرع و یا موجب ترویج فساد و فرهنگ بیگانه (مخالف اسلام و انقلاب اسلامی) و یا هتک عفت عمومی باشد، توقیف و خارج از نوبت در دادگاه صالح محاکمه و به تعزیر تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم می‌گردند و در صورتی که مجرم کارمند دولت باشد بار اول به انفصال موقت تا دو سال و دفعات بعد به اخراج و انفصال دائم از خدمات دولتی محکوم و در هر صورت، مجرم تا ۵ سال از استخدام و اشتغال در کلیه وزارتخانه‌ها و شرکتها و نهادها و ارگان‌های دولتی و عمومی، محروم می‌گردند.

ماده ۵- فیلم و عکس و پوستر و چیزهایی که شبیه آنها هستند موضوع ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی معدوم خواهد شد.

تبصره ۱- وسائل ضبط و تکثیر نوار (ویدئو، وسائل تکثیر نوار...) پس از پاک کردن صدا و تصاویر مبتذل به عنوان جریمه ضبط می‌شود و توسط دادستان در اختیار دولت قرار می‌گیرد تا مطابق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت دولت می‌رسد در اختیار مراکز علمی و آموزشی و فرهنگی قرار گیرد.

تبصره ۲- اشیای موضوع این ماده که مصارف علمی و آموزشی دارند، در صورتی که توسط سازمان‌های علمی و آموزشی رسمی کشور وارد یا تهیه شوند و مورد استفاده قرار گیرند، از حکم این ماده مستثنی هستند.

ماده ۶- در کلیه مواردی که به موجب این قانون تخلفات توسط شرکتها یا سازمانها و یا بنگاههایی صورت گرفته است که دارای شخصیت حقوقی می باشند مدیرعامل یا مدیر مسئول شخصیت حقوقی مجرم محسوب می شود. و به حبس از ۱ سال تا ۳ سال محکوم می شود.

در مورد مؤسسات دولتی مدیرعامل یا مدیرمسئول علاوه بر حبس از خدمت نیز منفصل می شود.

تبصره - در صورتی که چند نفر مشترکاً شرکت یا سازمان و یا بنگاه و نظیر اینها را اداره نمایند، هر یک از آنها به مجازات فوق محکوم می گردد.

ماده ۷- رسیدگی به جرایم موضوع این قانون در صلاحیت دادگاههای انقلاب اسلامی است.

ماده ۸- آیین نامه اجرایی این قانون با پیشنهاد شورای عالی قضایی به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هشت ماده و چهار تبصره در جلسه روز یکشنبه شانزدهم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۶۸۳

تاریخ: ۱۳۶۵/۶/۱۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۶-ق مورخ ۱۳۶۵/۶/۹^(۱)؛ «لایحه نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباسهایی که استفاده از آنها در ملاء عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه دار می کند» که با حضور اعضای شورای نگهبان در جلسه علنی ۱۳۶۵/۶/۱۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است، در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی واقع شد و به شرح زیر اعلام نظر می گردد:

۱. دعوتنامه مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه)، پاورقی صفحه ۳۰.

- ۱- ماده ۱ مجرم بودن افرادی که عالم به خصوصیات لباس و حیثیت مشخصه مذکور در لایحه نباشند شرعی نیست.
- ۲- امر تعزیر و مجازاتهای مذکور در لایحه چنانکه مکرر اعلام شده است با دادگاه است.
- ۳- چون حق کسب و پیشه به نحوی که از سوی شورای نگهبان بارها اعلام شده شرعی نیست نباید به عنوانی منظور شود.
- ۴- در ماده ۴ نظر به اینکه شروع فساد و فرهنگ بیگانه و هتک عفت عمومی در خلاف شرع که مفهوم آن مبین است مندرج است ذکر این عناوین که ظاهراً در موارد اعم آن است صحیح نیست و باید اصلاح شود.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۹۵-ق

تاریخ: ۶۶/۱/۱۷

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۶۸۳ مورخ ۱۳۶۵/۶/۱۷ دولت در خصوص لایحه نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده از آنها در ملاء عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه‌دار می‌کند که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- کسانی که عالماً لباس‌ها و نشانه‌هایی که علامت مشخصه گروه‌های ضد اسلام یا انقلاب است تولید کنند یا وارد کنند و یا بفروشند و یا در ملاء عام و انظار عمومی از

آن‌ها استفاده نمایند مجرم شناخته می‌شوند و البسه و اشیای مذکور در حکم قاچاق محسوب می‌شود.

تبصره - نشان‌های مذهبی اقلیتهای دینی رسمی برای پیروان این ادیان از شمول این قانون مستثنی است.

ماده ۲- مجازات تعزیری تولیدکنندگان داخلی و واردکنندگان و فروشندگان و استفاده‌کنندگان البسه و نشان‌های مذکور در ماده ۱ به شرح زیر خواهد بود:

- ۱- تذکر و ارشاد.

- ۲- توبیخ و سرزنش.

- ۳- تهدید.

- ۴- تعطیل محل کسب به مدت سه‌ماه تا شش ماه و جریمه نقدی پانصد هزار تا یک میلیون ریال در مورد واردکننده و تولیدکننده و ۱۰ تا ۲۰ ضربه شلاق یا جریمه نقدی از ۲۰ تا ۲۰۰ هزار ریال در مورد استفاده‌کننده.

- ۵- لغو پروانه کسب در مورد فروشنده و ۲۰ تا ۴۰ ضربه شلاق یا جریمه نقدی از ۲۰ تا ۲۰۰ هزار ریال در مورد استفاده‌کننده.

دادگاه با توجه به شرایط و حالات مجرم و دفعات و زمان و مکان وقوع جرم و دیگر مقتضیات، مجرم را به یکی از مجازاتهای مذکور محکوم می‌نماید.

تبصره ۱- دادگاه، تولیدکننده را ملزم به تعطیل خط تولید مخصوص و انطباق آن با ضوابط اسلامی می‌نماید.

تبصره ۲- در صورتی که مجرم کارمند دولت باشد علاوه بر یکی از مجازاتهای فوق به یکی از مجازاتهای زیر محکوم می‌شود:

- ۱- انفصال موقت تا دو سال.

- ۲- اخراج و انفصال از خدمات دولتی.

- ۳- محرومیت استخدام به مدت پنج‌سال در کلیه وزارتخانه‌ها و شرکتها و نهادها و ارگان‌های دولتی و عمومی.

ماده ۳- دستفروشی که به توزیع و فروش البسه و نشانهای موضوع ماده ۱ می‌پردازند مجرم شناخته می‌شوند و برای بار اول کالاهایی که در اختیار دارند ضبط و طبق بند «الف» ماده ۲ عمل می‌شود، در صورت تکرار جرم بار اول دویست و پنجاه هزار تا

پانصد هزار ریال و دفعات بعد پانصد هزار تا یک میلیون ریال جریمه خواهند شد.

ماده ۴- کسانی که در انظار عمومی وضع پوشیدن لباس و آرایش آنان خلاف شرع و یا موجب ترویج فساد و یا هتک عفت عمومی باشد، توقیف و خارج از نوبت در دادگاه صالح محاکمه و حسب مورد به یکی از مجازاتهای مذکور در ماده محکوم می گردند.

ماده ۵- فیلم و عکس و پوستر و چیزهایی که شبیه آنها هستند موضوع ماده ۱۰۴ قانون مجازات اسلامی معدوم خواهد شد.

تبصره ۱- وسایل ضبط و تکثیر نوار (ویدئو، وسایل تکثیر نوار...) پس از پاک کردن صدا و تصاویر مبتذل به عنوان جریمه ضبط می شود و توسط دادستان در اختیار دولت قرار می گیرد تا مطابق آیین نامه ای که به تصویب هیأت دولت می رسد در اختیار مراکز علمی و آموزشی و فرهنگی قرار گیرد.

تبصره ۲- اشیای موضوع این ماده که مصارف علمی و آموزشی دارند، در صورتی که توسط سازمان های علمی و آموزشی رسمی کشور وارد یا تهیه می شوند و مورد استفاده قرار گیرند، از حکم این ماده مستثنی هستند.

ماده ۶- در کلیه مواردی که به موجب این قانون تخلفات توسط شرکتها یا سازمان ها و یا بنگاه هایی صورت گرفته است که دارای شخصیت حقوقی می باشند مدیرعامل یا مدیر مسئول شخصیت حقوقی مجرم محسوب می شود و به حبس از ۱ سال تا ۳ سال محکوم می شود.

در مورد مؤسسات دولتی مدیرعامل یا مدیرمسئول علاوه بر حبس از خدمت نیز منفصل می شود.

تبصره - در صورتی که چند نفر مشترکاً شرکت یا سازمان و یا بنگاه و نظیر اینها را اداره نمایند، هر یک از آنها به مجازات فوق محکوم می گردد.

ماده ۷- رسیدگی به جرایم موضوع این قانون در صلاحیت دادگاه های انقلاب اسلامی است.

ماده ۸- آیین نامه اجرایی این قانون با پیشنهاد شورای عالی قضایی به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هشت ماده و شش تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و هشتم اسفند ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۹۴۲

تاریخ: ۱۳۶۶/۱/۱۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۹۵-ق مورخ ۱۳۶۶/۱/۱۷ و پیرو نامه شماره ۶۶۸۳؛ «لایحه نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده از آنها در ملاء عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه‌دار می‌کند»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ اصلاح و به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه بازپرداخت اوراق قرضه گسترش مالکیت واحدهای تولیدی با قانون اساسی

شماره: ۲۱۹۲-ق

تاریخ: ۶۵/۶/۲۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۳۳۲ مورخ ۱۳۶۲/۸/۲ دولت در خصوص بازپرداخت اوراق قرضه گسترش مالکیت واحدهای تولیدی که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۶/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - دولت مکلف است تا آخر سال ۱۳۶۷ نسبت به فروش کلیه سهام مشمول قانون گسترش مالکیت واحدهای تولیدی که طی سالهای ۱۳۵۴ تا ۱۳۵۷ به سازمان مالی گسترش مالکیت واحدهای تولیدی واگذار گردیده است اقدام و از محل وجوه حاصل از فروش سهام مذکور و همچنین سایر منابع در اختیار سازمان، اصل بهای اوراق قرضه گسترش مالکیت واحدهای تولیدی در اختیار اشخاص بخش خصوصی، سازمانهای دولتی و بانکها را با رعایت ترتیب مزبور حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۷ طبق آیین نامه ای که بنا به پیشنهاد وزارت امورات اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می رسد بازپرداخت نماید. قیمت فروش سهام فوق الذکر توسط شورای گسترش مالکیت واحدهای تولیدی با رعایت صرفه و صلاح دولت جمهوری اسلامی ایران تعیین و در درجه اول به کارکنان واحدهای تولیدی و در درجه بعد به بانکها و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار گردد.

کلیه قوانین مغایر با این ماده واحده ملغی خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده جلسه روز سه شنبه هجدهم شهریور ماه

یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۷۸۰

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۹۲-ق مورخ ۱۳۶۵/۶/۲۵؛ «لایحه بازپرداخت اوراق قرضه گسترش مالکیت واحدهای تولیدی» مصوب ۱۳۶۵/۶/۱۸ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضا اطلاق ماده واحده که شامل فروش سهام مربوط به صنایع بزرگ هم می شود مغایر بند اول اصل ۴۴ قانون اساسی^(۱) شناخته شد و از لحاظ شرعی به نظر اکثریت فقهای شورا مغایر موازین شرعی شناخته نشد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۴۶۲-ق

تاریخ: ۶۵/۸/۲۰

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۷۸۰ مورخ ۱۳۶۵/۷/۳ لایحه بازپرداخت اوراق قرضه گسترش مالکیت واحدهای تولیدی مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۸/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاح به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - دولت مکلف است تا آخر سال ۱۳۶۷ نسبت به فروش کلیه سهام مشمول قانون گسترش مالکیت واحدهای تولیدی که طی سالهای ۱۳۵۴ تا ۱۳۵۷ به سازمان مالی گسترش واحدهای تولیدی واگذار گردیده است با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی اقدام و از محل وجوه حاصل از فروش سهام مذکور و همچنین سایر منابع در اختیار سازمان، اصل بهای اوراق قرضه گسترش مالکیت واحدهای تولیدی در اختیار اشخاص بخش خصوصی، سازمانهای دولتی و بانکها را با رعایت ترتیب مزبور حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۷ طبق آیین نامه‌ای که بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد بازپرداخت نماید. قیمت فروش سهام فوق‌الذکر توسط شورای گسترش مالکیت واحدهای تولیدی با رعایت صرفه و صلاح دولت جمهوری اسلامی ایران تعیین و در درجه اول به کارکنان واحدهای تولیدی و در درجه بعد به بانکها و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار گردد.

کلیه قوانین مغایر با این ماده واحده ملغی خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه هجدهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۱۶۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۸/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴۶۲-ق مورخ ۱۳۶۵/۸/۲۰؛ «لایحه بازپرداخت اوراق قرضه گسترش مالکیت واحدهای تولیدی»^(۱) مصوب ۱۳۶۵/۸/۱۸ در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۶۰

مغایرت طرح الزام رعایت قرارداد فیما بین موجر و مستأجر با موازین شرع

شماره: ۲۳۱۱-ق

تاریخ: ۶۵/۶/۳۱

شورای محترم نگهبان

طرح الزام رعایت قرارداد فیما بین موجر و مستأجر که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۶/۳۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون کلیه اماکن استیجاری که با سند رسمی بدون دریافت هیچ گونه سرقفلی و پیش پرداخت به اجاره واگذار می شود. در رأس انقضای مدت اجاره مستأجر موظف به تخلیه آن می باشد مگر آنکه مدت اجاره با توافق طرفین تمدید شود در صورت تخلف دوائر اجرای ثبت مکلف به اجرای مفاد قانون هستند. تبصره - کلیه اماکنی که با سرقفلی و پیش پرداخت و یا قبل از تصویب این قانون به اجاره واگذار شده است کما فی السابق طبق قوانین مربوطه در مورد آن رفتار خواهد شد. طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه روز یکشنبه سی ام شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۸۰۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۳۱۱-ق مورخ ۱۳۶۵/۶/۳۱؛ «طرح الحاق یک ماده و تبصره به

قانون روابط موجر و مستأجر» مصوب جلسه ۱۳۶۵/۶/۳۰ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و تبصره طرح مذکور نظر به اینکه ارجاع به قوانین سابق شده است و آن قوانین از جهات متعدد مورد اشکال شرعی است به تأیید فقها نرسید.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۴۵۳-ق

تاریخ: ۶۵/۸/۱۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۸۰۴ مورخ ۱۳۶۵/۷/۹ در خصوص طرح الحاق یک ماده و تبصره به قانون روابط موجر و مستأجر که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۸/۱۵ مجلس شورای اسلامی با حذف تبصره آن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون کلیه اماکن استیجاری که با سند رسمی بدون دریافت هیچ گونه سرقفلی و پیش پرداخت به اجاره واگذار می شود. در رأس انقضای مدت اجاره مستأجر موظف به تخلیه آن می باشد مگر آنکه مدت اجاره با توافق طرفین تمدید شود در صورت تخلف دوائر اجرای ثبت مکلف به اجرای مفاد قانون هستند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز پنجشنبه پانزدهم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۱۲۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۸/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴۵۳-ق مورخ ۱۳۶۵/۸/۱۸؛ «طرح الحاق یک ماده به قانون روابط موجر و مستأجر»^(۱) مصوب ۱۳۶۵/۸/۱۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و با توجه به حذف تبصره مورد ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه نحوه پرداخت محکوم به دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی با موازین شرع

شماره: ۲۳۴۱-ق

تاریخ: ۶۵/۷/۳

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۸۰۲ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۰ دولت در خصوص نحوه پرداخت محکوم به دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۷/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی که درآمد و مخارج آنها در بودجه کل کشور منظور می گردد، مکلف اند وجوه مربوط به محکوم به دولت در مورد احکام قطعی دادگاه ها و اوراق لازم الاجرای ثبتی و دفاتر اسناد رسمی و یا اجرای دادگاه ها و سایر مراجع قانونی را با رعایت حق تقدم از حیث تاریخ ابلاغ حسب مورد با رعایت مقررات از محل اعتبار مربوط به پرداخت تعهدات بودجه مصوب سالهای قبل منظور در قانون بودجه کل کشور و در صورت عدم وجود اعتبار، در بودجه سال بعد خود منظور و پرداخت نمایند، اجرای دادگستری و ادارات ثبت اسناد و املاک و سایر مراجع قانونی دیگر مجاز به توقیف اموال منقول و غیر منقول وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی که اعتبار و بودجه لازم را جهت پرداخت محکوم به ندارند تا تصویب و ابلاغ بودجه یک سال و نیم بعد از سال صدور حکم نخواهند بود.

ضمناً دولت از دادن هرگونه تأمین در زمان مذکور نیز معاف می باشد، چنانچه ثابت شود

وزارتخانه‌ها و مؤسسات یاد شده با وجود تأمین اعتبار از پرداخت محکوم به استنکاف نموده‌اند، مسؤول یا مسؤولین مستنکف و متخلف توسط محاکم صالحه به یک سال انفصال از خدمات دولتی محکوم خواهند شد و چنانچه متخلف به وسیله استنکاف سبب وارد شدن خسارت بر محکوم‌له شده باشد، ضامن خسارت وارده می‌باشد.

تبصره ۱- دستگاه مدعی علیه با تقاضای مدعی باید تضمین بانکی لازم را به عنوان تأمین مدعی به دادگاه بسپارد. در صورتی که دعوی یا مقداری از خواسته رد شود، به حکم دادگاه تضمین یا مبلغ مانده به دستگاه مدعی علیه رد خواهد شد.

تبصره ۲- مطالبات کارگران و دیگر کارکنان موضوع احکام قطعی دادگاه‌ها و یا سایر مراجع قانونی در عداد دیون ممتاز بوده و باید در صورت تأمین اعتبار قبل از سایر دیون پرداخت گردد.

تبصره ۳- تبصره ۵۳ قانون بودجه سال ۱۳۵۷ و تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۳۳۴ لغو می‌شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز سه شنبه اول مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۸۱۷

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۱۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۳۲۱- ق مورخ ۱۳۶۵/۷/۳؛ «لایحه نحوه پرداخت محکوم به دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی» مصوب ۱۳۶۵/۷/۱ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- تأخیر ادای دیون حال دولت به صورت مذکور در ماده واحده با امکان تأمین آن از محل‌های دیگر مشروع نیست، بدیهی است اگر دولت با محکوم‌له ضمن قرارداد ترتیب خاصی در ادای دین خود داده باشد طبق قرارداد شرعی عمل خواهد شد. و چنانچه اضطراری بر این باشد با تقیید آن به اضطرار و موقت ساختن قانون رفع اشکال می‌شود.

۲- تقدم حق بعضی. دیان بر بعضی دیگر به شکلی که در ماده واحده و تبصره ۲ آن مذکور است شرعی نیست.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۴۵۴-ق

تاریخ: ۶۵/۸/۱۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۸۱۷ مورخ ۱۳۶۵/۷/۱۲ در خصوص لایحه نحوه پرداخت محکوم به دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی که مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۸/۱۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی که درآمد و مخارج آنها در بودجه کل کشور منظور می گردد، مکلف اند وجوه مربوط به محکوم به دولت در مورد احکام قطعی دادگاه ها و اوراق لازم الاجرای ثبتی و دفاتر اسناد رسمی و یا اجرای دادگاه ها و سایر مراجع قانونی را با رعایت مقررات از محل اعتبار مربوط به پرداخت تعهدات بودجه مصوب سالهای قبل منظور در قانون بودجه کل کشور و در صورت عدم وجود اعتبار و عدم امکان تأمین از محل های قانونی دیگر در بودجه سال بعد خود منظور و پرداخت نمایند، اجرای دادگستری و ادارات ثبت اسناد و املاک و سایر مراجع قانونی دیگر مجاز به توقیف اموال منقول و غیر منقول وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی که اعتبار و بودجه لازم را جهت پرداخت محکوم به ندارند تا تصویب و ابلاغ بودجه یک سال و نیم بعد از

سال صدور حکم نخواهند بود.

ضمناً دولت از دادن هرگونه تأمین در زمان مذکور نیز معاف می‌باشد، چنانچه ثابت شود وزارتخانه‌ها و مؤسسات یاد شده با وجود تأمین اعتبار از پرداخت محکوم به استنکاف نموده‌اند، مسئول یا مسئولین مستنکف و متخلف توسط محاکم صالحه به یک‌سال انفصال از خدمات دولتی محکوم خواهند شد و چنانچه متخلف به وسیله استنکاف سبب وارد شدن خسارت بر محکوم‌له شده باشد، ضامن خسارت وارده می‌باشد.

تبصره ۱- دستگاه مدعی علیه با تقاضای مدعی باید تضمین بانکی لازم را به عنوان تأمین مدعی به دادگاه بسپارد. در صورتی که دعوی یا مقداری از خواسته رد شود، به حکم دادگاه تضمین یا مبلغ مانده به دستگاه مدعی علیه رد خواهد شد.

تبصره ۲- تبصره ۵۳ قانون بودجه سال ۱۳۵۷ و تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۳۳۴ لغو می‌شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه روز پنجشنبه پانزدهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۱۳۰

تاریخ: ۱۳۶۵/۸/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴۵۴-ق مورخ ۱۳۶۵/۸/۱۸؛ «لایحه نحوه پرداخت محکوم به دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی»^(۱) مصوب ۱۳۶۵/۸/۱۵ مجلس شورای اسلامی مطرح گردید و با توجه به رفع ایراد شورای نگهبان مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح اجرای اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی

شماره: ۲۳۴۵-ق

تاریخ: ۶۵/۷/۱۵

شورای محترم نگهبان

طرح اجرای اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

فصل اول - تشکیلات کمیسیون

ماده ۱- تشکیلات کمیسیون اصل نود که بر اساس آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی تشکیل می شود دارای دو واحد می باشد.

الف - واحد رسیدگی به شکایات که اعضای آن کلاً از نمایندگان خواهد بود و طبق آیین نامه داخلی انجام وظیفه می نمایند.

ب - واحد دفتر که افراد آن از طرف هیأت رئیسه مجلس معین می شوند، حدود وظایف و اختیارات کارکنان واحد به وسیله هیأت رئیسه کمیسیون تعیین می شود و زیر نظر رئیس کمیسیون انجام وظیفه می نمایند.

تبصره - هیأت رئیسه کمیسیون اصل نود می تواند برای هر یک از واحدهای فوق به تعداد مورد نیاز بخش هایی را تشکیل دهد.

فصل دوم - صلاحیت و حدود اختیارات کمیسیون

ماده ۲- علاوه بر اختیارات مصرحه در ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱^(۱) و تبصره الحاقی آن مصوب ۱۳۶۴/۲/۵^(۲)، این کمیسیون می‌تواند جهت کسب اطلاعات کافی از مسئولین مذکور در آن ماده دعوت یا مستقیماً با آنها مکاتبه نماید و آنها مکلف به اجابت هستند و در صورت تخلف و ثبوت جرم عدم پاسخگویی توسط کمیسیون و اعلام آن، دادگاه صالح موظف است خارج از نوبت رسیدگی و در صورت ثبوت جرم مقدار کیفر مذکور در تبصره ماده واحده را مشخص و نتیجه را به کمیسیون اعلام نماید و در این پرونده دادگاه رسیدگی‌کننده به جرم عدم پاسخگویی حق رسیدگی به اصل شکایتی را که در کمیسیون مطرح است ندارد.

تبصره ۱- هر بخش می‌تواند با موافقت رئیس کمیسیون در صورتی که مقتضی بداند از شاکی و مشتکی عنه برای ادای توضیحات و روشن شدن چگونگی موضوع دعوت به عمل آورد و عدم اجابت مشتکی عنه تخلف محسوب ولیکن مجازات مذکور در ماده ۲ این قانون را نخواهد داشت.

تبصره ۲- دبیرخانه موظف است نامه‌های طبقه‌بندی شده و مستقیم را بدون گشودن، ثبت و در اختیار هیأت رئیسه کمیسیون قرار دهد.

۱. قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم (مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱): ماده واحده - کمیسیون اصل ۹۰ می‌تواند با قوای سه گانه جمهوری اسلامی و تمام وزارتخانه‌ها و ادارات و سازمان‌های وابسته به آنها و بنیادها و نهادهای انقلابی و مؤسساتی که به نحوی از انحا به یکی از قوای فوق‌الذکر مربوط می‌باشند، مستقیماً مکاتبه یا به آنها مراجعه نماید و برای رسیدگی به شکایات کتبی که از طرف مسئولین مربوطه بدون جواب مانده و یا جواب قانع‌کننده به آنها داده نشده و رفع مشکلات توضیح بخواند و آنها مکلف‌اند در اسرع وقت جواب کافی بدهند.

۲. قانون الحاق یک تبصره به ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی راجع به اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی (مصوب ۱۳۶۴/۲/۵): ماده واحده - عبارت زیر به عنوان تبصره به قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم اضافه می‌گردد:

تبصره - مسئولین و مأمورین مذکور در ماده واحده مصوبه ۱۳۵۹/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی مکلف‌اند پاسخ کافی و مستند خود را حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ وصول کتباً به کمیسیون اصل نود اعلام دارند، تخلف از این قانون جرم محسوب و متخلف به مجازات حبس از سه ماه تا یک سال و انفصال از خدمات دولتی از شش ماه تا یک سال محکوم خواهد شد و موضوع تخلف در مراجع صالحه قضایی با درخواست کمیسیون قابل رسیدگی است و مراجع مذکور موظف‌اند به آن گونه جرایم به صورت فوق‌العاده و خارج از نوبت رسیدگی و بلافاصله پس از ثبوت جرم و صدور حکم اعمال مجازات نموده و مراتب را به کمیسیون مزبور اعلام دارند.

ماده ۳- چنانچه شکایتی نیاز به تحقیق و بررسی داشته باشد، کمیسیون می تواند بازررس یا بازرسانی را از میان نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب هیأت رئیسه کمیسیون اعزام نماید. در این صورت مسئولین ذی ربط موظف اند همکاری لازم را از هر جهت با آنان معمول دارند.

تبصره - بازررس یا بازرسان اعزامی می توانند در صورت لزوم فرد یا افراد متخصصی را هر چند غیرنماینده باشد، با تصویب هیأت رئیسه کمیسیون همراه خود برای بازررسی دعوت نماید.

ماده ۴- بازررس یا بازرسان موظف اند کلیه موازین شرعی را رعایت و گزارش مأموریت خود را به انضمام نظریات کتبی فرد یا افراد متخصص در مواردی که همراه باشند با امضا، حداکثر ظرف مدتی که هیأت رئیسه کمیسیون معین می نماید تسلیم کمیسیون نمایند.

ماده ۵- کمیسیون صرفاً به شکایاتی که از روش و طرز کار مجلس یا قوای مجریه و قضائیه بوده رسیدگی می نماید و در مورد تظلمات، تعدیات، حل و فصل دعاوی و رفع خصومات که مرجع رسمی آن دادگستری است در صورتی رسیدگی می کند که از طرف محاکم مربوطه بدون جواب مانده و یا رسیدگی صحیح انجام نگرفته باشد.

ماده ۶- کمیسیون پس از بررسی های لازم و احراز تخلف، کتباً از دادگاه صالح تقاضای رسیدگی و مجازات متخلف را خواهد نمود، دادگاه مزبور مکلف است خارج از نوبت مراتب را رسیدگی و پس از صدور حکم نتیجه را به کمیسیون اعلام دارد.

ماده ۷- تغییر شغل و پست در وضعیت مسؤول و یا مأمور متخلف از نظر رسیدگی تأثیری نخواهد داشت.

ماده ۸- مسئولین مذکور در ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ در صورتی که عمداً جواب خلاف واقع به کمیسیون داده باشند و این خلاف به اثبات برسد، موضوع در مراجع قضایی بر اساس ماده شش این قانون رسیدگی خواهد شد.

ماده ۹- رسانه های عمومی از قبیل صدا و سیما و روزنامه ها در صورت تمایل به اعلان گزارشاتی را که مربوط به عموم باشد و کمیسیون اصل نود^(۱) از طریق تریبون مجلس اعلام می کند بدون هر نوع تغییر و تفسیری به اطلاع عامه برسانند. متخلف طبق قوانین

مربوطه مجازات خواهد شد.

ماده ۱۰- کلیه مقررات مغایر با این قانون از تاریخ لازم‌الاجرا شدن ملغی خواهد شد. طرح قانونی فوق مشتمل بر ده ماده و چهار تبصره در جلسه روز سه‌شنبه پانزدهم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۸۸۱

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۲۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۳۴۵- ق مورخ ۱۳۶۵/۷/۱۵؛ «طرح نحوه اجرای اصل نود قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۶۵/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- ماده ۵ از لحاظ اینکه ظاهر آن در مورد تظلمات و تعديات و حل و فصل دعاوی و رفع خصومات که مرجع آن دادگستری است موهم این است که کمیسیون رأساً در این مورد رسیدگی و عمل قضایی انجام می‌دهد مغایر با قانون اساسی است.

۲- ماده ۶ و ۸ از لحاظ خروج آن از حدود مستفاد از اصل ۹۰^(۱) مغایر با قانون اساسی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۴۹۲- ق

تاریخ: ۶۵/۸/۲۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۸۸۱ مورخ ۱۳۶۵/۷/۲۳، طرح نحوه اجرای اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۸/۲۵

مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

فصل اول - تشکیلات کمیسیون

ماده ۱- تشکیلات کمیسیون اصل نود که بر اساس آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی تشکیل می شود دارای دو واحد می باشد.

الف - واحد رسیدگی به شکایات که اعضای آن کلاً از نمایندگان خواهد بود و طبق آیین نامه داخلی انجام وظیفه می نمایند.

ب - واحد دفتر که افراد آن از طرف هیأت رئیسه مجلس معین می شوند. حدود وظایف و اختیارات کارکنان واحد به وسیله هیأت رئیسه کمیسیون تعیین می شود و زیر نظر رئیس کمیسیون انجام وظیفه می نمایند.

تبصره - هیأت رئیسه کمیسیون اصل نود می تواند برای هر یک از واحدهای فوق به تعداد مورد نیاز بخش هایی را تشکیل دهد.

فصل دوم - صلاحیت و حدود اختیارات کمیسیون

ماده ۲- علاوه بر اختیارات مصرحه در ماده واحده مصوب ۵۹/۱۱/۱ و تبصره الحاقی آن مصوب ۶۴/۲/۵، این کمیسیون می تواند جهت کسب اطلاعات کافی از مسئولین مذکور در آن ماده دعوت یا مستقیماً با آنها مکاتبه نماید و آنها مکلف به اجابت هستند و در صورت تخلف و ثبوت جرم عدم پاسخگویی توسط کمیسیون و اعلام آن، دادگاه صالح موظف است خارج از نوبت رسیدگی و در صورت ثبوت جرم مقدار کیفر مذکور در تبصره ماده واحده را مشخص و نتیجه را به کمیسیون اعلام نماید و در این پرونده دادگاه رسیدگی کننده به جرم عدم پاسخگویی حق رسیدگی به اصل شکایتی را که در کمیسیون مطرح است ندارد.

تبصره ۱- هر بخش می تواند با موافقت رئیس کمیسیون در صورتی که مقتضی بداند از

شاکی و مشتکی عنه برای ادای توضیحات و روشن شدن چگونگی موضوع دعوت به عمل آورد و عدم اجابت مشتکی عنه تخلف محسوب ولیکن مجازات مذکور در ماده ۲ این قانون را نخواهد داشت.

تبصره ۲- دبیرخانه موظف است نامه‌های طبقه‌بندی شده و مستقیم را بدون گشودن، ثبت و در اختیار هیأت رئیسه کمیسیون قرار دهد.

ماده ۳- چنانچه شکایتی نیاز به تحقیق و بررسی داشته باشد، کمیسیون می‌تواند بازرس یا بازرسانی را از میان نمایندگان مجلس شورای اسلامی به انتخاب هیأت رئیسه کمیسیون اعزام نماید. در این صورت مسئولین ذی‌ربط موظف‌اند همکاری لازم را از هر جهت با آنان معمول دارند.

تبصره - بازرس یا بازرسان اعزامی می‌توانند در صورت لزوم فرد یا افراد متخصصی را هر چند غیرنماینده باشد، با تصویب هیأت رئیسه کمیسیون همراه خود برای بازرسی دعوت نماید.

ماده ۴- بازرس یا بازرسان موظف‌اند کلیه موازین شرعی را رعایت و گزارش مأموریت خود را به انضمام نظریات کتبی فرد یا افراد متخصص در مواردی که همراه باشند با امضا، حداکثر ظرف مدتی که هیأت رئیسه کمیسیون معین می‌نماید تسلیم کمیسیون نمایند.

ماده ۵- کمیسیون صرفاً به شکایاتی که از روش و طرز کار مجلس یا قوای مجریه و قضائیه بود رسیدگی می‌نماید.

تبصره - کمیسیون پس از بررسی لازم و احراز تخلف از دادگاه صالح تقاضای رسیدگی قضایی خارج از نوبت را می‌نماید. دادگاه مکلف است پس از صدور حکم نتیجه را به کمیسیون اطلاع دهد.

ماده ۶- تغییر شغل و پست در وضعیت مسئول و یا مأمور متخلف از نظر رسیدگی تأثیری نخواهد داشت.

ماده ۷- مسئولین مذکور در ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ در صورتی که عمداً جواب خلاف واقع به کمیسیون داده باشند، موضوع با اعلام کمیسیون در مراجع قضایی رسیدگی خواهد شد.

ماده ۸- رسانه‌های عمومی از قبیل صدا و سیما و روزنامه‌ها در صورت تمایل به اعلان

گزارشاتی را که مربوط به عموم باشد و کمیسیون اصل نود از طریق تربیون مجلس اعلام می‌کند بدون هر نوع تغییر و تفسیری به اطلاع عامه برسانند. متخلف طبق قوانین مربوطه مجازات خواهد شد.

ماده ۹- کلیه مقررات مغایر با این قانون از تاریخ لازم‌الاجرا شدن ملغی خواهد شد. طرح قانونی فوق مشتمل بر نه ماده و پنج تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و پنجم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۱۹۸

تاریخ: ۱۳۶۵/۹/۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۴۹۲- ق مورخ ۱۳۶۵/۸/۲۷؛ «طرح نحوه اجرای اصل نود قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۸/۲۵ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با اکثریت آرا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه واگذاری کلیه شعب سازمان تعاون مصرف شهر و روستا واقع در شهرستان‌ها به وزارت بازرگانی با موازین شرع

شماره: ۲۵۵۱-ق

تاریخ: ۶۵/۹/۱۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۵۵۸ مورخ ۱۳۶۴/۱/۲۴ دولت در خصوص واگذاری کلیه شعب سازمان تعاون مصرف شهر و روستا واقع در شهرستان‌ها به وزارت بازرگانی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۹/۱۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده- از تاریخ تصویب این قانون کلیه شعب سازمان تعاون مصرف شهر و روستا که به موجب قانون واگذاری شعب سازمان تعاون مصرف شهر و روستا در شهرستان‌ها به استانداری‌ها (مصوب ۱۳۵۹/۲/۱۷ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران) از سازمان مذکور منتزع و به استانداری‌ها واگذار گردیده و همچنین کلیه شعبی که بعد از تصویب قانون فوق‌الذکر، تأسیس شده و یا در شرف تأسیس هستند با کلیه اموال منقول و غیرمنقول و مطالبات و سایر دارایی‌ها و تأسیسات جانبی مانند انبار و سردخانه‌ها و کلیه حقوق و امتیازات مکتسبه اعم از حقوق کسب و پیشه و غیره و نیز کمکهای نقدی و غیرنقدی که از جانب استانداری‌ها تا تاریخ تحویل و تحول به شعب سازمان اعطا شده و یا می‌شود به سازمان تعاون مصرف شهر و روستا واگذار می‌گردد.

تبصره ۱- وزارتخانه‌های بازرگانی و کشور مکلف‌اند ظرف دو ماه آیین‌نامه اجرایی این قانون را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند.

تبصره ۲- وزارت کشور مکلف است حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این

قانون کلیه دارایی‌های موجود شعب مذکور را ارزیابی و دارایی خالص را تعیین و به تأیید بازررس قانونی وزارت امور اقتصادی و دارایی برساند و به سازمان مزبور تحویل نماید. تبصره ۳- کلیه کارکنان رسمی شعب موضوع این قانون پس از تحویل و تحول به سازمان تعاون مصرف شهر و روستا منتقل خواهند شد و از آن تاریخ مشمول مقررات استخدامی سازمان بوده و وضعیت استخدامی آنها با مقررات سازمان تطبیق داده خواهد شد و با بقیه کارکنان شعب مذکور در صورت نیاز، قرارداد آنان را تمدید و در غیر این صورت قرارداد آنها لغو خواهد گردید.

تبصره ۴- از تاریخ تصویب این قانون، قانون واگذاری شعب شهر و روستا در شهرستان‌ها به استانداری‌ها مصوب ۱۳۵۹/۲/۱۷ شورای انقلاب و سایر مقررات مغایر با این قانون لغو می‌گردد.

تبصره ۵- پس از حسابرسی شعب مذکور در صورتی که بعضی از آنها در مدت انتزاع از وزارت بازرگانی دچار ضرر شده باشند از سود سایر شعب ترمیم خواهد شد.

تبصره ۶- به سازمان تعاون مصرف شهر و روستا جهت ادامه فعالیت‌های تجاری و انسجام و نظارت استانی بر شعب اجازه داده می‌شود که هیأت مدیره سه نفره با هماهنگی استاندار انتصاب نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و شش تبصره در جلسه روز یکشنبه شانزدهم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۳۲۲

تاریخ: ۱۳۶۵/۹/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۵۵۱- ق مورخ ۱۳۶۵/۹/۱۸؛ «لایحه واگذاری کلیه شعب سازمان تعاون مصرف شهر و روستا واقع در شهرستان‌ها به وزارت بازرگانی» مصوب جلسه ۱۳۶۵/۹/۱۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و نظر اکثریت اعضا به شرح ذیل اعلام می‌شود:

- ۱- نفس واگذاری مذکور در این ماده با موازین شرعی و قانون اساسی مغایرت ندارد.
 - ۲- در مورد حق کسب و پیشه نظر به اینکه نظر فقهای شورای نگهبان بر عدم مشروعیت آن است ماده واحده از این لحاظ اصلاح شود.
- لازم به تذکر است مفهوم تأیید این لایحه تأیید قوانین و اساسنامه‌های مربوط به آن که به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان نرسیده است نمی‌باشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۶۹-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۱۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۳۲۲ مورخ ۱۳۶۵/۹/۲۶ لایحه واگذاری کلیه شعب سازمان تعاون مصرف شهر و روستا واقع در شهرستان‌ها به وزارت بازرگانی که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱۲/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده- از تاریخ تصویب این قانون کلیه شعب سازمان تعاون مصرف شهر و روستا که به موجب قانون واگذاری شعب سازمان تعاون مصرف شهر و روستا در شهرستان‌ها به استانداری‌ها (مصوب ۱۳۵۹/۲/۱۷ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران) از سازمان مذکور منتزع و به استانداری‌ها واگذار گردیده و همچنین کلیه شعبی که بعد از تصویب قانون فوق‌الذکر، تأسیس شده و یا در شرف تأسیس هستند با کلیه اموال منقول و غیرمنقول و مطالبات و سایر دارایی‌ها و تأسیسات جنبی مانند انبار و سردخانه‌ها و کلیه حقوق و امتیازات مکتسبه مشروع و نیز کمکهای نقدی و غیرنقدی که از جانب

استانداری‌ها تا تاریخ تحویل و تحول به شعب سازمان اعطا شده و یا می‌شود به سازمان تعاون مصرف شهر و روستا واگذار می‌گردد.

تبصره ۱- وزارتخانه‌های بازرگانی و کشور مکلف‌اند ظرف دو ماه آیین‌نامه اجرایی این قانون را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند.

تبصره ۲- وزارت کشور مکلف است حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این قانون کلیه دارایی‌های موجود شعب مذکور را ارزیابی و دارایی خالص را تعیین و به تأیید بازرس قانونی وزارت امور اقتصادی و دارایی برساند و به سازمان مزبور تحویل نماید.

تبصره ۳- کلیه کارکنان رسمی شعب موضوع این قانون پس از تحویل و تحول به سازمان تعاون مصرف شهر و روستا منتقل خواهند شد و از آن تاریخ مشمول مقررات استخدامی سازمان بوده و وضعیت استخدامی آنها با مقررات سازمان تطبیق داده خواهد شد و با بقیه کارکنان شعب مذکور در صورت نیاز، قرارداد آنان را تمدید و در غیر این صورت قرارداد آنها لغو خواهد گردید.

تبصره ۴- از تاریخ تصویب این قانون، قانون واگذاری شعب شهر و روستا در شهرستان‌ها به استانداری‌ها مصوب ۱۳۵۹/۲/۱۷ شورای انقلاب و سایر مقررات مغایر با این قانون لغو می‌گردد.

تبصره ۵- پس از حسابرسی شعب مذکور در صورتی که بعضی از آنها در مدت انتزاع از وزارت بازرگانی دچار ضرر شده باشند از سود سایر شعب ترمیم خواهد شد.

تبصره ۶- به سازمان تعاون مصرف شهر و روستا جهت ادامه فعالیت‌های تجاری و انسجام و نظارت استانی بر شعب اجازه داده می‌شود که هیأت مدیره سه نفره با هماهنگی استاندار انتصاب نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و شش تبصره در جلسه روز یکشنبه دهم اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۸۴۷

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۶۹-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۴؛ «لایحه واگذاری کلیه شعب

سازمان تعاون مصرف شهر و روستا واقع در شهرستان‌ها به وزارت بازرگانی^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۱۲/۱۰ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۶۴

مغایرت لایحه تأمین اعتبار جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴ با موازین شرع
شماره: ۲۵۵۲-ق
تاریخ: ۶۵/۹/۱۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۳۰۹۳۰ مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۰ دولت در خصوص تأمین اعتبار جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴ که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۹/۱۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به منظور تأمین اعتبار لازم جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴ از تاریخ تصویب این قانون در هر زمان بیست درصد (۲۰٪) بر مبنای حق التحریر مصوب اسنادی که در دفاتر اسناد رسمی ثبت می شود (موضوع تعرفه مصوب آذر ماه ۱۳۵۷ وزارت دادگستری) افزوده می شود و دفاتر اسناد رسمی مکلف اند این بیست درصد (۲۰٪) را عیناً همه ماهه به حساب مربوط به بیمه بازنشستگی کانون سردفتران مرکز در بانک ملی واریز کنند و فیش پرداختی را ضمیمه صورت حساب ماهانه خود به اداره ثبت اسناد و املاک محل تسلیم نمایند.

تبصره ۱- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مأمور اجرای این قانون می باشد.

تبصره ۲- ماده ۵۵ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران لغو و قسمت اول ماده ۶۸ قانون مذکور به ترتیب مقرر در این قانون اصلاح می گردد.

تبصره ۳- هرگونه پرداختی بابت ماده واحده فوق منوط به نیاز افراد خواهد بود به

تشخیص هیأتی (زیر نظر شورای عالی قضائی) و حداکثر پرداختی از این بابت شصت هزار (۶۰/۰۰۰) ریال خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز یکشنبه شانزدهم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۳۲۳

تاریخ: ۱۳۶۵/۹/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۵۵۲-ق مورخ ۱۳۶۵/۹/۱۸؛ «لایحه تأمین اعتبار جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴» که در جلسه ۱۳۶۵/۹/۱۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت فقهای شورا به شرح ذیل اعلام می گردد:

تعیین مبلغ حق التحریر بر اساس معیارهای اقتصادی و ملاحظه ارزش کار دفترخانه ها و مزد عرفی عمل آنها می باشد و افزایش مبلغ مذکور به این منظور که مشکلی در خارج از این محدوده مثل تأمین بازنشستگی سردفتران حل و فصل شود شرعی نیست و نمی توان در ارتباط با مسائل دیگر اجرت عمل آنها را بدون ارتباط با عمل آنها افزایش داد و اگر بر اساس این معیارها اضافه شده با توجه به اینکه مبلغ اضافی در نظر گرفته شده مزد عرفی عمل آنها است موقوف کردن بازپرداخت آن به نیاز آنها مشروع نیست.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۷۸۱-ق

تاریخ: ۶۶/۳/۲۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۳۲۳ مورخ ۱۳۶۵/۹/۲۶ در خصوص تأمین اعتبار جهت

اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴ که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۶/۳/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به منظور تأمین اعتبار لازم جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴ از تاریخ تصویب این قانون در هر زمان بیست درصد (۲۰٪) بر مبنای حق‌التحریر مصوب اسنادی که در دفاتر اسناد رسمی ثبت می‌شود (موضوع تعرفه مصوب آذر ماه ۱۳۵۷ وزارت دادگستری) افزوده می‌شود و دفاتر اسناد رسمی مکلف‌اند این بیست درصد (۲۰٪) را عیناً همه ماهه به حساب مربوط به بیمه بازنشستگی کانون سردفتران مرکز در بانک ملی واریز کنند و فیش پرداختی را ضمیمه صورت حساب ماهانه خود به اداره ثبت اسناد و املاک محل تسلیم نمایند.

تبصره ۱ - سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مأمور اجرای این قانون می‌باشد.

تبصره ۲ - ماده ۵۵ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران لغو و قسمت اول ماده ۶۸ قانون مذکور به ترتیب مقرر در این قانون اصلاح می‌گردد.

تبصره ۳ - هرگونه پرداختی بابت ماده واحده فوق و حداکثر پرداختی از این بابت شصت هزار (۶۰/۰۰۰) ریال خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز سه‌شنبه بیست و ششم خرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۸۵۰۲

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۷۸۱-ق مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۸ و پیرو نامه ۷۳۲۳؛ «لایحه تأمین

اعتبار جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفترياران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴ که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه علنی ۱۳۶۶/۳/۲۶ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و به نظر اکثریت فقهاء، در اصلاحیه مذکور ایراد شورای نگهبان از این لحاظ که دریافت مبلغی بر مبنای حق التحریر از ارباب معامله مشروع نیست مرتفع نشده است.

لطف الله صافی
دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه مرحله نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۴۲۹-ق

تاریخ: ۶۷/۲/۱۴

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه های شماره ۲۷۸۱/ق مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۸ و ۲۵۵۲/ق مورخ ۱۳۶۵/۹/۱۸ و عطف به نامه شماره ۷۳۲۳ مورخ ۱۳۶۵/۹/۲۶ و ۸۵۰۲ مورخ ۱۳۶۶/۴/۳ لایحه ۳۰۹۳۰ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۰ دولت در خصوص تأمین اعتبار جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفترياران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴ که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۷/۲/۱۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی
رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به منظور تأمین اعتبار وجوه لازم جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفترياران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴ از تاریخ تصویب این قانون دفاتر مذکور مکلف اند همه ماهه پانزده درصد (۱۵٪) حق التحریر مصوب استادی که در دفاتر اسناد رسمی ثبت می شود، عیناً به حساب مربوط به بیمه بازنشستگی کانون سردفتران مرکز در بانک ملی واریز کنند و فیش پرداختی را ضمیمه صورت حساب ماهانه خود به اداره ثبت اسناد و املاک محل تسلیم نمایند.

تبصره ۱- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مأمور اجرای این قانون می باشد.

تبصره ۲- ماده ۵۵ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران لغو و قسمت اول ماده ۶۸ قانون مذکور به ترتیب مقرر در این قانون اصلاح می گردد.

تبصره ۳- هرگونه پرداختی بابت ماده واحده فوق و حداکثر پرداختی از این بابت شصت هزار (۶۰/۰۰۰) ریال خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز یکشنبه یازدهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۴۸۲

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۳۴۲۹- ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۴ و شماره ۲۷۸۱- ق مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۸ و شماره ۲۵۵۲- ق مورخ ۱۳۶۵/۹/۱۸ و پیرو نامه های شماره ۱۱۱۰ مورخ ۱۳۶۷/۲/۲۵^(۱) و شماره ۸۵۰۲ مورخ ۱۳۶۶/۴/۳ و شماره ۷۳۲۳ مورخ ۱۳۶۵/۹/۲۶؛ «لایحه تأمین اعتبار لازم جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب تیر ماه ۱۳۵۴»^(۲) مصوب جلسه روز یکشنبه یازدهم اردیبهشت ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۴/۳ و ۱۳۶۵/۹/۲۶ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه یازدهم اردیبهشت ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۲۶۰۳ مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۶.

مغایرت لایحه تشکیل دادگاه‌های سیار با موازین شرع

شماره: ۲۵۷۳-ق

تاریخ: ۶۵/۹/۲۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۰۶۰۷۸ مورخ ۱۳۶۵/۱/۱۰ دولت در خصوص تشکیل دادگاه‌های سیار که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۹/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- شورای عالی قضایی می‌تواند برای رسیدگی به دعاوی مدنی و کیفری ساکنان هر محلی که از مرکز حوزه‌های قضایی دور است با اعلان قبلی به طریق مقتضی دادگاه سیار تشکیل دهد.

ماده ۲- صلاحیت دادگاه‌های سیار به قرار ذیل است:

۱- رسیدگی به دعاوی که در صلاحیت دادگاه حقوقی دو است.

۲- رسیدگی به دعاوی که در صلاحیت دادگاه کیفری دو است.

۳- بندهای ۳، ۵ و ۶ از قانون حدود صلاحیت دادسراها و دادگاه‌های انقلاب مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۱.

ماده ۳- در دعاوی مدنی اقامه دعوی ممکن است شفاهی باشد. دادگاه با توجه به اصول و قوانین موجد حق و قواعد مربوط به ایرادات باید تا حد امکان سعی کند اختلافات طرفین را از طریق سازش حل و فصل نماید در غیر این صورت حکم صادر می‌کند.

ماده ۴- رسیدگی در دادگاه‌های سیار باید با حضور طرفین انجام گیرد. ایراد تا قبل از صدور حکم نیز پذیرفته می‌شود. تجدیدنظر در احکام این دادگاه‌ها در مواردی که قابل تجدیدنظر است، وفق مقررات مربوط انجام می‌یابد.

ماده ۵- در هر مورد چنانچه دادگاه تحقیقاتی را از مقامات و اشخاص حقیقی یا حقوقی در حوزه دادگاه سیار لازم بداند می تواند تحقیقات لازم را انجام دهد و یا به اقتضاء مورد از نزدیکترین دادگاه حقوقی و یا دادسرا و یا دیگر ضابطان دادگستری انجام تحقیقات را خواستار شود و مقامات مذکور موظف اند در اسرع وقت دستور دادگاه سیار را انجام دهند.

ماده ۶- قاضی دادگاه سیار به هر وسیله مطمئنی که ممکن باشد اشخاص را دعوت و احضار خواهد نمود به طوری که برای قاضی علم حاصل شود که احضار شونده از دعوت دادگاه مطلع شده است.

ماده ۷- دادگاه می تواند جهت صلح و سازش، تحقیقات و یا ابلاغ و احضار از افراد معتمد محل یا نهادها و دستگاه ها و یا شوراهای اسلامی محل استفاده نماید.

ماده ۸- مدت توقف دادگاه سیار در هر محل تا یک ماه است. در صورتی که رئیس این دادگاه برای اتمام کارهای موجود در محل، توقف بیشتری را لازم بداند، می تواند علاوه بر مدت مقرر تا یک ماه دیگر توقف نماید.

ماده ۹- قبول دادخواست و یا شکایت در پانزده روز اول استقرار دادگاه در محل به عمل می آید. پس از این مدت، قبول دادخواست یا شکایت برای باقیمانده دوره دادگاه سیار منوط به نظر رئیس دادگاه است. در هر حال رئیس دادگاه باید ترتیبی اتخاذ کند که رسیدگی به تمامی دعاوی مطروحه، در مدت استقرار دادگاه در محل، خاتمه یابد.

ماده ۱۰- به دعاوی طرح شده در دادگاه سیار هیچ گونه هزینه دادرسی و هزینه دفتر و هر هزینه دیگری که برای رسیدگی و صدور حکم و اجرای آن در قوانین مقرر است تعلق نخواهد گرفت و هرگاه رونوشت گواهی شده اسناد مربوط به دعوی مطروحه لازم باشد، قاضی آن را گواهی خواهد کرد.

ماده ۱۱- اجرای احکام به دستور قاضی دادگاه سیار و تحت نظارت وی انجام می یابد.

ماده ۱۲- در امور مدنی کسانی که در محاکم صالح اقامه دعوی نموده اند، حق ندارند همان دعوی را در دادگاه سیار طرح نمایند، مگر اینکه قبل از صدور حکم، دعوی خود را مسترد دارند و هم چنین کسانی که در دادگاه سیار طرح دعوی نموده اند، حق ندارند همان دعوی را در دادگاه دیگر طرح نمایند. در امور کیفری مرجعی که مشغول رسیدگی است به رسیدگی خود ادامه می دهد و دعوی مطروحه قابل استرداد نیست.

ماده ۱۳- قاضی دادگاه سیار از میان قضات شاغل انتخاب می‌شود. شورای عالی قضایی می‌تواند از افراد غیرشاغل هم که واجد شرایط علمی و عملی قضاء مقرر در قانون شرایط استخدام قضات منصوب ۶۱/۲/۱۴ می‌باشند، دعوت و به امر قضاء موقتاً منصوب نماید.

ماده ۱۴- حق الزحمه روزانه قضاتی که موقتاً منصوب می‌شوند ۵/۰۰۰ ریال و نیز حق مأموریت روزانه قضات شاغل ۳/۰۰۰ ریال خواهد بود.

ماده ۱۵- علاوه بر حقوق و حق مأموریت مذکور در ماده ۱۴ به کلیه قضات دادگاه‌های سیار هزینه ایاب و ذهاب پرداخت می‌شود. به کارمندان اداری دادگاه سیار نیز هزینه سفر و سایر مزایای قانونی تأدیه می‌شود.

ماده ۱۶- به تخلفات انتظامی کلیه قضات سیار در دادگاه انتظامی قضات رسیدگی می‌شود.

ماده ۱۷- فرمانداران و بخشداران موظف‌اند در تهیه محل دادگاه و محل اقامت قضات و کارمندان همکاری لازم به عمل آورند.

ماده ۱۸- از تاریخ تصویب این قانون، قانون تشکیل دادگاه‌های سیار مورخ ۱۳۳۷/۱۱/۲۳ لغو می‌شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هجده ماده در جلسه روز یکشنبه بیست و سوم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۳۸۵

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۰/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۵۷۳-ق مورخ ۱۳۶۵/۹/۲۶؛ «لایحه تشکیل دادگاه‌های سیار» مصوب ۱۳۶۵/۹/۲۳ مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با توجه به اینکه ترتیبات و صلاحیت‌های معین شده در این قانون در شرایط فعلی مربوط به قضات منصوب از جانب فقیه می‌شود به شرح زیر اظهارنظر شد:

۱- در ماده ۹ اتخاذ ترتیب به نحوی که رسیدگی به تمامی دعاوی مطروحه خاتمه یابد در

بعض موارد مغایر با موازین شرعی و موجب تضییع حقوق می‌شود.

۲- در ماده ۱۲ اطلاق جمله (و همچنین کسانی که...) نسبت به قبل از صدور حکم شرعی نیست و نیز سلب حق استرداد دعوای کیفری قبل از صدور حکم از مدعی شرعی نیست. لازم به تذکر است در مورد ماده ۵ و ۶ با این استظهار که به تحصیل دلیل جدیدی که طرفین دعوای حقوقی ارائه نکرده باشند ارتباط ندارد از لحاظ شرعی تأیید شده است و لایحه فوق‌الذکر مغایر با قانون اساسی نیز شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۷۰-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۱۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۳۸۵ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۳ لایحه تشکیل دادگاه‌های سیار که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱۲/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- شورای عالی قضایی می‌تواند برای رسیدگی به دعوای مدنی و کیفری ساکنان هر محلی که از مرکز حوزه‌های قضایی دور است با اعلان قبلی به طریق مقتضی دادگاه سیار تشکیل دهد.

ماده ۲- صلاحیت دادگاه‌های سیار به قرار ذیل است:

- ۱- رسیدگی به دعوای که در صلاحیت دادگاه حقوقی دو است.
- ۲- رسیدگی به دعوای که در صلاحیت دادگاه کیفری دو است.

۳- بندهای ۳، ۵ و ۶ از قانون حدود صلاحیت دادسراها و دادگاه‌های انقلاب مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۱.

ماده ۳- در دعاوی مدنی اقامه دعوی ممکن است شفاهی باشد. دادگاه با توجه به اصول و قوانین موجد حق و قواعد مربوط به ایرادات باید تا حد امکان سعی کند اختلافات طرفین را از طریق سازش حل و فصل نماید در غیر این صورت حکم صادر می‌کند.

ماده ۴- رسیدگی در دادگاه‌های سیار باید با حضور طرفین انجام گیرد. ایراد تا قبل از صدور حکم نیز پذیرفته می‌شود. تجدیدنظر در احکام این دادگاه‌ها در مواردی که قابل تجدیدنظر است، وفق مقررات مربوط انجام می‌یابد.

ماده ۵- در هر مورد چنانچه دادگاه تحقیقاتی را از مقامات و اشخاص حقیقی یا حقوقی در حوزه دادگاه سیار لازم بداند می‌تواند تحقیقات لازم را انجام دهد و یا به اقتضاء مورد از نزدیکترین دادگاه حقوقی و یا دادسرا و یا دیگر ضابطان دادگستری انجام تحقیقات را خواستار شود و مقامات مذکور موظف‌اند در اسرع وقت دستور دادگاه سیار را انجام دهند.

ماده ۶- قاضی دادگاه سیار به هر وسیله مطمئنی که ممکن باشد اشخاص را دعوت و احضار خواهد نمود به طوری که برای قاضی علم حاصل شود که احضار شونده از دعوت دادگاه مطلع شده است.

ماده ۷- دادگاه می‌تواند جهت صلح و سازش، تحقیقات و یا ابلاغ و احضار از افراد معتمد محل یا نهادها و دستگاه‌ها و یا شوراهای اسلامی محل استفاده نماید.

ماده ۸- مدت توقف دادگاه سیار در هر محل تا یک ماه است. در صورتی که رئیس این دادگاه برای اتمام کارهای موجود در محل، توقف بیشتری را لازم بداند، می‌تواند علاوه بر مدت مقرر تا یک ماه دیگر توقف نماید.

ماده ۹- قبول دادخواست و یا شکایت در پانزده روز اول استقرار دادگاه در محل به عمل می‌آید. پس از این مدت، قبول دادخواست یا شکایت برای باقیمانده دوره دادگاه سیار منوط به نظر رئیس دادگاه است. در هر حال رئیس دادگاه باید ترتیبی اتخاذ کند که رسیدگی به تمامی دعاوی مطروحه، در مدت استقرار دادگاه در محل، خاتمه یابد.

تبصره - چنانچه با توجه به تلاش دادگاه سیار رسیدگی به دعاوی مطروحه در مدت مقرر خاتمه نیافت پرونده را جهت ادامه رسیدگی به دادگاه صالح محل ارجاع و دادگاه مزبور

طبق مقررات عمل نماید.

ماده ۱۰- به دعاوی طرح شده در دادگاه سیار هیچ‌گونه هزینه دادرسی و هزینه دفتر و هر هزینه دیگری که برای رسیدگی و صدور حکم و اجرای آن در قوانین مقرر است تعلق نخواهد گرفت و هرگاه رونوشت گواهی شده اسناد مربوط به دعوی مطروحه لازم باشد، قاضی آن را گواهی خواهد کرد.

ماده ۱۱- اجرای احکام به دستور قاضی دادگاه سیار و تحت نظارت وی انجام می‌یابد.
ماده ۱۲- در امور مدنی کسانی که در محاکم صالح اقامه دعوی نموده‌اند، حق ندارند همان دعوی را در دادگاه سیار طرح نمایند، مگر اینکه قبل از صدور حکم، دعوی خود را مسترد دارند و هم چنین کسانی که در دادگاه سیار طرح دعوی نموده‌اند، حق ندارند همان دعوی را قبل از استرداد در دادگاه دیگر طرح نمایند. در امور کیفری مرجعی که مشغول رسیدگی است به رسیدگی خود ادامه می‌دهد و دادگاه سیار صلاحیت رسیدگی به اینگونه دعاوی را ندارد.

ماده ۱۳- قاضی دادگاه سیار از میان قضات شاغل انتخاب می‌شود. شورای عالی قضایی می‌تواند از افراد غیرشاغل هم که واجد شرایط علمی و عملی قضاء مقرر در قانون شرایط استخدام قضات مصوب ۶۱/۲/۱۴ می‌باشند، دعوت و به امر قضاء موقتاً منصوب نماید.

ماده ۱۴- حق الزحمه روزانه قضاتی که موقتاً منصوب می‌شوند ۵/۰۰۰ ریال و نیز حق مأموریت روزانه قضات شاغل ۳/۰۰۰ ریال خواهد بود.

ماده ۱۵- علاوه بر حقوق و حق مأموریت مذکور در ماده ۱۴ به کلیه قضات دادگاه‌های سیار هزینه ایاب و ذهاب پرداخت می‌شود. به کارمندان اداری دادگاه سیار نیز هزینه سفر و سایر مزایای قانونی تأدیه می‌شود.

ماده ۱۶- به تخلفات انتظامی کلیه قضات سیار در دادگاه انتظامی قضات رسیدگی می‌شود.

ماده ۱۷- فرمانداران و بخشداران موظف‌اند در تهیه محل دادگاه و محل اقامت قضات و کارمندان همکاری لازم به عمل آورند.

ماده ۱۸- از تاریخ تصویب این قانون، قانون تشکیل دادگاه‌های سیار مورخ ۱۳۳۷/۱۱/۲۳ لغو می‌شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هجده ماده و یک تبصره در جلسه روز یکشنبه دهم اسفند ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۷۸۴۸

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۷۰-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۴ و پیرو نامه شماره ۷۳۸۵ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۳؛ «لایحه تشکیل دادگاه‌های سیار» که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۱۲/۱۰ با اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت فقهاء اشکال شورای نگهبان در بند ۲ نامه ۷۳۸۵ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۳ از این جهت که حق طرح دعوا در یک دادگاه صالح را متوقف بر استرداد دعوا از دادگاهی که دعوا قبلاً در آن طرح شده نموده است به حال خود باقی است.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۹۱۲-ق

تاریخ: ۶۶/۶/۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۸۴۸ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۱ دولت در خصوص لایحه تشکیل دادگاه‌های سیار که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۶/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- شورای عالی قضایی می‌تواند برای رسیدگی به دعاوی مدنی و کیفری ساکنان هر محلی که از مرکز حوزه‌های قضایی دور است با اعلان قبلی به طریق مقتضی دادگاه سیار تشکیل دهد.

ماده ۲- صلاحیت دادگاه‌های سیار به قرار ذیل است:

۱- رسیدگی به دعاوی که در صلاحیت دادگاه حقوقی دو است.

۲- رسیدگی به دعاوی که در صلاحیت دادگاه کیفری دو است.

۳- بندهای ۳، ۵ و ۶ از قانون حدود صلاحیت دادسراها و دادگاه‌های انقلاب مصوب ۱۳۶۲/۲/۱۱.

ماده ۳- در دعاوی مدنی اقامه دعوی ممکن است شفاهی باشد. دادگاه با توجه به اصول و قوانین موجد حق و قواعد مربوط به ایرادات باید تا حد امکان سعی کند اختلافات طرفین را از طریق سازش حل و فصل نماید در غیر این صورت حکم صادر می‌کند.

ماده ۴- رسیدگی در دادگاه‌های سیار باید با حضور طرفین انجام گیرد. ایراد تا قبل از صدور حکم نیز پذیرفته می‌شود. تجدیدنظر در احکام این دادگاه‌ها در مواردی که قابل تجدیدنظر است، وفق مقررات مربوط انجام می‌یابد.

ماده ۵- در هر مورد چنانچه دادگاه تحقیقاتی را از مقامات و اشخاص حقیقی یا حقوقی در حوزه دادگاه سیار لازم بداند می‌تواند تحقیقات لازم را انجام دهد و یا به اقتضاء مورد از نزدیکترین دادگاه حقوقی و یا دادسرا و یا دیگر ضابطان دادگستری انجام تحقیقات را خواستار شود و مقامات مذکور موظف‌اند در اسرع وقت دستور دادگاه سیار را انجام دهند.

ماده ۶- قاضی دادگاه سیار به هر وسیله مطمئنی که ممکن باشد اشخاص را دعوت و احضار خواهد نمود به طوری که برای قاضی علم حاصل شود که احضار شونده از دعوت دادگاه مطلع شده است.

ماده ۷- دادگاه می‌تواند جهت صلح و سازش، تحقیقات و یا ابلاغ و احضار از افراد معتمد محل یا نهادها و دستگاه‌ها و یا شوراهای اسلامی محل استفاده نماید.

ماده ۸- مدت توقف دادگاه سیار در هر محل تا یک ماه است. در صورتی که رئیس این دادگاه برای اتمام کارهای موجود در محل، توقف بیشتری را لازم بداند، می‌تواند علاوه

بر مدت مقرر تا يك ماه ديگر توقف نمايد.

ماده ۹- قبول دادخواست و يا شكايت در پانزده روز اول استقرار دادگاه در محل به عمل مي آيد. پس از اين مدت، قبول دادخواست يا شكايت براي باقيمانده دوره دادگاه سيار منوط به نظر رئيس دادگاه است. در هر حال رئيس دادگاه بايد ترتيبی اتخاذ كند كه رسيدگی به تمامی دعاوی مطروحه، در مدت استقرار دادگاه در محل، خاتمه يابد. تبصره - چنانچه با توجه به تلاش دادگاه سيار رسيدگی به دعاوی مطروحه در مدت مقرر خاتمه نيافت پرونده را جهت ادامه رسيدگی به دادگاه صالح محل ارجاع و دادگاه مزبور طبق مقررات عمل نمايد.

ماده ۱۰- به دعاوی طرح شده در دادگاه سيار هيچگونه هزينه دادرسی و هزينه دفتر و هر هزينه ديگری كه براي رسيدگی و صدور حكم و اجرای آن در قوانين مقرر است تعلق نخواهد گرفت و هرگاه رونوشت گواهی شده اسناد مربوط به دعوی مطروحه لازم باشد، قاضی آن را گواهی خواهد كرد.

ماده ۱۱- اجرای احكام به دستور قاضی دادگاه سيار و تحت نظارت وی انجام مي يابد. ماده ۱۲- در امور مدنی کسانی كه در محاكم صالح اقامه دعوی نموده اند، دادگاه سيار صلاحيت رسيدگی به همان دعوی را ندارد، مگر اينكه قبل از صدور حكم، شكای دعوی خود را از آن محكمه مسترد نموده باشد و هم چنين کسانی كه در دادگاه سيار طرح دعوی نموده اند، محاكم صالح صلاحيت رسيدگی به دعاوی كه قبلاً در دادگاه سيار مطرح شده است را قبل از استرداد نخواهد داشت.

در امور كیفری مرجعی كه مشغول رسيدگی است به رسيدگی خود ادامه مي دهد و دادگاه سيار صلاحيت رسيدگی به اينگونه دعاوی را ندارد.

ماده ۱۳- قاضی دادگاه سيار از میان قضات شاغل انتخاب مي شود. شورای عالی قضایی می تواند از افراد غير شاغل هم كه واجد شرايط علمی و عملی قضاء مقرر در قانون شرايط استخدام قضات منصوب ۶۱/۲/۱۴ می باشند، دعوت و به امر قضاء موقتاً منصوب نمايد.

ماده ۱۴- حق الزحمه روزانه قضاتی كه موقتاً منصوب می شوند ۵/۰۰۰ ريال و نیز حق مأموریت روزانه قضات شاغل ۳/۰۰۰ ريال خواهد بود.

ماده ۱۵- علاوه بر حقوق و حق مأموریت مذکور در ماده ۱۴ به كلييه قضات دادگاه های

سیار هزینه ایاب و ذهاب پرداخت می شود. به کارمندان اداری دادگاه سیار نیز هزینه سفر و سایر مزایای قانونی تأدیه می شود.

ماده ۱۶- به تخلفات انتظامی کلیه قضات سیار در دادگاه انتظامی قضات رسیدگی می شود.

ماده ۱۷- فرمانداران و بخشداران موظف اند در تهیه محل دادگاه و محل اقامت قضات و کارمندان همکاری لازم به عمل آورند.

ماده ۱۸- از تاریخ تصویب این قانون، قانون تشکیل دادگاه های سیار مورخ ۱۳۳۷/۱۱/۲۳ لغو می شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هجده ماده و یک تبصره در جلسه روز یکشنبه یکم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۰۷۸

تاریخ: ۱۳۶۶/۶/۱۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۹۱۲-ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۴؛ «لایحه تشکیل دادگاه های سیار»^(۱)

که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۶/۱ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و با اکثریت آرا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح فروش خدمات مشاوره‌ای کامپیوتری، فنی و انتشاراتی و
برگزاری دوره‌های تخصصی از متقاضیان با قانون اساسی

شماره: ۲۵۹۱-ق

تاریخ: ۶۵/۱۰/۴

طرح فروش خدمات مشاوره‌ای کامپیوتری، فنی و انتشاراتی و برگزاری دوره‌های تخصصی از متقاضیان که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۵/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی موظف‌اند درآمد حاصل از فروش خدمات با احتساب هزینه‌های مربوطه جهت انجام خدمات کامپیوتری، فنی، کارشناسی انتشاراتی و نشریات تخصصی و برگزاری دوره‌های تخصصی را از متقاضیان اخذ و به حساب درآمد عمومی واریز نمایند.

تبصره ۱- همه ساله اعتباری معادل ۵۰ درصد مجموع درآمدهای هر دستگاه از این بابت در قانون بودجه در ردیف مربوطه همان دستگاه تحت عنوان درآمد حاصل از فروش خدمات با احتساب هزینه‌های مربوط به عنوان «کمک» منظور و مصرف آن منحصرأ تابع آیین‌نامه‌ای خواهد بود که حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط وزارتخانه‌های برنامه و بودجه و امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- ارائه خدمات موضوع این قانون نبایستی در انجام وظایف اصلی دستگاه خللی وارد آورد.

تبصره ۳- ایجاد واحد سازمانی و پست سازمانی جدید به منظور ارائه خدمات مصرحه

در این قانون ممنوع است.

تبصره ۴- شرکتهای دولتی مشمول این قانون نبوده و تابع قوانین خاص مربوط به خود هستند.

تبصره ۵- آموزش کارگران در کلیه سطوح از شمول این قانون مستثنی بوده و تابع قوانین و مقررات خاص خود می باشد.

تبصره ۶- کارهای ارجاعی از طرف وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی در مورد خدمات مذکور در اولویت قرار دارد.

طرح قانونی مشتمل بر ماده واحده و شش تبصره در جلسه روز سه شنبه دوم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۴۳۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۰/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۵۹۳- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۴؛ «طرح قانونی فروش خدمات کامپیوتری، فنی و انتشاراتی و برگزاری دوره های تخصصی» مصوب ۱۳۶۵/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می شود:

تبصره ۱ از لحاظ اینکه بر حسب مفهوم بودجه سالانه باید همه ساله کل دخل و خرج از جانب دولت بررسی و درآمدها بر حسب نیازها و ضرورتها بر مصارف و موارد توزیع شود. اختصاص درآمد خاص به مورد خاص با مفهوم بودجه و در نتیجه با اصل ۵۲ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۶۷-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۱۴

عطف به نامه شماره ۷۴۳۹ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۱ طرح فروش خدمات کامپیوتری، فنی و انتشاراتی و برگزاری دوره‌های تخصصی که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱۲/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی موظف‌اند درآمد حاصل از فروش خدمات با احتساب هزینه‌های مربوطه جهت انجام خدمات کامپیوتری، فنی و کارشناسی انتشاراتی و نشریات تخصصی و برگزاری دوره‌های تخصصی را از متقاضیان اخذ و به حساب درآمد عمومی واریز نمایند.

تبصره ۱- آیین‌نامه اجرایی این ماده واحده حداکثر ظرف ۳ ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط وزارت برنامه و بودجه و وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- ارائه خدمات موضوع این قانون نبایستی در انجام وظایف اصلی دستگاه خللی وارد آورد.

تبصره ۳- ایجاد واحد سازمانی و پست سازمانی جدید به منظور ارائه خدمات مصرحه در این قانون ممنوع است.

تبصره ۴- شرکتهای دولتی مشمول این قانون نبوده و تابع قوانین خاص مربوط به خود هستند.

تبصره ۵- آموزش کارگران در کلیه سطوح از شمول این قانون مستثنی بوده و تابع قوانین و مقررات خاص خود می‌باشد.

تبصره ۶- کارهای ارجاعی از طرف وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در مورد خدمات مذکور در اولویت قرار دارد.

طرح قانونی مشتمل بر ماده واحده و شش تبصره در جلسه روز یکشنبه دهم اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۸۴۵

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۶۷- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۴؛ «طرح قانونی فروش خدمات کامپیوتری، فنی، انتشاراتی و برگزاری دوره‌های تخصصی»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۱۲/۱۰ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و با توجه به رفع ایراد شورا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با موازین شرع و قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن

شماره: ۲۵۹۴-ق

تاریخ ۶۵/۱۰/۴

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۳۱۸۴ مورخ ۱۳۶۴/۷/۱۴ دولت در خصوص اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۹/۳۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

- ماده ۱- به منظور تحقق اهداف زیر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تشکیل می گردد:
- ۱- رشد فضائل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی.
 - ۲- استقلال فرهنگی و مصونیت جامعه از نفوذ فرهنگ اجانب.
 - ۳- اعتلای آگاهی های عمومی در زمینه های مختلف و شکوفایی استعدادها و روحیه تحقیق، تنبّع، و ابتکار در جامعه.
 - ۴- رواج فرهنگ و هنر اسلامی.
 - ۵- آگاهی جهانیان نسبت به مبانی و مظاهر و اهداف انقلاب اسلامی.
 - ۶- گسترش مناسبات فرهنگی با ملل و اقوام مختلف به خصوص مسلمانان و مستضعفان جهان.
 - ۷- فراهم آمدن زمینه های وحدت میان مسلمین.
- ماده ۲- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که مسؤول اجرای سیاست های رسمی نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه فرهنگ عمومی است وظایف اساسی زیر را در تحقق مفاد ماده ۱ عهده دار می باشد:

- ۱- شناساندن مبانی، مظاهر، اهداف انقلاب اسلامی به جهانیان با بهره گیری از وسائل و امکانات هنری، سمعی و بصری، کتب، نشریات و برگزاری گردهمایی های فرهنگی و

سایر اقدامات لازم در داخل و خارج از کشور با همکاری وزارت امور خارجه و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط.

تبصره ۱- فعالیتهای خارج از کشور وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بایستی هماهنگ با وزارت امور خارجه طبق شرح وظیفه مصوب وزارت مزبور صورت پذیرد.

تبصره ۲- دستگاه‌های فرهنگی و تبلیغی دیگر می‌توانند هماهنگ با وزارت ارشاد اسلامی در خارج از کشور به فعالیت بپردازند.

۲- مطالعه و تحقیق در زمینه تبلیغات رسانه‌های جهانی و کشف روشهای مورد عمل آنها و اتخاذ شیوه‌های مناسب مقابله با آن در صورت لزوم.

۳- گردآوری و طبقه‌بندی کلیه مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی از قبیل فیلم، کتاب، تصویر و سایر انتشارات مربوط به جمهوری اسلامی ایران و نشر موارد لازم.

۴- تمرکز و بررسی اخبار و اطلاعات مربوط به پیشرفت برنامه‌ها و فعالیتهای دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی به منظور انتشار آنها.

۵- اجرای قوانین مربوط به مطبوعات و نشریات و تعیین ضوابط و مقررات مربوطه و تمرکز، توزیع و نشر انواع آگهی‌های دولتی و اجرای آن در داخل و خارج کشور.

۶- انعقاد قرارداد در زمینه مبادلات فرهنگی، هنری، سینمایی، جهانگردی، خبری، مطبوعاتی و شرکت در جلسات سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در موارد مربوطه با همکاری و هماهنگی وزارت امور خارجه با رعایت قانون اساسی.

۷- ایجاد، توسعه و اداره کلیه امور نمایندگی‌های فرهنگی ایران در خارج و تعیین نمایندگان فرهنگی و مطبوعاتی و نظارت کامل بر اجرای وظایفی که به عهده آنان نهاده می‌شود.

۸- انجام همکاری‌های فرهنگی و ارشادی با مراکز اسلامی و فرهنگی سایر کشورها به منظور اشاعه فرهنگ اسلامی.

۹- اداره امور حج و اوقاف و امور خیریه در چهارچوب قوانین حج و اوقاف و امور خیریه.

۱۰- گردآوری خبرها، گزارش‌ها، مقالات و عکسهای مربوط به ایران و کشورهای جهان و توزیع آن بین رسانه‌های گروهی کشور و همچنین پخش و انعکاس رویدادهای مختلف کشور و منطقه در زمینه پیشرفت و تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، ورزشی بین وسائل ارتباط جمعی کشورهای جهان.

۱۱- ایجاد و توسعه و بهره‌برداری از تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی از هر نوع که

مناسب باشد و همچنین تأمین وسائل لازم برای مسافرتهاى فردى، جمعى جهانگردان ایرانى و خارجى در داخل کشور اعم از زمينى، هوايى و دريائى و تأمین خدمات جهانگردى و اقدامات لازم برای ارائه پيشرفتهای مملکتى و شناساندن تحولات فرهنگى و تمدن و جاذبه‌هاى جهانگردى ایران.

۱۲- تقويت روح تحقيق، تتبع و ابتکار در تمام زمينه‌هاى فرهنگى و هنر اسلامى و ایرانى از طريق تشويق و حمايت نويسندگان، شعراء، ادبا، هنرمندان و معرفى و بزرگداشت علما، عرفاً و شخصيتهاى فرهنگى جهان اسلام و توليد و نشر آثار مربوط به آنان و همچنين پرورش استعدادها و ذوق فرهنگى و هنرى افراد.

۱۳- تعيين ضوابط اعطای جوائز در زمينه‌هاى فرهنگى و هنرى در چهارچوب آيين‌نامه‌هاى مربوط.

۱۴- ايجاد و توسعه و تجهيز و اداره کتابخانه‌هاى عمومى و تأسيسات فرهنگى، هنرى و سينمايى در سراسر کشور.

۱۵- صدور اجازه تأسيس، انحلال و نظارت بر فعاليت مؤسسات خبرى و نمايندگى‌هاى خبرگزاري‌ها و رسانه‌هاى خارجى و صدور اجازه فعاليت برای خبرنگاران خارجى و داخلى در کشور طبق مقررات مربوطه.

۱۶- صدور اجازه تأسيس، انحلال و نظارت بر نحوه کار و فعاليت کانون‌هاى تبليغاتى، چاپخانه‌ها و مؤسسات تکثير و مؤسسات وابسته به صنعت چاپ و نظارت بر کيفيت و محتواى آگهى‌ها و کارهاى چاپى.

۱۷- صدور اجازه تأسيس، توسعه يا انحلال مؤسسات آزاد آموزشهاى هنرى و فرهنگى و سينمايى و نيز انجمن‌هاى فرهنگى و هنرى و تصويب آيين‌نامه‌هاى مربوط و نظارت بر اجراى آنها.

۱۸- برنامه‌ريزى در جهت ايجاد و اصلاح ويا تکميل تأسيسات جهانگردى از طريق سرمايه‌گذارى مستقيم و يا اعطای وام به بخش خصوصى و يا مشارکت با آنها و يا با سازمان‌هاى دولتى و شهردارى‌ها و صدور اجازه و نيز نظارت در تأسيس و اداره واحدهاى اقامتى و پذيرايى و دفاتر خدمات مسافرتى و جهانگردى و سياحت و زيارت فعاليت دارند و درجه‌بندى و نرخ‌گذارى اين تأسيسات با همکارى سازمان‌هاى ذيربط.

۱۹- نظارت بر فعاليت‌هاى فرهنگى، هنرى، تبليغاتى اقليت‌هاى دينى و مذهبى شناخته شده در قانون اساسى.

- ۲۰- صدور اجازه ورود و خروج آثار سمعی و بصری، آثار هنری، مطبوعات و نشریات و کلیه مواد تبلیغی و فرهنگی.
- ۲۱- تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ها و ضوابط ناظر بر تشکیل جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های فرهنگی، هنری و مسابقات سینمایی و ادبی در داخل و خارج کشور.
- ۲۲- صدور اجازه تأسیس یا انحلال مراکز، مؤسسات و مجامع فرهنگی، مطبوعاتی، خبری، هنری، سینمایی، سمعی و بصری و مؤسسات انتشاراتی و تبلیغاتی در کشور و نظارت بر فعالیتهای آنها و همچنین ناشرین و کتاب‌فروشان در چهارچوب ضوابط و مقررات مربوط.
- ۲۳- هدایت و حمایت از فعالیت مراکز و مؤسسات فیلم‌سازی، سناریونویسی، سینماها، کانون‌ها و مراکز نمایش فیلم، عکاسخانه‌ها و تولیدکنندگان نوار سمعی و بصری و صدور اجازه تأسیس و یا انحلال اینگونه واحدها و نظارت بر آنها در چهارچوب ضوابط و مقررات مربوط.
- ۲۴- نظارت بر فعالیتهای فرهنگی، هنری، تبلیغاتی خارجیان مقیم ایران با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط.
- ۲۵- تحقق درباره اثرات و سائل ارتباط جمعی و سنجش میزان تأثیر برنامه‌ها و فعالیتهای گفتاری، تصویری، مطبوعاتی و خبری و متون چاپ شده در افکار عمومی با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط.
- ۲۶- انجام مطالعات و تحقیقات لازم پیرامون مسائل و مبانی فرهنگ عمومی، هنر، سینما، تئاتر و دیگر زمینه‌های فرهنگی و هنری مربوط به منظور استفاده از نتایج حاصل در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و هنری دیگر امور مربوط و نهایتاً بهبود کیفی و کمی امور محوله.
- ۲۷- برنامه‌ریزی فرهنگی و تبلیغی در جهت همکاری بیشتر مردم با دولت و بررسی پیرامون اثرات برنامه‌ها و فعالیتهای دولت بر افکار عمومی و ارائه آن به هیأت وزیران.
- ۲۸- ایجاد زمینه‌های گسترش فرهنگ انقلاب اسلامی و اشاعه زبان فارسی در کشورهای مختلف جهان با همکاری وزارت امور خارجه و وزارت فرهنگ و آموزش عالی.
- ۲۹- تنظیم سیاستهای کلی فرهنگی، هنری، سینمایی کشور و ارائه آنها به مجلس شورای اسلامی جهت تصویب با رعایت اصل ۷۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.^(۱)

۱. اصل هفتاد و چهارم: لوایح قانونی پس از تصویب هیأت وزیران به مجلس تقدیم می‌شود و طرح‌های قانونی به پیشنهاد حداقل پانزده نفر از نمایندگان، در مجلس شورای اسلامی قابل طرح است.

۳۰- تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی لازم به منظور آموزش افراد مجرب در رشته‌های مختلف فرهنگ، هنر، ارشاد و جهانگردی و امور مربوط دیگر بر حسب مورد با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط.

تبصره - اعمال این بند نباید با ضوابط و مقررات آموزشی کشور مغایر باشد.
ماده ۳- از تاریخ تصویب این قانون وزارت ارشاد اسلامی به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تغییر نام می‌یابد.

تبصره ۱- سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی عبارتند از:

۱- سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران.

۲- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه.

۳- سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی.

۴- سازمان چاپخانه و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

۵- مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی که از این تاریخ به صورت یک سازمان درآمد و اساسنامه آن را وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رساند.

تبصره ۲- هرگونه تغییر، اصلاح و الحاقی که در اساسنامه‌های سازمان‌ها و دستگاه‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی لازم شود، به پیشنهاد مجمع عمومی یا شورای عالی ذی‌ربط و تأیید هیأت وزیران خواهد بود.

تبصره ۳- مرکز مدارک علمی انقلاب اسلامی مندرج در تبصره ۶ قانون تعیین تکلیف کتب صادره‌ای مصوب سی و یکم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه مجلس شورای اسلامی به مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی اصلاح می‌گردد.

ماده ۴- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است پس از تصویب این قانون ظرف شش ماه تشکیلات تفصیلی وزارت متبوع را تهیه و به تأیید مراجع قانونی ذی‌صلاح برساند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهار ماده و شش تبصره در جلسه روز یکشنبه سی ام آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۴۴۲

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۰/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۵۹۴-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۴؛ «لایحه اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی» مصوب ۱۳۶۵/۹/۳۰ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می شود:

۱- اطلاق تبصره ۲ بند ۱ ماده ۲ نسبت به دستگاه های تبلیغاتی و فرهنگی غیردولتی مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی است.

۲- در بند ۱۴ ماده ۲ اطلاق کتابخانه عمومی در مورد کتابخانه های عمومی شخصی و وقفی که متولی منصوص دارد شرعی نیست.

۳- در بندهای ۱۵، ۱۶، ۱۷ و ۲۳ در صورتی که انحلال با حقوق مکتسبه اشخاص مرتبط باشد و به رسیدگی قضایی نیاز داشته باشد مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی است.

۴- در بندهای ۱۶ و ۱۷ ماده ۲ اعطای اختیار صدور اجازه تأسیس و... بدون ضابطه قانونی مغایر با قانون اساسی است.

۵- اطلاق بند ۲۰ نسبت به موارد غیرمشکوک شرعی نیست.

لازم به تذکر است در مواردی که ضوابطی احاله شده که قوانین یا آیین نامه مربوط به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان نرسیده است تأیید این لایحه مفهوم تأیید آن قوانین و آیین نامه ها را نخواهد داشت و نیز در ماده ۴ کلمه «متبوع» به نظر می رسد اشتباه است کلمه مناسبی به جای آن گذارده شود.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۷۵-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۱۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۴۴۲ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۶ لایحه اهداف و وظایف وزارت

فرهنگ و ارشاد اسلامی که مجدداً در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

- ماده ۱- به منظور تحقق اهداف زیر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تشکیل می گردد:
 - ۱- رشد فضائل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی.
 - ۲- استقلال فرهنگی و مصونیت جامعه از نفوذ فرهنگ اجانب.
 - ۳- اعتلای آگاهی های عمومی در زمینه های مختلف و شکوفایی استعدادها و روحیه تحقیق، تتبع و ابتکار در جامعه.
 - ۴- رواج فرهنگ و هنر اسلامی.
 - ۵- آگاهی جهانیان نسبت به مبانی و مظاهر و اهداف انقلاب اسلامی.
 - ۶- گسترش مناسبات فرهنگی با ملل و اقوام مختلف به خصوص مسلمانان و مستضعفان جهان.
 - ۷- فراهم آمدن زمینه های وحدت میان مسلمین.
- ماده ۲- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که مسؤول اجرای سیاستهای رسمی نظام جمهوری اسلامی ایران در زمینه فرهنگ عمومی است وظایف اساسی زیر را در تحقق مفاد ماده ۱ عهده دار می باشد:
 - ۱- شناساندن مبانی، مظاهر، اهداف انقلاب اسلامی به جهانیان با بهره گیری از وسائل و امکانات هنری، سمعی و بصری، کتب، نشریات و برگزاری گردهمایی های فرهنگی و سایر اقدامات لازم در داخل و خارج از کشور با همکاری وزارت امور خارجه و سایر دستگاه های ذی ربط.
 - تبصره ۱- فعالیتهای خارج از کشور وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بایستی هماهنگ با وزارت امور خارجه طبق شرح وظیفه مصوب وزارت مزبور صورت پذیرد.
 - تبصره ۲- دستگاه های فرهنگی و تبلیغی دولتی و همچنین دستگاه هایی که از امکانات و

کمک دولت استفاده می‌کنند به شرط هماهنگی با وزارت ارشاد اسلامی می‌توانند در خارج از کشور به فعالیت بپردازند.

۲- مطالعه و تحقیق در زمینه تبلیغات رسانه‌های جهانی و کشف روشهای مورد عمل آنها و اتخاذ شیوه‌های مناسب مقابله با آن در صورت لزوم.

۳- گردآوری و طبقه‌بندی کلیه مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی از قبیل فیلم، کتاب، تصویر و سایر انتشارات مربوط به جمهوری اسلامی ایران و نشر موارد لازم.

۴- تمرکز و بررسی اخبار و اطلاعات مربوط به پیشرفت برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی به منظور انتشار آنها.

۵- اجرای قوانین مربوط به مطبوعات و نشریات و تعیین ضوابط و مقررات مربوطه و تمرکز، توزیع و نشر انواع آگهی‌های دولتی و اجرای آن در داخل و خارج کشور.

۶- انعقاد قرارداد در زمینه مبادلات فرهنگی، هنری، سینمایی، جهانگردی، خبری، مطبوعاتی و شرکت در جلسات سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در موارد مربوطه با همکاری و هماهنگی وزارت امور خارجه با رعایت قانون اساسی.

۷- ایجاد، توسعه و اداره کلیه امور نمایندگی‌های فرهنگی ایران در خارج و تعیین نمایندگان فرهنگی و مطبوعاتی و نظارت کامل بر اجرای وظایفی که به عهده آنان نهاده می‌شود.

۸- انجام همکاری‌های فرهنگی و ارشادی با مراکز اسلامی و فرهنگی سایر کشورها به منظور اشاعه فرهنگ اسلامی.

۹- اداره امور حج و اوقاف و امور خیریه در چهارچوب قوانین حج و اوقاف و امور خیریه.

۱۰- گردآوری خبرها، گزارش‌ها، مقالات و عکسهای مربوط به ایران و کشورهای جهان و توزیع آن بین رسانه‌های گروهی کشور و همچنین پخش و انعکاس رویدادهای مختلف کشور و منطقه در زمینه پیشرفت و تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، ورزشی بین وسائل ارتباط جمعی کشورهای جهان.

۱۱- ایجاد و توسعه و بهره‌برداری از تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی از هر نوع که مناسب باشد و همچنین تأمین وسائل لازم برای مسافرتها فردی، جمعی جهانگردان ایرانی و خارجی در داخل کشور اعم از زمینی، هوایی و دریایی و تأمین خدمات جهانگردی و اقدامات لازم برای ارائه پیشرفتهای مملکتی و شناساندن تحولات

فرهنگی و تمدن و جاذبه‌های جهانگردی ایران.

۱۲- تقویت روح تحقیق، تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های فرهنگی و هنر اسلامی و ایرانی از طریق تشویق و حمایت نویسندگان، شعرا، ادبا، هنرمندان و معرفی و بزرگداشت علما، عرفا و شخصیت‌های فرهنگی جهان اسلام و تولید و نشر آثار مربوط به آنان و همچنین پرورش استعدادها و ذوق فرهنگی و هنری افراد.

۱۳- تعیین ضوابط اعطای جوایز در زمینه‌های فرهنگی و هنری در چهارچوب آیین‌نامه‌های مربوط.

۱۴- ایجاد و توسعه و تجهیز و اداره کتابخانه‌های عمومی و تأسیسات فرهنگی، هنری و سینمایی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سراسر کشور.

۱۵- صدور اجازه تأسیس، انحلال و نظارت بر فعالیت مؤسسات خبری و نمایندگی‌های خبرگزاری‌ها و رسانه‌های خارجی و صدور اجازه فعالیت برای خبرنگاران خارجی و داخلی در کشور طبق مقررات مربوطه.

۱۶- صدور اجازه تأسیس، انحلال و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های تبلیغاتی، چاپخانه‌ها و مؤسسات تکثیر و مؤسسات وابسته به صنعت چاپ و نظارت بر کیفیت و محتوای آگهی‌ها و کارهای چاپی طبق ضوابط و مقررات قانونی مربوطه.

۱۷- صدور اجازه تأسیس، توسعه یا انحلال مؤسسات آزاد آموزشهای هنری و فرهنگی و سینمایی و نیز انجمن‌های فرهنگی و هنری و تصویب آیین‌نامه‌های مربوط و نظارت بر اجرای آنها طبق ضوابط و مقررات قانونی مربوطه.

۱۸- برنامه‌ریزی در جهت ایجاد و اصلاح و تکمیل تأسیسات جهانگردی از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم و یا اعطای وام به بخش خصوصی و یا مشارکت با آنها و یا با سازمان‌های دولتی و شهرداری‌ها و صدور اجازه و نیز نظارت در تأسیس و اداره واحدهای اقامتی و پذیرایی و دفاتر خدمات مسافرتی و جهانگردی و سیاحت و زیارت فعالیت دارند و درجه‌بندی و نرخ‌گذاری این تأسیسات با همکاری سازمان‌های ذی‌ربط.

۱۹- نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی، هنری، تبلیغاتی اقلیت‌های دینی و مذهبی شناخته شده در قانون اساسی.

۲۰- صدور اجازه ورود و خروج آثار سمعی و بصری، آثار هنری، مطبوعات و نشریات و کلیه مواد تبلیغی و فرهنگی مشکوک که تعیین موارد مشکوک از غیر مشکوک طبق

آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۲۱- تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ها و ضوابط ناظر بر تشکیل جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های فرهنگی، هنری و مسابقات سینمایی و ادبی در داخل و خارج کشور.

۲۲- صدور اجازه تأسیس یا انحلال مراکز، مؤسسات و مجامع فرهنگی، مطبوعاتی، خبری، هنری، سینمایی، سمعی و بصری و مؤسسات انتشاراتی و تبلیغاتی در کشور و نظارت بر فعالیتهای آنها و همچنین ناشرین و کتاب‌فروشان در چهارچوب ضوابط و مقررات مربوط.

۲۳- هدایت و حمایت از فعالیت مراکز و مؤسسات فیلم‌سازی، سناریونویسی، سینماها، کانون‌ها و مراکز نمایش فیلم، عکاسخانه‌ها و تولیدکنندگان نوار سمعی و بصری و صدور اجازه تأسیس و یا انحلال اینگونه واحدها و نظارت بر آنها در چهارچوب ضوابط و مقررات مربوط.

۲۴- نظارت بر فعالیتهای فرهنگی، هنری، تبلیغاتی خارجیان مقیم ایران با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط.

۲۵- تحقیق درباره اثرات و سائل ارتباط جمعی و سنجش میزان تأثیر برنامه‌ها و فعالیتهای گفتاری، تصویری، مطبوعاتی و خبری و متون چاپ شده در افکار عمومی با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط.

۲۶- انجام مطالعات و تحقیقات لازم پیرامون مسائل و مبانی فرهنگ عمومی، هنر، سینما، تئاتر و دیگر زمینه‌های فرهنگی و هنری مربوط به منظور استفاده از نتایج حاصل در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و هنری دیگر امور مربوط و نهایتاً بهبود کیفی و کمی امور محوله.

۲۷- برنامه‌ریزی فرهنگی و تبلیغی در جهت همکاری بیشتر مردم با دولت و بررسی پیرامون اثرات برنامه‌ها و فعالیتهای دولت بر افکار عمومی و ارائه آن به هیأت وزیران.

۲۸- ایجاد زمینه‌های گسترش فرهنگ انقلاب اسلامی و اشاعه زبان فارسی در کشورهای مختلف جهان با همکاری وزارت امور خارجه و وزارت فرهنگ و آموزش عالی.

۲۹- تنظیم سیاستهای کلی فرهنگی، هنری، سینمایی کشور و ارائه آنها به مجلس شورای اسلامی جهت تصویب با رعایت اصل ۷۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

۳۰- تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی لازم به منظور آموزش افراد مجرب در رشته‌های مختلف فرهنگ، هنر، ارشاد و جهانگردی و امور مربوط دیگر بر حسب مورد با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط.

تبصره ۱- اعمال این بند نباید با ضوابط و مقررات آموزشی کشور مغایر باشد.
تبصره ۲- در هر یک از موارد ماده ۲ (بندهای ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۲ و ۲۳) در صورتی که انحلال هر مرکز، مؤسسه، مجمع، کانون، چاپخانه و یا انجمن به حقوق مکاتبه اشخاص مربوط باشد و افراد ذی‌نفع شاکی باشند انحلال منوط به حکم دادگاه صالح خواهد بود.
ماده ۳- از تاریخ تصویب این قانون وزارت ارشاد اسلامی به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تغییر نام می‌یابد.

تبصره ۱- سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی عبارتند از:

- ۱- سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه.
- ۳- سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی.
- ۴- سازمان چاپخانه و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ۵- مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی که از این تاریخ به صورت یک سازمان درآمد و اساسنامه آن را وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رساند.

تبصره ۲- هرگونه تغییر، اصلاح و الحاقی که در اساسنامه‌های سازمان‌ها و دستگاه‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی لازم شود، به پیشنهاد مجمع عمومی یا شورای عالی ذی‌ربط و تأیید هیأت وزیران خواهد بود.

تبصره ۳- مرکز مدارک علمی انقلاب اسلامی مندرج در تبصره ۶ قانون تعیین تکلیف کتب مصادره‌ای مصوب سی‌ویکم اردیبهشت‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه مجلس شورای اسلامی به مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی اصلاح می‌گردد.

ماده ۴- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است پس از تصویب این قانون ظرف شش‌ماه تشکیلات تفصیلی این وزارتخانه را تهیه و به تأیید مراجع قانونی ذی‌صلاح برساند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهار ماده و هفت تبصره در جلسه روز سه‌شنبه دوازدهم

اسفند ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۷۸۶۴

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۷۵-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۸؛ «لایحه اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی» که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و به نظر آقایان فقهاء اشکال مذکور در بند ۱ ماده ۲ لایحه فوق الذکر رفع نگردیده است.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۸۱۷۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۲/۲۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۷۵-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۸ و پیرو نامه شماره ۷۸۶۴ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۱؛ با توجه به نظر شریف حضرت امام خمینی^(۱) مدظله العالی «لایحه

۱. متن سؤال وزیر ارشاد اسلامی از محضر حضرت امام خمینی (ره):
پیشگاه مبارک رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیه الله العظمی امام خمینی مدظله العالی
با ادای احترام و عرض سلام

در لایحه اهداف و شرح وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که اخیراً به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است انجام فعالیتهای فرهنگی و تبلیغی در خارج، از سوی این وزارتخانه همانطور که تاکنون وجود داشته است مورد تصویب و تأکید قرار گرفته است و طی تبصره ای فعالیتهای فرهنگی و تبلیغی دیگر دستگاه ها در خارج به شرط هماهنگی

اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۲ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است به نظر اکثریت فقها مغایر با موازین شرعی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

بسم الله با این وزارتخانه مجاز به حساب آمده است.

شورای محترم نگهبان، این امور را مغایر موازین شرعی اعلام نموده است پس از تبادل نظر با مجلس و نماینده شورای نگهبان مطلب باین صورت اصلاح شده است که:

دستگاه‌های فرهنگی و تبلیغی دولتی یا کمک‌بگیر از دولت می‌توانند در صورت هماهنگی با وزارت ارشاد اسلامی در خارج فعالیت داشته باشند، که باز هم مورد قبول شورای محترم نگهبان قرار نگرفته است.

لازم است به استحضار برساند که در این باب نظرات صریح و مشخص از سوی حضرت امام مبنی بر اینکه وزیر ارشاد اسلامی هماهنگ‌کننده تبلیغات خارج کشور است وجود دارد و در جای دیگر وزارت ارشاد اسلامی، عهده‌دار تبلیغات خارج از کشور معرفی شده و شورای عالی تبلیغات موظف به هماهنگی کامل گردیده است.

برای حل مشکل، اعضای محترم کمیسیون ارشاد و هنر مجلس شورای اسلامی اخیراً نشستی با اعضای محترم شورای نگهبان داشته‌اند که در بیان وجه مخالفت بر لزوم آزادی در امر به معروف و نهی از منکر استناد شده است.

برادران، مجدداً به نظر مبارک حضرت امام در این باب استناد کرده‌اند حضرت آیه... آقای صافی به نقل جناب حجة الاسلام والسلمین آقای قربانی رئیس محترم کمیسیون ارشاد مجلس شورای اسلامی فرموده‌اند از حضرت امام سؤال شود تا معلوم گردد که آیا معظم‌له همچنان بر نظر گذشته باقی بوده و هماهنگی دستگاه‌ها با وزارت ارشاد اسلامی دولت را در امر فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی خارج از کشور را امری لازم و همیشگی می‌دانند یا خیر؟

اینک مطالب به استحضار می‌رسد تا هر چه را که نظر مبارک بر آن تعلق گیرد امر به ابلاغ فرمایند.

با عرض ارادت و احترام مجدد

سید محمد خاتمی

وزیر ارشاد اسلامی

- پاسخ امام به سؤال وزیر ارشاد اسلامی:

بسم الله الرحمن الرحيم

جناب آقای خاتمی

وزیر محترم ارشاد اسلامی

حضرت امام فرمودند: تبلیغاتی که با بودجه دولت و یا کسانی که با کمک دولت عهده‌دار آئند اختیارش با دولت جمهوری اسلامی و یا نماینده آن است و این به هیچ وجه خلاف شرع نیست، ولی دولت نمی‌تواند جلو تبلیغات افرادی که هیچ چشم‌داشتی از آن ندارند را بگیرد.

راقم سطور پس از سلام التماس دعا دارد.

احمد خمینی

مغایرت طرح محاسبات عمومی کشور با موازین شرعی و قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن

شماره: ۲۶۴۷-ق

تاریخ: ۶۵/۱۱/۶

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی محاسبات عمومی کشور که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۱۰/۳۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح (۱)

ماده ۱-...

ماده ۱۱- دریافت های دولت عبارت است از کلیه وجوهی که تحت عنوان درآمد عمومی و درآمد اختصاصی و درآمد شرکتهای دولتی و سایر منابع تأمین اعتبار و سپرده ها و هدایا و مانند اینها و سایر وجوهی که به موجب قانون باید در حسابهای خزانه داری کل متمرکز شود.

ماده ۱۲-...

ماده ۱۳- وجوه عمومی عبارت است از نقدینه های مربوط به وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و مؤسسات وابسته به سازمان های مذکور که متعلق حق افراد و مؤسسات خصوصی نیست و صرف نظر از نحوه و منشاء تحصیل آن منحصرأ برای مصارف عمومی به موجب قانون قابل دخل و تصرف می باشد.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۴۰۰ مورخ ۱۳۶۶/۶/۳۱.

تبصره ۱- وجوهی نظیر سپرده، وجه‌الضمان و نظائر آنها که به طور موقت در اختیار دستگاه‌های مذکور در این ماده قرار می‌گیرد و پس از انقضای مدت معین و یا حصول شرایط خاص قابل استرداد است مادام که در اختیار دستگاه‌های مزبور می‌باشد در حکم وجوه عمومی تلقی می‌شود.

تبصره ۲- اسناد و اوراق بهادار متعلق به سازمان‌های مذکور در این ماده نیز در حکم وجوه عمومی است.

ماده ۱۴-...

ماده ۳۹- وجوهی که از محل درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در بودجه کل کشور وصول می‌شود و همچنین درآمدهای شرکتهای دولتی به استثنای بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکت سهامی بیمه باید به حساب‌های خزانه که در بانک مرکزی ایران افتتاح می‌گردد تحویل شود.

خزانه مکلف است ترتیب لازم را بدهد که شرکتهای دولتی بتوانند در حدود بودجه مصوب از وجوه خود استفاده نمایند.

ماده ۴۰- نحوه عمل و روشهای اجرایی در مورد وصول درآمدهای وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و نمونه فرمهای مورد استفاده برای این منظور بر اساس دستورالعمل‌هایی خواهد بود که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

تبصره - شرکتهای دولتی به استثنای بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکتهای بیمه مکلف‌اند روشهای اجرایی وصول درآمدهای خود را به تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی برسانند.

ماده ۴۱- وجوهی که به وسیله وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی (به استثنای بانکها و شرکتهای بیمه و مؤسسات اعتباری) به عنوان سپرده و یا وجه‌الضمان و یا وثیقه و یا نظائر آنها دریافت می‌گردد باید به حسابهای مخصوصی که از طرف خزانه در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا شعب سایر بانکهای دولتی که از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نمایندگی داشته باشند افتتاح می‌گردد واریز شود وجوه واریز شده به حسابهای مذکور که بدون حق برداشت خواهد بود باید در آخر هر ماه به حساب مخصوص تمرکز وجوه سپرده در خزانه منتقل شود.

تبصره - وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی مکلف‌اند فهرست و مشخصات کامل سپرده‌هایی که در آخر شهریور ماه هر سال از تاریخ وصول آن گذشته و رد نشده باشد را به خزانه اعلام نمایند تا به حساب درآمد عمومی منظور شود. رد وجوه این قبیل سپرده‌ها، مطابق ماده ۴۹ این قانون قابل استرداد می‌باشد.

ماده ۴۲- کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی مکلف‌اند حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ اجرای این قانون کلیه وجوه سپرده‌هایی را که تا تاریخ مذکور دریافت گردیده و نسبت به رد آن به ذی‌نفع و یا انتقال آن به حساب خزانه اقدام نشده است به حساب تمرکز وجوه سپرده خزانه نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتقل و فهرست مشخصات کامل سپرده‌های مذکور را به خزانه اعلام نمایند. رد این قبیل سپرده‌ها بر طبق مفاد ماده ۴۹ این قانون به عمل خواهد آمد.

ماده ۴۳-...

ماده ۴۴- شرکتهای دولتی مکلف‌اند پس از تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت توسط مجامع عمومی مربوط حداکثر ظرف یک ماه ترتیب پرداخت مبالغ مالیات و همچنین سود سهام دولت را در وجه وزارت امور اقتصادی و دارایی بدهند.

تخلف از اجرای این ماده در حکم تصرف غیرمجاز در وجوه عمومی محسوب می‌شود.

تبصره - شرکتهای دولتی مکلف‌اند در صورتی که تا پایان شهریور ماه هر سال ترازنامه و حساب سود و زیان سال قبل آنها به تصویب مجامع عمومی مربوط نرسیده باشد، بر مبنای ارقام ترازنامه و حساب سود و زیانی که به حسابرس منتخب وزارت امور اقتصادی و دارایی ارائه داده‌اند مالیات متعلقه را طبق قوانین مالیاتی مربوط و یا معادل ۸۰ درصد مبلغی را که به عنوان مالیات دوره مالی مورد نظر در لایحه بودجه کل کشور برای آنها پیش‌بینی شده است به ترتیب مقرر در این ماده در وجه وزارت امور اقتصادی و دارایی به طور علی‌الحساب پرداخت نمایند.

ماده ۴۵-...

ماده ۴۷- در مواردی که برای تقسیط بدهی اشخاص به وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و با دادن مهلت به بدهکاران مزبور و نیز جریمه‌های نقدی ناشی از استنکاف و یا عدم پرداخت به موقع بدهی به موجب مقررات خاص و یا مقررات عمومی تعیین تکلیف نشده باشد نحوه عمل بر طبق آیین‌نامه‌ای است که توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی

تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به موقع اجرا گذارده می شود.

تبصره - چنانچه بدهی های موضوع این ماده از ارتکاب جرایم و یا تخلفاتی ناشی شده باشد استیفای طلب دولت از طریق تقسیط بدهی و یا دادن مهلت مانع از تعقیب قانونی متخلفین و یا مجرمین ذی ربط توسط دستگاه های اجرایی مربوط یا سایر مراجع ذی صلاح نخواهد بود.

ماده ۴۸- مطالبات وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی از اشخاصی که به موجب احکام و اسناد لازم الاجرا به مرحله قطعی رسید است بر طبق مقررات اجرایی مالیات های مستقیم قابل وصول خواهد بود.

ماده ۴۹- سپرده های قابل استرداد موضوع تبصره ماده ۴۱ و وجوهی که بدون مجوز و یا زاید بر میزان مقرر وصول شود اعم از اینکه منشاء این دریافت اضافی اشتباه پرداخت کننده یا مأمور وصول و یا عدم انطباق مبلغ وصولی با مورد باشد و یا اینکه تحقق اضافه دریافتی بر اثر رسیدگی دستگاه ذی ربط و یا مقامات قضایی حاصل شود باید از درآمد عمومی به ذی نفع رد شود.

تبصره ۱- در مورد اضافه دریافتی از صاحبان کالا به عنوان حقوق و عوارض گمرکی مقررات مربوط اجرا می شود.

تبصره ۲- به مطالبات اشخاص بابت اضافه پرداختی آنان خسارت تأخیر تأدیه تعلق نمی گیرد.

ماده ۵۰- ...

ماده ۵۷- منظور کردن اعتبار تحت عنوان (سری) در بودجه کل کشور جز در مورد وزارت اطلاعات و دستگاه های نظامی و انتظامی ممنوع است. اعتباراتی که تحت این عنوان برای دستگاه های نظامی و انتظامی مذکور، منظور و به تصویب می رسد با تأیید شورای عالی دفاع قابل مصرف می باشد و مصرف آن تابع مقررات مذکور در این قانون و سایر قوانین و مقررات نیست و فقط با صدور حواله از طرف وزیر مربوط پرداخت و با گواهی شورای عالی دفاع و یا مقامات مجاز از طرف آنها به هزینه قطعی منظور می گردد. گزارش این قبیل هزینه ها باید حداکثر ظرف شش ماه از طریق نخست وزیر به مجلس شورای اسلامی تقدیم شود.

ماده ۵۸- ...

ماده ۶۳- کلیه اعتبارات جاری و عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) منظور در قانون بودجه کل کشور تا آخر سال مالی قابل تعهد و پرداخت است و مانده وجوه اعتبارات مصرف نشده هر سال باید حداکثر تا پایان فروردین‌ماه سال بعد به خزانه برگشت داده شود. تعهداتی که تا آخر سال مالی مربوط با رعایت مقررات در حدود اعتبار مصوب ایجاد شده و پرداخت نشده باشد در سالهای بعد به شرح زیر قابل پرداخت خواهد بود:

۱- تعهدات مربوط به اعتبارات جاری از محل اعتبار خاصی که تحت عنوان (تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سالهای قبل) در بودجه سالهای بعد منظور می‌شود.

۲- تعهدات مربوط به سالهای ۱۳۵۲ به بعد طرحهای عمرانی پس از رسیدگی و تأیید مقامات مجاز دستگاه‌های اجرایی در زمان تأدیه تعهد از محل اعتباری که در سالهای بعد ضمن موافقتنامه طرحهای مربوط منظور می‌شود.

۳- تعهدات سنوات مذکور در بند (۲) در مورد طرحهایی که عملیات آنها خاتمه یافته و یا کلاً متوقف گردیده است پس از رسیدگی و تأیید مقامات مجاز دستگاه‌های اجرایی در زمان تأدیه تعهد و با موافقت وزارت برنامه و بودجه در قالب طرحی که اعتبار آن از محل برنامه مربوط و یا از محل ردیف خاصی که به همین منظور در بودجه سالهای بعد پیش‌بینی می‌شود.

تبصره ۱- بهای کالا یا خدمات موضوع قراردادهایی که در هر سال مالی برای تأمین احتیاجات همان سال طبق مقررات منعقد و از محل اعتبارات جاری و یا عمرانی مصوب تأمین شده است مشروط بر آنکه پایان مدت قرارداد حداکثر آخر همان سال مالی بوده ولی به عللی که خارج از اختیار طرفین قرارداد و یا یکی از آنها است کلاً و یا بعضاً در سال مالی بعد به مرحله تعهد می‌رسد با تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی حسب مورد از محل اعتبارات مذکور در بندهای (۱) و یا (۲) این ماده قابل پرداخت است.

تبصره ۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است ترتیبی اتخاذ نماید که در صورت لزوم مانده وجوه مصرف نشده مربوط به اعتبارات واحدهای خارج از کشور وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در پایان هر سال مالی با رعایت مفاد آیین‌نامه موضوع ماده ۵۴ این قانون به پای تنخواه‌گردان سال بعد واحدهای مذکور محسوب گردد.

تبصره ۳- چکهایی که تا پایان هر سال عهده حسابهای خزانه صادر می‌شود پرداخت آن سال محسوب می‌شود.

ماده ۶۴-...

ماده ۷۷- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌توانند برای رفع احتیاجات سال بعد در مواردی که موضوعی جنبه فوری و فوری داشته و تأخیر در انجام آن منجر به زیان و خسارت دولت گردد به پیشنهاد بالاترین مقام اجرایی دستگاه مربوط و تأیید وزارت برنامه و بودجه با موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی قراردادهای لازم برای خرید کالا یا خدمات مورد نیاز با رعایت مقررات منعقد نمایند مشروط بر اینکه مبلغ اینگونه قراردادهای به تشخیص وزارت برنامه و بودجه در هر مورد حداکثر بیش از اعتبار مصوب و مشابه آن در آن سال و یا در صورت جدید بودن موضوع مجموعاً در مورد هر دستگاه اجرایی حداکثر بیش از ده درصد مجموع اعتبارات غیرپرسنلی مصوب واحد مربوط نباشد. چنانچه در اجرای قرارداد منعقد و بر اساس مقررات مربوط پرداخت وجوهی به عنوان پیش پرداخت ضرورت پیدا کند و یا قراردادهای مزبور قبل از پایان سال مالی به مرحله تعهد برسد، وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌تواند وجوه لازم را به عنوان پیش پرداخت از محل درآمد عمومی همان سال و یا از محل تنخواه گردان خزانه تأدیه نماید و در سال بعد پس از تصویب بودجه رأساً از اعتبارات دستگاه مربوط واریز نماید.

ماده ۷۸- در مورد مخارج مربوط به حوادث مهم و ناگهانی مملکتی از قبیل جنگ، آتش‌سوزی، زلزله، سیل، بیماری‌های همه‌گیر و بیماری‌های مربوط به حوادث فوق، حصر اقتصادی و همچنین موارد مشابه که به فرمان رهبر یا شورای رهبری به عنوان ضرورت‌های اسلامی و یا مملکتی اعلام گردد، رعایت مقررات این قانون الزامی نیست و هیأت وزیران می‌تواند برای این نوع مخارج به طور کلی و یا در هر مورد بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی مقررات خاصی وضع نماید. گزارش امر باید در اولین جلسه مجلس شورای اسلامی توسط نخست‌وزیر تقدیم گردد.

ماده ۷۹- معاملات وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی اعم از خرید و فروش و اجاره و استجاره و پیمانکاری و اجرت کار و غیره (به استثنای مواردی که مشمول مقررات استخدامی می‌شود) باید حسب مورد از طریق مناقصه و یا مزایده انجام شود مگر در موارد زیر.

۱- در مورد معاملاتی که طرف معامله وزارتخانه یا مؤسسه دولتی و یا شرکت دولتی باشد.

۲- در مورد معاملاتی که انجام آنها به تشخیص و مسئولیت بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها با نهادها و مؤسسات و شرکتهای مشروحه زیر.

الف - مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات تابعه که بیش از پنجاه درصد سهام و یا سرمایه و یا مالکیت آنها متعلق به مؤسسات و نهادهای مذکور باشد.

ب - شرکتهای تعاونی مصرف و توزیع کارکنان وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی که بر اساس قوانین و مقررات ناظر بر شرکتهای تعاونی تشکیل و اداره می‌شوند.

ج - شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع که تحت نظارت مستقیم دولت تشکیل و اداره می‌گردند.

که مقرون به صرفه و صلاح باشد.

۳- در مورد خرید اموال و خدمات و حقوقی که به تشخیص و مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها منحصر به فرد بوده و دارای انواع مشابه نباشد.

۴- در مورد خرید یا استجاره اموال غیرمنقول که به تشخیص و مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها با کسب نظر کارشناس رسمی دادگستری و یا کارشناس خبره و متعهد رشته مربوطه انجام خواهد شد.

۵- در مورد خرید خدمات هنری با رعایت موازین اسلامی و صنایع مستظرفه و خدمات کارشناسی.

۶- در مورد خرید کالاهای انحصاری دولتی و یا سایر کالاهایی که دارای فروشنده انحصاری بوده و برای آنها از طرف دستگاه‌های ذی‌ربط دولتی نرخهای معینی تعیین و اعلام شده باشد.

۷- در مورد خرید کالاهای مورد مصرف روزانه که در محل از طرف دستگاه‌های ذی‌ربط دولتی و یا شهرداری‌ها برای آنها نرخ ثابتی تعیین شده باشد.

۸- در مورد کالاهای ساخت کارخانه‌های داخلی و کرایه حمل و نقل بار از طریق زمینی که از طرف دستگاه‌های دولتی ذی‌ربط برای آنها نرخ تعیین شده باشد.

۹- در مورد کرایه حمل و نقل هوایی، دریائی، هزینه مسافرت و نظائر آن در صورت وجود نرخ ثابت و مقطوع.

۱۰- در مورد تعمیر ماشین آلات ثابت و متحرک به تشخیص و مسئولیت وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها.

۱۱- در مورد خرید قطعات یدکی برای تعویض یا تکمیل لوازم و تجهیزات ماشین آلات ثابت و متحرک موجود و همچنین ادوات و ابزار و وسایل اندازه گیری دقیق و لوازم آزمایشگاهی علمی و فنی و نظائر آن با تعیین بهای مورد معامله حداقل به وسیله یک نفر کارشناس خبره و متعهد رشته مربوط که حسب مورد توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها انتخاب خواهد شد. پس از تأیید مقامات مذکور در این ردیف.

۱۲- در مورد حق اختراع و حق الامتیاز و حق اکتشاف علمی و نظائر آن به ترتیب مقرر در ردیف (۱۱) این ماده.

۱۳- در مورد معاملاتی که به تشخیص هیأت وزیران به ملاحظه صرفه و صلاح دولت باید مستور بماند.

۱۴- ...

ماده ۸۰- ...

ماده ۹۲- در مواردی که بر اثر تعهد زاید بر اعتبار و یا عدم رعایت مقررات این قانون خدمتی انجام شود و یا مالی به تصرف دولت درآید که رد عین آن میسر نبوده یا فروشنده از قبول آن امتناع داشته باشد در صورتی که وجه آن پرداخت نشده باشد، ذی نفع می تواند به دیوان محاسبات کشور مراجعه نماید. در این صورت دیوان محاسبات می تواند با ذی نفع توافق کند. این توافق قابل اجرا و غیر قابل اعتراض است و وجه مورد توافق در حدود اعتبارات موجود یا اعتبارات سال بعد وزارتخانه یا مؤسسه مربوط قابل پرداخت است. در صورت عدم حصول توافق، خواهان می تواند در دادگاه های صلاحیتدار دادگستری طرح دعوی نماید.

اقدامات فوق مانع تعقیب قانونی متخلف نخواهد بود.

ماده ۹۳- در صورتی که بر اساس گواهی خلاف واقع ذی حساب نسبت به تأمین اعتبار و یا بر اثر اقدام یا دستور وزیر یا رئیس مؤسسه دولتی یا مقامات مجاز از طرف آنها زاید بر

اعتبار و یا بر خلاف قانون دینی بر ذمه دولت ایجاد شود هر یک از این تخلفات در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی محسوب خواهد شد.

ماده ۹۴-...

ماده ۱۲۶- حقوقی که بر اثر تخلف از شرایط مندرج در قراردادها برای دولت ایجاد می شود جز در مورد احکام قطعی محاکم دادگستری که لازم الاجرا خواهد بود کلاً یا بعضاً قابل بخشودن نیست مگر اینکه به موجب رأی دیوان محاسبات قبل از صدور حکم قطعی محرز شده باشد که تخلف از شرط ناشی از حوادثی بوده که از اختیار طرف قرارداد خارج بوده است.

ماده ۱۲۷-...

ماده ۱۴۰- این قانون از اول فروردین ماه سال یک هزار و سیصد و شصت و شش به مورد اجرا گذارده می شود و از تاریخ مذکور قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۵ و اصلاحات بعدی آن و کلیه قوانین و مقررات عمومی در مواردی که با این قانون مغایرت دارد ملغی است.

تبصره - آیین نامه های اجرایی قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۵ تا زمانی که آیین نامه های اجرایی این قانون تصویب و ابلاغ نشده است جز در مواردی که با متن این قانون مغایرت دارد به قوت خود باقی است.

طرح قانونی فوق مشتمل بر یکصد و چهل ماده و شصت و پنج تبصره در جلسه روز سه شنبه سی ام دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۷۰۵

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۱/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۴۷- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۶ و پیرو نامه شماره ۷۶۱۰ مورخ

۱۳۶۵/۱۱/۱۶^(۱)؛ «طرح قانونی محاسبات عمومی کشور» مصوب ۱۳۶۵/۱۰/۳۰ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- در ماده ۱۱ هدایایی که به دولت برای مطلق مصارف عمومی هدیه می‌شود به موجب قانون اساسی در خزانه واریز می‌شود ولی چنانچه هدایایی برای صرف در جهت خاص یا مؤسسه خاص دولتی اهدا شود واریز آن در خزانه مغایر با موازین شرعی است.

۲- در مورد ماده ۳۹ و مواد مشابه آن نظر به اینکه بر حسب اساسنامه شرکتها برای هر یک از صاحبان سهام تعهدات و اختیاراتی مقرر شده که تقلیل یا تکثیر آن در حدود اساسنامه و یا تصویب مجمع عمومی انجام‌پذیر است مقرر کردن هرگونه ترتیبی خلاف اساسنامه در صورت عدم موافقت صاحبان سهام شرکت‌هایی که سهام آن صددرصد دولتی نمی‌باشد مغایر با موازین شرعی است چنانچه در ضمن تبصره‌ای مقرر شود که در اینگونه شرکتها هرگونه ترتیبی که در طرح پیش‌بینی شده در صورتی که مخالف با اساسنامه باشد یا موافقت صاحبان سهام قابل اجرا است رفع اشکال می‌شود.

۳- در تبصره ۱ ماده ۱۳ با توجه به اصل ماده و همچنین تبصره ماده ۴۱ و ماده ۴۲ تصرف در سپرده و وجه‌الضمان و تغییر عنوان آن بدون رضایت صاحب وجه و یا احراز اعراض صاحب آن شرعی نیست و باید هر سه مورد اصلاح شود.

۴- اطلاق ماده ۴۹ نسبت به بدهی‌های حال دولت در صورتی که منظور کردن پرداخت آن از درآمد عمومی موجب تأثیر ادای بدهی یا مطالبه بستانکار شود شرعی نیست و باید در بودجه سالانه برای اینگونه دیون قبلاً تأمین اعتبار شده باشد.

۵- ماده ۵۷ از این لحاظ که در مورد وزارت اطلاعات ترتیبی که رسیدگی دیوان محاسبات را به حساب سری امکان‌پذیر سازد ذکر نشده مغایر با قانون اساسی است.

۶- بند ۳ ماده ۶۳ نیز در صورتی که دین حال شده باشد از لحاظ اشکال مذکور در ماده ۴۹ شرعی نیست.

۷- ذیل ماده ۷۷ که (وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌تواند...) و همچنین ذیل ماده ۷۸ (هیأت وزیران...) با اصل ۵۳ قانون اساسی^(۲) مغایرت دارد.

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۲۰.

۸- بند ۱۲ ماده ۷۹ از لحاظ اینکه حق اختراع و اکتشاف از حقوق شرعیه نیست اصلاح شود بدیهی است تعیین جوایز مناسب جهت تقدیر و تشویق مخترعین و مکتشفین به موجب قانون مانعی ندارد.

۹- در ماده ۹۲ معامله و خرید و فروش زاید بر اعتبار یا عدم رعایت مقررات قانون فضولی است و در صورت رد معامله توافق دیوان کل محاسبات با ذی نفع به مبلغی که طرفین تعیین می نمایند بی اشکال است ولی در صورت عدم توافق دادگاه فقط می تواند بر اساس وقوع رد یا قبول از طرف دولت رسیدگی و حکم صادر نماید. مضافاً بر اینکه توافق دیوان محاسبات با اصل ۵۵ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد و مفهوم جمله (در صورتی که وجه آن پرداخت نشده باشد) نیز از این لحاظ که حق رد معامله فضولی را از دولت سلب نموده است باید اصلاح شود.

۱۰- در ماده ۹۳ مجرد تصرف غیرمجاز ذی حساب یا اقدام یا دستور غیرمجاز وزیر یا رئیس مؤسسه شرعاً موجب ثبوت دین بر دولت نمی شود. به نحو مقتضی اصلاح شود.

۱۱- در ماده ۱۲۶ قراردادان تشخیص این امر (که تخلف از شرط ناشی از حوادثی بوده که از اختیار طرف قرارداد خارج بوده است) به عهده دیوان محاسبات با اصل ۵۵ قانون اساسی مغایر است و در صلح حقوق راجع به اموال عمومی و دولتی رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی^(۲) الزامی است.

در خاتمه لازم به تذکر است، در مثل ماده ۴۲ و ۴۸ و سایر موادی که در آنها به مقررات و قوانینی اشاره شده که به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان نرسیده است تأیید آن مواد تأیید آن قوانین و مقررات از لحاظ انطباق با موازین شرع مقدس و قانون اساسی نیست و چنانچه مواردی در آن قوانین مغایر باشد اعتبار قانونی نخواهد داشت.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۶۲.

۲. اصل یکصد و سی و نهم: صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد، موکول به تصویب هیأت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می کند.

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۷۱۶-ق

تاریخ: ۶۶/۲/۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۷۰۵ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲۷، اصلاحات طرح قانونی محاسبات عمومی کشور در ۱۷ مورد که بر اساس نظر آن شورای محترم در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

...

۱- ماده ۱۱ به شرح زیر اصلاح گردید:

ماده ۱۱- دریافت‌های دولت عبارت است از کلیه وجوهی که تحت عنوان درآمد عمومی و درآمد اختصاصی و درآمد شرکت‌های دولتی و سایر منابع تأمین اعتبار و سپرده‌ها و هدایا به استثنای هدایایی که برای مصارف خاص اهدا می‌گردد و مانند اینها و سایر وجوهی که به موجب قانون باید در حسابهای خزانه‌داری کل متمرکز شود.

۲- تبصره ۱ ماده سیزده به شرح زیر اصلاح گردید:

تبصره ۱- وجوهی نظیر سپرده، وجه‌الضمان و مانند آنها که به طور موقت در اختیار دستگاه‌های مذکور در این ماده قرار می‌گیرد و پس از انقضای مدت معین و یا حصول شرایط خاص قابل استرداد است مادام که در اختیار دستگاه‌های مزبور می‌باشد تصرف در آنها بدون رضایت صاحب وجه یا احراز اعراض صاحب آن در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه عمومی تلقی می‌گردد.

۳- در خط سوم ماده ۳۱ بعد از کلمه «مؤسسات» کلمه «و شرکت‌های» اضافه گردید.

۴- در خط سوم ماده ۳۹ جمله «شرکت سهامی بیمه» به «شرکت‌های بیمه» اصلاح و پس از

جمله بانک مرکزی عبارت «جمهوری اسلامی» اضافه گردید.

۵- تبصره ماده ۳۹ به شرح زیر اصلاح گردید:

تبصره - در مورد شرکت‌هایی که قسمتی از سهام آنها به بخش غیردولتی (خصوصی و تعاونی) متعلق باشد در صورتی که اساسنامه آنها با ماده ۳۹ این قانون مغایر باشد با موافقت صاحبان سهام مذکور قابل اجرا است و در غیر این صورت فقط درآمد سهام مربوط به بخش دولتی به حسابهای مربوط در خزانه واریز خواهد شد.

۶- تبصره ماده ۴۱ به شرح زیر اصلاح گردید:

تبصره - رد وجوه سپرده طبق مقررات خود به عمل می‌آید و وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است از طریق واگذاری تنخواه‌گردان رد سپرده از حساب تمرکز وجوه سپرده و یا به طریق مقتضی دیگر موجبات تسریع و تسهیل در رد کلیه سپرده‌های موضوع این ماده را فراهم نماید.

۷- ماده ۴۲ به شرح زیر اصلاح گردید:

ماده ۴۲- کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی مکلف‌اند حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ اجرای این قانون کلیه وجوه سپرده‌هایی را که تا تاریخ مذکور دریافت گردیده و نسبت به رد آن به ذی‌نفع اقدام نشده است به حساب تمرکز وجوه سپرده خزانه نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتقل و فهرست مشخصات کامل سپرده‌های مذکور را به خزانه اعلام نمایند.

۸- ماده ۴۹ به شرح زیر اصلاح گردید:

ماده ۴۹- وجوهی که بدون مجوز و یا زاید بر میزان مقرر وصول شود اعم از اینکه منشأ این دریافت اضافی اشتباه پرداخت‌کننده یا مأمور وصول و یا عدم انطباق مبلغ وصولی با مورد باشد و یا اینکه تحقق اضافه دریافتی بر اثر رسیدگی دستگاه ذی‌ربط و یا مقامات قضایی حاصل شود باید از محل درآمد عمومی به نحوی که در ادای حق ذی‌نفع تأخیری صورت نگیرد رد شود.

۹- ماده ۵۷ به شرح زیر اصلاح گردید:

ماده ۵۷- منظور کردن اعتبار تحت عنوان (سری) در بودجه کل کشور جز در مورد وزارت اطلاعات و دستگاه‌های نظامی و انتظامی ممنوع است. مصرف اعتباراتی که تحت این عنوان به تصویب می‌رسد تابع مقررات این قانون و سایر قوانین نیست و در

مورد وزارت اطلاعات با موافقت نخست‌وزیر و صدور حواله از طرف وزیر اطلاعات و در مورد دستگاه‌های نظامی و انتظامی با تأیید شورای عالی دفاع و صدور حواله از طرف وزیر مربوط پرداخت و به ترتیب با گواهی مصرف نخست‌وزیر و شورای عالی دفاع به هزینه قطعی منظور می‌گردد. گزارش این قبیل هزینه‌ها باید حداکثر ظرف شش‌ماه از طریق نخست‌وزیر به مجلس شورای اسلامی تقدیم شود.

۱۰- بند ۳ ماده ۶۳ به شرح زیر اصلاح گردید:

۳- تعهدات سنوات مذکور در بند (۲) در مورد طرحهایی که عملیات آنها خاتمه یافته و یا کلاً متوقف گردیده است پس از رسیدگی و تأیید مقامات مجاز دستگاه‌های اجرایی در زمان تأدیه تعهد و با موافقت وزارت برنامه و بودجه در قالب طرحی که اعتبار آن از محل برنامه مربوط و یا از محل ردیف خاصی که به همین منظور در بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود.

۱۱- ماده ۷۷ به شرح زیر اصلاح گردید:

ماده ۷۷- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌توانند برای رفع احتیاجات سال بعد در مواردی که موضوعی جنبه فوری و فوری داشته و تأخیر در انجام آن منجر به زیان و خسارت دولت گردد به پیشنهاد بالاترین مقام اجرایی دستگاه مربوط و تأیید وزارت برنامه و بودجه با موافقت وزارت امور اقتصادی و دارایی قراردادهای لازم برای خرید کالا یا خدمات مورد نیاز با رعایت مقررات منعقد نمایند مشروط بر اینکه مبلغ اینگونه قراردادهای به تشخیص وزارت برنامه و بودجه در هر مورد حداکثر بیش از اعتبار مصوب و مشابه آن در آن سال و یا در صورت جدید بودن موضوع مجموعاً در مورد هر دستگاه اجرایی حداکثر بیش از ده درصد مجموع اعتبارات غیرپرسنلی مصوب واحد مربوط نباشد. چنانچه در اجرای قرارداد منعقد و بر اساس مقررات مربوط پرداخت وجوهی به عنوان پیش پرداخت ضرورت پیدا کند و یا قراردادهای مزبور قبل از پایان سال مالی به مرحله تعهد برسد، وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌تواند وجوه لازم را به عنوان پیش پرداخت (از محل اعتبار خاصی که در اجرای این ماده در بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود) تأدیه نماید و در سال بعد پس از تصویب بودجه رأساً از اعتبارات دستگاه مربوط واریز نماید.

۱۲- ماده ۷۸ به شرح زیر اصلاح گردید:

ماده ۷۸- در مورد مخارج مربوط به حوادث مهم و ناگهانی مملکتی از قبیل جنگ،

آتش سوزی، زلزله، سیل، بیماری‌های همه گیر و بیماری‌های مربوط به حوادث فوق، حصر اقتصادی و همچنین موارد مشابه که به فرمان رهبر یا شورای رهبری به عنوان ضرورت‌های اسلامی و یا مملکتی اعلام گردد، رعایت مقررات این قانون الزامی نیست و تابع (قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از شمول قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند) گزارش امر باید در اولین جلسه مجلس شورای اسلامی توسط نخست وزیر تقدیم گردد.

۱۳- بند ۱۲ ماده ۷۹ حذف گردید.

۱۴- ماده ۹۲ به شرح زیر اصلاح شد:

ماده ۹۲- در مواردی که بر اثر تعهد زاید بر اعتبار و یا عدم رعایت مقررات این قانون خدمتی انجام شود و یا مالی به تصرف دولت درآید، دستگاه اجرایی ذی ربط مکلف به رد معامله مربوط می باشد و در صورتی که رد عین مال میسر نبوده و یا فروشنده از قبول امتناع داشته باشد موضوع به دادگاه صلاحیتدار ارجاع خواهد شد. اقدامات فوق مانع تعقیب قانونی متخلف نخواهد بود.

۱۵- ماده ۹۳ به شرح زیر اصلاح گردید:

ماده ۹۳- در صورتی که بر اساس گواهی خلاف واقع ذی حساب نسبت به تأمین اعتبار و یا اقدام یا دستور وزیر یا رئیس مؤسسه دولتی یا مقامات مجاز از طرف آنها زاید بر اعتبار مصوب و یا بر خلاف قانون وجهی پرداخت یا تعهدی علیه امضا شود هر یک از این تخلفات در حکم تصرف غیر قانونی در وجوه و اموال دولتی محسوب خواهد شد.

۱۶- ماده ۱۲۶ به شرح زیر اصلاح گردید:

ماده ۱۲۶- حقوقی که بر اثر تخلف از شرایط مندرج در قراردادها برای دولت ایجاد می شود جز در مورد احکام قطعی محاکم دادگستری که لازم الاجرا خواهد بود کلاً یا بعضاً قابل بخشودن نیست.

۱۷- ماده ۱۴۰ به شرح زیر اصلاح گردید:

ماده ۱۴۰- این قانون از تاریخ تصویب به مورد اجرا گذارده می شود و از تاریخ مذکور قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۵ و اصلاحات بعدی آن و کلیه قوانین و مقررات عمومی در مواردی که با این قانون مغایرت دارد ملغی است.

تبصره - آیین‌نامه‌های اجرایی قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۵ تا زمانی که آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون تصویب و ابلاغ نشده است جز در مواردی که با متن این قانون مغایرت دارد به قوت خود باقی است.

...

طرح قانونی فوق مشتمل بر یکصد و چهل ماده و شصت و شش تبصره در جلسه روز یکشنبه سی‌ام فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۸۰۶۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۲/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۷۱۶- ق مورخ ۱۳۶۶/۲/۲ و پیرو نامه شماره ۷۷۰۵ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲۷؛ اصلاحات طرح قانونی «محاسبات عمومی کشور» که در ۱۷ مورد در جلسه ۱۳۶۶/۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- در مورد بند ۲ نامه شماره ۷۷۰۵ شورای نگهبان نظر شورا در مورد ماده ۳۹ تأمین شده ولی در موارد مشابه آن مثل ماده ۴۰ و ۴۱ و ۴۴ و... نظر شورای نگهبان تأمین نشده و چنانچه در ضمن یک تبصره‌ای به طور کلی مقرر شود که در اینگونه شرکتها هرگونه ترتیبی که در طرح پیش‌بینی شده در صورتی که مخالف با اساسنامه باشد با موافقت صاحبان سهام قابل اجرا است، رفع اشکال می‌شود.

۲- در مورد ماده ۹۲ اصلاحیه از این جهت که حکم فرض دوم ارجاع به دادگاه مقرر شده با موازین شرعی مغایر است.

لازم به تذکر است در ماده ۷۸ بعد از (... هستند) کلمه می‌باشند باید اضافه گردد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۹۱۱-ق

تاریخ: ۶۶/۶/۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۸۰۶۶ مورخ ۱۳۶۶/۲/۳ طرح محاسبات عمومی کشور که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۶/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱-....

ماده ۱۱- دریافتیهای دولت عبارت است از کلیه وجوهی که تحت عنوان درآمد عمومی و درآمد اختصاصی و درآمد شرکتهای دولتی و سایر منابع تأمین اعتبار و سپرده ها و هدایا به استثنای هدایایی که برای مصارف خاصی اهدا می گردد و مانند اینها و سایر وجوهی که به موجب قانون باید در حسابهای خزانه داری کل متمرکز شود.

ماده ۱۲-....

ماده ۱۳- وجوه عمومی عبارت است از نقدینه های مربوط به وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی و نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی و مؤسسات وابسته به سازمان های مذکور که متعلق حق افراد و مؤسسات خصوصی نیست و صرف نظر از نحوه و منشاء تحصیل آن منحصرأ برای مصارف عمومی به موجب قانون قابل دخل و تصرف می باشد.

تبصره ۱- وجوهی نظیر سپرده، وجه الضمان و مانند آنها که به طور موقت در اختیار دستگاه های مذکور در این ماده قرار می گیرد و پس از انقضای مدت معین و یا حصول شرایط خاص قابل استرداد است مادام که در اختیار دستگاه های مزبور می باشد تصرف در آنها بدون رضایت صاحب وجه یا احراز اعراض صاحب آن در حکم تصرف

غیرقانونی در وجوه عمومی تلقی می‌گردد.

تبصره ۲- اسناد و اوراق بهادار متعلق به سازمان‌های مذکور در این ماده نیز در حکم وجوه عمومی است.

ماده ۱۴-....

ماده ۳۹- وجوهی که از محل درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در بودجه کل کشور وصول می‌شود و همچنین درآمدهای شرکتهای دولتی به استثنای بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه باید به حساب‌های خزانه که در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح می‌گردد تحویل شود.

خزانه مکلف است ترتیب لازم را بدهد که شرکتهای دولتی بتوانند در حدود بودجه مصوب از وجوه خود استفاده نمایند.

تبصره - در مورد شرکتهای دولتی که قسمتی از سهام آنها به بخش غیردولتی (خصوصی و تعاونی) متعلق باشد در صورتی که اساسنامه آنها با هر یک از مواد این قانون مغایر باشد با موافقت صاحبان سهام مذکور قابل اجرا می‌باشد و در غیر این صورت مواد این قانون نسبت به سهام مربوط به بخش دولتی لازم‌الاجرا است.

ماده ۴۰-...

ماده ۴۱- وجوهی که به وسیله وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی (به استثنای بانکها و شرکتهای بیمه و مؤسسات اعتباری) به عنوان سپرده و یا وجه‌الضمان و یا وثیقه و یا نظائر آنها دریافت می‌گردد باید به حسابهای مخصوصی که از طرف خزانه در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و یا شعب سایر بانکهای دولتی که از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نمایندگی داشته باشند افتتاح می‌گردد واریز شود وجوه واریز شده به حسابهای مذکور که بدون حق برداشت خواهد بود باید در آخر هر ماه به حساب مخصوص تمرکز وجوه سپرده در خزانه منتقل شود.

تبصره - رد وجوه سپرده طبق مقررات خود به عمل می‌آید و وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است از طریق واگذاری تنخواه‌گردان رد سپرده از حساب تمرکز وجوه سپرده و یا به طریق مقتضی دیگر موجبات تسریع و تسهیل در رد کلیه سپرده‌های موضوع این ماده را فراهم نماید.

ماده ۴۲- کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی مکلف‌اند حداکثر

ظرف مدت سه ماه از تاریخ اجرای این قانون کلیه وجوه سپرده‌هایی را که تا تاریخ مذکور دریافت گردیده و نسبت به رد آن به ذی نفع اقدام نشده است به حساب تمرکز وجوه سپرده خزانه نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتقل و فهرست مشخصات کامل سپرده‌های مذکور را به خزانه اعلام نمایند.

ماده ۴۳-...

ماده ۴۹- وجوهی که بدون مجوز و یا زاید بر میزان مقرر وصول شود اعم از اینکه منشاء این دریافت اضافی اشتباه پرداخت‌کننده یا مأمور وصول و یا عدم انطباق مبلغ وصولی با مورد باشد و یا اینکه تحقق اضافه دریافتی بر اثر رسیدگی دستگاه ذی ربط و یا مقامات قضایی حاصل شود باید از محل درآمد عمومی به نحوی که در ادای حق ذی نفع تأخیری صورت نگیرد رد شود.

تبصره ۱- در مورد اضافه دریافتی از صاحبان کالا به عنوان حقوق و عوارض گمرکی مقررات مربوط اجرا می‌شود.

تبصره ۲- به مطالبات اشخاص بابت اضافه پرداختی آنان خسارت تأخیر تأدیه تعلق نمی‌گیرد.

ماده ۵۰-...

ماده ۶۳- کلیه اعتبارات جاری و عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) منظور در قانون بودجه کل کشور تا آخر سال مالی قابل تعهد و پرداخت است و مانده وجوه اعتبارات مصرف نشده هر سال باید حداکثر تا پایان فروردین ماه سال بعد به خزانه برگشت داده شود. تعهداتی که تا آخر سال مالی مربوط با رعایت مقررات در حدود اعتبار مصوب ایجاد شده و پرداخت نشده باشد در سالهای بعد به شرح زیر قابل پرداخت خواهد بود:

۱- تعهدات مربوط به اعتبارات جاری از محل اعتبار خاصی که تحت عنوان (تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سالهای قبل) در بودجه سالهای بعد منظور می‌شود.

۲- تعهدات مربوط به سالهای ۱۳۵۲ به بعد طرحهای عمرانی پس از رسیدگی و تأیید مقامات مجاز دستگاه‌های اجرایی در زمان تأدیه تعهد از محل اعتباری که در سالهای بعد ضمن موافقتنامه طرحهای مربوط منظور می‌شود.

۳- تعهدات سنوات مذکور در بند (۲) در مورد طرحهایی که عملیات آنها خاتمه یافته و یا کلاً متوقف گردیده است پس از رسیدگی و تأیید مقامات مجاز دستگاه‌های اجرایی در

زمان تأدیه تعهد و با موافقت وزارت برنامه و بودجه در قالب طرحی که اعتبار آن از محل برنامه مربوط و یا از محل ردیف خاصی که به همین منظور در بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود.

تبصره ۱- بهای کالا یا خدمات موضوع قراردادهایی که در هر سال مالی برای تأمین احتیاجات همان سال طبق مقررات منعقد و از محل اعتبارات جاری و یا عمرانی مصوب تأمین شده است مشروط بر آنکه پایان مدت قرارداد حداکثر آخر همان سال مالی بوده ولی به عللی که خارج از اختیار طرفین قرارداد و یا یکی از آنها است کلاً و یا بعضاً در سال مالی بعد به مرحله تعهد می‌رسد با تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی حسب مورد از محل اعتبارات مذکور در بندهای (۱) و یا (۲) این ماده قابل پرداخت است.

تبصره ۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است ترتیبی اتخاذ نماید که در صورت لزوم مانده وجوه مصرف نشده مربوط به اعتبارات واحدهای خارج از کشور وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در پایان هر سال مالی با رعایت مفاد آیین‌نامه موضوع ماده ۵۴ این قانون به پای تنخواه‌گردان سال بعد واحدهای مذکور محسوب گردد.

تبصره ۳- چک‌هایی که تا پایان هر سال عهده حسابهای خزانه صادر می‌شود پرداخت آن سال محسوب می‌شود.

ماده ۶۴-...

ماده ۷۹- معاملات وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی اعم از خرید و فروش و اجاره و استجاره و پیمانکاری و اجرت کار و غیره (به استثنای مواردی که مشمول مقررات استخدامی می‌شود) باید حسب مورد از طریق مناقصه و یا مزایده انجام شود مگر در موارد زیر.

۱- در مورد معاملاتی که طرف معامله وزارتخانه یا مؤسسه دولتی و یا شرکت دولتی باشد.

۲- در مورد معاملاتی که انجام آنها به تشخیص و مسئولیت بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها با نهادها و مؤسسات و شرکتهای مشروحه زیر.

الف- مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات تابعه که بیش از پنجاه درصد سهام و یا سرمایه و یا مالکیت آنها متعلق به مؤسسات و نهادهای مذکور باشد.

ب - شرکتهای تعاونی مصرف و توزیع کارکنان وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شرکتهای دولتی که بر اساس قوانین و مقررات ناظر بر شرکتهای تعاونی تشکیل و اداره می‌شوند.

ج - شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع که تحت نظارت مستقیم دولت تشکیل و اداره می‌گردند که مقرون به صرفه و صلاح باشد.

۳- در مورد خرید اموال و خدمات و حقوقی که به تشخیص و مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها منحصر به فرد بوده و دارای انواع مشابه نباشد.

۴- در مورد خرید یا استجاره اموال غیر منقول که به تشخیص و مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها با کسب نظر کارشناس رسمی دادگستری و یا کارشناس خبره و متعهد رشته مربوطه انجام خواهد شد.

۵- در مورد خرید خدمات هنری با رعایت موازین اسلامی و صنایع مستظرفه و خدمات کارشناسی.

۶- در مورد خرید کالاهای انحصاری دولتی و یا سایر کالاهایی که دارای فروشنده انحصاری بوده و برای آنها از طرف دستگاه‌های ذی‌ربط دولتی نرخهای معینی تعیین و اعلام شده باشد.

۷- در مورد خرید کالاهای مورد مصرف روزانه که در محل از طرف دستگاه‌های ذی‌ربط دولتی و یا شهرداری‌ها برای آنها نرخ ثابتی تعیین شده باشد.

۸- در مورد کالاهای ساخت کارخانه‌های داخلی و کرایه حمل و نقل بار از طریق زمینی که از طرف دستگاه‌های دولتی ذی‌ربط برای آنها نرخ تعیین شده باشد.

۹- در مورد کرایه حمل و نقل هوایی، دریائی، هزینه مسافرت و نظائر آن در صورت وجود نرخ ثابت و مقطوع.

۱۰- در مورد تعمیر ماشین‌آلات ثابت و متحرک به تشخیص و مسئولیت وزیر و یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها.

۱۱- در مورد خرید قطعات یدکی برای تعویض یا تکمیل لوازم و تجهیزات ماشین‌آلات ثابت و متحرک موجود و همچنین ادوات و ابزار و وسایل اندازه‌گیری دقیق و لوازم

آزمایشگاهی علمی و فنی و نظائر آن با تعیین بهای مورد معامله حداقل به وسیله یک نفر کارشناس خبره و متعهد رشته مربوط که حسب مورد توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی در مرکز و یا استان و یا مقامات مجاز از طرف آنها انتخاب خواهد شد، پس از تأیید مقامات مذکور در این ردیف.

۱۲- در مورد معاملاتی که به تشخیص هیأت وزیران به ملاحظه صرفه و صلاح دولت باید مستور بماند.

۱۳- در مورد چاپ و صحافی که به موجب آیین نامه خاصی که بنا به پیشنهاد وزارت ارشاد اسلامی و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیأت وزیران می رسد انجام خواهد شد.

۱۴- در مورد فروش کالاها و خدماتی که مستقیماً توسط وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی تولید و ارائه می شود و نرخ فروش آنها توسط مراجع قانونی مربوط تعیین می گردد. تبصره - انجام معاملات موضوع ردیف های ۱ و ۲ این ماده بدون رعایت تشریفات مناقصه و یا مزایده مشروط بر آن است که دستگاه فروشنده مورد معامله را در اختیار داشته یا تولیدکننده یا انجام دهنده آن باشد یا اینکه وظیفه تهیه و توزیع و فروش مورد معامله را به عهده داشته باشد.

ماده ۸۰- ...

ماده ۹۳- در صورتی که بر اساس گواهی خلاف واقع ذی حساب نسبت به تأمین اعتبار و یا اقدام یا دستور وزیر یا رئیس مؤسسه دولتی یا مقامات مجاز از طرف آنها زاید بر اعتبار مصوب و یا بر خلاف قانون وجهی پرداخت یا تعهدی علیه دولت امضا شود هر یک از این تخلفات در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی محسوب خواهد شد.

ماده ۹۴- ...

ماده ۱۴۰- این قانون از تاریخ تصویب به مورد اجرا گذارده می شود و از تاریخ مذکور قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۵ و اصلاحات بعدی آن و کلیه قوانین و مقررات عمومی در مواردی که با این قانون مغایرت دارد ملغی است.

تبصره - آیین نامه های اجرایی قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۵ تا زمانی که آیین نامه های اجرایی این قانون تصویب و ابلاغ نشده است جز در مواردی که با متن این قانون مغایرت دارد به قوت خود باقی است.

طرح قانونی فوق مشتمل بر یکصد و چهل ماده و شصت و شش تبصره در جلسه روز یکشنبه یکم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۰۷۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۶/۱۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۹۱۱- ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۴ و پیرو نامه شماره ۸۰۶۶ مورخ ۱۳۶۶/۲/۳؛ «طرح محاسبات عمومی کشور»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۶/۱ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لازم به تذکر است که در ماده ۹۲ اصلاحی سطر دوم عبارت «خدمتی انجام شود»^(۲) با توجه به ذیل آن سلاست نداشته و متهافت است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. روزنامه رسمی شماره ۱۲۴۰۰ مورخ ۱۳۶۶/۶/۳۱.

۲. ر.ک: اصلاحیه مرحله اول مجلس شورای اسلامی.

مغایرت لایحه محدوده حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی موضوع
تبصره ۳ الحاقی به ماده ۱۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشور
مصوب ۱۳۶۴/۱/۱۸ با قانون اساسی

شماره: ۲۶۶۰-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۸۲۵۴ مورخ ۱۳۶۵/۳/۱۷ دولت در خصوص محدوده حوزه انتخاباتی مجلس شورای اسلامی موضوع تبصره ۳ الحاقی به ماده ۱۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری مصوب هیجدهم فروردین ماه سال ۱۳۶۴ که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۵/۱۱/۲۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- ماده ۸ قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی^(۱) به شرح زیر اصلاح می‌گردد:
ماده ۸- انتخاب نماینده در مرحله اول منوط به کسب اکثریت مطلق آرا و در مرحله دوم با اکثریت نسبی خواهد بود.
تبصره ۱- در صورتی که آرای دو یا چند نفر از نامزدها مساوی باشد، ملاک انتخاب یک یا چند نفر از آنان، قرعه می‌باشد که در جلسه مشترک هیأت اجرایی مرکز حوزه انتخابیه و ناظرین شورای نگهبان انجام خواهد گرفت.

۱. قانون اصلاح قانون انتخابات مصوب ۱۳۶۲/۱۲/۹ مجلس شورای اسلامی (مصوب ۱۳۶۳/۴/۱۲):
ماده واحده- ماده ۸ قانون انتخابات مصوب ۱۳۶۲/۱۲/۹ مجلس شورای اسلامی به صورت زیر اصلاح می‌شود:
ماده ۸- انتخابات نماینده در مرحله اول منوط به کسب اکثریت حداقل یک‌سوم کل آرا و در مرحله دوم با کسب اکثریت نسبی به هر میزان است و هر جا در قانون انتخابات در مرحله اول اکثریت مطلق وجود دارد به اکثریت نسبی تبدیل می‌شود.

تبصره ۲- وزارت کشور مکلف است با هماهنگی شورای نگهبان حداکثر ظرف دو ماه در حوزه‌هایی که انتخابات آنها متوقف یا باطل اعلام شده و یا فاقد نماینده باشند، انتخابات مجدد را برگزار نماید.

ماده ۲- از تاریخ تصویب این قانون محدوده حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی به شرح جدول پیوست^(۱) شامل ۱۹۶ حوزه انتخابیه با دویست و هفتاد نفر نماینده خواهد بود.

...

تبصره - حوزه‌های انتخاباتی همواره از هر نوع انتزاع و الحاق که بر اساس قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری در حد روستا و دهستان انجام می‌شود تبعیت خواهند کرد. لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوماده و سه تبصره در جلسه روز سه‌شنبه بیست و هشتم بهمن ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۷۸۲

تاریخ: ۶۵/۱۲/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۶۰- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۵؛ «لایحه تعیین محدوده حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی» مصوب ۱۳۶۵/۱۱/۲۸ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- با توجه به اصل ۷۴ و ۷۵ قانون اساسی^(۲) پیشنهادها و اصلاحات نمایندگان باید مربوط به موضوع ماده یا اصل موضوع لایحه باشد ماده ۱ مصوبه نظر به اینکه مربوط به قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی است و لایحه دولت مربوط به محدوده حوزه انتخاباتی مجلس شورای اسلامی موضوع تبصره ۳ الحاقی به ماده ۱۴ قانون تعاریف و ضوابط

۱. برای اختصار و با توجه به عدم ایراد شورای نگهبان، از آوردن جدول پیوست خودداری شده است. برای آگاهی از آن ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۲۹۵ مورخ ۱۳۶۶/۲/۲۷.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحات ۴۸۸ (اصل ۷۴) و ۲۱۱ (اصل ۷۵).

تقسیمات کشوری مصوب ۱۸ فروردین ماه سال ۱۳۶۴ شمسی^(۱) است مغایر با قانون اساسی است.

۲- اطلاق ماده ۲ مغایر با اصل ۶۴ قانون اساسی^(۲) است.

لطف‌الله صافی
دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۷۱۵-ق

تاریخ: ۶۶/۲/۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۷۸۲ مورخ ۱۳/۱۲/۱۳۶۵ در خصوص لایحه تعیین محدوده حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

۱. قانون اصلاح تبصره ۳ ماده ۱۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری و الحاق یک تبصره به آن (مصوب ۱۳۶۴/۱/۱۸): ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون تبصره ۳ ماده ۱۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری به شرح زیر اصلاح و تبصره ۴ به آن الحاق می‌گردد:

تبصره ۳- وزارت کشور موظف است حداکثر ظرف یک سال از تاریخ تصویب این قانون لایحه قانونی محدوده حوزه‌های انتخاباتی را همراه با جداول و نقشه مربوط تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

تبصره ۴- دولت موظف است ظرف ۳ ماه از تاریخ تصویب این قانون آمار جمعیت شهرها را توسط مرکز آمار و آمار جمعیت روستاها را توسط جهادسازندگی با استفاده از نتایج آمارگیری‌های انجام شده کشور برآورد و به وزارت کشور اعلام نماید.

۲. اصل شخصیت و چهارم: عده نمایندگان مجلس شورای ملی دوپست و هفتاد نفر است و پس از هر ده سال در صورت زیاد شدن جمعیت کشور در هر حوزه انتخابی به نسبت هر یکصد و پنجاه هزار نفر یک نماینده اضافه می‌شود. زرتشتیان و کلیمیان هر کدام یک نماینده و مسیحیان آشوری و کلدانی مجموعاً یک نماینده و مسیحیان ارمنی جنوب و شمال هر کدام یک نماینده انتخاب می‌کنند و در صورت افزایش جمعیت هر یک از اقلیت‌ها پس از هر ده سال به ازای هر یکصد و پنجاه هزار نفر اضافی یک نماینده اضافی خواهند داشت. مقررات مربوط به انتخابات را قانون معین می‌کند.

متن اصلاحیه

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون محدوده حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی با رعایت اصل شصت و چهار قانون اساسی به شرح جدول پیوست شامل ۱۹۶ حوزه انتخابیه با دویست و هفتاد نفر نماینده خواهد بود.

جدول حوزه‌های انتخابیه مجلس شورای اسلامی

...

تبصره - حوزه‌های انتخاباتی همواره از هر نوع انتزاع و الحاق که بر اساس قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری در حد روستا و دهستان انجام می‌شود تبعیت خواهند کرد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه روز یکشنبه سی‌ام فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۸۰۶۵

تاریخ: ۱۳۶۶/۲/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۷۱۵- ق مورخ ۱۳۶۶/۲/۲؛ «لایحه تعیین محدوده حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۶/۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و با توجه به اصلاح به عمل آمده مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح رسیدگی به تخلفات اداری با موازین شرع

شماره: ۲۶۶۱-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۶

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی رسیدگی به تخلفات اداری که بنابر تصمیم مجلس شورای اسلامی در جلسه روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱۱/۲۶ تصویب آن طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی^(۱) به کمیسیون مشترک استخدام و قضایی تفویض شده بود تا پس از تصویب و پیشنهاد مدت اجرای آزمایشی تقدیم مجلس شورای اسلامی گردد، در جلسه روز ۱۳۶۵/۱۱/۲۹ با اصلاحاتی به تصویب کمیسیون مذکور رسید و در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۱۲/۶ با پنج سال مدت آزمایشی آن موافقت گردید که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

فصل اول - تشکیلات و حدود وظایف

ماده ۱- به منظور رسیدگی به تخلفات اداری در هر یک از دستگاه های مشمول این قانون هیأت هایی تحت عنوان هیأت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان تشکیل خواهد شد. هیأت های مزبور شامل هیأت های بدوی و تجدیدنظر می باشد.

تبصره - هیأت تجدیدنظر منحصراً در مرکز هر وزارتخانه یا سازمان مستقل دولتی و نیز تعدادی از دستگاه های مشمول این قانون که فهرست آنها به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، تشکیل می شود و در صورت لزوم دارای شعب متعدد خواهد بود.

ماده ۲- هر یک از هیأت های بدوی و تجدیدنظر دارای ۳ عضو اصلی و یک و یا دو عضو

علی البدل می باشد که مستقیماً با حکم وزیر یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی مربوط برای مدت دو سال منصوب می شوند و انتصاب مجدد آنان بلامانع است. اعضای علی البدل در غیاب اعضای اصلی به جای آنان انجام وظیفه خواهند نمود. تبصره - هیچ یک از اعضای اصلی و علی البدل هیأت های بدوی یک دستگاه نمی توانند در هر زمان عضو هیأت تجدیدنظر همان دستگاه باشند و همچنین اعضای مذکور نمی توانند در تجدیدنظر پرونده هایی که در هنگام رسیدگی بدوی نسبت به آن رأی داده اند، شرکت نمایند.

ماده ۳- برکناری اعضای هیأت های بدوی، تجدیدنظر و اعضای علی البدل با حکم وزیر یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی مربوط صورت می گیرد.

ماده ۴- صلاحیت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان با هیأت بدوی است و آرای صادره در صورتی که قابل تجدیدنظر نباشد، از تاریخ ابلاغ قطعی و لازم الاجرا می باشد. در مورد آرای که قابل تجدیدنظر است هرگاه کارمند ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ رأی درخواست تجدیدنظر نماید، هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی خواهد بود. آرای هیأت تجدیدنظر از تاریخ ابلاغ قطعی و لازم الاجرا است.

تبصره ۱- هرگاه رأی هیأت بدوی قابل تجدیدنظر باشد ولی متهم ظرف مهلت مقرر درخواست تجدیدنظر ننماید رأی صادره قطعیت یافته و از تاریخ انقضای مهلت مذکور لازم الاجرا خواهد بود.

تبصره ۲- ابلاغ طبق قانون آیین دادرسی مدنی به عمل خواهد آمد. در هر حال فاصله بین زمان صدور رأی تا ابلاغ نباید از ۱۵ روز بیشتر باشد.

ماده ۵- به منظور تسریع در جمع آوری دلایل و تهیه و تکمیل اطلاعات و مدارک هیأت ها می توانند از گروه تحقیق استفاده نمایند. شرح وظایف، تعداد اعضا و شرایط احراز اعضای گروه های تحقیق به نحو مقرر در آیین نامه اجرایی این قانون که به تصویب هیأت وزیران می رسد، خواهد بود.

ماده ۶- اعضای هیأت های بدوی و تجدیدنظر علاوه بر تدین به دین مبین اسلام و عمل به احکام آن و اعتقاد و تعهد به نظام جمهوری اسلامی ایران و اصل ولایت فقیه، باید دارای شرایط زیر باشند:

۱- تأهل

۲- حداقل ۲۵ سال سن

۳- حداقل مدرک تحصیلی دیپلم متوسطه یا معادل آن به تأیید شورای مدیریت حوزه‌های علمیه.

تبصره - در هر هیأت باید یک نفر آشنابه مسائل حقوقی عضویت داشته باشد و حداقل یک نفر از اعضای هیأت بدوی و دو نفر از اعضای هیأت تجدیدنظر باید از بین کارمندان رسمی یا ثابت همان سازمان یا وزارتخانه که حداقل سه سال سابقه کار دولتی دارند، به این سمت منصوب گردند.

ماده ۷- اعضای اصلی یا علی‌البدل از هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر در موارد زیر در رسیدگی و صدور رأی شرکت نخواهند کرد:

الف - عضو هیأت با متهم قرابت سببی و نسبی تا درجه دوم از طبقه سوم داشته باشد.
ب - عضو هیأت با متهم دعوای حقوقی و یا جزایی داشته یا در دعوای مطروحه ذی‌نفع باشد.

ج - عضو هیأت متخلف یا مدعی تخلف باشد.

فصل دوم - تخلفات اداری

ماده ۸- تخلفات اداری شامل تخلفات انضباطی و اعمال خلاف اخلاق عمومی است اعم از اینکه ناشی از تقصیر یا قصور متخلف باشد.

تقصیر - عبارتست از نقض عمدی قوانین و مقررات اداری.

قصور - عبارتست از کوتاهی غیر عمدی در اجرای وظایف اداری.

ماده ۹- تخلفات اداری به قرار زیر است:

۱- اعمال رفتار خلاف شئون اداری یا شغلی.

۲- تبعیض یا اعمال غرض در اجرای قوانین و مقررات نسبت به اشخاص.

۳- ترک خدمت.

۴- تکرار در تأخیر ورود به محل خدمت رأس ساعت مقرر و یا تکرار خروج از اداره بدون کسب مجوز.

۵- تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی.

۶- افشای اسرار و اسناد محرمانه اداری.

۷- کم‌کاری، سهل‌انگاری و اهمال در انجام وظایف محوله.

- ۸- گواهی و یا گزارش خلاف واقع در امور اداری.
 - ۹- تمرد از اجرای دستورات مقامات مافوق در حدود وظایف اداری.
 - ۱۰- گرفتن وجوهی غیر از آنچه در قوانین و مقررات تعیین شده و یا اخذ وجه یا مالی که عرفاً رشوه خواری تلقی شود.
 - ۱۱- تسلیم مدارک به اشخاصی که حق دریافت آن را ندارند یا خودداری از تسلیم مدارک به اشخاصی که حق دریافت آنها را دارند.
 - ۱۲- تعطیل خدمت در اوقات مقرر اداری.
 - ۱۳- عدم رعایت شعائر و حجاب اسلامی.
 - ۱۴- اختفاء، حمل، توزیع، خرید و فروش مواد مخدر.
 - ۱۵- اعتیاد به مواد مخدر.
 - ۱۶- اشتغال به شغل دولتی دیگر به استثنای سمت‌های آموزشی و تحقیقاتی.
 - ۱۷- اختلاس و هر نوع استفاده غیرمجاز از امکانات و اموال دولتی.
 - ۱۸- دست بردن در سؤالات اوراق و مدارک و دفاتر امتحانی، افشای سؤالات امتحانی یا تعویض آن.
 - ۱۹- دادن نمره یا امتیاز بر خلاف ضوابط.
 - ۲۰- غیبت غیرموجه به طور متناوب و یا متوالی.
 - ۲۱- سوءاستفاده مالی از مقام اداری.
 - ۲۲- بازکردن پاکتها و محمولات پستی و نیز استراق سمع بدون مجوز قانونی.
 - ۲۳- کارشکنی، شایعه پراکنی و شرکت در تحصنها، تظاهرات و اعتصابات غیرقانونی و اعمال فشارهای گروهی و یا فردی برای تحصیل مقاصد یا به دست آوردن امتیازات غیرقانونی.
 - ۲۴- تحریک در ایجاد تحصنها، اعتصابات و تظاهرات غیرقانونی و یا وادار ساختن دیگران به کارشکنی یا کم‌کاری یا ایراد خسارت به اموال دولتی.
- فصل سوم - مجازاتها
- ماده ۱۰- مجازاتهای اداری به ترتیب عبارتند از:
- الف - اخطار کتبی بدون درج در پرونده استخدامی.
- ب - توبیخ کتبی با درج در پرونده استخدامی.

ج- کسر حقوق و مزایا حداکثر یک سوم از یک ماه تا یک سال.

د- انفصال موقت از یک ماه تا یک سال.

ه- بازخرید خدمت در مورد افرادی که کمتر از بیست سال خدمت دارند با پرداخت ۳۰ روز حقوق گروه پایه یا عنوان مشابه در قبال هر سال خدمت دولتی.

و- بازنشستگی در صورت داشتن حداقل ۲۰ سال خدمت بر اساس سنوات خدمت دولتی با تقلیل یک گروه.

ز- اخراج از محل خدمت.

ح- انفصال دائم از خدمات دولتی.

تبصره ۱- کسور بازنشستگی کارمندانی که در اجرای این قانون به انفصال دائم، اخراج یا بازخریدی محکوم شده یا می‌شوند و نیز حقوق مرخصی استحقاقی استفاده نشده آنان و در مورد محکومین به بازنشستگی حقوق مرخصی استحقاقی استفاده نشده قبایل پرداخت خواهد بود.

تبصره ۲- نحوه اعمال مجازاتهای مندرج در بندهای (ه) و (و) در مورد مشمولین قانون تأمین اجتماعی و سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و شهرداری تهران که دارای مقررات بازنشستگی خاص باشند، بر اساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران برسد.

ماده ۱۱- به کارمندانی که با حکم مراجع قضایی یا با رأی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری محکوم به انفصال دائم از خدمات دولتی می‌گردند در صورت داشتن بیش از ۱۵ سال سابقه خدمت و ۵۰ سال سن به تشخیص هیأت‌های تجدیدنظر رسیدگی به تخلفات اداری مربوط، برای معیشت خانواده آنان مقرری ماهیانه که مبلغ آن حداکثر از سی هزار ریال تجاوز نکند برقرار می‌گردد. این مقرری از محل اعتبار وزارتخانه یا مؤسسه پرداخت خواهد شد و در صورت رفع ضرورت به تشخیص هیأت مزبور مقرری فوق قطع خواهد گردید. نحوه اجرا و مدت آن طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲- در مورد قصور یکی از مجازاتهای بندهای (الف) و (ب) اعمال خواهد شد.

ماده ۱۳- منحصرأ مجازاتهای بندهای (ه)، (و)، (ز) و (ح) قابل پژوهش در هیأت تجدیدنظر می‌باشد.

ماده ۱۴- رئیس مجلس شورای اسلامی، وزرا و بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی می‌توانند مجازاتهای بندهای (الف)، (ب) و (ج) را رأساً و بدون مراجعه به هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری در مورد کارمندان متخلف اعمال نمایند و اختیار اعمال مجازاتهای بندهای (الف)، (ب) و (ج) را به معاونین خود و بندهای (الف) و (ب) را به مدیران و رؤسای ادارات یا دستگاه‌های تابعه تفویض کنند. در صورت اعمال مجازات توسط مقامات و اشخاص مزبور، هیأت‌ها حق رسیدگی و صدور رأی مجدد در مورد همان تخلف را ندارند.

ماده ۱۵- در صورت تکرار تخلف و ثبوت آن کارمند خاطی به اشد مجازات پیش‌بینی شده در آن درجه محکوم خواهد شد و هرگاه مجازات قبلی اشد مجازات اعمال شده در درجه مربوط باشد، کارمند خاطی به حداقل مجازات درجه بعد محکوم خواهد شد. به نحوی که در هر حال از مجازات محکومیت قبلی شدیدتر باشد.

ماده ۱۶- رئیس مجلس شورای اسلامی، وزرا یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی می‌توانند کارمندانی که پرونده آنها به هیأت‌های رسیدگی ارجاع شده است را حداکثر به مدت ۳ ماه آماده به خدمت نمایند و در مورد مؤسساتی که آمادگی به خدمت در مقررات استخدامی آنها پیش‌بینی نگردیده است، بر اساس مقررات مورد عمل در قانون استخدام کشوری با آنها رفتار خواهد شد.

ماده ۱۷- هرگاه رسیدگی به اتهام کارمند به تشخیص هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر مستلزم استفاده از نظر کارشناسی باشد، مورد را به کارشناسی ارجاع می‌دهند.

ماده ۱۸- در بندهای ۲۳ و ۲۴ ماده ۹ که رسیدگی به پرونده کارمند متخلف در صلاحیت مراجع قضایی است و برای رسیدگی به محکمه ارجاع می‌شود، کارمند مزبور تا صدور رأی دادگاه به حال تعلیق درمی‌آید و در صورت براءت ضمن اعاده حیثیت حقوق گروه و پایه متعلقه به وی پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۹- در موارد زیر کارمند به طور دائم از خدمات دولتی منفصل خواهد شد:

۱- عضویت در تشکیلات فراماسونری.

۲- عضویت در یکی از فرق ضاله که خارج از اسلام شناخته شده‌اند.

۳- مأمورین و منابع ساواک که فعالیت و یا گزارش ضد مردمی داشته‌اند.

۴- عضویت در سازمان‌هایی که مرامنامه یا اساسنامه آنها مبتنی بر نفی ادیان الهی است و

یا طرفداری و فعالیت مؤثر به نفع آنها.

۵- عضویت در گروه‌های محارب یا طرفداری و فعالیت مؤثر به نفع آنها.

ماده ۲۰- پرونده آن دسته از مستخدمین بازنشسته که قبل یا پس از بازنشستگی در هیأت‌های پاکسازی و یا بازسازی مطرح بوده ولی منجر به صدور رأی نگردیده است و یا آرای صادره قطعیت نیافته و یا آرای که توسط دیوان عدالت اداری نقض گردیده و همچنین پرونده بازنشستگان متهم به موارد مندرج در ماده ۱۹ این قانون نیز در صورت وجود مدارک مثبت، برای رسیدگی و صدور رأی در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مطرح و مجازاتهای مصرحه در این قانون حسب مورد اعمال خواهد شد.

ماده ۲۱- اعمال تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور در مورد کارمندانی که در اجرای این قانون به بازنشستگی محکوم می‌شوند، ممنوع است.

ماده ۲۲- وزرای رژیم سابق و نمایندگان مجلسین و دبیران حزب رستاخیز در مراکز استان‌ها، مدیران کل حفاظت و رؤسای دوائر حفاظت و رمز و محرمانه، بعد از خرداد ۱۳۴۲ که توسط هیأت‌های پاکسازی و یا بازسازی نیروی انسانی محکومیت قطعی نیافته‌اند و یا پرونده آنان تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته و از خدمت در دستگاه‌های دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها به صورت دائم منفصل می‌گردند و حقوق بازنشستگی آنان قطع خواهد شد و معاونین نخست‌وزیر، رئیس کل بانک مرکزی، مدیران عامل، رؤسای شرکتها و سازمان‌های مستقل دولتی، مستشاران و رؤسای دیوان محاسبات بعد از خرداد ۱۳۴۲ در صورتی که در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری ثابت شود که در تحکیم رژیم گذشته نقش داشته‌اند به انفصال دائم محکوم خواهند گردید.

سفرا و استانداران و معاونین وزرای رژیم سابق بعد از خرداد ۱۳۴۲ حسب مورد طبق این قانون محکوم به بازخرید یا بازنشستگی خواهند شد و در صورت ارتکاب یکی از جرایم مصرحه در این قانون در صورتی که مجازات آن جرم بیش از بازنشستگی باشد، به آن مجازات طبق این قانون محکوم خواهند شد.

تبصره - در خصوص آن دسته از کارمندانی که به تحکیم رژیم گذشته متهم و تاکنون رأی قطعی در مورد آنان صادر نشده و یا رأی صادره توسط دیوان عدالت اداری نقض گردیده هیأت‌ها می‌توانند پس از رسیدگی حسب مورد یکی از مجازاتهای مقرر در این قانون را

در مورد آنان اعمال نمایند.

ماده ۲۳- رئیس مجلس شورای اسلامی، وزرا و بالاترین مقام سازمان‌های مستقل دولتی می‌توانند کارمندانی را که بیش از دو ماه متوالی و یا چهارماه متناوب در سال بدون عذر موجه در محل خدمت خود حاضر نشده‌اند، از خدمت وزارتخانه یا دستگاه مربوط اخراج نمایند. هرگاه کارمند مذکور حداکثر تا یک‌ماه پس از ابلاغ حکم دستگاه متبوع خود مدعی شود که عذر او موجه بوده است، وزیر یا بالاترین مقام دستگاه متبوع کارمند موظف است پرونده وی را جهت رسیدگی پژوهشی به هیأت تجدیدنظر مربوطه ارجاع نماید. هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی بوده و رأی آن قطعی و از تاریخ اخراج کارمند معتبر خواهد بود.

تبصره - در مواردی که حکم اخراج یا انفصال کارمند یا کارمندان توسط مقامات صلاحیت‌دار دستگاه‌های اجرایی قبل از قانون بازسازی نیروی انسانی صادر گردیده، این احکام قطعی محسوب می‌شود.

فصل چهارم - مقررات مختلف

ماده ۲۴- کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و شهرداری‌ها و بانکها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و تمام یا قسمتی از بودجه آنها از بودجه عمومی تأمین می‌شود و نیز کارکنان مجلس شورای اسلامی و نهادهای انقلاب اسلامی مشمول مقررات این قانون می‌باشند. مشمولین قانون استخدام نیروهای مسلح و غیرنظامیان ارتش، شهربانی و ژاندارمری، قضات، اعضای هیأت‌های علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مشمولین قانون کار از شمول این قانون خارج بوده و تابع مقررات مربوط به خود خواهند بود.

تبصره - آن تعداد از شرکتهای دولتی که دارای مقررات انضباطی خاص بوده و مقررات خود را پس از پیروزی انقلاب اسلامی به تصویب مراجع ذیصلاح رسانیده‌اند، از شمول این قانون خارج بوده و تابع مقررات مورد عمل خود خواهند بود.

ماده ۲۵- هرگاه تخلف کارمند عنوان یکی از جرایم مندرج در قوانین جزایی را نیز داشته باشد هیأت رسیدگی به تخلفات اداری مکلف است پرونده امر را به مراجع قضایی ارسال دارد و رسیدگی در مرجع قضایی مانع رسیدگی اداری نخواهد بود.

تبصره ۱- در صورتی که مجازات تعیین شده از طرف مراجع قضایی همان مجازات تعیین

شده توسط هیأت‌ها باشد مجازات تکرار نخواهد شد و در غیر این صورت حکم مراجع قضایی مانع مجازات‌های اداری نخواهد بود و هیأت‌ها مکلف‌اند یک نسخه از رأی صادره خود را به مراجع قضایی مربوطه ارسال دارند.

تبصره ۲- کلیه مراجع قضایی باید خارج از نوبت پرونده‌های ارجاعی از سوی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری را رسیدگی نموده و حکم لازم را صادر و یک نسخه از رونوشت آن را به هیأت‌های مربوط ارسال نمایند.

ماده ۲۶- به آن دسته از کارمندانی که پرونده آنان در هیأت‌های پاکسازی و بازسازی سابق مطرح و بدلیل عدم صدور رأی یا قطعیت نیافتن رأی یا نقض دیوان عدالت اداری در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مورد رسیدگی قرار گرفته و منجر به برائت آنان می‌گردد حقوق گروه و پایه یا عنوان مشابه دوران عدم اشتغال به مآخذ آخرین پست سازمانی که قبل از این دوران تصدی آن را به عهده داشته‌اند، پرداخت خواهد گردید و در مورد بازنشستگان حقوق بازنشستگی پرداخت خواهد شد و در صورت عدم برائت دوران عدم اشتغال شاغلین جزو سابقه خدمت محسوب نمی‌شود و طبق بند (د) ماده ۱۲۴ قانون استخدام کشوری عمل خواهد شد و در مورد بازنشستگان نسبت به مدت گذشته حقوقی پرداخت نخواهد گردید.

تبصره ۱- کلیه احکام آماده به خدمت و برکناری از خدمت در مورد متهمینی که بعد از انقضای مهلت قانونی پاکسازی و قبل از اجرای قانون بازسازی نیروی انسانی توسط مقامات اجرایی صادر گردیده اعتبار قانونی داشته و در صورت محکومیت غیر از آنچه به عنوان حقوق آمادگی به خدمت دریافت داشته‌اند، حقوق دیگری به آنان تعلق نخواهد گرفت.

ولی در صورت برائت مابه‌التفاوت حقوق آمادگی به خدمت و حقوق گروه و پایه متعلقه به آنان پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- به کارمندانی که در اجرای قانون تخلفات اداری آماده به خدمت شده و یا در حالت تعلیق به سر می‌برده‌اند و پس از رسیدگی برائت حاصل نمایند، حقوق و مزایای مستمر دوران مزبور پرداخت خواهد گردید و این ایام با پرداخت کسور مربوط از لحاظ بازنشستگی و وظیفه و تعیین پایه جزو سابقه خدمت مستخدم محسوب می‌شود.

تبصره ۳- هیأت‌ها می‌توانند پرونده آن دسته از کارمندانی را که به مراجع صلاحیتدار

قضایی ارجاع شده و در مورد آنان قرار منع پیگرد یا موقوفی تعقیب صادر گردیده، وفق قانون تخلفات اداری مورد رسیدگی قرار داده و رأی لازم صادر نمایند.

ماده ۲۷- اعطای گروه و پایه‌های کسر شده قبل از انقضای مدت محکومیت به کارمندانی که قبلاً بر اساس آرای هیأت‌های بازسازی یا رسیدگی به تخلفات اداری به تنزل گروه و پایه محکوم شده‌اند و همچنین انتصابات کارمندانی که در اجرای قانون بازسازی به تغییر رسته محکوم شده‌اند، در رسته‌ای که قبلاً اشتغال داشته‌اند به شرط رضایت از خدمات آنان و تأیید هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات اداری مربوطه مجاز خواهد بود.

ماده ۲۸- در صورتی که متهم به آرای قطعی صادره توسط هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری اعتراض داشته باشد، می‌تواند حداکثر ظرف یک ماه پس از ابلاغ، به دیوان عدالت اداری شکایت نماید. در غیر این صورت رأی قابل رسیدگی در دیوان نخواهد بود.

تبصره - آن دسته از کارمندانی که بر اساس آرای هیأت‌های پاکسازی یا بازسازی نیروی انسانی به محکومیت قطعی رسیده‌اند و تا تاریخ ۱۳۶۵/۷/۲ شکایتی به دیوان تسلیم نکرده‌اند، دیگر حق شکایت نخواهند داشت.

ماده ۲۹- به منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون و مقررات انضباطی مشابه در دستگاه‌های موضوع تبصره ماده ۲۴ و برای ایجاد هماهنگی در کار هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و هیأت‌ها و یاکمیسیون‌های مشابه در کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور، هیأتی از بین نمایندگان وزرا و بالاترین مقام سازمان‌های مستقل دولتی که به عنوان رابط تعیین می‌گردند و دو نماینده از شورای عالی قضایی به ریاست دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور تشکیل خواهد شد.

هیأت مذکور در صورت مشاهده موارد زیر از سوی هر یک از هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر دستگاه‌های مزبور، آن را منحل و یا تمام یا بعضی از تصمیمات آن را با ذکر دلیل ابطال می‌نماید:

الف - عدم رعایت قانون تخلفات اداری و یا مقررات مربوطه.

ب - اعمال تبعیض در اجرای قانون تخلفات اداری و یا مقررات انضباطی مربوطه.

ج - کم‌کاری در امر رسیدگی به تخلفات اداری.

ماده ۳۰- اعمال مجازات شدیدتر نسبت به آرای غیر قطعی هیأت‌های بدوی و یا آرای

نقض شده توسط دیوان عدالت اداری با توجه به مستندات جدید پس از رسیدگی در هیأت تجدیدنظر با توجه به کلیه جوانب امر بلامانع است.

ماده ۳۱- اصلاح یا تغییر آرای قطعی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری صرفاً در مواردی که هیأت به اتفاق یا اکثریت مطلق آرا یقین پیدا کند که مفاد حکم صادره از لحاظ موازین قانونی مخدوش می‌باشد، پس از تأیید هیأت عالی نظارت در خصوص مورد امکان‌پذیر است.

ماده ۳۲- هرگاه برای عضویت در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری پست سازمانی پیش‌بینی نشده باشد، انجام وظیفه به هر عنوان در هیأت‌ها تصدی دو پست سازمانی محسوب نخواهد شد.

ماده ۳۳- آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ این قانون به وسیله سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳۴- از تاریخ تصویب آیین‌نامه اجرایی این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو می‌گردد و پرونده‌هایی که در هیأت‌های پاکسازی و بازسازی و رسیدگی به تخلفات اداری گذشته منجر به صدور رأی قطعی نگردیده و یا توسط دیوان عدالت اداری نقض شده باشد، برای رسیدگی و صدور رأی قطعی به هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر موضوع این قانون ارسال خواهد شد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر سی و چهار ماده و شانزده تبصره می‌باشد.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۸۶۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۲۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۶۱- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۶ و پیرو نامه شماره ۷۷۸۳ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۶^(۱)؛ «طرح قانونی رسیدگی به تخلفات اداری» مصوب کمیسیون مشترک استخدام و قضایی که در جلسه ۱۳۶۵/۱۲/۶ مجلس شورای اسلامی با اجرای

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

آزمایشی آن به مدت ۵ سال موافقت گردیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد رسیدگی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می شود:

نظر به اینکه تخلفات کارمندان اگر جنبه حقوقی و تخلف از شرایط استخدامی داشته باشد به عنوان تخلف از شرط قرارداد استخدام قابل فسخ است. بنابراین هیأت های اداری یا هر مقام مسؤول می تواند طبق ترتیبی که قانون معین نماید نسبت به انفصال مستخدم یا بازنشستگی یا انتظار خدمت یا کسر حقوق و رتبه و امثال آن تصمیم بگیرد و مستخدم می تواند چنانچه تصمیم اتخاذ شده را موجب تضییع حق خود بداند به دادگاه رجوع کند و اگر جنبه جزایی داشته باشد مستقیماً به دادگاه رجوع می شود و ظاهر الفاظ این قانون با این اساس شرعی مغایرت دارد. بنابراین باید بر این اساس قانون اصلاح شود.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۹۴-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۲۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۸۶۹ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۰، طرح قانونی رسیدگی به تخلفات اداری که بنابر تصمیم مجلس شورای اسلامی در جلسه روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱۱/۲۶ تصویب آن طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی به کمیسیون مشترک استخدام و قضایی تفویض شده بود تا پس از تصویب و پیشنهاد مدت اجرای آزمایشی تقدیم مجلس شورای اسلامی گردد، در جلسه روز ۱۳۶۵/۱۲/۲۵ مجدداً با اصلاحاتی به تصویب کمیسیون مذکور رسید و در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۱۲/۲۶ با پنج سال مدت آزمایشی آن موافقت گردید که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

فصل اول - تشکیلات و حدود وظایف

ماده ۱- به منظور رسیدگی به تخلفات اداری در هر یک از دستگاه‌های مشمول این قانون هیأت‌هایی تحت عنوان هیأت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان تشکیل خواهد شد. هیأت‌های مزبور شامل هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر می‌باشد.

تبصره - هیأت تجدیدنظر منحصرأ در مرکز هر وزارتخانه یا سازمان مستقل دولتی و نیز تعدادی از دستگاه‌های مشمول این قانون که فهرست آنها به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، تشکیل می‌شود و در صورت لزوم دارای شعب متعدد خواهد بود.

ماده ۲- هر یک از هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر دارای ۳ عضو اصلی و یک و یا دو عضو علی‌البدل می‌باشد که مستقیماً با حکم وزیر یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی مربوط برای مدت دو سال منصوب می‌شوند و انتصاب مجدد آنان بلامانع است.

اعضای علی‌البدل در غیاب اعضای اصلی به جای آنان انجام وظیفه خواهند نمود. تبصره - هیچ‌یک از اعضای اصلی و علی‌البدل هیأت‌های بدوی یک دستگاه نمی‌توانند در هر زمان عضو هیأت تجدیدنظر همان دستگاه باشند و همچنین اعضای مذکور نمی‌توانند در تجدیدنظر پرونده‌هایی که در هنگام رسیدگی بدوی نسبت به آن رأی داده‌اند، شرکت نمایند.

ماده ۳- برکناری اعضای هیأت‌های بدوی، تجدیدنظر و اعضای علی‌البدل با حکم وزیر یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی مربوط صورت می‌گیرد.

ماده ۴- صلاحیت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان با هیأت بدوی است و آرای صادره در صورتی که قابل تجدیدنظر نباشد، از تاریخ ابلاغ قطعی و لازم‌الاجرا می‌باشد. در مورد آرای که قابل تجدیدنظر است هرگاه کارمند ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ رأی درخواست تجدیدنظر نماید، هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی خواهد بود. آرای هیأت تجدیدنظر از تاریخ ابلاغ قطعی و لازم‌الاجرا است.

تبصره ۱- هرگاه رأی هیأت بدوی قابل تجدیدنظر باشد ولی متهم ظرف مهلت مقرر درخواست تجدیدنظر ننماید رأی صادره قطعیت یافته و از تاریخ انقضای مهلت مذکور لازم‌الاجرا خواهد بود.

تبصره ۲- ابلاغ طبق قانون آیین دادرسی مدنی به عمل خواهد آمد. در هر حال فاصله بین

زمان صدور رأی تا ابلاغ نباید از ۱۵ روز بیشتر باشد.

تبصره ۳- هیأت‌های بدوی و یا تجدیدنظر نماینده دولت در دستگاه مشمول این قانون می‌باشند و رأی آنان به تخلف اداری کارمند تنها در دایره مجازاتهای اداری معتبر است و به معنی ثبوت جرمهایی که موضوع قانون مجازاتهای اسلامی است نمی‌باشد.

ماده ۵- به منظور تسریع در جمع‌آوری دلایل و تهیه و تکمیل اطلاعات و مدارک هیأت‌ها می‌توانند از گروه تحقیق استفاده نمایند. شرح وظایف، تعداد اعضا و شرایط احراز اعضای گروه‌های تحقیق به نحو مقرر در آیین‌نامه اجرایی این قانون که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، خواهد بود.

ماده ۶- اعضای هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر علاوه بر تدین به دین مبین اسلام و عمل به احکام آن و اعتقاد و تعهد به نظام جمهوری اسلامی ایران و اصل ولایت فقیه، باید دارای شرایط زیر باشند:

۱- تأهل

۲- حداقل ۲۵ سال سن

۳- حداقل مدرک تحصیلی دیپلم متوسطه یا معادل آن به تأیید شورای مدیریت حوزه‌های علمیه.

تبصره - در هر هیأت باید یک نفر آشنابه مسائل حقوقی عضویت داشته باشد و حداقل یک نفر از اعضای هیأت بدوی و دو نفر از اعضای هیأت تجدیدنظر باید از بین کارمندان رسمی یا ثابت همان سازمان یا وزارتخانه که حداقل سه سال سابقه کار دولتی دارند، به این سمت منصوب گردند.

ماده ۷- اعضای اصلی یا علی‌البدل از هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر در موارد زیر در رسیدگی و صدور رأی شرکت نخواهند کرد:

الف - عضو هیأت با متهم قرابت سببی و نسبی تا درجه دوم از طبقه سوم داشته باشد.

ب - عضو هیأت با متهم دعوای حقوقی و یا جزایی داشته یا در دعوای مطروحه ذی‌نفع باشد.

ج - عضو هیأت متخلف یا مدعی تخلف باشد.

فصل دوم - تخلفات اداری

ماده ۸- تخلفات اداری شامل تخلفات انضباطی و اعمال خلاف اخلاق عمومی است

- اعم از اینکه ناشی از تقصیر یا قصور متخلف باشد.
- تقصیر - عبارتست از نقض عمدی قوانین و مقررات اداری.
- قصور - عبارتست از کوتاهی غیر عمدی در اجرای وظایف اداری.
- ماده ۹- تخلفات اداری به قرار زیر است:
- ۱- اعمال رفتار خلاف شئون اداری یا شغلی.
 - ۲- تبعیض یا اعمال غرض در اجرای قوانین و مقررات نسبت به اشخاص.
 - ۳- ترک خدمت.
 - ۴- تکرار در تأخیر ورود به محل خدمت رأس ساعت مقرر و یا تکرار خروج از اداره بدون کسب مجوز.
 - ۵- تسامح در حفظ اموال و اسناد و وجوه دولتی.
 - ۶- افشای اسرار و اسناد محرمانه اداری.
 - ۷- کم کاری، سهل انگاری و اهمال در انجام وظایف محوله.
 - ۸- گواهی و یا گزارش خلاف واقع در امور اداری.
 - ۹- تمرد از اجرای دستورات مقامات مافوق در حدود وظایف اداری.
 - ۱۰- گرفتن وجوهی غیر از آنچه در قوانین و مقررات تعیین شده و یا اخذ وجه یا مالی که عرفاً رشوه خواری تلقی شود.
 - ۱۱- تسلیم مدارک به اشخاصی که حق دریافت آن را ندارند یا خودداری از تسلیم مدارک به اشخاصی که حق دریافت آنها را دارند.
 - ۱۲- تعطیل خدمت در اوقات مقرر اداری.
 - ۱۳- عدم رعایت شعائر و حجاب اسلامی.
 - ۱۴- اختفاء، حمل، توزیع، خرید و فروش مواد مخدر.
 - ۱۵- اعتیاد به مواد مخدر.
 - ۱۶- اشتغال به شغل دولتی دیگر به استثنای سمت های آموزشی و تحقیقاتی.
 - ۱۷- اختلاس و هر نوع استفاده غیر مجاز از امکانات و اموال دولتی.
 - ۱۸- دست بردن در سؤالات اوراق و مدارک و دفاتر امتحانی، افشای سؤالات امتحانی یا تعویض آن.
 - ۱۹- دادن نمره یا امتیاز بر خلاف ضوابط.

۲۰- غیبت غیرموجه به طور متناوب و یا متوالی.

۲۱- سوءاستفاده مالی از مقام اداری.

۲۲- بازکردن پاکتها و محمولات پستی و نیز استراق سمع بدون مجوز قانونی.

۲۳- کارشکنی، شایعه پراکنی و شرکت در تحصن‌ها، تظاهرات و اعتصابات غیرقانونی و اعمال فشارهای گروهی و یا فردی برای تحصیل مقاصد یا به دست آوردن امتیازات غیرقانونی.

۲۴- تحریک در ایجاد تحصن‌ها، اعتصابات و تظاهرات غیرقانونی و یا وادار ساختن دیگران به کارشکنی یا کم‌کاری یا ایراد خسارت به اموال دولتی.

فصل سوم - مجازاتها

ماده ۱۰- مجازاتهای اداری به ترتیب عبارتند از:

الف - اخطار کتبی بدون درج در پرونده استخدامی.

ب - توبیخ کتبی با درج در پرونده استخدامی.

ج - کسر حقوق و مزایا حداکثر یک سوم از یک ماه تا یک سال.

د - انفصال موقت از یک ماه تا یک سال.

هـ - بازخرید خدمت در مورد افرادی که کمتر از بیست سال خدمت دارند با پرداخت ۳۰ روز حقوق گروه پایه یا عنوان مشابه در قبال هر سال خدمت دولتی.

و - بازنشستگی در صورت داشتن حداقل ۲۰ سال خدمت بر اساس سننات خدمت دولتی با تقلیل یک گروه.

ز - اخراج از محل خدمت.

ح - انفصال دائم از خدمات دولتی.

تبصره ۱- کسور بازنشستگی کارمندانی که در اجرای این قانون به انفصال دائم، اخراج یا بازخریدی محکوم شده یا می‌شوند و نیز حقوق مرخصی استحقاقی استفاده نشده آنان و در مورد محکومین به بازنشستگی حقوق مرخصی استحقاقی استفاده نشده قابل پرداخت خواهد بود.

تبصره ۲- نحوه اعمال مجازاتهای مندرج در بندهای (ه) و (و) در مورد مشمولین قانون تأمین اجتماعی و سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و شهرداری تهران که دارای مقررات بازنشستگی خاص باشند، بر اساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران

برسد.

تبصره ۳- مجازاتهای مذکور در این ماده صرفاً جنبه تنظیم امور داخلی دستگاههای مشمول این قانون را دارد که به وسیله هیأت‌هایی که نماینده دولت می‌باشند تحقق می‌پذیرند و هرگاه تخلف موجب حد یا تعزیر شرعی باشد رسیدگی و قضاوت درباره آن به عهده دادگاه‌های صالح می‌باشد.

ماده ۱۱- به کارمندانی که با حکم مراجع قضایی یا با رأی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری محکوم به انفصال دائم از خدمات دولتی می‌گردند در صورت داشتن بیش از ۱۵ سال سابقه خدمت و ۵۰ سال سن به تشخیص هیأت‌های تجدیدنظر رسیدگی به تخلفات اداری مربوط، برای معیشت خانواده آنان مقرری ماهیانه که مبلغ آن حداکثر از سی هزار ریال تجاوز نکند برقرار می‌گردد. این مقرری از محل اعتبار وزارتخانه یا مؤسسه پرداخت خواهد شد و در صورت رفع ضرورت به تشخیص هیأت مزبور مقرری فوق قطع خواهد گردید. نحوه اجرا و مدت آن طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲- در مورد قصور یکی از مجازاتهای بندهای (الف) و (ب) اعمال خواهد شد.
ماده ۱۳- منحصراً مجازاتهای بندهای (ه)، (و)، (ز)، (ح) قابل پژوهش در هیأت تجدیدنظر می‌باشد.

ماده ۱۴- رئیس مجلس شورای اسلامی، وزرا و بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی می‌توانند مجازاتهای بندهای (الف)، (ب) و (ج) را رأساً و بدون مراجعه به هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری در مورد کارمندان متخلف اعمال نمایند و اختیار اعمال مجازاتهای بندهای (الف)، (ب) و (ج) را به معاونین خود و بندهای (الف) و (ب) را به مدیران و رؤسای ادارات یا دستگاه‌های تابعه تفویض کنند. در صورت اعمال مجازات توسط مقامات و اشخاص مزبور، هیأت‌ها حق رسیدگی و صدور رأی مجدد در مورد همان تخلف را ندارند.

ماده ۱۵- در صورت تکرار تخلف و ثبوت آن کارمند خاطی به اشد مجازات پیش‌بینی شده در آن درجه محکوم خواهد شد و هرگاه مجازات قبلی اشد مجازات اعمال شده در درجه مربوط باشد، کارمند خاطی به حداقل مجازات درجه بعد محکوم خواهد شد. به نحوی که در هر حال از مجازات محکومیت قبلی شدیدتر باشد.

ماده ۱۶- رئیس مجلس شورای اسلامی، وزرا یا بالاترین مقام سازمان مستقل دولتی می‌توانند کارمندانی که پرونده آنها به هیأت‌های رسیدگی ارجاع شده است را حداکثر به مدت ۳ ماه آماده به خدمت نمایند و در مورد مؤسساتی که آمادگی به خدمت در مقررات استخدامی آنها پیش‌بینی نگردیده است، بر اساس مقررات مورد عمل در قانون استخدام کشوری با آنها رفتار خواهد شد.

ماده ۱۷- هرگاه رسیدگی به اتهام کارمند به تشخیص هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر مستلزم استفاده از نظر کارشناسی باشد، مورد را به کارشناسی ارجاع می‌دهند.

ماده ۱۸- در بندهای ۲۳ و ۲۴ ماده ۹ که رسیدگی به پرونده کارمند متخلف در صلاحیت مراجع قضایی است و برای رسیدگی به محکمه ارجاع می‌شود، کارمند مزبور تا صدور رأی دادگاه به حال تعلیق درمی‌آید و در صورت برائت ضمن اعاده حیثیت حقوق گروه و پایه متعلقه به وی پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۹- در موارد زیر کارمند به طور دائم از خدمات دولتی منفصل خواهد شد:

- ۱- عضویت در تشکیلات فراماسونری.
 - ۲- عضویت در یکی از فرق ضاله که خارج از اسلام شناخته شده‌اند.
 - ۳- مأمورین و منابع ساواک که فعالیت و یا گزارش ضد‌مردمی داشته‌اند.
 - ۴- عضویت در سازمان‌هایی که مرامنامه یا اساسنامه آنها مبتنی بر نفی ادیان الهی است و یا طرفداری و فعالیت مؤثر به نفع آنها.
 - ۵- عضویت در گروه‌های محارب یا طرفداری و فعالیت مؤثر به نفع آنها.
- ماده ۲۰- پرونده آن دسته از مستخدمین بازنشسته که قبل یا پس از بازنشستگی در هیأت‌های پاکسازی و یا بازسازی مطرح بوده ولی منجر به صدور رأی نگردیده است و یا آرای صادره قطعی نیافته و یا آرای که توسط دیوان عدالت اداری نقض گردیده و همچنین پرونده بازنشستگان متهم به موارد مندرج در ماده ۱۹ این قانون نیز در صورت وجود مدارک مثبت، برای رسیدگی و صدور رأی در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مطرح و مجازاتهای مصرحه در این قانون حسب مورد اعمال خواهد شد.
- ماده ۲۱- اعمال تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور در مورد کارمندانی که در اجرای این قانون به بازنشستگی محکوم می‌شوند، ممنوع است.

ماده ۲۲- وزرای رژیم سابق و نمایندگان مجلسین و دبیران حزب رستاخیز در مراکز

استان‌ها، مدیران کل حفاظت و رؤسای دوائر حفاظت و رمز و محرمانه، بعد از خرداد ۱۳۴۲ که توسط هیأت‌های پاکسازی و یا بازسازی نیروی انسانی محکومیت قطعی نیافته‌اند و یا پرونده آنان تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته و از خدمت در دستگاه‌های دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها به صورت دائم منفصل می‌گردند و حقوق بازنشستگی آنان قطع خواهد شد و معاونین نخست‌وزیر، رئیس کل بانک مرکزی، مدیران عامل، رؤسای شرکتها و سازمان‌های مستقل دولتی، مستشاران و رؤسای دیوان محاسبات بعد از خرداد ۱۳۴۲ در صورتی که در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری ثابت شود که در تحکیم رژیم گذشته نقش داشته‌اند به انفصال دائم محکوم خواهند گردید. سفرا و استانداران و معاونین وزرای رژیم سابق بعد از خرداد ۱۳۴۲ حسب مورد طبق این قانون محکوم به بازخرید یا بازنشستگی خواهند شد و در صورت ارتکاب یکی از جرایم مصرحه در این قانون در صورتی که مجازات آن جرم بیش از بازنشستگی باشد، به آن مجازات طبق این قانون محکوم خواهند شد.

تبصره - در خصوص آن دسته از کارمندانی که به تحکیم رژیم گذشته متهم و تاکنون رأی قطعی در مورد آنان صادر نشده و یا رأی صادره توسط دیوان عدالت اداری نقض گردیده هیأت‌ها می‌توانند پس از رسیدگی حسب مورد یکی از مجازاتهای مقرر در این قانون را در مورد آنان اعمال نمایند.

ماده ۲۳- رئیس مجلس شورای اسلامی، وزرا و بالاترین مقام سازمان‌های مستقل دولتی می‌توانند کارمندانی را که بیش از دو ماه متوالی و یا چهارماه متناوب در سال بدون عذر موجه در محل خدمت خود حاضر نشده‌اند، از خدمت وزارتخانه یا دستگاه مربوط اخراج نمایند. هرگاه کارمند مذکور حداکثر تا یک‌ماه پس از ابلاغ حکم دستگاه متبوع خود مدعی شود که عذر او موجه بوده است، وزیر یا بالاترین مقام دستگاه متبوع کارمند موظف است پرونده وی را جهت رسیدگی پژوهشی به هیأت تجدیدنظر مربوطه ارجاع نماید. هیأت تجدیدنظر مکلف به رسیدگی بوده و رأی آن قطعی و از تاریخ اخراج کارمند معتبر خواهد بود.

تبصره - در مواردی که حکم اخراج یا انفصال کارمند یا کارمندان توسط مقامات صلاحیتدار دستگاه‌های اجرایی قبل از قانون بازسازی نیروی انسانی صادر گردیده، این احکام قطعی محسوب می‌شود.

فصل چهارم - مقررات مختلف

ماده ۲۴- کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و شهرداری‌ها و بانکها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و تمام یا قسمتی از بودجه آنها از بودجه عمومی تأمین می‌شود و نیز کارکنان مجلس شورای اسلامی و نهادهای انقلاب اسلامی مشمول مقررات این قانون می‌باشند. مشمولین قانون استخدام نیروهای مسلح و غیرنظامیان ارتش، شهربانی و ژاندارمری، قضات، اعضای هیأت‌های علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مشمولین قانون کار از شمول این قانون خارج بوده و تابع مقررات مربوط به خود خواهند بود.

تبصره - آن تعداد از شرکتهای دولتی که دارای مقررات انضباطی خاص بوده و مقررات خود را پس از پیروزی انقلاب اسلامی به تصویب مراجع ذیصلاح رسانیده‌اند، از شمول این قانون خارج بوده و تابع مقررات مورد عمل خود خواهند بود.

ماده ۲۵- هرگاه تخلف کارمند عنوان یکی از جرایم مندرج در قوانین جزایی را نیز داشته باشد هیأت رسیدگی به تخلفات اداری مکلف است پرونده امر را به مراجع قضایی ارسال دارد و رسیدگی در مرجع قضایی مانع رسیدگی اداری نخواهد بود.

تبصره ۱- در صورتی که مجازات تعیین شده از طرف مراجع قضایی همان مجازات تعیین شده توسط هیأت‌ها باشد مجازات تکرار نخواهد شد و در غیر این صورت حکم مراجع قضایی مانع مجازاتهای اداری نخواهد بود و هیأت‌ها مکلف‌اند یک نسخه از رأی صادره خود را به مراجع قضایی مربوطه ارسال دارند.

تبصره ۲- کلیه مراجع قضایی باید خارج از نوبت پرونده‌های ارجاعی از سوی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری را رسیدگی نموده و حکم لازم را صادر و یک نسخه از رونوشت آن را به هیأت‌های مربوط ارسال نمایند.

ماده ۲۶- به آن دسته از کارمندانی که پرونده آنان در هیأت‌های پاکسازی و بازسازی سابق مطرح و به دلیل عدم صدور رأی یا قطعیت نیافتن رأی یا نقض دیوان عدالت اداری در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری مورد رسیدگی قرار گرفته و منجر به برائت آنان می‌گردد حقوق گروه و پایه یا عنوان مشابه دوران عدم اشتغال به مآخذ آخرین پست سازمانی که قبل از این دوران تصدی آن را به عهده داشته‌اند، پرداخت خواهد گردید و در مورد بازنشستگان حقوق بازنشستگی پرداخت خواهد شد و در صورت عدم برائت دوران عدم اشتغال شاغلین جزو سابقه خدمت محسوب نمی‌شود و طبق بند (د) ماده

۱۲۴ قانون استخدام کشوری عمل خواهد شد و در مورد بازنشستگان نسبت به مدت گذشته حقوقی پرداخت نخواهد گردید.

تبصره ۱- کلیه احکام آماده به خدمت و برکناری از خدمت در مورد متهمینی که بعد از انقضای مهلت قانونی پاکسازی و قبل از اجرای قانون بازسازی نیروی انسانی توسط مقامات اجرایی صادر گردیده اعتبار قانونی داشته و در صورت محکومیت غیر از آنچه به عنوان حقوق آمادگی به خدمت دریافت داشته‌اند، حقوق دیگری به آنان تعلق نخواهد گرفت.

ولی در صورت برائت مابه‌التفاوت حقوق آمادگی به خدمت و حقوق گروه و پایه متعلقه به آنان پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- به کارمندانی که در اجرای قانون تخلفات اداری آماده به خدمت شده و یا در حالت تعلیق به سر می‌برده‌اند و پس از رسیدگی برائت حاصل نمایند، حقوق و مزایای مستمر دوران مزبور پرداخت خواهد گردید و این ایام با پرداخت کسور مربوط از لحاظ بازنشستگی و وظیفه و تعیین پایه جزو سابقه خدمت مستخدم محسوب می‌شود.

تبصره ۳- هیأت‌ها می‌توانند پرونده آن دسته از کارمندانی را که به مراجع صلاحیتدار قضایی ارجاع شده و در مورد آنان قرار منع پیگرد یا موقوفی تعقیب صادر گردیده، وفق قانون تخلفات اداری مورد رسیدگی قرار داده و رأی لازم صادر نمایند.

ماده ۲۷- اعطای گروه و پایه‌های کسر شده قبل از انقضای مدت محکومیت به کارمندانی که قبلاً بر اساس آرای هیأت‌های بازسازی یا رسیدگی به تخلفات اداری به تنزل گروه و پایه محکوم شده‌اند و همچنین انتصابات کارمندانی که در اجرای قانون بازسازی به تغییر رسته محکوم شده‌اند، در رسته‌ای که قبلاً اشتغال داشته‌اند به شرط رضایت از خدمات آنان و تأیید هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات اداری مربوطه مجاز خواهد بود.

ماده ۲۸- در صورتی که متهم به آرای قطعی صادره توسط هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری اعتراض داشته باشد، می‌تواند حداکثر ظرف یک ماه پس از ابلاغ، به دیوان عدالت اداری شکایت نماید. در غیر این صورت رأی قابل رسیدگی در دیوان نخواهد بود.

تبصره ۱- هرگاه محکوم منکر اصل تخلف باشد می‌تواند به دادگاه‌های صالح قضایی مراجعه نماید.

تبصره ۲- آن دسته از کارمندانی که بر اساس آرای هیأت‌های پاکسازی یا بازسازی نیروی

انسانی به محکومیت قطعی رسیده‌اند و تا تاریخ ۱۳۶۵/۷/۲ شکایتی به دیوان تسلیم نکرده‌اند، دیگر حق شکایت نخواهند داشت.

ماده ۲۹- به منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون و مقررات انضباطی مشابه در دستگاه‌های موضوع تبصره ماده ۲۴ و برای ایجاد هماهنگی در کار هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری و هیأت‌ها و یا کمیسیون‌های مشابه در کلیه دستگاه‌های اجرایی کشور، هیأتی از بین نمایندگان وزرا و بالاترین مقام سازمان‌های مستقل دولتی که به عنوان رابط تعیین می‌گردند و دو نماینده از شورای عالی قضایی به ریاست دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور تشکیل خواهد شد.

هیأت مذکور در صورت مشاهده موارد زیر از سوی هر یک از هیأت‌های بدوی یا تجدیدنظر دستگاه‌های مزبور، آن را منحل و یا تمام یا بعضی از تصمیمات آن را با ذکر دلیل ابطال می‌نماید:

الف - عدم رعایت قانون تخلفات اداری و یا مقررات مربوطه.

ب - اعمال تبعیض در اجرای قانون تخلفات اداری و یا مقررات انضباطی مربوطه.

ج - کم‌کاری در امر رسیدگی به تخلفات اداری.

ماده ۳۰- اعمال مجازات شدیدتر نسبت به آرای غیر قطعی هیأت‌های بدوی و یا آرای نقض شده توسط دیوان عدالت اداری با توجه به مستندات جدید پس از رسیدگی در هیأت تجدیدنظر با توجه به کلیه جوانب امر بلامانع است.

ماده ۳۱- اصلاح یا تغییر آرای قطعی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری صرفاً در مواردی که هیأت به اتفاق یا اکثریت مطلق آرا یقین پیدا کند که مفاد حکم صادره از لحاظ موازین قانونی مخدوش می‌باشد، پس از تأیید هیأت عالی نظارت در خصوص مورد امکان‌پذیر است.

ماده ۳۲- هرگاه برای عضویت در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری پست سازمانی پیش‌بینی نشده باشد، انجام وظیفه به هر عنوان در هیأت‌ها تصدی دو پست سازمانی محسوب نخواهد شد.

ماده ۳۳- آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ این قانون به وسیله سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳۴- از تاریخ تصویب آیین نامه اجرایی این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو می گردد و پرونده هایی که در هیأت های پاکسازی و بازسازی و رسیدگی به تخلفات اداری گذشته منجر به صدور رأی قطعی نگردیده و یا توسط دیوان عدالت اداری نقض شده باشد، برای رسیدگی و صدور رأی قطعی به هیأت های بدوی و تجدیدنظر موضوع این قانون ارسال خواهد شد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر سی و چهار ماده و نوزده تبصره می باشد.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۹۷۰

تاریخ: ۱۳۶۶/۱/۱۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۹۴-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ و پیرو نامه شماره ۷۸۶۹ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۰ و شماره ۷۹۲۸ مورخ ۱۳۶۶/۱/۱۵^(۱)؛ «طرح قانونی رسیدگی به تخلفات اداری»^(۲) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۷۶۵-ق

تاریخ: ۶۶/۳/۲۱

شورای محترم نگهبان

به قرار گزارش کمیسیون امور قضایی و حقوقی، متنی که به عنوان تبصره یک ماده ۲۸ قانون تخلفات اداری به آن شورای محترم ارسال گردیده، با متن مصوب کمیسیون

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۲۰۷۶ مورخ ۱۳۶۵/۵/۲۲.

تفاوت دارد. لذا متن صحیح تبصره یک ماده ۲۸ جهت اظهار نظر ارسال می‌گردد.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

تبصره ۱ ماده ۲۸- هرگاه محکوم منکر اصل تخلف باشد، دیوان عدالت اداری رسیدگی ماهوی خواهد نمود.

نظریه تکمیلی شورای نگهبان

شماره: ۸۳۹۰

تاریخ: ۱۳۶۶/۲/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۷۶۵- ق مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۱ و ۲۶۹۴- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ و پیرو نامه‌های شماره ۷۸۶۹ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۰ و ۷۹۷۰ مورخ ۱۳۶۶/۱/۱۸؛ «متن تبصره ۱ ماده ۲۸ قانون تخلفات اداری» موضوع نامه شماره ۲۷۶۵- مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۱ در جلسه شورای نگهبان مطرح و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اصلاح ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا و الحاق دو تبصره به آن با موازین شرع

شماره: ۲۶۶۵-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۱۳

شورای محترم نگهبان

لایحه اصلاح ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا و الحاق دو تبصره به آن که یک فوریت آن در جلسه روز پنجشنبه ۶۵/۱۲/۷ به تصویب رسیده است. در جلسه روز پنجشنبه ۶۵/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی مطرح خواهد شد. از آن شورای محترم خواهشمند است ساعت ۹ صبح در جلسه علنی حضور به هم رسانید. (۱)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا به شرح ذیل اصلاح و دو تبصره به آن اضافه می شود:

ماده ۱۵ اصلاحی - کلیه قراردادهایی که در اجرای این قانون مبادله می گردد به موجب قراردادی که بین طرفین منعقد می شود در حکم اسناد لازم الاجرا بوده و تابع مفاد آیین نامه اجرایی اسناد رسمی است.

آن دسته از معاملات مربوط به اموال غیر منقول و اموال منقول که طبق قوانین و مقررات موضوعه باید در دفاتر اسناد رسمی انجام شوند کماکان طبق تشریفات مربوط انجام خواهد شد.

تبصره ۱ - چنانچه در هر یک از موارد اعطای تسهیلات بانکی بیش از یک قرارداد بین بانک با مشتریان خود در دفتر اسناد رسمی تنظیم گردد حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض حق الثبت و نظائر آن نسبت به سند اول محاسبه و دریافت خواهد شد و در مورد

۱. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه)، پاورقی صفحه ۳۰.

قرارداد بعدی تعلق حقوق مزبور منوط به افزایش رقم مندرج در قراردادهای بعدی نسبت به رقم مذکور در قرارداد ما قبل آنست در این صورت حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض، حق الثبت و نظائر آن به استثنای حق التحریر باید به نسبت مابه‌التفاوت دو رقم فوق‌الذکر محاسبه و دریافت گردد. ملاک تشخیص ارتباط قراردادها اعلام بانک ذی‌ربط می‌باشد.

تبصره ۲- در مواردی که وسایل نقلیه موتوری (ساخت کارخانجات داخلی یا وارداتی) مع‌الواسطه بانکها از طریق اعطای تسهیلات بانکی به اشخاص منتقل می‌گردد بانک انتقال‌دهنده از لحاظ مقررات مالیات نقل و انتقال در حکم انتقال‌دهنده دست اول تلقی خواهد شد.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۸۱۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۱۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۶۵-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۳؛ «لایحه اصلاح ماده ۱۵ قانونی عملیات بانکی بدون ربا و الحاق دو تبصره به آن» که با حضور اعضای شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۱۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید، در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و به نظر آقایان فقهاء لازم‌الاجرا بودن اسناد به طور مطلق مغایر با موازین شرع شناخته شد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۹۳-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۲۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۸۱۹ مورخ ۶۵/۱۲/۱۴ در خصوص لایحه اصلاح ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا و الحاق دو تبصره به آن که مجدداً در جلسه علنی روز

پنجشنبه ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا به شرح ذیل اصلاح و دو تبصره به آن اضافه می‌شود:

ماده ۱۵ اصلاحی - کلیه قراردادهایی که در اجرای این قانون مبادله می‌گردد به موجب قراردادی که بین طرفین منعقد می‌شود در حکم اسناد رسمی بوده و در صورتی که در مفاد آن طرفین اختلافی نداشته باشند، لازم‌الاجرا بوده و تابع مفاد آیین‌نامه اجرایی اسناد رسمی می‌باشد.

آن دسته از معاملات مربوط به اموال غیر منقول و اموال منقول که طبق قوانین و مقررات موضوعه باید در دفاتر اسناد رسمی انجام شوند کماکان طبق تشریفات مربوط انجام خواهد شد.

تبصره ۱ - چنانچه در هر یک از موارد اعطای تسهیلات بانکی بیش از یک قرارداد بین بانک با مشتریان خود در دفتر اسناد رسمی تنظیم گردد حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض حق الثبت و نظائر آن نسبت به سند اول محاسبه و دریافت خواهد شد و در مورد قرارداد بعدی تعلق حقوق مزبور منوط به افزایش رقم مندرج در قراردادهای بعدی نسبت به رقم مذکور در قرارداد ما قبل آنست در این صورت حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض، حق الثبت و نظائر آن به استثنای حق التحریر باید به نسبت مابه‌التفاوت دو رقم فوق‌الذکر محاسبه و دریافت گردد. ملاک تشخیص ارتباط قراردادهای اعلام بانک ذی‌ربط می‌باشد.

تبصره ۲ - در مواردی که وسایل نقلیه موتوری (ساخت کارخانجات داخلی یا وارداتی) مع‌الواسطه بانکها از طریق اعطای تسهیلات بانکی به اشخاص منتقل می‌گردد بانک انتقال‌دهنده از لحاظ مقررات مالیات نقل و انتقال در حکم انتقال‌دهنده دست اول تلقی

خواهد شد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و هشتم اسفند ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۹۶۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۱/۱۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۹۳-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ و پیرو نامه شماره ۷۸۱۹ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۴ و شماره ۷۹۲۷ مورخ ۱۳۶۶/۱/۱۵^(۱)؛ «لایحه اصلاح ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا و الحاق دو تبصره به آن»^(۲) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۲۲۷۹ مورخ ۱۳۶۶/۲/۸.

مغایرت لایحه بیمه بیکاری با موازین شرع

شماره: ۲۶۶۸-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۱۴

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۰۲۶۰ مورخ ۱۳۶۵/۶/۳۰ دولت در خصوص بیمه بیکاری که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱۲/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- کلیه مشمولین قانون تأمین اجتماعی با توجه به مقررات این قانون مشمول بیمه بیکاری خواهند بود.

تبصره - گروه های زیر از شمول مقررات این قانون مستثنی می باشند:

۱- بازنشستگان و از کارافتادگان کلی.

۲- صاحبان حرف و مشاغل آزاد.

۳- اتباع خارجی.

ماده ۲- بیکار از نظر این قانون فردی است که مشمول این قانون بوده و بدون میل و اراده بیکار شده و آماده کار باشد.

تبصره ۱- آن دسته از بیمه شدگانی که به علت تغییرات ساختار اقتصادی واحد مربوطه به تشخیص شورای عالی کار بیکار موقت شناخته شوند نیز مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

تبصره ۲- کارگران فصلی اعم از مشمولین قانون کار و قانون کار کشاورزی و آن دسته از کارگرانی که تحت هر عنوان از محل اعتبارات بودجه عمومی دستمزد یا حقوق دریافت می دارند (به استثنای کارکنان صنایع و کارخانجات و کارگاه ها که مشمول ماده ۲ خواهند

بود) با تصویب هیأت وزیران به تدریج مشمول این قانون خواهد بود.
 ماده ۳- بیمه بیکاری به عنوان یکی از حمایت‌های تأمین اجتماعی است و سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت حق بیمه مقرر به بیمه‌شدگانی که طبق مقررات این قانون بیکار می‌شوند مقرری ایام بیکاری پرداخت نماید.

ماده ۴- بیمه شده با معرفی کتبی کمیته‌ای مرکب از کارفرما و شورای اسلامی کار مبنی بر بیکاری و تأیید وزارت کار و امور اجتماعی از مزایای این قانون منتفع خواهد شد. در مورد بیکاران موقت در صورت استفاده از مقرری بیمه بیکاری مزایای وی از لحاظ مقررات قانون کار و همچنین تأمین اجتماعی محفوظ خواهد بود مدت دریافت مقرری بیمه بیکاری جزو سوابق کار نامبرده محسوب خواهد شد.

تبصره ۱- بیکاران مشمول این قانون کمافی السابق کلیه حقوق و مزایا و خسارات مربوطه (موضوع قانون کار) را دریافت خواهند نمود.

تبصره ۲- در آن دسته از واحدهای مشمول این قانون که شورای اسلامی کار تشکیل نشده باشد معرفی‌نامه انجمن صنفی یا نماینده قانونی کارگر در حکم نظر شورای اسلامی کار می‌باشد.

ماده ۵- حق بیمه بیکاری به میزان ۳٪ مزد بیمه شده می‌باشد که کلاً توسط کارفرما تأمین و پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- مزد بیمه شده و نحوه تشخیص و تعیین حق بیمه بیکاری، چگونگی وصول آن، تکلیف بیمه شده و کارفرما و همچنین نحوه رسیدگی به اعتراض و سایر مقررات مربوطه در این مورد بر اساس ضوابطی است که برای حق بیمه سایر حمایت‌های تأمین اجتماعی در قانون و مقررات تأمین اجتماعی پیش‌بینی شده است.

تبصره ۲- ما به ازای سهم دولت موضوع ماده ۲۸ قانون تأمین اجتماعی در مدت اجرای قانون برای بیمه‌شدگان بیکار کماکان بایستی بر اساس آخرین حقوق و مزایای بیکاران محاسبه و در حساب بدهکاری دولت منظور و مکلف است حداکثر دو سال بعد از اجرای آزمایشی به حساب صندوق بیمه بیکاری پرداخت نماید.

تبصره ۳- کارفرما موظف است قبل از بیکار شدن بیمه شده حداقل ۶ ماه حق بیمه بیکاری را پرداخت نموده باشد کسری مدت پرداخت حق بیمه بیکاری مربوط به کارگرانی که از تاریخ تصویب قانون بیکار و سابقه حق بیمه بیکاری آنان کمتر از ۶ ماه

می باشد به طور یک جا محاسبه که می بایستی توسط کارفرمایان پرداخت گردد.
ماده ۶- بیمه شدگان بیکار در صورت احراز شرایط زیر استحقاق دریافت مقرری ایام بیکاری را خواهند داشت:

الف - بیمه شده قبل از بیکار شدن حداقل ۶ ماه سابقه پرداخت حق بیمه را داشته باشد.
ب - بیمه شده مکلف است ظرف ۱۵ روز از تاریخ بیکاری با اعلام مراتب بیکاری به واحدهای کار و امور اجتماعی آمادگی خود را برای اشتغال به کار تخصصی و یا مشابه آن اطلاع دهد.

ج - بیمه شده بیکار در صورت لزوم در دوره های کارآموزی و سوادآموزی که توسط واحد کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی تعیین می شود شرکت نموده و هر دو ماه یک بار گواهی لازم در این مورد را به شعب تأمین اجتماعی تسلیم نماید.
تبصره ۱- تاریخ استفاده از مزایای بیمه بیکاری از ۱/۱/۱۳۶۵ تعیین می گردد. نحوه شمول بیکاران واجد شرایط سال ۶۵ به شرح زیر است:

آن دسته از کارگرانی که در طول سال ۶۵ نزد سازمان تأمین اجتماعی بیمه بوده اند و شخصاً بر خلاف میل و اراده خود بیکار شده و در واحدهای کار و امور اجتماعی طرح شکایت نموده اند با رعایت بند «ج» این ماده مشمول خواهند بود.

تبصره ۲- کارگرانی که در زمان دریافت مستمری بیکاری به شغل یا مشاغلی گمارده شوند که میزان حقوق و مزایای آن از مستمری بیکاری کمتر باشد مابه التفاوت دریافتی بیمه شده از صندوق بیمه بیکاری پرداخت خواهد شد.

تبصره ۳- ایامی که بیمه شده در زمان اشتغال غرامت دستمزد ایام بیکاری یا بارداری دریافت می دارد در حکم سوابق پرداخت حق بیمه بیکاری خواهد بود.

تبصره ۴- مدت دریافت مقرری بیمه بیکاری جزو سوابق بیمه شده از نظر بازنشستگی از کارافتادگی و فوت محسوب خواهد شد.

تبصره ۵- مبنای محاسبه برای حمایت های موضوع این قانون آخرین زمان اشتغال بیمه شدگان خواهد شد.

ماده ۷- مدت پرداخت مقرری ایام بیکاری و میزان آن به شرح زیر می باشد:

الف - مدت پرداخت مقرری از زمان برخورداری از مزایای بیمه بیکاری برای بیمه شدگان متأهل ۲ سال و مجرد یک سال خواهد بود که در صورت اشتغال مجدد مقرری بیمه بیکاری قطع می گردد و در صورت تکرار بیکاری غیرارادی به تأیید وزارت

- کار و امور اجتماعی مجدداً مقرری بیمه بیکاری برقرار خواهد شد.
- ب - مقرری ایام بیکاری از روز اول بیکاری به میزان حداقل حقوقی که از طرف شورای عالی کار تعیین شده است پرداخت می‌گردد. به میزان مقرری افراد متأهل که دارای حداکثر چهار نفر عائله تحت تکفل باشند به نسبت هر یک از افراد تحت تکفل به میزان ۲۰ درصد حداقل دستمزد تعیین شده برای افراد مجرد افزوده خواهد شد.
- تبصره ۱ - عائله تحت تکفل موضوع این ماده همان افرادی هستند که در ماده ۵۸ قانون تأمین اجتماعی مشخص شده‌اند.
- تبصره ۲ - بیمه شده بیکار و افراد تحت تکفل، در مدت دریافت مقرری ایام بیکاری به طور رایگان از خدمات درمانی موضوع بند «الف» و بند «ب» ماده ۳ قانون تأمین اجتماعی استفاده خواهند کرد.
- تبصره ۳ - مقرری ایام بیکاری مانند سایر مستمری‌های تأمین اجتماعی از پرداخت هرگونه مالیات معاف خواهد بود.
- ماده ۸ - در موارد زیر مقرری ایام بیکاری قطع خواهد شد:
- الف - زمانی که بیمه شده مجدداً اشتغال به کار یابد.
- ب - بنا به اعلام واحد کار و امور اجتماعی محل و یا نهضت سوادآموزی بیمه شده بیکار بدون عذر موجه از شرکت در دوره‌های کارآموزی و یا سوادآموزی خودداری نماید.
- ج - بیمه شده بیکار از قبول شغل تخصصی خود و یا شغل مشابه پیشنهادی خودداری ورزد.
- د - بیمه شده بیکار ضمن دریافت مقرری ایام بیکاری مشمول استفاده از مستمری بازنشستگی و یا از کارافتادگی شود.
- ه بیمه شده به نحوی از انجا با دریافت مزد ایام بلامتکلیفی به کار مربوطه اعاده گردد.
- تبصره ۱ - در صورتی که پس از پرداخت مقرری ایام بیکاری محرز شود که بیکاری بیمه شده ناشی از میل و اراده او بوده است کمیته مذکور در ماده ۴ این قانون مسؤول و موظف به استرداد وجوه دریافتی به سازمان خواهد بود و مشمولین بند «ه» این ماده مکلف به بازپرداخت سهم بیمه بیکاری به سازمان تأمین اجتماعی خواهند بود.
- تبصره ۲ - چنانچه بیمه شده بیکار اشتغال مجدد خود را مکتوم داشته و مقرری ایام بیکاری را دریافت کرده باشد ملزم به بازپرداخت مقرری دریافتی از تاریخ اشتغال به اضافه دو درصد (۲٪) مبالغ دریافتی به عنوان جریمه تخلف خواهد بود.

تبصره ۳- دریافت کمک هزینه حین کارآموزی مانع استفاده از مقرری ایام بیکاری نخواهد بود.

ماده ۹- کارفرمایان، شوراهای اسلامی و یا نمایندگان کارگران موظف‌اند ضمن هماهنگی با یکدیگر فهرست محل‌های خالی شغل را که ایجاد می‌شود به مراکز خدمات اشتغال محل اعلام نمایند محل‌های شغلی مذکور منحصراً توسط مراکز خدمات اشتغال و با معرفی بیکاران تأمین می‌گردد.

تبصره ۱- دولت مکلف است هر ساله از طریق سیستم بانکی و با استفاده از اعتبارات قرض‌الحسنه طرح‌های اشتغال‌زای مشخصی را جهت اشتغال به کار بیکاران مشمول این قانون در بودجه سالانه کشور پیش‌بینی و با نظارت وزارت کار و امور اجتماعی به موقع اجرا گذارد.

تبصره ۲- بیکاران مشمول این قانون در اخذ پروانه‌های کسب و کار و موافقت اصولی و تأسیس واحدهای اقتصادی از وزارتخانه‌های صنعتی، کشاورزی و خدماتی با معرفی وزارت کار و امور اجتماعی در اولویت قرار خواهند داشت.

تبصره ۳- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است همزمان با اجرای قانون بیمه بیکاری آموزش مهارت‌های مورد نیاز بازار کار و نیز بازآموزی و تجدید مهارت کارگران تحت پوشش بیمه بیکاری موضوع بند «ج» ماده ۶ این قانون را در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و در مراکز آموزش جوار کارخانجات فراهم نماید.

تبصره ۴- نهضت سوادآموزی موظف است با همکاری کارفرمایان و وزارتخانه‌های مربوطه نسبت به تشکیل کلاسهای سوادآموزی برای آن دسته از بیسوادان مشمول این قانون اقدام نماید.

ماده ۱۰- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است ظرف ۶ ماه برای کلیه مشمولین قانون کار شناسنامه کار حاوی وضعیت اشتغال و بیکاری و نوع مهارت و سایر مشخصات شغلی آنان را تهیه نماید.

ماده ۱۱- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است حسابهای درآمد حق بیمه بیکاری و پرداخت مقرری ایام بیکاری موضوع این قانون را جداگانه نگهداری و در صورتهای مالی خود منعکس نماید و گزارش عملکرد مالی خود را هر ۶ ماه یک‌بار به شورای عالی کار و شورای عالی تأمین اجتماعی و کمیسیون کار و امور اجتماعی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

ماده ۱۲- مدت اجرای این قانون سه سال به طور آزمایشی بوده و سازمان مکلف است

که هزینه‌های موضوع این قانون را منحصراً از محل درآمدهای ناشی از آن تأمین نماید. در پایان دوره آموزشی مازاد عملیات مالی ناشی از اجرای این قانون در صورت تأیید ادامه اجرای آن به حساب ذخیره صندوق بیمه بیکاری منظور و در صورت کسری تا مبلغ ۳۰ میلیارد ریال از محل ذخیره سازمان تأمین اجتماعی به حساب بیمه بیکاری مذکور واریز و مازاد بر آن به حساب دولت منظور خواهد شد.

تبصره - چنانچه در مراحل اجرایی طرح حساب درآمد حق بیمه کمبود داشته باشد سازمان تأمین اجتماعی مکلف است این کمبود را به صورت علی‌الحساب تأمین و به حساب بدهکار دولت منظور نماید.

ماده ۱۳- وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی مجری این قانون خواهند بود.

ماده ۱۴- سازمان تأمین اجتماعی و وزارت کار و امور اجتماعی موظف‌اند گزارش عملکرد اجرای این قانون را شش ماه قبل از پایان دوره آزمایشی با نتیجه تجربیات حاصله و گزارش عملکرد و عنداللزوم تجدیدنظر در میزان حق بیمه موضوع ماده ۵ این قانون را جهت اجرای دائمی آن به هیأت دولت برای بررسی و تقدیم به مجلس شورای اسلامی تسلیم نمایند.

ماده ۱۵- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف یک‌ماه توسط وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. لایحه قانونی فوق مشتمل بر پانزده ماده و بیست و چهار تبصره در جلسه روز یکشنبه دهم اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۸۴۶

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۲۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۶۸- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۴ «لایحه بیمه بیکاری» مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۱۰ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- اطلاق یا عموم موارد تبصره‌هایی مثل ماده ۱ و ۵ و ماده ۹ که متضمن تعهدات و الزاماتی بر

غیرمؤسسات و شرکتهای دولتی می‌باشد مغایر با موازین شرعی است. چنانچه در طی تبصره‌ای استثنا شود یا مشروط به این شود که قبلاً بین طرفین به صورت شرط ضمن عقد مقرر شده باشد رفع اشکال می‌شود.

۲- تبصره ۲ ماده ۱۸ اگر به عنوان مجازات باشد باید طبق موازین تعزیر مقرر شود و چنانچه در ضمن عقد شرط شده باشد که در صورت کتمان مبلغی مجاناً بپردازد در صورتی که مبلغ تعیین شود که شرط مجهول نشود اشکال ندارد والا مطالبه مبلغ زاید بر آنچه گرفته، شرعی نیست.

۳- بند «ب» ماده ۷ از لحاظ اینکه موهم این است که اگر افراد تحت تکفل از چهار نفر بیشتر باشند مقرری چهار نفر نیز پرداخت نمی‌شود به نحوی که رفع این توهم شود اصلاح گردد.

۴- اطلاق تبصره ۱ ماده ۸ به مسؤولیت کمیته و موظف بودن به استرداد وجوه در صورتی که مقصود ضمانت کمیته باشد و کمیته تقصیر نکرده باشد، مغایر با موازین شرعی است.

۵- اطلاق تبصره ۱ ماده ۹ که شامل مواردی هم می‌شود که بخش غیردولتی با استفاده از اعتبارات و امکانات بانکی بدون ترتیب محذوری اقدام به ایجاد همان طرحهای اشتغال را می‌نماید خلاف موازین شرعی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۷۸۰-ق

تاریخ: ۶۶/۳/۲۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۸۴۶ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۵ در خصوص لایحه بیمه بیکاری که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۳/۲۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- کلیه مشمولین قانون تأمین اجتماعی (کارفرمایان، کارگران، کارگاه‌ها، مؤسسات تولیدی، خدماتی، صنعتی و کشاورزی) که به هر نحو از امکانات دولتی مثل ارز، انرژی، مواد اولیه و اعتبارات بانکی استفاده می‌نمایند مکلف به اجرای این قانون می‌باشند.

تبصره - گروه‌های زیر از شمول مقررات این قانون مستثنی می‌باشند:

۱- بازنشستگان و از کارافتادگان کلی.

۲- صاحبان حرف و مشاغل آزاد.

۳- اتباع خارجی.

ماده ۲- بیکار از نظر این قانون فردی است که مشمول این قانون بوده و بدون میل و اراده بیکار شده و آماده کار باشد.

تبصره ۱- آن دسته از بیمه‌شدگانی که به علت تغییرات ساختار اقتصادی واحد مربوطه به تشخیص شورای عالی کار بیکار موقت شناخته شوند نیز مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

تبصره ۲- کارگران فصلی اعم از مشمولین قانون کار و قانون کار کشاورزی و آن دسته از کارگرانی که تحت هر عنوان از محل اعتبارات بودجه عمومی دستمزد یا حقوق دریافت می‌دارند (به استثنای کارکنان صنایع و کارخانجات و کارگاه‌ها که مشمول ماده ۲ خواهند بود) با تصویب هیأت وزیران به تدریج مشمول این قانون خواهد بود.

ماده ۳- بیمه‌بیکاری به عنوان یکی از حمایت‌های تأمین اجتماعی است و سازمان تأمین اجتماعی مکلف است با دریافت حق بیمه مقرر به بیمه‌شدگانی که طبق مقررات این قانون بیکار می‌شوند مقرری ایام بیکاری پرداخت نماید.

ماده ۴- بیمه‌شده با معرفی کتبی کمیته‌ای مرکب از کارفرما و شورای اسلامی کار مبنی بر بیکاری و تأیید وزارت کار و امور اجتماعی از مزایای این قانون منتفع خواهد شد. در مورد بیکاران موقت در صورت استفاده از مقرری بیمه بیکاری مزایای وی از لحاظ مقررات قانون کار و همچنین تأمین اجتماعی محفوظ خواهد بود مدت دریافت مقرری بیمه بیکاری جزو سوابق کار نامبرده محسوب خواهد شد.

تبصره ۱- بیکاران مشمول این قانون کمافی‌السابق کلیه حقوق و مزایا و خسارات مربوطه (موضوع قانون کار) را دریافت خواهند نمود.

تبصره ۲- در آن دسته از واحدهای مشمول این قانون که شورای اسلامی کار تشکیل نشده باشد معرفی نامه انجمن صنفی یا نماینده قانونی کارگر در حکم نظر شورای اسلامی کار می باشد.

ماده ۵- حق بیمه بیکاری به میزان ۳٪ مزد بیمه شده می باشد که کلاً توسط کارفرما تأمین و پرداخت خواهد شد.

تبصره ۱- مزد بیمه شده و نحوه تشخیص و تعیین حق بیمه بیکاری، چگونگی وصول آن، تکلیف بیمه شده و کارفرما و همچنین نحوه رسیدگی به اعتراض و سایر مقررات مربوطه در این مورد بر اساس ضوابطی است که برای حق بیمه سایر حمایت های تأمین اجتماعی در قانون و مقررات تأمین اجتماعی پیش بینی شده است.

تبصره ۲- ما به ازای سهم دولت موضوع ماده ۲۸ قانون تأمین اجتماعی در مدت اجرای قانون برای بیمه شدگان بیکار کماکان بایستی بر اساس آخرین حقوق و مزایای بیکاران محاسبه و در حساب بدهکاری دولت منظور و مکلف است حداکثر دو سال بعد از اجرای آزمایشی به حساب صندوق بیمه بیکاری پرداخت نماید.

تبصره ۳- کارفرما موظف است قبل از بیکار شدن بیمه شده حداقل ۶ ماه حق بیمه بیکاری را پرداخت نموده باشد کسری مدت پرداخت حق بیمه بیکاری مربوط به کارگرانی که از تاریخ تصویب قانون بیکار و سابقه حق بیمه بیکاری آنان کمتر از ۶ ماه می باشد به طور یک جا محاسبه که می بایستی توسط کارفرمایان پرداخت گردد.

ماده ۶- بیمه شدگان بیکار در صورت احراز شرایط زیر استحقاق دریافت مقرری ایام بیکاری را خواهند داشت:

الف - بیمه شده قبل از بیکار شدن حداقل ۶ ماه سابقه پرداخت حق بیمه را داشته باشد.

ب - بیمه شده مکلف است ظرف ۱۵ روز از تاریخ بیکاری با اعلام مراتب بیکاری به واحدهای کار و امور اجتماعی آمادگی خود را برای اشتغال به کار تخصصی و یا مشابه آن اطلاع دهد.

ج - بیمه شده بیکار در صورت لزوم در دوره های کارآموزی و سوادآموزی که توسط واحد کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی تعیین می شود شرکت نموده و هر دو ماه یک بار گواهی لازم در این مورد را به شعب تأمین اجتماعی تسلیم نماید.

تبصره ۱- تاریخ استفاده از مزایای بیمه بیکاری از ۱۳۶۵/۱/۱ تعیین می گردد. نحوه

- شمول بیکاران واجد شرایط سال ۶۵ به شرح زیر است:
- آن دسته از کارگرانی که در طول سال ۶۵ نزد سازمان تأمین اجتماعی بیمه بوده‌اند و شخصاً بر خلاف میل و اراده خود بیکار شده و در واحدهای کار و امور اجتماعی طرح شکایت نموده‌اند با رعایت بند «ج» این ماده مشمول خواهند بود.
- تبصره ۲- کارگرانی که در زمان دریافت مستمری بیکاری به شغل یا مشاغلی گمارده شوند که میزان حقوق و مزایای آن از مستمری بیکاری کمتر باشد مابه‌التفاوت دریافتی بیمه شده از صندوق بیمه بیکاری پرداخت خواهد شد.
- تبصره ۳- ایامی که بیمه شده در زمان اشتغال غرامت دستمزد ایام بیکاری یا بارداری دریافت می‌دارد در حکم سوابق پرداخت حق بیمه بیکاری خواهد بود.
- تبصره ۴- مدت دریافت مقرری بیمه بیکاری جزو سوابق بیمه شده از نظر بازنشستگی، از کارافتادگی و فوت محسوب خواهد شد.
- تبصره ۵- مبنای محاسبه برای حمایت‌های موضوع این قانون آخرین زمان اشتغال بیمه‌شدگان خواهد شد.
- ماده ۷- مدت پرداخت مقرری ایام بیکاری و میزان آن به شرح زیر می‌باشد:
- الف - مدت پرداخت مقرری از زمان برخورداری از مزایای بیمه بیکاری برای بیمه‌شدگان متأهل ۲ سال و مجرد یک سال خواهد بود که در صورت اشتغال مجدد مقرری بیمه بیکاری قطع می‌گردد و در صورت تکرار بیکاری غیرارادی به تأیید وزارت کار و امور اجتماعی مجدداً مقرری بیمه بیکاری برقرار خواهد شد.
- ب - مقرری ایام بیکاری از روز اول بیکاری به میزان حداقل حقوقی که از طرف شورای عالی کار تعیین شده است پرداخت می‌گردد. به مقرری افراد متأهل تا چهار نفر از عائله تحت تکفل به نسبت هر یک از افراد به میزان ۲۰ درصد حداقل دستمزد تعیین شده برای افراد مجرد به مقرری افزوده خواهد شد.
- تبصره ۱- عائله تحت تکفل موضوع این ماده همان افرادی هستند که در ماده ۵۸ قانون تأمین اجتماعی مشخص شده‌اند.
- تبصره ۲- بیمه شده بیکار و افراد تحت تکفل، در مدت دریافت مقرری ایام بیکاری به طور رایگان از خدمات درمانی موضوع بند «الف» و بند «ب» ماده ۳ قانون تأمین اجتماعی استفاده خواهند کرد.

تبصره ۳- مقرری ایام بیکاری مانند سایر مستمری‌های تأمین اجتماعی از پرداخت هرگونه مالیات معاف خواهد بود.

ماده ۸- در موارد زیر مقرری ایام بیکاری قطع خواهد شد:

الف - زمانی که بیمه شده مجدداً اشتغال به کار یابد.

ب - بنا به اعلام واحد کار و امور اجتماعی محل و یا نهضت سوادآموزی بیمه شده بیکار بدون عذر موجه از شرکت در دوره‌های کارآموزی و یا سوادآموزی خودداری نماید.

ج - بیمه شده بیکار از قبول شغل تخصصی خود و یا شغل مشابه پیشنهادی خودداری ورزد.

د - بیمه شده بیکار ضمن دریافت مقرری ایام بیکاری مشمول استفاده از مستمری بازنشستگی و یا از کارافتادگی شود.

ه - بیمه شده به نحوی از انحا با دریافت مزد ایام بلا تکلیفی به کار مربوطه اعاده گردد.

تبصره ۱- در صورتی که پس از پرداخت مقرری ایام بیکاری محرز شود که بیکاری بیمه شده ناشی از میل و اراده او بوده است کارگر موظف به استرداد وجوه دریافتی به سازمان خواهد بود و مشمولین بند «ه» این ماده مکلف به بازپرداخت سهم بیمه بیکاری به سازمان تأمین اجتماعی خواهند بود.

تبصره ۲- چنانچه بیمه شده بیکار اشتغال مجدد خود را مکث داشته و مقرری ایام بیکاری را دریافت کرده باشد ملزم به بازپرداخت مقرری دریافتی از تاریخ اشتغال خواهد بود.

تبصره ۳- دریافت کمک هزینه حین کارآموزی مانع استفاده از مقرری ایام بیکاری نخواهد بود.

ماده ۹- کارفرمایان، شوراهای اسلامی و یا نمایندگان کارگران موظف‌اند ضمن هماهنگی با یکدیگر فهرست محل‌های خالی شغل را که ایجاد می‌شود به مراکز خدمات اشتغال محل اعلام نمایند محل‌های شغلی مذکور منحصراً توسط مراکز خدمات اشتغال و با معرفی بیکاران تأمین می‌گردد.

تبصره ۱- دولت مکلف است هر ساله از طریق سیستم بانکی و با استفاده از اعتبارات قرض‌الحسنه طرح‌های اشتغال‌زای مشخصی را جهت اشتغال به کار بیکاران مشمول این قانون در بودجه سالانه کشور پیش‌بینی و رأساً یا از طریق شرکتهای تعاونی و یا خصوصی و با نظارت وزارت کار و امور اجتماعی به موقع اجرا گذارد.

تبصره ۲- بیکاران مشمول این قانون در أخذ پروانه‌های کسب و کار و موافقت اصولی و تأسیس واحدهای اقتصادی از وزارتخانه‌های صنعتی، کشاورزی و خدماتی با معرفی وزارت کار و امور اجتماعی در اولویت قرار خواهند داشت.

تبصره ۳- سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است همزمان با اجرای قانون بیمه بیکاری آموزش مهارت‌های مورد نیاز بازار کار و نیز بازآموزی و تجدید مهارت کارگران تحت پوشش بیمه بیکاری موضوع بند «ج» ماده ۶ این قانون را در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و در مراکز آموزش جوار کارخانجات فراهم نماید.

تبصره ۴- نهضت سوادآموزی موظف است با همکاری کارفرمایان و وزارتخانه‌های مربوطه نسبت به تشکیل کلاسهای سوادآموزی برای آن دسته از بیسوادان مشمول این قانون اقدام نماید.

ماده ۱۰- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است ظرف ۶ ماه برای کلیه مشمولین قانون کار شناسنامه کار حاوی وضعیت اشتغال و بیکاری و نوع مهارت و سایر مشخصات شغلی آنان را تهیه نماید.

ماده ۱۱- سازمان تأمین اجتماعی مکلف است حسابهای درآمد حق بیمه بیکاری و پرداخت مقرری ایام بیکاری موضوع این قانون را جداگانه نگهداری و در صورت‌های مالی خود منعکس نماید و گزارش عملکرد مالی خود را هر ۶ ماه یک‌بار به شورای عالی کار و شورای عالی تأمین اجتماعی و کمیسیون کار و امور اجتماعی مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

ماده ۱۲- مدت اجرای این قانون سه سال به طور آزمایشی بوده و سازمان مکلف است که هزینه‌های موضوع این قانون را منحصرأً از محل درآمدهای از ناشی آن تأمین نماید. در پایان دوره آموزشی مازاد عملیات مالی ناشی از اجرای این قانون در صورت تأیید ادامه اجرای آن به حساب ذخیره صندوق بیمه بیکاری منظور و در صورت کسری تا مبلغ ۳۰ میلیارد ریال از محل ذخیره سازمان تأمین اجتماعی به حساب بیمه بیکاری مذکور واریز و مازاد بر آن به حساب دولت منظور خواهد شد.

تبصره - چنانچه در مراحل اجرایی طرح حساب درآمد حق بیمه کمبود داشته باشد سازمان تأمین اجتماعی مکلف است این کمبود را به صورت علی‌الحساب تأمین و به حساب بدهکار دولت منظور نماید.

ماده ۱۳- وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی مجری این قانون خواهند بود.

ماده ۱۴- سازمان تأمین اجتماعی و وزارت کار و امور اجتماعی موظفاند گزارش عملکرد اجرای این قانون را شش ماه قبل از پایان دوره آزمایشی با نتیجه تجربیات حاصله و گزارش عملکرد و عنداللزوم تجدیدنظر در میزان حق بیمه موضوع ماده ۵ این قانون را جهت اجرای دائمی آن به هیأت دولت برای بررسی و تقدیم به مجلس شورای اسلامی تسلیم نمایند.

ماده ۱۵- آیین نامه اجرایی این قانون ظرف یک ماه توسط وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر پانزده ماده و بیست و چهار تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و چهارم خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۸۴۶۲

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۷۸۰- ق مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۷؛ «لایحه بیمه بیکاری»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۴ در مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و اگر چه ایراد مذکور در بند ۱ نامه شماره ۷۸۴۶ مورخه ۱۳۶۵/۱۲/۲۵ مرتفع نشده ولی پس از بحث و بررسی با توجه به ضرورتها و شرایط فعلی و وضع حاد بیکاری اصلاحیه با اکثریت آرا تأیید شد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه بودجه سال ۱۳۶۶ کل کشور با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۶۸۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۲۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۵/۵۶۹۱/م مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۶ دولت در خصوص بودجه سال ۱۳۶۶ کل کشور که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۱۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده واحده - بودجه سال ۱۳۶۶ کل کشور از حیث درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار بالغ بر هفت هزار و چهار صد و بیست و شش میلیارد و سی و چهار میلیون و هفتصد و پنجاه و چهار هزار (۷/۴۲۶/۰۳۴/۷۵۴/۰۰۰) ریال و از حیث هزینه ها و سایر پرداختها بالغ بر هفت هزار و چهار صد و بیست و شش میلیارد و سی و چهار میلیون و هفتصد و پنجاه و چهار هزار (۷/۴۲۶/۰۳۴/۷۵۴/۰۰۰) ریال به شرح زیر:

الف - بودجه عمومی دولت از لحاظ درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار و از حیث هزینه ها و سایر پرداختها بالغ بر سه هزار و نهصد و هفتاد میلیارد و هفتصد و دو میلیون و هفتصد و شصت هزار (۳/۹۷۰/۷۹۲/۷۶۰/۰۰۰) ریال و شامل اجزاء زیر:

۱- درآمد عمومی و سایر منابع تأمین اعتبار مبلغ سه هزار و ششصد و هفتاد و یک میلیارد و هشتصد و بیست و یک میلیون و پانصد و چهل و یک هزار (۳/۶۷۱/۸۲۱/۵۴۱/۰۰۰) ریال و هزینه ها و سایر پرداختها از آن محل مبلغ سه هزار و ششصد و هفتاد و یک میلیارد و هشتصد و بیست و یک میلیون و پانصد و چهل و یک هزار (۳/۶۷۱/۸۲۱/۵۴۱/۰۰۰) ریال.

۱. برای اختصار فقط به متن ماده واحده و تبصره هایی که مشخصاً مورد ایراد شورای نگهبان واقع شده اشاره می شود. برای آگاهی از متن لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۲۶۲ مورخ ۱۳۶۶/۱/۱۸.

۲- درآمد اختصاصی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی مبلغ دویست و نود و هشت میلیارد و نهصد و هفتاد و یک میلیون و دویست و نوزده هزار (۲۹۸/۹۷۱/۲۱۹/۰۰۰) ریال و هزینه‌ها و سایر پرداختها از آن محل مبلغ دویست و نود و هشت میلیارد و نهصد و هفتاد و یک میلیون و دویست و نوزده هزار (۲۹۸/۹۷۱/۲۱۹/۰۰۰) ریال.

ب- بودجه شرکتهای دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت از لحاظ درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار بالغ بر سه هزار و نهصد و سیزده میلیارد و هفتصد و شصت و هشت میلیون و دویست و چهل و هفت هزار (۳/۹۱۳/۷۶۸/۲۴۷/۰۰۰) ریال و از لحاظ هزینه‌ها و سایر پرداختها بالغ بر سه هزار و نهصد و سیزده میلیارد و هفتصد و شصت و هشت میلیون و دویست و چهل و هفت هزار (۳/۹۱۳/۷۶۸/۲۴۷/۰۰۰) ریال می‌باشد و به دولت اجازه داده می‌شود درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در قسمت سوم این قانون را با رعایت قوانین و مقررات مربوط به سال ۱۳۶۶ وصول و هزینه‌های وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و همچنین کمکها و سایر اعتباراتی را که در جداول قسمت‌های چهارم و پنجم و ششم و پیوست شماره (۱) این قانون منظور شده است در حدود وصولی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار در سال ۱۳۶۶ با رعایت قوانین و مقررات مربوط و تبصره‌های این قانون و بر اساس تخصیص اعتبار تعهد و پرداخت نماید.

وصول درآمدها و پرداخت هزینه‌های شرکتهای دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت به استثنای هزینه‌های سرمایه‌ای که منابع آن از محل درآمد عمومی (اعتبارات طرحهای عمرانی) تأمین می‌شود و مشمول مقررات عمومی مالی و معاملاتی دولت می‌باشد، بر طبق اساسنامه و سایر قوانین و مقررات ناظر بر شرکتهای و مؤسسات انتفاعی مذکور مجاز خواهد بود.

افزایش و یا کاهش ارقام بودجه مصوب شرکتهای دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در جداول قسمت هشتم این قانون تابع ترتیب مقرر در تبصره (۴۲) این قانون می‌باشد.

تبصره ۱- میزان تنخواه گردان خزانه در سال ۱۳۶۶ سیصد میلیارد (۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال است.

تبصره ۲- ...

تبصره ۹-

۱- اعتبار جاری منظور در ردیف ۵۰۳۰۴۱ قسمت چهارم این قانون منحصرأً برای تأمین قسمتی از هزینه‌های جنگ تحمیلی و خرید اqlام عمده دفاعی به شرح جدول تفکیک اعتبار ردیف مذکور مندرج در قسمت دهم این قانون اختصاص داده می‌شود و اعتبارات منظور در ردیف‌های جدول مزبور بنا به پیشنهاد وزارت برنامه و بودجه و تصویب هیأت وزیران برای مصارف مربوط قابل تخصیص و مصرف می‌باشد.

الف - پرداخت هرگونه فوق‌العاده عملیاتی به شرح زیر خواهد بود:

- ۱- خلبانان نظامی و نیروهایی که در آفند شرکت دارند صددرصد فوق‌العاده عملیاتی.
 - ۲- نیروهایی که در نقاط پدافندی حساس شرکت دارند دوسوم فوق‌العاده عملیاتی.
 - ۳- نیروهایی که در نقاط پدافندی عادی شرکت دارند یک‌سوم فوق‌العاده عملیاتی.
- مرجع تشخیص نقاط آفندی، پدافندی، حساس و عادی شورای عالی دفاع خواهد بود.
- ج - بند «ب» تبصره ۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور به صورت زیر اصلاح می‌گردد:

به منظور هماهنگی در خریدهای خارجی وسایل و تجهیزات نظامی و اqlام عمده دفاعی وزارتین دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروهای سه‌گانه ارتش جمهوری اسلامی ایران، کلیه خریدهای مذکور باید زیر نظر هیأتی مرکب از نمایندگان شورای عالی دفاع و وزارتین دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با کسب مجوز از شورای عالی دفاع در حدود اعتبارات مصوب انجام گیرد. یک نفر از نمایندگان مجلس (موضوع بند «ز» تبصره ۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور) جهت نظارت در امر خرید شرکت خواهد نمود و همچنین نمایندگان نخست‌وزیر، وزیر اطلاعات و وزیر امور خارجه می‌توانند به عنوان ناظر بر هیأت بررسی خرید شرکت نمایند.

د - در بند «ز» تبصره ۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور عبارت «موظف است مراتب را به مراجع ذی‌صلاح ارجاع نماید» به عبارت «موظف است مراتب را به سازمان قضایی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ارجاع و سازمان مذکور موظف است خارج از نوبت به تخلقات مزبور رسیدگی نماید» اصلاح می‌شود.

خرید هرگونه اqlام دفاعی قابل تولید در داخل، از خارج کشور در موعد مقرر مورد نیاز نیروها منوط به تأیید سازمان صنایع دفاع دایر بر عدم ساخت یا عدم توان ساخت در

مدت تحویل کالا از خارج می‌باشد.

همچنین کلیه خریدهای خارجی اقلام عمده دفاعی بر اساس دستورالعمل و فرم واحدی انجام خواهد شد که توسط وزارتین مزبور و دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران و هیأت موضوع بند «ز» تبصره ۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می‌رسد.

هم‌مصرف اعتبارات منظور در جدول مندرج در قسمت دهم این قانون جز در موارد مذکور در جدول مزبور ممنوع بوده و در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال عمومی خواهد بود.

و- از اعتبار جاری ردیف ۵۰۳۰۴۱ این قانون صرفاً دستگاه‌های مذکور در جدول مندرج در قسمت دهم این قانون می‌توانند استفاده نمایند.

ز- به فرماندهی جنگ اجازه داده می‌شود که بیست درصد (۲۰٪) از اعتبارات ردیف‌های مندرج در جدول قسمت دهم این قانون و همچنین ردیف‌های ارزی بخش دفاع مندرج در قسمت نهم این قانون را جابه‌جا نماید.

۲- به دولت اجازه داده می‌شود مبلغ بیست میلیارد (۲۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال اعتبار عمرانی منظور در پیوست شماره ۱ این قانون تحت عنوان طرح‌های بازسازی و نوسازی تأسیسات صدمه دیده را که به تفکیک دستگاهی مشخص شده هزینه نماید همچنین مبلغ نود و هشت میلیارد (۹۸/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال اعتبار عمرانی منظور در ردیف ۵۰۳۰۴۱ (هزینه‌های ناشی از جنگ تحمیلی و تعهدات - اعتبارات سرمایه‌گذاری ثابت) را به شرح زیر به مصرف برساند:

الف - مبلغ سی و پنج میلیارد (۳۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال جهت اجرای طرح‌های ضروری و غیرقابل پیش‌بینی عملیات جنگ که با تصویب شورای عالی دفاع به دولت اعلام می‌گردد حسب مورد با تصویب هیأت وزیران به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط برای اجرای طرح‌های مذکور اختصاص یابد تا پس از مبادله موافقتنامه با وزارت برنامه و بودجه به مصرف برسد.

کلیه وزارتخانه‌ها و شرکت‌های دولتی مکلف‌اند در صورت درخواست شورای عالی دفاع طرح‌های مصوب آن شورا را در اولویت قرار داده، افراد و تجهیزات خود را در اختیار عملیات جنگی قرار دهند.

ب - مبلغ سیزده میلیارد (۱۳/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال جهت ایجاد پدافند غیرعامل.
ج - مبلغ پنجاه میلیارد (۵۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال جهت احداث پناهگاه و همچنین بازسازی و نوسازی ابنیه و تأسیساتی که در اثر آتش مستقیم دشمن و یا توسط ضد انقلاب دچار خسارت گردیده و تأمین خسارت وارده به اشخاص ناشی از موارد فوق و نیز ایجاد تأسیسات و ابنیه‌ای که برای فراهم نمودن مقدمات اجرای طرحهای فوق‌الذکر لازم می‌باشد که پس از مبادله موافقتنامه‌های لازم با وزارت برنامه و بودجه بر اساس تخصیص اعتبار قابل تعهد و پرداخت می‌باشد.

د - ضوابط تشخیص تأسیسات و ابنیه‌ای که برای فراهم کردن مقدمات اجرایی طرحهای احداث پناهگاه و بازسازی و نوسازی مناطق جنگ‌زده لازم است مشترکاً توسط وزارتخانه‌های کشور، جهاد کشاورزی، مسکن و شهرسازی و برنامه و بودجه تهیه و ابلاغ خواهد شد.

هـ - دولت موظف است حداقل ۵۰٪ از اعتبارات بند «ج» را به صورت استانی مصرف نماید.

و - مبلغ پنج میلیارد (۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال از اعتبارات عمرانی استانی بند «ج» در اختیار بنیاد مهاجرین جنگ تحمیلی قرار گیرد تا با کمک و خودیاری مهاجرین جنگ تحمیلی جهت خانه‌سازی در استان‌های جنگی برای مهاجرین جنگ تحمیلی هزینه گردد.

ز - اعتبار تأمین خسارت وارده به اشخاص حداقل پنج درصد (۵٪) اعتبار عمرانی بند «ج» می‌باشد.

کمیسیون‌های دفاع و برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی مشترکاً بر حسن اجرای مفاد این تبصره نظارت خواهند داشت. همچنین دستگاه‌های استفاده‌کننده از اعتبارات این تبصره مکلف‌اند هر دو ماه یک‌بار گزارش عملکرد خود را به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و دفاع مجلس شورای اسلامی تقدیم نمایند.

تبصره ۱۰ - ...

تبصره ۳۶ - به منظور استفاده هر چه بیشتر از منابع نفت و گاز میدان‌های مشترک کشور با همسایگان و جلوگیری از مهاجرت و هرز رفتن نفت و گاز و نیز تأمین بخشی از محصولات اولیه پتروشیمی و افزایش ظرفیت جایگزین گاز به جای سوخت مایع مورد

نیاز کشور از تاریخ تصویب این قانون به وزارت نفت اجازه داده می‌شود منحصرأً برای اجرای پنج طرح ضروری شرکت‌های تابعه خود (سکوی سلمان، سکوی بلال، خط انتقال گاز رشت نکاء، خط انتقال گاز آذربایجان و طرح تولید مواد اولیه لاستیک و پلاستیک) از طریق ایجاد تعهد یوزانس روزانه حداکثر به مبلغ معادل یکصد هزار بشکه نفت خام در مدت سه سال اقدام نماید.

الف - درآمد حاصل از تبصره فوق در حساب مخصوص در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران متمرکز و تعهدات ایجاد شده مرتبط به پنج طرح فوق‌الذکر نیز از همان طریق پرداخت خواهد شد.

ب - مانده این حساب در پایان سال چهارم مستقیماً به حساب خزانه‌داری کل نزد بانک مرکزی واریز خواهد شد.

ج - آیین‌نامه نحوه هزینه نمودن وجوه این تبصره توسط وزارت نفت و وزارت برنامه و بودجه تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به اجرا گذاشته خواهد شد.
تبصره ۳۷-...

تبصره ۴۸- در مناطق روستا و مناطق محرومی که دارای پزشک هستند و داروخانه ندارند با معرفی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بانکهای استان و ام مورد نیاز تأسیس داروخانه به فارغ‌التحصیلان دانشکده داروسازی (دکترهای داروساز و لیسانسهای داروسازی) از محل منابع قرض‌الحسنه سیستم بانکی تأمین نماید.

حداکثر وام پرداختی جهت این نوع داروخانه‌ها پنج میلیارد (۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال خواهد بود که به حسب نیاز بین استان‌ها طبق برنامه تنظیمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام خواهد شد.

دولت موظف است باقیمانده اعتبارات ناشی از محل اجرای این تبصره را در لایحه بودجه سنوات بعد تضمین نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهل و هشت تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه بیست و ششم اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و پنصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۸۸۹

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۲۲

عطف به نامه شماره ۲۶۸۹ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۶، «لایحه بودجه سال ۱۳۶۶ کل کشور» مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می شود:

۱- در مورد اضافه اعتبارهایی که از سوی نمایندگان محترم پیشنهاد شده با توجه به اینکه از طریق استقراض تأمین می شود و در شرایط فعلی اقتصادی تکثیر قروض دولت به واسطه ترتب عواقب سوء شرعاً موجه نیست و اذن حضرت امام مدظله مختص بعض استقراضهایی است که دولت پیشنهاد کرده باشد نسبت به موارد پیشنهادی نمایندگان محترم همان طور که در سال قبل نیز نظر داده شده به طور موردی رأی بر ضرورت انجام طرح به وسیله استقراض طبق فرمان حضرت امام دامت برکاته لازم است.

۲- در بند «د» تبصره ۹ ارجاع موضوع به سازمان قضایی نیروهای مسلح مغایر با اصل ۱۷۲ قانون اساسی^(۱) است.

۳- در ماده ۳۶ با توجه به اینکه مبلغی که معادل بهای نفت مذکور است تعیین نشده و پرداخت بها به خزانه و دریافت آن از خزانه مقرر نشده واگذاری این اختیار به وزارت نفت مخالف قانون اساسی است.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۹۰-ق

تاریخ: ۶۵/۱۲/۲۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۷۸۸۹ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۷، لایحه بودجه سال ۱۳۶۶ کل

کشور مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

ضمناً اضافه می نماید مبلغ ۲۵ میلیارد ریال استقراض مازاد بر سقف استقراض دولت برای تأمین هزینه های مربوط به جنگ که در مجلس اضافه شده بود، به عنوان ضرورت تصویب شد.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده واحده....

تبصره ۱-....

تبصره ۹-

۱- اعتبار جاری منظور در ردیف ۵۰۳۰۴۱ قسمت چهارم این قانون منحصرأً برای تأمین قسمتی از هزینه های جنگ تحمیلی و خرید اقلام عمده دفاعی به شرح جدول تفکیک اعتبار ردیف مذکور مندرج در قسمت دهم این قانون اختصاص داده می شود و اعتبارات منظور در ردیف های جدول مزبور بنا به پیشنهاد وزارت برنامه و بودجه و تصویب هیأت وزیران برای مصارف مربوط قابل تخصیص و مصرف می باشد.

الف - پرداخت هرگونه فوق العاده مأموریت عملیاتی بر مبنای خطوط جدید جنگی خواهد بود که به پیشنهاد مشترک وزارتین دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی هر شش ماه یک بار تعیین و به تصویب شورای عالی دفاع خواهد رسید.

ب - پرداخت هرگونه فوق العاده عملیاتی به شرح زیر خواهد بود:

- ۱- خلبانان نظامی و نیروهایی که در آفند شرکت دارند صد درصد فوق العاده عملیاتی.
- ۲- نیروهایی که در نقاط پدافندی حساس شرکت دارند دوسوم فوق العاده عملیاتی.
- ۳- نیروهایی که در نقاط پدافندی عادی شرکت دارند یک سوم فوق العاده عملیاتی.

۱. برای اختصار فقط به متن ماده واحده و تبصره هایی که مشخصاً مورد ایراد شورای نگهبان واقع شده اشاره می شود. برای آگاهی از متن لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۲۶۲ مورخ ۱۳۶۶/۱/۱۸.

مرجع تشخیص نقاط آفندی، پدافندی، حساس و عادی شورای عالی دفاع خواهد بود.
ج - بند «ب» تبصره ۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور به صورت زیر اصلاح می‌گردد:

به منظور هماهنگی در خریدهای خارجی وسایل و تجهیزات نظامی و اقلام عمده دفاعی وزارتین دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروهای سه‌گانه ارتش جمهوری اسلامی ایران، کلیه خریدهای مذکور باید زیر نظر هیأتی مرکب از نمایندگان شورای عالی دفاع و وزارتین دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با کسب مجوز از شورای عالی دفاع در حدود اعتبارات مصوب انجام گیرد. یک نفر از نمایندگان مجلس (موضوع بند «ز» تبصره ۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور) جهت نظارت در امر خرید شرکت خواهد نمود و همچنین نمایندگان نخست‌وزیر، وزیر اطلاعات و وزیر امور خارجه می‌توانند به عنوان ناظر بر هیأت بررسی خرید شرکت نمایند.

د - خرید هرگونه اقلام دفاعی قابل تولید در داخل، از خارج کشور در موعد مقرر مورد نیاز نیروها منوط به تأیید سازمان صنایع دفاع دایر بر عدم ساخت یا عدم توان ساخت در مدت تحویل کالا از خارج می‌باشد.

همچنین کلیه خریدهای خارجی اقلام عمده دفاعی بر اساس دستورالعمل و فرم واحدی انجام خواهد شد که توسط وزارتین مزبور و دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران و هیأت موضوع بند «ز» تبصره ۴۵ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ کل کشور تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می‌رسد.

هـ - مصرف اعتبارات منظور در جدول مندرج در قسمت دهم این قانون جز در موارد مذکور در جدول مزبور ممنوع بوده و در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال عمومی خواهد بود.

و - از اعتبار جاری ردیف ۵۰۳۰۴۱ این قانون صرفاً دستگاه‌های مذکور در جدول مندرج در قسمت دهم این قانون می‌توانند استفاده نمایند.

ز - به فرماندهی جنگ اجازه داده می‌شود که بیست درصد (۲۰٪) از اعتبارات ردیف‌های مندرج در جدول قسمت دهم این قانون و همچنین ردیف‌های ارزی بخش دفاع مندرج در قسمت نهم این قانون را جابه‌جا نماید.

تبصره ۳۶- به منظور استفاده هر چه بیشتر از منابع نفت و گاز میدان‌های مشترک کشور با همسایگان و جلوگیری از مهاجرت و هرز رفتن نفت و گاز و نیز تأمین بخشی از محصولات اولیه پتروشیمی و افزایش ظرفیت جایگزین گاز به جای سوخت مایع مورد نیاز کشور از تاریخ تصویب این قانون به شرکت ملی نفت اجازه داده می‌شود منحصراً برای اجرای پنج طرح ضروری شرکت‌های تابعه خود (بازسازی سکوی سلمان، تکمیل و بهره‌برداری سکوی بلال، خط انتقال گاز رشت نکاء، خط انتقال گاز آذربایجان و طرح تولید مواد اولیه لاستیک و پلاستیک) از طریق ایجاد تعهد یوزانس روزانه حداکثر به مبلغ معادل یکصد هزار بشکه نفت خام در مدت سه سال اقدام نماید.

الف - درآمد حاصل از تبصره فوق در حساب مخصوص در بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران متمرکز و تعهدات ایجاد شده مرتبط به پنج طرح فوق‌الذکر نیز از همان طریق پرداخت خواهد شد.

ب - مانده این حساب در پایان سال چهارم مستقیماً به حساب خزانه‌داری کل نزد بانک مرکزی واریز خواهد شد.

ج - آیین‌نامه نحوه هزینه نمودن وجوه این تبصره توسط وزارت نفت و وزارت برنامه و بودجه تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به اجرا گذاشته خواهد شد.

تبصره ۳۷- ...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهل و هشت تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و هشتم اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۷۹۲۱

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۲/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۹۰- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ و پیرو نامه شماره ۷۸۸۹ مورخ

۱۳۶۵/۱۲/۲۷؛ «لایحه بودجه سال ۱۳۶۶ کل کشور»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۱۲/۲۸ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و با توجه به اصلاح به عمل آمده مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه وصول مالیات مقطوع از بعضی کالا و خدمات با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۷۱۴-ق

تاریخ: ۶۶/۲/۱

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۲۶۴۰ مورخ ۶۵/۷/۲۱ دولت در خصوص وصول مالیات مقطوع از بعضی کالا و خدمات که در جلسه علنی روز دوشنبه ۱۳۶۶/۱/۲۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به مالکین وسایل نقلیه باربری مشروحه ذیل بر حسب نوع و ظرفیت وسایل مزبور مالیات مقطوع سالانه به میزان و ترتیب زیر تعلق می گیرد:

ظرفیت و نوع وسایل نقلیه باربری مبلغ مالیات مقطوع سالانه

۱- کامیون تا سه تن ظرفیت ۳۰/۰۰۰ ریال

۲- کامیون با ظرفیت بیش از سه تن تا هفت تن ۵۰/۰۰۰ ریال

۳- کامیون با ظرفیت بیش از هفت تن تا ده تن ۶۰/۰۰۰ ریال

۴- کامیون با ظرفیت بیش از ده تن تا شانزده تن ۷۰/۰۰۰ ریال

۵- کمرشکن، تریلر، بونکر، یخچالی و نظائر آن به استثنای بوژی ۱۰/۰۰۰۰ ریال

تبصره ۱- به ازاء هر سال پایین بودن مدل وسایل نقلیه مذکور ۱۰٪ مالیات مقرر کسر خواهد شد مشروط به اینکه میزان این تخفیف در هر حال از ۵۰٪ مالیات تجاوز ننماید.

تبصره ۲- مالک یا مالکین وسایل نقلیه موضوع این ماده مکلف اند مالیات هر سال را حداکثر تا پایان همان سال به حساب تعیین شده از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی واریز و رسید آن را به انضمام تصاویر سند مالکیت و کارت شناسایی وسیله نقلیه در

تهران به وزارت مذکور و در شهرستان‌ها به ادارات امور اقتصادی و دارایی محل تسلیم و گواهی پرداخت مالیات و بر چسب مربوط را اخذ نمایند.

تبصره ۳- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شهرداری‌ها و سایر اشخاص حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی که به موجب قانون به طور کلی از پرداخت مالیات بر درآمد معاف می‌باشند مشمول مالیات موضوع این ماده نخواهند بود.

تبصره ۴- مالیات سالانه موضوع این ماده به نسبت میزان و مدت مالکیت محاسبه و وصول می‌شود لکن صدور گواهی پرداخت و تحویل بر چسب موکول به پرداخت مالیات سالانه شش دانگ وسیله نقلیه باربری خواهد بود.

تبصره ۵- مالیات سالانه وسائل نقلیه باربری که در ضمن سال شماره گذاری می‌شوند به نسبت بقیه مدت آن سال از تاریخ شماره گذاری محاسبه و وصول خواهد شد.

تبصره ۶- ادارات راهنمایی و رانندگی و پلیس راه ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران موظف‌اند در وصول مالیات سالانه وسایل نقلیه باربری با وزارت امور اقتصادی و دارایی همکاری لازم را معمول نمایند.

آیین‌نامه نحوه انجام این همکاری توسط وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، کشور و راه و ترابری تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۷- صاحبان دفاتر اسناد رسمی موظف‌اند قبل از تنظیم و ثبت هر نوع سند در مورد وسایل نقلیه باربری گواهی پرداخت مالیات سنوات قبل و همچنین سال انجام معامله را مطالبه و دریافت و سپس اقدام به تنظیم و ثبت اسناد نمایند و در صورت تخلف با مالک یا مالکین وسائل نقلیه مزبور نسبت به پرداخت مالیاتهای تأدیه نشده مسئولیت تضامنی داشته و علاوه بر آن مشمول جریمه‌ای معادل ۲۰٪ مالیات پرداخت نشده خواهند بود.

تبصره ۸- ارائه هرگونه خدمات و تحویل بار از سوی کلیه اشخاص حقوقی به دارندگان رانندگان وسائل نقلیه باربری موضوع این ماده قبل از ارائه گواهی پرداخت مالیات سالانه مربوط توسط اشخاص مزبور ممنوع می‌باشد. مسئولانی که با اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی از اجرای تکلیف مقرر در این تبصره خودداری نمایند در صورتی که مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری باشند طبق قانون مذکور و در غیر این صورت به حکم مراجع قضایی به مجازاتهای مقرر محکوم خواهند شد و در هر دو مورد

فوق‌الذکر چنانچه عدم اجرای تکلیف مقرر سبب ورود خسارت به دولت شده باشد به طوری که موجب ضمان شود، به حکم مراجع نامبرده مسؤول جبران خسارت وارده نیز خواهند بود.

تبصره ۹- انتقال گیرندگان وسائل نقلیه باربری نسبت به مالیات پرداخت نشده وسائل نقلیه مذکور با انتقال دهندگان مسؤولیت تضامنی خواهند داشت.

تبصره ۱۰- مالک وسیله نقلیه باربری در صورتی که شخص حقیقی باشد نسبت به درآمد حاصل از وسیله نقلیه مذکور از پرداخت مالیات موضوع بخش مشاغل قانون مالیاتهای مستقیم معاف خواهد بود و چنانچه شخص حقوقی باشد مالیات پرداخت شده جزو پیش پرداخت مالیات شخص حقوقی منظور خواهد شد.

ماده ۲- مالیات نقل و انتقال دست دوم به سوم وسائل نقلیه موتوری موضوع ماده یک قانون وصول مالیات از اتومبیل‌های غیرسواری و اصلاح بعضی از مواد قانون مالیاتهای مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی (به استثنای نقل و انتقال دست دوم به سوم ردیف «۳» بند «ب» و ردیف‌های «۱»، «۲»، «۳» و «۴» بند «ج» ماده مزبور) و همچنین ماده (۷) لایحه قانونی اصلاح بعضی از مواد قانونی مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۵۹/۴/۲۵ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران و تبصره ۸۸ قانون بودجه سال ۱۳۶۲ کل کشور ۵۰٪ افزایش می‌یابد.

ماده ۳- مالیات موضوع لایحه قانون اصلاح قانون اخذ مالیات از اتومبیل‌های سواری و صفحات گرامافون مصوب ۱۳۵۹/۳/۱ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

۱- مالیات تولید اتومبیل‌های سواری و سواری بیابانی ساخت و موتاژ داخلی بر مأخذ ۱۲٪ بهای فروش کارخانه.

۲- مالیات تولید شاسی کاسیون، وانت، اتوبوس، مینی‌بوس ساخت و موتاژ داخلی بر مأخذ ۶٪ بهای فروش کارخانه.

۳- مالیات تولید موتور سیکلت ساخت و موتاژ داخل بر مأخذ ۵٪ بهای فروش کارخانه.

۴- مالیات اتومبیل‌های سواری و سواری بیابانی وارداتی بر مأخذ ۲۰٪ مجموع ارزش و حقوق و سود و عوارض گمرکی مندرج در پروانه گمرکی.

۵- مالیات اتومبیل‌های غیرسواری وارداتی (اتوبوس، مینی‌بوس، وانت، وانت مسقف، بوژی، انواع کامیون و نظائر آنها) بر مآخذ ۱۰٪ مجموع ارزش و حقوق و سود و عوارض گمرکی مندرج در پروانه گمرکی.

۶- مقررات ردیف ۴ بند «د» و تبصره‌های ۱ تا ۶ لایحه مذکور به قوت خود باقیست.
ماده ۴- نقل و انتقال حق‌الامتیاز تلفنهای خودکار از دست دوم به سوم در تهران و مراکز استان‌ها و برخی از شهرستان‌ها اعم از اینکه به طور جداگانه و یا توأم با انتقال قطعی ملک انجام شود به شرح زیر مشمول مالیات خواهد بود. منظور از انتقال دهندگان دست دوم اشخاصی هستند که امتیاز تلفن را مستقیماً از شرکت مخابرات تحصیل نموده باشند:

۱- در تهران ۲۰۰/۰۰۰ ریال

۲- در شهرهای اصفهان، مشهد، تبریز و کرج ۱۵۰/۰۰۰ ریال

۳- در شهرهای شیراز، ساری، رشت، اهواز، اراک، کرمان، بندرعباس، ارومیه، یزد، بوشهر، زنجان، گرگان، همدان، قزوین و قم ۱۰۰/۰۰۰ ریال

۴- در شهرهای زاهدان، باختران، خرم‌آباد، سمنان، سنندج، شهرکرد، یاسوج، اردبیل، کاشان و بابل ۵۰/۰۰۰ ریال

تبصره ۱- انتقال دهنده حق‌الامتیاز مکلف است مالیات متعلق را به حساب تعیین شده از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی واریز و رسید آن را به حوزه مالیاتی محل استقرار انشعاب تلفن تسلیم و گواهی لازم اخذ نماید. دفاتر اسناد رسمی اجازه ندارند قبل از دریافت گواهی پرداخت مالیات نسبت به تنظیم و ثبت سند در مورد انتقال حق‌الامتیاز تلفن اعم از قطعی، شرطی، اجازه‌ای، وکالتی، صلح و غیره اقدام نمایند و در صورت تخلف با انتقال دهنده متضامناً مسؤول پرداخت مالیات بوده و علاوه بر آن مشمول جریمه‌ای معادل ۲۰٪ مالیات پرداخت شده خواهند بود.

تبصره ۲- اشخاص حقیقی و حقوقی که بابت انتقال حق‌الامتیاز تلفن خود مشمول مقررات این ماده می‌شوند، بابت درآمدی که از انتقال حق‌الامتیاز تحصیل می‌نمایند، مشمول مقررات مالیات بر درآمد موضوع بخش‌های مشاغل و اشخاص حقوقی قانون مالیاتهای مستقیم حسب مورد نخواهند بود.

تبصره ۳- وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی در مواردی که انتقال حق‌الامتیاز تلفن توسط

آنان قانوناً مجاز باشد و همچنین شهرداری‌ها و نهادهای انقلاب اسلامی از پرداخت مالیات موضوع این ماده معاف می‌باشند.

تبصره ۴- در صورتی که به هر علت امتیاز تلفن به شرکت سهامی مخابرات جمهوری اسلامی ایران عودت داده شود، این انتقال مشمول مالیات موضوع این ماده نخواهد بود. تبصره ۵- در صورتی که پس از پرداخت مالیات، نقل و انتقال تلفن انجام نشود، مالیات پرداختی مسترد خواهد شد.

ماده ۵- از اول سال ۱۳۶۶ حق ثبت سفارش موضوع تبصره ۸۴ قانون بودجه سال ۱۳۶۲ از ۲٪ به ۵٪ افزایش می‌یابد.

ماده ۶- عوارض آسفالت موضوع تبصره ۲۲ قانون متمم بودجه سال ۱۳۴۶ در مورد اتومبیل‌های داخلی تحت عنوان مالیات استفاده از آسفالت از ۵٪ به ۱۵٪ و وارداتی از ۱۰٪ به ۳۰٪ بالغ شده و از اتوبوس و مینی‌بوس نیز ۵٪ دریافت خواهد شد.

ماده ۷- نظارت، تشخیص، رسیدگی و حل اختلاف مربوط به کلیه مالیاتهای پیش‌بینی شده در این قانون، حسب مورد به عهده مأمورین تشخیص ذی‌ربط و ادارات ذی‌صلاح و هیأت‌های حل اختلاف موضوع ماده ۹ لایحه اصلاح پاره‌ای از مواد قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران^(۱) می‌باشد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هفت ماده و پانزده تبصره در جلسه روز دوشنبه بیست و چهارم فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

۱. ماده ۹ لایحه قانونی مربوط به اصلاح پاره‌ای از مواد قانونی مالیاتهای مستقیم (مصوب ۱۳۵۹/۳/۳): به منظور تسهیل در حل و فصل اختلافات مالیاتی و تسریع در امر محتومه نمودن پرونده‌های مالیاتی به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده می‌شود پرونده‌های مالیاتی مورد اختلاف را به هیأت‌هایی متشکل از سه نفر به انتخاب خود ارجاع نماید.

آرا صادره از طرف این هیأت‌ها به اکثریت قطعی و لازم‌الاجرا است این هیأت‌ها جانشین کمیسیون ملی توافق و رفع اختلافات مالیاتی مقرر در لایحه قانونی تأدیبه و تسویه بدهی مالیاتی مصوب ۱۳۵۷/۱۲/۲۹ شورای انقلاب اسلامی خواهد بود.

تبصره - چنانچه مودی ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ رأی نسبت به پرداخت مالیات اقدام نماید از پرداخت جرایم مقرر مالیاتهای اضافی موضوع ماده ۱۶۶ و ۱۶۷ قانون مالیاتهای مستقیم مصوب اسفند ماه ۱۳۴۵ اصلاحیه‌های بعدی معاف خواهد بود.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۰۵۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۲/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۷۱۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۲/۱؛ «لایحه وصول مالیات مقطوع از بعضی کالا و خدمات» مصوب ۱۳۶۶/۱/۲۴ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- در تبصره ۸ ماده ۱ با توجه به اینکه ظاهر از مراجع نامبرده اعم از مراجع قضایی و اداری است و مراجع اداری در امور حقوقی صلاحیت رسیدگی ندارند از این لحاظ مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی است.

۲- ماده ۷ از لحاظ اینکه موجب محرومیت مؤدی مالیات از تظلم مراجع قضایی می‌شود با موازین شرعی و قانون اساسی مغایرت دارد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۷۸۳-ق

تاریخ: ۶۶/۳/۲۸

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۸۰۵۷ مورخ ۱۳۶۶/۲/۳ در خصوص لایحه وصول مالیات مقطوع از بعضی کالا و خدمات که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۶/۳/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به مالکین وسایل نقلیه باربری مشروحه ذیل بر حسب نوع و ظرفیت وسایل مزبور مالیات مقطوع سالانه به میزان و ترتیب زیر تعلق می‌گیرد:

ظرفیت و نوع وسایل نقلیه باربری مبلغ مالیات مقطوع سالانه

۱- کامیون تا سه تن ظرفیت ۳۰/۰۰۰ ریال

۲- کامیون با ظرفیت بیش از سه تن تا هفت تن ۵۰/۰۰۰ ریال

۳- کامیون با ظرفیت بیش از هفت تن تا ده تن ۶۰/۰۰۰ ریال

۴- کامیون با ظرفیت بیش از ده تن تا شانزده تن ۷۰/۰۰۰ ریال

۵- کمرشکن، تریلر، بونکر، یخچالی و نظائر آن به استثنای بوژی ۱۰۰/۰۰۰ ریال

تبصره ۱- به ازاء هر سال پایین بودن مدل وسایل نقلیه مذکور ۱۰٪ مالیات مقرر کسر خواهد شد مشروط به اینکه میزان این تخفیف در هر حال از ۵۰٪ مالیات تجاوز ننماید.

تبصره ۲- مالک یا مالکین وسایل نقلیه موضوع این ماده مکلف‌اند مالیات هر سال را حداکثر تا پایان همان سال به حساب تعیین شده از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی واریز و رسید آن را به انضمام تصاویر سند مالکیت و کارت شناسایی وسیله نقلیه در تهران به وزارت مذکور و در شهرستان‌ها به ادارات امور اقتصادی و دارایی محل تسلیم و گواهی پرداخت مالیات و بر چسب مربوط را اخذ نمایند.

تبصره ۳- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و شهرداری‌ها و سایر اشخاص حقوقی اعم از دولتی و غیردولتی که به موجب قانون به طور کلی از پرداخت مالیات بر درآمد معاف می‌باشند مشمول مالیات موضوع این ماده نخواهند بود.

تبصره ۴- مالیات سالانه موضوع این ماده به نسبت میزان و مدت مالکیت محاسبه و وصول می‌شود لکن صدور گواهی پرداخت و تحویل بر چسب موکول به پرداخت مالیات سالانه شش دانگ وسیله نقلیه باربری خواهد بود.

تبصره ۵- مالیات سالانه وسایل نقلیه باربری که در ضمن سال شماره‌گذاری می‌شوند به نسبت بقیه مدت آن سال از تاریخ شماره‌گذاری محاسبه و وصول خواهد شد.

تبصره ۶- ادارات راهنمایی و رانندگی و پلیس راه ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران موظف‌اند در وصول مالیات سالانه وسایل نقلیه باربری با وزارت امور اقتصادی و دارایی همکاری لازم را معمول نمایند.

آیین‌نامه نحوه انجام این همکاری توسط وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، کشور و راه و ترابری تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۷- صاحبان دفاتر اسناد رسمی موظف‌اند قبل از تنظیم و ثبت هر نوع سند در مورد وسایل نقلیه باربری گواهی پرداخت مالیات سنوات قبل و همچنین سال انجام معامله را مطالبه و دریافت و سپس اقدام به تنظیم و ثبت اسناد نمایند و در صورت تخلف با مالک یا مالکین وسایل نقلیه مزبور نسبت به پرداخت مالیاتهای تأدیه نشده مسئولیت تضامنی داشته و علاوه بر آن مشمول جریمه‌ای معادل ۲۰٪ مالیات پرداخت نشده خواهند بود.

تبصره ۸- ارائه هرگونه خدمات و تحویل بار از سوی کلیه اشخاص حقوقی به دارندگان و رانندگان وسایل نقلیه باربری موضوع این ماده قبل از ارائه گواهی پرداخت مالیات سالانه مربوط توسط اشخاص مزبور ممنوع می‌باشد. مسئولانی که با اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی از اجرای تکلیف مقرر در این تبصره خودداری نمایند در صورتی که مشمول قانون رسیدگی به تخلفات اداری باشند طبق قانون مذکور و در غیر این صورت به حکم مراجع قضایی به مجازاتهای مقرر محکوم خواهند شد و در هر دو مورد فوق‌الذکر چنانچه عدم اجرای تکلیف مقرر سبب ورود خسارت به دولت شده باشد به طوری که موجب ضمان شود، به حکم مراجع نامبرده مسئول جبران خسارت وارده نیز خواهند بود.

تبصره ۹- انتقال گیرندگان وسایل نقلیه باربری نسبت به مالیات پرداخت نشده وسایل نقلیه مذکور با انتقال دهندگان مسئولیت تضامنی خواهند داشت.

تبصره ۱۰- مالک وسیله نقلیه باربری در صورتی که شخص حقیقی باشد نسبت به درآمد حاصل از وسیله نقلیه مذکور از پرداخت مالیات موضوع بخش مشاغل قانون مالیاتهای مستقیم معاف خواهد بود و چنانچه شخص حقوقی باشد مالیات پرداخت شده جزو پیش پرداخت مالیات شخص حقوقی منظور خواهد شد.

ماده ۲- مالیات نقل و انتقال دست دوم به سوم وسایل نقلیه موتوری موضوع ماده یک قانون وصول مالیات از اتومبیل‌های غیرسواری و اصلاح بعضی از مواد قانون مالیاتهای مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۲ مجلس شورای اسلامی (به استثنای نقل و انتقال دست دوم به سوم ردیف «۳» بند «ب» و ردیف‌های «۱»، «۲»، «۳» و «۴»

بند «ج» ماده مزبور) و همچنین ماده (۷) لایحه قانونی اصلاح بعضی از مواد قانونی مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۵۹/۴/۲۵ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران و تبصره ۸۸ قانون بودجه سال ۱۳۶۲ کل کشور ۵۰٪ افزایش می‌یابد.

ماده ۳- مالیات موضوع لایحه قانون اصلاح قانون اخذ مالیات از اتومبیل‌های سواری و صفحات گرامافون مصوب ۱۳۵۹/۳/۱ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

۱- مالیات تولید اتومبیل‌های سواری و سواری بیابانی ساخت و موتناژ داخلی بر مأخذ ۱۲٪ بهای فروش کارخانه.

۲- مالیات تولید شاسی کامیون، وانت، اتوبوس، مینی‌بوس ساخت و موتناژ داخلی بر مأخذ ۶٪ بهای فروش کارخانه.

۳- مالیات تولید موتور سیکلت ساخت و موتناژ داخل بر مأخذ ۵٪ بهای فروش کارخانه.

۴- مالیات اتومبیل‌های سواری و سواری بیابانی وارداتی بر مأخذ ۲۰٪ مجموع ارزش و حقوق و سود و عوارض گمرکی مندرج در پروانه گمرکی.

۵- مالیات اتومبیل‌های غیر سواری وارداتی (اتوبوس، مینی‌بوس، وانت، مسقف، بوژی، انواع کامیون و نظائر آنها) بر مأخذ ۱۰٪ مجموع ارزش و حقوق و سود و عوارض گمرکی مندرج در پروانه گمرکی.

۶- مقررات ردیف ۴ بند «د» و تبصره‌های ۱ تا ۶ لایحه مذکور به قوت خود باقیست.

ماده ۴- نقل و انتقال حق امتیاز تلفنهای خودکار از دست دوم به سوم در تهران و مراکز استان‌ها و برخی از شهرستان‌ها اعم از اینکه به طور جداگانه و یا توأم با انتقال قطعی ملک انجام شود به شرح زیر مشمول مالیات خواهد بود. منظور از انتقال دهندگان دست دوم اشخاصی هستند که امتیاز تلفن را مستقیماً از شرکت مخابرات تحصیل نموده باشند:

۱- در تهران ۲۰۰/۰۰۰ ریال

۲- در شهرهای اصفهان، مشهد، تبریز و کرج ۱۵۰/۰۰۰ ریال

۳- در شهرهای شیراز، ساری، رشت، اهواز، اراک، کرمان، بندرعباس، ارومیه، یزد، بوشهر، زنجان، گرگان، همدان، قزوین و قم ۱۰۰/۰۰۰ ریال

۴- در شهرهای زاهدان، باختران، خرم‌آباد، سمنان، سنندج، شهرکرد، یاسوج، اردبیل،

کاشان و بابل ۵۰/۰۰۰ ریال

تبصره ۱- انتقال‌دهنده حق‌الامتياز مکلف است ماليات متعلق را به حساب تعيين شده از طرف وزارت امور اقتصادي و دارايي واريز و رسيد آن را به حوزه مالياتي محل استقرار انشعاب تلفن تسليم و گواهي لازم اخذ نمايد. دفاتر اسناد رسمي اجازه ندارند قبل از دريافت گواهي پرداخت ماليات نسبت به تنظيم و ثبت سند در مورد انتقال حق‌الامتياز تلفن اعم از قطعي، شرطي، اجاره‌اي، وکالتي، صلح و غيره اقدام نمايند و در صورت تخلف با انتقال دهنده متضامناً مسؤول پرداخت ماليات بوده و علاوه بر آن مشمول جریمه‌ای معادل ۲۰٪ ماليات پرداخت شده خواهند بود.

تبصره ۲- اشخاص حقيقي و حقوقي که بابت انتقال حق‌الامتياز تلفن خود مشمول مقررات اين ماده مي‌شوند، بابت درآمدي که از انتقال حق‌الامتياز تحصيل مي‌نمايند، مشمول مقررات ماليات بر درآمد موضوع بخش‌های مشاغل و اشخاص حقوقي قانون مالياتهای مستقيم حسب مورد نخواهند بود.

تبصره ۳- وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتي در مواردی که انتقال حق‌الامتياز تلفن توسط آنان قانوناً مجاز باشد و همچنين شهرداري‌ها و نهادهای انقلاب اسلامي از پرداخت ماليات موضوع اين ماده معاف مي‌باشند.

تبصره ۴- در صورتي که به هر علت امتياز تلفن به شرکت سهامی مخابرات جمهوری اسلامی ایران عودت داده شود، اين انتقال مشمول ماليات موضوع اين ماده نخواهد بود. تبصره ۵- در صورتي که پس از پرداخت ماليات، نقل و انتقال تلفن انجام نشود، ماليات پرداختي مسترد خواهد شد.

ماده ۵- از اول سال ۱۳۶۶ حق ثبت سفارش موضوع تبصره ۸۴ قانون بودجه سال ۱۳۶۲ از ۲٪ به ۵٪ افزايش مي‌يابد.

ماده ۶- عوارض آسفالت موضوع تبصره ۲۲ قانون متمم بودجه سال ۱۳۴۶ در مورد اتومبيل‌های داخلي تحت عنوان ماليات استفاده از آسفالت از ۵٪ به ۱۵٪ و وارداتي از ۱۰٪ به ۳۰٪ بالغ شده و از اتوبوس و ميني‌بوس نيز ۵٪ دريافت خواهد شد.

ماده ۷- نظارت، تشخيص، رسيدگي و حل اختلاف مربوط به کليه مالياتهای پيش‌بيني شده در اين قانون، حسب مورد به عهده مأمورين تشخيص ذی‌ربط و ادارات ذی‌صلاح و هيأت‌های حل اختلاف موضوع ماده ۹ لايحه اصلاح پاره‌ای از مواد قانون مالياتهای

مستقیم مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران می باشد.

تبصره - حکم این ماده مانع از مراجعه مؤدی طبق مقررات به مراجع قضایی ذی ربط نخواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هفت ماده و شانزده تبصره در جلسه روز سه شنبه بیست و ششم خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۸۵۰۴

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۷۸۳- ق مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۸؛ «لایحه وصول مالیات مقطوع از بعضی کالا و خدمات»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۶ در مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اراضی شهری با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن

شماره: ۲۷۳۸-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۲/۱۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۳۰۹۶ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۲۶ دولت در خصوص اراضی شهری که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۶/۲/۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

ضمناً ماده ۹ لایحه فوق بنا بر فرمان مورخ ۱۳۶۰/۷/۱۹ حضرت امام براساس ضرورت به تصویب دوسوم آرای نمایندگان حاضر در جلسه رسیده است.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به منظور تنظیم و تنسيق امور مربوط به زمین و ازدیاد عرضه و تعدیل و تثبیت قیمت آن به عنوان یکی از عوامل عمده تولید و تأمین رفاه عمومی و اجتماعی و ایجاد موجبات حفظ و بهره برداری هر چه صحیح تر و وسیع تر از اراضی و همچنین فراهم نمودن زمینه لازم جهت اجرای اصل ۳۱^(۱) و نیل به اهداف مندرج در اصول ۴۳ و ۴۵ و ۴۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۲) برای تأمین مسکن و تأسیسات عمومی

۱. اصل سی و یکم: داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند به خصوص روستائینان و کارگران زمینه اجرای این اصل را فراهم کند.

۲. اصل چهل و سوم: برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران براساس ضوابط زیر استوار می شود:

۱- تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

۲- تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قراردادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که به

مواد این قانون به تصویب می‌رسد و از تاریخ تصویب در سراسر کشور لازم‌الاجرا است.

ماده ۲- اراضی موات شهری زمین‌هایی است که در محدوده قانونی و جرم استحقاقی شهرها و شرکها قرار گرفته است.

ماده ۳- اراضی موات شهری زمین‌هایی است که سابقه عمران و احیا نداشته باشد. زمین‌های مواتی که علیرغم مقررات قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری بدون مجوز قانونی از تاریخ ۱۳۵۸/۴/۵ به بعد احیا شده همچنان در اختیار دولت می‌باشد.

ماده ۴- اراضی بایر شهری زمین‌هایی است که سابقه عمران و احیا داشته و به تدریج به حالت موات برگشته اعم از آنکه صاحب مشخصی داشته و یا نداشته باشد.

ماده ۵- اراضی دایر زمین‌هایی است که آن را احیا و آباد نموده‌اند و در حال حاضر دایر و مورد بهره‌برداری مالک است زمین‌های دایر مشمول این قانون صرفاً کشاورزی یا آیش اعم از محصور یا غیرمحصور می‌باشد.

ماده ۶- کلیه زمین‌هایی موات شهری اعم از آنکه در اختیار اشخاص یا بنیادها و نهادهای انقلابی دولتی یا غیردولتی باشد در اختیار دولت جمهوری اسلامی است و اسناد و

تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.

۳- تنظیم برنامه اقتصادی کشور به صورتی که شکل و محتوا و ساعات کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.

۴- رعایت آزادی انتخاب شغل، و عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری.

۵- منع اضرار به غیر و انحصار و احتکار و ربا و دیگر معاملات باطل و حرام.

۶- منع اسراف و تبذیر در همه شؤون مربوط به اقتصاد، اعم از مصرف، سرمایه‌گذاری، تولید، توزیع و خدمات.

۷- استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.

۸- جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.

۹- تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفایی برساند و از وابستگی برهاند.

- اصل چهل و پنجم: انفال و ثروت‌های عمومی از قبیل زمین‌های موات یا رها شده، معادن، دریاها، دریاچه، رودخانه‌ها و سایر آب‌های عمومی، کوه‌ها، دره‌ها، جنگل‌ها، نیزارها، بیشه‌های طبیعی، مراتعی که حریم نیست، ارث بدون وارث، و اموال مجهول‌المالک و اموال عمومی که از غاصبین مسترد می‌شود. در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید. تفصیل و ترتیب استفاده از هر یک را قانون معین می‌کند.

- اصل چهل و هفتم: مالکیت شخصی که از راه مشروع باشد محترم است. ضوابط آن را قانون معین می‌کند.

مدارک مالکیت گذشته ارزش قانونی ندارد. ادارات ثبت اسناد و املاک مکلف‌اند به درخواست وزارت مسکن و شهرسازی اسناد آنها را به نام دولت صادر نمایند مگر آنکه از تاریخ ۱۳۵۷/۱۱/۲۲ توسط دولت واگذار شده باشد.

تبصره - اسناد مالکیت زمین‌هایی مواتی که در وثیقه می‌باشند و به موجب قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری و قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ و این قانون به اختیار دولت درآمده و یا در می‌آیند آزاد تلقی می‌شوند و غیر از مطالبات اشخاص ناشی از فروش اینگونه اراضی که منتفی می‌گردد مطالبات دیگر به وسیله طلبکار از سایر اموال بدهکار وصول خواهد شد.

ماده ۷- کسانی که طبق مدارک مالکیت، از زمین‌های موات شهری در اختیار داشته‌اند مشروط بر آنکه از مزایای مواد ۶ یا ۸ قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ استفاده نکرده و مسکن مناسبی نداشته باشند، طبق ضوابط مسکن و شهرسازی در سراسر کشور قطعه و یا قطععاتی جمعاً معادل ۱/۰۰۰ (هزار) متر مربع در اختیارشان گذاشته می‌شود تا در مهلت مناسبی که در آیین‌نامه تعیین خواهد شد عمران و احیا کنند در صورت عدم عمران و احیای بدون عذر موجه اجازه مذکور ساقط و زمین به دولت باز می‌گردد.

تبصره - در مورد کسانی که به تاریخ قبل از قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری مصوب ۱۳۵۸/۴/۵ با اسناد عادی دارای زمین بوده و در مهلت‌های تعیین شده قبلی از طرف مراجع مربوطه تشکیل پرونده داده‌اند و یا در شهرهایی که تاکنون مهلت‌های مذکور برای تشکیل پرونده اعلام نشده است در صورتی که تاریخ تنظیم سند عادی و صحت معامله از طرف مراجع ذیصلاح قضایی تأیید گردد برابر ضوابطی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌شود اجازه عمران داده خواهد شد.

ماده ۸- کلیه اراضی بایر شهری که صاحب مشخصی نداشته باشد در اختیار دولت می‌باشد.

ماده ۹- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است زمین مورد نیاز برای مسکن و خدمات عمومی مردم را از محل زمین‌های موات و دولتی و بلاصاحب و در صورت عدم تکافو از زمین‌های بایر و در غیر این صورت از محل زمین‌های دایر در شهرهایی که به پیوست این قانون تعیین می‌گردد تملک و تأمین نماید.

تشخیص عدم تکافو و میزان اراضی مورد نیاز به پیشنهاد هیأت مدیره سازمان زمین

شهری و تصویب مجمع عمومی سازمان مذکور خواهد بود.

مالکان اراضی بایر و دایر شهری موظف‌اند زمین‌های مورد نیاز دولت یا شهرداری‌ها را که موضوع این قانون است به منظورهای ذیل با تقویم دولت به آنها بفروشند:

الف) تفکیک و فروش توسط وزارت مسکن و شهرسازی به افراد واجدالشرايط دریافت زمین جهت مسکن و یا اجرای طرحهای ساختمان‌سازی مسکونی.

ب) ایجاد تأسیسات عمومی و عمرانی و اداری و اجرای طرحهای مصوب شهری و عوض طرحهای شهری حسب مورد به وسیله وزارتخانه‌ها و شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و نهادهای و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است.

ج) حضانت از میراث فرهنگی کشور.

تبصره ۱- در صورت مراجعه مالک یا مالکین زمین‌هایی بایر و دایر و اعلام یا اعلان عدم نیاز دولت و شهرداری‌ها به زمین، مالک می‌تواند پس از عمران و آماده‌سازی زمین نسبت به تفکیک و واگذاری زمین خود طبق ضوابط و مجوز وزارت مسکن و شهرسازی اقدام نماید.

تبصره ۲- مالکان اراضی بایر و دایر شهری اعم از مشاع و یا شش‌دانگ که زمین آنها مورد نیاز دولت و شهرداری‌ها به شرح این ماده است مشروط بر اینکه از مزایای مواد ۶ یا ۸ قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ استفاده نکرده باشند حق دارند طبق ضوابط وزارت مسکن و شهرسازی قطعه یا قطعاتی از زمین مذکور به انتخاب خود و در صورت عدم امکان از سایر اراضی دولتی معادل ۱/۰۰۰ (هزار) متر مربع عمران و تفکیک نمایند یا به دولت بفروشند زاید بر آن (نه عین و نه منفعت) قابل واگذاری نیست مگر به دولت و با تقویم دولت و یا اینکه با اجازه و زیر نظر وزارت مسکن و شهرسازی عمران نموده واگذار نماید.

تبصره ۳- صغار یتیم تا سن بلوغ شرعی و بازماندگان درجه اول شهدا و مفقودالائرها و همسران آنها تا زمانی که فرزندان آنها را تحت تکفل داشته باشند از شمول این ماده مستثنی هستند عمران و تفکیک و واگذاری زمین‌های موضوع این تبصره مشمول مقررات این قانون بوده و چنانچه زمین مشمول این تبصره مورد نیاز برای طرح دولتی خاصی نباشد که احداث آن در محل دیگری میسر نباشد معادل ارزش زمین مورد نظر از محل اراضی دولتی به صورت عوض واگذار می‌گردد.

تبصره ۴- واگذاری سهام مشاعی مالکین اراضی شهری به یکدیگر در یک یا چند قطعه زمین به نحوی که سهم هر یک از مالکین پس از انتقال زاید بر حد نصاب مقرر در این ماده نگردد با رعایت شرایط مندرج در این قانون بلامانع است.

تبصره ۵- شرکت‌های تعاونی مسکن که قبل از تصویب قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ مالک زمین‌هایی باشند با رعایت حداقل نصاب تفکیک محل وقوع زمین برای هر یک از اعضای واجدالشرايط که از مزایای قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ و این قانون استفاده نکرده باشند در قالب ضوابط وزارت مسکن و شهرسازی حق بهره‌برداری از زمین خود را دارا می‌باشند و زمین‌های مازاد بر نیاز آنها و نیز زمینی که طبق ضوابط مذکور در مهلت مقرر بدون عذر موجه عمران نگردد تابع مقررات این قانون بوده و در اختیار دولت قرار می‌گیرد.

تبصره ۶- در صورت استنکاف یا عدم مراجعه و یا عدم دسترسی به مالک یا نامشخص بودن نشانی مالک پس از اعلان وزارت مسکن و شهرسازی و در صورت وجود تعارض ثبتی و در وثیقه بودن ملک یا هرگونه اشکالات حقوقی یا ثبتی دیگر که مانع از انجام معامله دولت گردد دولت یا شهرداری‌ها با سپردن بهای زمین مورد تملک به صندوق ثبت محل زمین را تملک و حسب مورد وزارت مسکن و شهرسازی یا شهرداری به قائم مقامی مالک سند انتقال را امضا می‌نمایند و در موقع مراجعه مالک پس از ارائه مفاسد حسابهای لازم و رفع هرگونه اشکال بهای آن قابل پرداخت می‌باشد و یا در صورت امکان زمین معوض واگذار می‌گردد.

تبصره ۷- دولت و شهرداری‌ها می‌توانند برای اجرای طرح‌های دولتی و عمومی زیربنایی خود زمین مورد نیاز را در شهرها و شهرک‌های سراسر کشور با رعایت کلیه ضوابط و تبصره‌های این ماده تملک نمایند.

تبصره ۸- زمین‌های دایری که دولت یا شهرداری‌ها در کلیه شهرها و شهرک‌ها نیاز به تملک آنها دارند پس از تصویب طرح و اعلام مراتب به ادارات ثبت قابل انتقال به غیر نبوده مگر به دولت یا شهرداری‌ها.

تبصره ۹- تقویم دولت براساس قیمت منطقه‌ای (ارزش معاملاتی) زمین بوده و بهای اعیانی‌ها در اراضی و سایر حقوق طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری براساس بهای عادلانه روز تعیین می‌گردد.

تبصره ۱۰- در صورت درخواست و توافق مالک دولت موظف است به جای اراضی تملک شده از اراضی که در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها در اختیار دارد معادل ارزشی زمین تملک شده برای امر کشاورزی به مالکین این قبیل اراضی واگذار نماید.

تبصره ۱۱- این ماده و تبصره‌های آن با استفاده از اجازه مورخ ۱۳۶۰/۷/۱۹ حضرت امام خمینی مدظله‌العالی که در آن مجلس شورای اسلامی را صاحب صلاحیت برای موارد ضرورت دانسته‌اند صرفاً در شهرهای مندرج در پیوست این قانون حداکثر برای مدت ۵ سال از تاریخ تصویب قابل اجرا است وزارت مسکن و شهرسازی موظف است در هر یک از شهرهای مذکور که رفع ضرورت را تشخیص دهد اجرای این ماده و تبصره‌های آن را در آن شهر متوقف نماید و مراتب را به اطلاع کمیسیون مسکن و شهرسازی مجلس شورای اسلامی برساند و پس از مهلت مذکور در شهرهای یاد شده نیز مانند سایر شهرهای کشور سایر مواد قانون قابل اجرا می‌باشد.

ماده ۱۰- از تاریخ تصویب قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰^(۱) کلیه زمین‌های متعلق به وزارتخانه‌ها و نیروهای مسلح و مؤسسات دولتی و بانکها و سازمان‌های وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول حکم مستلزم ذکر نام است و کلیه بنیادها و نهادهای انقلابی در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می‌گیرد.

تبصره ۱- شهرداری‌ها و شرکتها و سازمان‌های وابسته به شهرداری‌ها از شمول این ماده مستثنی هستند ولی حق واگذاری اینگونه اراضی را بدون اجازه وزارت مسکن و شهرسازی ندارند مگر به عنوان رفع نیازمندی‌های عمومی شهر و عوض املاک واقع در طرحهای مصوب شهری.

تبصره ۲- اراضی غیرموات وقفی به وقفیت خود باقی می‌ماند و عمل به وقف می‌شود لکن هرگونه واگذاری اراضی از طرف اوقاف یا آستان قدس رضوی یا سایر متولیان بایستی بر طبق ضوابط شهرسازی با نظر وزارت مسکن و شهرسازی صورت گیرد. موارد مشابه در مورد اقلیت‌های دینی رسمی به شرط ثبت در سازمان اوقاف مشمول مقررات این تبصره می‌باشد.

تبصره ۳- وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است اراضی حاصل از موضوع این ماده را به ادارات و سازمان‌های مذکور در حد نیاز اداری و تأسیساتی مجاناً واگذار نماید.

ماده ۱۱- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است براساس سیاست عمومی کشور طبق آیین‌نامه اجرایی نسبت به آماده‌سازی یا عمران و واگذاری زمین‌های خود مطابق طرح‌های مصوب قانونی اقدام کند.

تبصره ۱- تطبیق نقشه‌های تفکیکی و شهرسازی اراضی دولتی با طرح‌های جامع و تفصیلی و هادی و تصویب آن «موضوع ماده ۱۰۱ قانون شهرداری‌ها» به عهده وزارت مسکن و شهرسازی است.

تبصره ۲- دولت از پرداخت هرگونه مالیات و حق تمیر و هزینه‌های ثبتی و معاملاتی بابت آماده‌سازی و تفکیک و فروش اراضی معاف است.

تبصره ۳- بهای واگذاری زمین به اشخاص نباید از قیمت‌های منطقه‌ای زمان واگذاری (ارزش‌های معاملاتی) تجاوز نماید. ولی چنانچه برای دولت بیش از قیمت منطقه‌ای تمام شده باشد به بهای تمام شده واگذار می‌گردد نحوه وصول هزینه‌های ناشی از آماده‌سازی و عمران و تفکیک و یا سایر خدمات براساس بهره‌وری قطعات از خدمات و تأسیسات شهری محاسبه و به صورتی اخذ می‌گردد که از مجموع هزینه‌ها تجاوز ننماید.

تبصره ۴- وزارت مسکن و شهرسازی می‌تواند اماکن و تأسیسات عمومی را از محل عواید واحدهای انتفاعی در اراضی واگذاری خود براساس آیین‌نامه‌ای که به پیشنهاد وزارت مذکور به تصویب هیأت وزیران می‌رسد احداث نماید.

تبصره ۵- وزارت مسکن و شهرسازی در جهت اجرای مفاد این ماده و ایجاد شهرها و شهرک‌ها با رعایت ضوابط و مقررات مربوطه می‌تواند نسبت به تشکیل شرکتهای عمرانی و ساختمانی رأساً و یا با شرکت بخش غیردولتی اقدام نماید اساسنامه این قبیل شرکتها به پیشنهاد وزارت مذکور به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۱۲- تشخیص عمران و احیا و تأسیسات متناسب و تعیین نوع زمین دایر و تمیز بایر از موات با کمیسیون مرکب از نمایندگان وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری و کارشناس رسمی دادگستری یا یک نفر خبره معتمد محل و یک نفر حاکم شرع منصوب از طرف شورای عالی قضایی است که پس از تعیین موضوع حکم از طریق قاضی مذکور

صادر خواهد شد و حکم صادره قطعی است.

تبصره - ملاک تشخیص کمیسیونهای ماده ۱۲ در موقع معاینه محل در مورد نوع زمین‌هایی که از تاریخ ۱۳۵۷/۱۱/۲۲ به وسیله دولت یا ارگان‌ها و نهادها و کمیته‌ها و دفاتر خانه‌سازی احداث اعیانی شده بدون در نظر گرفتن اعیانی‌های مذکور که به وسیله گیرندگان زمین احداث شده خواهد بود.

ماده ۱۳- از تاریخ مقرر در قانون اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن مصوب ۱۳۶۵^(۱) هرگونه دخل و تصرف و تجاوز به اراضی شهری متعلق یا منتقل شده به دولت و شهرداری‌ها و یا احداث هرگونه بنا بدون پروانه مجاز و یا هرگونه نقل و انتقال به موجب اسناد عادی یا رسمی و تفکیک و افراز اراضی شهری و یا هرگونه عملی بر خلاف این قانون جرم شناخته می‌شود.

دادگاه‌ها موظف‌اند پس از درخواست وزارت مسکن و شهرسازی یا شهرداری‌ها بلافاصله توسط قوای انتظامی از اراضی مورد تجاوز رفع تصرف و تجاوز نمایند و کسانی که مدعی حق باشند می‌توانند به مراجع ذیصلاح مراجعه کنند.

ماده ۱۴- تبدیل و تغییر کاربری، افراز و تقسیم و تفکیک باغات و اراضی کشاورزی و یا آیش (اراضی موضوع ماده ۲ قانون) بدون تصویب مراجع مقرر در قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ممنوع است.

تبصره ۱- نقل و انتقال اینگونه اراضی برای امر کشاورزی با قید مفاد موضوع این ماده در سند بلامانع است.

تبصره ۲- در صورت تبدیل و تغییر کاربری زمین مزبور در حکم زمین بایر بوده و دولت و شهرداری‌ها مجازند مالیات‌ها و عوارض مربوطه را از عین ملک محاسبه و اخذ نمایند.

ماده ۱۵- افراز و تقسیم و تفکیک اراضی بایر (موضوع ماده ۲ این قانون) در سراسر کشور مجاز نیست مگر به شرط عمران و آماده‌سازی طبق مجوز وزارت مسکن و شهرسازی.

ماده ۱۶- هر یک از کارمندانی که در اجرای این قانون به تشخیص دادگاه صالح رعایت دقیق مقررات آن را ننموده و تخطی کرده باشند علاوه بر جبران خسارت وارده به دولت

یا اشخاص و اعاده وضع بر حسب مورد به انفصال موقت یا دائم از خدمات دولتی محکوم می‌گردند.

ماده ۱۷- وزارت مسکن و شهرسازی مأمور اجرای این قانون می‌باشد و موظف است حداکثر ظرف مدت ۳ ماه آیین‌نامه اجرایی مواد این قانون و نیز اساسنامه سازمان زمین شهری را تهیه و به تصویب هیأت دولت برساند.

شهرهای مشمول ضرورت:

۱- تهران	۱۸- نجف آباد
۲- اصفهان	۱۹- آمل
۳- تبریز	۲۰- رجایی شهر
۴- شیراز	۲۱- بابل
۵- اهواز	۲۲- خوی
۶- باختران	۲۳- قائم شهر
۷- رشت	۲۴- بوشهر
۸- اردبیل	۲۵- بهبهان
۹- کرج	۲۶- قرچک
۱۰- اراک	۲۷- مهاباد
۱۱- قزوین	۲۸- میاندوآب
۱۲- اسلام شهر	۲۹- ورامین
۱۳- خرم آباد	۳۰- مهرشهر
۱۴- بروجرد	۳۱- الیگودرز
۱۵- دزفول	۳۲- ملایر
۱۶- ساری	
۱۷- گرگان	

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هفده ماده و بیست و چهار تبصره در جلسه روز سه شنبه هشتم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۲۵۲

تاریخ: ۱۳۶۶/۳/۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۷۳۸/ق مورخ ۱۳۶۶/۲/۱۵ و پیرو نامه شماره ۸۱۲۹ مورخ ۱۳۶۶/۲/۲۴؛^(۱) «لایحه قانونی زمین شهری» مصوب جلسه ۱۳۶۶/۲/۸ مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورای به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- اطلاق ماده ۸ از این جهت که شامل مجهول المالک نیز می‌شود خلاف موازین شرعی است.

۲- ماده ۹ که به عنوان ضرورت و عنوان ثانوی به تصویب مجلس رسیده از این جهت که مفهوم عدم فعلیت ضرورت واگذاری اراضی بایر و دائر شهرهای مورد نظر است و مرتب بر تقسیم زمین‌های موات و دولتی و عدم تکافو آنها شده است و تشخیص عدم تکافو و ضرورت واگذاری اراضی بایر و دائر به عهده مجمع عمومی سازمان زمین شهری گذاشته شده مغایر شرع و بر خلاف مدلول اجازه مورخ ۱۳۶۰/۷/۱۹ حضرت امام مدظله العالی نیز می‌باشد زیرا اگر ضرورتی هم عنوان شود که مجوز عدول از احکام اولیه شرع گردد باید فعلیت داشته و مشخص آن هم طبق اجازه حضرت امام صرفاً مجلس شورای اسلامی است.

البته در هر یک از شهرها پس از تقسیم اراضی موات و دولتی اگر وزارت مسکن تشخیص داد تقسیم اراضی بایر و یا دائر نیز ضرورت دارد می‌تواند مراتب را به مجلس شورای اسلامی گزارش دهد و مجلس در خصوص مورد بررسی و اگر تشخیص ضرورت داد آن را تصویب می‌نماید.

به علاوه تبصره‌های ۷ و ۸ که ناظر به شهرها و شهرک‌های سراسر کشور است با تبصره ۱۱ که صریحاً اعلام می‌دارد ماده ۲ و تبصره‌های آن صرفاً در شهرهای مندرج در پیوست این قانون... قابل اجرا است متناقض است.

۳- در تبصره ۲ ماده ۱۰ که قید شده اراضی غیرموات وقفی به وقفیت خود باقی می‌ماند... و هرگونه واگذاری اراضی وقفی را مقید به نظر وزارت مسکن و شهرسازی کرده چون اصل در

۱. تقاضای استمهال براساس اصل و نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

اراضی وقفی غیر موات بودن آنهاست در حالی که طبق این ماده اثبات محیات بودن به عهده اوقاف گذاشته شده و این امر ممکن است منجر به ابطال وقفیت بسیاری از زمین‌های وقفی گردد مغایر با موازین شرع است.

ممکن است تبصره را بدین مضمون اصلاح نمود که اراضی وقفی به وقفیت خود باقی می‌ماند ولی اگر زمینی به عنوان وقف ثبت شده و در مراجع ذی‌صلاح ثابت گردید که در واقع موات بوده است سند وقف ابطال و زمین در اختیار دولت قرار می‌گیرد.

همچنین الزام متولیان شرعی به واگذاری هرگونه اراضی موقوفه بنا نظر وزارت مسکن و شهرسازی بدون ملاحظه نظر واقف و مطابقت با وقفنامه شرعی نیست.

۴- تبصره ۴ ماده ۱۱ که به وزارت مسکن اجازه داده از محل عواید واحدهای انتفاعی در اراضی واگذاری اماکن و تأسیسات عمومی احداث نماید از این جهت که عواید مزبور جزو درآمد عمومی است و باید به حساب خزانه‌داری کل واریز گردد مغایر با اصل ۵۳ قانون اساسی^(۱) شناخته شد.

۵- ماده ۱۲ که تشخیص عمران و احیاء و دائر و بائر و موات را به عهده کمیسیون گذاشته که یک نفر قاضی هم در آن عضویت دارد و رأی قاضی مزبور را قطعی دانسته با توجه به اینکه طبق قانون اساسی حکم باید از طرف دادگاه صادر شود مغایر قانون اساسی است.

به علاوه اعلام قطعیت رأی بدون اشاره به امکان تجدیدنظر در موارد سه گانه شرعی نیست. لازم به تذکر است که مقام تعیین‌کننده کارشناس رسمی و خبره معتمد محل عضو کمیسیون مشخص نشده که باید ذکر گردد.

۶- تبصره ماده ۱۲ به نحوی که انشا شده مفادش روشن نیست باید از آن ابهام به عمل آمده و ارتباطش با ماده ۱۲ صریحاً مشخص گردد تا بتوان اظهار نظر نمود.

۷- صدر ماده ۱۳ که هرگونه بنا بدون پروانه مجاز و با نقل و انتقال به موجب اسناد عادی و رسمی و... را از تاریخ مقرر در قانون (اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن مصوب ۱۳۶۵) جرم شناخته است چون قدر متیقن برخی از این امور به موجب قانون قبلی مورد اشاره جرم محسوب نمی‌شده، عطف به ما سبق کردن آن با اصل ۱۶۹ قانون اساسی^(۲) مغایر است.

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۲۰

۲. اصل یکصد و شصت و نهم: هیچ فعلی یا ترک فعلی به استناد قانونی که بعد از آن وضع شده است جرم محسوب نمی‌شود.

ذیل ماده ۱۳ نیز که دادگاه‌ها را موظف نموده به درخواست وزارت مسکن بلافاصله رفع تصرف و تجاوز نماید در حالی که دادگاه باید رسیدگی نموده و با احراز موضوع و تشخیص امر طبق مقررات، رأی مقتضی را صادر نماید، مخالف موازین شرع و قانون اساسی است. به علاوه احاله مراجعه مدعی ذی حق بعد از حکم دادگاه به مرجع ذی صلاح در حالی که مرجع ذی صلاح برای تظلمات به هر حال دادگاه است مفهومی ندارد و اگر منظور مرجعی غیر از دادگاه باشد خلاف قانون اساسی است.

۸- اطلاق ماده ۱۰ که زمین‌های متعلق به بنیاد مستضعفان را که به حکم حضرت امام مدظله در اختیار آن بنیاد گذاشته شده و نیز زمین‌های ملکی نهادهای انقلابی غیردولتی مانند کمیته امداد و بنیاد ۱۵ خرداد و امثال آن را شامل می‌شود مغایر موازین شرعی شناخته شد.

۹- تبصره ۲ ماده ۱۴ که زمین دائر اشخاص را در صورت تبدیل و تغییر کاربری در حکم زمین بایر دانسته و نیز شهرداری‌ها را مجاز کرده حتی با عدم رضایت مالک مالیات و عوارض را از عین ملک اخذ نمایند با موازین شرعی مغایرت دارد.

۱۰- در ماده ۱۵ منع مطلق افراز و تقسیم و تفکیک اراضی بایر در سراسر کشور و مقید کردن جواز آن به شرط عمران و آماده‌سازی طبق مجوز وزارت مسکن و شهرسازی مغایر موازین شرعی شناخته شد.

خسرو بیژنی
قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۸۵۴-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۴

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۳۰۹۶ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۲۶ دولت در خصوص اراضی شهری که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۴/۲۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به منظور تنظیم و تنسيق امور مربوط به زمین و ازدیاد عرضه و تعدیل و تثبیت قیمت آن به عنوان یکی از عوامل عمده تولید و تأمین رفاه عمومی و اجتماعی و ایجاد موجبات حفظ و بهره‌برداری هر چه صحیح‌تر و وسیع‌تر از اراضی و همچنین فراهم نمودن زمینه لازم جهت اجرای اصل ۳۱ و نیل به اهداف مندرج در اصول ۴۳ و ۴۵ و ۴۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای تأمین مسکن و تأسیسات عمومی مواد این قانون به تصویب می‌رسد و از تاریخ تصویب در سراسر کشور لازم‌الاجرا است.

ماده ۲- اراضی موات شهری زمین‌هایی است که در محدوده قانونی و حریم استحفاظی شهرها و شهرکها قرار گرفته است.

ماده ۳- اراضی موات شهری زمین‌هایی است که سابقه عمران و احیا نداشته باشد. زمین‌های مواتی که علیرغم مقررات قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری بدون مجوز قانونی از تاریخ ۱۳۵۸/۴/۵ به بعد احیا شده باشند همچنان در اختیار دولت می‌باشد.

ماده ۴- اراضی بایر شهری زمین‌هایی است که سابقه عمران و احیا داشته و به تدریج به حالت موات برگشته اعم از آن‌که صاحب مشخصی داشته و یا نداشته باشد.

ماده ۵- اراضی دایر زمین‌هایی است که آن را احیا و آباد نموده‌اند و در حال حاضر دایر و مورد بهره‌برداری مالک است زمین‌های دایر مشمول این قانون صرفاً اراضی کشاورزی یا آیش اعم از محصور یا غیرمحصور می‌باشد.

ماده ۶- کلیه زمین‌های موات شهری اعم از آنکه در اختیار اشخاص یا بنیادها و نهادهای انقلابی دولتی یا غیردولتی باشد در اختیار دولت جمهوری اسلامی است و اسناد و مدارک مالکیت گذشته ارزش قانونی ندارد. ادارات ثبت اسناد و املاک مکلف‌اند به درخواست وزارت مسکن و شهرسازی اسناد آنها را به نام دولت صادر نمایند مگر آنکه از تاریخ ۱۳۵۷/۱۱/۲۲ توسط دولت واگذار شده باشد.

تبصره - اسناد مالکیت زمین‌های مواتی که در وثیقه می‌باشند و به موجب قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری و قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ و این قانون به اختیار دولت درآمده و یا در می‌آیند آزاد تلقی می‌شوند و غیر از مطالبات اشخاص ناشی از فروش اینگونه اراضی که منتفی می‌گردد مطالبات دیگر به وسیله طلبکار از سایر اموال بدهکار وصول خواهد شد.

ماده ۷- کسانی که طبق مدارک مالکیت، از زمین‌های موات شهری در اختیار داشته‌اند مشروط بر آنکه از مزایای مواد ۶ یا ۸ قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ استفاده نکرده و مسکن مناسبی نداشته باشند، طبق ضوابط مسکن و شهرسازی در سراسر کشور قطعه و یا قطعاتی جمعاً معادل ۱/۰۰۰ (هزار) متر مربع در اختیارشان گذاشته می‌شود تا در مهلت مناسبی که در آیین‌نامه تعیین خواهد شد عمران و احیا کنند در صورت عدم عمران و احیای بدون عذر موجه اجازه مذکور ساقط و زمین به دولت باز می‌گردد.

تبصره - در مورد کسانی که به تاریخ قبل از قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری مصوب ۱۳۵۸/۴/۵ با اسناد عادی دارای زمین بوده و در مهلت‌های تعیین شده قبلی از طرف مراجع مربوطه تشکیل پرونده داده‌اند و یا در شهرهایی که تا کنون مهلت‌های مذکور برای تشکیل پرونده اعلام نشده است در صورتی که تاریخ تنظیم سند عادی و صحت معامله از طرف مراجع ذی‌صلاح قضایی تأیید گردد برابر ضوابطی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌شود اجازه عمران داده خواهد شد.

ماده ۸- کلیه اراضی بایر شهری که صاحب مشخصی نداشته باشد در اختیار دولت می‌باشد.

ماده ۹- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است زمین‌های مورد نیاز برای مسکن و خدمات عمومی مردم را ضمن استفاده از کلیه اراضی موات و دولتی در شهرهایی که به پیوست این قانون به دلیل عدم تکافوی اراضی مذکور در این شهرها ضرورت آن حتمی است به ترتیب از زمین‌های بایر و دایر شهری تأمین نماید.

مالکان اراضی بایر و دایر شهری اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی و بنیادها و نهادها و ارگان‌های دولتی و غیردولتی موظف‌اند زمین‌های مورد نیاز دولت یا شهرداری‌ها را که موضوع این قانون است به منظورهای ذیل با تقویم دولت به آنها (دولت و شهرداری‌ها) بفروشند:

تبصره ۱- در صورت مراجعه مالک یا مالکین زمین‌هایی بایر و دایر و اعلام یا اعلان عدم نیاز دولت و شهرداری‌ها به زمین، مالک می‌تواند پس از عمران و آماده‌سازی زمین نسبت به تفکیک و واگذاری زمین خود طبق ضوابط و مجوز وزارت مسکن و شهرسازی اقدام نماید.

تبصره ۲- مالکان اراضی بایر و دایر شهری اعم از مشاع و یا شش‌دانگ که زمین آنها مورد

نیاز دولت و شهرداری‌ها به شرح این ماده است مشروط بر اینکه از مزایای مواد ۶ یا ۸ قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ استفاده نکرده باشند حق دارند طبق ضوابط وزارت مسکن و شهرسازی قطعه یا قطعاتی از زمین مذکور به انتخاب خود و در صورت عدم امکان از سایر اراضی دولتی معادل ۱/۰۰۰ (هزار) متر مربع عمران و تفکیک نمایند یا به دولت بفروشند زاید بر آن (نه عین و نه منفعت) قابل واگذاری نیست مگر به دولت و با تقویم دولت و یا اینکه با اجازه و زیر نظر وزارت مسکن و شهرسازی عمران نموده واگذار نماید.

تبصره ۳- صغار یتیم تا سن بلوغ شرعی و بازماندگان درجه اول شهدا و مفقودالانرها و همسران آنها تا زمانی که فرزندان آنها را تحت تکفل داشته باشند از شمول این ماده مستثنی هستند عمران و تفکیک و واگذاری زمین‌های موضوع این تبصره مشمول مقررات این قانون بوده و چنانچه زمین مشمول این تبصره مورد نیاز برای طرح دولتی خاصی نباشد که احداث آن در محل دیگری میسر نباشد معادل ارزش زمین مورد نظر از محل اراضی دولتی به صورت عوض واگذار می‌گردد.

تبصره ۴- واگذاری سهام مشاعی مالکین اراضی شهری به یکدیگر در یک یا چند قطعه زمین به نحوی که سهم هر یک از مالکین پس از انتقال زاید بر حد نصاب مقرر در این ماده نگردد با رعایت شرایط مندرج در این قانون بلامانع است.

تبصره ۵- شرکت‌های تعاونی مسکن که قبل از تصویب قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ مالک زمین‌هایی باشند با رعایت حداقل نصاب تفکیک محل وقوع زمین برای هر یک از اعضای واجدالشرايط که از مزایای قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ و این قانون استفاده نکرده باشند در قالب ضوابط وزارت مسکن و شهرسازی حق بهره‌برداری از زمین خود را دارا می‌باشند و زمین‌های مازاد بر نیاز آنها و نیز زمینی که طبق ضوابط مذکور در مهلت مقرر بدون عذر موجه عمران نگردد تابع مقررات این قانون بوده و در اختیار دولت قرار می‌گیرد.

تبصره ۶- در صورت استنکاف یا عدم مراجعه و یا عدم دسترسی به مالک یا نامشخص بودن نشانی مالک پس از اعلان وزارت مسکن و شهرسازی و در صورت وجود تعارض ثبتی و در وثیقه بودن ملک یا هرگونه اشکالات حقوقی یا ثبتی دیگر که مانع از انجام معامله دولت گردد دولت یا شهرداری‌ها با سپردن بهای زمین مورد تملک به صندوق

ثبت محل زمین را تملک و حسب مورد وزارت مسکن و شهرسازی یا شهرداری به قائم مقامی مالک سند انتقال را امضا می نمایند و در موقع مراجعه مالک پس از ارائه مفصلا حسابهای لازم و رفع هرگونه اشکال بهای آن قابل پرداخت می باشد و یا در صورت امکان زمین معوض واگذار می گردد.

تبصره ۷- دولت و شهرداری ها می توانند برای اجرای طرحهای دولتی و عمومی زیربنایی خود زمین مورد نیاز را در شهرها و شهرک های سراسر کشور با رعایت کلیه ضوابط و تبصره های این ماده تملک نمایند.

تبصره ۸- زمین های دایری که دولت یا شهرداری ها در کلیه شهرها و شهرک ها نیاز به تملک آنها دارند پس از تصویب طرح و اعلام مراتب به ادارات ثبت قابل انتقال به غیر نبوده مگر به دولت یا شهرداری ها.

تبصره ۹- تقویم دولت براساس قیمت منطقه ای (ارزش معاملاتی) زمین بوده و بهای اعیانی ها در اراضی و سایر حقوق طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری براساس بهای عادلانه روز تعیین می گردد.

تبصره ۱۰- در صورت درخواست و توافق مالک دولت موظف است به جای اراضی تملک شده از اراضی که در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک ها در اختیار دارد معادل ارزشی زمین تملک شده برای امر کشاورزی به مالکین این قبیل اراضی واگذار نماید.

تبصره ۱۱- این ماده و تبصره های آن با استفاده از اجازه مورخ ۱۳۶۰/۷/۱۹ حضرت امام خمینی مدظله العالی که در آن مجلس شورای اسلامی را صاحب صلاحیت برای موارد ضرورت دانسته اند صرفاً در شهرهای مندرج در پیوست این قانون حداکثر برای مدت ۵ سال از تاریخ تصویب قابل اجرا است وزارت مسکن و شهرسازی موظف است در هر یک از شهرهای مذکور که رفع ضرورت را تشخیص دهد اجرای این ماده و تبصره های آن را در آن شهر متوقف نماید و مراتب را به اطلاع کمیسیون مسکن و شهرسازی مجلس شورای اسلامی برساند و پس از مهلت مذکور در شهرهای یاد شده نیز مانند سایر شهرهای کشور سایر مواد قانون قابل اجرا می باشد.

ماده ۱۰- از تاریخ تصویب قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ کلیه زمین های متعلق به وزارتخانه ها و نیروهای مسلح و مؤسسات دولتی و بانکها و سازمان های وابسته به دولت

و مؤسساتی که شمول حکم مستلزم ذکر نام است و کلیه بنیادها و نهادهای انقلابی در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می‌گیرد.

تبصره ۱- اراضی غیرموات بنیادهای غیردولتی از شمول این ماده مستثنی بوده ولی هرگونه واگذاری طبق ضوابط وزارت مسکن و شهرسازی با رعایت نظر ولی فقیه خواهد بود.

تبصره ۲- شهرداری‌ها و شرکتها و سازمان‌های وابسته به شهرداری‌ها از شمول این ماده مستثنی هستند ولی حق واگذاری اینگونه اراضی را بدون اجازه وزارت مسکن و شهرسازی ندارند مگر به عنوان رفع نیازمندی‌های عمومی شهر و عوض املاک واقع در طرحهای مصوب شهری.

تبصره ۳- اراضی وقفی به وقفیت خود باقی است ولی اگر زمینی به عنوان وقف ثبت شده و در مراجع ذیصلاح ثابت شود که تمام یا قسمتی از آن موات بوده سند وقف زمین موات ابطال و در اختیار دولت قرار می‌گیرد لکن هرگونه واگذاری اراضی از طرف اوقاف یا آستان قدس رضوی و یا سایر متولیان بایستی بر طبق ضوابط شهرسازی با نظر وزارت مسکن و شهرسازی و رعایت نظر واقف صورت گیرد.

تبصره ۴- وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است اراضی حاصل از موضوع این ماده را به ادارات و سازمان‌های مذکور در حد نیاز اداری و تأسیساتی مجاناً واگذار نماید.

ماده ۱۱- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است براساس سیاست عمومی کشور طبق آیین‌نامه اجرایی نسبت به آماده‌سازی یا عمران و واگذاری زمین‌های خود مطابق طرحهای مصوب قانونی اقدام کند.

تبصره ۱- تطبیق نقشه‌های تفکیکی و شهرسازی اراضی دولتی با طرحهای جامع و تفصیلی و هادی و تصویب آن «موضوع ماده ۱۰۱ قانون شهرداری‌ها» به عهده وزارت مسکن و شهرسازی است.

تبصره ۲- دولت از پرداخت هرگونه مالیات و حق تمبر و هزینه‌های ثبتی و معاملاتی بابت آماده‌سازی و تفکیک و فروش اراضی معاف است.

تبصره ۳- بهای واگذاری زمین به اشخاص نباید از قیمت‌های منطقه‌ای زمان واگذاری (ارزش‌های معاملاتی) تجاوز نماید. ولی چنانچه برای دولت بیش از قیمت منطقه‌ای تمام شده باشد به بهای تمام شده واگذار می‌گردد نحوه وصول هزینه‌های ناشی از

آماده سازی و عمران و تفکیک و یا سایر خدمات براساس بهره‌وری قطعات از خدمات و تأسیسات شهری محاسبه و به صورتی أخذ می‌گردد که از مجموع هزینه‌ها تجاوز ننماید. تبصره ۴- به وزارت مسکن و شهرسازی اجازه داده می‌شود اماکن عمومی و خدماتی مورد نیاز مجموعه‌های مسکونی را احداث و واگذار نماید.

تبصره ۵- وزارت مسکن و شهرسازی در جهت اجرای مفاد این ماده و ایجاد شهرها و شهرک‌ها با رعایت ضوابط و مقررات مربوطه می‌تواند نسبت به تشکیل شرکتهای عمرانی و ساختمانی رأساً و یا با شرکت بخش غیردولتی اقدام نماید اساسنامه این قبیل شرکتها به پیشنهاد وزارت مذکور به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۱۲- تشخیص عمران و احیا و تأسیسات متناسب و تعیین نوع زمین دایر و تمیز بایر از موات به عهده وزارت مسکن و شهرسازی است این تشخیص تا یک سال پس از اعلام وزارت مسکن و شهرسازی قابل اعتراض در دادگاه صالحه می‌باشد.

تبصره ۱- در صورت استنکاف یا عدم مراجعه و یا عدم دسترسی به مالک یا نماینده قانونی او مهلت مذکور پس از اعلان در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار شروع می‌شود. تبصره ۲- ملاک تشخیص مرجع مقرر در ماده ۱۲ در موقع معاینه محل در مورد نوع زمین‌هایی که از تاریخ ۱۳۵۷/۱۱/۲۲ به وسیله دولت یا ارگان‌ها و نهادها و کمیته‌ها و دفاتر خانه‌سازی احداث اعیانی شده بدون در نظر گرفتن اعیانی‌های مذکور که به وسیله گیرندگان زمین احداث شده خواهد بود.

ماده ۱۳- هرگونه دخل و تصرف و تجاوز به اراضی شهری متعلق یا منتقل شده به دولت و شهرداری‌ها و یا احداث هرگونه بنا بدون پروانه مجاز و یا هرگونه نقل و انتقال به موجب اسناد عادی یا رسمی و تفکیک و افراز اراضی مزبور و یا هرگونه عملی برخلاف این قانون جرم شناخته می‌شود.

وزارت مسکن و شهرسازی یا شهرداری‌ها موظف‌اند از اراضی مورد تجاوز رفع تصرف و تجاوز نمایند و کسانی که مدعی حقی باشند می‌توانند به مراجع ذیصلاح مراجعه کنند.

ماده ۱۴- تبدیل و تغییر کاربری، افراز و تقسیم و تفکیک باغات و اراضی کشاورزی و یا آیش (اراضی موضوع ماده ۲ قانون) بدون تصویب مراجع مقرر در قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ممنوع است.

تبصره ۱- نقل و انتقال اینگونه اراضی برای امر کشاورزی با قید مفاد موضوع این ماده در سند بلامانع است.

ماده ۱۵- هرگونه تفکیک و تقسیم اراضی بایر جهت عمران و احداث بنا با رعایت ضوابط و مقررات وزارت مسکن و شهرسازی و مواد این قانون بلاشکال است.

ماده ۱۶- هر یک از کارمندانی که در اجرای این قانون به تشخیص دادگاه صالح رعایت دقیق مقررات آن را ننموده و تخطی کرده باشند علاوه بر جبران خسارت وارده به دولت یا اشخاص و اعاده وضع بر حسب مورد به انفصال موقت یا دائم از خدمات دولتی محکوم می‌گردند.

ماده ۱۷- وزارت مسکن و شهرسازی مأمور اجرای این قانون می‌باشد و موظف است حداکثر ظرف مدت ۳ ماه آیین‌نامه اجرایی مواد این قانون و نیز اساسنامه سازمان زمین شهری را تهیه و به تصویب هیأت دولت برساند.

شهرهای مشمول ضرورت:

۱- تهران	۱۸- نجف آباد
۲- اصفهان	۱۹- آمل
۳- تبریز	۲۰- رجایی شهر
۴- شیراز	۲۱- بابل
۵- اهواز	۲۲- خوی
۶- باختران	۲۳- قائم شهر
۷- رشت	۲۴- بوشهر
۸- اردبیل	۲۵- بهبهان
۹- کرج	۲۶- قرچک
۱۰- اراک	۲۷- مهاباد
۱۱- قزوین	۲۸- میاندوآب
۱۲- اسلام‌شهر	۲۹- ورامین
۱۳- خرم‌آباد	۳۰- مهرشهر
۱۴- بروجرد	۳۱- الیگودرز
۱۵- دزفول	۳۲- ملایر
۱۶- ساری	
۱۷- گرگان	

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هفده ماده و بیست و پنج تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و یکم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۸۸۸۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۸۵۴/ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۲ و شماره ۲۷۳۸/ق مورخ ۱۳۶۶/۲/۱۵ پیرو نامه‌های شماره ۸۲۵۲ مورخ ۱۳۶۶/۲/۲ و شماره ۸۱۲۹ مورخ ۱۳۶۶/۲/۲۴؛^(۱) «لایحه قانونی زمین شهری» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۲/۳ شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز یکشنبه بیست و یکم تیر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

- ۱- در موارد اصلاحی که در ماده ۹ به عمل آمده است ضرورت‌های مذکور در این ماده و تبصره‌های آن محرز نشد مسئولیت آن با خود مجلس شورای اسلامی است.
- ۲- نظر شورای نگهبان در مورد ماده ۸ تأمین نشده است.
- ۳- در مورد تبصره ۲ ماده ۱۰ نظر شورای نگهبان مبنی بر غیرشرعی بودن الزام آستان قدس و متولیان موقوفه به رعایت نظر وزارت مسکن و شهرسازی تأمین نشده است.
- ۴- ماده ۱۲ از این نظر که اعتراض مدعی حق را منحصرأ تا یک ماه قابل استماع دادگاه دانسته است خلاف موازین شرعی است و تبصره ۱ این ماده نیز که به مجرد گذشتن مهلت مذکور پس از اعلان در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار حق اعتراض را منتفی می‌داند خلاف موازین شرعی است.
- ۵- در مورد ماده ۱۳ ایراد شورای نگهبان مرتفع نشده است.
- ۶- ماده ۱۴ که اختیارات مالک را محدود و منوط به تصویب مراجع مقرر در ماده مذکور نموده

۱. تقاضای استمهال براساس اصل و نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

خلاف موازین شرعی است.

۷- در ماده ۱۵ نظر شورای نگهبان تأمین نشده است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۹۶۱-ق

تاریخ: ۱۳۶۶/۶/۲۹

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۳۰۹۶ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۶ دولت در خصوص زمین شهری که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۶/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به منظور تنظیم و تنسيق امور مربوط به زمین و ازدیاد عرضه و تعدیل و تثبیت قیمت آن به عنوان یکی از عوامل عمده تولید و تأمین رفاه عمومی و اجتماعی و ایجاد موجبات حفظ و بهره‌برداری هر چه صحیح‌تر و وسیع‌تر از اراضی و همچنین فراهم نمودن زمینه لازم جهت اجرای اصل ۳۱ و نیل به اهداف مندرج در اصول ۴۳ و ۴۵ و ۴۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای تأمین مسکن و تأسیسات عمومی مواد این قانون به تصویب می‌رسد و از تاریخ تصویب در سراسر کشور لازم‌الاجرا است.

ماده ۲- اراضی موات شهری زمین‌هایی است که در محدوده قانونی و حریم استحفاظی شهرها و شهرکها قرار گرفته است.

ماده ۳- اراضی موات شهری زمین‌هایی است که سابقه عمران و احیا نداشته باشد. زمین‌های مواتی که علیرغم مقررات قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری بدون مجوز

قانونی از تاریخ ۱۳۵۸/۴/۵ به بعد احیا شده باشد همچنان در اختیار دولت می باشد.
ماده ۴- اراضی بایر شهری زمین هایی است که سابقه عمران و احیا داشته و به تدریج به حالت موات برگشته اعم از آن که صاحب مشخصی داشته و یا نداشته باشد.

ماده ۵- اراضی دایر زمین هایی است که آن را احیا و آباد نموده اند و در حال حاضر دایر و مورد بهره برداری مالک است زمین های دایر مشمول این قانون صرفاً کشاورزی یا آیش اعم از محصور یا غیر محصور می باشد.

ماده ۶- کلیه زمین های موات شهری اعم از آنکه در اختیار اشخاص یا بنیادها و نهادهای انقلابی دولتی یا غیردولتی باشد در اختیار دولت جمهوری اسلامی است و اسناد و مدارک مالکیت گذشته ارزش قانونی ندارد. ادارات ثبت اسناد و املاک مکلف اند به درخواست وزارت مسکن و شهرسازی اسناد آنها را به نام دولت صادر نمایند مگر آنکه از تاریخ ۱۳۵۷/۱۱/۲۲ توسط دولت واگذار شده باشد.

تبصره - اسناد مالکیت زمین های مواتی که در وثیقه می باشند و به موجب قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری و قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ و این قانون به اختیار دولت درآمده و یا در می آیند آزاد تلقی می شوند و غیر از مطالبات اشخاص ناشی از فروش اینگونه اراضی که منتفی می گردد مطالبات دیگر به وسیله طلبکار از سایر اموال بدهکار وصول خواهد شد.

ماده ۷- کسانی که طبق مدارک مالکیت، از زمین های موات شهری در اختیار داشته اند مشروط بر آنکه از مزایای مواد ۶ یا ۸ قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ استفاده نکرده و مسکن مناسبی نداشته باشند، طبق ضوابط مسکن و شهرسازی در سراسر کشور قطعه و یا قطعاتی جمعاً معادل ۱/۰۰۰ (هزار) متر مربع در اختیارشان گذاشته می شود تا در مهلت مناسبی که در آیین نامه تعیین خواهد شد عمران و احیا کنند در صورت عدم عمران و احیای بدون عذر موجه اجازه مذکور ساقط و زمین به دولت باز می گردد.

تبصره - در مورد کسانی که به تاریخ قبل از قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری مصوب ۱۳۵۸/۴/۵ با اسناد عادی دارای زمین بوده و در مهلت های تعیین شده قبلی از طرف مراجع مربوطه تشکیل پرونده داده اند و یا در شهرهایی که تا کنون مهلت های مذکور برای تشکیل پرونده اعلام نشده است در صورتی که تاریخ تنظیم سند عادی و صحت معامله از طرف مراجع ذیصلاح قضایی تأیید گردد برابر ضوابطی که در آیین نامه

اجرائی این قانون تعیین می‌شود اجازه عمران داده خواهد شد.

ماده ۸- کلیه اراضی بایر شهری که صاحب مشخصی نداشته باشد در اختیار دولت می‌باشد.

ماده ۹- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است زمین‌های مورد نیاز برای مسکن و خدمات عمومی را ضمن استفاده از کلیه اراضی موات و دولتی در شهرهایی که به پیوست این قانون به دلیل عدم تکافوی اراضی مذکور در این شهرها ضرورت آن حتمی است به ترتیب از زمین‌های بایر و دایر شهری تأمین نماید.

مالکان اراضی بایر و دایر شهری اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی و بنیادها و نهادها و ارگان‌های دولتی و غیردولتی موظف‌اند زمین‌های مورد نیاز دولت یا شهرداری‌ها را که موضوع این قانون است به منظورهای ذیل با تقویم دولت به آنها (دولت و شهرداری‌ها) بفروشند:

الف) تفکیک و فروش توسط وزارت مسکن و شهرسازی به افراد واجدالشرايط دریافت زمین جهت مسکن و یا اجرای طرحهای ساختمان‌سازی مسکونی.

ب) ایجاد تأسیسات عمومی و عمرانی و اداری و اجرای طرحهای مصوب شهری و عوض طرحهای شهری حسب مورد به وسیله وزارتخانه‌ها و شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و نهادها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است.

ج) حضانت از میراث فرهنگی کشور.

تبصره ۱- در صورت مراجعه مالک یا مالکین زمین‌هایی بایر و دایر و اعلام یا اعلان عدم نیاز دولت و شهرداری‌ها به زمین، مالک می‌تواند پس از عمران و آماده‌سازی زمین نسبت به تفکیک و واگذاری زمین خود طبق ضوابط و مجوز وزارت مسکن و شهرسازی اقدام نماید.

تبصره ۲- مالکان اراضی بایر و دایر شهری اعم از مشاع و یا شش‌دانگ که زمین آنها مورد نیاز دولت و شهرداری‌ها به شرح این ماده است مشروط بر اینکه از مزایای مواد ۶ یا ۸ قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ استفاده نکرده باشند حق دارند طبق ضوابط وزارت مسکن و شهرسازی قطعه یا قطعاتی از زمین مذکور را به انتخاب خود و در صورت عدم امکان از سایر اراضی دولتی معادل ۱/۰۰۰ (هزار) متر مربع عمران و تفکیک نمایند یا به دولت بفروشند زاید بر آن (نه عین و نه منفعت) قابل واگذاری نیست مگر به دولت و با

تقویم دولت و یا اینکه با اجازه و زیر نظر وزارت مسکن و شهرسازی عمران نموده و اگذار نماید.

تبصره ۳- صغار یتیم تا سن بلوغ شرعی و بازماندگان درجه اول شهدا و مفقودالاثرها و همسران آنها تا زمانی که فرزندان آنها را تحت تکفل داشته باشند از شمول این ماده مستثنی هستند عمران و تفکیک و واگذاری زمینهای موضوع این تبصره مشمول مقررات این قانون بوده و چنانچه زمین مشمول این تبصره مورد نیاز برای طرح دولتی خاصی نباشد که احداث آن در محل دیگری میسر نباشد معادل ارزش زمین مورد نظر از محل اراضی دولتی به صورت عوض و اگذار می‌گردد.

تبصره ۴- واگذاری سهام مشاعی مالکین اراضی شهری به یکدیگر در یک یا چند قطعه زمین به نحوی که سهم هر یک از مالکین پس از انتقال زاید بر حد نصاب مقرر در این ماده نگردد با رعایت شرایط مندرج در این قانون بلامانع است.

تبصره ۵- شرکتهای تعاونی مسکن که قبل از تصویب قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ مالک زمین‌هایی باشند با رعایت حداقل نصاب تفکیک محل وقوع زمین برای هر یک از اعضای واجدالشرايط که از مزایای قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ و این قانون استفاده نکرده باشند در قالب ضوابط وزارت مسکن و شهرسازی حق بهره‌برداری از زمین خود را دارا می‌باشند و زمین‌های مازاد بر نیاز آنها و نیز زمینی که طبق ضوابط مذکور در مهلت مقرر بدون عذر موجه عمران نگردد تابع مقررات این قانون بوده و در اختیار دولت قرار می‌گیرد.

تبصره ۶- در صورت استنکاف یا عدم مراجعه و یا عدم دسترسی به مالک یا نامشخص بودن نشانی مالک پس از اعلان وزارت مسکن و شهرسازی و در صورت وجود تعارض ثبتی و در وثیقه بودن ملک یا هرگونه اشکالات حقوقی یا ثبتی دیگر که مانع از انجام معامله دولت گردد دولت یا شهرداری‌ها با سپردن بهای زمین مورد تملک به صندوق ثبت محل زمین را تملک و حسب مورد وزارت مسکن و شهرسازی یا شهرداری به قائم‌مقامی مالک سند انتقال را امضا می‌نمایند و در موقع مراجعه مالک پس از ارائه مفادحسابهای لازم و رفع هرگونه اشکال بهای آن قابل پرداخت می‌باشد و یا در صورت امکان زمین معوض و اگذار می‌گردد.

تبصره ۷- دولت و شهرداری‌ها می‌توانند برای اجرای طرحهای دولتی و عمومی

زیربنایی خود زمین مورد نیاز را در شهرها و شهرک‌های سراسر کشور با رعایت کلیه ضوابط و تبصره‌های این ماده تملک نمایند.

تبصره ۸- زمین‌های دایری که دولت یا شهرداری‌ها در کلیه شهرها و شهرک‌ها نیاز به تملک آنها دارند پس از تصویب طرح و اعلام مراتب به ادارات ثبت قابل انتقال به غیر نبوده مگر به دولت یا شهرداری‌ها.

تبصره ۹- تقویم دولت براساس قیمت منطقه‌ای (ارزش معاملاتی) زمین بوده و بهای اعیانی‌ها در اراضی و سایر حقوق طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری براساس بهای عادلانه روز تعیین می‌گردد.

تبصره ۱۰- در صورت درخواست و توافق مالک دولت موظف است به جای اراضی تملک شده از اراضی که در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها در اختیار دارد معادل ارزشی زمین تملک شده برای امر کشاورزی به مالکین این قبیل اراضی واگذار نماید.

تبصره ۱۱- این ماده و تبصره‌های آن با استفاده از اجازه مورخ ۱۳۶۰/۷/۱۹ حضرت امام خمینی مدظله‌العالی که در آن مجلس شورای اسلامی را صاحب صلاحیت برای تشخیص موارد ضرورت دانسته‌اند صرفاً در شهرهای مندرج در پیوست این قانون تبصره ۷ و ۸ آن در کلیه شهرها و شهرک‌های سراسر کشور حداکثر برای مدت ۵ سال از تاریخ تصویب قابل اجرا است و پس از مهلت مذکور در شهرهای یاد شده نیز مانند سایر شهرهای کشور سایر مواد قانون قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۱۰- از تاریخ تصویب قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۰ کلیه زمین‌های متعلق به وزارتخانه‌ها و نیروهای مسلح و مؤسسات دولتی و بانکها و سازمان‌های وابسته به دولت و مؤسساتی که شمول حکم مستلزم ذکر نام است و کلیه بنیادها و نهادهای انقلابی در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می‌گیرد.

تبصره ۱- اراضی غیرموات بنیادهای غیردولتی از شمول این ماده مستثنی بوده ولی هرگونه واگذاری طبق ضوابط وزارت مسکن و شهرسازی با رعایت نظر ولی فقیه خواهد بود.

تبصره ۲- شهرداری‌ها و شرکتها و سازمان‌های وابسته به شهرداری‌ها از شمول این ماده مستثنی هستند ولی حق واگذاری اینگونه اراضی را بدون اجازه وزارت مسکن و

شهرسازی ندارند مگر به عنوان رفع نیازمندی‌های عمومی شهر و عوض املاک واقع در طرحهای مصوب شهری.

تبصره ۳- اراضی وقفی به وقفیت خود باقی است ولی اگر زمینی به عنوان وقف ثبت شده و در مراجع ذیصلاح ثابت شود که تمام یا قسمتی از آن موات بوده سند وقف زمین موات ابطال و در اختیار دولت قرار می‌گیرد لکن هرگونه واگذاری اراضی از طرف اوقاف یا آستان قدس رضوی و یا سایر متولیان بایستی بر طبق ضوابط شهرسازی با نظر وزارت مسکن و شهرسازی و رعایت نظر واقف صورت گیرد.

تبصره ۴- وزارت مسکن و شهرسازی مکلف است اراضی حاصل از موضوع این ماده را به ادارات و سازمان‌های مذکور در حد نیاز اداری و تأسیساتی مجاناً واگذار نماید.

ماده ۱۱- وزارت مسکن و شهرسازی موظف است براساس سیاست عمومی کشور طبق آیین‌نامه اجرایی نسبت به آماده‌سازی یا عمران و واگذاری زمین‌های خود مطابق طرحهای مصوب قانونی اقدام کند.

تبصره ۱- تطبیق نقشه‌های تفکیکی و شهرسازی اراضی دولتی با طرحهای جامع و تفصیلی و هادی و تصویب آن «موضوع ماده ۱۰۱ قانون شهرداری‌ها» به عهده وزارت مسکن و شهرسازی است.

تبصره ۲- دولت از پرداخت هرگونه مالیات و حق تمیر و هزینه‌های ثبتی و معاملاتی بابت آماده‌سازی و تفکیک و فروش اراضی معاف است.

تبصره ۳- بهای واگذاری زمین به اشخاص نباید از قیمت‌های منطقه‌ای زمان واگذاری (ارزش‌های معاملاتی) تجاوز نماید. ولی چنانچه برای دولت بیش از قیمت منطقه‌ای تمام شده باشد به بهای تمام شده واگذار می‌گردد نحوه وصول هزینه‌های ناشی از آماده‌سازی و عمران و تفکیک و یا سایر خدمات براساس بهره‌وری قطعات از خدمات و تأسیسات شهری محاسبه و به صورتی أخذ می‌گردد که از مجموع هزینه‌ها تجاوز ننماید.

تبصره ۴- به وزارت مسکن و شهرسازی اجازه داده می‌شود اماکن عمومی و خدماتی مورد نیاز مجموعه‌های مسکونی را احداث و واگذار نماید.

تبصره ۵- وزارت مسکن و شهرسازی در جهت اجرای مفاد این ماده و ایجاد شهرها و شهرک‌ها با رعایت ضوابط و مقررات مربوطه می‌تواند نسبت به تشکیل شرکت‌های عمرانی و ساختمانی رأساً و یا با شرکت بخش غیردولتی اقدام نماید اساسنامه این قبیل

شرکتها به پیشنهاد وزارت مذکور به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۱۲- تشخیص عمران و احیا و تأسیسات متناسب و تعیین نوع زمین دایر و تمیز بایر از موات به عهده وزارت مسکن و شهرسازی است این تشخیص قابل اعتراض در دادگاه صالحه می باشد.

تبصره ۱- دادگاه نسبت به اعتراض خارج از نوبت و بدون رعایت تشریفات آیین دادرسی رسیدگی کرده و حکم لازم خواهد داد، اعتراض به تشخیص وزارت مسکن و شهرسازی در دادگاه مانع از اجرای مواد این قانون نمی گردد.

تبصره ۲- ملاک تشخیص مرجع مقرر در ماده ۱۲ در موقع معاینه محل در مورد نوع زمین هایی که از تاریخ ۱۳۵۷/۱۱/۲۲ به وسیله دولت یا ارگانها و نهادها و کمیته ها و دفاتر خانه سازی احداث اعیانی یا واگذار شده بدون در نظر گرفتن اعیانی های مذکور خواهد بود.

ماده ۱۳- هرگونه دخل و تصرف و تجاوز به اراضی شهری متعلق یا منتقل شده به دولت و شهرداری ها و یا احداث هرگونه بنا بدون پروانه مجاز و یا هرگونه نقل و انتقال به موجب اسناد عادی یا رسمی و تفکیک و افراز اراضی مزبور و یا هرگونه عملی بر خلاف این قانون جرم شناخته می شود. و با متجاوزین براساس تبصره ۲ ماده ۱۴۸ اصلاحی قانون «اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن» مصوب ۱۳۶۵/۴/۳۱ مجلس شورای اسلامی^(۱) رفتار می شود.

ماده ۱۴- تبدیل و تغییر کاربری، افراز و تقسیم و تفکیک باغات و اراضی کشاورزی و یا آیش (اراضی موضوع ماده ۲ این قانون) با رعایت ضوابط و مقررات وزارت مسکن و شهرسازی و مواد این قانون بلاشکال است.

تبصره - نقل و انتقال اینگونه اراضی برای امر کشاورزی با قید مفاد موضوع این ماده در سند بلامانع است.

ماده ۱۵- هرگونه تفکیک و تقسیم اراضی بایر جهت عمران و احداث بنا با رعایت ضوابط و مقررات وزارت مسکن و شهرسازی و مواد این قانون بلاشکال است.

ماده ۱۶- هر یک از کارمندانی که در اجرای این قانون به تشخیص دادگاه صالح رعایت دقیق مقررات آن را ننموده و تخطی کرده باشند علاوه بر جبران خسارت وارده به دولت

یا اشخاص و اعاده وضع، بر حسب مورد به انفصال موقت یا دائم از خدمات دولتی محکوم می‌گردند.

ماده ۱۷- وزارت مسکن و شهرسازی مأمور اجرای این قانون می‌باشد و موظف است حداکثر ظرف مدت ۳ ماه آیین‌نامه ماده اجرایی مواد این قانون و نیز اساسنامه سازمان زمین شهری را تهیه و به تصویب هیأت دولت برساند.

شهرهای مشمول ضرورت:

۱- تهران	۱۸- نجف آباد
۲- اصفهان	۱۹- آمل
۳- تبریز	۲۰- رجایی شهر
۴- شیراز	۲۱- بابل
۵- اهواز	۲۲- خوی
۶- باختران	۲۳- قائم شهر
۷- رشت	۲۴- بوشهر
۸- اردبیل	۲۵- بهبهان
۹- کرج	۲۶- قرچک
۱۰- اراک	۲۷- مهاباد
۱۱- قزوین	۲۸- میاندوآب
۱۲- اسلام شهر	۲۹- ورامین
۱۳- خرم آباد	۳۰- مهرشهر
۱۴- بروجرد	۳۱- الیگودرز
۱۵- دزفول	۳۲- ملایر
۱۶- ساری	
۱۷- گرگان	

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هفده ماده و بیست و پنج تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و دوم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۲۳۰

تاریخ: ۱۳۶۶/۷/۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۹۶۱/ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۹ و شماره ۲۸۵۴/ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۴ و شماره ۲۷۳۸/ق مورخ ۶۶/۲/۱۵ و پیرو نامه‌های شماره ۸۸۸۶ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷ و شماره ۸۲۵۲ مورخ ۱۳۶۶/۳/۳ و شماره ۸۱۲۹ مورخ ۱۳۶۶/۲/۲۴؛ «لایحه زمین شهری»^(۱) که پس از ایرادات شورای نگهبان در جلسه روز یکشنبه بیست و دوم شهریور ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با اکثریت آرا مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن

شماره: ۲۷۳۹-ق

تاریخ: ۱۳۶۶/۲/۱۶

شورای محترم نگهبان

طرح بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۲/۱۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح (۱)

فصل اول - اهداف و ضوابط کلی بخش تعاونی

ماده ۱- ...

ماده ۲- شرکتهای و مؤسساتی که بر اساس عقد تعاون با رعایت مقررات این قانون تشکیل و به ثبت برسند تعاونی شناخته می شوند.

ماده ۳- ...

فصل دوم - عضو

ماده ۸- ...

فصل سوم - سرمایه

ماده ۱۶- ...

ماده ۱۷- در شرکتهای تعاونی تمام یا حداقل ۵۱٪ سرمایه به وسیله اعضا در اختیار شرکت تعاونی قرار می گیرد و وزارتخانه ها و سازمان ها و شرکتهای دولتی و وابسته به

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۳۵۷۲ مورخ ۱۳۷۰/۷/۲۲

دولت و تحت پوشش دولت و یا بانکها و شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی کشوری و بنیاد مستضعفان و سایر نهادهای عمومی می‌توانند جهت کمک در تأمین یا افزایش سرمایه شرکت‌های تعاونی مشارکت نموده و یا اقدام به انعقاد سایر عقود شرعیه نمایند. ماده ۱۸- در مؤسسات تعاونی تمام یا حداقل ۵۱٪ سرمایه به وسیله وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت و تحت پوشش دولت و بانکها و شهرداری‌ها و شورای اسلامی کشوری و بنیاد مستضعفان و سایر نهادهای عمومی و موقوفات (با رعایت مقررات مربوطه به خود) به شکل حبس تأمین می‌گردد. استفاده مؤسسه تعاونی از سرمایه‌های عمومی مشروط به رعایت این قانون و اساسنامه مؤسسه و مقررات دیگر خواهد بود که در صورت تخلف مؤسسه تعاونی از مقررات مزبور می‌تواند آن را مسترد نماید.

تبصره - تمام یا بخشی از سرمایه‌های عمومی مؤسسه تعاونی یا تقاضای هیأت مدیره و موافقت بخش عمومی صاحب سرمایه می‌تواند به مؤسسه تعاونی منتقل گردد. ماده ۱۹- دولت می‌تواند با رعایت اصول چهل و سوم و چهل و چهارم قانون اساسی^(۱) واحدهای صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آن را که از اموال عمومی است و در اختیار دارد در اختیار شرکتها و مؤسسات بخش تعاونی قرار دهد به صورت زیر.

۱- واحدهای مذکور را به صورت حبس موقت یا مادام که تعاونی به صورت قانونی وجود داشته باشد، در اختیار تعاونی قرار دهد و تعاونی مالک منافع آن می‌باشد. ۲- در صورتی که واحدهای مذکور کارکنان واجد شرایط داشته باشند، در عضویت آن تعاونی اولویت خواهند داشت.

۳- دولت می‌تواند طبق قرارداد بابت استهلاك یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه واحد مزبور سالانه مبلغی نقد و یا کالا دریافت نماید.

۴- دولت می‌تواند در اینگونه تعاونی‌ها قیمت گذاری و برنامه‌ریزی تولید یا توزیع کیفیت خدمات را بنا به مصلحت عمومی تعیین و نظارت نماید.

۵- صلاحیت داوطلبان عضویت هیأت مدیره عامل و بازرسان این تعاونی‌ها باید به تأیید دستگاه حبس‌کننده برسد.

۱. اصل چهل و سوم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

- اصل چهل و چهارم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۳۸.

ماده ۲۰-...

ماده ۲۱- سهم اعضا در تأمین سرمایه شرکتهای تعاونی برابر است مگر مجمع عمومی تصویب نماید که اعضا سهم بیشتری تأدیه نمایند که در این صورت حداقل و حداکثر سهمها باید در حدودی باشد که شورای عالی تعاون متناسب با نوع و تعداد اعضای تعاونیها تعیین می نماید.

ماده ۲۲- هر تعاونی وقتی ثبت و تشکیل می شود که حداقل یک سوم سرمایه آن تأدیه و در صورتی که به صورت مالی و جنسی باشد تقویم و تسلیم شده باشد. تبصره- اعضای تعاونی مکلف اند مبلغ پرداخت نشده سهم خود را ظرف مدت مقرر در اساسنامه تأدیه نمایند.

ماده ۲۳- عضو یا اعضای تعاونی با رعایت این قانون سهم خود را به فرد یا افراد واجد شرایط عضویت جدید یا به طور مشاع به بقیه اعضا (در صورتی که کمتر از هشت نفر نباشند) واگذار نمایند.

تبصره- حق اولویت در این واگذاری با خود تعاونی یا اعضای آن خواهد بود.

ماده ۲۴- مسئولیت مالی اعضا و صاحبان سرمایه در شرکتها و مؤسسات تعاونی محدود به میزان سهم آنان و برابر می باشد مگر آنکه در قرارداد ترتیب دیگری شرط شده باشد.

ماده ۲۵- دولت موظف است جهت اجرای بند ۲ اصل ۴۳^(۱) شرایط و امکانات لازم را برای تشکیل و تقویت تعاونیها در جهت تأمین مقاصد مذکور در این بند فراهم آورد.

تبصره ۱- به منظور فوق، دولت می تواند با استفاده از منابع بودجه ای یا منافع بانکی یا تضمین دولت، وام بدون بهره در اختیار تعاونی قرار دهد و اموال منقول و یا غیرمنقول و وسایل و امکانات لازم را به قیمت عادلانه به طور نقد یا اقساط برای تشکیل و تقویت تعاونیها به آنها بفروشد و یا به آنها اجازه دهد و یا اقدام به عقد اجاره به شرط تملیک بنماید یا استفاده از موارد مذکور در اصل ۴۵^(۲) را به آنان واگذار کند یا شرکتها و مؤسسات دولتی و یا وابسته به دولت و بانکها و مصادره و ملی شده را با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی^(۳) به شرکت یا مؤسسه تعاونی تبدیل نماید.

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۳۸.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

۳. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

تبصره ۲- بانکها موظف‌اند جهت سرمایه‌گذاری و یا افزایش سرمایه تعاونی‌ها و یا تقویت آنها وام و سایر تسهیلات اعطایی را در اختیار آنان قرار دهند و می‌توانند قرارداد نمایند که سرمایه‌هایی که از محل وام و سایر تسهیلات اعطایی تأمین می‌شود به عنوان ضمانت و یا وثیقه و یا رهن در نزد بانک باشد و یا در صورتی که تعاونی قادر به بازپرداخت وام نباشد بانک مطالبات خود را از طریق فروش اموال تعاونی تسویه نماید که در خرید اینگونه اموال تعاونی‌های دیگر اولویت دارند.

تبصره ۳- دولت می‌تواند در ضمن موارد فوق‌الذکر شرط ضمن عقد نماید که تعاونی ملزم به رعایت سیاستها و برنامه‌های دولت و تأمین نیازهای عمومی و تثبیت قیمتها باشد.

فصل چهارم - حساب سود و زیان و تقسیم سود و سایر مقررات مالی

ماده ۲۶- سود خالص شرکتها، مؤسسات و اتحادیه‌های تعاونی در هر سال مالی به ترتیب زیر تقسیم می‌شود:

۱- از حداقل پنج درصد (۵٪) به بالا با تصویب مجمع عمومی به عنوان ذخیره تعاونی به حساب ذخیره قانونی منظور می‌شود.

تبصره ۱- ذخیره قانونی تا زمانی که مبلغ کل ذخیره حاصل از درآمدهای مذکور به میزان یک چهارم معادل سرمایه سه سال اخیر شرکت نرسیده باشد الزامی است.

تبصره ۲- تعاونی‌ها می‌توانند تا حداکثر یک دوم ذخیره قانونی را جهت افزایش سرمایه خود به کار ببرند.

۲- حداکثر پنج درصد از سود خالص به عنوان اندوخته به پیشنهاد هیأت مدیره و تصویب مجمع عمومی به حساب مربوط منظور می‌گردد و نحوه مصرف آن با تصویب مجمع عمومی است.

۳- درصدی از سود جهت پاداش به اعضا، کارکنان، مدیران و بازرسان به پیشنهاد هیأت مدیره و تصویب مجمع عمومی تخصیص داده می‌شود.

۴- پس از کسر وجوه فوق باقیمانده سود ناخالص به نسبت سهم صاحبان آن تقسیم می‌گردد.

فصل پنجم - انواع تعاونی‌ها

ماده ۲۷- تعاونی‌های موضوع این قانون به سه رشته تولید و توزیع و خدمات تقسیم می‌شوند.

ماده ۲۸- ...

فصل ششم - ارکان تعاونی‌ها

ماده ۳۲- ...

بخش اول - مجمع عمومی

ماده ۳۳- مجمع عمومی که براساس این قانون بالاترین مرجع اتخاذ تصمیم و نظارت در امور شرکتها، مؤسسات تعاونی می‌باشد، از اجتماع اعضای تعاونی یا نمایندگان تام‌الاختیار آنها به صورت عادی و فوق‌العاده تشکیل می‌شود و هر عضو بدون در نظر گرفتن میزان سهم فقط دارای یک رأی است.

تبصره ۱- در شرکتها و مؤسسات تعاونی هر یک از دستگاه‌ها و شرکتهای دولتی، بانکها، شوراهای اسلامی کشوری و سازمان‌های عمومی که در تعاونی مشارکت یا سرمایه‌گذاری کرده‌اند می‌توانند نماینده‌ای برای نظارت و بازرسی در تعاونی و شرکت در جلسات مجمع عمومی و هیأت مدیره داشته باشند.

تبصره ۲- انحلال ادغام با تغییر موادی از اساسنامه تعاونی که مغایر شروط و قراردادهای منعقد با منابع تأمین‌کننده اعتبار و کمک مالی و امکانات مختلف و سرمایه‌گذاری و مشارکت باشد موکول به موافقت مراجع مذکور خواهد بود.

ماده ۳۴- ...

ماده ۳۸- مجمع عمومی فوق‌العاده به منظور تغییر مواد در اساسنامه (در حدود این قانون) تصمیم‌گیری نسبت به عزل یا قبول استعفای هیأت مدیره و انحلال یا ادغام تعاونی تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- مجمع عمومی فوق‌العاده بنا به تقاضای کتبی حداقل یک سوم اعضای تعاونی و یا اکثریت مطلق اعضای هیأت مدیره و یا بازرسی یا بازرسان با حضور حداقل دوسوم اعضای کل مجمع تشکیل نشود. در تعاونی‌های بیش از پانصد نفر در صورتی که بار اول با دوسوم اعضا تشکیل نشود، بار دوم با نصف به علاوه یک رسمیت خواهد داشت.

تبصره ۲- در صورتی که هیأت مدیره ظرف مدت حداکثر یک ماه نسبت به تشکیل مجمع عمومی اقدام ننماید، مرجع ذی‌ربط تعاونی اقدام به تشکیل مجمع عمومی می‌نماید.

بخش دوم - هیأت مدیره

ماده ۳۹- ...

بخش سوم - بازرسی

ماده ۴۳-...

ماده ۴۶- بانکها و سایر دستگاه‌های دولتی و عمومی که تمام یا قسمتی از سرمایه تعاونی را تأمین نموده‌اند مادام که مطالبات خود را وصول نکرده باشند. در هر زمان که لازم بدانند می‌توانند به حسابهای تعاونی رسیدگی نموده و اطلاعات لازم را اخذ نمایند.

فصل هفتم - اتحادیه تعاونی

ماده ۴۷- اتحادیه‌های تعاونی با عضویت شرکتها و مؤسسات تعاونی که موضوع فعالیت آنها واحد است برای تأمین تمام و یا قسمتی از مقاصد زیر تشکیل می‌گردد:

۱-...

۹- حل اختلاف و داوری و صلح اعضای تعاونی‌ها (خارج از امور مربوط به قوه قضائیه) در صورت تقاضا و مراجعه طرفین.

تبصره ۱- عضویت در اتحادیه تعاونی اختیاری است و تعاونی‌هایی که عضو اتحادیه نباشند از حقوق قانونی محروم نخواهند بود.

تبصره ۲- برای هر موضوع فعالیت تعاونی در هر شهرستان فقط یک اتحادیه تشکیل می‌گردد.

ماده ۴۸-...

فصل هشتم - تشکیل و ثبت تعاونی‌ها

فصل نهم - ادغام، انحلال و تصفیه

بخش اول - ادغام

ماده ۵۷-...

بخش دوم - انحلال و تصفیه

ماده ۵۸-...

فصل دهم - اتاق تعاون

ماده ۶۱- اتحادیه‌ها و شرکتها و مؤسسات تعاونی می‌توانند در صورت ضرورت با نظارت شورای هماهنگی اتاق تعاون مرکزی را در تهران و شعب آن را در استان‌ها و شهرستان‌ها جهت تأمین مقاصد زیر تشکیل دهند:

۱- انجام وظایف و اختیارات اتاق بازرگانی و صنایع و معادن در ارتباط با بخش تعاون.

۲- انجام اموری که از طرف شورای هماهنگی بدان محول می‌گردد طبق آیین‌نامه.

۳- حل اختلاف و داوری و صلح (در خارج از امور مربوط به قوه قضائیه) مابین اعضا و اتحادیه‌ها و بین تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها در صورت درخواست.
تبصره - هر اتاق تعاونی دارای شخصیت حقوقی و مستقل می‌باشد و از لحاظ مالی و اداری و هزینه‌ها به دولت وابسته نمی‌باشد.
ماده ۶۲- ...

فصل یازدهم - شورای هماهنگی تعاون

ماده ۶۹- به منظور اعمال نظارت دولت در اجرای قوانین و مقررات مربوط به بخش تعاونی و هماهنگی در ایفای وظایف و اختیارات دولت نسبت به این بخش شورای هماهنگی تعاون کشور به ریاست نخست‌وزیر و با عضویت وزرای کشاورزی، جهاد سازندگی، صنایع، صنایع سنگین، معادن و فلزات، بازرگانی، مسکن و شهرسازی، امور اقتصادی و دارایی، کار و امور اجتماعی، برنامه و بودجه و دو نفر از شورای عالی استان‌ها به معرفی آن شورا تشکیل می‌گردد. دبیرخانه این شورا دفتر هماهنگی تعاون و تحت سرپرستی معاونت تعاون نخست‌وزیر می‌باشد.

تبصره ۱- هر کدام از وزارتخانه‌های عضو شورا در رابطه با نظارت بر اجرای قوانین و مقررات و گسترش و حمایت و همکاری با تعاونی‌های مربوط به موضوع فعالیت خود مسئول بوده و دفتر هماهنگی تعاون موظف است نظارت و حمایت و گسترش تعاونی‌ها و همکاری دستگاه‌های اجرایی با بخش تعاونی را هماهنگ نموده و اجرای مصوبات شورای عالی تعاون را پیگیری نماید.

تبصره ۲- سازمان مرکزی تعاون و سازمان تعاون روستایی و مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی منحل شده و اعتبارات و پرسنل و امکانات و اموال و دارایی‌های آنها جهت اجرای این قانون در اختیار شورای هماهنگی تعاون قرار می‌گیرد.

ماده ۷۰- وظایف و اختیارات شورای هماهنگی تعاون عبارت است از:

- ۱- اجرای قانون و مقررات مربوط به بخش تعاونی و نظارت بر حسن اجرای آن.
- ۲- پیشنهاد لایحه قانونی و آیین‌نامه‌های این قانون و اساسنامه‌ها و آیین‌نامه‌های شرکت‌های تعاونی مطابق این قانون برای هیأت دولت.
- ۳- جذب و هماهنگی و توزیع حمایت‌های دولتی و عمومی برای بخش تعاونی با همکاری وزارتخانه‌ها و دستگاه‌ها و نهادهای ذی‌ربط.

- ۴- تشویق و کمک و همکاری در تأسیس و گسترش تعاونی‌ها با جلب همکاری و مشارکت عموم مردم و شوراهای اسلامی کشوری.
- ۵- ایجاد ارتباط و زمینه‌های همکاری و هماهنگی و تعاون بین تعاونی‌ها و همچنین بین اتحادیه‌ها یا بین بخش تعاونی و سایر بخش‌های اقتصادی.
- ۶- کمک به فعالیت‌های تبلیغاتی و آموزشی و فرهنگی و فنی و علمی و تحقیقاتی و صنعتی لازم برای بخش تعاونی با همکاری اتحادیه‌های تعاونی.
- ۷- کمک به مؤسسات و شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی در ارائه خدمات حقوقی، مالی، حسابداری و حسابرسی و دیگر خدمات مورد نیاز.
- ۸- شرکت در مجامع بین‌المللی تعاون به عنوان نماینده دولت جمهوری اسلامی.
- ۹- انجام معاملات لازم و ارائه خدمات مورد نیاز دولت در رابطه با بخش تعاونی.
- ۱۰- نظارت بر انتخابات اتحادیه‌های تعاونی.
- ۱۱- اجرای برنامه‌های ترویج و آموزش تعاون برای تفهیم و تعمیم روشها و برنامه‌های مختلف تعاونی و انتشار کتب و نشریات مورد لزوم تعاونی.
- ۱۲- راهنمایی مسئولان تعاونی‌ها در امور حقوقی، مالی و اداری و هدایت آنها در جهت استفاده از روشها و سیستم‌های بهتر.
- ۱۳- انجام تحقیقات آماری و اطلاعاتی و مطالعه درباره فعالیت تعاونی‌ها در زمینه شناخت نارسایی‌ها و نیازهای آنها و همچنین توانایی‌ها و امکانات آنها به منظور استفاده در برنامه‌ریزی‌ها مربوط.
- ۱۴- ایجاد هماهنگی در اعمال کمک‌های فنی و اداری و مالی و غیره توسط دستگاه‌های ذی‌ربط در موارد لازم به منظور اداره صحیح تعاونی‌ها.
- ۱۵- ایجاد تسهیلات لازم جهت توسعه فعالیت تعاونی‌ها در امور تولیدی.
- ۱۶- فراهم آوردن موجبات صدور تولیدات تعاونی‌ها.
- ۱۷- تهیه و تنظیم طرح‌های اساسی به منظور فراهم آوردن موجبات تحقق اهداف مندرج در اصول ۴۳ و ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی.^(۱)
- ۱۸- حسابرسی از تعاونی‌ها در صورت تقاضا و شکایت‌های اعضا و در حدود امکانات.

۱۹- جلوگیری از فعالیت اشخاص حقیقی یا حقوقی که به هر نحو از نام با عنوان تعاونی سوءاستفاده می‌کنند.

۲۰- فراهم آوردن تسهیلات لازم در جهت دستیابی تعاونی‌ها به مواد اولیه و وسایل و کالاهای مورد نیاز.

۲۱- تدوین سیاست، تعیین خط‌مشی و برنامه‌ریزی برای توسعه و رشد بخش تعاون.

۲۲- فراهم آوردن تسهیلات لازم برای تهیه طرح، ایجاد، توسعه، بازسازی، نوسازی واحدهای تعاونی و نظارت بر امور آنها.

۲۳- تأمین شرایط و فراهم آوردن امکانات برای سرمایه‌گذاری بخش تعاونی جهت ایجاد تعاونی‌ها با اولویت تعاونی‌های تولید.

۲۴- تنظیم برنامه و تعیین نحوه کمک‌های اعتباری از طریق بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و کمک‌های دولتی به تعاونی‌ها.

تبصره - شورای پول و اعتبار موظف است همه ساله براساس درخواست شورای هماهنگی تعاون نسبت به اعطای وام و کمک‌های لازم به تعاونی‌ها اقدام نماید.

۲۵- مشارکت، ایجاد، توسعه و بهره‌برداری در مؤسسات سرمایه‌گذاری تعاونی و نیز انتقال یا واگذاری و فروش سهام دولت در واحدهای تولیدی و خدماتی به بخش تعاونی با رعایت صرفه و صلاح دولت.

۲۶- عضویت در شورای اقتصاد، شورای عالی صنایع، شورای پول و اعتبار، مجمع عمومی بانکها.

۲۷- ...

فصل دوازدهم - سایر مقررات

ماده ۷۱- کلیه شرکتها و مؤسسات و اتحادیه‌های تعاونی که بخواهند عضو بخش تعاونی باشند پس از تصویب این قانون و آیین‌نامه‌ها موظف‌اند در فرصتی که در آیین‌نامه‌های مربوط تعیین می‌گردد اساسنامه و فعالیت‌های خود را با این قانون و مقررات مربوط تطبیق دهند و پس از تأیید مرجع ذی‌ربط تغییر اساسنامه خود را به عنوان عضو بخش تعاونی به ثبت برسانند در غیر این صورت از مزایا و مقررات مربوط به بخش تعاونی برخوردار نمی‌باشند.

تبصره - تعاونی‌هایی که وضعیت خود را در مهلت مقرر با این قانون تطبیق ننماید مشمول

قانون تجارت بوده و ملزم خواهند بود که کلمه تعاونی را از نام خود حذف نمایند.
ماده ۷۲-...

طرح قانونی فوق مشتمل بر هفتاد و سه ماده و پنجاه و سه تبصره در جلسه روز یکشنبه سیزدهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۲۸۵

تاریخ: ۱۳۶۶/۳/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۲۷۳۹/ق مورخ ۱۳۶۶/۲/۱۶ و پیرو نامه شماره ۸۱۵۱ مورخ ۱۳۶۶/۲/۲۷؛^(۱) «طرح قانونی بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران» مصوب مجلس شورای اسلامی ۱۳۶۶/۲/۱۳ در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث قرار گرفت و نظر اکثریت و اعضا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- در ماده ۲ نظر به اینکه عقد تعاونی و ارکان تشکیل دهنده آن و همچنین شرکت و مؤسسه تعاونی جداگانه تعریف نشده و حدود آن مشخص نگردیده است اظهار نظر مقدور نیست.
۲- نظر به اینکه از بند ۲ اصل ۴۳^(۲) و تقسیم‌بندی اصل ۴۴ قانون اساسی^(۳) استفاده می‌شود که در تعاونی اختیار سرمایه و مدیریت در دست اعضا است در حالی که طبق مفاد این قانون به ویژه مواد ۱۷، ۱۸، بندهای ۴ و ۵ ماده ۱۹ ذیل تبصره ۱ و تبصره‌های ۲ و ۳ ماده ۲۵ بند ۴ ماده ۲۶ تبصره ۱ و ۲ ماده ۳۳ و ماده ۴۶ دولت می‌تواند تمام یا قسمت عمده‌ای از سرمایه شرکتها و مؤسسات تعاونی را تأمین نموده و در بسیاری از تصمیمات و برنامه‌ریزیها دخالت داشته و حتی در سود حاصله نیز شریک باشد و مآلاً زمام امور را در اکثر تعاونی‌ها علی‌الخصوص مؤسسات تعاونی در دست بگیرد مواد و تبصره‌های مذکور و مغایر با مفهوم تعاون مورد نظر قانون اساسی است.

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل و نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

۳. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۳۸.

۳- ماده ۳۷ که تعاونی را به سه رشته تولید و توزیع و خدمات تقسیم نموده است با توجه به اینکه در اصل ۴۴ قانون اساسی منحصراً تعاونی‌های تولید و توزیع ذکر شده است مغایر قانون اساسی است سایر مواد نیز که به تعاونی خدمات اشاره شده باید اصلاح گردد.

۴- در ماده ۱۸ حبس نسبت به موقوفات وجهه شرعی ندارد.

۵- در ماده ۲۲ اگر منظور از قید عبارت (به صورت مالی) سرمایه نقدی است باید اصلاح گردد.

۶- در تبصره ماده ۲۳ قید شناسایی حق اولویت برای (خود تعاونی) مبهم است پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۷- در ماده ۲۴ اولاد اگر منظور این است که مسئولیت مالی هر یک از اعضا (حتی در صورتی که عضو دارای سهم بیشتری باشد) برابر است باید به نحوی تنظیم گردد که این معنی صریحاً مستفاد گردد. ثانیاً چنانچه مسئولیت اعضا محدود به میزان سهم آنان باشد قید کلمه (برابر) زاید است و باید حذف شود. ثالثاً شناسایی مسئولیت مالی صاحبان سرمایه‌ای که دارای سهم نیستند روشن نیست و از این حیث باید رفع ابهام گردد.

۸- ذیل تبصره (ماده ۲۵) که به دولت اجازه می‌دهد که بتواند شرکتها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت و بانکها و با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی به شرکت یا مؤسسه تعاونی تبدیل نماید). اگر منظور این باشد که سهام شرکتهای تبدیل شده به تعاونی متعلق به دولت باشد با بند ۲ اصل ۴۳ و ۴۴ قانون اساسی مغایر است.

۹- در تبصره ۲ ماده ۳۸ منظور از (مرجع ذی ربط قانونی) مبهم است و باید از این جهت رفع ابهام شود.

۱۰- بند ۹ ماده ۳۷ و بند ۲ ماده ۶۱ در خصوص مواردی که خارج از امور مربوط به قوه قضائیه دانسته شده نارسا است و باید اصلاح شود.

۱۱- نظر به اینکه در این مصوب (شورای عالی تعاون) پیش‌بینی نشده است قید عبارت (شورای عالی تعاون) در ذیل تبصره ۱ ماده ۶۹ و ماده ۲۱ زاید است و باید حذف و با کیفیتی که مورد نظر است اصلاح گردد.

۱۲- تأسیس شورای هماهنگی (موضوع ماده ۶۱) با اختیارات مندرج در ماده ۷۰ که خارج از حدود نظارت دولت بر شرکتها و مؤسسات تعاونی است مغایر با قانون اساسی شناخته شد.

۱۳- در تبصره ماده ۷۱ که مقرر شده است (تعاونی‌هایی که وضعیت خود را در مهلت مقرر با

این قانون تطبیق ندهند مشمول قانون تجارت بوده و ملزم خواهند بود که کلمه تعاونی را از نام خود حذف نمایند) از جهت اینکه کیفیت شمول قانون تجارت بر آن‌ها نامشخص است اظهارنظر قبل از اصلاح ممکن نیست.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۲۶۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۸/۹/۲۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۸۲۸۵ مورخ ۱۳۶۶/۳/۶ و پیرو نامه شماره ۲۷۳۹ مورخ ۱۳۶۶/۲/۱۶ طرح قانونی بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۶۸/۹/۱۵ مجلس شورای با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی جهت بررسی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌گردد.

مهدی کروی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح (۱)

فصل اول - اهداف و ضوابط کلی بخش تعاونی

ماده ۱-....

ماده ۲- شرکتهای و مؤسساتی که براساس عقد تعاون با رعایت مقررات این قانون تشکیل و به ثبت برسند تعاونی شناخته می‌شوند.

ماده ۳-....

ماده ۵- اساسنامه هر یک از تعاونی‌ها باید با رعایت مقررات این قانون شامل نکات زیر باشد:

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۳۵۷۲ مورخ ۱۳۷۰/۷/۲۲.

نام با قید کلمه تعاونی، هدف، موضوع، نوع، حوزه عملیات، مدت، نوع عقد مراکز اصلی، عملیات و نشانی، میزان سرمایه، مقررات مربوط به عضو، ارکان، مقررات مالی و کار، انحلال و تصفیه.

تبصره - تابعیت تعاونی‌ها باید ایرانی باشد.

ماده ۶- ...

فصل دوم - عضو

ماده ۸- ...

فصل سوم - سرمایه

ماده ۱۶- ...

ماده ۱۷- شرکتهای تعاونی شرکتهایی است که تمام یا حداقل ۵۱٪ سرمایه به وسیله اعضا در اختیار شرکت تعاونی قرار می‌گیرد و وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت و تحت پوشش دولت و یا بانکها و شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی کشوری و بنیاد مستضعفان و سایر نهادهای عمومی جهت اجرای بند ۲ اصل ۴۳ از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر از قبیل مشارکت، مضاربه، مزارعه، مساقات، اجاره، اجاره به شرط تملیک، بیع شرط، فروش اقساطی، صلح اقدام به کمک در تأمین یا افزایش سرمایه شرکتهای تعاونی می‌نمایند.

تبصره - در مواردی که دستگاه‌های دولتی در تأسیس شرکتها و مؤسسات تعاونی شریک می‌شوند ظرف مدتی که با موافقت طرفین در ضمن عقد شرکت تعیین خواهد شد سهم سرمایه‌گذاری دولت به تدریج باز پرداخت و صد در صد سرمایه به تعاونی تعلق خواهد گرفت.

ماده ۱۸- مؤسسات تعاونی مؤسساتی است که تمام یا حداقل ۵۱٪ سرمایه به وسیله وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت و تحت پوشش دولت و بانکها و شهرداری‌ها و شورای اسلامی کشوری و بنیاد مستضعفان و سایر نهادهای عمومی به شکل حبس و یا موقوفات (با رعایت مقررات مربوطه) تأمین می‌گردد استفاده مؤسسه تعاونی از سرمایه‌های عمومی مشروط به رعایت این قانون و اساسنامه مؤسسه و مقررات دیگر خواهد بود که در صورت تخلف مؤسسه تعاونی از مقررات مزبور می‌تواند آن را مسترد نماید.

تبصره - تمام یا بخشی از سرمایه‌های عمومی مؤسسه تعاونی یا تقاضای هیأت مدیره و موافقت بخش عمومی صاحب سرمایه می‌تواند به مؤسسه تعاونی منتقل گردد.

ماده ۱۹- دولت می‌تواند با رعایت اصول چهل و سوم و چهل و چهارم قانون اساسی^(۱) واحدهای صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آن را که از اموال عمومی است و در اختیار دارد در اختیار شرکتها و مؤسسات بخش تعاونی قرار دهد به صورت زیر.

۱- واحدهای مذکور را به صورت حبس موقت یا مادام که تعاونی به صورت قانونی وجود داشته باشد، در اختیار تعاونی قرار دهد و تعاونی مالک منافع آن می‌باشد.

۲- در صورتی که واحدهای مذکور کارکنان واجد شرایط داشته باشند، در عضویت آن تعاونی اولویت خواهند داشت.

۳- دولت می‌تواند طبق قرارداد بابت استهلاك یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه واحد مزبور سالانه مبلغی نقد و یا کالا دریافت نماید.

۴- دولت می‌تواند در واگذاری واحدهای فوق و سایر امکانات، مقرراتی به عنوان شرایط الزامی در رعایت سیاستهای دولت در قیمت گذاری و برنامه‌ریزی تولید و توزیع تأمین منافع عمومی تعیین نماید.

ماده ۲۰- ...

ماده ۲۱- سهم اعضا در تأمین سرمایه شرکتها تعاونی برابر است مگر مجمع عمومی تصویب نماید که اعضا سهم بیشتری تأدیه نمایند که در این صورت حداقل و حداکثر سهم‌ها باید در حدودی باشد که شورای عالی تعاون متناسب با نوع و تعداد اعضای تعاونی‌ها تعیین می‌نماید.

ماده ۲۲- هر تعاونی وقتی ثبت و تشکیل می‌شود که حداقل یک سوم سرمایه آن تأدیه و در صورتی که به صورت مالی و جنسی باشد تقویم و تسلیم شده باشد.

تبصره - اعضای تعاونی مکلف‌اند مبلغ پرداخت نشده سهم خود را ظرف مدت مقرر در اساسنامه تأدیه نمایند.

ماده ۲۳- عضو یا اعضای تعاونی می‌توانند با رعایت این قانون سهم خود را به فرد یا افراد واجد شرایط عضویت جدید یا به طور مشاع به بقیه اعضا (در صورتی که کمتر از

هشت نفر نباشند) واگذار نمایند.

ماده ۲۴- مسئولیت مالی اعضا و صاحبان سرمایه در شرکتها و مؤسسات تعاونی محدود به میزان سهم آنان و برابر می باشد مگر آنکه در قرارداد ترتیب دیگری شرط شده باشد. ماده ۲۵- دولت موظف است جهت اجرای بند ۲ اصل ۴۳ شرایط و امکانات لازم را برای تشکیل و تقویت تعاونی ها در جهت تأمین مقاصد مذکور در این بند فراهم آورد.

تبصره ۱- به منظور فوق، دولت می تواند با استفاده از منابع بودجه ای یا منافع بانکی یا تضمین دولت، وام بدون بهره در اختیار تعاونی قرار دهد و اموال منقول و یا غیرمنقول و وسایل و امکانات لازم را به قیمت عادلانه به طور نقد یا اقساط برای تشکیل و تقویت تعاونی ها به آنها بفروشد و یا به آنها اجازه دهد و یا اقدام به عقد اجاره به شرط تملیک بنماید یا استفاده از موارد مذکور در اصل ۴۵ را به آنان واگذار کند یا شرکتها و مؤسسات دولتی و یا وابسته به دولت و بانکها و مصادره و ملی شده را با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی مطابق مواد ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ به شرکت یا موسسه تعاونی تبدیل نماید.

تبصره ۲- بانکها موظف اند جهت سرمایه گذاری و یا افزایش سرمایه تعاونی ها و یا تقویت آنها وام و سایر تسهیلات اعطایی را در اختیار آنان قرار دهند و می توانند قرارداد نمایند که سرمایه هایی که از محل وام و سایر تسهیلات اعطایی تأمین می شود به عنوان ضمانت و یا وثیقه و یا رهن در نزد بانک باشد و یا در صورتی که تعاونی قادر به بازپرداخت وام نباشد بانک مطالبات خود را از طریق فروش اموال تعاونی تسویه نماید که در خرید اینگونه اموال تعاونی های دیگر اولویت دارند.

فصل چهارم - حساب سود و زیان و تقسیم سود و سایر مقررات مالی

ماده ۲۶- سود خالص شرکتها، مؤسسات و اتحادیه های تعاونی در هر سال مالی به ترتیب زیر تقسیم می شود:

۱- از حداقل پنج درصد (۵٪) به بالا با تصویب مجمع عمومی به عنوان ذخیره تعاونی به حساب ذخیره قانونی منظور می شود.

تبصره ۱- ذخیره قانونی تا زمانی که مبلغ کل ذخیره حاصل از درآمدهای مذکور به میزان یک چهارم معادل سرمایه سه سال اخیر شرکت نرسیده باشد الزامی است.

تبصره ۲- تعاونی ها می توانند تا حداکثر یک دوم ذخیره قانونی را جهت افزایش سرمایه خود به کار ببرند.

۲- حداکثر پنج درصد از سود خالص به عنوان اندوخته به پیشنهاد هیأت مدیره و تصویب مجمع عمومی به حساب مربوط منظور می‌گردد و نحوه مصرف آن با تصویب مجمع عمومی است.

۳- درصدی از سود جهت پاداش به اعضا، کارکنان، مدیران و بازرسان به پیشنهاد هیأت مدیره و تصویب مجمع عمومی تخصیص داده می‌شود.

۴- پس از کسر وجوه فوق باقیمانده سود ناخالص به نسبت سهم صاحبان آن تقسیم می‌گردد.

فصل پنجم - انواع تعاونی‌ها

ماده ۲۷- تعاونی‌های تولید شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی است که در امور مربوط به کشاورزی و دامداری و دامپروری، پرورش و صید ماهی، شیلات، صنعت، معدن، عمران شهری و روستایی و عشایری و نظایر اینها فعالیت می‌نمایند.

تبصره - تعاونی‌های تولید در کلیه اولویتها و حمایت‌های مربوط به تعاونی‌ها حق تقدم دارند.

ماده ۲۸- ...

فصل ششم - ارکان تعاونی‌ها

ماده ۳۰- ...

بخش اول - مجمع عمومی

ماده ۳۱- مجمع عمومی که براساس این قانون بالاترین مرجع اتخاذ تصمیم و نظارت در امور شرکتها، مؤسسات تعاونی می‌باشد، از اجتماع اعضای تعاونی یا نمایندگان تام‌الاختیار آنها به صورت عادی و فوق‌العاده تشکیل می‌شود و هر عضو بدون در نظر گرفتن میزان سهم فقط دارای یک رأی است.

تبصره ۱- در شرکتها و مؤسسات تعاونی هر یک از دستگاه‌ها و شرکتهای دولتی، بانکها، شوراهای اسلامی کشوری و سازمان‌های عمومی که در تعاونی مشارکت یا سرمایه‌گذاری کرده‌اند می‌توانند نماینده‌ای برای نظارت و بازرسی در تعاونی و شرکت در جلسات مجمع عمومی و هیأت مدیره داشته باشند.

تبصره ۲- انحلال ادغام با تغییر موادی از اساسنامه تعاونی که مغایر شروط و قراردادهای منعقد شده با منابع تأمین کننده اعتبار و کمک مالی و امکانات مختلف و

سرمایه‌گذاری و مشارکت باشد موکول به موافقت مراجع مذکور خواهد بود.

ماده ۳۲- ...

ماده ۳۳- وظایف مجمع مؤسس عبارت است از:

۱- تهیه و پیشنهاد اساسنامه طبق قانون و مقررات

۲- دعوت به عضویت افراد واجد شرایط

۳- تشکیل اولین مجمع عمومی جهت تصویب و ثبت اساسنامه و تعیین هیأت مدیره و سایر وظایف مجمع عمومی.

تبصره ۱- پس از تشکیل اولین جلسه رسمی مجمع عمومی و تعیین هیأت مدیره وظایف هیأت مؤسس خاتمه می‌یابد.

تبصره ۲- اعضای که با مصوبه اولین جلسه مجمع عمومی عادی در مورد اساسنامه موافقت نداشته باشند می‌توانند در همان جلسه تقاضای عضویت خود را پس بگیرند.

تبصره ۳- تصویب اساسنامه تعاونی با حداقل دوسوم اعضا اولین مجمع عمومی عادی می‌باشد.

ماده ۳۴- ...

ماده ۳۶- مجمع عمومی فوق‌العاده به منظور تغییر مواد در اساسنامه (در حدود این قانون) تصمیم‌گیری نسبت به عزل یا قبول استعفای هیأت مدیره و انحلال یا ادغام تعاونی تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- مجمع عمومی فوق‌العاده بنا به تقاضای کتبی حداقل یک‌سوم اعضای تعاونی و یا اکثریت مطلق اعضای هیأت مدیره و یا بازرسی یا بازرسان با حضور حداقل دوسوم اعضای کل مجمع تشکیل دهد. در تعاونی‌های بیش از پانصد نفر در صورتی که بار اول با دوسوم اعضا تشکیل نشود، بار دوم با نصف به علاوه یک رسمیت خواهد داشت.

تبصره ۲- در صورتی که هیأت مدیره ظرف مدت حداکثر یک ماه نسبت به تشکیل مجمع عمومی اقدام ننماید، وزارت تعاون اقدام به تشکیل مجمع عمومی می‌نماید.

بخش دوم - هیأت مدیره

ماده ۳۷- اداره امور تعاونی طبق اساسنامه بر عهده هیأت مدیره‌ای مرکب از حداقل ۳ نفر و حداکثر ۷ نفر عضو اصلی و تا یک‌سوم اعضای اصلی اعضای علی‌البدل می‌باشد ولی برای تعاونی‌های بزرگ در مقابل افزایش هر چهارصد نفر یک نفر می‌تواند به

اعضای اصلی هیأت مدیره و یک نفر به اعضای علی البدل بیفزاید مشروط بر آنکه تعداد از پانزده نفر بیشتر نشود که برای مدت دو سال و با رأی مخفی انتخاب می شوند اخذ رأی برای انتخاب اعضای اصلی و علی البدل در یک نوبت به عمل می آید و حائزین اکثریت بعد از اعضای اصلی به ترتیب اعضای علی البدل شناخته می شوند و انتخاب مجدد هر یک از اعضای اصلی و علی البدل بلامانع است.

تبصره ۱- انتخاب اعضای هیأت مدیره و علی البدل با اکثریت مطلق آرای مجمع عمومی بوده و در صورتی که در دوره اول رأی گیری تمام یا بعضی از داوطلبان حائز اکثریت مطلق نگردند بلافاصله از بین دارندگان بیشترین آرا به تعداد دو برابر مورد نیاز برای تکمیل هیأت مدیره و علی البدل با اکثریت نسبی رأی گیری به عمل می آید.

تبصره ۲- هیأت مدیره در اولین جلسه از میان خود یک نفر را به عنوان رئیس هیأت مدیره و یک نفر را به عنوان نایب رئیس و یک یا دو نفر را به عنوان منشی انتخاب می کند.

تبصره ۳- در صورت استعفا، فوت، ممنوعیت قانونی و یا غیبت غیرموجه مکرر (به نحوی که در اساسنامه تعیین می شود) هیأت مدیره یکی از اعضای علی البدل را به ترتیب اولویت از لحاظ آرا برای بقیه مدت مقرر به جانشینی وی در جلسات هیأت مدیره دعوت می نماید.

تبصره ۴- خدمات هیأت مدیره در ازای عضویت هیأت مدیره تعاونی بلاعوض است ولی هزینه اجرای مأموریهایی که از طرف تعاونی در حدود بودجه مصوب مجمع عمومی به آنان ارجاع می شود قابل پرداخت است و مجمع می تواند مبلغی از سود خالص را به عنوان پاداش به آنان بپردازد.

ماده ۳۸- وظایف و اختیارات هیأت مدیره به شرح زیر می باشد:

- ۱- دعوت مجمع عمومی (عادی - فوق العاده).
- ۲- اجرای اساسنامه و تصمیمات مجمع عمومی و سایر مقررات مربوط.
- ۳- نصب و عزل و قبول استعفای مدیرعامل و نظارت بر عملیات وی و پیشنهاد میزان حقوق مدیرعامل به مجمع عمومی.
- ۴- قبول درخواست عضویت و اخذ تصمیم نسبت به انتقال سهم اعضا به یکدیگر و قبول استعفای هر یک از اعضای هیأت مدیره.
- ۵- نظارت بر مخارج جاری تعاونی و رسیدگی به حسابها و ارائه به بازرس یا بازرسان و

تسلیم به موقع گزارش مالی و ترازنامه تعاونی به مجمع عمومی.

۶- تهیه و تنظیم طرحها و برنامه‌ها و بودجه و سایر پیشنهادات و ارائه آن به مجمع عمومی جهت اتخاذ تصمیم.

۷- تعیین نماینده از بین اعضای تعاونی برای حضور در جلسات مجامع عمومی شرکتها، مؤسسات، اتحادیه‌هایی که تعاونی در آنها مشارکت دارد.

۸- تهیه و تنظیم دستورالعمل‌های داخلی تعاونی و تقدیم آن به مجمع عمومی برای تصویب.

۹- تعیین نماینده یا وکیل در دادگاه‌ها و مراجع قانونی و سایر سازمان‌ها با حق توکیل غیر.

۱۰- تعیین و معرفی صاحبان امضای مجاز (یک یا دو نفر از اعضای هیأت مدیره به اتفاق مدیرعامل) برای قراردادهای و اسناد تعهدآور تعاونی.

تبصره - هیأت مدیره وظایف خود را به صورت جمعی انجام می‌دهد و هیچ‌یک از اعضای هیأت مدیره حق ندارد از اختیارات هیأت، منفرداً استفاده کند مگر در موارد خاص و با داشتن وکالت و یا نمایندگی کتبی از طرف هیأت مدیره اما هیأت مدیره می‌تواند قسمتی از اختیارات خود را با اکثریت سه چهارم آرا به مدیرعامل تفویض نماید.

ماده ۳۹-...

بخش سوم - بازرسی

ماده ۴۳- در صورتی که بازرس یا بازرسان تشخیص دهند که هیأت مدیره و یا مدیرعامل در انجام وظایف محوله مرتکب تخلفاتی گردیده است و به تذکر آنان ترتیب اثر نمی‌دهند باید موضوع را به مجمع عمومی برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم لازم گزارش دهند.

ماده ۴۴- بانکها و سایر دستگاه‌های دولتی و عمومی که تمام یا قسمتی از سرمایه تعاونی را تأمین نموده‌اند مادام که مطالبات خود را وصول نکرده باشند. در هر زمان که لازم بدانند می‌توانند به حسابهای تعاونی رسیدگی نموده و اطلاعات لازم را اخذ نمایند.

فصل هفتم - اتحادیه تعاونی

ماده ۴۵- اتحادیه‌های تعاونی با عضویت شرکتها و مؤسسات تعاونی که موضوع فعالیت آنها واحد است برای تأمین تمام و یا قسمتی از مقاصد زیر تشکیل می‌گردد:

۱- ارائه خدمات آموزشی و فرهنگی و تبلیغاتی مربوط به امور تعاون به شرکتها و

مؤسسات تعاونی عضو و بالا بردن سطح علمی و فنی و تخصصی و اطلاعات مورد نیاز اعضای آنها و گسترش تعلیمات تعاونی.

۲- ارائه خدمات تحقیقاتی و مطالعاتی پیرامون موضوعات مورد نیاز شرکتها و مؤسسات تعاونی عضو و کمک به جمع آوری آمار و اطلاعات و گزارشات اقتصادی و اجتماعی به آنان و وزارت تعاون.

۳- کمک به سازماندهی و حسن اداره امور و هماهنگی و حفاظت و توسعه تعاونی های موضوع فعالیت خود.

۴- کمک به برقراری ارتباط و همکاری متقابل بین تعاونی ها و بین آنها و مردم و دولت و سایر ارتباطات داخلی و خارجی.

۵- ارائه خدمات اداری، مالی، حسابداری، حسابرسی، بازرسی، تجاری، اعتباری، تشکیل صندوقهای قرض الحسنه و سایر فعالیت های اقتصادی مورد نیاز شرکتها و مؤسسات تعاونی عضو.

۶- تأمین نیازهای مشترک و بازاریابی و خرید و فروش و صادرات و واردات شرکتها و مؤسسات تعاونی عضو.

۷- ارائه خدمات فنی، تخصصی، حقوقی، قبول وکالت اعضا در کلیه امور مورد نیاز آنان، خدمات مشاوره ای و راهنمایی و سایر تسهیلات مورد نیاز به شرکتها و مؤسسات تعاونی.

۸- نظارت بر التزام تعاونی های موضوع فعالیت خود به رعایت قوانین و مقررات مربوط و معرفی متخلفین به مراجع قانونی ذی ربط.

۹- حل اختلاف و داوری و صلح اعضای تعاونی ها در صورت تقاضا و مراجعه طرفین. تبصره ۱- عضویت در اتحادیه تعاونی اختیاری است و تعاونی هایی که عضو اتحادیه نباشند از حقوق قانونی محروم نخواهند بود.

تبصره ۲- برای هر موضوع فعالیت تعاونی در هر شهرستان فقط یک اتحادیه تشکیل می گردد.

ماده ۴۶-...

ماده ۴۷- هر اتحادیه تعاونی دارای ارکان زیر است:

۱- مجمع عمومی

۲- هیأت مدیره

۳- هیأت بازرسی

ماده ۴۸- ...

ماده ۵۱- مدیر عامل با تصویب اکثریت دوسوم اعضای هیأت مدیره برای مدت یک سال انتخاب می‌گردد و انتخاب مجدد وی بلامانع است. مدیر عامل کلیه اختیارات اجرایی اتحادیه را طبق اساسنامه در اجرای قوانین و مقررات مربوط و مصوبات مجمع عمومی و هیأت مدیره و اداره امور تعاونی و سایر وظایف و اختیاراتی که به عهده ارکان تعاونی نباشد داراست.

ماده ۵۲- ...

فصل هشتم - تشکیل و ثبت تعاونی‌ها

ماده ۵۳- ...

فصل نهم - ادغام، انحلال و تصفیه

بخش اول - ادغام

ماده ۵۵- شرکتها و مؤسسات تعاونی می‌توانند در صورت تصویب مجامع عمومی فوق‌العاده و طبق مقررات آیین‌نامه اجرایی این قانون با یکدیگر ادغام شوند. تبصره - صورت حساب مجامع عمومی تعاونی‌های ادغام شده منضم به مدارک مربوط باید حداکثر ظرف مدت دو هفته برای ثبت به اداره ثبت شرکتها تسلیم شده و خلاصه تصمیمات به اطلاع کلیه اعضا و بستانکاران برسد.

بخش دوم - انحلال و تصفیه

ماده ۵۶- ...

ماده ۵۸- در صورتی که شرکتها یا مؤسسات تعاونی منحل گردند باید به تعهداتی که در برابر اخذ سرمایه و اموال و امتیازات از منابع عمومی و دولتی و بانکها و شهرداری سپرده‌اند عمل نمایند.

ماده ۵۹- اتحادیه‌ها و شرکتها و مؤسسات تعاونی می‌توانند در صورت ضرورت با نظارت وزارت تعاون اتاق تعاون مرکزی را در تهران و شعب آن را در استانها و شهرستانها جهت تأمین مقاصد زیر تشکیل دهند:

۱- انجام وظایف و اختیارات اتاق بازرگانی و صنایع و معادن در ارتباط با بخش تعاون.

۲- انجام اموری که از طرف وزارت تعاون بدان محول می‌گردد طبق آیین‌نامه.

۳- حل اختلافات و داوری و صلح ما بین اعضا و اتحادیه‌ها و بین تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها در صورت درخواست طرفین.

تبصره - هر اتاق تعاون دارای شخصیت حقوقی و مستقل می‌باشد و از لحاظ مالی و اداری و هزینه‌ها به دولت وابسته نمی‌باشد.

ماده ۶۰- ...

ماده ۶۱- مجمع نمایندگان عبارت است از نمایندگان اتحادیه‌ها به معرفی مجمع عمومی اتحادیه‌ها و در صورتی که تعاونی‌هایی که فاقد اتحادیه باشند نماینده‌ای به معرفی آن تعاونی‌ها که برای مدت سه سال انتخاب می‌گردند و وظایف آن عبارت است از:

الف) بررسی پیشنهادات مربوط به اساسنامه و آیین‌نامه‌های داخلی و تأیید آن جهت تصویب نهایی وزیر تعاون.

ب) تعیین هیات مدیره.

ج) تصویب برنامه و بودجه سالانه به پیشنهاد هیات مدیره.

د) تعیین دو نفر بازرس جهت عضویت در هیات بازرسی.

ه) رسیدگی و اتخاذ تصمیم در مورد ترازنامه و سایر گزارش‌های هیأت مدیره پس از اظهار نظر هیأت بازرسی.

ماده ۶۲- ...

ماده ۶۶- منابع مالی اتاقهای تعاون عبارت است از:

۱- دریافت حق عضویت در اتاق تعاون از اعضا.

۲- دریافت کمکهای دولتی و مردمی و شوراها و هدایا.

۳- دریافت حق مشاوره و کارشناسی و داوری و سایر خدماتی که در اختیار تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها قرار می‌دهد.

فصل یازدهم - شورای هماهنگی تعاون

ماده ۶۷- به منظور اعمال نظارت دولت در اجرای قوانین و مقررات مربوط به بخش تعاونی و حمایت و پشتیبانی از این بخش وزارت تعاون تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- سازمان مرکزی تعاون و سازمان تعاون روستایی و مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی و سایر دستگاه‌هایی که در رابطه با تعاونی‌ها فعالیت می‌نمایند از

وزارتخانه‌های ذی‌ربط متنوع گشته و کلیه وظایف و اختیارات و اعتبارات بودجه و اموال و دارایی‌ها و سرمایه‌ها و نیروها و پرسنل و سایر امکانات مربوط به آنها به وزارت تعاون انتقال می‌یابد.

تبصره ۲- وزارت تعاون موظف است ظرف مدت شش ماه در چهارچوب این قانون تشکیلات مناسب وزارت خود را بدون بار مالی جدید نسبت به تشکیلات موجود تهیه و به تأیید مراجع ذی‌صلاح برساند.

ماده ۶۸- وظایف و اختیارات شورای هماهنگی تعاون عبارت است از:

۱- اجرای آن قسمت از قانون و مقررات در رابطه با بخش تعاونی که مربوط به دولت می‌شود و نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات بخش تعاونی.

۲- تهیه لوایح قانونی و آیین‌نامه‌های این قانون و اساسنامه‌ها و آیین‌نامه‌های شرکت‌های تعاونی مطابق این قانون.

۳- جلب و هماهنگی حمایت‌ها و کمک‌ها و تسهیلات و امکانات دولتی و عمومی جهت بخش تعاونی با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط.

۴- تشویق و کمک و همکاری در تأسیس و گسترش تعاونی‌ها با جلب همکاری و مشارکت عموم مردم و شوراهای اسلامی کشوری.

۵- ایجاد زمینه‌های همکاری و هماهنگی و تعاون بین تعاونی‌ها و همچنین بین اتحادیه‌ها یا بین بخش تعاونی و سایر بخش‌های اقتصادی.

۶- کمک به فعالیت‌های تبلیغاتی و آموزشی و فرهنگی و فنی و علمی و تحقیقاتی و صنعتی لازم برای بخش تعاونی با همکاری اتحادیه‌های تعاونی.

۷- کمک به مؤسسات و شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی در ارائه خدمات حقوقی، مالی، حسابداری و حسابرسی و دیگر خدمات مورد نیاز.

۸- شرکت در مجامع بین‌المللی تعاون به عنوان نماینده دولت جمهوری اسلامی.

۹- انجام معاملات لازم و ارائه خدمات مورد نیاز بخش تعاونی.

۱۰- اجرای برنامه‌های ترویج و آموزش تعاون برای تفهیم و تعمیم روشها و برنامه‌های مختلف تعاونی و انتشار کتب و نشریات مورد لزوم تعاونی.

۱۱- راهنمایی مسئولان تعاونی‌ها در امور حقوقی، مالی و اداری و هدایت آنها در جهت استفاده از روشها و سیستم‌های بهتر.

۱۲- انجام تحقیقات آماری و اطلاعاتی و مطالعه درباره فعالیت تعاونی‌ها در زمینه شناخت نارسایی‌ها و نیازهای آنها و همچنین توانایی‌ها و امکانات آنها به منظور استفاده در برنامه‌ریزی‌ها مربوط.

۱۳- ایجاد هماهنگی در اعمال کمک‌های فنی و اداری و مالی و غیره توسط دستگاه‌های ذی‌ربط در موارد لازم به منظور اداره صحیح تعاونی‌ها

۱۴- ایجاد تسهیلات لازم جهت توسعه فعالیت تعاونی‌ها در امور تولیدی.

۱۵- فراهم آوردن موجبات صدور تولیدات تعاونی‌ها.

۱۶- تهیه و تنظیم طرح‌های اساسی به منظور فراهم آوردن موجبات تحقق اهداف مندرج در اصول ۴۳ و ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

۱۷- حسابرسی از تعاونی‌ها در صورت تقاضا و شکایتهای اعضا و در حدود امکانات.

۱۸- جلوگیری از فعالیت اشخاص حقیقی یا حقوقی که به هر نحو از نام با عنوان تعاونی سوءاستفاده می‌کنند.

۱۹- فراهم آوردن تسهیلات لازم در جهت دستیابی تعاونی‌ها به مواد اولیه و وسایل و کالاهای مورد نیاز.

۲۰- سیاست‌گذاری، تعیین خط مشی و برنامه‌ریزی در حدود مقررات و اختیارات برای توسعه و رشد بخش تعاون.

۲۱- فراهم آوردن تسهیلات لازم برای تهیه طرح، ایجاد، توسعه، بازسازی، نوسازی واحدهای تعاونی و نظارت بر امور آنها.

۲۲- تأمین شرایط و فراهم آوردن امکانات برای سرمایه‌گذاری بخش تعاونی جهت ایجاد تعاونی‌ها با اولویت تعاونی‌های تولید.

۲۳- تنظیم برنامه و تعیین نحوه کمک‌های اعتباری از طریق بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و کمک‌های دولتی به تعاونی‌ها.

تبصره - شورای پول و اعتبار موظف است همه ساله براساس درخواست شورای هماهنگی تعاون نسبت به اعطای وام و کمک‌های لازم به تعاونی‌ها اقدام نماید.

۲۴- مشارکت، ایجاد، توسعه و بهره‌برداری در مؤسسات سرمایه‌گذاری تعاونی و نیز انتقال یا واگذاری و فروش سهام دولت در واحدهای تولیدی و خدماتی به بخش تعاونی با رعایت صرفه و صلاح دولت.

۲۵- عضویت در شورای اقتصاد، شورای عالی صنایع، شورای پول و اعتبار، مجمع عمومی بانکها، شورای عالی معادن و کمیسیون‌های مربوط به صادرات و واردات کشور و سایر مجامع با نظر هیأت دولت.

۲۶- مشارکت در تهیه و تدوین مقررات صادرات و واردات کشور.

۲۷- همکاری با مؤسسات علمی، فنی، و اقتصادی بین‌المللی و قبول عضویت و شرکت در سازمان‌ها، شوراهای مجامع بین‌المللی مربوط به امور تعاونی.

۲۸- صدور مجوز موضوع بند ۵ ماده ۵۴.

۲۹- سلب مزایا از تعاونی‌هایی که برخلاف قانون و مقررات بخش تعاونی عمل نموده و یا برخلاف اساسنامه مصوب اقداماتی کرده باشند.

ماده ۶۹- به منظور نظارت بر انتخابات شرکتها و اتحادیه‌ها و مؤسسات تعاونی و اتاق تعاون انجمنی متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های تعاون و کشور و قوه قضائیه و دو نفر از اتاق تعاون (در صورت وجود بودن اتاق) به ریاست نماینده وزارت تعاون تشکیل می‌گردد.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد وزارت تعاون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل دوازدهم - سایر مقررات

ماده ۷۱- کلیه شرکتها و مؤسسات و اتحادیه‌های تعاونی که بخواهند عضو بخش تعاونی باشند پس از تصویب این قانون و آیین‌نامه‌ها موظف‌اند در فرصتی که در آیین‌نامه‌های مربوط تعیین می‌گردد اساسنامه و فعالیت‌های خود را با این قانون و مقررات مربوط تطبیق دهند و پس از تأیید مرجع ذی‌ربط تغییر اساسنامه خود را به عنوان عضو بخش تعاونی به ثبت برسانند در غیر این صورت از مزایا و مقررات مربوط به بخش تعاونی برخوردار نمی‌باشند.

تبصره - کلیه تعاونی‌ها موظف‌اند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه اساسنامه و آیین‌نامه خود را با این قانون منطبق نمایند و در غیر این صورت از مزایای این قانون محروم خواهند بود.

ماده ۷۲- تسهیلات و اعتبار مورد نیاز جهت اجرای این قانون در سال جاری از محل تبصره ۳ و منابع اعتبارات و بودجه سازمان مرکزی تعاون کشور، سازمان تعاون روستائی، مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی و سایر دستگاه‌های تأمین می‌گردد

که در قانون بودجه سال ۱۳۶۸ و ۱۳۶۹ جهت امور تعاونی اعتبار دریافت نموده و در سالهای بعد کلیه اعتبارات و تسهیلات مربوط به امور تعاونی در ردیف و تبصره مستقل در لایحه بودجه کل کشور منظور خواهد شد و مصرف آن تابع آیین نامه‌ای است که به تصویب هیأت دولت می‌رسد.

ماده ۷۳-...

طرح قانونی فوق مشتمل بر هفتاد و سه ماده و پنجاه و یک تبصره در جلسه روز چهارشنبه پانزدهم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۱۴۵۲

تاریخ: ۱۳۶۸/۱۰/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی ایران

عطف به نامه‌های شماره ۱۲۶۳/ق مورخ ۱۳۶۸/۹/۲۲ و شماره ۲۷۳۹ مورخ ۱۳۶۶/۲/۱۶ و پیرو نامه‌های شماره ۱۴۵۲ مورخ ۱۳۶۸/۱۰/۲^(۱) و شماره ۸۲۸۵ مورخ ۱۳۶۶/۳/۶؛ «طرح بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۳/۶ شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز چهارشنبه پانزدهم آذر ماه ۱۳۶۸ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- در ماده ۵ عبارت نوع عقد ابهام دارد و معلوم نیست چه نوع عقد با چه تعریف و خصوصیتی است.

۲- الف) از آنجایی که ماده ۱۷ و تبصره آن موهم تجویز عضویت نهادها و مؤسسات (مذکور در ماده مزبور) در تعاونی‌ها می‌باشد لازم است با تصریح به عدم عضویت آنها رفع ابهام و اشکال گردد.

ب) همچنین به دلیل آنکه با تغییری که در این ماده صورت گرفته ظاهراً مؤسسات دولتی ملزم به کمک در امر سرمایه‌گذاری شده‌اند این امر موجب افزایش هزینه عمومی و نتیجتاً خلاف

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

اصل ۵۷ قانون اساسی می‌باشد.^(۱)

ج) الزام بنیاد مستضعفان به سرمایه‌گذاری در امر فوق خلاف موازین شرع است و با عمل به مفاد نامه شماره ۱۴۰۰ مورخ ۱۳۶۸/۹/۲۲ این شورا رفع اشکال می‌شود.

۳- اشکال وارده بر ماده ۱۸ کماکان به قوت خود باقی است و با اصلاح آن اشکال وارده بر تبصره‌های ماده ۲۱ نیز رفع خواهد شد.

۴- در ماده ۲۳ واگذار شدن سهم بعضی از اعضا به تعاونی و دادن حق اولویت به تعاونی منهای اعضا ابهام دارد و منظور مشخص نیست برداشتن کلمه خود از جلو تعاونی نیز این ابهام را مرتفع نساخته تا بتوان اظهارنظر نمود.

۵- با توجه به آنچه که در مورد مواد ۱۷ و ۱۸ بیان شده اشکال وارده بر ماده ۲۴ (مذکور در بند ۷ نامه شماره ۸۲۸۵ مورخ ۱۳۶۶/۳/۶ شورا تحت عنوان ثالثاً) باقی است.

۶- تبصره‌های ماده ۲۵ با تغییراتی که در آن به عمل آمده موجب افزایش هزینه عمومی و نتیجتاً خلاف اصل ۷۵ قانون اساسی^(۲) است.

۷- ماده ۴۴ با توجه به اشکالی که بر مواد ۱۷ و ۱۸ گرفته شده باید اصلاح شود.

۸- در بند ۹ ماده ۴۵ و بند ۳ ماده ۵۹ و بند ۳ ماده ۶۶ با حذف عبارت (در خارج از امور مربوط به قوه قضائیه) رفع ابهام صورت نگرفته لازم است برای رفع اشکال بدین مضمون مقید شود در محدوده امور مربوط به تعاونی و به صورت کدخدامنشی و در هر صورت داوری که ابهام ارجاع به داوری طبق شرایط خاص آن را دارد باید حذف شود.

۹- با توجه به اینکه اعتبارات مربوط به سازمان‌های مذکور در ماده ۶۷ بر اساس نیاز آنها و موارد مشخص تعیین شده (به موجب اطلاع واصله از مسئولین ذی‌صلاحیت) حتی کمک مالی هم جهت جبران کسری هزینه‌هایی دریافت می‌کنند و نیز با توجه به وظایفی که برای وزارت تعاون تعیین شده تشکیل وزارت مذکور موجب افزایش هزینه عمومی و بالتجیه خلاف اصل ۷۵ قانون اساسی است و بر این اساس مواد مربوط باید اصلاح شود.

لازم به ذکر است ایراد قبلی در خصوص «شورای هماهنگی تعاون» ناظر به اختیارات مذکور در ماده ۷۰ سابق می‌باشد و چون اختیارات مذکور از دخالت به نظارت محدود شده تشکیل

۱. اصل پنجاه و هفتم: قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضائیه که زیر نظر ولایت امر و امامت امت، بر طبق اصول آینده این قانون اعمال می‌گردند. این قوا مستقل از یکدیگرند و ارتباط میان آنها به وسیله رئیس جمهور برقرار می‌گردد.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۱۱.

شورای مذکور با اختیارات جدید به استثنای اختیار انجام معاملات لازم مذکور در بند ۹ ماده ۶۷ که خلاف قانون اساسی است به نظر این شورا اشکال ندارد.

۱۰- در خاتمه متذکر می‌گردد در مواد ۳۶ (تبصره ۱ و ۲)، ۳۷ (تبصره ۳)، ۳۸ (تبصره ذیل)، قسمت اخیر ماده ۵۱، ۵۵ و بند ۲۸ ماده ۶۷ اشکالات عبارتی وجود دارد که مناسب است اصلاح شود.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله دوم) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۰۵۲-ق

تاریخ: ۱۳۶۹/۱۲/۱۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۴۵۲ مورخ ۱۳۶۸/۱۰/۱۱ و پیرو نامه شماره ۱۲۶۳ مورخ ۱۳۶۸/۹/۲۲ طرح قانونی بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱۳۶۹/۱۲/۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی جهت بررسی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌گردد.

مهدی کروی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح^(۱)

فصل اول - اهداف و ضوابط کلی بخش تعاونی

ماده ۱-....

ماده ۲- شرکتهایی که با رعایت مقررات این قانون تشکیل و به ثبت برسند تعاونی شناخته می‌شوند.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۳۵۷۲ مورخ ۱۳۷۰/۷/۲۲.

ماده ۳-...

ماده ۵- اساسنامه هر یک از تعاونی‌ها باید رعایت مقررات این قانون شامل نکات زیر باشد:

نام با قید کلمه تعاونی، هدف، موضوع، نوع، حوزه عملیات، مدت، نوع عقد مراکز اصلی، عملیات و نشانی، میزان سرمایه، مقررات مربوط به عضو، ارکان، مقررات مالی و کار، انحلال و تصفیه.

تبصره - تابعیت تعاونی‌ها باید ایرانی باشد.

ماده ۶-...

فصل دوم - عضو

ماده ۸-...

فصل سوم - سرمایه

ماده ۱۶-...

ماده ۱۷- شرکتهای تعاونی شرکتهایی است که تمام یا حداقل ۵۱٪ سرمایه به وسیله اعضا در اختیار شرکت تعاونی قرار می‌گیرد و وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت و تحت پوشش دولت و یا بانکها و شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی کشوری و بنیاد مستضعفان و سایر نهادهای عمومی جهت اجرای بند ۲ اصل ۴۳ از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر از قبیل مشارکت، مضاربه، مزارعه، مساقات، اجاره، اجاره به شرط تملیک، بیع شرط، فروش اقساطی، صلح اقدام به کمک در تأمین یا افزایش سرمایه شرکتهای تعاونی می‌نمایند.

تبصره - در مواردی که دستگاه‌های دولتی در تأسیس شرکتها و مؤسسات تعاونی شریک می‌شوند ظرف مدتی که با موافقت طرفین در ضمن عقد شرکت تعیین خواهد شد سهم سرمایه‌گذاری دولت به تدریج بازپرداخت و صد در صد سرمایه به تعاونی تعلق خواهد گرفت.

ماده ۱۸- دولت می‌تواند با رعایت اصول چهل و سوم و چهل و چهارم قانون اساسی واحدهای صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آن را که از اموال عمومی است و در اختیار دارد در اختیار شرکتها و مؤسسات بخش تعاونی قرار دهد.

۱- واحدهای مذکور را به صورت حبس موقت یا مادام که تعاونی به صورت قانونی

- وجود داشته باشند، در اختیار تعاونی قرار دهد و تعاونی مالک منافع آن می باشد.
- ۲- در صورتی که واحدهای مذکور کارکنان واجد شرایط داشته باشند، در عضویت آن تعاونی اولویت خواهند داشت.
- ۳- دولت می تواند طبق قرارداد بابت استهلاك یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه واحد مزبور سالانه مبلغی نقد و یا کالا دریافت نماید.
- ۴- دولت می تواند در واگذاری واحدهای فوق و سایر امکانات، مقرراتی به عنوان شرایط الزامی در رعایت سیاستهای دولت در قیمت گذاری و برنامه ریزی تولید و توزیع تأمین منافع عمومی تعیین نماید.
- ماده ۱۹-
- ماده ۲۰- ...
- ماده ۲۱- هر تعاونی وقتی ثبت و تشکیل می شود که حداقل یک سوم سرمایه آن تأدیه و در صورتی که به صورت مالی و جنسی باشد تقویم و تسلیم شده باشد.
- تبصره - اعضای تعاونی مکلف اند مبلغ پرداخت نشده سهم خود را ظرف مدت مقرر در اساسنامه تأدیه نمایند.
- ماده ۲۲- عضو یا اعضای تعاونی می توانند با رعایت این قانون سهم خود را به سایر اعضا یا افراد واجد شرایط جدید یا به تعاونی واگذار نمایند.
- ماده ۲۳- مسئولیت مالی اعضا و صاحبان سرمایه در شرکتها و مؤسسات تعاونی محدود به میزان سهم آنان و برابر می باشد مگر آنکه در قرارداد ترتیب دیگری شرط شده باشد.
- تبصره - مسئولیت دستگاه های عمومی تأمین کننده سرمایه تعاونی ها به میزان سرمایه متعلق به آنان می باشد مگر آنکه در قرارداد ترتیب دیگری شرط شده باشد.
- ماده ۲۴- دولت موظف است جهت اجرای بند ۲ اصل ۴۳ شرایط و امکانات لازم را برای تشکیل و تقویت تعاونی ها در جهت تأمین مقاصد مذکور در این بند فراهم آورد.
- تبصره ۱- به منظور فوق، دولت می تواند با استفاده از منابع بودجه ای یا منافع بانکی یا تضمین دولت، وام بدون بهره در اختیار تعاونی قرار دهد و اموال منقول و یا غیرمنقول و وسایل و امکانات لازم را به قیمت عادلانه به طور نقد یا اقساط برای تشکیل و تقویت تعاونی ها به آنها بفروشد و یا به آنها اجازه دهد و یا اقدام به عقد اجاره به شرط تملیک بنماید یا استفاده از موارد مذکور در اصل ۴۵ را به آنان واگذار کند یا شرکتها و مؤسسات

دولتی و یا وابسته به دولت و بانکها و مصادره و ملی شده را با رعایت اصل ۴۴ قانون اساسی مطابق مواد ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ به شرکت یا مؤسسه تعاونی تبدیل نماید.

تبصره ۲- بانکها موظف‌اند جهت سرمایه‌گذاری و یا افزایش سرمایه تعاونی‌ها و یا تقویت آنها وام و سایر تسهیلات اعطایی را در اختیار آنان قرار دهند و می‌توانند قرارداد نمایند که سرمایه‌هایی که از محل وام و سایر تسهیلات اعطایی تأمین می‌شود به عنوان ضمانت و یا وثیقه و یا رهن در نزد بانک باشد و یا در صورتی که تعاونی قادر به بازپرداخت وام نباشد بانک مطالبات خود را از طریق فروش اموال تعاونی تسویه نماید که در خرید اینگونه اموال تعاونی‌های دیگر اولویت دارند.

فصل چهارم - حساب سود و زیان و تقسیم سود و سایر مقررات مالی

ماده ۲۵- سود خالص شرکتها، مؤسسات و اتحادیه‌های تعاونی در هر سال مالی به ترتیب زیر تقسیم می‌شود:

۱- از حداقل پنج درصد (۵٪) به بالا با تصویب مجمع عمومی به عنوان ذخیره تعاونی به حساب ذخیره قانونی منظور می‌شود.

تبصره ۱- ذخیره قانونی تا زمانی که مبلغ کل ذخیره حاصل از درآمدهای مذکور به میزان یک چهارم معادل سرمایه سه سال اخیر شرکت نرسیده باشد الزامی است.

تبصره ۲- تعاونی‌ها می‌توانند تا حداکثر یک‌دوم ذخیره قانونی را جهت افزایش سرمایه خود به کار ببرند.

۲- حداکثر پنج درصد از سود خالص به عنوان اندوخته به پیشنهاد هیأت مدیره و تصویب مجمع عمومی به حساب مربوط منظور می‌گردد و نحوه مصرف آن با تصویب مجمع عمومی است.

۳- چهار درصد از سود خالص به عنوان حق تعاون و آموزش که به صندوق تعاون واریز می‌گردد.

۴- درصدی از سود جهت پاداش به اعضا، کارکنان، مدیران و بازرسان به پیشنهاد هیأت مدیره و تصویب مجمع عمومی تخصیص داده می‌شود.

۵- پس از کسر وجوه فوق باقیمانده سود ناخالص به نسبت سهم صاحبان آن تقسیم می‌گردد.

فصل پنجم - انواع تعاونی‌ها

ماده ۲۶- تعاونی‌های تولید شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی است که در امور مربوط به

کشاورزی و دامداری و دامپروری، پرورش و صید ماهی، شیلات، صنعت، معدن، عمران شهری و روستایی و عشایری و نظایر اینها فعالیت می نمایند.
تبصره - تعاونی های تولید در کلیه اولویتها و حمایتهای مربوط به تعاونی ها حق تقدم دارند.

ماده ۲۷-...

فصل ششم - ارکان تعاونی ها

ماده ۲۹-...

بخش اول - مجمع عمومی

ماده ۳۰- مجمع عمومی که براساس این قانون بالاترین مرجع اتخاذ تصمیم و نظارت در امور شرکتها، مؤسسات تعاونی می باشد، از اجتماع اعضای تعاونی یا نمایندگان تام الاختیار آنها به صورت عادی و فوق العاده تشکیل می شود و هر عضو بدون در نظر گرفتن میزان سهم فقط دارای یک رأی است.

تبصره ۱- در شرکتها و مؤسسات تعاونی هر یک از دستگاهها و شرکتهای دولتی، بانکها، شوراهای اسلامی کشوری و سازمانهای عمومی که در تعاونی مشارکت یا سرمایه گذاری کرده اند می توانند نماینده ای برای نظارت و بازرسی در تعاونی و شرکت در جلسات مجمع عمومی و هیأت مدیره داشته باشند.

تبصره ۲- انحلال، ادغام یا تغییر موادی از اساسنامه تعاونی که مغایر شروط و قراردادهای منعقد شده با منابع تأمین کننده اعتبار و کمک مالی و امکانات مختلف و سرمایه گذاری و مشارکت باشد موکول به موافقت مراجع مذکور خواهد بود.

ماده ۳۱-...

ماده ۳۲- وظایف مجمع مؤسس عبارت است از:

۱- تهیه و پیشنهاد اساسنامه طبق قانون و مقررات

۲- دعوت به عضویت افراد واجد شرایط

۳- تشکیل اولین مجمع عمومی جهت تصویب و ثبت اساسنامه و تعیین هیأت مدیره و سایر وظایف مجمع عمومی.

تبصره ۱- پس از تشکیل اولین جلسه رسمی مجمع عمومی و تعیین هیأت مدیره وظایف هیأت مؤسس خاتمه می یابد.

تبصره ۲- اعضایی که با مصوبه اولین جلسه مجمع عمومی عادی در مورد اساسنامه موافقت نداشته باشند می‌توانند در همان جلسه تقاضای عضویت خود را پس بگیرند.

تبصره ۳- تصویب اساسنامه تعاونی با حداقل دوسوم اعضای اولین مجمع عمومی عادی می‌باشد.

ماده ۳۳-...

ماده ۳۵- مجمع عمومی فوق‌العاده به منظور تغییر مواد در اساسنامه (در حدود این قانون) تصمیم‌گیری نسبت به عزل یا قبول استعفای هیأت مدیره و انحلال یا ادغام تعاونی تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- مجمع عمومی فوق‌العاده بنا به تقاضای کتبی حداقل یک‌سوم اعضای تعاونی و یا اکثریت مطلق اعضای هیأت مدیره و یا بازرسی یا بازرسان با حضور حداقل دوسوم اعضای کل مجمع تشکیل دهد. در تعاونی‌های بیش از پانصد نفر در صورتی که بار اول با دوسوم اعضا تشکیل نشود، بار دوم با نصف به علاوه یک رسمیت خواهد داشت.

تبصره ۲- در صورتی که هیأت مدیره ظرف مدت حداکثر یک ماه نسبت به تشکیل مجمع عمومی اقدام ننماید، وزارت تعاون اقدام به تشکیل مجمع عمومی می‌نماید.

بخش دوم - هیأت مدیره

ماده ۳۶- اداره امور تعاونی طبق اساسنامه بر عهده هیأت مدیره‌ای مرکب از حداقل ۳ نفر و حداکثر ۷ نفر عضو اصلی و تا یک‌سوم اعضای اصلی اعضای علی‌البدل می‌باشد ولی برای تعاونی‌های بزرگ در مقابل افزایش هر چهار صد نفر یک نفر می‌تواند به اعضای اصلی هیأت مدیره و یک نفر به اعضای علی‌البدل بیفزاید مشروط بر آنکه تعداد از پانزده نفر بیشتر نشود که برای مدت دو سال و با رأی مخفی انتخاب می‌شوند. رأی برای انتخاب اعضای اصلی و علی‌البدل در یک نوبت به عمل می‌آید و حائزین اکثریت بعد از اعضای اصلی به ترتیب اعضای علی‌البدل شناخته می‌شوند و انتخاب مجدد هر یک از اعضای اصلی و علی‌البدل بلامانع است.

تبصره ۱- انتخاب اعضای هیأت مدیره و علی‌البدل با اکثریت مطلق آرای مجمع عمومی بوده و در صورتی که در دوره اول رأی‌گیری تمام یا بعضی از داوطلبان حائز اکثریت مطلق نگردند بلافاصله از بین دارندگان بیشترین آرا به تعداد دو برابر مورد نیاز برای تکمیل هیأت مدیره و علی‌البدل با اکثریت نسبی رأی‌گیری به عمل می‌آید.

تبصره ۲- هیأت مدیره در اولین جلسه از میان خود یک نفر را به عنوان رئیس هیأت مدیره و یک نفر را به عنوان نایب رئیس و یک یا دو نفر را به عنوان منشی انتخاب می‌کند.

تبصره ۳- در صورت استعفا، فوت، ممنوعیت قانونی و یا غیبت غیرموجه مکرر (به نحوی که در اساسنامه تعیین می‌شود) هیأت مدیره یکی از اعضای علی‌البدل را به ترتیب اولویت از لحاظ آرا برای بقیه مدت مقرر به جانشینی وی در جلسات هیأت مدیره دعوت می‌نماید.

تبصره ۴- خدمات هیأت مدیره در ازاء عضویت هیأت مدیره تعاونی بلاعوض است ولی هزینه اجرای مأموریت‌هایی که از طرف تعاونی در حدود بودجه مصوب مجمع عمومی به آنان ارجاع می‌شود قابل پرداخت است و مجمع می‌تواند مبلغی از سود خالص را به عنوان پاداش به آنان بپردازد.

ماده ۳۷- وظایف و اختیارات هیأت مدیره به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- دعوت مجمع عمومی (عادی - فوق‌العاده).
- ۲- اجرای اساسنامه و تصمیمات مجمع عمومی و سایر مقررات مربوط.
- ۳- نصب و عزل و قبول استعفای مدیرعامل و نظارت بر عملیات وی و پیشنهاد میزان حقوق مدیرعامل به مجمع عمومی.
- ۴- قبول درخواست عضویت و اخذ تصمیم نسبت به انتقال سهم اعضا به یکدیگر و قبول استعفای هر یک از اعضای هیأت مدیره.
- ۵- نظارت بر مخارج جاری تعاونی و رسیدگی به حسابها و ارائه به بازرس یا بازرسان و تسلیم به موقع گزارش مالی و ترازنامه تعاونی به مجمع عمومی.
- ۶- تهیه و تنظیم طرحها و برنامه‌ها و بودجه و سایر پیشنهادات و ارائه آن به مجمع عمومی جهت اتخاذ تصمیم.
- ۷- تعیین نماینده از بین اعضای تعاونی برای حضور در جلسات مجامع عمومی شرکتها، مؤسسات، اتحادیه‌هایی که تعاونی در آنها مشارکت دارد.
- ۸- تهیه و تنظیم دستورالعمل‌های داخلی تعاونی و تقدیم آن به مجمع عمومی برای تصویب.
- ۹- تعیین نماینده یا وکیل در دادگاه‌ها و مراجع قانونی و سایر سازمان‌ها با حق توکیل غیر.

۱۰- تعیین و معرفی صاحبان امضای مجاز (یک یا دو نفر از اعضای هیأت مدیره به اتفاق مدیرعامل) برای قراردادهای و اسناد تعهدآور تعاونی.

تبصره - هیأت مدیره وظایف خود را به صورت جمعی انجام می‌دهد و هیچ‌یک از اعضای هیأت مدیره حق ندارد از اختیارات هیأت، منفرداً استفاده کند مگر در موارد خاص و با داشتن وکالت و یا نمایندگی کتبی از طرف هیأت مدیره اما هیأت مدیره می‌تواند قسمتی از اختیارات خود را با اکثریت سه چهارم آرا به مدیرعامل تفویض نماید.

ماده ۳۸- ...

بخش سوم - بازرسی

ماده ۴۰- ...

ماده ۴۲- در صورتی که بازرسی یا بازرسان تشخیص دهند که هیأت مدیره و یا مدیرعامل در انجام وظایف محوله مرتکب تخلفاتی گردیده است و به تذکر آنان ترتیب اثر نمی‌دهند باید موضوع را به مجمع عمومی برای رسیدگی و اتخاذ تصمیم لازم گزارش دهند.

فصل هفتم - اتحادیه تعاونی

ماده ۴۳- اتحادیه‌های تعاونی با عضویت شرکتها و مؤسسات تعاونی که موضوع فعالیت آنها واحد است برای تأمین تمام و یا قسمتی از مقاصد زیر تشکیل می‌گردد:

۱- ارائه خدمات آموزشی و فرهنگی و تبلیغاتی مربوط به امور تعاون به شرکتها و مؤسسات تعاونی عضو و بالا بردن سطح علمی و فنی و تخصصی و اطلاعات مورد نیاز اعضای آنها و گسترش تعلیمات تعاونی.

۲- ارائه خدمات تحقیقاتی و مطالعاتی پیرامون موضوعات مورد نیاز شرکتها و مؤسسات تعاونی عضو و کمک به جمع‌آوری آمار و اطلاعات و گزارشات اقتصادی و اجتماعی به آنان و وزارت تعاون.

۳- کمک به سازماندهی و حسن اداره امور و هماهنگی و حفاظت و توسعه تعاونی‌های موضوع فعالیت خود.

۴- کمک به برقراری ارتباط و همکاری متقابل بین تعاونی‌ها و بین آنها و مردم و دولت و سایر ارتباطات داخلی و خارجی.

۵- ارائه خدمات اداری، مالی، حسابداری، حسابرسی، بازرسی، تجاری، اعتباری، تشکیل صندوقهای قرض الحسنه و سایر فعالیت‌های اقتصادی مورد نیاز شرکتها و مؤسسات تعاونی عضو.

۶- تأمین نیازهای مشترک و بازاریابی و خرید و فروش و صادرات و واردات شرکتها و مؤسسات تعاونی عضو.

۷- ارائه خدمات فنی، تخصصی، حقوقی، قبول وکالت اعضا در کلیه امور مورد نیاز آنان، خدمات مشاوره‌ای و راهنمایی و سایر تسهیلات مورد نیاز به شرکتها و مؤسسات تعاونی.

۸- نظارت بر التزام تعاونی‌های موضوع فعالیت خود به رعایت قوانین و مقررات مربوط و معرفی متخلفین به مراجع قانونی ذی ربط.

۹- حل اختلاف و داوری در محدوده امور مربوط به تعاونی‌ها به صورت کدخدامنشی و صلح اعضای تعاونی‌ها.

تبصره ۱- عضویت در اتحادیه تعاونی اختیاری است و تعاونی‌هایی که عضو اتحادیه نباشند از حقوق قانونی محروم نخواهند بود.

تبصره ۲- برای هر موضوع فعالیت تعاونی در هر شهرستان فقط یک اتحادیه تشکیل می‌گردد.

ماده ۴۴-...

ماده ۴۵- هر اتحادیه تعاونی دارای ارکان زیر است:

۱- مجمع عمومی

۲- هیأت مدیره

۳- هیأت بازرسی

ماده ۴۶-...

ماده ۴۹- مدیرعامل با تصویب اکثریت دوسوم اعضای هیأت مدیره برای مدت یک سال انتخاب می‌گردد و انتخاب مجدد وی بلامانع است. مدیرعامل کلیه اختیارات اجرایی اتحادیه را طبق اساسنامه در اجرای قوانین و مقررات مربوط و مصوبات مجمع عمومی و هیأت مدیره و اداره امور تعاونی و سایر وظایف و اختیاراتی که به عهده ارکان تعاونی نباشد داراست.

ماده ۵۰- ...

فصل هشتم - تشکیل و ثبت تعاونی‌ها

ماده ۵۱- ...

فصل نهم - ادغام، انحلال و تصفیه

بخش اول - ادغام

ماده ۵۳- شرکتها و مؤسسات تعاونی می‌توانند در صورت تصویب مجامع عمومی فوق‌العاده و طبق مقررات آیین‌نامه اجرایی این قانون با یکدیگر ادغام شوند.

تبصره - صورت‌حساب مجامع عمومی تعاونی‌های ادغام شده منضم به مدارک مربوط باید حداکثر ظرف مدت دو هفته برای ثبت به اداره ثبت شرکتها تسلیم شده و خلاصه تصمیمات به اطلاع کلیه اعضا و بستانکاران برسد.

بخش دوم - انحلال و تصفیه

ماده ۵۴- ...

ماده ۵۶- در صورتی که شرکتها یا مؤسسات تعاونی منحل گردند باید به تعهداتی که در برابر أخذ سرمایه و اموال و امتیازات از منابع عمومی و دولتی و بانکها و شهرداری سپرده‌اند عمل نمایند.

فصل دهم - اتاق تعاون

ماده ۵۷- اتحادیه‌ها و شرکتها و مؤسسات تعاونی می‌توانند در صورت ضرورت با نظارت وزارت تعاون اتاق تعاون مرکزی را در تهران و شعب آن را در استان‌ها و شهرستان‌ها جهت تأمین مقاصد زیر تشکیل دهند:

- ۱- انجام وظایف و اختیارات اتاق بازرگانی و صنایع و معادن در ارتباط با بخش تعاون.
 - ۲- انجام اموری که از طرف وزارت تعاون بدان محول می‌گردد طبق آیین‌نامه.
 - ۳- حل اختلافات و داوری در محدوده امور مربوط به تعاونی‌ها به صورت کدخدامنشی و صلح مابین اعضا و اتحادیه‌ها در صورت درخواست طرفین.
- تبصره - هر اتاق تعاون دارای شخصیت حقوقی و مستقل می‌باشد و از لحاظ مالی و اداری و هزینه‌ها به دولت وابسته نمی‌باشد.

ماده ۵۸- ...

ماده ۵۹- مجمع نمایندگان عبارت است از نمایندگان اتحادیه‌ها به معرفی مجمع عمومی

اتحادیه‌ها و در صورتی که تعاونی‌هایی که فاقد اتحادیه باشند نماینده‌ای به معرفی آن تعاونی‌ها که برای مدت سه سال انتخاب می‌گردند و وظایف آن عبارت است از:

الف) بررسی پیشنهادات مربوط به اساسنامه و آیین‌نامه‌های داخلی و تأیید آن جهت تصویب نهایی وزیر تعاون.

ب) تعیین هیأت مدیره.

ج) تصویب برنامه و بودجه سالانه به پیشنهاد هیأت مدیره.

د) تعیین دو نفر بازرس جهت عضویت در هیأت بازرسی.

ه) رسیدگی و اتخاذ تصمیم در مورد ترازنامه و سایر گزارش‌های هیأت مدیره پس از اظهار نظر هیأت بازرسی.

ماده ۶۰-...

ماده ۶۴- منابع مالی اتاق‌های تعاون عبارت است از:

۱- دریافت حق عضویت در اتاق تعاون از اعضا.

۲- دریافت کمک‌های دولتی و مردمی و شوراها و هدایا.

۳- دریافت حق مشاوره و کارشناسی و داوری و سایر خدماتی که در اختیار تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها قرار می‌دهد.

فصل یازدهم - وزارت تعاون

ماده ۶۵- به منظور اعمال نظارت دولت در اجرای قوانین و مقررات مربوط به بخش تعاونی و حمایت و پشتیبانی از این بخش وزارت تعاون تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- سازمان مرکزی تعاون و سازمان تعاون روستایی و مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی و سایر دستگاه‌هایی که در رابطه با تعاونی‌ها فعالیت می‌نمایند از وزارتخانه‌های ذی‌ربط منتزع گشته و کلیه وظایف و اختیارات و اعتبارات بودجه و اموال و دارایی‌ها و سرمایه‌ها و نیروها و پرسنل و سایر امکانات مربوط به آنها به وزارت تعاون منتقل می‌یابد.

تبصره ۲- وزارت تعاون موظف است ظرف مدت شش ماه در چهارچوب این قانون تشکیلات مناسب وزارت خود را تهیه و به تأیید سازمان امور اداری و استخدامی برساند و هزینه‌های لازم جهت تشکیل و ایفای وظایف وزارت تعاون با استفاده از منابع ذیل تأمین می‌گردد:

- ۱- اعتبارات بودجه‌ای و سایر منابع مالی و امکانات موجود سازمان‌ها و دستگاه‌های مذکور در تبصره ۱.
- ۲- از محل صندوق تعاون که به وزارت تعاون منتقل می‌شود (حداکثر تا سقف یک میلیارد ریال).
- ۳- از محل دریافت ۴ درصد سود خالص موضوع بند ۳ ماده ۲۵.
- ماده ۶۶- وظایف و اختیارات شورای هماهنگی تعاون عبارت است از:
 - ۱- اجرای آن قسمت از قانون و مقررات در رابطه با بخش تعاونی که مربوط به دولت می‌شود و نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات بخش تعاونی.
 - ۲- تهیه لوایح قانونی و آیین‌نامه‌های این قانون و اساسنامه‌ها و آیین‌نامه‌های شرکت‌های تعاونی مطابق این قانون.
 - ۳- جلب و هماهنگی حمایت‌ها و کمک‌ها و تسهیلات و امکانات دولتی و عمومی جهت بخش تعاونی با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط.
 - ۴- تشویق و کمک و همکاری در تأسیس و گسترش تعاونی‌ها با جلب همکاری و مشارکت عموم مردم و شوراهای اسلامی کشور.
 - ۵- ایجاد زمینه‌های همکاری و هماهنگی و تعاون بین تعاونی‌ها و همچنین بین اتحادیه‌ها یا بین بخش تعاونی و سایر بخش‌های اقتصادی.
 - ۶- کمک به فعالیت‌های تبلیغاتی و آموزشی و فرهنگی و فنی و علمی و تحقیقاتی و صنعتی لازم برای بخش تعاونی با همکاری اتحادیه‌های تعاونی.
 - ۷- کمک به مؤسسات و شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی در ارائه خدمات حقوقی، مالی، حسابداری و حسابرسی و دیگر خدمات مورد نیاز.
 - ۸- شرکت در مجامع بین‌المللی تعاون به عنوان نماینده دولت جمهوری اسلامی.
 - ۹- انجام معاملات لازم و ارائه خدمات مورد نیاز بخش تعاونی.
 - ۱۰- اجرای برنامه‌های ترویج و آموزش تعاون برای تفهیم و تعمیم روشها و برنامه‌های مختلف تعاونی و انتشار کتب و نشریات مورد لزوم تعاونی.
 - ۱۱- راهنمایی مسئولان تعاونی‌ها در امور حقوقی، مالی و اداری و هدایت آنها در جهت استفاده از روشها و سیستم‌های بهتر.
 - ۱۲- انجام تحقیقات آماری و اطلاعاتی و مطالعه درباره فعالیت تعاونی‌ها در زمینه

شناخت نارسایی‌ها و نیازهای آنها و همچنین توانایی‌ها و امکانات آنها به منظور استفاده در برنامه‌ریزی‌ها مربوط.

۱۳- ایجاد هماهنگی در اعمال کمک‌های فنی و اداری و مالی و غیره توسط دستگاه‌های ذی‌ربط در موارد لازم به منظور اداره صحیح تعاونی‌ها.

۱۴- ایجاد تسهیلات لازم جهت توسعه فعالیت تعاونی‌ها در امور تولیدی.

۱۵- فراهم آوردن موجبات صدور تولیدات تعاونی‌ها.

۱۶- تهیه و تنظیم طرح‌های اساسی به منظور فراهم آوردن موجبات تحقق اهداف مندرج در اصول ۴۳ و ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

۱۷- حسابرسی از تعاونی‌ها در صورت تقاضا و شکایتهای اعضا و در حدود امکانات.

۱۸- جلوگیری از فعالیت اشخاص حقیقی یا حقوقی که به هر نحو از نام با عنوان تعاونی سوءاستفاده می‌کنند.

۱۹- فراهم آوردن تسهیلات لازم در جهت دستیابی تعاونی‌ها به مواد اولیه و وسایل و کالاهای مورد نیاز.

۲۰- سیاست‌گذاری، تعیین خط‌مشی و برنامه‌ریزی در حدود مقررات و اختیارات برای توسعه و رشد بخش تعاون.

۲۱- فراهم آوردن تسهیلات لازم برای تهیه طرح، ایجاد، توسعه، بازسازی، نوسازی واحدهای تعاونی و نظارت بر امور آنها.

۲۲- تأمین شرایط و فراهم آوردن امکانات برای سرمایه‌گذاری بخش تعاونی جهت ایجاد تعاونی‌ها با اولویت تعاونی‌ها تولید.

۲۳- تنظیم برنامه و تعیین نحوه کمک‌های اعتباری از طریق بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و کمک‌های دولتی به تعاونی‌ها.

تبصره - شورای پول و اعتبار موظف است همه ساله براساس درخواست وزارت تعاون با رعایت سیاست‌های پولی و مالی دولت نسبت به اعطای وام و کمک‌های لازم به تعاونی‌ها اقدام نماید.

۲۴- مشارکت، ایجاد، توسعه و بهره‌برداری در مؤسسات سرمایه‌گذاری تعاونی و نیز انتقال یا واگذاری و فروش سهام دولت در واحدهای تولیدی و خدماتی به بخش تعاونی با رعایت مفاد تبصره ماده ۱۷ این قانون.

۲۵- عضویت در شورای اقتصاد، شورای عالی صنایع، شورای پول و اعتبار، مجمع

عمومی بانکها، شورای عالی معادن و کمیسیون‌های مربوط به صادرات و واردات کشور و سایر مجامع با نظر هیأت دولت.

۲۶- مشارکت در تهیه و تدوین مقررات صادرات و واردات کشور.

۲۷- همکاری یا مؤسسات علمی، فنی، و اقتصادی بین‌المللی و قبول عضویت و شرکت در سازمان‌ها، شوراها، مجامع بین‌المللی مربوط به امور تعاونی.

۲۸- صدور مجوز موضوع بند ۴ ماده ۵۱.

۲۹- سلب مزایا از تعاونی‌هایی که بر خلاف قانون و مقررات بخش تعاونی عمل نموده و یا بر خلاف اساسنامه مصوب اقداماتی کرده باشند.

ماده ۶۷- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف مدت شش ماه توسط وزارت تعاون تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۶۸- به منظور نظارت بر انتخابات شرکتها و اتحادیه‌ها و مؤسسات تعاونی و اتاق تعاون انجمنی متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های تعاون و کشور و قوه قضائیه و دو نفر از اتاق تعاون (در صورت موجود بودن اتاق) به ریاست نماینده وزارت تعاون تشکیل می‌گردد.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد وزارت تعاون به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل دوازدهم - سایر مقررات

ماده ۶۹- کلیه شرکتها و مؤسسات و اتحادیه‌های تعاونی موظف‌اند حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون اساسنامه خود را با این قانون تطبیق دهند و پس از تأیید وزارت تعاون تغییرات اساسنامه خود را به عنوان تعاونی به ثبت برسانند در غیر این صورت از مزایای مربوط به بخش تعاونی و این قانون برخوردار نمی‌باشند.

ماده ۷۰- تسهیلات و اعتبار مورد نیاز جهت اجرای این قانون در سال جاری و سال بعد از محل تبصره ۳ و ۴ منابع اعتبارات و بودجه سازمان مرکزی تعاون کشور، سازمان تعاون روستائی، مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی و سایر دستگاه‌ها تأمین می‌گردد که به موجب قانون بودجه سال ۱۳۶۹ و ۱۳۷۰ جهت امور تعاونی اعتبار دریافت نموده و در سالهای بعد کلیه اعتبارات و تسهیلات مربوط به امور تعاونی در ردیف و تبصره مستقل در لایحه بودجه کل کشور منظور خواهد شد و مصرف آن تابع

آیین‌نامه‌ای است که به پیشنهاد وزارت تعاون به تصویب هیأت دولت می‌رسد.
ماده ۷۱-...

طرح قانونی فوق مشتمل بر هفتاد و یک ماده و پنجاه تبصره در جلسه روز شنبه هفتم اسفند ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و نه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله سوم) شورای نگهبان

شماره: ۱۶۹۸

تاریخ: ۱۳۶۹/۱۲/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۲۰۵۲/ق مورخ ۱۳۶۹/۱۲/۱۲ و پیرو نامه شماره ۱۲۶۳ مورخ ۱۳۶۹/۹/۲۲^(۱) و نامه شماره ۱۴۵۲ مورخ ۱۳۶۸/۱۰/۲ و نامه شماره ۸۲۸۵ مورخ ۱۳۶۶/۳/۶ و نامه شماره ۸۱۵۱ مورخ ۱۳۶۶/۲/۲۷؛ «طرح قانونی بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران» در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت به شرح زیر اعلام می‌گردد:

نظر به اینکه تشکیل وزارت تعاون موضوع ماده ۶۵ موجب افزایش هزینه عمومی می‌گردد و طرق پیش‌بینی شده در طرح نیز جبران افزایش هزینه را نمی‌نماید ماده مزبور مغایر اصل ۵۷ قانون اساسی^(۲) شناخته شد و بر این اساس مواد مربوطه نیز باید اصلاح گردد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۳۶۵-ق

تاریخ: ۱۳۷۰/۶/۱۶

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۶۹۸ مورخ ۱۳۶۹/۱۲/۲۷ و پیرو نامه شماره ۲۰۵۱ مورخ

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۶۴۳.

۱۳۶۹/۱۲/۱۲، تبصره‌های ماده ۶۵ و ماده ۷۰ طرح قانونی بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۷۰/۶/۱۳ مجلس شورای با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی جهت بررسی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌گردد.

مهدی کروی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

تبصره‌های ماده ۶۵ به شرح زیر به تصویب رسید:

تبصره ۱- سازمان‌های تعاون روستایی، مرکزی تعاون کشور، مرکزی تعاونی‌های معدنی، مراکز گسترش خدمات تولیدی و عمرانی و سایر دفاتر، سازمان‌ها و اداراتی که در رابطه با بخش تعاونی در وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مختلف فعالیت می‌نمایند منحل شده و کلیه وظایف، اختیارات، اموال، دارایی‌ها، اعتبارات، بودجه، پرسنل، و سایر امکاناتی که در اختیار دارند به وزارت تعاون منتقل می‌شوند و این وزارت با استفاده از بودجه و امکانات موجود آن‌ها تشکیل می‌گردد.

تبصره ۲- صندوق تعاون جهت فعالیتهای اعتباری بخش تعاون با کلیه دارایی‌ها و تعهدات خود از وزارت کار و امور اجتماعی منتزع و به وزارت تعاون الحاق و وظایف و اختیارات مجمع عمومی آن به وزیر تعاون منتقل می‌گردد.

تغییر اساسنامه آن به پیشنهاد وزیر تعاون و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

ماده ۷۰- به شرح زیر به تصویب رسید:

ماده ۷۰- ردیف‌ها و اعتبارات ریالی و ارزی مربوط به دستگاه‌های منحل مذکور در تبصره ۱ ماده ۶۵ از قوانین و مقررات موجود حذف و تحت عنوان ردیف‌های مستقل به وزارت تعاون منتقل می‌گردد. سازمان برنامه و بودجه و کمیته تخصیص ارز موظف‌اند پس از تشکیل وزارت تعاون حداکثر ظرف مدت یک ماه اعتبارات مربوطه به دستگاه‌های مذکور و آن قسمت از اعتبارات سایر دستگاه‌های اجرایی که در رابطه با فعالیت بخش تعاونی بوده است را تفکیک و به وزارت تعاون انتقال دهند.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۷۵۱

تاریخ: ۱۳۷۰/۶/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۳۹۵- ق مورخ ۱۳۷۰/۶/۱۶ و نامه‌های شماره ۲۰۵۲ مورخ ۶۹/۱۲/۱۲ و ۱۳۶۳ مورخ ۶۸/۹/۲۲ و ۲۷۳۹ مورخ ۶۶/۲/۱۶ و پیرو نامه‌های شماره ۱۶۹۸ مورخ ۱۳۶۸/۱۰/۲ و شماره ۸۲۸۵ مورخ ۶۶/۳/۶ و ۸۱۵۱ مورخ ۱۳۶۶/۲/۲۷؛ «طرح قانونی بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران»^(۱) اعاده شده از شورای نگهبان که با اصلاح تبصره‌های ماده ۶۵ و ماده ۷۰ در جلسه مورخ ۱۳۷۰/۶/۱۳ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و پس از بررسی مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

محمد محمدی گیلانی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه صادرات و واردات با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام و اشکال عبارتی در آن

شماره: ۲۷۶۲-ق

تاریخ: ۱۳۶۶/۳/۱۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۹۳۱۰ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۵ دولت در خصوص صادرات و واردات سال ۱۳۶۶ که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۶/۳/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

الف) کلیات

ماده ۱-....

ماده ۹- دولت مکلف است در مبادلات بازرگانی با رعایت مصالح جمهوری اسلامی به کشورهای اسلامی و کشورهای در حال توسعه و غیرمتعهد اولویت دهد.

ماده ۱۰-....

ماده ۱۲- کلیه ساکنان مناطق محروم استان های مرزی سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان و بخش هایی از استان فارس که قسمت اعظم آنها در فاصله ۳۰ کیلومتر از ساحل قرار دارد و در صورتی که بیش از یک سال در منطقه ساکن باشند، می توانند در تعاونی های مرز نشینان عضو شوند.

تعاونی های مذکور مجاز هستند کالاهای مورد نیاز اعضای خود را طبق فهرست به صورت واردات قبل از صادرات و یا بودن انتقال ارز و یا در مقابل صدور تولیدات داخلی

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود برای آگاهی در متن کامل لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۳۵۷ مورخ ۱۳۶۶/۵/۱۰.

وارد و پس از پرداخت وجوه متعلقه از گمرک تخصیص نموده و با ارائه پروانه گمرکی آن پیمان یا تعهد ارزی مربوطه را واریز یا ابطال نمایند.

تبصره ۱- اهالی مناطق جنگی مشمول این ماده به شرحی که در آیین نامه اجرایی می آید از شرط سکونت یک ساله معاف خواهند بود.

تبصره ۲- فهرست اسامی نقاط محروم و نوع کالاهای قابل صدور و ورود موضوع این ماده و همچنین مهلت واریز پیمان و ابطال تعهد ارزی در آیین نامه اجرایی مشخص خواهد شد.

تبصره ۳- سقف ارزش کالاهای وارداتی و صادراتی برای هر عضو از مرزنشینان پنجاه هزار (۵۰/۰۰۰) ریال و برای ساکنین جاسک شرقی و بخش بیابانی و جزایر قشم، هنگام، لاوان، هرمز، لارک، کیش، هندورابی، خارک، خارکو، هشتاد هزار (۸۰/۰۰۰) ریال و ساکنین جزایر ابوموسی و تنب بزرگ و کوچک، سیری و سایر جزایر جنوبی کشور یکصد هزار (۱۰۰/۰۰۰) ریال در سال خواهد بود.

تبصره ۴- ادوات و لوازم مورد نیاز صید دریایی مذکور در فهرست موضوع این ماده که توسط شرکتهای تعاونی مرزنشینان و صیادان وارد می شود از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف می باشد.

تبصره ۵- در مورد سایر کالاهای وارداتی مذکور در فهرست که به نام شرکتهای مذکور وارد می گردد گمرک موظف است در هراظهار نامه یا پته گمرکی به میزان ۳۰٪ مجموع حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی (به استثنای هزینه های تخلیه و بارگیری و انبارداری) تخفیف منظور نماید.

ماده ۱۳- ...

ب) صادرات

ماده ۱۴-

ماده ۲۱- کمیسیون نرخ گذاری، نرخ پیمان نامه ارزی کلیه کالاهای صادراتی را بر مبنای ضوابط زیر مشخص می نماید:

۱- میزان تأثیر در افزایش و گسترش تورم داخلی

۲- قیمت کالا در بورس های بین المللی

۳- قیمت عمده فروشی داخل کشور

۴- قیمت کالاهای رقیب در بازارهای صادراتی با توجه به کیفیت کالا

۵- هزینه ارزی مصرف شده در زنجیره تولید

ماده ۲۲-...

ج) واردات

ماده ۳۱-...

ماده ۳۹- قیمت کلیه کالاهای وارداتی اعم از بخش خصوصی، تعاونی، ملی شده و دولتی جز در مورد کالاهای سوغات، هدایا، کالاهای همراه مسافر و کالاهای بدون انتقال ارز و کالاهای موضوع تبصره ۴ ماده ۴ و کالاهای خاص نظامی باید قبل از ثبت سفارش در بانک به تأیید وزارت بازرگانی رسیده باشد.

دولت مهلت بررسی قیمت توسط وزارت بازرگانی را در آیین نامه اجرایی تعیین خواهد نمود.

تبصره ۱- در موارد بروز اختلاف در قیمتها بین مراکز تهیه و توزیع و دستگاههای ذی ربط، کمیسیونی مرکب از نمایندگان تام الاختیار نخست وزیر، وزیر بازرگانی، وزارتخانه ذی ربط، موضوع را ظرف مدت ۱۵ روز بررسی و حل و فصل می نماید.

تبصره ۲- تمام یا قسمتی از تجهیزات مربوط به طرحهایی که امکان بررسی قیمت آنها وجود ندارد به پیشنهاد کمیسیون موضوع تبصره یک و تصویب هیأت دولت از بررسی قیمت معاف خواهند بود.

تبصره ۳- ارزش کالاهای وارده که توسط مراکز تهیه و توزیع تأیید گردیده است به استثنای موارد ذیل احتیاج به تعیین ارزش مجدد توسط گمرک ندارد:

۱- در صورتی که کالای وارده با مشخصات پروفرا مغایرت داشته باشد.

۲- تعرفه های اظهار شده نادرست بوده و تغییر تعرفه باعث خروج ارز یا تغییر در حقوق گمرکی و سود بازرگانی شده باشد.

۳- کالایی با تعرفه واحد در یک زمان با دو قیمت مختلف از یک محل خریداری شده باشد.

تبصره ۴- ترخیص قطعات خاص مورد نیاز واحدهای تولیدی بنا به تقاضای وزیر مربوط و موافقت وزیر بازرگانی قبل از انجام ثبت سفارش با رعایت سایر مقررات در بانک بلامانع می باشد.

تبصره ۵- برای ترخیص محموله‌های موضوع تبصره ۴ ماده ۴ این قانون که ارزش آنها کمتر از یکصد هزار (۱۰۰/۰۰۰) ریال بوده و بدون ثبت سفارش وارد می‌شود. حسب مورد موافقت وزارتخانه ذی‌ربط مذکور در تبصره اشاره شده و در مورد کاغذ مرکب و کلیشه مخصوص چاپ اسکناس به هر میزان تقاضای بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران کافی خواهد بود و نیاز به تأیید قیمت نمی‌باشد.

ماده ۴۰-...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهل و هشت ماده و چهل و هشت تبصره در جلسه روز پنجشنبه چهاردهم خرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۳۷۴

تاریخ: ۱۳۶۶/۳/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۲۷۶۲/ق مورخ ۱۳۶۶/۳/۱۸؛ «لایحه صادرات و واردات» مصوب ۱۳۶۶/۳/۱۴ مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- در ماده ۹ اولویت کشورهای در حال توسعه و غیرمتعهد در صورتی که مواضع معارض با اسلام و مسلمین داشته باشند و روابط اقتصادی موجب تقویت جهت معارضه آنها باشد به نظر آقایان فقهاء شرعی نیست.

۲- ماده ۱۲ از لحاظ اینکه استثناء مذکور اختصاص به افرادی دارد که در تعاونی‌ها عضو باشند و شامل سایر ساکنان مناطق محروم مذکور نمی‌شود، تبعیض ناروا و به اکثریت آرا با قانون اساسی مغایرت دارد.

۳- در ماده ۳۹ و تبصره ۵ آن ارجاع به تبصره ۴ ماده ۴ به لحاظ اینکه ماده ۴ فقط ۳ تبصره دارد صحیح نیست و از این جهت باید اصلاح شود تا اعلام نظر گردد.

سایر موارد با توجه به اینکه مقررات مذکور در لایحه به طور موقت و به ملاحظه شرایط خاص است با موازین شرعی و قانون اساسی مغایر شناخته نشد.

لازم به تذکر است که در بند ۴ ماده ۲۱ «کیفیت کالا» اشتباهاً کیفیت بالا ذکر شده است که باید اصلاح شود.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۸۴۱-ق

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۱۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۹۳۱۰ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۵ دولت در خصوص صادرات و واردات سال ۱۳۶۶ که در جلسه علنی روز پنجشنبه مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی جهت بررسی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می گردد.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

الف) کلیات

ماده ۱-...

ماده ۹- دولت مکلف است در مبادلات بازرگانی با رعایت مصالح جمهوری اسلامی به کشورهای اسلامی و کشورهای در حال توسعه و غیرمتعهد در صورتی که مواضع معارض با اسلام و مسلمین نداشته باشند، اولویت دهد.

ماده ۱۰-...

ماده ۱۲- کلیه ساکنان مناطق محروم استانهای مرزی سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان و بخشهایی از استان فارس که قسمت اعظم آنها در فاصله ۳۰ کیلومتر

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایاد شورای نگهبان اشاره می شود برای آگاهی در متن کامل لایحه مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۳۵۷ مورخ ۱۳۶۶/۵/۱۰.

از ساحل قرار دارد و در صورتی که بیش از یک سال در منطقه ساکن باشند می توانند در تعاونی های مرزنشینان عضو شوند.

تعاونی های مذکور مجاز هستند کالاهای مورد نیاز اعضای خود را طبق فهرست به صورت واردات قبل از صادرات و یا بدون انتقال ارز و یا در مقابل صدور تولیدات داخلی وارد و پس از پرداخت وجوه متعلقه از گمرک تخصیص نموده و با ارائه پروانه گمرکی آن پیمان یا تعهد ارزی مربوطه را واریز یا ابطال نمایند.

تبصره ۱- اهالی مناطق جنگی مشمول این ماده به شرحی که در آیین نامه اجرایی می آید از شرط سکونت یک ساله معاف خواهند بود.

تبصره ۲- فهرست اسامی نقاط محروم و نوع کالاهای قابل صدور و ورود موضوع این ماده و همچنین مهلت واریز پیمان و ابطال تعهد ارزی در آیین نامه اجرایی مشخص خواهد شد.

تبصره ۳- سقف ارزش کالاهای وارداتی و صادراتی برای هر عضو از مرزنشینان پنجاه هزار (۵۰/۰۰۰) ریال و برای ساکنین جاسک شرقی و بخش بیابانی و جزایر قشم، هنگام، لاوان، هرمز، لارک، کیش، هندورابی، خارک، خارکو، هشتاد هزار (۸۰/۰۰۰) ریال و ساکنین جزایر ابوموسی و تنب بزرگ و کوچک، سیری و سایر جزایر جنوبی کشور یکصد هزار (۱۰۰/۰۰۰) ریال در سال خواهد بود.

تبصره ۴- ادوات و لوازم مورد نیاز صید دریایی مذکور در فهرست موضوع این ماده که توسط شرکتهای تعاونی مرزنشینان و صیادان وارد می شود از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی معاف می باشد.

تبصره ۵- در مورد سایر کالاهای وارداتی مذکور در فهرست که به نام شرکتهای مذکور وارد می گردد گمرک موظف است در هر اظهارنامه یا پته گمرکی به میزان ۳۰٪ مجموع حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی (به استثنای هزینه های تخلیه و بارگیری و انبارداری) تخفیف منظور نماید.

ماده ۱۳- ...

ب) صادرات

ماده ۱۴- ...

ماده ۲۱- کمیسیون نرخ گذاری، نرخ پیمان نامه ارزی کلیه کالاهای صادراتی را بر مبنای

ضوابط زیر مشخص می نماید:

- ۱- میزان تأثیر در افزایش و گسترش تورم داخلی
 - ۲- قیمت کالا در بورس های بین المللی
 - ۳- قیمت عمده فروشی داخل کشور
 - ۴- قیمت کالاهای رقیب در بازارهای صادراتی با توجه به کیفیت کالا
 - ۵- هزینه ارزی مصرف شده در زنجیره تولید
- ماده ۲۲- ...

(ج) واردات

ماده ۳۱- ...

ماده ۳۹- قیمت کلیه کالاهای وارداتی اعم از بخش خصوصی، تعاونی، ملی شده و دولتی جز در مورد کالاهای سوغات، هدایا، کالاهای همراه مسافر و کالاهای بدون انتقال ارز و کالاهای موضوع تبصره ۴ ماده ۴ و کالاهای خاص نظامی باید قبل از ثبت سفارش در بانک به تأیید وزارت بازرگانی رسیده باشد.

دولت مهلت بررسی قیمت توسط وزارت بازرگانی را در آیین نامه اجرایی تعیین خواهد نمود.

تبصره ۱- در موارد بروز اختلاف در قیمتها بین مراکز تهیه و توزیع و دستگاه های ذی ربط، کمیسیونی مرکب از نمایندگان تام الاختیار نخست وزیر، وزیر بازرگانی، وزارتخانه ذی ربط، موضوع را ظرف مدت ۱۵ روز بررسی و حل و فصل می نماید.

تبصره ۲- تمام یا قسمتی از تجهیزات مربوط به طرحهایی که امکان بررسی قیمت آنها وجود ندارد به پیشنهاد کمیسیون موضوع تبصره یک و تصویب هیأت دولت از بررسی قیمت معاف خواهند بود.

تبصره ۳- ارزش کالاهای وارده که توسط مراکز تهیه و توزیع تأیید گردیده است به استثنای موارد ذیل احتیاج به تعیین ارزش مجدد توسط گمرک ندارد:

- ۱- در صورتی که کالای وارده با مشخصات پروفرا مغایرت داشته باشد.
- ۲- تعرفه های اظهار شده نادرست بوده و تغییر تعرفه باعث خروج ارزی تغییر در حقوق گمرکی و سود بازرگانی شده باشد.
- ۳- کالایی با تعرفه واحد در یک زمان با دو قیمت مختلف از یک محل خریداری شده باشد.

تبصره ۴- ترخیص قطعات خاص مورد نیاز واحدهای تولیدی بنا به تقاضای وزیر مربوط و موافقت وزیر بازرگانی قبل از انجام ثبت سفارش با رعایت سایر مقررات در بانک بلامانع می باشد.

تبصره ۵- برای ترخیص محموله های موضوع تبصره ۳ ماده ۴ این قانون که ارزش آنها کمتر از یکصد هزار (۱۰۰/۰۰۰) ریال بوده و بدون ثبت سفارش وارد می شود. حسب مورد موافقت وزارتخانه ذی ربط مذکور در تبصره اشاره شده و در مورد کاغذ مرکب و کلیشه مخصوص چاپ اسکناس به هر میزان تقاضای بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران کافی خواهد بود و نیاز به تأیید قیمت نمی باشد.

ماده ۴۰- ...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهل و هشت ماده و چهل و هشت تبصره در جلسه روز پنجشنبه چهاردهم خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۸۷۷۴-ق

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۴۱ مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵ و پیرو نامه شماره ۸۳۷۴؛ «لایحه مقررات صادرات و واردات»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۶/۴/۱۱ مجلس شورای اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به رفع ایراد شورا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح اصلاح قوانین ارتش جمهوری اسلامی ایران با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۸۰۷-ق

تاریخ: ۶۶/۴/۴

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی اصلاح قوانین ارتش جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۳/۲۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح^(۱)

ماده ۱-...

ماده ۲- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران عبارتند از ارتش و سپاه پاسداران و نیروهای انتظامی که تحت فرمان فرماندهی کل (مقام رهبری) انجام وظیفه می نمایند. تبصره - نیروهای انتظامی جمهوری اسلامی ایران به ژاندارمری، شهربانی و کمیته های انقلاب اسلامی ایران اطلاق می گردد.

ماده ۳-...

ماده ۵- هدفهای نظامی جمهوری اسلامی ایران عبارتند از:

الف - حفظ استقلال، تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی ایران.

ب - حفظ منافع ملی جمهوری اسلامی ایران خارج از قلمرو کشور در دریای خزر، خلیج فارس، دریای عمان، رودخانه ها و معادن.

ج - یاری به ملل مسلمان یا مستضعف در جهت دفاع از سرزمین های مورد تهدید یا

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۴۴۱ مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۱.

اشغال نیروهای متجاوز در صورت درخواست ملل مزبور.
 ماده ۶- اصول و ویژگی‌های اساسی نیروهای مسلح عبارتند از:
 الف - اسلامی بودن.

در تشکیل و تجهیز نیروهای مسلح اساس و ضابطه مکتب اسلام است به نحوی که بر همه شؤون و ابعاد آن ضوابط و مقررات شرع حاکمیت داشته باشد. نیروهای مسلح رسالت مکتبی جهاد در راه خدا را بر عهده داشته، پیروی از اصول اخلاقی اسلام و احترام به شخصیت انسانی افراد را وظیفه خود می‌دانند.
 ب - ولایی بودن.

نیروهای مسلح تحت فرمان فرماندهی کل بوده و اصل وحدت فرماندهی در تمامی رده‌های آن حاکم می‌باشد و نیل به فرماندهی در تمامی رده‌ها بر اساس شایستگی و کارایی صورت می‌گیرد. دستور فرمانده در صورتی که مغایر با دستورات مسلم شرع، فرمانهای فرماندهی کل و حاکمیت نظام و قوانین جمهوری اسلامی ایران نباشد، لازم‌الاجرا است.

پرسنل نیروهای مسلح در خط سیاسی مقام رهبری بوده، عضویت و وابستگی آنان در تشکلهای سیاسی مطلقاً ممنوع می‌باشد.
 ج - مردمی بودن.

نیروهای مسلح همواره در کنار مردم و در جهت مصالح و آرمانهای امت اسلامی انجام وظیفه می‌نمایند و در زمان صلح نیز به درخواست دولت افراد و تجهیزات فنی خود را در حدی که به آمادگی رزمی آنها آسیبی وارد نیاید، در جهت خدمت به مردم در زمینه کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی و جهاد سازندگی به کار می‌گیرند.
 د - خودکفائی.

نیروهای مسلح با بهره‌گیری از تمامی توان خود در جهت رسیدن به خودکفایی در کلیه زمینه‌ها از قبیل سازماندهی، آموزشی، تدارکاتی، اطلاعاتی و صنعتی تلاش می‌نمایند. ه - انضباط.

نیروهای مسلح باید با ایجاد انضباط معنوی برخاسته از اعتقاد و ایمان پرسنل، وضع مقررات منطقی و عادلانه و برقراری سیستم‌های تشویق و تنبیه، زمینه اجرای کامل دستورات و مقررات را فراهم سازند.

و - سادگی.

در نیروهای مسلح در تمامی زمینه‌ها اعم از طرح‌ریزی‌های ستادی، اعمال مدیریت، به‌کارگیری سیستم‌ها و روشها، گزینش تکنولوژی و صدور دستورالعمل‌ها باید اصل سادگی رعایت شود. تشکیلات غیرضروری و تشریفات بی‌مورد حذف و روشهای یکنواخت‌سازی مورد توجه قرار گیرد.

ز - اقتدار.

نیروهای مسلح می‌بایست از چنان آمادگی، تحرک و اقتداری برخوردار باشند که بتوانند با بهره‌گیری از تمامی امکانات جمهوری اسلامی، جرأت تعرض را از دشمنان آشکار و نهان سلب نمایند.

ح - تدافعی بودن.

نیروهای مسلح با بهره‌گیری از تمامی توان خود دشمن را از تعرض بازداشته و در برابر هرگونه تجاوز دفاع نموده و متجاوز را تنبیه و سرکوب می‌نمایند و در عین اعتقاد به اصل عدم تعرض، ملل مسلمان یا مستضعف را برای دفاع از خود یاری می‌کنند.

ماده ۷- مأموریت و وظایف ارتش به شرح زیر می‌باشد:

الف - آمادگی و مقابله در برابر هرگونه تجاوز نظامی علیه استقلال، تمامیت ارضی، نظام جمهوری اسلامی ایران و منافع کشور.

ب - همکاری با نیروهای انتظامی و سپاه پاسداران در مقابله با اشرار، یاجیان، قاچاقچیان، تجزیه‌طلبان و جریانات براندازی در مواقع ضروری بنا به دستور.

ج - آمادگی جهت همکاری با سپاه پاسداران در کمک به ملل مستضعف جهان در دفاع از خود در برابر تهدید و تجاوز نظامی بنا به درخواست آنان و بنا به دستور.

د - در اختیار قراردادن افراد و تجهیزات فنی خود بنا به درخواست دولت در اجرای اصل ۱۴۷ قانون اساسی^(۱) در حدی که بنا به تشخیص شورای عالی دفاع به آمادگی رزمی ارتش آسیبی وارد نیاید.

ماده ۸-

ماده ۱۰- مأموریت نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر می باشد:
الف - پاسداری از قلمرو زمینی کشور جمهوری اسلامی ایران در برابر هرگونه تجاوز نظامی خارجی.

ب - دفع و انهدام نیروهای متجاوز.

ج - سازماندهی، تجهیز، آموزش و گسترش یگانهای زمینی و آماده کردن آنان جهت اجرای مأموریت های محوله.

د - تهیه طرح نیازمندی های لجستیکی و اقدام در جهت تهیه و خرید اقلام و خدماتی که به عهده نیروی زمینی بوده و اقلام مشترک داخلی که به آنان واگذار می گردد.

هـ - انجام پژوهش و تحقیقات لازم در کلیه زمینه ها در جهت نیل به خودکفائی.

و - تأمین دفاع هوایی کلیه یگانها، تأسیسات و نقاط حساس مربوطه در حد برد سلاح ضد هوایی سازمانی خود با هماهنگی و کنترل کلی عملیاتی نیروی هوایی.

ز - تأمین و حفاظت تأسیسات و پادگانهای مربوط.

ح - تأمین نیازهای پزشکی پرسنل نیروی زمینی و اداره بیمارستانها و درمانگاه های مربوط.

ماده ۱۱- مأموریت نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر است:

الف - پاسداری از قلمرو فضایی کشور.

ب - حمله به هدفهای نظامی و تأسیسات حیاتی دشمن بنا به دستور.

ج - پشتیبانی هوایی از نیروهای نظامی و انتظامی.

د - تأمین پدافند هوایی کشور، هماهنگی، هدایت و کنترل کلی عملیات پدافند هوایی سایر نیروها و سازمان هایی که در زمینه پدافند هوایی مسؤولیت هایی به عهده دارند.

هـ - جمع آوری اطلاعات الکترونیکی از عوامل تهدیدکننده و ارائه خدمات لازم.

و - سازماندهی، تجهیز، آموزش و گسترش یگانهای هوایی جهت اجرای مأموریت های محوله.

ز - تهیه طرح نیازمندی های لجستیکی و اقدام در جهت تهیه و خرید اقلام خدماتی که به عهده نیروی هوایی بوده و اقلام مشترک داخلی که به آن واگذار می گردد.

ح - انجام پژوهش و تحقیقات لازم در کلیه زمینه ها در جهت نیل به خودکفائی.

ط - تأمین و حفاظت تأسیسات و پادگانهای مربوط.

ی - تأمین نیازمندی‌های پزشکی پرسنل نیروی هوایی و اداره بیمارستانها و درمانگاه‌های مربوط.

ماده ۱۲- مأموریت نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر می‌باشد:
الف - پاسداری از آبهای سرزمینی، فلات قاره و مناطق انحصاری - اقتصادی و جزایر کشور در برابر هرگونه تجاوز نظامی خارجی.

ب - حضور مستمر، کنترل و تأمین امنیت خطوط مواصلات دریایی خودی و جلوگیری از استفاده غیرمجاز بیگانگان از مناطق دریایی مذکور در بند فوق.

ج - دفع و سرکوبی هرگونه تجاوز نظامی به حاکمیت، حقوق و منافع کشور در مناطق مذکور در بند «الف» و انهدام تأسیسات دریایی دشمن بنا به دستور.

د - کنترل تردد کشتیها در خلیج فارس و دریای عمان و بازرسی کشتی‌های مشکوک در مواقع لزوم بنا به دستور.

هـ - سازماندهی، تجهیز و آموزش یگانهای دریایی جهت اجرای مأموریتهای محوله.
و - تهیه طرح نیازمندی‌های لجستیکی و اقدام در جهت تهیه و خرید اقلام و خدماتی که به عهده نیروی دریایی بوده و اقلام مشترک داخلی که به آن واگذار می‌گردد.
ز - انجام پژوهش و تحقیقات لازم در کلیه زمینه‌ها جهت نیل به خودکفائی.

ح - تأمین دفاع هوایی کلیه یگانها، تأسیسات و نقاط حساس مربوط، جزایر و تأسیسات دریایی در حد برد سلاح ضد هوایی سازمانی خود با هماهنگی و کنترل کلی عملیاتی نیروی هوایی.

ط - تأمین و حفاظت تأسیسات و پادگانهای مربوط.

ی - تأمین نیازهای پزشکی پرسنل نیروی دریایی و اداره بیمارستانها و درمانگاه‌های مربوط.

ماده ۱۳- در انجام مأموریتهای مذکور در بندهای «الف» مواد ۷، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ و قسمت اول بند «د» ماده ۱۱ و قسمت آخر بند «ح» ماده ۱۲ نیروهای سه‌گانه سپاه پاسداران و نیروهای سه‌گانه ارتش همکاری خواهند نمود و نحوه این همکاری را شورای عالی دفاع تعیین می‌نماید.

ماده ۱۴-

ماده ۱۶- سازمان حفاظت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران سازمانی است با

سلسله مراتب مستقل و متمرکز که با هماهنگی وزارت اطلاعات مأموریت و وظایف زیر را انجام می‌دهد:

۱- مأموریت.

پیشگیری، کشف، شناسایی و خنثی کردن فعالیتهای براندازی، جاسوسی، خرابکاری، موارد ایجاد نارضایتی، نفوذ جریانات سیاسی و ایجاد اختلال در انجام مأموریت به منظور حفظ و صیانت ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته از طریق حفاظت پرسنل، اطلاعات، اسناد، مدارک، اماکن، تأسیسات و وسایل و تجهیزات و امنیت ارتباطات.

۲- وظایف.

الف - کسب و جمع‌آوری اخبار و تولید، تجزیه و تحلیل و طبقه‌بندی اطلاعات مورد نیاز ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها.

ب - کشف و خنثی نمودن توطئه‌ها و فعالیتهای براندازی، جاسوسی و خرابکاری.

ج - تهیه طرح‌ها و دستورالعمل‌های حفاظتی در زمینه حفاظت اخبار، اطلاعات، اسناد، مدارک، تأسیسات، اماکن، تجهیزات و پرسنل ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته و نظارت بر اجرای آنها.

د - آموزش و ارشاد پرسنل ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها در زمینه‌های حفاظتی و آموزش تخصصی پرسنل سازمان حفاظت اطلاعات.

هـ - گزارش اطلاعات و اخبار امنیتی غیرنظامی واصله به وزارت اطلاعات.

و - کشف و شناسایی موارد کم‌کاری و کارشکنی و تخلف در انجام مأموریت و گزارش آن به مسؤولین مربوط.

ح - مطلع نمودن فرماندهان از مواردی که برای انجام مأموریتشان ضروری بوده و در صلاحیت آنان است.

ط - بررسی صلاحیت امنیتی پرسنل ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته.

ی - انجام کلیه امور مربوط به صدور پروانه حمل سلاح شکاری و کمری و مهمات مربوط در سطح ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها.

ک - طرح‌ریزی و انجام عملیات فنی حفاظت اطلاعاتی و کنترل ارتباطات.

تبصره ۱- ...

ماده ۱۷-...

ماده ۲۹- شرایط عمومی استخدام در کادر ثابت و پیمانی به شرح زیر می باشد:

الف - متدین بودن به دین اسلام.

ب - تابعیت جمهوری اسلامی ایران.

ج - ایمان به انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی و آمادگی فداکاری در راه تحقق اهداف آنها.

د - عدم محکومیت ناشی از اقدام علیه انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران.

هـ - عدم محکومیت به محرومیت از خدمات دولتی.

و - عدم سابقه عضویت یا وابستگی به احزاب و گروه های سیاسی غیرقانونی و یا الحادی.

ز - عدم عضویت یا وابستگی به احزاب و گروه های سیاسی.

ح - داشتن شرایط تحصیلی و یا تخصصی لازم برای خدمت مورد نظر.

ط - داشتن حداقل ۱۶ و حداکثر ۴۰ سال سن.

ی - عدم معروفیت به فساد اخلاق و عدم اعتیاد به مواد مخدر.

ک - داشتن سلامت روانی و جسمی متناسب با خدمت مورد نظر.

تبصره ۱- ادامه خدمت یا اعاده به خدمت پرسنل منوط به داشتن صلاحیتهای فوق به استثنای بندهای «ح» و «ط» می باشد.

تبصره ۲- اقلیتهای دینی شناخته شده در قانون اساسی که تا تاریخ تصویب این قانون استخدام شده اند از نظر ادامه خدمت از بند «الف» مستثنی می باشند.

تبصره ۳-...

ماده ۳۰-...

ماده ۱۰۳- تنبیهاتی که به علت تخلفات پرسنل اعمال می شود به شرح زیر است:

الف - توبیخ شفاهی.

ب - توبیخ کتبی.

ج - توبیخ در دستور قسمتی.

د - توبیخ در دستور نیرو یا سازمان.

هـ - توبیخ در فرمان همگانی ارتش.

- و - بازداشت غیرقابل تمدید در قسمت حداکثر تا ۳۰ روز.
- ز - بازداشت غیرقابل تمدید در بازداشتگاه حداکثر تا ۳۰ روز.
- ح - کسر حقوق حداکثر به میزان یک پنجم حداکثر به مدت ۴ ماه.
- ط - انتظار خدمت حداکثر تا ۶ ماه.
- ی - بدونکاری حداکثر تا ۳ ماه.
- ک - محرومیت از ترفیع به مدت محدود و حداکثر دو سال در زمان صلح و چهار سال در زمان جنگ.
- ل - تنزیل درجه یا رتبه برای مدت محدود یا دائم.
- م - معافیت از خدمت.
- ن - اخراج از خدمت.
- تبصره - ...
- ماده ۱۰۴ - رسیدگی به تخلفات پرسنل که فرمانده نیروی مربوط برای آنان پیشنهاد محرومیت از ترفیع، تنزیل درجه یا رتبه، معافیت از خدمت و یا اخراج از خدمت می دهد و همچنین رسیدگی به شکایات پرسنل از رده های بالاتر در امور خدمتی، در هیأت هایی مرکب از اعضای مشروحه زیر به عمل می آید:
- الف - معاون پرسنلی نیروی مربوط یا جانشین وی.
- ب - رئیس بازرسی نیروی مربوط یا جانشین وی.
- ج - مسؤول سازمان عقیدتی سیاسی نیروی مربوط یا جانشین وی.
- د - مسؤول سازمان حفاظت اطلاعات نیروی مربوط یا جانشین وی.
- ه - نماینده سازمان قضایی نیروهای مسلح.
- تبصره ۱ - ...
- تبصره ۶ - تصمیمات هیأت با اکثریت آرا اتخاذ خواهد شد و جز در موارد معافیت یا اخراج از خدمت و شکایت از فرماندهان نیروها و رئیس ستاد مشترک و وزیر دفاع، پس از درج در فرمان همگانی قطعیت خواهد یافت. در این موارد نیز در صورتی که ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ تصمیمات به شخص ذی نفع مورد اعتراض وی قرار نگیرد پس از درج در فرمان همگانی قطعیت می یابد و در صورت تسلیم اعتراضیه، موضوع در هیأت مذکور در ماده ۱۰۵ این قانون مورد رسیدگی قرار گرفته و رأی هیأت مزبور پس از درج در فرمان همگانی قطعیت خواهد یافت.

تبصره ۷- رسیدگی به تخلفات مرتبط با جنگ که برای عاملین آنها پیشنهاد تنبیهات فوق‌الذکر گردیده است بر عهده دادگاه‌های نظامی ویژه‌ای خواهد بود که به منظور رسیدگی به جرایم و تخلفات پرسنل، در مناطق مورد نیاز تشکیل می‌گردد.

تبصره ۸-...

ماده ۱۰۵-...

ماده ۱۷۴- ارتش و وزارت دفاع مکلف‌اند بیمارستانها و درمانگاه‌های خود را از نظر امکانات درمانی به نحوی تجهیز نمایند که پاسخگوی نیازمندی‌های پرسنل باشد.

تبصره ۱- در مناطقی که امکانات درمانی منحصر به یگانهای نظامی مستقر در آنها است عائله تحت تکفل پرسنل می‌توانند از امکانات مزبور استفاده نمایند. هزینه خدمات ارائه شده برابر مقررات سازمان خدمات درمانی ارتش به یگانهای مزبور پرداخت می‌گردد.

تبصره ۲- در مواردی که امکانات بیمارستانهای ارتش و وزارت دفاع بیش از نیازهای درمانی پرسنل می‌باشد بیمارستانهای مزبور با رعایت تقدم پرسنل کادر و وظیفه شاغل مجازند به کلیه اشخاص خدمات درمانی ارائه نمایند. هزینه خدمات ارائه شده برابر مقررات به بیمارستانهای مربوط پرداخت می‌گردد.

تبصره ۳- یگانها و بیمارستانهای مذکور در تبصره‌های فوق موظف‌اند وجوه دریافتی فوق و همچنین وجوه مشابهی که از بیماران اورژانس دریافت می‌نمایند را به حساب خزانه واریز و در پایان هر ماه معادل وجوه واریز شده را از خزانه دریافت و صرف تأمین نیازمندیها و توسعه امکانات درمانی خود نمایند.

ماده ۱۷۵-...

طرح قانونی فوق مشتمل بر دویست و چهار ماده و یکصد و سی و نه تبصره و جدول پیوست در جلسه روز یکشنبه بیست و چهارم خرداد ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۵۷۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۱۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۰۷- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۴؛ «طرح قانونی ارتش جمهوری

اسلامی ایران» مصوب ۱۳۶۶/۳/۲۴ در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- در ماده ۲ لازم به تذکر است، اختیارات و اموری که در این طرح علاوه بر اختیارات مذکور در اصل ۱۱۰^(۱) برای مقام رهبری و فرمانده کل قوا منظور شده است شرعاً و بر حسب قانون اساسی در قلمرو ولایت او است لذا تعیین وظیفه و تکلیف و اعطای اختیار در امری دون امری برای مقام رهبری که ما فوق قوای سه گانه است خارج از صلاحیت قوه مقننه است، بنابراین قراردادان نیروهای انتظامی، ژاندارمری، شهربانی، کمیته در محدوده فرماندهی کل قوا و محول کردن تصویب امور دیگر و اعطای اختیار به موجب قانون عادی مغایر با قانون اساسی است.

۲- اطلاق بند «ج» ماده ۵ در رابطه با ملل مستضعف و ذیل بند «ج» ماده ۶ و بند «ج» ماده ۷ شرعی نمی‌باشد.

۳- در ماده ۶ بند «ب» منع از عضویت در تشکلهای سیاسی مشروع و قانونی که با اطاعت از فرمانده کل و وظایف ارتشی معارض نباشد مغایر با قانون اساسی است.

۴- بند «د» ماده ۷ الزام افرادی که در استخدام ارتش نیستند و خدمت نظام وظیفه را بر حسب وظیفه شرعی انجام می‌دهند به کارها و مشاغلی غیرمربوط به ارتش و آمادگی رزمی و جنگی

۱. اصل یکصد و دهم: وظایف و اختیارات رهبری:

۱- تعیین قتهای شورای نگهبان.

۲- نصب عالی‌ترین مقام قضایی کشور.

۳- فرماندهی کل نیروهای مسلح به ترتیب زیر:

الف - نصب و عزل رئیس ستاد مشترک.

ب - نصب و عزل فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

ج - تشکیل شورای عالی دفاع ملی، مرکب از هفت نفر از اعضای زیر:

رئیس جمهور، نخست‌وزیر، وزیر دفاع، رئیس ستاد مشترک، فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب

اسلامی، دو مشاور به تعیین رهبر.

د - تعیین فرماندهان عالی نیروهای سه گانه به پیشنهاد شورای عالی دفاع.

هـ - اعلام جنگ و صلح و بسیج نیروها به پیشنهاد شورای عالی دفاع.

۴- امضای حکم ریاست جمهور پس از انتخاب مردم، صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری از جهت دارا بودن شرایطی که در این قانون می‌آید باید قبل از انتخابات به تأیید شورای نگهبان و در دوره اول به تأیید رهبری برسد.

۵- عزل رئیس جمهور یا در نظر گرفتن مصالح کشور، پس از حکم دیوان عالی کشور به تخلف وی از وظایف قانونی یا رأی مجلس شورای ملی به عدم کفایت سیاسی او.

۶- عفو یا تخفیف مجازات محکومین، در حدود موازین اسلامی، پس از پیشنهاد دیوان عالی کشور.

آن شرعی نیست.

۵- به موجب قانون اساسی انجام مأموریت‌های مذکور در ماده ۱۳ مستقلاً به عهده ارتش است و سایر نیروها در صورت لزوم با ارتش همکاری می‌نمایند و به نحوی که در این ماده پیش‌بینی شده مغایر با قانون اساسی است.

۶- اطلاق بند ۱ ماده ۱۶ چون موهم مغایرت با اصل ۱۵۶^(۱) می‌باشد مقید شود با رعایت اصل ۱۵۶.

۷- در بندک بند ۲ ماده ۱۶ اطلاق کنترل ارتباطات مقید شود به سطح ارتش و الا مغایر با قانون اساسی است.

۸- تبصره ۲ ماده ۲۹ با توجه به اینکه مسئله علو غیرمجموع کافر بر مسلم رعایت خواهد شد به موجب این ماده و قانون اساسی استخدام جدید صورت پذیر نمی‌باشد تأیید شد.

۹- در ماده ۱۰۳ بندهای «و»، «ز» و «ح» مجازات است و شرعاً باید به حکم دادگاه باشد و علاوه با قانون اساسی نیز مغایر است.

۱۰- در مورد تبصره ۶ ماده ۱۰۴ قطعیت حکم در غیر موارد مذکور خلاف موازین قضایی است و باید حق تظلم به دادگاه در هر دو صورت برای محکوم منظور شود.

۱۱- در تبصره ۷ ماده ۱۰۴ کلمه (ویژه) موهم خلاف اصل ۱۷۲^(۲) است حذف شود.

۱۲- تبصره ۲ ماده ۱۷۴ خلاف اصل ۵۳^(۳) قانون اساسی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. اصل یکصد و پنجاه و ششم: قوه قضائیه قوه‌ای است مستقل که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی و مسؤول تحقق بخشیدن به عدالت و عهده‌دار وظایف زیر است:

۱- رسیدگی و صدور حکم در مورد تظلمات، تعدیات، شکایات، حلّ و فصل دعاوی و رفع خصومات و اخذ تصمیم و اقدام لازم در آن قسمت از امور حسبیه که قانون معین می‌کند.

۲- احیای حقوق عامه و گسترش عدل و آزادی‌های مشروع.

۳- نظارت بر حسن اجرای قوانین.

۴- کشف جرم و تعقیب و مجازات و تعزیر مجرمین و اجرای حدود و مقررات مدوّن جزایی اسلام.

۵- اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۹۲.

۳. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۲۰.

نظریه تکمیلی (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۸۸۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۰۷- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۴ و پیرو نامه شماره ۸۵۷۷ مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵ در خصوص «طرح قانونی ارتش جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسه روز پنجشنبه بیست و چهارم خرداد ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی ... می دارد:

در مورد بند پنج نامه مذکور چنانچه ماده ۱۳ طرح قانونی مزبور به صورت زیر اصلاح گردد اشکال شورای نگهبان رفع خواهد شد:

در مورد بندهای «الف» مواد ۷، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ و قسمت اول بند «د» ماده ۱۱ و قسمت آخر بند «ج» ماده ۱۲ هرگاه در وظایف ارتش و سپاه تداخلی پیدا شود مسؤول اصلی، هر یک از این دو نیرو خواهد بود که بر حسب قانون اساسی با موضوع ارتباط و تماس بیشتر داشته باشد و تعیین مصادیق آن با مقام رهبری است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۰۰۹- ق

تاریخ: ۶۶/۷/۱۳

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۸۵۷۷ مورخ ۶۶/۴/۱۵ و شماره ۸۸۸۷ مورخ ۶۶/۴/۲۷ و پیرو شماره ۲۸۰۷ مورخ ۶۶/۴/۴ طرح قانونی اصلاح قوانین ارتش جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۶/۷/۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح^(۱)

ماده ۱- ...

ماده ۲- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران عبارتند از ارتش و سپاه پاسداران و نیروهای انتظامی.

تبصره- نیروهای انتظامی جمهوری اسلامی ایران به ژاندارمری، شهربانی و کمیته‌های انقلاب اسلامی ایران اطلاق می‌گردد.

ماده ۳- ...

ماده ۵- هدفهای نظامی جمهوری اسلامی ایران عبارتند از:

الف - حفظ استقلال، تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی ایران.

ب - حفظ منافع ملی جمهوری اسلامی ایران خارج از قلمرو کشور در دریای خزر، خلیج فارس، دریای عمان، رودخانه‌ها و معادن.

ج - یاری به ملل مسلمان یا مستضعف غیرمعارض با اسلام در جهت دفاع از سرزمین‌های مورد تهدید یا اشغال نیروهای متجاوز در صورت درخواست ملل مزبور.

ماده ۶- اصول و ویژگی‌های اساسی نیروهای مسلح عبارتند از:

الف - اسلامی بودن.

در تشکیل و تجهیز نیروهای مسلح اساس و ضابطه مکتب اسلام است به نحوی که بر همه شؤون و ابعاد آن ضوابط و مقررات شرع حاکمیت داشته باشد. نیروهای مسلح رسالت مکتبی جهاد در راه خدا را بر عهده داشته، پیروی از اصول اخلاقی اسلام و احترام به شخصیت انسانی افراد را وظیفه خود می‌دانند.

ب - ولایی بودن.

نیروهای مسلح تحت فرمان فرماندهی کل بوده و اصل وحدت فرماندهی در تمامی رده‌های آن حاکم می‌باشد و نیل به فرماندهی در تمامی رده‌ها بر اساس شایستگی و کارآیی صورت می‌گیرد. دستور فرمانده در صورتی که مغایر با دستورات مسلم شرع، فرمانهای فرماندهی کل و حاکمیت نظام و قوانین جمهوری اسلامی ایران نباشد، لازم‌الاجرا است.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۴۱ مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۱.

پرسنل نیروهای مسلح در خط سیاسی مقام رهبری بوده، عضویت و وابستگی آنان در تشکلهای سیاسی با توجه به فرمان مقام رهبری مطلقاً ممنوع می‌باشد.

ج - مردمی بودن.

نیروهای مسلح همواره در کنار مردم و در جهت مصالح و آرمانهای امت اسلامی انجام وظیفه می‌نمایند و در زمان صلح نیز به درخواست دولت افراد و تجهیزات فنی خود را در حدی که به آمادگی رزمی آنها آسیبی وارد نیاید، در جهت خدمت به مردم در زمینه کارهای امدادی، آموزشی، تولیدی و جهاد سازندگی به کار می‌گیرند.

د - خودکفائی.

نیروهای مسلح با بهره‌گیری از تمامی توان خود در جهت رسیدن به خودکفایی در کلیه زمینه‌ها از قبیل سازماندهی، آموزشی، تدارکاتی، اطلاعاتی و صنعتی تلاش می‌نمایند. ه - انضباط.

نیروهای مسلح باید با ایجاد انضباط معنوی برخاسته از اعتقاد و ایمان پرسنل، وضع مقررات منطقی و عادلانه و برقراری سیستم‌های تشویق و تنبیه، زمینه اجرای کامل دستورات و مقررات را فراهم سازند.

و - سادگی.

در نیروهای مسلح در تمامی زمینه‌ها اعم از طرح‌ریزی‌های ستادی، اعمال مدیریت، به کارگیری سیستم‌ها و روشها، گزینش تکنولوژی و صدور دستورالعمل‌ها باید اصل سادگی رعایت شود. تشکیلات غیرضروری و تشریفات بی‌مورد حذف و روشهای یکنواخت‌سازی مورد توجه قرار گیرد.

ز - اقتدار.

نیروهای مسلح می‌بایست از چنان آمادگی، تحرک و اقتداری برخوردار باشند که بتوانند با بهره‌گیری از تمامی امکانات جمهوری اسلامی، جرأت تعرض را از دشمنان آشکار و نهان سلب نمایند.

ح - تدافعی بودن.

نیروهای مسلح با بهره‌گیری از تمامی توان خود دشمن را از تعرض بازداشته و در برابر هرگونه تجاوز دفاع نموده و متجاوز را تنبیه و سرکوب می‌نمایند و در عین اعتقاد به اصل عدم تعرض، ملل مسلمان یا مستضعف غیرمعارض با اسلام را برای دفاع از خود یاری می‌کنند.

ماده ۷- مأموریت و وظایف ارتش به شرح زیر می‌باشد:

الف - آمادگی و مقابله در برابر هرگونه تجاوز نظامی علیه استقلال، تمامیت ارضی، نظام جمهوری اسلامی ایران و منافع کشور.

ب - همکاری با نیروهای انتظامی و سپاه پاسداران در مقابله با اشرار، یاغیان، قاچاقچیان، تجزیه‌طلبان و جریان‌ات براندازی در مواقع ضروری بنا به دستور.

ج - آمادگی جهت همکاری با سپاه پاسداران در کمک به ملل مسلمان و مستضعف غیرمعارض با اسلام جهان در دفاع از خود در برابر تهدید و تجاوز نظامی بنا به درخواست آنان و بنا به دستور.

د - در اختیار قراردادن افرادی که در استخدام ارتش هستند و تجهیزات فنی خود بنا به درخواست دولت در اجرای اصل ۱۴۷ قانون اساسی^(۱) و با رعایت کامل موازین عدل اسلامی در حدی که بنا به تشخیص شورای عالی دفاع به آمادگی رزمی ارتش آسیبی وارد نیاید.

ماده ۸- ...

ماده ۱۰- مأموریت نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر می‌باشد:

الف - پاسداری از قلمرو زمینی کشور جمهوری اسلامی ایران در برابر هرگونه تجاوز نظامی خارجی.

ب - دفع و انهدام نیروهای متجاوز.

ج - سازماندهی، تجهیز، آموزش و گسترش یگانهای زمینی و آماده کردن آنان جهت اجرای مأموریت‌های محوله.

د - تهیه طرح نیازمندی‌های لجستیکی و اقدام در جهت تهیه و خرید اقلام و خدماتی که به عهده نیروی زمینی بوده و اقلام مشترک داخلی که به آنان واگذار می‌گردد.

هـ - انجام پژوهش و تحقیقات لازم در کلیه زمینه‌ها در جهت نیل به خودکفائی.

و - تأمین دفاع هوایی کلیه یگانها، تأسیسات و نقاط حساس مربوطه در حد برد سلاح ضدهوایی سازمانی خود با هماهنگی و کنترل کلی عملیاتی نیروی هوایی.

ز - تأمین و حفاظت تأسیسات و پادگانهای مربوط.

ح - تأمین نیازهای پزشکی پرسنل نیروی زمینی و اداره بیمارستانها و درمانگاه‌های مربوط.

ماده ۱۱- مأموریت نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر است:
الف - پاسداری از قلمرو فضایی کشور.

ب - حمله به هدفهای نظامی و تأسیسات حیاتی دشمن بنا بدستور.

ج - پشتیبانی هوایی از نیروهای نظامی و انتظامی.

د - تأمین پدافند هوایی کشور، هماهنگی، هدایت و کنترل کلی عملیات پدافند هوایی سایر نیروها و سازمان‌هایی که در زمینه پدافند هوایی مسؤولیت‌هایی به عهده دارند.

هـ - جمع‌آوری اطلاعات الکترونیکی از عوامل تهدیدکننده و ارائه خدمات لازم.

و - سازماندهی، تجهیز، آموزش و گسترش یگانهای هوایی جهت اجرای مأموریت‌های محوله.

ز - تهیه طرح نیازمندی‌های لجستیکی و اقدام در جهت تهیه و خرید اقلام خدماتی که به عهده نیروی هوایی بوده و اقلام مشترک داخلی که به آن واگذار می‌گردد.

ح - انجام پژوهش و تحقیقات لازم در کلیه زمینه‌ها در جهت نیل به خودکفائی.

ط - تأمین و حفاظت تأسیسات و پادگانهای مربوط.

ی - تأمین نیازمندی‌های پزشکی پرسنل نیروی هوایی و اداره بیمارستانها و درمانگاه‌های مربوط.

ماده ۱۲- مأموریت نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر می‌باشد:

الف - پاسداری از آبهای سرزمینی، فلات قاره و مناطق انحصاری - اقتصادی و جزایر کشور در برابر هرگونه تجاوز نظامی خارجی.

ب - حضور مستمر، کنترل و تأمین امنیت خطوط مواصلات دریایی خودی و جلوگیری از استفاده غیرمجاز بیگانگان از مناطق دریایی مذکور در بند فوق.

ج - دفع و سرکوبی هرگونه تجاوز نظامی به حاکمیت، حقوق و منافع کشور در مناطق مذکور در بند «الف» و انهدام تأسیسات دریایی دشمن بنا به دستور.

د - کنترل تردد کشتیها در خلیج فارس و دریای عمان و بازرسی کشتی‌های مشکوک در مواقع لزوم بنا به دستور.

هـ - سازماندهی، تجهیز و آموزش یگانهای دریایی جهت اجرای مأموریت‌های محوله.

و - تهیه طرح نیازمندی‌های لجستیکی و اقدام در جهت تهیه و خرید اقلام و خدماتی که به عهده نیروی دریایی بوده و اقلام مشترک داخلی که به آن واگذار می‌گردد.

ز - انجام پژوهش و تحقیقات لازم در کلیه زمینه‌ها جهت نیل به خودکفائی.

ح - تأمین دفاع هوایی کلیه یگانها، تأسیسات و نقاط حساس مربوط، جزایر و تأسیسات دریایی در حد برد سلاح ضد هوایی سازمانی خود با هماهنگی و کنترل کلی عملیاتی نیروی هوایی.

ط - تأمین و حفاظت تأسیسات و پادگانهای مربوط.

ی - تأمین نیازهای پزشکی پرسنل نیروی دریایی و اداره بیمارستانها و درمانگاه‌های مربوط.

ماده ۱۳ - مأموریت‌های مذکور در بندهای «الف» مواد ۷، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ و قسمت اول بند «د» ماده ۱۱ و قسمت آخر بند «ج» ماده ۱۲ این قانون چنانچه در زمینه پاسداری از استقلال و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی ایران باشد، مأموریت اصلی بر عهده ارتش جمهوری اسلامی ایران بوده و نیروهای سه‌گانه سپاه پاسداران با نیروهای سه‌گانه ارتش همکاری خواهند نمود. لکن چنانچه مأموریت‌های مزبور در زمینه نگهبانی از انقلاب اسلامی ایران و دستاوردهای آن باشد، مأموریت اصلی بر عهده سپاه پاسداران بوده و نیروهای سه‌گانه ارتش با نیروهای سه‌گانه سپاه همکاری خواهند نمود. مصادیق این ماده و نحوه و میزان همکاری ارتش و سپاه پاسداران در هر مورد را شورای عالی دفاع تعیین می‌نماید.

ماده ۱۴ - ...

ماده ۱۶ - سازمان حفاظت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی ایران سازمانی است با سلسله مراتب مستقل و متمرکز که با هماهنگی وزارت اطلاعات مأموریت و وظایف زیر را انجام می‌دهد:

۱ - مأموریت.

پیشگیری، کشف، شناسایی و خنثی کردن فعالیتهای براندازی، جاسوسی، خرابکاری، موارد ایجاد نارضایتی، نفوذ جریانات سیاسی و ایجاد اختلال در انجام مأموریت به منظور حفظ و صیانت ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها از طریق حفاظت پرسنل، اطلاعات، اسناد، مدارک، اماکن، تأسیسات، وسایل و تجهیزات و امنیت

ارتباطات با رعایت اصل ۱۵۶ قانون اساسی.

۲- وظایف.

الف - کسب و جمع آوری اخبار و تولید، تجزیه و تحلیل و طبقه‌بندی اطلاعات مورد نیاز ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها.

ب - کشف و خنثی نمودن توطئه‌ها و فعالیتهای براندازی، جاسوسی و خرابکاری.

ج - تهیه طرح‌ها و دستورالعمل‌های حفاظتی در زمینه حفاظت اخبار، اطلاعات، اسناد، مدارک، تأسیسات، اماکن، تجهیزات و پرسنل ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها و نظارت بر اجرای آنها.

د - آموزش و ارشاد پرسنل ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها در زمینه‌های حفاظتی و آموزش تخصصی پرسنل سازمان حفاظت اطلاعات.

هـ - گزارش اطلاعات و اخبار امنیتی غیرنظامی واصله به وزارت اطلاعات.

و - کشف و شناسایی فعالیتهای سیاسی پرسنل و نفوذ جریانات و تشکلهای سیاسی در ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها.

ز - کشف و شناسایی موارد کم‌کاری و کارشکنی و تخلف در انجام مأموریت و گزارش آن به مسئولین مربوط.

ح - مطلع نمودن فرماندهان از مواردی که برای انجام مأموریتشان ضروری بوده و در صلاحیت آنان است.

ط - بررسی صلاحیت امنیتی پرسنل ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته.

ی - انجام کلیه امور مربوط به صدور پروانه حمل سلاح شکاری و کمری و مهمات مربوط در سطح ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها.

ک - طرح‌ریزی و انجام عملیات فنی حفاظت اطلاعاتی و کنترل ارتباطات در سطح ارتش و وزارت دفاع و سازمان‌های وابسته به آنها.

تبصره ۱- ...

ماده ۱۷- ...

ماده ۲۹- شرایط عمومی استخدام در کادر ثابت و پیمانی به شرح زیر می‌باشد:

الف - متدین بودن به دین اسلام.

ب - تابعیت جمهوری اسلامی ایران.

ج - ایمان به انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی و آمادگی فداکاری در راه تحقق اهداف آنها.

د - عدم محکومیت ناشی از اقدام علیه انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران.

ه - عدم محکومیت به محرومیت از خدمات دولتی.

و - عدم سابقه عضویت یا وابستگی به احزاب و گروه‌های سیاسی غیرقانونی و یا الحادی.

ز - عدم عضویت یا وابستگی به احزاب و گروه‌های سیاسی.

ح - داشتن شرایط تحصیلی و یا تخصصی لازم برای خدمت مورد نظر.

ط - داشتن حداقل ۱۶ و حداکثر ۴۰ سال سن.

ی - عدم معروفیت به فساد اخلاق و عدم اعتیاد به مواد مخدر.

ک - داشتن سلامت روانی و جسمی متناسب با خدمت مورد نظر.

تبصره ۱ - ادامه خدمت یا اعاده به خدمت پرسنل منوط به داشتن صلاحیتهای فوق به استثنای بندهای «ح» و «ط» می باشد.

تبصره ۲ - اقلیتهای دینی شناخته شده در قانون اساسی که تا تاریخ تصویب این قانون استخدام شده‌اند از نظر ادامه خدمت از بند «الف» مستثنی می باشند.

تبصره ۳ - ...

ماده ۳۰ - ...

ماده ۱۰۳ - تنبیهاتی که به علت تخلفات پرسنل اعمال می شود به شرح زیر است:

الف - توبیخ شفاهی.

ب - توبیخ کتبی.

ج - توبیخ در دستور قسمتی.

د - توبیخ در دستور نیرو یا سازمان.

ه - توبیخ در فرمان همگانی ارتش.

و - خدمت شبانه روزی در قسمت حداکثر تا ۳۰ روز.

ز - بازداشت غیرقابل تمدید در بازداشتگاه حداکثر تا ۳۰ روز.

ح - کسر حقوق حداکثر به میزان یک پنجم حداکثر به مدت ۴ ماه.

ط - انتظار خدمت حداکثر تا ۶ ماه.

ی - بدو نکاری حداکثر تا ۳ ماه.

ک - محرومیت از ترفیع به مدت محدود و حداکثر دو سال در زمان صلح و چهار سال در زمان جنگ.

ل - تنزیل درجه یا رتبه برای مدت محدود یا دائم.

م - معافیت از خدمت.

ن - اخراج از خدمت.

تبصره ۱ - اعمال تنبیهات مذکور در بندهای «ز» و «ح» این ماده منوط به تفویض اختیار از سوی فرماندهی کل (مقام رهبری) به فرماندهان می باشد.

تبصره ۲ - ...

ماده ۱۰۴ - رسیدگی به تخلفات پرسنل که فرمانده نیروی مربوط برای آنان پیشنهاد محرومیت از ترفیع، تنزیل درجه یا رتبه، معافیت از خدمت و یا اخراج از خدمت می دهد و همچنین رسیدگی به شکایات پرسنل از رده های بالاتر در امور خدمتی، در هیأت هایی مرکب از اعضای مشروحه زیر به عمل می آید:

الف - معاون پرسنلی نیروی مربوط یا جانشین وی.

ب - رئیس بازرسی نیروی مربوط یا جانشین وی.

ج - مسئول سازمان عقیدتی سیاسی نیروی مربوط یا جانشین وی.

د - مسئول سازمان حفاظت اطلاعات نیروی مربوط یا جانشین وی.

ه - نماینده سازمان قضایی نیروهای مسلح.

تبصره ۱ - ...

تبصره ۶ - تصمیمات هیأت با اکثریت آرا اتخاذ خواهد شد و جز در موارد معافیت یا اخراج از خدمت و شکایت از فرماندهان نیروها و رئیس ستاد مشترک و وزیر دفاع، پس از درج در فرمان همگانی قابل اجرا می باشد. در این موارد نیز در صورتی که ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ تصمیمات به شخص ذی نفع مورد اعتراض وی قرار نگیرد پس از درج در فرمان همگانی قابل اجرا است و در صورت تسلیم اعتراضیه، موضوع در هیأت مذکور در ماده ۱۰۵ این قانون مورد رسیدگی قرار گرفته و رأی هیأت مزبور پس از درج در فرمان همگانی قابل اجرا خواهد بود. ذی نفع نسبت به رأی قابل اجرای هر یک از دو هیأت می تواند به مراجع صالحه قضایی تظلم نماید.

تبصره ۷ - رسیدگی به تخلفات مرتبط با جنگ که برای عاملین آنها پیشنهاد تنبیهات

فوق‌الذکر گردیده است بر عهده دادگاه‌های نظامی خواهد بود که به منظور رسیدگی به جرایم و تخلفات پرسنل، در مناطق مورد نیاز تشکیل می‌گردد.

تبصره ۸- ...

ماده ۱۰۵- ...

ماده ۱۷۴- ارتش و وزارت دفاع مکلف‌اند بیمارستانها و درمانگاه‌های خود را از نظر امکانات درمانی به نحوی تجهیز نمایند که پاسخگوی نیازمندی‌های پرسنل باشد.

تبصره ۱- در مناطقی که امکانات درمانی منحصر به یگانهای نظامی مستقر در آنها است عائله تحت تکفل پرسنل می‌توانند از امکانات مزبور استفاده نمایند. هزینه خدمات ارائه شده برابر مقررات سازمان خدمات درمانی ارتش به یگانهای مزبور پرداخت می‌گردد.

تبصره ۲- در مواردی که امکانات بیمارستانهای ارتش و وزارت دفاع بیش از نیازهای درمانی پرسنل می‌باشد بیمارستانهای مزبور با رعایت تقدم پرسنل کادر و وظیفه شاغل مجازند به کلیه اشخاص خدمات درمانی ارائه نمایند. هزینه خدمات ارائه شده برابر مقررات به بیمارستانهای مربوط پرداخت می‌گردد.

تبصره ۳- یگانها و بیمارستانهای مذکور در تبصره‌های فوق موظف‌اند وجوه دریافتی فوق و همچنین وجوه مشابهی که از بیماران اورژانس دریافت می‌نمایند را به حساب خزانه واریز و در پایان هر ماه معادل وجوه واریز شده را حداکثر در حدود اعتبارات مصوب در قانون بودجه هر سال از خزانه دریافت و صرف تأمین نیازمندیها و توسعه امکانات خود نمایند.

ماده ۱۷۵- ...

طرح قانونی فوق مشتمل بر دویست و چهار ماده و یکصد و سی و نه تبصره و جداول پیوستی در جلسه روز سه‌شنبه هفتم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۳۴۹

تاریخ: ۱۳۶۶/۷/۱۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۰۰۹- ق مورخ ۱۳۶۶/۷/۱۳ و شماره ۷۶۲/۱۰/۱۰۲/دک

مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۲ و شماره ۲۸۰۷-ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۴ و پیرو نامه‌های شماره ۸۸۸۷ مورخ ۱۳۶۶/۴/۷ و شماره ۸۵۷۷ مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵؛ «طرح قانونی ارتش جمهوری اسلامی ایران»^(۱) که پس از ایرادات مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵ و ۱۳۶۶/۴/۲۷ مجدداً با اصلاحاتی در جلسه روز سه‌شنبه هفتم مهر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اساسنامه سازمان حسابرسی با موازین شرع

شماره: ۲۸۱۰-ق

تاریخ: ۶۶/۴/۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۱۸۱۴ مورخ ۱۳۶۴/۶/۳۱ دولت در خصوص اساسنامه سازمان حسابرسی که در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۶/۴/۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح^(۱)

ماده ۱-...

ماده ۷-وظایف و اختیارات سازمان عبارتست از:

الف-انجام وظایف بازرسی قانونی و امور حسابرسی کلیه دستگاه‌هایی که بر طبق اصول ۴۴ و ۴۵ قانون اساسی^(۲) که مالکیت عمومی بر آنها مترتب می باشد از قبیل بانکها، مؤسسات و شرکتهای بیمه و همچنین شرکتهای دولتی و مؤسسات و سازمانهای انتفاعی دولتی، مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی، بنیاد مستضعفان و بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکتهای تحت پوشش آنها و شرکتهای و کارخانجات و مؤسساتی که صرفنظر از چگونگی مالکیت سرمایه آنها به موجب قوانین و مقررات مربوط توسط مدیریت منتخب دولت و یا تحت پوشش دستگاههای اجرایی اداره می شوند و سایر دستگاههای عمومی که طبق اساسنامه و مقررات مورد عمل مکلف به تعیین بازرسی قانونی و انجام حسابرسی می باشند.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۴۱۹ مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۳.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحات ۱۳۸ و ۵۸۸.

ب - انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی شرکتها، مؤسسات و دستگاه‌هایی که در مجموع بیش از ۵۰٪ سرمایه آنها به طور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به دستگاه‌های موضوع بند «الف» فوق می‌باشد.

ج - ...

ماده ۸ - ...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر سی و سه ماده و هفده تبصره در جلسه روز چهارشنبه سوم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۵۸۰

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۱۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۱۰-ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۶؛ «لایحه اساسنامه سازمان حسابرسی» مصوب ۱۳۶۶/۴/۳ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و به نظر آقایان فقهاء:

بند «ب» ماده ۷ از این لحاظ که انجام وظایف بازرس قانونی ... را در دستگاه‌های مذکور بدون موافقت سایر شرکای موضوع بند «الف» قرار داده است مغایر با موازین شرعی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۸۷۶-ق

تاریخ: ۶۶/۴/۲۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۸۵۸۰ مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۰ آن شورای محترم در خصوص اساسنامه سازمان حسابرسی که در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۶/۴/۳ مجلس

شورای اسلامی به تصویب رسیده بود مجدداً در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۶/۴/۲۵ به تصویب رسیده که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده ۱-....

ماده ۷-وظایف و اختیارات سازمان عبارتست از:

الف - انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی کلیه دستگاه‌هایی که بر طبق اصول ۴۴ و ۴۵ قانون اساسی^(۲) که مالکیت عمومی بر آنها مترتب می باشد از قبیل بانکها، مؤسسات و شرکتهای بیمه و همچنین شرکتهای دولتی و مؤسسات و سازمانهای انتفاعی دولتی، مراکز تهیه و توزیع وابسته به وزارت بازرگانی، بنیاد مستضعفان و بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات و شرکتهای تحت پوشش آنها و شرکتهای و کارخانجات و مؤسساتی که صرفنظر از چگونگی مالکیت سرمایه آنها به موجب قوانین و مقررات مربوط توسط مدیریت منتخب دولت و یا تحت پوشش دستگاههای اجرایی اداره می شوند و سایر دستگاههای عمومی که طبق اساسنامه و مقررات مورد عمل مکلف به تعیین بازرس قانونی و انجام حسابرسی می باشند.

ب - انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی شرکتهای، مؤسسات و دستگاههایی که در مجموع بیش از ۵۰٪ سرمایه آنها به طور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به دستگاههای موضوع بند «الف» فوق می باشد.

تبصره - انجام وظایف بازرس قانونی توسط سازمان در شرکتهای و مؤسسات موضوع بند «ب» این ماده که قسمتی از سهام آنها متعلق به بخش غیردولتی (تعاونی - خصوصی) می باشد موکول به تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام است.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ايراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۴۱۹ مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۳.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحات ۱۳۸ و ۵۸۸.

ج-...

ماده ۸-...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر سی و سه ماده و هجده تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و پنجم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۸۸۹۰

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۸۷۶- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷ و شماره ۲۸۱۰- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۶ و پیرو نامه شماره ۸۵۸۰ مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۰؛ «لایحه اساسنامه سازمان حسابرسی» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۰ شورای نگهبان مجدداً در جلسه روز پنجشنبه بیست و پنجم تیر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی با تغییراتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت، اینک نظر شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

در مورد امور حسابرسی نظر شورای نگهبان تأمین نشده است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۹۴۲- ق

تاریخ: ۶۶/۴/۲۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه‌های شماره ۲۸۷۶- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷ و ۲۸۱۰- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۶ و عطف به نامه شماره ۸۵۸۰ مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۰ لایحه اساسنامه سازمان حسابرسی که جهت رفع ایراد مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷ آن شورای محترم در جلسه علنی

روز سه‌شنبه ۱۳۶۶/۶/۱۷ مجلس شورای اسلامی مطرح و با اصلاحی در تبصره بند «ب» ماده ۷ به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ایفاد می‌گردد.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

...

ماده ۷-....

الف-....

ب-....

تبصره - انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی توسط سازمان در شرکتها و مؤسسات موضوع این بند که قسمتی از سهام آنها متعلق به بخش غیردولتی (تعاونی - خصوصی) می‌باشد موکول به تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام است و چنانچه در اساسنامه اختیار تعیین بازرس قانونی و امور حسابرسی از جمله وظایف مجمع عمومی نباشد طبق اساسنامه عمل خواهد شد. و در هر صورت نمایندگان صاحب سهام دولت و همچنین نمایندگان صاحب سهام شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌های مذکور در بند «الف» این ماده موظف‌اند رأی به انتخاب سازمان بدهند.

ج-....

اصلاحیه قانونی فوق در جلسه روز سه‌شنبه هفدهم شهریور ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۱۸۳

تاریخ: ۱۳۶۶/۶/۲۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۹۴۲-ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۴ و پیرو نامه‌های شماره ۸۸۹۰ و

۸۵۸۰؛ «لایحه اساسنامه سازمان حسابرسی»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۶/۱۷ مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه الحاق یک تبصره به ماده ۴۰ قانون مجازات اسلامی
مصوب ۱۳۶۱/۷/۲۱ کمیسیون قضایی مجلس شورای اسلامی با موازین شرع
شماره: ۲۸۲۴-ق

تاریخ: ۶۶/۴/۱۳

لایحه شماره ۸۸۱۴۶ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۱۴ دولت در خصوص لایحه الحاق یک
تبصره به ماده ۴۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۷/۲۱ کمیسیون قضایی
مجلس شورای اسلامی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۴/۷ مجلس شورای
اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و
چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال
می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - مراد از محکومیت‌های مؤثر کیفری مذکور در قوانین جزایی عبارتست از:
الف - محکومیت به حد.

ب - محکومیت به قطع یا نقص عضو.

ج - محکومیت لازم الاجرا به مجازات حبس از یک سال به بالا در جرایم عمدی.

د - محکومیت به جزای نقدی به مبلغ دو میلیون ریال و بالاتر.

هـ - سابقه محکومیت لازم الاجرا دو بار یا بیشتر به علت جرمهای عمدی مشابه با هر
میزان مجازات.

جرمهای سرقت، کلاهبرداری، اختلاس، ارتشاء، خیانت در امانت جزو جرمهای مشابه
محسوب می شوند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه هفتم تیر ماه یک هزار و
سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۶۸۲

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۲۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۳؛ «لایحه قانونی تعریف محکومیت‌های مؤثر در قوانین جزائی» مصوب ۱۳۶۶/۴/۷ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و مورد بحث قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

نظر به اینکه ظاهر لایحه این است که محکومیت در این موارد فی حد نفسها مؤثر در امری زاید بر مجازاتهای مقرر است و چنین تأثیری جز به طور نادر در مورد حدود در شرع مقرر نشده است به تأیید اکثریت فقها نرسید.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۰۳۱-ق

تاریخ: ۶۶/۷/۲۹

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۲۸۲۴/ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۳ و عطف به نامه شماره ۸۶۸۲ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۱ لایحه شماره ۸۸۱۴۶ مورخ ۱۳۶۴/۱۲/۱۴ دولت در خصوص الحاق یک تبصره به ماده ۴۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۷/۲۱ که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۷/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - مراد از محکومیت‌های مؤثر کیفری مذکور در قوانین جزایی مصوب مجلس شورای اسلامی عبارتست از:

الف - محکومیت به حد.

ب - محکومیت به قطع یا نقص عضو.

ج - محکومیت لازم‌الاجرا به مجازات حبس از یک سال به بالا در جرایم عمدی.

د - محکومیت به جزای نقدی به مبلغ دو میلیون ریال و بالاتر.

هـ - سابقه محکومیت لازم‌الاجرا دو بار یا بیشتر به علت جرم‌های عمدی مشابه با هر میزان مجازات.

جرم‌های سرقت، کلاهبرداری، اختلاس، ارتشاء، خیانت در امانت جزو جرم‌های مشابه محسوب می‌شوند.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه بیست و ششم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۴۵۸

تاریخ: ۱۳۶۶/۸/۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۰۳۱- ق مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۹ و شماره ۲۸۲۴- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۳ و پیرو نامه شماره ۸۶۸۲ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۱؛ «لایحه قانونی تعریف محکومیت‌های مؤثر در قوانین جزائی»^(۱) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۱ با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه بیست و ششم مهر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۸۴۶-ق

تاریخ: ۶۶/۴/۱۵

شورای محترم نگهبان

طرح احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت که یک فوریت آن در جلسه علنی روز ۱۳۶۵/۱۲/۷ به تصویب رسیده است در جلسه روز سه شنبه ۱۳۶۶/۴/۱۶ مجلس شورای اسلامی مطرح خواهد شد. از آن شورای محترم خواهشمند است ساعت ۱۰ صبح در جلسه علنی حضور به هم رسانند. (۱)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون کلیه افرادی که به سن ۱۶ سال تمام رسیده و کسانی که دارای یکی از معافیت‌های مقرر در قانون خدمت وظیفه عمومی بوده و طبق همان قانون واجد شرایط اعزام به خدمت نباشند و برای اولین مرتبه مدت شش ماه به طور داوطلب با أخذ حقوق سربازی در جبهه خدمت نموده یا بنمایند و همچنین ایامی که بعد از این مدت در مناطق عملیاتی خدمت نمایند، جزو خدمت دوره ضرورت آنان محسوب خواهد شد.

تبصره ۱- در صورتی که مدت خدمت افراد موضوع این قانون در منطقه عملیاتی معادل یا بیشتر از خدمت دوره ضرورت باشد، کارت پایان خدمت آنان توسط نیروی اعزام‌کننده صادر و تحویل خواهد شد و چنانچه مدت خدمت در منطقه عملیاتی کمتر از مدت خدمت دوره ضرورت باشد، کسری آن را تا مدت مقرر خدمت دوره ضرورت با أخذ دفترچه آماده به خدمت و معرفی اداره وظیفه عمومی در همان نیرویی که از آن

۱. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۰).

طریق به منطقه عملیات اعزام شده است، انجام خواهد داد.

تبصره ۲- افرادی که از طریق ارتش یا سپاه پاسداران به مناطق عملیات اعزام شده یا بشوند، مدت خدمت آنان در مناطق عملیات حسب مورد باید به تأیید ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران یا ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برسد.

تبصره ۳- آیین‌نامه اجرایی این قانون توسط وزارتخانه‌های کشور، دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۷۷۲

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۴۶- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵؛ «طرح احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت» که با حضور اعضای شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۶/۴/۱۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و از لحاظ شرعی تعیین سن شانزده در ماده واحده به تأیید اکثریت فقها نرسید و از لحاظ تبعیض با قانون اساسی نیز مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۰۳۲- ق

تاریخ: ۶۶/۷/۲۹

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۲۸۴۶/ ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵ و عطف به نامه شماره ۸۷۷۲ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۴ طرح احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۷/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن

شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - کلیه افرادی که به سن مشمولیت نرسیده و کسانی که دارای یکی از معافیت های مقرر در قانون خدمت وظیفه عمومی بوده و طبق همان قانون واجد شرایط اعزام به خدمت نباشند، به طور داوطلب در جبهه خدمت نموده و یا بنمایند و مجموعه دوره آموزش و حضور در جبهه کمتر از سه ماه نباشد و همچنین ایامی که بعد از این مدت در مناطق عملیاتی خدمت نمایند، جزو خدمت دوره ضرورت آنان محسوب خواهد شد.

تبصره ۱- از تاریخ تصویب این قانون اعزام شوندگان به مناطق عملیاتی در صورتی از مزایای این قانون بهره مند می شوند که دارای پانزده سال تمام باشند.

تبصره ۲- در صورتی که مدت خدمت افراد موضوع این قانون در منطقه عملیاتی معادل یا بیشتر از خدمت دوره ضرورت باشد، کارت پایان خدمت آنان توسط نیروی اعزام کننده صادر و تحویل خواهد شد و چنانچه مدت خدمت در منطقه عملیاتی کمتر از مدت خدمت دوره ضرورت باشد، کسری آن را تا مدت مقرر خدمت دوره ضرورت با أخذ دفترچه آماده به خدمت و معرفی اداره وظیفه عمومی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی انجام خواهد داد.

تبصره ۳- کسانی می توانند از مزایای این قانون استفاده کنند که چنانچه بیش از حقوق و فوق العاده سربازی أخذ کرده و یا أخذ می کنند مابه التفاوت آن را به خزانه واریز نمایند.

تبصره ۴- کسانی که به علت حضور در جبهه پس از رسیدن به سن مشمولیت خود را به اداره نظام وظیفه برای گرفتن کارت آماده به خدمت معرفی نکرده باشند، غایب محسوب نشده و مشمول این قانون خواهند شد.

تبصره ۵- آیین نامه اجرایی این قانون توسط وزارتخانه های کشور، دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و

ششم مهر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۴۵۹

تاریخ: ۱۳۶۶/۸/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۰۳۲-ق مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۹ و شماره ۲۸۴۶-ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵ و پیرو نامه شماره ۸۷۷۲ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۴؛ «طرح یک فوریتی احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت»^(۱) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۴ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه بیست و ششم مهر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه جایگزینی تبصره ۳ الحاقی به قانون منع دریافت خسارت و جرایم بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۲ با موازین شرع

شماره: ۲۸۴۴-ق

تاریخ: ۶۶/۴/۱۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۵۷۲۸ مورخ ۱۳۶۵/۴/۵ دولت در خصوص جایگزینی تبصره ۳ الحاقی به قانون منع دریافت خسارت و جرایم بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۲ که در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۶/۴/۱۰ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده تبصره زیر جایگزین تبصره ۳ الحاقی مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۲ مجلس شورای اسلامی به قانون منع دریافت خسارات و جرایم بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۳^(۱) می گردد و تبصره مذکور از زمان تصویب (۱۳۶۲/۳/۲۲) ملغی الاثر و از آن تاریخ تبصره جایگزین قابل اجرا خواهد بود:

تبصره ۳- اشخاص حقیقی و حقوقی خارجی که مستقلاً یا به صورت مشارکت به موجب عقد قرارداد با اشخاص حقیقی یا حقوقی ایرانی ایفای تعهدات ناشی از قوانین ایران را پذیرفته باشند، از شمول این قانون مستثنی می باشند، مگر در مواردی که بنا به سیاست کلی جمهوری اسلامی ایران هیأت وزیران، کشور متبوع این نوع اشخاص را در صورتی

۱. قانون راجع به الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۳ به قانون منع دریافت خسارات و جرایم و بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی (مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۲): تبصره ۳- سهامداران غیرمسلمان شرکتها به تشخیص هیأت وزیران که از اتباع کشورهای محارب با جمهوری اسلامی ایران می باشند و یا به کشورهای محارب کمک می کنند از این قانون مستثنی می باشند، مگر در مواردی که در اثر صلح و سازش پرداخت خسارت و جرایم دیرکرد به عهده مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت محول گردد. در این صورت تصمیم نهایی با هیأت دولت خواهد بود.

که رژیمهای استکباری و استعماری و نژادپرست بر این کشورها حاکم نبوده و این اشخاص کافر یا محارب و ضدانقلاب اسلامی نباشند، مشمول این قانون تشخیص دهد و یا اینکه در اثر صلح و سازش پرداخت خسارت و جرایم دیرکرد به عهده مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت محول گردد که در این صورت تصمیم نهایی با هیأت وزیران خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز چهارشنبه دهم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۷۷۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۴۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵؛ «لایحه جایگزینی تبصره ۳ الحاقی به قانون منع دریافت خسارات و جرایم بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۲ مجلس شورای اسلامی» در جلسه شورای نگهبان مطرح و به نظر اکثریت آقایان فقهاء اطلاق استثنا در مورد خارجیان مسلمان شرعی نیست.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۹۷۵-ق

تاریخ: ۶۶/۶/۳۰

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۸۷۷۶ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۵ لایحه جایگزینی تبصره ۳ الحاقی به قانون منع دریافت خسارت و جرایم بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۲ که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۶/۲۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی

برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده تبصره زیر جایگزین تبصره ۳ الحاقی مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۲ مجلس شورای اسلامی به قانون منع دریافت خسارات و جرایم بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۱/۴/۱۳ می گردد و تبصره مذکور از زمان تصویب (۱۳۶۲/۳/۲۲) ملغی الاثر و از آن تاریخ تبصره جایگزین قابل اجرا خواهد بود:

تبصره ۳- اشخاص حقیقی غیرمسلم یا اعضای غیرمسلم اشخاص حقوقی خارجی که مستقلاً یا به صورت مشارکت به موجب عقد قرارداد با اشخاص حقیقی یا حقوقی ایرانی ایفای تعهدات ناشی از قوانین ایران را پذیرفته باشند، از شمول این قانون مستثنی می باشند، مگر در مواردی که بنا به سیاست کلی جمهوری اسلامی ایران هیأت وزیران، کشور متبوع این نوع اشخاص را در صورتی که رژیمهای استکباری و استعماری و نژادپرست بر این کشورها حاکم نبوده و این اشخاص کافر یا محارب و ضدانقلاب اسلامی نباشند، مشمول این قانون تشخیص دهد و یا اینکه در اثر صلح و سازش پرداخت خسارت و جرایم دیرکرد به عهده مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت محول گردد که در این صورت تصمیم نهایی با هیأت وزیران خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه بیست و نهم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۲۳۱

تاریخ: ۱۳۶۶/۶/۳۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۲۹۷۵- ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۳۰ و شماره ۲۳۷/د مورخ ۱۳۶۶/۶/۴ و شماره ۲۸۴۴- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵ پیرو نامه شماره ۸۷۷۶ مورخ

۱۳۶۶/۴/۲۵؛ «لایحه جایگزینی تبصره ۳ الحاقی به قانون منع دریافت خسارات و جرایم بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۲»^(۱) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۵ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه بیست و نهم شهریور ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح حدود مسؤولیت قوه قضائیه در مقابل مجلس شورای اسلامی با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۸۴۵-ق

تاریخ: ۶۶/۴/۱۵

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی حدود مسؤولیت قوه قضائیه در مقابل مجلس شورای اسلامی که در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۶/۴/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود. ضمناً مواد یک و دو و سه طرح با توجه به ضرورت به تصویب بیش از دوسوم آرای نمایندگان حاضر در مجلس رسیده است.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- شورای عالی قضایی نسبت به وظایف و اختیارات قانونی خود در مقابل مجلس شورای اسلامی مسؤول است.

تبصره - اعضای شورای عالی قضایی مسؤولیت مشترک داشته و برای پاسخگویی یکی از اعضای خود را به عنوان نماینده و سخنگو به مجلس معرفی می نماید.

ماده ۲- در صورتی که نماینده ای از شورای عالی قضایی سؤالی داشته باشد نخست سؤال را در کمیسیون قضایی مجلس مطرح می نماید و در صورتی که قانع نشود می تواند سؤال را در جلسه علنی مطرح کند و ترتیب مذاکره و پاسخگویی به همان ترتیب مقرر در مورد سؤال از وزرا می باشد.

تبصره - در صورتی که سؤال نماینده مربوط به شکایت از طرز کار قوه قضائیه بوده و جواب قانع کننده نباشد جهت رسیدگی به کمیسیون اصل ۹۰^(۱) ارجاع شده و در

صورتی که کمیسیون اصل ۹۰ فرد و یا افرادی را در نتیجه رسیدگی متخلف اعلام نماید شورای عالی قضایی موظف است آنها را حسب مورد به طور موقت و یا دائم منفصل نماید.

ماده ۳- چنانچه جواب به تشخیص کمیسیون رسیدگی به سؤالات قانع کننده نبود مراتب از طریق رئیس مجلس به استحضار مقام معظم رهبری و دیوان عالی کشور می رسد.

ماده ۴- در صورتی که اعضای شورای عالی قضایی در ارتباط با شغل خود به تخلف یا جرمی متهم گردند رسیدگی در دادگاه عالی انتظامی به عمل خواهد آمد و دادگاه با انجام تحقیقات به موضوع رسیدگی کرده و در حدود مقررات انتظامی و جزایی حکم مقتضی صادر می کند، این حکم قطعی است و بلافاصله به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.

ماده ۵- از این به بعد قضاتی که جهت داوطلبی عضویت در شورای عالی قضایی واجد شرایطاند بایستی از نظر کفایت ایفای مسؤولیت نیز مورد اعتماد مجلس بوده و قبل از برگزاری انتخابات از این نظر به تأیید اکثریت مطلق مجلس رسیده باشد.

ماده ۶- در صورت صدور حکم به محکومیت، اعضای منتخب از سمت خود معزول می شوند و اشتغال آنها به سمت قبلی تابع مقررات عمومی است. نسبت به اعضای انتصابی دادگاه حکم را به وسیله رئیس جمهوری به اطلاع رهبر می رساند.

تبصره - تحقیقات مقدماتی را در این مورد کمیسیون تحقیق و تفحص و در صورت شکایت کمیسیون اصل نود به عهده خواهد داشت.

ماده ۷- قضات دادگاه های عالی انتظامی و تجدیدنظر آن باید حداقل دارای ۴۰ سال سن باشند و رئیس دادگاه باید مجتهد جامع الشرایط باشد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر هفت ماده و سه تبصره در جلسه روز چهارشنبه دهم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۷۷۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۴۵- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵؛ «طرح قانونی مسؤولیت قوه

قضائیه در مقابل مجلس شورای اسلامی» مصوب ۱۳۶۶/۴/۱۰ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضای شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

- ۱- نظر به اینکه قانون اساسی در مقام بیان حدود و اختیارات مجلس شورای اسلامی صرفاً هیأت دولت و وزرا را در مقابل مجلس مسئول دانسته و رأی اعتماد و طرح سؤال را فقط در مورد نامبردگان برای مجلس قائل شده است و با توجه به اصول ۵۷ و ۱۵۶ قانون اساسی^(۱) و استقلال قوه قضائیه مواد ۱، ۲، ۳ و ۵ مغایر قانون اساسی شناخته شد.
- ۲- آن قسمت از ماده ۴ که رسیدگی به جرایم اعضای شورای عالی قضایی را در صلاحیت دادگاه عالی انتظامی دانسته از این نظر که اعضای شورای عالی قضایی نیز مانند سایر افراد در محاکم عمومی باید به جرایمشان رسیدگی شود با قانون اساسی مغایر است.
- ۳- در خصوص ماده ۶ صرف صدور حکم به محکومیت را موجب انزال دانستن مغایر قانون اساسی است مگر اینکه مبتنی بر از دست دادن برخی شرائط قانونی احراز عضویت در شورای عالی قضایی باشد.
- ۴- ارتباط تبصره ماده ۶ با ماده مزبور مشخص نیست و اگر در رابطه با ماده ۴ باشد مغایر قانون اساسی است.

۵- اطلاق شرط حداقل سن در مورد مجتهد جامع‌الشرایط مغایر موازین شرعی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۰۴۰-ق

تاریخ: ۶۶/۸/۲

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۲۸۴۵/ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵ و عطف به نامه شماره ۸۷۷۷ مورخ

۱. اصل پنجاه و هفتم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۶۴۳.

- اصل یکصد و پنجاه و ششم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۶۷۹.

۱۳۶۶/۴/۲۱ طرح قانونی حدود مسئولیت قوه قضائیه که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۷/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- در صورتی که اعضای شورای عالی قضایی در ارتباط با شغل خود به تخلف متهم گردند رسیدگی در دادگاه انتظامی به عمل خواهد آمد و دادگاه با انجام تحقیقات به موضوع رسیدگی کرده و در حدود مقررات انتظامی حکم صادر می کند، این حکم قطعی است و بلافاصله به مورد اجرا گذاشته می شود.

ماده ۲- در صورت محکومیت عضو یا اعضای منتخب، چنانچه محکومیتشان از نوع انفصال دائم باشد از سمت خود معزول می شوند، نسبت به اعضای انتصابی دادگاه حکم را به وسیله رئیس جمهور به اطلاع رهبر می رسانند.

ماده ۳- قضات دادگاه های انتظامی و تجدیدنظر آن باید حداقل دارای ۴۰ سال سن باشند و رئیس دادگاه باید مجتهد جامع الشرایط باشد.

تبصره - رعایت شرط سن مذکور در مورد مجتهد جامع الشرایط لازم نیست.

طرح قانونی فوق مشتمل بر سه ماده و یک تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و ششم مهر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۴۶۰

تاریخ: ۱۳۶۶/۸/۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۳۰۴۰- ق موزخ ۱۳۶۶/۸/۲ و شماره ۲۸۴۵- ق موزخ

۱۳۶۶/۴/۱۰ و پیرو نامه ۸۷۷۷ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۱؛ «طرح قانونی مسئولیت قوه قضائیه»^(۱) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۱ با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه بیست و ششم مهر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اصلاح ماده واحده قانون تشکیل شرکتهای سهامی راه آهن ایران و اساسنامه آن با قانون اساسی

شماره: ۲۸۵۱-ق

تاریخ: ۶۶/۴/۲۱

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۳۸۷۱۰ مورخ ۱۳۶۵/۷/۲۱ دولت در خصوص اصلاح ماده واحده قانون تشکیل شرکتهای سهامی راه آهن ایران و اساسنامه آن که در جلسه علنی روزیکشنبه ۱۳۶۶/۴/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده واحده....

اساسنامه شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران (سهامی خاص)

ماده ۱-....

ماده ۱۴- هیأت مدیره شرکت مرکب از پنج نفر عضو خواهد بود که به وسیله مجمع عمومی از میان افراد معتمد کاردان و با تجربه و آشنا به امور راه آهن که دارای تحصیلات عالی باشند انتخاب می شوند و حداقل سه نفر از اعضای هیأت مدیره باید از کادر رسمی و با سابقه راه آهن باشند و یکی از اعضای هیأت مدیره به پیشنهاد وزیر راه و نرابری و تصویب مجمع عمومی و تأیید هیأت وزیران به سمت رئیس هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت انتخاب خواهد شد و سمت معاونت وزارت راه و ترابری را خواهد داشت.

اداره امور کلی شرکت با رعایت شرایط مندرج در این اساسنامه به عهده هیأت مدیره می باشد.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۴۱۶ مورخ ۱۳۶۶/۷/۱۹.

تبصره ۱- جلسات هیأت مدیره حداقل با حضور سه نفر از اعضا که یکی از آنها رئیس هیأت مدیره و مدیرعامل یا قائم مقام وی خواهد بود تشکیل و اعتبار تصمیمات متخذه منوط به تأیید حداقل سه نفر از اعضا خواهد بود.

تبصره ۲- هیأت مدیره حداقل ماهی دوبار تشکیل جلسه خواهد داد و صورت جلسات هیأت مدیره می بایستی در دفتر مخصوصی ثبت و به امضای اعضای حاضر در جلسه برسد.

تبصره ۳- اعضای هیأت مدیره می بایستی در تمام دوران تصدی این سمت به طور تمام وقت و به طور موظف در شرکت انجام وظیفه نموده و نباید شغل موظف دیگری داشته باشند.

تبصره ۴- ...

ماده ۱۵- ...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره و اساسنامه در جلسه روز یکشنبه چهاردهم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۸۰۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۵۱- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۱؛ «لایحه تشکیل شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران و اساسنامه آن» مصوب ۱۳۶۶/۴/۱۴ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و به نظر شورا: تبصره ۳ ماده ۱۴ که به اعضای هیأت مدیره اجازه داده است شغل دولتی غیرموظف داشته باشند مغایر با قانون اساسی است.

سایر موارد مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۹۸۰-ق

تاریخ: ۶۶/۶/۳۱

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۸۸۰۷ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۲ لایحه تغییرات در ماده واحده قانون تشکیل شرکت سهامی راه آهن ایران و اساسنامه مربوطه که در جلسه علنی روزیکشنبه ۱۳۶۶/۶/۲۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه^(۱)

ماده واحده-...

اساسنامه شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران (سهامی خاص)

ماده ۱-...

ماده ۱۴- هیأت مدیره شرکت مرکب از پنج نفر عضو خواهد بود که به وسیله مجمع عمومی از میان افراد معتمد کاردان و با تجربه و آشنا به امور راه آهن که دارای تحصیلات عالی باشند انتخاب می شوند و حداقل سه نفر از اعضای هیأت مدیره باید از کادر رسمی و با سابقه راه آهن باشند و یکی از اعضای هیأت مدیره به پیشنهاد وزیر راه و ترابری و تصویب مجمع عمومی و تأیید هیأت وزیران به سمت رئیس هیأت مدیره و مدیرعامل شرکت انتخاب خواهد شد و سمت معاونت وزارت راه و ترابری را خواهد داشت.

اداره امور کلی شرکت با رعایت شرایط مندرج در این اساسنامه به عهده هیأت مدیره می باشد.

تبصره ۱- جلسات هیأت مدیره حداقل با حضور سه نفر از اعضا که یکی از آنها رئیس

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۴۱۶ مورخ ۱۳۶۶/۷/۱۹.

هیأت مدیره و مدیرعامل یا قائم مقام وی خواهد بود تشکیل و اعتبار تصمیمات متخذه منوط به تأیید حداقل سه نفر از اعضا خواهد بود.

تبصره ۲- هیأت مدیره حداقل ماهی دوبار تشکیل جلسه خواهد داد و صورت جلسات هیأت مدیره می بایستی در دفتر مخصوصی ثبت و به امضای اعضای حاضر در جلسه برسد.

تبصره ۳- اعضای هیأت مدیره می بایستی در تمام دوران تصدی این سمت به طور تمام موظف و تمام وقت در شرکت انجام وظیفه نمایند.

تبصره ۴- ...

ماده ۱۵- ...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره و اساسنامه مربوطه مشتمل بر بیست و چهار ماده و پانزده تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و نهم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۲۴۳

تاریخ: ۱۳۶۶/۷/۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۲۹۸۰- ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۳۱ و شماره ۴۰۰ مورخ ۱۳۶۶/۶/۱۴ و شماره ۲۸۵۱- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۱ و پیرو نامه شماره ۸۸۰۷ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۲؛ «لایحه تشکیل شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران و اساسنامه آن»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان با حذف مورد ایراد در جلسه روز یکشنبه بیست و نهم شهریور ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه تشدید مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا با موازین شرع

شماره: ۲۸۷۴-ق

تاریخ: ۶۶/۴/۲۷

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۲۱۲ مورخ ۶۵/۴/۲۵ دولت در خصوص تشدید مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۶/۴/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- متصدی شرکتها، مؤسسات، بنگاه‌های حمل و نقل و رانندگانی که مسئول حمل کالا به مقصد می‌باشند چنانچه عمداً آن را به مقصد نرسانند علاوه بر جبران خسارت وارده به صاحب کالا (در مثلی مثل و قیمی قیمت) به حبس از ۲ تا ۵ سال یا جریمه نقدی معادل ۱۰ تا ۲۰ برابر قیمت کالا محکوم می‌شوند و در صورت تکرار جرم مذکور به حداکثر مجازات فوق محکوم خواهند شد.

ماده ۲- هرکس اموال و کالاهای مذکور در ماده فوق را با علم و اطلاع تحصیل یا مخفی یا قبول نموده و یا مورد معامله و یا مورد استفاده دیگری قرار دهد و یا با آن مؤسسه یا شرکت یا بنگاه و راننده به هر نحو همکاری نماید به حبس از شش ماه تا سه سال و جبران خسارات وارده به صاحب کالا محکوم می‌شود در صورتی که متهم معامله اموال مزبور را حرفه خود قرار داده و یا مرتکب تکرار جرم مزبور شده باشد به حداکثر مجازات مقرر در این ماده ضمن جبران خسارات وارده به صاحب مال محکوم می‌شود.

ماده ۳- هرکس تمام یا قسمتی از کالاهای یاد شده در ماده یک را در حین حمل و نقل

سرقت نماید هرگاه سرقت جامع شرایط حد محارب یا سرقت نباشد به حبس از ۲ تا ۵ سال و جبران خسارات وارده به صاحب کالا محکوم می شود.

ماده ۴- در صورت وجود عین کالا در موارد فوق، کالای مزبور باید به صاحبش مسترد گردد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ۴ ماده در جلسه روز پنجشنبه بیست و پنجم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۸۸۸۸

تاریخ: ۱۳۶۶/۴/۲۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۸۷۴- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷؛ «لایحه مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا» مصوب جلسه روز پنجشنبه بیست و پنجم تیر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، اینک نظر شورا به شرح ذیل اعلام می گردد:

با توجه به اینکه در مواد ۱ و ۲ و ۳ رعایت مراتب مقرر در تعزیر نشده است مغایر با موازین شرعی است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۲۴۵- ق

تاریخ: ۶۶/۱۰/۱۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۸۸۸۸ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷ و پیرو نامه شماره ۲۸۷۴/ ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷؛ لایحه شماره ۹۲۱۲ مورخ ۶۵/۳/۲۵ دولت در خصوص تشدید مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا که در جلسه علنی روز سه شنبه

۱۳۶۶/۱۰/۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- متصدی شرکتها، مؤسسات، بنگاه های حمل و نقل و رانندگانی که مسئول حمل کالا به مقصد می باشند چنانچه عمداً آن را به مقصد نرسانند علاوه بر جبران خسارت وارده به صاحب کالا (در مثلی مثل و قیمی قیمت) به حبس از ۲ تا ۵ سال یا جریمه نقدی معادل ۱۰ تا ۲۰ برابر قیمت کالا محکوم می شوند و در صورت تکرار جرم مذکور به حداکثر مجازات فوق محکوم خواهند شد.

ماده ۲- هرکس اموال و کالاهای مذکور در ماده فوق را با علم و اطلاع تحصیل یا مخفی یا قبول نموده و یا مورد معامله و یا مورد استفاده دیگری قرار دهد و یا با آن مؤسسه یا شرکت یا بنگاه و راننده به هر نحو همکاری نماید به حبس از شش ماه تا سه سال و جبران خسارات وارده به صاحب کالا محکوم می شود در صورتی که متهم معامله اموال مزبور را حرفه خود قرار داده و یا مرتکب تکرار جرم مزبور شده باشد به حداکثر مجازات مقرر در این ماده ضمن جبران خسارات وارده به صاحب مال محکوم می شود.

ماده ۳- هرکس تمام یا قسمتی از کالاهای یاد شده در ماده یک را در حین حمل و نقل سرقت نماید هرگاه سرقت جامع شرایط حد محارب یا سرقت نباشد به حبس از ۲ تا ۵ سال و جبران خسارات وارده به صاحب کالا محکوم می شود.

ماده ۴- رعایت امکانات و شرایط خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب در موارد فوق الزامی است.

ماده ۵- در صورت وجود عین کالا در موارد فوق، کالای مزبور باید به صاحبش مسترد گردد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ۵ ماده در جلسه علنی روز سه شنبه هشتم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۰۶۴

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۲۴۵-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵ و شماره ۲۸۷۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷ و پیرو نامه شماره ۸۸۸۸ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷؛ «لایحه مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷ شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز سه‌شنبه هشتم دی‌ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

تغییرات به عمل آمده رافع اشکال شورای نگهبان نمی‌باشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۹۸-ق

تاریخ: ۶۷/۲/۴

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه‌های شماره ۳۲۴۵/ق مورخ ۶۶/۱۰/۱۵ و ۲۸۷۴/ق مورخ ۶۶/۴/۲۷ و عطف به نامه شماره ۸۸۸۸ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷ و ۱۰۰۶۴ مورخ ۶۶/۱۰/۱۶، لایحه شماره ۹۲۱۲ مورخ ۱۳۶۵/۳/۲۵ دولت در خصوص تشدید مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا که در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ ۱۳۶۷/۱/۲۳ مجلس شورای اسلامی (با اصلاحاتی در عنوان و متن) به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- متصدی شرکتها، مؤسسات، بنگاه‌های حمل و نقل و رانندگانی که مسؤول حمل کالا به مقصد می‌باشند چنانچه عمداً آن را به مقصد نرسانند علاوه بر جبران خسارت وارده به صاحب کالا (در مثلی مثل و قیمی قیمت) به حبس از ۲ تا ۵ سال یا جریمه نقدی معادل ۱۰ تا ۲۰ برابر قیمت کالا محکوم می‌شوند و در صورت تکرار جرم مذکور به حداکثر مجازات فوق محکوم خواهند شد.

ماده ۲- هرکس اموال و کالاهای مذکور در ماده فوق را با علم و اطلاع تحصیل یا مخفی یا قبول نموده و یا مورد معامله و یا مورد استفاده دیگری قرار دهد و یا با آن مؤسسه یا شرکت یا بنگاه و راننده به هر نحو همکاری نماید به حبس از شش ماه تا سه سال و جبران خسارات وارده به صاحب کالا محکوم می‌شود در صورتی که متهم معامله اموال مزبور را حرفه خود قرار داده و یا مرتکب تکرار جرم مزبور شده باشد به حداکثر مجازات مقرر در این ماده ضمن جبران خسارات وارده به صاحب مال محکوم می‌شود.

ماده ۳- هرکس تمام یا قسمتی از کالاهای یاد شده در ماده یک را در حین حمل و نقل سرقت نماید هرگاه سرقت جامع شرایط حد محارب یا سرقت نباشد به حبس از ۲ تا ۵ سال و جبران خسارات وارده به صاحب کالا محکوم می‌شود.

تبصره - رعایت امکانات و شرایط خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب در موارد فوق الزامی است.

ماده ۴- در صورت وجود عین کالا در مورد فوق، کالای مزبور باید به صاحبش مسترد گردد.

ماده ۵- چنانچه متهم برای اولین بار مرتکب یکی از اعمال مذکور در مواد فوق شده باشد و دادستان در موارد غیرمهم تشخیص دهد با وعظ یا توبیخ یا تهدید یا اخذ تعهد تأدیب خواهد شد با اعمال یکی از موارد تأدیب فوق پرونده را ضمن انعکاس به وزارت راه بایگانی می‌نماید.

دادگاه نیز در صورت طرح پرونده در دادگاه حق اعمال مراتب بالا را به تشخیص خود دارد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر پنج ماده و یک تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ بیست و سوم فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۱۷۳

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۳۹۸- ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۴ و شماره ۳۲۴۵- ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۶ و شماره ۲۸۷۴- ق مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷ و پیرو نامه‌های شماره ۹۰۹ مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۵^(۱) و شماره ۱۰۰۶۴ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۶ و شماره ۸۸۸۸ مورخ ۱۳۶۶/۴/۲۷؛ «لایحه مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا»^(۲) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۶ و ۶۶/۴/۲۷ با اصلاحاتی در جلسه روز سه‌شنبه بیست و سوم فروردین‌ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استیضای بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۲۶۰۳ مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۶.

مغایرت لایحه اصلاح تبصره ۲ ماده ۱ و ماده ۹ و الحاق یک ماده به قانون
خدمت وظیفه عمومی مصوب مهر ماه ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی
با موازین شرع

شماره: ۲۹۳۱-ق

تاریخ: ۶۶/۶/۱۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۴۸۳۲ مورخ ۶۵/۴/۲۲ دولت در خصوص اصلاح تبصره ۲ ماده ۱ و ماده ۹ و الحاق یک ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب مهر ماه شماره ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۶/۶/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- تبصره ۲ ماده ۱ قانون خدمت وظیفه عمومی^(۱) به شرح ذیل اصلاح می گردد:
وزارت آموزش و پرورش موظف است با همکاری واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی شرایط مناسب را به منظور ارائه آموزش های نظامی در مقاطع تحصیلی و راهنمایی و دبیرستان فراهم نماید.
آیین نامه اجرایی این تبصره توسط وزارتین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۱. تبصره ۲ ماده ۱ قانون خدمت وظیفه عمومی (مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹): وزارت آموزش و پرورش موظف است با همکاری نیروهای مسلح آموزشگاهی را که زمینه ساز آمادگی دفاعی است طبق موازین اسلامی در برنامه های آموزشی مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان پیش بینی نماید. این آموزش برای دختران تنها در زمینه های دفاع غیرنظامی خواهد بود.

ماده ۲- ماده ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی^(۱) به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

دانشجویان دوره چهارساله آموزشی شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت ملی نفتکش و سازمان بنادر و کشتیرانی به شرط سپردن تعهد و انجام ده سال خدمت در شرکت‌های مذکور پس از طی دوره آموزشی مقدماتی و تخصصی در نیروی دریایی و بر روی عرشه ناوهای نیروی دریایی از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

ماده ۳- ماده ذیل به قانون خدمت وظیفه عمومی^(۲) الحاق می‌گردد:

مشمولان مذکور در قانون تربیت تکنسین بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸^(۳) و مشمولان قانون تربیت بهداشتکاران دهان و دندان مصوب ۱۳۶۰/۱/۲۳^(۴) پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی و در صورت عدم نیاز نیروهای مسلح به تخصص مربوطه آنان چنانچه تعهد پنج سال خدمت خود را در روستاها و مناطق عشایری انجام دهند از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر سه ماده در جلسه روز سه‌شنبه دهم شهریور ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۱۵۰

تاریخ: ۱۳۶۶/۶/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۹۳۱- ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۱۸؛ «لایحه اصلاح تبصره ۲ ماده ۱ و ماده ۹ و الحاق یک ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب مهر ماه ۱۳۶۳ مجلس

۱. ماده ۹ خدمت وظیفه عمومی (مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹): دانشجویان دوره چهارساله آموزشی شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران به شرط سپردن تعهد و انجام ۱۰ سال خدمت در این شرکت پس از طی دوره آموزش مقدماتی و تخصصی در نیروی دریایی و بر روی عرشه ناوهای نیروی دریایی از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۱۵۶۹ مورخ ۱۳۶۳/۸/۲۲.

۳. روزنامه رسمی شماره ۱۱۲۲۶ مورخ ۱۳۶۲/۶/۱۹.

۴. روزنامه رسمی شماره ۱۰۵۴۸ مورخ ۱۳۶۰/۲/۲۷.

شورای اسلامی» که در تاریخ ۱۳۶۶/۶/۱۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می شود:

۱- از لحاظ شرعی اطلاق ماده ۱ نسبت به الزام دختران دانش آموز به فراگیری آموزشهای نظامی چنانچه طی نامه شماره ۱۰۴۵۱ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۲۶ نیز اعلام شده است به تأیید اکثریت فقهای شورای نگهبان نرسید.

۲- اطلاق ماده ۳ در مورد افرادی که به موجب قانون مصوب ۶۲/۵/۱۸^(۱) اقدام کرده اند مغایر با موازین شرعی است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۰۵۳-ق

تاریخ: ۶۶/۸/۱۱

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۹۱۵۰-۶۶/۶/۱۹ و پیرو نامه شماره ۲۹۳۱/ق/۱۳۶۶/۶/۱۸؛ لایحه شماره ۱۴۸۳۲ مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۲ دولت در خصوص اصلاح تبصره (۲) ماده (۱) و ماده (۹) و الحاق یک ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب مهر ماه ۱۳۶۳ که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۸/۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

۱. قانون تربیت تکنسین بهداشت و مبارزه با بیماری ها (روزنامه رسمی، شماره ۱۱۲۲۶ مورخ ۱۳۶۲/۶/۱۹).

متن لایحه

ماده ۱- تبصره ۲ ماده ۱ قانون خدمت وظیفه عمومی به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

وزارت آموزش و پرورش موظف است با همکاری واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران آموزشهایی را که زمینه‌ساز آمادگی دفاعی است طبق موازین اسلامی در برنامه‌های آموزش مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان پیش‌بینی نماید. معلمان واجد شرایط در امر آموزش نظامی دانش‌آموزان اولویت دارند. این آموزش الزامی برای دختران در زمینه‌های دفاع غیرنظامی خواهد بود.

آیین‌نامه اجرایی این تبصره حداکثر ظرف مدت ۳ ماه توسط وزارتین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲- ماده ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

دانشجویان دوره چهارساله آموزشی شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت ملی نفت‌کش و سازمان بنادر و کشتیرانی به شرط سپردن تعهد و انجام ده سال خدمت در شرکت‌های مذکور پس از طی دوره آموزشی مقدماتی و تخصصی در نیروی دریایی و بر روی عرشه ناوهای نیروی دریایی از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

ماده ۳- ماده ذیل به قانون خدمت وظیفه عمومی الحاق می‌گردد:

از تاریخ ۱۳/۸/۱۳۶۳ (تاریخ ابلاغ قانون خدمت وظیفه عمومی) مشمولان مذکور در قانون تربیت تکنسین بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها مصوب ۱۸/۵/۱۳۶۲ و مشمولان قانون تربیت بهداشتکاران دهان و دندان مصوب ۲۳/۱/۱۳۶۰ پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی و در صورت عدم نیاز نیروهای مسلح به تخصص مربوطه آنان چنانچه تعهد پنج سال خدمت خود را در روستاها و مناطق عشایری انجام داده یا بدهند از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر سه ماده در جلسه روز یکشنبه سوم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۹۵۳۴

تاریخ: ۱۳۶۶/۸/۱۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۰۵۳- ق مورخ ۱۳۶۶/۸/۱۱ و شماره ۲۹۳۱- ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۱۸ و پیرو نامه شماره ۹۱۵۰ مورخ ۱۳۶۶/۶/۱۹؛ «لایحه اصلاح تبصره ۲ ماده ۱ و ماده ۹ و الحاق یک ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب مهر ماه ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی»^(۱) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۶/۱۹ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه سوم آبان‌ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آنها با موازین شرع

شماره: ۲۹۴۳-ق

تاریخ: ۶۶/۶/۲۴

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۸۵۰۶۶ مورخ ۶۴/۱۰/۲۹ دولت در خصوص تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آنها که در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۶/۶/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- احکام دادگاه‌ها و نیز قرارها در مواردی که مطابق این قانون قابل تجدیدنظر است در مراجع زیر بررسی و در صورت لزوم نقض می‌گردد و به شرح مواد آتی مورد رسیدگی مجدد قرار می‌گیرد.

ماده ۲- مرجع بررسی نقض یا تأیید احکام دادگاه‌های کیفری دو، کیفری یک و حقوقی دو، حقوقی یک و نظامی دو، نظامی یک همان محل می‌باشد و چنانچه در محل دادگاه مربوط نباشد پرونده به نزدیکترین دادگاه هم عرض ارجاع می‌شود.

ماده ۳- مرجع بررسی نقض یا تأیید احکام دادگاه‌های کیفری یک و حقوقی یک و نظامی یک و مدنی خاص و انقلاب، دیوان عالی کشور می‌باشد.

ماده ۴- مرجع تجدیدنظر و صدور حکم در مورد احکام دادگاه‌های کیفری دو و حقوقی دو و نظامی دو، دادگاه نقض‌کننده حکم است و چنانچه در محل دادگاه کیفری یک و حقوقی یک و نظامی یک نباشد پرونده به نزدیک‌ترین دادگاه یک مربوط ارجاع می‌شود.

ماده ۵- مرجع تجدیدنظر و صدور حکم در مورد احکام دادگاه‌های کیفری و حقوقی و نظامی یک و مدنی خاص و انقلاب که توسط دیوان عالی کشور نقض شده است. دادگاه هم عرض دادگاه صادرکننده حکم اولی است.

ماده ۶- در موارد زیر محکوم علیه یا وکیل و یا قائم مقام قانونی وی می‌تواند با ادله و مدارک قابل استناد تقاضای تجدیدنظر نماید:

الف - هرگاه ادعا نماید که مدارک استنادی فاقد اعتبار بوده و یا شهود به دروغ شهادت داده و یا واجد شرایط شرعی و قانونی ادای شهادت نبوده‌اند.

ب - چنانچه مدعی شود که قاضی یا دادگاه واجد صلاحیت نبوده است.

ماده ۷- قاضی صادرکننده حکم نیز چنانچه به اشتباه قانونی یا شرعی و یا خلاف واقع بودن حکم خود قطع پیدا کند مراتب را مستدلاً و کتباً به مرجع صالح نقض اعلام می‌نماید.

ماده ۸- دادستان و نیز دادیار تنظیم‌کننده کیفرخواست و یا دادیار مجری حکم با موافقت دادستان حق درخواست تجدیدنظر نسبت به حکم دادگاه‌ها را در موارد زیر دارند:

الف - در مواردی که قطع به اشتباه قانونی و شرعی قاضی پرونده پیدا کنند به نحوی که اگر به او تذکر داده شود متنبه گردد و متوجه اشتباه خود شود.

ب - در صورتی که دادگاه را برای رسیدگی و انشای حکم در موضوع پرونده قانوناً صالح ندانند.

ماده ۹- متقاضی تجدیدنظر باید درخواست خود را حداقل در دو نسخه تهیه و به دفتر دادگاه صادرکننده حکم تسلیم و رسید دریافت نماید.

این تقاضا به اطلاع صادرکننده حکم می‌رسد. قاضی مذکور به ترتیب زیر در مورد آن اقدام می‌نماید:

الف - در مورد ماده ۷ و نیز در صورتی که مورد از موارد مذکور در بند «الف» ماده ۶ و یا بند «الف» ماده ۸ باشد و قاضی در دو مورد اخیر ایراد را وارد بداند پرونده را با نظر موافق خود به مرجع صالح نقض ارسال می‌نماید.

ب - در صورتی که مورد از موارد مذکور در بند «ب» ماده ۶ و یا بند «ب» ماده ۸ باشد و یا قاضی ایراد موضوع بندهای «الف» مواد ۶ و ۸ را وارد نداند، پرونده را با اظهار نظر لازم

به مرجع صالح نقض ارسال می‌نماید.

تبصره - متقاضی می‌تواند یک نسخه از درخواست خود را هم به اجرای احکام دادگاه صادرکننده حکم بفرستد اجرای احکام موظف است بلافاصله دادگاه صادرکننده حکم را در جریان این تقاضا قرار دهد.

ماده ۱۰- چنانچه نقض حکم توسط مرجع صالح نقض به تقاضای قاضی یا بر اساس موافقت وی باشد، پرونده پس از نقض به دادگاه صادرکننده حکم نزد قاضی پرونده فرستاده می‌شود. در صورتی که قاضی صادرکننده حکم در همان دادگاه نباشد، به وی اجازه تجدیدنظر در آن پرونده و صدور حکم مقتضی داده می‌شود.

ماده ۱۱- چنانچه مورد از موارد مذکور در بند «ب» ماده ۹ باشد.

الف - در صورتی که مرجع صالح نقض اعتراض را وارد تشخیص دهد و حکم را نقض نماید پرونده در مرجع صالح مورد تجدیدنظر قرار می‌گیرد.

ب - در صورتی که مرجع صالح نقض اعتراض را وارد تشخیص ندهد حکم را تأیید و پرونده را برای اجرای حکم به مرجع مربوط ارسال می‌نماید.

ماده ۱۲- در صورتی که درخواست ظرف ده روز پس از صدور حکم به دادگاه صادرکننده حکم یا اجرای احکام دادگاه صادرکننده حکم واصل شده باشد اجرای حکم صادرشده تا رد درخواست متقاضی و یا نقض حکم و حداکثر به مدت ۶۰ روز از تاریخ صدور حکم متوقف خواهد شد.

ماده ۱۳- در کلیه مواردی که مطابق این قانون تقاضای تجدیدنظر از جانب محکوم‌علیه یا قاضی صادرکننده حکم یا قضات دیگر مذکور در ماده ۸ به عمل می‌آید تقاضای تجدیدنظر برای بار دوم در صورتی پذیرفته می‌شود که جهت آن همان جهت تقاضای تجدیدنظر اول نباشد، در غیر این صورت مرجع صالح نقض قرار رد درخواست را صادر می‌نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر سیزده ماده و یک تبصره در جلسه روز چهارشنبه هجدهم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۱۸۴

تاریخ: ۱۳۶۶/۷/۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۹۴۳- ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۴؛ «لایحه تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آنها» مصوب ۱۳۶۶/۶/۱۸ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضای شورا به شرح زیر اعلام می‌شود:

- ۱- در ماده نظر به اینکه حصر مستفاد از آن خلاف موازین شرعی است بایستی طبق ماده اصلاحی ۲۸۴ لایحه اصلاح موادی از قانون آیین دادرسی کیفری مصوب جلسه ۱۳۶۱/۶/۶ کمیسیون امور قضایی مجلس شورای اسلامی^(۱) و نیز ماده ۱۲ لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو مصوب جلسه ۱۳۶۴/۸/۱۶ مجلس شورای اسلامی^(۲) اصلاح شود.
- ۲- از لحاظ شرعی در ماده ۷ نظر به اینکه قاضی در مورد عدم صلاحیت خود نیز موظف به اعلام بطلان حکم است و حصر مستفاد از این ماده آن را نفی می‌نماید باید با افزودن این مورد رفع اشکال شود.

۱. ماده ۲۸۴ قانون اصلاح موادی از قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۶۱/۶/۶): حکم دادگاه بدوی تنها در ۳ مورد قابل نقض و تجدیدنظر است و در سایر موارد قطعی است:

- ۱- جایی که قاضی پرونده قطع پیدا کند که حکمش بر خلاف موازین قانونی یا شرعی بوده است.
- ۲- جایی که قاضی دیگری قطع به اشتباه قانونی یا شرعی قاضی پرونده پیدا کند، به نحوی که اگر به او تذکر داده شود متنبه گردد و متوجه اشتباه خود شود.

۳- جایی که ثابت شود قاضی پرونده صلاحیت رسیدگی و انشای حکم را در موضوع پرونده نداشته است.

۲. ماده ۱۲ قانون تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو: احکام و قراردادهای دادگاه‌های حقوقی جز در موارد زیر قطعی است:

- الف - جایی که قاضی قطع پیدا کند که حکمش بر خلاف موازین قانونی و یا شرعی بوده است.
- ب - در جایی که قاضی دیگر به علت عدم توجه قاضی اول به قواعد و موازین ضروری و مسلم فقهی قطع به مخالفت حکم او با موازین قانونی یا شرعی پیدا کند.
- ج - جایی که ثابت شود قاضی در اصل صلاحیت قضا و صلاحیت رسیدگی و انشای حکم را در موضوع پرونده نداشته است.

تبصره - مرجع تجدیدنظر تصمیمات دادگاه حقوقی (دو) دادگاه حقوقی (یک) است و احکام صادره از دادگاه حقوقی (یک) در این موارد قطعی است. لکن چنانچه در رسیدگی دادگاه حقوقی یک نیز یکی از سه مورد بالا تحقق یافت، رسیدگی در دیوان عالی کشور صورت خواهد گرفت.

همچنین نظر به اینکه در صور مذکوره قاضی خود موظف به نقض حکم خود می‌باشد. احاله آن به مرجع صالح نقض شرعی نیست.

۳- اطلاق بند «ب» ماده ۹ در صورتی که حاکم دادگاه بدوی مجتهد و حاکم دادگاه مرجع نقض غیرمجتهد باشد شرعی نیست و باید با توجه به اشکال وارد بر ماده ۷ این ماده اصلاح شود. از لحاظ شرعی اطلاق ماده ۱۲ در مورد دعاوی حقوقی و مالی مورد اشکال است. ضمناً چنانچه مقصود از این ماده عدم استماع دعاوی تجدیدنظر پس از مدت مذکور باشد شرعی نیست.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۲۴۳-ق

تاریخ: ۶۶/۱۰/۱۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۹۱۸۴ مورخ ۱۳۶۶/۷/۱ و پیرو نامه شماره ۲۹۴۳/ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۴؛ لایحه شماره ۸۵۰۶۶ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۲۹ دولت در خصوص تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آنها که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۱۰/۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- احکام دادگاه‌ها و نیز قرارها در مواردی که مطابق این قانون قابل تجدیدنظر است در مراجع زیر بررسی و در صورت لزوم نقض می‌گردد و به شرح مواد آتی مورد رسیدگی مجدد قرار می‌گیرد.

ماده ۲- مرجع بررسی نقض یا تأیید احکام دادگاه‌های کیفری دو، کیفری یک و حقوقی دو، حقوقی یک و نظامی دو، نظامی یک همان محل می‌باشد و چنانچه در محل دادگاه مربوط نباشد پرونده به نزدیکترین دادگاه هم عرض ارجاع می‌شود.

ماده ۳- مرجع بررسی نقض یا تأیید احکام دادگاه‌های کیفری یک و حقوقی یک و نظامی یک و مدنی خاص و انقلاب، دیوان عالی کشور می‌باشد.

ماده ۴- مرجع تجدیدنظر و صدور حکم در مورد احکام دادگاه‌های کیفری دو و حقوقی دو و نظامی دو، دادگاه نقض‌کننده حکم است و چنانچه در محل دادگاه کیفری یک و حقوقی یک و نظامی یک نباشد پرونده به نزدیک‌ترین دادگاه یک مربوط ارجاع می‌شود. ماده ۵- مرجع تجدیدنظر و صدور حکم در مورد احکام دادگاه‌های کیفری و حقوقی و نظامی یک و مدنی خاص و انقلاب که توسط دیوان عالی کشور نقض شده است. دادگاه هم عرض دادگاه صادرکننده حکم اولی است.

ماده ۶- در موارد زیر محکوم علیه یا وکیل و یا قائم مقام قانونی وی می‌تواند با ادله و مدارک قابل استناد تقاضای تجدیدنظر نماید:

الف - هرگاه ادعا نماید که مدارک استنادی فاقد اعتبار بوده و یا شهود به دروغ شهادت داده و یا واجد شرایط شرعی و قانونی ادای شهادت نبوده‌اند.

ب - هرگاه ادعا نماید که حکم خلاف قانون یا خلاف شرع بوده است.

ج - چنانچه مدعی شود که قاضی یا دادگاه واجد صلاحیت نبوده است.

ماده ۷- قاضی صادرکننده حکم نیز چنانچه به عدم صلاحیت خود یا به اشتباه قانونی یا شرعی و یا خلاف واقع بودن حکم خود قطع پیدا کند حکم را نقض و مراتب را مستدلاً و کتباً حسب مورد به مراجع مذکور در مواد ۲ و ۳ اعلام می‌نماید.

ماده ۸- دادستان و نیز دادیار تنظیم‌کننده کیفرخواست و یا دادیار مجری حکم با موافقت دادستان حق درخواست تجدیدنظر نسبت به حکم دادگاه‌ها را در موارد زیر دارند:

الف - در مواردی که قطع به اشتباه قانونی و شرعی قاضی پرونده پیدا کنند به نحوی که اگر به او تذکر داده شود متنبه گردد و متوجه اشتباه خود شود.

ب - در صورتی که دادگاه را برای رسیدگی و انشای حکم در موضوع پرونده قانوناً صالح ندانند.

ماده ۹- متقاضی تجدیدنظر باید درخواست خود را حداقل در دو نسخه تهیه و به دفتر

دادگاه صادرکننده حکم تسلیم و رسید دریافت نماید.

این تقاضا به اطلاع صادرکننده حکم می‌رسد. قاضی مذکور به ترتیب زیر در مورد آن اقدام می‌نماید:

الف - در صورتی که ایراد را وارد بداند حکم را نقض و پرونده را حسب مورد به مراجع مذکور در مواد ۲ و ۳ ارسال می‌نماید.

ب - در صورتی که مورد از موارد مذکور در بند «ج» ماده ۶ و یا بند «ب» ماده ۸ باشد و قاضی ایراد را وارد نداند، پرونده را با اظهار نظر لازم به مرجع صالح نقض ارسال می‌نماید.

ج - در صورتی که مورد از موارد مذکور بندهای «الف» و «ب» ماده ۶ و بند «الف» ماده ۸ باشد و قاضی ایراد را وارد نداند هرگاه قاضی دادگاه بدوی مجتهد و قاضی دادگاه مرجع نقض غیرمجتهد باشد نظر قاضی دادگاه بدوی معتبر است و در غیر این صورت پرونده را با اظهار نظر لازم به مرجع صالح نقض ارسال می‌نماید.

تبصره - متقاضی می‌تواند یک نسخه از درخواست خود را هم به اجرای احکام دادگاه صادرکننده حکم بفرستد اجرای احکام موظف است بلافاصله دادگاه صادرکننده حکم را در جریان این تقاضا قرار دهد.

ماده ۱۰ - چنانچه نقض حکم توسط مرجع صالح نقض به تقاضای قاضی یا بر اساس موافقت وی باشد، پرونده پس از نقض به دادگاه صادرکننده حکم نزد قاضی پرونده فرستاده می‌شود. در صورتی که قاضی صادرکننده حکم در همان دادگاه باشد، به وی اجازه تجدیدنظر در آن پرونده و صدور حکم مقتضی داده می‌شود.

ماده ۱۱ - چنانچه مورد از موارد مذکور در بند «ب» ماده ۹ باشد.

الف - در صورتی که مرجع صالح نقض اعتراض را وارد تشخیص دهد و حکم را نقض نماید پرونده در مرجع صالح مورد تجدیدنظر قرار می‌گیرد.

ب - در صورتی که مرجع صالح نقض اعتراض را وارد تشخیص ندهد حکم را تأیید و پرونده را برای اجرای حکم به مرجع مربوط ارسال می‌نماید.

ماده ۱۲ - در صورتی که درخواست ظرف ده روز پس از صدور حکم جزایی به دادگاه صادرکننده حکم یا اجرای احکام دادگاه صادرکننده واصل شده باشد اجرای حکم صادرشده تارد درخواست متقاضی و یا نقض حکم و حداکثر به مدت ۶۰ روز از تاریخ

صدور حکم متوقف خواهد شد.

ماده ۱۳- در کلیه مواردی که مطابق این قانون تقاضای تجدیدنظر از جانب محکوم علیه یا قاضی صادرکننده حکم یا قضات دیگر مذکور در ماده ۸ به عمل می آید تقاضای تجدیدنظر برای بار دوم در صورتی پذیرفته می شود که جهت آن همان جهت تقاضای تجدیدنظر اول نباشد، در غیر این صورت مرجع صالح نقض قرار رد درخواست را صادر می نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر سیزده ماده و یک تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه ششم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۱۸۳

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۳۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۳۲۴۳- ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵ و شماره ۲۹۴۳- ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۴ و پیرو نامه های شماره ۹۱۸۴ مورخ ۱۳۶۶/۷/۱ و شماره ۱۰۰۶۲ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۴^(۱)؛ «لایحه تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاه ها و نحوه رسیدگی آنها» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۷/۱ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه ششم دی ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می گردد:

۱- با توجه به اینکه طبق مواد ۷ و ۹ حکم در مواردی به وسیله قاضی صادرکننده نقض می گردد و مرجعی دیگر به عنوان مرجع نقض دخالت ندارد ارسال پرونده طبق بند «الف» ماده ۹ به دیوان عالی کشور (صرفاً جهت ارجاع به دادگاه هم عرض) بی مورد و موجب اطاله دادرسی است.

۲- ماده ۱۰ باید متناسب با اصلاح به عمل آمده در مواد ۷ و ۹ اصلاح گردد.

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۳- در ماده ۱۲ که توقف حکم مورد اعتراض حداکثر ده روز تعیین گردیده است با توجه به اینکه ممکن است ظرف این مدت رسیدگی منتهی به صدور رأی نشود و مدت ۶۰ روز هم ملاکی ندارد صحیح نیست و باید مقید شود: «تا اتخاذ تصمیم مرجع نقض اجرای حکم متوقف می‌گردد.»

همچنین تعیین مدت ۱۰ روز برای درخواست تجدیدنظر که مستفاد از آن عدم استماع تقاضای تجدیدنظر خارج از مهلت مذکور است همانطور که در نظر قبلی ذکر شده خلاف موازین شرعی است باید اصلاح شود.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۶۶-ق

تاریخ: ۶۷/۷/۲۱

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه‌های شماره ۹۱۸۴ مورخ ۱۳۶۶/۷/۱ و ۱۰۰۶۲ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۴ و ۱۰۱۸۳ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۳۰ و پیرو نامه‌های شماره ۲۹۴۳/ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۴ و ۳۲۴۳/ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵؛ لایحه شماره ۸۵۰۶۶ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۲۹ دولت در خصوص تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آنها که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۷/۷/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- احکام دادگاه‌ها و نیز قرارها در مواردی که مطابق این قانون قابل تجدیدنظر است در مراجع زیر بررسی و در صورت لزوم نقض می‌گردد و به شرح مواد آتی مورد

رسیدگی مجدد قرار می‌گیرد.

ماده ۲- مرجع بررسی نقض یا تأیید احکام دادگاه‌های کیفری دو، کیفری یک و حقوقی دو، حقوقی یک و نظامی دو، نظامی یک همان محل می‌باشد و چنانچه در محل دادگاه مربوط نباشد پرونده به نزدیکترین دادگاه هم‌عرض ارجاع می‌شود.

ماده ۳- مرجع بررسی نقض یا تأیید احکام دادگاه‌های کیفری یک و حقوقی یک و نظامی یک و مدنی خاص و انقلاب، دیوان‌عالی کشور می‌باشد.

ماده ۴- مرجع تجدیدنظر و صدور حکم در مورد احکام دادگاه‌های کیفری دو و حقوقی دو و نظامی دو، دادگاه نقض‌کننده حکم است و چنانچه در محل دادگاه کیفری یک و حقوقی یک و نظامی یک نباشد پرونده به نزدیک‌ترین دادگاه یک مربوط ارجاع می‌شود.

ماده ۵- مرجع تجدیدنظر و صدور حکم در مورد احکام دادگاه‌های کیفری و حقوقی و نظامی یک و مدنی خاص و انقلاب که توسط دیوان‌عالی کشور نقض شده است. دادگاه هم‌عرض دادگاه صادرکننده حکم اولی است.

ماده ۶- در موارد زیر محکوم‌علیه یا وکیل و یا قائم‌مقام قانونی وی می‌تواند با ادله و مدارک قابل استناد تقاضای تجدیدنظر نماید:

الف - هرگاه ادعا نماید که مدارک استنادی فاقد اعتبار بوده و یا شهود به دروغ شهادت داده و یا واجد شرایط شرعی و قانونی ادای شهادت نبوده‌اند.

ب - هرگاه ادعا نماید که حکم خلاف قانون یا خلاف شرع بوده است.

ج - چنانچه مدعی شود که قاضی یا دادگاه واجد صلاحیت نبوده است.

ماده ۷- قاضی صادرکننده حکم نیز چنانچه به عدم صلاحیت خود یا به اشتباه قانونی یا شرعی و یا خلاف واقع بودن حکم خود قطع پیدا کند مستدلاً و کتباً حکم را (اعم از اینکه راجع به ماهیت امر باشد یا به صورت قرار) نقض و پرونده را جهت رسیدگی حسب مورد به دادگاه صالح یا دادگاه هم‌عرض ارسال می‌نماید.

ماده ۸- دادستان و نیز دادیار تنظیم‌کننده کیفرخواست و یا دادیار مجری حکم با موافقت دادستان حق درخواست تجدیدنظر نسبت به حکم دادگاه‌ها را در موارد زیر دارند:

الف - در مواردی که قطع به اشتباه قانونی و شرعی قاضی پرونده پیدا کنند به نحوی که اگر به او تذکر داده شود متنبه گردد و متوجه اشتباه خود شود.

ب - در صورتی که دادگاه را برای رسیدگی و انشای حکم در موضوع پرونده قانوناً صالح ندانند.

ماده ۹- متقاضی تجدیدنظر باید درخواست خود را حداقل در دو نسخه تهیه و به دفتر دادگاه صادرکننده حکم تسلیم و رسید دریافت نماید.

این تقاضا به اطلاع قاضی صادرکننده حکم می‌رسد. قاضی مذکور به ترتیب زیر در مورد آن اقدام می‌نماید:

الف - در صورتی که ایراد را وارد بداند حکم را نقض و به شرح ماده ۷ عمل می‌نماید.
ب - در صورتی که مورد از موارد مذکور در بند «ج» ماده ۶ و یا بند «ب» ماده ۸ باشد و قاضی ایراد را وارد نداند، پرونده را با اظهار نظر لازم به مرجع صالح نقض ارسال می‌نماید.

ج - در صورتی که مورد از موارد مذکور بندهای «الف» و «ب» ماده ۶ و بند «الف» ماده ۸ باشد و قاضی ایراد را وارد نداند هرگاه قاضی دادگاه بدوی مجتهد و قاضی دادگاه مرجع نقض غیر مجتهد باشد نظر قاضی دادگاه بدوی معتبر است و در غیر این صورت پرونده را با اظهار نظر لازم به مرجع صالح نقض ارسال می‌نماید.

تبصره - متقاضی می‌تواند یک نسخه از درخواست خود را هم به اجرای احکام دادگاه صادرکننده حکم بفرستد اجرای احکام موظف است بلافاصله دادگاه صادرکننده حکم را در جریان این تقاضا قرار دهد.

ماده ۱۰- چنانچه مورد از موارد مذکور در بند «ب» ماده ۹ باشد.

الف - در صورتی که مرجع صالح نقض اعتراض را وارد تشخیص دهد و حکم را نقض نماید پرونده در مرجع صالح مورد تجدیدنظر قرار می‌گیرد.

ب - در صورتی که مرجع صالح نقض اعتراض را وارد تشخیص ندهد حکم را تأیید و پرونده را برای اجرای حکم به مرجع مربوط ارسال می‌نماید.

ماده ۱۱- در صورتی که درخواست تجدیدنظر پس از صدور حکم جزایی به دادگاه صادرکننده حکم یا اجرای احکام دادگاه صادرکننده حکم واصل شده باشد تا اتخاذ تصمیم مرجع نقض اجرای آن حکم متوقف می‌گردد. رسیدگی تجدیدنظر باید خارج از نوبت به عمل آید.

ماده ۱۲- در کلیه مواردی که مطابق این قانون تقاضای تجدیدنظر از جانب محکوم علیه یا قاضی صادرکننده حکم یا قضات دیگر مذکور در ماده ۸ به عمل می‌آید تقاضای تجدیدنظر برای بار دوم در صورتی پذیرفته می‌شود که جهت آن همان جهت تقاضای

تجدید نظر اول نباشد، در غیر این صورت مرجع صالح نقض قرار رد درخواست را صادر می نماید.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده و یک تبصره در جلسه علنی روز پنجشنبه مورخ چهاردهم مهر ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۵۸۱

تاریخ: ۱۳۶۷/۷/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۱۶۶- ق مورخ ۱۳۶۷/۷/۲۱ و شماره ۳۲۴۳- ق و سورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵ و شماره ۲۹۴۳- ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲ و پیرو نامه های شماره ۱۰۱۸۳ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۳۰ و شماره ۹۱۸۴ مورخ ۱۳۶۶/۷/۱؛ «لایحه تعیین موارد تجدید نظر احکام دادگاه ها و نحوه رسیدگی آنها»^(۱) که پس از ایرادات شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز پنجشنبه چهاردهم مهر ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

محمد محمدی گیلانی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و داروئی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴^(۱) با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن

شماره: ۲۹۹۹-ق

تاریخ: ۶۶/۷/۹

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۸۷۴۵۰ مورخ ۱۳۶۵/۱/۲ دولت در خصوص اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴ که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۷/۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- سه تبصره زیر به ماده یک^(۲) اضافه می شود:

تبصره ۱- پروانه تأسیس هر یک از مؤسسات مصرح در این ماده به تشخیص وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به کسانی که صلاحیت فوق را دارا می باشند کمک لازم را در موارد یاد شده بنماید.

تبصره ۲- برای هر یک از وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی به شرط داشتن مجوزهای قانونی توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با رعایت مقررات پروانه صادر خواهد شد.

۱. روزنامه رسمی شماره ۳۰۸۷ مورخ ۱۳۳۴/۶/۲۳.

۲. ماده ۱ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی (مصوب ۱۳۳۴/۳/۲۹): ایجاد هر نوع مؤسسه پزشکی نظیر: بیمارستان، زایشگاه، تیمارستان، آسایشگاه، آزمایشگاه، پلی کلینیک، مؤسسات فیزیوتراپی و الکتروفیزیوتراپی، هیدروتراپی، لابراتور، کارخانه های داروسازی، داروخانه، درمانگاه، بخش تزریقات و پانسمان به هر نام و عنوان باید با اجازه وزارت بهداشت و اخذ پروانه مخصوص باشد متصدیان مؤسسات مزبور ملزم به رعایت مقررات فنی مذکور در آیین نامه های مربوط می باشند.

تبصره ۳- برای درمانگاه‌ها و بیمارستانهای موضوع ماده ۱۰ قانون تشکیلات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی^(۱) که به صورت خیریه درخواست تأسیس می‌شوند و به تشخیص و تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و پس از سپردن تعهد مبنی بر اینکه صرفاً غیرانتفاعی بوده و ملتزم به رعایت تعرفه‌های خاص بر مبنای ضوابط مالی اداری و فنی مذکور در آیین‌نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گردند پروانه مخصوص صادر خواهد شد پروانه مؤسسات مذکور در صورت تخلف از تعهد رأساً توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی لغو خواهد شد.

ماده ۲- تبصره ۲ ماده پنج^(۲) به نحو زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۲ اصلاحی - هر یک از متصدیان امور دارویی و یا داروخانه‌ها که مبادرت به تبدیل تاریخ مصرف دارو یا افزایش قیمت رسمی و یا تخلف در نرخ‌گذاری نسخه برآیند به پرداخت جزای نقدی از ده هزار ریال تا یک میلیون ریال و یا به سه ماه تا شش ماه حبس محکوم خواهند شد. چنانچه سوءاستفاده بیش از یک میلیون ریال باشد جزای نقدی مرتکب دو برابر میزان سوءاستفاده خواهد بود.

۱. ماده ۱۰ قانون تشکیل وزارت، درمان و آموزش پزشکی (مصوب ۱۳۶۴/۷/۹): وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی موظف است به منظور هماهنگی و نظارت بر امور واحدهای بهداشتی درمانی خیریه و تقویت آنها و تسهیل و تسریع در جریان امور و مقابله با بوروکراسی و تشریفات زاید اداری و جلب مشارکت مردمی و استفاده از کمکهای افراد خیر و نیز تقلیل هزینه‌ها، مطالعات و بررسی‌های لازم را انجام داده و ظرف مدت شش ماه لایحه تشکیل مؤسسه یا سازمان یا بنیاد خیریه بهداشتی درمانی را تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

۲. ماده ۵ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی (مصوب ۱۳۳۴/۳/۲۹): هیچ‌یک از مؤسسات پزشکی و دارویی و صاحبان فنون پزشکی و داروسازی و سایر مؤسسات مصرح در ماده اول این قانون حق انتشار آگهی تبلیغاتی که موجب گمراهی بیماران یا مراجعین به آنها باشد و یا به تشخیص وزارت بهداشت بر خلاف اصول فنی و شئون پزشکی یا عفت عمومی باشد ندارند استفاده از عناوین مجعول و خلاف حقیقت روی تابلو و سرنسخه و یا طرق دیگر و دادن وعده‌های فریبنده ندارند و همچنین دخل و تصرف و یا تغییر در نسخه پزشکی به هر صورت که باشد بدون اجازه خود پزشک از طرف داروساز ممنوع می‌باشد. متخلفین برای بار اول به پرداخت پنج هزار ریال تا بیست هزار ریال و برای دفعات بعد هر دفعه از بیست هزار ریال تا ۵۰ هزار ریال جزای نقدی و یا به حبس تأدیبی از یک ماه تا چهار ماه و یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- دخالت داروسازان در امور مختص به طبابت جز در مورد کمکهای نخستین قبل از رسیدن پزشک مشمول ماده سه این قانون خواهد بود.

تبصره ۲- هر یک از متصدیان امور دارویی و یا داروخانه‌ها به منظور سوءاستفاده به هر نحو در مقام تبدیل تاریخ استعمال دارو و یا تغییر قیمت معین شده از طرف نمایندگی کارخانه یا دولت برآید به پنج هزار ریال تا پنجاه هزار ریال جزای نقدی و از سه تا شش ماه حبس تأدیبی محکوم خواهد شد.

ماده ۳- تبصره زیر به عنوان تبصره ۳ به ماده ۵ اضافه می شود:

تبصره ۳- ارائه داروی هم فرمول از نظر مواد مؤثر به جای داروی تجویز شده در نسخه پزشک دخل و تصرف یا تغییر در نسخه پزشکی محسوب نمی شود لکن ارائه داروی غیر هم فرمول از نظر مواد مؤثر به جای داروی تجویز شده در نسخه پزشک دخل و تصرف یا تغییر در نسخه پزشکی محسوب و قابل تعقیب است مرجع تشخیص مواد مؤثره داروهای فوق الذکر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد.

ماده ۴- تبصره (۱ و ۲) ماده ۶^(۱) به نحو زیر اصلاح و چهار تبصره به عنوان تبصره های ۳، ۴، ۵ و ۶ اضافه می شود:

تبصره ۱- حداقل دو نفر از دارندگان مدارک علوم آزمایشگاهی بالینی با درجه دکترا یا پی-اچ-دی (در علوم آزمایشگاهی) یا تخصصی در رشته های:

۱- بیوشیمی.

۲- پاتوبیولوژی (قارچ شناسی یا میکروب شناسی یا انگل شناسی).

۳- ایمنولوژی (ایمن شناسی یا سرم شناسی).

۴- خون شناسی (هماتولوژی).

می توانند اقدام به تأسیس آزمایشگاه گروهی در رشته مربوط به خود نمایند بدیهی است جهت تأسیس آزمایشگاه تشخیص طبی عمومی مشارکت هر چهار رشته فوق ضروری است.

۱. ماده ۶ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و... کسانی می توانند متصدی آزمایشگاه تشخیص طبی برای یک یا چند رشته گردند که دکتر در پزشکی یا داروسازی یا دام پزشکی و یا علوم شیمی و یا بیولوژی بوده به علاوه دارای گواهینامه دوره تکمیلی آزمایشگاهی از دانشکده های پزشکی یا گواهینامه رسمی تخصصی در امور آزمایشگاهی از کشورهای خارجه که به تصدیق مراجع صلاحیتدار رسیده باشد.

تبصره ۱- کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون طبق مدارک مسلم مدت پنج سال دارای آزمایشگاه تشخیص طبی بوده و یا مدت پنج سال ریاست یکی از آزمایشگاه های دولتی را داشته باشند که وزارت بهداشتی برای آن منظور کافی بدانند به شرط داشتن یکی از دانشنامه های مذکور در ماده فوق بدون ارائه گواهینامه تخصصی می توانند درخواست پروانه تأسیس آزمایشگاه تشخیص طبی بنمایند و وزارت بهداشتی طبق مقررات پروانه به نام آنها صادر خواهد کرد.

تبصره ۲- وزارت بهداشتی می تواند استثنائاً برای مدت هشت سال از تاریخ تصویب این قانون کسانی را که علاوه بر داشتن دانشنامه دکتری در رشته مذکور در این ماده که دارای گواهینامه کارآموزی از یکی از آزمایشگاه های رسمی وزارت بهداشتی و یا دانشکده پزشکی تهران باشند مشروط بر اینکه دوره کارآموزی مزبور از یک سال کمتر نباشد پس از آزمایشی که به موجب آیین نامه مخصوص از آنها به عمل خواهد آمد طبق قانون استخدام پزشکان فقط برای تصدی امور آزمایشگاهی مؤسسات و وزارت بهداشتی به کار بگمارند.

تبصره ۲- افرادی که دارای دکترای گروه پزشکی در رشته‌های پزشکی، داروسازی دامپزشکی بوده و مدرک آنها مورد تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد و دارای تخصص در یک رشته آزمایشگاهی یا افرادی که دارای پی-اچ-دی در یکی از رشته‌های علوم آزمایشگاهی بالینی بوده و فاقد تخصص در بقیه رشته‌های آزمایشگاهی بالینی هستند رشته‌های کمبود را در کلاسهای که در دانشگاه علوم پزشکی تهران یا سایر دانشگاه‌های علوم پزشکی که امکان دارند می‌گذرانند و پس از انجام کارآموزی بیمارستانی و قبول شدن در آزمون تخصصی مجاز به تأسیس آزمایشگاه تشخیص طبی خواهند بود. آیین‌نامه کلاسها و کارآموزی و نحوه تأمین بودجه آن را وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معین می‌کند.

تبصره ۳- دارندگان مدارک تحصیلی ذکر شده در تبصره یک در مورد رشته‌های محدود نظیر ویروس‌شناسی یا هورمون‌شناسی با تصویب کمیسیون قانونی آزمایشگاه‌ها می‌توانند اقدام به تأسیس آزمایشگاه تک رشته‌ای مربوط نمایند.

تبصره ۴- در شهرستان‌هایی که تأسیس آزمایشگاه گروهی به علت عدم حضور افراد ذکر شده در تبصره یک امکان‌پذیر نباشد طبق مقررات می‌توانند (فقط برای همان رشته مورد درخواست) اجازه آزمایشگاه تک رشته‌ای دریافت نمایند.

تبصره ۵- برای تصدی آزمایشگاه آسیب‌شناسی تشریحی متقاضی باید علاوه بر داشتن دکترای پزشکی دارای دیپلم تخصصی در رشته مزبور باشد ضمناً کسانی که دارای مدرک تحصیلی مشترک رشته علوم آزمایشگاهی بالینی و آسیب‌شناسی می‌باشند می‌توانند مستقلاً برای تأسیس آزمایشگاه در رشته‌های تخصصی اقدام نمایند.

تبصره ۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است لیست آزمایشاتی که هر یک از متخصصین شاغل در آزمایشگاه تشخیص طبی صلاحیت انجام آن را دارند به تفکیک مشخص نموده و متخصصین مذکور در صورتی که مبادرت به انجام آزمایشاتی نمایند که در صلاحیت آنها نباشد متخلف محسوب می‌شوند و دادگاه به مجازات مذکور در تبصره ۲ ماده ۵ علیه آنها رأی می‌دهد.

ماده ۵- عنوان فصل چهارم از «داروهای اختصاصی» به شرایط ساخت و ورود دارو و فرآورده‌های بیولوژیک و فرآورده‌های آزمایشگاهی تبدیل می‌شود.

ماده ۶- تبصره ماده ۱۳^(۱) به تبصره یک تبدیل و ۴ تبصره دیگر به عنوان تبصره‌های ۲ و ۳ و ۴ و ۵ به آن اضافه می‌شود.

تبصره ۲- عنوان داروهای ژنریک به داروهایی اطلاق می‌شود که با نام شیمیایی یا عمومی (غیراختصاصی) که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تأیید می‌گردد نامیده شوند.

تبصره ۳- داروهای گیاهی به فرآورده‌هایی اطلاق می‌شود که در تهیه و ترکیب آنها کلاً یا اکثر آن، از اجزاء و یا عصاره‌های گیاهی استفاده شده باشد. تشخیص داروی گیاهی تأیید اثر درمانی و تعیین یا تأیید نام آن با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

تبصره ۴- فرآورده‌های بیولوژیک به موادی اطلاق می‌شود که دارای منشأ انسانی یا حیوانی بوده که برای تشخیص و پیشگیری و یا درمان بیماری‌ها به کار می‌رود. تعیین نوع فرآورده‌های مذکور به عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

تبصره ۵- فعالیت افراد مؤسسات و نمایندگی‌های شرکت‌های دارویی و تجهیزات و ملزومات پزشکی، دندانپزشکی مشمول آیین‌نامه‌ای خواهد بود که حداکثر ظرف مدت سه ماه تهیه و به تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برسد.

ماده ۷- ماده ۱۴^(۲) به نحو زیر اصلاح می‌شود:

الف - ماده ۱۴- ورود هر نوع فرآورده بیولوژیک (نظیر سرم و واکسن و فرآورده‌های آزمایشگاهی و مواد غذایی اطفال و هر نوع دارو و مواد اولیه دارویی و بسته‌بندی

۱. ماده ۱۳ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی... عنوان داروی اختصاصی شامل داروهایی می‌شود که به طور ساده و یا از اختلاط و یا ترکیب چند دارو در نتیجه ابداع شخص یا شخصیت حقوقی معینی به دست آمده و یا فرمول و اسم ثابت و علامت صنعتی مخصوصی مشخص به نام ابداع‌کننده در کشور ایران و یا کشورهای خارجی به ثبت رسیده باشد.

تبصره - برای ثبت اسامی و علائم تجارتي و صنعتی هر نوع دارو یا مؤسسات پزشکی و داروسازی و داروفروشی علاوه بر رعایت مقررات مربوط به ثبت علائم موافقت قبلی وزارت بهداشتی نیز برابر آیین‌نامه مخصوصی ضروری است.

۲. ماده ۱۴ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و... ورود هر نوع سرم-واکسن-مواد غذایی-شیرخواران-داروهای اختصاصی (آنتی‌بیوتیک) از خارج کشور به منظور بازرگانی و ترخیص آن از گمرک و همچنین ساختن هر نوع دارویی اختصاصی در داخل کشور و عرضه و فروش آن در بازار مستلزم اجازه قبلی وزارت بهداشتی و اخذ پروانه لازم در مورد هر قلم از داروهای مزبور می‌باشد.

تبصره - پروانه ورود داروهای اختصاصی که به استناد این قانون صادر خواهد شد فقط سه سال از تاریخ صدور معتبر بوده و در صورتی که واردکننده بخواهد پس از انقضای این مدت باز هم اقدام به ورود آن نماید باید سه ماه به پایان مدت اعتبار مانده تقاضای تجدید پروانه بکند.

دارویی و قطعات و ماشین آلات مربوط به هر شکل و عنوان از خارج از کشور توسط بخش خصوصی و یا دولتی و نیز ترخیص آنها از گمرک و همچنین ساخت هر نوع دارو یا فرآورده بیولوژیک و عرضه و فروش آنها در داخل کشور و یا صدور آن به خارج از کشور مستلزم اجازه قبلی از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و اخذ پروانه و یا مجوز لازم می باشد.

ب - تبصره ماده ۱۴ با اصلاح به تبصره یک تبدیل و ۶ تبصره دیگر به آن اضافه می شود. تبصره یک اصلاحی - اعتبار پروانه ورود یا ساخت اقلام مذکور در این ماده ۴ سال است، تقاضای تجدید پروانه باید شش ماه قبل از انقضای مدت به عمل آید چنانچه در طول مدت اعتبار پروانه ورود یا ساخت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ورود و یا تولید دارویی را غیر لازم و یا مضر به سلامت جامعه تشخیص دهد موظف است پروانه مربوطه را با رأی کمیسیون مذکور در ماده ۲۰ این قانون لغو نماید و میزان ورود و یا ساخت هر یک از فرآورده های مذکور نیز منوط به موافقت قبلی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

تبصره ۲ - ساخت و یا ورود هر نوع مواد و ملزومات مصرفی و تجهیزات پزشکی و دندانپزشکی و یا مواد اولیه و بسته بندی آنها که لیست آن از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می گردد باید با اجازه قبلی و موافقت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام گیرد. ترخیص اقلام مذکور از گمرک نیز باید با کسب اجازه از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.

تبصره ۳ - شرکت های توزیع کننده انواع دارو و مواد بیولوژیک اعم از دولتی یا غیردولتی و خصوصی باید از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پروانه تأسیس اخذ نموده و با معرفی مسئول فنی واجد شرایط که صلاحیت آنها به تصویب کمیسیون قانونی مربوط به ماده ۲۰ این قانون خواهد رسید بر اساس آیین نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اقدام به توزیع دارو و مواد بیولوژیک در سطح کشور بنماید.

تبصره ۴ - (مصوب کمیسیون قضائی) چنانچه شرکتهای توزیع کننده داروهای فاسد یا داروهای با تاریخ مصرف کوتاه و یا منقضی شده که مخالف آیین نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد توزیع نمایند و یا دارویی را بیش از قیمت رسمی به فروش برسانند، شرکت مربوطه علاوه بر جبران خسارات وارده به پرداخت

جریمه نقدی از یکصد هزار ریال تا یک میلیون ریال محکوم و پروانه مسئول فنی با توجه به رأی کمیسیون قانونی مربوطه از یک تا شش ماه به حالت تعلیق درخواهد آمد. تبصره ۵- معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها و مواد بیولوژیک در سطح کشور با اجازه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود. آیین نامه اجرایی مربوط به تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید. متخلف به پرداخت جزای نقدی از یکصد هزار تا ده میلیون ریال محکوم خواهد گردید.

تبصره ۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است تقاضای افراد یا مؤسساتی که داروی جدیدی را کشف یا ابداع می نمایند از طریق کمیسیون ساخت و ورود موضوع ماده ۲۰ این قانون رسیدگی و در صورت تأیید و ضرورت تولید و ارائه آن با رعایت سایر مقررات پروانه لازم را صادر نماید کمیسیون مذکور و وزارت مزبور موظف به حفظ فرمول و اطلاعات داروی کشف شده بوده و مجاز به ارائه حقوق ناشی از این امر به غیر را مگر با موافقت متقاضی ندارد.

تبصره ۷- داروساز مسئول فنی داروخانه می تواند داروهای دستوری تجویز شده در نسخه پزشک را بسازد و نیز داروی جالینوسی را با توجه به امکانات و شرایط لازم در داروخانه برای فرآورده هایی که ساخت آنها از طرف وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در داروخانه مجاز است بسازد. فهرست داروهای جالینوسی باید از طرف وزارت مذکور اعلام گردد.

تبصره ۸- ماده ۱۵^(۱) به نحو زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۵ اصلاحی - کسانی که بدون اجازه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مواد دارویی و یا فرآورده های بیولوژیک مندرج در ماده ۱۴ را وارد نمایند و یا در داخل کشور بسازند به حکم محکمه مواد مذکور به نفع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ضبط و در صورت لزوم معدوم و مرتکبین در مرحله اول به جزای نقدی از ۵۰۰ هزار تا ۵ میلیون ریال و در مرحله دوم از ۵ میلیون ریال تا ۱۰ میلیون ریال و در صورت تکرار علاوه بر لغو پروانه به حداکثر مجازات نقدی در مرحله دوم محکوم خواهد شد.

۱. ماده ۱۵ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی...: کسانی که بدون اجازه وزارت بهداشتی مواد دارویی و غذایی مندرجه در ماده ۱۴ را وارد نمایند و یا در داخل کشور بسازند مواد مزبور به نفع وزارت بهداشتی ضبط و در صورت لزوم معدوم خواهد شد و به علاوه مرتکبین به پرداخت ده هزار ریال جزای نقدی محکوم می شوند.

(چنانچه واردکننده یا تولیدکننده غیرمجاز مؤسسه یا شرکت باشد علاوه بر ضبط مواد به حکم محکمه و در صورت لزوم معدوم نمودن آنها مدیرعامل مؤسسه یا شرکت در مرحله اول به جزای نقدی از ۵ میلیون تا ۱۰ میلیون ریال و در مرحله دوم از ۱۰ تا ۱۵ میلیون ریال و در صورت تکرار علاوه بر حداکثر مجازات نقدی مرحله دوم به حبس از سه ماه تا شش ماه محکوم خواهد شد.

ماده ۹- ماده ۱۶^(۱) به نحو زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۵- اصلاحی - سازندگان داروها و مواد بیولوژیک موضوع این فصل پس از تحصیل پروانه حق ندارند فرمول و ترکیب و شکل و یا بسته بندی دارو یا فرآورده بیولوژیک خود را قبل از کسب اجازه مجدد از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تغییر داده و یا دخل و تصرف در آن نمایند. در صورت ارتکاب به حسب مورد به مجازات مذکور در ماده ۱۵ محکوم خواهند شد.

ماده ۱۰- ماده ۱۷^(۲) به نحو زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۷ اصلاحی - کسانی که متقاضی تأسیس واحدهای تولید دارو و مواد بیولوژیک هستند علاوه بر داشتن دانشنامه دکتر یا دیپلم عالی داروسازی باید شرایط زیر را دارا باشند:

- ۱- داشتن مجوز از وزارتخانه های صنایع، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- ۲- داشتن پروانه داروسازی برای کشور جمهوری اسلامی ایران.
- ۳- نداشتن سوء پیشینه.
- ۴- اخذ تأیید صلاحیت از کمیسیون قانونی ساخت و ورود ماده ۲۰ این قانون.

۱. ماده ۱۶ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی... سازندگان داروهای اختصاصی پس از تحصیل پروانه حق ندارند فرمول یا ترکیب شیمیایی یا شکل دارویی و یا شکل تجارتي محصولات خود را قبل از کسب اجازه مجدد وزارت بهداشتی تغییر داده و دخل و تصرفی در آن نمایند در صورت ارتکاب به مجازات مذکور در ماده ۱۵ محکوم خواهند شد.

۲. ماده ۱۷ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و... کسانی می توانند در ایران اقدام به ساخت داروی اختصاصی نمایند که پروانه صلاحیت ساخت دارو از وزارت بهداشت دریافت نمایند و پروانه مزبور به کسانی داده می شود که علاوه بر داشتن دانشنامه دکتر یا دیپلم عالی داروسازی واجد شرایط زیر هم باشند:

الف - داشتن پروانه رسمی و دایم داروسازی برای کشور ایران.

ب - داشتن حداقل پنج سال سابقه اشتغال به حرفه داروسازی پس از اخذ پروانه دایم.

ج - نداشتن سوء پیشینه.

د - داشتن دستگاه صنعتی که صلاحیت محل و مجهز بودن آن به تناسب محصول مورد تصدیق وزارت بهداشت باشد.

ماده ۱۱- ماده ۲۰^(۱) به نحو زیر اصلاح می شود:

الف - ماده ۲۰ اصلاحی - به منظور رسیدگی به صلاحیت کسانی که می خواهند در مؤسسات پزشکی و داروسازی مصرح در ماده یکم عهده دار مسئولیت فنی گردند و یا تقاضای صدور یکی از پروانه های مربوط به این قانون را بنمایند و رسیدگی به صلاحیت ورود و ساخت هر نوع دارو و مواد بیولوژیک، کمیسیون هایی بنام کمیسیون های تشخیص مرکب از اعضای زیر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به ریاست معاون ذی ربط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر حسب رشته تشکیل می گردد و رأی اکثریت قطعی خواهد بود.

ب - بندی یک و ۲ و ۳ ماده ۲۰ به شرح زیر اصلاح و بند ۵ حذف می گردد:

بند یک اصلاحی - برای کلیه امور پزشکی از اعضای هیأت علمی دانشکده های پزشکی

۱. ماده ۲۰ - قانون مربوط به مقررات امور پزشکی...: به منظور رسیدگی به صلاحیت کسانی که می خواهند در مؤسسات پزشکی و داروسازی مصرح در ماده یکم عهده دار مسئولیت فنی گردند و یا تقاضای صدور یکی از پروانه های مربوط به این قانون را بنمایند و رسیدگی به صلاحیت ورود و ساخت داروهای اختصاصی کمیسیون هایی به نام کمیسیون های تشخیص مرکب از اعضا زیر در وزارت بهداشت به ریاست معاون وزارت بهداشت تشکیل می گردد و رأی اکثریت قطعی خواهد بود:

۱- برای کلیه امور پزشکی یک نفر استاد بیماری های داخلی و یک نفر استاد جراح به انتخاب شورای دانشکده پزشکی و مدیرکل بهداشتی و شهرداری و یک نفر از پزشکان آزاد به دعوت وزارت بهداشت.

۲- برای ساختن داروهای اختصاصی در داخله کشور استاد کرسی تداوی دانشکده پزشکی دو نفر استادان کرسی های داروشناسی و سم شناسی دانشکده داروسازی - یک نفر دکتر داروساز آزاد به دعوت وزارت بهداشت.

۳- برای امور مربوط به ایجاد داروخانه مدیرکل بهداشتی شهرداری - مدیرعامل بنگاه کل دارویی ایران در صورتی که دکتر داروساز باشد و الا یک نفر دکتر داروساز وزارت بهداشت به انتخاب وزیر بهداشتی یک نفر دکتر داروساز آزاد به دعوت وزارت بهداشت.

۴- برای امور آزمایشگاهی رئیس یا معاون بنگاه پاستور - رئیس یا معاون بنگاه رازی - استادان کرسی های میکروب شناسی، انگل شناسی، سرم شناسی، آسیب شناسی و شیمی بیولوژی دانشکده پزشکی تهران (هر یک از استادان برای رشته مخصوص به خود) یک نفر از مدیران آزمایشگاه های آزاد به دعوت وزارت بهداشت.

۵- برای ورود داروهای اختصاصی از خارج نماینده وزارت اقتصاد ملی - استاد کرسی تداوی دانشکده پزشکی مدیرعامل بنگاه کل دارویی ایران - یک نفر دکتر داروساز آزاد به دعوت وزارت بهداشت.

مدیرکل معاونت عمومی و رئیس اداره تنظیم امور پزشکی وزارت بهداشتی در کلیه کمیسیون های فوق با داشتن حق رأی شرکت می نمایند در موارد ضروری نیز وزارت بهداشتی می تواند از کارشناسان مربوط به عنوان مشاور برای شرکت در کمیسیون دعوت نماید.

تبصره ۱- در موردی که یکی از استادان دانشگاه نتواند در کمیسیون های فوق حضور یابد دانشیار مربوط به جای او انجام وظیفه خواهد نمود.

تبصره ۲- وزارت بهداشتی برای پاداش استادان و پزشکان و داروسازان آزاد و مشاورینی که به کمیسیون های مربوط دعوت می نمایند اعتبار لازم در بودجه خود منظور خواهد نمود.

یک نفر متخصص داخلی و یک نفر متخصص جراحی و یک نفر متخصص رشته‌ای که موضوع در آن کمیسیون مطرح است به انتخاب و معرفی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یک نفر پزشک به انتخاب رئیس نظام پزشکی و یک نفر از پزشکان آزاد به دعوت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

بند ۲ اصلاحی - برای ساخت و ورود هر نوع دارو و مواد بیولوژیک.
- یک نفر داروشناس (فارماکولوژیست) از یکی از مراکز علمی به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- دو نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده‌های داروسازی به انتخاب اعضای هیأت علمی دانشکده‌های داروسازی، در صورت انتخاب اعضای هیأت علمی از شهرستان‌ها به جای هر یک، یک نفر علی‌البدل از دانشگاه‌های علوم پزشکی مرکز انتخاب می‌شود که در غیاب عضو اصلی حق رأی خواهد داشت.

- یک نفر دکتر داروساز شاغل در صنعت داروسازی، یا یک نفر متخصص در مواد بیولوژیک و یا یک نفر گیاه‌شناس بر حسب مورد به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- یک نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی بر حسب مورد به انتخاب هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی در صورت انتخاب اعضای هیأت علمی از شهرستان‌ها به جای هر یک، یک نفر علی‌البدل از دانشگاه‌های علوم پزشکی مرکز انتخاب می‌شود که در غیاب عضو اصلی حق رأی خواهد داشت.

- مدیرعامل شرکت سهامی دارویی کشور.

- مدیرکل آزمایشگاه‌های کنترل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- مدیرکل امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

بند ۳ اصلاحی - برای امور مربوط به داروخانه‌ها و شرکت‌های توزیع‌کننده دارو.

- مدیرکل امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- مدیرعامل شرکت سهامی دارویی کشور.

- یک نفر داروساز ذی‌صلاح از شرکتهای توزیع‌کننده دارو به دعوت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- یک نفر داروساز آزاد بر حسب مورد به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- ج- تبصره‌های زیر به عنوان تبصره ۳ و ۴ به ماده ۲۰ اضافه می‌شود:
- تبصره ۳- قیمت‌گذاری هر نوع دارو و مواد بیولوژیک ساخت داخل کشور یا وارداتی توسط کمیسیون مرکب از اعضای زیر تعیین می‌گردد:
- معاونت امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- مدیرعامل شرکت سهامی دارویی کشور.
- یک نفر داروساز در صنعت داروسازی یا یک نفر متخصص در مواد بیولوژیک و یا یک نفر گیاه‌شناس بر حسب مورد به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- یک نفر نماینده وزارت بازرگانی به معرفی وزارت مذکور.
- مدیرکل امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- تبصره ۴- در صورتی که مؤسسات مذکور در این قانون و همچنین مؤسسين آنها از ضوابط و مقررات و نرخهای مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مذکور در آیین‌نامه‌های مربوط تخطی نمایند و یا فاقد صلاحیت‌های مربوط تشخیص داده شوند وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است موضوع را در محاکم قضایی مطرح نماید. دادگاه پس از بررسی در صورت ثبوت تخلف پروانه تأسیس یا پروانه مسئولان فنی را موقتاً یا به طور دائم لغو می‌نماید.
- لایحه قانونی فوق مشتمل بر یازده ماده در جلسه روز یکشنبه پنجم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۳۲۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۷/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۹۹۹-ق مورخ ۱۳۶۶/۷/۹؛ «لایحه اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴» مصوب جلسه روز یکشنبه پنجم مهر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

- ۱- شرط صلاحیت علمی و فنی نسبت به مؤسسات درمانی و داروسازی که مؤسسن خود

مباشرت فنی ندارد و همچنین نسبت به داروخانه‌ها مغایر با قانون اساسی است. بدیهی است این اشکال بر موارد مشابه مقید در مواد و تبصره‌های دیگر این مصوبه هم وارد است که باید اصلاح گردد.

۲- در خصوص کلیه مواردی که برای آن تعزیراتی معین شده است همان طور که در مصوبات دیگر نیز قبلاً تذکر داده شده است مراتب مقرر باید رعایت شود.

۳- در مورد ماده ۷ بند ب (تبصره ۳ اصلاحی ماده ۱۴) نظر به اینکه شرائط «صلاحیت» مشخص نشده است اظهارنظر قبل از اصلاح ممکن نیست.

۴- در تبصره ۶ اصلاحی ماده ۱۴- ماده ۷ بند ب- عبارت «کمیسیون مذکور وزارت مزبور موظف به حفظ فرمول و اطلاعات داروی کشف شده بود و مجاز به ارائه حقوق ناشی از این امر به غیر را مگر با موافقت متقاضی را ندارد» مبهم است، پس از رفع ابهام اظهارنظر خواهد شد.

۵- در ماده ۱۰ (بند ۳ ماده ۱۷ اصلاحی) «سوء پیشینه» تعریف نشده است تا بتوان در خصوص آن اظهارنظر نمود.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۲۷۴-ق

تاریخ: ۶۶/۱۰/۲۲

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۹۳۲۶ مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۱ و پیرو نامه شماره ۲۹۹۹-ق مورخ ۱۳۶۶/۷/۹؛ لایحه شماره ۸۷۴۵۰ مورخ ۱۳۶۵/۱/۲ دولت در خصوص اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴ که در جلسه علنی روز پنجشنبه مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- دو تبصره زیر به ماده یک اضافه می شود:

تبصره ۱- برای هر یک از وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی به شرط داشتن مجوزهای قانونی توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با رعایت مقررات پروانه صادر خواهد شد.

تبصره ۲- برای درمانگاه ها و بیمارستانهای موضوع ماده ۱۰ قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که به صورت خیریه درخواست تأسیس می شوند و به تشخیص و تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و پس از سپردن تعهد مبنی بر اینکه صرفاً غیرانتفاعی بوده و ملتزم به رعایت تعرفه های خاص بر مبنای ضوابط مالی اداری و فنی مذکور در آیین نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گردند پروانه مخصوص صادر خواهد شد پروانه مؤسسات مذکور در صورت تخلف از تعهد رأساً توسط وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی لغو خواهد شد.

ماده ۲- تبصره ۲ ماده پنج به نحو زیر اصلاح می شود:

تبصره ۲ اصلاحی- هر یک از متصدیان امور دارویی و یا داروخانه ها که مبادرت به تبدیل تاریخ مصرف دارو یا افزایش قیمت رسمی و یا تخلف در نرخ گذاری نسخه برآیند با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب به پرداخت جزای نقدی از ده هزار ریال تا یک میلیون ریال و یا به سه ماه تا شش ماه حبس محکوم خواهند شد. چنانچه سوء استفاده بیش از یک میلیون ریال باشد جزای نقدی مرتکب دو برابر میزان سوء استفاده خواهد بود.

ماده ۳- تبصره زیر به عنوان تبصره ۳ به ماده ۵ اضافه می شود:

تبصره ۳- ارائه داروی هم فرمول از نظر مواد مؤثر به جای داروی تجویز شده در نسخه پزشک دخل و تصرف یا تغییر در نسخه پزشکی محسوب نمی شود لکن ارائه داروی غیر هم فرمول از نظر مواد مؤثر به جای داروی تجویز شده در نسخه پزشک دخل و تصرف یا تغییر در نسخه پزشکی محسوب و قابل تعقیب است مرجع تشخیص مواد مؤثر داروهای فوق الذکر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد.

ماده ۴- تبصره (۲ و ۱) ماده ۶ به نحو زیر اصلاح و چهار تبصره به عنوان تبصره های ۳، ۴، ۵ و ۶ به ماده ۶ اضافه می شود:

تبصره ۱- حداقل دو نفر از دارندگان مدارک علوم آزمایشگاهی بالینی با درجه دکترا یا پی-اچ-دی (در علوم آزمایشگاهی) یا تخصصی در رشته‌های:

۱- بیوشیمی

۲- پاتوبیولوژی (فارچ شناسی یا میکروب شناسی یا انگل شناسی)

۳- ایمنولوژی (ایمن شناسی یا سرم شناسی)

۴- خون شناسی (هماتولوژی)

می‌توانند اقدام به تأسیس آزمایشگاه گروهی در رشته مربوط به خود نمایند بدیهی است برای تصدی فنی آزمایشگاه تشخیص طبی عمومی مشارکت هر چهار رشته فوق ضروری می‌باشد.

تبصره ۲- افرادی که دارای دکترای گروه پزشکی در رشته‌های پزشکی، داروسازی دامپزشکی بوده و مدرک آنها مورد تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد و دارای تخصص در یک رشته آزمایشگاهی یا افرادی که دارای پی-اچ-دی در یکی از رشته‌های علوم آزمایشگاهی بالینی بوده و فاقد تخصص در بقیه رشته‌های آزمایشگاهی بالینی هستند رشته‌های کمبود را در کلاس‌هایی که در دانشگاه علوم پزشکی تهران یا سایر دانشگاه‌های علوم پزشکی که امکان دارند می‌گذرانند و پس از انجام کارآموزی بیمارستانی و قبول شدن در آزمون تخصصی مجاز به تصدی فنی آزمایشگاه تشخیص طبی خواهند بود. آیین‌نامه کلاسها و کارآموزی و نحوه تأمین بودجه آن را وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معین می‌کند.

تبصره ۳- دارندگان مدارک تحصیلی ذکر شده در تبصره یک در مورد رشته‌های محدود نظیر ویروس شناسی یا هورمون شناسی با تصویب کمیسیون قانونی آزمایشگاه‌ها می‌توانند اقدام به تصدی فنی آزمایشگاه تک رشته‌ای مربوط نمایند.

تبصره ۴- در شهرستان‌هایی که متصدی فنی آزمایشگاه گروهی به علت عدم حضور افراد ذکر شده در این قانون موجود نباشد طبق مقررات می‌توانند (فقط برای همان رشته مورد درخواست) اجازه تصدی فنی آزمایشگاه تک رشته‌ای دریافت نمایند.

تبصره ۵- برای تصدی فنی آزمایشگاه آسیب شناسی تشریحی متقاضی باید علاوه بر داشتن دکترا در پزشکی دارای دیپلم تخصصی در رشته مزبور باشد ضمناً کسانی که دارای مدرک تحصیلی مشترک رشته علوم آزمایشگاهی بالینی و آسیب شناسی می‌باشند

می‌توانند مستقلاً برای تصدی فنی آزمایشگاه در رشته‌های تخصصی اقدام نمایند.

تبصره ۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است لیست آزمایشاتی که هر یک از متخصصین شاغل در آزمایشگاه تشخیص طبی صلاحیت انجام آن را دارند به تفکیک مشخص نموده و متخصصین مذکور در صورتی که مبادرت به انجام آزمایشاتی نمایند که در صلاحیت آنها نباشد متخلف محسوب می‌شوند و دادگاه به مجازات مذکور در تبصره ۲ ماده ۵ علیه آنها رأی می‌دهد.

ماده ۵- عنوان فصل چهارم از «داروهای اختصاصی» به شرایط ساخت و ورود دارو و فرآورده‌های بیولوژیک و فرآورده‌های آزمایشگاهی تبدیل می‌شود.

ماده ۶- تبصره ماده ۱۳ به تبصره یک تبدیل و ۴ تبصره دیگر به عنوان تبصره‌های ۲ و ۳ و ۴ و ۵ به آن اضافه می‌شود.

تبصره ۲- عنوان داروهای ژنریک به داروهای اطلاق می‌شود که با نام شیمیایی یا عمومی (غیراختصاصی) که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تأیید می‌گردد نامیده شوند.

تبصره ۳- داروهای گیاهی به فرآورده‌هایی اطلاق می‌شود که در تهیه و ترکیب آنها کلاً یا اکثر آن، از اجزاء و یا عصاره‌های گیاهی استفاده شده باشد. تشخیص داروی گیاهی تأیید اثر درمانی و تعیین یا تأیید نام آن با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

تبصره ۴- فرآورده‌های بیولوژیک به موادی اطلاق می‌شود که دارای منشأ انسانی یا حیوانی بوده که برای تشخیص و پیشگیری و یا درمان بیماریها به کار می‌رود. تعیین نوع فرآورده‌های مذکور به عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

تبصره ۵- فعالیت افراد مؤسسات و نمایندگی‌های شرکتهای دارویی و تجهیزات و ملزومات پزشکی، دندانپزشکی مشمول آیین‌نامه‌ای خواهد بود که حداکثر ظرف مدت سه ماه تهیه و به تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برسد.

ماده ۷- ماده ۱۴ به نحو زیر اصلاح می‌شود:

الف - ماده ۱۴- ورود هر نوع فرآورده بیولوژیک (نظیر سرم و واکسن و فرآورده‌های آزمایشگاهی و مواد غذایی اطفال) و هر نوع دارو و مواد اولیه دارویی و بسته‌بندی دارویی و قطعات و ماشین‌آلات مربوط به هر شکل و عنوان از خارج از کشور توسط بخش خصوصی و یا دولتی و نیز ترخیص آنها از گمرک و همچنین ساخت هر نوع دارو یا

فرآورده بیولوژیک و عرضه و فروش آنها در داخل کشور و یا صدور آن به خارج از کشور مستلزم اجازه قبلی از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و اخذ پروانه و یا معجز لازم می باشد.

ب- تبصره ماده ۱۴ با اصلاح به تبصره یک تبدیل و ۶ تبصره دیگر به آن اضافه می شود. تبصره یک اصلاحی- اعتبار پروانه ورود یا ساخت اقلام مذکور در این ماده ۴ سال است، تقاضای تجدید پروانه باید شش ماه قبل از انقضای مدت به عمل آید چنانچه در طول مدت اعتبار پروانه ورود یا ساخت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ورود و یا تولید دارویی را غیر لازم و یا مضر به سلامت جامعه تشخیص دهد موظف است پروانه مربوطه را با رأی کمیسیون مذکور در ماده ۲۰ این قانون لغو نماید و میزان ورود و یا ساخت هر یک از فرآورده های مذکور نیز منوط به موافقت قبلی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

تبصره ۲- ساخت و یا ورود هر نوع مواد و ملزومات مصرفی و تجهیزات پزشکی و دندانپزشکی و یا مواد اولیه و بسته بندی آنها که لیست آن از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می گردد باید با اجازه قبلی و موافقت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام گیرد. ترخیص اقلام مذکور از گمرک نیز باید با کسب اجازه از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.

تبصره ۳- شرکت های توزیع کننده انواع دارو و مواد بیولوژیک اعم از دولتی یا غیردولتی و خصوصی باید از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پروانه تأسیس اخذ نموده و با معرفی مسئول فنی واجد شرایط که صلاحیت آنها به تصویب کمیسیون قانونی مربوط در ماده ۲۰ این قانون خواهد رسید بر اساس آیین نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اقدام به توزیع دارو و مواد بیولوژیک در سطح کشور بنماید. شرایط صلاحیت مسئول فنی مذکور در این تبصره عبارتند از:

۱- داشتن دانشنامه دکترای داروسازی.

۲- نداشتن سوء پیشینه کیفری و سیاسی مؤثر.

۳- عدم اشتغال به فساد در حرفه مربوطه.

تبصره ۴- چنانچه شرکتهای توزیع کننده داروهای فاسد یا داروهای با تاریخ مصرف کوتاه و یا منقضی شده که مخالف آیین نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

باشد توزیع نمایند و یا دارویی را بیش از قیمت رسمی به فروش برسانند، با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدی ب شرکت مربوطه علاوه بر جبران خسارات وارده به پرداخت جریمه نقدی از یکصد هزار ریال تا یک میلیون ریال محکوم و پروانه مسؤول فنی با توجه به رأی کمیسیون قانونی مربوطه از یک تا شش ماه به حالت تعلیق در خواهد آمد.

تبصره ۵- معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها و مواد بیولوژیک در سطح کشور با اجازه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود. آیین‌نامه اجرایی مربوط به تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید. متخلف با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدی ب به پرداخت جزای نقدی از یکصد هزار تا ده میلیون ریال محکوم خواهد گردید.

تبصره ۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است تقاضای افراد یا مؤسساتی که داروی جدیدی را کشف یا ابداع می‌نمایند از طریق کمیسیون ساخت و ورود موضوع ماده ۲۰ این قانون رسیدگی و در صورت تأیید و ضرورت تولید و ارائه آن با رعایت سایر مقررات پروانه لازم را صادر نماید کمیسیون مذکور و وزارت مزبور موظف به حفظ قرمول و اطلاعات داروی کشف شده از طرف متقاضی می‌باشد و اطلاعات مزبور فقط با اجازه کتبی متقاضی قابل انتقال به غیر می‌باشد.

تبصره ۷- داروساز مسؤول فنی داروخانه می‌تواند داروهای دستوری تجویز شده در نسخه پزشک را بسازد و نیز داروی جالینوسی را با توجه به امکانات و شرایط لازم در داروخانه برای فرآورده‌هایی که ساخت آنها از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در داروخانه مجاز است بسازد. فهرست داروهای جالینوسی باید از طرف وزارت مذکور اعلام گردد.

تبصره ۸- ماده ۱۵ به نحو زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۱۵ اصلاحی- کسانی که بدون اجازه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مواد دارویی و یا فرآورده‌های بیولوژیک مندرج در ماده ۱۴ را وارد نمایند و یا در داخل کشور بسازند با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدی ب به حکم دادگاه مواد مذکور به نفع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ضبط و در صورت لزوم معدوم و مرتکبین در مرحله اول به جزای نقدی از ۵۰۰ هزار تا ۵ میلیون

ریال و در مرحله دوم از ۵ میلیون ریال تا ۱۰ میلیون ریال و در صورت تکرار علاوه بر لغو پروانه به حداکثر مجازات نقدی در مرحله دوم محکوم خواهد شد. (چنانچه واردکننده یا تولیدکننده غیرمجاز مؤسسه یا شرکت باشد) با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدی ب علاوه بر ضبط مواد به حکم دادگاه و در صورت لزوم معدوم نمودن آنها مدیرعامل مؤسسه یا شرکت در مرحله اول به جزای نقدی از ۵ میلیون تا ۱۰ میلیون ریال و در مرحله دوم از ۱۰ تا ۱۵ میلیون ریال و در صورت تکرار علاوه بر حداکثر مجازات نقدی مرحله دوم به حبس از سه تا شش ماه محکوم خواهد شد. ماده ۹- ماده ۱۶ به نحو زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۶ اصلاحی - سازندگان داروها و مواد بیولوژیک موضوع این فصل پس از تحصیل پروانه حق ندارند فرمول و ترکیب و شکل و یا بسته بندی دارو یا فرآورده بیولوژیک خود را قبل از کسب اجازه مجدد از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تغییر داده و یا دخل و تصرف در آن نمایند. در صورت ارتکاب به حسب مورد به مجازات مذکور در ماده ۱۵ محکوم خواهند شد.

ماده ۱۰- ماده ۱۷ به نحو زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۷ اصلاحی - کسانی که متقاضی تأسیس واحدهای تولید دارو و مواد بیولوژیک هستند باید شرایط زیر را دارا باشند:

۱- داشتن مجوز از وزارتخانه های صنایع، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۲- نداشتن سوء پیشینه سیاسی و کیفری مؤثر.

۳- معرفی متصدی فنی واجد شرایط زیر هنگام بهره برداری:

الف - داشتن دانشنامه دکتر یا دیپلم عالی داروسازی.

ب - داشتن پروانه داروسازی برای کشور جمهوری اسلامی ایران.

ج - نداشتن سوء پیشینه کیفری و سیاسی مؤثر.

د - أخذ تأیید صلاحیت از کمیسیون قانونی ساخت و ورود ماده ۲۰ این قانون.

ماده ۱۱- ماده ۲۰ به نحو زیر اصلاح می شود:

الف - ماده ۲۰ اصلاحی - به منظور رسیدگی به صلاحیت کسانی که می خواهند در مؤسسات پزشکی و داروسازی مصرح در ماده یکم عهده دار مسؤولیت فنی گردند و یا تقاضای صدور یکی از پروانه های مربوط به این قانون را بنمایند و رسیدگی به صلاحیت ورود و ساخت هر نوع دارو و مواد بیولوژیک، کمیسیون هایی بنام کمیسیون های

تشخیص مرکب از اعضای زیر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به ریاست معاون ذی ربط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر حسب رشته تشکیل می‌گردد و رأی اکثریت قطعی خواهد بود.

ب - بند ۱ و ۲ و ۳ ماده ۲۰ به شرح زیر اصلاح و بند ۵ حذف می‌گردد:

بند یک اصلاحی - برای کلیه امور پزشکی از اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی یک نفر متخصص داخلی و یک نفر متخصص جراحی و یک نفر متخصص رشته‌ای که موضوع در آن کمیسیون مطرح است به انتخاب و معرفی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یک نفر پزشک به انتخاب رئیس نظام پزشکی و یک نفر از پزشکان آزاد به دعوت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

بند ۲ اصلاحی - برای ساخت و ورود هر نوع دارو و مواد بیولوژیک.

- یک نفر داروشناس (فارماکولوژیست) از یکی از مراکز علمی به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- دو نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده‌های داروسازی به انتخاب اعضای هیأت علمی دانشکده‌های داروسازی، در صورت انتخاب اعضای هیأت علمی از شهرستان‌ها به جای هر یک، یک نفر علی‌البدل از دانشگاه‌های علوم پزشکی مرکز انتخاب می‌شود که در غیاب عضو اصلی حق رأی خواهد داشت.

- یک نفر دکتر داروساز شاغل در صنعت داروسازی، یا یک نفر متخصص در مواد بیولوژیک و یا یک نفر گیاه‌شناس بر حسب مورد به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- یک نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی بر حسب مورد به انتخاب هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی در صورت انتخاب اعضای هیأت علمی از شهرستان‌ها به جای هر یک، یک نفر علی‌البدل از دانشگاه‌های علوم پزشکی مرکز انتخاب می‌شود که در غیاب عضو اصلی حق رأی خواهد داشت.

- مدیرعامل شرکت سهامی دارویی کشور.

- مدیرکل آزمایشگاه‌های کنترل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- مدیرکل امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

بند ۳ اصلاحی - برای امور مربوط به داروخانه‌ها و شرکت‌های توزیع‌کننده دارو.

- مدیرکل امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- مدیرعامل شرکت سهامی دارویی کشور.
- یک نفر داروساز ذی صلاح از شرکتهای توزیع کننده دارو به دعوت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- یک نفر داروساز آزاد بر حسب مورد به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- ج - تبصره های زیر به عنوان تبصره ۳ و ۴ به ماده ۲۰ اضافه می شود:
- تبصره ۳- قیمت گذاری هر نوع دارو و مواد بیولوژیک ساخت داخل کشور یا وارداتی توسط کمیسیون مرکب از اعضای زیر تعیین می گردد:
- معاونت امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- مدیرعامل شرکت سهامی دارویی کشور.
- یک نفر داروساز در صنعت داروسازی یا یک نفر متخصص در مواد بیولوژیک و یا یک نفر گیاه شناس بر حسب مورد به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- یک نفر نماینده وزارت بازرگانی به معرفی وزارت مذکور.
- مدیرکل امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- تبصره ۴- در صورتی که مؤسسات مذکور در این قانون و همچنین مؤسسين آنها از ضوابط و مقررات و نرخهای مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مذکور در آیین نامه های مربوط تخلف نمایند و یا فاقد صلاحیت های مربوط تشخیص داده شوند وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است موضوع را در محاکم قضایی مطرح نماید. دادگاه پس از بررسی در صورت ثبوت تخلف با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب پروانه تأسیس یا پروانه مسئولان فنی را موقتاً یا به طور دائم لغو می نماید.
- لایحه قانونی فوق مشتمل بر یازده ماده در جلسه علنی روز پنجشنبه هفدهم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۱۳۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۳۲۷۴- ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۲ و شماره ۲۹۹۹- ق مورخ

۱۳۶۶/۷/۹ و پیرو نامه شماره ۹۳۲۶ مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۱؛ «لایحه اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۱ شورای نگهبان در جلسه روز پنجشنبه هفدهم دی ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی با تغییراتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر اکثریت اعضای شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می شود:

- ۱- تغییرات به عمل آمده در خصوص مواردی که برای آن تعزیراتی معین شده همانطور که در مصوبات دیگر نیز قبلاً متذکر گردیده رافع اشکال شورای نگهبان نمی باشد.
- ۲- در ماده ۴ ذیل تبصره ۱ (ماده ۶ اصلاحی) کلمه «تأسیس» همچون موارد مشابه دیگر اصلاح گردد.

۳- سوء پیشینه سیاسی مؤثر عنوان قانونی ندارد و پیشنهاد می شود حذف گردد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۹۴-ق

تاریخ: ۶۷/۲/۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه های شماره ۱۰۱۳۶ مورخ ۶۶/۱۰/۲۴ و ۹۳۲۶ مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۱ و پیرو نامه های شماره ۳۲۷۴/ق مورخ ۶۶/۱۰/۲۲ و ۲۹۹۹-ق مورخ ۱۳۶۶/۷/۹؛ لایحه شماره ۸۷۴۵۰ مورخ ۱۳۶۵/۱/۲ دولت در خصوص اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴ که در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱۳۶۷/۱/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- دو تبصره زیر به ماده یک اضافه می شود:

تبصره ۱- برای هر یک از وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی به شرط داشتن مجوزهای قانونی توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با رعایت مقررات پروانه صادر خواهد شد.

تبصره ۲- برای درمانگاه ها و بیمارستانهای موضوع ماده ۱۰ قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که به صورت خیریه درخواست تأسیس می شوند و به تشخیص و تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و پس از سپردن تعهد مبنی بر اینکه صرفاً غیرانتفاعی بوده و ملتزم به رعایت تعرفه های خاص بر مبنای ضوابط مالی اداری و فنی مذکور در آیین نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گردند پروانه مخصوص صادر خواهد شد پروانه مؤسسات مذکور در صورت تخلف از تعهد رأساً توسط وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی لغو خواهد شد.

ماده ۲- تبصره ۲ ماده پنج به نحو زیر اصلاح می شود:

تبصره ۲ اصلاحی - هر یک از متصدیان امور دارویی و یا داروخانه ها که مبادرت به تبدیل تاریخ مصرف دارو یا افزایش قیمت رسمی و یا تخلف در نرخ گذاری نسخه برآیند با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب به پرداخت جزای نقدی از ده هزار ریال تا یک میلیون ریال و یا به سه ماه تا شش ماه حبس محکوم خواهند شد. چنانچه سوء استفاده بیش از یک میلیون ریال باشد جزای نقدی مرتکب دو برابر میزان سوء استفاده خواهد بود.

ماده ۳- تبصره زیر به عنوان تبصره ۳ به ماده ۵ اضافه می شود:

تبصره ۳- ارائه داروی هم فرمول از نظر مواد مؤثر به جای داروی تجویز شده در نسخه پزشک دخل و تصرف یا تغییر در نسخه پزشکی محسوب نمی شود لکن ارائه داروی غیر هم فرمول از نظر مواد مؤثر به جای داروی تجویز شده در نسخه پزشک دخل و تصرف یا تغییر در نسخه پزشکی محسوب و قابل تعقیب است مرجع تشخیص مواد مؤثر داروهای فوق الذکر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد.

ماده ۴- تبصره (۱ و ۲) ماده ۶ به نحو زیر اصلاح و چهار تبصره به عنوان تبصره های ۳، ۴، ۵ و ۶ به ماده ۶ اضافه می شود:

تبصره ۱- حداقل دو نفر از دارندگان مدارک علوم آزمایشگاهی بالینی با درجه دکترا یا پی.اچ.دی (در علوم آزمایشگاهی) یا تخصصی در رشته‌های:

۱- بیوشیمی.

۲- پاتوبیولوژی (قارچ‌شناسی یا میکروب‌شناسی یا انگل‌شناسی).

۳- ایمنولوژی (ایمن‌شناسی یا سرم‌شناسی).

۴- خون‌شناسی (هماتولوژی).

می‌توانند اقدام به تصدی فنی آزمایشگاه گروهی در رشته مربوط به خود نمایند بدیهی است برای تصدی فنی آزمایشگاه تشخیص طبی عمومی مشارکت هر چهار رشته فوق ضروری می‌باشد.

تبصره ۲- افرادی که دارای دکترای گروه پزشکی در رشته‌های پزشکی، داروسازی دامپزشکی بوده و مدرک آنها مورد تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد و دارای تخصص در یک رشته آزمایشگاهی یا افرادی که دارای پی-اچ-دی در یکی از رشته‌های علوم آزمایشگاهی بالینی بوده و فاقد تخصص در بقیه رشته‌های آزمایشگاهی بالینی هستند رشته‌های کمبود را در کلاسهای که در دانشگاه علوم پزشکی تهران یا سایر دانشگاه‌های علوم پزشکی که امکان دارند می‌گذرانند و پس از انجام کارآموزی بیمارستانی و قبول شدن در آزمون تخصصی مجاز به تصدی فنی آزمایشگاه تشخیص طبی خواهند بود. آیین‌نامه کلاسها و کارآموزی و نحوه تأمین بودجه آن را وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معین می‌کند.

تبصره ۳- دارندگان مدارک تحصیلی ذکر شده در تبصره یک در مورد رشته‌های محدود نظیر ویروس‌شناسی یا هورمون‌شناسی با تصویب کمیسیون قانونی آزمایشگاه‌ها می‌توانند اقدام به تصدی فنی آزمایشگاه تک رشته‌ای مربوط نمایند.

تبصره ۴- در شهرستان‌هایی که متصدی فنی آزمایشگاه گروهی به علت عدم حضور افراد ذکر شده در این قانون موجود نباشد طبق مقررات می‌توانند (فقط برای همان رشته مورد درخواست) اجازه تصدی فنی آزمایشگاه تک رشته‌ای دریافت نمایند.

تبصره ۵- برای تصدی فنی آزمایشگاه آسیب‌شناسی تشریحی متقاضی باید علاوه بر داشتن دکترا در پزشکی دارای دیپلم تخصصی در رشته مزبور باشد ضمناً کسانی که دارای مدرک تحصیلی مشترک رشته علوم آزمایشگاهی بالینی و آسیب‌شناسی می‌باشند

می‌توانند مستقلاً برای تصدی فنی آزمایشگاه در رشته‌های تخصصی اقدام نمایند.

تبصره ۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است لیست آزمایشاتی که هر یک از متخصصین شاغل در آزمایشگاه تشخیص طبی صلاحیت انجام آن را دارند به تفکیک مشخص نموده و متخصصین مذکور در صورتی که مبادرت به انجام آزمایشاتی نمایند که در صلاحیت آنها نباشد متخلف محسوب می‌شوند و دادگاه به مجازات مذکور در تبصره ۲ ماده ۵ علیه آنها رأی می‌دهد.

ماده ۵- عنوان فصل چهارم از «داروهای اختصاصی» به شرایط ساخت و ورود دارو و فرآورده‌های بیولوژیک و فرآورده‌های آزمایشگاهی تبدیل می‌شود.

ماده ۶- تبصره ماده ۱۳ به تبصره یک تبدیل و ۴ تبصره دیگر به عنوان تبصره‌های ۲ و ۳ و ۴ و ۵ به آن اضافه می‌شود.

تبصره ۲- عنوان داروهای ژنریک به داروهای اطلاق می‌شود که با نام شیمیایی یا عمومی (غیراختصاصی) که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تأیید می‌گردد نامیده شوند.

تبصره ۳- داروهای گیاهی به فرآورده‌هایی اطلاق می‌شود که در تهیه و ترکیب آنها کلاً یا اکثر آن، از اجزاء و یا عصاره‌های گیاهی استفاده شده باشد. تشخیص داروی گیاهی تأیید اثر درمانی و تعیین یا تأیید نام آن با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

تبصره ۴- فرآورده‌های بیولوژیک به موادی اطلاق می‌شود که دارای منشأ انسانی یا حیوانی بوده که برای تشخیص و پیشگیری و یا درمان بیماری‌ها به کار می‌رود. تعیین نوع فرآورده‌های مذکور به عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

تبصره ۵- فعالیت افراد مؤسسات و نمایندگی‌های شرکتهای دارویی و تجهیزات و ملزومات پزشکی، دندانپزشکی مشمول آیین‌نامه‌ای خواهد بود که حداکثر ظرف مدت سه ماه تهیه و به تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برسد.

ماده ۷- ماده ۱۴ به نحو زیر اصلاح می‌شود:

الف - ماده ۱۴- ورود هر نوع فرآورده بیولوژیک (نظیر سرم و واکسن و فرآورده‌های آزمایشگاهی و مواد غذایی اطفال و هر نوع دارو و مواد اولیه دارویی و بسته‌بندی دارویی و قطعات و ماشین‌آلات مربوط به هر شکل و عنوان از خارج از کشور توسط بخش خصوصی و یا دولتی و نیز ترخیص آنها از گمرک و همچنین ساخت هر نوع دارو یا

فرآورده بیولوژیک و عرضه و فروش آنها در داخل کشور و یا صدور آن به خارج از کشور مستلزم اجازه قبلی از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و اخذ پروانه و یا مجوز لازم می باشد.

ب- تبصره ماده ۱۴ با اصلاح به تبصره یک تبدیل و ۶ تبصره دیگر به آن اضافه می شود. تبصره یک اصلاحی- اعتبار پروانه ورود یا ساخت اقلام مذکور در این ماده ۴ سال است، تقاضای تجدید پروانه باید شش ماه قبل از انقضای مدت به عمل آید چنانچه در طول مدت اعتبار پروانه ورود یا ساخت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ورود و یا تولید دارویی را غیر لازم و یا مضر به سلامت جامعه تشخیص دهد موظف است پروانه مربوطه را با رأی کمیسیون مذکور در ماده ۲۰ این قانون لغو نماید و میزان ورود و یا ساخت هر یک از فرآورده های مذکور نیز منوط به موافقت قبلی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است.

تبصره ۲- ساخت و یا ورود هر نوع مواد و ملزومات مصرفی و تجهیزات پزشکی و دندانپزشکی و یا مواد اولیه و بسته بندی آنها که لیست آن از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می گردد باید با اجازه قبلی و موافقت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام گیرد. ترخیص اقلام مذکور از گمرک نیز باید با کسب اجازه از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.

تبصره ۳- شرکت های توزیع کننده انواع دارو و مواد بیولوژیک اعم از دولتی یا غیردولتی و خصوصی باید از وزات بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پروانه تأسیس اخذ نموده و با معرفی مسئول فنی واجد شرایط که صلاحیت آنها به تصویب کمیسیون قانونی مربوط در ماده ۲۰ این قانون خواهد رسید بر اساس آیین نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اقدام به توزیع دارو و مواد بیولوژیک در سطح کشور بنماید. شرایط صلاحیت مسئول فنی مذکور در این تبصره عبارتند از:

۱- داشتن دانشنامه دکترای داروسازی.

۲- نداشتن سوء پیشینه کیفری و سیاسی مؤثر.

۳- عدم اشتغال به فساد در حرفه مربوطه.

تبصره ۴- چنانچه شرکتهای توزیع کننده داروهای فاسد یا داروهای با تاریخ مصرف کوتاه و یا منقضی شده که مخالف آیین نامه مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

باشد توزیع نمایند و یا دارویی را بیش از قیمت رسمی به فروش برسانند، با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدی ب شرکت مربوطه علاوه بر جبران خسارات وارده به پرداخت جریمه نقدی از یکصد هزار ریال تا یک میلیون ریال محکوم و پروانه مسؤول فنی با توجه به رأی کمیسیون قانونی مربوطه از یک تا شش ماه به حالت تعلیق در خواهد آمد.

تبصره ۵- معرفی و ارائه اطلاعات علمی داروها و مواد بیولوژیک در سطح کشور با اجازه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود. آیین نامه اجرایی مربوط به تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید. متخلف با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدی ب به پرداخت جزای نقدی از یکصد هزار تا ده میلیون ریال محکوم خواهد گردید.

تبصره ۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است تقاضای افراد یا مؤسساتی که داروی جدیدی را کشف یا ابداع می نمایند از طریق کمیسیون ساخت و ورود موضوع ماده ۲۰ این قانون رسیدگی و در صورت تأیید و ضرورت تولید و ارائه آن با رعایت سایر مقررات پروانه لازم را صادر نماید کمیسیون مذکور و وزارت مزبور موظف به حفظ فرمول و اطلاعات داروی کشف شده از طرف متقاضی می باشد و اطلاعات مزبور فقط با اجازه کتبی متقاضی قابل انتقال به غیر می باشد.

تبصره ۷- داروساز مسؤول فنی داروخانه می تواند داروهای دستوری تجویز شده در نسخه پزشک را بسازد و نیز داروی جالینوسی را با توجه به امکانات و شرایط لازم در داروخانه برای فرآورده هایی که ساخت آنها از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در داروخانه مجاز است بسازد. فهرست داروهای جالینوسی باید از طرف وزارت مذکور اعلام گردد.

تبصره ۸- ماده ۱۵ به نحو زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۵ اصلاحی - کسانی که بدون اجازه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مواد دارویی و یا فرآورده های بیولوژیک مندرج در ماده ۱۴ را وارد نمایند و یا در داخل کشور بسازند با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدی ب به حکم دادگاه مواد مذکور به نفع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ضبط و در صورت لزوم معدوم و مرتکبین در مرحله اول به جزای نقدی از ۵۰۰ هزار تا ۵ میلیون

ریال و در مرحله دوم از ۵ میلیون ریال تا ۱۰ میلیون ریال و در صورت تکرار علاوه بر لغو پروانه به حداکثر مجازات نقدی در مرحله دوم محکوم خواهد شد. (چنانچه واردکننده یا تولیدکننده غیرمجاز مؤسسه یا شرکت باشد) با رعایت شرایط و امکانات خطای و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب علاوه بر ضبط مواد به حکم دادگاه و در صورت لزوم معدوم نمودن آنها مدیرعامل مؤسسه یا شرکت در مرحله اول به جزای نقدی از ۵ میلیون تا ۱۰ میلیون ریال و در مرحله دوم از ۱۰ تا ۱۵ میلیون ریال و در صورت تکرار علاوه بر حداکثر مجازات نقدی مرحله دوم به حبس از سه تا شش ماه محکوم خواهد شد.

ماده ۹- ماده ۱۶ به نحو زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۶ اصلاحی - سازندگان داروها و مواد بیولوژیک موضوع این فصل پس از تحصیل پروانه حق ندارند فرمول و ترکیب و شکل و یا بسته بندی دارو یا فرآورده بیولوژیک خود را قبل از کسب اجازه مجدد از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تغییر داده و یا دخل و تصرف در آن نمایند. در صورت ارتکاب به حسب مورد به مجازات مذکور در ماده ۱۵ محکوم خواهند شد.

ماده ۱۰- ماده ۱۷ به نحو زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۷ اصلاحی - کسانی که متقاضی تأسیس واحدهای تولید دارو و مواد بیولوژیک هستند باید شرایط زیر را دارا باشند:

۱- داشتن مجوز از وزارتخانه های صنایع، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۲- نداشتن سوء پیشینه کیفری مؤثر.

۳- معرفی متصدی فنی واجد شرایط زیر هنگام بهره برداری:

الف - داشتن دانشنامه دکتر یا دیپلم عالی داروسازی.

ب - داشتن پروانه داروسازی برای کشور جمهوری اسلامی ایران.

ج - نداشتن سوء پیشینه کیفری مؤثر.

د - اخذ تأیید صلاحیت از کمیسیون قانونی ساخت و ورود ماده ۲۰ این قانون.

ماده ۱۱- ماده ۲۰ به نحو زیر اصلاح می شود:

الف - ماده ۲۰ اصلاحی - به منظور رسیدگی به صلاحیت کسانی که می خواهند در مؤسسات پزشکی و داروسازی مصرح در ماده یکم عهده دار مسئولیت فنی گردند و یا

تقاضای صدور یکی از پروانه‌های مربوط به این قانون را بنمایند و رسیدگی به صلاحیت ورود و ساخت هر نوع دارو و مواد بیولوژیک، کمیسیون‌هایی بنام کمیسیون‌های تشخیص مرکب از اعضای زیر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به ریاست معاون ذی‌ربط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر حسب رشته تشکیل می‌گردد و رأی اکثریت قطعی خواهد بود.

ب - بند ۱ و ۲ و ۳ ماده ۲۰ به شرح زیر اصلاح و بند ۵ حذف می‌گردد:

بند یک اصلاحی - برای کلیه امور پزشکی از اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی یک نفر متخصص داخلی و یک نفر متخصص جراحی و یک نفر متخصص رشته‌ای که موضوع در آن کمیسیون مطرح است به انتخاب و معرفی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یک نفر پزشک به انتخاب رئیس نظام پزشکی و یک نفر از پزشکان آزاد به دعوت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

بند ۲ اصلاحی - برای ساخت و ورود هر نوع دارو و مواد بیولوژیک.

- یک نفر داروشناس (فارماکولوژیست) از یکی از مراکز علمی به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- دو نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده‌های داروسازی به انتخاب اعضای هیأت علمی دانشکده‌های داروسازی، در صورت انتخاب اعضای هیأت علمی از شهرستان‌ها به جای هر یک، یک نفر علی‌البدل از دانشگاه‌های علوم پزشکی مرکز انتخاب می‌شود که در غیاب عضو اصلی حق رأی خواهد داشت.

- یک نفر دکتر داروساز شاغل در صنعت داروسازی، یا یک نفر متخصص در مواد بیولوژیک و یا یک نفر گیاه‌شناس بر حسب مورد به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- یک نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی بر حسب مورد به انتخاب هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی در صورت انتخاب اعضای هیأت علمی از شهرستان‌ها به جای هر یک، یک نفر علی‌البدل از دانشگاه‌های علوم پزشکی مرکز انتخاب می‌شود که در غیاب عضو اصلی حق رأی خواهد داشت.

- مدیرعامل شرکت سهامی دارویی کشور.

- مدیرکل آزمایشگاه‌های کنترل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

- مدیرکل امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- بند ۳ اصلاحی - برای امور مربوط به داروخانه‌ها و شرکت‌های توزیع‌کننده دارو.
- مدیرکل امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- مدیرعامل شرکت سهامی دارویی کشور.
- یک نفر داروساز ذی‌صلاح از شرکتهای توزیع‌کننده دارو به دعوت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- یک نفر داروساز آزاد بر حسب مورد به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- ج - تبصره‌های زیر به عنوان تبصره ۳ و ۴ به ماده ۲۰ اضافه می‌شود:
- تبصره ۳ - قیمت‌گذاری هر نوع دارو و مواد بیولوژیک ساخت داخل کشور یا وارداتی توسط کمیسیون مرکب از اعضای زیر تعیین می‌گردد:
- معاونت امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- مدیرعامل شرکت سهامی دارویی کشور.
- یک نفر داروساز در صنعت داروسازی یا یک نفر متخصص در مواد بیولوژیک و یا یک نفر گیاه‌شناس بر حسب مورد به دعوت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- یک نفر نماینده وزارت بازرگانی به معرفی وزارت مذکور.
- مدیرکل امور دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- تبصره ۴ - در صورتی که مؤسسات مذکور در این قانون و همچنین مؤسسين آنها از ضوابط و مقررات و نرخهای مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مذکور در آیین‌نامه‌های مربوط تخلف نمایند و یا فاقد صلاحیت‌های مربوط تشخیص داده شوند وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است موضوع را در محاکم قضایی مطرح نماید. دادگاه پس از بررسی در صورت ثبوت تخلف با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب پروانه تأسیس یا پروانه مسئولان فنی را موقتاً یا به طور دائم لغو می‌نماید.
- ماده ۱۲ - چنانچه متهم برای اولین بار مرتکب یکی از اعمال مذکور در موارد فوق شده باشد و دادستان در موارد غیرمهم تشخیص دهد با وعظ یا توبیخ یا تهدید یا اخذ تعهد، تأدیب خواهد شد، با اعمال یکی از موارد تأدیب فوق، پرونده را بایگانی می‌نماید دادگاه

نیز در صورت طرح پرونده در دادگاه حق اعمال مراتب بالا را به تشخیص خود دارد. لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده در جلسه علنی روز سه‌شنبه بیست و سوم فروردین‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۱۷۷

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۳۹۴-ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۴ و شماره ۳۲۷۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۲ و شماره ۲۹۹۹-ق مورخ ۱۳۶۶/۷/۹ و پیرو نامه‌های شماره ۹۰۵ مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۵^(۱) و شماره ۱۰۱۳۶ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۶ و شماره ۹۳۲۶ مورخ ۱۳۶۶/۷/۲۱؛ «لایحه اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴»^(۲) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۴ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز سه‌شنبه بیست و سوم فروردین‌ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و با اکثریت آرا مغایر با قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۲۶۰۲ مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۴.

مغایرت لایحه تشکیل دادگاه غنائم جنگی با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام اشکال عبارتی در آن

شماره: ۳۱۰۴-ق

تاریخ: ۶۶/۹/۱

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۳۲۷۶ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲ دولت در خصوص تشکیل دادگاه غنائم جنگی که بنابر تصمیم مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۳/۲۸ تصویب آن طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی به کمیسیون امور قضایی و حقوقی تفویض شده بود تا پس از تصویب و پیشنهاد مدت اجرای آزمایشی تقدیم مجلس شورای اسلامی گردد. در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۴ با اصلاحاتی در عنوان و متن به کمیسیون مذکور رسید و در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۶ با پنج سال مدت آزمایشی آن موافقت گردید که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به منظور رسیدگی به دعاوی و اختلافات مربوط به غنائم جنگی شورای عالی قضایی دادگاه غنائم جنگی را تشکیل می دهد.

ماده ۲- دادگاه غنائم جنگی جزو دادگاه های عمومی است و به تعداد لازم شعبه خواهد داشت.

ماده ۳- اموال و کالاهای و وسائل زیر غنائم جنگی هستند:

الف- کلیه اموال، کالاهای و وسائل و وسائل متعلق به دولت یا دولتهایی که با جمهوری اسلامی ایران در حال جنگ باشند.

ب- کالاهای و وسایل مذکور در بند «الف» که به دول بی طرف و یا اتباع آنها و نیز اتباع دولت متخاصم تعلق دارد و چنانچه در بالا بردن توان رزمی دشمن مؤثر باشد، در

صورتی که مقصد نهایی آنها مستقیماً یا با واسطه دولتی باشد که با جمهوری اسلامی ایران در حال جنگ است.

ج- کشتی‌های زیر پرچم بی طرف و دیگر وسایل نقلیه متعلق به کشور بی طرف حامل کالاهای موضوع ماده ۳ حسب مورد مشمول اقدامات تأمینی، تنبیهی یا قضایی خواهند گردید.

د- کالاهای و وسائلی که دولت جمهوری اسلامی ایران حمل و نقل آنها را به مقصد دشمن ممنوع اعلام می نماید.

ماده ۴- کلیه اموال و کالاهای و وسایل موضوع بند «الف» ماده ۳ بلافاصله به تملک دولت جمهوری اسلامی ایران درمی آید و کلیه اموال و کالاهای و وسایل موضوع بندهای «ب» و «ج» ماده ۳ توسط دولت جمهوری اسلامی ایران توقیف و ضبط و مدارک و اسناد آن را ظرف دو ماه در اختیار دادگاه غنائم جنگی قرار می دهد.

معترضان به این تصمیم می توانند از تاریخ اعلام مقام توقیف کننده ظرف دو ماه اعتراض خود را همراه با مدارک به دادگاه غنائم جنگی تسلیم نمایند. پس از انقضای این مدت اعم از آنکه اعتراض به دادگاه رسیده یا نرسیده باشد دادگاه رأساً رسیدگی نموده و تصمیم مقتضی را خواهد گرفت و اموال و کالاهای و وسایل موضوع بند «د» ماده ۳ حسب مورد به تملک دولت جمهوری اسلامی ایران درمی آید یا توقیف و ضبط می شود و معترض به دادگاه مراجعه می نماید.

ماده ۵- در مورد کالاهای بندهای «ب» و «د» ماده ۳ که سریع الفساد باشند و یا نگهداری آن مقرون به صرفه نباشد مقام توقیف کننده با اجازه دادستان مقر دادگاه غنائم جنگی به فروش می رسانند. وجوه حاصله از فروش تا تعیین تکلیف از طرف دادگاه در حساب سپرده دادگستری نگهداری می شود.

ماده ۶- رسیدگی به دادگاه غنائم جنگی مطابق قواعد دادرسی اختصاری است، لکن تجدید جلسه دادگاه فقط با تصمیم رئیس دادگاه ممکن است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر شش ماده در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۴ کمیسیون امور قضایی و حقوقی تصویب و در جلسه علنی روز سه شنبه بیست و ششم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش مجلس شورای اسلامی با پنج سال مدت آزمایشی آن موافقت گردیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۸۵۴

تاریخ: ۱۳۶۶/۹/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۱۰۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۱ و پیرو نامه شماره ۹۶۴۸ مورخ ۱۳۶۶/۹/۱۲؛ «لایحه نحوه رسیدگی به دعاوی مربوط به غنائم جنگی» مصوب جلسه روز چهاردهم تیر ماه ۱۳۶۶ که در جلسه روز سه شنبه بیست و ششم آبان ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی با پنج سال مدت آزمایشی آن موافقت گردیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- منظور از اقدامات تأمینی، تنبیهی یا قضایی مقید در بند «ج» ماده ۳ مشخص نیست بعد از اصلاح اظهار نظر می‌شود.

۲- ماده ۴ اولاً از این نظر که مستفاد از آن سلب حق اعتراض از کسی است که مدعی مالکیت نسبت به کل یا بعض اموال (موضوع بند «الف» ماده ۳) می‌باشد خلاف موازین شرع و قانون اساسی است. ثانیاً محدودیت زمان اعتراض معترضان به ۲ ماه با موازین قضاء اسلام مغایرت دارد.

۳- نظر به اینکه دادرسی در کلیه محاکم عمومی اختیاری است قید اختصاری بودن رسیدگی در دادگاه غنائم جنگی مقید در ماده ۶ موردی ندارد و ذکر کلمه «لکن» نیز در این ماده زاید به نظر می‌رسد.

ضمناً متذکر می‌شود که برای رفع هرگونه ابهام لازم است صدر ماده ۳ به این صورت اصلاح گردد (منظور از غنائم جنگی در این قانون اموال و کالای ذیل می‌باشد).

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۰۴-ق

تاریخ: ۶۶/۱۱/۸

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۳۱۰۴/ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۱ و عطف به نامه شماره ۹۸۵۶ مورخ ۱۳۶۶/۹/۱۹؛ لایحه شماره ۹۳۲۷۶ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲ دولت در خصوص تشکیل دادگاه غنائم جنگی، پس از رفع ایراد آن شورای محترم در جلسه سه‌شنبه ۱۳۶۶/۱۰/۲۲ کمیسیون امور قضایی و حقوقی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به منظور رسیدگی به دعاوی و اختلافات مربوط به غنائم جنگی شورای عالی قضایی دادگاه غنائم جنگی را تشکیل می‌دهد.

ماده ۲- دادگاه غنائم جنگی جزو دادگاه‌های عمومی است و به تعداد لازم شعبه خواهد داشت.

ماده ۳- منظور از غنائم جنگی در این قانون اموال و کالاهای و وسایل زیر است:

الف - کلیه اموال، کالاهای و وسایل متعلق به دولت یا دولتهایی که با جمهوری اسلامی ایران در حال جنگ باشند.

ب - کالاهای و وسایل مذکور در بند «الف» که به دول بی‌طرف و یا اتباع آنها و نیز اتباع دولت متخاصم تعلق دارد و چنانچه در بالا بردن توان رزمی دشمن مؤثر باشد.

در صورتی که مقصد نهایی آنها مستقیماً یا با واسطه دولتی باشد که با جمهوری اسلامی ایران در حال جنگ است.

ج - کشتی‌های زیر پرچم بی‌طرف و دیگر وسایل نقلیه متعلق به کشور بی‌طرف حامل کالاهای موضوع این ماده.

د- کالاها و وسایلی که دولت جمهوری اسلامی ایران حمل و نقل آنها را به مقصد دشمن ممنوع اعلام می نماید.

ماده ۴- کلیه اموال و کالاها و وسایل موضوع بند «الف» ماده ۳ بلافاصله به تملک دولت جمهوری اسلامی ایران درمی آید و کلیه اموال و کالاها و وسایل موضوع بندهای «ب» و «ج» ماده ۳ توسط دولت جمهوری اسلامی ایران توقیف و ضبط و مدارک و اسناد آن را ظرف دو ماه در اختیار دادگاه غنائم جنگی قرار می دهد.

دادگاه پس از انقضای مدت دو ماه از تاریخ دریافت اسناد و مدارک اعم از اینکه اعتراضی به آن رسیده یا نرسیده باشد رأساً رسیدگی را آغاز و حکم مقتضی صادر خواهد کرد و وسایل موضوع بند «د» ماده ۳ حسب مورد به تملک دولت جمهوری اسلامی ایران درمی آید یا توقیف و ضبط می شود و معترض به دادگاه مراجعه می نماید. ماده ۵- در مورد کالاهای بندهای «ب» و «د» که سریع الفساد باشند و یا نگهداری آن مقرون به صرفه نباشد مقام توقیف کننده با اجازه دادستان مقر دادگاه غنائم جنگی به فروش می رساند. وجوه حاصله از فروش تا تعیین تکلیف از طرف دادگاه در حساب سپرده دادگستری نگهداری می شود.

ماده ۶- رسیدگی به دادگاه غنائم جنگی مطابق قواعد دادرسی است و تجدید جلسه دادگاه با تصمیم رئیس دادگاه ممکن است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر شش ماده در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۴ کمیسیون امور قضایی و حقوقی تصویب و در جلسه علنی مورخ بیست و ششم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش مجلس شورای اسلامی با پنج سال مدت اجرای آزمایشی آن موافقت شده بود پس از رفع ایراد شورای محترم نگهبان در جلسه مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۲ کمیسیون امور قضایی و حقوقی به تصویب رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۰۲۷۴

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۱/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۳۰۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۸ و پیرو نامه شماره ۹۸۵۴ مورخ

۱۳۶۶/۹/۱۹؛ «لایحه نحوه رسیدگی به دعاوی مربوط به غنائم جنگی»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه مورخه ۱۳۶۶/۱۰/۲۲ کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی اصلاح و به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضا مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه مجازات متخلفین از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر با موازین شرع

شماره: ۳۱۸۸-ق

تاریخ: ۶۶/۹/۲۱

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۷۶۰ مورخ ۱۳۶۵/۳/۲۵ دولت در خصوص مجازات متخلفین از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۶/۹/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- مجازات تجاوز از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر که توسط وزارت راه و ترابری اعلام می شود از ناحیه شرکت یا مؤسسه و یا پیمانکاری حمل و نقل حتی با رضایت صاحب کالا و یا مسافر با توجه به دفعات و مراتب جرم و شرایط و امکانات خاطی برای بار اول جزای نقدی از ۵ تا ۲۰ برابر وجهی که اضافه دریافت شده و تعطیل موقت به مدت ۱۵ تا ۴۵ روز و برای بار دوم جزای نقدی از ۱۰ تا ۳۰ برابر اضافه دریافتی و تعطیل موقت به مدت شش ماه و برای بار سوم جزای نقدی از ۲۰ تا ۵۰ برابر اضافه وجه دریافتی و تعطیل دائم شرکت یا مؤسسه یا پیمانکاری خواهد بود و صاحب امتیاز بعداً به هیچ عنوان اجازه فعالیت در امور حمل و نقل نخواهد داشت.

ماده ۲- رانندگان وسایل نقلیه عمومی اعم از کامیون، اتوبوس، مینی بوس و غیره که اقدام به حمل بار و مسافر با مبلغی بیش از نرخ مصوب نمایند، با توجه به دفعات و مراتب جرم و شرایط و امکانات خاطی برای بار اول محکوم به پرداخت جزای نقدی از ۲ تا ۱۰ برابر اضافه وجه دریافتی و در صورت تکرار جرم مزبور از ۵ تا ۲۰ برابر اضافه وجه دریافت شده محکوم خواهند شد.

ماده ۳- پرداخت هرگونه وجه اضافه از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر از ناحیه شرکت‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی تحت هر عنوان از قبیل پاداش نقدی یا جنسی ممنوع بوده و در صورت تخلف، متخلف یا متخلفین در مورد پرداخت اضافه از نرخ مقرر در حکم متصرف غیرقانونی در اموال دولتی محسوب می‌شوند و حسب مورد طبق قوانین و مقررات مربوطه تحت تعقیب قرار خواهند گرفت.

ماده ۴- در موارد خاص و ضروری در محورهای معین با تشخیص و اعلان وزارت راه و ترابری تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر به صورت موقت قابل تغییر است.

ماده ۵- پرداخت هرگونه وجه علاوه بر نرخ مقرر بابت حمل کالا و مسافر از ناحیه کارخانجات، شرکت‌ها، مؤسسات خصوصی، تجار، واحدهای صنعتی و هر سازمان اقتصادی دیگر اعم از بزرگ و کوچک با توجه به دفعات و مراتب جرم و شرایط و امکانات خاطی برای بار اول موجب محکومیت به جزای نقدی از ۲ تا ۱۰ برابر اضافه پرداختی و برای بار دوم از ۵ تا ۲۰ برابر و بار سوم به بعد از ۲۰ تا ۵۰ برابر اضافه پرداختی خواهد بود.

ماده ۶- کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد از تاریخ اجرای این قانون در آن قسمت که مغایر است بلااثر می‌باشد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر شش ماده در جلسه روز سه‌شنبه دهم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۹۹۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۱۸۸-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۱ و پیرو نامه شماره ۹۸۷۲ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱^(۱)؛ «لایحه مجازات متخلفین از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر» مصوب جلسه روز سه‌شنبه دهم آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:
نظر به اینکه شرایط و امکانات خاطی و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید در هر مورد
ملاحظه نشده مغایر با موازین شرعی است.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۴۰۰-ق

تاریخ: ۶۷/۲/۴

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۳۱۸۸/ق مورخ ۶۶/۹/۲۱ و عطف به نامه شماره ۹۸۷۲ مورخ
۶۶/۱۰/۱ و ۹۹۹۶ مورخ ۶۶/۱۰/۹ لایحه شماره ۱۷۶۰ مورخ ۶۵/۳/۲۵ دولت در
خصوص مجازات متخلفین از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر که در جلسه علنی روز
سه شنبه مورخ ۱۳۶۷/۱/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده
است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای
محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- مجازات تجاوز از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر که توسط وزارت راه و ترابری
اعلام می‌شود از ناحیه شرکت یا مؤسسه و یا پیمانکاری حمل و نقل حتی با رضایت
صاحب کالا و یا مسافر با توجه به دفعات و مراتب جرم و شرایط و امکانات خاطی برای
بار اول جزای نقدی از ۵ تا ۲۰ برابر وجهی که اضافه دریافت شده و تعطیل موقت به
مدت ۱۵ تا ۴۵ روز و برای بار دوم جزای نقدی از ۱۰ تا ۳۰ برابر اضافه دریافتی و تعطیل
موقت به مدت شش ماه و برای بار سوم جزای نقدی از ۲۰ تا ۵۰ برابر اضافه وجه
دریافتی و تعطیل دائم شرکت یا مؤسسه یا پیمانکاری خواهد بود و صاحب امتیاز بعداً به

هیچ عنوان اجازه فعالیت در امور حمل و نقل نخواهد داشت.

ماده ۲- رانندگان وسایل نقلیه عمومی اعم از کامیون، اتوبوس، مینی بوس و غیره که اقدام به حمل بار و مسافر با مبلغی بیش از نرخ مصوب نمایند، با توجه به دفعات و مراتب جرم و شرایط و امکانات خاطی برای بار اول محکوم به پرداخت جزای نقدی از ۲ تا ۱۰ برابر اضافه وجه دریافتی و در صورت تکرار جرم مزبور از ۵ تا ۲۰ برابر اضافه وجه دریافت شده محکوم خواهند شد.

ماده ۳- پرداخت هرگونه وجه اضافه از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر از ناحیه شرکت‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی تحت هر عنوان از قبیل پاداش نقدی یا جنسی ممنوع بوده و در صورت تخلف، متخلف یا متخلفین در مورد پرداخت اضافه از نرخ مقرر در حکم متصرف غیرقانونی در اموال دولتی محسوب می‌شوند و حسب مورد طبق قوانین و مقررات مربوطه تحت تعقیب قرار خواهند گرفت.

ماده ۴- در موارد خاص و ضروری در محورهای معین با تشخیص و اعلان وزارت راه و ترابری تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر به صورت موقت قابل تغییر است.

ماده ۵- پرداخت هرگونه وجه علاوه بر نرخ مقرر بابت حمل کالا و مسافر از ناحیه کارخانجات، شرکت‌ها، مؤسسات خصوصی، تجار، واحدهای صنعتی و هر سازمان اقتصادی دیگر اعم از بزرگ و کوچک با توجه به دفعات و مراتب جرم و شرایط و امکانات خاطی برای بار اول موجب محکومیت به جزای نقدی از ۲ تا ۱۰ برابر اضافه پرداختی و برای بار دوم از ۵ تا ۲۰ برابر و بار سوم به بعد از ۲۰ تا ۵۰ برابر اضافه پرداختی خواهد بود.

ماده ۶- چنانچه متهم برای اولین بار مرتکب یکی از اعمال مذکور در موارد فوق شده باشد و دادستان در موارد غیرمهم تشخیص دهد با وعظ یا توبیخ یا تهدید یا اخذ تعهد تأدیب خواهد شد با اعمال یکی از موارد تأدیب فوق پرونده را ضمن انعکاس به وزارت راه و ترابری بایگانی می‌نماید.

دادگاه نیز در صورت طرح پرونده در دادگاه حق اعمال مراتب بالا را به تشخیص خود دارد.

ماده ۷- کلیه قوانین و مقرراتی که مغایر با این قانون باشد از تاریخ اجرای این قانون در آن قسمت که مغایر است بلااثر می‌باشد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هفت ماده در جلسه علنی روز سه‌شنبه بیست و سوم فروردین‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۱۷۲

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۴۰۰-ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۴ و شماره ۳۱۸۸-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۱ و پیرو نامه‌های شماره ۹۱۱ مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۵^(۱) و شماره ۹۹۹۶ مورخ ۹۶/۱۰/۹؛ «لایحه مجازات متخلفین از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر»^(۲) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۹ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز سه‌شنبه بیست و سوم فروردین‌ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و با اکثریت آرا مغایر قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۲۶۰۳ مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۶.

مغایرت لایحه استفساریه قانون تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند با قانون اساسی
شماره: ۳۱۹۸-ق
تاریخ: ۶۶/۹/۲۳

شورای محترم نگهبان

لایحه استفساریه شماره ۴۹۴۰۴/ل/۲۹ مورخ ۱۳۶۶/۶/۴ دولت در خصوص قانون تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند که در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ ۱۳۶۶/۹/۱۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - شمعقوداز جمله «کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون بیش از سه سال در دادسراهای انقلاب در سمت‌های قضایی اشتغال داشته‌اند و دارند و از دادستانی کل دارای ابلاغ قضایی باشند» آن است که اشخاص موضوع ماده واحده بیش از سه سال با اجازه مقامات قضایی در سمت‌های قضایی اشتغال به کار قضایی داشته باشند و لو آنکه مدت ابلاغ آنها از دادستانی کل کمتر از سه سال باشد.

استفساریه فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه‌شنبه هفدهم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۸۷۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۹/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۱۹۸-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۳؛ «لایحه استفساریه قانون تعیین

وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند» مصوب جلسه روز سه‌شنبه هشتم آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با اصول ۱۵۷ و ۱۶۳ قانون اساسی^(۱) شناخته شد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۲۴-ق

تاریخ: ۶۶/۱۱/۲۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۹۸۷۷ مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۶ و پیرو نامه شماره ۳۱۹۸ مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۳ لایحه استفساریه شماره ۴۹۴۰۴/ل ۲۹ مورخ ۱۳۶۶/۶/۴ دولت در خصوص قانون تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

موضوع استفسار:

با توجه به جمله صدر ماده واحده قانون تعیین وضعیت کسانی که سه سال در دادسراهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند به این بیان «کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون بیش از سه سال در دادسراهای انقلاب در سمت‌های قضایی اشتغال داشته‌اند» آیا منظور از جمله «و از دادستانی کل دارای ابلاغ قضایی باشند»

آنست که در تمامی مدت سه سال مذکور در صدر ماده واحده ابلاغ قضایی داشته باشند و با آنکه صرف اشتغال به کار قضایی و داشتن ابلاغ و لو کمتر از سه سال کفایت می‌کند؟ نظر مجلس:

ماده واحده - مقصود از جمله «کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون بیش از سه سال در دادسراهای انقلاب در سمت‌های قضایی اشتغال داشته‌اند و دارند و از دادستانی کل دارای ابلاغ قضایی باشند» آن است که اشخاص موضوع ماده واحده بیش از سه سال با اجازه دادستانی کل در سمت‌های قضایی اشتغال به کار قضایی داشته باشند و لو آنکه مدت ابلاغ آنها از دادستانی کل کمتر از سه سال باشد.

لایحه استفساریه فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز یکشنبه بیست و پنجم بهمن ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۰۴۳۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۲/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۲۲۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۲۷ و شماره ۳۱۹۸-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۳ و پیرو نامه شماره ۹۸۷۷ مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۶؛ «لایحه استفساریه قانون تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند»^(۱) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۶ شورای نگهبان در جلسه روز یکشنبه بیست و پنجم بهمن ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و با اکثریت آرا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه لزوم تزریق واکسن ضد کزاز برای بانوان قبل از ازدواج با موازین شرع

شماره: ۳۱۹۹-ق

تاریخ: ۶۶/۹/۲۳

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۳۳۸ مورخ ۱۳۶۶/۱/۳۰ دولت در خصوص لزوم تزریق واکسن ضد کزاز برای بانوان قبل از ازدواج که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۶/۹/۱۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به منظور پیشگیری از تلفات ناشی از کزاز نوزادان، بانوان مکلف اند قبل از وقوع عقد ازدواج در مناطقی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می نماید نسبت به واکسینه کردن خود علیه بیماری کزاز اقدام کنند.
دفاتر ازدواج موظف اند قبل از ازدواج گواهی نامه معتبر مبنی بر واکسیناسیون ضد کزاز از زوجه را اخذ و پس از بایگانی نسبت به انجام و ثبت عقد با ذکر مشخصات گواهی اقدام نمایند.

تبصره ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است تسهیلات لازم برای این امر را در اختیار مراجعین قرار دهد.

تبصره ۲- در مورد واکسیناسیون های دیگر تعیین نوع واکسن و گروه سنی و منطقه تزریق واکسن بر اساس تشخیص و لزوم و اعلام وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود کلیه دستگاه ها و واحدهای مربوطه موظف به همکاری هستند و تمام افرادی که بر اساس اعلام وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مشمول تزریق واکسن

شوند مکلف‌اند در مدت معین شده نسبت به تزریق واکسن اقدام نمایند.

تبصره ۳- سردفتر متخلف با مراعات مراتب جرم و شؤون خاطی در مرحله اول به تعطیل دفترخانه از یک‌ماه تا شش‌ماه و در مرحله دوم علاوه بر مجازات فوق به جریمه نقدی از ۱۰ هزار تا ۵۰ هزار تومان و در مرحله سوم به لغو پروانه محکوم خواهد شد.

تبصره ۴- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف یک‌ماه پس از تصویب قانون توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با همکاری وزارت دادگستری تهیه و تصویب خواهد شد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه روز سه‌شنبه هفدهم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۹۹۹

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۱۹۹-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۳ و پیرو نامه شماره ۹۸۷۸ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱^(۱)؛ «لایحه الزام تزریق واکسن ضد کزاز برای بانوان قبل از ازدواج» مصوب جلسه روز سه‌شنبه هفدهم آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

نظر به اینکه در تبصره ۳ رعایت شرایط و امکانات خاطی و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید ملاحظه نشده است مغایر با موازین شرعی است.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۹۵-ق

تاریخ: ۶۷/۲/۴

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۳۱۹۹/ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۳ و عطف به نامه شماره ۹۹۹۹ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۹ لایحه شماره ۱۳۳۸ مورخ ۱۳۶۶/۱/۳۰ دولت در خصوص لزوم تزریق واکسن ضد کزاز برای بانوان قبل از ازدواج که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۷/۱/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به منظور پیشگیری از تلفات ناشی از کزاز نوزادان، بانوان مکلف اند قبل از وقوع عقد ازدواج در مناطقی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می نماید نسبت به واکسینه کردن خود علیه بیماری کزاز اقدام کنند.

دفاتر ازدواج موظف اند قبل از ازدواج گواهی نامه معتبر مبنی بر واکسیناسیون ضد کزاز از زوجه را اخذ و پس از بایگانی نسبت به انجام و ثبت عقد با ذکر مشخصات گواهی اقدام نمایند.

تبصره ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است تسهیلات لازم برای این امر را در اختیار مراجعین قرار دهد.

تبصره ۲- در مورد واکسیناسیون های دیگر تعیین نوع واکسن و گروه سنی و منطقه تزریق واکسن بر اساس تشخیص و لزوم و اعلام وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود کلیه دستگاه ها و واحدهای مربوطه موظف به همکاری هستند و تمام افرادی که بر اساس اعلام وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مشمول تزریق واکسن می شوند مکلف اند در مدت معین شده نسبت به تزریق واکسن اقدام نمایند.

تبصره ۳- سردفتر متخلف با رعایت شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدی ب در مرحله اول به تعطیل دفترخانه از یک ماه تا شش ماه و در مرحله دوم علاوه بر مجازات فوق به جریمه نقدی از ۱۰ هزار تا ۵۰ هزار تومان و در مرحله سوم به لغو پروانه محکوم خواهد شد.

تبصره ۴- آیین نامه اجرایی این قانون ظرف یک ماه پس از تصویب قانون توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با همکاری وزارت دادگستری تهیه و تصویب خواهد شد.

تبصره ۵- چنانچه متهم برای اولین بار مرتکب یکی از اعمال مذکور در این ماده شده باشد و دادستان در موارد غیرمهم تشخیص دهد با وعظ یا توبیخ یا تهدید یا اخذ تعهد تأدی ب خواهد شد با اعمال یکی از موارد تأدی ب فوق پرونده را بایگانی می نماید. دادگاه نیز در صورت طرح پرونده در دادگاه حق اعمال مراتب بالا را به تشخیص خود دارد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه بیست و سوم فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۱۷۴

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۳۳۹۵- ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۴ و شماره ۳۱۹۹- ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۳ و پیرو نامه های شماره ۹۰۶ مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۵^(۱) و شماره ۹۹۹۹ مورخ ۹/۱۰/۶۶؛ «لایحه الزام تزریق واکسن ضد کزاز برای بانوان قبل از ازدواج»^(۲) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۹ شورای نگهبان با اصلاحاتی در روز سه شنبه بیست و سوم

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۲۶۰۳ مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۶.

فروردین ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و با اکثریت آرا مغایر با قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح تمدید مهلت تأدیه بدهی کشاورزان از بابت قوانین مربوط به اصلاحات ارضی با موازین شرع

شماره: ۳۲۱۵-ق

تاریخ: ۶۶/۹/۲۴

شورای محترم نگهبان

طرح تمدید مهلت تأدیه بدهی کشاورزان از بابت قوانین مربوط به اصلاحات ارضی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۹/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - کلیه کشاورزانی که در اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی بدهکار می باشند و قبوض اقساطی آنها جهت وصول در اختیار بانک کشاورزی قرار گرفته و یا خواهد گرفت، چنانچه از تاریخ تصویب این قانون تا پایان سال ۱۳۶۸ بهای قبوض را به تدریج و یا دفعتاً واحده به بانک کشاورزی بپردازند، از پرداخت هر نوع خسارت ناشی از تأخیر تأدیه معاف خواهند بود.

تبصره ۱ - مهلت مقرر در این ماده به هیچ وجه قابل تمدید نبوده و در صورتی که زارعین تا پایان مهلت مذکور بهای قبوض خود را نپردازند، ملزم به پرداخت بهای بدهی با خسارت متعلقه خواهند بود.

تبصره ۲ - کشاورزانی که از تاریخ ۱۳۶۵/۱/۱ تا تاریخ تصویب این قانون موفق به پرداخت بدهی خود شده باشند، مشمول معافیت این ماده قانونی خواهند بود.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و دوم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۸۸۲

تاریخ: ۱۳۶۶/۹/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۲۱۵-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴؛ «طرح تمدید مهلت تأدیه بدهی کشاورزان از بابت قوانین مربوط به اصلاحات ارضی» مصوب جلسه روز یکشنبه بیست و دوم آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

در موضوع خسارت تأخیر تأدیه چنانچه مکرر از سوی شورای نگهبان اعلام شده مطالبه آن از بدهکار شرعی نیست لذا تعلق خسارت تأخیر تأدیه پس از ضرب الاجل مذکور به اصل بدهی وجه شرعی ندارد.

همچنین متذکر می‌گردد اظهار نظر در ماده واحده تأیید قانون اصلاحات ارضی طاغوت نمی‌باشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۳۳-ق

تاریخ: ۶۶/۱۲/۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۹۸۸۲ مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۶ و پیرو نامه شماره ۳۲۱۵/ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴ طرح تمدید مهلت تأدیه بدهی کشاورزان از بابت قوانین مربوط به اصلاحات ارضی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۱۲/۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - کلیه کشاورزانی که در اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی بدهکار می‌باشند و قبوض اقساطی آنها جهت وصول در اختیار بانک کشاورزی قرار گرفته و یا خواهد گرفت، چنانچه از تاریخ تصویب این قانون تا پایان سال ۱۳۶۸ بهای قبوض را به تدریج و یا دفعتاً واحده به بانک کشاورزی بپردازند، از پرداخت هر نوع خسارت ناشی از تأخیر تأدیه معاف خواهند بود.

تبصره ۱- مهلت مقرر در این ماده به هیچ وجه قابل تمدید نبوده و در صورتی که زارعین تا پایان مهلت مذکور بهای قبوض خود را نپردازند، ملزم به پرداخت بهای بدهی به علاوه ۵۰٪ به عنوان جریمه خواهند بود.

تبصره ۲- کشاورزانی که از تاریخ ۱۳۶۵/۱/۱ تا تاریخ تصویب این قانون موفق به پرداخت بدهی خود شده باشند، مشمول معافیت این ماده قانونی خواهند بود. طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ دوم اسفند ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۶۹۳

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۲/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۳۳۳-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۵ و شماره ۳۲۱۵-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴ و پیرو نامه شماره ۱۰۵۳۵ مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۱۵؛ «طرح تمدید مهلت تأدیه بدهی کشاورزان از بابت قوانین مربوط به اصلاحات ارضی» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۶ شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز یکشنبه بیست و دوم اسفند ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

اصلاح مذکور از لحاظ الزام بر پرداخت جریمه ۵۰٪ علاوه بر اصل بدهی شرعی نیست.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۶۷-ق

تاریخ: ۶۷/۴/۲۸

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه‌های شماره ۳۲۱۵/ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴ و ۳۳۳۳/ق مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۵ و عطف به نامه‌های شماره ۹۸۸۲ مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۶ و ۱۰۶۹۳ مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۲۴؛ طرح تمدید مهلت تأدیه بدهی کشاورزان از بابت قوانین مربوط به اصلاحات ارضی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۷/۴/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - کلیه کشاورزانی که در اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی بدهکار می‌باشند و قبوض اقساطی آنها جهت وصول در اختیار بانک کشاورزی قرار گرفته و یا خواهد گرفت، چنانچه از تاریخ تصویب این قانون تا پایان سال ۱۳۶۸ بهای قبوض را به تدریج و یا دفعتاً واحده به بانک کشاورزی بپردازند، از پرداخت هر نوع خسارت ناشی از تأخیر تأدیه معاف خواهند بود.

تبصره ۱- مهلت مقرر در این ماده به هیچ وجه قابل تمدید نبوده و کشاورزانی که از تاریخ ۱۳۶۵/۱/۱ تا تاریخ تصویب این قانون موفق به پرداخت بدهی خود شده باشند، مشمول معافیت این ماده قانونی خواهند بود.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه بیست و ششم تیر ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۱۹۳

تاریخ: ۱۳۶۷/۴/۲۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۶۷- ق مورخ ۱۳۶۷/۴/۲۸ و شماره ۳۳۳۳- ق مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۵ و شماره ۳۲۱۵- ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴ و پیرو نامه‌های شماره ۱۰۶۹۳ مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۲۴ و شماره ۱۰۵۳۵ مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۱۵؛ «طرح تمدید مهلت تأدیه بدهی کشاورزان از بابت قوانین مربوط به اصلاحات ارضی»^(۱) که پس از ایرادات مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۶ و ۱۳۶۶/۱۲/۲۴ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه مورخ بیست و ششم تیر ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

محمد محمدی گیلانی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه منع خرید و فروش کوپن‌های کالاهای اساسی با موازین شرع

شماره: ۳۲۱۷-ق

تاریخ: ۶۶/۹/۲۴

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۰۵۲۶ مورخ ۱۳۶۵/۹/۲۶ دولت در خصوص منع خرید و فروش کوپن‌های کالاهای اساسی که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- کلیه کوپن‌های کالاهای اساسی و سوخت و دیگر کوپن‌هایی که مایحتاج مردم به وسیله آن تأمین می‌شود، در حکم اوراق بهادار است و جعل و دخل و تصرف و دزدی و خرید و فروش و سوء استفاده کوپن‌های مربوط به وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای انقلابی و شهرداری‌ها و شرکت‌ها و کلیه مؤسسات دولتی یا غیردولتی که از سهمیه استفاده می‌کنند و نیز کوپن‌های مربوط به وسایل نقلیه عمومی که از سهمیه استفاده می‌کنند، تخلف محسوب می‌شود و متخلف به مجازات‌های مذکور در موارد آتی محکوم می‌گردد.

ماده ۲- هر کس به جعل و یا چاپ غیرقانونی کوپن اقدام کند و یا در مدارک و صورت جلسات امحا و تحویل و تحول، دخل و تصرف نماید علاوه بر استرداد وجوه حاصله از این اعمال به زندان از ۱ تا ۵ سال و به شلاق از ۱۰ تا ۷۴ ضربه محکوم می‌شود.

تبصره - در صورتی که مجرم کارمند یکی از عناوین مذکور در ماده ۱ باشد، علاوه بر مجازات‌های فوق به انفصال از یک سال تا ده سال محکوم خواهد شد.

ماده ۳- هر کس خرید و فروش کوپن را حرفه خود قرار دهد و یا به عمده فروشی بپردازد و یا این عمل را تکرار کند، علاوه بر استرداد وجوه حاصل از فروش به مجازات زندان از

۱ تا ۵ سال محکوم می شود و کلیه کپین ها به وسیله دولت ضبط خواهد شد.

تبصره ۱- در صورتی که مجرم فرد صنفی باشد، علاوه بر مجازات های فوق از دریافت کلیه سهمیه های دولتی از ۱ تا ۱۰ سال محروم خواهد شد.

تبصره ۲- چنانچه مجرم کارمند یکی از عناوین مذکور در ماده ۱ باشد، علاوه بر مجازات های فوق به انفصال از ۱ تا ۵ سال محکوم خواهد شد.

ماده ۴- کسانی که اقدام به سرقت کپین های مذکور در ماده ۱ می نمایند، علاوه بر تحویل کلیه کپین های مسروقه موجود به دولت به مجازات های زیر محکوم می شوند:

الف - پرداخت ۲ تا ۱۰ برابر معادل قیمت فروش غیرقانونی کپین هایی که مسترد نشده است.

ب - ۱ تا ۱۰ سال زندان.

ج - در صورتی که مرتکب کارمند یکی از عناوین مذکور در ماده ۱ بوده و از موقعیت شغلی خود سوءاستفاده کرده باشد، علاوه بر مجازات های مذکور به انفصال از ۱ تا ۱۰ سال محکوم می شود.

ماده ۵- چنانچه متقاضیان کپین با ارائه اسناد غیرواقعی به بانک ها اقدام به دریافت کپین نمایند به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم خواهند شد.

ماده ۶- حواله هایی که به واحدهای دولتی یا سازمان ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی داده می شود در حکم اوراق بهادار است و مشمول عناوین مواد این قانون خواهد بود.

ماده ۷- اشخاصی که از سهمیه اختصاصی کالاهای مشمول این قانون سوءاستفاده کنند و یا آنها را در غیر موارد تعیین شده مصرف کنند، مجرم بوده و به مجازات های ذیل محکوم می شوند:

الف - پرداخت ۲ تا ۱۰ برابر معادل قیمت فروش غیرقانونی کالاهای مذکور مسترد نشده.

ب - شلاق تا ۷۴ ضربه.

تبصره - سهمیه اختصاصی خانوارها از شمول این ماده مستثنی است.

ماده ۸- رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب در مجازات های مواد فوق الزامی است.

ماده ۹- اجرای این مجازات ها نسبت به کلیه کارمندان یکی از عناوین مذکور در ماده ۱

مانع از اجرای قانون تخلفات اداری نخواهد بود.
لایحه قانونی فوق مشتمل بر نه ماده و چهار تبصره در جلسه روز یکشنبه مورخ بیست و دوم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۰۰۰

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۱۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۲۱۷-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴ و پیرو نامه شماره ۹۸۸۴ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۵^(۱)؛ «لایحه منع خرید و فروش کوپن‌های کالاهای اساسی» مصوب جلسه روز یکشنبه بیست و دوم آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

۱- نظر به اینکه شرایط و امکانات خاطی و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید ملاحظه نشده است مغایر با موازین شرعی است.

۲- اطلاق ماده چهار نسبت به مواردی که باید، حد سرقت جاری شود خلاف شرع است.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۴۰۱-ق

تاریخ: ۶۷/۲/۴

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۰۰۰۰ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۰ و ۹۸۸۴ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۵ و پیرو نامه شماره ۳۲۱۷-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴ لایحه شماره ۹۰۵۲۶ مورخ

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۱۳۶۵/۹/۲۶ دولت در خصوص منع خرید و فروش کوپن‌های کالاهای اساسی که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۷/۱/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- کلیه کوپن‌های کالاهای اساسی و سوخت و دیگر کوپن‌هایی که مایحتاج مردم به وسیله آن تأمین می‌شود، در حکم اوراق بهادار است و جعل و دخل و تصرف و دزدی و خرید و فروش و سوء استفاده کوپن‌های مربوط به وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای انقلابی و شهرداری‌ها و شرکت‌ها و کلیه مؤسسات دولتی یا غیردولتی که از سهمیه استفاده می‌کنند و نیز کوپن‌های مربوط به وسایل نقلیه عمومی که از سهمیه استفاده می‌کنند، تخلف محسوب می‌شود و متخلف به مجازات‌های مذکور در موارد آتی محکوم می‌گردد.

ماده ۲- هر کس به جعل و یا چاپ غیرقانونی کوپن اقدام کند و یا در مدارک و صورت جلسات امحا و تحویل و تحول، دخل و تصرف نماید علاوه بر استرداد وجوه حاصله از این اعمال به زندان از ۱ تا ۵ سال و به شلاق از ۱۰ تا ۷۴ ضربه محکوم می‌شود. تبصره - در صورتی که مجرم کارمند یکی از عناوین مذکور در ماده ۱ باشد، علاوه بر مجازات‌های فوق به انفصال از یک سال تا ده سال محکوم خواهد شد.

ماده ۳- هر کس خرید و فروش کوپن را حرفه خود قرار دهد و یا به عمده فروشی بپردازد و یا این عمل را تکرار کند، علاوه بر استرداد وجوه حاصل از فروش به مجازات زندان از ۱ تا ۵ سال محکوم می‌شود و کلیه کوپن‌ها به وسیله دولت ضبط خواهد شد.

تبصره ۱- در صورتی که مجرم فرد صنفی باشد، علاوه بر مجازات‌های فوق از دریافت کلیه سهمیه‌های دولتی از ۱ تا ۱۰ سال محروم خواهد شد.

تبصره ۲- چنانچه مجرم کارمند یکی از عناوین مذکور در ماده ۱ باشد، علاوه بر مجازات‌های فوق به انفصال از ۱ تا ۵ سال محکوم خواهد شد.

ماده ۴- کسانی که اقدام به سرقت کوپن‌های مذکور در ماده ۱ می‌نمایند، علاوه بر تحویل کلیه کوپن‌های مسروقه موجود به دولت به مجازات‌های زیر محکوم می‌شوند:

الف - پرداخت ۲ تا ۱۰ برابر معادل قیمت فروش غیرقانونی کوپن‌هایی که مسترد نشده است.

ب - ۱ تا ۱۰ سال زندان.

ج - در صورتی که مرتکب کارمند یکی از عناوین مذکور در ماده ۱ بوده و از موقعیت شغلی خود سوءاستفاده کرده باشد، علاوه بر مجازات‌های مذکور به انفصال از ۱ تا ۱۰ سال محکوم می‌شود.

تبصره - چنانچه سرقت واجد شرایط اجرای حد سرقت باشد به جای مجازات‌های فوق حد سرقت جاری خواهد شد.

ماده ۵- چنانچه متقاضیان کوپن با ارائه اسناد غیرواقعی به بانک‌ها اقدام به دریافت کوپن نمایند به مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم خواهند شد.

ماده ۶- حواله‌هایی که به واحدهای دولتی یا سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی داده می‌شود در حکم اوراق بهادار است و مشمول عناوین مواد این قانون خواهد بود.

ماده ۷- اشخاصی که از سهمیه اختصاصی کالاهای مشمول این قانون سوءاستفاده کنند و یا آنها را در غیر موارد تعیین شده مصرف کنند، مجرم بوده و به مجازات‌های ذیل محکوم می‌شوند:

الف - پرداخت ۲ تا ۱۰ برابر معادل قیمت فروش غیرقانونی کالاهای مذکور مسترد نشده.

ب - شلاق تا ۷۴ ضربه.

تبصره - سهمیه اختصاصی خانوارها از شمول این ماده مستثنی است.

ماده ۸- رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب در مجازات‌های مواد فوق الزامی است.

ماده ۹- اجرای این مجازات‌ها نسبت به کلیه کارمندان یکی از عناوین مذکور در ماده ۱ مانع از اجرای قانون تخلفات اداری نخواهد بود.

ماده ۱۰- چنانچه متهم برای اولین بار مرتکب یکی از اعمال مذکور در موارد فوق شده باشد و دادستان در موارد غیرمهم تشخیص دهد با وعظ یا توبیخ یا تهدید، یا اخذ تعهد

تأدیب خواهد شد. با اعمال یکی از موارد تأدیب فوق پرونده را بایگانی می‌نماید. دادگاه نیز در صورت طرح پرونده در دادگاه حق اعمال مراتب بالا را به تشخیص خود دارد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ده ماده و پنج تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه بیست و سوم فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۱۷۸

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۴۰۱-ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۴ و شماره ۳۲۱۷-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴ و پیرو نامه‌های شماره ۹۱۲ مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۵^(۱) و شماره ۱۰۰۰۰ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۰؛ «لایحه منع خرید و فروش کوبن‌های کالاهای اساسی»^(۲) که پس از ایراد مورخ ۶۶/۱۰/۱۰ شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز سه‌شنبه بیست و سوم فروردین ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و با اکثریت آرا مغایر با قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۲۶۰۲ مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۴.

مغایرت طرح اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش با قانون اساسی و وجود ابهام در آن

شماره: ۳۲۲۳-ق

تاریخ: ۶۶/۱۰/۱

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش که در جلسه علنی روز پنجشنبه مورخ ۱۳۶۶/۹/۱۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح^(۱)

ماده ۱-...

ماده ۷- به منظور تعمیم و توسعه آموزش و پرورش کشور، زمینه‌های جلب مشارکت مردم در امر آموزش و پرورش از هر طریق ممکن فراهم آید.
تبصره- وزارت مکلف است به اشخاص حقیقی و حقوقی که دارای صلاحیتهای علمی و اخلاقی بوده و متقاضی تأسیس و اداره مدارس ابتدائی، راهنمایی و متوسطه با هزینه خود و همیاری مردم و اولیای دانش‌آموزان باشند و متعهد شوند که در چهارچوب سیاستها و اهداف جمهوری اسلامی ایران فعالیت نمایند مجوزهای لازم را اعطا کند.

ماده ۸-...

ماده ۱۰- وزارت دارای وظایف زیر است:

۱- تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش بر اساس قانون مصوب ۵۸/۱۱/۲۷ و اصلاحیه‌های آن.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک. روزنامه رسمی شماره ۱۲۵۴۲ مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۲۲.

۲- تشکیل شوراهای منطقه‌ای به منظور تسهیل در زمینه‌های اجرایی در چهارچوب مسائل منطقه‌ای آموزش و پرورش.

۳- تهیه و تدوین مقررات و تنظیم لوایح مربوط به وظایف محوله.

۴- ...

ماده ۱۱- ...

ماده ۱۲- وزارت موظف است لایحه تغییر بنیادی نظام آموزشی و پرورشی مقاطع تحصیلی را بر اساس این قانون ظرف مدت ۳ ماه جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند.

ماده ۱۳- ...

طرح قانونی فوق مشتمل بر سیزده ماده و نه تبصره در جلسه علنی روز پنجشنبه نوزدهم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۰۳۰

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۱۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۲۲۳-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱ و پیرو نامه شماره ۹۹۳۷ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۲^(۱)؛ «طرح اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش» مصوب جلسه روز پنجشنبه نوزدهم آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- نظر به اینکه در تبصره ماده ۷ حدود صلاحیت علمی و اخلاقی ذکر نشده است مغایر با اصل ۸۵ قانون اساسی^(۲) است.

۲- نظر به اینکه بر اساس اصل ۷۴ قانون اساسی^(۳) لوایح قانونی با احراز ضرورت و نیاز از

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۵۷.

۳. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۴۸۸.

جانب دولت و با تصویب هیأت وزیران به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود و الزام وزارت جهت ارائه لایحه به موجب ماده ۱۲ خلاف اختیاری است که قانون اساسی در این خصوص برای دولت پیش‌بینی کرده است بنابراین ماده ۱۲ مغایر با قانون اساسی است.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۲۵-ق

تاریخ: ۶۶/۱۱/۲۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۰۰۳۰ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵ و پیرو نامه شماره ۳۲۲۳/ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱ طرح قانونی اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح^(۱)

ماده ۱-...

ماده ۷- به منظور تعمیم و توسعه آموزش و پرورش کشور، زمینه‌های جلب مشارکت مردم در امر آموزش و پرورش از هر طریق ممکن فراهم آید.

تبصره - وزارت مکلف است به اشخاص حقیقی و حقوقی که دارای صلاحیتهای علمی و اخلاقی بوده و متقاضی تأسیس و اداره مدارس ابتدائی، راهنمایی و متوسطه با هزینه خود و همیاری مردم و اولیای دانش‌آموزان باشند و متعهد شوند که در چهارچوب

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۵۴۲ مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۲۲.

سیاستها و اهداف جمهوری اسلامی ایران فعالیت نمایند مجوزهای لازم را اعطا کند. حدود صلاحیت‌های علمی و اخلاقی متقاضیان به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

ماده ۸-...

ماده ۱۰- وزارت دارای وظایف زیر است:

۱- تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش بر اساس قانون مصوب ۵۸/۱۱/۲۷ و اصلاحیه‌های آن.

۲- قانون تشکیل شوراهای منطقه‌ای و حدود وظایف و اختیارات آن به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

۳- تهیه و تدوین مقررات و تنظیم لوایح مربوط به وظایف محوله.

۴-...

ماده ۱۱-...

ماده ۱۲- تغییر بنیادی نظام آموزشی و پرورشی مقاطع تحصیلی بر اساس این قانون به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

ماده ۱۳-...

طرح قانونی فوق مشتمل بر سیزده ماده و نه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه بیست و پنجم بهمن ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۰۴۳۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۲/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۳۲۵- ق مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۲۷ و شماره ۳۲۳- ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱ و پیرو نامه شماره ۱۰۰۳۰ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵؛ «طرح قانونی اهداف و

وظایف وزارت آموزش و پرورش»^(۱) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵ شورای نگهبان در جلسه روز یکشنبه بیست و پنجم بهمن ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه الحاق ماده‌ای به قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ با موازین شرع

شماره: ۳۲۲۵-ق

تاریخ: ۶۶/۱۰/۱

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۵۱۴۶ مورخ ۱۳۶۵/۹/۹ دولت در خصوص ماده واحده الحاق ماده‌ای به قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ که در جلسه علنی روز پنجشنبه مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - برای صدور گذرنامه جهت رانندگان و کمک رانندگان ترانزیت علاوه بر مقررات قانون گذرنامه رعایت موارد زیر الزامی است:

۱- ارائه معرفی نامه کتبی از بنگاه‌ها، مؤسسات و شرکتهای مسافربری یا باربری که از طرف وزارت راه و ترابری فعالیت آنها مجاز شناخته شده است دایر بر اشتغال متقاضی در بنگاه یا مؤسسه و یا شرکتهای مزبور به شغل رانندگی یا کمک رانندگی که توسط دفتر اسناد رسمی گواهی امضا شده باشد.

۲- ارائه تعهدنامه مبنی بر عدم اشتغال به شغل دیگری غیر از رانندگی یا کمک رانندگی که توسط دفتر اسناد رسمی گواهی امضا شده باشد.

۳- ارائه برگ عدم محکومیت مؤثر کیفری.

۴- ارائه برگ عدم اعتیاد به مواد مخدر از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

تبصره ۱- صدور گذرنامه برای رانندگان یا کمک رانندگان موضوع این قانون که دارای محکومیت مؤثر کیفری هستند ولی از تاریخ پایان محکومیت ایشان ۲ سال گذشته باشد

به شرط معیل بودن با رعایت دیگر موارد فوق مجاز می باشد.

تبصره ۲- در صورت ثبوت تخلف نسبت به بند ۱ و ۲ این ماده، در دادگاه صالح راننده و کمک راننده متخلف به مدت پنج الی ده سال از مسافرت به خارج به عنوان راننده و کمک راننده ترانزیت محروم می شود.

در صورتی که تخلف، مربوط به صدور معرفی نامه خلاف باشد صادرکننده معرفی نامه خلاف از طرف شرکت یا مؤسسه یا بنگاه موضوع بند ۱ این ماده، به مجازات تعزیری محکوم می شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه علنی روز پنجشنبه مورخ بیست و ششم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۰۵۷

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۱۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۲۲۵-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱ و پیرو نامه شماره ۹۹۳۹ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۲؛ «لایحه الحاق ماده‌ای به قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰» مصوب جلسه روز پنجشنبه بیست و ششم آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می شود:

نظر به اینکه شرایط و امکانات خاطی و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید در هر مورد ملاحظه نشده مغایر با موازین شرعی است.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۴۵۴-ق

تاریخ: ۶۷/۱۰/۱۳

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۰۰۵۷ مورخ ۶۶/۱۰/۱۵ و پیرو نامه شماره ۳۲۲۵-ق مورخ ۶۶/۱۰/۱ لایحه شماره ۶۵۱۴۶ مورخ ۱۳۶۵/۹/۹ دولت در خصوص ماده واحده به قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۷/۱۰/۱۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - برای صدور گذرنامه جهت رانندگان و کمک رانندگان ترانزیت علاوه بر مقررات قانون گذرنامه رعایت موارد زیر الزامی است:

۱- ارائه معرفی نامه کتبی از بنگاه ها، مؤسسات و شرکتهای مسافربری یا باربری که از طرف وزارت راه و ترابری فعالیت آنها مجاز شناخته شده است دایر بر اشتغال متقاضی در بنگاه یا مؤسسه و یا شرکتهای مزبور به شغل رانندگی یا کمک رانندگی که توسط دفتر اسناد رسمی گواهی امضا شده باشد.

۲- ارائه تعهدنامه مبنی بر عدم اشتغال به شغل دیگری غیر از رانندگی یا کمک رانندگی که توسط دفتر اسناد رسمی گواهی امضا شده باشد.

۳- ارائه برگ عدم محکومیت مؤثر کیفری.

۴- ارائه برگ عدم اعتیاد به مواد مخدر از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

تبصره ۱- صدور گذرنامه برای رانندگان یا کمک رانندگان موضوع این قانون که دارای محکومیت مؤثر کیفری هستند ولی از تاریخ پایان محکومیت ایشان ۲ سال گذشته باشد به شرط معیل بودن با رعایت دیگر موارد فوق مجاز می باشد.

تبصره ۲- در صورت ثبوت تخلف نسبت به بند ۱ و ۲ این ماده، در دادگاه صالح راننده و کمک راننده متخلف با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید و درجات تعزیر به مدت پنج الی ده سال از مسافرت به خارج به عنوان راننده و کمک راننده ترانزیت محروم می شود.

در صورتی که تخلف، مربوط به صدور معرفی نامه خلاف باشد صادرکننده معرفی نامه خلاف از طرف شرکت یا مؤسسه یا بنگاه موضوع بند ۱ این ماده، با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید به مجازات تعزیری محکوم می شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه یازدهم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۳۳۸۴

تاریخ: ۱۳۶۷/۱۰/۲۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۴۵۴- ق مورخ ۱۳۶۷/۱۰/۱۳ و شماره ۳۲۲۵- ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱ و پیرو نامه های شماره ۱۰۰۵۷ مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۵؛ «لایحه الحاق ماده واحده به قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه یازدهم دی ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

محمد محمدی گیلانی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح اصلاح پاره‌ای از مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی با موازین شرع

شماره: ۳۲۸۶-ق

تاریخ: ۶۶/۱۰/۲۹

شورای محترم نگهبان

طرح اصلاح پاره‌ای از مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۶/۱۰/۲۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

طرح اصلاح پاره‌ای از مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی
ماده ۱- تبصره ۲ ماده ۲ حذف شد.

ماده ۲- ماده ۴ به صورت زیر اصلاح می‌گردد:

در صورتی که بیش از یک سال به پایان دوره مجلس باقی باشد انتخابات میان‌دوره‌ای در حوزه‌های فاقد نماینده انجام خواهد شد چنانچه تعداد نمایندگان مجلس کمتر از ۲۰۰ نفر گردد و ۶ ماه به پایان دوره مجلس باقی باشد انتخابات میان‌دوره‌ای برگزار خواهد شد.

ماده ۳- تبصره ۲ ماده ۸ به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

تبصره ۲- وزارت کشور مکلف است با هماهنگی شورای نگهبان در حوزه‌هایی که انتخابات آنها متوقف و یا باطل اعلام شده و یا فاقد نماینده باشد ظرف سه ماه پس از تعیین وضعیت آخرین حوزه‌های انتخابیه و اعلام نتیجه توسط شورای نگهبان انتخابات مجدد را برگزار نماید.

ماده ۴- ماده ۱۶ و تبصره‌های آن به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۱۶- انتخابات مجلس در حوزه‌های انتخابیه آبادان، خرمشهر، دشت آزادگان، قصر شیرین، مهران و دهلران تا ایجاد شرایط عادی انتخاباتی و استقرار مجدد مهاجرین به مرکزیت حوزه‌های مذکور به وسیله فرمانداران و بخشداران در سراسر کشور انجام خواهد شد.

تبصره ۱- انتخابات حوزه‌های انتخابیه دیگری که در اثر اضطراب ناشی از جنگ، وضعیتی مشابه با وضعیت حوزه‌های انتخابیه مذکور در ماده فوق را داشته باشند به تشخیص و پیشنهاد وزیر کشور و تأیید شورای عالی دفاع طبق ماده فوق برگزار خواهد شد.

تبصره ۲- شعب ثبت نام و أخذ رأی مخصوص حوزه‌های انتخابیه مناطق جنگی در شهرستان‌هایی دایر می‌شود که حداقل یکصد خانوار مهاجر جنگ تحمیلی از آن حوزه انتخابیه در محدوده شهرستان مهاجر بوده و اسکان یافته باشند.

تبصره ۳- أخذ رأی برای کاندیداهای مناطق جنگی فقط با شناسنامه انجام می‌گیرد.
تبصره ۴- رزمندگان و ساکنین و کسانی که در حوزه‌های مذکور می‌باشند مانند سایر مردم با شناسنامه رأی می‌دهند.

ماده ۵- تبصره ذیل به عنوان تبصره ماده ۲۸ اضافه می‌گردد:

تبصره - از موقع ثبت نام تا پایان انتخابات احضار کاندیداها به دادگاه و بازداشت آنها در رابطه با اتهامات قبل از نامزدی و یا تخلفات انتخاباتی ممنوع است مگر با تصویب شورای عالی قضایی.

ماده ۶- ماده ۵۰ به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

وزارت کشور پس از وصول مشخصات داوطلبان از فرمانداری‌ها و بخشداری‌های مراکز حوزه‌های انتخابیه تدریجاً لیست کامل آنان را تهیه و به منظور بررسی سوابق آنها در رابطه با صلاحیتهای مذکور در این قانون به وزارت اطلاعات، دادستانی کل، سازمان ثبت احوال کشور و اداره تشخیص هویت و پلیس بین‌المللی در مرکز ارسال می‌دارد. مراکز مزبور موظف‌اند ظرف ۴۸ ساعت نظر خود را با دلیل و سند به وزارت کشور اعلام نمایند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر شش ماده در جلسه علنی روز سه شنبه بیست و نهم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۱۸۱

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۱/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۲۸۶-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۹؛ «طرح اصلاح پاره‌ای از مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی» مصوب جلسه روز سه‌شنبه بیست و نهم دی‌ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

منع از احضار متهم مذکور در ماده ۵ (تبصره الحاقی به ماده ۲۸) خلاف موازین شرعی است، چنانکه بازداشت او نیز در صورتی که معرض تضییع حق نباشد و یا اخذ تأمینات لازم دیگر ممکن باشد شرعی نیست.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۲۳-ق

تاریخ: ۶۶/۱۱/۲۷

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۱۰۱۸۱ مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۶ و پیرو نامه شماره ۳۲۸۶/ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۲۹ طرح اصلاح پاره‌ای از مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۱۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- تبصره ۲ ماده ۲ حذف شد.

ماده ۲- ماده ۴ به صورت زیر اصلاح می‌گردد:

در صورتی که بیش از یک سال به پایان دوره مجلس باقی باشد انتخابات میان دوره‌ای در حوزه‌های فاقد نماینده انجام خواهد شد چنانچه تعداد نمایندگان مجلس کمتر از ۲۰۰ نفر گردد و ۶ ماه به پایان دوره مجلس باقی باشد انتخابات میان دوره‌ای برگزار خواهد شد.

ماده ۳- تبصره ۲ ماده ۸ به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

تبصره ۲- وزارت کشور مکلف است با هماهنگی شورای نگهبان در حوزه‌هایی که انتخابات آنها متوقف و یا باطل اعلام شده و یا فاقد نماینده باشد ظرف سه ماه پس از تعیین وضعیت آخرین حوزه‌های انتخابیه و اعلام نتیجه توسط شورای نگهبان انتخابات مجدد را برگزار نماید.

ماده ۴- ماده ۱۶ و تبصره‌های آن به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۱۶- انتخابات مجلس در حوزه‌های انتخابیه آبادان، خرمشهر، دشت آزادگان، قصر شیرین، مهران و دهلران تا ایجاد شرایط عادی انتخاباتی و استقرار مجدد مهاجرین به مرکزیت حوزه‌های مذکور به وسیله فرمانداران و بخشداران در سراسر کشور انجام خواهد شد.

تبصره ۱- انتخابات حوزه‌های انتخابیه دیگری که در اثر اضطراب ناشی از جنگ، وضعیتی مشابه با وضعیت حوزه‌های انتخابیه مذکور در ماده فوق را داشته باشند به تشخیص و پیشنهاد وزیر کشور و تأیید شورای عالی دفاع طبق ماده فوق برگزار خواهد شد.

تبصره ۲- شعب ثبت نام و اخذ رأی مخصوص حوزه‌های انتخابیه مناطق جنگی در شهرستان‌هایی دایر می‌شود که حداقل یکصد خانوار مهاجر جنگ تحمیلی از آن حوزه انتخابیه در محدوده شهرستان مهاجر بوده و اسکان یافته باشند.

تبصره ۳- اخذ رأی برای کاندیداهای مناطق جنگی فقط با شناسنامه انجام می‌گیرد.

تبصره ۴- رزمندگان و ساکنین و کسانی که در حوزه‌های مذکور می‌باشند مانند سایر مردم با شناسنامه رأی می‌دهند.

ماده ۵- تبصره ذیل به عنوان تبصره ماده ۲۸ اضافه می‌گردد:

تبصره -از موقع ثبت نام تا پایان انتخابات بازداشت کاندیداهای نمایندگی مجلس شورای اسلامی در رابطه با اتهامات قبل از نامزدی و یا تخلفات انتخاباتی ممنوع است مگر در

مواردی که به نظر شورای عالی قضایی عدم بازداشت آنان موجب تضییع حق باشد و یا اخذ تأمین و تضمین لازم ممکن نباشد.

ماده ۶- ماده ۵۰ به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

وزارت کشور پس از وصول مشخصات داوطلبان از فرمانداری‌ها و بخشداری‌های مراکز حوزه‌های انتخابیه تدریجاً لیست کامل آنان را تهیه و به منظور بررسی سوابق آنها در رابطه با صلاحیتهای مذکور در این قانون به وزارت اطلاعات، دادستانی کل، سازمان ثبت احوال کشور و اداره تشخیص هویت و پلیس بین‌المللی در مرکز ارسال می‌دارد. مراکز مزبور موظف‌اند ظرف ۴۸ ساعت نظر خود را با دلیل و سند به وزارت کشور اعلام نمایند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر شش ماده در جلسه علنی روز یکشنبه بیست و پنجم بهمن‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۱۰۴۳۵

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۲/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۲۳۲-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۲۷ و شماره ۳۲۸۶-ق مورخ ۱۳۶/۱۰/۲۹ و پیرو نامه شماره ۱۰۱۸۱ مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۶؛ «طرح اصلاح پاره‌ای از مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی»^(۱) که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۶ شورای نگهبان در جلسه روز یکشنبه بیست و پنجم بهمن‌ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی با قانون اساسی

شماره: ۳۲۹۶-ق

تاریخ: ۶۶/۱۱/۴

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۴۶۱۶ مورخ ۱۳۶۴/۷/۲۵ دولت در خصوص مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی که در جلسه علنی روز پنجشنبه مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده ۱-....

ماده ۲- به منظور اجرای صحیح وظایف و تأمین هماهنگی لازم و ایجاد وحدت عمل در امور جهاد، مرکب از نماینده مقام رهبری (در صورت معرفی معظم له) وزیر و پنج عضو دیگر تشکیل می گردد.

تبصره ۱- پنج عضو شورای مرکزی را، وزیر از بین افراد کاردان و متعهدی که عضو رسمی جهاد و حداقل ۳ سال سابقه کار داشته باشند، با مشورت مسئولین جهاد مرکز و استان ها انتخاب و منصوب می نماید.

تبصره ۲- قبول استعفا و عزل هر یک از پنج عضو شورای مرکزی، با وزیر خواهد بود.

ماده ۳- وظایف نماینده مقام رهبری.

اجرای وظایف محوله از سوی مقام رهبری و اعمال نظارت بر فعالیتهای جهاد و جهادگران و مصوبات شورای مرکزی در جهت انطباق آنها با موازین شرعی.

ماده ۴-....

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد آبراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۵۹۷ مورخ ۱۳۶۷/۳/۸.

ماده ۸۵- حقوق و مزایا، مرخصی و سوابق سنواتی آن عده از اعضا که در جبهه خدمت می نمایند طبق آیین نامه ای خواهد بود که با پیشنهاد جهاد به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۸۶-...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هشتاد و هشت ماده و شصت و سه تبصره در جلسه علنی روز پنجشنبه هفدهم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۲۲۴

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۱/۱۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۲۹۶-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۴؛ «لایحه مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی» مصوب جلسه روز پنجشنبه هفدهم دی ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می شود:

۱- در مواد ۲ و ۳ با توجه به اصول قانون که به موجب آن مقام رهبری مافوق قوای سه گانه است و با توجه به اینکه از لحاظ قانونی وظایف رهبری منحصرأ در امور مذکور در اصل ۱۱۰ قانون اساسی^(۱) می باشد مشارکت دادن نماینده آن مقام در مسؤولیت های اجرایی مخالف قانون اساسی است.

بدیهی است در هر مورد معظم له ترتیب خاصی معین نمایند نظر شریف ایشان اجرا خواهد شد.

۲- ترتیب مذکور در ماده ۸۵ قانونگذاری است و خلاف اصل ۸۵ قانون اساسی^(۲) است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۵۵.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۵۷.

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۳۸۷-ق

تاریخ: ۶۷/۱/۳۰

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۳۲۹۶/ق مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۴ و عطف به نامه شماره ۱۰۲۲۴ مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۱۴ لایحه شماره ۶۴۶۱۶ مورخ ۱۳۶۴/۷/۲۵ دولت در خصوص مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهادسازندگی که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۷/۱/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در مواد ۲ و ۸۵ و حذف ماده ۳ به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

- ۱- ماده ۲ به شرح زیر اصلاح گردید:
- ماده ۲- به منظور اجرای صحیح وظائف و تأمین هماهنگی لازم و ایجاد وحدت عمل در امور جهاد، شورای مرکزی جهاد، مرکب از یک روحانی (نماینده مقام رهبری در صورت معرفی معظم له)، وزیر و پنج عضو دیگر تشکیل می گردد.
- ۲- ماده ۳ حذف گردید.
- ۳- ماده ۸۵ به شرح زیر اصلاح گردید:
- ماده ۸۵- حقوق و مزایا، مرخصی و سوابق سنواتی آن عده از اعضا که در جبهه خدمت می نمایند طبق مصوبات قانونی مربوط به جنگ خواهد بود.
- اصلاحات فوق در جلسه علنی روز سه شنبه بیست و سوم فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۸۲۱

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۳۳۸۷-ق مورخ ۱۳۶۷/۱/۳۰ و ۳۲۹۶-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۴ و پیرو نامه شماره ۱۰۲۴ مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۱۴؛ «لایحه مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی»^(۱) که پس از ايراد شورای نگهبان با اصلاحاتی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. در جلسه شورای نگهبان مطرح گردید و به نظر اکثریت اعضا مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح تعیین وضعیت املاک واقع در طرحهای دولتی و شهرداریها با موازین شرع و قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن

شماره: ۳۴۲۲-ق

تاریخ: ۶۷/۲/۱۴

شورای محترم نگهبان

طرح تعیین وضعیت املاک واقع در طرحهای دولتی و شهرداریها که در جلسه علنی روز پنجشنبه مورخ ۱۳۶۷/۲/۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - کلیه وزارتخانه ها، مؤسسات، سازمان ها، نهادها، شرکتهای دولتی یا وابسته به دولت و شهرداری ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام باشد، مکلف می باشند در طرح های عمومی یا عمرانی که ضرورت اجرای آنها توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی با رعایت ضوابط مربوطه تصویب و اعلان شده باشد و در اراضی و املاک شرعی و قانونی اشخاص اعم از (حقیقی و حقوقی) قرار داشته و در داخل محدوده شهرها و شهرک ها و حریم استحفاظی آنها باشد، پس از اعلام رسمی وجود طرح، حداکثر ظرف مدت هجده ماه نسبت به انجام معامله قطعی و انتقال اسناد رسمی و پرداخت بها یا عوض آن طبق قوانین مربوطه اقدام نمایند.

تبصره ۱- در صورتی که اجرای طرح و تملک املاک واقع در آن به موجب برنامه زمان بندی مصوب به حداقل ۱۰ سال بعد موکول شده باشد، مالکین املاک واقع در طرح از کلیه حقوق مالکانه مانند احداث یا تجدید بنا یا افزایش بنا و تعمیر و فروش و اجاره و رهن و غیره برخوردارند و در صورتی که کمتر از ۱۰ سال باشد، از کلیه حقوق فوق به استثنای احداث و تجدید بنا برخوردار خواهند بود.

شهرداری‌ها موظف‌اند همزمان با صدور پروانه ساختمان مالکان مشمول این قانون قیمت عرصه و اعیان ملک موجود را جداگانه بر اساس مقررات موجود تقویم و در پرونده درج و ضبط نمایند و در زمانی که به لحاظ تأمین اعتبار آمادگی اجرای طرح مزبور را دارد به هنگام اجرای طرح مصوب ملاک پرداخت خسارت قیمت عرصه ملک در زمان اجرای طرح به علاوه قیمت اعیان تقویم شده در زمان صدور پروانه خواهد بود.

تبصره ۲- مالکین املاک و اراضی واقع در طرح‌های آتی که قبل از تصویب طرح واجد شرایط جهت اخذ پروانه ساختمان بوده و قصد احداث یا تجدید یا افزایش بنا دارند جهت اخذ زمین عوض در اولویت قرار خواهند گرفت و در بین اینگونه مالکین اشخاصی که ملک آنها در مسیر احداث یا توسعه معابر و میادین قرار دارند، نسبت به سایرین حق تقدم دارند.

تبصره ۳- در مواردی که تهیه زمین عوض در داخل محدوده‌های مجاز برای قطعه‌بندی و تفکیک و ساختمان‌سازی میسر نباشد و احتیاج به توسعه محدوده مزبور طبق طرح‌های مصوب توسعه شهری مورد تأیید مراجع قانونی قرار بگیرد، مراجع مزبور می‌توانند در مقابل موافقت با تقاضای صاحبان اراضی برای استفاده از مزایای ورود به محدوده توسعه و عمران شهر علاوه بر انجام تعهدات مربوط به عمران و آماده‌سازی زمین و واگذاری سطوح لازم برای تأسیسات و تجهیزات و خدمات عمومی، حداکثر تا ۲۰٪ از اراضی آنها را برای تأمین عوض اراضی واقع در طرح‌های موضوع این قانون و همچنین اراضی عوض طرح‌های نوسازی و بهسازی شهری، به طور رایگان دریافت نمایند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه علنی روز پنجشنبه هشتم اردیبهشت‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۴۸۱

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۲۲- ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۴ و پیرو نامه شماره ۱۰۹۵ مورخ

۱۳۶۷/۲/۲۴^(۱)؛ «طرح تعیین وضعیت املاک واقع در طرحهای دولتی شهرداری‌ها» مصوب جلسه روز پنجشنبه هشتم اردیبهشت‌ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

در تبصره یک، الف: محروم کردن مالک از احداث و تجدید بنا در ملک شخصی در صورتی که اجرای طرح بر اساس برنامه زمان‌بندی کمتر از ۱۰ سال باشد.
ب: ملاک پرداخت قیمت اعیان تقویم شده در زمان صدور پروانه ساختمان به مالک، خلاف موازین شرعی و مغایر با اصل ۴۷ قانون اساسی^(۲) است.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۶۰-ق

تاریخ: ۶۷/۷/۱۶

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۳۴۲۲/ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۴ و عطف به نامه شماره ۱۴۸۱ مورخ ۱۳۶۷/۲/۲۸ طرح قانونی تعیین وضعیت املاک واقع در طرحهای دولتی و شهرداری‌ها که در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ ۱۳۶۷/۷/۱۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات، سازمان‌ها، نهادها، شرکت‌های دولتی یا

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

وابسته به دولت و شهرداری‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام باشد، مکلف می‌باشند در طرح‌های عمومی یا عمرانی که ضرورت اجرای آنها توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی با رعایت ضوابط مربوطه تصویب و اعلان شده باشد و در اراضی و املاک شرعی و قانونی اشخاص اعم از (حقیقی و حقوقی) قرار داشته و در داخل محدوده شهرها و شهرک‌ها و حریم استحفاظی آنها باشد، پس از اعلام رسمی وجود طرح، حداکثر ظرف مدت هجده ماه نسبت به انجام معامله قطعی و انتقال اسناد رسمی و پرداخت بها یا عوض آن طبق قوانین مربوطه اقدام نمایند.

تبصره ۱- در صورتی که اجرای طرح و تملک املاک واقع در آن به موجب برنامه زمان‌بندی مصوب به حداقل ۱۰ سال بعد موکول شده باشد، مالکین املاک واقع در طرح از کلیه حقوق مالکانه مانند احداث یا تجدید بنا یا افزایش بنا و تعمیر و فروش و اجاره و رهن و غیره برخوردارند و در صورتی که کمتر از ۱۰ سال باشد در خصوص احداث و تجدید بنا مالک باید تعهد نماید هنگام اجرای طرح حق مطالبه هزینه احداث و تجدید بنا را ندارد.

تبصره ۲- شهرداری‌ها موظف‌اند همزمان با صدور پروانه ساختمان مالکان مشمول قسمت اخیر این ماده مشخصات دقیق عرصه و اعیان و تأسیسات موجود را معین و در پرونده درج و ضبط نمایند تا ملاک ارزیابی به هنگام اجرای طرح قرار گیرد و در زمانی که به لحاظ تأمین اعتبار آمادگی اجرای طرح مزبور باشد. به هنگام اجرای طرح مصوب ملاک پرداخت خسارت قیمت عرصه و اعیان ملک در زمان اجرای طرح خواهد بود.

تبصره ۳- مالکین املاک و اراضی واقع در طرح‌های آتی که قبل از تصویب طرح واجد شرایط جهت اخذ پروانه ساختمان بوده و قصد احداث یا تجدید یا افزایش بنا دارند جهت اخذ زمین عوض در اولویت قرار خواهند گرفت و در بین اینگونه مالکین اشخاصی که ملک آنها در مسیر احداث یا توسعه معابر و میادین قرار دارند، نسبت به سایرین حق تقدم دارند.

تبصره ۴- در مواردی که تهیه زمین عوض در داخل محدوده‌های مجاز برای قطعه‌بندی و تفکیک و ساختمان‌سازی میسر نباشد و احتیاج به توسعه محدوده مزبور طبق طرح‌های مصوب توسعه شهری مورد تأیید مراجع قانونی قرار بگیرد، مراجع مزبور می‌توانند در مقابل موافقت با تقاضای صاحبان اراضی برای استفاده از مزایای ورود به محدوده

توسعه و عمران شهر علاوه بر انجام تعهدات مربوط به عمران و آماده سازی زمین و واگذاری سطوح لازم برای تأسیسات و تجهیزات و خدمات عمومی، حداکثر تا ۲۰٪ از اراضی آنها را برای تأمین عوض اراضی واقع در طرح های موضوع این قانون و همچنین اراضی عوض طرح های نوسازی و بهسازی شهری، به طور رایگان دریافت نمایند. طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ دوازدهم مهر ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۲۵۲۴

تاریخ: ۱۳۶۷/۷/۲۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه های شماره ۱۶۰- ق مورخ ۱۳۶۷/۷/۱۶ و شماره ۳۴۲۲- ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۴ و پیرو نامه شماره ۱۴۸۱ مورخ ۶۷/۲/۲۸؛ «طرح تعیین وضعیت املاک واقع در طرح های دولتی شهرداری ها» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۷/۲/۲۸ شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز سه شنبه دوازدهم مهر ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می شود:

اطلاق ذیل تبصره ۱ که در تمام موارد مذکور مالک را ملزم نموده است که (تعهد نماید هنگام اجرای طرح حق مطالبه هزینه احداث و تجدید بنا را ندارد) خلاف موازین شرع است. و اگر بدین صورت اصلاح شود که (مالک هنگام اخذ پروانه باید تعهد نماید که هرگاه قبل از ده سال از ناحیه دولت شروع به اجرای طرح شود حق مطالبه هزینه احداث و تجدید بنا را ندارد) رفع اشکال می شود.

ضمناً متذکر می گردد در صدر تبصره ۲ باید به جای عبارت «قسمت اخیر این ماده» عبارت «قسمت اخیر تبصره ۱» ذکر گردد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۷۷-ق

تاریخ: ۶۷/۹/۱

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه‌های شماره ۳۴۲۲/ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۴ و ۱۶۰/ق مورخ ۱۳۶۷/۷/۱۶ و عطف به نامه شماره ۲۵۲۴ مورخ ۱۳۶۷/۷/۲۱؛ طرح قانونی تعیین وضعیت املاک واقع در طرح‌های دولتی و شهرداری‌ها که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۷/۸/۲۹ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات، سازمان‌ها، نهادها، شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت و شهرداری‌ها و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام باشد، مکلف می‌باشند در طرح‌های عمومی یا عمرانی که ضرورت اجرای آنها توسط وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی با رعایت ضوابط مربوطه تصویب و اعلان شده باشد و در اراضی و املاک شرعی و قانونی اشخاص اعم از (حقیقی و حقوقی) قرار داشته و در داخل محدوده شهرها و شهرک‌ها و حریم استحفاظی آنها باشد، پس از اعلام رسمی وجود طرح، حداکثر ظرف مدت هجده ماه نسبت به انجام معامله قطعی و انتقال اسناد رسمی و پرداخت بها یا عوض آن طبق قوانین مربوطه اقدام نمایند.

تبصره ۱- در صورتی که اجرای طرح و تملک املاک واقع در آن به موجب برنامه زمان‌بندی مصوب به حداقل ۱۰ سال بعد موکول شده باشد، مالکین املاک واقع در طرح از کلیه حقوق مالکانه مانند احداث یا تجدید بنا یا افزایش بنا و تعمیر و فروش و اجاره و رهن و غیره برخوردارند و در صورتی که کمتر از ۱۰ سال باشد مالک هنگام اخذ پروانه تعهد می‌نماید هرگاه زمان اجرای طرح قبل از ده سال شروع شود حق مطالبه هزینه احداث و تجدید بنا را ندارد.

تبصره ۲- شهرداری‌ها موظف‌اند همزمان با صدور پروانه ساختمان مالکان مشمول قسمت اخیر تبصره ۱ مشخصات دقیق عرصه و اعیان و تأسیسات موجود را معین و در پرونده درج و ضبط نمایند تا ملاک ارزیابی به هنگام اجرای طرح قرار گیرد و در زمانی که به لحاظ تأمین اعتبار آمادگی اجرای طرح مزبور باشد. به هنگام اجرای طرح مصوب ملاک پرداخت خسارت قیمت عرصه و اعیان ملک در زمان اجرای طرح خواهد بود.

تبصره ۳- مالکین املاک و اراضی واقع در طرح‌های آتی که قبل از تصویب طرح واجد شرایط جهت اخذ پروانه ساختمان بوده و قصد احداث یا تجدید یا افزایش بنا دارند، جهت اخذ زمین عوض در اولویت قرار خواهند گرفت و در بین اینگونه مالکین اشخاصی که ملک آنها در مسیر احداث یا توسعه معابر و میادین قرار دارند، نسبت به سایرین حق تقدم دارند.

تبصره ۴- در مواردی که تهیه زمین عوض در داخل محدوده‌های مجاز برای قطعه‌بندی و تفکیک و ساختمان‌سازی میسر نباشد و احتیاج به توسعه محدوده مزبور طبق طرح‌های مصوب توسعه شهری مورد تأیید مراجع قانونی قرار بگیرد، مراجع مزبور می‌توانند در مقابل موافقت با تقاضای صاحبان اراضی برای استفاده از مزایای ورود به محدوده توسعه و عمران شهر علاوه بر انجام تعهدات مربوط به عمران و آماده‌سازی زمین و واگذاری سطوح لازم برای تأسیسات و تجهیزات و خدمات عمومی، حداکثر تا ۲۰٪ از اراضی آنها را برای تأمین عوض اراضی واقع در طرح‌های موضوع این قانون و همچنین اراضی عوض طرح‌های نوسازی و بهسازی شهری، به طور رایگان دریافت نمایند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه بیست و نهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۳۰۱۶

تاریخ: ۱۳۶۷/۹/۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۷۷- ق مورخ ۱۳۶۷/۹/۱ و شماره ۱۶۰- ق مورخ

۱۳۶۷/۷/۱۶ و شماره ۳۴۲۲- ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۴ و پیرو نامه‌های شماره ۲۵۲۴

مورخ ۱۳۶۷/۷/۲۱ و شماره ۱۴۸۱ مورخ ۱۳۶۷/۲/۲۸؛ «طرح تعیین وضعیت املاک واقع در طرح‌های دولتی و شهرداری‌ها»^(۱) که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه روز یکشنبه بیست و نهم آبان‌ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

محمد محمدی گیلانی

دبیر شورای نگهبان

۱۰۰

مغایرت لایحه مقررات استخدامی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی

شماره: ۱۰-ق

تاریخ: ۶۷/۳/۱۲

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۴۰۸۴/ل/۶ مورخ ۱۳۶۶/۷/۱۲ دولت در خصوص مقررات استخدامی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۷/۳/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه (۱)

ماده ۱-....

ماده ۱۷- نهضت سوادآموزی می تواند به آن دسته از اعضا که نحوه انجام کار آنان بر اساس نتایج ارزشیابی حاصله مطلوب باشد، هر چهارماه یکبار مبلغی به عنوان حق کارایی به نحوی که مبلغ مذکور حداکثر ۳۰٪ حقوق فرد در یک ماه باشد، پرداخت نماید.

تبصره - آیین نامه پرداختی فرق را رئیس نهضت تهیه و پس از تأیید نماینده امام (در صورت وجود) به تصویب شورای حقوق و دستمزد خواهد رسید.

ماده ۱۸-....

ماده ۱۹- نهضت موظف است جهت تقویت بینش اعتقادی و توانایی های علمی اعضا، آموزش های کوتاه مدت تخصصی و معارف اسلامی را برای اعضای نهضت برگزار نماید.

۱. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۷۱۲ مورخ ۱۳۶۷/۷/۲۷.

تبصره - آیین نامه آموزشی دوره های کوتاه مدت با پیشنهاد رئیس نهضت به تأیید نماینده حضرت امام در صورت وجود، خواهد رسید.

ماده ۲۰ - ...

فصل ششم - از کارافتادگی و معذوریت از کار

ماده ۲۶ - عضو نهضت مادام که توانایی انجام خدمت دارد همکاری خود را با نهضت ادامه خواهد داد.

تبصره - از کارافتادگی اعضا به تشخیص پزشک مورد اطمینان نهضت و با تأیید رئیس نهضت و تصویب شورای اموری اداری و استخدامی کشور خواهد بود.

ماده ۲۷ - مبلغ حق تأمین معذوریت از کار اعضای نهضت ماهیانه عبارتست از مجموع:
الف - یک سی ام $\times$ سابقه کار فرد $\times ۵۰\%$ معدل حق نوع کار سه سال آخر خدمت (با احتساب افزایش سنواتی)

ب - حق عائله مندی (حق همسر و اولاد و حق افراد تحت تکفل)

ماده ۲۸ - هرگاه عضو نهضت به علت بیماری و یا حادثه غیر ناشی از کار معلول و یا ناقص گردد به نحوی که با تأیید پزشک یا پزشکان معتمد نهضت نتواند ادامه خدمت دهد، حقوق وی به طریق زیر محاسبه و پرداخت خواهد شد:

حق عائله مندی $+ ۵۰\%$ حق نوع کار (با احتساب افزایش سنواتی) $\times$ یک سی ام سابقه کار فرد.

تبصره - در صورتی که معلولیت موضوع ماده ۲۸ به گونه ای باشد که عضو بتواند متصدی شغل دیگری در نهضت شود، حقوق وی بر مبنای شغل جدید محاسبه و پرداخت خواهد شد و در هر حال مبلغ پرداختی به وی از مقرری موضوع این ماده کمتر نخواهد بود.

ماده ۲۹ - در صورتی که عضو به علت حوادث ناشی از کار و یا بیماری ناشی از کار معلول شود به نحوی که از کارکردن بازماند، حقوق ماهیانه وی به طریق زیر محاسبه و پرداخت می شود:

۸۰% معدل نوع کار سه سال آخر خدمت با احتساب افزایش سنواتی $+ ۲۰\%$ حق عائله مندی.

تبصره ۱ - چنانچه معلولیت فرد در رابطه با جبهه های جنگ باشد، برابر آخرین پرداختی ماهیانه به وی پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- در صورتی که معلولیت موضوع ماده ۲۹ به گونه‌ای باشد که عضو بتواند متصدی شغل دیگری در نهضت شود، حقوق وی بر مبنای شغل جدید محاسبه و پرداخت خواهد شد و چنانچه مبلغ پرداختی کمتر از حقوق و مزایای سابق آن باشد، مابه‌التفاوت به عنوان تفاوت تطبیق پرداخت خواهد شد و تا زمانی که مابه‌التفاوت پرداخت می‌شود هرگونه افزایش پرداختی از مبلغ مابه‌التفاوت کسر خواهد گردید.

ماده ۳۰- در صورتی که عضو نهضت فوت شود حقوق وظیفه بازماندگان وی با توجه به شرایط ذیل به تساوی بین آنان تقسیم می‌گردد:

الف - همسر دائمی و فرزندان و نوادگان اناث متوفی تا زمانی که شغل و یا شوهر اختیار نکرده باشند.

ب - شوهر، در صورتی که علیل و از کار افتاده و تحت تکفل همسر متوفای خود بوده باشد.

ج - پسران متوفی تا پایان هجده سالگی و در صورت ادامه تحصیل در مؤسسات آموزش عالی رسمی حداکثر تا پایان بیست و پنج سالگی.

د - فرزندان علیل یا ناقص‌العضو متوفی که از کار افتاده (مادام‌العمر) باشند. هوالدین متوفی مشروط بر اینکه تحت تکفل متوفی بوده باشند.

تبصره ۱- حقوق وظیفه موضوع این ماده در مورد کسانی که شخصاً دارای تمکن مالی در امرار معاش مناسب می‌باشند و یا آنکه افراد دیگر شرعاً مکلف به ادای نفقه آنها می‌باشند و همچنین دانشجویانی که شخصاً تمکن مالی جهت مخارج ادامه تحصیل داشته باشند قابل پرداخت نخواهد بود. احراز عدم تمکن مالی و عدم تأمین نفقه موکول به ادعای ذی‌نفع خواهد بود مگر در مواردی که خلاف آن ثابت بشود.

تبصره ۲- حقوق وظیفه بازماندگان عضو معذور و از کار افتادگان متوفی و عضوی که به علت حادثه یا بیماری غیر ناشی از کار فوت شود به این طریق محاسبه می‌گردد.

۳۰٪ سابقه کار $\times ۴۰٪$ (حق نوع کار (با احتساب افزایش سنواتی) + حق عائله‌مندی.

تبصره ۳- هرگاه عضو از کار افتاده (موضوع ماده ۲۹) به علت حادثه ناشی از کار یا بیماری حرفه‌ای فوت شود تمام حقوق وی محاسبه و پرداخت خواهد شد.

ماده ۳۱- در صورتی که عضو نهضت به منظور حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی با شرکت در جبهه و دفاع از استقلال کشور معلول و از کار افتاده و یا مفقودالاثار شده و یا به

درجه شهادت نائل گردد مشمول قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ مصوب ۱۳۶۵/۱۱/۲۵ و اصلاحات بعدی آن خواهد بود.

ماده ۳۲- کارکنان ثابت نهضت از لحاظ از کارافتادگی و معذوریت از کار مشترک صندوق بازنشستگی کشوری خواهند بود و نهضت مکلف است هر ماه ۸/۵ درصد از حقوق ماهیانه اعضا را بابت سهم آنان کسر و به اضافه معادل همین مبلغ از بودجه خود بابت سهم نهضت به صندوق بازنشستگی کشوری واریز نماید.

تبصره - در مورد سنوات گذشته اعضای ثابت فعلی سهم عضو رسمی نهضت از بودجه نهضت به صندوق بازنشستگی کشوری پرداخت و خدمت تمام وقت گذشته آنان از لحاظ بازنشستگی محسوب خواهد شد.

فصل هفتم - تکالیف عمومی اعضای نهضت

ماده ۳۳- اعضای نهضت موظف به رعایت کلیه مقررات و ضوابط نهضت و آمادگی فعالیت در هر مکان و زمان که ضرورت کار ایجاب کند می باشند.

ماده ۳۴- رسیدگی به تخلفات اداری اعضای نهضت طبق قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی و اصلاحات بعدی آن خواهد بود.

فصل هشتم - پایان خدمت

ماده ۳۵- عضو نهضت می تواند از خدمت در نهضت استعفا نماید. در هیچ مورد استعفای عضو رافع تعهدات وی در برابر نهضت نخواهد بود. استعفا از تاریخی تحقق می یابد که نهضت به موجب حکم کتبی با آن موافقت نماید و عضو با نهضت تصفیه حساب کند. نهضت مکلف است ظرف یک ماه از تاریخ وصول استعفا، رد یا قبول آن را کتباً اعلام دارد.

تبصره - در صورتی که عضو بدون کسب موافقت نهضت با استعفا، اقدام به ترک خدمت نماید با وی طبق قانون رسیدگی به تخلفات اداری رفتار خواهد شد.

ماده ۳۶- وجوهی که مستخدم مستعفی بابت حق بیمه از کارافتادگی و یا بازنشستگی به صندوق بازنشستگی کشوری پرداخت نموده است به وی مسترد خواهد شد.

تبصره - در صورتی که عضو مستعفی، مرخصی استحقاقی استفاده نشده ای داشته باشد

حقوق و مزایای متعلقه بابت ایام مذکور به وی پرداخت خواهد شد.
 ماده ۳۷- استخدام مجدد عضو مستعفی در صورت احتیاج به خدمت وی بلامانع است.
 سنوات خدمت وی از لحاظ بازنشستگی به شرط استرداد وجوهی که طبق ماده ۳۶ دریافت داشته است قابل احتساب خواهد بود.

ماده ۳۸- چنانچه نهضت به لحاظ ارزشیابی و احراز عدم شایستگی و لیاقت عضو در انجام مأموریتهای محوله به او نیاز نداشته باشد وی را آماده خدمت می نماید.
 تبصره ۱- چنانچه پس از ۶ ماه نیازی در سایر قسمت های نهضت به عضو آماده به خدمت نباشد به وزارتخانه ها و سازمان های دولتی، شهرداری ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و یا نهادهای انقلاب اسلامی دیگر در صورت نیاز منتقل می شود و در غیر این صورت عضو آماده به خدمت پس از گذشت ۶ ماه بازخرید خواهد شد.

تبصره ۲- وجهی که در ازاء سنوات خدمت در نهضت به افراد بازخرید شده پرداخت می شود عبارت است از معادل ۴۵ روز آخرین حقوق پرداختی در ازای هر سال سابقه خدمت.

تبصره ۳- خدمت بیش از ۶ ماه یک سال محسوب خواهد شد.
 تبصره ۴- دوران آمادگی به خدمت با پرداخت کسور دوران معذوریت از کار جزو سنوات خدمت عضو محسوب خواهد شد.

تبصره ۵- طی مدت مذکور در تبصره ۱ حقوق کامل عضو به وی پرداخت خواهد شد.
 تبصره ۶- نهضت مکلف است تا زمانی که عضو آماده به خدمت را در اختیار دارد برای تصدی مشاغل مشابه به شرط آنکه عضو آماده به خدمت با شرایط مورد نیاز وجود داشته باشد استخدام جدید ننماید.

فصل نهم - تطبیق

ماده ۳۹- نهضت موظف است در اجرای مفاد این قانون کلیه اعضای ثابت خود را از تاریخ تصویب تشکیلات، با تشکیلات مصوب برای مشاغل مستمر تطبیق دهد و همکاران ثابتی را که شغل آنها مورد نیاز نباشد طبق تبصره ۲ ماده ۲ با آنان عمل نماید.
 ماده ۴۰- در صورتی که مجموع حقوق و مزایای اعضای که موجب این مقررات تطبیق وضع می یابند کمتر از حقوق و مزایای مقرری سابق آنان باشد مابه التفاوت به عنوان تفاوت تطبیق به ایشان پرداخت خواهد شد و تا زمانی که مابه التفاوت پرداخت می شود

هرگونه افزایش پرداختی از مبلغ مابه‌التفاوت کسر خواهد شد.

ماده ۴۱- آن بخش از مستخدمین رسمی یا ثابت و دائم دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی که به نهضت منتقل شده یا می‌شوند با توجه به تخصص و تجربه و سوابق خدمتی در یکی از گروه‌های شغلی مذکور در ماده ۱۰ قرار می‌گیرند و از حقوق و مزایای مربوط بهره‌مند خواهند شد. بدیهی است چنانچه حقوق تعیین شده در نهضت کمتر از حقوق قبلی عضو منتقل شده باشد مابه‌التفاوت به فرد پرداخت خواهد شد و هرگونه افزایش حقوق مادام که تفاوت به فرد پرداخت خواهد شد و هرگونه افزایش حقوق مادام که تفاوت تطبیق پرداخت می‌شود از مبلغ مابه‌التفاوت کسر خواهد شد.

تبصره - کسور بازنشستگی سهم عضو و سهم کارفرما مربوط به اعضای مذکور در این ماده توسط صندوق قبلی به صندوق بازنشستگی کشوری واریز خواهد گردید.

ماده ۴۲- احتساب سنوات خدمت همکاران ثابت قبل از تصویب قانون که طبق ماده ۳۹ تطبیق وضع می‌یابند از بدو ورود به نهضت خواهد بود.

ماده ۴۳- ملاک تشخیص سن اعضا که در تاریخ تصویب این قانون در خدمت نهضت هستند و کسانی که بعد از تصویب این قانون به عضویت نهضت درآیند شناسنامه است که در بدو ورود ارائه داده و یا می‌دهند در صورتی که در شناسنامه، ماه تولد قید نشده باشد اول مهر ماه سال تولد، ملاک محاسبه خواهد بود.

ماده ۴۴- مدت خدمت وظیفه عمومی عضو نهضت جزو سنوات خدمت وی محسوب خواهد شد.

فصل دهم - مقررات متخلف

ماده ۴۵- مأموریت و انتقال اعضای نهضت به وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت و انتقال مستخدمین دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی به نهضت با رعایت مقررات مربوطه مجاز است.

تبصره - کسور معذوریت از کار واریزی به صندوق بازنشستگی کشوری عضوی که از نهضت به دستگاه‌های مذکور در این ماده منتقل می‌شود توسط صندوق مزبور به صندوق بازنشستگی آن دستگاه واریز خواهد شد.

ماده ۴۶- حقوق و مزایا، مرخصی و سوابق سنواتی آن عده از اعضا که در جبهه خدمت می‌نمایند طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد نهضت به تصویب هیأت وزیران

خواهد رسید.

ماده ۴۷- ساعات کار کارکنان ثابت آموزشی نهضت توسط رئیس نهضت و با هماهنگی سازمان امور اداری و استخدامی کشور تعیین خواهد شد.

ماده ۴۸- کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون از تاریخ تصویب لغو و بی اثر خواهد بود.

ماده ۴۹- اعضای ثابت نهضت در مواردی که در این قانون مقرراتی پیش‌بینی نشده تابع قانون استخدام کشوری و اصلاحات بعدی آن خواهند بود.

ماده ۵۰- نهضت موظف است حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این قانون آیین‌نامه‌های اجرایی مربوطه را تهیه نموده و به تصویب مراجع مذکور در این قانون برساند و تا زمانی که هر یک از آیین‌نامه‌های اجرایی به تصویب نرسیده است مقررات جاری نهضت در آن مورد کماکان معتبر و قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۵۱- آیین‌نامه اجرایی این قانون به جز مواردی که برای تصویب آنها مرجع مشخصی ذکر گردیده پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر پنجاه و یک ماده و سی و پنج تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه اول خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۷۷۳

تاریخ: ۱۳۶۷/۳/۱۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۰- ق مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۲؛ «لایحه مقررات استخدامی نهضت

سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسه روز یکشنبه اول خرداد ماه ۱۳۶۷

مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار

گرفت، نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

محرومیت کارکنان نهضت سوادآموزی از بازنشستگی خلاف اصل بیست و نهم قانون

اساسی^(۱) است، ماده ۷ و مواد دیگر در این رابطه باید اصلاح گردد. ضمناً متذکر می‌گردد لازم است عبارت «نماینده امام» و «نماینده حضرت امام» در تبصره ماده ۱۷ و تبصره ماده ۱۹ به «نماینده رهبری» اصلاح گردد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۰۶-ق

تاریخ: ۶۷/۶/۱۷

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۱۰-ق مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۲ و عطف به نامه شماره ۱۷۷۳ مورخ ۶۷/۳/۱۸؛ لایحه شماره ۶۵۵/۷۴۰۸۴ مورخ ۱۳۶۶/۷/۱۲ دولت در خصوص مقررات استخدامی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۷/۶/۱۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه^(۲)

ماده ۱-....

ماده ۱۷- نهضت می‌تواند به آن دسته از اعضا که نحوه انجام کار آنان بر اساس نتایج

۱. اصل بیست و نهم: برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبتهای پزشکی به صورت بیمه و غیره حق است همگانی. دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند.

۲. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن کامل طرح مزبور پس از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۷۱۲ مورخ ۱۳۶۷/۷/۲۷.

ارزشیابی حاصله مطلوب باشد، هر چهار ماه یک بار مبلغی به عنوان حق کارایی به نحوی که مبلغ مذکور حداکثر ۳۰٪ حقوق فرد در یک ماه باشد، پرداخت نماید.

تبصره - آیین نامه پرداختی فوق را رئیس نهضت تهیه و پس از تأیید نماینده رهبری (در صورت وجود) به تصویب شورای حقوق و دستمزد خواهد رسید.

ماده ۱۸ - ...

ماده ۱۹ - نهضت موظف است جهت تقویت بینش اعتقادی و توانایی های علمی اعضا، آموزش های کوتاه مدت تخصصی و معارف اسلامی را برای اعضای نهضت برگزار نماید.

تبصره - آیین نامه آموزشی دوره های کوتاه مدت با پیشنهاد رئیس نهضت به تأیید نماینده رهبری در صورت وجود، خواهد رسید.

ماده ۲۰ - ...

فصل ششم - از کارافتادگی و معذوریت از کار

ماده ۲۶ - عضو نهضت می تواند پس از سی سال خدمت و یا حداقل ۶۰ سال سن برای آقایان و ۵۵ سال سن برای خانم ها از کار کردن اعلام معذوریت نمایند و نهضت موظف به برقراری حق تأمین معذوریت از کار وی می باشد.

تبصره ۱ - عضو نهضت که در کارهای سخت و زیان آور و در مناطق بد آب و هوا اشتغال به کار داشته باشد، پس از ۲۵ سال خدمت می تواند طبق این ماده از کار کردن اعلام معذوریت نماید.

تبصره ۲ - نهضت مجاز است پس از ۲۰ سال خدمت در صورت تقاضای عضو وی را معذور از کار اعلام نماید.

تبصره ۳ - چنانچه فرد پس از احراز شرایط این ماده درخواست تأمین معذوریت از کار نکند در صورت داشتن توانایی کار به تشخیص مسئولین مربوطه می تواند با شرایط قبلی به کار خود ادامه دهد، در غیر این صورت با تشخیص نهضت نسبت به معذور نمودن وی از کار اقدام می شود.

ماده ۲۷ - در صورتی که عضو پس از احراز شرایط (ماده ۲۶) نیز مایل به ادامه کار و خدمت نیمه وقت در نهضت باشد، در صورت موافقت مسئولین می تواند به خدمت خود ادامه دهد.

تبصره ۱- در محاسبه حقوق عضو در این شرایط، حق نوع کار وی ۵۰ تا ۸۰ درصد حق نوع کار آخرین گروه عضو محاسبه و به اضافه حق عائله‌مندی پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- مدت سابقه کار عضو در این دوران به شرط پرداخت کسور قانونی، حقوق کامل به طور تمام وقت محاسبه می‌شود، در هر حال برای سنوات خدمت زاید بر سی سال کسور معذوریت از کار برداشت نخواهد شد.

تبصره ۳- محاسبه افزایش سنواتی بر مبنای ۵۰ تا ۸۰ درصد حق نوع کار در این دوران خواهد بود.

ماده ۲۸- مبلغ حق تأمین معذوریت از کار اعضای نهضت ماهیانه عبارتست از مجموع الف - یک سی ام $\times$ سابقه کار عضو $\times ۵۰\%$ معدل حق نوع کار سه سال آخر خدمت (با احتساب افزایش سنواتی).

ب - حق عائله‌مندی (حق همسر و اولاد و حق افراد تحت تکفل).

ماده ۲۹- از کارافتادگی اعضا به تشخیص پزشک مورد اطمینان نهضت و با تأیید رئیس نهضت و تصویب شورای امور اداری و استخدامی کشور خواهد بود.

ماده ۳۰- هرگاه عضو نهضت به علت بیماری و یا حادثه غیر ناشی از کار معلول و یا ناقص گردد حقوق وی به طریق زیر محاسبه و پرداخت خواهد شد:

حق عائله‌مندی $+ ۵۰\%$ حق نوع کار (با احتساب افزایش سنواتی) $\times$ یک سی ام سابقه کار عضو.

تبصره - در صورتی که معلولیت موضوع ماده ۳۰ به گونه‌ای باشد که عضو بتواند متصدی شغل دیگری در نهضت شود، حقوق وی بر مبنای شغل جدید محاسبه و پرداخت خواهد شد و در هر حال مبلغ پرداختی به وی از مقرری موضوع این ماده کمتر نخواهد بود.

ماده ۳۱- در صورتی که عضو به علت حوادث ناشی از کار و یا بیماری ناشی از کار معلول شود به نحوی که از کارکردن بازماند، حقوق ماهیانه وی به طریق زیر محاسبه و پرداخت می‌شود:

۸۰٪ معدل نوع کار سه سال آخر خدمت با احتساب افزایش سنواتی $+ ۵۰\%$ حق عائله‌مندی.

تبصره ۱- چنانچه معلولیت فرد در رابطه با جبهه‌های جنگ باشد، برابر آخرین پرداختی ماهیانه به وی پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- در صورتی که معلولیت موضوع ماده ۳۲ به گونه‌ای باشد که عضو بتواند متصدی شغل دیگری در نهضت شود، حقوق وی بر مبنای شغل جدید محاسبه و پرداخت خواهد شد و چنانچه مبلغ پرداختی کمتر از حقوق و مزایای سابق آن باشد، مابه‌التفاوت به عنوان تفاوت تطبیق پرداخت خواهد شد و تا زمانی که مابه‌التفاوت پرداخت می‌شود هرگونه افزایش پرداختی از مبلغ مابه‌التفاوت کسر خواهد گردید.

ماده ۳۲- در صورتی که عضو نهضت فوت شود حقوق وظیفه بازماندگان وی با توجه به شرایط ذیل به تساوی بین آنان تقسیم می‌گردد:

الف - همسر دائمی و فرزندان و نوادگان اناث متوفی تا زمانی که شغل و یا شوهر اختیار نکرده باشند.

ب - شوهر، در صورتی که علیل و از کار افتاده و تحت تکفل همسر متوفای خود بوده باشد.

ج - پسران متوفی تا پایان هجده سالگی و در صورت ادامه تحصیل در مؤسسات آموزش عالی رسمی حداکثر تا پایان بیست و پنج سالگی.

د - فرزندان علیل یا ناقص‌العضو متوفی که از کار افتاده (مادام‌العمر) باشند. هر والدین متوفی مشروط بر اینکه تحت تکفل متوفی بوده باشند.

تبصره ۱- حقوق وظیفه موضوع این ماده در مورد کسانی که شخصاً دارای تمکن مالی در امرار معاش مناسب می‌باشند و یا آنکه افراد دیگر شرعاً مکلف به ادای نفقه آنها می‌باشند و همچنین دانشجویانی که شخصاً تمکن مالی جهت مخارج ادامه تحصیل داشته باشند قابل پرداخت نخواهد بود. احراز عدم تمکن مالی و عدم تأمین نفقه موکول به ادعای ذی‌نفع خواهد بود مگر در مواردی که خلاف آن ثابت بشود.

تبصره ۲- حقوق وظیفه بازماندگان عضو معذور و از کار افتادگان متوفی و عضوی که به علت حادثه یا بیماری غیرناشی از کار فوت شود به این طریق محاسبه می‌گردد.

۳۰/ سابقه کار $\times ۴۰\%$ (حق نوع کار (با احتساب افزایش سنواتی) + حق عائله‌مندی.

تبصره ۳- هرگاه عضو از کار افتاده (موضوع ماده ۲۹) به علت حادثه ناشی از کار یا بیماری حرفه‌ای فوت شود تمام حقوق وی محاسبه و پرداخت خواهد شد.

ماده ۳۳- در صورتی که عضو نهضت به منظور حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی با شرکت در جبهه و دفاع از استقلال کشور معلول و از کار افتاده و یا مفقودالاثر شده و یا به

درجه شهادت نائل گردد مشمول قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عاقله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ مصوب ۱۳۶۵/۱۱/۲۵ و اصلاحات بعدی آن خواهد بود.

ماده ۳۴- کارکنان ثابت نهضت از لحاظ از کارافتادگی و معذوریت از کار مشترک صندوق بازنشستگی کشوری خواهند بود و نهضت مکلف است هر ماه ۸/۵ درصد از حقوق ماهیانه اعضا را بابت سهم آنان کسر و به اضافه معادل همین مبلغ از بودجه خود بابت سهم نهضت به صندوق بازنشستگی کشوری واریز نماید.

تبصره - در مورد سنوات گذشته اعضای ثابت فعلی سهم عضو رسمی نهضت از بودجه نهضت به صندوق بازنشستگی کشوری پرداخت و خدمت تمام وقت گذشته آنان از لحاظ بازنشستگی محسوب خواهد شد.

فصل هفتم - تکالیف عمومی اعضای نهضت

ماده ۳۵- اعضای نهضت موظف به رعایت کلیه مقررات و ضوابط نهضت و آمادگی فعالیت در هر مکان و زمان که ضرورت کار ایجاب کند می باشند.

ماده ۳۶- رسیدگی به تخلفات اداری اعضای نهضت طبق قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۲۵ مجلس شورای اسلامی و اصلاحات بعدی آن خواهد بود.

فصل هشتم - پایان خدمت

ماده ۳۷- عضو نهضت می تواند از خدمت در نهضت استعفا نماید. در هیچ مورد استعفای عضو رافع تعهدات وی در برابر نهضت نخواهد بود. استعفا از تاریخی تحقق می یابد که نهضت به موجب حکم کتبی با آن موافقت نماید و عضو با نهضت تصفیه حساب کند. نهضت مکلف است ظرف یک ماه از تاریخ وصول استعفا، رد یا قبول آن را کتباً اعلام دارد.

تبصره - در صورتی که عضو بدون کسب موافقت نهضت با استعفا، اقدام به ترک خدمت نماید با وی طبق قانون رسیدگی به تخلفات اداری رفتار خواهد شد.

ماده ۳۸- وجوهی که مستخدم مستعفی بابت حق بیمه از کارافتادگی و یا بازنشستگی به صندوق بازنشستگی کشوری پرداخت نموده است به وی مسترد خواهد شد.

تبصره - در صورتی که عضو مستعفی، مرخصی استحقاقی استفاده نشده ای داشته باشد حقوق و مزایای متعلقه بابت ایام مذکور به وی پرداخت خواهد شد.

ماده ۳۹- استخدام مجدد عضو مستعفی در صورت احتیاج به خدمت وی بلامانع است. سنوات خدمت وی از لحاظ بازنشستگی به شرط استرداد وجوهی که طبق ماده ۳۶ دریافت داشته است قابل احتساب خواهد بود.

ماده ۴۰- چنانچه نهضت به لحاظ ارزشیابی و احراز عدم شایستگی و لیاقت عضو در انجام مأموریتهای محوله به او نیاز نداشته باشد وی را آماده خدمت می نماید.

تبصره ۱- چنانچه پس از ۶ ماه نیازی در سایر قسمت های نهضت به عضو آماده به خدمت نباشد به وزارتخانه ها و سازمان های دولتی، شهرداری ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و یا نهادهای انقلاب اسلامی دیگر در صورت نیاز منتقل می شود و در غیر این صورت عضو آماده به خدمت پس از گذشت ۶ ماه بازخرید خواهد شد.

تبصره ۲- وجهی که در ازاء سنوات خدمت در نهضت به افراد بازخرید شده پرداخت می شود عبارت است از معادل ۴۵ روز آخرین حقوق پرداختی در ازای هر سال سابقه خدمت.

تبصره ۳- خدمت بیش از ۶ ماه یک سال محسوب خواهد شد.

تبصره ۴- دوران آمادگی به خدمت با پرداخت کسور دوران معذوریت از کار جزو سنوات خدمت عضو محسوب خواهد شد.

تبصره ۵- طی مدت مذکور در تبصره ۱ حقوق کامل عضو به وی پرداخت خواهد شد.
تبصره ۶- نهضت مکلف است تا زمانی که عضو آماده به خدمت را در اختیار دارد برای تصدی مشاغل مشابه به شرط آنکه عضو آماده به خدمت با شرایط مورد نیاز وجود داشته باشد استخدام جدید ننماید.

فصل نهم - تطبیق

ماده ۴۱- نهضت موظف است در اجرای مفاد این قانون کلیه اعضای ثابت خود را از تاریخ تصویب تشکیلات، با تشکیلات مصوب برای مشاغل مستمر تطبیق دهد و همکاران ثابتی را که شغل آنها مورد نیاز نباشد طبق تبصره ۲ ماده ۲ با آنان عمل نماید.

ماده ۴۲- در صورتی که مجموع حقوق و مزایای اعضای که به موجب این مقررات تطبیق وضع می یابند کمتر از حقوق و مزایای مقرری سابق آنان باشد مابه التفاوت به عنوان تفاوت تطبیق به ایشان پرداخت خواهد شد و تا زمانی که مابه التفاوت پرداخت می شود هرگونه افزایش پرداختی از مبلغ مابه التفاوت کسر خواهد شد.

ماده ۴۳- آن بخش از مستخدمین رسمی یا ثابت و دائم دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی

که به نهضت منتقل شده یا می‌شوند با توجه به تخصص و تجربه و سوابق خدمتی در یکی از گروه‌های شغلی مذکور در ماده ۱۰ قرار می‌گیرند و از حقوق و مزایای مربوط بهره‌مند خواهند شد. بدیهی است چنانچه حقوق تعیین شده در نهضت کمتر از حقوق قبلی عضو منتقل شده باشد مابه‌التفاوت به فرد پرداخت خواهد شد و هرگونه افزایش حقوق مادام که تفاوت تطبیق پرداخت می‌شود از مبلغ مابه‌التفاوت کسر خواهد شد. تبصره - کسور بازنشستگی سهم عضو و سهم کارفرما مربوط به اعضای مذکور در این ماده توسط صندوق قبلی به صندوق بازنشستگی کشوری واریز خواهد گردید. ماده ۴۴ - احتساب سنوات خدمت همکاران ثابت قبل از تصویب قانون که طبق ماده ۳۹ تطبیق وضع می‌یابند از بدو ورود به نهضت خواهد بود.

ماده ۴۵ - ملاک تشخیص سن اعضا که در تاریخ تصویب این قانون در خدمت نهضت هستند و کسانی که بعد از تصویب این قانون به عضویت نهضت درآیند شناسنامه است که در بدو ورود ارائه داده و یا می‌دهند در صورتی که در شناسنامه، ماه تولد قید نشده باشد اول مهر ماه سال تولد، ملاک محاسبه خواهد بود.

ماده ۴۶ - مدت خدمت وظیفه عمومی عضو نهضت جزو سنوات خدمت وی محسوب خواهد شد.

فصل دهم - مقررات مختلف

ماده ۴۷ - مأموریت و انتقال اعضای نهضت به وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت و انتقال مستخدمین دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی به نهضت با رعایت مقررات مربوطه مجاز است.

تبصره - کسور معذوریت از کار واریزی به صندوق بازنشستگی کشوری عضوی که از نهضت به دستگاه‌های مذکور در این ماده منتقل می‌شود توسط صندوق مزبور به صندوق بازنشستگی آن دستگاه واریز خواهد شد.

ماده ۴۸ - حقوق و مزایا، مرخصی و سوابق سنواتی آن عده از اعضا که در جبهه خدمت می‌نمایند طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد نهضت به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۴۹ - ساعات کار کارکنان ثابت آموزشی نهضت توسط رئیس نهضت و با هماهنگی سازمان امور اداری و استخدامی کشور تعیین خواهد شد.

ماده ۵۰ - کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون از تاریخ تصویب لغو و بی‌اثر خواهد

بود.

ماده ۵۱- اعضای ثابت نهضت در مواردی که در این قانون مقرراتی پیش‌بینی نشده تابع قانون استخدام کشوری و اصلاحات بعدی آن خواهند بود.

ماده ۵۲- نهضت موظف است حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ تصویب این قانون آیین‌نامه‌های اجرایی مربوطه را تهیه نموده و به تصویب مراجع مذکور در این قانون برساند و تا زمانی که هر یک از آیین‌نامه‌های اجرایی به تصویب نرسیده است مقررات جاری نهضت در آن مورد کماکان معتبر و قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۵۳- آیین‌نامه اجرایی این قانون به جز مواردی که برای تصویب آنها مرجع مشخصی ذکر گردیده پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذارده خواهد شد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر پنجاه و سه ماده و چهل تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ سیزدهم شهریور ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه نهایی شورای نگهبان

شماره: ۲۳۷۰

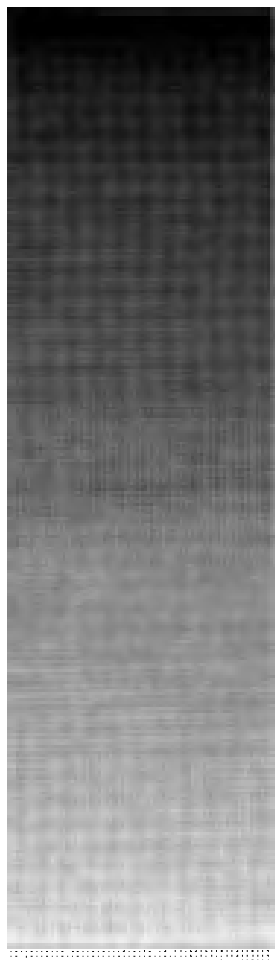
تاریخ: ۱۳۶۷/۶/۲۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های ۱۰۶-ق مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۷ و شماره ۱۰-ق مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۲ و پیرو نامه شماره ۱۷۷۳ مورخ ۱۳۶۷/۳/۱۸ شورای نگهبان؛ «لایحه مقررات استخدامی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران»^(۱) که با اصلاحاتی در جلسه روز یکشنبه سیزدهم شهریور ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

محمد محمدی گیلانی

دبیر شورای نگهبان

فصل سوّم

مصوبه لازم الاجرا شده
به دليل عدم اظهار نظر
شورای نگهبان در
موعد مقرر

مغایرت لایحه تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران با موازین شرعی

شماره: ۲۳۶۴ ق

تاریخ: ۶۵/۷/۲۱

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۰۳۶۸ مورخ ۱۳۶۴/۶/۲۱ دولت در خصوص تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۵/۷/۱۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- به منظور اعمال سیاست جامع در زمینه برنامه ریزی، تأسیس، تجهیز، گسترش و بهره برداری واحدهای پستی هماهنگ با آخرین پیشرفت های تجربی و تکنولوژی ارتباطات و به قصد تأمین و تعمیم خدمات پستی در سراسر کشور، مرتبط با سایر کشورهای جهان، به موجب این قانون شرکت پست جمهوری اسلامی ایران که در این قانون اختصاراً شرکت نامیده می شود، تشکیل می گردد. شرکت وابسته به وزارت پست و تلگراف و تلفن است و تمام وظایف و اختیارات وزارت مذکور در امور پستی به آن تفویض می شود.

ماده ۲- شرکت دارای شخصیت حقوقی بوده و عملیات و خدمات خود را طبق مفاد این قانون، اساسنامه مربوطه و قوانین و مقررات مربوط به شرکتهای دولتی انجام خواهد داد. مواردی که در قوانین و مقررات فوق الذکر پیش بینی نشده باشد، طبق قانون تجارت عمل خواهد شد.

ماده ۳- سرمایه اولیه شرکت پنج میلیارد ریال است که به ۵۰ هزار سهم یکصد هزار ریالی تقسیم می شود و کلیه سهام آن متعلق به دولت خواهد بود.

تبصره ۱- دولت باید سرمایه اولیه شرکت را از محل اعتباراتی که بدین منظور در بودجه

کل کشور پیش‌بینی می‌شود تأمین و پرداخت نماید.

تبصره ۲- از تاریخ تصویب اساسنامه شرکت، آن قسمت از تأسیسات، تجهیزات، اموال منقول و غیر منقول متعلق به وزارت پست و تلگراف و تلفن که به هر نحوی در تصرف و استفاده واحدهای پستی است. با کلیه مطالبات، دیون و تعهدات مربوطه با تشخیص وزیر پست و تلگراف و تلفن به شرکت منتقل می‌شود و ادارات ثبت اسناد و املاک باید به درخواست شرکت اسناد مالکیت اراضی و املاک مورد انتقال و دفاتر مربوطه را اصلاح نمایند.

تبصره ۳- شرکت موظف است کلیه اموال، تأسیسات و لوازم مربوط به پست را که به موجب این قانون به شرکت منتقل می‌شود و همچنین طرحهای ناتمام مراکز پستی را با تمامی ساختمان، تأسیسات، متعلقات و ملحقات اعم از مکانیزه و غیر آن که در سراسر کشور توسط وزارت پست و تلگراف و تلفن در دست اجراست و پس از پایان کار به شرکت تحویل خواهد شد به شرح زیر به انضمام کلیه مطالبات، پس از تصویب مجمع عمومی به عنوان افزایش سرمایه جزو دارایی خود منظور نماید:

الف) اموال منقول و غیر منقول، تأسیسات و لوازم مربوط به پست که متعلق به وزارت مذکور بوده مطابق آخرین عملکرد طرح‌های مربوطه و اطلاعات و مدارک موجود در امور مالی و ذی‌حسابی طرحهای عمرانی وزارت مذکور یا امور تسویه وزارت برنامه و بودجه برحسب مورد براساس قیمت خرید یا قیمت تمام شده طرحهای مذکور.

ب) در مواردی که وجوه پرداخت شده جهت طرح، مشخص باشد ولی رقم پرداختی برای هر پروژه آن طرح به تفکیک قابل استخراج نباشد، شرکت می‌تواند برای تعیین ارزش دفتری تفکیکی هر پروژه و جزئیات آن، از نظریه کارشناسان منتخب مجمع عمومی استفاده نماید.

ماده ۴- وظایف شرکت به شرح زیر است:

۱- بررسی و مطالعه در جهت شناخت هر چه بیشتر نیازهای پستی جامعه و تأمین آنها.
۲- تهیه و تنظیم برنامه‌های جامع به منظور انجام خدمات پستی (قبول، حمل، مبادله و توزیع مراسلات و امانات پستی و قبوض آب و برق و تلفن و گاز) در سراسر کشور و نظارت و هماهنگی در حسن اجرای آنها.

۳- تأسیس، تجهیز و گسترش واحدهای پستی و بهره‌برداری از آنها.

۴- ایجاد و گسترش خدمات پست مالی به ویژه در مناطق روستایی که دسترسی به بانک

- برای اهالی میسر نیست. پس از هماهنگی با بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- ۵- تهیه طرح و انتشار تمبر و اوراق بهادار پستی برای مصارف جاری و یادبود، هماهنگ با فرهنگ و آرمان انقلاب اسلامی ایران، در جهت نشر و بیان مواضع آن در داخل و خارج کشور با استفاده از زبان خاص تمبر و قبول اشتراک آن.
- ۶- صدور اجازه استفاده از ماشینهای نقش تمبر در امور پستی و اعمال نظارت بر کلیه امور مربوط به آنها.
- ۷- واگذاری صندوقهای پستی شخصی.
- ۸- ایجاد پست رستانت در مراکز پستی.
- ۹- قبول محصولات حاوی کالا در حد متعارف مبادلات پستی در مقابل پرداخت بها.
- ۱۰- قبول اشتراک روزنامه‌ها، نشریات دوره‌ای و سایر مراسلات پستی.
- ۱۱- بررسی، تنظیم و حفظ رابطه با اتحادیه‌های جهانی و منطقه‌ای پست و مشارکت در تدوین دستورالعمل‌ها و توصیه‌های بین‌المللی مربوطه و پیشنهاد به مراجع ذیصلاح قانونی.
- ۱۲- شرکت در مجامع و اتحادیه‌های جهانی و منطقه‌ای پست به منظور تبادل نظر در امور ارتباط پستی و معاضدت بین‌المللی در زمینه مذکور با موافقت وزیر پست و تلگراف و تلفن.
- ۵- وزارت پست و تلگراف و تلفن موظف است ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون، اساسنامه شرکت را طبق مقررات مربوط به شرکتهای دولتی، منطبق با اهداف و وظایف مقرر در این قانون تنظیم و پس از تصویب هیأت دولت به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.
- تبصره - تا هنگامی که اساسنامه شرکت ابلاغ نشده، واحدهای پستی طبق ضوابط قبلی، در قالب تشکیلات موجود اداره خواهند شد.
- ۶- شرکت موظف است تشکیلات جدید خود را طبق اساسنامه تنظیم و پس از تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور و تصویب مجمع عمومی به موقع اجرا گذارد.
- ۷- کلیه کارکنان امور اجرایی پستی وزارت پست و تلگراف و تلفن به شرکت منتقل می‌گردند و آن عده از کارکنان حوزه ستادی که مورد احتیاج باشند بنابر تقاضای شرکت و موافقت وزیر پست و تلگراف و تلفن به شرکت منتقل خواهند شد. وضع کارکنان

منتقله به شرکت، پس از تصویب و ابلاغ تشکیلات شرکت، با رعایت حقوق مكتسبه آنان براساس مقررات استخدامی شرکتهای دولتی مصوب ۱۳۵۲/۳/۵ تبدیل و تطبیق وضع داده خواهند شد.

ماده ۸- شرکت می تواند در صورت لزوم در مسیر بزرگراه ها و معابر عمومی پس از جلب نظر شهرداری و هماهنگی لازم به نصب وسائل و تأسیسات (صندوق یا باجه پستی) جهت استفاده عموم اقدام نماید و نیز می تواند از دیوار مستغلات و اماکن دولتی و خصوصی مشرف به معابر و اراضی تا آنجایی که موجب زیان و خرابی و سلب استفاده متعارف از املاک مذکور نشود، پس از جلب رضای مالک خصوصی، استفاده نماید.

تبصره - در صورتی که به تبع استفاده مذکور از عرصه و اعیان و مستغلات خصوصی ضرری از سوی شرکت متوجه مالک یا مالکین شود، شرکت باید خسارات وارده را مطابق قوانین مربوطه جبران نماید.

ماده ۹- شرکت از آغاز تأسیس تا پنج سال می تواند ماشین آلات، تأسیسات، لوازم و قطعات مورد استفاده پست مکانیزه و وسائل ماشینی از قبیل ابطال تمبر و لیا س بندی و آنچه را که منحصرأ برای انجام وظایف و عملیات خود ضروری می داند و تهیه آنها در داخل کشور مقدور نباشد با معافیت از پرداخت هرگونه حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی از خارج وارد نماید.

ماده ۱۰- شرکت از پرداخت هزینه های دادرسی، دفتری و اجرایی ناشی از دعاوی مطروحه له و یا علیه خود و همچنین حق الثبت اسناد و معاملات و نیم عشر اجرایی و حق الثبت شرکت معاف می باشد.

ماده ۱۱- آن قسمت از سود شرکت که برای سرمایه گذاری به منظور توسعه و بهبود خدمات پستی اختصاص داده می شود از پرداخت مالیات بر درآمد معاف می باشد.

ماده ۱۲- وزیر پست و تلگراف و تلفن به منظور حداکثر استفاده مشترک و یا منحصر (به نحو متقابل) از نیروی انسانی، تجهیزات اداری و ساختمانها و اراضی متعلق به مؤسسات وابسته به وزارت مذکور، کمیته ای را که اعضای آن منتخب هیأت مدیره مؤسسات وابسته باشد تشکیل می دهد. پیشنهادات و تصمیمات کمیته مذکور پس از تصویب وزیر پست و تلگراف و تلفن لازم الاجرا است.

ماده ۱۳- عرضه خدمات پستی در اختیار دولت است که به موجب این قانون توسط

شرکت پست جمهوری اسلامی ایران انجام می‌شود اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر بدون موافقت شرکت حق ندارند در زمینه عرضه خدمات مذکور اقدام نمایند.

تبصره ۱- تأسیس و ثبت شرکتهایی که موضوع فعالیت آنها عرضه خدمات پستی است، ممنوع است و اداره کل ثبت شرکتها و مالکیت صنعتی و دفاتر مربوطه باید از پذیرفتن ثبت این قبیل شرکتها خودداری نمایند.

تبصره ۲- کلیه اشخاص حقوقی یا حقیقی که قبل از تصویب این قانون به تأسیس و ثبت شرکت در زمینه ارائه خدمات مزبور مبادرت نموده و عملاً به انجام خدمات پستی (بالمباشره یا مع‌الواسطه) مشغول فعالیت هستند، موظف‌اند ظرف یک ماه از تاریخی که شرکت آگهی خواهد کرد جهت تطبیق وضع خود با قوانین و مقررات شرکت و تحصیل موافقت به شرکت مراجعه نمایند، در غیر این صورت حق فعالیت ندارند و ادامه فعالیت آنها مشمول ماده ۱۴ خواهد بود.

ماده ۱۴- هر شخص اعم از حقیقی و یا حقوقی پس از انقضای مهلت مذکور در تبصره ۲ ماده ۱۳ بدون تحصیل موافقت شرکت به قبول یا حمل یا توزیع یا مبادله محصولات پستی (مراسلات و امانات) بالمباشره یا مع‌الواسطه مبادرت نماید و به منظور فوق به تأسیس شرکت تجاری یا مدنی یا درج آگهی و اطلاعیه اقدام نماید، علاوه بر جلوگیری از فعالیت وی به حبس از سه ماه تا یک سال محکوم خواهد شد.

تبصره - در صورت ارتکاب ممنوعات این قانون توسط اشخاص حقوقی، کیفر مربوطه علیه مدیران مسؤول آنها اجرا خواهد شد.

ماده ۱۵- هر کس صندوق یا باجه‌ها یا تجهیزات پستی را که برای انتفاع عموم نصب شده عمداً هدم یا تخریب یا تضييع کند، به مجازات تخریب اموال دولتی محکوم خواهد شد. تبصره ۱- هدم یا تخریب صندوقها، باجه‌ها و تجهیزات پستی، اگر از روی اشتباه و به غیر عمد صورت گرفته باشد و مرتکب نهایت مراقبت را برای حفاظت و نگهداری از مراسلات و امانات پستی تا تحویل آنها به اداره پست معمول داشته باشد، فقط مسؤول پرداخت خسارات وارده خواهد بود.

تبصره ۲- هر شخص به قصد برداشت یا توقیف یا بازرسی افشای مراسلات و امانات مردم، مرتکب هدم یا تخریب صندوقها یا باجه‌ها یا تجهیزات پستی شود، به کیفر تخریب اموال دولتی منصوبه برای نفع عموم محکوم خواهد شد. چنانچه مرتکب موفق

شود ثبت خود را در زمینه برداشت یا توقیف یا افشای مراسلات و امانات مردم عملی نماید به پنج تا ده سال زندان محکوم خواهد شد.

ماده ۱۶- هر یک از کارکنان شرکت یا مستخدمین یا مأمورین دولت یا اشخاصی که به هر نحوی به همکاری و خدمت دعوت شده‌اند یا با ادامه فعالیت آنها موافقت شده، مراسلات و نامه‌های اشخاص را، در غیر مواردی که قانون اجازه داده مفتوح یا بازرسی یا توقیف یا معدوم نماید یا مندرجات و مطالب آنها را بدون اجازه صاحبان آنها افشا یا آشکار نماید. علاوه بر مسئولیت مدنی در مقابل صاحب مراسله به کیفر جرایم مذکور مندرج در قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) محکوم خواهد شد.

ماده ۱۷- هر یک از کارکنان شرکت یا اشخاصی که به هر نحوی به همکاری و خدمت دعوت شده‌اند یا با ادامه فعالیت آنها موافقت شده تمام یا بعضی محموله سپرده شده به وی یا اداره پست را در هر یک از مراحل پستی به نفع خود یا دیگری برداشت یا تصاحب کند، این عمل در حکم اختلاس محسوب می‌شود و مرتکب علاوه بر مسئولیت مدنی در مقابل صاحب محموله، به کیفر اختلاس محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- اگر محموله‌ای که توسط کارمند شرکت یا مستخدم یا مأمور دولت بدون مجوز قانونی برداشت یا تصاحب گردیده، از مراسلات ثبت نشده باشد، به شرط آنکه مراسله مفتوح نشده و مطالب آن افشا نشده و حاوی اسناد مالکیت، مدارک تحصیلی، شناسنامه، گذرنامه و همانند آنها نباشد و شاکی خصوصی نیز گذشت نماید، پرونده امر فقط در هیأت رسیدگی به تخلفات اداری شرکت یا اداره متبوع مستخدم یا مأمور دولت، مطرح و پس از رسیدگی و اثبات بزه انتسابی مرتکب به انفسال موقت از سه ماه تا یک سال محکوم خواهد شد، و در صورت تکرار ارتکاب بزه مذکور پرونده وی جهت تعقیب کیفری به دادسرای عمومی محل وقوع جرم ارسال خواهد شد.

تبصره ۲- فقدان یا آسیب دیدگی محتویات محمولات پستی اگر به تشخیص دادگاه کیفری یا هیأت رسیدگی به تخلفات اداری، ناشی از سهل انگاری و قصور کارکنان یا دستور اشتباه و خلاف مقررات مدیران واحدهای اجرایی پستی باشد، کارمند یا مدیر مقصر فقط به کسر حقوق و مزایا تا یک سوم از یک تا سه ماه به علاوه، تأدیه خسارات وارده به صاحب محموله محکوم خواهد شد.

ماده ۱۸- رؤسا و مدیران واحدهای پستی، همچنین مأمورین و ضابطین دادگستری

موظف‌اند در پی کشف جرایم مربوط به امور پستی، تحقیقات و اقدامات لازم و اولیه را، به منظور جلوگیری از امحا و آثار جرم انجام داده، بلافاصله موضوع را با تنظیم صورت‌مجلسی حاوی مشخصات کامل و وضعیت نهایی محموله پستی، جهت تعقیب جزایی متخلف به دادسرای عمومی محل، اعلام نمایند و در هر مورد که انجام تحقیق و حصول قطع به ارتکاب تخلف از این قانون و مقررات پستی، مستلزم ضبط یا باز کردن محموله باشد. این مهم باید در اسرع وقت با تنظیم صورت مجلس، لزوماً در حضور یا با اجازه دادستان عمومی یا قائم مقام یا نماینده او (قاضی تحقیق) صورت گیرد و عدم رعایت آن موجب مسئولیت کیفری و یا انضباطی مدیر یا کارمند یا مأمور خاطی خواهد بود.

تبصره - ضبط و توقیف محصولات که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی بدون تحصیل موافقت شرکت (موضوع ماده ۱۳ این قانون) قبول، حمل و توزیع می‌شوند به قصد کشف جرم، تکمیل پرونده و ارجاع به مراجع قضایی توقیف غیرقانونی محصولات پستی محسوب نمی‌شود ولی بلافاصله پس از انجام تحقیق و تنظیم صورت مجلس، باید محصولات پستی مکشوفه به مقاصد مربوطه ارسال و معادل دو برابر حقوق و نرخ‌های پستی متعلقه از شخص متخلف دریافت گردد.

ماده ۱۹- هر شخص اعم از حقیقی یا حقوقی تمبر یا پاکت و کارت پستی با تصویر تمبر یا کوپن رپنس یا علامت نقش تمبر و به طور کلی هرگونه اوراق و علائمی را که چاپ و فروش آن در انحصار دولت و شرکت است، به هر کیفیت بالمباشره یا مع‌الواسطه، جعل کند یا با علم به جعل مورد استفاده قرار دهد یا داخل کشور نماید، جاعل اوراق و اسناد بهادار دولتی محسوب و علاوه بر جبران خسارات وارده به حبس از یک تا ده سال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۰- هر شخص اعم از حقیقی یا حقوقی تمبر یا سایر اوراق بهادار پستی باطل شده را مجدداً استعمال کند یا سبب استعمال مجدد آن گردد علاوه بر جبران خسارات وارده به حبس از دو ماه تا دو سال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۱- از تاریخ اجرای این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو می‌گردد. لایحه قانونی فوق مشتمل بر بیست و یک ماده و سیزده تبصره در جلسه روز پنجشنبه هفدهم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۹۱۲

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۳۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۳۶۴/ق مورخ ۱۳۶۵/۷/۲۱؛ «لایحه تشکیل پست جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۶۵/۷/۱۷ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت فقهاء به شرح زیر اعلام می شود:

- ۱- شمول اطلاق تبصره ۱ ماده ۱۳ در مورد تأسیس و ثبت شرکت ها با موافقت و قبول ضوابط مقرر شرکت (به نحوی که در اصل ماده نیز پیش بینی شده است) مغایر با موازین شرعی است.
- ۲- در مورد مجازات مقرر در مواد ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷ تبصره ماده ۱۸ و مواد ۱۹ و ۲۰ باید طبق دستور حضرت امام مدظله اصلاح شود.

۳- در ماده ۱۹ و ۲۰ تعیین مجازات برای شخص حقوقی صحیح نیست اصلاح شود.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۶۱۶-ق

تاریخ: ۶۵/۱۰/۱۵

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۹۱۲ مورخ ۱۳۶۵/۷/۳۰ لایحه تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران که مجدداً در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱۰/۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱-...

ماده ۱۳- عرضه خدمات پستی در اختیار دولت است که به موجب این قانون توسط شرکت پست جمهوری اسلامی ایران انجام می شود اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر بدون موافقت شرکت حق ندارند در زمینه عرضه خدمات مذکور اقدام نمایند.

تبصره ۱- تأسیس و ثبت شرکت هایی که موضوع فعالیت آنها عرضه خدمات پستی است، ممنوع است و اداره کل ثبت شرکتها و مالکیت صنعتی و دفاتر مربوطه باید از پذیرفتن ثبت این قبیل شرکتها خودداری نمایند.

تبصره ۲- کلیه اشخاص حقوقی یا حقیقی که قبل از تصویب این قانون به تأسیس و ثبت شرکت در زمینه ارائه خدمات مزبور مبادرت نموده و عملاً به انجام خدمات پستی (بالمباشره یا مع الواسطه) مشغول فعالیت هستند، موظف اند ظرف یک ماه از تاریخی که شرکت آگهی خواهد کرد جهت تطبیق وضع خود با قوانین و مقررات شرکت و تحصیل موافقت به شرکت مراجعه نمایند، در غیر این صورت حق فعالیت ندارند و ادامه فعالیت آنها مشمول ماده ۱۴ خواهد بود.

ماده ۱۴- هر شخص اعم از حقیقی و یا حقوقی پس از انقضای مهلت مذکور در تبصره ۲ ماده ۱۳ بدون تحصیل موافقت شرکت به قبول یا حمل یا توزیع یا مبادله محصولات پستی (مراسلات و امانات) بالمباشره یا مع الواسطه مبادرت نماید و به منظور فوق به تأسیس شرکت تجاری یا مدنی یا درج آگهی و اطلاعیه اقدام نماید، علاوه بر جلوگیری از فعالیت وی به حبس از سه ماه تا یک سال محکوم خواهد شد.

ماده ۱۵- هر کس صندوق یا باجه ها یا تجهیزات پستی را که برای انتفاع عموم نصب شده عمداً هدم یا تخریب یا تضييع کند، به مجازات تخریب اموال دولتی محکوم خواهد شد و چنانچه مرتکب مراسلات را افشا و یا امانات را برداشت یا بازرسی یا توقیف نماید علاوه بر مجازات مذکور تا ۷۴ ضربه شلاق نیز محکوم می شود.

تبصره - هدم یا تخریب صندوقها، باجه ها و تجهیزات پستی، اگر از روی اشتباه و به غیر عمد صورت گرفته باشد و مرتکب نهایت مراقبت را برای حفاظت و نگهداری از مراسلات و امانات پستی تا تحویل آنها به اداره پست معمول داشته باشد، فقط مسؤول پرداخت خسارات وارده خواهد بود.

ماده ۱۶- هر یک از کارکنان شرکت یا مستخدمین یا مأمورین دولت یا اشخاصی که به هر نحوی به همکاری و خدمت دعوت شده‌اند یا با ادامه فعالیت آنها موافقت شده، مراسلات و نامه‌های اشخاص را، در غیر مواردی که قانون اجازه داده مفتوح یا بازرسی یا توقیف یا معدوم نماید یا مندرجات و مطالب آنها را بدون اجازه صاحبان آنها افشا یا آشکار نماید. علاوه بر مسؤولیت مدنی در مقابل صاحب مراسله به کیفر جرایم مذکور مندرج در قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)^(۱) محکوم خواهد شد.

ماده ۱۷- هر یک از کارکنان شرکت یا اشخاصی که به هر نحوی به همکاری و خدمت دعوت شده‌اند یا با ادامه فعالیت آنها موافقت شده تمام یا بعض محموله سپرده شده به وی یا اداره پست را در هر یک از مراحل پستی به نفع خود با دیگری برداشت یا تصاحب کند، این عمل در حکم اختلاس محسوب می‌شود و مرتکب علاوه بر مسؤولیت مدنی در مقابل صاحب محموله، به کیفر اختلاس محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- اگر محموله‌ای که توسط کارمند شرکت یا مستخدم یا مأمور دولت بدون مجوز قانونی برداشت یا تصاحب گردیده، از مراسلات ثبت نشده باشد، به شرط آنکه مراسله مفتوح نشده و مطالب آن افشا نشده و حاوی اسناد مالکیت، مدارک تحصیلی، شناسنامه، گذرنامه و همانند آنها نباشد و شاکی خصوصی نیز گذشت نماید، پرونده امر فقط در هیأت رسیدگی به تخلفات اداری شرکت یا اداره متبوع مستخدم یا مأمور دولت، مطرح و پس از رسیدگی و اثبات بزه انتسابی مرتکب به انفسال موقت از سه ماه تا یک سال محکوم خواهد شد و در صورت تکرار ارتکاب بزه مذکور پرونده وی جهت تعقیب کیفری به دادسرای عمومی محل وقوع جرم ارسال خواهد شد.

تبصره ۲- فقدان یا آسیب دیدگی محتویات محمولات پستی اگر به تشخیص دادگاه کیفری یا هیأت رسیدگی به تخلفات اداری، ناشی از سهل‌انگاری و قصور کارکنان یا دستور اشتباه و خلاف مقررات مدیران واحدهای اجرایی پستی باشد، کارمند یا مدیر مقصر فقط به کسر حقوق و مزایا تا یک سوم از یک تا سه ماه به علاوه تأدیه خسارات

۱. ماده ۶۴ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸): هر یک از مستخدمین و مأمورین دولتی که مراسلات یا مخابرات یا مکالمات تلفنی اشخاص را در غیر مواردی که قانون اجازه داده مفتوح یا توقیف یا معدوم یا بازرسی یا ضبط و یا استراق سمع نماید با این که بدون اجازه صاحبان آنها مطالب آنها را افشا کند، محکوم به انفسال از شغل خود و شلاق تا ۷۴ ضربه یا حبس از شش ماه تا سه سال خواهد بود.

وارده به صاحب محموله محکوم خواهد شد.

ماده ۱۸- روسا و مدیران واحدهای پستی، همچنین مأمورین و ضابطین دادگستری موظف‌اند در پی کشف جرایم مربوط به امور پستی، تحقیقات و اقدامات لازم و اولیه را، به منظور جلوگیری از امحا و آثار جرم انجام داده، بلافاصله موضوع را با تنظیم صورت مجلسی حاوی مشخصات کامل و وضعیت نهایی محموله پستی، جهت تعقیب جزایی متخلف به دادسرای عمومی محل، اعلام نمایند و در هر مورد که انجام تحقیق و حصول قطع به ارتکاب تخلف از این قانون و مقررات پستی، مستلزم ضبط یا باز کردن محموله باشد. این مهم باید در اسرع وقت با تنظیم صورت مجلس، لزوماً در حضور یا با اجازه دادستان عمومی یا قائم مقام یا نماینده او (قاضی تحقیق) صورت گیرد و عدم رعایت آن موجب مسئولیت کیفری و یا انضباطی مدیر یا کارمند یا مأمور خاطی خواهد بود.

تبصره - ضبط و توقیف محصولات که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی بدون تحصیل موافقت شرکت (موضوع ماده ۱۳ این قانون) قبول، حمل و توزیع می‌شوند به قصد کشف جرم، تکمیل پرونده و ارجاع به مراجع قضایی توقیف غیرقانونی محصولات پستی محسوب نمی‌شود ولی بلافاصله پس از انجام تحقیق و تنظیم صورت مجلس، باید محصولات پستی مکشوفه به مقاصد مربوطه ارسال و معادل دو برابر حقوق و نرخ‌های پستی متعلقه از شخص متخلف دریافت گردد.

ماده ۱۹- هر کس تمبر یا پاکت و کارت پستی با تصویر تمبر یا کوپن رینس یا علامت نقش تمبر به طور کلی هرگونه اوراق و علائمی را که چاپ و فروش آن در انحصار دولت و شرکت است، به هر کیفیت بالمباشره یا مع‌الواسطه، جعل کند یا با علم به جعل مورد استفاده قرار دهد یا داخل کشور نماید، جاعل اوراق و اسناد بهادار دولتی محسوب و علاوه بر جبران خسارات وارده به حبس از یک تا ده سال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۰- هر کس تمبر یا سایر اوراق بهادار پستی باطل شده را مجدداً استعمال کند یا سبب استعمال مجدد آن گردد علاوه بر جبران خسارات وارده به حبس از دو ماه تا دو سال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۱- در صورت ارتکاب ممنوعات این قانون توسط اشخاص حقوقی، کیفر مربوطه علیه مدیران مسؤول آنها اجرا خواهد شد.

ماده ۲۲- از تاریخ اجرای این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو می‌گردد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر بیست و دو ماده و یازده تبصره در جلسه روز یکشنبه هفتم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۷۵۰۲

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۰/۱۷

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۱۶/ق مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۵؛ «لایحه تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران» که پس از ایراد شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۵/۱۰/۱۷ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت فقهای شورا به شرح زیر اعلام می شود:

در ماده ۱۴ نظر به اینکه شرایط و امکانات خاکی و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید در هر مورد ملاحظه نشده نظر شورای نگهبان تأمین نشده است.

و در ماده ۱۵ مطلقاً غیر از اضافه مورد دیگر اصلاحی به عمل نیامده است.

و در ماده ۱۶ نیز از لحاظ اطلاق نسبت به شرایط و امکانات خاکی و سایر جهات مذکور در فوق نظر شورای نگهبان تأمین نشده است.

و تبصره ماده ۱۸ به همان کیفیت که بوده باقی مانده و در ماده ۱۹ و ۲۰ غیر از اصلاح جزئی در اصل مجازات رفع اشکال شورای نگهبان نشده است.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۲۹۴۱-ق

تاریخ: ۶۶/۶/۲۴

شورای محترم نگهبان

پیرو نامه شماره ۲۶۱۲/ق مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۵ و عطف به نامه شماره ۷۵۰۲ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۷ لایحه تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران مجدداً در جلسه

مورخ ۱۳۶۶/۶/۱۷ مجلس شورای اسلامی مطرح و با اضافه شدن یک ماه به عنوان ماده ۲۱ به تصویب رسید که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن اصلاحیه

ماده ۱-....

ماده ۲۱- در صورت وجود علل و جهات کیفیات مخففه به شرح مذکور در ماده ۳۵ قانون راجع به مجازات اسلامی مصوب ۶۱/۴/۲۱،^(۱) در خصوص مواد ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰ این قانون دادگاه می تواند مجازات متهم را تخفیف دهد.

ماده ۲۲-....

الحاقیه لایحه قانونی فوق در جلسه روز سه شنبه هفدهم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

۱. ماده ۳۵ قانون راجع به مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۶۱/۷/۲۱): در مورد تعزیرات دادگاه در صورت احراز کیفیات مخففه می تواند مجازات را تخفیف دهد کیفیات مخففه که ممکن است موجب تخفیف مجازات بشود علل و جهاتی است از قبیل:

۱- گذشت شاکی یا مدعی خصوصی.

۲- اظهارات و راهنمایی های متهم که در شناختن شرکا و معاونان جرم و با کشف اشیایی که از جرم تحصیل شده مؤثر باشد.

۳- اوضاع و احوال خاصی که متهم تحت تأثیر آنها مرتکب جرم شده است از قبیل رفتار و گفتار تحریک آمیز مجنی علیه یا وجود انگیزه شرافتمندانه در ارتکاب جرم.

۴- اعلام متهم قبل از تعقیب و یا اقرار او در مرحله تحقیق که مؤثر در کشف جرم باشد.

۵- وضع خاص شخص و یا سابقه متهم.

۶- اقدامات با کوشش متهم به منظور تخفیف اثرات جرم و جبران زیان ناشی از آن.

تبصره ۱- دادگاه مکلف است جهات و دلایل تضعیف مجازات را در حکم صریحاً قید کند.

تبصره ۲- در مواردی که نظیر کیفیات مخففه مذکور در این ماده در مواد خاصی پیش بینی شده باشد دادگاه نمی تواند به موجب همان کیفیت دوباره مجازات را تخفیف دهد.

تبصره ۳- در مورد تعدد جرم دادگاه می تواند علل مخففه را رعایت کند.

نظریه (مرحله سوم) شورای نگهبان

شماره: ۹۱۸۲

تاریخ: ۱۳۶۶/۷/۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۹۴۱/ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۴ و شماره ۲۶۱۶ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۵ و شماره ۲۳۶۴/ق مورخ ۱۳۶۵/۷/۲۱ و پیرو نامه‌های شماره ۷۵۰۲ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۷ و شماره ۶۹۱۲ مورخ ۱۳۶۵/۷/۳۰؛ «لایحه تشکیل پست جمهوری اسلامی ایران» که پس از ایرادات شورای نگهبان با اضافه شدن یک ماده در جلسه روز سه شنبه هفدهم شهریور ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و اینک نظر شورا بدین شرح اعلام می‌شود:

ماده ۲۱ اخیرالتصویب در رابطه با مواد ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹ و ۲۰ رافع اشکال شورای نگهبان نمی‌باشد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه نهایی مجلس شورای اسلامی

شماره: ۳۰۶۴-ق

تاریخ: ۶۶/۸/۲۱

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه‌های شماره ۶۹۱۲ مورخ ۱۳۶۵/۷/۳۰ و ۷۵۰۲ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۷ و ۹۱۸۲ مورخ ۱۳۶۶/۷/۲ و پیرو نامه‌های شماره ۲۳۶۴/ق مورخ ۱۳۶۵/۷/۲۱ و ۲۶۱۶/ق مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۱۵ و ۲۹۴۱/ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۴.

لایحه شماره ۶۰۳۶۸ مورخ ۱۳۶۴/۶/۲۱ دولت در خصوص تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران^(۱) که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۸/۳ مجلس شورای

۱. ر.ک: قانون تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران: روزنامه رسمی شماره ۱۲۵۳۲ مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۹.

اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱-...

ماده ۱۳- عرضه خدمات پستی در اختیار دولت است که به موجب این قانون توسط شرکت پست جمهوری اسلامی ایران انجام می شود اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر بدون موافقت شرکت حق ندارند در زمینه عرضه خدمات مذکور اقدام نمایند.

تبصره ۱- تأسیس و ثبت شرکتهایی که موضوع فعالیت آن ها عرضه خدمات پستی است، ممنوع است و اداره کل ثبت شرکتها و مالکیت صنعتی و دفاتر مربوطه باید از پذیرفتن ثبت این قبیل شرکتها خودداری نمایند.

تبصره ۲- کلیه اشخاص حقوقی یا حقیقی که قبل از تصویب این قانون به تأسیس و ثبت شرکت در زمینه ارائه خدمات مزبور مبادرت نموده و عملاً به انجام خدمات پستی (بالمباشره یا مع الواسطه) مشغول فعالیت هستند، موظف اند ظرف یک ماه از تاریخی که شرکت آگهی خواهد کرد جهت تطبیق وضع خود با قوانین و مقررات شرکت و تحصیل موافقت به شرکت مراجعه نمایند، در غیر این صورت حق فعالیت ندارند و ادامه فعالیت آنها مشمول ماده ۱۴ خواهد بود.

ماده ۱۴- هر شخص اعم از حقیقی و یا حقوقی پس از انقضای مهلت مذکور در تبصره ۲ ماده ۱۳ بدون تحصیل موافقت شرکت به قبول یا حمل یا توزیع یا مبادله محصولات پستی (مراسلات و امانات) بالمباشره یا مع الواسطه مبادرت نماید و به منظور فوق به تأسیس شرکت تجاری یا مدنی یا درج آگهی و اطلاعیه اقدام نماید، علاوه بر جلوگیری از فعالیت وی به حبس از سه ماه تا یک سال محکوم خواهد شد.

ماده ۱۵- هر کس صندوق یا باجه ها یا تجهیزات پستی را که برای انتفاع عموم نصب شده عمداً هدم یا تخریب یا تضییع کند، علاوه بر پرداخت خسارات وارده با توجه به شرایط و امکانات خا طی و دفعات و مراتب جرم، به مجازات تخریب اموال دولتی محکوم خواهد

شد و چنانچه مرتکب مراسلات را افشا و یا امانات را برداشت یا بازرسی یا توقیف نماید علاوه بر مجازات مذکور تا ۷۴ ضربه شلاق نیز محکوم می‌شود.

تبصره - هدم یا تخریب صندوقها، باجه‌ها و تجهیزات پستی، اگر از روی اشتباه و به غیر عمد صورت گرفته باشد و مرتکب نهایت مراقبت را برای حفاظت و نگهداری از مراسلات و امانات پستی تا تحویل آنها به اداره پست معمول داشته باشد، فقط مسؤول پرداخت خسارات وارده خواهد بود.

ماده ۱۶- هر یک از کارکنان شرکت یا مستخدمین یا مأمورین دولت یا اشخاصی که به هر نحوی به همکاری و خدمت دعوت شده‌اند یا با ادامه فعالیت آنها موافقت شده، مراسلات و نامه‌های اشخاص را، در غیر مواردی که قانون اجازه داده مفتوح یا بازرسی یا توقیف یا معدوم نماید یا مندرجات و مطالب آنها را بدون اجازه صاحبان آنها افشا یا آشکار نماید. علاوه بر مسؤولیت مدنی در مقابل صاحب مراسله به کیفر جرایم مذکور مندرج در قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) محکوم خواهد شد.

ماده ۱۷- هر یک از کارکنان شرکت یا اشخاصی که به هر نحوی به همکاری و خدمت دعوت شده‌اند یا با ادامه فعالیت آنها موافقت شده تمام یا بعض محموله سپرده شده به وی یا اداره پست را در هر یک از مراحل پستی به نفع خود یا دیگری برداشت یا تصاحب کند، این عمل در حکم اختلاس محسوب می‌شود و مرتکب علاوه بر مسؤولیت مدنی در مقابل صاحب محموله، به کیفر اختلاس محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- اگر محموله‌ای که توسط کارمند شرکت یا مستخدم یا مأمور دولت بدون مجوز قانونی برداشت یا تصاحب گردیده، از مراسلات ثبت نشده باشد، به شرط آنکه مراسله مفتوح نشده و مطالب آن افشا نشده و حاوی اسناد مالکیت، مدارک تحصیلی، شناسنامه، گذرنامه و همانند آنها نباشد و شاکی خصوصی نیز گذشت نماید، پرونده امر فقط در هیأت رسیدگی به تخلفات اداری شرکت یا اداره متبوع مستخدم یا مأمور دولت، مطرح و پس از رسیدگی و اثبات بزه انتسابی مرتکب به انقصال موقت از سه ماه تا یک سال محکوم خواهد شد، و در صورت تکرار ارتکاب بزه مذکور پرونده وی جهت تعقیب کیفری به دادسرای عمومی محل وقوع جرم ارسال خواهد شد.

تبصره ۲- فقدان یا آسیب دیدگی محتویات محمولات پستی اگر به تشخیص دادگاه کیفری یا هیأت رسیدگی به تخلفات اداری، ناشی از سهل انگاری و قصور کارکنان یا

دستور اشتباه و خلاف مقررات مدیران واحدهای اجرایی پستی باشد، کارمند یا مدیر مقصر فقط به کسر حقوق و مزایا تا یک سوم از یک تا سه ماه به علاوه تأدیه خسارات وارده به صاحب محموله محکوم خواهد شد.

ماده ۱۸- رؤسا و مدیران واحدهای پستی، همچنین مأمورین و ضابطین دادگستری موظف‌اند در پی کشف جرایم مربوط به امور پستی، تحقیقات و اقدامات لازم و اولیه را، به منظور جلوگیری از امحا و آثار جرم انجام داده، بلافاصله موضوع را با تنظیم صورت مجلسی حاوی مشخصات کامل و وضعیت نهایی محموله پستی، جهت تعقیب جزایی متخلف به دادسرای عمومی محل، اعلام نمایند و در هر مورد که انجام تحقیق و حصول قطع به ارتکاب تخلف از این قانون و مقررات پستی، مستلزم ضبط یا باز کردن محموله باشد. این مهم باید در اسرع وقت با تنظیم صورت مجلس، لزوماً در حضور یا با اجازه دادستان عمومی یا قائم مقام یا نماینده او (قاضی تحقیق) صورت گیرد و عدم رعایت آن موجب مسئولیت کیفری و یا انضباطی مدیر یا کارمند یا مأمور خاطی خواهد بود.

تبصره - ضبط و توقیف محصولات که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی بدون تحصیل موافقت شرکت (موضوع ماده ۱۳ این قانون) قبول، حمل و توزیع می‌شوند به قصد کشف جرم، تکمیل پرونده و ارجاع به مراجع قضایی توقیف غیرقانونی محصولات پستی محسوب نمی‌شود ولی بلافاصله پس از انجام تحقیق و تنظیم صورت مجلس، باید محمولات پستی مکشوفه به مقاصد مربوطه ارسال و معادل دو برابر حقوق و نرخ‌های پستی متعلقه از شخص متخلف دریافت گردد.

ماده ۱۹- هر کس تمبر یا پاکت و کارت پستی با تصویر تمبر یا کوپن رینس یا علامت نقش تمبر و به طور کلی هر گونه اوراق و علائمی را که چاپ و فروش آن در انحصار دولت و شرکت است، به هر کیفیت بالمباشره یا مع‌الواسطه، جعل کند یا با علم به جعل مورد استفاده قرار دهد یا داخل کشور نماید، جاعل اوراق و اسناد بهادار دولتی محسوب و علاوه بر جبران خسارات وارده به حبس از یک تا ده سال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۰- هر کس تمبر یا سایر اوراق بهادار پستی باطل شده را مجدداً استعمال کند یا سبب استعمال مجدد آن گردد علاوه بر جبران خسارات وارده به حبس از دو ماه تا دو سال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۱- در صورت ارتکاب ممنوعات این قانون توسط اشخاص حقوقی، کیفر مربوطه

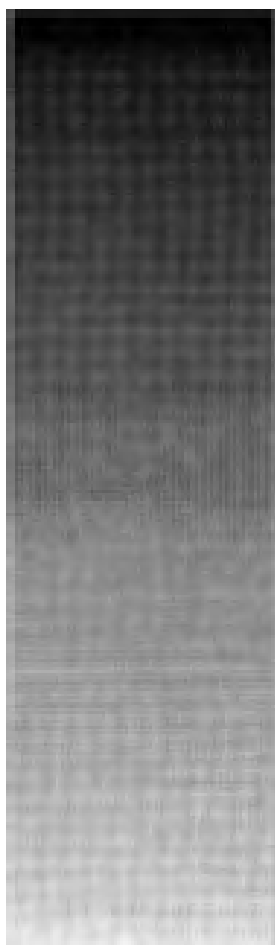
علیه مدیران مسئول آنها اجرا خواهد شد.

ماده ۲۲- چنانچه متهم برای اولین بار مرتکب یکی از جرایم مذکور در مواد ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰ شده باشد و دادستان تشخیص دهد، با وعظ یا توبیخ یا تهدید یا اخذ تعهد، تأدیب خواهد شد و خسارت وارده به صاحب کالا را جبران نموده باشد با اعمال یکی از موارد تأدیب فوق پرونده را بایگانی می نماید.

دادگاه نیز در صورت طرح پرونده در دادگاه حق اعمال مراتب بالا را به تشخیص خود دارد.

ماده ۲۳- از تاریخ اجرای این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر لغو می گردد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ۲۳ ماده و ۱۱ تبصره در جلسه روز یکشنبه سوم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

فصل چهارم
مصوبات اعاده شده به
مجلس شورای اسلامی

۱

مغایرت طرح تغییر تابعیت ذی حسابی کنترلر حسابرسی و دفاتر خرید ارتش با قانون اساسی

شماره: ۷۶۰-ق

تاریخ: ۶۳/۹/۲۱

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی تغییر تابعیت ذی حسابی کنترلر، حسابرسی و دفاتر خرید ارتش که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۹/۱۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - به منظور انجام صحیح مأموریت و وظایف قانونی وزارت دفاع از تاریخ تصویب این قانون ذی حسابی (دارایی ارتش) و معاونت بودجه و اعتبارات و معاونت روش حسابداری از کنترلر و سازمان حسابرسی ارتش با کلیه امکانات و پرسنل به وزارت دفاع منتقل و کلیه دفاتر خرید ارتش در خارج از کشور به صورت تمرکزی زیر نظر وزارت دفاع عمل خواهد نمود. بدیهی است دارایی کنترلر و حسابرسی نیروهای سه گانه همچنان تحت تابعیت نیروهای مربوطه خود خواهند بود.

تبصره - نیروهای سه گانه موظف اند پرسنل متخصص مورد نیاز دفاتر خرید را حسب تقاضای وزارت دفاع به آن دفاتر مأمور نمایند.

طرح فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه روز پنجشنبه پانزدهم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۴۳۵

تاریخ: ۶۳/۱۰/۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۷۶۰/ق مورخ ۱۳۶۳/۹/۲۱ و پیرو نامه شماره ۲۳۰۲ مورخ ۱۳۶۳/۹/۲۹^(۱)؛ «طرح قانونی تغییر تابعیت ذی حسابی کنترلر، حسابرسی و دفاتر خرید ارتش» در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می شود:

هرگونه اعمال نظارت قانونی بر خرید ارتش با قانون اساسی مغایرت ندارد، ولی انتزاع واحدهای غیررزمی (مانند واحدهای مذکور در طرح) از ارتش که عرفاً فعالیت و کارایی ارتش به آنها توقف دارد و ارتش بدون آنها ضعیف و ناقص می شود مغایر با اصل ۱۱۰ قانون اساسی^(۲) است.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۵۵.

مغایرت لایحه موافقتنامه حمل و نقل بین‌المللی از طریق جاده بین دولت
جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه با قانون اساسی
شماره: ۹۲۵-ق

تاریخ: ۶۳/۱۰/۲۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۹۰۶ مورخ ۱۳۶۳/۶/۲۰ دولت در خصوص موافقتنامه حمل و نقل
بین‌المللی از طریق جاده بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی
سوریه که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۳/۱۰/۱۸ مجلس شورای اسلامی به
تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و
اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه^(۲)

ماده ۱-....

ماده ۴- براساس حق متقابل، متصدیان حمل و نقل هر یک از طرفین متعاقد می‌توانند
طبق قوانین و مقررات ملی طرف متعاقد دیگر در سرزمین طرف متعاقد اخیرالذکر بر
حسب مورد برای حمل و نقل مسافر اقدام به تأسیس شعب بنمایند و یا نمایندگانی را
منصوب کنند.

ماده ۵-....

ماده ۱۰- متصدیان حمل و نقل هر یک از طرفین متعاقد به لحاظ انجام خدمات حمل و نقل
جاده‌ای در سرزمین طرف متعاقد دیگر به پرداخت مالیاتها، عوارض و هزینه‌ها خدماتی که
به موجب قوانین و مقررات ملی طرف متعاقد اخیرالذکر مقرر گردیده است ملزم می‌باشند
با این وجود چنانچه مقصد نهایی مسافر و یا کالا سرزمین یکی از طرفین متعاقد باشد

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

۲. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می‌شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور پس
از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۲۰۱۴ مورخ ۱۳۶۵/۳/۶.

می‌توان مالیاتها، عوارض و هزینه‌های مذکور را لغو نمود و یا میزان آن را کاهش داد.
ماده ۱۱-...

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و متن موافقتنامه (شامل مقدمه و بیست و یک ماده) در جلسه روز سه شنبه هجدهم دی‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

اکبر هاشمی
رئیس مجلس شورای اسلامی

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۷۹۱

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۱/۱۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۲۵/ق مورخ ۶۳/۱۰/۲۶ و پیرو نامه شماره ۲۶۲۱ مورخ ۶۳/۱۱/۱۳^(۱) «لایحه راجع به موافقتنامه حمل و نقل بین‌المللی از طریق جاده بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه» مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۱۸ مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

ذیل ماده ۱۰ که ظاهراً لغو و یا کاهش مالیات را در اختیار دولت گذاشته مغایر با اصل ۵۱ قانون اساسی^(۲) است که موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی را به موجب قانون دانسته است.

سایر موارد با اکثریت آرا مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی شناخته نشد ولی لازم به تذکر است که ماده ۴ براساس این استظهار که شعب و نمایندگی فقط برای رسیدگی به حمل و نقل مسافرین سوری از ایران تأسیس می‌شود مغایر با قانون اساسی شناخته نشده است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. اصل پنجاه و یکم: هیچ نوع مالیات وضع نمی‌شود مگر به موجب قانون. موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی به موجب قانون مشخص می‌شود.

مغایرت لایحه اصلاحیه قانون مبادلات کالا بین دولت جمهوری اسلامی ایران
و دولت جمهوری عربی سوریه برای سالهای ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۱ با قانون اساسی

شماره: ۹۴۹-ق

تاریخ: ۶۳/۱۰/۲۹

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۰۴۸ مورخ ۱۳۶۳/۸/۱۴ دولت در خصوص اصلاحیه قانون
مبادلات کالا بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه برای
سالهای ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۱ که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۳/۱۰/۲۷ مجلس شورای
اسلامی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای
رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - پروتکل اصلاحیه پاره‌ای از مواد قانون مبادلات کالا بین دولت جمهوری
اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه برای سالهای ۱۳۶۳ تا ۱۳۶۹ هجری
شمسی برابر با ۱۹۸۴ تا ۱۹۹۱ میلادی مشتمل بر یک مقدمه و دو ماده تصویب و اجازه
مبادله اسناد آن داده می شود.

بسم الله الرحمن الرحيم

پروتکل بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه
دولتین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی سوریه که در این پروتکل منعقد
زمینه مبادلات کالا برای سالهای ۱۹۹۱-۱۹۸۲ بر مبنای منافع مشترک متقابل و
احتیاجات و امکانات دو کشور به شرح ذیل توافق نمودند:
ماده ۱- ماده اول در زمینه مبادلات کالا برای سالهای ۱۹۹۱-۱۹۸۲ منعقد بین جمهوری

اسلامی ایران و جمهوری عربی سوریه در تاریخ ۲۵ اسفند ۱۳۶۰ به شرح ذیل تغییر می‌یابد:

۱- مبادله کالا بین طرفین متعاملین بر طبق دو لیست «الف» و «ب» منضم به این پروتکل برای سال جاری ۱۹۸۴ انجام خواهد گرفت.

داد و ستد در مورد کالاهای مندرج در این دو لیست از سالهای ۱۹۸۵ تا ۱۹۹۱ خود به خود انجام می‌گیرد مگر اینکه کمیته بازرگانی مشترک ایران و سوریه در جلسه سالانه که تاریخ آن به توافق طرفین به طور متناوب در تهران و دمشق تعیین خواهد شد درباره این دو لیست تجدیدنظر به عمل آورد.

دو لیست فوق‌الذکر صرفاً شاخص و نمونه بوده و مشتمل است بر کالاهای قابل صدور از یک طرف به طرف دیگر قرارداد و در هر صورت امکان عقد قراردادهایی برای هر نوع کالا اعم از اینکه در این دو لیست ذکر نشده باشد به هر میزان و ارزش که مورد توافق طرفین باشد وجود دارد.

۲- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در تهران و بانک مرکزی سوریه در دمشق حساب مخصوصی جهت ثبت خدمات و واردات و صادرات بین طرفین متعاملین از^(۱) و به طرف دیگر قرارداد افتتاح خواهند نمود.

در پایان هر سال یعنی ۳۱ مارس طرفین متعاهدین نسبت به تسویه حساب از طرف بدهکار به طرف بستانکار و به ارز قابل تسعیر اقدام خواهند نمود و مهلت تسویه حسابها پس از پایان مدت مقرر دو ماه می‌باشد و مانده حساب در پایان هر سه ماه نباید از سقف اعتبار ۲۰۰ میلیون دلار آمریکایی تجاوز نماید و در صورتی که میزان مانده حساب از سقف فوق‌الذکر تجاوز نمود طرف بدهکار بایستی با یک مهلت دو ماهه از دوره سه ماهه بعد آن را به ارز قابل تسعیر به طرف بستانکار پرداخت نماید.

۳- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و بانک مرکزی سوریه ترتیبات بانکی لازم را جهت اجرای مفاد این پروتکل تنظیم خواهند نمود.

ماده ۲- مفاد این پروتکل از تاریخ مبادله یادداشتها از طریق دیپلماتیک مبنی بر موافقت

۱. عبارت و متن بند (۲) ماده (۱) در اسناد اصلی نیز به همین نحو تقریر یافته که عیناً نقل گردید. به نظر می‌رسد عبارتی مضمون «... از جانب خویش ...» از قلم افتاده است.

طبق اصول متداول در دو کشور قابل اجرا می باشد.
این پروتکل در تاریخ ۱۹ فوریه ۱۹۸۴ برابر با ۳۰ بهمن ماه ۱۳۶۲ شمسی در دمشق در دو نسخه اصلی به زبانهای فارسی و عربی تنظیم و امضا گردیده و هر دو متن متساویاً معتبر است.

از طرف دولت جمهوری اسلامی ایران	از طرف دولت جمهوری عربی سوریه
حسن عابدی جعفری	دکتر سلیم یاسین
وزیر بازرگانی	وزیر اقتصاد و بازرگانی خارجی
بسم الله الرحمن الرحيم	

لیست الف

کالاهای آماده صدور از جمهوری اسلامی ایران به جمهوری عربی سوریه طی سالهای
۱۹۸۴ - ۱۹۹۱ م

- نفت

- مغز پسته

- خرما

- روغن نباتی

- زعفران

- میگو

- کاشی و سرامیک

- وسایل نقلیه و لوازم یدکی

- رادیاتور و دیگ بخار (حرارت مرکزی)

- پوست خام و دباغی شده

- کاغذ سیگار

- مداد معمولی

لایحه قانونی مشتمل بر ماده واحده و متن موافقتنامه (شامل یک مقدمه و دو ماده) در جلسه روز پنجشنبه بیست و هفتم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۸۱۱

تاریخ: ۱۳۶۳/۱۱/۱۸

ریاست محترم شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۹۴۹/ق مورخ ۶۳/۱۰/۲۹ و پیرو نامه شماره ۲۶۵۶ مورخ ۶۳/۱۱/۱۰ «لایحه در خصوص اصلاحیه قانون مبادلات کالا بین دولت جمهوری اسلامی و دولت جمهوری عربی سوریه برای سالهای ۱۹۸۲ تا ۱۹۹۱» مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۲۷ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا به شرح زیر اعلام می شود:

۱- با توجه به اینکه به موجب اصل ۷۷ قانون اساسی^(۱) قراردادها قبل از اجرا باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد و پیش از تصویب قابل اجرا نمی باشد و بند یک ماده یک قرارداد شامل مبادله کالا در سال گذشته (۱۹۸۴) می باشد لذا تصویب این بند از سوی مجلس شورای اسلامی مغایر با قانون اساسی است و چنانچه مبادلاتی انجام شده باشد تخلف از قانون اساسی می باشد.

۲- در مواردی که اکتفاء به ذکر تاریخ مبادلاتی شده باید طبق اصل ۱۷ قانون اساسی^(۲) تاریخ هجری که تاریخ رسمی جمهوری اسلامی ایران است نیز ذکر شود.

۳- از ذیل بند ۱ ماده ۱ که امکان تجدیدنظر در لیستهای ضمیمه را به عهده کمیته بازرگانی مشترک ایران و سوریه گذارده است و عقد قراردادهایی را برای هر نوع کالا پیش بینی کرده عدم نیاز تجدیدنظر قرارداد به تصویب مجلس شورای اسلامی قابل استظهار است و با اصل ۷۷ قانون اساسی مغایرت دارد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. اصل هفتاد و هفتم: عهدنامه ها، مقاله نامه ها، قراردادها و موافقتنامه های بین المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

۲. اصل هفدهم: مبدأ تاریخ رسمی کشور هجرت پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) است و تاریخ هجری شمسی و هجری قمری هر دو معتبر است، اما مبنای کار ادارات دولتی هجری شمسی است. تعطیل رسمی هفتگی روز جمعه است.

مغایرت طرح تمدید قانون تأسیس وزارت صنایع سنگین^(۱) با قانون اساسی

شماره: ۱۱۵۷-ق

تاریخ: ۶۴/۱/۲۲

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی تمدید قانون تأسیس وزارت صنایع سنگین که یک فوریت آن در جلسه علنی روز سه شنبه ۶۴/۱/۲۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است در جلسه روز یکشنبه ۶۴/۱/۲۵ مطرح خواهد شد. خواهشمند است ساعت ۹ صبح روز مزبور در جلسه علنی حضور به هم رسانید.^(۲)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - قانون تأسیس وزارت صنایع سنگین از تاریخ انقضای آن به مدت شش ماه تمدید می‌گردد.

تبصره ۱- بودجه این طرح قانونی از محل ردیف‌های بودجه مربوط به وزارت صنایع سنگین برای سال ۱۳۶۴ قبلاً تأمین شده است.

تبصره ۲- این ماده واحده از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا خواهد بود.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۲۲۲۳

تاریخ: ۶۴/۱/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۱۵۷-ق مورخ ۶۴/۱/۲۲؛ «طرح قانونی تمدید قانون تأسیس

۱. روزنامه رسمی شماره ۱۰۸۴۲ مورخ ۱۳۶۳/۲/۲۸.

۲. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان براساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه)، پاورقی صفحه ۳۰.

وزارت صنایع سنگین» که با حضور اعضای شورای نگهبان در جلسه ۱۳۶۴/۱/۲۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است مورد بحث و بررسی اعضای شورای نگهبان قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضای شورا مصوبه مزبور با اصل ۸۵ قانون اساسی^(۱) مغایر شناخته شد.

حسین مهرپور

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه توزیع کالا با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۱۱۶۲-ق

تاریخ: ۶۴/۱/۲۶

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۷۳۲۶ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۲۴ دولت در خصوص توزیع کالا که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۱/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- اهداف و اصول حاکم عبارتند از:

- ۱- تأمین و توزیع عادلانه کالاهای مورد نیاز جامعه به مقدار لازم و با قیمت مناسب و بالنسبه ثابت در زمان و مکان مناسب.
- ۲- حرکت در جهت رشد تولیدات داخلی و کاهش مصرف کالاهای وارداتی به منظور قطع وابستگی و رسیدن به خودکفایی و استقلال اقتصادی.
- ۳- فراهم نمودن زمینه جلوگیری از اسراف و تبذیر و تجمل گرایی در جهت کمک به ایجاد تغییرات لازم در الگوهای مصرف.
- ۴- جلوگیری از انحصار، احتکار، گرانفروشی، حمل و نقل نادرست و هر گونه عملی که موجب تورم و اضرار به غیر و اخلال در توزیع می شود.
- ۵- کاهش واسطه های بین تأمین تا مصرف به حداقل ممکن.
- ۶- استفاده از امکانات بخش خصوصی، تعاونی، دولتی بر حسب مورد در بهبود نظام تأمین و توزیع.

- ماده ۲- مسؤول نظام تأمين و توزيع وزارت بازرگاني مي باشد.
- ماده ۳- وظائف وزارت بازرگاني در امر تأمين و توزيع به ترتيب ذيل است:
- ۱- تعيين طبقه بندي کالاها مبتني بر ضوابط مذكور در اين قانون.
 - ۲- تعيين ميزان مصرف و ذخيره سازي كالاهاي اساسي و ضروري با توجه به وضع توليد داخلي و واردات.
 - ۳- تعيين ضوابط درصد و نوع كالاهاي اساسي و ضروري مورد نياز مناطق مختلف كشور.
 - ۴- تعيين ضوابط و سياست گذاري در جهت كمك به تغيير الكوي مصرف و جلوگيري از اسراف، تبذير و تجمل گراني.
 - ۵- تعيين دستگاه هاي مسؤول توزيع به تناسب نوع كالا با مشاورت نماينده صنف مربوطه كه از طرف شوراي مركزي اصناف معرفي مي شود.
 - ۶- تشكيل واحدهاي هماهنگ كننده تأمين و توزيع كالاهاي اساسي و ضروري در موارد لازم.
 - ۷- ايجاد هماهنگي و تعيين سياست هاي لازم در تأمين و توزيع كالاها اعم از توليدات داخلي و كالاهايي كه از مبادي ورودی به نقاط مختلف كشور حمل مي گردد.
 - ۸- تعيين حدود وظائف و اختيارات واحدهاي تأمين و توزيع با رعايت مواد اين قانون.
 - ۹- پيشنهاد روش توزيع كالاهاي اساسي و ضروري براي تصويب نهايي آن توسط هيأت دولت.
- تبصره - هر كدام از كالاهاي ضروري كه در حد وفور باشد مشمول وظائف مزبور در اين ماده نخواهد بود.
- ماده ۴- طبقه بندي كالاها.
- الف) كالاهاي اساسي، به آن دسته از كالاها اطلاق مي شود كه كمبود و اختلال در توزيع آن ها موجب به خطر افتادن سلامت و امنيت جامعه، نظام اقتصادي، اجتماعي و سياسي كشور گشته و داراي اكثر ويژگي هاي زير مي باشد:
- ۱- كالاها به صورت مستقيم يا غير مستقيم مورد مصرف عامه بوده و افزايش قيمت و تغيير ساير شرايط تفاوت محسوسي در ميزان مصرف ايجاد ننمايد.
 - ۲- كالا در انحصار كشورهاي سلطه طلب باشد.

- ۳- تولید داخلی کالا کافی نبوده و در کوتاه مدت هم به حد کفایت نرسد.
- ۴- دولت به دلایل و جهات مختلف ناگزیر از فروش آن به بهای کمتر از قیمت تمام شده برای مدت زیادی باشد.
- ۵- برای کالا امکان جانشینی وجود نداشته باشد.
- ۶- ضرورت ایجاد کند که کالا با دو نرخ رسمی متفاوت و مشخص عرضه گردد و اختلاف دو قیمت در حدی باشد که در زمان کوتاه نتوان آن را یکنواخت نمود.
- تبصره ۱- کلیه کالاهای اساسی لزوماً باید شرط بندی یک را دارا باشند.
- تبصره ۲- دولت موظف است کالاهای اساسی مورد نیاز کشور را رأساً یا به وسیله بخش‌های دیگر اقتصادی تأمین نموده و نسبت به جبران کسری تولیدات داخلی اقدام لازم به عمل آورد.
- ب) کالاهای ضروری به آن دسته از کالاها اطلاق می‌شود که دارای ویژگی‌های زیر باشد:
- ۱- کالا به صورت مستقیم و غیرمستقیم مورد نیاز اکثریت جامعه بوده و اختلال در توزیع یا کمبود آن در شرایط اقتصادی، سیاسی و اجتماعی نوع مردم مؤثر باشد.
- ۲- امکان جانشینی کالا با مشکلاتی مواجه باشد.
- ج) کالاهای عادی، به آن دسته از کالاها اطلاق می‌شود که دارای ویژگی‌های کالاهای اساسی و ضروری نباشد.
- ماده ۵- نحوه توزیع کالا به شرح ذیل است:
- ۱- توزیع کالا حسب مورد به عهده بخش‌های خصوصی، تعاونی، دولتی است و دولت مسئولیت کنترل و نظارت بر سلامت توزیع کالاها را به عهده دارد.
- ۲- دولت می‌تواند کالاهایی را که از تولیدات داخلی یا واردات تأمین می‌نماید در صورتی که مصالح کشور ایجاد کند مراحل ذخیره سازی و سیاست قیمت‌گذاری و توزیع را نیز به عهده بگیرد.
- تبصره - تشخیص مصلحت به عهده وزارت بازرگانی خواهد بود.
- ۳- مرحله خرده فروشی کالاهای اساسی طبق معمول به عهده سه بخش دولتی، تعاونی، خصوصی می‌باشد مگر در مواقع بحران و اضطرار که دولت می‌تواند این مرحله را نیز به عهده گیرد.

۴- توزیع کالاهای ضروری و عادی بر عهده بخش‌های خصوصی و تعاونی می‌باشد و فروشگاه‌های دولتی و نهادهایی که رسماً به عنوان وظیفه اصلی سهمی در توزیع کالا دارند مانند بنیاد ۱۵ خرداد در محدوده قانونی می‌توانند فعال باشند.

تبصره - مقدار و سهم هر کدام از بخش‌ها نسبت به کالاهای ضروری در غیر شرایط وفور به وسیله وزارت بازرگانی تعیین خواهد شد.

۵- تأمین و توزیع کالاهای تخصصی مانند دارو و کما فی السابق زیر نظر ارگان مربوطه انجام می‌گیرد.

تبصره - تشخیص تخصصی بودن کالاها به عهده وزارت بازرگانی است.

۶- به منظور نظارت و ایجاد هماهنگی و حفظ سلامت در امر توزیع، اتحادیه‌های صنفی و سندیکای تولیدی برای هر مجموعه از کالاهای متجانس در بین اعضا تشکیل می‌گردد و متخلفین صنف خود را به کمیته ماده ۷ این قانون معرفی می‌نمایند. آیین‌نامه اجرایی این بند را وزارت بازرگانی ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رساند.

تبصره - وزارت بازرگانی در هر اتحادیه و سندیکا یک نماینده معرفی خواهد کرد که به عنوان رابط بین اتحادیه یا سندیکا با وزارت بازرگانی عمل نماید.

۷- در توزیع کالاهایی که به تشخیص وزارت بازرگانی نیاز به واسطه باشد حداکثر بیش از دو واسطه (عمده‌فروش و خرده‌فروش) بین تولید و مصرف نخواهد بود.

ماده ۶- واحدهای عمده تولید و توزیع موظف به استفاده از فاکتورهای شماره‌دار و مهور به مهر وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌باشد که از طرف دولت در اختیار آنان قرار خواهد گرفت.

تبصره - در مرحله خرده‌فروشی تشخیص نیاز به فاکتور بر عهده وزارت بازرگانی و نحوه استفاده از این فاکتورها در آیین‌نامه اجرایی این قانون مشخص خواهد شد.

ماده ۷- وزارت بازرگانی موظف است به منظور کنترل و جلوگیری از گران‌فروشی و احتکار و معاملات حرام و سایر تخلفات ناشی از عدم رعایت این قانون، در مواردی که لازم بداند کمیته‌ای تشکیل دهد تا متخلفین را به دادگاه‌های مربوطه معرفی نماید.

نیرو و امکانات مورد نیاز این کمیته‌ها از امکانات و نیروهای موجود در وزارت کشور، دادگاه‌های انقلاب، شورای مرکزی اصناف و یا ارگان‌های دیگر تأمین خواهد شد.

تبصره - آیین نامه اجرایی این ماده بنا به پیشنهاد مشترک شورای عالی قضایی، وزارت بازرگانی و وزارت کشور ظرف مدت شش ماه تنظیم و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۸- وزارت بازرگانی مکلف است اطلاعات و آمار مربوط به نظام تأمین و توزیع را جمع آوری و به درخواست وزیر مربوطه در اختیار وزارتخانه ذی ربط قرار دهد.

تبصره - کلیه وزارتخانه ها و شرکت ها و دوائر دولتی دولتی و نهادهای و شورای مرکزی اصناف نیز موظف اند آمار و اطلاعات مورد نیاز را در اختیار وزارت بازرگانی قرار دهند.

ماده ۹- وزیر بازرگانی مسئول اجرای این قانون بوده و آیین نامه اجرایی آن را ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رساند.

ماده ۱۰- از تاریخ تصویب این قانون کلیه مغایر ملغی می گردد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ده ماده و ده تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و دوم فروردین ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۳۷۶

تاریخ: ۱۳۶۴/۲/۱۵

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۱۶۲- ق مورخ ۱۳۶۴/۱/۲۶ و پیرو نامه شماره ۳۲۴۱ مورخ ۱۳۶۴/۱/۵؛^(۱) «لایحه تأمین و توزیع کالا» مصوب جلسه ۱۳۶۴/۱/۲۲ مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضای شورا به شرح زیر اعلام می شود:

لایحه تأمین و توزیع کالا که به صورت قانون دائمی و نه فقط برای مواقع ضرورت و بحرانی نظام توزیع کالا را تعیین و مسئول آن را وزارت بازرگانی قرارداده (ماده ۳) و مبادرت به طبقه بندی کالاها به سه دسته اساسی، ضروری و عادی نموده و تعیین طبقه بندی را در اختیار

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

دولت (وزارت بازرگانی) گذاشته (بند ۱ ماده ۳) و توزیع برخی کالاها را در انحصار دولت قرارداده (مستفاد از بند ۱ و ۳ ماده ۵) و تعیین دستگاه‌های مسؤول توزیع (بند ۵ ماده ۳) و ایجاد واحدهای تأمین و توزیع (بند ۳ ماده ۸)^(۱) را به دست دولت سپرده و امکان توزیع کلیه کالاهایی را که از تولیدات داخلی با واردات توسط دولت تأمین می‌شود به دولت داده و تشخیص مصلحت را به عهده وزارت بازرگانی گذاشته (بند ۳ ماده ۵ و تبصره آن) با توجه به امکانات عظیم دولت در تأمین کالا به وسایل مزبور و وجود بیش از دو واسطه را در توزیع کالا از تولید تا مصرف ممنوع نموده حتی در مواردی که این امر تأثیری در افزایش قیمت نداشته بلکه موجب تسهیل در امر توزیع و رسیدن کالا به دست مصرف‌کننده می‌باشد و...؛ کلاً در مسیر سلب اختیار از مردم و محدود کردن بی‌جهت آزادی شغلی افراد و دخالت آنها در امور کشور و دادن سر رشته همه امور در نظام توزیع کالا به دست دولت می‌باشد و آن را به صورت کارفرمای بزرگ در می‌آورد. لذا این لایحه با این صورت و محتوی که تنظیم شده با اصول ۴۳ و ۴۴ قانون اساسی مغایر است و از لحاظ شرعی نیز به نظر اکثریت فقها با موازین شرع انطباق ندارد.

حسین مهرپور

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

۱. ظاهراً منظور بند ۸ ماده ۳ می‌باشد.

مغایرت لایحه استفساریه از بند ۲ تفسیر قانونی تبصره ۲ ماده ۱۰ و مواد ۱۴ و ۱۵ قانون اراضی شهری^(۱) موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۱۳۱۰-ق

تاریخ: ۶۴/۳/۶

شورای محترم نگهبان

گزارش کمیسیون مسکن و شهرسازی و راه و ترابری در خصوص لایحه شماره ۷۹۳۶۶ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۱۹ دولت در مورد استفاده از بند ۲ تفسیر قانونی تبصره ۲ ماده ۱۰ و مواد ۱۴ و ۱۵ قانون اراضی شهری که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۳/۵ مجلس شورای اسلامی عیناً به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۲) برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - منظور از عبارت مگر اینکه کسی مدعی حق قانونی باشد در بند ۲ تفسیر قانونی تبصره ۲ ماده ۱۰ و مواد ۱۴ و ۱۵ قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۲/۱۰/۵ این است که مدعی اسناد و مدارک معتبر مثبت حق اقامه نماید تا از دخالت قوای انتظامی وسیله وزارت مسکن و شهرسازی خودداری شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه پنجم خرداد ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

۱. بند ۲ تفسیر قانونی تبصره ۲ ماده ۱۰ و مواد ۱۴ و ۱۵ قانون اراضی شهری (مصوب ۱۳۶۲/۱۰/۵): در مواد ۱۴ و ۱۵ منظور این است که تصرف و تجاوز هرگونه عملی بر خلاف این قانون شامل تصرف و بنا و احداث ساختمان در زمین خود شخص بدون رعایت ضوابط مسکن و شهرسازی هم می شود و منظور از دخالت مستقیم قوای انتظامی در ماده ۱۵ دخالت آن قوا به وسیله وزارت مسکن و شهرسازی است نه دادگاه مگر در مواردی که طرف مدعی حق قانونی باشد که در این صورت بایست به وسیله دادگاه رفع و تجاوز عدوانی بشود.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۳۵۴۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۳/۱۲

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۳۱۰-ق مورخ ۱۳۶۴/۳/۶؛ «لایحه استفساریه از بند ۲ تفسیر قانونی تبصره ۲ ماده ۱۰ و مواد ۱۴ و ۱۵ قانون اراضی شهری» مصوب ۱۳۶۴/۳/۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می شود:

تفسیر مربوط به مواد ۱۴ و ۱۵ نظریه اینکه احراز اعتبار و مثبت حق بودن اسناد و مدارک امر قضایی است با موازین شرعی و قانون اساسی مغایرت دارد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه لغو لایحه قانونی شمول قانون استخدام کشوری به کارمندان غیرنظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی

شماره: ۱۶۰۹-ق

تاریخ: ۶۴/۷/۱۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۴۵۶۶۰ مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۲۱ دولت در خصوص لغو لایحه قانونی شمول قانون استخدام کشوری به کارمندان غیرنظامی نیروهای مسلح شورای اسلامی که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۷/۱۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - لایحه قانونی شمول مقررات قانون استخدام کشوری به کارمندان غیرنظامی مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۵۹/۳/۵ شورای انقلاب اسلامی ایران نسبت به کارمندان غیرنظامی ارتش و کارمندان فنی غیرنظامی ژاندارمری که به علت مشکلاتی اجرا نشده است کان لم یکن تلقی و مقررات استخدامی سابق کماکان از ۵۹/۳/۵ قابل اجرا می باشد.

تبصره ۱- کارمندان غیرنظامی و غیرفنی ژاندارمری و شهرداری جمهوری اسلامی ایران از این قانون مستثنی بوده و کماکان تابع مقررات مصوب شورای انقلاب خواهند بود.

تبصره ۲- مقررات آیین نامه استخدام کارمندان غیرنظامی در ارتش مصوب ۱۳۵۴/۱۲/۳ تا تصویب طرح قانونی اصلاح قوانین ارتش کماکان قابل اجرا می باشد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه روز پنجشنبه یازدهم مهر

ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۴۷۲۵

تاریخ: ۱۳۶۴/۷/۳۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۶۰۹-ق مورخ ۱۳۶۴/۷/۱۵ و پیرو نامه شماره ۴۶۳۶ مورخ ۱۳۶۴/۷/۲۴؛^(۱) «لایحه لغو لایحه قانونی شمول قانون استخدام کشوری به کارمندان غیرنظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسه روز پنجشنبه یازدهم مهر ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و اینک نظر شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

نظر به اینکه این مصوبه به قوانین دوره گذشته که از تاریخ ۵/۳/۵۹ رسماً ملغی شده حاکمیت می‌بخشد بدون طرح مواد آن در مجلس شورای اسلامی و اعمال شور و اظهار نظر نمایندگان محترم پیرامون آن صورت قانونگذاری ندارد. با اصل ۷۱ قانون اساسی^(۲) مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).
۲. اصل هفتاد و یکم: مجلس شورای اسلامی در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی می‌تواند قانون وضع کند.

مغایرت لایحه نحوه پرداخت حقوق بازنشستگی و وظیفه و مستمری بازنشستگان،
موظفین و مستمری‌بگیران با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۱۷۵۰-ق

تاریخ: ۶۴/۹/۱۷

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۸۴۱۱۸ مورخ ۱۳۶۲/۴/۲۶ دولت در خصوص نحوه پرداخت حقوق بازنشستگی و وظیفه و مستمری بازنشستگان موظفین و مستمری‌بگیران که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۹/۱۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون حقوق بازنشستگان و موظفین و مستمری‌بگیرانی که از صندوق بازنشستگی کشوری، صندوق بازنشستگی وزارت دفاع ملی، سازمان تأمین اجتماعی و سایر صندوقهای اختصاصی حقوق دریافت می‌دارند جز مشمولین ماده ۵ قانون تأمین اجتماعی منحصراً از طریق حساب پس‌انداز که به نام ذی‌نفع در یکی از شعب بانک ملی ایران یا سایر بانکهای مجاز افتتاح می‌شود و با مراجعه شخص بازنشسته یا موظف یا مستمری‌بگیر (یا ولی یا قیم آنان در صورت صغیر یا محجور بودن) باید پرداخت گردد و پرداخت حقوق بازنشستگی و وظیفه و مستمری موضوع این قانون منوط به احراز هویت و بلااشکال تشخیص دادن پرداخت از طرف بانک پرداخت‌کننده خواهد بود.

تبصره ۱- بازنشستگان، موظفین و مستمری‌بگیران مکلف‌اند برای دریافت حقوق بازنشستگی وظیفه یا مستمری حداکثر سالی یک‌بار از تاریخ آخرین دریافت به بانک

افتتاح‌کننده حساب پس‌انداز مربوط مراجعه نمایند و در غیر این صورت بانک باید ضمن خودداری از پرداخت وجه مراتب را به صندوق بازنشستگی و اداره امور مالی دستگاه اجرایی پرداخت‌کننده اعلام کند تا صندوق مذکور از تسجیل حواله‌های بعدی خودداری نماید. به هر حال در صورت عدم مراجعه ذی‌نفع به بانک برای دریافت حقوق بازنشستگی وظیفه یا مستمری در مهلت مقرر در این تبصره وجوه مزبور به حساب جاری دستگاه اجرایی واریز و از آن طریق به صندوق بازنشستگی مربوطه مسترد خواهد شد.

تبصره ۲- پرداخت وجه به بازنشستگان، موظفین یا مستمری‌بگیرانی که بیمار و یا قادر به حرکت نباشند با ارائه گواهی پزشک معالج و موافقت نماینده وزیر یا رئیس دستگاه اجرایی مربوط وسیله بانک افتتاح‌کننده حساب پس‌انداز مربوط به وکیل قانونی افراد مزبور یا از طریق مأمورین سیار بانک صورت خواهد گرفت.

تبصره ۳- در صورتی که عدم مراجعه شخص بازنشسته یا موظف یا مستمری‌بگیر به بانک در مهلت مقرر در تبصره (۱) این ماده ناشی از عذر موجه او بوده باشد مطالبات گذشته وی پرداخت خواهد شد تشخیص عذر موجه موضوع این تبصره به عهده هیأتی مرکب از یکی از معاونان وزارتخانه یا دستگاه اجرایی و یکی از مدیران به انتخاب وزیر یا رئیس دستگاه اجرایی و رئیس و یا سرپرست کارگزینی با تصویب وزیر یا رئیس دستگاه اجرایی متبوع شخص بازنشسته یا موظف یا مستمری‌بگیر خواهد بود.

تبصره ۴- در موارد استثنایی که شخص بازنشسته یا موظف یا مستمری‌بگیر به علت بیماری خود یا عائله تحت تکفل الزاماً در خارج از کشور به سر می‌برد در صورتی که گواهی پزشکی آنان مورد تشخیص و تأیید نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور قرار گیرد. پرداخت حقوق بازنشستگی، وظیفه و یا مستمری به وکیل قانونی آنان پس از تسلیم مدارک مثبته و وکالت‌نامه رسمی که به گواهی نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در کشور محل اقامت موکل رسیده باشد با موافقت وزیر یا رئیس دستگاه اجرایی مربوط وسیله بانک افتتاح‌کننده حساب پس‌انداز بلامانع است و چنانچه گواهی پزشکی مزبور مورد تشخیص و تأیید نمایندگی‌های مربوط قرار نگیرد برای آن مدت وجهی بابت حقوق بازنشستگی یا وظیفه یا مستمری قابل پرداخت نخواهد بود.

تبصره ۵- در مواردی که افراد بازنشسته یا وظیفه‌بگیر یا مستمری‌بگیر به تشخیص وزارت فرهنگ و آموزش عالی در خارج از کشور به تحصیل اشتغال دارند مادام که مشغول تحصیل می‌باشند پرداخت حقوق بازنشستگی یا وظیفه یا مستمری به وکیل آنان پس از تسلیم وکالت‌نامه رسمی یا وکالت‌نامه به گواهی نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در کشور محل اقامت موکل رسیده باشد وسیله بانک افتتاح‌کننده حساب پس‌انداز بلامانع است.

ماده ۲- پرداخت حقوق بازنشستگی وظیفه یا مستمری به طریق حواله‌های ارزی به کلیه کشورهای خارج ممنوع است.

تبصره ۱- پرداخت حقوق بازنشستگی وظیفه یا مستمری افرادی که بالاصاله تبعه کشورهای خارج هستند از این قانون مستثنی و با توجه به مقررات بانک مرکزی جمهوری اسلامی با تأیید نمایندگی‌های جمهوری اسلامی یا نمایندگی‌های وابسته کار و به طریق حواله‌های ارزی می‌باشد.

تبصره ۲- مدرسین بازنشسته کرسی‌های زبان فارسی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی که با تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی در دانشگاه‌های خارج از کشور مشغول تدریس می‌باشند از ممنوعیت ارسال حقوق بازنشستگی به صورت ارز به خارج از کشور و همچنین عدم دریافت آن توسط شخص ثالث مستثنی می‌باشند.

ماده ۳- کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی سازمان تأمین اجتماعی، شهرداری‌ها و بانکها و شرکتهای بیمه و آن دسته از سازمان‌های دولتی که شمول مقررات عمومی نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است و همچنین صندوقهای بازنشستگی و وظیفه دستگاه‌های فوق مشمول این قانون خواهند بود.

ماده ۴- حقوق بازنشستگی یا وظیفه یا مستمری که به حساب بازنشستگان و موظفین و مستمری‌بگیران در بانکها واریز گردیده و تاکنون از طرف بانک پرداخت نگردیده تابع مقررات این قانون خواهد بود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر چهار ماده و هفت تبصره در جلسه روز پنجشنبه چهاردهم آذر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۰۵۸

تاریخ: ۱۳۶۴/۹/۲۶

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۷۵۰-ق مورخ ۱۳۶۴/۹/۱۷؛^(۱) «لایحه نحوه پرداخت حقوق بازنشستگی و وظیفه و مستمری بازنشستگان موظفین و مستمری بگیران» مصوب جلسه روز پنجشنبه چهاردهم آذر ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت نظر شورا ذیلاً اعلام می‌گردد:

با اینکه پرداخت حقوق بازنشستگی و وظیفه و مستمری در محدوده قوانین جمهوری اسلامی قانونی است و به این ملاحظه از حقوق مکتسبه بازنشستگان و موظفین و مستمری بگیران می‌باشد در مورد افرادی که متهم به ارتکاب جرایمی که باید به آن جرائم در محاکم ایران رسیدگی شود نمی‌باشند تعیین این قیود و ترتیبات خاص و زاید بر متعارف با موازین شرعی و قانون اساسی مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

مغایرت لایحه استفاده از ۵۰٪ درآمدهای واحدهای تابعه سازمان تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی با قانون اساسی

شماره: ۱۸۲۳-ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۳

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۲۱۱۶ مورخ ۱۳۶۴/۲/۱۸ دولت در خصوص استفاده از ۵۰٪ درآمدهای واحدهای تابعه سازمان تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۴/۱۰/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - به منظور بهره گیری از مجموع امکانات و افزایش کارایی در جهت بسط و گسترش فعالیت های تحقیقاتی ترویجی کشاورزی و دامی کشور از سال ۱۳۶۵ به سازمان تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی اجازه داده می شود تا معادل ۵۰ درصد از درآمدهای حاصل از واحدهای تحقیقاتی خود را پس از واریز به حساب خزانه داری کل طبق آیین نامه ای که به پیشنهاد وزارت کشاورزی و هماهنگی وزارت برنامه و بودجه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید به مصرف برساند.

- مصرف این درآمدها از شمول قانون محاسبات عمومی و سایر عمومی دولتی مستثنی است و با رعایت تبصره ۸ قانون بودجه سال ۱۳۶۴ هزینه خواهد شد.

- وزارت کشاورزی موظف است در پایان هر سال مبلغ دریافتی از این اعتبار و هزینه های انجام شده را به کمیسیون برنامه و بودجه مجلس شورای اسلامی ارسال دارد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه اول دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۱۷۳

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۰/۱۰

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۲۳- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۳؛^(۱) «لایحه استفاده از ۵۰٪ درآمدهای واحدهای تابعه سازمان تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی» مصوب جلسه روز یکشنبه اول دی ماه ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت اینک نظر اکثریت اعضا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

ماده واحده از لحاظ اینکه اجازه می‌دهد معادل ۵۰٪ از درآمدهای حاصل از واحدهای تحقیقاتی سازمان تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی بدون منظور نمودن در بودجه سالانه و تصویب اعتبار آن توسط مجلس شورای اسلامی در اختیار سازمان فوق‌الذکر قرار گیرد با اصل ۵۲ و ذیل اصل ۵۳ قانون اساسی^(۲) مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۲. اصل پنجاه و دوم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۱۹.

- اصل پنجاه و سوم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۲۰.

۱۰

مغایرت طرح اجرای اصل ۷۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۱) با قانون اساسی

شماره: ۱۸۳۹-ق

تاریخ: ۶۴/۱۰/۱۲

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی اجرای اصل ۷۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۴/۱۰/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۲) برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده ۱- در اجرای اصل ۷۶ قانون اساسی و به منظور تحقیق و تفحص در تمام امور کشور در هر دوره قانونگذاری کمیسیونی متشکل از نمایندگان مجلس شورای اسلامی تشکیل می گردد.

تبصره - تعداد اعضای این کمیسیون برابر تعداد استان های کشور می باشد که از هر استان یک نفر (و در استان های با جمعیت بیش از ۲ میلیون نفر دو نفر خواهد بود) از بین نمایندگان کاندیدای همان استان با رأی مجلس شورای اسلامی انتخاب خواهند شد.

ماده ۲- کمیسیون موظف است لا اقل هر سه ماه یک بار گزارش عملکرد خود را به جلسه علنی مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید مگر در مواردی که به تشخیص کمیسیون مطرح شدن آن در جلسه علنی صلاح نباشد که در این صورت گزارش خود را با رعایت

۱. اصل هفتاد و ششم: مجلس شورای اسلامی حق تحقیق و تفحص در تمام امور کشور را دارد.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

اصل ۶۹^(۱) به اطلاع نمایندگان مجلس خواهد رسانید.

ماده ۳- کمیسیون می تواند جهت تحقیق و تفحص در هر مورد که صلاح بداند و همچنین حسب درخواست هر یک از نمایندگان به افرادی اعم از نمایندگان مجلس و غیر آنها با حکم رسمی مأموریت دهد مأمورین مذکور موظفاند در مدت مقرر در حکم گزارش بررسی های انجام شده را در اختیار کمیسیون قرار دهند.

تبصره ۱- کمیسیون مزبور موظف است نتیجه تحقیق و تفحص را به کمیسیون تخصصی مجلس شورای اسلامی گزارش دهد و کمیسیون های تخصصی موظفاند بنا به درخواست این کمیسیون همکاری لازم را به عمل آورند.

تبصره ۲- کمیسیون مزبور موظف است در مواردی که هر یک از نمایندگان مجلس شورای اسلامی تقاضا نمایند تحقیق و تفحص به عمل آورد.

ماده ۴- مسئولان دستگاه های اجرایی قضایی نظامی انتظامی و کلیه سازمان ها و شرکت های دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی و شهرداری ها و مؤسساتی که شمول آن مستلزم ذکر نام است مکلف اند با مأمورین کمیسیون مذکور همکاری های لازم را به عمل آورند و اطلاعات و مدارک مورد نیاز را بدون فوت وقت در اختیار آنان قرار دهند.

ماده ۵- کمیسیون مذکور می تواند گزارش های تنظیمی خود را در صورت نیاز همراه با تصویر اسناد و مدارک ضمیمه جهت پیگیری تسلیم مراجع صالحه قضایی نماید و مراجع مذکور موظفاند خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و نتیجه را در اسرع وقت به کمیسیون گزارش دهند.

ماده ۶- عدم همکاری مسئولان دستگاه های موضوع ماده ۴ جرم محسوب و موجب انفصال موقت از ۳ ماه تا یک سال خواهد بود و در صورت تکرار علاوه بر انفصال دائم

۱. اصل شصت و نهم: مذاکرات مجلس شورای اسلامی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود. در شرایط اضطراری، در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به تقاضای رئیس جمهور یا یکی از وزرا یا ده نفر از نمایندگان، جلسه غیر علنی تشکیل می شود. مصوبات جلسه غیر علنی در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان به تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان برسد. گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از برطرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد.

لازم به ذکر است که در اصل شصت و نهم بعد از بازنگری قانون اساسی مجلس شورای ملی به مجلس شورای اسلامی تغییر نام یافت.

به تعزیر بر حسب حکم حاکم شرع قانون تعزیرات محکوم خواهند شد.
ماده ۷- از تاریخ تصویب این قانون ماده ۱۴۸ آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی لغو گردید.

طرح قانونی فوق مشتمل بر هفت ماده و سه تبصره در جلسه روز سه شنبه دهم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۳۴۸

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۲۹- ق مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۲ و پیرو نامه شماره ۵۲۲۹ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۲۴؛^(۱) «طرح قانونی اجراء اصل ۷۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی» مصوب جلسه ۱۳۶۴/۱۰/۱۰ مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح ذیل اعلام می گردد:

تفویض اختیار اعمال حق تحقیق و تفحص به کمیسیون چنانکه ظاهر این طرح است مغایر با اصل ۷۶ قانون اساسی است.

اما چنانچه این طرح بر این اساس اصلاح شود که برای استفاده از حق مذکور کمیسیون مقدماتی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی تشکیل گردد تا با توجه به گزارش ها و اطلاعات واصله در امور و مسائلی که تحقیق و تفحص در آنها لازم است بررسی نموده و گزارش آن را به مجلس تقدیم نمایند با اصل مذکور مغایرت ندارد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. تقاضای استمهال براساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

مغایرت طرح تربیت پزشک و وابستگان به حرفه پزشکی و پیراپزشکی برای مناطق روستایی و عشایری و بخش‌ها و شهرستان‌های کوچک با قانون اساسی

شماره: ۱۸۸۶-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۲

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی تربیت پزشک و وابستگان به حرفه پزشکی و پیراپزشکی برای مناطق روستایی و عشایری و بخش‌ها و شهرستان‌های کوچک که در جلسه علنی روز سه‌شنبه ۱۳۶۴/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

مقدمه - نحوه توزیع عادلانه پزشک و وابستگان به حرف پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، پرستاری، مامائی، علوم آزمایشگاهی، بهداشت، هوشبری، تکنیسین اتاق عمل، تکنولوژی رادیولوژی در کل کشور و نیز تأمین نیروی انسانی بهداشتی - درمانی مورد نیاز مناطق روستایی و عشایری و بخش‌ها و شهرستان‌های نیازمند به قرار زیر خواهد بود:

ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون همه ساله ظرفیت پذیرش دانشجو در رشته‌های گروه پزشکی به طور عادلانه و بر اساس میزان کل جمعیت (مجموع جمعیت شهری و روستائی) شهرستان‌های مختلف کشور بین آنها تقسیم می‌گردد و بر این اساس دانشکده‌ها و مؤسسات آموزش عالی گروه پزشکی اعم از تهران و شهرستان‌ها موظف‌اند همه ساله حداقل ۶۰٪ (شصت درصد) از کل ظرفیت پذیرش دانشجوی خود را برای رشته‌های گروه پزشکی به داوطلبان دیپلمه بومی (محلی) واجد شرایط

- شهرستان‌های نیازمند (مناطق روستائی، عشایری و شهری) اختصاص دهند.
- تبصره ۱- سهمیه مورد نظر این قانون (حداقل ۶۰٪) به طور عادلانه و بر اساس میزان کل جمعیت (شهری و روستائی) هر یک از شهرستان‌های موضوع این قانون بین آنها تقسیم می‌گردد و دانشجوی بومی برای رشته‌های مذکور در این قانون با توجه به تعداد سهمیه اختصاص داده شده به هر یک از شهرستان‌های نیازمند از بین داوطلبان دیپلمه همان شهرستان که واجد شرایط در این قانون باشند پذیرفته می‌گردد.
- تبصره ۲- بقیه سهمیه اختصاص به شهرستان‌هایی دارد که دانشکده پزشکی در آنجا وجود داشته باشد.
- تبصره ۳- شهرستان‌های نیازمند موضوع این قانون به شهرستان‌هایی اطلاق می‌گردد که در آن شهرستان دانشکده پزشکی تأسیس نگردیده باشد.
- تبصره ۴- منظور از گروه پزشکی در این قانون پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، پرستاری، مامایی و سایر وابستگان به پزشکی و پیراپزشکی می‌باشد.
- تبصره ۵- ۱۵٪ از سهمیه تخصیص داده شده به مناطق نیازمند و غیرنیازمند موضوع این قانون به داوطلبان دیپلمه‌ای اختصاص داده می‌شود که از جانبازان انقلاب اسلامی و خانواده محترم شهدا، مفقودان و اسرا بوده و یا حداقل ۶ ماه در مناطق جنگی و جبهه‌های جنگ حق علیه باطل خدمت کرده باشند.
- ماده ۲- داوطلبان دیپلمه استفاده‌کننده از سهمیه محلی علاوه بر دارا بودن کلیه شرایط عمومی اعلام شده از طرف وزارت فرهنگ و آموزش عالی از نظر محلی بودن باید محل تولید و یا محل اخذ دیپلم ایشان شهرستان (شهر یا روستای) مورد نظر باشد.
- ماده ۳- پذیرش دانشجویان مشمول این قانون (آزمون ورودی) به وسیله وزارت فرهنگ و آموزش عالی انجام می‌گیرد.
- ماده ۴- دانشجویان پذیرفته شده موضوع این قانون در هنگام ثبت نام در دانشگاه و یا مؤسسه آموزش عالی مورد نظر باید متعهد شوند که پس از اتمام تحصیلات خود در دانشکده و یا مؤسسه آموزش عالی ۱/۵ برابر مدت دوره تحصیلی خود در مناطق روستایی و شهری همان شهرستانی که از سهمیه محلی آن استفاده نموده‌اند خدمت نمایند و برگ تعهد خدمتی موضوع این قانون را در هنگام ثبت نام تحویل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دهند.

تبصره - خدمت موضوع قانون خدمت نیروی انسانی، درمانی، بهداشت مصوب ۱۳۵۸/۹/۲۴ شورای انقلاب اسلامی^(۱) و الحاقیه‌ها و اصلاحیه‌های بعدی آن جزو خدمت مذکور در ماده ۴ قانون محسوب می‌شود و مشمولین قانون خدمت نیروی انسانی بهداشتی درمانی مصوب ۵۸/۹/۲۴ شورای انقلاب خدمت مذکور را در شهرستانی که از سهمیه بومی آن استفاده نموده‌اند انجام خواهند داد.

ماده ۵- پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان و صاحبان حرف وابسته به پزشکی و پیراپزشکی مشمول این قانون پس از اتمام تحصیلات خود در اختیار شبکه بهداشتی شهرستان‌هایی قرار می‌گیرند که داوطلب از سهمیه محلی آن شهرستان استفاده نموده است و محل خدمت آنان در هر محلی از مناطق روستایی و شهری همان شهرستان بر حسب نیاز تعیین می‌گردد.

تبصره ۱- مشمولین موضوع این قانون موظف‌اند یک‌سوم از مدت تعهدات خود در ماده ۴ را در مناطق روستایی و عشایری و شهرهای محروم همان شهرستان خدمت نمایند. در مورد رشته‌های علوم آزمایشگاهی، هوشبری، تکنولوژی، تکنیسین‌های اتاق عمل در صورت نیاز این تبصره مجری خواهد بود.

تبصره ۲- به فارغ‌التحصیلان رشته‌های گروه پزشکی تا پایان انجام مدت تعهد در ماده ۴ هیچ‌گونه مدرک تحصیلی یا گواهینامه یا رنوشت و فتوکپی یا تأییدیه تحصیلی داده نخواهد شد و هیچ‌کس حق ندارد اسناد مذکور را مستقیم یا غیرمستقیم در اختیار فارغ‌التحصیلان یا مؤسسات دیگر قرار دهد. منحصراً مجوز خاصی جهت ادامه کار آنان در شهرستان محل سهمیه در اختیار شبکه‌های بهداشتی قرار می‌گیرد. تخلف از مقررات این تبصره جرم محسوب می‌شود.

تبصره ۳- آن عده از مشمولین موضوع این قانون که فاقد برگ پایان خدمت و یا معافیت دائم از خدمت نظام وظیفه می‌باشند پس از طی مراحل دوره آموزش مقدماتی نظامی، خدمت نظام وظیفه را در شبکه بهداشتی شهرستان‌هایی که داوطلب محسوب می‌گردد و به این گونه افراد پس از انجام خدمت نظام وظیفه در نیروهای مسلح و مراکز بهداشتی درمانی شبکه‌های بهداشتی برگ پایان خدمت اعطا خواهد شد. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است نیازهای نیروهای مسلح را از نظر پزشکی تأمین نماید.

ماده ۶- مشمولین موضوع این قانون در هر محلی (شهر یا روستا) که مدت تعهد خدمتی خود را انجام می‌دهند در صورت تمایل مجازند خارج از ساعات موظف اداری به کار در واحدهای بهداشتی درمانی خیریه و بخش خصوصی در همان محل بپردازند.

ماده ۷- مشمولین موضوع این قانون در صورتی که یک‌دوم مدت تعهد خدمتی خود را انجام داده باشند و تمایل به اخذ تخصص و ادامه تحصیل داشته باشند می‌توانند با هماهنگی کامل شبکه‌های بهداشتی شهرستان‌های مربوطه به ادامه تحصیل و اخذ تخصص بپردازند و مابقی تعهد خدمتی خود را پس از اخذ تخصص و تحصیلات در صورت نیاز در شهرستان قبلی و در صورت عدم نیاز هر منطقه‌ای را که مسئولین ذی‌ربط معین کنند انجام دهند.

ماده ۸- پروانه دائم پزشکی و مدرک تحصیلی برای مشمولین این قانون پس از انجام مدت تعهد خدمت صادر می‌گردد.

ماده ۹- آیین‌نامه اجرایی این قانون ظرف ۳ ماه از تاریخ تصویب آن توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری وزارت فرهنگ و آموزش عالی تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۱۰- مجری این قانون در امر پذیرش (آزمون ورودی) وزارت فرهنگ و آموزش عالی و در سایر امور وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

طرح قانونی فوق مشتمل بر مقدمه و ۱۰ ماده و نه تبصره در جلسه روز سه شنبه اول بهمن‌ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۵۳۷۲

تاریخ: ۱۳۶۴/۱۱/۹

ریاست محترم شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۸۸۶-ق مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۲؛ «طرح قانونی تربیت نیروی انسانی گروه پزشک و توزیع عادلانه آن» مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی در

جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

توزیع گزینش به این صورت که در این طرح پیش‌بینی شده که دانشجویان صنف خاصی با بالا بودن نمرات دیگران ارجح باشند به اکثریت آرا با بند ۹ و ۱۳ اصل سوم و اصل بیستم قانون اساسی^(۱) مغایر شناخته شد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. اصل سوم: دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد:

۱- ...

۹- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی.

۱۰- ...

۱۳- تأمین خودکفایی در علوم و فنون صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها.

۱۴-

- اصل بیستم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۴۰.

مغایرت طرح جنگلها و مراتع کشور با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن

شماره: ۲۱۶۱-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۴/۲۲

شورای محترم نگهبان

طرح قانونی جنگلها و مراتع کشور که در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۵/۴/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح^(۲)

ماده ۱- ...

ماده ۲- بر اساس اصل ۴۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۳)، عرصه و اعیانی کلیه جنگلها، مراتعی که حریم نیست، بیشه های طبیعی، بوته زارها، نی زارها و اراضی موات جزو انفال و در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران می باشد ولو اینکه دارای سند مالکیت باشد.

تبصره ۱- منابع مندرج در این ماده که به موجب قوانین، قبلاً ملی اعلام گردیده اند با رعایت تبصره ۳ ماده ۳۴ به قوت خود باقی و همچنین زمین هایی که برابر قانون اراضی مستحدثه و ساحلی به دولت تعلق گرفته بودند و نیز حریم تالابها (به جز آن قسمت از حریم تالابها که مسبوق به ملکیت اشخاص بوده و باشند و نیز مراتع حریم) مشمول این قانون می باشند.

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

۲. برای اختصار فقط به متن مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود.

۳. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

تبصره ۲- اراضی که مالک آن اعراض کرده و یا حداقل مدت ۵ سال رها کرده باشد (موضوع اصل ۴۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران) جزو اراضی مورد عمل این قانون قرار می‌گیرند.

ماده ۳- منابع مندرج در ماده ۲ این قانون و مراتع حریم به محدوده‌های زیر تقسیم می‌گردد:

۱- محدوده روستایی و محدوده عشایری. شامل سطحی از منابع مندرج در ماده ۲ این قانون و مراتع حریم است که عرفاً تأمین‌کننده نیازهای زندگی روستائیان و عشایر می‌باشد. محدوده عشایری حداقل شامل ییلاق، قشلاق و ایل‌راه می‌باشد محدوده روستایی در مراتع، همان مراتع حریم است.

۲- محدوده عمومی. شامل کلیه منابع مندرج در ماده ۲ این قانون به استثنای منابع محدوده روستاها و عشایر می‌باشد.

تبصره ۱- ضوابط تعیین نیازهای عرفی و تعیین محدوده و تعریف روستاها و عشایر مشمول را آیین‌نامه مشخص می‌کند.

تبصره ۲- مناطقی که با اهداف زیست‌محیطی متناسب و قانوناً در اختیار سازمان محیط زیست می‌باشد کماکان در اختیار سازمان مزبور خواهد بود.

ماده ۴- تشخیص منابع مندرج در ماده ۲ و مراتع حریم و مستثنیات قانونی اشخاص و تعیین مرز آنها به عهده وزارت کشاورزی است که در مورد اراضی موات طبق قانون ابطال اسناد اراضی موات خارج از محدوده شهرها از طریق هیأت ۷ نفری عمل خواهد کرد و حل موارد اختلاف به عهده کمیسیونی مرکب از نمایندگان وزارتخانه‌های کشاورزی، کشور و جهاد سازندگی و دو نفر از نمایندگان شورای اسلامی روستایی یا شورای اسلامی عشایری بوده و صدور رأی نهایی به عهده محاکم قضایی است. مهلت تسلیم اعتراض توسط فرد یا افراد ذی‌نفع یک سال پس از انتشار آگهی تشخیص و ابلاغ به محل و مهلت رسیدگی نهایی شش ماه پس از ارائه اعتراض است. ضوابط کار را آیین‌نامه مشخص می‌کند.

تبصره - وزارت کشاورزی موظف است حداکثر ظرف مدت پنج سال مفاد این ماده را به مورد اجرا گذارد.

ماده ۵- حفاظت، احیا، توسعه و بهره‌برداری از محدوده‌های موضوع ماده ۳ این قانون به

منظور غنای هر چه بیشتر جنگلها و مراتع کشور به عهده وزارت کشاورزیست که بر اساس حداکثر مشارکت مردم به شرح زیر انجام می شود:

۱- در محدوده های موضوع بند ۱ ماده ۳ با نظارت وزارت کشاورزی توسط روستائیان و عشایر طبق طرحهای مصوبه وزارت مزبور و قبل از تهیه طرح با صدور مجوز صورت می گیرد. تهیه و اجرای طرحهای احیا و حفاظت و بهره برداری از مراتع مناطق عشایری به عهده جهاد سازندگی می باشد.

تفکیک وظایف و اختیارات و نحوه نظارت را آیین نامه اجرایی این قانون مشخص می نماید.

۲- در محدوده بند ۲ با نظارت وزارت کشاورزی به شرح زیر انجام می شود:

الف - در جهت احیای جنگلها و مراتع مخروبه، وزارت کشاورزی مجاز است تولیدات جنگلی و مرتع این گونه عرصه ها را در مقابل اجرای عملیات احیایی با انعقاد قرارداد به اشخاص حقیقی و حقوقی واجد شرایط واگذار نماید. ضوابط اجرایی این ماده در آیین نامه مشخص خواهد شد.

ب - در جهت احیای مناطق کویری و اراضی موات، تثبیت شن های روان و کویرزدائی، وزارت کشاورزی مجاز است بر اساس طرحهای مصوبه در مقابل احیای این مناطق، بهره برداری از اراضی ملی مستعد کشاورزی و یا بهره برداری از مناطق احیا شده را طبق ضوابطی که در آیین نامه اجرایی مشخص خواهد شد به متقاضیان و مجریان این گونه طرحها واگذار نماید.

ج - در خارج از باند جنگلی شمال کشور، به منظور حفاظت خاک و بهره گیری مطلوب از آن، وزارت کشاورزی مجاز است اجرای طرح در حاشیه رودخانه ها، باتلاقها، نزارها، تپه های کم پوشش و اراضی کویری و بیابانی را برای تولید چوب و علوفه، تولیدات کشاورزی و بهره گیری از زیبایی های طبیعت و ایجاد مناطق تفریحی و تفرجی طبق ضوابطی که در آیین نامه اجرایی مشخص خواهد شد به متقاضیان موارد مذکور در این بند واگذار نماید.

د - به منظور تشویق در جهت افزایش تولیدات چوبی و علوفه ای کشور، وزارت کشاورزی می تواند به افرادی که مایل به اجرای طرحهایی در این جهت در اراضی کم بازده مورد تملک خود باشند، در صورتی که از نظر فنی چنین تولیدی مناسب ترین

تولید باشد، درصدی از هزینه‌های طرح را به صورت بذریه نهال تأمین نماید. هـ در طرحهای جنگلداری شرکت‌های تعاونی روستایی محاط در جنگل، شرکت‌های تعاونی روستایی و عشایری، مؤسسات و شرکت‌های دولتی یا مختلط دولتی - خصوصی و یا تشکیلات مناسبی که به موجب همین قانون توسط وزارت مزبور ایجاد می‌شود به ترتیب اولویت دارند تا طبق طرحهای مصوبه وزارت کشاورزی و ضوابطی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌شود عمل نمایند.

و - بهره‌برداری از مراتع توسط شرکت‌های تعاونی مرتعداری یا مرتعداران واجد شرایط بر اساس طرحهای مصوب مرتعداری و تا تهیه طرح بر اساس پروانه مرتعداری انجام خواهد شد. ضوابط کار در آیین‌نامه اجرایی این قانون خواهد آمد.

ز - بهره‌برداری از محصولات فرعی جنگلها و مراتع، نیزارها و سایر منابع طبق طرحهای مصوب جنگلداری و مرتعداری توسط مجری یا مجریان طرحها انجام می‌شود، در صورت عدم اجرا به ترتیب اولویت به شرکت‌های تعاونی روستایی محلی، شرکت‌های تعاونی روستائی، مؤسسات و شرکت‌های دولتی یا مختلط دولتی - خصوصی و بخش خصوصی واگذار می‌شود در غیر این صورت وزارت کشاورزی رأساً اقدام می‌نماید.

تبصره ۱- در صورتی که مراتع مورد استفاده جوابگوی نیاز دامداران مرتع آن منطقه نباشد، وزارت کشاورزی می‌تواند در جهت حمایت از دامداران کم‌بضاعت نصاب حداکثری در مورد تعداد دام هر دامدار در استفاده از مراتع را تعیین نماید و در مواردی که می‌خواهند بیش از این حد دام داشته باشند بر اساس ماده ۱۸ این قانون و ماده ۳۱ آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیای اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱/۲۶ حتی‌الامکان به تولید علوفه سوق داده شوند.

تبصره ۲- وزارت کشاورزی موظف است حداکثر ظرف مدت ۳ سال پروانه‌های چرای دام صادره را تجدیدنظر و برای کلیه مراتع کشور پروانه مرتعداری صادر نماید. در داخل جنگلهای شمال کشور تا تهیه و اجرای طرح جامع پروانه‌های چرای سابق به قوت خود باقی است. وزارتین کشاورزی و جهاد سازندگی موظف‌اند بر حسب وظیفه با مشارکت مرتعداران، طرحهای مرتعداری را ظرف مدت سه سال از تاریخ تحویل پروانه مرتعداری تهیه نمایند. وزارت کشاورزی موظف است در موقع تحویل پروانه مرتعداری

فرم طرح مرتعداری را نیز به دامدار تحویل نماید. حداکثر مهلت رسیدگی به طرحهای ارائه شده سه ماه خواهد بود و طرحهای مرتعداری که به تصویب وزارت کشاورزی می‌رسد. مرتعداران مکلف‌اند ظرف مدت ۲ ماه از تاریخ تصویب و ابلاغ آن جهت عقد قرارداد اجرای طرح به نمایندگان وزارتین کشاورزی و جهاد در استان‌ها مراجعه نمایند. در صورت عدم انعقاد قرارداد و عدم اجرای طرح پروانه مرتعداری لغو می‌شود.

نحوه رسیدگی و تصویب طرح را آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد کرد. تبصره ۳- از تاریخ تصویب آیین‌نامه اجرایی این قانون وزارت کشاورزی مکلف است مصارف روستایی جنگل‌نشینان مشمول را به نحوی که متعارف محل بوده و در آیین‌نامه اجرایی مشخص می‌شود بدون دریافت عواید تأمین نماید. شرکتهای تعاونی روستاها و آبادی‌هایی که معجری طرح بهره‌برداری هستند مشمول این تبصره نخواهند بود.

تبصره ۴- وزارت کشاورزی مجاز است جهت فعالیت‌های آموزشی مورد لزوم کشور و تحقیقاتی، مناطقی از محدوده موضوع بند ۲ ماده ۳ این قانون را طبق ضوابطی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون خواهد آمد تحت اختیار مؤسسات آموزشی و تحقیقاتی قرار دهد.

تبصره ۵- وزارت کشاورزی مجاز است جهت فعالیت سازمان محیط زیست حفاظت احیا، توسعه و بهره‌برداری زیست‌محیطی از مناطقی از محدوده موضوع بند ۲ ماده ۳ این قانون را در اختیار این سازمان قرار دهد.

۳- حفاظت از محدوده پروانه‌ها و طرح‌ها در منابع واقع در محدوده‌های موضوع ماده ۳ این قانون به عهده دارندگان پروانه‌ها و مجریان طرحهای مذکور می‌باشد در صورت عدم حفاظت به مجازات مباشر اصلی جرم محکوم می‌شوند.

۴- برای حفظ و حراست منابع واقع در محدوده‌های موضوع ماده ۳ این قانون واحد مسلحی از قوای نظامی یا انتظامی جنگلها و مراتع زیر نظر وزارت کشاورزی تشکیل می‌شود نحوه تشکیل و شرح وظایف و آموزش افراد واحد مزبور در آیین‌نامه اجرایی این قانون خواهد آمد.

ماده ۶- احیا و بهره‌برداری از منابع واقع در محدوده‌های موضوع ماده ۳ در هر مورد به استثنای موارد مندرج در ماده ۱۱ و ۱۲ این قانون طبق طرح به عمل خواهد آمد که به تصویب وزارت کشاورزی رسیده باشد. مفاد طرح توسط مجریان آن لازم‌الاجرا است و

در صورت عدم اجرا تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرد ضمناً وزارت مزبور مجاز است نسبت به مجری متخلف طرح، اقدامات مقتضی را انجام دهد.

تبصره ۱- چنانچه در عمل به عللی نتوانند بعضی از موارد مندرج در طرح مصوب را اجرا نمایند باید به موقع مورد را به وزارت کشاورزی اعلام و طبق نظر وزارت مزبور عمل کنند در غیر این صورت تحت پیگرد قانون قرار می‌گیرند.

تبصره ۲- وزارت کشاورزی موظف است طرحهای جنگلداری را در قالب طرحهای جامع تهیه و تا زمان تهیه طرح جامع در طرحهای جنگلداری در دست اجرا ضوابطی جهت حل مسأله چرای دام و سوخت روستائیان پیش‌بینی نماید.

تبصره ۳- واگذاری و انتقال طرح و یا سهم یا سهام طرحهای جنگلداری و مرتعداری در محدوده موضوع بند ۲ ماده ۳ این قانون بدون وزارت کشاورزی ممنوع است. در صورت تخلف، قرارداد مربوطه ملغی و وزارت مزبور مجاز است به هر طریقی که صلاح باشد اقدام و خسارات احتمالی را محاسبه و دریافت نماید.

تبصره ۴- در مورد بهره‌برداری از مراتع، جهت تهیه طرح مرتعداری، با صدور پروانه مرتعداری اقدام می‌شود.

تبصره ۵- در مورد بهره‌برداری از محصولات فرعی جنگلها و مراتع، بیشه‌زارها و نیزارها جهت تهیه طرح با عقد قرارداد انجام می‌شود.

تبصره ۶- وزارت کشاورزی موظف است هزینه تعهدات انجام‌نشده طرحها را در انقضای مهلت مقرر توسط کارشناسان ذی‌ربط برآورد و از مجریان این‌گونه طرحها وصول نموده و رأساً از محل وجوه مزبور نسبت به انجام تعهدات معوقه اقدام نماید.

ماده ۷-....

ماده ۱۰- وزارت کشاورزی مکلف است برای بقا، احیا و توسعه جنگلها طرح جابجایی جنگل‌نشینان پراکنده را در منطقه شمال و در صورت ضرورت در سایر نقاط کشور با همکاری سایر دستگاه‌ها ظرف مدت پنج سال که از اول سال ۶۶ شروع می‌شود با رعایت بندهای ذیل فراهم نماید:

۱- تأمین خدمات اقتصادی و اجتماعی مناسب.

۲- مشخص نمودن تعداد دام‌های دامداران و روستائیان و تأمین کامل علوفه آنها.

۳- تأمین زمین‌های کشاورزی به اندازه نیاز متعارف آنها.

- ۴- به وجود آوردن زمینه گسترش دامداری و کشاورزی آنها.
- ۵- کلیه وزارتخانه‌ها و ارگان‌ها و نهادهای ذی‌ربط مکلف به تأمین خدمات مندرج در طرح خواهند بود.
- اعتبارات و هزینه‌های لازم برای اجرای این ماده در لایحه بودجه سال ۶۶ منظور شود.
- ماده ۱۱- ...
- ماده ۱۳- قطع درختان جنگلی واقع در باغات و مزارع بدون دریافت مجوز از وزارت کشاورزی و همچنین حمل آن بدون پروانه حمل ممنوع است در غیر این صورت در مناطق جنگلی با متخلف بر حسب مورد برابر مواد ۱۹ و ۲۱ این قانون عمل خواهد شد و در غیر مناطق جنگلی فقط عین مال ضبط می‌شود.
- ماده ۱۴- ...
- ماده ۱۶- مدت قراردادهایی که با مجریان طرحهای جنگلداری و مرتعداری منعقد می‌شود، بسته به مورد متغیر بوده و حداکثر سی سال از تاریخ عقد قرارداد می‌باشد. تمدید قرارداد بر اساس شرایط و ضوابطی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون ذکر خواهد شد بلامانع است.
- تبصره ۱- در پایان مدت قرارداد مجریان طرحها طبق ضوابط و شرایطی که در طرح پیش‌بینی شده است، بابت اجرای طرح حق مطالبه هیچ‌گونه وجهی جهت هزینه احداث تأسیسات مربوط به طرح را نخواهند داشت.
- در صورت تمدید قرارداد می‌توانند از تأسیسات مذکور مجاناً استفاده کنند مشروط بر آنکه در مرمت و نگهداری آن نیز طبق قرارداد عمل نمایند.
- تبصره ۲- حقوق ناشی از این قراردادها برای وراث قانونی مجریان طرحها که واجد شرایط مندرج در این قانون باشند، به صورت مشاع و بدون تقسیم به قطعات کوچکتر محفوظ و قابل انتقال می‌باشد.
- ماده ۱۷- در مورد تعیین عواید دولت در رابطه با بهره‌برداری از جنگلها و مراتع و بوته‌زارها به استثنای مراتع حریم به شرح زیر عمل می‌شود:
- الف- با توجه به خصوصیات هر طرح و خارج از طرح در صدی از قیمت درخت سرپا به عنوان عواید دولت دریافت می‌گردد.
- عواید دولت در رابطه با بهره‌برداری از جنگلها بر مبنای قیمت پایه محصولات جنگلی و

بر اساس حجم سرپای درخت تعیین و دریافت می‌گردد که هیأتی مرکب از نماینده یا نمایندگان وزارتخانه‌های برنامه و بودجه، بازرگانی، امور اقتصادی و دارایی، کشاورزی و صنایع می‌باشد، هر ده سال یک بار بر مبنای سیاست اقتصادی دولت جمهوری اسلامی ایران و با در نظر گرفتن قیمت فرآورده‌های جنگلی در بازار داخلی و بازار بین‌المللی و قیمت چند تولید صنعتی جنگلی داخلی و قیمت چوب‌های غیرجنگلی داخلی قیمت پایه واحد چوب را تعیین و پس از کسر هزینه متوسط تولید قیمت هر متر مکعب درخت سرپا محاسبه می‌گردد و در بهار هر سال شاخص هزینه زندگی تهیه شده به وسیله بانک مرکزی به قیمت پایه اضافه می‌شود.

ب - عواید دولت در رابطه با اجرای طرحهای مرتعداری و صدور پروانه‌های مرتعداری و نیز بهره‌برداری از نیازها و محصولات فرعی جنگلها و مراتع و بیشه‌ها و بوته‌زارها در صدی از ارزش علوفه‌ای مراتع و ارزش محصولات فرعی و نیز با توجه به خصوصیات هر طرح و هر منطقه به عنوان عواید دولت دریافت می‌گردد.

ضوابط اجرایی این ماده را آیین‌نامه مربوطه تعیین می‌نماید.

ماده ۱۸- ...

ماده ۱۹- قطع، ریشه‌کن کردن درخت، درختچه، نهال و جست و تهیه چوب و ذغال در محدوده‌های موضوع ماده ۳ این قانون بدون اخذ پروانه از وزارت کشاورزی ممنوع است، مرتکب یا مرتکبین در مورد قطع و ریشه‌کن کردن هر اصله نهال و جست به حکم محاکم قضایی به پرداخت جزای نقدی تا پانصد ریال و در مورد قطع و ریشه‌کن کردن درخت و درختچه و تهیه چوب و ذغال به حبس تا شش ماه و پرداخت جزای نقدی معادل قیمت درخت، چوب یا ذغال حاصل از آن به نرخ مقرر در ماده ۱۷ این قانون محکوم می‌شوند.

در تمام موارد عین مال نیز ضبط و به ترتیب مقرر در ماده ۴۰ این قانون عمل خواهد شد. در صورت از بین بردن عین مال، بهای آن به عنوان خسارت محاسبه و وصول می‌شود. تبصره ۱- به حکم محاکم قضایی جرایم تخلفات موضوع این ماده نسبت به درختان ممنوع‌القطع که اسامی آنها در آیین‌نامه اجرایی خواهد آمد تا دو برابر مجازات مندرج در این ماده خواهد بود.

تبصره ۲- کلیه ادوات و وسائل قطع که برای تخلفات مذکور در این ماده توسط متخلف یا

متخلفین به کار گرفته می شود به وسیله مأمورین ذی ربط و به حکم محاکم قضایی صادره، مسترد و یا خریداری می گردد:

تبصره ۳- هرکس به کت زدن، پوست کندن، سربرکردن و پی زدن درختان و روشن کردن آتش در تنه آنها و یا نابود کردن درختان واقع در محدوده های موضوع ماده ۳ این قانون مبادرت و اقدام نماید به حکم محاکم قضایی تا حداکثر مجازات مندرج در این ماده محکوم می شود.

تبصره ۴- وزارت کشاورزی موظف است هر پنج سال یک بار در میزان جرایم نقدی یاد شده در این قانون تجدیدنظر نموده و مفاد تجدیدنظر شده را به تصویب مجلس شورای اسلامی برساند.

ماده ۲۰- قطع و کندن بوته در مناطق خشک، کویری، شیبهای تند و مناطق دست کاشت مطلقاً ممنوع است در سایر مناطق جهت رفع نیازهای ضروری روستائیان و عشایر از قبیل پوشش کف و سقف چادر و کپرو آغل و امثال آن به استثنای گونه های مهم و نادرالوجود بلامانع است متخلف یا متخلفین به حکم دادگاه به پرداخت جزای نقدی برای هر بوته بیست تا یکصد ریال و در صورت تکرار به دو برابر جزای نقدی مذکور محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- چنانچه تخلفات مندرج در این ماده و ماده ۱۹ در مناطق نهالکاری، جنگلکاری، بوته کاری و یا پارکهای جنگلی و یا مناطق قرق شده صورت پذیرد مرتکب یا مرتکبین علاوه بر پرداخت خسارت وارده به دو برابر مجازات مقرر در مواد مذکور محکوم خواهند شد.

تبصره ۲- دولت موظف است از طریق وزارت نفت و سایر سازمان های ذی ربط امکانات جایگزینی مواد سوختی فسیلی یا استفاده از سایر منابع انرژی را به جای سوخت هیزمی و بوته ای فراهم نماید.

ماده ۲۱- حمل و نقل چوب، هیزم و ذغال حاصل از درختان و درختچه های واقع در محدوده های موضوع ماده ۳ این قانون در تمام نقاط کشور به استثنای داخل شهرها بدون تحصیل پروانه حمل از وزارت کشاورزی ممنوع است و متخلف یا متخلفین طبق قانون مجازات مرتکبین قاچاق تعقیب و مجازات خواهند شد.

تبصره ۱- حمل چوب، هیزم و ذغال مجاز از شهر به دهات در حدود مصرف شخصی

بدون پروانه حمل بلامانع است.

تبصره ۲- حمل مجدد چوب، هیزم و ذغال مجاز بین شهرهایی که وزارت کشاورزی آگهی خواهد داد احتیاج به صدور پروانه حمل ندارد.

تبصره ۳- حمل چوب آلات تخصیصی برای مصارف روستایی جنگل نشینان به نقاط دیگر و انتقال آن به دیگری ممنوع است و در صورت تخلف عین مال به نفع دولت ضبط خواهد شد.

تبصره ۴- حمل و نقل هیزم مجاز مورد مصرف روستایی روستاهای مشمول از جنگلهای محل سکونت روستایی بدون اشکال است.

ماده ۲۲- احداث هر گونه کوره ذغال در جنگل یا مجاور آن مستلزم داشتن پروانه از وزارت کشاورزی می باشد و متخلف تا شش ماه حبس به حکم محاکم قضایی محکوم خواهد شد.

مأمورین ذی ربط وزارت کشاورزی مجاز خواهند بود کوره ذغال بدون پروانه را تا تعیین تکلیف نهایی از طریق محاکم قضایی تخریب نمایند.

ماده ۲۳- علامت ویژه چکشهای وزارت کشاورزی علامت رسمی دولتی است، در مورد تقلیدکننده، استفاده کننده از چکش جعلی و نیز سوءاستفاده از چکشهای ویژه و در مورد سایر تخلفات در این زمینه به ترتیب زیر عمل می شود:

۱- تقلیدکننده جاعل محسوب و به مجازات مقرر در ماده ۹۹ قانون مجازات عمومی^(۱) محکوم خواهد شد.

۲- استفاده کننده از چکش جعلی مذکور، چنانچه شخص جاعل باشد، علاوه بر مجازاتهای فوق به حداکثر مجازات مقرر در مواد ۱۹ و ۲۱ این قانون بر حسب مورد محکوم می شود و چنانچه شخص دیگری باشد فقط به اشد مجازات مقرر در مواد ۱۹ و ۲۱ این قانون بر حسب مورد محکوم می شود.

۳- اشخاصی که از چکش ویژه وزارت کشاورزی سوءاستفاده نمایند به حبس از ۶ تا ۲ سال محکوم می شوند و چنانچه سوءاستفاده کننده، چکش مزبور را از طریق غیرقانونی

۱. ماده ۹۹ قانون مجازات عمومی (مصوب ۱۳۰۴/۱۱/۷): هرکس مهر یا منگنه یا علامت یکی از ادارات عمومی یا شرکتهائی که مطابق قانون تشکیل شده است یا یکی از تجارتخانه ها را جعل کند یا با علم به جعل استعمال نماید به حبس تأدیبی از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

به دست آورده باشد علاوه بر این به مجازات مربوطه محکوم می شود.

۴- چنانچه سوءاستفاده کننده از چکش موضوع بند ۳ مأمور وزارت کشاورزی و یا با تبانی شخص دیگری باشد به حداکثر مجازات مباشر اصلی جرم مذکور محکوم می شود.

۵- مأموری که چکش به او سپرده شده و شخصاً یا با تبانی از چکش سوءاستفاده نماید علاوه بر مجازات فوق تا انفصال دائم از خدمت دولتی محکوم می شود.
تبصره - مأمورین وزارت کشاورزی که چکش به آنها سپرده شده مکلف به حفظ چکشهای ویژه وزارت مربوط می باشند چنانچه در این مورد مرتکب تخلفی که در آیین نامه اجرایی این قانون خواهد آمد شوند و یا در اثر عدم مراقبت چکش از دسترسشان خارج شود به مجازات قصور و تقصیر مندرج در قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب مجلس شورای اسلامی محکوم می شود و اگر از چکش استفاده سویی که طبق این قانون جرم محسوب می شود انجام شود مأمور مذکور تا حد معاونت در جرم محکوم می شود.

ماده ۲۴- کسانی که خارج از ضوابط این قانون به چرانیدن دام در مراتع اقدام نمایند به حکم دادگاه به پرداخت جزای نقدی حداکثر یکصد ریال برای هر واحد دامی در روز محکوم خواهند شد. تخلف از مندرجات طرح و پروانه به منزله چرانیدن بدون پروانه خواهد بود و در صورت تکرار جرم پروانه و یا قرارداد طرح لغو می شود.

تبصره ۱- واگذاری و انتقال حق استفاده از مراتع واقع در محدوده های موضوع ماده ۳ این قانون از طرف دامداران به دیگری و یا دریافت وجه و یا هر نوع مالی به عنوان واگذاری مراتع و یا حق علف چر و حق عبور به هر نحو ممنوع است متخلف به حکم دادگاه علاوه بر باز پس دادن هر گونه دریافتی با معادل آن به صاحبش به حبس تا ۲ سال و به ابطال پروانه مرتعداری و لغو قرارداد اجرای طرح محکوم می شود.

تبصره ۲- چرانیدن دام در مناطق قرق شده ممنوع است و متخلف علاوه بر تأمین خسارت وارده طبق ضوابط این ماده مجازات خواهد شد.

تبصره ۳- وزارتین کشاورزی و جهاد سازندگی حسب وظایف مربوطه مجازند بهره برداری از مراتع مورد پروانه مرتعداری و طرح مرتعداری و مناطق قرق شده را به منظور زنبورداری در فصول مورد استفاده به طور موقت در اختیار زنبورداران قرار دهند.

تبصره ۴- در صورتی که مرتعداران به هر دلیل منصرف از امر مرتعداری شوند مراتع مورد استفاده آنان بلامعارض تلقی شده و تکلیف آن را وزارتین کشاورزی و جهاد سازندگی حسب وظایف مربوطه تعیین می‌کنند. اولویت بهره‌برداری با مرتعداران واجد شرایط محلی خواهد بود.

ماده ۲۵- هر کس از نیزارها به استثنای نیازهای ضروری روستایی و عشایری و محصولات فرعی منابع واقع در محدوده‌های موضوع ماده ۳ این قانون از قبیل کتیرا، انگوزه، سقز و غیره که نام و مشخصات کلیه آنها در آیین‌نامه اجرایی این قانون خواهد آمد، به طور غیرمجاز بهره‌برداری نماید علاوه بر ضبط محصولات مکشوفه به نفع دولت، به پرداخت جزای نقدی معادل قیمت کالای مکشوفه بر مبنای تعرفه نرخ وزارت کشاورزی محکوم خواهد شد.

تبصره - حمل و نقل محصولات مذکور خارج از شهرها بدون تحصیل اجازه حمل از وزارت کشاورزی ممنوع است در غیر این صورت عین مال ضبط می‌شود.

ماده ۲۶- هر کس در منابع واقع در محدوده‌های موضوع ماده ۳ این قانون آتش‌سوزی عمدی ایجاد نماید علاوه بر پرداخت خسارت طبق برآورد وزارت کشاورزی به حکم دادگاه به حبس تا ۱۰ سال محکوم و در صورتی که به قصد محاربه با نظام جمهوری اسلامی باشد مجازات محارب را خواهد داشت و در صورتی که آتش‌سوزی غیرعمدی و بر اثر بی احتیاطی باشد مرتکب به پرداخت خسارت یا حبس از شصت و یک روز تا یک سال محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- حریق‌هایی که الزاماً توسط مأمورین وزارت کشاورزی در رابطه با وظایف و مسؤولیت‌های محوله ایجاد می‌شود از شمول این ماده مستثنی است.

تبصره ۲- در موقع آتش‌سوزی کلیه مأمورین دولتی اعم از لشکری و کشوری و ادارات عمومی نزدیک وقوع محل آتش‌سوزی و نهادهای انقلاب اسلامی در مقابل تقاضای مأمورین وزارت کشاورزی یا ژاندارمری یا بخشدار می‌موظف‌اند با کلیه وسایل ممکنه که در اختیار دارند در اطفاء حریق کمک نمایند.

ماده ۲۷- برداشت غیرمجاز برگ، خاک برگ و خاک از عرصه جنگلها و مراتع ممنوع است و متخلفین به حکم محاکم صالحه به پرداخت تا دو برابر قیمت مواد مکشوفه محکوم می‌شوند.

ماده ۲۸- در صورتی که مأمورین وزارت کشاورزی و جهاد سازندگی مرتکب جرایم مندرج در این قانون شوند یا شرکت و معاونت در آن نمایند به اشد مجازات همین قانون محکوم می شوند.

ماده ۲۹- ...

ماده ۳۱- مأمورین وزارت کشاورزی در هر مورد لازم می توانند به حکم دادستانی و با داشتن معرفی نامه از طرف وزارت مزبور رأساً کارگاه ها و کارخانجات چوب بری و انبارهای آنها و منازل و اماکن مظنون را مورد بازرسی قرار دهند و در داخل شهرها به درخواست مسئولین مربوطه قوای انتظامی شهرها این عمل را انجام خواهند داد. در صورت کشف محصولات جنگلی غیرمجاز با مرتکبین طبق مفاد این قانون رفتار خواهد شد.

ماده ۳۲- هر کس اراضی محدوده های موضوع ماده ۳ این قانون را مورد تجاوز یا تخریب قرار دهد و یا تصرف نماید طبق برآورد وزارت کشاورزی به پرداخت خسارات وارده ملزم و به حکم محاکم قضایی به حبس تا ۳ سال محکوم می شود. اعیانی که در عرصه مورد تجاوز احداث شده یا بشود به حکم دادگاه به نفع دولت ضبط می شود. وزارت کشاورزی مکلف است به وسیله مأمورین خود و یا با همکاری مأمورین انتظامی به محض وقوع جرم ضمن رفع تجاوز موضوع را جهت تعقیب کیفری به محاکم صالحه ارجاع نماید.

تبصره ۱- نظر مأمورین وزارت کشاورزی در تشخیص منابع مندرج محدوده ماده ۳ این قانون تا صدور حکم نهایی به وسیله هیأت موضوع ماده ۴ برای طرح دعوا و رسیدگی به پرونده های تخلف موضوع این ماده و اتخاذ تصمیم درباره متخلفین معتبر و قبل از صدور حکم دادگاه قرار منع تعقیب صادر نخواهد شد.

تبصره ۲- چنانچه تخلفات مذکور در حریم دریاها و دریاچه ها و تالابها صورت پذیرد متخلف یا متخلفین به مجازات مقرر در این ماده محکوم می شوند در مورد اعیانی احداث شده طبق این ماده عمل خواهد شد.

تبصره ۳- هر کس ایستگاه تولید نهال و بذر، چاه های آب، اراضی کشت شده و مناطق احیا شده، مناطق مالچ پاشی شده، ساختمان، دیواره، آب بند و یا سایر مستحدثاتی که به هدف احیا در محدوده های موضوع این ماده احداث شده است را مورد تجاوز قرار

دهد علاوه بر مجازات فوق به حداکثر مجازات مقرر در قانون مجازات عمومی محکوم و خسارت وارده از وی دریافت می‌گردد.

ماده ۳۳- وزارت کشاورزی موظف است پرونده‌های غیرمختومه اراضی محدوده‌های موضوع ماده ۳ این قانون را که تا قبل از تصویب آن مطرح بوده‌اند جهت تعیین تکلیف قطعی به هیأت مندرج در ماده ۴ احاله نماید.

ماده ۳۴- وزارت کشاورزی مکلف است ظرف مدت ۵ سال از تاریخ تصویب این قانون نسبت به تهیه نقشه اراضی قابل واگذاری موضوع لایحه قانون اصلاح قانون نحوه واگذاری و احیای اراضی در ارتباط با محدوده‌های موضوع ماده ۳ این قانون را تهیه نماید.

تبصره ۱- تشخیص اراضی قابل واگذاری به عهده هیأتی مرکب از نمایندگان ذی‌ربط (سرچنگلداری کل، اداره کل کشاورزی، هیأت‌های واگذاری زمین و وزارت جهاد سازندگی) خواهد بود و واگذاری این قبیل اراضی به عهده هیأت‌های واگذاری زمین می‌باشد.

تبصره ۲- وزارت کشاورزی در محدوده ۲۵ ساله شهری دخالتی ندارد لیکن تعیین و با تغییر محدوده مذکور موکول به کسب نظر از هیأت مندرج در ماده فوق می‌باشد.

بهره‌برداری از اشجار جنگلی که احتمالاً در این محدوده قرار گرفته و یا بعداً با تعیین و یا تغییر محدوده جدید قرار گیرد مشمول ضوابط مقرر در این قانون و به عهده وزارت کشاورزی می‌باشد.

تبصره ۳- زارعین صاحب اراضی زراعی - صاحبان باغات و تأسیسات عام‌المنفعه‌ای که به اجرای ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع کشور مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن^(۱) اعتراض داشته باشند می‌توانند به کمیسیون مرکب از هیأت

۱. ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع (مصوب ۱۳۴۶/۵/۲۵): تشخیص منابع ملی شده و مستثنیات ماده دوم قانون ملی شدن جنگلها و مراتع با رعایت تعاریفی که در این قانون شده با مأمورین سازمان جنگلبانی است و یا اشخاص واقع شود معترض باید اعتراض خود را ظرف سه ماه پس از اخطار کتبی یا آگهی سازمان جنگلبانی به آن سازمان تسلیم نماید. اعتراض مزبور ظرف سه ماه در کمیسیون مرکب از فرماندار، رئیس دادگستری، رئیس ثبت، رئیس کشاورزی و رئیس جنگلبانی محل یا نمایندگان آنها (نماینده رئیس دادگستری یکی از قضات خواهد بود) مطرح و ظرف سه ماه نسبت به آن رسیدگی و اتخاذ تصمیم خواهد شد و تصمیم اکثریت کمیسیون قطعی است و در صورتی که تصمیم اکثریت کمیسیون مبنی بر ملی بودن و خلع بد باشد مأموران انتظامی مکلف به اجرای آن هستند.

مندرج در تبصره ۱ این ماده و یک نفر از قضات دادگستری که زیر نظر وزارت کشاورزی تشکیل می شود مراجعه نمایند مهلت تسلیم دادخواست حداکثر یک سال و مهلت رسیدگی نهایی حداکثر دو سال پس از تصویب این قانون خواهد بود رأی قاضی این هیأت قطعی و لازم الاجرا است.

تبصره ۴- آن قسمت از اراضی ملی، به استثنای منطقه جنگلی شمال کشور از خاتمه جلگه تا حد طبیعی و یا گسترش یافته بالای جنگل که تا تاریخ ۵۹/۲/۳۱ به باغ، زراعت و تأسیسات عام المنفعه و مسکن روستائیان تبدیل شده اند توسط هیأتی مرکب از مدیران دستگاه های مندرج در تبصره ۱ این ماده و یا نمایندگان تام الاختیار آنها و یک نفر از قضات دادگستری زیر نظر وزارت کشاورزی مورد رسیدگی قرار گرفته و در صورتی که با تشخیص هیأت مذکور از راه اعمال نفوذ، تبانی و وابستگی به رژیم سابق تبدیل نکرده و اراضی تبدیل شده به نحو بارزی جهت فعالیت های انجام شده مستعد باشد پس از اجرای مقررات قانونی مربوط به تبدیل منابع ملی، بنا به تقاضای فرد یا افراد ذی نفع در چهارچوب طرح به آنان واگذار می شود. ضوابط کار را آیین نامه مشخص می کند. حداکثر مهلت رسیدگی به این گونه موارد تا سه سال پس از تصویب این قانون خواهد بود. در صورت عدم اجرای طرح بر اساس استعداد اراضی و همچنین اگر از راه اعمال نفوذ، تبانی و وابستگی به رژیم سابق تبدیل کرده باشند به حکم هیأت مذکور نسبت به خلع ید از زمین و اخذ خسارت وارده اقدام خواهد شد. وزارت کشاورزی مجاز است این گونه اراضی را در جهت اجرای سیاست خود مورد استفاده قرار داده و یا به متقاضی دیگر واگذار نماید.

ماده ۳۵- ...

ماده ۳۶- کلیه اسناد مالکیت یا قراردادهای اجاری و واگذاری اراضی که با رعایت مقررات قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع کشور مصوب سال ۱۳۴۶^(۱) و اصلاحیه های مصوب سالهای ۱۳۴۸ و ۱۳۴۹ و ۱۳۵۲ با اشخاص حقیقی و حقوقی منعقد شده در صورتی که تاکنون لغو نشده باشند از تاریخ تصویب این قانون توسط هیأت مندرج در ماده ۳۴ این قانون مورد بررسی قرار گرفته و به شرح زیر عمل می شود:

۱- کلیه اسناد مالکیت یا قراردادهای اجاری و واگذاری اراضی که تعهدات طرح در آن انجام نگرفته است به استثنای آن دسته که قرارداد آنها بعد از سال ۱۳۵۷ به وسیله وزارت کشاورزی تمدید شده است لغو و اراضی در اختیار وزارت مزبور قرار می‌گیرد تا طبق مقررات بهره‌برداری شود.

۲- اراضی که تعهدات طرح در آنها انجام گرفته است در صورتی که واگذاری با تبانی انجام گرفته باشد اسناد مالکیت و یا قرارداد اجاری و واگذاری لغو و در صورت عدم تبانی طبق ضوابطی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون خواهد آمد عمل خواهد شد.

تبصره ۱- اظهار نظر هیأت‌های موضوع مواد ۳۲ و ۳۳ قانون فصل پنجم و پاره‌ای از مواد قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع کشور دایر بر انجام یا عدم انجام تعهدات طرحهای موضوع ماده ۳۱ قانون فوق‌الذکر تا تاریخ تصویب این قانون معتبر و لازم‌الرعايه است.

تبصره ۲- مأمورین انتظامی مکلف‌اند با اعلان وزارت کشاورزی به منظور در اختیار گرفتن اراضی حاصل از اجرای بندهای فوق از عرصه و اعیان موضوع طرح خلع ید نموده و در اختیار وزارت مزبور قرار دهند در این صورت آن وزارتخانه موظف است ۵۰٪ سرمایه‌گذاری انجام شده که در رابطه با اجرای طرح می‌باشد طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری به اقساطی که مدت آن از دو برابر مدت سرمایه‌گذاری شده بیشتر نباشد به فرد یا افراد ذی‌نفع طرح پرداخت نماید.

تبصره ۳- کلیه اراضی که به ترتیب مقرر در این ماده در اختیار وزارت کشاورزی قرار می‌گیرند و همچنین اراضی که طبق قانون «اصلاح فصل پنجم و پاره‌ای از مواد قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع کشور» مصوب خرداد ماه ۱۳۵۴ و نیز اراضی که طبق تبصره ۲ ماده ۲ «آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون نحوه واگذاری و احیای اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۱۳۵۹/۲/۳۱ از اشخاص حقیقی یا حقوقی به وزارت کشاورزی مسترد گردیده و یا می‌گردد حتی‌الامکان به منظور تحقق مفاد ماده ۱۰ این قانون مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ماده ۳۷- حریم دریاها، دریاچه‌ها و خلیج فارس و تالابها قابل تملیک و تملک و تصرف خصوصی نیست ولو اینکه متصرفین این قبیل اراضی اسناد مالکیت گرفته باشند به استثنای عرصه و اعیانی که قبل از ۴۲/۷/۱۳ در حریم دریاها و دریاچه‌ها و خلیج فارس

و قبل از ۵۹/۲/۳۱ در حریم تالابها تصرف و ایجاد شده باشد، استفاده از حریم مزبور برای ایجاد تأسیسات ضروری با تصویب هیأت وزیران مجاز می باشد.

تبصره ۱- حریم دریای عمان، خلیج فارس، دریای خزر و ارومیه ۶۰ متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب به سمت خشکی می باشد.

تبصره ۲- مبدأ محاسبه حریم در مورد دریای خزر و دریاچه ارومیه، آخرین نقطه پیشرفتگی آب به ترتیب در سالهای ۱۳۴۲ و ۱۳۵۳ بر مبنای نقشه برداری سازمان نقشه برداری کل کشور می باشد.

تبصره ۳- در مورد خلیج فارس و بحر عمان تعیین آخرین نقطه پیشرفتگی آب و در مورد سایر دریاچه ها و تالابها تعیین عرض حریم و تعیین آخرین نقطه پیشرفتگی آب به عهده هیأتی مرکب از کارشناسان ذی ربط است که ترکیب آن را آیین نامه مشخص می کند.

تبصره ۴- اراضی حاصل از عقب نشینی دریا و دریاچه و تالاب به عرض حریم اضافه گردیده و می گردد و چگونگی استفاده از این اراضی را آیین نامه مشخص می کند.

تبصره ۵- وزارت کشاورزی در مورد عرصه و اعیانی که در حریم دریاها و دریاچه ها و تالابها و داخل آنها در گذشته تصرف و ایجاد یا به تملیک افراد درآمده است و همچنین در مورد عرصه مورد تجاوز به ترتیب زیر عمل می نماید:

۱- عرصه و اعیانی که قبل از ۴۲/۷/۱۳ در حریم دریاها و دریاچه ها و قبل از ۵۹/۲/۳۱ در حریم تالابها تصرف و ایجاد شده اند در صورت ضرورت به قیمت عادلانه خریداری نماید.

۲- اعیانی که از تاریخ ۴۲/۷/۱۳ تا ۲۹ تیر ماه ۵۴ در حریم دریاها و دریاچه ها در خارج از محدوده مورد عمل قانون اراضی شهری ایجاد شده اند در صورت نیاز دولت بر مبنای ارزش معاملاتی سال احداث خریداری نماید. در نقاطی که ارزش معاملاتی وجود ندارد طبق نظر کارشناس رسمی دادگستری خریداری نماید در غیر این صورت متصرف باید اقدام به جمع آوری و انتقال فوری تأسیسات و اعیانی خود نماید.

۳- عرصه و اعیانی که از تاریخ ۲۹ تیر ماه ۵۴ در حریم دریاها و دریاچه ها و از ۵۹/۲/۳۱ در حریم تالابها تا تاریخ تصویب این قانون تصرف و ایجاد شده اند به حکم دادگاه به نفع دولت ضبط و از مرتکب یا مرتکبین خلع ید می شود.

۴- در محدوده مورد عمل قانون اراضی شهری اعیانی که بعد از ۴۲/۷/۱۳ تا تاریخ ۲۹

تیر ماه ۵۴ ایجاد شده است از تاریخ احداث حق الارض دریافت می شود.
تبصره ۶- منظور از اعیانی در این ماده ساختمان یا تأسیسات و یا باغ میوه یا بیشه دست کاشت و یا قلمستان می باشد، نه چپر، آلونک، کپر، صرف دیوارکشی و حفر چاه و ایجاد حصار و نصب سیم خاردار و امثال آنها.
ماده ۳۸-....

ماده ۴۰- وزارتخانه های آموزش و پرورش، ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و سایر دستگاه های تبلیغاتی کشور مکلف اند جهت شناساندن اهمیت منابع طبیعی و حفظ آن از طریق رسانه های گروهی، درج مطالب در کتب درسی نمایش فیلم و اسلاید و تهیه پوستر و اقدامات مشابه با وزارت کشاورزی همکاری لازم را بنمایند.
ماده ۴۱-....

ماده ۴۶- از تاریخ تصویب این قانون سازمان های دولتی و بنگاه ها یا مؤسسات و کارخانجات و کارگاه ها اعم از دولتی و خصوصی از مصرف سوخت هیزمی و ذغال چوب جنگلی منع می شوند. در صورت تخلف از مصرف هیزم و ذغال چوب آنها جلوگیری خواهد شد.

تبصره ۱- مؤسساتی که در داخل جنگلهای شمال واقعند اعم از دولتی، تعاونی و خصوصی در صورت تحصیل مجوز مشمول این ماده نخواهند بود.
تبصره ۲- مؤسسات شیلات و پیمانکاران انحصار دخانیات ایران و امثال آنها بنا به معرفی مؤسسه مزبور که برای تهیه کنسرو یا دود دادن ماهی و خشک کردن توتون احتیاج به مصرف هیزم داشته باشند می توانند برای مصارف خود با کسب مجوز از هیزم استفاده نمایند.
ماده ۴۷-....

ماده ۵۰- ادارات ثبت اسناد و املاک موظف اند تقاضای اشخاص حقیقی و حقوقی را که برای ثبت املاک و صدور سند مالکیت اراضی دریافت داشته اند جهت استعلام به واحدهای تابعه وزارت کشاورزی ارسال دارند و پس از آن نسبت به اصلاح یا صدور سند مالکیت اقدام و یا طبق درخواست واحدهای تابعه وزارت مزبور نسبت به اصلاح سند مالکیت مبادرت نمایند.

ادارات ثبت اسناد و املاک موظف‌اند کلیه پرونده‌های ثبتی را جهت مطالعه در اختیار مأمورین ذی‌ربط وزارت مزبور قرار دهند.

ماده ۵۱-...

طرح قانونی فوق مشتمل بر پنجاه و دو ماده و هفتاد و سه تبصره در جلسه روز چهارشنبه هجدهم تیر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۵۱۱

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شمار ۲۱۶۱-ق مورخ ۱۳۶۵/۴/۲۲ و پیرو نامه شماره ۶۴۰۰ مورخ ۱۳۶۵/۵/۲^(۱)؛ «طرح قانونی جنگلها و مراتع قانونی کشور» مصوب ۱۳۶۵/۴/۱۸ در جلسات متعدد شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت اعضا نسبت به موارد مغایرت لایحه مذکور با موازین شرعی و قانون اساسی به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- در ماده ۲ اطلاق کلمه «اعیانی کلیه جنگلها» نسبت به اعیانی احدثی و عرضه آنها و مراتع دست‌کار و جنگلها و نیزارها و اراضی موات که حریم باشد مغایر با موازین شرعی است.

۲- اطلاق تبصره ۱ ماده ۲ نسبت به زمین‌هایی که آباد و احیا شده است مغایر با موازین شرعی است.

۳- نسبت به تبصره ۲ ماده ۲ با عدم تحقق اعراض، مجرد رها شدن پنج سال برای اینکه جزو اراضی مورد عمل این قانون قرار گیرد خلاف موازین شرعی است.

۴- اطلاق تبصره ۲ بند ۲ ماده ۳ نسبت به زمین‌هایی که احیا شده و در تصرف مالکانه اشخاص باشد مغایر با موازین شرعی است.

۵- در ماده ۴ تعیین مهلت یک‌ساله جهت تسلیم اعتراض در مواردی که عدم تسلیم اعتراض

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

کاشف از عدم اعتراض نباشد با ضوابط شرعی مغایر است همچنین تعیین مهلت شش ماهه جهت رسیدگی قضایی صحیح نیست ضمناً مناسب است کیفیت و نحوه کار کمیسیون مشخص شود.

۶- قسمت «الف» بند ۲ ماده ۵ از لحاظ اینکه اشخاص واجد شرایط مشخص نشده است مجمل است و اظهار نظر نسبت به آن موکول به رفع اجمال است.

۷- در بند ۳ ماده ۵ تعیین مجازات مباشر اصلی با توجه به اینکه مجازات به نظر حاکم است و غالباً هم مجازات ترک حفاظت اخف از مباشر اصلی خواهد بود شرعی نیست.

۸- در تبصره ۱ ماده ۶ در صورتی که اعلام به موقع را در ضمن قرارداد اجرای طرح شرط نکرده باشند تخلف از آن شرعاً جرم نیست و از این جهت تبصره خلاف موازین شرعی است.

۹- تبصره ۳ ماده ۶ با این استظهار که کلمه «هر طریق» شامل طرق غیرقانونی نیز می‌شود مغایر با قانون اساسی است، اصلاح شود.

۱۰- به طور کلی قانونگذاری به صورت ترتیب آثاری بر قراردادها و عقود غیر از آثار و لوازم شرعیه‌ای که به طور عام یا بالخصوص بر عقود مرتب است شرعی نیست ولی تأمین این آثار به نحو شرط ضمن عقد با مراعات شرایط صحت شروط شرعی است. بنابراین تبصره ۶ ماده ۶ از این جهت با موازین شرعی مغایرت دارد.

۱۱- در ماده ۱۰ نظر به اینکه جابجایی جنگل نشینان تعرض به مسکن آنهاست و علاوه طرح مذکور جنبه قانونی دارد نیاز به تصویب مجلس شورای اسلامی دارد و از این لحاظ ماده ۱۰ با قانون اساسی مغایر است.

۱۲- در ماده ۱۳ مشروط کردن قطع درخت جنگلی واقع در باغات و مزارع به دریا مجوز شرعی نیست.

۱۳- تبصره ۱ و ۲ ماده ۱۶ مشمول ایراد تبصره ۶ ماده ۶ است و شرعی نیست.

۱۴- در ماده ۱۹ و تبصره‌های ۱ و ۲ و ۳ آن تعیین مجازاتهای تعزیری خلاف موازین شرعی است.

۱۵- تعیین مجازاتهای تعزیری در ماده ۲۰ و تبصره ۱ آن خلاف موازین شرعی است.

۱۶- تعیین مجازات مذکور در ماده ۲۱ خلاف موازین شرعی است.

۱۷- در ماده ۲۲ تعیین مجازات مذکور در ماده و اقدام به تخریب قبل از تعیین تکلیف نهایی قضیه از طرف محاکم خلاف موازین شرعی است.

۱۸- در ماده ۲۳ و بندهای ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ آن اشکال تعزیرات مواد قبلی موجود است. به علاوه در ماده ۲۳ ماده ۹۹ قانون مجازات عمومی^(۱) لغو شده است.

۱۹- در قسمت آخر تبصره ماده ۲۳ اشکال سابق از جهت تعزیرات وجود دارد.

۲۰- در ماده ۲۴ و تبصره‌های ۱ و ۲ آن مواد ۲۵ و ۲۶ و ۲۷ و ۲۸ و قسمت آخر ماده ۳۱ و تبصره‌های ۲ و ۳ ماده ۳۲ همان اشکال مجازات وجود دارد.

۲۱- در تبصره ماده ۲۵ ضبط عین مال اشکال شرعی دارد و ایراد مربوط به تبصره ۶ ماده ۶ نیز بر آن وارد است.

۲۲- در ماده ۳۲ مجازات حبس، پرداخت خسارت و مصادره اعیانی خلاف شرع شناخته می‌شود.

۲۳- تبصره ۱ ماده ۳۲ با توجه به ماده ۴ ابهام دارد برای اظهار نظر رفع ابهام لازم است.

۲۴- تبصره ۳ ماده ۳۴ تعیین مهلت برای تسلیم دادخواست و برای رسیدگی و قطعی بودن رأی قاضی در موارد سه گانه‌ای که در ماده ۱۲ قانون تشکیلات دادگاه‌های حقوقی ۱ و ۲^(۲) مقرر شده شرعی نیست.

۲۵- نسبت به تبصره ۴ ماده ۳۴ نظر به اینکه اراضی تبدیل شده به باغ و زراعت و تأسیسات عام‌المنفعه در صورتی که طبق موازین شرعی احیا شده باشد ملک احیاکننده است و الزام آنها به عمل مقررات خاص جایز نیست و نظر به اینکه معیارهایی که در این تبصره مقرر شده دخالت در احیای شرعی ندارد تبصره مذکور مغایر با موازین شرعی است و خلع ید از متصرفین بدون مراجعه به دادگاه جایز نیست و این نظر نیز عیناً نسبت به اراضی منطقه شمال

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۹۰۵.

۲. ماده ۱۲ قانون تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو (مصوب ۱۳۶۴/۹/۳۰): احکام و قرارهای دادگاه‌های حقوقی جز در موارد زیر قطعی است:

الف - جایی که قاضی قطع پیدا کند که حکمش بر خلاف موازین قانونی و یا شرعی بوده است.

ب - جایی که قاضی دیگر به علت عدم توجه قاضی اول به قواعد و موازین ضروری و مسلم فقهی قطع به مخالفت حکم او با موازین قانونی یا شرعی پیدا کند.

ج - جایی که ثابت شود قاضی در اصل صلاحیت قضا و صلاحیت رسیدگی و انشاء حکم را در موضوع پرونده نداشته است.

تبصره - مرجع تجدید نظر تصمیمات دادگاه حقوقی (دو) دادگاه حقوقی (یک) است و احکام صادره از دادگاه حقوقی (یک) در این موارد قطعی است. لکن چنانچه در رسیدگی دادگاه حقوقی یک نیز یکی از سه مورد بالا تحقق یافت، رسیدگی در دیوان عالی کشور صورت خواهد گرفت.

جاری است و بر این اساس تبصره ۱ ماده ۲ نیز باید اصلاح شود.

۲۶- در بند ۱ و ۲ ماده ۳۶ لغو اسناد مالکیت یا قرارداد نسبت به اراضی احیا شده شرعی نیست.

۲۷- در تبصره ۱ ماده ۳۶ در صورتی که موضوع مورد اختلاف باشد باید به محاکم صالح احاله شود.

۲۸- اطلاق ماده ۳۷ در موردی که قبل از منع حکومت اسلامی احیا شده باشد شرعی نیست.

۲۹- در بند ۲ تبصره ۵ ماده ۳۷ الزام صاحبان زمین و اعیانی به فروش به مجرد نیاز دولت و الزام به جمع آوری و انتقال فوری شرعی نیست.

۳۰- در بند ۳ تبصره ماده ۳۷ ضبط عرصه و اعیانی ایجاد شده قبل از منع حکومت اسلامی شرعی نیست.

۳۱- در بند ۴ تبصره ۵ ماده ۳۷ دریافت حق الارض مذکور شرعی نیست.

۳۲- در تبصره ۶ ماده ۳۷ چاه حفر شده و اعیانی چپر، آلونک، کپر و دیوار ملک صاحبان آنها است و باید حق آنها مراعات شود.

۳۳- اطلاق ماده ۴۶ نسبت به ذغال و هیزم جنگلی که ملک شخصی باشد شرعی نیست.

۳۴- نسبت به ذیل ماده ۵۰ در صورتی که مورد اختلاف باشد اصلاح سند مالکیت با حکم دادگاه خواهد بود.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۲۲۱۹-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۸۳۱۴۰ مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۴ دولت در خصوص سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران که در جلسه علنی روز چهارشنبه ۱۳۶۵/۵/۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

فصل اول - تعریف، اهداف

ماده ۱- سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران که در این قانون سازمان نامیده می شود، سازمانی است مستقل دارای شخصیت حقوقی که به منظور تحقق بخشیدن به اهداف مقرر در این قانون تشکیل می گردد.

ماده ۲- اهداف سازمان عبارتند از:

- ۱- تحقق بخشیدن به ارزش های عالی اسلام در کلیه امور پزشکی.
- ۲- حفظ شئون و اخلاق پزشکی متناسب با موازین شرع مقدس اسلام.
- ۳- پیشبرد و اصلاح امور پزشکی و همکاری با وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی در جهت رفع محرومیت ها در زمینه بهداشت و درمان.
- ۴- ارتقای سطح دانش پزشکی.
- ۵- حفظ حقوق بیماران در برابر شاغلان حرف پزشکی و بالعکس.

۶- حل و فصل اختلافات فیما بین شاغلان حرف پزشکی و رسیدگی به تخلفات انتظامی آنان بر اساس ضوابط قانونی و تنظیم روابط حرفه‌ای بین گروه مزبور با حفظ حقوق بیماران و مؤسسات بهداشتی، درمانی، دولتی، خصوصی و خیریه و نهادهای انقلاب اسلامی و بالعکس.

۷- حفظ و حمایت از حقوق صنفی شاغلان حرف پزشکی.

فصل دوم - وظایف و اختیارات

ماده ۳- وظایف و اختیارات سازمان با توجه به اهداف فوق به شرح زیر می‌باشد:

الف - تحقق بخشیدن ارزش‌های اسلامی در امور پزشکی و وابسته پزشکی با تشکیل کمیته بررسی مسائل اسلامی در امور پزشکی و اظهارنظرهای مشورتی در تهیه آیین‌نامه‌ها جهت ارائه به مراجع ذی‌ربط.

ب - اظهارنظر مشورتی در تهیه و تدوین پیش‌نویس لوایح غیرفوری، تصویب‌نامه‌ها، آیین‌نامه‌ها در ارتباط با کلیه امور پزشکی و پیراپزشکی و امر صنفی به مراجع ذی‌ربط.

ج - اظهارنظر مشورتی در تنظیم ضوابط تبلیغاتی و آگهی‌های دارویی و مواد خوراکی و آشامیدنی و آرایشی و امور پزشکی به مراجع ذی‌ربط.

تبصره - سازمان نظام پزشکی موظف است حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ وصول استعلامیه نظر مشورتی خود را به مراجع ذی‌ربط اعلام نماید.

د - تدوین مقررات و ضوابط مربوط به استاندارد کردن تابلوها و سرنسخه‌های مؤسسات پزشکی خصوصی پزشکان و شاغلان حرف پزشکی و وابسته پزشکی.

ه - همکاری در اجرای برنامه‌های بازآموزی مستمر پزشکان، دندانپزشکان، داروسازان و متخصصین علوم آزمایشگاهی در جهت رشد و ارتقای دانش پزشکی منطبق با پیشرفت‌های علمی روز به درخواست مراجع ذی‌ربط.

و - صدور کارت عضویت سازمان برای مشمولان این قانون.

ز - رسیدگی به تخلفات انتظامی پزشکان و گروه پزشکی طبق ضوابط و مقررات مربوطه از طریق مراجع انتظامی نظام پزشکی.

ح - حفظ احترام و شئون پزشکی در جامعه.

ط - همکاری با مراجع ذی‌ربط در جهت گسترش فعالیتهای علمی و تحقیقاتی و تبعات پزشکی.

ی - کمک به رفع مشکلات رفاهی و مالی مؤسسات و شاغلان حرف پزشکی کم درآمد و خسارت دیده از طریق صندوق تعاون سازمان با پرداخت کمکهای بلاعوض و وام قرض الحسنه طبق آیین نامه ای که توسط شورای عالی نظام پزشکی تهیه می گردد.

ک - همکاری با مراجع ذی ربط در اجرای تعرفه های خدمات بهداشتی و درمانی.

ل - همکاری با مراجع ذی ربط در وصول مالیات مشاغل و عوارض از مؤسسات و شاغلان حرف پزشکی.

م - ایجاد صندوق غرامت های ناشی از اعمال پزشکی از طریق ایجاد صندوق تعاون و رفاه برای مشمولان این قانون با همکاری وزارتخانه های ذی ربط و تهیه آیین نامه اجرایی و اساسنامه صندوقهای موصوف مطابق مقررات صندوقهای رفاه کشور.

ن - سایر وظایفی که تاکنون از طرف مجلس شورای اسلامی به سازمان نظام پزشکی محول گردیده است.

فصل سوم - عضویت و شرایط اعضا

ماده ۴ - کلیه اتباع ایرانی پزشک، دندان پزشک، دکتر داروساز و متخصصین علوم آزمایشگاهی تشخیص طبی دارای درجه دکترا بدون استثنا عضو سازمان می باشند.

تبصره ۱ - اتباع خارجی پزشک، دندانپزشک، دکتر داروساز و متخصصین علوم آزمایشگاهی تشخیص طبی دارای درجه دکترا که طبق مقررات قانونی در ایران شاغل بوده و یا می شوند از لحاظ رسیدگی به تخلفات انتظامی تابع این قانون و مقررات انتظامی مربوطه خواهند بود.

تبصره ۲ - کلیه مشمولان این قانون موظف اند هر سال ظرف مدتی که از طرف شورای عالی نظام پزشکی کشور مقرر می شود از طریق نزدیک ترین نظام پزشکی محل کار خود ثبت نام نمایند.

فصل چهارم - ارکان

ماده ۵ - ارکان سازمان به شرح زیر می باشد:

الف - شورای عالی نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران که در این قانون شورای عالی خوانده می شود.

ب - نظام پزشکی شهرستان.

ج - شورای انتظامی نظام پزشکی.

تبصره - مرکز سازمان پزشکی جمهوری اسلامی دبیرخانه شورای عالی بوده و محل آن در تهران می باشد.

ماده ۶- در هر شهرستان که تعداد مشمولان ماده ۴ این قانون در آن حداقل ۴۰ نفر باشد نظام پزشکی شهرستان تشکیل خواهد شد.

ماده ۷- اعضای شورای عالی به شرح زیر می باشند:

۱- دو نفر پزشک به نمایندگی وزیر بهداشت و درمان و آموزش پزشکی.

۲- چهار نفر پزشک از اعضای هیأت علمی دانشگاه های علوم پزشکی.

۳- رئیس بهداری ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.

۴- رئیس بهداری کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

۵- مدیر کل پزشکی قانونی کشور.

۶- سه نفر پزشک - یک نفر دندانپزشک - یک نفر متخصص علوم آزمایشگاهی - یک نفر دکتر داروساز به انتخاب نمایندگان هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستان ها.

تبصره ۱- هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستان ها یک نفر را برای انتخاب ۶ نفر مذکور در بند ۶ معرفی می نماید.

تبصره ۲- جلسات شورای عالی نظام پزشکی که حداقل ماهی یک بار تشکیل می شود با حضور دوسوم اعضای شورا رسمی است و تصمیمات متخذه با اکثریت مطلق آرا، معتبر و برای واحدهای ذی ربط لازم الاجرا است.

تبصره ۳- اعضای انتخابی شورای عالی نظام پزشکی باید واجد کلیه شرایط مربوط به اعضای هیأت مدیر نظام پزشکی شهرستان ها باشند.

تبصره ۴- عزل و نصب رئیس سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران که یکی از اعضای شورای عالی نظام پزشکی است با پیشنهاد شورای عالی و حکم وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.

ماده ۸- هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستان مرکب از ۱۰ نفر به شرح ذیل می باشد:

۱- چهار نفر از پزشکان به انتخاب پزشکان شهرستان.

۲- یک نفر دندانپزشک به انتخاب دندانپزشکان شهرستان.

۳- یک نفر دکتر داروساز به انتخاب دکترهای داروساز.

۴- یک نفر پزشک یا دندانپزشک یا دکتر داروساز نظامی - انتظامی به انتخاب پزشکان، دندانپزشکان و دکترهای داروساز نظامی - انتظامی باشد.

- ۵- یک نفر پزشک به معرفی شبکه بهداشت، درمان و آموزش پزشکی شهرستان.
- ۶- دو نفر از کادر پزشکی (پزشک، دندانپزشک، داروساز) به انتخاب و معرفی شورای اسلامی شهرستان.
- تبصره ۱- منظور از افراد مذکور در بندهای ۱، ۲ و ۳ و بندهای مشابه سایر مواد دیگر پزشکان و دندانپزشکان و دکترهای داروساز غیرنظامی - انتظامی است.
- تبصره ۲- تا زمانی که انتخاب بند ۴ ماده ۸ به دلیل کمی تعداد مقرر در بند ۱ همین ماده اضافه می‌گردد.
- ماده ۹- هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستان‌هایی که بیش از دوست نفر پزشک، دندانپزشک و داروساز و متخصص علوم آزمایشگاهی داشته باشند مرکب از ۱۴ نفر به شرح زیر می‌باشد:
- ۱- شش نفر پزشک به انتخاب پزشکان.
- ۲- یک نفر دندانپزشک به انتخاب دندانپزشکان.
- ۳- یک نفر داروساز به انتخاب دکترهای داروساز.
- ۴- یک نفر متخصص علوم آزمایشگاهی و تشخیص طبی به انتخاب دکترهای متخصص علوم آزمایشگاهی و تشخیص طبی آن شهرستان.
- ۵- دو نفر از پزشکان یا دندانپزشکان یا دکترهای داروساز نظامی - انتظامی به انتخاب پزشکان، دندانپزشکان و دکترهای داروساز نظامی - انتظامی شهرستان.
- ۶- سه نفر از کادر پزشکی (پزشک، دندانپزشک، داروساز) به معرفی شورای اسلامی شهرستان مربوطه.
- تبصره ۱- در شهرستان‌هایی که مجموع پزشکان، دندانپزشکان، داروسازان و متخصصین علوم آزمایشگاهی آن بیش از ۱۰۰۰ نفر باشد تعداد افراد مقرر در بندهای ۱، ۲ و ۳ ماده فوق به ترتیب ۸، ۲ و ۲ نفر خواهد بود.
- تبصره ۲- چنانچه انتخاب هر یک از رده‌های ۲، ۳، ۴، ۵ این ماده به هر دلیلی میسر نگردد بر تعداد پزشکان غیرنظامی - انتظامی افزوده خواهد شد.
- تبصره ۳- نظام پزشکی مرکز استان عهده‌دار وظایف نظام پزشکی شهرستان‌های تابعه که در آن نظام پزشکی تشکیل نشده است نیز می‌باشد.
- تبصره ۴- چنانچه مرکز استان و شهرستان‌های تابعه فاقد نظام پزشکی باشد مرجع

رسیدگی مسائل مربوط به آنها از سوی شورای عالی نظام پزشکی مشخص می‌گردد.
ماده ۱۰- مقرر شورای عالی در تهران است و اعضای این شورا یک نفر از بین خود را به عنوان دبیر موظف شورا انتخاب خواهند نمود.

ماده ۱۱- دبیر شورای عالی مسؤول تشکیل جلسات و اداره تشکیلات دبیرخانه شورا خواهد بود. اداره جلسات شورا و اجرای مصوبات آن به عهده رئیس شورا است.

ماده ۱۲- تشکیلات و ترتیب تشکیل جلسات و سایر مسائل مربوط به اداره امور شورای عالی و نظام پزشکی‌ها طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که ضمن مشورت با نظام پزشکی شهرستان‌ها تدوین و به تأیید شورای عالی و تصویب وزیر می‌رسد.

ماده ۱۳- بودجه نظام پزشکی‌ها از محل حق عضویت اعضا تأمین می‌گردد.
تبصره ۱- بودجه سالیانه نظام پزشکی هر شهرستان توسط هیأت مدیره همان شهرستان تهیه و تصویب شده و به مرحله اجرا در خواهد آمد.

تبصره ۲- میزان و طرز وصول حق ثبت نام سالانه اعضا و دیگر مقررات اداری، مالی سازمان و نحوه خرج بودجه پس از تصویب شورای عالی به مرحله اجرا در خواهد آمد.
تبصره ۳- کلیه امکانات موجود نظام پزشکی فعلی مرکز در اختیار شورای عالی قرار می‌گیرد و این شورا موظف است بخشی از این امکانات را در اختیار نظام پزشکی شهرستان تهران قرار دهد.

ماده ۱۴- وظایف شورای عالی نظام پزشکی به شرح زیر می‌باشد:
۱- اجرای دقیق وظایف مقرر در ماده ۳ این قانون و نظارت مستمر بر حسن اجرای آنها توسط واحدهای تابعه سازمان.

۲- نظارت بر عملکرد نظام پزشکی شهرستان‌ها.
۳- نظارت بر عملکرد صندوق تعاون و صندوق غرامت ناشی از اعمال پزشکی وابسته به نظام پزشکی.

۴- رسیدگی به تخلفات هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستان‌ها و برقراری هماهنگی لازم بین نظام پزشکی شهرستان‌ها و رسیدگی به اختلافات داخلی آنها.

۵- انحلال هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستان‌ها در چهارچوب مواد این قانون.
تبصره - هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستان‌ها در موارد زیر منحل می‌گردند:
۱- عدول و تخطی از وظایف مقرر در این قانون با تشخیص شورای عالی نظام پزشکی.

۲- فوت و استعفا و یا عدم شرکت غیرمجاز بیش از یک دوم اعضای هیأت مدیره برای ۴ جلسه متوالی.

ماده ۱۵- وظایف نظام پزشکی شهرستانها به شرح زیر است:

۱- نظام پزشکی شهرستان کلیه اختیارات و وظایف سازمان نظام پزشکی را در محدوده شهرستان مربوطه دارا خواهد بود.

۲- اجرای مصوبات شورای عالی در سطح شهرستان.

ماده ۱۶- مدت عملکرد هر دوره هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستانها و شورای عالی نظام پزشکی چهار سال تمام می باشد.

تبصره ۱- شروع اولین دوره فعالیت هیأت های مدیره مذکور حداکثر ۱۰ روز پس از اعلام قطعیت یافتن نتیجه انتخابات خواهد بود.

تبصره ۲- شروع فعالیت دوره های بعد نظام پزشکی بلافاصله پس از پایان دوره قبلی می باشد و چنانچه در پایان دوره تشریفات انتخابات جدید به فعالیت خود ادامه خواهند داد و مبدأ شروع کار دوره جدید از تاریخ قطعیت انتخابات خواهد بود.

ماده ۱۷- نظام پزشکی شهرستان دارای شورای انتظامی خواهد بود حدود اختیارات و وظایف شوراهای انتظامی نظام پزشکی و ترکیب اعضا و چگونگی تشکیل آنها و همچنین نحوه رسیدگی به تخلفات پزشکی مطابق قانونی خواهد بود که حداکثر ظرف مدت ۶ ماه با پیشنهاد شورای عالی نظام پزشکی تهیه و پس از تأیید شورای عالی قضایی و تصویب هیأت دولت به مجلس شورای اسلامی تقدیم خواهد شد.

ماده ۱۸- انتخابات برای اولین دوره پس از تصویب این قانون و تجدید آن برای دوره های بعد سه ماه قبل از اتمام هر دوره با اعلام وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و تشکیل هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات انجام خواهد شد.

ماده ۱۹- ترکیب هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات به شرح زیر خواهد بود:

۱- یک نفر نماینده دادستان کل کشور.

۲- یک نفر نماینده وزارت کشور.

۳- دو نفر پزشک به انتخاب و معرفی وزیر بهداشت و درمان و آموزش پزشکی.

۴- یک نفر نماینده از طرف نظام پزشکی شهرستان تهران.

۵- دو نفر پزشک به انتخاب کمیسیون بهداری مجلس شورای اسلامی.

تبصره ۱- هیأت مرکزی نظارت می تواند برای هر شهرستان ۳ تا ۵ نفر جهت نظارت بر حسن اجرای انتخاب نظام پزشکی شهرستانها تعیین نماید.

تبصره ۲- تجدید انتخاب اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات برای دوره های بعد بلاشکال است.

ماده ۲۰- هیأت مرکزی نظارت وظایف زیر را دارا می باشد:

- ۱- عزل و نصب اعضای هیأت های نظارت بر انتخابات نظام پزشکی شهرستانها.
- ۲- نظارت بر حسن انجام انتخابات در حوزه های انتخابیه.
- ۳- بررسی نهایی صلاحیت نامزدهای عضویت در هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستانها و ابلاغ نظر هیأت به هیأت های اجرایی انتخابات جهت اعلام عمومی.
- ۴- رسیدگی به شکایات نامزدهایی که صلاحیت آنها به تأیید هیأت های نظارت نرسیده باشد و تجدیدنظر در آنها.

۵- رسیدگی به شکایات انتخاباتی در چهارچوب مواد قانونی و آیین نامه های مربوطه.

۶- توقف یا ابطال تمام و یا قسمتی از مراحل انجام انتخابات در چهارچوب مواد قانونی و آیین نامه های مربوط به این قانون با پیشنهاد هیأت های اجرایی انتخابات.

۷- تأیید نهایی حسن انجام انتخابات هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستانها و امضای اعتبارنامه متخین انتخابات.

۸- رسیدگی به شکایت و اعتراضات کتبی افراد در مورد تأیید صلاحیت نامزدهای عضویت در هیأت مدیره نظام پزشکی و تجدیدنظر در آنها.

تبصره - هیأت عالی نظارت می تواند طبق آیین نامه ای که تهیه می نماید تمام یا قسمتی از وظایف مقرر در ماده فوق را به هر یک از هیأت های نظارت بر انتخابات هیأت مدیره نظام پزشکی شهرستانها تفویض نماید.

ماده ۲۱- مسؤولیت برگزاری انتخابات هر یک از شهرستانها به عهده هیأت اجرایی انتخابات بوده که ترکیب و نحوه تشکیل و حدود وظایف و اختیارات و کیفیت و نحوه برگزاری انتخابات طبق آیین نامه ای خواهد بود که توسط شورای عالی نظام پزشکی تهیه و به تصویب وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید.

تبصره - آیین نامه مذکور استثنائاً در اولین دوره انتخابات توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری هیأت مرکزی نظارت تهیه و به مرحله اجرا در خواهد آمد.

ماده ۲۲- شرایط انتخاب کنندگان عبارتست از:

- ۱- تابعیت دولت جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- داشتن کارت عضویت در سازمان نظام پزشکی.
- ۳- مقیم بودن در شهرستان منطقه انتخاباتی در زمان انتخابات به تأیید نظام پزشکی آن شهرستان یا شبکه بهداشتی شهرستان.

ملاک مقیم بودن در شهرستان سابقه عضویت در نظام پزشکی آن شهرستان می باشد.
ماده ۲۳- شرایط انتخاب شوندگان هیأت های مدیره سازمان های نظام پزشکی شهرستان به شرح زیر می باشد:

- ۱- تابعیت دولت جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- عدم اشتغال به فساد و نادرستی.
- ۳- داشتن حسن شهرت اجتماعی و شغلی و عمل به اجرای اصول پزشکی و رعایت اخلاق و شئون پزشکی.
- ۴- داشتن حسن شهرت در تعهد عملی به احکام دین مبین اسلام و وفادار به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
- تبصره - اقلیت های مذهبی به رسمیت شناخته شده در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تابع احکام دین اعتقادی خود می باشد.
- ۵- دارا بودن حداقل سه سال عضویت در نظام پزشکی (رعایت این شرط در اولین دوره انتخابات برای دکترهای داروساز ضرورت ندارد).

تبصره ۱- پزشکان، دندانپزشکان، دکترهای داروساز و متخصصین علوم آزمایشگاهی تشخیص طبی که دارای مسئولیت های اجرایی می باشند و یا در نیروهای نظامی - انتظامی شاغلند جهت نامزدی در انتخابات و عضویت در ارکان سازمان نیازی به استعفا از سمت و شغل خود ندارند.

تبصره ۲- کسانی که طبق قانون از انتخاب شدن به عنوان نماینده مجلس شورای اسلامی محرومند حق نامزد شدن برای انتخاب در ارکان سازمان را ندارند «به استثنای شرط سنی».

ماده ۲۴- کلیه قوانین مغایر با این قانون ملغی الاثر می باشد و آیین نامه ها و ضوابط قبلی که با این قانون مغایرت نداشته باشد تا تصویب آیین نامه ها و ضوابط جدید توسط وزارت

بهداشت و درمان و آموزش پزشکی به قوت خود باقی است.
 لایحه قانونی فوق مشتمل بر بیست و چهار ماده و بیست و هفت تبصره در جلسه روز
 چهارشنبه اول مرداد یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای
 اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۴۸۱

تاریخ: ۱۳۶۵/۵/۱۳

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۱۹-ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۵؛ «لایحه سازمان نظام پزشکی
 جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسه ۱۳۶۵/۵/۱ مجلس شورای اسلامی در جلسه
 شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت به شرح زیر اعلام
 می شود:

در نظام جمهوری اسلامی امور اجرایی طبق اصل ۶۰ قانون اساسی جز در اموری که در قانون
 اساسی مستقیماً بر عهده رهبری گذاشته شده از طریق رئیس جمهور و نخست وزیر و وزرا
 انجام می پذیرد.

علیهذا بخش هایی از این قانون را که مربوط به نظارت بر امور پزشکی و اجرایی است وزارت
 بهداشت و درمان و آموزش پزشکی در حدود قوانین عهده دار است و احاله آن به سازمان
 مستقل مغایر با قانون اساسی است و در بخش هایی که مربوط به تخلف پزشکان است
 رسیدگی با مراجع قضایی است و در بخش های مربوط به امور و مسائل صنفی پزشکان
 خودشان می توانند در محدوده قوانین جمعیت هایی را بدون الزام پزشکان به شرکت در آن
 جمعیت ها و قبول مقررات آنها تشکیل دهند.

علیهذا لایحه مذکور و قانون نظام پزشکی سابق فقط در محدوده اخیر از سوی
 خود پزشکان طبق اصل ۲۶ قانون اساسی^(۱) قابل قبول است و در غیر این محدوده با

۱. اصل بیست و ششم: احزاب، جمعیت ها، انجمن های سیاسی و صنفی و انجمن های اسلامی یا اقلیت های دینی
 شناخته شده آزادند، مشروط به اینکه اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساس جمهوری اسلامی
 را نقض نکنند. هیچ کس را نمی توان از شرکت در آنها منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت.

اصول ۲۲ و ۶۰ و ۱۵۹ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد.

لطف الله صافی
دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۹۶۰-ق

تاریخ: ۱۳۶۶/۶/۲۹

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۶۴۸۱ مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۳ لایحه سازمان نظام پزشکی که مجدداً در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۶/۶/۲۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۲) برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی
رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

فصل اول - تعریف، اهداف

ماده ۱- سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران که در این قانون سازمان نامیده می شود، وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد که به منظور تحقق بخشیدن به اهداف مقرر در این قانون تشکیل می گردد.

تبصره - تشکیلات نظام پزشکی در مرکز و مراکز استان ها و شهرستان ها طبق آیین نامه ای

۱. اصل بیست و دوم: حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

- اصل شصتم: اعمال قوه مجریه جز در اموری که در این قانون مستقیماً بر عهده رهبری گذاردند از طریق رئیس جمهور و نخست وزیر و وزرا است.

- اصل یکصد و پنجاه و نهم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۷۹.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

است که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب وزیر برسد.
ماده ۲- اهداف سازمان عبارتند از:

- ۱- تحقق بخشیدن به ارزش‌های عالی‌ه اسلام در کلیه امور پزشکی.
- ۲- حفظ شئون و اخلاق پزشکی متناسب با موازین شرع مقدس اسلام.
- ۳- پیشبرد و اصلاح امور پزشکی و همکاری با وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی در جهت رفع محرومیت‌ها در زمینه بهداشت و درمان.
- ۴- ارتقای سطح دانش پزشکی.
- ۵- حفظ حقوق بیماران در برابر شاغلان حرف پزشکی و بالعکس.
- ۶- رسیدگی به تخلفات صنفی شاغلین حرف پزشکی که عنوان جرایم عمومی را نداشته باشد بر عهده هیأت‌های انتظامی رسیدگی به تخلفات پزشکان می‌باشد. طرز تشکیل هیأت‌های مذکور، وظایف و حدود اختیارات آنها به موجب آیین‌نامه‌ای می‌باشد که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
- ۷- رسیدگی به جرایم مشمولان این قانون که ناشی از طبابت و اشتغال به حرف پزشکی بوده و یا به واسطه انجام امور پزشکی ارتکاب گردد در شعبی از دادگاه‌های عمومی که به همین منظور از طرف شورای عالی قضایی در سازمان تشکیل خواهد شد انجام می‌گیرد.

تبصره - دادگاه‌های مذکور هنگام رسیدگی به جرایم صنفی مشمولان این قانون نظر کارشناسی سازمان را اخذ خواهند نمود.

۸- حفظ و حمایت از حقوق صنفی شاغلان حرف پزشکی.

فصل دوم - وظایف و اختیارات

ماده ۳- وظایف و اختیارات سازمان با توجه به اهداف فوق به شرح زیر می‌باشد:

الف - وظایف:

- ۱- اظهارنظر مشورتی در تهیه و تدوین پیش‌نویس لوایح غیرفوری، تصویب‌نامه‌ها، آیین‌نامه‌ها در ارتباط با کلیه امور پزشکی و پیراپزشکی و امور صنفی به مراجع ذی‌ربط.
- ۲- اظهارنظر مشورتی در تنظیم ضوابط تبلیغاتی و آگهی‌های دارویی و مواد خوراکی و آشامیدنی و آرایشی و امور پزشکی به مراجع ذی‌ربط.

تبصره - سازمان نظام پزشکی موظف است حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ وصول استعلامیه نظر مشورتی خود را به مراجع ذی ربط اعلام نماید.

۳- تدوین مقررات و ضوابط مربوط به استاندارد کردن تابلوها و سرنسخه‌های مؤسسات پزشکی خصوصی پزشکان و شاغلان حرف پزشکی و وابسته پزشکی.

۴- همکاری در اجرای برنامه‌های بازآموزی مستمر پزشکان، دندانپزشکان، داروسازان و متخصصین علوم آزمایشگاهی در جهت رشد و ارتقای دانش پزشکی منطبق با پیشرفت‌های علمی روز به درخواست مراجع ذی ربط.

۵- صدور کارت عضویت سازمان برای مشمولان این قانون.

۶- رسیدگی به تخلفات انتظامی پزشکان و گروه پزشکی طبق ضوابط و مقررات مربوطه از طریق مراجع مذکور در ماده ۲.

۷- حفظ احترام و شئون پزشکی در جامعه.

۸- همکاری با مراجع ذی ربط در جهت گسترش فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی و تنبغات پزشکی.

۹- همکاری و تلاش در اجرای صحیح تعرفه‌های خدمات بهداشتی و درمانی.

۱۰- همکاری با مراجع ذی ربط در وصول مالیات مشاغل و عوارض از مؤسسات و شاغلان حرف پزشکی.

ب - اختیارات:

۱- کمک به رفع مشکلات رفاهی و مالی مؤسسات و شاغلان حرف پزشکی کم‌درآمد و خسارت‌دیده از طریق صندوق تعاون سازمان با پرداخت کمک‌های بلاعوض قرض‌الحسنه طبق آیین‌نامه‌ای که توسط سازمان تهیه و به تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برسد.

۲- ایجاد صندوق غرامت‌های ناشی از اعمال پزشکی از طریق ایجاد صندوق تعاون و رفاه برای مشمولان این قانون با همکاری وزارتخانه‌های ذی ربط و تهیه آیین‌نامه اجرایی و اساسنامه صندوقهای موصوف مطابق مقررات صندوقهای رفاه کشور.

فصل سوم - عضویت و شرایط اعضا

ماده ۴- کلیه اتباع ایرانی پزشک، دندانپزشک، دکتر داروساز و متخصصین علوم آزمایشگاهی تشخیص طبی دارای درجه دکتر می‌توانند عضو سازمان باشند.

تبصره - اتباع خارجی پزشک، دندانپزشک، دکتر داروساز و متخصصین علوم آزمایشگاهی تشخیص طبی دارای درجه دکتر که طبق مقررات قانونی در ایران شاغل بوده و یا می‌شوند از لحاظ رسیدگی به تخلفات انتظامی تابع این قانون و مقررات انتظامی مربوطه خواهند بود.

ماده ۵- کلیه قوانین مغایر با این قانون ملغی‌الاثرباشد و آیین‌نامه‌ها و ضوابط قبلی که با این قانون مغایرت نداشته باشد تا تصویب آیین‌نامه‌ها و ضوابط جدید توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به قوت خود باقی است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر پنج ماده و چهار تبصره در جلسه روز سه شنبه بیست و چهارم شهریور ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۹۲۲۹

تاریخ: ۱۳۶۶/۷/۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۲۹۶۰- ق مورخ ۱۳۶۶/۶/۲۹ و شماره ۲۲۱۹- ق مورخ ۱۳۶۵/۵/۵ و پیرو نامه شماره ۶۴۸۱ مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۳؛ «لایحه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۳ شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز سه شنبه بیست و چهارم شهریور ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

۱- ماده ۱ اصلاحیه از لحاظ اینکه سازمان نظام پزشکی را وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار می‌دهد نظر به اینکه به افزایش بودجه عمومی انجامد و طریق تأمین هزینه آن معلوم نشده است با اصل ۷۵ قانون اساسی^(۱) مغایر است.

- ۲- نظر به اینکه قسمت دوم بند ۶ ماده ۲ قانونگذاری است با اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد.
- ۳- بند ۷ ماده ۲ از لحاظ اینکه متضمن الزام شورای عالی قضایی بر تشکیل دادگاه اختصاصی است مغایر با قانون اساسی است.
- ۴- الزام قاضی بر اخذ نظر کارشناس به طور مطلق شرعی نیست.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه بازسازی کانون وکلای دادگستری با موازین شرع

شماره: ۲۲۹۳-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۶/۲۵

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۶۱۰۲ مورخ ۱۳۶۴/۲/۳۱ دولت در خصوص بازسازی کانون وکلای دادگستری که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۶/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

فصل اول - ترکیب هیأت

ماده ۱- به منظور بازسازی کانون های وکلای دادگستری جمهوری اسلامی ایران، هیأت بازسازی کانون وکلا مرکب از ۵ نفر به وسیله شورای عالی قضایی از بین وکلای دادگستری و یا قضات انتخاب خواهند شد و حداقل سه نفر آنان از وکلای دادگستری خواهند بود این هیأت در مرکز تشکیل خواهد شد.

تبصره - جلسات هیأت با حضور حداقل سه نفر رسمیت یافته و تصمیمات آن در هر حال با سه رأی، معتبر خواهد بود.

ماده ۲- مدت اعتبار این قانون از تاریخ لازم الاجرا شدن دو سال است و هیأت بازسازی کانون وکلا موظف است ظرف این مدت کلیه امور ذیل را انجام و تصمیمات لازم را اتخاذ نماید:

۱- تنظیم دستورالعمل رسیدگی هیأت و تسلیم آن به شورای عالی قضایی جهت تصویب و ابلاغ و مهلت تنظیم و تصویب حداکثر سه ماه خواهد بود.

۲- اعلام عمومی در جراید کثیرالانتشار مبنی بر تشکیل هیأت و آمادگی دریافت شکایات از شاکیان و اطلاعات در خصوص وکلا از سوی افراد ذی نفع و مطلع.

۳- رسیدگی به پرونده‌های وکلا با توجه به اطلاعات و اخبار واصله و سوابق آنان و تصمیم‌گیری درباره آنها.

ماده ۳- هیأت بازسازی دارای یک رئیس و یک نایب رئیس خواهد بود که به وسیله اعضای هیأت انتخاب می‌شوند. هیأت می‌تواند به تعداد کافی منشی و بایگان و اعضای دفتری از کارمندان دادگستری یا کانون وکلا داشته باشد.

ماده ۴- کلیه وزارتخانه‌ها و مراجع قضایی، نهادها، ادارات، مؤسسات و شرکت‌های دولتی یا خصوصی و بانک‌ها و مؤسساتی که شمول حکم نسبت به آنها مستلزم ذکر نام آنها است مکلف‌اند همکاری لازم را با هیأت بازسازی معمول و اطلاعات لازم را در اختیار آن قرار دهند و در صورت عدم همکاری با هیأت بازسازی بالاترین مقامی که درخواست همکاری از آن مرجع شده به عنوان متخلف شناخته خواهد شد.

فصل دوم - نحوه رسیدگی

ماده ۵- هیأت بازسازی می‌تواند رأساً به بررسی و تحقیق بپردازد و همچنین می‌تواند واحدی را به عنوان واحد بررسی و تحقیق، به منظور انجام وظایف ذیل تعیین نماید:

الف - جمع‌آوری مدارک و تشکیل پرونده.

ب - تحقیقات محلی در مورد متهمین.

ج - استعلام از مقامات قضایی، مطلعین و همکاران متهم در مورد صحت و سقم اتهامات وارده.

د - ارسال پرونده متشکله به هیأت‌های بازسازی حسب مورد پس از تکمیل تحقیقات همراه با خلاصه پرونده با امضای مسؤول واحد.

تبصره ۱- اقدامات واحد بررسی و تحقیق محدود به اشخاص معرفی شده از طرف هیأت بازسازی و موارد معین از سوی هیأت مذکور است.

تبصره ۲- واحد تحقیق مکلف به رعایت کامل شئون اجتماعی اشخاص و ضوابط و موازینی که شرعاً برای این قبیل تحقیقات لازم است، می‌باشد و متخلفین وفق مقررات مربوط قابل تعقیب و مجازات خواهند بود.

ماده ۶- هیأت بازسازی اظهارات متهم را در صورت حضور استماع می‌نماید و در

صورت عدم حضور متهم می‌تواند دفاعیات خود را طی لایحه‌ای ظرف مدت دو ماه از تاریخ ابلاغ تقدیم نماید در غیر این صورت هیأت بازسازی رأساً رسیدگی خواهد نمود. ماده ۷- آرای هیأت باید مستند به اسناد و مدارک معتبر و گزارش‌های واحد بررسی و تحقیق در صورت وجود و سایر اوضاع و احوال و محتویات پرونده و همراه با استدلال کافی و مستند به مواد این قانون باشد.

ماده ۸- تصمیمات هیأت بازسازی ظرف پانزده روز پس از ابلاغ قابل اعتراض در دادگاه عالی انتظامی قضات خواهد بود و در صورت عدم اعتراض قطعی و لازم‌الاجرا می‌باشد. دادگاه مزبور باید ظرف ۶ ماه پس از آخرین اعتراض که به او تسلیم شده به کلیه اعتراضات رسیدگی و اتخاذ تصمیم نماید هر چند از دو سال مقرر در ماده ۲ این قانون تجاوز کند.

ماده ۹- در صورتی که یک یا دو نفر از اعضای هیأت بازسازی با متهم قرابت نسبی یا سببی تا درجه سوم از طبقه سوم و یا دعوای حقوقی و یا دعوای جزایی داشته باشد یا در یکی از پرونده‌هایی که متهم وکالت آن را دارد، وکیل طرف مقابل او باشند این افراد در جلسه شرکت نخواهند کرد.

تبصره - در صورتی که بیش از ۲ نفر حالت فوق را داشته باشند شورای عالی قضایی فرد یا افراد دیگری را برای رسیدگی به آن پرونده معرفی خواهد کرد.

فصل سوم - ضوابط حاکم بر بازسازی کانون وکلا

ماده ۱۰- هیأت بازسازی در موارد زیر تصمیم به انفصال دائم وکیل دادگستری از عضویت کانون وکلا، خواهد گرفت:

الف - کسانی که در رژیم شاهنشاهی دارای مشاغل و سوابق ذیل بوده‌اند:

۱- وزرای رژیم سابق و معاونان آنان، نمایندگان مجالس شورای ملی و سناى بعد از خرداد ماه ۱۳۴۲ و مجلس مؤسسات سابق.

۲- سفرا و استانداران رژیم سابق بعد از خرداد ماه ۱۳۴۲.

۳- مأمورین و متابع ساواک منحل.

۴- افرادی که موجب تحکیم و تقویت مبانی رژیم طاغوتی شده‌اند.

۵- دبیران حزب منحل رستاخیز در سطح استان و شهرستان و مقامات بالاتر از آنها.

۶- عضویت در تشکیلات فراماسونری و سازمان‌های وابسته به آن و عوامل صهیونیسم.

۷- کسانی که در دربار شاهنشاهی یا دستگاه‌ها و تشکیلات وابسته به دربار یا خاندان متفور پهلوی خدمت و همکاری فعال و مؤثر داشته‌اند.

۸- کسانی که از امکانات کانون وکلا برای پیشبرد اهداف حزب رستاخیز و رژیم متفور سلطنتی استفاده کرده‌اند.

ب- کسانی که به اتهام یکی از جرایم زیر محکومیت قطعی حاصل کرده باشند:

۱- قیام علیه جمهوری اسلامی و یا فعالیت مؤثر و آگاهانه به نفع گروه‌هایی که علیه جمهوری اسلامی ایران اقدام کرده‌اند.

۲- عضویت در سازمان‌های جاسوسی علیه نظام جمهوری اسلامی و یا فعالیت به نفع آنها و یا جاسوسی و کسب اطلاع و فعالیت به نفع دول بیگانه قبل یا بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و یا جاسوسی و کسب اطلاعات محرمانه و یا فعالیت به نفع گروه‌های غیرقانونی داخلی و خارجی (بعد از انقلاب).

۳- همکاری با قوای نظامی بیگانه علیه نظام جمهوری اسلامی ایران.

۴- افشای اسرار و اسناد سری نظام جمهوری اسلامی ایران.

۵- قاچاق اسلحه و مهمات و مواد مخدر و ارز و کالاهای ممنوعه.

۶- ارتشاء، اختلاس، کلاهبرداری، جعل، جرایم منافعی عفت و شرب خمر.

ج- کسانی که مشمول یکی از موارد ذیل باشند:

۱- اشتها به فساد اخلاق.

۲- تجاهر به فسق و فجور.

۳- اعتیاد به مشروبات الکلی و مواد مخدر.

۴- ارتکاب اعمال و رفتار خلاف حیثیت و شرافت و شئون شغل و کالت نظیر سازش با طرف مقابل موکل، به نفع خود و به ضرر موکل بدون رضایت وی.

۵- استفاده از امکانات کانون وکلا برای پیشبرد اهداف گروه‌های ضدانقلاب و یا گروه‌هایی که فعالیت آنها از طرف مقامات صالحه ممنوع شده است.

۶- عضویت در فرق ضاله که به اجماع مسلمین، خارج از اسلام شناخته شده‌اند و یا عضویت در سازمان‌هایی که مرامنامه و اساسنامه آنها بر نفی ادیان الهی مبتنی باشد.

۷- بقای بر عضویت و هواداری تشکیلاتی از گروه‌های غیرقانونی پس از اعلام غیرقانونی بودن آنها.

ماده ۱۱- ابلاغ اوراق و تصمیمات هیأت بازسازی و دادگاه تجدیدنظر طبق مقررات آیین دادرسی مدنی و به وسیله مأمورین ابلاغ دادگستری یا قائم مقام آنان به عمل خواهد آمد. تبصره ۱- آخرین نشانی که وکیل به کانون وکلای مربوط اعلام کرده است اقامتگاه قانونی او برای ابلاغ می باشد.

تبصره ۲- در هر مورد هیأت بازسازی و یا دادگاه عالی انتظامی قضات می تواند خواسته و یا تصمیم خود را به وسیله درج در روزنامه ابلاغ نماید و در این مورد یکبار درج در یکی از روزنامه های کثیرالانتشار کافی می باشد.

ماده ۱۲- شورای عالی قضایی مأمور اجرای این قانون است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر دوازده ماده و شش تبصره در جلسه روز سه شنبه هجدهم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۶۸۳۶

تاریخ: ۱۳۶۵/۷/۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۲۹۳-ق مورخ ۱۳۶۵/۶/۲۵ و پیرو نامه شماره ۶۷۸۱ مورخ ۱۳۶۵/۷/۵^(۱)؛ «لایحه بازسازی کانون وکلای دادگستری» مصوب ۱۳۶۵/۶/۱۸ مجلس شورای اسلامی در جلسات شورای نگهبان مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت فقهاء به شرح زیر اعلام می شود:

البته به منظور حفظ حقوق عامه و تسهیل جریان امور قضایی و سرعت قطع و فصل دعاوی و امکان مراجعه به وکلای متخصص در محدوده احکام شرعی باید ترتیبات و تنظیمات لازم داده شود و شورای عالی قضایی می تواند با تصویب مجلس شورای اسلامی به حقوقدانهای صالح که واجد شرایط لازم باشند پروانه وکالت بدهد و امتیازاتی مثل ارجاع تمام دعاوی دولت و شرکتها و نهادهای دولتی برای آنها در نظر بگیرد، ولی نظر به اینکه مفهوم لایحه

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

بازسازی قانون وکلا مشروط کردن وکالت به شرایطی زاید بر شرایط شرعی است و از موکل آزادی انتخاب را سلب می‌نماید با موازین اسلامی مغایر است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه تغییر نام «شرکت مخابرات ایران» به «شرکت مخابرات
جمهوری اسلامی ایران» و تغییر تعداد اعضا و هیأت مدیره و
نحوه تشکیل آن با قانون اساسی

شماره: ۲۵۹۲-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۰/۴

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۰۶۷۶۲ مورخ ۶۴/۱۲/۷ دولت در خصوص تغییر نام شرکت
مخابرات ایران به شرکت مخابرات جمهوری اسلامی ایران و تغییر تعداد اعضای هیأت
مدیره و نحوه تشکیل آن که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۵/۱۰/۲ مجلس شورای
اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون
اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون نام «شرکت مخابرات ایران» به «شرکت
مخابرات جمهوری اسلامی ایران» تغییر می یابد و هیأت مدیره شرکت، مرکب از یک
رئیس و ۸ عضو اصلی خواهد بود که یک نفر از ایشان مدیر عامل شرکت می باشد و سه
نفر نیز به عنوان عضو علی البدل انتخاب می شوند تا به دعوت رئیس هیأت مدیره در
جلسات شرکت نمایند. ریاست هیأت مدیره بر عهده وزیر پست و تلگراف و تلفن
می باشد.

تبصره ۱- اعضای اصلی و علی البدل هیأت مدیره شرکت توسط وزیر پست و تلگراف و
تلفن انتخاب و منصوب خواهند شد. هر یک از اعضای هیأت مدیره باید به پیشنهاد
مدیر عامل و تصویب وزیر، مدیر یا سرپرست یکی از حوزه های مدیریت شرکت و یا

مدیر عامل یکی از شرکتهای وابسته تعیین شود.

تبصره ۲- اعضای هیأت مدیره باید از بین کارمندان رسمی شرکت که به تقوی و تعهد اسلامی اشتها داشته و دارای تحصیلات عالی و حداقل ۵ سال تجربه در امور مدیریت یا کارشناسی خدمات مخابراتی یا امور اداری و مالی یا امور حقوقی اقتصادی باشند انتخاب شوند. سه نفر از اعضای اصلی و تمام اعضای علی البدل باید منحصرأ از میان مدیران و کارشناسان ارشد شرکت یا وزارت پست و تلگراف و تلفن که واجد تجربه کافی در امور فوق باشند، انتخاب گردند.

تبصره ۳- جلسات هیأت مدیره به ریاست رئیس هیأت مدیره و حضور حداقل هفت نفر از اعضای اصلی یا علی البدل رسمیت می یابد، در غیاب رئیس هیأت مدیره ریاست جلسات با مدیر عامل شرکت و در صورت غیبت وی با یکی از اعضای اصلی هیأت مدیره به انتخاب رئیس هیأت مدیره خواهد بود.

تبصره ۴- جلسات هیأت مدیره در مرکز شرکت و حداقل هر پانزده روز یک بار به صورت عادی بایستی تشکیل شود، تصمیمات هیأت مدیره با اکثریت آرا معتبر خواهد بود و صورت جلسات پس از تصویب و امضای رئیس هیأت مدیره قابل اجرا می باشد. جلسات فوق العاده بر حسب تشخیص رئیس هیأت مدیره تشکیل می گردد.

تبصره ۵- رئیس هیأت مدیره ریاست عالی شرکت را به عهده داشته و در حسن جریان کلیه امور نظارت کامل خواهد داشت. سایر وظایف و اختیاراتی که در اساسنامه شرکت برای رئیس هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت پیش بینی گردیده به عهده مدیر عامل شرکت می باشد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه روز سه شنبه دوم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۷۴۴۰

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۰/۱۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۵۹۲- ق مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۴؛ «لایحه تغییر نام «شرکت

مخابرات ایران» به «شرکت مخابرات جمهوری اسلامی ایران» و تغییر تعداد اعضای هیأت مدیره و نحوه تشکیل آن؛ در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بررسی قرار گرفت و به نظر اکثریت اعضا تعیین وزیر پست و تلگراف به ریاست هیأت مدیره شرکت با اصل ۱۴۱ قانون اساسی^(۱) مغایرت دارد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. اصل یکصد و چهل و یکم: رئیس‌جمهور، نخست‌وزیر، وزیران و کارمندان دولت نمی‌توانند بیش از یک شغل دولتی داشته باشند و داشتن هر نوع شغل دیگر در موسساتی که تمام یا قسمتی از سرمایه آن متعلق به دولت یا مؤسسات عمومی است و نمایندگی مجلس شورای ملی و وکالت دادگستری و مشاوره حقوقی و نیز ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیأت مدیره انواع مختلف شرکتهای خصوصی، جز شرکتهای تعاونی ادارات و مؤسسات برای آنان ممنوع است. سمت‌های آموزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی از این حکم مستثنی است. نخست‌وزیر می‌تواند در موارد ضرورت به طور موقت تصدی برخی از وزارتخانه‌ها را بپذیرد.

مغایرت لایحه استفساریه مواد ۹ و ۱۲ قانون اراضی شهری با موازین شرع

شماره: ۲۶۵۲-ق

تاریخ: ۱۳۶۵/۱۱/۲۰

شورای محترم نگهبان

لایحه استفساریه شماره ۶۴۳۹۸ مورخ ۱۳۶۵/۸/۷ دولت در خصوص استفساریه مواد ۹ و ۱۲ قانون اراضی شهری که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۵/۱۱/۵ مجلس شورای اسلامی با دوسوم آرای حاضرین به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحد

۱- در ماده ۹ قانون اراضی شهری^(۲) منظور از عبارت «نیاز دولت» اعم است از: «نیاز دولت به زمین برای ایجاد و واگذاری مسکن به مردم، واگذاری زمین به افراد واجد شرایط جهت ساختن مسکن و نیز واگذاری زمین جهت ایجاد تأسیسات دولتی و مصارف عمومی».

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

۲. ماده ۹ قانون اراضی شهری (مصوب ۱۳۶۰/۱۲/۲۷): مالکین زمین های بایر و دایر شهری موظف اند زمین های مورد نیاز دولت یا شهرداری ها را با تقویم دولت به آنها بفروشند و دولت می تواند به جای زمین هایی که مساحت آنها بیش از سه هزار مترمربع می باشد با رعایت ضوابط عوض آن را از سایر اراضی دولتی که ارزش معاملاتی آن معادل بهای زمین واگذاری به دولت باشد به فروشنده واگذار کند.

تبصره ۱- مقررات این قانون نسبت به زمین های تملکی قبلی دولت و بانک ها که تمام یا قسمتی از بهای آن را پرداخت نکرده اند نیز قابل اجراست.

تبصره ۲- در صورت استنکاف یا عدم مراجعه یا عدم دسترسی به مالک پس از اعلام وزارت مسکن و شهرسازی و با وجود تعارض ثبتی و در وثیقه بودن ملک و هرگونه اشکالات حقوقی دیگر که مانع از انجام معامله دولت گردد دولت زمین را تملک و حسب مورد وزارت مسکن و شهرسازی یا شهرداری به قائم مقامی مالک سند انتقال را امضا می نماید و در موقع مراجعه مالک پس از ارائه مفاصحاسب های لازم و رفع هرگونه اشکال بهای آن پرداخت یا زمین معوض واگذار می گردد.

۲- در تبصره ۲ ماده ۹ و ماده ۱۲ قانون اراضی شهری^(۱) منظور از «اعلام» همان «اعلان» یعنی درج آگهی در جراید کثیرالانتشار است.^۲
لایحه استفساریه فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز یکشنبه پنجم بهمن ماه یک هزار و سیصد و شصت و پنج به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره:

تاریخ:

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۶۵۲-ق مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۲۰؛ «تفسیر مواد ۹ و ۱۲ قانون اراضی شهری» مصوب ۱۳۶۵/۱۱/۵ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مورد بررسی قرار گرفت و نظر اکثر فقها به شرح زیر اعلام می شود:
علاوه بر این که ظاهر جمله (مورد نیاز دولت یا شهرداری ها) نیاز جهت خصوص تأسیسات دولتی و شهرداری ها است و صورت مذاکرات مجلس هم به آن دلالت دارد نظر به این که تفسیر ماده ۹ قبلاً به عنوان ضرورت مطرح شده و رأی لازم نیاورده است و شورای نگهبان نظر به خلاف این تفسیر داده است، تجدید طرح و رأی گیری به عنوان ضرورت جهت عطف به ماسبق و مشروعیت بخشیدن به اعمالی که احتمالاً بر خلاف ظهور عرفی این ماده واقع شده است مغایر با موازین شرعی است. نسبت به عملیات آینده محتاج به قانون جدید است.
در تفسیر تبصره ۲ ماده ۹ و ماده ۱۲ قانون اراضی شهری لازم به تذکر است که در صورتی که بر اساس ظهور عرفی کلمه اعلام در گذشته از طرف محاکم قضایی دیوان عدالت اداری احکام قطعی صادر شده باشد تفسیر قانون ناقض احکام قطعی نخواهد بود.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

۱. ماده ۱۲ قانون اراضی شهری (مصوب ۱۳۶۰/۱۲/۲۷): تشخیص عمران و احیا و تأسیسات متناسب و تمیز بایر و موات اراضی با کمیسیونی مرکب از نمایندگان وزرای دادگستری و مسکن و شهرسازی و شهردار محل بر طبق آیین نامه اجرایی خواهد بود. تشخیص کمیسیون ظرف ده روز از تاریخ اعلام وزارت مسکن و شهرسازی قابل اعتراض در دادگاه است.
دادگاه نسبت به اعتراض مدعی خارج از نوبت رسیدگی کرده و حکم صادره قطعی است.

مغایرت طرح تضمین خرید سیب زمینی با قانون اساسی

شماره: ۳۱۸۹-ق

تاریخ: ۱۳۶۶/۹/۲۱

شورای محترم نگهبان

طرح تضمین خرید سیب زمینی که در جلسه علنی روز سه شنبه ۱۳۶۶/۹/۱۰ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - دولت موظف است ظرف مدت یک ماه لایحه تضمین خرید محصولات کشاورزی و سایر محصولات که به علت نوسانات شدید عرضه و تقاضا تولیدکنندگان آنها دچار خسارت می شوند را به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه روز سه شنبه دهم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۸۷۳

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۱

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۱۸۹-ق مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۱؛ «طرح الزام دولت جهت ارائه لایحه تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی» مصوب جلسه روز سه شنبه دهم آذر

ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان طرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت اینک نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می شود:

نظر به این که بر اساس اصل ۷۴ قانون اساسی^(۱) لوایح قانونی با احراز ضرورت و نیاز از جانب دولت و با تصویب هیأت وزیران به مجلس شورای اسلامی تقدیم می شود و الزام دولت جهت ارائه لایحه به موجب این مصوبه خلاف اختیاری است که قانون اساسی در این خصوص برای دولت پیش بینی کرده است بنابراین مصوبه فوق الذکر با اکثریت آرا مغایر با قانون اساسی شناخته شد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اصلاح قسمت (الف) ماده ۴۲ قانون پولی و بانکی کشور
مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ با موازین شرع

شماره: ۳۲۲۶

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۰/۱

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۸۰۸۱۰ مورخ ۱۳۶۵/۱۰/۲۲ دولت در خصوص اصلاح قسمت (الف) ماده ۴۲ قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ که در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۴ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) جهت بررسی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - بند «الف» ماده ۴۲ قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸^(۲) به شرح زیر اصلاح می گردد:

الف - خرید و فروش ارز و هرگونه عملیات بانکی که موجب انتقال ارز یا تعهد ارزی گردد یا ورود و خروج ارز یا پول رایج کشور بدون رعایت مقرراتی که بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به موجب ماده ۱۱ این قانون مقرر می دارد ممنوع است. متخلفین علاوه بر ضبط عین ارز یا ریال و در صورت موجود نبودن، بازگرداندن ارز یا

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

۲. ماده ۴۲ قانون پولی و بانکی کشور (مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸): الف - خرید و فروش ارز و هرگونه عملیات بانکی که موجب انتقال ارز یا تعهد ارزی گردد یا ورود یا خروج ارز یا پول رایج کشور بدون رعایت مقرراتی که بانک مرکزی ایران به موجب ماده ۱۱ این قانون مقرر می دارد ممنوع است. متخلفین به جزای نقدی تا معادل ۵۰٪ مبلغ تخلف محکوم خواهند شد.

ب - ...

تبصره - تعقیب کیفری در موارد فوق منوط به شکایت بانک مرکزی ایران است.

ریال به کشور با رعایت شرایط و امکانات خا طی و مراتب و دفعات جرم، به جزای نقدی تا معادل ۵۰٪ مبلغ موضوع تخلف محکوم خواهند شد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ بیست و چهارم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره:

تاریخ:

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۲۲۶-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۰/۱؛ «لایحه اصلاح قسمت (الف) ماده ۴۲ قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸» مصوب جلسه روز سه شنبه بیست و چهارم آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می شود:

نظر به این که شرایط و امکانات خا طی و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید ملاحظه نشده است مغایر با موازین شرعی است.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه اصلاح قوانین آیین دادرسی کیفری و اصلاحات و ملحقات آن با موازین شرع و وجود ابهام اشکال عبارتی در آن

شماره: ۳۳۰۰-ق

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۱/۷

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۱۰۱۲۱۲ مورخ ۱۳۶۳/۱۲/۲۷ دولت در خصوص اصلاح قوانین آیین دادرسی کیفری و اصلاحات و ملحقات آن که بنا بر تصمیم مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۲۷ تصویب آن طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی^(۱) به کمیسیون امور قضایی و حقوقی تفویض شده بود تا پس از تصویب و پیشنهاد مدت اجرای آزمایشی تقدیم مجلس شورای اسلامی گردد، در جلسه روز سه شنبه مورخ ۱۳۶۶/۸/۱۴ با اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب کمیسیون مذکور رسید و در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۹/۲۲ با ۵ سال مدت آزمایشی آن موافقت گردید که در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۲) جهت بررسی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می گردد.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- آیین دادرسی کیفری مجموعه اصول و قواعد و ترتیباتی است که برای کشف و تحقیق جرایم و تعقیب و تعیین مسئولیت مجرمین و اجرای احکام جزایی و وظایف و اختیارات مقامات قضایی برای قوانین و مقررات اسلامی وضع شده است.

ماده ۲- جرم ممکن است دارای دو جنبه باشد.

اول - جنبه الهی و عمومی که تعدی به حدود الهی و حقوق عمومی و اخلال در نظم است.

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۵۷.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

دوم - جنبه خصوصی از آن جهت که راجع به تضرر شخص یا اشخاص یا قوم و گروه معینی است جرمی که دارای دو جنبه است، موجب دو ادعا می شود.

الف - ادعای عمومی برای حفظ حدود الهی و حقوق عمومی و نظم.

ب - ادعای خصوصی برای مطالبه حق یا ضرر و زیان شخصی یا قومی و گروهی.

ماده ۳ - اقامه دعوی و تعقیب مجرم یا متهم از جنبه الهی و عمومی بر عهده دادسرا است و اقامه دعوی از جنبه حقوقی با مدعی خصوصی است، مستثنیات این ماده در مواد آینده ذکر می شود.

ماده ۴ - جرایم از جنبه الهی و عمومی دو نوع است.

۱ - جرایمی که جنبه الهی و عمومی آن دارای اهمیت مخصوص است.

۲ - جرایمی که اهمیت آن از حیث نظام کشوری و آسایش عامه به درجه جرایم نوع اول نمی رسد.

ماده ۵ - در جرایم نوع اول اقامه دعوا و تعقیب بر عهده دادستان است، چه شاکی خصوصی اقامه دعوا کرده یا نکرده باشد در جرایم نوع دوم دادستان اقامه دعوا و تعقیب نمی نماید مگر اینکه شاکی شکایت کرده یا مرجع یا مقامی که تعقیب موکول به درخواست یا اجازه اوست، این تقاضا را نموده یا این اجازه را داده باشد.

ماده ۶ - حفظ حقوق عمومی و تعقیب امر جزایی فقط نسبت به مرتکب جرم و کسانی خواهد بود که شرکت یا معاونت در آن جرم داشته اند.

ماده ۷ - تعقیب امور جزایی که طبق قانون شروع شده، موقوف نمی شود مگر در موارد ذیل:

اول - به واسطه فوت متهم یا مقصر.

دوم - در صورت گذشت شاکی یا مدعی خصوصی، در مواردی که گذشت شاکی موجب موقوف شدن تعقیب است.

سوم - در مورد عفو عمومی.

چهارم - در صورتی که قانون لاحق عمل سابق را جرم ندانسته یا قابل مجازات نداند.

ماده ۸ - چنانچه تعقیب کیفری به جهتی از جهات قانونی موقوف شود رسیدگی به دعوی مدعی خصوصی راجع به مطالبه دیه با دادگاه کیفری است.

ماده ۹ - در مواردی که تعقیب جزایی با گذشت مدعی خصوصی موقوف می شود هرگاه

مدعی خصوصی پس از صدور حکم قطعی گذشت نماید اجرای حکم موقوف می‌گردد و چنانچه قسمتی از حکم اجرا شده باشد بقیه آن موقوف می‌ماند و آثار حکم مرتفع می‌گردد.

ماده ۱۰- شخصی که از وقوع جرمی متحمل ضرر و زیان می‌شود و به تبع ادعای دادستان مطالبه ضرر و زیان می‌کند مدعی خصوصی است و مادام که دادخواست ضرر و زیان تسلیم نکرده، شاکی خصوصی نامیده می‌شود. ضرر و زیان مادی که در نتیجه ارتکاب جرم حاصل می‌شود در دادگاه کیفری قابل مطالبه است.

تبصره - به ادعای خصوصی تا زمانی که متضمن جرم نباشد در دادگاه کیفری رسیدگی نخواهد شد.

ماده ۱۱- هرگاه قبل از صدور حکم محکمه مجرم یا متهم فوت شود، ادعای خصوصی به جای خود باقی خواهد بود اسقاط حقوق عمومی به جهتی از جهات قانونی موجب اسقاط حقوق خصوصی نمی‌شود.

ماده ۱۲- همین که متهم به جهتی از جهات قانونی تحت تعقیب قرار گرفت، متضرر از جرم می‌تواند کلیه دلایل و مدارک خود اعم از اصل یا رونوشت را به مأمور تعقیب تسلیم کند که ضمیمه پرونده شود و نیز می‌تواند تا آخرین جلسه دادرسی تسلیم دادگاه کیفری کرده و مطالبه ضرر و زیان نماید در این موارد رعایت تشریفات آیین دادرسی مدنی راجع به دادخواست و جریان آن لازم نیست.

تبصره - پس از صدور کیفرخواست و ارسال آن به دادگاه، دفتر دادگاه مکلف است وقت جلسه دادرسی را به شاکی یا مدعی خصوصی ابلاغ و در اختطاریه او تصریح نماید در صورتی که درخواست مطالبه ضرر و زیان دارد می‌تواند قبل از آخرین جلسه دادرسی تسلیم دادگاه کند. عدم ابلاغ اختطاریه به شاکی خصوصی موجب تجدید جلسه نخواهد شد.

در این مورد شاکی خصوصی می‌تواند ظرف ۱۰ روز از تاریخ ابلاغ اختطاریه، دادخواست ضرر و زیان خود را تقدیم کند و دادگاه با رعایت ماده ۱۴ این قانون به دعوی ضرر و زیان نیز رسیدگی می‌کند هر چند از رسیدگی به امر جزایی فارغ شده باشد.

ماده ۱۳- در صورتی که دعوای عمومی در دادگاه کیفری منتهی به صدور حکم برائت

متهم یا قرار موقوفی تعقیب شود دادگاه مزبور مکلف است به دعوای خصوصی در صورت مطالبه نیز رسیدگی کرده و رأی صادر نماید.

ماده ۱۴- هرگاه دادگاه متهم را مجرم تشخیص دهد مکلف است ضمن صدور حکم جزایی حکم ضرر و زیان مدعی خصوصی را نیز طبق دلایل و مدارک موجود صادر نماید. مگر این که رسیدگی به ضرر و زیان محتاج به تحقیقات بیشتری باشد که در آن صورت دادگاه حکم جزایی را صادر می نماید پس از آن به ضرر و زیان رسیدگی کرده حکم خواهد داد. در هر حال دادگاه جزایی نمی تواند رسیدگی به دعوای خصوصی را به دادگاه حقوقی احاله کند.

ماده ۱۵- در صورتی که دعوی خصوصی ابتدائاً در دادگاه حقوقی مطرح شده باشد دعوی مزبور از حیث ضرر و زیان در دادگاه کیفری رسیدگی نخواهد شد.

ماده ۱۶- هرگاه کسی ادعای خصوصی در دادگاه کیفری نماید ولی صدور حکم از حیث حقوق عمومی به جهتی از جهات قانونی به تأخیر بیفتد مدعی خصوصی می تواند در باب مطالبه ضرر و زیان خود به دادگاه حقوقی رجوع نماید.

ماده ۱۷- نسبت به مسائلی که ثبوت تقصیر متهم منوط به آن است مثل مالکیت و ورشکستگی یا اختلاف در اصل نکاح و طلاق مراجع کیفری حق رسیدگی به مسائل مزبور را بدون رعایت تشریفات مربوط به دادخواست مذکور در آیین دادرسی مدنی و خارج از نوبت دارند.

باب اول

کشف جرم و تحقیقات مقدماتی

فصل اول- اشخاصی که به کشف و تحقیق جرایم مأمورند

ماده ۱۸- ضابطین دادگستری مأمورینی هستند که تحت نظارت و تعلیمات دادستان و بازپرس یا سایر مراجع قضایی در کشف جرم و بازجویی مقدماتی و حفظ آثار و دلایل جرم و جلوگیری از فرار و مخفی شدن متهم به موجب قانون اقدام می نمایند و عبارتند از:

۱- پلیس قضایی.

۲- افسران و درجه داران و افراد شهربانی و راهنمایی و رانندگی و ژاندارمری و پاسداران کمیته های انقلاب اسلامی.

۳- رؤسا و معاونین زندان نسبت به جرمی که در زندان اتفاق می افتد.
۴- مأمورینی که به موجب قوانین خاص در حدود وظایف خود ضابط دادگستری محسوبند.

۵- اعضای بسیج مستضعفین در مواردی که شورای امنیت کشور وظایف نیروهای انتظامی یا همکاری با آنها را در محل و زمان معین به عهده آنان محول نماید.
ماده ۱۹- ضابطین دادگستری مکلف اند دستورات مقامات قضایی را اجرا نمایند.
متخلف در دادگاه کیفری دو تعقیب و به انفصال یا محرومیت از یک تا شش ماه از خدمت دولت یا سازمان های کشوری محکوم خواهد شد.

فصل دوم - در تکالیف ضابطین دادگستری

ماده ۲۰- ضابطین دادگستری همین که از وقوع جرمی مطلع شدند فوراً مراتب را به دادسرا یا دادگاه حقوقی دو مستقل اعلام و تا موقع مداخله دادستان یا بازپرس و جانشین بازپرس کلیه اقدامات لازم را برای حفظ آلات و ادوات و آثار و علائم جرم و جلوگیری از فرار متهم انجام می دهند و نیز تحقیقاتی را که برای کشف جرم لازم باشد به عمل می آورند و پرونده مقدماتی را با گزارش مشروح جریان امر، حسب مورد به یکی از دو مرجع مزبور ارسال می دارند.

تبصره - ضابطین دادگستری مکلف اند در هر ماه صورت مشروح پرونده هایی را که ظرف یک ماه یا بیشتر از تاریخ تشکیل به هر علتی تکمیل نگردیده و به مراجع قضایی ارسال نشده است، با ذکر علت به دادسرا یا دادگاه حقوقی دو مستقل گزارش دهند.
متخلف به مجازات مقرر در ماده ۱۹ محکوم خواهد شد.

ماده ۲۱- اگر علامات و امارات وقوع جرم مشکوک باشد و یا اطلاعات ضابطین دادگستری از منابع صحیح نباشد. مسئولین ذی ربط قبل از اطلاع به مقامات، تحقیقات لازم را به عمل آورده و نتیجه تحقیقات خود را به دادستان یا معاون او اطلاع می دهند.
تبصره - مراد از تحقیقات ضابطین دادگستری در این ماده عبارت است از تفتیش و تفحص و استعلامات و نظارت مخفی نسبت به اشخاص مظنون بدون این که حق ورود به منزل داشته باشد.

ماده ۲۲- در موارد جرایم مشهود ضابطین دادگستری مکلف اند تا وقتی که دادستان یا بازپرس مداخله نکرده، کلیه اقدامات لازم را برای جلوگیری از امحای اثرات جرم و

فرار متهم و هر تحقیقی را که برای کشف جرایم لازم بدانند، به عمل آورند.

جرم در موارد ذیل مشهود محسوب است:

۱- در صورتی که جرم در مریی و منظر مأمورین کشف جرایم واقع شده و یا بلافاصله مأمورین مزبور در محل وقوع جرم حاضر شده و یا آثار جرم را فوراً پس از وقوع ملاحظه نمایند.

۲- در صورتی که دو نفر یا بیشتر که ناظر وقوع جرم بوده و یا خود مجنی علیه بلافاصله پس از وقوع جرم شخص معنی را مرتکب معرفی نماید.

۳- اگر در موقعی نزدیک به زمان وقوع علامات و آثار واضحه یا اسباب و دلایل جرم در تصرف متهم یافت شود یا تعلق اسباب و دلایل مزبور به متهم محرز شود.

۴- وقتی که متهم در زمان نزدیکی پس از وقوع جرم قصد فرار داشته یا در حال فرار یا فوراً پس از آن دستگیر شود.

علاوه بر موارد مذکور در فوق در موردی نیز که صاحب خانه ورود ضابطین دادگستری را به خانه تقاضا کند و همچنین در موردی که در غیاب بازپرس یا دادستان می توان علائم و آثار جرم را معدوم نمود، مأمورین مزبور قائم مقام بازپرس واقع شده، اقدامات و تحقیقات را که فوریت دارد، به عمل می آورند.

تبصره - در مورد جرایم مشهودی که رسیدگی به آن از صلاحیت دادسرا و دادگاه محل خارج است دادستان و بازپرس محل مکلف اند کلیه اقدامات لازم را برای جلوگیری از امحای اثرات جرم و فرار متهم و هر تحقیقی که برای کشف جرم لازم بدانند، به عمل آورند و سریعاً نتیجه اقدامات خود را به دادسرا یا دادگاه صالح اعلام دارند.

ماده ۲۳- ضابطین دادگستری نتیجه اقدامات خود را در مورد ماده قبل و ماده ۲۱ این قانون به اطلاع دادستان می رسانند. در صورتی که دادستان آن اقدامات را کافی نیافت می تواند تکمیل آن را بخواهد در این مورد ضابطین دادگستری مکلف اند به دستور دادستان هرگونه تحقیقات و اقدامات قانونی برای کشف جرم به عمل آورند ولی ضابطین دادگستری متهم را بیش از ۲۴ ساعت نمی توانند در بازداشتگاه نگاه دارند و هرگاه بازداشت او را بیش از ۲۴ ساعت برای تکمیل تحقیقات لازم بدانند، فوراً به دادستان اطلاع می دهند، مشارالیه در صورت اقتضاء اقدام لازم برای بازداشت متهم به عمل خواهد آورد و تکمیل تحقیقات را به ضابط دستور می دهد.

در اخذ سایر تأمینات نیز ضابطین دادگستری نمی‌توانند مستقلاً اقدام نمایند و هر وقت لازم بدانند باید به دادستان مراجعه نمایند. همچنین اجرای تفتیش در منازل و جلب اشخاص در غیر از موارد مذکور در ماده ۲۴ باید با اجازه مخصوص دادستان باشد ولو این که اجرای تحقیقات به طور کلی از طرف دادستان به ضابط رجوع شده باشد.

ماده ۲۴- اقدامات ضابطین دادگستری در مورد دو ماده قبل موافق قواعد و ترتیباتی است که برای تحقیقات مقدماتی مقرر است.

ماده ۲۵- ضابط دادگستری بعد از ورود بازپرس یا دادستان تحقیقاتی را که کرده به مشارالیه داده و دیگر مداخله نمی‌کند مگر این که مأموریتی از طرف بازپرس یا دادستان به ضابط دادگستری رجوع شود.

ماده ۲۶- قواعد مقرر در این قانون راجع به بازپرس یا دادستان شامل رئیس دادگاه حقوقی دو که مستقل است یا قائم مقام او نیز خواهد بود.

فصل سوم - حدود اختیارات دادستان و بازپرس

مبحث اول - در حدود اختیارات دادستان

ماده ۲۷- دادستان در اموری که به بازپرس ارجاع می‌شود حق نظارت و دادن تعلیمات لازمه را خواهد داشت.

ماده ۲۸- مقامات و اشخاص رسمی در مواردی که باید امر جزایی را تعقیب نمود، مراتب را به دادستان اطلاع می‌دهند.

ماده ۲۹- دادستان حق دارد در تحقیقات مقدماتی حضور یابد و نحوه تحقیقات را مشاهده نماید.

ماده ۳۰- بازپرس در موقع تحقیقات تقاضای قانونی دادستان را اجرا نموده مراتب را در صورت مجلس قید می‌کند و هرگاه در موقع اجرای تقاضای قانونی دادستان، دچار اشکال شود حتی المقدور آن تقاضا را اجرا نموده در باب اشکال به دادستان رجوع و منتظر حل مشکل می‌شود.

ماده ۳۱- بازپرس رأساً و یا با تقاضای دادستان می‌تواند در تمام مراحل تحقیقاتی در موارد مقرر در ماده ۱۲۸ این قانون قرار بازداشت موقت متهم همچنین قرار اخذ تأمین و یا تبدیل تأمین را صادر نماید.

در صورتی که بازپرس رأساً قرار بازداشت صادر نماید، مکلف است تا ۲۴ ساعت

پرونده را برای اظهار نظر نزد دادستان بفرستد. هرگاه دادستان با بازداشت موافق نبوده و همچنین در موردی که دادستان تقاضای بازداشت کرده و بازپرس با آن موافق نباشد نظر دادستان متبع است. هر وقت علتی که موجب بازداشت بوده مرتفع شده و موجب دیگری برای ادامه بازداشت نباشد. بازداشت با موافقت دادستان رفع خواهد شد.

هرگاه متهم موجبات بازداشت را مرتفع دید می‌تواند از بازپرس رفع بازداشت خود را بخواهد و بازپرس مکلف است ظرف ۵ روز از تاریخ تسلیم درخواست نظر خود را جهت اتخاذ تصمیم نزد دادستان بفرستد. ولی متهم نمی‌تواند در هر دو ماه بیش از یک مرتبه از این حق استفاده کند در صورت اختلاف بین بازپرس و دادستان در خصوص صلاحیت محلی و صلاحیت دادسرای محاکم نظامی یا انقلاب و همچنین نوع جرم نظر دادستان متبع است.

ماده ۳۲- در صورتی که دادستان یا معاون او تحقیقات بازپرس را ناقص ببینند، می‌تواند تکمیل آن را از بازپرس بخواهند و لو این که بازپرس تحقیقات خود را کامل بداند.

ماده ۳۳- جرایمی که در صلاحیت دادگاه کیفری یک است، دادستان تا قبل از حضور و مداخله بازپرس اقدامات لازم را برای حفظ و جمع‌آوری دلایل و آثار جرم به عمل می‌آورد، و پس از حضور بازپرس نیز می‌تواند شخصاً به رسیدگی ادامه دهد.

در اموری که در صلاحیت دادگاه کیفری دو است دادستان می‌تواند تحقیقات مقدماتی را به وسیله ضابطین دادگستری تحت نظارت و تعلیمات خود انجام دهد و پس از تکمیل پرونده دادستان در صورتی که موضوع را قابل تعقیب کیفری تشخیص دهد، پرونده را با صدور کیفرخواست و هرگاه مورد منطبق با ماده ۵۶ این قانون باشد، با بیان ادعای شفاعی در دادگاه مطرح نماید و الاً حسب مورد قرار موقوفی یا منع تعقیب، عدم صلاحیت صادر خواهد کرد. ترتیب تحقیقات مقدماتی و شکایت از قرارهای مذکور همان است که در مورد تحقیقات و قرارهای بازپرس مقرر است. صدور قرار تأمین خواسته و اخذ تأمین از متهم در این مورد با دادستان است. قرار بازداشت و قرار وثیقه‌ای که منتهی به بازداشت متهم شود، ظرف ده روز از تاریخ بازداشت قابل شکایت در دادگاه کیفری دو است مگر اینکه صدور قرار وثیقه قانوناً الزامی باشد. در اموری که در صلاحیت دادگاه کیفری دو است، دادستان می‌تواند تمام یا قسمتی از تحقیقات مقدماتی را شخصاً یا به وسیله دادیاران انجام دهد.

تبصره ۱- دادستان در رسیدگی به جرایم دارای کلیه وظایف و اختیاراتی است که برای بازپرس مقرر است.

تبصره ۲- کلیه قرارهای دادیار باید با موافقت دادستان یا معاون او باشد، در صورت اختلاف نظر بین دادستان و دادیار نظر دادستان متبع است.

تبصره ۳- دادگاه کیفری در صورتی که تحقیقات را کافی بداند، رأساً به تکمیل آن اقدام و یا دستور تکمیل آن را با ذکر موارد نقص مستقیماً به ضابطین دادگستری یا در صورت اقتضاء به دادسرا می دهد و مراجع مذکور مکلف اند تحقیقات و اقدامات مورد نظر دادگاه را انجام و پرونده را اعاده نمایند.

اجرای دستور دادگاه به وسیله ضابطین دادگستری در هر حال مانع نظارت قانونی دادستان نخواهد بود.

تبصره ۴- بازپرسی که به مقتضای اجرای ماده ۴۰ قانون آیین دادرسی کیفری اصلاحی سال ۱۳۵۲ به دادیاری تغییر سمت داده اند مادام که در سمت دادیاری باقی هستند از فوق العاده قضایی و مزایای مخصوص بازپرسی استفاده خواهند کرد.

ماده ۳۴- در صورتی که اطلاعاتی در خارج از حوزه مأموریت دادستان باید جمع آوری شود، مشارالیه می تواند از دادستان محلی که باید تحقیقات در آنجا به عمل آید انجام آن تحقیقات را بخواهد.

ماده ۳۵- شاکی یا مدعی خصوصی و متهم می توانند به جهت یا جهاتی که موجب رد دادرسان دادگاه های کیفری است دادستان یا دادیار را رد و موضوع را کتباً به وی اعلام نماید. در صورت قبول ایراد و نیز در مواردی که دادستان یا دادیار شخصاً معتقد به وجود جهت یا جهات رد باشد از رسیدگی امتناع می نماید. در صورت عدم امتناع شاکی یا متهم می تواند به دادگاه کیفری دو که دادستان یا دادیار نزد آن مأموریت دارد شکایت کند رأی دادگاه در این مورد قطعی است.

ماده ۳۶- دادستان کل کشور حافظ حقوق عامه و ناظر بر حسن اجرای قانون است و ریاست عالی بر دادسرای انتظامی قضات و دادسراهای انقلاب اسلامی، عمومی و نظامی دارد. عزل و نصب و تغییر محل مأموریت و تعیین مشاغل و ترفیع قضات دادسراهای فوق الذکر و دادسرای دیوان عالی کشور با پیشنهاد دادستان کل کشور و تصویب شورای عالی قضایی خواهد بود.

مبحث دوم - در حدود اختیارات بازپرس

ماده ۳۷- بازپرس وقتی اقدام به تحقیقات مقدماتی می نماید که قانوناً این حق را داشته باشد.

ماده ۳۸- بازپرس باید با نهایت بی غرضی تحقیقات را انجام داده در کشف اوضاع و احوالی که بر نفع یا ضرر متهم است، فرقی نگذارد.

ماده ۳۹- بازپرس مکلف است اقدامات فوری برای جلوگیری از امحای آثار جرم به عمل آورد و در تحصیل و جمع آوری اسباب و دلایل جرم نباید به هیچ وجه تأخیر نماید. تبصره - متخلف از این ماده و ماده قبل موجب محکومیت انتظامی از درجه ۳ به بالا است.

ماده ۴۰- بازپرس می تواند به تحقیقات ضابطین دادگستری رسیدگی کرده و هرگاه تغییری در اقدامات آنان یا تکمیلی در تحقیقات لازم باشد، به عمل آورد.

ماده ۴۱- درخواست بازپرس را باید ضابطین و مقامات رسمی و ادارات فوراً اجرا نمایند.

ماده ۴۲- دادستان و همچنین بازپرس می تواند تحصیل اطلاعات یا اجرای تفتیشات یا تحقیق از شاهد یا جمع آوری دلایل و امارات جرم یا هر اقدام دیگری را که برای کشف جرم لازم بداند به ضابط دادگستری با تعلیمات لازمه ارجاع نماید.

در صورتی که دادستان یا بازپرس اقدامات مأمورین مزبور را ناقص تشخیص دهد می تواند آن را شخصاً تکمیل کرده و یا دستور تکمیل آن را بدهد.

ماده ۴۳- هرگاه در برابر بازپرس حین انجام وظیفه مقاومتی شود می تواند از قوای نظامی و انتظامی استمداد نماید، قوای مزبور مکلف به انجام تقاضا هستند.

ماده ۴۴- متهم یا شاکی و مدعی خصوصی می تواند به همان جهت یا جهاتی که موجب رد دادرس است بازپرس را رد و موضوع را کتباً به وی اعلام نماید. در صورت قبول ایراد و نیز در مواردی که بازپرس شخصاً معتقد به وجود جهت یا جهات رد باشد از رسیدگی امتناع نموده پرونده را نزد دادستان می فرستد.

ماده ۴۵- در مورد ماده قبل چنانچه بازپرس ایراد را رد نماید به رسیدگی ادامه می دهد در این صورت شاکی و مدعی خصوصی یا متهم می توانند به دادگاه کیفری دو شکایت نمایند، رأی دادگاه قطعی است.

ماده ۴۶- بازپرس نمی‌تواند به عذر اینکه متهم مخفی شده است یا معین نیست، تحقیقات خود را موقوف نماید.

فصل چهارم - در تحقیقات مقدماتی

مبحث اول - در صلاحیت بازپرس

ماده ۴۷- هر بازپرس فقط در حوزه دادگاهی که در آن مأموریت دارد، ایفای وظیفه می‌نماید.

ماده ۴۸- بازپرس در صورت وجود جهات قانونی در موارد ذیل شروع به تحقیقات می‌نماید:

۱- در صورت وقوع جرم در حوزه مأموریت او.

۲- در صورتی که جرم در حوزه بازپرسی دیگری واقع شده ولی متهم یا مقصر در حوزه او دستگیر یا جرم در حوزه او کشف شده باشد.

۳- وقتی که متهم یا مظنون به ارتکاب جرم در حوزه او مقیم است، هر چند جرم در حوزه بازپرس دیگری واقع شده باشد.

ماده ۴۹- در موردی که جرم خارج از حوزه بازپرس واقع شده ولی در حوزه او کشف یا مرتکب در حوزه او دستگیر شده است، بازپرس به تقاضای دادستان یا بازپرس حوزه وقوع جرم، تحقیقاتی را که مقتضای محلی است که متهم در آنجا دستگیر شده است به عمل آورده نتیجه تحقیقات را با خود متهم (در صورتی که دستگیر شده باشد) نزد بازپرسی که در حوزه او جرم واقع شده است، بفرستد.

ماده ۵۰- هرگاه جرمی در محلی کشف شود و بازپرس محل کشف نداند که وقوع جرم در کجا بوده به تحقیقاتی که شروع کرده، ادامه می‌دهد تا وقتی که تحقیقات ختم یا محل وقوع جرم معلوم شود.

ماده ۵۱- هرگاه بازجویی از متهم یا استماع از شهود یا معاینه محل یا بازرسی از منازل و جمع‌آوری آلات جرم یا تحقیقات محلی و به طور کلی هر اقدام دیگر در محلی که خارج از حوزه بازپرس است، لازم شود بازپرسی که مشغول رسیدگی است اقدامات مزبور را با ذکر صریح موارد از دادسرای آن محل تقاضا می‌نماید و آن دادسرا اقدامات و تحقیقات مورد تقاضا را انجام داده و اوراق مزبور را پس از امضا نزد بازپرس نیابت دهنده اعاده می‌دهد.

ماده ۵۲- هنگامی که بازپرس درخواست بازجویی متهمی را از بازپرس دیگری می‌نماید می‌تواند تأمین معین کرده و مقرر دارد تأمین مزبور از متهم گرفته شود یا اینکه تأمین را به نظر قاضی مرجوع الیه واگذار نماید در هر دو صورت و نیز در موردی که بازپرس تقاضاکننده نظری راجع به تأمین اظهار نکرده باشد، قاضی مرجوع الیه تأمین متناسب به نظر خود اخذ خواهد کرد مگر اینکه بازپرس درخواست‌کننده قرار تأمین را رأساً صادر و اجرای آن را تقاضا کرده باشد که باید تأمین صادره اجرا شود.

تبصره ۱- بازپرس می‌تواند تقاضای تحقیقات یا گرفتن تأمین راجع به شرح ماده قبل و این ماده از رئیس یا دادرس دادگاه حقوقی دو مستقل محلی بنماید که اقدامات مزبور در حوزه او باید به عمل آید.

تبصره ۲- در مواردی که بازپرس یک حوزه متعدد باشند و یکی از آنها بخواهد به محلی برای تحقیقات یا اقدامات دیگر برود، هر یک از بازپرسان دیگر می‌توانند در صورت موافقت دادستان از آن بازپرس تقاضا نمایند که در محل مزبور تحقیقاتی را که باید خود آنها به عمل آورند، انجام دهد.

ماده ۵۳- تحقیقات مقدماتی باید به قدر امکان سریع باشد لذا روزهای تعطیل مانع از تحقیقات نمی‌شود.

ماده ۵۴- نظارت در تحقیقات به عهده دادستان دادگاهی است که در حوزه مأموریت او تحقیقات به عمل می‌آید گرچه تحقیقات راجع به امری باشد که خارج از حوزه قضایی او اتفاق افتاده.

ماده ۵۵- دادستان می‌تواند در صورت ضرورت انجام بعضی از تحقیقات و اقدامات را از بازپرس درخواست نماید. بدون این که رسیدگی امر را به طور کلی به آن بازپرس ارجاع کند.

در این صورت بازپرس فقط تحقیقات و اقدامات مورد درخواست دادستان را انجام می‌دهد بدون اینکه در اصل موضوع اظهار عقیده نماید.

ماده ۵۶- در جرایمی که در صلاحیت دادگاه کیفری دو است، اعم از جرایم مشهود و غیر آن در صورتی که متهم و شاکی حاضر بوده یا در جرایم عمومی که فقط متهم حاضر و شاکی در بین نبوده یا گذشت کرده باشد و تحقیقات مقدماتی هم کامل باشد، دادستان با اعزام متهم و هدایت شاکی (در صورت حضور) به دادگاه، دعوی کیفری را بلافاصله

شفهاً در دادگاه مطرح خواهد نمود.

در این مورد دادگاه بدون تأخیر تشکیل جلسه داده و به متهم اخطار خواهد کرد که حق دارد برای تعیین وکیل و تدارک دفاع درخواست مهلت نماید. در این صورت حداقل سه روز به او مهلت داده می‌شود. این اخطار و جواب متهم باید در صورت مجلس دادگاه قید شود. در صورت درخواست مهلت دادگاه می‌تواند از متهم تأمین اخذ نماید هرگاه متهم از این حق استفاده نکند، دادگاه در همان جلسه رسیدگی و به صدور حکم مبادرت خواهد نمود و اگر ضمن رسیدگی انجام تحقیقاتی را لازم بداند، رسیدگی را به یکی از نزدیک‌ترین جلسات خود موکول می‌کند و یا دستور تکمیل تحقیقات را به دادستان یا ضابطین دادگستری می‌دهد، شاکی خصوصی می‌تواند ظرف پنج روز دادخواست ضرر و زیان خود را تسلیم کند و دادگاه هر چند فارغ از امر جزایی باشد با رعایت ماده ۱۴ این قانون به دعوای ضرر و زیان رسیدگی کرده و حکم مقتضی خواهد داد.

تبصره ۱- دادگاه به شاکی خصوصی تفهیم می‌نماید می‌تواند درخواست ضرر و زیان نماید در صورتی که تقاضای ضرر و زیان شاکی شفاهی باشد دادگاه نسبت به ضرر و زیان هم رسیدگی و حکم مقتضی صادر خواهد نمود.

تبصره ۲- در جرایم مشهود که رسیدگی به آن در صلاحیت دادگاه کیفری ۲ است و همچنین نسبت به سایر جرایمی که در صلاحیت دادگاه مذکور بوده و تکمیل پرونده ظرف مدت ۲۴ ساعت امکان‌پذیر باشد، افسران قضایی پلیس قضایی باید کلیه تحقیقات و اقدامات لازمه را که جهت تکمیل پرونده ضروریست انجام داده گزارش نهایی را مستقیماً به دادگاه ارسال دارند. در این مورد دادگاه به شرح فوق اقدام خواهد نمود.

مبحث دوم - در مواردی که بازپرس به شروع در تحقیقات مکلف است.

ماده ۵۷- جهات ذیل جهات قانونی برای شروع به تحقیقات محسوب می‌شود:

۱- ارجاع دادستان.

۲- شکایت با اعلام جرم به بازپرس در مواقعی که دسترسی به دادستان ممکن نیست و رسیدگی به آن فوریت داشته باشد.

۳- جرایم مشهود در صورتی که بازپرس شخصاً ناظر وقوع آن باشد.

ماده ۵۸- هرگاه کسی اعلام نماید که خود ناظر وقوع جرمی بوده که دارای جنبه عمومی است، این اظهار برای شروع تحقیقات کافی است ولو اینکه دلایل دیگر برای اجرای

تحقیقات نباشد، ولی اگر اعلام‌کننده خودش شاهد قضیه نبوده، به محض اعلام نمی‌توان شروع به تحقیقات نمود مگر این که دلایل صحت ادعا موجود باشد.

ماده ۵۹- اخطارها و نامه‌های بی‌امضا را نمی‌توان مبنای شروع تحقیقات قرار داد مگر آن که دلالت کند بر سوء قصد مهمی که موجب اختلال در نظم و امنیت عمومی است.

ماده ۶۰- شکایت برای شروع به تحقیقات کافی است. دادستان یا بازپرس نمی‌تواند از تحقیقات خودداری نمایند.

ماده ۶۱- در شکایت باید نکات ذیل قید شود:

۱- تاریخ و محل وقوع جرم.

۲- مظنون و مدرک ظن.

۳- ضرر و زیان حاصل از جرم.

۴- تعیین مقدار خسارت به طور تخمین (هرگاه چنین ادعایی بشود).

ماده ۶۲- شکایت کتبی یا شفاهی را همه وقت ضابطین دادگستری و دادسراها قبول می‌نمایند و شکایت شفاهی در صورت مجلس قید و به امضای شاکی می‌رسد و اگر شاکی نتواند امضا کند این نکته قید و مطابقت شکایت شفاهی با مندرجات صورت مجلس تصدیق می‌شود.

ماده ۶۳- در مواردی که تعقیب امر جزایی منوط به شکایت شاکی خصوصی است و متضرر از جرم محجور (صغیر، غیررشید و مجنون) بوده و دسترسی به ولی یا قیم محجور نباشد یا مجنی علیه ولی یا قیم نداشته باشد و نصب قیم موجب فوت وقت یا توجه ضرر به محجور گردد تا حضور و مداخله ولی یا قیم و یا نصب قیم و هم چنین در صورتی که ولی یا قیم شخصاً مرتکب جرم شده یا مداخله در آن داشته باشد، دادستان کسی را به عنوان قیم موقت تعیین می‌کند و یا شخصاً تا دسترسی به ولی یا قیم و یا نصب قیم امر جزایی را تعقیب می‌نماید و اقدامات ضروری برای حفظ و جمع‌آوری دلایل جرم و جلوگیری از فرار متهم وسیله دادستان یا بازپرس یا سایر مقاماتی که قانوناً مکلف به تعقیب امر جزایی هستند به عمل می‌آید.

ماده ۶۴- شاکی حق دارد در حین تحقیقات شهود خود را معرفی و دلایل خود را اظهار نماید و رونوشت صورت جلسه تحقیقات و قرارهای صادره را (بعد از پرداخت هزینه رونوشت) بگیرد.

ماده ۶۵- شاکی می تواند تأمین ضرر و زیان خود را بخواهد در صورتی که تقاضای شاکی مبتنی بر دلایل باشد، بازپرس رأساً قرار تأمین خواسته را صادر می نماید.

ماده ۶۶- در صورتی که خواسته شاکی عین معین نبوده و یا عین معین بوده، ولی توقیف آن ممکن نباشد، بازپرس معادل مبلغ ضرر و زیان شاکی از سایر اموال و دارایی متهم توقیف می کند و اگر تقاضای تبدیل توقیف اموال متهم به ضامن بشود، طبق مقررات آیین دادرسی مدنی در فصل تأمین خواسته، بازپرس عمل می نماید قرار تأمین به محض ابلاغ به موقع اجرا گذاشته می شود.

ماده ۶۷- در صورتی که ثابت شود عرض حال خلاف واقع بوده شاکی غیرمحقق علاوه بر تأدیه خسارت طرف، مخارج تحقیقات را نیز ادا می نماید.

ماده ۶۸- هرگاه بازپرس در اعلام و اخبار ضابطین دادگستری، دلایل کافی برای اقدام به تحقیقات ندید تکمیل تحقیقات را از آنان می خواهد و مراتب را به دادستان اطلاع می دهد.

ماده ۶۹- هرگاه بازپرس در حین تحقیقات، جرم دیگری را کشف نماید که به جرم اول مربوط نیست اقدامات لازمه را موافق قوانین برای حفظ آثار و امارات جرم مکشوف و جلوگیری از فرار متهم به عمل آورده و مراتب را به دادستان اطلاع می دهد و پس از اجازه وی به تحقیقات مقدماتی آن جرم می پردازد.

مبحث سوم - در تحقیقات بازپرس

بخش اول - در معاینات محلی

ماده ۷۰- معاینات محلی مستقیماً توسط بازپرس یا اهل خبره به عمل می آید، در حین معاینات محلی اشخاصی که در امر جزایی شرکت دارند، می توانند حاضر شوند ولی بازپرس منتظر آنان نمی شود.

ماده ۷۱- معاینات محلی در روز به عمل می آید به استثنای مواردی که فوریت دارد.

ماده ۷۲- در حین معاینات و تحقیقات محلی بازپرس تمام آثار و علامات موجود در محل را در نظر گرفته و آن چه را که دیده و کشف کرده در صورت مجلس قید می کند.

ماده ۷۳- برای حضور در معاینات و تحقیقات محلی علاوه بر شهود واقعه، شهود تحقیق از اهل محل دعوت می شوند و در موارد فوری بازپرس می تواند کلیه اشخاصی را که محل وثوق هستند دعوت نماید. در مورد نسوان، زنان شوهردار برای حضور در

معاینات محلی دعوت می‌شوند.

ماده ۷۴- اشخاصی که برای حضور در معاینات و تحقیقات محلی دعوت شده‌اند، اگر بدون عذر موجه حاضر نشوند و من به الکفایه نباشند، به حکم بازپرس جلب می‌شوند. ماده ۷۵- اهل خبره باید وقتی دعوت شوند که اظهار اطلاع در علمی یا فنی یا معلومات مخصوصه به ارباب شغل یا کسبی لازم باشد (مثل پزشک، داروساز، مهندس، مقوم و غیره) هرگاه اهل خبره بدون عذر موجه حاضر نشوند و من به الکفایه نباشد به حکم بازپرس جلب می‌شوند.

ماده ۷۶- بازپرس هرگاه لازم بداند در موقع تحقیقات توسط اهل خبره حضور خواهد یافت.

ماده ۷۷- بازپرس مکلف است سؤالات لازمه را از اهل خبره کتباً و شفاهاً نموده در صورت مجلس قید نماید. در صورتی که بعض علائم و آثار از نظر بازپرس حائز اهمیت در کشف واقعه بوده ولی به نظر خبره حائز اهمیت نباشد خبره مکلف است به درخواست بازپرس نسبت به آن اظهار نظر نماید.

ماده ۷۸- هرگاه اختلافی در نظرات اهل خبره حاصل شود، یا نظر آنان به اعتقاد بازپرس مشکوک باشد می‌تواند از اهل خبره دیگری دعوت نماید و یا نظرات اهل خبره را نزد متخصصین علم یا فن فرستاده نظر آنان را بخواهد.

ماده ۷۹- برای معاینه اجساد و جراحات و آثار و علائم ضرب و صدمات جسمی و روانی و سایر معاینات و آزمایشهای پزشکی بازپرس پزشک قانونی را دعوت می‌نماید و اگر پزشک قانونی نتواند حاضر شود و یا در جایی پزشک قانونی نباشد پزشک دیگری دعوت می‌شود. هرگاه پزشک قانونی در امری تخصص نداشته باشد بازپرس می‌تواند از پزشک متخصص نیز دعوت نماید.

ماده ۸۰- بازپرس می‌تواند در صورت لزوم از چند پزشک دعوت کند که پزشک معالج مستثنی نخواهد بود.

ماده ۸۱- تا حضور پزشک، بازپرس اقدامات لازمه را برای حفظ جسد و تحقیقات هویت متوفی و چگونگی فوت و غیره به عمل می‌آورد.

ماده ۸۲- در صورت اعتراض شاکی یا متهم به نظر خبره مراتب در صورت مجلس قید می‌شود.

ماده ۸۳- پزشک باید نظر مکتوب خود را حداکثر ظرف مدت سه روز به بازپرس بدهد. ماده ۸۴- در صورت اختلاف نظر پزشکان یا تناقض نظر پزشک با اوضاع و احوال واقعه، بازپرس نظر پزشک را نزد متخصص می‌فرستد و اشخاص مذکوره بعد از خواستن توضیحات لازم از پزشکی که معاینه نموده، نظر خود را کتباً به بازپرس می‌دهند.

ماده ۸۵- هرگاه هویت متوفی معلوم نباشد، بازپرس علائم و مشخصات جسد و اثر انگشت او را دقیقاً در صورت مجلس قید می‌نماید و در صورت امکان دستور عکسبرداری از آن را می‌دهد. سپس برای تشخیص هویت متوفی به هر وسیله‌ای که مقتضی بداند اقدام می‌نماید.

ماده ۸۶- هرگاه در ضمن تحقیقات بازپرس متوجه شود که متهم در حین ارتکاب جرم مجنون یا مشاعرش مختل بوده است توسط پزشک تحقیقات لازم به عمل آورده و بعد از استعمال از کسان و اقربای او مراتب را در صورت مجلس قید کرده پرونده را نزد دادستان می‌فرستد. دادستان پس از مذاقه در پرونده هرگاه تحقیقات بازپرس و اهل خبره را کامل دید و از صحت آن مطمئن شد. تقاضانامه موقوف شدن تعقیب متهم مجنون به بازپرسی فرستاده و شخص مجنون یا مختل‌المشاعر را به اداره ذی‌ربط برای اقدام لازم می‌فرستد و اگر اطمینان به صحت تحقیقات حاصل نکرد، می‌تواند تحقیقات اهل خبره دیگر را بخواهد.

ماده ۸۷- هرگاه آثار مذکور در ماده قبل بعد از صدور کیفرخواست یا در جریان دادرسی کشف شود. تحقیقات و اقدامات ماده مزبور به وسیله دادگاه کیفری به عمل خواهد آمد.

بخش دوم - بازرسی منازل و اماکن و کشف آلات و ادوات جرم

ماده ۸۸- بازرسی منازل در مواردی به عمل می‌آید که بر حسب دلایل کافی بتوان تصور نمود که مرتکب یا اسباب و آلات و یا دلایل جرم را در آن می‌توان کشف نمود.

ماده ۸۹- بازرسی در حضور صاحبخانه و شهود تحقیق به عمل می‌آید. در صورتی که صاحبخانه غایب باشد، در حضور همسر یا بزرگتر خانه به عمل می‌آید و بازرسی سایر اماکن نیز حتی‌المقدور با حضور صاحبان یا متصدیان آنها انجام می‌شود.

تبصره - هرگاه در محلی که از آن بازرسی به عمل می‌آید کسی نباشد و بازرسی نیز فوریت داشته باشد، بازپرس می‌تواند با قید مراتب در صورت جلسه دستور بازکردن محل را بدهد.

ماده ۹۰- اشخاصی که در امر جزایی شرکت دارند و شهود تحقیق می‌توانند در موقع

بازرسی حاضر باشند، ولی سایر اشخاص نمی‌توانند داخل شوند مگر به اجازه صاحب خانه.

ماده ۹۱- بازرسی منازل، روز به عمل می‌آید و در شب وقتی بازرسی انجام می‌گیرد که ضرورت اقتضاء کند. جهت ضرورت را بازپرس باید در صورت مجلس قید کند.

ماده ۹۲- در صورت لزوم بازپرس می‌تواند دخول به محل بازرسی و خروج از آن محل را ممنوع نماید و برای اجرای این دستور از نیروهای نظامی و انتظامی استفاده کند.

ماده ۹۳- در صورتی که صاحبخانه یا متصدیان سایر اماکن دستور بازپرس را در بازکردن محل‌ها و اشیای بسته اجرا نکنند بازپرس می‌تواند دستور بازکردن را بدهد ولی مکلف است حتی‌المقدور از اقداماتی که باعث تضییع اشیای می‌شود احتراز نماید.

ماده ۹۴- از اوراق و نوشتجات متهم فقط آن چه که راجع به واقعه جرم است، تحصیل و به شهود تحقیق عنداللزوم ارائه می‌شود و بازپرس مکلف است که در باب سایر نوشتجات متهم با کمال احتیاط رفتار نموده موجب افشای مضمون نوشتجاتی که راجع به جرم نیست نشود.

ماده ۹۵- مقامات و مأمورین دولتی نمی‌توانند از دادن اسباب و آلات جرم به بازپرس امتناع نمایند.

ماده ۹۶- در مواردی که ملاحظه و بازرسی نوشتجات متهم یا نامه‌هایی که به نام متهم توسط ادارات پست یا تلگراف وارد می‌شود برای کشف جرم لازم باشد بازرس به ادارات ذی‌ربط اطلاع می‌دهد که نامه یا تلگراف متهم را توقیف نموده نزد او بفرستد. بعد از وصول نامه یا تلگراف آن را در حضور متهم باز کرده مراتب را در صورت مجلس قید نموده خودش و متهم امضا نموده و نامه یا تلگراف را در پرونده ضبط می‌نمایند. استتکاف متهم از امضا در صورت مجلس قید می‌شود. در صورتی که نوشتجات مزبور حائز اهمیت نبوده و ضبط آن ضرورت نداشته باشد با اخذ رسید به صاحبش مسترد می‌گردد.

تبصره- کنترل مکالمات تلفنی در مواردی که برای کشف جرم لازم باشد، باید با پیشنهاد بازپرس یا دادستان و موافقت رئیس دادگاه کیفری به عمل آید.

ماده ۹۷- در مواردی که تحصیل اطلاعات درباره نوشتجاتی که از متهم صادر و یا به اسم او وارد می‌شود از اداره پست و تلگراف لازم شود، بازپرس می‌تواند بدون معاینه و

تفتیش نوشته رأساً از ادارات مزبور کسب اطلاع کند.

ماده ۹۸- وزارتخانه، ادارات و مؤسسات و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت و نهادهای و شهرداریها و مأمورین به خدمات عمومی و بانکها و دفاتر اسناد رسمی و سازمان صدا و سیما مکلف اند اسباب و آلات جرم و اطلاعات و آن قسمت از اوراق و اسناد و دفاتری که مراجعه به آنها برای تحقیق امر جزایی لازم است به درخواست مرجع قضایی رسیدگی کننده به امر کیفری ابراز نموده و در دسترس آنها بگذارند مگر در مورد اسناد محرمانه دولتی که در این صورت باید با اجازه دادستان کل کشور باشد، متخلف از این ماده محکوم به انفصال موقت از خدمات دولتی از سه تا شش ماه خواهد شد.

ماده ۹۹- هرگاه متهم نوشتجات خود را که مؤثر در کشف جرم است به وکیل خود یا شخص دیگری سپرده باشد بازپرس می تواند نوشتجات مذکور را حسب مورد در حضور وکیل یا آن شخص معاینه نماید و در صورت استتکاف از ارائه نوشتجات مستتکف به مجازات مقرر برای خلاصی متهم از محاکمه و محکومیت محکوم خواهد شد.

ماده ۱۰۰- آلات و ادوات جرم از قبیل حربه و اسلحه و اسناد ساختگی و سکه تقلبی و کلیه اشیایی که در حین بازرسی بدست آمده و می تواند موجب کشف جرم یا موجب اقرار متهم به جرم خود باشد باید ضبط شده و در صورت مجلس هر یک از اشیای مزبور تعریف و توصیف شود.

ماده ۱۰۱- آلات و ادوات جرم را باید شماره گذاری و مهور و حفظ نمود.

ماده ۱۰۲- هرگاه دلایل جرم چیزی باشد که نتوان از محل جدا و خارج نمود، (مثل خونی که ریخته) در این صورت بازپرس باید نسبت به حفظ دلایل مزبور اقدام نماید و اگر لازم باشد محل را قفل و مهر و موم کرده حفاظت آن را به پلیس یا مستحفظ مخصوص بسپارد.

ماده ۱۰۳- اشیای مایع که قابل تجزیه است، به قدر لزوم تحصیل می شود، اشیای مزبور را باید در ظرفی ریخته مهر و موم کرده به قسمی که ضایع یا تفریط نشود، از اشیای مایع باید حداقل سه ظرف به عنوان نمونه برداشته شود.

ماده ۱۰۴- در مقابل اشیای و آلاتی که تحصیل می شود باید به صاحب آن قبض رسید داده شود. اموال مسروقه یا اشیایی که بواسطه ارتکاب جرم تحصیل شده یا هر نوع مالی که

در جریان تحقیقات ضبط گردیده باید به دستور بازپرس یا دادستان به کسی که مال از او به سرقت و یا اخذ شده مسترد شود مگر این که وجود تمام یا قسمتی از آنها در موقع بازپرسی یا دادرسی لازم باشد که در این صورت پس از رفع احتیاج به دستور بازپرس یا دادستان مسترد می گردد. اشیایی که قانوناً باید ضبط یا معدوم گردد از حکم این ماده مستثنی است.

مبحث چهارم - در احضار و بازجویی از متهم

ماده ۱۰۵- احضار متهم به وسیله احضاریه به عمل می آید. احضاریه در دو نسخه فرستاده می شود یک نسخه را متهم گرفته و نسخه دیگر را امضا کرده به مأمور احضار رد می کند.

ماده ۱۰۶- در احضار به اسم و شهرت احضار شده و تاریخ و محل حضور و نتیجه عدم حضور باید قید شود.

ماده ۱۰۷- هرگاه احضار شده سواد نداشته باشد، مضمون احضارنامه در حضور دو نفر شاهد ابلاغ می شود. باقی ترتیبات ابلاغ احضاریه به نحو مقرر در قانون آیین دادرسی مدنی است.

ماده ۱۰۸- هرگاه در امر جزایی ابلاغ احضاریه به واسطه معلوم نبودن محل اقامت ممکن نباشد و به طریق دیگری هم ابلاغ احضاریه ممکن نگردد، موضوع اتهام سه نوبت متوالی در یکی از جرایم یومیه کثیرالانتشار اعلان و پس از انقضای دو ماه از تاریخ آخرین آگهی بازپرس رسیدگی و اظهار عقیده می نماید.

ماده ۱۰۹- احضار شده باید شخصاً حاضر شود و اگر نمی تواند حاضر شود، باید عذر موجه خود را ثابت کند.

تبصره - متهم می تواند یک نفر از وکلای رسمی دادگستری را همراه خود داشته باشد. وکیل متهم بدون مداخله در امر تحقیق پس از خاتمه بازجویی می تواند مطالبی را که برای روشن شدن حقیقت و دفاع از متهم یا اجرای قوانین لازم بداند، به بازپرس تذکر دهد اظهارات وکیل در صورت جلسه منعکس می گردد.

ماده ۱۱۰- جهات ذیل عذر موجه محسوب است:

۱- نرسیدن احضاریه یا دیر رسیدن به قسمی که مانع از حضور در وقت مقرر شود.

۲- مرضی که مانع از حرکت است.

۳- فوت یکی از والدین یا زوج یا زوجه یا اولاد و یا مرض سخت یکی از اشخاص مذکور.

۴- ابتلای بزرگی از قبیل حریق و امثال آن.

۵- عدم امکان تردد به واسطه بلیات سماوی از قبیل امراض مسری (وبا، طاعون و غیره) یا طغیان رودخانه و امثال آن.

۶- در توقیف یا حبس بودن.

ماده ۱۱۱- اشخاصی که حاضر نشده و گواهی عدم امکان حضور هم نفرستاده باشند، به دستور بازپرس جلب می شوند.

ماده ۱۱۲- بازپرس می تواند در موارد ذیل بدون اینکه بدو احضار به فرستاده باشد، دستور جلب متهم را بدهد:

۱- در مورد اتهام به جرمی که بیم فرار و مخفی شدن متهم می رود.

۲- در مورد متهمینی که محل اقامت یا شغل و کسبشان معین نیست.

ماده ۱۱۳- جلب متهم به موجب برگ جلب به عمل می آید. برگ جلب که مضمونش، مضمون برگ احضار است باید به متهم ابلاغ شود.

ماده ۱۱۴- مأمور پس از ابلاغ برگ جلب متهم را دعوت می نماید که با او نزد بازپرس برود هرگاه متهم امتناع نماید، مأمور از ضابطین دادگستری استمداد می کند. هرکس به متهم کمک کند، مسؤول بوده طبق قانون، مجازات می شود.

ماده ۱۱۵- جلب متهم به استثنای موارد فوری، باید در روز به عمل آید.

ماده ۱۱۶- در صورتی که متهم غایب باشد، برگ جلب به ضابطین دادگستری داده می شود تا متهم را نزد بازپرس حاضر نماید.

ماده ۱۱۷- از زمانی که به متهم برگ جلب ابلاغ می شود تا وقتی که نزد بازپرس حاضر شود، مشارالیه تحت نظر و محافظت خواهد بود.

ماده ۱۱۸- بازپرس نباید کسی را احضار یا جلب کند، مگر دلایل کافی برای احضار یا جلب در دست داشته باشد.

ماده ۱۱۹- هرگاه شخصی که دستور احضار یا جلب او داده شده به علت بیماری نتواند نزد بازپرس حاضر شود در صورت اهمیت و فوریت امر جزایی بازپرس خود به منزل او رفته بازجویی لازم را به عمل می آورد و یا منتظر رفع مانع می شود.

ماده ۱۲۰- بازپرس مکلف است ظرف مدت ۲۴ ساعت از زمان حاضر شدن یا حاضر نمودن متهم بازجویی را شروع نماید، اگر ظرف این مدت شروع به بازجویی نشده باشد، دادستان بازجویی فوری از متهم را از بازپرس می‌خواهد چنانچه بازپرس امتناع نماید یا غایب باشد یا عذر موجهی در تأخیر بازجویی داشته باشد دادستان از بازپرس دیگری انجام بازجویی‌های لازم را می‌خواهد. در صورت عدم دسترسی به بازپرس دیگر دادستان شخصاً بازجویی‌های لازم را انجام خواهد داد و یا انجام بازجویی جرایمی که در صلاحیت دادگاه کیفری دو است را به دادیار محول خواهد نمود.

تبصره - در صورتی که هیچ‌یک از مقامات مزبور در محل حاضر نبوده و یا از انجام وظیفه معذور باشند رئیس یا یکی از دادرسان دادگاه کیفری محل یا قائم مقام دادگاه مزبور به انتخاب رئیس دادگستری حسب مورد وظایف بازپرس یا دادستان را انجام خواهد داد. ماده ۱۲۱- هرگاه متهمی پس از حضور یا جلب بیش از ۲۴ ساعت در بازداشت بماند بدون اینکه طبق ماده قبل از وی بازجویی به عمل آید بازداشت وی در ردیف بازداشت‌هایی است که به اراده اشخاص به عمل آمده مجازات مرتکب چنین عملی اعم از مأمورین یا قضات پس از ثبوت در دادگاه انفصال از خدمت خواهد بود.

ماده ۱۲۲- بازپرس ابتدا هویت و مشخصات متهم را دقیقاً (اسم، اسم پدر، شهرت، فامیل، سن، شغل، عیال و اولاد و تابعیت) سؤال نموده متذکر می‌شود که مواظب اظهارات خود باشد و سپس موضوع اتهام و دلایل آن را صریحاً به متهم تفهیم می‌کند و آن‌گاه شروع به تحقیق می‌نماید. سؤالات باید مفید و روشن باشد.

سؤالات تلقینی یا اغفال یا اکراه و اجبار متهم ممنوع است. چنانچه متهم از دادن پاسخ امتناع نماید امتناع او در صورت مجلس قید می‌شود.

تبصره - بازپرس در ضمن تحقیق، هویت متهم، محل اقامت او را از شهر، قصبه، قریه، ده، کوچه، خیابان، منزل، شماره منزل و غیره به طوری که ابلاغ احضاریه و سایر اوراق به آسانی مقدور باشد تعیین و به متهم می‌فهماند محلی را که برای اقامت خود تعیین می‌کند، محل اقامت قانونی اوست و چنانچه محل اقامت خود را تغییر دهد، باید محل اقامت جدید خود را به طور روشن و به نحوی که ابلاغ آنها ممکن باشد، معین کند و الا احضاریه‌ها به همان محل اقامت سابق فرستاده خواهد شد. تغییر محل اقامت به منظور تأخیر و طفره و تعلل به قسمی که ابلاغ اوراد متعسر باشد پذیرفته نیست و کلیه اوراق به

همان محل سابق ابلاغ خواهد شد. تشخیص این موضوع با مقامی است که رسیدگی می نماید.

تخلف از مقررات این ماده موجب تعقیب انتظامی و محکومیت از درجه ۴ به بالا می باشد و تخلف مأمورین ابلاغ اعم از دادگستری، انتظامی، پلیس قضایی یا ثبت در انجام وظایف محوله خود و یا گزارش خلاف واقع آنها در امور مربوط به وظایفشان مشمول مقررات جزایی مربوط خواهد شد. مقررات این تبصره از نظر تعیین محل اقامت شاکی یا مدعی خصوصی لازم الرعایه است.

ماده ۱۲۳- از متهمین جز در موارد مواجهه منفرداً بازجویی به عمل می آید و نباید با همدیگر وارد مذاکره و مواضعه شوند.

ماده ۱۲۴- جوابها باید همان طوری که داده می شود، بدون تغییر و تبدیل یا تحریف نوشته شود. متهمین با سواد خودشان جواب سؤال را می نویسند.

مبحث پنجم - در اقداماتی که برای جلوگیری از فرار یا مخفی شدن متهم به عمل می آید
ماده ۱۲۵- کسانی که تحت تعقیب جزایی هستند نباید از حوزه ای که بازپرس یا دادستان تعیین می کند بدون اجازه آنها خارج شوند.

ماده ۱۲۶- برای امکان دسترسی به متهم و حضور وی در موارد لزوم و جلوگیری از فرار یا پنهان شدن او یا بیم تبانی یکی از قرارهای تأمین ذیل صادر می شود:

۱- التزام عدم خروج از حوزه قضایی با قول شرف.
۲- التزام عدم خروج از حوزه قضایی یا تعیین وجه التزام تا ختم محاکمه و اجرای حکم و در صورت استنکاف یا تقاضای متهم قرار وجه الکفاله.

۳- اخذ کفیل و در صورتی که متهم تقاضا نماید به جای کفیل، وجه نقد یا مال منقول یا غیر منقول بدهد بازپرس مکلف به قبول آن و تبدیل قرار است.

۴- اخذ وثیقه اعم از وجه نقد و مال منقول یا غیر منقول.

۵- بازداشت موقت با رعایت شرایط مقرر در ماده ۱۲۸.

تبصره ۱- در مواردی که خروج متهم باید با اجازه بازپرس یا دادستان باشد، در صورت عدم موافقت آنها متهم می تواند به دادگاه کیفری دو شکایت کند و هرگاه دادگاه تقاضای متهم را موجه دید، می تواند اجازه خروج بدهد.

تبصره ۲- هرگاه تا دو ماه به علت صدور قرار تأمین متهم در توقیف مانده و پرونده اتهامی

او منتهی به صدور کیفرخواست نشده باشد، مرجع صادرکننده قرار مکلف به فک یا تخفیف قرار تأمین متهم می‌باشد مگر آن که جهات قانونی یا علل و جهات مزبور قرار ابقا می‌شود و متهم حق دارد از این تصمیم ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ به دادگاه کیفری دو شکایت کند و تصمیم دادگاه کیفری دو قطعی است.

فک قرار بازداشت متهم از طرف بازپرس با موافقت دادستان به عمل می‌آید و در صورت حدوث اختلاف بین دادستان و بازپرس نظر دادستان متبع است.

ماده ۱۲۷- تأمین باید با اهمیت جرم و شدت مجازات و دلایل و اسباب اتهام و احتمال فرار متهم و امحای اثرات جرم و همچنین سابقه متهم و چگونگی مزاج و سن و حیثیت او متناسب باشد.

تبصره - هرگاه بازپرس تأمین نامتناسب اخذ نماید، موجب تعقیب انتظامی و محکومیت از درجه ۴ به بالا خواهد بود.

ماده ۱۲۸- در موارد ذیل بازداشت موقت متهم جایز است:

۱- درباره متهم به ارتکاب قتل عمد.

۲- درباره متهم به ارتکاب جرح عمدی به وسیله چاقو، کارد، قمه، قداره، ساطور قصابی، سرنیزه، تفنگ و هر نوع آلات قتاله مشابه چنانچه دلایل و قرائن موجود دلالت بر توجه اتهام به او نماید.

۳- درباره متهمین به ارتکاب جرایم عمدی که در صلاحیت دادگاه کیفری یک است.

۴- در هر موردی که آزاد بودن متهم ممکن است موجب امحای آثار و دلایل جرم شده و یا باعث مواضعه و تبانی با شهود و مطلعین واقع گردیده یا سبب شود که شهود از ادای شهادت امتناع کنند یا آزادی متهم باعث تشویش اذهان عمومی شود. همچنین در موقعی که بیم فرار یا پنهان شدن متهم باشد و به طریق دیگری نتوان از آن جلوگیری نمود.

۵- درباره متهمین به سرقت یا کلاهبرداری و یا خیانت در امانت و یا جعل یا استفاده از سند مجعول هرگاه دلایل و قرائن موجود دلالت بر توجه اتهام به آنان نماید و لااقل یک فقره سابقه محکومیت قطعی و یا دو فقره یا بیشتر سابقه محکومیت غیرقطعی به علت ارتکاب هر یک از جرایم مذکور داشته باشند.

ماده ۱۲۹- کفالت شخصی پذیرفته می‌شود که اعتبار او برای پرداخت وجه الکفاله محل

تردید نباشد. تشخیص این موضوع با کسی است که قرار اخذ کفیل صادر می نماید. در صورت فرار متهم یا عدم دسترسی به او مواردی که حضور شخص او از طرف بازپرس یا دادگاه یا دادستان مقرر گردیده و کفیل نتواند او را معرفی کند کفیل ملزم به پرداخت وجه الکفاله است.

ماده ۱۳۰- مبلغ وثیقه یا وجه الکفاله یا وجه التزام نباید در هر حال کمتر از خساراتی باشد که شاکی یا مدعی خصوصی تقاضا می کند.

ماده ۱۳۱- بازپرس در باب قبول وثیقه یا کفیل قرار صادر نموده و امضا کرده، کفیل یا وثیقه گذار نیز امضا می نماید و رونوشت مصدقی از قرار در صورت تقاضا به وثیقه گذار یا کفیل داده می شود.

ماده ۱۳۲- از وجه التزام یا وجه الکفاله مأخوذه و وثیقه در صورتی که حکم ضرر و زیان از دادگاه کیفری صادر شده باشد بدو ضرر و زیان مدعی خصوصی تأدیه می شود.

ماده ۱۳۳- متهمی که در مورد او قرار کفیل یا وثیقه صادر شده تا اجرای مفاد قرار در بازداشت می ماند.

ماده ۱۳۴- هرگاه متهمی در مواعد مقرر حاضر شده یا بعد از موعد حاضر و عذر موجه خود را ثابت نماید و حکم در حال اجرا و یا پرونده مختومه باشد وثیقه مسترد و کفیل از مسئولیت مبرا می شود.

ماده ۱۳۵- هرگاه متهمی که التزام یا وثیقه داده یا دیگری برای او وثیقه گذاشته در موقعی که حضور او لازم دانسته شده بدون عذر موجه حاضر نگردد وجه التزام به دستور دادستان از متهم اخذ وثیقه موقتاً ضبط خواهد شد.

اگر شخصی از متهم کفالت نموده و متهم در موقعی که حضور او لازم بوده حاضر نشده به کفیل اخطار می شود ظرف بیست روز متهم را تسلیم نماید. در صورت عدم تسلیم به شرط ابلاغ واقعی اخطاریه به دستور دادستان موقتاً وجه الکفاله اخذ خواهد شد.

تبصره ۱- چنانچه ثابت شود کفیل به منظور عدم امکان ابلاغ واقعی اخطاریه نشانی حقیقی خود را به مرجع قبول کننده کفالت اعلام نکرده و یا به این منظور از محل خارج شده ابلاغ قانونی اخطاریه برای اخذ وجه الکفاله کافیت.

تبصره ۲- خواستن متهم از کفیل جز در موردی که حضور متهم برای بازپرسی یا محاکمه یا اجرای حکم ضرورت دارد، ممنوع است.

تبصره ۳- متهم و کفیل و وثیقه گذار می توانند در موارد ذیل ظرف ۱۰ روز از تاریخ ابلاغ دستور دادستان به دادگاه کیفری ۲ شکایت کنند:

- ۱- در صورتی که بخواهند ثابت کنند متهم در موعد مقرر حاضر شده یا او را حاضر نموده اند یا شخص ثالثی متهم را حاضر نموده است.
- ۲- هرگاه بخواهند ثابت نمایند به جهات مذکور در ماده ۱۱۰ این قانون متهم نتوانسته حاضر شود و یا کفیل به یکی از آن جهات نتوانسته او را حاضر کند.
- ۳- هرگاه بخواهند ثابت نمایند متهم قبل از موعد فوت کرده.
- ۴- در صورتی که کفیل یا متهم بخواهند ثابت نمایند پس از صدور قرار قبول کفالت یا التزام معسر شده اند.

تبصره ۴- دادگاه در تمام موارد نسبت به شکایت خارج از نوبت و بدون تشریفات دادرسی رسیدگی کرده، مادام که عملیات اجرایی را توقیف ننموده یا حکم به نفع کفیل یا وثیقه گذار یا متهم صادر نکرده عملیات مذکور ادامه خواهد داشت در صورت صدور حکم به نفع معترض وجوه و اموال اخذ و ضبط شده مسترد می گردد.

تبصره ۵- اگر قرار منع یا موقوفی تعقیب یا حکم برائت متهم صادر شود، دیگر وجه التزام یا وجه الکفاله یا وثیقه وصول یا ضبط نمی شود و اگر وصول یا ضبط شده باشد، مسترد می گردد، هرگاه محکوم علیه فقط به جزای نقدی یا ضرر و زیان مدعی خصوصی محکوم شده و مجموع محکوم به کمتر از تأمین مأخوذه باشد فقط تا میزان محکومیت وی از وثیقه ضبط شده یا از وجه التزام یا وجه الکفاله وصول خواهد شد و مازاد مسترد می گردد و در این صورت حکم اجرا شده محسوب است و در غیر موارد مذکور در این تبصره مازاد به نفع دولت ضبط خواهد شد.

در صورتی که متهم یا محکم علیه تخلف نکرده و در مواعد مقرر حاضر شده باشد به محض شروع به اجرای حکم جزایی یا قطعی شدن قرار تعلیق اجرای مجازات قرار تأمین ملغی الاثر می گردد.

ماده ۱۳۶- قرار تأمین باید به متهم ابلاغ شود. در صورتی که قرار منتهی به زندانی شدن وی می گردد حین اعزام متهم به بازداشتگاه نوع قرار در نامه اعزام درج می شود. هرگاه متهم برای جلوگیری از تبانی بازداشت شده باشد این جهت نیز در نامه قید می گردد.

تبصره - چنانچه قرار صادره قابل اعتراض باشد صادرکننده قرار مکلف است قابل

اعتراض بودن قرار را به متهم تفهیم و در پرونده قید نماید. عدم رعایت نکات مزبور موجب تعقیب انتظامی تا درجه سه خواهد بود.

ماده ۱۳۷- در بازداشتگاه باید دفتری برای تحویل دادن متهمین و مقصرین موجود باشد و تحویل دهنده قبض رسید گرفته به مرجع ذی ربط تسلیم کند.

مبحث ششم - در احضار شهود تحقیق و مطلعین و بازجویی آنان

ماده ۱۳۸- قضات دادسرا اشخاصی را که به تشخیص خود یا به معرفی شاکی یا اعلام مقامات ذی ربط یا به تقاضای متهم برای روشن شدن قضیه لازم بدانند وفق اصول مقرر احضار می کنند.

ماده ۱۳۹- شهود تحقیق و مطلعین به دستور بازپرس توسط ضابطین دادگستری یا مأمورین ابلاغ یا به هر وسیله دیگری که بازپرس مقتضی بداند احضار می شوند.

ماده ۱۴۰- در صورتی که شاهد یا مطلع از تابعین نظامی یا انتظامی باشد ضمن احضار او باید مراتب لااقل ۲۴ ساعت قبل از زمان تحقیق به اطلاع فرمانده یا رئیس مربوط برسد. فرمانده یا رئیس مکلف است اجازه لازم را به احضار شده بدهد.

ماده ۱۴۱- بازپرس از هر یک از شهود و مطلعین جداگانه و بدون حضور متهم تحقیق می نماید و اظهاراتشان را نوشته به امضا یا اثر انگشت آنان می رساند. تحقیق مجدد و مواجهه آنان در صورت ضرورت جایز است.

ماده ۱۴۲- بازجویی در هر مورد غیرعلنی است.

ماده ۱۴۳- شهود تحقیق و مطلعین قبل از اظهار اطلاعات باید به شرح زیر سوگند یاد نمایند:

«خداوند متعال را در نظر گرفته، سوگند یاد می کنم که جز به راستی چیزی نگویم و تمام حقایق را بیان نمایم».

و بازپرس قبل از شروع به بازپرسی اسم و اسم پدر و شغل و محل اقامت و درجه قرابت سببی یا نسبی و خادم یا مخدوم یا استاد و شاگرد بودن مطلع را نسبت به طرفین پرونده و سابقه کیفری او سؤال کرده، نوشته می شود و قبل از ادای سوگند، مجازات سوگند خلاف به شاهد تفهیم می شود. در کلیه دادگاه های کیفری نیز که از گواه و مطلع تحقیق می شود، مراتب فوق لازم الرعایه است.

ماده ۱۴۴- در صورتی که شاهد یا مطلع به حد بلوغ نرسیده باشد یا کسی باشد که

شهادت او پذیرفته نیست بدون یاد کردن سوگند اظهارات او برای مزید اطلاع استماع می شود.

مقررات مواد ۲۱۷ الی ۲۲۰ این قانون در مورد تحقیق از شهود و مطلعین در بازپرسی نیز جاری است.

ماده ۱۴۵- پس از آنکه شهادت یا اظهار اطلاع به اتمام رسید متن آن قرائت به امضای شاهد یا مطلع می رسد. هرگاه شاهد یا مطلع فاقد امضا باشد انگشت می زند و اگر از امضا یا زدن انگشت امتناع ورزد یا قادر به امضا و زدن انگشت نباشد مراتب در برگ تحقیق قید می شود. کلیه اوراق تحقیق باید به امضای بازپرس و کاتب برسد.

ماده ۱۴۶- در اوراق بازجویی نوشتن بین السطور و تراشیدن کلمات به کلی ممنوع است. اگر یک یا چند کلمه اضافه نوشته شده باشد، باید بر روی آن خطی نازک کشیده و این موضوع قید شود و بازپرس و شخصی که از وی تحقیق می شود، آن را امضا نماید و همچنین اگر یک یا چند کلمه از قلم افتاده و در حاشیه نوشته شود، باید اشخاص مذکور ذیل آن را امضا کنند و هرگاه این ترتیب رعایت نشود، کلمات مزبور از درجه اعتبار ساقط است.

ماده ۱۴۷- هر یک از شهود تحقیق و مطلعین در روز مقرر باید حاضر شوند. در صورتی که به اختیار حاضر نشوند به دستور بازپرس جلب می گردند و در صورتی که عذر موجه داشته باشند مجدداً احضار می شوند.

ماده ۱۴۸- در صورتی که شاهد یا مطلع برای حاضر شدن عنوان ضرر و خسارتی از حیث شغل و کار خود یا هزینه ایاب و ذهاب بنماید تشخیص ورود ضرر و تعیین میزان آن طبق تعرفه مصوب شورای عالی قضایی با مرجع قضایی احضارکننده است که باید وسیله کسی که تقاضای احضار را نموده در صندوق دادگستری تودیع شود. هرگاه متقاضی احضار توانایی پرداخت هزینه مزبور را به تشخیص مرجع احضارکننده نداشته باشد و یا احضار به درخواست دادستان یا مرجع رسیدگی کننده باشد از طرف دولت پرداخت خواهد شد.

ماده ۱۴۹- در صورتی که شخص شاهد یا مطلع مریض باشد و نتواند حاضر شود بازپرس خود به محل اقامت مریض رفته تحقیق می کند. اگر مطلعین خارج از حوزه مأموریت بازپرس و در حوزه دادگاه حقوقی دو مستقل ساکن باشند بازپرس به رئیس یا

دادرس دادگاه محل سکونت مطلع تعلیمات لازم می‌دهد که اظهارات مطلعین را استماع نموده اوراق تحقیق را برای بازپرس ارسال دارد.

هرگاه محل سکونت مطلعین در حوزه بازپرس دیگری باشد جهت تحقیق به نحو مذکور به بازپرس آن حوزه رجوع می‌نماید.

ماده ۱۵۰- مدلول ماده قبل نیز شامل مواردی است که عده شهود تحقیق و مطلعین زیاد بوده در یک محل مقیم باشند، مانند بازجویی از شاگردان مدارس.

مبحث هفتم - در تحقیقات محلی

ماده ۱۵۱- هرگاه برای کشف جرم و توضیح مسائل و نکات لازم در مورد شغل و خصوصیات اخلاقی متهم و سوابق زندگی او تحقیقات محلی ضرورت داشته باشد و همچنین در مواردی که متهم یا شاکی به اطلاعات اهل محل استناد می‌نماید و یا بازپرس تحقیق از اهل محل را ضروری بداند بازپرس اقدام به تحقیقات محلی می‌نماید.

ماده ۱۵۲- بازپرس تاریخ انجام تحقیقات محلی را به دادستان اطلاع می‌دهد. هرگاه متهمی که در بازداشت است بخواهد در تحقیقات حضور به هم رساند و حضور او مقتضی باشد به محل تحقیقات فرستاده می‌شود.

ماده ۱۵۳- بازپرس بعد از ورود به محل، موافق آیین دادرسی مدنی که برای تحقیقات محلی مقرر است، رفتار می‌نماید.

ماده ۱۵۴- اشخاصی که تحقیقات از آنان به عمل می‌آید، بدو ملتزم می‌شوند که بر خلاف واقع چیزی نگویند.

ماده ۱۵۵- هرگاه شهود و مطلعین که در تحقیقات محلی دعوت به تحقیق می‌شوند بدون عذر موجه حاضر نگردند عنداللزوم به دستور بازپرس جلب می‌شوند.

فصل پنجم - اقدامات بازپرس و دادستان پس از ختم تحقیقات

ماده ۱۵۶- پس از آنکه تحقیقات پایان یافت بازپرس آخرین دفاع متهم را استماع نموده با اعلام ختم تحقیقات و اظهار عقیده خود پرونده را نزد دادستان می‌فرستد.

تبصره - هرگاه متهم در آخرین دفاع دلیل مؤثری بر کشف حقیقت ابراز نماید بازپرس مکلف به رسیدگی است.

ماده ۱۵۷- در مواردی که بازپرس به متهم دسترسی ندارد یا به علت شناخته نشدن در محل اقامت احضار و جلبش مقدور نباشد، بازپرس می‌تواند بدون استماع آخرین دفاع

در صورتی که دلایل کافی نباشد، رسیدگی و قرار مقتضی صادر نماید.

ماده ۱۵۸- در صورتی که به عقیده بازپرس عمل متهم متضمن جرمی نبوده یا اصولاً جرمی واقع نشده یا دلایل کافی برای ارتکاب جرم وجود نداشته باشد قرار منع تعقیب صادر می نماید و اگر عقیده بازپرس بر تقصیر متهم باشد قرار مجرمیت صادر می کند.

تبصره ۱- قرارهای بازپرس باید موجه و مدلل باشد. در قرار مجرمیت نکات زیر باید صریحاً قید شود:

۱- نام و نام خانوادگی، شهرت، نام پدر، سن، شغل، محل اقامت و نوع اتهام.

۲- شرح وقوع جرم و تاریخ و محل آن.

۳- تعداد جرایم (در صورت تعدد).

۴- دلایل اتهام.

عدم رعایت نکات مزبور موجب تعقیب انتظامی تا درجه ۴ خواهد بود.

تبصره ۲- چنانچه پس از تکمیل تحقیقات مقدماتی دلایل و مدارک موجود در پرونده کافی برای مجرمیت متهم نبوده ولی مورد از موارد تحلیف باشد، دادسرا بدون اظهار نظر پرونده را به دادگاه صالح ارسال می دارد. در این صورت دادگاه پس از تحلیف بدون اینکه نیاز به تنظیم کیفرخواست یا اعاده پرونده به دادسرا باشد، به آن رسیدگی خواهد نمود. از قبیل:

۱- مواردی که مشتکی عنه ادعای شاکی را انکار می نماید و شاکی فاقد دلیل وینه است و از منکر درخواست سوگند دارد.

۲- اختلاف ولی دم و قاتل در اینکه قتل در حالت بلوغ و عقل قاتل واقع شده و یا قتل قبل از بلوغ و یا قبل از رفع حجر بوده است که در این صورت قاتل باید به درخواست ولی دم قسم بخورد.

۳- چنانچه مباشر قصاص، بیشتر از جنایت وارده قصاص کرده باشد و جانی مدعی شود که مباشر قصاص تعمد داشته است و قصاص کننده منکر عمد باشد، که در این حال قصاص کننده باید به درخواست جانی قسم یاد کند.

۴- در صورتی که دو نفر گواهی به عملی دهند که عادتاً موجب قتل می شود و جانی منکر استناد مرگ مقتول به عمل خود باشد، که در این صورت باید به درخواست مدعی قسم یاد کند.

۵- چنانچه در اثر ضربه خطایی ضارب، زن حامله سقط جنین کند و ولی جنین ادعا نماید که این ضربه بعد از حلول روح بوده است و جانی منکر این امر باشد که در این صورت باید به درخواست ولی جنین قسم یاد کند.

۶- اختلاف در عود بینایی که اگر مجنی علیه منکر عود باشد باید به درخواست جانی قسم یاد کند.

۷- در قتل شبه عمد یا خطای محض چنانچه شاهد فقط یک مرد عادل باشد مدعی باید قسم یاد کند.

۸- در موردی که اصل قتل ثابت شده ولی متهم منکر عمدی بودن قاتل باشد، متهم باید قسم یاد کند.

۹- در مواردی که زوال عقل یا نقصان آن در اثر اختلاف نظر خبرگان ثابت نشود جانی باید قسم یاد کند.

۱۰- در خصوص لوٹ، مذکور در قوانین حدود و قصاص و دیات و سایر مواردی که در قوانین مزبور قسم یا قسامه پیش‌بینی شده باشد.

ماده ۱۵۹- پس از وصول پرونده دادستان مکلف است ظرف ۵ روز پرونده را ملاحظه نموده نظر خود را اعلام دارد.

ماده ۱۶۰- در صورتی که به نظر دادستان تحقیقات و بازجویی ناقص باشد ضمن تعیین موارد نقص تکمیل آن را از بازپرس می‌خواهد و بازپرس مکلف به انجام آن است.

ماده ۱۶۱- هرگاه دادستان با نظر بازپرس در مورد مجرمیت متهم موافق باشد کیفرخواست صادر پرونده را از طریق بازپرسی به دادگاه صالحه ارسال می‌نماید و در صورت توافق بازپرس و دادستان با منع یا موقوفی تعقیب متهم، بازپرس دستور ابلاغ قرار را به شاکی خصوصی می‌دهد. در مورد اخیر چنانچه متهم زندانی باشد فوراً آزاد می‌شود.

ماده ۱۶۲- هرگاه بین بازپرس و دادستان توافق عقیده نباشد (یکی عقیده به مجرمیت یا موقوفی یا منع تعقیب متهم، و دیگری عقیده عکس آن را داشته باشد) رفع اختلاف در دادگاه کیفری دوه عمل می‌آید و موافق تصمیم دادگاه رفتار می‌شود.

ماده ۱۶۳- دادستان تکمیل تحقیقات و بازجویی‌ها را در صورتی می‌تواند بخواهد که نقصان آن از جهت یا جهات مهمه باشد، لذا اگر دادستان به واسطه نواقص غیرمهمه

تکمیل تحقیقات را خواسته عملی را معوق بدارد، قانوناً مسؤول خواهد بود.

ماده ۱۶۴- دادستان محل در جریان تحقیقات و حتی بعد از صدور قرار نهایی و قبل از تنظیم کیفرخواست می‌تواند از بازپرس درخواست تشدید یا تخفیف تأمین نماید و بازپرس مکلف به قبول آنست و نیز پس از تنظیم کیفرخواست دادستان محل می‌تواند از دادگاه موجهاً درخواست تشدید یا تخفیف نماید. تصمیم دادگاه قطعی است.

هرگاه متهم پس از صدور کیفرخواست از دادگاه درخواست تخفیف یا تبدیل تأمین کند دادگاه به درخواست متهم رسیدگی و قرار مقتضی صادر می‌نماید. قرار دادگاه در این مورد قطعی است.

مطرح بودن پرونده در دیوان عالی کشور مانع از آن نخواهد بود که دادگاه کیفری نسبت به تقاضای تخفیف تأمین رسیدگی نماید و در صورت تقاضا از دادگاه کلیه اقدامات مربوط به قبول تخفیف تأمین نیز با خود دادگاه است.

تبصره - در مواردی که پرونده متهم در دادگاه مطرح شده و از متهم قبلاً تأمین اخذ نشده یا تأمین قبلی منتفی شده باشد دادگاه‌ها می‌توانند از متهم تأمین اخذ نمایند. صدور قرار تأمین خواسته نیز در این مرحله با دادگاه است. تصمیم دادگاه در این موارد همچنین در موردی که تأمین متهم تشدید می‌شود، قطعی است.

ماده ۱۶۵- در کیفرخواست باید نکات ذیل تصریح شود:

۱- نام و نام خانوادگی، نام پدر، سن، شغل، محل اقامت متهم، باسواد است یا نه، مجرد است یا متأهل.

۲- نوع قرار تأمین با قید اینکه متهم بازداشت است یا آزاد.

۳- نوع اتهام.

۴- دلایل اتهام.

۵- مواد قانونی مورد استناد.

۶- سابقه محکومیت کیفری در صورتی که متهم دارای سابقه محکومیت کیفری باشد.

۷- تاریخ و محل وقوع جرم.

تبصره - در مواردی که طبق قانون متهم بایستی از مجازات معاف شود دادستان به جای کیفرخواست تقاضای معافیت متهم را از تحمل مجازات می‌نماید.

ماده ۱۶۶- قرارهای بازپرس که دادستان با آنها موافق باشد در موارد ذیل قابل شکایت است:

- ۱- قرار عدم صلاحیت به تقاضای متهم.
 - ۲- قرار منع تعقیب به تقاضای شاکی خصوصی.
 - ۳- قرار بازداشت موقت به تقاضای متهم.
 - ۴- قرار تشدید تأمین به تقاضای متهم.
 - ۵- قرار تأمین خواسته به تقاضای متهم.
 - ۶- قرار موقوفی تعقیب به تقاضای شاکی خصوصی.
- تبصره - مهلت شکایت از قرارهای فوق ده روز، و ابتدای آن از روز اعلام یا ابلاغ قرار است.
- ماده ۱۶۷- شکایت از قرارها باعث توقف جریان تحقیقات و بازجویی و مانع اجرای قرار نمی شود. کلیه اقدامات بازپرس تا اخذ تصمیم از دادگاه به قوت خود باقی است چنانچه نتیجه قرار صادره آزادی متهم زندانی باشد فوراً اجرا می شود.
- فصل ششم - رسیدگی دادگاه در مورد اختلاف عقیده بین دادستان و بازپرس یا اعتراض به قرار
- ماده ۱۶۸- مرجع شکایت از قرارهای ماده ۱۶۶ دادگاه کیفری دو است. رسیدگی در جلسه اداری خارج از نوبت بدون حضور دادستان به عمل خواهد آمد.
- ماده ۱۶۹- در صورتی که دادگاه تشخیص دهد تحقیقات کافی نیست دستور تکمیل آن را خواهد داد. بازپرس مکلف است تحقیقات را طبق نظر دادگاه انجام داده پرونده را بدون اظهار نظر به دادگاه اعاده دهد.
- ماده ۱۷۰- هرگاه دادگاه کیفری به علت کافی نبودن دلیل قرار منع تعقیب را تأیید نماید، متهم را بار دیگر نمی توان به همان اتهام تعقیب کرد، مگر بعد از کشف دلایل جدید که در این صورت نیز فقط برای یک مرتبه می توان متهم را با اجازه دادگاه مزبور تعقیب نمود
- هرگاه دادگاه تعقیب مجدد متهم را تجویز نماید بازپرس رسیدگی کرده و قرار مقتضی صادر می نماید.
- ماده ۱۷۱- دادرهای انقلاب اسلامی و دادرهای دادگاه های خاص نظامی نیز تابع مقررات این قانون خواهند بود.
- تبصره - مرجع شکایت از قرارهای قابل اعتراض دادرهای مزبور و رفع اختلاف نظر بین دادستان و بازپرس در موارد مذکور در این قانون حسب مورد دادگاه انقلاب اسلامی یا دادگاه نظامی است.

باب دوم در محاکم کیفری

فصل اول - در تشکیل دادگاه‌ها و صلاحیت آنها

ماده ۱۷۲- دادگاه‌های کیفری به ترتیب مقرر در این قانون تشکیل و به جرایمی که مطابق قوانین دارای مجازات زیر باشند رسیدگی و حکم مقتضی صادر می‌نماید:

۱- حدود ۲- قصاص ۳- دیات ۴- تعزیرات ۵- مجازاتهای بازدارنده

ماده ۱۷۳- دادگاه‌های کیفری به دادگاه‌های کیفری ۱ و دادگاه‌های کیفری ۲ تقسیم می‌شوند. در معیت دادگاه‌های کیفری ۱ و ۲ دادرسی عمومی به شرح مندرج در موارد این قانون انجام وظیفه می‌نماید.

ماده ۱۷۴- دادگاه‌های کیفری ۱ تشکیل می‌شود از یک نفر رئیس یا عضو علی‌البدل و در صورت نیاز یک نفر مشاور با تشخیص شورای عالی قضایی. حق رأی با رئیس یا عضو علی‌البدل دادگاه است. چنانچه دادگاه دارای مشاور باشد، قبل از اتخاذ تصمیم دادگاه، مشاور مکلف است پرونده را دقیقاً مطالعه و بررسی نموده نظر مشروح و مستدل خود را حداکثر ظرف ۵ روز اعلام نماید تخلف از این امر موجب محکومیت انتظامی تا درجه ۳ خواهد بود.

تبصره - چنانچه پس از خاتمه رسیدگی مشاور حداکثر ظرف مدت ۵ روز نظر مشورتی خود را به دادگاه تسلیم نکند، قاضی دادگاه رأساً اتخاذ تصمیم می‌نماید.

ماده ۱۷۵- دادگاه کیفری ۱ در مراکز استان‌ها و شهرهایی که شورای عالی قضایی تأسیس آن را لازم بداند، تشکیل می‌شود و حسب مورد می‌تواند دارای شعب متعدد باشد. تخصیص هر شعبه به هر یک از انواع خاص جرایم با شورای عالی قضایی است.

تبصره - هرگاه در محلی دادگاه کیفری یک تشکیل نشده باشد، رسیدگی به جرایم آن محل که در صلاحیت دادگاه کیفری ۱ است، با نزدیک‌ترین دادگاه کیفری ۱ حوزه قضایی همان استان خواهد بود.

ماده ۱۷۶- دادگاه کیفری ۲ تشکیل می‌شود از یک نفر رئیس یا عضو علی‌البدل.

تبصره - هرگاه رئیس یا عضو علی‌البدل احساس کند در دادرسی نسبت به مواردی نیاز به مشاور دارد، از رئیس کل دادگاه‌ها و یا رئیس دادگستری حوزه متبوعه درخواست مشاور می‌کند و رئیس مذکور مکلف به اعزام مشاور خواهد بود و پس از مشاوره حکم قضای

ملاک عمل خواهد بود. مقررات قسمت آخر ماده ۱۷۴ این قانون و تبصره آن در این مورد نیز جاری است.

ماده ۱۷۷- دادگاه کیفری دو در شهرهایی که شورای عالی قضایی لازم بداند تشکیل می شود و حسب مورد می تواند دارای شعب متعدد باشد. تخصیص هر شعبه به هر یک از انواع جرایم با شورای عالی قضایی است.

ماده ۱۷۸- دادگاه های کیفری یک به جرایم زیر رسیدگی می نماید:

الف - جرمی که کیفر آن اعدام، رجم، صلب و نفی بلد به عنوان حد باشد.

ب - جرمی که کیفر آن قطع یا نقص عضو باشد.

ج - جرمی که کیفر آن به حسب قانون ۱۰ سال زندان و بالاتر باشد.

د - جرمی که کیفر آن بر حسب قانون بیش از دویست هزار تومان جزای نقدی باشد.

هـ - جرمی که کیفر آن نصف دیه کامل هر یک از موارد ششگانه و یا بالاتر باشد اعم از عمد یا شبه عمد و یا خطای محض.

تبصره ۱- هرگاه جرمی که ادعا شده احتمال ترتب یکی از کیفرهای مذکور بر آن باشد و پس از ختم دادرسی معلوم شود که کیفر آن کمتر از امور مذکوره است، دادگاه کیفری ۱ مبادرت به انشای حکم خواهد کرد.

تبصره ۲- هرگاه در محلی دادگاه کیفری ۲ تشکیل نشده و یا تشکیل شده ولی پرونده های متراکم است و نیز در صورتی که قاضی دادگاه کیفری ۲ مطابق قانون صلاحیت رسیدگی به پرونده ای را ندارد، دادگاه کیفری ۱ می تواند بر حسب ارجاع رئیس کل به پرونده هایی که در صلاحیت کیفری ۲ است نیز رسیدگی نماید.

ماده ۱۷۹- رسیدگی به جرمهایی که مجازاتش غیر کیفرهای مذکور در ماده قبل و تبصره های آن باشد، به عهده دادگاه کیفری ۲ می باشد. همچنین رسیدگی به کلیه اعمال خلافی و تخلفات از قبیل عدم رعایت مقررات و نظامات مربوط به شهرداری و ساختمانی، نیروی انتظامی، بهداری، بهداشت، ترافیک (اعم از مقررات راهنمایی و رانندگی، حمل و نقل بار و مسافر)، ولگردی، تکدی، فحاشی و امثال آن با دادگاه کیفری ۲ می باشد.

ماده ۱۸۰- در نقاطی که تشکیل دو شعبه دادگاه حقوقی و کیفری میسر نباشد یک شعبه دادگاه حقوقی یک یا کیفری یک به کلیه دعاوی حقوقی و جرایم رسیدگی خواهد کرد.

هرگاه دادگاه واحد از نوع دادگاه حقوقی دو و کیفری دو باشد به دعاوی حقوقی و جرایم در حد صلاحیت دادگاه حقوقی و کیفری دو رسیدگی خواهد نمود.

تبصره - در این مورد هرگاه دادسرا در محل تشکیل نشده باشد، وظایف دادسرا به عهده رئیس دادگاه یا عضو علی البدل می باشد.

ماده ۱۸۱- هرگاه کسی مرتکب جرمی شود در دادگاهی رسیدگی می شود که جرم در حوزه آن وقوع یافته و اگر شخصی مرتکب چندین جرم در جاهای مختلف بشود، در دادگاهی به آن جرم رسیدگی می شود که مهمترین از جرایم در حوزه آن واقع شده است و هرگاه جرمهای مرتکب از یک درجه باشد، دادگاهی که مرتکب در حوزه آن دستگیر شده به آن رسیدگی می نماید. در این مورد دادسرای هر محل تحقیقات لازمه را موافق تکالیف خود به عمل آورده به دادستان دادگاهی که باید رسیدگی نماید نتیجه تحقیقات را ارسال می دارد.

ماده ۱۸۲- هرگاه کسی متهم به ارتکاب چندین جرم از انواع مختلف باشد در دادگاهی محاکمه می شود که صلاحیت رسیدگی به مهمترین جرم را دارد.

تبصره - به اتهامات متعدد متهم باید توأماً و یک جا رسیدگی شود لیکن اگر رسیدگی به تمام آنها موجب تعویق باشد، حسب تقاضای دادستان دادگاه رسیدگی کنند می تواند به اتهاماتی که تحقیقات آنها کامل باشد، حکم یا قرار مقتضی صادر کند.

ماده ۱۸۳- شرکا و معاونین جرم در دادگاهی محاکمه می شوند که صلاحیت رسیدگی به اتهام مجرم اصلی را دارد.

ماده ۱۸۴- هرگاه یکی از اتباع ایران در خارج از قلمرو حاکمیت جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرمی شده و در ایران دستگیر شود در دادگاهی محاکمه می شود که در حوزه آن دستگیر شده است.

ماده ۱۸۵- چنانچه ضرر و زیان ناشی از جرم مورد مطالعه مدعی خصوصی در جرایمی که در صلاحیت رسیدگی دادگاههای کیفری ۲ ضمن رسیدگی به اصل جرم، به موضوع ضرر و زیان نیز رسیدگی خواهد کرد و در این گونه موارد نیایستی به اصل جرم، به موضوع ضرر و زیان نیز رسیدگی خواهد کرد و در این گونه موارد نیایستی در مورد ضرر و زیان قرار عدم صلاحیت صادر نماید. حکم صادره از لحاظ تجدیدنظر و مرجع آن تابع مقررات حاکم بر سایر احکام دادگاه مزبور خواهد بود.

ماده ۱۸۶- حل اختلاف در صلاحیت بین دادگاه‌های کیفری طبق قواعد دادگاه‌های حقوقی است.

تبصره ۱- مرجع حل اختلاف بین دادگاه‌های انقلاب و نظامی و نیز بین هر یک از دادگاه‌های مزبور با دیگر دادگاه‌های دادگستری دیوان عالی کشور است.

تبصره ۲- حل اختلاف بین دادرها تابع قواعد حل اختلاف دادگاه‌های همان دادرهاست.

ماده ۱۸۷- در شهرهایی که شعب متعدد کیفری و حقوقی و مدنی خاص تشکیل شده باشد رئیس شعبه اول ریاست کل دادگاه‌های حقوقی و کیفری را دارا بوده و پرونده‌های واصله را به شعب مربوطه ارجاع می‌کند.

تبصره - در تهران به منظور معاضدت در انجام وظایف رئیس کل دادگاه‌ها به تعداد نیاز حسب تصویب شورای عالی قضایی به پیشنهاد رئیس کل از بین قضات به عنوان معاون تعیین می‌گردد. در مراکز استان در صورت اقتضاء برای رئیس کل یک معاون تعیین خواهد شد.

ماده ۱۸۸- رئیس کل دادگاه‌های هر شهرستان به عنوان رئیس دادگستری آن شهرستان بر کلیه دادگاه‌های حقوقی و کیفری و مدنی خاص و دادرای عمومی محل نظارت و ریاست اداری دارد. همچنین رئیس دادگستری شهرستان مرکز استان ریاست اداری و نظارت بر امور دادگستری‌های شهرستان‌های حوزه آن استان را خواهد داشت.

تبصره ۱- روسای دادگستری مکلف‌اند در امور اداری دادرها موافقت دادستان محل را جلب نمایند.

تبصره ۲- تصدی امور اداری در غیاب رئیس دادگستری با دادستان‌هان شهرستان و در غیاب هر دو با رئیس شعبه دوم و در صورت عدم تشکیل شعبه دوم با دادر علی‌البدل است.

ماده ۱۸۹- شورای عالی قضایی می‌تواند به منظور جلوگیری از تراکم پرونده‌ها و جهت تسریع در رسیدگی و جلوگیری از تعویق پرونده‌ها قضات دادگاه حقوقی اعم از یک یا دو و یا مدنی خاص را با حفظ سمت مأمور رسیدگی به پرونده‌های کیفری و یا قضات دادگاه‌های کیفری را حسب ضرورت فوق با حفظ سمت مأمور رسیدگی به پرونده‌های حقوقی نماید.

فصل دوم - رسیدگی دادگاه‌های کیفری

مبحث اول - در شروع رسیدگی

ماده ۱۹۰- دادگاه‌های کیفری در موارد زیر شروع به رسیدگی می‌نماید:

۱- اقامه دعوی و شکایت شاکی یا مدعی خصوصی به واسطه وقوع جرم یا ضرر و زیانی که از جرم به آنان وارد آمده است.

۲- در مورد جرایم مشهود.

۳- اعلام و اخبار ضابطین دادگستری یا اشخاص ظاهراًصلاح و یا کسانی که از قولشان اطمینان حاصل شود (در جرایمی که دارای جنبه عمومی است).

۴- تقاضانامه یا کیفرخواست دادسرا.

۵- به موجب حکم دادگاه کیفری دو در تعقیب امر جزایی در مورد اختلاف عقیده بین بازپرس و دادستان.

۶- رسیدگی به قرارهای قابل اعتراض صادره از طرف قضات دادسرا.

۷- سایر مواردی که در قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی پیش‌بینی شده باشد.

ماده ۱۹۱- مدعیان خصوصی می‌توانند شخصاً یا توسط وکیل شکایت نمایند.

ماده ۱۹۲- در مواردی که شکات و مدعیان خصوصی شخصاً یا توسط وکیل مستقیماً به دادگاه‌های کیفری شکایت و اقامه دعوی می‌نمایند بایستی در عرض حال خود موارد زیر را مشروحاً قید کنند.

۱- نام و نام خانوادگی و نام پدر و نشانی دقیق خود.

۲- موضوع شکایت و ذکر اینکه در چه تاریخی و در کجا واقع شده است.

۳- ضرر و زیانی که به مدعی وارد شده و مورد مطالبه است.

۴- ذکر مشخصات و نشانی مشتکی عنه یا مظنون.

۵- ذکر اسامی و مشخصات و نشانی مطلعین و سایر ادله.

۶- تاریخ وقوع.

تبصره - چنانچه عرض حال ناقص یا شفاهی باشد مراتب در صورت جلسه تنظیمی وسیله دفتر دادگاه منعکس به امضا یا اثر انگشت شاکی می‌رسد و اگر نتواند امضا نماید یا انگشت بزند مراتب قید می‌شود.

ماده ۱۹۳- هرگاه طرف مدعی غیرمعین بوده یا دلایل اقامه دعوی کافی نباشد و موضوع

مهم و صرف نظر از شکایت مدعی خصوصی قابل تعقیب و رسیدگی باشد، دادگاه کیفری تحقیقات لازم را از ضابطین دادگستری می‌خواهد.

ماده ۱۹۴- ضابطین دادگستری هرگاه جرایمی را کشف نمایند که راجع به دادگاه‌های کیفری است و صرف نظر از وجود یا فقد مدعی یا شاکی قابل تعقیب باشد به محاکم کیفری با ذکر موارد زیر اطلاع می‌دهند:

۱- محل و تاریخ وقوع جرم.

۲- مشخصات مظنون.

۳- دلایل جرم.

۴- شاکی دارد یا خیر.

۵- مشخصات شهود.

۶- نشانی کامل طرفین پرونده و مطلعین.

ماده ۱۹۵- در موارد زیر ضابطین دادگستری ضمن اعلام جرم می‌توانند متهم را به دادگاه‌های کیفری معرفی نمایند:

۱- هرگاه مرتکب در حین ارتکاب جرم دستگیر شده و محل اقامت او معین نیست و نمی‌توان اطمینان به اظهار او در باب اسم و محل اقامت او حاصل نمود.

۲- در صورتی که عمل مرتکب مستلزم مجازات حبس یا قصاص یا دیه یا حد است و احتمال می‌رود که آثار عمل ارتکاب خود را معدوم نماید یا فرار کند.

ماده ۱۹۶- در جرایم عمدی که در صلاحیت دادگاه کیفری یک است قبل از محاکمه، تحقیقات مقدماتی و بازپرسی به عمل می‌آید ولی این امر مانع از آن نخواهد بود که دادگاه‌های کیفری نظر به اوضاع و احوال قضیه تعقیب و محاکمه متهم را مستقیماً در دادگاه آغاز نماید، در این گونه موارد دادگاه می‌تواند تحقیقات مقدماتی را رأساً انجام داده و یا انجام آن را از دادسرا بخواهد و در آن نظارت نماید، در سایر موارد و همچنین در موردی که با شکایت مستقیم مدعی خصوصی تعقیب و محاکمه انجام می‌شود. دادگاه کیفری نظر به اوضاع و احوال قضیه می‌تواند بدون تحقیقات مقدماتی و بازپرسی شروع به محاکمه نماید.

تبصره - در مواردی که پرونده متهم مستقیماً در دادگاه مطرح شده و از متهم قبلاً تأمین اخذ نگردیده باشد اخذ تأمین لازم از متهم به عهده دادگاه خواهد بود.

مبحث دوم - در احضار

ماده ۱۹۷- متهم یا مقصر به وسیله احضاریه کتبی برای رسیدگی احضار می شود.

ماده ۱۹۸- در احضاریه نکات زیر باید قید شود:

۱- مشخصات احضارشونده.

۲- دادگاه احضارکننده.

۳- جهت احضار.

۴- نتیجه عدم حضور.

تبصره - ترتیب ابلاغ احضاریه در امور جزایی و ابلاغ احکام همان است که در آیین دادرسی حقوقی مقرر است.

ماده ۱۹۹- فاصله بین ابلاغ احضاریه و موعد احضار لااقل ۳ روز است و هرگاه امر از امور فوری باشد، می توان متهم را زودتر احضار کرد و در هر حال مقررات مذکور در آیین دادرسی حقوقی در مورد مسافت لازم الرعایه است.

ماده ۲۰۰- هرگاه متهم بدون عذر موجه حاضر نشود و وکیل هم نفرستد در صورتی که دادگاه حضور متهم را لازم نداند، رسیدگی و حکم صادر می کند و در صورتی که دادگاه حضور متهم را لازم بداند شخص متهم احضار و اگر حاضر نشود، جلب خواهد نمود.

مبحث سوم - در وکالت

ماده ۲۰۱- در کلیه امور جزایی متهم می تواند حداکثر تا دو نفر وکیل انتخاب نماید. عدم حضور یک یا هر دو وکیل بدون عذر موجه مانع رسیدگی نیست. وقت دادرسی به متهم و دادستان و وکلای مدافع طرفین ابلاغ می شود.

تبصره - طرفین چه حاضر باشند و چه نباشند، هرکدام حق انتخاب دو وکیل برای مدافعه دارند.

ماده ۲۰۲- وکالت و تعیین و معرفی وکیل در دادگاه های کیفری یک و دو اختیاری است و مدعی خصوصی و متهم در هر مرحله ای از رسیدگی می توانند وکیل خود را به دادگاه معرفی نمایند.

تبصره ۱- متهم می تواند از دادگاه تقاضا کند وکیلی برای او تعیین نماید. هرگاه دادگاه احراز نماید متهم امکانات و توانایی انتخاب وکیل را ندارد، از میان وکلای مجاز حوزه

قضایی دادگاه در صورت نبودن وکیلی در آن حوزه از نزدیک‌ترین حوزه مجاور وکیلی برای متهم تعیین می‌کند وگرنه درخواست متهم را رد می‌نماید. اقدامات وکیل مجانی است مگر اینکه درخواست تعیین حق‌الوکاله نماید، که دادگاه میزان حق‌الوکاله وکیل را متناسب با کار تعیین می‌نماید. به هر صورت این میزان نباید از تعرفه قانونی تجاوز کند. مبلغ مذکور از ردیف مربوط در بودجه دادگستری پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- تقاضای تغییر وکیل تسخیری از طرف متهم جز در موارد مذکور در ماده ۲۰۸ قانون آیین دادرسی مدنی پذیرفته نیست.

مبحث چهارم - در رد دادرسان

ماده ۲۰۳- دادرسان دادگاه‌های کیفری در موارد زیر باید از رسیدگی امتناع نمایند و طرفین نیز می‌توانند آنها را رد کنند:

الف - وجود قرابت نسبی یا سببی تا درجه سوم از هر طبقه بین دادرس یا یکی از طرفین یا اشخاصی که در امر جزایی دخالت دارند.

ب - در صورتی که دادرس قیم یا مخدوم یکی از طرفین باشد یا یکی از طرفین مباشر یا متکفل امور دادرس باشد.

ج - در صورتی که دادرس یا عیال یا اولاد او وارث یکی از اشخاصی که در امر جزایی دخالت دارند بوده باشد.

د - در صورتی که دادرس در همان امر جزایی به عنوان بازپرس یا دادستان یا دادیار اظهار نظر نموده یا جزو شهود یکی از طرفین باشد.

هـ - وقتی که بین دادرس و یکی از طرفین یا زوجه او دعوی حقوقی یا جزایی مطرح باشد و یا سابقاً مطرح بوده و از تاریخ صدور حکم قطعی دو سال نگذشته باشد.

و - وقتی که دادرس یا زوجه او نفع شخصی در موضوع مطروحه داشته باشد.

ماده ۲۰۴- رد دادرسان در صورت وجود جهت یا جهاتی که در ماده قبل مذکور است، باید تا اولین جلسه رسیدگی به عمل آید مگر اینکه جهت رد بعداً حادث یا کشف شود. در موارد مذکور باید خود دادرسان هم از رسیدگی امتناع نمایند.

ماده ۲۰۵- اظهار رد به دادرس دادگاه تسلیم می‌شود هرگاه دادرس خود را مردود بداند، از رسیدگی امتناع می‌نماید و رسیدگی به دادرس علی‌البدل یا شعبه دیگر ارجاع می‌شود و در صورت نبودن دادرس علی‌البدل و شعبه دیگر پرونده جهت رسیدگی به

نزدیک‌ترین دادگاه فرستاده می‌شود.

تبصره - هرگاه دادرس رد را قبول نکرد باید به رسیدگی ادامه دهد و ایرادکننده می‌تواند ضمن تجدیدنظر از حکم به این موضع اعتراض و تقاضای رسیدگی نماید.

مبحث پنجم - در ترتیب رسیدگی

ماده ۲۰۶ - هرگاه دادگاه‌های کیفری چه قبل از تعیین وقت رسیدگی و چه هنگام محاکمه تشخیص دهند که به علت گذشت شاکی خصوصی در موارد قابل گذشت بودن یا جهات قانونی دیگر متهم قابل تعقیب نیست یا دادگاه صالح به رسیدگی نمی‌باشد، یا تحقیقات ناقص است، یا ایراد رد دادرس شده است، حسب مورد قرار موقوفی تعقیب یا عدم صلاحیت یا تکمیل تحقیقات یا رد یا عدم قبول ایراد صادر می‌کند.

تبصره - در مورد تغییرات در حوزه‌بندی‌های دادگاه‌ها تاریخ صدور کیفرخواست ملاک عمل است و دادگاه‌هایی که کیفرخواست به آنها تسلیم شده است یا قبل از تغییرات شروع به رسیدگی نموده‌اند، صالح به رسیدگی خواهند بود.

ماده ۲۰۷ - محاکمات دادگاه کیفری علنی است به استثنای موارد ذیل:

۱- در جرایم منافی عفت.

۲- در مورد اعمال شنیعه و جرایمی که بر ضد اخلاق حسنه است.

۳- در اقداماتی که بر ضد احساسات مذهبی می‌شود.

۴- در مواردی که علنی بودن محاکمه مخل امنیت و انتظام مملکتی باشد.

۵- در امور راجع به خانواده یا دعاوی خصوصی، هرگاه طرفین درخواست کنند محاکمه علنی نباشد.

تبصره - اخلال نظم دادگاه از طرف متهم یا سایر اشخاص موجب غیر علنی شدن محاکمه نیست و باید به وسایل مقتضی نظم برقرار شود. رئیس دادگاه می‌تواند کسانی را که باعث اخلال نظم می‌شوند از یک تا پنج روز توقیف نماید. امر رئیس قطعی و بلافاصله باید اجرا شود، دادگاه قبل از شروع به رسیدگی مفاد این تبصره را به اشخاصی که در دادگاه حاضرند تذکر می‌دهد.

ماده ۲۰۸ - حضور اشخاصی که دارای سن کمتر از پانزده سال تمام باشند در دادگاه کیفری به عنوان تماشاچی ممنوع است و عده تماشاچی در محکمه باید به اندازه وسعت مکان باشد.

ماده ۲۰۹- در مواردی که دادستان به موجب کیفرخواست تقاضای تعقیب متهم را می‌نماید رونوشت کیفرخواست و نام اشخاصی که به دادگاه احضار می‌شوند در احضاریه متهم قید می‌گردد و به او تذکر داده می‌شود چنانچه مایل باشد وکیلی انتخاب و به دادگاه معرفی نماید.

ماده ۲۱۰- متهم یا وکیل او حق دارد بعد از آنکه حاضر شد به دفتر دادگاه رفته از پرونده و اظهارات مدعی خصوصی و دادستان نسبت به خود اطلاعات لازمه را تحصیل نماید.

ماده ۲۱۱- هرگاه دادستان یا متهم و یا مدعی خصوصی تقاضای تحقیق از اشخاصی را که در دادگاه حاضر باشند بنماید ولو اینکه قبلاً احضار نشده باشند دادگاه مکلف به قبول آن تقاضاست و تحقیقات لازم را از آنها به عمل خواهد آورد.

ماده ۲۱۲- مطلعین یا شهود تحقیق را اگر طرفین خودشان به دادگاه نیاورده‌اند، توسط دادگاه احضار می‌شوند.

ماده ۲۱۳- هرگاه شهود بدون عذر موجه در روز مقرر حاضر نشوند، به حکم دادگاه جلب خواهند شد.

تبصره - مقررات مذکور در مواد ۱۱۰ و ۱۴۰ این قانون راجع به معاذیر موجه و نحوه احضار مطلعین و شهود تابعین نظامی یا انتظامی در دادگاه نیز لازم‌الرعايه است.

ماده ۲۱۴- هرگاه عده شهود زیاد بوده و تماماً در یک محل مقیم باشند یا شاهد به واسطه مرض نتواند حاضر شود، در محل یا در منزل آنان استماع شهادت آنان به عمل خواهد آمد.

ماده ۲۱۵- هرگاه تحقیق در حوزه دادگاه دیگری لازم باشد دادگاه رسیدگی‌کننده می‌تواند به آن دادگاه نیابت قضایی بدهد که تحقیقات لازم را انجام بدهد. این تحقیقات ممکن است در مورد متهم یا شهود یا مطلعین یا امور دیگر باشد.

ماده ۲۱۶- مقررات مربوط به معاینه محل و جلب نظر خبره و بازرسی از منازل و اماکن و کشف آلات و ادوات جرم و تحقیقات محلی مذکور در مباحث سوم و هفتم و همچنین ماده ۱۴۸ این قانون راجع به خسارت و هزینه ایاب و ذهاب برای دادگاه نیز لازم‌الرعايه می‌باشد وظایفی که در مباحث مزبور برای بازپرس تعیین شده با قاضی دادگاه است.

ماده ۲۱۷- شهادت اشخاص زیر پذیرفته نمی‌شود:

۱- شهادت اشخاص ولگرد و کسانی که تکدی را شغل خود قرار دهند.

- ۲- اشخاص معروف به فساد اخلاق.
 - ۳- کسی که نفع شخصی در دعوی داشته باشد.
 - ۴- شهادت دیوانه در حال دیوانگی.
 - ۵- کسانی که عدالت شرعی آنها محرز نباشد.
 - ۶- شهادت وکیل طرفین نسبت به اقرار موکل خود.
- ماده ۲۱۸- زوج یا زوجه متهم یا متهمه و همچنین اسلاف و اعقاب و برادر و خواهر او می‌توانند از ادای شهادت امتناع نمایند و اگر امتناع نکردند، بدون التزام شهادت آنان شنیده می‌شود.
- ماده ۲۱۹- دادگاه شهادت اشخاص ذیل را بدون خواستن التزام استماع می‌نماید:
- اول - اشخاصی که به حد بلوغ نرسیده‌اند.
 - دوم - اشخاص مفصله ذیل در صورتی که یکی از طرفین آنان را رد کرده باشند:
- ۱- اشخاصی که به واسطه ارتکاب جرایم مهم محکوم به مجازات شده‌اند.
 - ۲- زوج یا زوجه مدعی خصوصی و اقربای او تا درجه سوم از طبقه دوم.
 - ۳- اشخاصی که قیم یا ولی یا مباشر امور یکی از طرفین هستند یا با یکی از طرفین محاکمه دارند.
- ماده ۲۲۰- به استثنای موارد مندرج در دو ماده قبل شهود تحقیق و مطلعین قبل از ادای شهادت به نحو مذکور در ماده ۱۴۳ این قانون باید سوگند یاد نمایند.
- تبصره - تشخیص درجه ارزش و تأثیر شهادت شهود و اظهارات مطلعین به نظر دادگاه است.
- مبحث ششم - در کیفیت محاکم و حکم
- ماده ۲۲۱- متهم در صورتی که بازداشت باشد آزادانه در معیت مأموران مراقب در دادگاه حضور می‌یابد. دادگاه پس از تشکیل جلسه بدواً هویت شاکی یا مدعی خصوصی را استعلام و شکایت و دعوی ضرر و زیان او را استماع می‌نماید و هویت متهم را از قبیل نام و نام خانوادگی، نام پدر، سن، شغل، عائله‌مندی، نشانی و محل اقامت و غیره تحقیق سپس به متهم و حاضرین اخطار می‌کند در موقع محاکمه چیزی خلاف حقیقت و وجدان و قوانین و ادب و نزاکت نگویند. بعد از آن منشی دادگاه کیفرخواست دادسرا و دادخواست مدعی خصوصی را قرائت می‌نماید. سپس دادگاه موضوع اتهام و

دادخواست مدعی و تمام ادله شکایت و اتهام را به متهم تفهیم و شروع به رسیدگی و تحقیق می نماید.

ماده ۲۲۲- رسیدگی به ترتیب ذیل خواهد بود:

۱- تحقیق از متهم دایر بر اینکه آیا اتهام وارده را قبول دارد یا نه؟ پاسخ متهم عیناً در صورت جلسه قید می شود.

۲- استماع اظهارات دادستان یا نماینده او و شهود و اهل خبره ای که دادستان معرفی کرده است.

۳- استماع اظهارات مدعی خصوصی و شهود و اهل خبره ای که مدعی خصوصی معرفی کرده است.

۴- استماع اظهارات متهم و شهود و اهل خبره که متهم یا وکیل او معرفی می کند.

۵- رسیدگی به آلات و ادوات جرم و استماع اظهارات وکیل متهم.

۶- رسیدگی به دلایل جدیدی که بعداً از طرف متهم یا وکیل او به دادگاه تقدیم می شود. دادگاه مکلف است خلاصه اظهارات طرفین دعوی و عین اظهارات یک طرف را که مورد استناد طرف دیگر باشد و همچنین عین اظهارات شهود و اهل خبره را در صورت مجلس منعکس کند و هرگاه دادستان مجدداً اجازه نطق بخواهد به متهم یا وکیل او نیز اجازه داده می شود ولی این اجازه به هریک از طرفین بیش از یک بار داده نخواهد شد و پس از خاتمه مذاکرات، دادگاه یک بار دیگر به عنوان آخرین دفاع به متهم یا وکیل او اجازه صحبت داده و رسیدگی را ختم می کند.

تبصره - هرگاه متهمی اقرار به ارتکاب جرمی نماید و اقرار او صریح و موجب هیچ گونه شک و شبهه های نباشد و قرائن و امارات نیز مؤید این معنی باشند، دادگاه مبادرت به صدور رأی می نماید، مگر در مواردی که با یک اقرار جرم ثابت نمی شود. در صورت انکار یا سکوت متهم یا وجود تردید در اقرار یا تعارض با ادله دیگر، دادگاه شروع به تحقیقات از شهود و متهم نموده و به ادله دیگر نیز رسیدگی می نماید.

ماده ۲۲۳- در اموری که ممکن است با صلح طرفین قضیه خاتمه پیدا کند دادگاه مساعی لازم و جهد وافی در اصلاح ذات البین به عمل می آورد و هرگاه موفق نشد رسیدگی و رأی مقتضی صادر می نماید.

ماده ۲۲۴- قبل از تحقیق از گواهان مجازات شهادت خلاف واقع به آنان تفهیم می شود.

ماده ۲۲۵- دادگاه مکلف است از گواهان منفرداً تحقیق نماید و برای عدم ارتباط گواهان با یکدیگر و یا با متهم اقدامات لازم معمول دارد و بعد از تحقیق انفرادی دادگاه می‌تواند بر حسب تقاضای متهم یا مدعی خصوصی یا دادستان یا به نظر خود مجدداً منفرداً یا مجتمعاً از گواهان تحقیق نماید. قبل از شروع به تحقیق (نام، نام پدر، نام خانوادگی، سن، شغل) درجه قرابت نسبی، سببی و سمت خادم و مخدومی با مدعی خصوصی و متهم و غیره تعیین می‌گردد و مندرجات ماده ۱۴۳ این قانون را نیز رعایت می‌نماید.

ماده ۲۲۶- دادگاه سؤالاتی را که برای رفع اختلاف و توضیحات مسأله لازم است از طرفین و شهود آنان خواهد نمود در صورتی که متهم جواب سؤالات را ندهد، دادگاه بدون اینکه متهم را به دادن جواب مجبور کند، رسیدگی را ادامه می‌دهد.

ماده ۲۲۷- هر بار که دادگاه شهادت شاهد طرفی را استماع می‌نماید، به طرف دیگر اعلام می‌دارد که اگر از شاهد سؤالی لازم می‌داند، بنماید.

ماده ۲۲۸- قطع کلام گواهان در اثنای تحقیق ممنوع است، هر یک از اصحاب دعوی که سؤالی داشته باشد، باید به توسط دادگاه به عمل آورد.

ماده ۲۲۹- گواهان نباید بعد از ادای شهادت تا زمانی که دادگاه تعیین می‌نماید، متفرق شوند.

ماده ۲۳۰- هرگاه محکمه‌ای از شهود و ارباب اطلاع کسب اطلاع نماید و بعد معلوم شود که خلاف واقع گفته‌اند اعم از اینکه بر نفع یا ضرر یکی از طرفین دعوی باشد. علاوه بر مجازات شهادت خلاف واقع اگر شهادت جعلی آنان موجب خسارتی شده محکوم به تأدیه آن می‌شوند.

ماده ۲۳۱- در صورتی که متهم یا مدعی خصوصی یا گواه فارسی نداند، دادگاه ۲ نفر را برای ترجمه تعیین می‌کند، مترجم باید متعهد شود و قسم یاد کند که همه اظهارات را به طور صحیح و بدون تغییر، ترجمه نماید.

ماده ۲۳۲- متهم و دادستان و مدعی خصوصی می‌توانند مترجم را رد کنند. ولی رد مترجم باید مدلل باشد. رد یا قبول مترجم به نظر دادگاه است و نظر دادگاه قطعی می‌باشد. موارد رد مترجم همان جهات عدم پذیرش شهادت شاهد است.

ماده ۲۳۳- در صورتی که مدعی خصوصی یا متهم یا مطلعین کر یا گنگ باشند، دادگاه اقدام لازم برای تحقیق از آنها به وسیله اشخاص دیگر معمول خواهد داشت.

ماده ۲۳۴- هرگاه یکی از طرفین ایراد موجهی به صحت تحقیقات ضابطین بنماید، دادگاه باید تحقیقات لازم را رأساً انجام دهد.

ماده ۲۳۵- در صورتی که دادگاه بازداشت متهم را برای انجام شدن محاکمه لازم بداند، می‌تواند قرار بازداشت متهم را تا ختم محاکمه در دادگاه صادر نماید. این قرار قابل شکایت نیست و مدت بازداشت از یک ماه نباید تجاوز کند.

ماده ۲۳۶- اقامه دعوی کیفری از طرف دادستان دادگاه را در حدود صلاحیت خود مکلف به رسیدگی و صدور حکم به همان جرمهایی می‌نماید که در کیفرخواست قید شده و خارج از آن حق رسیدگی ندارد.

ماده ۲۳۷- در دعوی ضرر و زیان دادگاه علاوه بر رسیدگی به دلایل مورد استناد طرفین هرگونه تحقیق یا اقدامی که برای کشف حقیقت لازم باشد انجام خواهد داد. در مواردی که بر دادگاه معلوم باشد استناد یا تقاضای یکی از طرفین مؤثر در اثبات ادعا نیست دادگاه می‌تواند با استدلال از ترتیب اثر دادن آن خودداری کند.

ماده ۲۳۸- در صورتی که پرونده‌ای دارای متهم اصلی و معاون و شریک بوده و در دادگاه حاضر باشند تحقیقات از متهم اصلی شروع می‌شود.

ماده ۲۳۹- در کلیه جرایم در صورتی که متهمین متعدد و یا معاون و شریک داشته باشند و به یک یا چند نفر از آنها دسترسی نباشد، دادگاه می‌تواند رسیدگی را تفکیک و تکلیف متهمین حاضر را معین نماید و پرونده نسبت به غایبین مفتوح خواهد ماند.

ماده ۲۴۰- رئیس یا عضو علی‌البدل یا مشاور دادگاه قبل از اعلام رأی در باب برائت یا مجرمیت متهم نباید علناً اظهار عقیده نمایند.

ماده ۲۴۱- محاکمه پس از شروع تعطیل نمی‌شود در صورتی که محاکمه طولانی باشد، دادگاه به قدر لزوم تنفس خواهد داد.

ماده ۲۴۲- رئیس دادگاه کیفری ۱ پس از رسیدگی و محاکمه متهم و مطالعه پرونده و نظریه مشاور هرگاه نظرش منتهی به برائت متهم و یا به کیفری کمتر از کیفرهای مندرج در ماده ۱۷۸ باشد، رأساً مبادرت به انشای حکم می‌کند و این حکم به جز در موارد مذکور در قانون تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آن قطعی است و هرگاه نظرش منتهی به کیفرهای مذکور شد بدون انشای رأی بدو نظر و استنباط قضایی خود را به طور کتبی موجهاً به دیوان عالی کشور ارسال می‌دارد. دیوان عالی کشور

با ملاحظه نظریه دادگاه و محتویات پرونده امر چنانچه نظر را صحیح و موجه تشخیص داد آن را تنفیذ و پرونده را اعاده می‌نماید تا رئیس دادگاه انشای حکم نماید که در این صورت رأی صادره قطعی است.

ماده ۲۴۳- نظرات دادگاه کیفری یک که منتهی به کیفرهای مندرج در ماده ۱۷۸ می‌شود اعم از اینکه طرفین دعوی یا دادستان دادگاه اعتراض کرده باشند یا نه، در دیوان عالی کشور مطرح و مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

ماده ۲۴۴- هرگاه دیوان عالی کشور نسبت به نظریه قضایی دادگاه کیفری یک ایراد داشته یا تقاضای ببیند نظر خود را مستدلاً می‌نویسد و پرونده را به دادگاه رسیدگی‌کننده ارسال می‌دارد. اگر دادگاه نظر دیوان عالی کشور را پذیرفت برابر آن اقدام و حکم مقتضی صادر خواهد نمود، در غیر این صورت پرونده را نزد ریاست کل دادگاه‌ها ارسال می‌نماید تا حسب‌الارجاع در شعبه دیگری رسیدگی ماهوی شود. شعبه مرجوع‌الیه نیز پس از رسیدگی و رفع نقص مورد نظر دیوان عالی کشور چنانچه نظر دیوان عالی کشور را پذیرفت مطابق آن انشای حکم می‌نماید و الاً نظر خود را ابراز و پرونده را به دیوان عالی کشور ارسال می‌دارد. در صورتی که شعبه دیوان عالی کشور نظریه اخیر را موجه تشخیص دهد آن را تنفیذ و پرونده را جهت انشای حکم به دادگاه اخیر عودت می‌دهد و چنانچه به نظریه قبلی خود باقی باشد پرونده در هیأتی مرکب از قضات دو شعبه کیفری دیوان عالی کشور که از ۵ نفر کمتر نباشد به انتخاب رئیس دیوان عالی کشور مطرح و طبق نظر اکثریت مطلق اعضا به یکی از طرق زیر عمل می‌شود:

۱- در صورتی که هیأت مزبور نظر یکی از شعب دادگاه کیفری ۱ را صحیح و موجه تشخیص دهد، پرونده را به همان شعبه رسیدگی‌کننده ارسال می‌دارد که انشای حکم نماید.

۲- نظرات قضایی دو شعبه رسیدگی‌کننده مشابه و هر دو صحیح و موجه است. در این صورت پرونده را به همان شعبه رسیدگی‌کننده ثانوی جهت انشای حکم ارسال می‌شود.

۳- در غیر موارد مذکور در فوق طبق نظریه اکثریت مطلق اعضای هیأت یکی از دو شعبه تشکیل‌دهنده هیأت مزبور به موضوع ماهیتاً رسیدگی و حکم مقتضی را انشا می‌نماید. حکم صادره قطعی است.

ماده ۲۴۵- دادگاه‌های کیفری پس از ختم رسیدگی با استعانت از خداوند متعال و وجدان

و با توجه به محتویات پرونده و ادله موجود حداکثر ظرف مدت یک هفته مبادرت به صدور رأی می‌نماید و بعد از صدور رأی جلسه رسمی دادگاه با حضور متهم و دادستان تشکیل و رأی دادگاه با ذکر مواد قانونی و جهات شرعی توسط منشی دادگاه با صدای رسا خوانده و مفاد رأی توسط دادگاه به متهم تفهیم می‌شود.

در صورتی که رأی بر برائت یا تعلیق مجازات متهم باشد، مشارالیه فوری آزاد می‌گردد. مگر آنکه از جهات دیگری بازداشت باشد.

در موقع اعلام رأی چنانچه متهم به هر علتی حضور نداشته باشد رأی صادره برای ابلاغ به نشانی او ارسال می‌شود.

تبصره - حکم بعد از اعلام باید ظرف ۳ روز پاک‌نویس و نکات ذیل در پاک‌نویس تصریح گردد:

الف - تاریخ حکم.

ب - نام و نام خانوادگی و نام پدر اشخاصی که در امر جزایی دخالت داشته‌اند.

ج - دلایل مدرک حکم.

د - ماهیت حکم و قوانینی که مبنای حکم است.

ماده ۲۴۶ - احکام دادگاه‌های کیفری باید مستدل و موجه بوده مستند به مواد قانون و اصولی باشد که بر اساس آن حکم صادر شده است دادگاه‌ها مکلف‌اند حکم هر قضیه را در قوانین مدونه بیابند و اگر قانونی نباشد با استناد به منابع فقهی معتبر یا فتاوی معتبر حکم قضیه را صادر نمایند و دادگاه‌ها نمی‌توانند به بهانه سکوت یا نقص یا اجمال یا تعارض قوانین مدونه از رسیدگی به شکایات و دعاوی و صدور حکم امتناع ورزند.

ماده ۲۴۷ - احکام دادگاه‌ها باید به امضای صادرکننده برسد و ماهی دو مرتبه اصل احکام را دادستان مطالبه کرده ملاحظه می‌کند. منشی دادگاه نمی‌تواند قبل از امضای حکم رونوشتی از آن به کسی بدهد، و الا از شغل خود معزول شده و دیگر به خدمت دولتی اعاده نخواهد شد.

ماده ۲۴۸ - حکم دادگاه در صورت مجلس یا در دفتر مخصوص ثبت می‌شود و رونوشت آن را دادگاه در صورت تقاضای یکی از طرفین باید تا روز سوم بدهد.

ماده ۲۴۹ - هرگاه متهم برای اتهام مورد محاکمه بازداشت باشد در صورت تبرئه فوراً آزاد می‌شود.

مبحث هفتم - در احکام غیابی

ماده ۲۵۰- در کلیه جرایم به جز جرایم و اموری که جنبه حق الهی دارند هرگاه متهم یا وکیل او در هیچ یک از جلسات دادگاه حاضر نشده و لایحه دفاعیه نفرستاده باشند حکم غیابی است و محکوم علیه غایب حق اعتراض دارد مگر آنکه رضایت او به حکم یا اعراض از این حق ثابت شود. رسیدگی به اعتراض در دادگاه صادرکننده حکم غیابی به عمل می آید.

تبصره ۱- حکم غیابی پس از ابلاغ قابل اجراست اعتراض مانع اجرای حکم غیابی نیست مگر آنکه دادگاه به تقاضای محکوم علیه با توجه به اوضاع و احوال پرونده و کیفیت امر اجرای حکم را تا رسیدگی به اعتراض متوقف نماید و عندالاقضی نسبت به اخذ تأمین یا تجدیدنظر در تأمین قبلی اقدام کند.

تبصره ۲- هرگاه متهم در جلسه دادرسی حاضر بوده و دفاع نموده باشد ولی در فاصله تنفس یا ادامه دادرسی بدون عذر موجه غایب شود، دادگاه رسیدگی را ادامه خواهد داد. حکمی که صادر می شود حضوری است.

ماده ۲۵۱- هرگاه متهم در موعد مقرر حاضر نشود ولی قبل از صدور حکم حاضر شود دادگاه باید دلایل او را استماع نماید و حکمی که پس از آن صادر می شود غیابی محسوب نمی شود.

ماده ۲۵۲- هرگاه متهم اعتراض بر حکم غیابی نماید و در رسیدگی مجدد، مدعی خصوصی بدون عذر موجه حاضر نشود محکمه رسیدگی را به تأخیر نینداخته اظهارات و توضیحاتی را که مدعی خصوصی در حین محاکمه غیابی سابق داده است در نظر می گیرد و حکم می دهد.

ماده ۲۵۳- هرگاه محکوم علیه پس از صدور حکم حاضر شد و اعتراض بر حکم نماید، در صورتی که اعتراض او وارد باشد، آن حکم فسخ و حکم مجدد صادر می شود در غیر این صورت حکم به اعتبار خود باقی می ماند.

ماده ۲۵۴- هرگاه پس از صدور حکم غیابی شخص متمدن حاضر شده، اعتراض و درخواست تجدید رسیدگی بنماید، باید خسارت وارده بر طرف را که مطالبه و ثابت شده از عهده برآید.

ماده ۲۵۵- در جرایم و اموری که جنبه حق الهی دارند محکمه باید با حضور متهم

صورت گیرد و در چنین مواردی دادگاه‌های کیفری مجاز به محاکمه و صدور حکم غیابی نمی‌باشند.

مبحث هشتم - در تجدیدنظر

ماده ۲۵۶- موارد تجدیدنظر نسبت به احکام و قرارهای دادگاه‌های کیفری و چگونگی رسیدگی به آن و مرجع تجدیدنظر به استثنای مواردی که در این قانون تصریح گردیده به نحوی است که در قانون تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آنها پیش‌بینی شده است.

ماده ۲۵۷- در مواردی که دادگاه کیفری یک به پرونده‌هایی که در صلاحیت دادگاه کیفری دو است رسیدگی می‌نماید رسیدگی تجدیدنظر نسبت به حکم یا اقرار صادره به عهده شعبه دیگر دادگاه کیفری یک همان حوزه قضایی می‌باشد و در صورت وحدت شعبه، رسیدگی مزبور با نزدیک‌ترین دادگاه کیفری یک خواهد بود.

ماده ۲۵۸- هرگاه در تطبیق عمل با مواد کیفری و احتساب مدت مجازات و محاسبه جریمه و جزای نقدی و ضرر و زیان مدعی خصوصی و یا ذکر اسم و مشخصات متهم و مدعی خصوصی و مانند آن از طرف دادگاه صادرکننده حکم اشتباهی رخ داده باشد دادگاه صادرکننده حکم حق اصلاح اشتباه موارد فوق را دارد و هرگاه پرونده در مرجع تجدیدنظر مطرح شده باشد مرجع مزبور بدون اینکه اساس حکم را نقض نماید، اشتباه را رفع نموده و حکم را تصحیح می‌نماید.

ماده ۲۵۹- در صورتی که شاکی یا مدعی خصوصی با ارائه ادله و اسناد جدید مدعی گناهکاری متهمی باشد که برائت حاصل کرده است می‌تواند از مرجع صادرکننده حکم برائت درخواست تجدید رسیدگی نماید. رسیدگی در این مورد تابع قواعد و اصول و ترتیباتی است که برای امور کیفری مقرر است و اعتراض و تجدیدنظر موافق همان اصول می‌شود.

تبصره - چنانچه حکم برائت در مرجع تجدیدنظر تأیید شده باشد دادگاه بدوی صادرکننده حکم برائت صالح برای رسیدگی نسبت به درخواست مزبور خواهد بود.

ماده ۲۶۰- هرگاه رئیس دیوان عالی کشور یا دادستان کل کشور آرای هر یک از محاکم اعم از حقوقی، کیفری، مدنی خاص، انقلاب و نظامی را ولو اینکه در مقام تجدیدنظر صادر شده باشد نسبت به موارد تجدیدنظر مذکور در قانون تعیین موارد تجدیدنظر

احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آنها قابل تجدیدنظر بدانند حق درخواست تجدیدنظر به نحو مندرج در قانون مذکور را دارند.

فصل سوم - دیوان عالی کشور

ماده ۲۶۱- دیوان عالی کشور در تهران تشکیل می شود اگر شورای عالی قضایی مصلحت بداند می تواند در شهرستان دیگری نیز تشکیل دهد.

ماده ۲۶۲- شعب دیوان عالی کشور به حسب مقدار نیاز متعدد خواهد بود و ریاست همه شعب به عهده رئیس شعبه اول است و پرونده‌ها به دستور او به شعب دیگر ارجاع می شود و می تواند اختیارات خود را در خصوص ارجاع پرونده‌ها و ریاست جلسات هیأت عمومی به رئیس یکی از شعب دیگر و یا معاون قضایی خود محول نماید.

تبصره - رئیس دیوان عالی کشور می تواند معاون قضایی که باید واجد شرایط مذکور در ماده ۲۶۴ باشد داشته باشد.

ماده ۲۶۳- هر یک از شعب دیوان عالی کشور از دو نفر قاضی واجد شرایط که یکی از آنها رئیس و دیگری قاضی مستشار است تشکیل می شود.

تبصره - دیوان عالی کشور به تعداد لازم برای شعب عضو معاون خواهد داشت. عضو معاون که باید دارای شرایط مذکور در ماده بعدی باشد می تواند وظایف هر یک از دو عضو شعب را عهده دار گردد. تعداد معاونین طبق نظر شورای عالی قضایی تعیین می شود و در هر حال تعداد معاونین نباید از تعداد شعب بیشتر باشد.

ماده ۲۶۴- اعضای شعب باید یا مجتهد باشند و یا ۱۰ سال تمام در درس خارج شرکت نموده باشند و یا دارای ۱۰ سال سابقه کار قضایی و یا وکالت بوده و آشنایی کامل به قوانین مدون اسلامی داشته باشند.

تبصره - تشخیص دارا بودن شرایط فوق به عهده شورای عالی قضایی است.

ماده ۲۶۵- هر یک از اعضای شعب دیوان عالی کشور موظف است پرونده ارجاعی را با حفظ نوبت و کمال دقت مطالعه و بررسی نموده پس از مشاوره کافی به طور مستدل اظهار نظر نماید.

تبصره - پرونده‌ها کلاً به نوبت رسیدگی می شود مگر در موارد فوری که رسیدگی خارج از نوبت به عمل خواهد آمد.

ماده ۲۶۶- در صورت اختلاف نظر بین دو عضو شعبه عضو معاون و یا یکی از قضات شعب دیگر با آنان ضمیمه و ملاک عمل نظر اکثریت خواهد بود.

ماده ۲۶۷- متداعیین یا وکلای آنان برای رسیدگی احضار نمی‌شوند مگر آنکه شعبه دیوان عالی کشور حضور آنان را برای ادای توضیحات لازم بداند که در این صورت کسانی که لازم است احضار می‌گردند و پس از استماع توضیحات آنها و اظهار عقیده دادستان کل کشور یا نماینده او شعبه مبادرت به صدور رأی می‌نماید ولی عدم حضور احضار شدگان بدون عذر موجه صدور رأی را به تأخیر نمی‌اندازد.

تبصره - دادستان کل کشور یا نماینده او می‌تواند ضمن اظهار عقیده راجع به رأی دادگاه تقاضای تجدیدنظر از آن را به یک یا چند جهت پیش‌بینی شده برای تجدیدنظر بنماید.

ماده ۲۶۸- هرگاه در شعب دیوان عالی کشور نسبت به موارد مشابه رویه‌های مختلف ایجاد شده و یا از طرف دادگاه‌ها اعم از کیفری و حقوقی و مدنی خاص راجع به استنباط از قوانین رویه‌های مختلفی ایجاد شده باشد به درخواست رئیس دیوان عالی کشور با دادستان کل کشور هیأت عمومی دیوان عالی کشور حداقل با حضور سه ربع قضات شعب و دیوان تشکیل می‌یابد و موضوع مختلف فیه را بررسی کرده نسبت به آن اتخاذ نظر می‌نماید. نظر اکثریت هیأت مزبور برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها در موارد مشابه لازم‌الاتباع است و جز به موجب نظر هیأت عمومی یا قانون قابل تغییر نخواهد بود. رأی هیأت عمومی در موضوعاتی که قبل از صدور آن قطعی شده بی‌اثر است.

فصل چهارم - احاله

ماده ۲۶۹- احاله دعوی جزایی از حوزه دادگاهی به حوزه دادگاه دیگر واقع در شهرستان‌های حوزه یک استان با دادگاه کیفری یک مرکز استان است و از حوزه قضایی دادگاه شهرستان‌های یک استان به حوزه دادگاه استان دیگر با رئیس دیوان عالی کشور است.

تبصره- درخواست احاله توسط دادگاهی که مشغول رسیدگی به امری است به عمل می‌آید یا دادستان آن دادگاه و یا دادستان کل کشور.

ماده ۲۷۰- دادگاه کیفری یک مرکز استان رسیدگی به پرونده را از حوزه دادگاهی به دادگاه دیگر همان استان در دو مورد زیر اجازه می‌دهد:

الف- در صورتی که بیشتر متهمین یا شهود امری که اتفاق افتاده در حوزه دیگری اقامت دارند.

ب- وقتی که محل وقوع جرم از دادگاهی که صلاحیت رسیدگی را دارد دور است و دادگاه دیگر به واسطه نزدیکی بهتر می تواند رسیدگی نماید.

ماده ۲۷۱- رئیس دیوان عالی کشور می تواند علاوه بر موارد مذکور در ماده قبل اجازه دعوی جزایی را از یک حوزه به حوزه دیگری بدهد. در صورتی که این اقدام را برای صدور حکم در محکمه تالی از روی بی غرضی یا حفظ انتظام و امنیت عمومی لازم بداند.

ماده ۲۷۲- اجازه احاله شامل تحقیقات مقدماتی اعم از اینکه انجام آن به عهده ضابطین دادگستری یا دادسرا و یا دادگاه باشد نیز خواهد بود.

بخش اول - چگونگی اجرای احکام

ماده ۲۷۳- اجرای احکام در صورتی که متوقف بر اقدام دیگری نباشد از قبیل اعلام برائت متهم و مرخص نمودن او توسط خود دادگاه به عمل می آید.

ماده ۲۷۴- اجرای احکام دادگاه های کیفری با دادستان است. جهت اجرای حکم دادستان می تواند از قوای انتظامی استمداد نماید. دادگاه رونوشت حکم را به دادستان ابلاغ می کند. هرگاه اطلاعات مصرحه در حکم کافی نباشد رونوشت صورت جلسات به دادستان داده می شود.

ماده ۲۷۵- دادستان تعلیمات لازم به مأمورین جهت اجرای احکام کیفری خواهد داد و نسبت به صحت اجرا و عدم تعویق و تعطیل اجرای حکم نظارت خواهد نمود. اموری که اجرای آن از وظایف مأمورین انتظامی یا ادارات دولتی است به آنها ارجاع می شود و آنها مکلف اند طبق حکم دادگاه و تعلیمات دادستان اقدام نمایند.

ماده ۲۷۶- هرگاه مفاد حکم دارای اجمال یا ابهامی باشد باید مأمورین و ادارات ذی ربط توسط دادستان به دادگاه رجوع کرده، توضیحات لازم را بخواهند.

ماده ۲۷۷- چنانچه محکومیت کیفری تعزیری از نوع جزای نقدی باشد و محکوم علیه طوعاً حکم را اجرا ننماید دادستان او را ملزم به اجرای حکم خواهد نمود. در صورت امتناع دادستان با فروش اموال او حکم را اجرا خواهد نمود و در صورت امتناع از معرفی

مالی تا استیفای وجوه مزبور محکوم علیه را بازداشت می نماید. در صورتی که محکوم علیه به موجب حکم دادگاه صادرکننده حکم کیفری معسر شناخته شود و یا حکم به تقسیط صادر گردد از زندان آزاد می شود و هر وقت مالی از او بدست آید، جزای نقدی از آن استیفا خواهد شد.

ماده ۲۷۸- دادرها باید آخر هر ماه آمار اجرای احکام آن ماه را به شورای عالی قضایی اطلاع دهند.

ماده ۲۷۹- احکام دادگاه های کیفری پس از ابلاغ یا اعلام به محکوم علیه، به موقع اجرا گذاشته می شود.

ماده ۲۸۰- هرگاه حکم برائت متهم صادر شد، حکم بلافاصله اعلام و اجرا می شود و شخص بری الذمه اگر متهم به تقصیر دیگر نباشد، باید از تحت مراقبت و توقیف خارج شود.

ماده ۲۸۱- در مورد اشخاص ذیل احکام قابل اجرا فوراً به موقع اجرا گذاشته نمی شود:
۱- محکوم علیه مریض، در صورتی که مرض او مانع از اجرای مجازات به شخص اوست.

۲- زنان حامله یا زنانی که تازه وضع حمل کرده اند تا سه ماه بعد از وضع حمل.

۳- زنانی که اطفال شیرخوار خود را شیر می دهند تا زمانی که طفل آنان به سن دو سال برسد در صورتی که اجرای مجازات ضرری به طفل برساند.

۴- محکوم علیه فراری تا زمان دستگیری.

تبصره - تعویق اجرای حکم در موارد فوق مانع تأدیه ضرر و زیان و محکوم به مالی از مال محکوم علیه نخواهد بود.

ماده ۲۸۲- نحوه اجرای حکم اعدام مطابق آیین نامه ای است که توسط شورای عالی قضایی تهیه و تصویب خواهد شد.

ماده ۲۸۳- اشخاصی که محکوم به زندان هستند با ذکر شماره حکم و دادگاه صادرکننده و میزان محکومیت به زندان معرفی می شوند.

ماده ۲۸۴- ماده کلیه حبس ها از روزی شروع می شود که محکوم علیه به موجب حکم قطعی قابل اجرا محبوس شده باشد، لیکن اگر محکوم علیه قبل از صدور حکم به علت

اتهام یا اتهاماتی که در پرونده امر مطرح بوده بازداشت شده باشد، مدت بازداشت قبلی باید در حکم تعزیری به عنوان تخفیف در مجازات ملحوظ گردد.

ماده ۲۸۵- طفل شیرخوار را از مادری که محکوم به حبس یا تبعید شده جدا نمی‌کنند مگر این که مادر بخواهد که طفل را به پدر یا اقربای دیگر بسپارد.

ماده ۲۸۶- محکومین به تبعید یا اقامت اجباری تحت نظارت و مراقبت مأمورین انتظامی به محل مربوط اعزام و تحت مراقبت خواهند بود. مراتب به دادسرای محل اطلاع داده می‌شود.

ماده ۲۸۷- اجرای حکم ضرر و زیان مدعی خصوصی که در ضمن حکم جزایی صادر شده به طریقی است که برای اجرای احکام حقوقی مقرر است ولی محکومیت به پرداخت دیه طبق مقررات مربوط به اجرای احکام جزایی و بدون تشریفات اجرای احکام حقوقی توسط دادسرا اجرا می‌شود.

ماده ۲۸۸- در صورت صدور حکم برائت متهم به تقاضای او باید به نحو مقتضی از متهم اعاده حیثیت شود.

تبصره- در صورتی که اعاده حیثیت مستلزم هزینه‌ای باشد به تشخیص دادستان باید به وسیله شاکی یا متهم و یا دولت پرداخت گردد.

ماده ۲۸۹- هزینه دادرسی در دادگاه‌های کیفری نسبت به مدعی خصوصی به نحو مقرر در قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی است ولی متهم در موقع شکایت از حکم ضرر و زیان و سایر احکام و قرارهای دادگاه‌های کیفری از تأدیه هزینه معاف است.

هرگاه مدعی خصوصی متمکن نبود و استطاعت تأدیه هزینه دادرسی را نداشته باشد دادگاه می‌تواند با موافقت دادستان مدعی خصوصی را از تأدیه هزینه دادرسی برای همان موضوعی که مورد ادعا است معاف نماید. تأخیر امر جزایی به علت عدم تأدیه هزینه دادرسی از ناحیه مدعی خصوصی جایز نیست و احراز عدم تمکین به نظر دادگاه است.

ماده ۲۹۰- اگر اولیای دم صریحاً و بدون قید و شرط از قصاص منصرف شوند و مطالبه دیه نمایند دادگاه حکم پرداخت دیه می‌نماید و اولیا حق عدول از دریافت دیه و مطالبه قصاص را ندارند.

ماده ۲۹۱- در صورتی که انصراف از قصاص در محضر دادگاه در مقابل دیه باشد قصاص ثابت می شود، اعم از آن که محکوم بعداً از تأدیه دیه امتناع کند و یا عدم پرداخت مستند به عسرت باشد.

ماده ۲۹۲- در صورتی که اولیای دم به شرط دریافت دیه حاضر به انصراف از حق قصاص بشوند و جانی برای پرداخت دیه استمهال نماید و اولیای دم نیز با این استمهال موافقت نمایند استمهال پذیرفته می شود. چنانچه پس از سرآمدن مهلت دیه پرداخت نشود اولیای دم می توانند قصاص کنند.

ماده ۲۹۳- اگر برخی از اولیای دم متقاضی قصاص و بعضی خواهان دیه باشند و متقاضیان قصاص برای پرداخت سهم دیه اولیایی که خواهان دیه هستند استمهال نمایند با موافقت متقاضیان دیه قصاص انجام می یابد و در مهلت معینه سهم دیه پرداخت می شود.

ماده ۲۹۴- دادگاه در موارد زیر ضمن صدور حکم قصاص به منظور استیفای قصاص مهلت مناسبی به متقاضیان می دهد پس از انقضای مهلت مذکور تا زمان استیفای قصاص جانی آزاد می شود. مهلت مذکور نباید به نحوی باشد که عرفاً مجازات دیگری محسوب گردد.

۱- در مواردی که اولیای دم همگی حاضر نباشند.

۲- هنگامی که برخی از اولیای دم متقاضی دیه هستند.

۳- هنگامی که استیفای قصاص متوقف بر پرداخت قسمتی از دیه است.

ماده ۲۹۵- در صورت وجود صغیر در بین اولیای دم چنانچه کبار ورثه متقاضی اجرای حکم قصاص باشند باید سهم صغار را از دیه پرداخت نمایند.

ماده ۲۹۶- اگر بعضی از اولیای دم صغیر باشند و کبار ورثه حاضر به پرداخت سهم صغار نباشند نمی توانند قصاص نمایند.

ماده ۲۹۷- در صورتی که کبار ورثه حاضر باشند برای اجرای حکم قصاص و یا تبدیل آن به دیه تا زمان بلوغ صغار صبر کنند اگر مدت طولانی باشد و خوف فرار جانی نباشد جانی تا زمان بلوغ صغار با اخذ تأمین مناسب آزاد می شود.

ماده ۲۹۸- در غیر قتل عمد در صورت عدم توافق طرفین نسبت به مقدار قیمت دیه

موضوع تبصره ماده ۳ قانون دیات^(۱)، مقدار قیمت مذکور با رجوع به اهل خبره منطقه محل صدور حکم، بر مبنای روز حکم، تعیین می‌گردد. در مورد بهای دیه سهم صغار نیز به همین ترتیب عمل می‌شود.

ماده ۲۹۹- مبداء مهلت پرداخت دیه در مورد قتل خطایی و شبه عمد، تاریخ مرگ مجنی علیه و در مورد جنایت بر اعضا، تاریخ وقوع جنایت بر اعضا و در مورد سرایت از زمان انتهائ آن خواهد بود.

ماده ۳۰۰- مهلت طولانی مذکور در ماده ۱۰ قانون دیات بر حسب عرف و به تشخیص قاضی تعیین می‌شود.

ماده ۳۰۱- در صورت تقاضای دیه چنانچه جانی معسر باشد، با اخذ تأمین مناسب از زندان آزاد می‌شود تا حسب مورد در مهلت معین و یا بر اساس قرار تقسیط دیه را پرداخت نماید.

ماده ۳۰۲- چنانچه در هنگام اجرای حکم، کسی که به پرداخت دیه محکوم شده است ادعای اعسار نماید دادسرا پرونده را به دادگاه صادرکننده حکم می‌فرستد تا به دعوی اعسار رسیدگی کند.

ماده ۳۰۳- در صورت محکومیت عاقله به پرداخت دیه چنانچه از متهم تأمینی گرفته شده باشد، این تأمین مرتفع خواهد شد.

ماده ۳۰۴- اگر محکوم به پرداخت دیه هنگام اجرای حکم دادگاه در مورد دیه از پرداخت آن امتناع نماید مطابق مقررات مربوط به مدیون ممتنع با وی رفتار می‌شود.

ماده ۳۰۵- جنونی که بعد از ارتکاب جنایت عارض شده باشد و همچنین بیماری مانع از

۱. ماده ۳ قانون دیات: دیه قتل مرد مسلمان یکی از امور شش‌گانه ذیل است که جانی در انتخاب هر یک از آنها مخیر می‌باشد و تلفیق آنها جایز نیست:

۱- یکصد شتر سالم بدون عیب که خیلی لاغر نباشد.

۲- دویست گاو سالم و بدون عیب که خیلی لاغر نباشد.

۳- یک هزار گوسفند سالم و بدون عیب که خیلی لاغر نباشد.

۴- دویست دست لباس سالم از حله‌های یمن.

۵- یک هزار دینار مسکوک سالم و غیرمغشوش که هر دینار یک مثقال شرعی طلا به وزن ۱۸ نخود است.

۶- ده هزار درهم مسکوک سالم و غیرمغشوش که هر درهم به وزن ۱۲/۶ نخود نقره می‌باشد.

تبصره- پرداخت قیمت یکی از امور شش‌گانه در صورت تراضی طرفین کافی است و اگر تلفیق به عنوان پرداخت قیمت یکی از امور شش‌گانه باشد کافی است.

اجرای قصاص نفس نمی‌باشد.

ماده ۳۰۶- در صورتی که قاتل بیش از یک زن مسلمان را کشته باشد و اولیای دم همگی خواهان قصاص باشند موضوع ماده ۶ قانون حدود و قصاص منتفی است.

ماده ۳۰۷- در قصاص اطراف هرگاه قاضی مجری حکم، پس از کسب نظر خبره اجرای حکم را به میزان مقرر در آن، غیرمقدور بداند، باید از اجرای آن جلوگیری کند و پرونده را جهت تعیین تکلیف به دادگاه صادرکننده حکم ارسال نماید.

ماده ۳۰۸- اجرای قصاص اطراف نسبت به محکومان مریض، با خوف صدمه اضافی بر مریض، تا رفع خوف به تعویق می‌افتد و چنانچه بیماری مادام‌العمر تشخیص داده شود و امکان اجرای قصاص نباشد، قصاص به پیشنهاد دادر و با حکم دادگاه تبدیل به دیه می‌شود.

ماده ۳۰۹- اجرای احکام قصاص باید با نظارت مرجع قضایی صالح انجام گیرد و به طور کلی اجرای احکام محاکم کیفری با دادر است.

ماده ۳۱۰- هرگاه محکوم علیه در اثر بیماری یا ضعف بنیه قادر به تحمل مجازات تعزیری شلاق دفعه، واحده نباشد قاضی محکمه صادرکننده حکم می‌تواند حسب مورد دستور دهد اجرای حکم به تأخیر افتد و یا به طور متناوب اجرا گردد.

ماده ۳۱۱- اگر بعد از صدور حکم تعزیری شلاق و قبل از اجرای حکم و یا در فاصله اجرای متناوب آن محکوم علیه مبتلا به بیماری غیرقابل علاج شود، به نحوی که عادتاً نتواند که اجرای حکم را ولو به طور خفیف تحمل نماید دادگاه صادرکننده حکم می‌تواند به پیشنهاد دادر حکم را به جزای نقدی یا حبس متناسب تبدیل کند.

ماده ۳۱۲- در مواردی که حکم تعزیری شلاق به صورت متناوب اجرا می‌شود قاضی مجری حکم می‌تواند در فواصل اجرای حکم، محکوم علیه را با اخذ تأمین مناسب آزاد نماید. در صورتی که قبلاً از محکوم علیه اخذ تأمین شده باشد نیازی به تجدید آن نیست.

ماده ۳۱۳- مرجع تشخیص در مورد خوف فرار و تبدیل قرار، با پیشنهاد دادر، دادگاه صادرکننده حکم است.

ماده ۳۱۴- مشخصات تازیانه، نحوه زدن آن و موارد دیگر از این قبیل مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب شورای عالی قضایی خواهد رسید.

بخش دوم - کیفیت اجرای حد

ماده ۳۱۵- هرگاه شخصی محکوم به چند حد شود اجرای آنها باید به ترتیبی باشد که هیچ کدام از آنها زمینه دیگری را از بین نبرد، بنابراین اگر کسی به جلد و رجم محکوم شود اول باید حد جلد و بعد حد رجم را جاری ساخت.

ماده ۳۱۶- هرگاه زنای شخصی که دارای شرایط احصان است با اقرار او ثابت شده باشد هنگام رجم اول، حاکم شرع سنگ می زند بعداً دیگران و اگر زنای او به شهادت شهود ثابت شده باشد اول شهود سنگ می زنند بعداً حاکم و سپس دیگران.

ماده ۳۱۷- مناسب است که حاکم شرع مردم را از زمان اجرای حد آگاه سازد و لازم است عده ای از مؤمنین که از سه نفر کمتر نباشند در حال اجرای حد حضور یابند.

ماده ۳۱۸- مرد را هنگام رجم تا نزدیکی کمر و زن را تا نزدیکی سینه در چاله ای دفن می کنند آنگاه رجم می نمایند.

ماده ۳۱۹- هرگاه کسی که محکوم به رجم است از چاله ای که در آن قرار گرفته فرار کند در صورتی که زنای او به شهادت ثابت شده باشد برای اجرای حد بازگردانده می شود، اما اگر به اقرار خود او ثابت شده باشد و فرارش هم بعد از برخورد ولو یک سنگ باشد برگردانده نمی شود.

ماده ۳۲۰- اگر کسی که محکوم به جلد باشد فرار کند در هر حال برای اجرای حد جلد برگردانده می شود.

ماده ۳۲۱- بزرگی سنگ در رجم نباید به حدی باشد که با اصابت یک یا دو عدد شخص کشته شود همچنین کوچکی آن نباید به اندازه ای باشد که نام سنگ بر آن صدق نکند.

ماده ۳۲۲- حاکم شرع می تواند در حق الله و حق الناس به علم خود عمل کند و حد الهی را جاری نماید و لازم است مستند علم را ذکر کند، اجرای حد در حق الله متوقف به درخواست کسی نیست ولی در حق الناس اجرای حد موقوف به درخواست صاحب حق می باشد.

ماده ۳۲۳- زنا در زمان های متبرکه چون اعیاد مذهبی و رمضان و جمعه و مکان های شریف چون مساجد علاوه بر حد موجب تعزیر است.

ماده ۳۲۴- حضور شهود هنگام اجرای حد رجم لازم است ولی با غیبت آنان حد ساقط نمی شود حال آنکه با فرار آنها حد ساقط می شود.

ماده ۳۲۵- حد جلد مرد زانی و نیز شارب مسکر باید ایستاده و در حالی اجرا گردد که پوشاکی جز ساتر عورت نداشته باشد. تازیانه به تمام بدن وی غیر از سر و صورت و عورت زده می شود تازیانه را به زن زانی و زنی که مسکر خورده در حالی می زنند که زن نشسته و لباس های او به بدنش نشسته باشد.

تبصره - در حد قذف تازیانه بر روی لباس متعارف و به طور متوسط زده می شود و نباید به سر و صورت و عورت قذف کننده وارد گردد.

ماده ۳۲۶- حد شارب مسکر وقتی جاری می شود که محکوم از حال مستی بیرون آمده باشد.

ماده ۳۲۷- از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون قوانین زیر ملغی است:

- ۱- قانون آیین دادرسی کیفری مصوب شهریور ماه ۱۲۹۰ و اصلاحات و الحاقات آن.
- ۲- مواد الحاقیه به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۲ مهر ماه ۱۳۱۲ با اصلاحات بعدی آن.

۳- فصل ششم از قانون بقیه مواد لایحه اصلاح قسمتی از مواد قانون آیین دادرسی کیفری مصوب اول خرداد ماه ۱۳۲۷ راجع به محاکمه جزائی.

۴- مواد اضافه شده به قانون آیین دادرسی کیفری مصوب اول مرداد ماه ۱۳۳۷ با اصلاحات بعدی آن.

۵- قانون راجع به تجویز دادرسی غیابی در امور جنایی مصوب دوم خرداد ۱۳۳۹.

۶- مواد ۶، ۷، ۹، ۱۸، ۱۹، ۲۲، ۳۳، ۲۴ و ۲۵ قانون اصلاح پاره ای از قوانین دادگستری مصوب خرداد ماه ۱۳۵۶.

۷- آن قسمت از قوانین دیگر که مغایر با این قانون باشد.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر سیصد و بیست و هفت ماده و هفتاد و دو تبصره در جلسه سه شنبه چهاردهم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش کمیسیون امور قضایی و حقوقی طبق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی تصویب و پنج سال مدت آزمایشی آن در جلسه علنی روز یکشنبه بیست و دوم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش به تأیید مجلس شورای اسلامی رسید.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۰۴۳۹

تاریخ: ۱۳۶۶/۱۱/۲۸

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۳۰۰-ق مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۷ و پیرو نامه شماره ۱۰۲۷۰ مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۱۸؛^(۱) «لایحه آیین دادرسی کیفری» مصوب جلسه روز سه شنبه چهاردهم آبان ماه ۱۳۶۶ کمیسیون امور قضایی و حقوقی که در جلسه علنی بیست و دوم آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی با پنج سال مدت آزمایشی آن موافقت گردیده است در جلسات شورای نگهبان مطرح و مواد و تبصره‌ها و بندهای آن مفصلاً مورد بحث و بررسی قرار گرفت، گرچه کل احکام مربوطه استقصاء نشده است نتیجه بررسی در خصوص مواد مصوب به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

۱- اطلاق اکثر مواد از جمله ۲۱، ۲۲، ۲۸، ۳۸، ۵۸، ۵۹، ۶۱، ۷۳، ۱۰۰ و ۱۰۱ نسبت به مطلق جرایم شرعی نیست و اگر در ضمن ماده‌ای کلی این اقدامات مشروط شود به این که عدم تعقیب جرم موجب تزلزل نظم عمومی و امنیت عامه شود و یا این که مدعی خصوصی در بین باشد اصلاح می‌شود چنانچه اطلاق بعض این اقدامات مثل بازداشت و ورود به منزل و حتی بازجویی اگر چه مدعی خصوصی داشته باشد شرعی نیست و باید اصلاح شود.

۲- اطلاق ماده ۶۷ در موردی که در ارائه عرض حال خلاف واقع تعدد نداشته است شرعی نیست.

۳- مشروعیت اقداماتی مثل استماع شهادت شهود که فقط با قاضی من بیدها الحکم است در صورتی که امر صدور حکم در پایان به رسیدگی با دادستان و بازپرس باشد در غیر این صورت انجام این امور از طرف دادستان و بازپرس شرعی نیست. بنابراین مواد بعدی از جمله فصل پنجم بر این اساس اصلاح شود.

۴- در مورد مواد ۷۴ و ۷۵ اگر رسیدگی بر اساس شکایات شاکی باشد و شاهدی را معرفی نماید که دادگاه علم به شهود او در هنگام وقوع جرم داشته باشد یا تحقیق بر اساس ارتباط جرم با امنیت عامه و نظم عمومی باشد احضار شاهد جایز است و به صورت فوق باید اصلاح گردد.

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

- ۵- در ماده ۷۸ رد قول اهل خبره اگر دو نفر عادل باشند و معارض نداشته باشد شرعی نیست و در صورت اختلاف به تعارض ساقط می‌شوند و رجوع به کارشناس خبیرتر مانعی ندارد.
- ۶- اطلاق ماده ۸۴ در صورتی که متخصصی که به او ارجاع می‌شود اعلم از آنها نباشد خلاف شرع است.
- ۷- در بخش دوم (بازرسی) - با توجه به اینکه به طور اطلاق کشف جرایم با تجسس و بازرسی‌های مذکور با حقوق مشروع متهم مزاحمت پیدا نماید باید موارد اهمی که هر یک از این بازرسی‌ها مشروع می‌شود به طور تفصیل معلوم شود.
- ۸- در ماده ۹۶ «بازپرس» صحیح است و «بازرس» اشتباه است.
- ۹- اطلاق تبصره ماده ۱۰۹ در موردی که قاضی حضور غیر متهم را مضر به کشف جرم بدانند صحیح نیست چنانچه حصر انتخاب همراه به وکیل رسمی دادگستری نیز شرعی نیست.
- ۱۰- ظاهر این است که اعداز عرفی منحصر به اعداز مذکور در ماده ۱۱۰ نیست بنابراین اطلاق آن در مواردی که اعداز دیگری باشد و حضور در محضر بازپرس فوریت نداشته باشد به مقداری که عرفاً تعلل و تسامح نباشد شرعی نیست. بدیهی است که اعداز شرعی مثل اکراه یا حرجی بودن حضور به طریق اولی عذر موجه است.
- ۱۱- ماده ۱۱۱- جلب متهم در صورتی جایز است که بازپرس احراز نماید عدم حضور متهم مستند به عذر موجه نبوده است.
- ۱۲- اطلاق ماده ۱۲۰ و ۱۲۱ در صورت امکان تسریع بازجویی ولو در ایام تعطیل شرعی نیست.
- ۱۳- اطلاق ماده ۱۲۵ در مواردی که خروج از حوزه قضایی مانع از پیگیری و اقدامات قانونی نباشد شرعی نیست.
- ۱۴- ظاهر از ماده ۱۲۶ این است که اصل بر عدم خروج متهم از حوزه قضایی است در حالی که این اصل مبنای شرعی ندارد و فقط در مواردی که ادامه اقدامات و تعقیب متوقف بر این الزامات باشد با توجه به نوع جرم و وضع مجرم و جهات دیگر قاضی می‌تواند متهم را ملزم به عدم خروج نماید و در صورت تخلف قابل تعزیر است ولی اخذ وجه الضمان و ترتیبات دیگر غیر از کفالت و وجه الکفاله به شرحی که در تحریر الوسیله مذکور شرعی نیست.
- ۱۵- ماده ۱۲۸- الف - اطلاق سه بند اول در هر موردی که معلوم باشد معرض تضییع حق نیست شرعی نیست.

- ب - در بند ۲ مجرد تشویش اذهان عمومی موجب جواز بازداشت نمی شود.
- ج - در بند ۳ نیز مجرد اتهام موجب جواز بازداشت نیست.
- ۱۶- ماده ۱۲۹ در حقوق شخصی امر قبول کفالت یا مکفول له است و تشخیص صادرکننده قرار معیار نیست.
- ۱۷- ماده ۱۳۰ صحت کفالت موقوف به رضای مکفول له است لذا تعیین وجه الکفاله موکول به رضای کافل و مکفول له است و قاضی در تعیین آن اختیار ندارد.
- ۱۸- ماده ۱۳۲ با توجه به اصلاح مواد فوق اصلاح شود.
- ۱۹- اطلاق ماده ۱۳۴ در صورتی که کفیل از ابتدا وجه الکفاله را به عهده گرفته باشد شرعی نیست و ضمناً به جای جمله «... خود را ثابت نماید» نوشته شود «داشته باشد».
- ۲۰- ماده ۱۳۵-
- الف - صدر ماده بر اساس ایراد ماده ۱۲۶ اصلاح شود.
- ب - ذیل ماده طبق تحریرالوسیله اصلاح شود.
- ج - ترتیبی که در تبصره ۱ مقرر شده صحیح نیست و تابع قرارداد است و سایر تبصره ها بر اساس همین نظر اصلاح شود.
- ۲۱- ماده ۱۳۶ بر اساس ایرادهای قبلی باید اصلاح شود.
- ۲۲- اطلاق ماده ۱۳۸ در مواردی که حضور شخصی که احضار شده بر او وجوب شرعی ندارد شرعی نیست.
- ۲۳- ماده ۱۴۰ در این مورد امر با قاضی است که با ملاحظه امکانات اگر چه در کمتر از این فاصله باشد وقت معین می نماید.
- ۲۴- ماده ۱۴۳- الزام شاهد به سوگند شرعی نیست.
- ۲۵- ماده ۱۴۷- مانند ماده ۷۴ می باشد.
- ۲۶- ماده ۱۴۸- مطلق ضرر و خسارت عرفی و مخارج ایاب و ذهاب عذر برای ترک ادای شهادت نمی باشد ولی اگر ادای شهادت موجب توجه ضرر مالی یا جانی شود یا به طور عادی تمکن از ایاب و ذهاب بدون تحمل نفقه نداشته باشد ادای شهادت بدون تأمین آن واجب نیست.
- ۲۷- ماده ۱۵۵ مانند ماده ۷۴ می باشد.
- ۲۸- بر فصل پنجم - مواد ۱۵۶ تا ۱۶۷ همان ایراد وارده در بند سوم این نامه وارد است.

- ۲۹- ماده ۱۵۶- الزام برخواستن آخرین دفاع از متهم در صورتی که رسیدگی‌های انجام شده کافی برای صدور رأی مقتضی باشد شرعی نیست.
- ۳۰- ماده ۱۵۶ و بند ۱ تبصره ۲ ماده ۱۵۸- اطلاق آن در مورد حدود شرعیه شرعی نیست.
- ۳۱- بند ۷ تبصره ۲ ماده ۱۵۸ از موارد لوث است و باید بر طبق احکام آن اصلاح شود.
- ۳۲- تبصره ماده ۱۶۶- امثال این موارد در صورتی که بنا به درخواست متهم باشد.
- ۳۳- مواد ۱۶۶ و ۱۶۷ و ۱۷۰- صدور قرارهای مذکور از غیرقاضی (من بیده الحکم) شرعی و قابل اجرا نیست.
- ۳۴- در ماده ۱۷۰ ذکر «فقط برای یک مرتبه» شرعی نیست و دعوی هرگاه مسموع باشد قابل رسیدگی است.
- ۳۵- اطلاق ماده ۱۷۴ در مورد منع از صدور حکم قبل از اظهارنظر مشاور اگر قاضی مجتهد جامع‌الشرايط باشد شرعی نیست.
- ضمناً با توجه به اینکه مهم‌امکن باید در احقاق حقوق تسریع شود و مفهوم «حداکثر ظرف ۵ روز» جواز تأخیر تا ۵ روز است باید به نحو مناسب اصلاح شود.
- ۳۶- تبصره ماده ۱۸۲ که صدور حکم یا قرار مقتضی توسط قاضی را منوط به تقاضای دادستان نموده خلاف شرع است.
- ۳۷- بند ۲ ماده ۱۹۰- شروع رسیدگی در مورد جرایم شخصی منوط به شکایت صاحب حق است.
- ۳۸- بند ۶ ماده ۱۹۰ با توجه به اشکال وارد بر ماده ۱۶۶ اصلاح شود.
- ۲۹- بند ۲ ماده ۱۹۵ خلاف شرع است.
- ۴۰- صدر ماده ۱۹۶ با توجه به اشکالات قبلی اصلاح گردد.
- ۴۱- ماده ۱۹۹- تعیین حداقل شرعی نیست و در صورتی که حضور احضار شونده در کمتر از این مدت ممکن باشد باید حاضر شود.
- ۴۲- اطلاق ماده ۱۹۷ در مورد حقوق الناس در صورتی که مدتی تقاضای احضار مدعی علیه را نکرده باشد شرعی نیست.
- ۴۳- ماده ۲۰۱- حصر اختیار تعیین وکیل در دو نفر شرعی نیست ولی اگر بیشتر از یک نفر معین نماید هر کدام از وکلا که به وظیفه وکالت به مقدار کافی عمل کردند موضوع وکالت دیگران منتفی می‌شود و همچنین حکم مرتب بر عدم حضور وکیل شرعی نیست.

۴۴- تبصره ۲ ماده ۲۰۲- تغییر وکیل تسخیری مطلقاً با موکل (متهم) است.

۴۵- ماده ۲۰۷- در صورتی که علنی بودن دادگاه موجب هتک احترام، آبرو و شرف متهم یا دیگری باشد علنی بودن دادگاه شرعی نیست و در مورد تبصره طبق مقررات تعیین تعزیر عمل می‌شود.

۴۶- مواد ۲۰۹ و ۲۱۱ طبق آن چه در بخش بازپرس و دادستان ایراد وارد شد باید اصلاح شود.

۴۷- اطلاق ماده ۲۱۲ در مواردی که مدعی خصوصی در دعوای خصوصی تقاضای احضار شهود را نکرده باشد شرعی نیست. همان طور که در مورد ماده ۱۹۷ آمده است اصلاح شود.

۴۸- ماده ۲۱۶ با توجه به ایراداتی که در این فصل بیان شده است اصلاح شود.

۴۹- اطلاق مواد ۷۳ و ۲۱۴ نسبت به زنهایی که متحرز از حضور در مجامع مردها می‌باشند شرعی نیست.

۵۰- ماده ۲۱۷- بند ۱- اطلاق آن در مورد ذکر «ولگرد» با فرض عدالت آن شرعی نیست و نیز بند ۶ ماده خلاف موازین شرعی است و همچنین چون موارد مقبول بودن شهادت محصور در موارد مذکوره نیست باید از این نظر اصلاح شود.

۵۱- در ماده ۲۲۰ و تبصره آن - مشروط کردن قبول شهادت به ادای سوگند قبل از شهادت و الزام شاهد بر سوگند شرعی نیست و ارزش شهادت و تأثیر آن طبق ضوابط و معیاری است که در شرع معین شده است و دادگاه باید به آن عمل نماید.

۵۲- ماده ۲۲۱ و بند ۲ و ذیل ماده ۲۲۲ با توجه به ایرادات گذشته نسبت به کیفرخواست دادسرا و فصل بازپرسی باید اصلاح شود و در مورد ذیل آن ایرادهای دیگر از جمله مسأله آخرین دفاع نیز باید مطمح نظر قرار گیرد.

۵۳- ذیل ماده ۲۲۲- چون جمله «... و رسیدگی را ختم می‌کند» دلالت دارد بر این که در موارد قسم، قسم لازم نیست خلاف موازین شرعی است و باید موارد قسم هم مورد توجه قرار گیرد. و در تبصره این ماده مشروط کردن اعتبار اقرار به مؤید بودن آن به قرائن و امارات شرعی نیست.

۵۴- ماده ۲۲۵- الزام دادگاه بر تحقیق انفرادی از شهود شرعی نیست.

۵۵- ماده ۲۳۱- الزام بر سوگند شرعی نیست و نیز اطلاق آن نسبت به موردی که مترجم عادل نباشد شرعی نیست.

۵۶- ماده ۲۳۴- اعتماد بر قول ضابطین به طور مطلق در اثبات موضوع هر چند مورد اعتراض طرف نشده باشد شرعی نیست و باید اصلاح شود.

۵۷- ماده ۲۳۵- بازداشت متهم در صورتی جایز است که مدعی خصوصی مطالبه نماید و قرائن و امارات حاکی از فرار متهم و تضییع حق مدعی باشد و اخذ تأمینات مناسب دیگر ممکن نباشد و همچنین در صورتی که جرم مستقیماً با امنیت کل جامعه ارتباط داشته باشد و کشف آن به همین لحاظ لازم باشد و متوقف بر بازداشت متهم باشد جایز است.

۵۸- ماده ۲۳۶- با فرض جواز اقامه دعوی از طرف دادستان منع قاضی از صدور حکم در غیر موردی که دادستان تقاضا نموده هر چند مدعی خصوصی تقاضا کرده باشد یا مورد از حقوق الله باشد شرعی نیست.

۵۹- ماده ۲۳۷- دعوای ضرر و زیان دعوای حقوقی است و اقامه دلیل با مدعی است.

۶۰- ماده ۲۳۹- در صورتی که تفکیک ممکن باشد باید در مورد حاضرین رسیدگی و تعیین تکلیف شود و دادگاه به طور مطلق مختار نیست.

۶۱- ماده ۲۴۲- در صورتی که قاضی مجتهد جامع الشرایط باشد منع او از انشای حکم قبل از ارسال نظر به دیوان عالی کشور شرعی نیست و قطعی بودن رأی صادره نیز در مواردی که طبق قانون تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاه‌ها و نحوه رسیدگی آنها^(۱) قابل اعتراض است شرعی نیست.

۶۲- ماده ۲۴۴- در مورد جرایمی مثل قتل و آنچه موجب قصاص است و همچنین رجم و سایر حدود به لحاظ اهمیت آنها بر رعایت ترتیب مذکور در این ماده اگر قاضی مجتهد جامع الشرایط نباشد اشکال نیست ولی در امور حقوقی مثل دیه و غیر آن چون این ترتیب موجب تأخیر در احقاق حقوق می‌شود چنانچه قبلاً در رابطه با لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو مصوب ۱۳۶۶/۹/۳ مجلس شورای اسلامی^(۲) اعلام شده اصلاح گردد.

۶۳- با توجه به اینکه قاضی باید به مجرد پایان رسیدگی حکم لازم را صادر نماید و ضرب الاجل مذکور در ماده ۲۴۵ و تبصره آن موهم جواز صدور حکم تا مدت یک هفته است به نحوی اصلاح شود که توهم مذکور مرتفع شود و همچنین صدور رأی که در این ماده شامل مجرد نوشتن می‌شود و الزام بر انشای لفظی حکم ندارد خلاف شرع است و باید اصلاح گردد.

۱. روزنامه رسمی شماره ۱۲۷۲۹ مورخ ۱۳۶۷/۸/۱۸.

۲. روزنامه رسمی شماره ۱۱۸۹۷، مورخ ۱۳۶۴/۱۰/۱۰.

۶۴- اطلاق رعایت ترتیب مذکور در ماده ۲۴۶ در صورتی که قاضی مجتهد جامع‌الشرایط باشد و فتوای فقهی او مخالف قانون مدون باشد شرعی نیست.

۶۵- اطلاق ماده ۲۵۰ از لحاظ حضوری بودن حکم نسبت به غیابی که لایحه فرستاده یا در بعضی جلسات حاضر نشده و محتمل باشد که دفاع زایدی داشته باشد شرعی نیست و چنانچه با صدور حکم حضوری در صورت عدم احتمال معلوم شد که دفاع زاید داشته است دفاع او مسموع می‌شود و تبصره یک آن چون موهم این است که در مورد قصاص حکم غیابی به اعتراض محکوم قابل اجرا است باید رفع این توهم بشود و اجرای حکم غیابی در صورتی جایز است که معرض تضییع حق محکوم علیه نباشد و یا تأمین لازم گرفته شود و بر تبصره ۲ همان اشکال وارد بر ماده ۲۱ وارد است.

۶۶- باید مورد عمل و مقصود از خسارت مذکور در ماده ۲۵۴ معلوم شود تا آقایان فقها اظهارنظر نمایند.

۶۷- اطلاق ماده ۲۵۵ موهم عدم جواز تعقیب و رسیدگی از جنبه حق الناس است و باید به نحوی مناسب رفع این توهم بشود.

۶۸- ماده ۲۶۱- بدین صورت اصلاح شود: «... می‌تواند در شهرستان‌های دیگر شعبی تشکیل دهد».

۶۹- ماده ۲۶۸- از لحاظ شرعی الزام قاضی بر تبعیت از استنباط قضات دیگر و منع مطلق از عمل به استنباطات خود شرعی نیست.

۷۰- اطلاق ماده ۲۶۹ در موردی که قاضی سماع دعوی کرده باشد و ادامه رسیدگی محذوری نداشته باشد شرعی نیست.

۷۱- بندهای ۲ و ۳ ماده ۲۸۱ بر طبق تحریرالوسیله اصلاح شود.

۷۲- اطلاق تبصره ماده ۲۸۸ نسبت به شاکی در صورتی که کذب و عمد او ثابت نشود شرعی نیست و در صورت تعدد او تسخیر دادستان در گرفتن هزینه از متهم نیز شرعی نیست و تعیین مقدار هزینه و پرداخت‌کننده با دادگاه است.

۷۳- مواد ۲۹۰ و ۲۹۱- صرف انصراف اولیای دم از قصاص و مطالبه دیه بدون مصالحه با قاتل موجب الزام او به پرداخت دیه نمی‌شود.

۷۴- ماده ۲۹۳- طبق مسأله ۱۶ (استیفای قصاص) تحریرالوسیله اصلاح گردد.

۷۵- مواد ۲۹۵ و ۲۹۶- الزام بر پرداخت سهم صغیر شرعی نیست.

۷۶- ماده ۲۹۸- ملاک و مبنا قیمت روز تأدیه دیه می باشد و تعیین پرداخت بر مبنای قیمت روز حکم شرعی نیست.

۷۷- ماده ۳۰۱- الزام جانی بر سپردن تأمین شرعی نیست.

۷۸- مواد ۳۰۸ و ۳۱۳ مشروط نمودن به پیشنهاد دادسرا خلاف موازین شرعی است.

۷۹- تغییر حکم در ماده ۳۱۱ شرعی نیست.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح الزام دولت به تقدیم لایحه برنامه زمان‌بندی ممنوعیت تدریجی واردات و کشف توتون، تولید و توزیع انواع سیگار با قانون اساسی

شماره: ۳۴۲۶-ق

تاریخ: ۱۳۶۷/۷/۱۴

شورای محترم نگهبان

طرح الزام دولت به تقدیم لایحه برنامه زمان‌بندی ممنوعیت تدریجی واردات و کشت توتون، تولید و توزیع انواع سیگار که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۱ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) جهت بررسی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می‌شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - دولت مکلف است ظرف ۲ ماه از تاریخ تصویب این قانون، لایحه برنامه زمان‌بندی ممنوعیت تدریجی واردات و کشت توتون و تولید و توزیع انواع سیگار و توتون و تنباکو را که حداکثر تا پایان سال ۱۳۷۳ تجاوز نخواهد کرد، تقدیم مجلس شورای اسلامی بنماید.

تبصره - دولت و سازمان‌های ذی‌ربط موظف‌اند برنامه‌های فرهنگی مستمر برای مبارزه با استعمال انواع دخانیات را تدوین و اجرا نمایند.

طرح قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه یازدهم اردیبهشت‌ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۱۰۷

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۲۶-ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۴؛ «طرح الزام دولت به تقدیم لایحه برنامه زمان‌بندی ممنوعیت تدریجی واردات و کشت توتون، تولید و توزیع انواع سیگار» مصوب جلسه روز یکشنبه یازدهم اردیبهشت‌ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان همچنان که در مورد مشابه قبلاً بیان شده مجدداً به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

نظر به این که بر اساس اصل ۷۴ قانون اساسی^(۱) لوایح قانونی با احراز ضرورت و نیاز از بجانب دولت و یا تصویب هیأت وزیران به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود و الزام دولت جهت ارائه لایحه به موجب این مصوبه خلاف اختیاری است که قانون اساسی در این خصوص برای دولت پیش‌بینی کرده است ماده واحده به اکثریت آرا مغایر با قانون اساسی شناخته شد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت طرح انحلال شورای عالی پزشکی اعزام بیماران به خارج از کشور با قانون اساسی

شماره: ۳۴۲۸-ق

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۱۴

شورای محترم نگهبان

طرح انحلال شورای عالی پزشکی اعزام بیماران به خارج از کشور که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۷/۲/۱۱ مجلس شورای اسلامی عیناً به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) جهت بررسی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن طرح

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون وظیفه اعزام بیماران به خارج از کشور از شورای عالی پزشکی منفک و دولت موظف است حداکثر ظرف ۴۵ روز لایحه قانونی مربوط به اعزام بیمارانی که نیاز به معالجه در خارج از کشور را دارند به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

تبصره ۱- تا تصویب این قانون مسئولیت اعزام این بیماران به خارج از کشور به عهده وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، امور اقتصادی و دارایی و امور خارجه خواهد بود که به نحو زیر عمل خواهند کرد:

۱- وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مسئولیت تشخیص بیمارانی را که باید به خارج اعزام شوند را دارد.

۲- وزیر امور اقتصادی و دارایی مسئولیت تخصیص ارز مورد نیاز بیمارانی که از وزارت بهداشت برای اعزام به خارج تشخیص به عمل آورند، دارد.

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

۳- وزیر امور خارجه مسؤولیت همکاری‌های لازم را در خارج از کشور به عهده دارد.
تبصره ۲- سازمان‌های ذی‌ربط موظف‌اند تسهیلات لازم را در جهت تسریع اعزام این نوع بیماران به عمل آورند.
طرح قانونی فوق بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه یازدهم اردیبهشت‌ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۱۰۹

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۲۸-ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۴؛ «طرح انحلال شورای عالی پزشکی اعزام بیماران به خارج از کشور» مصوب جلسه روز یکشنبه یازدهم اردیبهشت‌ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان همچنان که در مورد مشابه قبلاً بیان شده مجدداً به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

نظر به اینکه بر اساس اصل ۷۴ قانون اساسی^(۱) لوایح قانونی با احراز ضرورت و نیاز از جانب دولت و با تصویب هیأت وزیران به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود و الزام دولت جهت ارائه لایحه به موجب این مصوبه خلاف اختیاری است که قانون اساسی در این خصوص برای دولت پیش‌بینی کرده است آن قسمت از ماده واحده که چنین الزامی را برای دولت مقرر می‌دارد با اکثریت آرا مغایر با قانون اساسی شناخته شد.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مغایرت لایحه ضوابط و اسامی نهادهای انقلاب اسلامی با قانون اساسی

شماره: ۳۴۳۷-ق

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۱۹

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۵۷۹۶۶ مورخ ۱۳۶۵/۱۱/۱۲ دولت در خصوص ضوابط و اسامی نهادهای انقلاب اسلامی که در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۴ مجلس شورای اسلامی به اصلاحاتی به تصویب رسیده است، در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) جهت بررسی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - ضوابط نهادهای انقلاب اسلامی و فهرست نهادهای موجود که مطابق ماده ۴ قانون احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۶ مجلس شورای اسلامی^(۲) سوابق خدمت کارکنان آنها محاسبه خواهد شد به شرح زیر است:

الف - منظور از نهاد انقلاب اسلامی موضوع این قانون، واحد سازمانی مشخصی است که پس از پیروزی انقلاب اسلامی، بر اساس ضرورت ها و نیازهای انقلاب اسلامی بنا به فرمان ولی فقیه و یا به ابتکار و اراده مردم، به صورت خودجوش ایجاد گردید و سپس به طور مستقیم و غیرمستقیم مورد تأیید رهبری، شورای انقلاب، مجلس شورای اسلامی قرار گرفته است و یا در اجرای قانون اساسی بعد از انقلاب تأسیس گردیده باشند.

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

۲. ماده ۴ قانون احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی (مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۶): دولت موظف است ظرف مدت دو ماه از تاریخ ابلاغ این قانون ضوابط نهاد انقلابی به ضمیمه فهرست نهادهای انقلاب موجود را تهیه و برای تصریب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ب- نهادهای انقلاب اسلامی موضوع ماده ۴ قانون مزبور به شرح زیر است:

۱- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

۲- کمیته انقلاب اسلامی.

۳- بنیاد شهید انقلاب اسلامی.

۴- جهاد سازندگی.

۵- دادسراها و دادگاه‌های انقلاب اسلامی.

۶- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی.

۷- شورای عالی انقلاب فرهنگی.

۸- جهاد دانشگاهی.

۹- نهضت سوادآموزی.

۱۰- هیأت هفت نفره واگذاری زمین.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز چهارشنبه چهاردهم اردیبهشت‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شمار: ۱۲۶۰

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۲۸

عطف به نامه شماره ۳۴۳۷-ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۱۹؛ «لایحه ضوابط و اسامی نهادهای انقلاب اسلامی» مصوب جلسه روز چهارشنبه چهاردهم اردیبهشت‌ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر اکثریت شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

عدم ذکر برخی از نهادهای انقلاب اسلامی موجود در زمان تصویب قانون احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی مصوب

۱۳۶۴/۱۱/۶^(۱) در فهرست نهادهای انقلاب اسلامی مندرج در بند «ب» ماده واحده با عنایت به تعریف مذکور در بند «الف» تبعیض ناروا و مغایر با بند ۹ اصل ۳ قانون اساسی^(۲) می باشد.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

۱. روزنامه رسمی شماره ۱۱۹۳۶ مورخ ۱۳۶۴/۱۱/۲۷.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۴۰.

مغایرت لایحه وظایف و اختیارات وزیر دادگستری در مواردی که اختیارات و وظایف مالی و اداری و استخدام غیرقضایی شورای عالی قضایی به وی تفویض می‌گردد با قانون اساسی

شماره: ۳۴۷۸-ق

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۲۸

شورای محترم نگهبان

لایحه وظایف و اختیارات وزیر دادگستری در مواردی که اختیارات و وظایف مالی و اداری و استخدام غیرقضایی شورای عالی قضایی به وی تفویض می‌گردد که دو فوریت آن در جلسه روز چهارشنبه ۱۳۶۷/۲/۲۸ به تصویب رسیده است در جلسه روز پنج‌شنبه ۱۳۶۷/۲/۲۹ مجلس شورای اسلامی مطرح خواهد شد. از آن شورای محترم خواهشمند است ساعت ۱۰ صبح در جلسه علنی حضور به هم رسانند.^(۱)

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده واحده - شورای عالی قضایی می‌تواند اختیارات و وظایف مالی و اداری و نیز اختیارات استخدامی غیرقضایی خود را به وزیر دادگستری تفویض کند، در این صورت وزیر دادگستری دارای همان اختیارات و وظایفی خواهد بود که در قانون محاسبات عمومی کشور، قانون بودجه و دیگر قوانین مالی و اداری و استخدامی برای سایر وزرا به عنوان عالیترین مقام اجرایی پیش‌بینی شده یا پیش‌بینی خواهد شد. این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز پنج‌شنبه بیست و نهم اردیبهشت‌ماه یک هزار و سیصد و شصت و هفت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

۱. دعوت مجلس شورای اسلامی از اعضای شورای نگهبان بر اساس اصل نود و هفتم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۰).

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۱۴۹۴

تاریخ: ۱۳۶۷/۲/۳۱

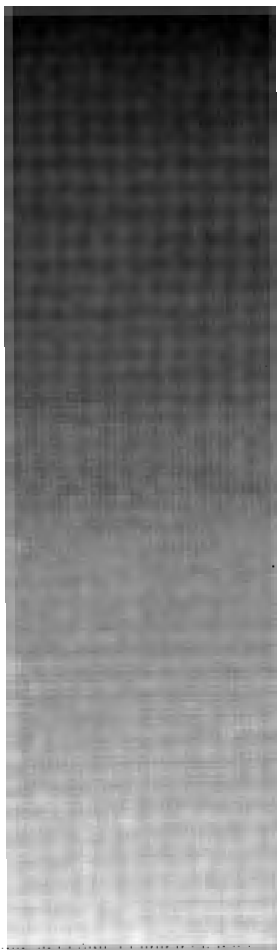
ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۴۷۸-ق مورخ ۱۳۶۷/۲/۲۸؛ «لایحه دو فوریتی وظایف و اختیارات وزیر دادگستری در مواردی که اختیارات و وظایف مالی و اداری و استخدام غیر قضایی شورای عالی قضایی به وی تفویض می‌گردد» که با حضور اعضای شورای نگهبان در جلسه روز پنج شنبه بیست و نهم اردیبهشت ماه ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر اکثریت اعضای شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌شود:

تفویض اختیارات مصرّح در لایحه مذکور از طرف شورای عالی قضایی به وزیر دادگستری مغایر با اصل ۱۵۷ قانون اساسی^(۱) است.

خسرو بیژنی

قائم مقام دبیر شورای نگهبان

فصل پنجم

مصوبات مجمع تشخیص
مصلحت نظام در خصوص
طرحها و لوایح ارسال
شده از سوی مجلس
شورای اسلامی

۱

مغایرت لایحه تشدید مجازات مرتکبین ارتشا و اختلاس و کلاهبرداری با موازین شرع

شماره: ۱۵۵۷-ق

تاریخ: ۱۳۶۴/۶/۳۰

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۷۴۵۸۶ مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲ دولت در خصوص تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری که در جلسه علنی روز پنجشنبه ۱۳۶۴/۶/۲۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای نگهبان به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

ماده ۱- هرکس از راه حيله و تقلب مردم رابه وجود شرکتها یا تجارتخانه‌ها یا کارخانه‌ها یا مؤسسات موهوم یا به داشتن اموال و اختیارات واهی فریب دهد یا به امور غیرواقعه امیدوار نماید یا از حوادث و پیش آمدهای غیرواقعه بترساند و یا اسم و یا عنوان مجعول اختیار کند و به یکی از وسایل مذکور و یا وسایل تقلبی دیگر وجوه یا اموال یا اسناد یا حوالجات یا قبوض یا مقاصحساب و امثال آنها تحصیل کرده و از این راه مال دیگری را ببرد کلاهبرداری محسوب و علاوه بر رد اصل مال به صاحبش، به حبس از ۱ تا ۷ سال و پرداخت جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است محکوم می شود.

در صورتی که شخص مرتکب برخلاف واقع عنوان یا سمت مأموریت از طرف سازمان‌ها یا مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت یا شرکتهای دولتی یا شوراهای شهرداری‌ها یا نهادهای انقلابی و به طور کلی قوای سه گانه و همچنین نیروهای مسلح و نهادهای و مؤسسات مأمور به خدمت عمومی اتخاذ کرده یا اینکه جرم با استفاده از تبلیغ

عامه از طریق وسائل ارتباط جمعی از قبیل رادیو، تلویزیون، روزنامه و مجله، یا نطق در مجامع و یا انتشار آگهی چاپی یا خطی صورت گرفته باشد یا مرتکب از کارکنان دولت یا مؤسسات و سازمان‌های دولتی یا وابسته به مأمورین به خدمت عمومی باشد علاوه بر رد اصل مال به صاحبش به حبس از ۲ تا ده سال و انفصال ابد از خدمات دولتی و پرداخت جزای نقدی معادل مالی که اخذ کرده است محکوم می‌شود.

تبصره ۱- در کلیه موارد مذکور در این ماده در صورت وجود جهات و کیفیات مخففه دادگاه می‌تواند با اعمال ضوابط مربوط به تخفیف، مجازات مرتکب را فقط تا حداقل مجازات مقرر در این ماده (حبس) و انفصال ابد از خدمات دولتی تقلیل دهد ولی نمی‌تواند به تعلیق اجرای کیفر حکم دهد.

تبصره ۲- مجازات شروع به کلاهبرداری حسب مورد علاوه بر مجازات انفصال طبق ماده ۱۵ قانون مجازات اسلامی^(۱) و تبصره آن خواهد بود.

ماده ۲- هرکس به نحوی از انحاء امتیازاتی را که به اشخاص خاص به جهت داشتن شرایط مخصوص تفویض می‌گردد نظیر جواز صادرات و واردات و آنچه عرفاً موافقت اصولی گفته می‌شود در معرض خرید و فروش قرار دهد و یا از آن سوءاستفاده نماید و یا در توزیع کالاهایی که مقرر بوده طبق ضوابطی توزیع نماید مرتکب تقلب شود و یا به طور کلی مالی یا وجهی تحصیل کند که طریق تحصیل آن فاقد مشروعیت قانونی بوده است مجرم محسوب و علاوه بر رد اصل مال به مجازات سه ماه تا دو سال حبس و یا جریمه نقدی معادل دو برابر مال بدست آمده محکوم خواهد شد.

تبصره - در موارد مذکور در این ماده در صورت وجود جهات تخفیف و تعلیق دادگاه مکلف به رعایت مقررات تبصره ۱ ماده ۱ این قانون خواهد بود.

ماده ۳- هر یک از مستخدمین و مأمورین دولتی اعم از قضایی و اداری یا شوراهای شهرداری‌ها یا نهادهای انقلابی و به طور کلی قوای سه‌گانه و همچنین نیروهای مسلح یا شرکتهای دولتی یا سازمان‌های دولتی وابسته به دولت یا مأمورین به خدمات عمومی

۱. ماده ۱۵ قانون راجع به مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۶۱/۷/۲۱): هرکس قصد ارتکاب جرمی کرده و شروع به اجرای آن نماید ولی به واسطه موانع خارجی که اراده فاعل در آن مدخلیت نداشته قصدش معلق بماند و جرم منظور واقع نشود چنانچه عملیات و اقداماتی که شروع به اجرای آن کرده جرم باشد محکوم به مجازات همان جرم می‌شود و الا تأدیب خواهد شد.

تبصره - مراد از تأدیب مجازاتی است که نوع تعزیری که دادگاه با توجه به احوال مجرم متناسب بداند.

خواه رسمی یا غیررسمی برای انجام دادن یا انجام ندادن امری که مربوط به سازمان‌های مزبور می‌باشد وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را مستقیماً یا غیرمستقیم قبول نماید در حکم مرتشی است اعم از اینکه امر مذکور مربوط به وظایف آنها بوده یا آنکه مربوط به مأمور دیگری در آن سازمان باشد، خواه آن کار را انجام داده یا نداده و انجام آن برطبق حقانیت و وظیفه بوده یا نبوده باشد و یا آنکه در انجام یا عدم انجام آن مؤثر واقع بوده یا نبوده باشد به ترتیب زیر مجازات می‌شود:

در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از بیست هزار ریال نباشد به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال و بیش از این مبلغ تا دویست هزار ریال از یک سال تا سه سال حبس و انفصال دائم از خدمات دولتی به علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ محکوم خواهد شد.

در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از دویست هزار ریال تا یک میلیون ریال باشد مجازات مرتکب ۲ تا ۵ سال حبس به علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال دائم از خدمات دولتی و تا ۷۴ ضربه شلاق خواهد بود.

در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از یک میلیون ریال باشد مجازات مرتکب پنج تا ده سال حبس به علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال دائم از خدمات دولتی و تا ۷۴ ضربه شلاق خواهد بود.

تبصره ۱- مبالغ مذکور از حیث تعیین مجازات و یا صلاحیت محاکم اعم از اینست که جرم دفعتاً واحده و یا به دفعات واقع شده و جمع مبلغ مأخوذ بالغ بر نصاب مزبور می‌باشد.

تبصره ۲- در تمامی موارد فوق مال ناشی از ارتشاء به عنوان تعزیر رشوه‌دهنده به نفع دولت ضبط خواهد شد و چنانچه راشی به وسیله رشوه امتیازی تحصیل کرده باشد این امتیاز لغو خواهد شد.

تبصره ۳- مجازات شروع به جرم ارتشاء حسب مورد علاوه بر مجازات انفصال طبق ماده ۱۵ قانون مجازات اسلامی و تبصره آن خواهد بود.

تبصره ۴- هرگاه میزان رشوه بیش از مبلغ دویست هزار ریال باشد در صورت وجود دلایل کافی، صدور قرار بازداشت موقت الزامی است و این قرار در هیچ‌یک از مراحل رسیدگی قابل تبدیل نخواهد بود.

تبصره ۵- در هر مورد از موارد ارتشاء هرگاه راشی قبل از کشف جرم مأمورین را از وقوع بزه آگاه سازد از تعزیر مالی معاف خواهد شد و در مورد امتیاز طبق مقررات عمل می شود و چنانچه راشی در ضمن تعقیب با اقرار خود موجبات تسهیل تعقیب مرتشی را فراهم نماید تا نصف مالی که به عنوان رشوه پرداخته است به وی بازگردانده می شود و امتیاز نیز لغو می گردد.

ماده ۴- کسانی که با تشکیل یا رهبری شبکه چند نفری به امر ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مبادرت ورزند علاوه بر ضبط و استرداد کلیه اموال منقول و غیر منقول که از این طریق کسب کرده اند به جزای نقدی معادل مجموع آن اموال و انفصال دائم از خدمات دولتی و در صورتی که مصداق مفسد فی الارض باشند به اعدام محکوم خواهند شد وگرنه علاوه بر استرداد اموال و جزای نقدی و انفصال دائم از خدمات دولتی به حبس از ۱۵ سال تا ابد محکوم می شوند.

ماده ۵- هر یک از کارمندان و کارکنان ادارات و سازمان ها یا شوراهای و شهرداری ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و یا وابسته به دولت و یا نهادهای انقلابی و دیوان محاسبات و مؤسساتی که به کمک مستمر دولت اداره می شوند و یا دارندگان پایه قضایی و به طور کلی قوای سه گانه و همچنین نیروهای مسلح و مأمورین به خدمات عمومی اعم از رسمی یا غیررسمی وجوه یا مطالبات یا حواله ها یا سهام و اسناد و اوراق بهادار و یا سایر اموال متعلق به هر یک از سازمان ها و مؤسسات فوق الذکر و یا اشخاص را که برحسب وظیفه به آنها سپرده شده است به نفع خود یا دیگری برداشت و تصاحب نماید مختلس محسوب و به ترتیب زیر مجازات خواهد شد:

در صورتی که میزان اختلاس تا پنجاه هزار ریال باشد مرتکب به شش ماه تا سه سال حبس و شش ماه تا سه سال انفصال موقت و هرگاه بیش از این مبلغ باشد به دو تا ده سال حبس و انفصال دائم از خدمات دولتی و در هر مورد علاوه بر رد وجه یا مال مورد اختلاس به جزای نقدی معادل دو برابر آن محکوم می شود.

تبصره ۱- در صورت اتلاف عمدی مرتکب علاوه بر ضمان به مجازات اختلاس محکوم می شود.

تبصره ۲- چنانچه عمل اختلاس توأم با جعل سند و نظایر آن باشد در صورتی که میزان اختلاس تا پنجاه هزار ریال باشد مرتکب به ۲ تا ۵ سال حبس و ۱ تا ۵ سال انفصال موقت و هرگاه بیش از این مبلغ باشد به هفت تا ده سال حبس و انفصال دائم از خدمات

دولتی و در هر دو مورد علاوه بر رد وجه یا مال مورد اختلاس به جزای نقدی معادل دو برابر آن محکوم می‌شود.

تبصره ۳- هرگاه مرتکب اختلاس قبل از صدور کیفرخواست تمام وجه یا مال مورد اختلاس را مسترد نماید دادگاه او را از تمام یا قسمتی از جزای نقدی معاف می‌نماید و اجرای مجازات حبس را معلق ولی حکم انفصال درباره او اجرا خواهد شد.

تبصره ۴- حداقل نصاب مبالغ مذکور در جرایم اختلاس از حیث تعیین مجازات یا صلاحیت محاکم اعم از اینست که جرم دفعتهً واحده یا به دفعات واقع شده و جمع مبلغ مورد اختلاس بالغ بر نصاب مزبور باشد.

تبصره ۵- هرگاه میزان اختلاس زاید بر صد هزار ریال باشد در صورت وجود دلایل کافی صدور قرار بازداشت موقت الزامی است و این قرار در هیچ‌یک از مراحل رسیدگی قابل تبدیل نخواهد بود.

تبصره ۶- در کلیه موارد مذکور در صورت وجود جهات تخفیف دادگاه مکلف به رعایت مقررات تبصره یک ماده یک از لحاظ حداقل حبس و نیز بنا به مورد حداقل انفصال موقت و یا انفصال دائم خواهد بود.

ماده ۶- مجازات شروع به جرم اختلاس حسب مورد علاوه بر مجازات انفصال طبق ماده ۱۵ قانون مجازات اسلامی و تبصره آن خواهد بود.

ماده ۷- در هر مورد از بزه‌های مندرج در این قانون که مجازات حبس برای آن مقرر شده در صورتی که مرتکب از مأمورین مذکور در این قانون باشد از تاریخ صدور کیفرخواست از شغل خود معلق خواهد شد. دادسرا مکلف است صدور کیفرخواست را به اداره یا سازمان ذی‌ربط اعلام دارد. در صورتی که متهم به موجب رأی قطعی برائت حاصل کند ایام تعلیق جزو خدمت او محسوب و حقوق و مزایای مدتی را که به علت تعلیقش نگرفته دریافت خواهد کرد.

ماده ۸- کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است مشمول این قانون خواهند بود همچنین کلیه مقررات مغایر این قانون لغو می‌شود.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر هشت ماده و چهارده تبصره در جلسه روز پنجشنبه بیست و هشتم شهریور ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه شورای نگهبان

شماره: ۴۵۳۷

تاریخ: ۱۳۶۴/۷/۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۱۵۵۷/م مورخ ۱۳۶۴/۶/۳۰؛ «لایحه تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری» مصوب ۱۳۶۴/۶/۲۸ مجلس شورای اسلامی در جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورا به شرح زیر اعلام می‌گردد:

۱- در ماده ۱ تعیین تعزیر نظر به اینکه امر تعیین تعزیر نوعاً و مقدار با حاکم است و باید با مادون‌الحد باشد مغایر با موازین شرعی است و تبصره یک این ماده نیز از این جهت مورد اشکال است.

۲- شروع به کلاهبرداری که در تبصره ۲ ماده ۱ مذکور است در صورتی که نفس عمل جرم و تحت یکی از عناوین محرمه شرعی واقع نباشد شرعاً تعزیر ندارد و لذا اطلاق این تبصره باید مقید شود و لازم به تذکر است که ماده ۱۵ مذکور در تبصره ۲ علاوه بر اینکه تبصره ندارد مربوط به کلاهبرداری نیست و احتمالاً در اصل مقصود ماده ۱۱۶^(۱) بوده است چنانچه ماده ۱۱۶ در مذاکرات صریحاً مطرح بوده و نمایندگان محترم به آن رأی داده باشند با اصلاح لفظی رفع اشکال می‌شود.

۳- در ماده ۲ نیز ایراد مذکور در بند ۱ وارد است.

۱. ماده ۱۱۶ قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸): هرکس از راه حيله و تقلب مردم را به وجود شرکتها یا تجارتخانه‌ها یا کارخانه‌ها یا مؤسسات موهوم یا به داشتن اختیارات واهی مغرور کند یا به امور غیرواقع امیدوار نماید یا از حوادث و پیشامدهای غیرواقع بترساند و یا اسم یا عنوان یا سمت مجعول اختیار کند و به یکی از وسائل مذکور یا وسائل تقلبی دیگر وجوه یا اموال یا اسناد یا حوالجات یا قبوض یا مفاصحاسب و امثال آنها را تحصیل کرده از این راه مال دیگری را ببرد کلاهبردار محسوب و به حبس از شش ماه تا سه سال و تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم می‌شود.

در صورتی که مرتکب عنوان یا سمت مجعول مأموریت از طرف سازمان‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت یا شهرداری‌ها یا نهادهای انقلاب اتخاذ کرده یا این که جرم با استفاده از تبلیغ عامه از طریق وسائل ارتباط جمعی از قبیل رادیو و تلویزیون، روزنامه و مجله یا نطق در مجامع یا انتشار آگهی چاپی یا خطی صورت گرفته باشد به حبس از یک تا پنج سال و به علاوه تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد.

تبصره - مجازات شروع به کلاهبرداری تا ۷۴ ضربه شلاق است.

۴- ایراد بند یک نسبت به ماده ۳ و تبصره ۲ آن وارد است و همچنین اشکال بند ۲ نسبت به اصل ماده و تبصره ۳ آن وارد است و در تبصره ۴ آن نیز الزام قاضی بر صدور قرار بازداشت شرعی نیست.

۵- ماده ۴ نیز از لحاظ اشکال بند ۱ شرعی نیست و ضمناً با توجه به اینکه در مورد مفسد فی الارض طبق قانون و مجازات آن که منحصر به اعدام هم نیست تعیین شده است و مصادیق آن با توجه به تعاریفی که در قانون از آن شده است طبق نظریه قاضی تشخیص داده می شود و ذکر جمله در صورتی که مصداق مفسد فی الارض باشند به اعدام محکوم خواهد شد شرعی نیست و با حذف این جمله نظر به اینکه مجازات مفسد فی الارض به تفصیل در قانون مذکور است رفع اشکال می شود و ضبط اموال نیز در صورتی که صاحب معین داشته باشد صحیح نیست و باید به صاحب آن رد شود و اگر مجهول المالک باشد حکم صدقه را خواهد داشت.

۶- در ماده ۵ و تبصره ۶ آن نیز اشکال مذکور در بند ۱ وجود دارد و در تبصره ۵ آن نیز الزام قاضی بر صدور قرار بازداشت شرعی نیست.

۷- در ماده ۶ نیز اشکال مذکور در بند ۲ باید رفع شود.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام اسلامی

«لایحه تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری»^(۱) در جلسات مورخ ۶۷/۴/۲۱ و ۶۷/۵/۱۸ و ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام اسلامی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مواد و تبصره های مورد ایراد شورای نگهبان به شرح زیر مورد اصلاح یا تأیید قرار گرفت:

(الف)

۱- ماده ۱-

تبصره ۲- مجازات شروع به کلاهبرداری حسب مورد حداقل مجازات مقرر در همان مورد خواهد بود و در صورتی که نفس عمل انجام شده نیز جرم باشد، شروع کننده به مجازات آن جرم نیز محکوم می شود.

۲- ماده ۳-

هر یک از مستخدمین و مأمورین دولتی اعم از قضایی و اداری یا شوراها یا شهرداریها یا نهادهای انقلابی و به طور کلی قوای سه گانه و همچنین نیروهای مسلح یا شرکتهای دولتی یا سازمانهای دولتی وابسته به دولت و یا مأمورین به خدمات عمومی خواه رسمی یا غیررسمی برای انجام دادن یا انجام ندادن امری که مربوط به سازمانهای مزبور می باشد وجه یا مال یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مالی را مستقیماً یا غیرمستقیم قبول نماید در حکم مرتشی است اعم از اینکه امر مذکور مربوط به وظایف آنها بوده یا آنکه مربوط به مأمور دیگری در آن سازمان باشد، خواه آن کار را انجام داده یا نداده و انجام آن بر طبق حقانیت و وظیفه بوده یا نبوده باشد و یا آنکه در انجام یا عدم انجام آن مؤثر بوده یا نبوده باشد به ترتیب زیر مجازات می شود:

در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از بیست هزار ریال نباشد به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال و چنانچه مرتکب در مرتبه مدیرکل یا هم طراز مدیرکل یا بالاتر باشد به انفصال دائم از مشاغل دولتی محکوم خواهد شد و بیش از این مبلغ تا دویست هزار ریال از یک سال تا سه سال حبس و جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد و چنانچه مرتکب در مرتبه مدیرکل یا هم طراز مدیرکل یا بالاتر باشد به جای انفصال موقت به انفصال دائم از مشاغل دولتی محکوم خواهد شد.

در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از دویست هزار ریال تا یک میلیون ریال باشد مجازات مرتکب ۲ تا ۵ سال حبس به علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال دائم از خدمات دولتی و تا ۷۴ ضربه شلاق خواهد بود و چنانچه مرتکب در مرتبه پایین تر از مدیرکل یا هم طراز آن باشد به جای انفصال دائم به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد. در صورتی که قیمت مال یا وجه مأخوذ بیش از یک میلیون ریال باشد مجازات مرتکب ۵ تا ده سال حبس به علاوه جزای نقدی معادل قیمت مال یا وجه مأخوذ و انفصال دائم از خدمات دولتی و تا ۷۴ ضربه شلاق خواهد بود و چنانچه مرتکب در مرتبه پایین تر از مدیرکل یا هم طراز آن باشد به جای انفصال دائم به انفصال موقت از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

۳- ماده ۳-

تبصره ۳- مجازات شروع به ارتشاء حسب مورد حداقل مجازات مقرر در آن مورد خواهد بود. (در مواردی که در اصل ارتشاء انفصال دائم پیش‌بینی شده است در شروع به ارتشاء به جای آن سه سال انفصال تعیین می‌شود) و در صورتی که نفس عمل انجام شده جرم باشد به مجازات این جرم نیز محکوم خواهد شد.

۴- ماده ۳-

تبصره ۴- هرگاه میزان رشوه بیش از مبلغ دویست هزار ریال باشد در صورت وجود دلایل کافی، صدور قرار بازداشت موقت به مدت یک ماه الزامی است و این قرار در هیچ‌یک از مراحل رسیدگی قابل تبدیل نخواهد بود. همچنین وزیر دستگاه می‌تواند پس از پایان مدت بازداشت موقت کارمند را تا پایان رسیدگی و تعیین تکلیف نهایی وی را از خدمت تعلیق کند. به ایام تعلیق مذکور در هیچ حالت هیچ‌گونه حقوق و مزایایی تعلق نخواهد داشت.

۵- ماده ۴-

کسانی که با تشکیل یا رهبری شبکه چند نفری به امر ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مبادرت ورزند علاوه بر ضبط کلیه اموال منقول و غیرمنقولی که از طریق رشوه کسب کرده‌اند به نفع دولت و استرداد اموال مذکور در مورد اختلاس و کلاهبرداری و رد آن حسب مورد به دولت یا افراد به جزای نقدی معادل مجموع آن اموال و انفصال دائم از خدمات دولتی و حبس از ۱۵ سال تا ابد محکوم می‌شوند و در صورتی که مصداق مفسد فی الارض باشند مجازات آنها مجازات مفسد فی الارض خواهد بود.

۶- ماده ۵-

تبصره ۵- هرگاه میزان اختلاس زاید بر صد هزار ریال باشد در صورت وجود دلایل کافی صدور قرار بازداشت موقت به مدت یک ماه الزامی است و این قرار در هیچ‌یک از مراحل رسیدگی قابل تبدیل نخواهد بود. همچنین وزیر دستگاه می‌تواند پس از بازداشت موقت، کارمند را تا پایان رسیدگی و تعیین تکلیف نهایی وی از خدمت تعلیق کند. به ایام تعلیق مذکور در هیچ حالت هیچ‌گونه حقوق و مزایای تعلق نخواهد گرفت.

۷- ماده ۶-

مجازات شروع به اختلاس حسب مورد حداقل مجازات مقرر در همان مورد خواهد بود

و در صورتی که نفس عمل انجام شده نیز جرم باشد، شروع کننده به مجازات آن جرم نیز محکوم می شود.

مستخدمان دولتی علاوه بر مجازات مذکور چنانچه در مرتبه مدیرکل یا بالاتر و یا هم طراز آنها باشند به انفصال دائم از خدمات دولتی و در صورتی که در مراتب پایین تر باشند به شش ماه تا سه سال انفصال موقت از خدمات دولتی محکوم می شوند.

(ب)

۱- تعیین نوع و مقدار تعزیر به وسیله قانونگذار که موضوع ایراد بندهای ۱، ۳، ۴، ۵ و ۶ نامه شماره ۴۵۳۷ مورخ ۱۳۶۴/۷/۹ شورای نگهبان می باشد در ماده ۱ و تبصره ۱ آن، ماده ۲، ماده ۳ و تبصره ۲ آن، ماده ۴ و ماده ۵ و تبصره ۶ آن مورد تأیید قرار گرفت.

۲- تعیین مجازات برای اعمال مذکور در ماده ۳ که در بند ۴ نامه شورای نگهبان مورد ایراد قرار گرفته بود، تأیید گردید.

مغایرت لایحه کار با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن

شماره: ۳۰۹۴-ق

تاریخ: ۶۶/۸/۲۸

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۴۲۴۲ مورخ ۱۳۶۴/۲/۲۲ دولت در خصوص کار که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۴ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) برای رسیدگی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه^(۲)

ماده ۱- کلیه کارفرمایان، کارگران، کارگاه‌ها، مؤسسات تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی که به هر نحو از امکانات دولتی مثل ارز، انرژی، مواد اولیه و اعتبارات بانکی استفاده می نمایند مکلف به تبعیت از این قانون می باشند.

ماده ۲- ...

ماده ۳- کارفرما شخصی است حقیقی یا حقوقی که کارگر به درخواست و به حساب او در مقابل دریافت حق السعی کار می کند مدیران و مسئولان و به طور عموم کلیه کسانی که عهده دار اداره کارگاه هستند نماینده کارفرما محسوب می شوند و کارفرما مسئول کلیه تعهداتی است که نمایندگان مذکور در قبال کارگر به عهده می گیرند.

ماده ۴- ...

ماده ۷- قرارداد کار عبارتست از قرارداد کتبی یا شفاهی که به موجب آن کارگر در قبال دریافت حق السعی کاری را برای مدت موقت یا مدت غیر موقت برای کارفرما انجام می دهد.

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۳.

۲. برای اختصار فقط به متن مواد مورد ایراد شورای نگهبان اشاره می شود. برای آگاهی از متن کامل لایحه مزبور پس

از تأیید نهایی ر.ک: روزنامه رسمی شماره ۱۳۳۸۷ مورخ ۱۳۶۹/۱۱/۲۸.

تبصره ۱- حداکثر مدت موقت برای کارهایی که طبیعت آنها جنبه غیرمستمر دارد توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- اصل در قرارداد کار عدم تعیین مدت است (کار غیرموقت) مگر اینکه معین بودن مدت کار در قرارداد تصریح شود.

تبصره ۳- منظور از مدت غیرموقت حداکثر سن بازنشستگی است که برای کارگر در قانون معین می شود.

ماده ۸- بر اساس بند «ج» اصل دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۱) که هرگونه ستم‌گری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری را نفی می نماید شروط مذکور در قرارداد کار با تغییرات بعدی آن نباید برای کارگر مزایایی کمتر از امتیازات مقرر در این قانون منظور نماید. شروط یا تغییرات یاد شده باطل اند، اما مبطل عقد نمی باشند و در این حالت طرفین تابع مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۹-...

ماده ۱۲- هر نوع تغییر حقوقی در وضع مالکیت کارگاه از قبیل فروش یا انتقال به هر شکل، تغییر نوع تولید، ادغام در مؤسسه دیگر، ملی شدن کارگاه، فوت مالک و امثال اینها در رابطه قراردادی کارگرانی که قراردادشان قطعیت یافته است مؤثر نمی باشد و کارفرمای جدید، قائم مقام تعهدات و حقوق کارفرمای سابق خواهد بود.

ماده ۱۳- در مواردی که کار از طریق مقاطعه انجام می یابد مقاطعه دهنده مکلف است قرارداد خود را با مقاطعه کار به نحوی منعقد نماید که:

الف - مقاطعه کار متعهد گردد که تمامی مقررات این قانون را در مورد کارکنان خود اعمال نماید.

ب - ده درصد از بهای کل کار مورد مقاطعه به عنوان ضمانت نزد مقاطعه دهنده نگهداری

۱. اصل دوم: جمهوری اسلامی، نظامی است بر پایه ایمان به: ۱- خدای یکتا (لااله الا الله) و اختصاص حاکمیت و تشریع به او و لزوم تسلیم در برابر امر او. ۲- وحی الهی و نقش بنیادی آن در بیان قوانین. ۳- معاد و نقش سازنده آن در سیر تکاملی انسان به سوی خدا. ۴- عدل خدا در خلقت و تشریع. ۵- امامت و رهبری مستمر و نقش اساسی آن در تداوم انقلاب اسلامی. ۶- کرامت و ارزش والای انسان و آزادی توأم با مسؤولیت او در برابر خدا، که از راه: الف) اجتهاد مستمر فقهای جامع الشرایط بر اساس کتاب و سنت معصومین سلام الله علیهم اجمعین، ب) استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها، ج) نفی هرگونه ستمگری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری، قسط و عدل و استقلال سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و همبستگی ملی را تأمین می کند.

شود و بازپرداخت این مبلغ موکول به پرداخت کلیه مطالبات و حقوق کارگران مطابق قانون کار باشد.

تبصره ۱- در صورت تعطیل کارگاه یا ورشکستگی مقاطعه کار مطالبات کارگران از محل وجه مذکور در بند «ب» پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- چنانچه مقاطعه‌دهنده بر خلاف ترتیب فوق به انعقاد قرارداد با مقاطعه‌کار بپردازد و یا تسویه حساب نماید مسؤول تخلفات و پرداخت دیون مقاطعه‌کار در قبال کارگران خواهد بود.

ماده ۱۴- چنانچه به واسطه امور مذکور در مواد آتی انجام تعهدات یکی از طرفین موقتاً متوقف شود، قرارداد کار به حال تعلیق درمی‌آید و پس از رفع آنها قرارداد کار با احتساب سابقه خدمت از لحاظ (بازنشستگی و افزایش مزد) به حالت اول برمی‌گردد.

تبصره - مدت خدمت نظام وظیفه (ضرورت، احتیاط، ذخیره) و همچنین مدت شرکت داوطلبانه کارگران در جبهه جزو سوابق خدمت و کار آنان محسوب می‌شود.

ماده ۱۵- در موردی که بواسطه قوه قهریه و یا بروز حوادث غیرقابل پیش‌بینی که وقوع آن از اراده طرفین خارج است، تمام یا قسمتی از کارگاه تعطیل شود و انجام تعهدات کارگر یا کارفرما به طور موقت غیرممکن گردد، قراردادهای کار با کارگران تمام یا آن قسمت از کارگاه که تعطیل می‌شود به حال تعلیق درمی‌آید و کارفرما مکلف است حقوق ایام تعلیق را به کارگران بپردازد تشخیص موارد فوق و نحوه پرداخت حقوق مدت مذکور با وزارت کار و امور اجتماعی می‌باشد.

ماده ۱۶- قرارداد کارگرانی که مطابق این قانون از مرخصی تحصیلی و یا دیگر مرخصی‌های بدون حقوق یا مزد استفاده می‌کنند در طول مرخصی و به مدت دو سال به حال تعلیق درمی‌آید.

تبصره - مرخصی تحصیلی برای دو سال دیگر قابل تمدید است.

ماده ۱۷- قرارداد کارگری که توقیف می‌گردد و توقیف وی منتهی به حکم محکومیت نمی‌شود در مدت توقیف به حال تعلیق درمی‌آید و کارگر پس از رفع توقیف به کار خود بازمی‌گردد.

ماده ۱۸- چنانچه توقیف کارگر به سبب شکایت کارفرما باشد و این توقیف در مراجع حل اختلاف منتهی به حکم محکومیت نگردد، مدت آن جزو سابقه خدمت کارگر

محسوب می‌شود و کارفرما مکلف است علاوه بر جبران ضرر و زیان وارده که مطابق حکم دادگاه به کارگر می‌پردازد مزد و مزایای وی را نیز پرداخت نماید.

تبصره - کارفرما مکلف است تا زمانی که تکلیف کارگر از طرف مراجع مذکور مشخص نشده باشد برای رفع احتیاجات خانواده وی حداقل پنجاه درصد از حقوق ماهیانه او را به طور علی‌الحساب به خانواده‌اش پرداخت نماید.

ماده ۱۹- در دوران خدمت نظام وظیفه قرارداد کار به حالت تعلیق درمی‌آید. ولی کارگر می‌تواند ظرف دو ماه پس از پایان خدمت به کار سابق خود برگردد و چنانچه شغل وی حذف شده باشد در شغلی مشابه آن به کار مشغول می‌شود.

ماده ۲۰- در هر یک از موارد مذکور در مواد ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۹ چنانچه کارفرما پس از رفع حالت تعلیق از پذیرفتن کارگر خودداری کند این عمل در حکم اخراج غیرقانونی محسوب می‌شود و کارگر حق دارد ظرف مدت ۳۰ روز به هیأت تشخیص مراجعه نماید. (در صورتی که کارگر عذر موجه نداشته باشد) و هرگاه کارفرما نتواند ثابت کند که نپذیرفتن کارگر مستند به دلایل موجه بوده است به تشخیص هیأت مزبور مکلف به بازگرداندن کارگر به کار و پرداخت حقوق یا مزد وی از تاریخ مراجعه به کارگاه می‌باشد و در غیر این صورت کارگر مشمول اخذ حق سنوات موضوع ماده ۲۷ این قانون خواهد بود.

تبصره - چنانچه کارگر بدون عذر موجه حداکثر ۳۰ روز پس از رفع حالت تعلیق، آمادگی خود را برای انجام کار به کارفرما اعلام نکند و یا پس از مراجعه و استنکاف کارفرما به هیأت تشخیص مراجعه ننماید مستعفی شناخته می‌شود که در این صورت کارگر مشمول مقررات تبصره ماده ۱۶۸ از نظر اخذ خسارت خواهد بود.

ماده ۲۱- قرارداد کار به یکی از طرق زیر خاتمه می‌یابد:

الف - فوت کارگر.

ب - بازنشستگی کارگر.

ج - از کارافتادگی کلی کارگر.

د - انقضای مدت در قراردادهای کار با مدت موقت و عدم تجدید صریح یا ضمنی آن.

ه - پایان کار در قراردادهایی که مربوط به کار معین است.

و - استعفای کارگر.

تبصره - کارگری که می‌خواهد استعفا کند موظف است بیست روز قبل از استعفا تصمیم خود را کتباً به کارفرما اطلاع دهد و در صورتی که حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز انصراف خود را کتباً به کارفرما اعلام نماید استعفای وی منتفی تلقی می‌شود و کارگر موظف است رونوشت استعفا و انصراف از آن را به شورای اسلامی کارگاه و یا انجمن صنفی و یا نماینده کارگران تحویل دهد.

ماده ۲۲- ...

ماده ۲۴- در صورت خاتمه قرارداد کار، کار معین یا مدت موقت کارفرما مکلف است به کارگری که مطابق قرارداد یک سال یا بیشتر به کار اشتغال داشته است برای هر سال سابقه، اعم از متوالی یا متناوب بر اساس آخرین حقوق و مزایا مبلغی معادل دو ماه حقوق به عنوان مزایای پایان کار به وی پرداخت نماید.

ماده ۲۵- هرگاه قرارداد کار برای مدت موقت و یا برای انجام کار معین منعقد شده باشد هیچ‌یک از طرفین به تنهایی حق فسخ آن را ندارد، مگر اینکه کارگر ادعای غبن نماید که در این صورت حق فسخ با کارگر است.

تبصره - رسیدگی به اختلافات ناشی از فسخ این قراردادها در صلاحیت دادگاه کار است.

ماده ۲۶- هر نوع تغییر عمده از طرف کارفرما در شرایط کار از قبیل (ساعات کار، محل کار، مزد یا حقوق و مزایا و امثال اینها) که برخلاف عرف معمول کارگاه و یا محل که در نهایت به زیان کارگر باشد ممنوع است.

تبصره - در صورت بروز موارد فوق کارگر حق تعلیق قرارداد کار تا زمان رسیدگی و صدور رأی دادگاه را خواهد داشت.

ماده ۲۷- هرگاه کارگر در انجام وظایف محوله به طور مکرر قصور ورزد و یا آیین‌نامه‌های انضباطی کارگاه را پس از تذکرات کتبی نقض نماید کارفرما حق دارد در صورت اعلام نظر مثبت شورای اسلامی کار علاوه بر مطالبات و حقوق معوقه به نسبت هر سال سابقه کار معادل دو ماه آخرین حقوق کارگر را به عنوان حق سنوات به وی پرداخته و قرارداد کار را فسخ نماید. در واحدهایی که فاقد شورای اسلامی کار هستند نظر مثبت انجمن صنفی لازم است.

در هر مورد از موارد یاد شده اگر مسأله با توافق حل نشد به هیأت حل اختلاف ارجاع و در صورت عدم حل اختلاف از طریق دادگاه صالح رسیدگی و اقدام خواهد شد.

تبصره ۱- کارگاه‌هایی که مشمول قانون شورای اسلامی کار نبوده و یا شورای اسلامی کار و یا انجمن صنفی در آن تشکیل نگردیده باشد یا فاقد نماینده کارگر باشند اعلام نظر مثبت هیأت تشخیص (موضوع ماده ۱۶۷ این قانون) در فسخ قرارداد کار الزامی است.

تبصره ۲- موارد قصور و دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های انضباطی کارگاه‌ها به موجب مقرراتی است که با پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

ماده ۲۸- نمایندگان قانونی کارگران و اعضای شورای اسلامی کار و همچنین داوطلبان واجد شرایط نمایندگی کارگران و شوراهای اسلامی کار در مراحل انتخابات قبل از اعلام نظر قطعی هیأت تشخیص (موضوع ماده ۲۲ قانون شورای اسلامی کار)^(۱) و رأی هیأت حل اختلاف کماکان به فعالیت خود در همان واحد ادامه داده و مشغول کار و همچنین انجام وظایف و امور محوله خواهند بود.

تبصره ۱- هیأت تشخیص و هیأت حل اختلاف پس از دریافت شکایت در مورد اختلاف فی‌مابین نماینده یا نمایندگان قانونی کارگران و کارفرما فوراً و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و نظرنهایی خود را اعلام خواهند داشت در هر صورت هیأت حل اختلاف موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ دریافت شکایت به موضوع رسیدگی نماید.

تبصره ۲- در کارگاه‌هایی که شورای اسلامی کار تشکیل نگردیده و یا در مناطقی که هیأت تشخیص (موضوع ماده ۲۲ قانون شوراهای اسلامی کار) تشکیل نشده و یا اینکه کارگاه موردنظر مشمول قانون شوراهای اسلامی کار نمی‌باشد، نمایندگان کارگران و یا

۱. ماده ۲۲- قانون تشکیل شورای اسلامی کار (مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۳۰): به منظور بررسی و تشخیص انحراف شوراها از وظایف قانونی خود و انحلال آنها (موضوع اصل ۱۰۶ قانون اساسی) در هر منطقه هیأت تشخیص انحراف و انحلال شوراها مرکب از ۷ نفر به شرح زیر تشکیل می‌گردد:

الف - سه نفر از نمایندگان شوراهای اسلامی کار به انتخاب شوراهای واحدهای منطقه.

ب - سه نفر از مدیران واحدهای منطقه به انتخاب خود آنان.

ج - یک نفر نماینده از وزارت کار و امور اجتماعی.

تبصره ۱- حدود منطقه موضوع این قانون را وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد کرد.

تبصره ۲- محل تشکیل هیأت مذکور را اداره کار منطقه تعیین می‌نماید.

نمایندگان انجمن صنفی قبل از اعلام نظر قطعی هیأت تشخیص (موضوع ماده ۲۲ قانون شوراهای اسلامی کار) و رأی نهایی هیأت حل اختلاف کماکان به فعالیت خود در همان واحد ادامه داده و مشغول کار و همچنین انجام وظایف و امور محوله خواهند بود.

ماده ۲۹- در صورتی که بنا به تشخیص هیأت حل اختلاف کارفرما، مسبب تعلیق قرارداد از ناحیه کارگر شناخته شود کارگر استحقاق دریافت خسارت ناشی از تعلیق را خواهد داشت و کارفرما مکلف است کارگر تعلیقی از کار را به کار سابق وی بازگرداند.

ماده ۳۰- چنانچه کارگاه بر اثر قوه قهریه (زلزله، سیل و امثال اینها) و یا حوادث غیرقابل پیش‌بینی (جنگ و نظایر آن) تعطیل گردد و کارگران آن بیکار شوند پس از فعالیت مجدد کارگاه کارفرما مکلف است کارگران بیکار شده را در همان واحد بازسازی شده و مشاغلی که در آن به وجود می‌آید به کار اصلی بگمارد.

تبصره - ...

ماده ۳۱- چنانچه خاتمه قرارداد کار به لحاظ از کارافتادگی کلی و یا بازنشستگی کارگر باشد، کارفرما باید بر اساس آخرین مزد کارگر به نسبت هر سال سابقه خدمت، حقوقی به میزان ۶۰ روزمزد به وی پرداخت نماید.

این وجه علاوه بر مستمری از کارافتادگی و یا بازنشستگی کارگر است و توسط سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می‌شود.

ماده ۳۲- اگر خاتمه قرارداد کار در نتیجه کاهش توانایی‌های جسمی و فکری کارگر باشد (بنا به تشخیص کمیسیون پزشکی سازمان بهداشت و درمان منطقه، با معرفی شورای اسلامی کار و یا نمایندگان قانونی کارگر) کارفرما مکلف است به نسبت هر سال سابقه خدمت، حقوقی به میزان مشخص شده در جدول ذیل پرداخت نماید:

الف - افراد کمتر از پنج سال سابقه کار به نسبت هر سال ۱۲۰ روز.

ب - افراد بین پنج الی ده سال سابقه کار به نسبت هر سال ۹۰ روز.

ج - افراد بین ده الی پانزده سال سابقه کار به نسبت هر سال ۷۵ روز.

د - افراد دارای پانزده سال سابقه کار به بالا به نسبت هر سال ۶۰ روز.

تبصره - موارد از کارافتادگی کلی و جزیی و یا بیماری‌های حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای ناشی از کار و فوت کارگر و میزان قصور کارفرما در انجام وظایف محوله قانونی که منجر به

خاتمه قرارداد کار می شود بر اساس دستورالعمل هایی خواهد بود که به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید و میزان خسارت اخراج در موارد فوق در هر حال از ۶۰ روز کمتر و از ۱۲۰ روز بیشتر نخواهد بود.

ماده ۳۳-...

ماده ۳۴- مزد عبارتست از وجوه نقدی یا غیرنقدی و یا مجموع آنها که در مقابل انجام کار به کارگر پرداخت می شود.

تبصره ۱- چنانچه مزد با ساعات انجام کار مرتبط باشد، مزد ساعتی و در صورتی که بر اساس میزان انجام کار و یا محصول تولید شده باشد کارمزد و چنانچه بر اساس محصول تولید شده و یا میزان انجام کار در زمان معین باشد کارمزد ساعتی نامیده می شود.

تبصره ۲- ضوابط و مزایای مربوط به مزد ساعتی، کارمزد ساعتی و کارمزد و مشاغل قابل شمول موضوع این ماده توسط شورای عالی کار تعیین می گردد. حداکثر ساعات کار موضوع ماده فوق نباید از حداکثر ساعت قانونی کار تجاوز نماید.

ماده ۳۵-...

ماده ۳۶- مزد باید در فواصل زمانی مرتب و در روز غیرتعطیل و ضمن ساعات کار به وجه نقد رایج کشور یا با تراضی طرفین به وسیله چک عهده بانک و با رعایت شرایط زیر پرداخت شود:

الف - چنانچه براساس قرارداد یا عرف کارگاه مبلغ مزد به صورت روزانه یا ساعتی تعیین شده باشد پرداخت آن باید پس از محاسبه در پایان روز یا هفته یا پانزده روز یک بار به نسبت ساعات کار و یا روزهای کارکرد صورت گیرد.

ب - در صورتی که بر اساس قرارداد یا عرف کارگاه پرداخت مزد به صورت ماهانه باشد این پرداخت باید در آخر ماه صورت گیرد، در این حالت مزد مذکور حقوق نامیده می شود.

تبصره - در ماه های سی و یک روزه مزایا و حقوق باید بر اساس سی و یک روز محاسبه و به کارگر پرداخت شود.

ماده ۳۷-...

ماده ۴۰- شورای عالی کار همه ساله موظف است میزان حداقل مزد کارگران را برای نقاط مختلف کشور و یا صنایع مختلف با توجه به معیارهای زیر تعیین نماید:

۱- حداقل مزد کارگران با توجه به درصد تورمی که از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام می شود.

۲- حداقل مزد بدون آنکه مشخصات جسمی و روحی کارگران و ویژگی های کار محول شده را مورد توجه قرار دهد باید به اندازه ای باشد که زندگی خانواده پنج نفری را تأمین نماید.

تبصره - کارفرمایان موظف اند که در ازای انجام کار در ساعات تعیین شده قانونی به هیچ کارگری کمتر از حداقل مزد تعیین شده جدید پرداخت ننمایند و در صورت تخلف ضامن تأدیه مابه التفاوت مزد پرداخت شده و حداقل مزد جدید می باشند.

ماده ۴۱- ...

ماده ۴۲- کارگران کارمزد برای روزهای جمعه و تعطیلات رسمی و مرخصی استحقاق دریافت مزد را دارند و ماخذ محاسبه، میانگین کارمزد آنها در روزهای کارکرد آخرین ماه کار آنهاست مبلغ پرداختی در هر حال نباید کمتر از حداقل مزد قانونی باشد.

ماده ۴۳- چنانچه کارگر به کارفرمای خود مدیون باشد در قبال این دیون وی تنها می توان مازاد بر حداقل مزد را به موجب حکم دادگاه برداشت نمود، در هر حال این مبلغ نباید از یک چهارم کل مزد کارگر بیشتر باشد.

تبصره - نفقه و کسوه افراد واجب النفقه کارگر از قاعده فوق مستثنی و تابع مقررات قانون مدنی می باشند.

ماده ۴۴- ...

ماده ۴۵- به کارگرانی که به موجب قرارداد یا موافقت بعدی به مأموریت های خارج از محل خدمت اعزام می شوند فوق العاده مأموریت تعلق می گیرد، این فوق العاده نباید کمتر از مزد ثابت یا مزد مبنای روزانه کارگران باشد همچنین کارفرما مکلف است وسیله یا هزینه رفت و برگشت آنها را تأمین نماید.

تبصره - مأموریت به موردی اطلاق می شود که کارگر برای انجام کار حداقل ۳۰ کیلومتر از محل کارگاه اصلی دور شود و یا ناگزیر باشد حداقل یک شب در محل مأموریت توقف نماید.

ماده ۴۶- ...

ماده ۴۹- چنانچه کارفرمایان مشمول این قانون در مهلت های تعیین شده از طرف وزارت

کار و امور اجتماعی مشاغل کارگاه‌های خود را ارزیابی نکرده باشند وزارت کار انجام این امر را به یکی از دفاتر مؤسسات مشاور فنی ارزیابی مشاغل و یا اشخاص صاحب صلاحیت (موضوع تبصره ۲ ماده ۴۸) واگذار خواهد کرد.

تبصره - کارفرما علاوه بر پرداخت هزینه‌های مربوط به این امر مکلف به پرداخت جریمه‌ای معادل ۵۰٪ هزینه‌های مشاوره به حساب درآمد عمومی کشور نزد خزانه‌داری کل است از تاریخی که توسط وزارت کار و امور اجتماعی تعیین می‌شود کارفرما باید مابه‌التفاوت احتمالی مزد ناشی از اجرای طرح ارزیابی مشاغل را بپردازد. ماده ۵۰ - ساعات کار در این قانون مدت زمانی است که کارگر نیرو یا وقت خود را به منظور انجام کار در اختیار کارفرما قرار می‌دهد. به غیر از مواردی که در این قانون مستثنی شده است ساعات کار کارگران در شبانه روز نباید از ۸ ساعت تجاوز نماید، اوقات ادای نماز و صرف غذا جزو ساعات کار محسوب می‌شود، اما مجموع این اوقات در شبانه‌روز نباید بیشتر از ۴۰ دقیقه باشد.

تبصره ۱ - کارفرما با توافق کارگران، نماینده یا نمایندگان قانونی آنان می‌تواند ساعات کار را در بعضی از روزهای هفته کمتر از میزان مقرر و در دیگر روزها اضافه بر این میزان تعیین کند به شرط آنکه مجموع ساعات کار هر هفته از ۴۴ ساعت تجاوز نکند. تبصره ۲ - در کارهای کشاورزی کارفرما می‌تواند با توافق کارگران نماینده یا نمایندگان قانونی آنان ساعات کار را در شبانه روز با توجه به کار و عرف و فصول مختلف تنظیم نماید.

ماده ۵۱ - ...

ماده ۵۲ - کار روز، کارهایی است که زمان انجام آن از ساعت ۶ بامداد تا ۱۸ می‌باشد و کار شب کارهایی است که زمان انجام آن بین ۱۸ تا ۶ بامداد قرار دارد. کار مختلط نیز کارهایی است که بخشی از ساعات انجام آن در روز و قسمتی از آن در شب واقع می‌شود در کارهای مختلط ساعاتی که جزو کار شب محسوب می‌شود کارگر از فوق‌العاده موضوع ماده ۵۷ این قانون استفاده می‌نماید.

ماده ۵۳ - کار متناوب کاری است که نوعاً در ساعات متوالی انجام نمی‌یابد، بلکه در ساعات معینی از شبانه‌روز صورت می‌گیرد.

تبصره - فواصل تناوب کار در اختیار کارگر است و حضور او در کارگاه الزامی نیست. در

کارهای متناوب، ساعات کار و فواصل تناوب و نیز کار اضافی نباید از هنگام شروع تا خاتمه جمعاً از ۱۵ ساعت در شبانه روز بیشتر باشد. ساعت شروع و خاتمه کار و فواصل تناوب با توافق طرفین و نوع کار و عرف کارگاه تعیین می گردد.

ماده ۵۴-...

ماده ۵۶- در کار نوبتی ممکن است ساعات کار از ۸ ساعت در شبانه روز و چهل و چهار ساعت در هفته تجاوز نماید، لکن جمع ساعات کار در چهار هفته متوالی نباید از ۱۷۶ ساعت تجاوز کند.

ماده ۵۷- برای هر ساعت کار در شب تنها به کارگران غیرنوبتی ۳۵٪ اضافه بر حق السعی ساعت کار عادی تعلق می گیرد.

ماده ۵۸- در شرایط عادی ارجاع کار اضافی به کارگر با شرایط زیر مجاز است:
الف - موافقت کارگر.

ب - پرداخت ۴۰٪ اضافه بر مزد هر ساعت کار عادی.

تبصره - ساعات کار اضافی ارجاعی به کارگران نباید از ۴ ساعت در روز تجاوز نماید.

ماده ۵۹- ارجاع کار اضافی با تشخیص کارفرما به شرط پرداخت اضافه کاری (موضوع بند «ب» ماده ۵۸) و برای مدتی که جهت مقابله با اوضاع و احوال زیر ضرورت دارد مجاز است و حداکثر اضافه کاری موضوع این ماده ۸ ساعت در روز خواهد بود:

الف - جلوگیری از حوادث قابل پیش بینی و یا ترمیم خسارتی که نتیجه حوادث مذکور است.

ب - اعاده فعالیت کارگاه، در صورتی که فعالیت مذکور به علت بروز حادثه یا اتفاق طبیعی از قبیل سیل، زلزله و یا اوضاع و احوال غیرقابل پیش بینی دیگر قطع شده باشد.
تبصره ۱- پس از انجام کار اضافی در موارد فوق، کارفرما مکلف است حداکثر ظرف مدت ۴۸ ساعت موضوع را به واحد کار و امور اجتماعی اطلاع دهد تا ضرورت کار اضافی و مدت آن تعیین شود.

تبصره ۲- در صورت عدم تأیید ضرورت کار اضافی توسط اداره کار محل کارفرما مکلف به پرداخت غرامت و خسارت وارده به کارگر خواهد بود.

ماده ۶۰- ارجاع کار اضافی به کارگرانی که کار شبانه یا کارهای خطرناک و سخت و زیان آور انجام می دهند ممنوع است.

ماده ۶۱- روز جمعه، روز تعطیل هفتگی کارگران با استفاده از حق السعی می باشد.
تبصره ۱- در امور مربوط به خدمات عمومی نظیر آب، برق، اتوبوسرانی و یا در کارگاه هایی که حسب نوع یا ضرورت کار و یا توافق طرفین به طور مستمر روز دیگری برای تعطیل تعیین شود همان روز در حکم روز تعطیل هفتگی خواهد بود و بهر حال تعطیل یک روز معین در هفته اجباری است.

کارگرانی که به هر عنوان به این ترتیب روزهای جمعه کار می کنند در مقابل عدم استفاده از تعطیل روز جمعه ۴۰٪ اضافه بر حق السعی دریافت خواهند کرد.

تبصره ۲- در صورتی که روزهای کار در هفته کمتر از شش روز باشد مزد روز تعطیل هفتگی کارگر معادل یک ششم مجموع مزد یا حقوق دریافتی وی در روزهای کار در هفته خواهد بود.

تبصره ۳- کارگاه هایی که با انجام ۵ روز کار در هفته و ۴۴ ساعت کار قانونی کارگرانشان از دو روز تعطیل استفاده می کنند. مزد هر یک از دو روز تعطیل هفتگی برابر با مزد روزانه کارگران خواهد بود.

ماده ۶۲- ...

ماده ۶۳- مرخصی استحقاقی سالانه کارگران با استفاده از مزد ۳۰ روز است، برای کار کمتر از یک سال مرخصی مزبور به نسبت مدت کار انجام یافته محاسبه می شود.

ماده ۶۴- استفاده از مرخصی سالانه برای کارگر الزامی است، کارگر نمی تواند بیش از ده روز از مرخصی سالانه خود را ذخیره کند.

ماده ۶۵- مرخصی سالانه کارگرانی که به کارهای سخت و زیان آور اشتغال دارند ۳۶ روز است، استفاده از این مرخصی، حتی الامکان در دو نوبت و در پایان هر شش ماه کار صورت می گیرد.

ماده ۶۶- هر کارگر حق دارد به منظور ادای فریضه حج واجب در تمام مدت کار خویش فقط برای یک نوبت یک ماه به عنوان مرخصی استحقاقی علاوه بر مرخصی سالیانه استفاده نماید.

ماده ۶۷- میزان مرخصی استحقاقی کارگران فصلی بر حسب ماه های کارکرد تعیین می شود.

ماده ۶۸- تاریخ استفاده از مرخصی با تمایل کارگر تعیین می شود مگر آنکه با ضرورتهای کارگاه مغایر باشد که در این صورت نظر شورای اسلامی یا انجمن صنفی یا نماینده کارگران کارگاه لازم الرعایه است.

تبصره - در مورد کارهای پیوسته (زنجیره ای) و تمامی کارهایی که همواره حضور حداقل معینی از کارگران در روزهای کار را اقتضا می نماید کارفرما مکلف است جدول زمانی استفاده از مرخصی کارگران را ظرف سه ماه آخر هر سال برای سال بعد تنظیم و پس از تأیید شورای اسلامی کار یا انجمن صنفی یا نماینده کارگران اعلام نماید.

ماده ۶۹- مرخصی کمتر از یک روز کار جزو مرخصی استحقاقی منظور می شود و حداکثر مدت این نوع مرخصی از ۱۰ روز در سال تجاوز نخواهد کرد.

ماده ۷۰- در صورت فسخ یا خاتمه قرارداد کار یا بازنشستگی و از کارافتادگی کلی کارگر و یا تعطیل مطالبات مربوط به مدت مرخصی استحقاقی کارگر به وی و در صورت فوت او به وراث قانونی یا عائله تحت تکفل او پرداخت می شود.

ماده ۷۱- ...

ماده ۷۲- کلیه کارگران در موارد زیر حق برخورداری از سه روز مرخصی با استفاده از مزد را دارند:

الف - ازدواج دائم.

ب - فوت همسر، پدر، مادر و فرزندان، برادر و خواهر.

ماده ۷۳- ...

ماده ۷۴- انجام کارهای خطرناک، سخت و زیان آور و نیز حمل بار بیشتر از حد مجاز با دست و بدون استفاده از وسایل مکانیکی، برای کارگران زن ممنوع است. دستورالعمل و تعیین نوع و میزان این قبیل موارد توسط شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کار مشخص و به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

ماده ۷۵- انجام کار در شب برای کارگران زن به استثنای امور بهداشتی، درمانی، فرهنگی و نظایر آن ممنوع است.

تبصره ۱- در موارد اختلاف، تشخیص امر با وزارت کار و امور اجتماعی است.

تبصره ۲- ضرورت کار زنان در شب برای امور دیگر باید به تأیید وزارت کار و امور اجتماعی برسد.

ماده ۷۶- مرخصی بارداری و زایمان کارگران زن جمعاً ۹۰ روز است حتی الامکان ۴۵ روز از این مرخصی باید پس از زایمان مورد استفاده قرار گیرد، برای زایمان توأمان ۱۴ روز به مدت مرخصی اضافه می شود.

تبصره ۱- پس از پایان مرخصی زایمان کارگر زن به کار سابق خود باز گردد و این مدت با تأیید سازمان تأمین اجتماعی جزو سوابق خدمت وی محسوب می شود.

تبصره ۲- حقوق ایام مرخصی زایمان طبق مقررات قانون تأمین اجتماعی پرداخت خواهد شد.

تبصره ۳- ارجاع اضافه کاری از هر نوع به زنان باردار و مادران شیرده ممنوع است.

ماده ۷۷- در مواردی که به تشخیص پزشک سازمان تأمین اجتماعی، نوع کار برای کارگر باردار خطرناک یا سخت تشخیص داده شود، کارفرما تا پایان دوره بارداری وی بدون کسر حق السعی کار مناسبت و سبکتری به او ارجاع می نماید.

ماده ۷۸- در کارگاه هایی که دارای کارگر زن هستند کارفرما مکلف است به مادران شیرده تا پایان دو سالگی کودک پس از هر سه ساعت نیم ساعت فرصت شیردادن بدهد این فرصت جزو ساعات کار آنان محسوب می شود و همچنین کارفرما مکلف است متناسب با تعداد کودکان و با در نظر گرفتن گروه سنی آنها مراکز مربوط به نگهداری کودکان (از قبیل شیرخوارگاه و مهدکودک و...) را ایجاد نماید.

تبصره - آیین نامه اجرایی، ضوابط تأسیس و اداره شیرخوارگاه و مهد کودک توسط سازمان بهزیستی کل کشور تهیه و پس از تصویب وزیر کار و امور اجتماعی به مرحله اجرا گذاشته می شود.

ماده ۷۹- به کارگماردن افراد کمتر از ۱۵ سال تمام ممنوع است.

ماده ۸۰- کارگری که سنش بین ۱۵ تا ۱۸ سال تمام باشد، کارگر نوجوان نامیده می شود و در بدو استخدام باید به هزینه کارفرما توسط سازمان تأمین اجتماعی مورد آزمایشهای پزشکی قرار گیرد.

ماده ۸۱- آزمایش های پزشکی کارگر نوجوان حداقل باید سالی یک بار تجدید شود و مدارک مربوط در پرونده استخدامی وی ضبط گردد، پزشک درباره تناسب نوع کار با توانایی کارگر نوجوان اظهار نظر می کند و چنانچه کار مربوط را نامناسب بداند کارفرما

مكلف است شغل كارگر را بدون كسر حقوق و مزایا تغيير دهد و يك نسخه از مدارك پزشکی فوق را جهت اطلاع به شورای اسلامی كار یا انجمن صنفی و یا نماینده كارگران ارائه نماید.

ماده ۸۲- ساعات كار روزانه كارگر نوجوان، يك ساعت كمتر از ساعات كار معمولی كارگران است، ترتیب استفاده از این امتیاز با توافق كارگر و كارفرما تعیین خواهد شد.
ماده ۸۳- ارجاع هر نوع كار اضافی و انجام كار در شب و نیز ارجاع كارهای سخت و زیان آور و خطرناك و حمل بار با دست بیش از حد مجاز و بدون استفاده از وسایل مکانیکی برای كارگر نوجوان ممنوع است.

ماده ۸۴- مرخصی سالانه كارگر نوجوان ۳۰ روز در سال خواهد بود.

ماده ۸۵- ...

ماده ۸۶- برای صیانت نیروی انسانی و منابع مادی كشور و نیز دستورالعمل هایی كه از طرف شورای عالی حفاظت فنی (جهت تأمین حفاظت فنی) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (جهت جلوگیری از بیماری های حرفه ای و تأمین بهداشت كار و كارگر و محیط كار) تدوین می شود، برای كلیه كارگاه ها، كارفرمایان، كارگران و كارآموزان الزامی است.

تبصره - كارگاه های خانوادگی نیز مشمول مقررات این فصل بوده و مكلف به رعایت اصول فنی و بهداشت كار می باشند.

ماده ۸۷- شورای عالی حفاظت فنی مسؤول تهیه موازین و آیین نامه های حفاظت فنی می باشند و از اعضای زیر تشکیل می گردد:

۱- وزیر كار و امور اجتماعی یا معاون او كه رئیس شورا خواهد بود.

۲- معاون وزارت صنایع.

۳- معاون وزارت صنایع سنگین.

۴- معاون وزارت كشاورزی.

۵- معاون وزارت نفت.

۶- معاون وزارت معادن و فلزات.

۷- معاون وزارت جهاد سازندگی.

۸- رئیس سازمان حفاظت محیط زیست.

۹- دو نفر از استادان با تجربه دانشگاه در رشته‌های فنی.

۱۰- دو نفر از مدیران صنایع.

۱۱- دو نفر از نمایندگان کارگران.

۱۲- مدیرکل بازرسی کار وزارت کار و امور اجتماعی که دبیر شورا خواهد بود.

تبصره ۱- شورا در صورت لزوم می‌تواند برای تهیه طرح آیین‌نامه‌های مربوط به حفاظت فنی کارگران در محیط کار و انجام سایر وظایف مربوط به شورا کمیته‌های تخصصی مرکب از کارشناسان تشکیل دهد.

تبصره ۲- آیین‌نامه داخلی شورا به پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی به تصویب شورای مزبور خواهد رسید.

تبصره ۳- چگونگی انتخاب اساتید دانشگاه، نمایندگان کارگران و نمایندگان مدیران صنایع مطابق ضوابطی که به پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی به تصویب شورای عالی حفاظت فنی خواهد رسید.

ماده ۸۸- اشخاص حقیقی و حقوقی که بخواهند کارگاه جدیدی احداث نمایند و یا کارگاه‌های موجود را توسعه دهند مکلف‌اند بدو برنامه کار و نقشه‌های ساختمانی و طرح‌های مورد نظر را از لحاظ پیش‌بینی در امر حفاظت فنی و بهداشت کار برای اظهار نظر و تأیید به وزارت کار و امور اجتماعی ارسال دارند. وزارت کار و امور اجتماعی موظف است نظرات خود را ظرف مدت یک ماه اعلام نماید بهره‌برداری از کارگاه‌های مزبور منوط به رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی خواهد بود.

ماده ۸۹- ...

ماده ۹۳- کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۶ این قانون که شاغلین در آنها به اقتضای نوع کار در معرض بروز بیماری‌های ناشی از کار قرار دارند باید برای همه افراد مذکور پرونده پزشکی تشکیل دهند و حداقل سالی یک‌بار توسط مراکز بهداشتی درمانی از آنها معاینه و آزمایش‌های لازم را به عمل آورند و نتیجه را در پرونده مربوطه ضبط نمایند.

تبصره ۱- چنانچه با تشخیص شورای پزشکی احتمال داده شود که فرد معاینه شده به بیماری ناشی از کار مبتلا باشد کارفرما و مسئولین مربوطه مکلف‌اند او را با کسب نظر شورای اسلامی یا انجمن صنفی یا نماینده قانونی او بدون کاهش حق‌السعی به قسمت مناسب دیگری منتقل نمایند.

تبصره ۲- در صورت مشاهده چنین بیماری‌رانی وزارت کار و امور اجتماعی مکلف به بازدید و تأیید مجدد شرایط فنی و بهداشت و ایمنی محیط کار خواهد بود.

ماده ۹۴-...

ماده ۹۶- مسئولیت اجرای مقررات و ضوابط فنی و بهداشت کار بر عهده کارفرما یا مسئولین واحدهای موضوع ذکر شده در ماده ۸۶ این قانون خواهد بود. هرگاه بر اثر عدم رعایت مقررات حادثه‌ای رخ دهد شخص او از نظر کیفری و حقوقی و نیز مجازاتهای مندرج در این قانون مسؤول است.

تبصره ۱- کارفرما یا مسئولان واحدهای موضوع ماده ۸۶ این قانون موظف‌اند کلیه حوادث ناشی از کار را در دفتر ویژه‌ای که فرم آن از طریق وزارت کار و امور اجتماعی اعلام می‌گردد ثبت و مراتب را سریعاً به صورت کتبی به اطلاع اداره کار و امور اجتماعی محل برسانند.

تبصره ۲- چنانچه کارفرما یا مدیران واحدهای موضوع ماده ۸۶ این قانون برای حفاظت فنی و بهداشت کار و وسایل و امکانات لازم را در اختیار کارگر قرار داده باشند و کارگر با وجود آموزشهای لازم و تذکرات قبلی بدون توجه به دستورالعمل و مقررات موجود از آنها استفاده ننماید کارفرما مسئولیتی نخواهد داشت، در صورت بروز اختلاف، رأی دادگاه صالح معتبر است.

ماده ۹۷-...

ماده ۱۰۶- هرگاه در حین بازرسی به تشخیص بازرس کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای احتمال وقوع حادثه و یا بروز خطر در کارگاه داده شود، بازرس کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای مکلف است مراتب را فوراً و کتباً به کارفرما یا نماینده او و نیز به رئیس مستقیم خود اطلاع دهند.

تبصره ۱- وزارت کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد گزارش بازرسان کار و کارشناسان بهداشت حرفه‌ای از دادسرای عمومی محل در صورت عدم تشکیل دادسرا از دادگاه عمومی محل تقاضا خواهند کرد فوراً قرار تعطیل و لاک و مهر تمام یا قسمتی از کارگاه را صادر نماید. قرار مذکور بلافاصله پس از ابلاغ موقتاً قابل اجراست دستور رفع تعطیل توسط مرجع مزبور در صورتی صادر خواهد شد که

بازرس کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای رفع نواقص و معایب موجود را تأیید کرده باشد.

تبصره ۲- کارفرما مکلف است در ایامی که به علت فوق کار تعطیل می‌شود مزد کارگران کارگاه را بپردازد.

تبصره ۳- متضرران از قراردادهای موضوع این ماده در صورت اعتراض به گزارش بازرس کار و یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای و تعطیل کارگاه می‌توانند ظرف پنج روز از تاریخ ابلاغ قرار مراجع مزبور به دادگاه صالح شکایت کنند و دادگاه مکلف است به فوریت و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی نماید. تصمیم دادگاه قطعی و قابل اجراست.

ماده ۱۰۷- ...

ماده ۱۱۳- از لحاظ مقررات این قانون، کارآموز، به افراد زیر اطلاق می‌شود:

الف- کسانی که فقط برای فراگرفتن حرفه خاص، بازآموزی یا ارتقای مهارت برای مدت معین در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و یا آموزشگاه‌های آزاد آموزش می‌بینند.

ب- افرادی که به موجب قرارداد کارآموزی، به منظور فراگرفتن حرفه‌ای خاص برای مدت معین که زاید بر سه سال نباشد، در کارگاهی معین به کارآموزی توأم با کار اشتغال دارند مشروط بر آنکه سن آنها از ۱۵ سال کمتر نبوده و از ۱۸ سال تمام بیشتر نباشد.

تبصره ۱- کارآموزان بند «الف» ممکن است کارگرانی باشند که مطابق توافق کتبی منعقد شده با کارفرما به مراکز تعلیمات حرفه‌ای معرفی می‌شوند و یا داوطلبانی باشند که شاغل نیستند و رأساً به مراکز تعلیمات حرفه‌ای مراجعه می‌نمایند.

تبصره ۲- دستورالعمل‌های مربوط به شرایط پذیرش و حقوق و تکالیف دوره کارآموزی داوطلبان مذکور در بند «ب» با پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی، به تصویب شورای عالی کار می‌رسد.

ماده ۱۱۴- کارگرانی که مطابق تبصره یک ماده ۱۱۳ برای کارآموزی در یکی از مراکز تعلیمات حرفه‌ای پذیرفته می‌شوند از حقوق زیر برخوردار خواهند بود:

الف- رابطه استخدامی کارگر در مدت کارآموزی قطع نمی‌شود و این مدت از هر لحاظ جزو سوابق کارگر محسوب می‌شود.

ب- مزد کارگر در مدت کارآموزی از مزد ثابت و یا مزد مبنا کمتر نخواهد بود.

ج - مزایای غیر نقدی و کمکها و فوق‌العاده‌هایی که برای جبران هزینه زندگی و مسئولیت‌های خانوادگی به کارگر پرداخت می‌شود در دوره کارآموزی کماکان پرداخت خواهد شد.

چنانچه کارفرما قبل از پایان مدت بدون دلیل موجه مانع ادامه کارآموزی شود و از این طریق خسارتی به کارگر وارد گردد، کارگر می‌تواند به مراجع حل اختلاف مندرج در این قانون مراجعه و مطالبه خسارت نماید.

ماده ۱۱۵-...

ماده ۱۲۰- وزارت کار و امور اجتماعی موظف است نسبت به ایجاد مراکز خدمات اشتغال در سراسر کشور اقدام نماید، مراکز خدمات مذکور موظف‌اند تا ضمن شناسایی زمینه‌های ایجاد کار و برنامه‌ریزی برای فرصت‌های اشتغال نسبت به ثبت نام و معرفی بیکاران به مراکز آموزش فنی (در صورت نیاز به آموزش) و یا معرفی به مراکز تولیدی، صنعتی، کشاورزی و خدماتی اقدام نمایند.

تبصره ۱- مراکز خدمات اشتغال در مراکز استان‌ها موظف به ایجاد دفتری تحت عنوان دفتر برنامه‌ریزی و حمایت از اشتغال معلولین خواهند بود و کلیه مؤسسات مذکور در این ماده موظف به همکاری با دفاتر مزبور می‌باشند.

تبصره ۲- دولت موظف است تا در ایجاد شرکتهای تعاونی (تولیدی، کشاورزی، صنعتی و خدماتی) معلولین را از طریق اعطای وامهای قرض‌الحسنه درازمدت و آموزشهای لازم و برقراری تسهیلات انجام کار و حمایت از تولید یا خدمات آن مورد حمایت قرار داده و نسبت به رفع موانع معماری در کلیه مراکز موضوع این ماده و تبصره‌ها که معلولین در آنها حضور می‌یابند اقدام نماید.

تبصره ۳- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است تا آیین‌نامه‌های لازم را در جهت برقراری تسهیلات رفاهی مورد نیاز معلولین شاغل در مراکز انجام کار به نظرخواهی از جامعه معلولین ایران و سازمان بهزیستی کشور تهیه و به تصویب شورای عالی کار برساند.

ماده ۱۲۱-....

ماده ۱۳۱- به منظور تبلیغ و گسترش فرهنگ اسلامی و دفاع از دستاوردهای انقلاب

اسلامی و در اجرای اصل بیست و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران،^(۱) کارگران واحدهای تولیدی، صنعتی، کشاورزی، خدماتی و صنفی می‌توانند نسبت به تأسیس انجمن‌های اسلامی اقدام نمایند.

تبصره ۱- انجمن‌های اسلامی می‌توانند به منظور هماهنگی در انجام وظایف و شیوه‌های تبلیغی نسبت به تأسیس کانون‌های هماهنگی انجمن‌های اسلامی در سطح استان‌ها و کانون عالی هماهنگی انجمن‌های اسلامی در کل کشور اقدام نمایند.

تبصره ۲- قانون چگونگی تشکیل، حدود وظایف و اختیارات و نحوه عملکرد انجمن‌های اسلامی موضوع این ماده باید توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و پس از طی مراحل قانونی به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

تبصره ۳- آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف یک ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب وزرای کار و امور اجتماعی و وزارت کشور خواهد رسید.

ماده ۱۳۲- در اجرای اصل بیست و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ حقوق و منافع مشروع و قانونی و بهبود وضع اقتصادی کارگران و کارفرمایان که خود متضمن حفظ منافع جامعه باشد، کارگران مشمول قانون کار و کارفرمایان یک حرفه یا صنعت می‌توانند مبادرت به تشکیل انجمن‌های صنفی نمایند.

تبصره ۱- به منظور هماهنگی در انجام وظایف محوله و قانونی، انجمن‌های صنفی می‌توانند نسبت به تشکیل کانون انجمن‌های صنفی در استان و کانون عالی انجمن‌های صنفی در کل کشور اقدام نمایند.

تبصره ۲- کلیه انجمن‌های صنفی و کانون‌های مربوطه به هنگام تشکیل موظف به تنظیم اساسنامه با رعایت مقررات قانونی و طرح و تصویب آن در مجمع عمومی و تسلیم به وزارت کار و امور اجتماعی جهت ثبت می‌باشند.

تبصره ۳- کلیه نمایندگان کارفرمایان ایران در شورای عالی کار - هیأت‌های تشخیص دادگاه‌های کار، شورای عالی تأمین اجتماعی، شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کار،

کنفرانس بین‌المللی کار و نظایر آن توسط کانون عالی انجمن‌های صنفی کارفرمایان انتخاب و معرفی خواهند شد.

تبصره ۴- آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف یک ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

تبصره ۵- آیین‌نامه نحوه انتخابات نمایندگان مذکور در تبصره ۳ این ماده ظرف یک ماه پس از تصویب این قانون به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

ماده ۱۳۳- به منظور نظارت و مشارکت در اجرای اصل سی و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۱) و همچنین بر اساس مفاد مربوطه در اصل چهل و سوم قانون اساسی کارگران واحدهای تولیدی، صنفی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی که مشمول قانون کار باشند، می‌توانند نسبت به ایجاد شرکتهای تعاونی مسکن اقدام نمایند.

تبصره - شرکتهای تعاونی مسکن کارگران هر استان باید نسبت به ایجاد کانون هماهنگی شرکتهای تعاونی مسکن کارگران استان اقدام نمایند و کانون‌های هماهنگی تعاونی‌های مسکن کارگران استان‌ها باید نسبت به تشکیل کانون عالی هماهنگی تعاونی‌های مسکن کارگران کشور (اتحادیه مرکزی تعاونی‌های مسکن کارگران - اسکان) اقدام نمایند.

الف - وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و مسکن و شهرسازی و امور اقتصادی و دارایی موظف به همکاری با اتحادیه اسکان بوده و اساسنامه شرکتهای مذکور توسط وزارت کار و امور اجتماعی به ثبت خواهد رسید.

ب - آیین‌نامه اجرایی این ماده و همچنین آیین‌نامه انتخابات اتحادیه اسکان ظرف یک ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

ماده ۱۳۴- به منظور نظارت و مشارکت در اجرای مفاد مربوط به توزیع و مصرف در اصول چهل و سوم و چهل و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۲)، کارگران واحدهای تولیدی، صنفی و صنعتی، خدماتی و یا کشاورزی که مشمول قانون کار باشند، می‌توانند نسبت به ایجاد شرکتهای تعاونی مصرف (توزیع) کارگری اقدام نمایند.

تبصره - شرکتهای تعاونی مصرف (توزیع) کارگران می‌بایست نسبت به تأسیس کانون

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

۲. اصل چهل و سوم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

- اصل چهل و چهارم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۳۸.

هماهنگی شرکتهای تعاونی مصرف کارگران استان اقدام نمایند و کانونهای هماهنگی تعاونیهای مصرف (توزیع) کارگران میبایست نسبت به تشکیل کانون عالی هماهنگی تعاونیهای مصرف کارگران «اتحادیه مرکزی تعاونیهای مصرف (توزیع) کارگران - امکان»، اقدام نمایند.

الف - وزارتخانههای کار و امور اجتماعی و بازرگانی و همچنین وزارتخانههای صنعتی موظف هستند تا همکاریهای لازم را با اتحادیه امکان به عمل آورند و اساسنامه شرکتهای تعاونی مذکور توسط وزارت کار و امور اجتماعی به ثبت خواهد رسید.

ب - آییننامه اجرایی این ماده و همچنین آییننامه انتخابات اتحادیه امکان ظرف مدت یک ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

ماده ۱۳۵- به منظور بررسی و پیگیری مسائل و مشکلات صنفی و اجتماعی و حسن اجرای آن قسمت از مفاد اصل ۲۹ قانون اساسی^(۱) که متضمن حفظ حقوق و تأمین منافع و بهره‌مندی از خدمات بهداشتی، درمانی و مراقبت‌های پزشکی می‌باشد. کارگران و مدیران بازنشسته می‌توانند به طور مجزا نسبت به تأسیس کانونهای کارگران و مدیران بازنشسته شهرستانها و استانها اقدام نمایند.

تبصره ۱- کانونهای کارگران و مدیران بازنشسته استانها می‌توانند نسبت به تأسیس کانونهای عالی کارگران و مدیران بازنشسته کشور اقدام نمایند.

تبصره ۲- اساسنامه و آییننامه انتخابات کانونهای عالی کارگران و مدیران بازنشسته کشور به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

تبصره ۳- وزارتخانههای کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان تأمین اجتماعی موظف به همکاری با کانونهای عالی کارگران و مدیران بازنشسته کشور می‌باشند.

ماده ۱۳۶- به منظور ایجاد وحدت روش و هماهنگی در امور و تبادل نظر در چگونگی اجرای وظایف و اختیارات، شوراهای اسلامی کار می‌توانند نسبت به تشکیل کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار در استان و کانون عالی هماهنگی شوراهای اسلامی

کار در کل کشور اقدام نمایند.

تبصره - اساسنامه و آیین نامه انتخابات کانون های مذکور توسط اداره کل سازمان های کارگری و کارفرمایی وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و پس از تأیید وزیر کار به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

ماده ۱۳۷- ...

ماده ۱۳۹- هدف از مذاکرات دسته جمعی پیشگیری و یا حل مشکلات حرفه ای و یا شغلی و یا بهبود شرایط تولید و یا امور رفاهی کارگران است که از طریق تعیین ضوابطی برای مقابله با مشکلات و تأمین مشارکت طرفین در حل آنها و یا از راه تعیین و یا تغییر شرایط و نظایر اینها... در سطح کارگاه، حرفه و یا صنعت با توافق طرفین تحقق می یابد. خواسته های طرح شده از سوی طرفین باید متکی به دلایل و مدارک لازم باشد.

تبصره ۱- هر موضوعی که در روابط کار متضمن وضع مقررات و ایجاد ضوابط از طریق مذاکرات دسته جمعی باشد، می تواند موضوع مذاکره قرار بگیرد مشروط بر آنکه مقررات جاری کشور و از جمله سیاست های برنامه ای دولت اتخاذ تصمیم در مورد آنها را منع نکرده باشد.

مذاکرات دسته جمعی باید به منظور حصول توافق و حل و فصل مسالمت آمیز اختلافات با رعایت شؤون طرفین و با خودداری از هرگونه عملی که موجب اختلال نظم جلسات گردد، ادامه یابد.

تبصره ۲- در صورتی که طرفین مذاکرات دسته جمعی موافق باشند می توانند از وزارت کار و امور اجتماعی تقاضا کنند شخص بی طرفی را که در زمینه مسائل کار تبحر داشته باشد و بتواند در مذاکرات هماهنگی ایجاد کند، به عنوان کارشناس پیمانهای دسته جمعی به آنها معرفی نماید نقش این کارشناس کمک به هر دو طرف در پیشبرد مذاکرات دسته جمعی است.

ماده ۱۴۰- پیمان دسته جمعی کار عبارت است از پیمانی کتبی که به منظور تعیین شرایط کار فی مابین یک یا چند (شورا یا انجمن صنفی و یا نماینده قانونی کارگران) از یک طرف و یک یا چند کارفرما و یا نمایندگان قانونی آنها از سوی دیگر و یا فی مابین کانون ها و کانون های عالی کارگری و کارفرمایی منعقد می شود.

تبصره - در صورتی که مذاکرات دسته جمعی کار منجر به انعقاد پیمان دسته جمعی کار

شود باید متن پیمان در سه نسخه تنظیم و به امضای طرفین برسد. دو نسخه از پیمان در اختیار طرفین عقد پیمان دسته جمعی قرار گرفته و نسخه سوم ظرف سه روز در قبال اخذ رسید و به منظور رسیدگی و تأیید، تسلیم وزارت کار و امور اجتماعی خواهد شد. ماده ۱۴۱- پیمانهای دسته جمعی کار هنگامی اعتبار قانونی و قابلیت اجرایی خواهند داشت که:

الف- مزایایی کمتر از آنچه در قانون کار پیش بینی گردیده است در آن تعیین نشده باشد.
ب- با قوانین و مقررات جاری کشور و تصمیمات و مصوبات دولت مغایر نباشد.
ج- عدم تعارض موضوع یا موضوعات پیمان با بند «الف» و «ب» به تأیید وزارت کار و امور اجتماعی برسد.

تبصره ۱- وزارت کار و امور اجتماعی باید نظر خود در مورد مطابقت یا عدم تطابق پیمان با بند «الف» و «ب» مذکور در این ماده را ظرف ۳۰ روز به طرفین پیمان کتباً اعلام نماید.
تبصره ۲- نظر وزارت کار و امور اجتماعی در مورد عدم مطابقت مفاد پیمان جمعی با موضوعات بند «الف» و «ب» باید متکی به دلایل قانونی و مقررات جاری کشور باشد. دلایل و موارد مستند باید کتباً به طرفین پیمان ظرف مدت مذکور در تبصره یک همین ماده اعلام گردد.

ماده ۱۴۲- در صورتی که اختلاف نظر در مورد مواد مختلف این قانون و یا پیمانهای قبلی و یا هر یک از موضوعات مورد درخواست طرفین برای انعقاد پیمان جدید منجر به تعطیل کار ضمن حضور کارگر در کارگاه و یا کاهش عمدی تولید از سوی کارگران شود. هیأت تشخیص موظف است بر اساس درخواست هر یک از طرفین اختلاف و یا سازمانهای کارگری و کارفرمایی موضوع اختلاف را سریعاً مورد رسیدگی قرار داده و اعلام نظر نماید.

تبصره- در صورتی که هر یک از طرفین پیمان دسته جمعی نظر مذکور را نپذیرد می تواند ظرف مدت ده روز از تاریخ اعلام نظر هیأت تشخیص (موضوع ماده ۱۶۵) به دادگاه کار مندرج در فصل نهم این قانون مراجعه و تقاضای رسیدگی و صدور رأی نماید.
دادگاه کار پس از دریافت تقاضا فوراً به موضوع اختلاف در پیمان دسته جمعی رسیدگی و رأی خود را نسبت به پیمان دسته جمعی کار اعلام می کند.

ماده ۱۴۳- در پیمانهای دسته جمعی کار که برای مدت معینی منعقد می گردد، هیچ یک

از طرفین نمی تواند به تنهایی قبل از پایان مدت، درخواست تغییر آن را بنماید مگر آنکه شرایط استثنایی به تشخیص وزارت کار و امور اجتماعی این تغییر را ایجاب کند.

ماده ۱۴۴- فرت کارفرما و یا تغییر مالکیت از وی، در اجرای پیمان دسته جمعی کار مؤثر نمی باشد و چنانچه کار استمرار داشته باشد، کارفرمای جدید قائم مقام کارفرمای قدیم محسوب خواهد شد.

ماده ۱۴۵- در کلیه قراردادهای انفرادی کار که کارفرما قبل از انعقاد پیمان دسته جمعی کار منعقد ساخته و یا پس از آن منعقد می نماید، مقررات پیمان دسته جمعی لازم الاتباع است مگر در مواردی که قراردادهای انفرادی از لحاظ مزد دارای مزایایی بیشتر از پیمان دسته جمعی باشند.

ماده ۱۴۶- در صورت لزوم اداره کار محل می تواند پس از کسب نظر مساعد دادگاه کار مادامی که اختلاف ادامه دارد به منظور جلوگیری از تعطیل کارگاه و تقلیل تولیدات و حفظ مصالح عمومی به هر نحوی که مقتضی بداند کارگاه را به حساب کارفرما اداره نماید.

ماده ۱۴۷-

ماده ۱۴۸- کارفرمایان کارگاه های مشمول این قانون مکلف اند بر اساس قانون تأمین اجتماعی، نسبت به بیمه نمودن کارگران واحد خود اقدام نمایند.

ماده ۱۴۹- کارفرمایان مکلف اند با تعاونی های مسکن و در صورت عدم وجود این تعاونی ها مستقیماً با کارگران فاقد مسکن جهت تأمین خانه های شخصی مناسب همکاری لازم را بنمایند و همچنین کارفرمایان کارگاه های بزرگ مکلف به احداث خانه های سازمانی در جوار کارگاه و یا محل مناسب دیگر می باشند.

تبصره ۱- دولت موظف است با استفاده از تسهیلات بانکی و امکانات وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداری ها و سایر دستگاه های ذی ربط همکاری لازم را بنماید.

تبصره ۲- نحوه و میزان همکاری و مشارکت کارگران، کارفرمایان و دستگاه های دولتی و نوع کارگاه های بزرگ مشمول این ماده طبق آیین نامه ای خواهد بود که توسط وزارتین کار و امور اجتماعی و مسکن و شهرسازی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۰- کلیه کارفرمایان مشمول این قانون مکلف اند در کارگاه محل مناسبی برای ادای فریضه نماز ایجاد نمایند و نیز در ایام ماه مبارک رمضان برای تعظیم شعائر مذهبی

و رعایت حال روزه‌داران، باید شرایط و ساعات کار را با همکاری انجمن اسلامی و شوراهای اسلامی کار و یا سایر نمایندگان قانونی کارگران طوری تنظیم نمایند که اوقات کار مانع فریضه روزه نباشد. همچنین مدتی از اوقات کار را برای ادای فریضه نماز و صرف افطار یا سحری، اختصاص دهند.

ماده ۱۵۱- در کارگاه‌هایی که برای مدت محدود، به منظور انجام کاری معین (راه‌سازی و مانند آن) دور از مناطق مسکونی ایجاد می‌شوند کارفرمایان موظف‌اند سه وعده غذای مناسب و رایگان (صبحانه، نهار و شام) برای کارگران خود فراهم نمایند، که حداقل یک وعده آن باید غذای گرم باشد. در این قبیل کارگاه‌ها به اقتضای فصل، محل و مدت کار، باید خوابگاه مناسبی نیز برای کارگران ایجاد شود.

ماده ۱۵۲- در صورت دوری کارگاه و عدم تکافوی وسیله نقلیه عمومی صاحب کار باید برای رفت و برگشت کارکنان خود وسیله نقلیه مناسب در اختیار آنان قرار دهد.

ماده ۱۵۳- کارفرمایان مکلف‌اند برای ایجاد و اداره امور شرکت‌های تعاونی کارگران کارگاه خود، تسهیلات لازم را از قبیل محل، وسایل کار و امثال اینها فراهم نمایند. تبصره - دستورالعمل‌های مربوط به نحوه اجرای این ماده با پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

ماده ۱۵۴- به منظور حفظ و صیانت نیروی کار، کارفرمایان موظف‌اند با اعلام وزارت کار و امور اجتماعی و با توجه به تعداد کارگران خود نسبت به اختصاص محل مناسبی جهت استفاده کارگران خود حسب مورد در رشته‌های مختلف ورزشی اقدام نمایند و سازمان تربیت بدنی کشور موظف است همکاری‌های لازم را در این زمینه به عمل آورد.

تبصره ۱- مدت شرکت کارگران در مسابقات قهرمانی ورزشی کشوری، جهانی و ساعات متعارف تمرین مربوط به آن جزو ساعات کار کارگران محسوب می‌شود.

تبصره ۲- در صورت ضرورت و اعلام وزارت کار و امور اجتماعی کارفرمایان باید در هر شهرستان و یا منطقه مشترکاً نسبت به ایجاد مجتمع‌های ورزشی کارگری با همکاری سازمان تربیت بدنی کشور اقدام نمایند.

تبصره ۳- نحوه تأسیس و ضوابط مربوط به آن و میزان همکاری‌های سازمان تربیت بدنی کشور بر حسب آیین‌نامه‌هایی که مشترکاً توسط وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تربیت بدنی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید مشخص می‌شود.

ماده ۱۵۵- کلیه کارفرمایان موظف‌اند در مدت متعارف نسبت به سوادآموزی کارگران بی‌سواد خویش اقدام نمایند و وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی نیز همکاری‌های لازم در این زمینه را به عمل خواهند آورد.

تبصره ۱- کارگران بی‌سواد واجد شرایط موظف به شرکت در کلاسهای سوادآموزی می‌باشند و تا ۵ ساعت آموزش در هفته جزو ساعات کار آنان محسوب می‌گردد.

تبصره ۲- شرط ورود کارگران به دوره‌های مراکز فنی و حرفه‌ای حداقل داشتن گواهینامه نهضت سوادآموزی است.

ماده ۱۵۶- ...

ماده ۱۵۸- هیأت حل اختلاف مرکب است از یک قاضی دادگستری صاحب‌نظر در حقوق کار و سه مشاور که یکی از آنها کارشناس در مسائل کار و کارگری و دو مشاور دیگر کارشناس در مسائل اقتصادی و اجتماعی خواهند بود. قاضی دادگستری مذکور در این ماده توسط شورای عالی قضایی منصوب می‌گردد.

ماده ۱۵۹- ...

ماده ۱۶۴- مقررات مربوط به انتخاب اعضای هیأت تشخیص چگونگی تشکیل جلسات آن و نحوه انتخاب مشاوران هیأت حل اختلاف توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب شورای عالی کار خواهد رسید.

ماده ۱۶۵- هیأت تشخیص مذکور در این قانون از افراد ذیل تشکیل می‌شود:

۱- یک نفر نماینده وزیر کار و امور اجتماعی.

۲- یک نفر نماینده کارگران به انتخاب کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار استان.

۳- یک نفر نماینده مدیران صنایع به انتخاب کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایان استان در صورت لزوم و با توجه به میزان کار هیأت‌ها وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند نسبت به تشکیل چند هیأت تشخیص در سطح هر استان اقدام نماید.

تبصره- کارگری که مطابق نظر هیأت تشخیص باید اخراج شود، حق دارد ظرف مدت ۱۵ روز از تاریخ ابلاغ این تصمیم به هیأت حل اختلاف مراجعه و اقامه دعوی نماید.

ماده ۱۶۶- در صورتی که هیأت حل اختلاف اخراج کارگر را غیرموجه تشخیص داد، حکم بازگشت کارگر اخراجی و پرداخت حق‌السعی او را از تاریخ اخراج صادر می‌کند و در غیر این صورت (موجه بودن اخراج) کارگر مشمول اخذ حق سنوات به میزان مندرج

در ماده ۲۷ این قانون خواهد بود.

تبصره - چنانچه کارگر نخواهد به واحد مربوط بازگردد، کارفرما مکلف است که بر اساس سابقه خدمت کارگر به نسبت هر سال ۴۵ روز مزد و حقوق به ویپردازد.

ماده ۱۶۷- در وزارت کار و امور اجتماعی شورایی به نام شورای عالی کار تشکیل می شود وظیفه شورا انجام کلیه تکالیفی است که به موجب این قانون و سایر قوانین و آیین نامه های مربوطه به عهده آن واگذار شده است، اعضای شورا عبارتند از:

الف - وزیر کار و امور اجتماعی که ریاست شورا را به عهده خواهد داشت.

ب - دو نفر از افراد بصیر و مطلع در مسائل اجتماعی و اقتصادی به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی و تصویب هیأت وزیران که یک نفر از آنان از اعضای شورای عالی صنایع انتخاب خواهد شد.

ج - سه نفر از نمایندگان کارفرمایان (یک نفر از بخش کشاورزی) به انتخاب کارفرمایان.

د - سه نفر از نمایندگان کارگران (یک نفر از بخش کشاورزی) به انتخاب کانون عالی شوراهای اسلامی کار.

شورای عالی کار از افراد فوق تشکیل که به استثنای وزیر کار بقیه اعضای آن برای مدت دو سال تعیین و انتخاب می گردند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

تبصره - هر یک از اعضای شرکت کننده در جلسه دارای یک رأی خواهند بود.

ماده ۱۶۸- شورای عالی کار هر ماه حداقل یک بار تشکیل جلسه می دهد.

در صورت ضرورت، جلسات فوق العاده به دعوت رئیس و یا تقاضای سه نفر از اعضای شورا تشکیل می شود. جلسات شورا با حضور هفت (۷) نفر از اعضا رسمیت می یابد و تصمیمات آن با اکثریت آرا معتبر خواهد بود.

ماده ۱۶۹-

ماده ۱۷۱- متخلفان از ارتکاب موارد مقرر در این قانون حسب مورد مطابق مواد آتی با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به مجازات حبس یا شلاق و یا هر دو محکوم خواهند شد. در صورتی که تخلف از انجام تکالیف قانونی، سبب وقوع حادثه ای گردد که منجر به عوارضی مانند نقص عضو و یا فوت کارگر شود، پرونده متخلف علاوه بر مجازات مندرج در این فصل برای صدور حکم مقتضی به دادگاه کیفری نیز ارجاع خواهد شد.

ماده ۱۷۲- کار اجباری با توجه به ماده ۷ این قانون به هر شکل ممنوع است و متخلف علاوه بر پرداخت اجرت‌المثل کار انجام یافته و جبران خسارت با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به حبس از سه ماه تا یک سال و یا ۳۰ تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد، هرگاه چند نفر به اتفاق یا از طریق یک مؤسسه، شخصی را به کار اجباری بگمارند هر یک از متخلفان به مجازاتهای فوق محکوم و مشترکاً مسؤول پرداخت اجرت‌المثل خواهند بود. مگر آنکه مسبب اقوی از مباشر باشد که در این صورت مسبب شخصاً مسؤول است.

تبصره - چنانچه چند نفر به طور دسته‌جمعی به کار اجباری گمارده شوند، متخلف یا متخلفین علاوه بر پرداخت اجرت‌المثل، به حداکثر مجازات حبس و یا شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۳- متخلفان از هر یک از موارد مذکور در مواد ۶، ۱۲، ۳۷، ۴۴، ۵۰، ۵۱، ۵۸، ۶۰، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۹، ۸۲، ۸۳، ۸۵ و تبصره ماده ۴۰ در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به مجازات حبس از دو تا شش ماه و یا شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۴- متخلفان از مواد ۳۷ و ۵۱ این قانون در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به پرداخت جریمه‌ای معادل پنج تا بیست برابر حداقل مزد روزانه در تاریخ تخلف محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۵- کارفرمایانی که بر خلاف مواد ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱ و ۹۲ این قانون از رعایت مقررات حفاظت فنی و بهداشت کار و موازین و آیین‌نامه‌های مربوط تخلف ورزند در هر مورد و با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم، به پرداخت جریمه نقدی معادل ۲۰ تا ۲۰۰ برابر حداقل مزد روزانه در تاریخ تخلف محکوم خواهند شد و در صورت تکرار به حداکثر جریمه محکوم می‌شوند و چنانچه عدم رعایت قوانین و مقررات باعث بروز حادثه‌ای گردد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم از ۲ تا ۶ ماه حبس و یا ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و در صورت تکرار به ۷۴ ضربه شلاق تعزیری محکوم خواهد شد.

ماده ۱۷۶- کارفرمایان یا کسانی که مانع ورود و انجام وظیفه بازرسان کار و مأموران بهداشت کار به کارگاه‌های مشمول این قانون گردند، یا از دادن اطلاعات و مدارک لازم به ایشان خودداری کنند در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم، به

پرداخت جریمه نقدی از بیست تا ۲۰۰ برابر حداقل مزد روزانه در تاریخ تخلف محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۷- هرکس شخص یا اشخاص را با اجبار و تهدید وادار به قبول عضویت در تشکلهای کارگری یا کارفرمایی نماید و یا مانع از عضویت آنها در تشکلهای مذکور گردد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به پرداخت جریمه نقدی معادل ۲۰ تا ۱۰۰ برابر حداقل دستمزد روزانه در تاریخ تخلف و یا حبس از ۶۱ روز تا ۴ ماه و یا ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و یا به هر دو این مجازاتها محکوم خواهد شد.

ماده ۱۷۸- کارفرمایی که بر خلاف مفاد ماده ۱۴۸ این قانون از بیمه نمودن کارگران خود، خودداری نمایند، علاوه بر تأدیه کلیه حقوق متعلق به کارگر (سهم کارفرما) با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم، به جریمه‌ای معادل دو تا ده برابر حق بیمه مربوطه محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۹- متخلفان از اجرای مواد ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵ و ۱۶۷ این قانون در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم، به پرداخت جریمه نقدی معادل ۲۰ تا ۲۰۰ برابر حداقل مزد روزانه در تاریخ تخلف محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۰- کارفرمایی که بر خلاف مفاد ماده ۱۸۸ این قانون از تسلیم آمار و اطلاعات مقرر به وزارت کار و امور اجتماعی، خودداری نمایند علاوه بر الزام به ارائه آمار و اطلاعات مورد نیاز وزارت کار و امور اجتماعی در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به پرداخت جریمه نقدی، معادل ده تا صد برابر حداقل مزد روزانه کارگر در تاریخ تخلف و ۶۱ روز حبس و یا ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۱- کارفرمایی که اتباع بیگانه را که فاقد پروانه کارند و یا مدت اعتبار پروانه کارشان منقضی شده است به کار گمارند و یا اتباع بیگانه را در کاری غیر از آنچه در پروانه کار آنها قید شده است بپذیرند و یا در مواردی که رابطه استخدامی تبعه بیگانه با کارفرما قطع می‌گردد، مراتب را به وزارت کار و امور اجتماعی اعلام ننمایند، با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به مجازات حبس از دو تا شش ماه و یا تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۲- در کلیه مواردی که تخلف از ناحیه اشخاص حقوقی باشد، اجرت‌المثل کار انجام شده و طلب خسارت باید از اموال شخص حقوقی پرداخت شود ولی مسئولیت

جزایی اعم از حبس، شلاق، جریمه و یا هر سه حالت متوجه مدیرعامل یا مدیر مسئول شخصیت حقوقی است که تخلف به دستور او انجام گرفته است و کیفر درباره مسؤولین مذکور اجرا خواهد شد.

ماده ۱۸۳- رسیدگی به جرایم مذکور در مواد ۱۷۱ تا ۱۸۲ در صلاحیت دادگاه‌های کیفری دادگستری است، رسیدگی مذکور در دادسرا و دادگاه خارج از نوبت به عمل خواهد آمد.

ماده ۱۸۴- جرایم مقرر در این فصل به حساب خزانه‌داری کل واریز خواهد شد.

ماده ۱۸۵- ...

ماده ۱۸۶- شرایط کار (موضوع فصل سوم این قانون) در خصوص صیادان، کارکنان حمل و نقل (هوایی، زمینی و دریایی) خدمه و مستخدمین منازل، معلولین و نیز کارگرانی که طرز کارشان به نحوی است که تمامی یا قسمتی از مزد و درآمد آنها به وسیله مشتریان یا مراجعان تأمین می‌شود و همچنین کارگرانی که کار آنها نوعاً در ساعات متناوب انجام می‌گیرد با آیین‌نامه‌هایی است که شورای عالی کار تدوین و به تصویب هیأت وزیران خواهد رساند در موارد سکوت مقررات مربوطه، این قانون حاکم است.

ماده ۱۸۷- ...

ماده ۱۸۹- وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد به منظور تأمین کادر متخصص سرپرستی در صورت لزوم، به افرادی که در واحدها به عنوان سرپرست تعیین شده‌اند، آموزشهای لازم را در زمینه مسائل ناظر به روابط انسانی، روابط کار و ایمنی و بهداشت کار خواهد داد.

آیین‌نامه مربوط توسط وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و حسب مورد به تصویب وزارت بهداشت و شورای عالی کار می‌رسد.

ماده ۱۹۰- ...

ماده ۱۹۵- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون، آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط را تهیه کند و به تصویب مراجع مذکور در این قانون برساند.

تبصره - آن دسته از آیین‌نامه‌های اجرایی قانون کار مصوب ۱۳۳۷/۱۲/۲۶ که با مقررات این قانون مغایر نباشد، تا تصویب آیین‌نامه‌های موضوع این ماده قابل اجرا می‌باشند.

ماده ۱۹۶-....

لایحه قانونی فوق مشتمل بر یکصد و نود و هشت ماده و یکصد و سی و یک تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و چهارم آبان ماه یک هزار و سیصد و شصت و شش مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

نظریه (مرحله اول) شورای نگهبان

شماره: ۹۸۵۵

تاریخ: ۱۳۶۶/۹/۱۹

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۰۹۲-ق مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۸ و پیرو نامه شماره ۹۶۴۴ مورخ ۱۳۶۶/۹/۹^(۱)؛ «لایحه کار» مصوب جلسه روز یکشنبه بیست و چهارم آبان ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی در شورای نگهبان مطرح و در جلسات متعددی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. اینک نظر شورا به شرح ذیل اعلام می شود:

مقدمتاً لازم به تذکر است ایراداتی که از لحاظ موازین شرعی بر این قانون وارد شده است بر اساس استظهار از ماده یک آن است که به عنوان الزام قانونی اشخاص مذکور را مکلف به تبعیت از این قانون نموده است لذا بررسی و اظهارنظر در سایر مواد به طور مستقیم و بدون ارتباط با ماده مذکور انجام شده بدیهی است چنانچه با فتوای حضرت امام خمینی مدظله العالی مجلس شورای اسلامی اصلاحاتی به عمل آورد شورای نگهبان با توجه به فتوای معظم له بررسی و اظهارنظر خواهد نمود.

۱- ماده ۳- اطلاق قسمت اخیر آن نسبت به امور خارج از محدوده اختیارات مفوضه از طرف کارفرما خلاف شرع است.

۲- ماده ۷- مدت قرارداد کار باید به وسیله طرفین حسب مورد معین شود و الزام بر تعیین آن طبق آیین نامه و یا قانون شرعی نیست.

۳- ماده ۸- الزام کارفرما به موجب شرط بر آنچه در این ماده مذکور است جایز است ولی فی حدنفسه انعقاد قرارداد به کمتر از این امتیازات با توافق طرفین ستمگری و ستم کشی نیست و در هر حال اینگونه شروط باطل نمی باشد.

۱. تقاضای استمهال بر اساس اصل نود و پنجم قانون اساسی (همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲).

۴- ماده ۱۲- در موارد مذکور در این ماده کارفرما ضامن مزد کارگر است و مالک جدید ضامن نمی‌باشد.

۵- در ماده ۱۳ تبصره یک- از لحاظ اینکه مطالبات کارگران را بر سایر دئیان مقدم داشته شرعی نمی‌باشد و ظاهر تبصره ۲ نیز نظر بر اینکه حکم به ضمان مقاطعه‌دهنده است شرعی نیست.

۶- در مواد ۱۴، ۱۵ و ۱۷ تعلیق قرارداد کار از احکام قرارداد در موارد مذکور نیست. اگر قرارداد کار بعضاً یا کلاً از ابتدا غیرقابل انجام گردد در این صورت به حسب مورد بعضاً یا کلاً از همان ابتدا باطل می‌شود و در صورت اولی که بعضی آن غیرقابل عمل شود نسبت به بقیه کارفرما اختیار فسخ (خیار تبعض صفقه) دارد و اگر در اثنای مدت کلاً یا بعضاً غیرقابل عمل شود در این صورت نیز نسبت به بقیه مدت در صورت غیرقابل انجام شدن بعضی موضوع کار، قرارداد باقی است، با اختیار فسخ در هر دو صورت و در صورت... اختیار حکم پرداخت اجرة المسمی است.

۷- ماده ۱۸- جبران ضرر و زیان اگر مستند به عمل کارفرما نباشد شرعی نیست. ۸- در ماده ۱۹ نیز همان اشکال بر تعلیق وارد است و اگر پس از دوره نظام وظیفه مدت کار منقضی نشده است کارگر بلافاصله باید به کار خود برگردد.

۹- ماده ۲۰ و تبصره آن با توجه به مواد گذشته اصلاح شود. ۱۰- ماده ۲۱ بند «و»- استعفای کارگر به طور اطلاق و بدون اینکه اختیار فسخ برای او در قرارداد منظور شده باشد موجب پایان قرارداد نیست و با استعفای مستند به فسخ بازگشت به کار نیاز به قرارداد جدید دارد.

۱۱- ماده ۲۴ خلاف شرع است.

۱۲- ماده ۲۵ خلاف شرع و از لحاظ تبعیض ناروا و عدم ملاحظه خیار غبن برای کارفرما مغایر با قانون اساسی است و نیز در تبصره این ماده و همچنین بعضی مواد دیگر «دادگاه کار» ذکر شده است که با توجه به سایر مواد باید اصلاح گردد.

۱۳- تبصره ماده ۲۶- قرارداد معلق نمی‌شود و کارگر با اعلام آمادگی برای انجام کار حق دریافت اجرت ایام رسیدگی را در صورتی که به محکومیت کارفرما منتهی شود را دارد و نیز خلاف قانون اساسی است.

۱۴- ماده ۲۷ و تبصره یک- اطلاق ماده در غیر صورتی که تقصیر و قصور مربوط به شرایطی

باشد که عقد مبنیاً بر آن شرایط واقع شده باشد شرعی نیست و در مواردی که حق فسخ ثابت است مشروط به تأیید شورای اسلامی یا انجمن صنفی یا هیأت تشخیص نمی‌باشد و پرداخت وجهی علاوه بر دیونی که به موجب قرارداد به عهده کارفرما است به عنوان حق سنوات شرعی نیست و نیز از جهت اینکه نظرات شورای اسلامی یا انجمن صنفی را مؤثر دانسته خلاف قانون اساسی است و همچنین تبصره ۲ آن که تصویب آیین‌نامه و دستورالعمل را به عهده شورای عالی کار گذاشته است مغایر با اصل ۱۳۸ قانون اساسی^(۱) است.

۱۵- در ماده ۲۸ و تبصره‌های آن چنانچه در قانون شوراها و اسلامی کار نیز ایراد شده است تجویز ادامه کار نمایندگان در کارگاه‌ها به طور مطلق شرعی نیست.

۱۶- در ماده ۲۹ آنچه بر عهده کارفرما است در صورتی که عمل به قرارداد به سبب اقدام او متوقف شده باشد پرداخت اجرت زمان توقف و بازگرداندن کارگر بر حسب قرارداد است.

۱۷- در ماده ۳۰ در صورتی که به واسطه قوه قهریه و حوادث موضوع کار از بین برود و کارگاه جدید تأسیس شود چنانکه تکلیف کارفرما به تأسیس کارگاه جدید شرعی نیست الزام او بر ارجاع کار به کارگران کارگاه از بین رفته نیز شرعی نیست همچنانکه الزام کارگر نیز به بازگشت به آن کارگاه شرعی نمی‌باشد.

۱۸- ماده ۳۱ خلاف موازین شرعی می‌باشد.

۱۹- ماده ۳۲ خلاف موازین شرعی است و تبصره آن نیز چون در حد قانونگذاری است خلاف اصل ۸۵ قانون اساسی^(۲) می‌باشد.

۲۰- در ماده ۳۴ تبصره ۲ که تعیین ضوابط و مزایای مربوط را به عهده شورای عالی کار قرارداده است خلاف قانون اساسی می‌باشد.

۲۱- در ماده ۳۶ الزام کارگر و کارفرما به شرایط و اموری که در ضمن قرارداد مقرر نکرده باشند و یا اطلاق قرارداد موجب آن نشده باشد شرعی نیست.

۲۲- تبصره ماده ۴۳ مبهم است و باید رفع ابهام گردد.

۲۳- تبصره ماده ۴۹ خلاف شرع بوده طبق مراتب مقرر در تعزیر باید اصلاح گردد.

۲۴- ماده ۵۳- آن قسمت از تبصره که مدت کار متناوب را حداکثر ۱۵ ساعت در شبانه‌روز مقرر داشته است خلاف شرع است.

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۳۴۵.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۲۵۷.

- ۲۵- تبصره ماده ۵۸ خلاف شرع است.
- ۲۶- ماده ۵۹ با توجه به ایراد وارده بر تبصره ماده ۵۸ خلاف شرع است.
- ۲۷- ماده ۶۰- اطلاق آن در صورتی که مضر به کارگر و یا زاید بر توان جسمی او نباشد شرعی نیست.
- ۲۸- مواد ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸ و تبصره آن، ۶۹، ۷۰ و ۷۲ خلاف شرع است مگر اینکه در قرارداد ذکر شده باشد و در ماده ۶۸ و تبصره آن احاله به شوراهاى اسلامى شرعى نیست و در ماده ۷۰ پرداخت به عائله تحت تکفل معیار نیست و باید به وراث قانونی پرداخت شود.
- ۲۹- ماده ۷۴- هر زن یا مردی که کار سخت عادتاً موجب ضرر غیرقابل تحمل بر او باشد از آن کار ممنوع است و لذا اطلاق آن در موردی که موجب ضرر غیرقابل تحمل و یا زاید بر توان کارگر زن نمی باشد شرعی نمی باشد و از این نظر که در آن تصویب دستورالعمل را به عهده شورای عالی کار قرار داده است خلاف قانون اساسی است.
- ۳۰- ماده ۷۵ خلاف شرع است.
- ۳۱- بر ماده ۷۶ همان اشکال مواد مذکور در بند ۲۸ وارد است و تبصره ۲ آن نیز خلاف شرع است.
- ۳۲- ماده ۷۷- اطلاق آن در مواردی که اطلاق قرارداد شامل کار مناسب تر نشود خلاف شرع است.
- ۳۳- ماده ۷۸ نسبت به تعیین فرصت برای شیردادن که در واقع استثنا است نظر به اینکه قرارداد به عرف متصرف است تأیید می شود ولی نسبت به تأسیس مراکز مذکور مشروعیت آن تابع قرارداد بین طرفین می باشد.
- ۳۴- ماده ۷۹- اطلاق آن در صورتی که با اجازه ولی و ملاحظه مصلحت صغیر باشد شرعی نیست.
- ۳۵- ماده ۸۰- الزام کارفرما به پرداخت هزینه آزمایش پزشکی در صورتی که طبق قرارداد نباشد شرعی نمی باشد.
- ۳۶- ماده ۸۱- اطلاق آن در موردی که تغییر شغل طبق قرارداد نباشد شرعی نیست.
- ۳۷- ماده ۸۲- اگر به شرط پرداخت مزد چهار ساعت باشد تبعیض و تحمیل بر کارفرما است و اگر مزد در مقابل همان سه ساعت کار باشد الزام غیرشرعی بر کارگر است.

۳۸- ماده ۸۳- اطلاق آن در نوع کارهایی که عادهً برای نوجوان مضر نباشد شرعی نیست.
 ۳۹- ماده ۸۷ و تبصره ۳- با توجه به اینکه شورای عالی مذکور متشکل از وزیر و اشخاص غیر وزیر می‌باشد احاله تصویب چگونگی انتخاب و ضوابط به این شورا خلاف قانون اساسی است.

۴۰- ماده ۸۸- اطلاق آن نسبت به کارگاه‌هایی که عرفاً خانوادگی شمرده می‌شود خلاف شرع است هر چند به رعایت بهداشت و حفاظت مکلف هستند.

۴۱- ماده ۹۳ تبصره ۱- الزام بر کسب نظر از شورای اسلامی یا انجمن صنفی و همچنین عدم کاهش حق السعی و انتقال به شغل مناسب دیگر در صورتی که از مصادیق موضوع کاری که در قرارداد ذکر شده نباشد شرعی نیست.

۴۲- ماده ۹۶ ابهام دارد و بر این اساس که مسؤول حادثه از نظر کیفری و حقوقی شخصی است که وقوع حادثه مستند به مسؤولیت مستقیم و تقصیر یا قصور او باشد اصلاح شود.

۴۳- در تبصره ۱ ماده ۱۰۶ صدور قرار بدون رسیدگی خلاف موازین قضایی است و همچنین دستور رفع تعطیل پس از رسیدگی به وسیله قاضی صادر می‌شود هر چند بازرس یا کارشناس رفع نواقص را تأیید نکرده باشد.

در تبصره ۳- متضرر مطلقاً حق اقامه دعوا علیه شخصی که موجب ضرر شده است دارد و حصر آن در مدت معین شرعی نیست.

۴۴- ماده ۱۱۴- الزام بر برخورداری از مزایا در موردی که مورد توافق طرفین قرار نگرفته باشد خلاف شرع است.

۴۵- تبصره ۲ ماده ۱۲۰ که شرکتهای تعاونی را به (تولیدی، کشاورزی، صنعتی و خدماتی) تقسیم‌بندی کرده است خلاف اصل ۴۴ قانون اساسی^(۱) است.

۴۶- در تبصره ۱ ماده ۱۳۱ و تبصره ۱ ماده ۱۳۲ نظر به اینکه آنچه از اصل ۲۶ قانون اساسی^(۲) استفاده می‌شود آزادی فعالیتهای گروهی و جمعی به صورت تشکل افراد است و شامل فعالیتهای جمعی جمعیتها و انجمن‌ها نمی‌شود و چون این اصل مربوط به حقوق مردم است و اکتفاء قانون اساسی، به اینکه در مقام بیان بوده است، به این مقدار ظاهر در حصر

۱. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۳۸.

۲. همین مجموعه، پاورقی صفحه ۹۲۷.

است بنابراین تشکیل انجمن‌ها و هیأت‌ها از طریق سلسله مراتب به طور صعودی مغایر با قانون اساسی است و تبصره ۳ ماده ۱۳۱ و تبصره ۴ ماده ۱۳۲ نیز نظر به اینکه انجمن‌ها و احزاب و جمعیتها نقش اجرایی در امور کشور ندارند و اجرای آن به قوه مجریه ارتباط ندارد و تصویب آیین‌نامه اجرایی برای آن خلاف قانون اساسی است و الزام بر تشکیل انجمن، چنانچه از بعض مواد و تبصره‌ها مثل تبصره ۳ ماده ۱۳۲ استفاده می‌شود و محدود کردن تعداد آنها در هر صنف و واحد و کارگاه نیز خلاف قانون اساسی است.

۴۷- در تبصره مواد ۱۳۳ و ۱۳۴ الزام مذکور شرعی نیست و تهیه آیین‌نامه اجرایی برای موضوعی که اجرای آن با افراد است و همچنین آیین‌نامه اتحادیه‌ها به فرض اینکه خود به اختیار تأسیس می‌کنند از طرف قوه مجریه خلاف قانون اساسی است.

۴۸- در تبصره ۲ ماده ۱۳۵ لزوم تصویب اساستنامه و آیین‌نامه از طرف شورای عالی کار خلاف قانون اساسی است.

۴۹- ماده ۱۳۶- قبلاً در این خصوص در بند سوم از نامه شماره ۹۸۳۶ مورخ ۱۳۶۲/۸/۱۲ شورای نگهبان در مورد طرح تشکیل شوراهای اسلامی کار^(۱) بدین شرح اظهار نظر شده است:

«۳- ماده ۲۲ تا ۳۱ که در آنها پیش‌بینی شوراهای مافوق (شورای اسلامی کار منطقه و شورای عالی اسلامی کار) شده با توجه به اینکه تجویز تشکیل شوراهای هستند به اصل ۱۰۴ قانون اساسی^(۲) است و باید از محدوده مستفاد از آن اصل تجاوز نکند و آنچه از اصل مزبور فهمیده می‌شود منحصرأً تشکیل شوراهایی در هر واحد جهت همکاری و ایجاد هماهنگی است بنابراین تشکیل شوراهای اسلامی بالاتر با اختیاراتی بیشتر مغایر قانون اساسی است طبعاً کلیه مواردی که وظایف و اختیاراتی به شوراهای اسلامی کار منطقه و شورای عالی اسلامی کار داده است منتفی خواهد شد» و بدین ترتیب باید کانون‌های مذکور در ماده ۱۳۶ حذف شود.

۱. روزنامه رسمی شماره ۱۱۶۴۶ مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۲۷.

۲. اصل یکصد و چهارم: به منظور تأمین قسط اسلامی و همکاری در تهیه برنامه‌ها و ایجاد هماهنگی در پیشرفت امور در واحدهای تولیدی، صنعتی و کشاورزی، شوراهایی مرکب از نمایندگان کارگران و دهقانان و دیگر کارکنان و مدیران و در واحدهای آموزشی، اداری، خدماتی و مانند اینها شوراهایی مرکب از نمایندگان اعضای این واحدها تشکیل می‌شود. چگونگی تشکیل این شوراهای و حدود وظایف و اختیارات آنها را قانون معین می‌کند.

۵۰- در مواد فصل هفتم نفس مذاکرات و درخواست تغییر شرایط و تجدید پیمان مانع شرعی و قانونی ندارد ولی الزام طرف مقابل بر قبول درخواست و تغییر شرائط عقد لازم به صورت‌های مذکور شرعی نیست.

۵۱- در ماده ۱۴۰ مقصود از پیمان دسته‌جمعی اگر عقدپیمان با وکلاً عده‌ای از کارگران باشد که همه کارگران آنها را نماینده خود قرار داده باشند پیمان مشروع است را کلاً انتخاب نمایندگان به اکثریت آرا باشد، کما اینکه نوعاً چنین است پیمان آنها نسبت به دیگران فضولی است و نافذ نیست و چنانکه گفته در مورد کانون‌های عالی هم باید اصلاح شود.

۵۲- در ماده ۱۴۱ مشروط کردن لزوم و قابلیت اجرای پیمان به تشخیص وزارت کار و امور اجتماعی شرعی نیست و همچنین اطلاق بند «ب» نیز شرعی نمی‌باشد.

۵۳- در ماده ۱۴۲ در صورتی که قراردادی که در حال اجرا است عقد لازم باشد و موجبی از موجبات فسخ در بین نباشد تعطیل کار از طرف کارگر شرعی نیست و در صورتی که تعطیل ضامن اجرت‌المثل عمل خود می‌باشد و چنانچه از طرف کارفرما کارگاه تعطیل شود و کارگر از تقدیم کار ممتنع نباشد کارفرما باید مزد کارگر را بپردازد.

۵۴- ماده ۱۴۴ طبق اظهارنظر مذکور در خصوص ماده ۱۲ اصلاح شود.

۵۵- ماده ۱۴۵- اعتبار قراردادهای جمعی منوط به افرادی است که اصالتاً یا وکالتاً قرارداد را منعقد نموده‌اند و دیگران ملزم به قبول آن نیستند چنانکه الزام احد طرفین بر تجدید قرارداد جاری لازم شرعی نیست.

۵۶- ماده ۱۴۶- اولاً نظر مساعد دادگاه برای در اختیار گرفتن اداره کارگاه شرعاً کافی نیست و ثانیاً در صورتی که دادگاه واجد صلاحیت مرجع باشد امر حکم با خود دادگاه است و به هر نحو مقتضی بداند اداره کارگاه را تعیین می‌نماید.

بدیهی است که دادگاه با توجه به اطراف موضوع با تعیین مدت و مانند آن ترتیبی خواهد بود که در اسرع وقت کارگاه در اختیار کارفرما قرار گیرد و چنانچه این موضوع در اصلاحیه منظور شود مناسب است.

۵۷- در ماده ۱۴۷ نظر به اینکه به قانون تأمین اجتماعی زمان طاعت ارجاع شده و قانون مذکور از طریق مجلس شورای اسلامی مراحل تصویب را طی نکرده است قابل تأیید نیست.

۵۸- در ماده ۱۴۹ و تبصره ۲ آن الزام کارفرما مخالف موازین شرع است.

- ۵۹- در موارد ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲ و ۱۵۳ الزامات مذکور خلاف موازین شرع است و تبصره ماده ۱۵۳ خلاف اصل ۱۳۸ قانون اساسی است چنانکه در مورد مشابه متذکر گردید.
- ۶۰- ماده ۱۵۴ و تبصره‌های آن و همچنین ماده ۱۵۵ و تبصره ۱ آن خلاف موازین شرع است.
- ۶۱- ماده ۱۵۸ مغایر با قانون اساسی است.
- ۶۲- ماده ۱۶۴ خلاف اصل ۸۵ قانون اساسی است.
- ۶۳- در تبصره ماده ۱۶۵ منع کارگر از مراجعه به هیأت بعد از گذشت مدت مذکور خلاف شرع است.
- ۶۴- ماده ۱۶۶ و تبصره‌های آن نظری که در خصوص ماده ۲۷ داده شد باید اصلاح گردد.
- ۶۵- ماده ۱۶۷- آیین‌نامه نمی‌تواند وظایفی را مستقلاً برای شورای مذکور وضع نماید و در بند «د» تشکیل کانون عالی شوراهای اسلامی کار خلاف قانون اساسی است همچنان که در تشکلهای کارگری قبلاً ایراد گرفته شد.
- ۶۶- در فصل یازدهم - جرایم و مجازاتها، تخلف از شرط موجب خیار تخلف شرط است و چنانچه ذی‌الخیار اخذ به خیار ننماید با تقاضای او من علیه‌الخیار مجبور به عمل به شرط می‌شود.
- ۶۷- ماده ۱۸۶- تفویض وضع شرائط کار در موارد مذکور به آیین‌نامه خلاف اصل ۸۵ قانون اساسی است.
- ۶۸- ذیل ماده ۱۸۹ بر خلاف اصل ۱۳۸ قانون اساسی است.
- ۶۹- تأیید تبصره ماده ۱۹۵ به معنی تأیید آیین‌نامه‌های مذکور در آن نیست.
- ۷۰- و نیز در خاتمه متذکر می‌گردد که مواد متعددی از جمله مواد ۳۱، ۳۲، ۴۰ (بند ۲)، ۴۵ (تبصره)، ۵۰ (تبصره ۱)، ۵۲، ۵۶، ۶۱ (قسمت اخیر تبصره ۱ و نیز تبصره ۲)، ۶۲، ۶۵، ۶۶، ۷۲ (بند ب «برادر و خواهر»)، ۸۱، ۸۲ و ۸۴ دارای بار مالی برای دولت است و خلاف قانون اساسی است.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

نظریه تکمیلی (مرحله اول) شورای نگهبان^(۱)

شماره: ۹۸۵۵

تاریخ: ۱۳۶۶/۹/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۳۰۹۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۸ و پیرو نامه‌های شماره ۹۶۴۴

(۱) سؤال شورای نگهبان از محضر رهبر انقلاب اسلامی:

شماره: ۹۹۰۹

تاریخ: ۱۳۶۶/۹/۲۶

محضر شریف حضرت مستطاب رهبر انقلاب اسلامی آیه‌الله العظمی امام خمینی دامت برکاته
با عرض سلام و تحیت و مسئلت طول عمر و سلامت وجود مبارک در ظل عنایات خاصه حضرت بقیة‌الله
ارواح‌العالمین له‌الفداء تصدیق می‌دهد:

از فتوای صادره از ناحیه حضرت تعالی که، دولت می‌تواند در ازای استفاده از خدمات و امکانات دولتی و عمومی شروط
الزامی مقرر نماید، به طور وسیع بعض اشخاص استظهار نموده‌اند که دولت می‌تواند هرگونه نظام اجتماعی، اقتصادی،
کار، عائله، بازرگانی، امور شهری، کشاورزی و غیره را با استفاده از این اختیار جایگزین نظامات اصلیه و مستقیم اسلام
قرار دهد و خدمات و امکاناتی را که منحصر به او شده است و مردم در استفاده از آنها مضطر یا شبه مضطر می‌باشند
وسیله اعمال سیاستهای عام و کلی بنماید و افعال و تروک مباحه شرعیه را تحریم یا الزام نماید بدیهی است در امکاناتی
که در انحصار دولت نیست و دولت مانند یک طرف عادی عمل می‌کند و یا مربوط به مقررکردن نظام عام در مسائل
عامه نیست و یا مربوط به نظام استفاده از خود آن خدمت است جواز این شرط مشروع و غیرقابل تردید است اما در امور
عامه و خدماتی که به دولت منحصر شده است به عنوان شرط مقرر داشتن نظامات مختلف که قابل شمول نیست به تمام
موارد و اقشار و اصناف و اشخاص است موجب این نگرانی شده است که نظامات اسلام از مزایای، اجاره، تجارت
عائله و سایر روابط به تدریج عملاً منع و در خطر تعویض و تغییر قرار بگیرد و خلاصه استظهار این اشخاص که
می‌خواهند در برقرارکردن هرگونه نظام اجتماعی و اقتصادی این فتوی را مستمسک قرار دهند به نظر آنها باب عرضه
هر نظام را مفتوح نموده است. بدیهی است همانطور که در همه موارد نظر مبارک راهگشای عموم بوده در این مورد نیز
رافع اشتباه خواهد شد.

لطف‌الله صافی

دبیر شورای نگهبان

- پاسخ رهبر انقلاب به سؤال شورای نگهبان

بسمه تعالی

دولت می‌تواند در تمام مواردی که مردم استفاده از امکانات و خدمات دولتی می‌کنند با شروط اسلامی و حتی بدون
شرط قیمت مورد استفاده از آنان بگیرد و این جاری است در جمیع مواردی که تحت سلطه حکومت است و اختصاص
به مواردی که در نامه وزیر کار ذکر شده است ندارد بلکه در افعال که در زمان حکومت اسلامی امرش با حکومت است
می‌تواند بدون شرط یا با شرط الزامی برابر اجرا کند و حضرات... از طرف استفاده‌جویان بی‌بندوبار با مخالفان با نظام
جمهوری اسلامی... که شایعات در هر امری ممکن است.

والسلام علیکم ورحمة‌الله وبرکاته

روح‌الله الموسوی الخمینی

مورخ ۱۳۶۶/۹/۹ و شماره ۹۸۵۵ مورخ ۱۳۶۶/۹/۱۹؛ نظر به اینکه به هنگام تنظیم متن اشکالات مربوط به «لایحه کار» مصوب جلسه بیست و چهارم آبان ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی اشکالات ذیل از قلم افتاده است لذا مقتضی است مورد توجه قرار گیرد:

۲۱/۲- ضمان مذکور در تبصره ۲ ماده ۴۰ خلاف شرع است.

۲۱/۳- ماده ۴۲- در صورتی که متعارف باشد و قرارداد مبنیاً بر آن باشد اشکالی ندارد و الا به تأیید اکثریت نرسید.

۲۲/۲- ماده ۴۳- مگر اینکه معسر باشد و قراردادی خاص بینشان نباشد.

لطف الله صافی

دبیر شورای نگهبان

اصلاحیه (مرحله اول) مجلس شورای اسلامی

شماره: ۱۰۷۲-ق

تاریخ: ۶۸/۷/۶

شورای محترم نگهبان

عطف به نامه شماره ۹۸۵۵ مورخ ۱۳۶۶/۹/۱۹ و پیرو نامه شماره ۳۰۹۴/ق مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۸؛ لایحه شماره ۴۲۴۲ مورخ ۱۳۶۴/۲/۲۲ دولت در خصوص کار که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۸/۷/۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی جهت بررسی و اظهارنظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می گردد.

مهدی کروی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

فصل اول - تعاریف کلی اصول

ماده ۱- کلیه کارفرمایان، کارگران، کارگاه ها، مؤسسات تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی مکلف به تبعیت از این قانون می باشند.

ماده ۲- کارگر از لحاظ این قانون کسی است که به هر عنوان در مقابل دریافت حق السعی اعم از مزد، حقوق، سهم سود و سایر مزایا به درخواست کارفرما کار می‌کند.

ماده ۳- کارفرما شخصی است حقیقی یا حقوقی که کارگر به درخواست و به حساب او در مقابل دریافت حق السعی کار می‌کند مدیران و مسئولان و به طور عموم کلیه کسانی که عهده‌دار اداره کارگاه هستند نماینده کارفرما محسوب می‌شوند و کارفرما مسئول کلیه تعهداتی است که نمایندگان مذکور در قبال کارگر به عهده می‌گیرند.

ماده ۴- کارگاه محلی است که کارگر به درخواست کارفرما، یا نماینده او در آنجا کار می‌کند از قبیل مؤسسات صنعتی، کشاورزی، معدنی، ساختمانی، ترابری، مسافری، خدماتی، تجاری، تولیدی و اماکن عمومی و امثال آنها.

کلیه تأسیساتی که به اقتضای کار متعلق به کارگاه‌اند از قبیل نمازخانه، ناهارخوری، تعاونی‌ها، شیرخوارگاه، مهدکودک، درمانگاه، حمام، آموزشگاه حرفه‌ای، قرائت‌خانه، کلاسهای سوادآموزی و سایر مراکز آموزشی و اماکن مربوط به شورا و انجمن اسلامی و بسیج کارگران، ورزشگاه و وسایل ایاب و ذهاب و نظایر آنها جزو کارگاه می‌باشند.

ماده ۵- کلیه کارگران، کارفرمایان، نمایندگان آنان و کارآموزان و نیز کارگاه‌ها مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

تبصره - مشمولین قوانین نظامی و انتظامی، استخدام کشوری و نیز کارگاه‌های خانوادگی که انجام کار در آنها منحصراً توسط کارفرما، همسر و خویشاوندان نسبی درجه یک از طبقه اول وی انجام می‌شود مشمول مقررات این قانون نخواهند بود.

ماده ۶- بر اساس بند چهار اصل چهل و سوم و بند شش اصل دوم و اصول ۱۹ و ۲۰ و ۲۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۱) اجبار افراد به کار معین و بهره‌کشی از دیگری

۱. اصل چهل و سوم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

- اصل دوم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۰۳۹.

- اصل نوزدهم: مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود.

- اصل بیستم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۴۰.

- اصل بیست و هشتم: هرکس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.

ممنوع و مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود و همه افراد اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و هرکس حق دارد شغلی را که به آن مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند.

فصل دوم - قرارداد کار

مبحث اول - تعریف قرارداد کار و شرایط اساسی انعقاد آن

ماده ۷- قرارداد کار عبارتست از قرارداد کتبی یا شفاهی که به موجب آن کارگر در قبال دریافت حق السعی کاری را برای مدت موقت یا مدت غیرموقت برای کارفرما انجام می دهد.

تبصره ۱- حداکثر مدت موقت برای کارهایی که طبیعت آنها جنبه غیرمستمر دارد توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- اصل در قرارداد کار عدم تعیین مدت است مگر اینکه معین بودن مدت کار در قرارداد تصریح شود.

ماده ۸- شروط مذکور در قرارداد کار یا تغییرات بعدی آن در صورتی نافذ خواهد بود که برای کارگر مزایایی کمتر از امتیازات مقرر در این قانون منظور ننماید.

ماده ۹- برای صحت قرارداد کار در زمان بستن قرارداد رعایت شرایط ذیل الزامی است.
الف - مشروعیت مورد قرارداد.

ب - معین بودن موضوع قرارداد.

ج - عدم ممنوعیت قانونی و شرعی طرفین در تصرف اموال یا انجام کار مورد نظر.
تبصره - اصل بر صحت کلیه قراردادهای کار است، مگر آنکه بطلان آنها در دادگاه کار به اثبات برسد.

ماده ۱۰- قرارداد کار علاوه بر مشخصات دقیق طرفین، باید حاوی موارد زیر باشد:

الف - نوع کار یا حرفه یا وظیفه ای که کارگر باید به آن اشتغال یابد.

ب - حقوق یا مزد مبنا و لواحق آن.

ج - ساعات کار، تعطیلات و مرخصی ها.

د - محل انجام کار.

هـ - تاریخ انعقاد قرارداد.

و - مدت قرارداد، چنانچه کار برای مدت معین باشد.

ز - موارد دیگری که عرف و عادت شغل یا محل ایجاب نماید.

تبصره - در مواردی که قرارداد کار کتبی باشد قرارداد در چهار نسخه تنظیم می‌گردد که یک نسخه از آن به اداره کل محل و یک نسخه نزد کارگر و یک نسخه نزد کارفرما و نسخه دیگر در اختیار شورای اسلامی کار و در کارگاه‌های فاقد شورا در اختیار نماینده کارگر قرار می‌گیرد.

ماده ۱۱ - طرفین می‌توانند با توافق یکدیگر مدتی را به نام دوره آزمایشی کار تعیین نمایند، در خلال این دوره هر یک از طرفین حق دارد بدون اخطار قبلی و بی آنکه الزام به پرداخت خسارت داشته باشد رابطه کار را قطع نماید. در صورتی که قطع رابطه کار از طرف کارفرما باشد وی ملزم به پرداخت حقوق تمام دوره آزمایشی خواهد بود و چنانچه کارگر رابطه کار را قطع نماید کارگر فقط مستحق دریافت حقوق مدت انجام کار خواهد بود.

تبصره - مدت دوره آزمایشی باید در قرارداد کار مشخص شود، حداکثر این مدت برای کارگران ساده و نیمه ماهر یک ماه و برای کارگران ماهر و دارای تخصص سطح بالا سه ماه می‌باشد.

ماده ۱۲ - هر نوع تغییر حقوقی در وضع مالکیت کارگاه از قبیل فروش یا انتقال به هر شکل، تغییر نوع تولید، ادغام در مؤسسه دیگر، ملی شدن کارگاه، فوت مالک و امثال اینها در رابطه قراردادی کارگرانی که قراردادشان قطعیت یافته است مؤثر نمی‌باشد و کارفرمای جدید، قائم مقام تعهدات و حقوق کارفرمای سابق خواهد بود.

ماده ۱۳ - در مواردی که کار از طریق مقاطعه انجام می‌یابد مقاطعه‌دهنده مکلف است قرارداد خود را با مقاطعه کار به نحوی منعقد نماید که:

الف - مقاطعه کار متعهد گردد که تمامی مقررات این قانون را در مورد کارکنان خود اعمال نماید.

ب - ده درصد از بهای کل کار مورد مقاطعه نزد مقاطعه‌دهنده نگهداری شود و بازپرداخت این مبلغ موکول به پرداخت کلیه مطالبات و حقوق کارگران مطابق قانون کار باشد.

تبصره ۱ - در صورت تعطیل کارگاه به هر عنوان مطالبات کارگران از محل وجه مذکور در

بند «ب» پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲- چنانچه مقاطعه‌دهنده بر خلاف ترتیب فوق به انعقاد قرارداد با مقاطعه‌کار بپردازد و یا تسویه حساب نماید مسؤول تخلفات و پرداخت حقوق کارگران خواهد بود. مبحث دوم - تعلیق قرارداد کار

ماده ۱۴- چنانچه به واسطه امور مذکور در مواد آتی انجام تعهدات یکی از طرفین موقتاً متوقف شود، قرارداد کار به حال تعلیق درمی‌آید و پس از رفع آنها قرارداد کار با احتساب سابقه خدمت از لحاظ (بازنشستگی و افزایش مزد) به حالت اول برمی‌گردد. تبصره - مدت خدمت نظام وظیفه (ضرورت، احتیاط، ذخیره) و همچنین مدت شرکت داوطلبانه کارگران در جبهه جزو سوابق خدمت و کار آنان محسوب می‌شود.

ماده ۱۵- در موردی که به واسطه قوه قهریه و یا بروز حوادث غیرقابل پیش‌بینی که وقوع آن از اراده طرفین خارج است، تمام یا قسمتی از کارگاه تعطیل شود و انجام تعهدات کارگر یا کارفرما به طور موقت غیرممکن گردد، قراردادهای کار با کارگران تمام یا آن قسمت از کارگاه که تعطیل می‌شود به حال تعلیق درمی‌آید تشخیص موارد فوق و میزان پرداخت حقوق مدت مذکور با هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف خواهد بود. کارفرما مکلف به انجام حکم هیأت حل اختلاف می‌باشد.

ماده ۱۶- قرارداد کارگرانی که مطابق این قانون از مرخصی تحصیلی و یا دیگر مرخصی‌های بدون حقوق یا مزد استفاده می‌کنند در طول مرخصی و به مدت دو سال به حال تعلیق درمی‌آید.

تبصره - مرخصی تحصیلی برای دو سال دیگر قابل تمدید است.

ماده ۱۷- قرارداد کارگری که توقیف می‌گردد و توقیف وی منتهی به حکم محکومیت نمی‌شود در مدت توقیف به حال تعلیق درمی‌آید و کارگر پس از رفع توقیف به کار خود بازمی‌گردد.

ماده ۱۸- چنانچه توقیف کارگر به سبب شکایت کارفرما باشد و این توقیف در مراجع حل اختلاف منتهی به حکم محکومیت نگردد، مدت آن جزو سابقه خدمت کارگر محسوب می‌شود و کارفرما مکلف است علاوه بر جبران ضرر و زیان وارده که مطابق حکم دادگاه به کارگر می‌پردازد مزد و مزایای وی را نیز پرداخت نماید.

تبصره - کارفرما مکلف است تا زمانی که تکلیف کارگر از طرف مراجع مذکور مشخص

تنبه باشد برای رفع احتیاجات خانواده وی حداقل پنجاه درصد از حقوق ماهیانه او را به طور علی الحساب به خانواده اش پرداخت نماید.

ماده ۱۹- در دوران خدمت نظام وظیفه قرارداد کار به حالت تعلیق درمی آید. ولی کارگر باید حداکثر تا دو ماه پس از پایان خدمت به کار سابق خود برگردد و چنانچه شغل وی حذف شده باشد در شغلی مشابه آن به کار مشغول می شود.

ماده ۲۰- در هر یک از موارد مذکور در مواد ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۹ چنانچه کارفرما پس از رفع حالت تعلیق از پذیرفتن کارگر خودداری کند این عمل در حکم اخراج غیرقانونی محسوب می شود و کارگر حق دارد ظرف مدت ۳۰ روز به هیأت تشخیص مراجعه نماید. (در صورتی که کارگر عذر موجه نداشته باشد) و هرگاه کارفرما نتواند ثابت کند که نپذیرفتن کارگر مستند به دلایل موجه بوده است به تشخیص هیأت مزبور مکلف به بازگرداندن کارگر به کار و پرداخت حقوق یا مزد وی از تاریخ مراجعه به کارگاه می باشد و در غیر این صورت کارگر مشمول اخذ حق سنوات موضوع ماده ۲۷ این قانون خواهد بود.

تبصره - چنانچه کارگر بدون عذر موجه حداکثر ۳۰ روز پس از رفع حالت تعلیق، آمادگی خود را برای انجام کار به کارفرما اعلام نکند و یا پس از مراجعه و استتکاف کارفرما به هیأت تشخیص مراجعه ننماید مستعفی شناخته می شود که در این صورت کارگر مشمول مقررات تبصره ماده ۱۶۶ از نظر اخذ خسارت خواهد بود.

مبحث سوم - خاتمه قرارداد کار

ماده ۲۱- قرارداد کار به یکی از طرق زیر خاتمه می یابد:

الف - فوت کارگر.

ب - بازنشستگی کارگر.

ج - از کارافتادگی کلی کارگر.

د - انقضای مدت در قراردادهای کار با مدت موقت و عدم تجدید صریح یا ضمنی آن.

ه - پایان کار در قراردادهایی که مربوط به کار معین است.

و - استعفای کارگر.

تبصره - کارگری که استعفا می کند موظف است یک ماه به کار خود ادامه داده و بدو استعفای خود را کتباً به کارفرما اطلاع دهد و در صورتی که حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز

انصراف خود را کتباً به کارفرما اعلام نماید استعفای وی منتفی تلقی می‌شود و کارگر موظف است رونوشت استعفا و انصراف از آن را به شورای اسلامی کارگاه و یا انجمن صنفی و یا نماینده کارگران تحویل دهد.

ماده ۲۲- در پایان کار کلیه مطالباتی که ناشی از قرارداد کار و مربوط به دوره اشتغال کارگر در موارد فوق است به کارگر و در صورت فوت او به وارث قانونی وی پرداخت خواهد شد.

تبصره - تا تعیین تکلیف وارث قانونی و انجام مراحل اداری و برقراری مستمری توسط سازمان تأمین اجتماعی این سازمان موظف است نسبت به پرداخت حقوق متوفی به میزان آخرین حقوق دریافتی به طور علی الحساب و به مدت سه ماه به عائله تحت تکفل وی اقدام نماید.

ماده ۲۳- کارگر از لحاظ دریافت حقوق یا مستمری‌های ناشی از فوت، بیماری، بازنشستگی، بیکاری، تعلیق، از کارافتادگی کلی و جزئی و یا مقررات حمایتی و شرایط مربوط به آنها تابع قانون تأمین اجتماعی خواهد بود.

ماده ۲۴- در صورت خاتمه قرارداد کار، کار معین یا مدت موقت کارفرما مکلف است به کارگری که مطابق قرارداد یک سال یا بیشتر به کار اشتغال داشته است برای هر سال سابقه، اعم از متوالی یا متناوب بر اساس آخرین حقوق و مزایا مبلغی معادل دو ماه حقوق به عنوان مزایای پایان کار به وی پرداخت نماید.

ماده ۲۵- هرگاه قرارداد کار برای مدت موقت و یا برای انجام کار معین منعقد شده باشد هیچ‌یک از طرفین به تنهایی حق فسخ آن را ندارد.

تبصره - رسیدگی به اختلافات ناشی از این نوع قراردادها در صلاحیت هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف است.

ماده ۲۶- هر نوع تغییر عمده از طرف کارفرما در شرایط کار از قبیل (ساعات کار، محل کار، مزد یا حقوق و مزایا و امثال اینها) که برخلاف عرف معمول کارگاه و یا محل که در نهایت به زیان کارگر باشد ممنوع است.

تبصره - در صورت بروز موارد فوق کارگر حق تعلیق قرارداد کار تا زمان رسیدگی و صدور رأی هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف را خواهد داشت.

ماده ۲۷- هرگاه کارگر در انجام وظایف محوله به طور مکرر قصور ورزد و یا آیین‌نامه‌های

انضباطی کارگاه را پس از تذکرات کتبی نقض نماید کارفرما حق دارد در صورت اعلام نظر مثبت شورای اسلامی کار علاوه بر مطالبات و حقوق معوقه به نسبت هر سال سابقه کار معادل دو ماه آخرین حقوق کارگر را به عنوان حق سنوات به وی پرداخته و قرارداد کار را فسخ نماید. در واحدهایی که فاقد شورای اسلامی کار هستند نظر مثبت انجمن صنفی لازم است.

در هر مورد از موارد یاد شده اگر مسأله با توافق حل نشد به هیأت تشخیص ارجاع و در صورت عدم حل اختلاف از طریق هیأت حل اختلاف رسیدگی و اقدام خواهد شد. تبصره ۱- کارگاه‌هایی که مشمول قانون شورای اسلامی کار نبوده و یا شورای اسلامی کار و یا انجمن صنفی در آن تشکیل نگردیده باشد یا فاقد نماینده کارگر باشند اعلام نظر مثبت هیأت تشخیص (موضوع ماده ۱۵۸ این قانون) در فسخ قرارداد کار الزامی است.

تبصره ۲- موارد قصور و دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های انضباطی کارگاه‌ها به موجب مقرراتی است که با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیرکار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۲۸- نمایندگان قانونی کارگران و اعضای شورای اسلامی کار و همچنین داوطلبان واجد شرایط نمایندگی کارگران و شوراهای اسلامی کار در مراحل انتخابات قبل از اعلام نظر قطعی هیأت تشخیص (موضوع ماده ۲۲ قانون شورای اسلامی کار) و رأی هیأت حل اختلاف کماکان به فعالیت خود در همان واحد ادامه داده و مانند سایر کارگران مشغول کار و همچنین انجام وظایف و امور محوله خواهند بود.

تبصره ۱- هیأت تشخیص و هیأت حل اختلاف پس از دریافت شکایت در مورد اختلاف فی‌مابین نماینده یا نمایندگان قانونی کارگران و کارفرما فوراً و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و نظر نهایی خود را اعلام خواهند داشت در هر صورت هیأت حل اختلاف موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ دریافت شکایت به موضوع رسیدگی نماید.

تبصره ۲- در کارگاه‌هایی که شورای اسلامی کار تشکیل نگردیده و یا در مناطقی که هیأت تشخیص (موضوع ماده ۲۲ قانون شوراهای اسلامی کار) تشکیل نشده و یا اینکه کارگاه مورد نظر مشمول قانون شوراهای اسلامی کار نمی‌باشد، نمایندگان کارگران و یا

نمایندگان انجمن صنفی قبل از اعلام نظر قطعی هیأت تشخیص (موضوع ماده ۲۲ قانون شوراهای اسلامی کار) و رأی نهایی هیأت حل اختلاف کماکان به فعالیت خود در همان واحد ادامه داده و مشغول کار و همچنین انجام وظایف و امور محوله خواهند بود.

مبحث چهارم - جبران خسارت از هر قبیل و پرداخت مزایای پایان کار
ماده ۲۹ - در صورتی که بنا به تشخیص هیأت حل اختلاف کارفرما، مسبب تعلیق قرارداد از ناحیه کارگر شناخته شود کارگر استحقاق دریافت خسارت ناشی از تعلیق را خواهد داشت و کارفرما مکلف است کارگر تعلیقی از کار را به کار سابق وی بازگرداند.

ماده ۳۰ - چنانچه کارگاه بر اثر قوه قهریه (زلزله، سیل و امثال اینها) و یا حوادث غیرقابل پیش‌بینی (جنگ و نظایر آن) تعطیل گردد و کارگران آن بیکار شوند پس از فعالیت مجدد کارگاه کارفرما مکلف است کارگران بیکار شده را در همان واحد بازسازی شده و مشاغلی که در آن به وجود می‌آید به کار اصلی بگمارد.

تبصره - دولت مکلف است با توجه به اصل ۲۹ قانون اساسی و با استفاده از درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم و نیز از طریق ایجاد صندوق بیمه بیکاری نسبت به تأمین معاش کارگران بیکار شده کارگاه‌های موضوع ماده ۴ این قانون و با توجه به بند ۲ اصل ۴۳ قانون اساسی امکانات لازم را برای اشتغال مجدد آنان فراهم نماید.

ماده ۳۱ - چنانچه خاتمه قرارداد کار به لحاظ از کارافتادگی کلی و یا بازنشستگی کارگر باشد، کارفرما باید بر اساس آخرین مزد کارگر به نسبت هر سال سابقه خدمت، حقوقی به میزان ۶۰ روز مزد به وی پرداخت نماید.

این وجه علاوه بر مستمری از کارافتادگی و یا بازنشستگی کارگر است و توسط سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می‌شود.

ماده ۳۲ - اگر خاتمه قرارداد کار در نتیجه کاهش توانایی‌های جسمی و فکری ناشی از کار کارگر باشد (بنا به تشخیص کمیسیون پزشکی سازمان بهداشت و درمان منطقه با معرفی شورای اسلامی کار و یا نمایندگان قانونی کارگر) کارفرما مکلف است به نسبت هر سال سابقه خدمت، حقوقی به میزان مشخص شده در جدول ذیل پرداخت نماید:

- الف - افراد کمتر از ۵ سال سابقه کار به نسبت هر سال ۱۲۰ روز.
- ب - افراد بین ۵ الی ۱۰ سال سابقه کار به نسبت هر سال ۹۰ روز.
- ج - افراد بین ۱۰ الی ۱۵ سال سابقه کار به نسبت هر سال ۷۵ روز.

د- افراد دارای ۱۵ سال سابقه کار به بالا به نسبت هر سال ۶۰ روز. تبصره- موارد از کارافتادگی کلی و جزئی و یا بیماری‌های ناشی از کار یا ناشی از غیرکار و فوت کارگر و میزان قصور کارفرما در انجام وظایف محوله قانونی که منجر به خاتمه قرارداد کار می‌شود بر اساس ضوابطی خواهد بود که به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید و میزان خسارت اخراج در موارد فوق در هر حال از ۶۰ روز کمتر و از ۱۲۰ روز بیشتر نخواهد بود.

فصل سوم- شرایط کار

مبحث اول- حق السعی

ماده ۳۳- کلیه دریافت‌های قانونی که کارگر به اعتبار قرارداد کار، اعم از مزد یا حقوق، کمک عائله‌مندی، هزینه‌های مسکن، خواربار، ایاب و ذهاب مزایای غیرنقدی پاداش افزایش تولید سود سالانه و نظایر آنها دریافت می‌نماید را حق السعی می‌نامند. ماده ۳۴- مزد عبارتست از وجوه نقدی یا غیرنقدی و یا مجموع آنها که در مقابل انجام کار به کارگر پرداخت می‌شود.

تبصره ۱- چنانچه مزد با ساعات انجام کار مرتبط باشد، مزد ساعتی و در صورتی که بر اساس میزان انجام کار و یا محصول تولید شده باشد کارمزد و چنانچه بر اساس محصول تولید شده و یا میزان انجام کار در زمان معین باشد کارمزد ساعتی نامیده می‌شود. تبصره ۲- ضوابط و مزایای مربوط به مزد ساعتی، کارمزد ساعتی و کارمزد و مشاغل قابل شمول موضوع این ماده با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید تعیین می‌گردد. حداکثر ساعات کار موضوع ماده فوق نباید از حداکثر ساعت قانونی کار تجاوز نماید.

ماده ۳۵- مزد ثابت عبارتست از مجموع مزد شغل و مزایای ثابت پرداختی به تبع شغل. تبصره ۱- در کارگاه‌هایی که دارای طرح طبقه‌بندی و ارزیابی مشاغل نیستند منظور از مزایای ثابت پرداختی به تبع شغل مزایایی است که بر حسب ماهیت شغل یا محیط کار و برای ترمیم مزد در ساعات عادی کار پرداخت می‌گردد از قبیل مزایای سختی کار، مزایای سرپرستی و فوق‌العاده شغل و غیره.

تبصره ۱- در کارگاه‌هایی که دارای طرح طبقه‌بندی و ارزیابی مشاغل نیستند منظور از مزایای ثابت پرداختی به تبع شغل مزایایی است که بر حسب ماهیت شغل یا محیط کار و

برای ترمیم مزد در ساعات عادی کار پرداخت می‌گردد از قبیل مزایای سختی کار، مزایای سرپرستی و فوق‌العاده شغل و غیره.

تبصره ۲- در کارگاه‌هایی که طرح طبقه‌بندی مشاغل به مرحله اجرا درآمده است، مزد گروه و پایه، مزد مینا را تشکیل می‌دهد.

تبصره ۳- مزایای رفاهی و انگیزه‌ای از قبیل کمک هزینه مسکن، خواروبار و کمک عائله‌مندی، پاداش افزایش تولید، سود سالانه جزو مزد ثابت و مزد مینا محسوب نمی‌شود.

ماده ۳۶- مزد باید در فواصل زمانی مرتب و در روز غیر تعطیل و ضمن ساعات کار به وجه نقد رایج کشور یا با تراضی طرفین به وسیله چک عهده بانک و با رعایت شرایط زیر پرداخت شود:

الف - چنانچه براساس قرارداد یا عرف کارگاه مبلغ مزد به صورت روزانه یا ساعتی تعیین شده باشد پرداخت آن باید پس از محاسبه در پایان روز یا هفته یا پانزده روز یک‌بار به نسبت ساعات کار و یا روزهای کارکرد صورت گیرد.

ب - در صورتی که بر اساس قرارداد یا عرف کارگاه پرداخت مزد به صورت ماهانه باشد این پرداخت باید در آخر ماه صورت گیرد، در این حالت مزد مذکور حقوق نامیده می‌شود.

تبصره - در ماه‌های سی و یک روزه مزایا و حقوق باید بر اساس سی و یک روز محاسبه و به کارگر پرداخت شود.

ماده ۳۷- برای انجام کار مساوی که در شرایط مساوی در یک کارگاه انجام می‌گیرد باید به زن و مرد مزد مساوی پرداخت شود. تبعیض در تعیین میزان مزد بر اساس سن، جنس، نژاد و قومیت و اعتقادات سیاسی و مذهبی ممنوع است.

ماده ۳۸- مزد و مزایای کارگرانی که به صورت نیمه‌وقت و یا کمتر از ساعات قانونی تعیین شده به کار انجام یافته محاسبه و پرداخت می‌شود.

ماده ۳۹- در مواردی که با توافق طرفین قسمتی از مزد به صورت غیر نقدی پرداخت می‌شود باید ارزش نقدی تعیین شده اینگونه پرداختها منصفانه و معقول باشد.

ماده ۴۰- شورای عالی کار همه ساله موظف است میزان حداقل مزد کارگران را برای نقاط مختلف کشور و یا صنایع مختلف با توجه به معیارهای زیر تعیین نماید:

۱- حداقل مزد کارگران با توجه به درصد تورمی که از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام می شود.

۲- حداقل مزد بدون آنکه مشخصات جسمی و روحی کارگران و ویژگی های کار محول شده را مورد توجه قرار دهد باید به اندازه ای باشد که زندگی خانواده پنج نفری را تأمین نماید.

تبصره - کارفرمایان موظف اند که در ازای انجام کار در ساعات تعیین شده قانونی به هیچ کارگری کمتر از حداقل مزد تعیین شده جدید پرداخت ننمایند و در صورت تخلف ضامن تأدیه مابه التفاوت مزد پرداخت شده و حداقل مزد جدید می باشند.

ماده ۴۱- حداقل مزد موضوع ماده ۴۰ این قانون منحصرأ باید به صورت نقدی پرداخت شود، پرداختهای غیر نقدی به هر صورت که در قراردادها پیش بینی می شود به عنوان پرداختی تلقی می شود که اضافه بر حداقل مزد است.

ماده ۴۲- کارگران کارمزد برای روزهای جمعه و تعطیلات رسمی و مرخصی استحقاق دریافت مزد را دارند و ماخذ محاسبه، میانگین کارمزد آنها در روزهای کارکرد آخرین ماه کار آنهاست مبلغ پرداختی در هر حال نباید کمتر از حداقل مزد قانونی باشد.

ماده ۴۳- چنانچه کارگر به کارفرمای خود مدیون باشد در قبال این دیون وی تنها می توان مازاد بر حداقل مزد را به موجب حکم دادگاه برداشت نمود، در هر حال این مبلغ نباید از یک چهارم کل مزد کارگر بیشتر باشد.

تبصره - نفقه و کسور افراد واجب النفقه کارگر از قاعده فوق مستثنی و تابع مقررات قانون مدنی می باشند.

ماده ۴۴- کارفرما فقط در موارد زیر می تواند از مزد کارگر برداشت نماید:

الف - موردی که قانون صراحتاً اجازه داده باشد.

ب - هنگامی که کارفرما به عنوان مساعده وجهی به کارگر داده باشد.

ج - اقساط وامهایی که کارفرما به کارگر داده است طبق ضوابط مربوطه.

د - چنانچه در اثر اشتباه محاسبه مبلغی اضافه پرداخت شده باشد.

هـ مال الاجاره خانه سازمانی (که میزان آن با توافق طرفین تعیین گردیده است) در صورتی که اجاره ای باشد با توافق طرفین تعیین می گردد.

و - وجوهی که پرداخت آن از طرف کارگر برای خرید اجناس ضروری از شرکت تعاونی

مصرف همان کارگاه تعهد شده است.

تبصره - هنگام دریافت وام مذکور در بند «ج» با توافق طرفین باید میزان اقساط پرداختی تعیین گردد.

ماده ۴۵- به کارگرانی که به موجب قرارداد یا موافقت بعدی به مأموریت‌های خارج از محل خدمت اعزام می‌شوند فوق‌العاده مأموریت تعلق می‌گیرد، این فوق‌العاده نباید کمتر از مزد ثابت یا مزد مبنای روزانه کارگران باشد همچنین کارفرما مکلف است وسیله یا هزینه رفت و برگشت آنها را تأمین نماید.

تبصره - مأموریت به موردی اطلاق می‌شود که کارگر برای انجام کار حداقل ۳۰ کیلومتر از محل کارگاه اصلی دور شود و یا ناگزیر باشد حداقل یک شب در محل مأموریت توقف نماید.

ماده ۴۶- به منظور ایجاد انگیزه برای تولید بیشتر و کیفیت بهتر و تقلیل ضایعات و افزایش علاقه‌مندی و بالابردن سطح درآمد کارگران، طرفین قرارداد دریافت و پرداخت پاداش افزایش تولید را مطابق آیین‌نامه‌ای که به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی تعیین می‌شود منعقد می‌نمایند.

ماده ۴۷- به منظور جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری وزارت کار و امور اجتماعی موظف است نظام ارزیابی و طبقه‌بندی مشاغل را با استفاده از استاندارد مشاغل و عرف مشاغل کارگری در کشور تهیه نماید و به مرحله اجرا درآورد.

ماده ۴۸- به منظور استقرار مناسبات صحیح کارگاه با بازار کار در زمینه مزد و مشخص بودن شرح وظایف و دامنه مسئولیت مشاغل مختلف در کارگاه، کارفرمایان مشمول این قانون موظف‌اند با همکاری کمیته طبقه‌بندی مشاغل کارگاه و یا مؤسسات ذی‌صلاح طرح طبقه‌بندی مشاغل را تهیه کنند و پس از تأیید وزارت کار و امور اجتماعی به مرحله اجرا درآورند.

تبصره ۱- وزارت کار و امور اجتماعی دستورالعمل و آیین‌نامه‌های اجرایی طرح ارزیابی مشاغل کارگاه‌های مشمول این ماده را که ناظر به تعداد کارگران و تاریخ اجرای طرح است تعیین و اعلام خواهد کرد.

تبصره ۲- صلاحیت مؤسسات و افرادی که به تهیه طرح‌های طبقه‌بندی مشاغل در کارگاه‌ها می‌پردازند باید مورد تأیید وزارت کار و امور اجتماعی باشد.

تبصره ۳- اختلافات ناشی از اجرای طرح طبقه‌بندی مشاغل با نظر وزارت کار و امور اجتماعی در هیأت حل اختلاف قابل رسیدگی است.

ماده ۴۹- چنانچه کارفرمایان مشمول این قانون در مهلت‌های تعیین شده از طرف وزارت کار و امور اجتماعی مشاغل کارگاه‌های خود را ارزیابی نکرده باشند وزارت کار انجام این امر را به یکی از دفاتر مؤسسات مشاور فنی ارزیابی مشاغل و یا اشخاص صاحب صلاحیت (موضوع تبصره ۲ ماده ۴۸) واگذار خواهد کرد.

تبصره - کارفرما علاوه بر پرداخت هزینه‌های مربوط به این امر مکلف به پرداخت جرمه‌ای معادل ۵۰٪ هزینه‌های مشاوره به حساب درآمد عمومی کشور نزد خزانه‌داری کل است از تاریخی که توسط وزارت کار و امور اجتماعی تعیین می‌شود کارفرما باید مابه‌التفاوت احتمالی مزد ناشی از اجرای طرح ارزیابی مشاغل را بپردازد.

مبحث دوم - مدت

ماده ۵۰- ساعات کار در این قانون مدت زمانی است که کارگر نیرو یا وقت خود را به منظور انجام کار در اختیار کارفرما قرار می‌دهد. به غیر از مواردی که در این قانون مستثنی شده است ساعات کار کارگران در شبانه روز نباید از ۸ ساعت تجاوز نماید، اوقات ادای نماز و صرف غذا جزو ساعات کار محسوب می‌شود، اما مجموع این اوقات در شبانه‌روز نباید بیشتر از ۴۰ دقیقه باشد.

تبصره ۱- کارفرما با توافق کارگران، نماینده یا نمایندگان قانونی آنان می‌تواند ساعات کار را در بعضی از روزهای هفته کمتر از میزان مقرر و در دیگر روزها اضافه بر این میزان تعیین کند به شرط آنکه مجموع ساعات کار هر هفته از ۴۴ ساعت تجاوز نکند.

تبصره ۲- در کارهای کشاورزی کارفرما می‌تواند با توافق کارگران نماینده یا نمایندگان قانونی آنان ساعات کار را در شبانه روز با توجه به کار و عرف و فصول مختلف تنظیم نماید.

ماده ۵۱- در کارهای سخت و زیان‌آور و زیرزمینی، ساعات کار نباید از شش ساعت در روز و ۳۴ ساعت در هفته تجاوز نماید، اوقات ادای نماز و صرف غذا حداکثر ۴۰ دقیقه می‌باشد که جزو ساعات کار محسوب می‌شود.

تبصره - کارهای سخت و زیان‌آور و زیرزمینی به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کار و شورای عالی کار تهیه و به تصویب

وزرای کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید.

ماده ۵۲- کار روز، کارهایی است که زمان انجام آن از ساعت ۶ بامداد تا ۱۸ می باشد و کار شب کارهایی است که زمان انجام آن بین ۱۸ تا ۶ بامداد قرار دارد.

کار مختلط نیز کارهایی است که بخشی از ساعات انجام آن در روز و قسمتی از آن در شب واقع می شود در کارهای مختلط ساعاتی که جزو کار شب محسوب می شود کارگر از فوق العاده موضوع ماده ۵۷ این قانون استفاده می نماید.

ماده ۵۳- کار متناوب کاری است که نوعاً در ساعات متوالی انجام نمی یابد، بلکه در ساعات معینی از شبانه روز صورت می گیرد.

تبصره - فواصل تناوب کار در اختیار کارگر است و حضور او در کارگاه الزامی نیست. در کارهای متناوب، ساعات کار و فواصل تناوب و نیز کار اضافی نباید از هنگام شروع تا خاتمه جمعاً از ۱۵ ساعت در شبانه روز بیشتر باشد. ساعت شروع و خاتمه کار و فواصل تناوب با توافق طرفین و نوع کار و عرف کارگاه تعیین می گردد.

ماده ۵۴- کار نوبتی عبارت است از کاری که در طول ماه گردش دارد به نحوی که نوبتهای آن در صبح یا عصر یا شب واقع می شود.

ماده ۵۵- کارگری که در طول ماه به طور نوبتی کار می کند و نوبتهای کار وی در صبح یا عصر واقع می شود ۱۰٪ و چنانچه نوبتها در صبح و عصر و شب قرار گیرد، ۱۵٪ و در صورتی که نوبتها به صبح و شب و یا عصر و شب بیفتد ۲۲/۵٪ مزد علاوه بر حق السعی به عنوان فوق العاده نوبت کاری دریافت خواهد کرد.

ماده ۵۶- در کار نوبتی ممکن است ساعات کار از ۸ ساعت در شبانه روز و چهل و چهار ساعت در هفته تجاوز نماید، لکن جمع ساعات کار در چهار هفته متوالی نباید از ۱۷۶ ساعت تجاوز کند.

ماده ۵۷- برای هر ساعت کار در شب تنها به کارگران غیر نوبتی ۳۵٪ اضافه بر حق السعی ساعت کار عادی تعلق می گیرد.

ماده ۵۸- در شرایط عادی ارجاع کار اضافی به کارگر با شرایط زیر مجاز است:
الف - موافقت کارگر.

ب - پرداخت ۴۰٪ اضافه بر مزد هر ساعت کار عادی.

تبصره - ساعات کار اضافی ارجاعی به کارگران نباید از ۴ ساعت در روز تجاوز نماید.

ماده ۵۹- ارجاع کار اضافی با تشخیص کارفرما به شرط پرداخت اضافه کاری (موضوع بند «ب» ماده ۵۸) و برای مدتی که جهت مقابله با اوضاع و احوال زیر ضرورت دارد مجاز است و حداکثر اضافه کاری موضوع این ماده ۸ ساعت در روز خواهد بود:

الف - جلوگیری از حوادث قابل پیش‌بینی و یا ترمیم خسارتی که نتیجه حوادث مذکور است.

ب - اعاده فعالیت کارگاه، در صورتی که فعالیت مذکور به علت بروز حادثه یا اتفاق طبیعی از قبیل سیل، زلزله و یا اوضاع و احوال غیرقابل پیش‌بینی دیگر قطع شده باشد.

تبصره ۱- پس از انجام کار اضافی در موارد فوق، کارفرما مکلف است حداکثر ظرف مدت ۴۸ ساعت موضوع را به واحد کار و امور اجتماعی اطلاع دهد تا ضرورت کار اضافی و مدت آن تعیین شود.

تبصره ۲- در صورت عدم تأیید ضرورت کار اضافی توسط اداره کار محل کارفرما مکلف به پرداخت غرامت و خسارت وارده به کارگر خواهد بود.

ماده ۶۰- ارجاع کار اضافی به کارگرانی که کار شبانه یا کارهای خطرناک و سخت و زیان‌آور انجام می‌دهند ممنوع است.

مبحث سوم - تعطیلات و مرخصی‌ها

ماده ۶۱- روز جمعه، روز تعطیل هفتگی کارگران با استفاده از حق السعی می‌باشد.

تبصره ۱- در امور مربوط به خدمات عمومی نظیر آب، برق، اتوبوسرانی و یا در کارگاه‌هایی که حسب نوع یا ضرورت کار و یا توافق طرفین به طور مستمر روز دیگری برای تعطیل تعیین شود همان روز در حکم روز تعطیل هفتگی خواهد بود. و به هر حال تعطیل یک روز معین در هفته اجباری است.

کارگرانی که به هر عنوان به این ترتیب روزهای جمعه کار می‌کنند در مقابل عدم استفاده از تعطیل روز جمعه ۴۰٪ اضافه بر حق السعی دریافت خواهند کرد.

تبصره ۲- در صورتی که روزهای کار در هفته کمتر از شش روز باشد مزد روز تعطیل هفتگی کارگر معادل یک‌ششم مجموع مزد یا حقوق دریافتی وی در روزهای کار در هفته خواهد بود.

تبصره ۳- کارگاه‌هایی که با انجام ۵ روز کار در هفته و ۴۴ ساعت کار قانونی کارگراانشان از دو روز تعطیل استفاده می‌کنند. مزد هر یک از دو روز تعطیل هفتگی برابر با مزد روزانه

کارگران خواهد بود.

ماده ۶۲- علاوه بر تعطیلات رسمی کشور روز کارگر (۱۱ اردیبهشت) نیز جزو تعطیلات رسمی کارگران به حساب می آید.

ماده ۶۳- مرخصی استحقاقی سالانه کارگران با استفاده از مزد ۳۰ روز است، برای کار کمتر از یک سال مرخصی مزبور به نسبت مدت کار انجام یافته محاسبه می شود.

ماده ۶۴- استفاده از مرخصی سالانه برای کارگر الزامی است، کارگر نمی تواند بیش از ده روز از مرخصی سالانه خود را ذخیره کند.

ماده ۶۵- مرخصی سالانه کارگرانی که به کارهای سخت و زیان آور اشتغال دارند ۳۶ روز است، استفاده از این مرخصی، حتی الامکان در دو نوبت و در پایان هر شش ماه کار صورت می گیرد.

ماده ۶۶- هر کارگر حق دارد به منظور ادای فریضه حج واجب در تمام مدت کار خویش فقط برای یک نوبت یک ماه به عنوان مرخصی استحقاقی علاوه بر مرخصی سالیانه استفاده نماید.

ماده ۶۷- میزان مرخصی استحقاقی کارگران فصلی بر حسب ماه های کارکرد تعیین می شود.

ماده ۶۸- تاریخ استفاده از مرخصی با توافق کارگر و کارفرما تعیین می شود و در صورت اختلاف بین کارگر و کارفرما نظر شورای اسلامی یا انجمن صنفی یا نماینده کارگران کارگاه لازم الاجرا است.

تبصره- در مورد کارهای پیوسته (زنجیره ای) و تمامی کارهایی که همواره حضور حداقل معینی از کارگران در روزهای کار را اقتضا می نماید کارفرما مکلف است جدول زمانی استفاده از مرخصی کارگران را ظرف سه ماه آخر هر سال برای سال بعد تنظیم و پس از تأیید شورای اسلامی کار یا انجمن صنفی یا نماینده کارگران اعلام نماید.

ماده ۶۹- مرخصی کمتر از یک روز کار جزو مرخصی استحقاقی منظور می شود و حداکثر مدت این نوع مرخصی از ۱۰ روز در سال تجاوز نخواهد کرد.

ماده ۷۰- در صورت فسخ یا خاتمه قرارداد کار یا بازنشستگی و از کارافتادگی کلی کارگر و یا تعطیل کارگاه مطالبات مربوط به مدت مرخصی استحقاقی کارگر به وی و در صورت فوت او به ورثه او پرداخت می شود.

ماده ۷۱- نحوه استفاده از مرخصی بدون حقوق کارگران و مدت آن و شرایط برگشت آنها به کار پس از استفاده از مرخصی، با توافق کتبی کارگر یا نماینده قانونی او و کارفرما تعیین خواهد شد.

ماده ۷۲- کلیه کارگران در موارد زیر حق برخورداری از سه روز مرخصی با استفاده از مزد را دارند:

الف- ازدواج دائم.

ب- فوت همسر، پدر، مادر و فرزندان، برادر و خواهر.

ماده ۷۳- مدت مرخصی استعلاجی، با تأیید سازمان تأمین اجتماعی جزو سوابق کار و بازنشستگی کارگران محسوب خواهد شد.

مبحث چهارم - شرایط کار زنان

ماده ۷۴- انجام کارهای خطرناک، سخت و زیان‌آور و نیز حمل بار بیشتر از حد مجاز با دست و بدون استفاده از وسایل مکانیکی، برای کارگران زن ممنوع است. دستورالعمل و تعیین نوع و میزان این قبیل موارد با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۷۵- انجام کار در شب برای کارگران زن به استثنای امور بهداشتی، درمانی، فرهنگی و نظایر آن ممنوع است.

تبصره ۱- در موارد اختلاف، تشخیص امر با وزارت کار و امور اجتماعی است.

تبصره ۲- ضرورت کار زنان در شب برای امور دیگر باید به تأیید وزارت کار و امور اجتماعی برسد.

ماده ۷۶- مرخصی بارداری و زایمان کارگران زن جمعاً ۹۰ روز است حتی الامکان ۴۵ روز از این مرخصی باید پس از زایمان مورد استفاده قرار گیرد، برای زایمان توأمان ۱۴ روز به مدت مرخصی اضافه می‌شود.

تبصره ۱- پس از پایان مرخصی زایمان کارگر زن به کار سابق خود بازگردد و این مدت با تأیید سازمان تأمین اجتماعی جزو سوابق خدمت وی محسوب می‌شود.

تبصره ۲- حقوق ایام مرخصی زایمان طبق مقررات قانون تأمین اجتماعی پرداخت خواهد شد.

تبصره ۳- ارجاع اضافه کاری از هر نوع به زنان باردار و مادران شیرده ممنوع است.

ماده ۷۷- در مواردی که به تشخیص پزشک سازمان تأمین اجتماعی، نوع کار برای کارگر باردار خطرناک یا سخت تشخیص داده شود، کارفرما تا پایان دوره بارداری وی بدون کسر حق السعی کار مناسبتر و سبکتری به او ارجاع می نماید.

ماده ۷۸- در کارگاه‌هایی که دارای کارگر زن هستند کارفرما مکلف است به مادران شیرده تا پایان دوسالگی کودک پس از هر سه ساعت نیم ساعت فرصت شیردادن بدهد این فرصت جزو ساعات کار آنان محسوب می شود و همچنین کارفرما مکلف است متناسب با تعداد کودکان و با در نظر گرفتن گروه سنی آنها مراکز مربوط به نگهداری کودکان (از قبیل شیرخوارگاه و مهدکودک و...) را ایجاد نماید.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی، ضوابط تأسیس و اداره شیرخوارگاه و مهدکودک توسط سازمان بهزیستی کل کشور تهیه و پس از تصویب وزیر کار و امور اجتماعی به مرحله اجرا گذاشته می شود.

مبحث پنجم - شرایط کار نوجوانان

ماده ۷۹- به کارگماردن افراد کمتر از ۱۵ سال تمام ممنوع است.

ماده ۸۰- کارگری که سنش بین ۱۵ تا ۱۸ سال تمام باشد، کارگر نوجوان نامیده می شود و در بدو استخدام باید سازمان تأمین اجتماعی مورد آزمایشهای پزشکی قرار گیرد.

ماده ۸۱- آزمایشهای پزشکی کارگر نوجوان حداقل باید سالی یک بار تجدید شود و مدارک مربوط در پرونده استخدامی وی ضبط گردد، پزشک درباره تناسب نوع کار با توانایی کارگر نوجوان اظهار نظر می کند و چنانچه کار مربوط را نامناسب بداند کارفرما مکلف است شغل کارگر را بدون کسر حقوق و مزایا تغییر دهد و یک نسخه از مدارک پزشکی فوق را جهت اطلاع به شورای اسلامی کار یا انجمن صنفی و یا نماینده کارگران ارائه نماید.

ماده ۸۲- ساعات کار روزانه کارگر نوجوان، یک ساعت کمتر از ساعات کار معمولی کارگران است، ترتیب استفاده از این امتیاز با توافق کارگر و کارفرما تعیین خواهد شد.

ماده ۸۳- ارجاع هر نوع کار اضافی و انجام کار در شب و نیز ارجاع کارهای سخت و زیان آور و خطرناک و حمل بار با دست بیش از حد مجاز و بدون استفاده از وسایل مکانیکی برای کارگر نوجوان ممنوع است.

ماده ۸۴- مرخصی سالانه کارگر نوجوان ۳۰ روز در سال خواهد بود.

ماده ۸۵- در مشاغل و کارهایی که به علت ماهیت آن یا شرایطی که کار در آن انجام می‌شود برای سلامتی یا اخلاق کارآموزان و نوجوانان زیان‌آور است حداقل سن کار ۱۸ سال تمام خواهد بود، تشخیص این امر با وزارت کار و امور اجتماعی است.

فصل چهارم - حفاظت فنی و بهداشت کار

مبحث اول - کلیات

ماده ۸۶- برای صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور و نیز دستورالعمل‌هایی که از طرف شورای عالی حفاظت فنی (جهت تأمین حفاظت فنی) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (جهت جلوگیری از بیماری‌های حرفه‌ای و تأمین بهداشت کار و کارگر و محیط کار) تدوین می‌شود، برای کلیه کارگاه‌ها، کارفرمایان، کارگران و کارآموزان الزامی است.

تبصره - کارگاه‌های خانوادگی نیز مشمول مقررات این فصل بوده و مکلف به رعایت اصول فنی و بهداشت کار می‌باشند.

ماده ۸۷- شورای عالی حفاظت فنی مسؤول تهیه موازین و آیین‌نامه‌های حفاظت فنی می‌باشند و از اعضای زیر تشکیل می‌گردد:

۱- وزیر کار و امور اجتماعی یا معاون او که رئیس شورا خواهد بود.

۲- معاون وزارت صنایع.

۳- معاون وزارت صنایع سنگین.

۴- معاون وزارت کشاورزی.

۵- معاون وزارت نفت.

۶- معاون وزارت معادن و فلزات.

۷- معاون وزارت جهاد سازندگی.

۸- رئیس سازمان حفاظت محیط زیست.

۹- دو نفر از استادان با تجربه دانشگاه در رشته‌های فنی.

۱۰- دو نفر از مدیران صنایع.

۱۱- دو نفر از نمایندگان کارگران.

۱۲- مدیرکل بازرسی کار و وزارت کار و امور اجتماعی که دبیر شورا خواهد بود.

تبصره ۱- پیشنهادات شورا به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی رسیده و شورا در

صورت لزوم می‌تواند برای تهیه طرح آیین‌نامه‌های مربوط به حفاظت فنی کارگران در محیط کار و انجام سایر وظایف مربوط به شورا کمیته‌های تخصصی مرکب از کارشناسان تشکیل دهد.

تبصره ۲- آیین‌نامه داخلی شورا به پیشنهاد شورای عالی حفاظت فنی به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

تبصره ۳- انتخاب اساتید دانشگاه، نمایندگان کارگران و نمایندگان مدیران صنایع مطابق ضوابطی دستورالعملی خواهد بود که توسط شورای عالی حفاظت فنی تهیه و به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۸۸- اشخاص حقیقی و حقوقی که بخواهند کارگاه جدیدی احداث نمایند و یا کارگاه‌های موجود را توسعه دهند مکلف‌اند بدو برنامه کار و نقشه‌های ساختمانی و طرح‌های موردنظر را از لحاظ پیش‌بینی در امر حفاظت فنی و بهداشت کار برای اظهارنظر و تأیید به وزارت کار و امور اجتماعی ارسال دارند. وزارت کار و امور اجتماعی موظف است نظرات خود را ظرف مدت یک ماه اعلام نماید بهره‌برداری از کارگاه‌های مزبور منوط به رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی خواهد بود.

ماده ۸۹- اشخاص حقیقی یا حقوقی که به ساخت یا ورود و عرضه ماشین می‌پردازند مکلف به رعایت موارد ایمنی و حفاظتی مناسب می‌باشند.

ماده ۹۰- کارفرمایان مکلف‌اند پیش از بهره‌برداری از ماشینها، دستگاه‌ها، ابزار و لوازمی که آزمایشهای لازم را توسط آزمایشگاه‌ها و مراکز مورد تأیید شورای عالی حفاظت فنی انجام داده و مدارک مربوطه را حفظ و یک نسخه از آنها را برای اطلاع به وزارت کار و امور اجتماعی ارسال نمایند.

ماده ۹۱- کلیه اشخاص حقیقی یا حقوقی که بخواهند لوازم حفاظت فنی و بهداشت را وارد یا تولید کنند، باید مشخصات و سائل را حسب مورد همراه با نمونه‌های آن به وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ارسال دارند و پس از تأیید به ساخت یا وارد کردن این وسائل اقدام نمایند.

ماده ۹۲- کارفرمایان و مسؤولان کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۶ این قانون مکلف‌اند بر اساس مصوبات شورای عالی حفاظت فنی برای تأمین حفاظت و سلامت و بهداشت کارگران در محیط کار وسایل فوق‌الذکر را به آنان بیاموزند و در خصوص رعایت مقررات

حفاظتی و بهداشتی نظارت نمایند. افراد مذکور نیز ملزم به استفاده و نگهداری از وسایل حفاظتی و بهداشتی فردی و اجرای دستورالعمل‌های مربوطه کارگاه می‌باشند.

ماده ۹۳- کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۶ این قانون که شاغلین در آنها به اقتضای نوع کار در معرض بروز بیماری‌های ناشی از کار قرار دارند باید برای همه افراد مذکور پرونده پزشکی تشکیل دهند و حداقل سالی یک بار توسط مراکز بهداشتی درمانی از آنها معاینه و آزمایشهای لازم را به عمل آورند و نتیجه را در پرونده مربوطه ضبط نمایند.

تبصره ۱- چنانچه با تشخیص شورای پزشکی نظر داده شود که فرد معاینه شده به بیماری ناشی از کار مبتلا یا در معرض ابتلا باشد کارفرما و مسئولین مربوطه مکلف‌اند او را بر اساس نظریه شورای پزشکی مذکور بدون کاهش حق‌السعی در قسمت مناسب دیگری تعیین نمایند.

تبصره ۲- در صورت مشاهده چنین بیمارانی وزارت کار و امور اجتماعی مکلف به بازدید و تأیید مجدد شرایط فنی و بهداشت و ایمنی محیط کار خواهد بود.

ماده ۹۴- به منظور جلب مشارکت کارگران و نظارت بر حسن اجرای مقررات حفاظتی و بهداشتی در محیط کار و پیشگیری از حوادث و بیماریها در کارگاه‌هایی که وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ضروری تشخیص دهند کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار تشکیل خواهد شد.

تبصره ۱- کمیته مذکور از افراد متخصص در زمینه حفاظت فنی و بهداشت حرفه‌ای و امور فنی کارگاه تشکیل می‌شود و از بین اعضا دو نفر شخص واجد شرایطی که مورد تأیید وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشند تعیین می‌گردند که وظیفه‌شان برقراری ارتباط میان کمیته مذکور با کارفرما و وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

تبصره ۲- نحوه تشکیل و ترکیب اعضا بر اساس دستورالعمل‌هایی خواهد بود که توسط وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۹۵- در مواردی که یک یا چند نفر از کارکنان واحدهای موضوع ماده ۸۶ این قانون امکان وقوع حادثه یا بیماری ناشی از کار را در کارگاه یا واحد مربوطه پیش‌بینی نمایند می‌توانند مراتب را به کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار یا مسئول حفاظت فنی و

بهداشت کار اطلاع دهند و این امر نیز بایستی توسط فرد مطلع شده در دفتری که به همین منظور نگهداری می شود ثبت گردد.

تبصره - چنانچه کارفرما یا مسؤول واحد وقوع حادثه یا بیماری ناشی از کار را محقق نداند موظف است در اسرع وقت موضوع را همراه با دلایل و نظرات خود به نزدیکترین واحد کار و امور اجتماعی محل اعلام نماید. واحد کار و امور اجتماعی مذکور موظف است در اسرع وقت توسط بازرسین کار به موضوع رسیدگی و اقدام لازم را معمول نماید.

ماده ۹۶- مسؤولیت اجرای مقررات و ضوابط فنی و بهداشت کار بر عهده کارفرما یا مسؤولین واحدهای موضوع ذکر شده در ماده ۸۶ این قانون خواهد بود. هرگاه بر اثر عدم رعایت مقررات مذکور از سوی کارفرما یا مسؤولین واحد حادثه‌ای رخ دهد شخص کارفرما یا مسؤول مذکور از نظر کیفری و حقوقی و نیز مجازاتهای مندرج در این قانون مسؤول است.

تبصره ۱- کارفرما یا مسؤولان واحدهای موضوع ماده ۸۶ این قانون موظف‌اند کلیه حوادث ناشی از کار را در دفتر ویژه‌ای که فرم آن از طریق وزارت کار و امور اجتماعی اعلام می‌گردد ثبت و مراتب را سریعاً به صورت کتبی به اطلاع اداره کار و امور اجتماعی محل برسانند.

تبصره ۲- چنانچه کارفرما یا مدیران واحدهای موضوع ماده ۸۶ این قانون برای حفاظت فنی و بهداشت کار وسایل و امکانات لازم را در اختیار کارگر قرار داده باشند و کارگر با وجود آموزشهای لازم و تذکرات قبلی بدون توجه به دستورالعمل و مقررات موجود از آنها استفاده ننماید کارفرما مسؤولیتی نخواهد داشت، در صورت بروز اختلاف، رأی هیأت حل اختلاف نافذ خواهد بود.

مبحث دوم - بازرسی کار

ماده ۹۷- به منظور اجرای صحیح این قانون و ضوابط حفاظت فنی اداره کل بازرسی وزارت کار با وظایف زیر تشکیل می‌شود:

الف - نظارت بر اجرای مقررات ناظر به شرایط کار به ویژه مقررات حمایتی مربوط به کارهای سخت و زیان‌آور و خطرناک، مدت کار، مزد، رفاه کارگر، اشتغال زنان و کارگران نوجوان.

ب - نظارت بر اجرای صحیح مقررات قانون کار و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به حفاظت فنی.

ج - آموزش مسائل مربوط به حفاظت فنی و راهنمایی کارگران، کارفرمایان و کلیه افرادی که در معرض صدمات و ضایعات ناشی از حوادث و خطرات ناشی از کار قرار دارند.

د - بررسی و تحقیق پیرامون اشکالات ناشی از اجرای مقررات حفاظت فنی و تهیه پیشنهاد لازم جهت اصلاح میزان‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به موارد مذکور مناسب با تحولات و پیشرفتهای تکنولوژی.

هرسیدگی به حوادث ناشی از کار در کارگاه‌های مشمول و تجزیه و تحلیل عمومی و آماری اینگونه موارد به منظور پیشگیری حوادث.

تبصره ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مسئول برنامه‌ریزی، کنترل، ارزشیابی و بازرسی در زمینه بهداشت کار و درمان کارگری بوده و موظف است اقدامات لازم را در این زمینه به عمل آورد.

تبصره ۲- بازرسی به صورت مستمر، همراه با تذکر اشکالات و معایب و نواقص و در صورت لزوم تقاضای تعقیب متخلفان در مراجع صالح انجام می‌گیرد.

ماده ۹۸- اشتغال در سمت بازرسی کار منوط به گذراندن دوره‌های آموزش نظری و علمی در بدو استخدام است.

تبصره - آیین‌نامه شرایط استخدام بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار با پیشنهاد مشترک کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان امور اداری و استخدامی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. این شرایط به نحوی تدوین خواهد شد که ثبات و استقلال شغلی بازرسان را تأمین کند و آنها را از هر نوع تعرض مصون بدارد.

ماده ۹۹- بازرسان کار و کارشناس بهداشت در حدود وظایف خویش حق دارند بدون اطلاع قبلی در هر موقع از شبانه‌روز به مؤسسات مشمول ماده ۸۶ این قانون وارد شده و به بازرسی بپردازند و نیز می‌توانند به دفاتر و مدارک مربوطه در مؤسسه مراجعه و در صورت لزوم از تمام یا قسمتی از آنها رونوشت تحصیل نمایند.

تبصره - ورود بازرسان کار به کارگاه‌های خانوادگی منوط به اجازه کتبی دادستان محل خواهد بود.

ماده ۱۰۰- بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار حق دارند به منظور اطلاع از ترکیبات موادی که کارگران با آنها در تماس می‌باشند و یا در انجام کار مورد استفاده قرار

می‌گیرند، به اندازه‌ای که برای آزمایش لازم است، در مقابل رسید، نمونه بگیرند و به رؤسای مستقیم خود تسلیم نمایند.

تبصره - سایر مقررات مربوط به چگونگی بازرسی کار مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کار حسب مورد به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی و وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید.

ماده ۱۰۱- کلیه بازرسان کار و کارشناسان بهداشت حرفه‌ای دارای کارت ویژه حسب مورد با امضای وزیر کار و امور اجتماعی یا وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هستند که هنگام بازرسی باید همراه آنها باشد و در صورت تقاضای مقامات رسمی یا مسئولین کارگاه، ارائه شود.

ماده ۱۰۲- گزارش بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار در موارد مربوط به حدود وظایف و اختیاراتشان در حکم گزارش ضابطین دادگستری خواهد بود.

تبصره ۱- بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار می‌توانند به عنوان مطلع و کارشناس در جلسات مراجع حل اختلاف شرکت نمایند.

تبصره ۲- بازرس کار و کارشناسان بهداشت کار نمی‌توانند در تصمیم‌گیری مراجع حل اختلاف نسبت به پرونده‌هایی که قبلاً به عنوان بازرس در مورد آنها اظهارنظر کرده‌اند شرکت کنند.

ماده ۱۰۳- بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار نمی‌توانند در کارگاهی اقدام به بازرسی نمایند که خود یا یکی از بستگان نسبی آنها تا طبقه سوم و یا یکی از اقربای سببی درجه اول ایشان به طور مستقیم در آن ذی‌نفع باشند.

ماده ۱۰۴- بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار حق ندارند در هیچ مورد حتی پس از برکناری از خدمت دولت اسرار و اطلاعاتی را که به مقتضای شغل خود بدست آورده‌اند و یا نام اشخاصی را که به آنان اطلاعاتی داده یا موارد تخلف را گوشزد کرده‌اند، فاش نمایند.

تبصره - متخلفین از مقررات این ماده مشمول مجازاتهای مقرر در قوانین مربوط خواهند بود.

ماده ۱۰۵- کارفرمایان و دیگر کسانی که مانع ورود بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار به کارگاه‌های مشمول این قانون گردند و یا مانع انجام وظیفه ایشان شوند یا از دادن

اطلاعات و مدارک لازم به آنان خودداری نمایند، حسب مورد به مجازاتهای مقرر در این قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۱۰۶- هرگاه در حین بازرسی به تشخیص بازرس کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای احتمال وقوع حادثه و یا بروز خطر در کارگاه داده شود، بازرس کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای مکلف هستند مراتب را فوراً و کتباً به کارفرما یا نماینده او و نیز به رئیس مستقیم خود اطلاع دهند.

تبصره ۱- وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد گزارش بازرسان کار و کارشناسان بهداشت حرفه‌ای از دادسرای عمومی محل و در صورت عدم تشکیل دادسرا از دادگاه عمومی محل تقاضا خواهند کرد فوراً قرار تعطیل و لاک و مهر تمام یا قسمتی از کارگاه را صادر نماید. دادستان بلافاصله نسبت به صدور قرار اقدام و قرار مذکور پس از ابلاغ قابل اجراست دستور رفع تعطیل توسط مرجع مزبور در صورتی صادر خواهد شد که بازرس کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای و یا کارشناسان ذی‌ربط دادگستری رفع نواقص و معایب موجود را تأیید نموده باشند.

تبصره ۲- کارفرما مکلف است در ایامی که به علت فوق کار تعطیل می‌شود مزد کارگران کارگاه را بپردازد.

تبصره ۳- متضرران از قراردادهای موضوع این ماده در صورت اعتراض به گزارش بازرس کار و یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای و تعطیل کارگاه می‌توانند از مراجع مزبور به دادگاه صالح شکایت کنند و دادگاه مکلف است به فوریت و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی نماید. تصمیم دادگاه قطعی و قابل اجراست.

ماده ۱۰۷- دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط به این فصل به پیشنهاد مشترک وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل پنجم - آموزش و اشتغال

مبحث اول - کارآموز و مراکز کارآموزی

۱- مراکز تعلیمات حرفه‌ای:

ماده ۱۰۸- در اجرای اهداف قانون اساسی و به منظور اشتغال مولد و مستمر جوانندگان کار و نیز بالا بردن دانش فنی کارگران، وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است امکانات آموزشی لازم را فراهم سازد.

تبصره - وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌نفع موظف به همکاری‌های لازم با وزارت کار و امور اجتماعی می‌باشند.

ماده ۱۰۹ - وزارت کار و امور اجتماعی موظف است بر حسب نیاز و با توجه به استقرار نوع صنعت موجود در نقاط مختلف کشور برای ایجاد و توسعه مراکز آموزشی فنی و حرفه‌ای زیر در سطوح مختلف مهارت اقدام نماید:

الف - مراکز سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای پایه برای آموزش کارگران و کارجویان غیرماهر.

ب - مراکز تعلیمات حرفه‌ای تکمیل مهارت و تخصصهای موردی برای بازآموزی ارتقای مهارت و تعلیم تخصصهای پیشرفته به کارگران و کارجویان نیمه‌ماهر و ماهر و مربیان آموزش حرفه‌ای.

ج - مراکز تربیت مربی برای آموزش مربیان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای.

د - مراکز تعلیمات حرفه‌ای خاص معلولین و جانبازان با همکاری وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط (مانند وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بنیاد شهید و...) ماده ۱۱۰ - مراکز آموزش مذکور در ماده ۱۰۹ این قانون از نظر مالی و اداری با رعایت قانون محاسبات عمومی به طور مستقل زیر نظر وزارت کار و امور اجتماعی اداره خواهد شد.

ماده ۱۱۱ - واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی به منظور مشارکت در امر آموزش و پرورش کارگر ماهر و نیمه‌ماهر مورد نیاز خویش مکلف‌اند نسبت به ایجاد مراکز تعلیمات حرفه‌ای جوار کارگاه و یا بین کارگاهی همکاری‌های لازم را با وزارت کار و امور اجتماعی به عمل آورند.

تبصره ۱ - وزارت کار و امور اجتماعی، استانداردها و جزوات مربوط به امر آموزش در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای جوار کارگاه و بین کارگاهی را تهیه و در مورد تعلیم و تأمین مربیان مراکز مزبور اقدام می‌نماید.

تبصره ۲ - دستورالعمل‌ها و مقررات مربوط به ایجاد مراکز تعلیمات حرفه‌ای جوار کارگاه و بین کارگاهی بر حسب مورد به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۱۲ - علاوه بر تشکیل مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای توسط وزارت کار و امور

اجتماعی، آموزشگاه فنی و حرفه‌ای آزاد نیز به منظور آموزش صنعت یا حرفه معین، به وسیله اشخاص حقیقی یا حقوقی، با کسب پروانه از وزارت کار و امور اجتماعی تأسیس می‌شود.

تبصره - آیین‌نامه مربوط به تشخیص صلاحیت فنی و مؤسسات کارآموزی آزاد و صلاحیت مسئول و مربیان و نیز نحوه نظارت سازمان وزارت کار و امور اجتماعی با پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۲- کارآموزی و قرارداد کارآموزی:

ماده ۱۱۳- از لحاظ مقررات این قانون، کارآموز، به افراد زیر اطلاق می‌شود:

الف - کسانی که فقط برای فراگرفتن حرفه خاص، بازآموزی یا ارتقای مهارت برای مدت معین در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و یا آموزشگاه‌های آزاد آموزش می‌بینند.

ب - افرادی که به موجب قرارداد کارآموزی، به منظور فراگرفتن حرفه‌ای خاص برای مدت معین که زاید بر سه سال نباشد، در کارگاهی معین به کارآموزی توأم با کار اشتغال دارند مشروط بر آنکه سن آنها از ۱۵ سال کمتر نبوده و از ۱۸ سال تمام بیشتر نباشد.

تبصره ۱- کارآموزان بند «الف» ممکن است کارگرانی باشند که مطابق توافق کتبی منعقد شده با کارفرما به مراکز تعلیمات حرفه‌ای معرفی می‌شوند و یا داوطلبانی باشند که شاغل نیستند و رأساً به مراکز تعلیمات حرفه‌ای مراجعه می‌نمایند.

تبصره ۲- دستورالعمل‌های مربوط به شرایط پذیرش و حقوق و تکالیف دوره کارآموزی داوطلبان مذکور در بند «ب» با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی می‌رسد.

ماده ۱۱۴- کارگران شاغلی که مطابق تبصره یک ماده ۱۱۳ برای کارآموزی در یکی از مراکز تعلیمات حرفه‌ای پذیرفته می‌شوند از حقوق زیر برخوردار خواهند بود:

الف - رابطه استخدامی کارگر در مدت کارآموزی قطع نمی‌شود و این مدت از هر لحاظ جزو سوابق کارگر محسوب می‌شود.

ب - مزد کارگر در مدت کارآموزی از مزد ثابت و یا مزد مبنای کمتر نخواهد بود.

ج - مزایای غیرنقدی و کمکها و فوق‌العاده‌هایی که برای جبران هزینه زندگی و مسؤولیت‌های خانوادگی به کارگر پرداخت می‌شود در دوره کارآموزی کماکان پرداخت خواهد شد.

چنانچه کارفرما قبل از پایان مدت بدون دلیل موجه مانع ادامه کارآموزی شود و از این طریق خسارتی به کارگر وارد گردد، کارگر می‌تواند به مراجع حل اختلاف مندرج در این قانون مراجعه و مطالبه خسارت نماید.

ماده ۱۱۵- کارگری که مطابق تبصره (۱) ماده ۱۱۳ برای کارآموزی در یکی از مراکز تعلیمات حرفه‌ای پذیرفته می‌شود مکلف است.

الف- تا پایان مدت مقرر به کارآموزی بپردازد و به طور منظم در برنامه‌های کارآموزی شرکت نموده و مقررات و آیین‌نامه‌های واحد آموزشی را مراعات نماید و دوره کارآموزی را با موفقیت به پایان برساند.

ب- پس از طی دوره کارآموزی حداقل دو برابر مدت کارآموزی در همان کارگاه به کار اشتغال ورزد.

تبصره- در صورتی که کارآموز پس از اتمام کارآموزی حاضر به ادامه کار در کارگاه نباشد کارفرما می‌تواند برای مطالبه خسارت مندرج در قرارداد کارآموزی به مراجع حل اختلاف موضوع این قانون مراجعه و تقاضای دریافت خسارت نماید.

ماده ۱۱۶- کارآموزان مذکور در بند «ب» ماده ۱۱۳ تابع مقررات مربوط به کارگران نوجوان مذکور در مواد ۷۹ الی ۸۵ این قانون خواهند بود ولی ساعت کار آنان از شش ساعت در روز تجاوز نخواهد کرد.

ماده ۱۱۷- قرارداد کارآموزی علاوه بر مشخصات طرفین باید حاوی مطالب زیر باشد:
الف- تعهدات طرفین.

ب- سن کارآموز.

ج- مزد کارآموز.

د- محل کارآموزی.

ه- حرفه یا شغلی که طبق استاندارد مصوب، تعلیم داده خواهد شد.

و- شرایط فسخ قرارداد (در صورت لزوم).

ز- هر نوع شرط دیگری که طرفین در حدود مقررات قانونی ذکر آن را در قرارداد لازم بدانند.

ماده ۱۱۸- کارآموزی توأم با کار نوجوانان تا سن ۱۸ سال تمام (موضوع ماده ۸۰ این قانون) در صورتی مجاز است که از حدود توانایی آنان خارج نبوده و برای سلامت و

رشد جسمی و روحی آنان مضر نباشد.

ماده ۱۱۹- مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای موظف‌اند برای آموزش کارآموز و سائل و تجهیزات کافی را مطابق استانداردهای آموزشی وزارت کار و امور اجتماعی در دسترس وی قرار دهند و به طور منظم و کامل، حرفه مورد نظر را به او بیاموزند همچنین مراکز مذکور باید برای تأمین سلامت و ایمنی کارآموز در محیط کارآموزی امکانات لازم را فراهم آورند.

مبحث دوم - اشتغال

ماده ۱۲۰- وزارت کار و امور اجتماعی موظف است نسبت به ایجاد مراکز خدمات اشتغال در سراسر کشور اقدام نماید، مراکز خدمات مذکور موظف‌اند تا ضمن شناسایی زمینه‌های ایجاد کار و برنامه‌ریزی برای فرصت‌های اشتغال نسبت به ثبت نام و معرفی بیکاران به مراکز آموزش فنی (در صورت نیاز به آموزش) و یا معرفی به مراکز تولیدی، صنعتی، کشاورزی و خدماتی اقدام نمایند.

تبصره ۱- مراکز خدمات اشتغال در مراکز استان‌ها موظف به ایجاد دفتری تحت عنوان دفتر برنامه‌ریزی و حمایت از اشتغال معلولین خواهند بود و کلیه مؤسسات مذکور در این ماده موظف به همکاری با دفاتر مزبور می‌باشند.

تبصره ۲- دولت موظف است تا در ایجاد شرکتهای تعاونی (تولیدی، کشاورزی، صنعتی و توزیعی) معلولین را از طریق اعطای وامهای قرض الحسنه درازمدت و آموزشهای لازم و برقراری تسهیلات انجام کار و حمایت از تولید یا خدمات آنان مورد حمایت قرار داده و نسبت به رفع موانع معماری در کلیه مراکز موضوع این ماده و تبصره‌ها که معلولین در آنها حضور می‌یابند اقدام نماید.

تبصره ۳- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است تا آیین‌نامه‌های لازم را در جهت برقراری تسهیلات رفاهی مورد نیاز معلولین شاغل در مراکز انجام کار به نظرخواهی از جامعه معلولین ایران و سازمان بهزیستی کشور تهیه و به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی برساند.

مبحث سوم - اشتغال اتباع بیگانه

ماده ۱۲۱- اتباع بیگانه نمی‌توانند در ایران مشغول به کار شوند مگر آنکه اولاً دارای روادید ورود با حق کار مشخص بوده و ثانیاً مطابق قوانین و آیین‌نامه‌های مربوطه، پروانه

کار دریافت دارند.

تبصره - اتباع بیگانه زیر مشمول مقررات ماده ۱۲۱ نمی باشند:

الف - اتباع بیگانه‌ای که منحصرأ در خدمت مأموریت‌های دیپلماتیک و کنسولی هستند با تأیید وزارت امور خارجه.

ب - کارکنان و کارشناسان سازمان ملل متحد و سازمان‌های وابسته به آنها با تأیید وزارت امور خارجه.

ج - خبرنگاران خبرگزاری‌ها و مطبوعات خارجی به شرط معامله متقابل و تأیید وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

ماده ۱۲۲ - وزارت کار و امور اجتماعی با رعایت شرایط ذیل در مورد صدور روادید با حق کار مشخص برای اتباع بیگانه موافقت و پروانه کار صادر خواهد کرد:

الف - مطابق اطلاعات موجود در وزارت کار و امور اجتماعی در میان اتباع ایرانی آماده به کار افراد داوطلب واجد تحصیلات و تخصص مشابه وجود نداشته باشد.

ب - تبعه بیگانه دارای اطلاعات و تخصصی کافی برای اشتغال به کار مورد نظر باشد.

ج - از تخصص تبعه بیگانه برای آموزش و جایگزینی بعدی افراد ایرانی استفاده شود.

تبصره - احراز شرایط مندرج در این ماده با هیأت فنی اشتغال است ضوابط مربوط به تعداد اعضا و شرایط انتخاب آنها و نحوه تشکیل جلسات هیأت به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲۳ - وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند نسبت به صدور، تمدید و تجدید پروانه کار افراد زیر اقدام نماید:

الف - تبعه بیگانه‌ای که حداقل ده سال مداوم در ایران اقامت داشته باشند.

ب - تبعه بیگانه‌ای که دارای همسر ایرانی باشند.

ج - مهاجرین کشورهای بیگانه خصوصاً کشورهای اسلامی و پناهندگان سیاسی به شرط داشتن کارت معتبر مهاجرت و یا پناهندگی و پس از موافقت کتبی وزارتخانه‌های کشور و امور خارجه.

ماده ۱۲۴ - وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند در صورت ضرورت و یا به عنوان معامله متقابل اتباع بعضی از دول و یا افراد بدون تابعیت را (مشروط بر آنکه وضعیت آنان ارادی نباشد) پس از تأیید وزارت امور خارجه و تصویب هیأت وزیران از پرداخت حق صدور،

حق تمدید و یا حق تجدید پروانه کار معاف نماید.

ماده ۱۲۵- پروانه کار با رعایت مواد این قانون حداکثر برای مدت یک سال صادر یا تمدید و یا تجدید می شود.

ماده ۱۲۶- در مواردی که به هر عنوان رابطه استخدامی تبعه بیگانه با کارفرما قطع می شود کارفرما مکلف است ظرف پانزده روز مراتب را به وزارت کار و امور اجتماعی اعلام کند تبعه بیگانه نیز مکلف است ظرف پانزده روز پروانه کار خود را در برابر اخذ رسید، به وزارت کار و امور اجتماعی تسلیم نماید. وزارت کار و امور اجتماعی در صورت لزوم اخراج تبعه بیگانه را از مراجع ذی صلاح در خواست می کند.

ماده ۱۲۷- در مواردی که مصلحت صنایع کشور اشتغال فوری تبعه بیگانه را به طور استثنایی ایجاب کند وزیر مربوطه مراتب را به وزارت کار و امور اجتماعی اعلام می نماید و با موافقت وزیر کار و امور اجتماعی برای تبعه پروانه کار موقت بدون رعایت تشریفات مربوط به صدور رواید با حق کار مشخص صادر خواهد شد.

تبصره - مدت اعتبار پروانه کار موقت حداکثر سه ماه است و تمدید آن مستلزم تأیید هیأت فنی اشتغال اتباع بیگانه خواهد بود.

ماده ۱۲۸- شرایط استخدامی کارشناسان و متخصصین فنی بیگانه مورد نیاز دولت با در نظر گرفتن تابعیت و مدت خدمت و میزان مزد آنها و با توجه به نیروی کارشناس داخلی پس از بررسی و اعلام نظر وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور با تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود. پروانه کار جهت استخدام کارشناسان خارجی در هر مورد پس از تصویب مجلس شورای اسلامی از طرف وزارت کار و امور اجتماعی صادر خواهد شد.

ماده ۱۲۹- کارفرمایان مکلف اند قبل از اقدام به عقد هرگونه قراردادی که موجب استخدام کارشناسان بیگانه می شود نظر وزارت کار و امور اجتماعی را در مورد امکان اجازه اشتغال تبعه بیگانه استعلام نمایند.

ماده ۱۳۰- آیین نامه های اجرایی مربوط به اشتغال اتباع بیگانه از جمله نحوه صدور و تمدید و تجدید و لغو پروانه کار و نیز شرایط انتخاب اعضای هیأت فنی اشتغال اتباع بیگانه مذکور در ماده ۱۲۲ این قانون با پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل ششم - تشکیل های کارگری و کارفرمایی

ماده ۱۳۱- به منظور تبلیغ و گسترش فرهنگ اسلامی و دفاع از دستاوردهای انقلاب اسلامی و در اجرای اصل بیست و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کارگران واحدهای تولیدی، صنعتی، کشاورزی، خدماتی و صنفی می توانند نسبت به تأسیس انجمن های اسلامی اقدام نمایند.

تبصره ۱- انجمن های اسلامی می توانند به منظور هماهنگی در انجام وظایف و شیوه های تبلیغی نسبت به تأسیس کانون های هماهنگی انجمن های اسلامی در سطح استان ها و کانون عالی هماهنگی انجمن های اسلامی در کل کشور اقدام نمایند.

تبصره ۲- قانون چگونگی تشکیل، حدود وظایف و اختیارات و نحوه عملکرد انجمن های اسلامی موضوع این ماده باید توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و پس از طی مراحل قانونی به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

تبصره ۳- آیین نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف یک ماه پس از تصویب این قانون توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب وزرای کار و امور اجتماعی و وزارت کشور خواهد رسید.

ماده ۱۳۲- در اجرای اصل بیست و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ حقوق و منافع مشروع و قانونی و بهبود وضع اقتصادی کارگران و کارفرمایان که خود متضمن حفظ منافع جامعه باشد، کارگران مشمول قانون کار و کارفرمایان یک حرفه یا صنعت می توانند مبادرت به تشکیل انجمن های صنفی نمایند.

تبصره ۱- به منظور هماهنگی در انجام وظایف محوله و قانونی، انجمن های صنفی می توانند نسبت به تشکیل کانون انجمن های صنفی در استان و کانون عالی انجمن های صنفی در کل کشور اقدام نمایند.

تبصره ۲- کلیه انجمن های صنفی و کانون های مربوطه به هنگام تشکیل موظف به تنظیم اساسنامه با رعایت مقررات قانونی و طرح و تصویب آن در مجمع عمومی و تسلیم به وزارت کار و امور اجتماعی جهت ثبت می باشند.

تبصره ۳- کلیه نمایندگان کارفرمایان ایران در شورای عالی کار، شورای عالی تأمین اجتماعی، شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کار، کنفرانس بین المللی کار و نظایر آن توسط کانون عالی انجمن های صنفی کارفرمایان در صورت تشکیل انتخاب و در غیر این

صورت توسط وزیر کار و امور اجتماعی معرفی خواهند شد.

تبصره ۴- آیین نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف یک ماه پس از تصویب این قانون توسط شورای عالی کار تهیه و به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

تبصره ۵- آیین نامه نحوه انتخابات نمایندگان مذکور در تبصره ۳ این ماده ظرف یک ماه پس از تصویب این قانون به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۱۳۳- به منظور نظارت و مشارکت در اجرای اصل سی و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین بر اساس مفاد مربوطه در اصل چهل و سوم قانون اساسی کارگران واحدهای تولیدی، صنفی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی که مشمول قانون کار باشند، می توانند نسبت به ایجاد شرکتهای تعاونی مسکن اقدام نمایند.

تبصره - شرکتهای تعاونی مسکن کارگران هر استان می توانند نسبت به ایجاد قانون هماهنگی شرکتهای تعاونی مسکن کارگران استان اقدام نمایند و قانونهای هماهنگی تعاونیهای مسکن کارگران استانها می توانند نسبت به تشکیل قانون عالی هماهنگی تعاونیهای مسکن کارگران کشور (اتحادیه مرکزی تعاونیهای مسکن کارگران-اسکان) اقدام نمایند.

-وزارتخانههای کار و امور اجتماعی و مسکن و شهرسازی و امور اقتصادی و دارایی موظف به همکاری با اتحادیه اسکان بوده و اساسنامه شرکتهای مذکور توسط وزارت کار و امور اجتماعی به ثبت خواهد رسید.

ماده ۱۳۴- به منظور نظارت و مشارکت در اجرای مفاد مربوط به توزیع و مصرف در اصول چهل و سوم و چهل و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کارگران واحدهای تولیدی، صنفی و صنعتی، خدماتی و یا کشاورزی که مشمول قانون کار باشند، می توانند نسبت به ایجاد شرکتهای تعاونی مصرف (توزیع) کارگری اقدام نمایند.

تبصره - شرکتهای تعاونی مصرف (توزیع) کارگران می توانند نسبت به تأسیس قانون هماهنگی شرکتهای تعاونی مصرف کارگران استان اقدام نمایند و قانونهای هماهنگی تعاونیهای مصرف (توزیع) کارگران استانها می توانند نسبت به تشکیل قانون عالی هماهنگی تعاونیهای مصرف کارگران «اتحادیه مرکزی تعاونیهای مصرف (توزیع) کارگران - امکان، اقدام نمایند.

وزارتخانههای کار و امور اجتماعی و بازرگانی و همچنین وزارتخانههای صنعتی موظف

هستند تا همکاری‌های لازم را با اتحادیه امکان به عمل آورند و اساسنامه شرکت‌های تعاونی مذکور توسط وزارت کار و امور اجتماعی به ثبت خواهد رسید.

ماده ۱۳۵- به منظور بررسی و پیگیری مسائل و مشکلات صنفی و اجتماعی و حسن اجرای آن قسمت از مفاد اصل ۲۹ قانون اساسی که متضمن حفظ حقوق و تأمین منافع و بهره‌مندی از خدمات بهداشتی، درمانی و مراقبت‌های پزشکی می‌باشد، کارگران و مدیران بازنشسته می‌توانند به طور مجزا نسبت به تأسیس کانون‌های کارگران و مدیران بازنشسته شهرستان‌ها و استان‌ها اقدام نمایند.

تبصره ۱- کانون‌های کارگران و مدیران بازنشسته استان‌ها می‌توانند نسبت به تأسیس کانون‌های عالی کارگران و مدیران بازنشسته کشور اقدام نمایند.

تبصره ۲- وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان تأمین اجتماعی موظف به همکاری با کانون‌های عالی کارگران و مدیران بازنشسته کشور می‌باشند.

ماده ۱۳۶- به منظور ایجاد وحدت روش و هماهنگی در امور و تبادل نظر در چگونگی اجرای وظایف و اختیارات، شوراهای اسلامی کار می‌توانند نسبت به تشکیل کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار در استان و کانون عالی هماهنگی شوراهای اسلامی کار در کل کشور اقدام نمایند.

ماده ۱۳۷- کلیه نمایندگان رسمی کارگران جمهوری اسلامی ایران در سازمان جهانی کار، هیأت‌های تشخیص، هیأت‌های حل اختلاف و شورای عالی تأمین اجتماعی، شورای عالی حفاظت فنی و نظایر آن حسب مورد، توسط کانون عالی شوراهای اسلامی کار، کانون عالی انجمن‌های صنفی کارگران و یا مجمع نمایندگان کارگران انتخاب خواهند شد.

ماده ۱۳۸- به منظور هماهنگی و حسن انجام وظایف مربوطه، تشکلهای کارفرمایی و کارگری موضوع این فصل از قانون می‌توانند به طور مجزا نسبت به ایجاد تشکیلات مرکزی اقدام نمایند.

تبصره- آیین‌نامه‌های انتخابات شورای مرکزی و اساسنامه تشکیلات مرکزی کارفرمایان و همچنین کارگران جداگانه توسط کمیسیون مرکب از نمایندگان شورای عالی کار و وزارت کشور و وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و پس از تأیید دوسوم اعضای مجامع مربوطه به تصویب وزیران کشور و کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

فصل هفتم - مذاکرات و پیمانهای دسته‌جمعی کار

ماده ۱۳۹- هدف از مذاکرات دسته‌جمعی پیشگیری و یا حل مشکلات حرفه‌ای و یا شغلی و یا بهبود شرایط تولید و یا امور رفاهی کارگران است که از طریق تعیین ضوابطی برای مقابله با مشکلات و تأمین مشارکت طرفین در حل آنها و یا از راه تعیین و یا تغییر شرایط و نظایر اینها... در سطح کارگاه، حرفه و یا صنعت با توافق طرفین تحقق می‌یابد. خواسته‌های طرح شده از سوی طرفین باید متکی به دلایل و مدارک لازم باشد.

تبصره ۱- هر موضوعی که در روابط کار متضمن وضع مقررات و ایجاد ضوابط از طریق مذاکرات دسته‌جمعی باشد، می‌تواند موضوع مذاکره قرار بگیرد مشروط بر آنکه مقررات جاری کشور و از جمله سیاستهای برنامه‌ای دولت اتخاذ تصمیم در مورد آنها را منع نکرده باشد.

مذاکرات دسته‌جمعی باید به منظور حصول توافق و حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات با رعایت شؤون طرفین و با خودداری از هرگونه عملی که موجب اختلال نظم جلسات گردد، ادامه یابد.

تبصره ۲- در صورتی که طرفین مذاکرات دسته‌جمعی موافق باشند می‌توانند از وزارت کار و امور اجتماعی تقاضا کنند شخص بیطرفی را که در زمینه مسائل کار تبحر داشته باشد و بتواند در مذاکرات هماهنگی ایجاد کند، به عنوان کارشناس پیمانهای دسته‌جمعی به آنها معرفی نماید نقش این کارشناس کمک به هر دو طرف در پیشبرد مذاکرات دسته‌جمعی است.

ماده ۱۴۰- پیمان دسته‌جمعی کار عبارت است از پیمانی کتبی که به منظور تعیین شرایط کار فی‌مابین یک یا چند (شورا یا انجمن صنفی و یا نماینده قانونی کارگران) از یک طرف و یک یا چند کارفرما و یا نمایندگان قانونی آنها از سوی دیگر و یا فی‌مابین کانون‌ها و کانون‌های عالی کارگری و کارفرمایی منعقد می‌شود.

تبصره - در صورتی که مذاکرات دسته‌جمعی کار منجر به انعقاد پیمان دسته‌جمعی کار شود باید متن پیمان در سه نسخه تنظیم و به امضای طرفین برسد. دو نسخه از پیمان در اختیار طرفین عقد پیمان دسته‌جمعی قرار گرفته و نسخه سوم ظرف سه روز در قبال اخذ رسید و به منظور رسیدگی و تأیید، تسلیم وزارت کار و امور اجتماعی خواهد شد.

ماده ۱۴۱- پیمانهای دسته‌جمعی کار هنگامی اعتبار قانونی و قابلیت اجرایی خواهند داشت که:

الف - مزایایی کمتر از آنچه در قانون کار پیش‌بینی گردیده است در آن تعیین نشده باشد.
 ب - با قوانین و مقررات جاری کشور و تصمیمات و مصوبات دولت مغایر نباشد.
 ج - عدم تعارض موضوع یا موضوعات پیمان با بند «الف» و «ب» به تأیید وزارت کار و امور اجتماعی برسد.

تبصره ۱- وزارت کار و امور اجتماعی باید نظر خود در مورد مطابقت یا عدم تطابق پیمان با بند «الف» و «ب» مذکور در این ماده را ظرف ۳۰ روز به طرفین پیمان کتباً اعلام نماید.
 تبصره ۲- نظر وزارت کار و امور اجتماعی در مورد عدم مطابقت مفاد پیمان جمعی با موضوعات بند الف و ب باید متکی به دلایل قانونی و مقررات جاری کشور باشد. دلایل و موارد مستند باید کتباً به طرفین پیمان ظرف مدت مذکور در تبصره یک همین ماده اعلام گردد.

ماده ۱۴۲- در صورتی که اختلاف نظر در مورد مواد مختلف این قانون و یا پیمانهای قبلی و یا هر یک از موضوعات مورد درخواست طرفین برای انعقاد پیمان جدید منجر به تعطیل کار ضمن حضور کارگر در کارگاه و یا کاهش عمدی تولید از سوی کارگران شود. هیأت تشخیص موظف است بر اساس درخواست هر یک از طرفین اختلاف و یا سازمان‌های کارگری و کارفرمایی موضوع اختلاف را سریعاً مورد رسیدگی قرار داده و اعلام نظر نماید.

تبصره - در صورتی که هر یک از طرفین پیمان دسته‌جمعی نظر مذکور را نپذیرد می‌تواند ظرف مدت ده روز از تاریخ اعلام نظر هیأت تشخیص (موضوع ماده ۱۵۸) به هیأت حل اختلاف مندرج در فصل نهم این قانون مراجعه و تقاضای رسیدگی و صدور رأی نماید. هیأت حل اختلاف پس از دریافت تقاضا فوراً به موضوع اختلاف در پیمان دسته‌جمعی رسیدگی و رأی خود را نسبت به پیمان دسته‌جمعی کار اعلام می‌کند.

ماده ۱۴۳- در پیمان‌های دسته‌جمعی کار که برای مدت معینی منعقد می‌گردد، هیچ‌یک از طرفین نمی‌تواند به تنهایی قبل از پایان مدت، درخواست تغییر آن را بنماید مگر آنکه شرایط استثنایی به تشخیص وزارت کار و امور اجتماعی این تغییر را ایجاب کند.

ماده ۱۴۴- فوت کارفرما و یا تغییر مالکیت از وی، در اجرای پیمان دسته‌جمعی کار مؤثر نمی‌باشد و چنانچه کار استمرار داشته باشد، کارفرمای جدید قائم‌مقام کارفرمای قدیم محسوب خواهد شد.

ماده ۱۴۵- در کلیه قراردادهای انفرادی کار که کارفرما قبل از انعقاد پیمان دسته‌جمعی کار منعقد ساخته و یا پس از آن منعقد می‌نماید، مقررات پیمان دسته‌جمعی لازم‌الاتباع است مگر در مواردی که قراردادهای انفرادی از لحاظ مزد دارای مزایایی بیشتر از پیمان دسته‌جمعی باشند.

ماده ۱۴۶- در صورت لزوم اداره کار می‌تواند با اخذ مجوز از هیأت حل اختلاف مادامی که اختلاف ادامه دارد به منظور جلوگیری از تعطیل کارگاه و تقلیل تولیدات و حفظ مصالح عمومی کارگاه را به حساب کارفرما اداره نماید بدیهی است اداره مزبور پاسخگوی عملکرد خود در مدت تصدی اداره کارگاه در مقابل هیأت حل اختلاف خواهد بود.

فصل هشتم - خدمات رفاهی کارگران

ماده ۱۴۷- دولت مکلف است خدمات بهداشتی و درمانی را برای کارگران و کشاورزان مشمول این قانون و خانواده آنها فراهم سازد.

ماده ۱۴۸- کارفرمایان کارگاه‌های مشمول این قانون مکلف‌اند بر اساس قانون تأمین اجتماعی، نسبت به بیمه نمودن کارگران واحد خود اقدام نمایند.

ماده ۱۴۹- کارفرمایان مکلف‌اند با تعاونی‌های مسکن و در صورت عدم وجود این تعاونی‌ها مستقیماً با کارگران فاقد مسکن جهت تأمین خانه‌های شخصی مناسب همکاری لازم را بنمایند و همچنین کارفرمایان کارگاه‌های بزرگ مکلف به احداث خانه‌های سازمانی در جوار کارگاه و یا محل مناسب دیگر می‌باشند.

تبصره ۱- دولت موظف است با استفاده از تسهیلات بانکی و امکانات وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداری‌ها و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط همکاری لازم را بنماید.

تبصره ۲- نحوه و میزان همکاری و مشارکت کارگران، کارفرمایان و دستگاه‌های دولتی و نوع کارگاه‌های بزرگ مشمول این ماده طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط وزارتین کار و امور اجتماعی و مسکن و شهرسازی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۰- کلیه کارفرمایان مشمول این قانون مکلف‌اند در کارگاه محل مناسبی برای ادای فریضه نماز ایجاد نمایند و نیز در ایام ماه مبارک رمضان برای تعظیم شعائر مذهبی و رعایت حال روزه‌داران، باید شرایط و ساعات کار را با همکاری انجمن اسلامی و شوراهای اسلامی کار و یا سایر نمایندگان قانونی کارگران طوری تنظیم نمایند که اوقات

کار مانع فریضه روزه نباشد. همچنین مدتی از اوقات کار را برای ادای فریضه نماز و صرف افطار یا سحری، اختصاص دهند.

ماده ۱۵۱- در کارگاه‌هایی که برای مدت محدود، به منظور انجام کاری معین (راه‌سازی و مانند آن) دور از مناطق مسکونی ایجاد می‌شوند کارفرمایان موظف‌اند سه وعده غذای مناسب و رایگان (صبحانه، نهار و شام) برای کارگران خود فراهم نمایند، که حداقل یک وعده آن باید غذای گرم باشد. در این قبیل کارگاه‌ها به اقتضای فصل، محل و مدت کار، باید خوابگاه مناسبی نیز برای کارگران ایجاد شود.

ماده ۱۵۲- در صورت دوری کارگاه و عدم تکافوی وسیله نقلیه عمومی صاحب کار باید برای رفت و برگشت کارکنان خود وسیله نقلیه مناسب در اختیار آنان قرار دهد.

ماده ۱۵۳- کارفرمایان مکلف‌اند برای ایجاد و اداره امور شرکت‌های تعاونی کارگران کارگاه خود، تسهیلات لازم را از قبیل محل، وسایل کار و امثال اینها فراهم نمایند.

تبصره - دستورالعمل‌های مربوط به نحوه اجرای این ماده با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۱۵۴- به منظور حفظ و صیانت نیروی کار، کارفرمایان موظف‌اند با اعلام وزارت کار و امور اجتماعی و با توجه به تعداد کارگران خود نسبت به اختصاص محل مناسبی جهت استفاده کارگران خود حسب مورد در رشته‌های مختلف ورزشی اقدام نمایند و سازمان تربیت بدنی کشور موظف است همکاری‌های لازم را در این زمینه به عمل آورد.

تبصره ۱- مدت شرکت کارگران در مسابقات قهرمانی ورزش کشوری، جهانی و ساعات متعارف تمرین مربوط به آن جزو ساعات کار کارگران محسوب می‌شود.

تبصره ۲- در صورت ضرورت و اعلام وزارت کار و امور اجتماعی کارفرمایان باید در هر شهرستان و یا منطقه مشترکاً نسبت به ایجاد مجتمع‌های ورزشی کارگری با همکاری سازمان تربیت بدنی کشور اقدام نمایند.

تبصره ۳- نحوه تأسیس و ضوابط مربوط به آن و میزان همکاری‌های سازمان تربیت بدنی کشور بر حسب آیین‌نامه‌هایی که مشترکاً توسط وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تربیت بدنی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید مشخص می‌شود.

ماده ۱۵۵- کلیه کارفرمایان موظف‌اند در مدت متعارف نسبت به سوادآموزی کارگران ییسواد خویش اقدام نمایند. و وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی نیز

همکاری‌های لازم در این زمینه را به عمل خواهند آورد.

تبصره ۱- کارگران بی سواد واجد شرایط موظف به شرکت در کلاسهای سوادآموزی می‌باشند و تا ۵ ساعت آموزش در هفته جزو ساعات کار آنان محسوب می‌گردد.

تبصره ۲- شرط ورود کارگران به دوره‌های مراکز فنی و حرفه‌ای حداقل داشتن گواهینامه نهضت سوادآموزی است.

ماده ۱۵۶- دستورالعمل‌های مربوط به تأسیسات کارگاه از نظر بهداشت محیط کار مانند غذاخوری، حمام و دستشویی برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تصویب و به مرحله اجرا درخواهد آمد.

فصل نهم - مراجع حل اختلاف

مبحث اول - رسیدگی به اختلاف فردی کار

ماده ۱۵۷- هرگونه اختلاف فردی بین کارفرما و کارگر و کارآموز که ناشی از اجرای این قانون و سایر مقررات کار، قرارداد کارآموزی، موافقت‌نامه‌های کارگاهی یا پیمانهای دسته‌جمعی کار باشد در مرحله اول از طریق سازش مستقیم بین کارفرما و کارگر یا کارآموز و یا نمایندگان آنها در شوراهای اسلامی کار و در صورتی که شوراهای اسلامی کار در واحدی نباشد از طریق انجمن‌های صنفی کارگران و یا نمایندگان قانونی کارگر و کارفرما حل و فصل خواهد شد و در صورت عدم سازش از طریق هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف به ترتیب آتی رسیدگی و حل و فصل خواهد شد.

ماده ۱۵۸- هیأت تشخیص مذکور در این قانون از افراد ذیل تشکیل می‌شود:

۱- یک نفر نماینده وزیر کار و امور اجتماعی.

۲- یک نفر نماینده کارگران به انتخاب کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار استان.

۳- یک نفر نماینده مدیران صنایع به انتخاب کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایان استان در صورت لزوم و با توجه به میزان کار هیأت‌ها وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند نسبت به تشکیل چند هیأت تشخیص در سطح هر استان اقدام نماید.

تبصره - کارگری که مطابق نظر هیأت تشخیص باید اخراج شود، حق دارد نسبت به این تصمیم به هیأت حل اختلاف مراجعه و اقامه دعوی نماید.

ماده ۱۵۹- رأی هیأت‌های تشخیص پس از یک ماه از صدور آن لازم‌الاجرا می‌گردد و در صورتی که ظرف مدت مذکور یکی از طرفین نسبت به رأی مزبور اعتراض داشته باشد

اعتراض خود را کتباً به هیأت حل اختلاف تقدیم می‌نماید و رأی هیأت حل اختلاف پس از صدور قطعی و لازم‌الاجرا خواهد بود.

ماده ۱۶۰- هیأت حل اختلاف استان از سه نفر نماینده کارگران به انتخاب کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار استان یا کانون انجمن‌های صنفی کارگران و یا مجمع نمایندگان کارگران واحدهای منطقه و سه نفر نماینده کارفرمایان به انتخاب مدیران واحدهای منطقه و سه نفر نماینده اداره کل کار و امور اجتماعی برای مدت ۲ سال تشکیل می‌گردد.

ماده ۱۶۱- هیأت‌های حل اختلاف پس از بررسی و مشاوره با کارشناسان مربوطه نسبت به صدور رأی اقدام خواهند نمود نظرات اعضای هیأت بایستی در پرونده درج شود رأی صادره قطعی و لازم‌الاجراست.

ماده ۱۶۲- هیأت‌های حل اختلاف با توجه به حجم کار و ضرورت به تعداد لازم در محل واحدهای کار و امور اجتماعی و حتی الامکان خارج از وقت اداری تشکیل خواهد شد.

ماده ۱۶۳- هیأت‌های حل اختلاف از طرفین اختلاف برای حضور در جلسه رسیدگی کتباً دعوت می‌کند. عدم حضور هر یک از طرفین یا نماینده تام‌الاختیار آنها مانع رسیدگی و صدور رأی توسط هیأت نیست مگر آنکه هیأت حضور طرفین را ضروری تشخیص دهد. در این صورت فقط یک نوبت تجدید دعوت می‌نماید. در هر حال هیأت حتی الامکان ظرف مدت یک ماه پس از وصول پرونده، رسیدگی و رأی لازم را صادر می‌نماید.

ماده ۱۶۴- هیأت‌های حل اختلاف می‌توانند در صورت لزوم از مسئولین و کارشناسان و انجمن‌ها و شوراهای اسلامی واحدهای تولیدی و صنعتی و خدماتی و کشاورزی دعوت به عمل آورند و نظرات و اطلاعات آنان را در خصوص موضوع استماع نمایند.

ماده ۱۶۵- مقررات مربوط به انتخاب اعضای هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف و چگونگی تشکیل جلسات آنها توسط شورای عالی کار تهیه و به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۱۶۶- در صورتی که هیأت حل اختلاف اخراج کارگر را غیرموجه تشخیص داد، حکم بازگشت کارگر اخراجی و پرداخت حق‌السعی او را از تاریخ اخراج صادر می‌کند و در غیر این صورت (موجه بودن اخراج) کارگر مشمول اخذ حق سنوات به میزان مندرج

در ماده ۲۷ این قانون خواهد بود.

تبصره - چنانچه کارگر نخواهد به واحد مربوط بازگردد، کارفرما مکلف است که بر اساس سابقه خدمت کارگر به نسبت هر سال ۴۵ روز مزد و حقوق به وی بپردازد.

فصل دهم - شورای عالی کار

ماده ۱۶۷ - در وزارت کار و امور اجتماعی شورایی به نام شورای عالی کار تشکیل می شود وظیفه شورا انجام کلیه تکالیفی است که به موجب این قانون و سایر قوانین مربوطه به عهده آن واگذار شده است، اعضای شورا عبارتند از:

الف - وزیر کار و امور اجتماعی که ریاست شورا را به عهده خواهد داشت.

ب - دو نفر از افراد بصیر و مطلع در مسائل اجتماعی و اقتصادی به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی و تصویب هیأت وزیران که یک نفر از آنان از اعضای شورای عالی صنایع انتخاب خواهد شد.

ج - سه نفر از نمایندگان کارفرمایان (یک نفر از بخش کشاورزی) به انتخاب کارفرمایان.

د - سه نفر از نمایندگان کارگران (یک نفر از بخش کشاورزی) به انتخاب کانون عالی شوراهای اسلامی کار.

شورای عالی کار از افراد فوق تشکیل که به استثنای وزیر کار بقیه اعضای آن برای مدت دو سال تعیین و انتخاب می گردند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

تبصره - هر یک از اعضای شرکت کننده در جلسه دارای یک رأی خواهند بود.

ماده ۱۶۸ - شورای عالی کار هر ماه حداقل یک بار تشکیل جلسه می دهد.

در صورت ضرورت، جلسات فوق العاده به دعوت رئیس و یا تقاضای سه نفر از اعضای شورا تشکیل می شود. جلسات شورا با حضور هفت (۷) نفر از اعضا رسمیت می یابد و تصمیمات آن با اکثریت آرا معتبر خواهد بود.

ماده ۱۶۹ - شورای عالی کار دارای یک دبیرخانه دائمی است. کارشناسان مسائل کارگری و اقتصادی و اجتماعی و فنی دبیرخانه مطالعات مربوط به روابط و شرایط کار و دیگر اطلاعات مورد نیاز را تهیه و در اختیار شورای عالی کار قرار می دهند.

تبصره - محل دبیرخانه شورای عالی کار در وزارت کار و امور اجتماعی است. مسؤول دبیرخانه به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی و تصویب شورای عالی کار انتخاب می شود که به عنوان دبیر شورا بدون حق رأی در جلسات شورای عالی کار شرکت

خواهد کرد.

ماده ۱۷۰- دستورالعمل‌های مربوط به چگونگی تشکیل و نحوه اداره شورای عالی کار و وظایف دبیرخانه شورا و همچنین نحوه انتخاب اعضای اصلی و علی‌البدل کارگران و کارفرمایان در شورای عالی کار به موجب مقرراتی خواهد بود که حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط وزیر کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل یازدهم - جرایم و مجازات‌ها

ماده ۱۷۱- متخلفان از ارتکاب مقرر در این قانون حسب مورد مطابق مواد آتی با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به مجازات حبس یا شلاق و یا هر دو محکوم خواهند شد. در صورتی که تخلف از انجام تکالیف قانونی، سبب وقوع حادثه‌ای گردد که منجر به عوارضی مانند نقص عضو و یا فوت کارگر شود، پرونده متخلف علاوه بر مجازات مندرج در این فصل برای صدور حکم مقتضی به دادگاه کیفری نیز ارجاع خواهد شد.

ماده ۱۷۲- کار اجباری با توجه به ماده ۷ این قانون به هر شکل ممنوع است و متخلف علاوه بر پرداخت اجرت‌المثل کار انجام یافته و جبران خسارت با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به حبس از سه ماه تا یک سال و یا ۳۰ تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهد شد، هرگاه چند نفر به اتفاق یا از طریق یک مؤسسه، شخصی را به کار اجباری بگمارند هر یک از متخلفان به مجازات‌های فوق محکوم و مشترکاً مسؤول پرداخت اجرت‌المثل خواهند بود. مگر آنکه مسبب اقوی از مباشر باشد که در این صورت مسبب شخصاً مسؤول است.

تبصره - چنانچه چند نفر به طور دسته‌جمعی به کار اجباری گمارده شوند، متخلف یا متخلفین علاوه بر پرداخت اجرت‌المثل، با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به حداکثر مجازات حبس و یا شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۳- متخلفان از هر یک از موارد مذکور در مواد ۶، ۱۲، ۳۷، ۴۴، ۵۰، ۵۱، ۵۸، ۶۰، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۹، ۸۲، ۸۳، ۸۵ و تبصره ماده ۴۰ در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به مجازات حبس از دو تا شش ماه و یا شلاق تا ۷۴ ضربه محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۴- متخلفان از مواد ۳۷ و ۵۱ این قانون در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به پرداخت جریمه‌ای معادل پنج تا بیست برابر حداقل مزد روزانه در تاریخ تخلف محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۵- کارفرمایانی که بر خلاف مواد ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱ و ۹۲ این قانون از رعایت مقررات حفاظت فنی و بهداشت کار و موازین و آیین‌نامه‌های مربوط تخلف ورزند در هر مورد و با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم، به پرداخت جریمه نقدی معادل ۲۰ تا ۲۰۰ برابر حداقل مزد روزانه در تاریخ تخلف محکوم خواهند شد و در صورت تکرار به حداکثر جریمه محکوم می‌شوند و چنانچه عدم رعایت قوانین و مقررات باعث بروز حادثه‌ای گردد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم از ۲ تا ۶ ماه حبس و یا ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و در صورت تکرار به ۷۴ ضربه شلاق تعزیری محکوم خواهد شد.

ماده ۱۷۶- کارفرمایان یا کسانی که مانع ورود و انجام وظیفه بازرسان کار و مأموران بهداشت کار به کارگاه‌های مشمول این قانون گردند، یا از دادن اطلاعات و مدارک لازم به ایشان خودداری کنند در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم، به پرداخت جریمه نقدی از بیست تا ۲۰۰ برابر حداقل مزد روزانه در تاریخ تخلف محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۷- هرکس شخص یا اشخاص را با اجبار و تهدید وادار به قبول عضویت در تشکلهای کارگری یا کارفرمایی نماید و یا مانع از عضویت آنها در تشکلهای مذکور گردد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به پرداخت جریمه نقدی معادل ۲۰ تا ۱۰۰ برابر حداقل دستمزد روزانه در تاریخ تخلف و یا حبس از ۶۱ روز تا ۴ ماه و یا ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق و یا به هر دو این مجازاتها محکوم خواهد شد.

ماده ۱۷۸- کارفرمایانی که بر خلاف مفاد ماده ۱۴۸ این قانون از بیمه نمودن کارگران خود، خودداری نمایند، علاوه بر تأدیه کلیه حقوق متعلق به کارگر (سهم کارفرما) با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم، به جریمه‌ای معادل دو تا ده برابر حق بیمه مربوطه محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۹- متخلفان از اجرای مواد ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵ و ۱۶۷ این قانون در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم، به پرداخت جریمه نقدی

معادل ۲۰ تا ۲۰۰ برابر حداقل مزد روزانه در تاریخ تخلف محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۰- کارفرمایی که بر خلاف مفاد ماده ۱۸۷ این قانون از تسلیم آمار و اطلاعات مقرر به وزارت کار و امور اجتماعی، خودداری نمایند علاوه بر الزام به ارائه آمار و اطلاعات مورد نیاز وزارت کار و امور اجتماعی در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به پرداخت جریمه نقدی، معادل ده تا صد برابر حداقل مزد روزانه کارگر در تاریخ تخلف و ۶۱ روز حبس و یا ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۱- کارفرمایی که اتباع بیگانه را که فاقد پروانه کارند و یا مدت اعتبار پروانه کارشان منقضی شده است به کار گمارند و یا اتباع بیگانه را در کاری غیر از آنچه در پروانه کار آنها قید شده است بپذیرند و یا در مواردی که رابطه استخدامی تبعه بیگانه با کارفرما قطع می‌گردد، مراتب را به وزارت کار و امور اجتماعی اعلام ننمایند، با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به مجازات حبس از دو تا شش ماه و یا تا ۷۴ ضربه شلاق محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۲- در کلیه مواردی که تخلف از ناحیه اشخاص حقوقی باشد، اجرت‌المثل کار انجام شده و طلب خسارت باید از اموال شخص حقوقی پرداخت شود ولی مسئولیت جزایی اعم از حبس، شلاق، جریمه و یا هر سه حالت متوجه مدیرعامل یا مدیر مسئول شخصیت حقوقی است که تخلف به دستور او انجام گرفته است و کیفر درباره مسئولین مذکور اجرا خواهد شد.

ماده ۱۸۳- رسیدگی به جرایم مذکور در مواد ۱۷۱ تا ۱۸۲ در صلاحیت دادگاه‌های کیفری دادگستری است، رسیدگی مذکور در دادسرا و دادگاه خارج از نوبت به عمل خواهد آمد.

ماده ۱۸۴- جرایم مقرر در این فصل به حساب خزانه‌داری کل واریز خواهد شد.

فصل دوازدهم - مقررات متفرقه

ماده ۱۸۵- کارفرمایان مکلف‌اند پس از پایان قرارداد کار بنا به درخواست کارگر گواهی انجام کار با قید مدت زمان شروع و پایان و نوع کار انجام شده را به وی تسلیم نمایند.

ماده ۱۸۶- اشخاص مشمول قانون استخدام کشوری یا سایر قوانین و مقررات خاص استخدامی و نیز کارگران کارگاه‌های خانوادگی که انجام کار آنها منحصراً توسط صاحب کار و همسر و خویشاوندان نسبی درجه یک از طبقه اول وی انجام می‌شود مشمول

مقررات این قانون نخواهند بود.

ماده ۱۸۷- کارفرمایان موظف‌اند در مهلت مقرر آمار و اطلاعات مورد نیاز وزارت کار و امور اجتماعی را طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی می‌رسد، تهیه و تسلیم نمایند.

ماده ۱۸۸- وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد به منظور تأمین کادر متخصص سرپرستی در صورت لزوم، به افرادی که در واحدها به عنوان سرپرست تعیین شده‌اند، آموزشهای لازم را در زمینه مسائل ناظر به روابط انسانی، روابط کار و ایمنی و بهداشت کار خواهد داد.

آیین‌نامه مربوط توسط شورای عالی کار تهیه و حسب مورد به تصویب وزرای کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌رسد.

ماده ۱۸۹- کارفرمایان کارخانه‌ها مکلف‌اند در زمینه آموزش نظامی کارگران واحدهای خود با واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی همکاری‌های لازم را مبذول دارند.

تبصره- آیین‌نامه اجرایی این ماده با همکاری مشترک وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹۰- به منظور تشویق نیروهای کارگری مولد، ماهر، متخصص، مخترع و مبتکر وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است همه ساله به طرق مقتضی در مورد انتخاب کارگران نمونه سال اقدام نماید.

تبصره- ضوابط اجرایی این ماده و چگونگی تشویق کارگران نمونه و نحوه اجرای آن و پیش‌بینی هزینه‌های متعارف مربوط، توسط وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد گردید.

ماده ۱۹۱- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است در جهت آگاهی و شکوفایی فکری بیشتر کارگران و رشد کارهای علمی، عملی و تخصصی در زمینه‌های علم و صنعت، کشاورزی و خدماتی، فیلم، اسلاید و آموزشهای لازم دیگر را تدارک ببیند و این امکانات را از طریق رادیو، تلویزیون و رسانه‌های گروهی و یا هر نحو دیگری که لازم باشد در اختیار آنان قرار دهد.

ماده ۱۹۲- دولت مکلف است با توجه به امکانات خود برای کارگرانی که قصد داشته

باشند از شهر به روستا مهاجرت کنند و به کار کشاورزی بپردازند تسهیلات لازم را فراهم نماید.

ماده ۱۹۳- وزارت کار و امور اجتماعی می تواند در موارد ضرورت برای تنظیم نیروی کار ایرانیان خارج از کشور در نمایندگی های جمهوری اسلامی ایران وابسته کار منصوب نماید.

تبصره - وابسته کار، توسط وزیر کار و امور اجتماعی تعیین و پس از موافقت وزیر امور خارجه منصوب و اعزام می گردد.

تبصره ۲- وزارتین کار و امور اجتماعی و امور خارجه و سازمان امور اداری و استخدامی موظف اند تا پس از تصویب این قانون آیین نامه اجرایی موضوع این ماده را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند.

ماده ۱۹۴- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون، آیین نامه های اجرایی موضوع این ماده را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند. ماده ۱۹۵- با تصویب این قانون و آیین نامه های اجرایی آن یا قوانین کار و کشاورزی مغایر این قانون لغو می گردند.

ماده ۱۹۶- وزارت کار و امور اجتماعی باید کلیه حقوق و تکالیف مذکور در این قانون را با روشهای مناسب به اطلاع کارگران و کارفرمایان برساند.

ماده ۱۹۷- وزارت کار و امور اجتماعی، مأمور اجرای این قانون می باشد.

تبصره ۱- مفاد این ماده رافع تکلیف و مسؤولیت هایی نخواهد بود که در این قانون و سایر قوانین به عهده وزارتخانه های ذی ربط و مؤسسات و کارگاه های دولتی مشمول این قانون نهاده شده است.

تبصره ۲- چنانچه اجرای این قانون موجب افزایش هزینه ای برای دولت گردد دولت موظف است اعتبار لازم را در بودجه عمومی کشور منظور نماید.

تبصره ۳- این قانون از تاریخ ۱۳۶۹/۱/۱ لازم الاجراست.

لایحه قانونی فوق مشتمل بر یکصد و نود و هفت ماده و یکصد و سی تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه بیست و چهارم مورخ دوم مهر ماه یک هزار و سیصد و شصت و هشت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

نظریه (مرحله دوم) شورای نگهبان

شماره: ۱۱۲۹

تاریخ: ۱۳۶۸/۷/۲۴

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه‌های شماره ۱۰۷۲-ق مورخ ۱۳۶۸/۷/۶ و شماره ۳۰۹۴-ق مورخ ۱۳۶۶/۸/۲۸ و پیرو نامه‌های شماره ۱۰۳۴ مورخ ۱۳۶۸/۷/۱۶ و شماره ۹۸۵۵/م مورخ ۶۶/۹/۲۴ و شماره ۹۸۵۵ مورخ ۱۳۶۶/۹/۱۹؛ «لایحه کار» که پس از ایراد مورخ ۱۳۶۶/۹/۱۹ (و ۱۳۶۶/۹/۲۴) شورای نگهبان با تغییراتی در جلسه روز یکشنبه دوم مهر ماه ۱۳۶۸ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است در جلسات شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت. نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

هر چند در اصلاحیه انجام شده برخی از ایرادات شرعی و قانون اساسی مندرج در نظریه شورای نگهبان مرتفع شده، اما قسمت عمده ایرادات به حال خود باقی مانده و مرتفع نگردیده است که ذیلاً به آنها اشاره می‌گردد.

اولاً همانطور که در بند ۷۰ نظریه شورای نگهبان آمده است اصلاحات به عمل آمده و از ناحیه مجلس در لایحه دولت در بسیاری از مواد از جمله مواد ۱۱، ۱۵، ۲۰، ۲۷، ۲۹، ۳۱، ۳۲، ۴۰، ۴۵، ۵۰، ۵۲، ۵۶، ۶۱، ۶۳، ۶۵، ۶۶، ۷۲، ۸۱، ۸۲، ۸۴، ۹۳، ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۶۶ به لحاظ شمول آنها نسبت به کارگاه‌های دولتی موجب افزایش هزینه عمومی بوده و چون طریقی برای جبران آن پیش‌بینی نشده طرح آن در مجلس مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی می‌باشد و تبصره‌های اضافه شده به ماده ۱۹۸ در خصوص تأمین هزینه‌های آن در بودجه سال ۱۳۶۹ رافع اشکال نیست.

همچنین وجود کانون‌های هماهنگی کار در استان و کانون عالی هماهنگی و کانون انجمن‌های صنفی مندرج در مواد ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۵۸، ۱۶۰ و ۱۶۷ آن گونه که در بند ۴۹ نامه سابق‌الذکر شورای نگهبان آمده خلاف قانون اساسی است و در اصلاحیه به عمل آمده نیز همچنان اشکال باقی است.

ثانیاً ایرادات شرعی وارده بر مواد ۳، ۷ (تبصره ۲)، ۱۲، ۱۳، ۱۹، ۲۸ (تبصره ۲)، ۲۹، ۴۰، ۴۲، ۶۶، ۷۲، ۹۳ (تبصره ۱)، ۱۰۶ (تبصره ۱)، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۹ (چون نوع الزام

مشخص نگردیده و واگذار به آیین نامه شده است)، ۱۶۵ و ۱۷۱ لغایت ۱۸۴ کماکان به قوت خود باقی است و نسبت به رفع آنها اقدامی نشده است.

محمد محمدی گیلانی

دبیر شورای نگهبان

مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام

شماره: ۲۶۸/۸۸۴۱/ق

تاریخ: ۱۳۶۹/۱۰/۹

شورای محترم نگهبان

«قانون کار»^(۱) که در تاریخ ۱۳۶۸/۷/۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و موادی از آن مورد اختلاف مجلس و شورای نگهبان قرار گرفته و در جلسات متعدد مجمع تشخیص مصلحت نظام بررسی و با اصلاح موارد اختلافی و حسب ضرورت پس از کسب مجوز از مقام معظم رهبری با اصلاح و متمیم موادی دیگر، مشتمل بر دوست و سه ماده و یکصد و بیست و یک تبصره در تاریخ ۱۳۶۹/۸/۲۹ به تصویب نهایی مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده و طی نامه شماره ۲۶۷/۸۸۴۰/ق مورخ ۱۳۶۹/۱۰/۹ برای اجرا به ریاست جمهوری ابلاغ گردیده است، به پیوست جهت اطلاع ایفاد می گردد.

اکبر هاشمی رفسنجانی

رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام

قانون کار

فصل اول - تعاریف کلی و اصول

ماده ۱- کلیه کارفرمایان، کارگران، کارگاه ها، مؤسسات تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی مکلف به تبعیت از این قانون می باشند.

ماده ۲- کارگر از لحاظ این قانون کسی است که به هر عنوان در مقابل دریافت حق السعی

اعم از مزد، حقوق، سهم سود و سایر مزایا به درخواست کارفرما کار می‌کند.

ماده ۳- کارفرما شخصی است حقیقی یا حقوقی که کارگر به درخواست و به حساب او در مقابل دریافت حق السعی کار می‌کند مدیران و مسئولان و به طور عموم کلیه کسانی که عهده‌دار اداره کارگاه هستند نماینده کارفرما محسوب می‌شوند و کارفرما مسئول کلیه تعهداتی است که نمایندگان مذکور در قبال کارگر به عهده می‌گیرند در صورتی که نماینده کارفرما خارج از اختیارات خود تعهدی بنماید و کارفرما آن را نپذیرد در مقابل کارفرما ضامن است.

ماده ۴- کارگاه محلی است که کارگر به درخواست کارفرما، یا نماینده او در آنجا کار می‌کند از قبیل مؤسسات صنعتی، کشاورزی، معدنی، ساختمانی، ترابری، مسافری، خدماتی، تجاری، تولیدی و اماکن عمومی و امثال آنها.

کلیه تأسیساتی که به اقتضای کار متعلق به کارگاه‌اند از قبیل نمازخانه، ناهارخوری، تعاونی‌ها، شیرخوارگاه، مهدکودک، درمانگاه، حمام، آموزشگاه حرفه‌ای، قرائت‌خانه، کلاسهای سوادآموزی و سایر مراکز آموزشی و اماکن مربوط به شورا و انجمن اسلامی و بسیج کارگران، ورزشگاه و وسایل ایاب و ذهاب و نظایر آنها جزو کارگاه می‌باشند.

ماده ۵- کلیه کارگران، کارفرمایان، نمایندگان آنان و کارآموزان و نیز کارگاه‌ها مشمول مقررات این قانون می‌باشند.

ماده ۶- براساس بند چهار اصل چهل و سوم و بند شش اصل دوم و اصول ۱۹ و ۲۰ و ۲۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^(۱) اجبار افراد به کار معین و بهره‌کشی از دیگری ممنوع و مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود و همه افراد اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و هرکس حق دارد شغلی را که به آن مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست برگزیند.

۱. اصل چهل و سوم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۵۸۸.

- اصل دوم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۰۳۹.

- اصل نوزدهم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۰۷۹.

- اصل بیستم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۴۰.

- اصل بیست و هشتم: همین مجموعه، پاورقی صفحه ۱۰۷۹.

فصل دوم - قرارداد کار

مبحث اول - تعریف قرارداد کار و شرایط اساسی انعقاد آن

ماده ۷- قرارداد کار عبارتست از قرارداد کتبی یا شفاهی که به موجب آن کارگر در قبال دریافت حق السعی کاری را برای مدت موقت یا مدت غیرموقت برای کارفرما انجام می دهد.

تبصره ۱- حداکثر مدت موقت برای کارهایی که طبیعت آنها جنبه غیرمستمر دارد توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- در کارهایی که طبیعت آنها جنبه مستمر دارد در صورتی که مدتی در قرارداد ذکر نشود قرارداد دائمی تلقی می شود.

ماده ۸- شروط مذکور در قرارداد کار یا تغییرات بعدی آن در صورتی نافذ خواهد بود که برای کارگر مزایایی کمتر از امتیازات مقرر در این قانون منظور ننماید.

ماده ۹- برای صحت قرارداد کار در زمان بستن قرارداد رعایت شرایط ذیل الزامی است:
الف - مشروعیت مورد قرارداد.

ب - معین بودن موضوع قرارداد.

ج - عدم ممنوعیت قانونی و شرعی طرفین در تصرف اموال یا انجام کار مورد نظر.

تبصره - اصل بر صحت کلیه قراردادهای کار است، مگر آنکه بطلان آنها در مراجع ذیصلاح به اثبات برسد.

ماده ۱۰- قرارداد کار علاوه بر مشخصات دقیق طرفین، باید حاوی موارد ذیل باشد:

الف - نوع کار یا حرفه یا وظیفه ای که کارگر باید به آن اشتغال یابد.

ب - حقوق یا مزد مبنا و لواحق آن.

ج - ساعات کار، تعطیلات و مرخصی ها.

د - محل انجام کار.

ه - تاریخ انعقاد قرارداد.

و - مدت قرارداد، چنانچه کار برای مدت معین باشد.

ز - موارد دیگری که عرف و عادت شغل یا محل ایجاب نماید.

تبصره - در مواردی که قرارداد کار کتبی باشد قرارداد در چهار نسخه تنظیم می گردد که یک نسخه از آن به اداره کل محل و یک نسخه نزد کارگر و یک نسخه نزد کارفرما و نسخه

دیگر در اختیار شورای اسلامی کار و در کارگاه‌های فاقد شورا در اختیار نماینده کارگر قرار می‌گیرد.

ماده ۱۱- طرفین می‌توانند با توافق یکدیگر مدتی را به نام دوره آزمایشی کار تعیین نمایند، در خلال این دوره هر یک از طرفین حق دارد بدون اخطار قبلی و بی آنکه الزام به پرداخت خسارت داشته باشد رابطه کار را قطع نماید. در صورتی که قطع رابطه کار از طرف کارفرما باشد وی ملزم به پرداخت حقوق تمام دوره آزمایشی خواهد بود و چنانچه کارگر رابطه کار را قطع نماید کارگر فقط مستحق دریافت حقوق مدت انجام کار خواهد بود.

تبصره - مدت دوره آزمایشی باید در قرارداد کار مشخص شود، حداکثر این مدت برای کارگران ساده و نیمه ماهر یک ماه و برای کارگران ماهر و دارای تخصص سطح بالا سه ماه می‌باشد.

ماده ۱۲- هر نوع تغییر حقوقی در وضع مالکیت کارگاه از قبیل فروش یا انتقال به هر شکل، تغییر نوع تولید، ادغام در مؤسسه دیگر، ملی شدن کارگاه، فوت مالک و امثال اینها در رابطه قراردادی کارگرانی که قراردادشان قطعیت یافته است مؤثر نمی‌باشد و کارفرمای جدید، قائم مقام تعهدات و حقوق کارفرمای سابق خواهد بود.

ماده ۱۳- در مواردی که کار از طریق مقاطعه انجام می‌یابد مقاطعه‌دهنده مکلف است قرارداد خود را با مقاطعه کار به نحوی منعقد نماید که در آن مقاطعه کار متعهد گردد که تمامی مقررات این قانون را در مورد کارکنان خود اعمال نماید.

تبصره ۱- مطالبات کارگر جزو دیون ممتازه بوده و کارفرمایان موظف می‌باشند بدهی پیمانکاران به کارگران را برابر رأی مراجع قانونی از محل مطالبات پیمانکار من جمله ضمانت حسن انجام کار پرداخت نماید.

تبصره ۲- چنانچه مقاطعه‌دهنده بر خلاف ترتیب فوق به انعقاد قرارداد با مقاطعه کار بپردازد و یا قبل از پایان ۴۵ روز از تحویل موقت، تسویه حساب نماید، مکلف به پرداخت دیون مقاطعه کار در مقابل کارگران خواهد بود.

مبحث دوم - تعلیق قرارداد کار

ماده ۱۴- چنانچه به واسطه امور مذکور در مواد آتی انجام تعهدات یکی از طرفین موقتاً متوقف شود، قرارداد کار به حال تعلیق درمی‌آید و پس از رفع آنها قرارداد کار با احتساب

سابقه خدمت از لحاظ (بازنشستگی و افزایش مزد) به حالت اول برمی‌گردد.
تبصره - مدت خدمت نظام وظیفه (ضرورت، احتیاط، ذخیره) و همچنین مدت شرکت داوطلبانه کارگران در جبهه جزو سوابق خدمت و کار آنان محسوب می‌شود.

ماده ۱۵- در موردی که به واسطه قوه قهریه و یا بروز حوادث غیرقابل پیش‌بینی که وقوع آن از اراده طرفین خارج است، تمام یا قسمتی از کارگاه تعطیل شود و انجام تعهدات کارگر یا کارفرما به طور موقت غیرممکن گردد، قراردادهای کار با کارگران تمام یا آن قسمت از کارگاه که تعطیل می‌شود به حال تعلیق درمی‌آید تشخیص موارد فوق با وزارت کار و امور اجتماعی است.

ماده ۱۶- قرارداد کارگرانی که مطابق این قانون از مرخصی تحصیلی و یا دیگر مرخصی‌های بدون حقوق یا مزد استفاده می‌کنند در طول مرخصی و به مدت دو سال به حال تعلیق درمی‌آید.

تبصره - مرخصی تحصیلی برای دو سال دیگر قابل تمدید است.

ماده ۱۷- قرارداد کارگری که توقیف می‌گردد و توقیف وی منتهی به حکم محکومیت نمی‌شود در مدت توقیف به حال تعلیق درمی‌آید و کارگر پس از رفع توقیف به کار خود بازمی‌گردد.

ماده ۱۸- چنانچه توقیف کارگر به سبب شکایت کارفرما باشد و این توقیف در مراجع حل اختلاف منتهی به حکم محکومیت نگردد، مدت آن جزو سابقه خدمت کارگر محسوب می‌شود و کارفرما مکلف است علاوه بر جبران ضرر و زیان وارده که مطابق حکم دادگاه به کارگر می‌پردازد مزد و مزایای وی را نیز پرداخت نماید.

تبصره - کارفرما مکلف است تا زمانی که تکلیف کارگر از طرف مراجع مذکور مشخص نشده باشد برای رفع احتیاجات خانواده وی حداقل پنجاه درصد از حقوق ماهیانه او را به طور علی‌الحساب به خانواده‌اش پرداخت نماید.

ماده ۱۹- در دوران خدمت نظام وظیفه قرارداد کار به حالت تعلیق درمی‌آید. ولی کارگر باید حداکثر تا دو ماه پس از پایان خدمت به کار سابق خود برگردد و چنانچه شغل وی حذف شده باشد در شغلی مشابه آن به کار مشغول می‌شود.

ماده ۲۰- در هر یک از موارد مذکور در مواد ۱۵، ۱۶، ۱۷ و ۱۹ چنانچه کارفرما پس از رفع حالت تعلیق از پذیرفتن کارگر خودداری کند این عمل در حکم اخراج غیرقانونی

محسوب می‌شود و کارگر حق دارد ظرف مدت ۳۰ روز به هیأت تشخیص مراجعه نماید. (در صورتی که کارگر عذر موجه نداشته باشد) و هرگاه کارفرما نتواند ثابت کند که نپذیرفتن کارگر مستند به دلایل موجه بوده است به تشخیص هیأت مزبور مکلف به بازگرداندن کارگر به کار و پرداخت حقوق یا مزد وی از تاریخ مراجعه به کارگاه می‌باشد و اگر بتواند آن را اثبات کند به ازای هر سال سابقه کار ۴۵ روز آخرین مزد به وی پرداخت نماید.

تبصره - چنانچه کارگر بدون عذر موجه حداکثر ۳۰ روز پس از رفع حالت تعلیق، آمادگی خود را برای انجام کار به کارفرما اعلام نکند و یا پس از مراجعه و استنکاف کارفرما به هیأت تشخیص مراجعه ننماید مستعفی شناخته می‌شود که در این صورت کارگر مشمول اخذ حق سنوات به ازای هر سال یک ماه آخرین حقوق خواهد بود.

مبحث سوم - خاتمه قرارداد کار

ماده ۲۱- قرارداد کار به یکی از طرق زیر خاتمه می‌یابد:

الف - فوت کارگر.

ب - بازنشستگی کارگر.

ج - از کارافتادگی کلی کارگر.

د - انقضای مدت در قراردادهای کار با مدت موقت و عدم تجدید صریح یا ضمنی آن.

هـ - پایان کار در قراردادهایی که مربوط به کار معین است .

و - استعفای کارگر.

تبصره - کارگری که استعفا می‌کند موظف است یک ماه به کار خود ادامه داده و بدو استعفای خود را کتباً به کارفرما اطلاع دهد و در صورتی که حداکثر ظرف مدت ۱۵ روز انصراف خود را کتباً به کارفرما اعلام نماید استعفای وی منتفی تلقی می‌شود و کارگر موظف است رونوشت استعفا و انصراف از آن را به شورای اسلامی کارگاه و یا انجمن صنفی و یا نماینده کارگران تحویل دهد.

ماده ۲۲- در پایان کار کلیه مطالباتی که ناشی از قرارداد کار و مربوط به دوره اشتغال کارگر در موارد فوق است به کارگر و در صورت فوت او به وارث قانونی وی پرداخت خواهد شد.

تبصره - تا تعیین تکلیف وراثت قانونی و انجام مراحل اداری و برقراری مستمری توسط

سازمان تأمین اجتماعی این سازمان موظف است نسبت به پرداخت حقوق متوفی به میزان آخرین حقوق دریافتی به طور علی الحساب و به مدت سه ماه به عائله تحت تکفل وی اقدام نماید.

ماده ۲۳- کارگر از لحاظ دریافت حقوق یا مستمری‌های ناشی از فوت، بیماری، بازنشستگی، ییکاری، تعلیق، از کارافتادگی کلی و جزئی و یا مقررات حمایتی و شرایط مربوط به آنها تابع قانون تأمین اجتماعی خواهد بود.

ماده ۲۴- در صورت خاتمه قرارداد کار، کار معین یا مدت موقت کارفرما مکلف است به کارگری که مطابق قرارداد یک سال یا بیشتر به کار اشتغال داشته است برای هر سال سابقه، اعم از متوالی یا متناوب بر اساس آخرین حقوق مبلغی معادل دو ماه حقوق به عنوان مزایای پایان کار به وی پرداخت نماید.

ماده ۲۵- هرگاه قرارداد کار برای مدت موقت و یا برای انجام کار معین منعقد شده باشد هیچ‌یک از طرفین به تنهایی حق فسخ آن را ندارد.

تبصره - رسیدگی به اختلافات ناشی از این نوع قراردادها در صلاحیت هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف است.

ماده ۲۶- هر نوع تغییر عمده در شرایط کار که برخلاف عرف معمول کارگاه و یا محل کار باشد پس از اعلام موافقت کتبی اداره کار و امور اجتماعی محل قابل اجراست. در صورت بروز اختلاف، رأی هیأت حل اختلاف قطعی و لازم‌الاجراست.

ماده ۲۷- هرگاه کارگر در انجام وظایف محوله قصور ورزد و یا آیین‌نامه‌های انضباطی کارگاه را پس از تذکرات کتبی نقض نماید کارفرما حق دارد در صورت اعلام نظر مثبت شورای اسلامی کار علاوه بر مطالبات و حقوق معوقه به نسبت هر سال سابقه کار معادل یک ماه آخرین حقوق کارگر را به عنوان حق سنوات به وی پرداخته و قرارداد کار را فسخ نماید. در واحدهایی که فاقد شورای اسلامی کار هستند نظر مثبت انجمن صنفی لازم است.

در هر مورد از موارد یاد شده اگر مسأله با توافق حل نشد به هیأت تشخیص ارجاع و در صورت عدم حل اختلاف از طریق هیأت حل اختلاف رسیدگی و اقدام خواهد شد. در مدت رسیدگی مراجع حل اختلاف، قرارداد کار به حالت تعلیق در می‌آید.

تبصره ۱- کارگاهی که مشمول قانون شورای اسلامی کار نبوده و یا شورای اسلامی کار

و یا انجمن صنفی در آن تشکیل نگردیده باشد یا فاقد نماینده کارگر باشند اعلام نظر مثبت هیأت تشخیص (موضوع ماده ۱۵۸ این قانون) در فسخ قرارداد کار الزامی است.

تبصره ۲- موارد قصور و دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های انضباطی کارگاه‌ها به موجب مقرراتی است که با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیرکار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۲۸- نمایندگان قانونی کارگران و اعضای شورای اسلامی کار و همچنین داوطلبان واجد شرایط نمایندگی کارگران و شوراهای اسلامی کار در مراحل انتخابات قبل از اعلام نظر قطعی هیأت تشخیص (موضوع ماده ۲۲ قانون شورای اسلامی کار) و رأی هیأت حل اختلاف کماکان به فعالیت خود در همان واحد ادامه داده و مانند سایر کارگران مشغول کار و همچنین انجام وظایف و امور محوله خواهند بود.

تبصره ۱- هیأت تشخیص و هیأت حل اختلاف پس از دریافت شکایت در مورد اختلاف فیما بین نماینده یا نمایندگان قانونی کارگران و کارفرما فوراً و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و نظر نهایی خود را اعلام خواهند داشت در هر صورت هیأت حل اختلاف موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ دریافت شکایت به موضوع رسیدگی نماید.

تبصره ۲- در کارگاه‌هایی که شورای اسلامی کار تشکیل نگردیده و یا در مناطقی که هیأت تشخیص (موضوع ماده ۲۲ قانون شوراهای اسلامی کار) تشکیل نشده و یا اینکه کارگاه مورد نظر مشمول قانون شوراهای اسلامی کار نمی‌باشد، نمایندگان کارگران و یا نمایندگان انجمن صنفی قبل از اعلام نظر قطعی هیأت تشخیص (موضوع ماده ۲۲ قانون شوراهای اسلامی کار) و رأی نهایی هیأت حل اختلاف کماکان به فعالیت خود در همان واحد ادامه داده و مشغول کار و همچنین انجام وظایف و امور محوله خواهند بود.

مبحث چهارم - جبران خسارت از هر قبیل و پرداخت مزایای پایان کار

ماده ۲۹- در صورتی که بنا به تشخیص هیأت حل اختلاف کارفرما، موجب تعلیق قرارداد از ناحیه کارگر شناخته شود کارگر استحقاق دریافت خسارت ناشی از تعلیق را خواهد داشت و کارفرما مکلف است کارگر تعلیقی از کار را به کار سابق وی بازگرداند.

ماده ۳۰- چنانچه کارگاه بر اثر قوه قهریه (زلزله، سیل و امثال اینها) و یا حوادث غیر قابل پیش‌بینی (جنگ و نظایر آن) تعطیل گردد و کارگران آن بیکار شوند پس از فعالیت مجدد

کارگاه کارفرما مکلف است کارگران بیکار شده را در همان واحد بازسازی شده و مشاغلی که در آن به وجود می آید به کار اصلی بگمارد.

تبصره - دولت مکلف است با توجه به اصل بیست و نهم قانون اساسی و با استفاده از درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم و نیز از طریق ایجاد صندوق بیمه بیکاری نسبت به تأمین معاش کارگران بیکار شده کارگاه‌های موضوع ماده ۴ این قانون و با توجه به بند ۲ اصل چهل و سوم قانون اساسی امکانات لازم را برای اشتغال مجدد آنان فراهم نماید.

ماده ۳۱- چنانچه خاتمه قرارداد کار به لحاظ از کارافتادگی کلی و یا بازنشستگی کارگر باشد، کارفرما باید بر اساس آخرین مزد کارگر به نسبت هر سال سابقه خدمت، حقوقی به میزان ۳۰ روز مزد به وی پرداخت نماید.

این وجه علاوه بر مستمری از کارافتادگی و یا بازنشستگی کارگر است و توسط سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می شود.

ماده ۳۲- اگر خاتمه قرارداد کار در نتیجه کاهش توانایی‌های جسمی و فکری ناشی از کار کارگر باشد (بنا به تشخیص کمیسیون پزشکی سازمان بهداشت و درمان منطقه با معرفی شورای اسلامی کار و یا نمایندگان قانونی کارگر) کارفرما مکلف است به نسبت هر سال سابقه خدمت، معادل دو ماه آخرین حقوق به وی پرداخت نماید.

ماده ۳۳- تشخیص موارد از کارافتادگی کلی و جزیی و یا بیماری‌های ناشی از کار یا ناشی از غیرکار و فوت کارگر و میزان قصور کارفرما در انجام وظایف محوله قانونی که منجر به خاتمه قرارداد کار می شود. بر اساس ضوابطی خواهد بود که به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل سوم - شرایط کار

مبحث اول - حق السعی

ماده ۳۴- کلیه دریافت‌های قانونی که کارگر به اعتبار قرارداد کار، اعم از مزد یا حقوق، کمک عائله‌مندی، هزینه‌های مسکن، خواربار، ایاب و ذهاب مزایای غیرنقدی پاداش افزایش تولید سود سالانه و نظایر آنها دریافت می نماید را حق السعی می نامند.

ماده ۳۵- مزد عبارتست از وجه نقدی یا غیرنقدی و یا مجموع آنها که در مقابل انجام کار به کارگر پرداخت می شود.

تبصره ۱- چنانچه مزد با ساعات انجام کار مرتبط باشد، مزد ساعتی و در صورتی که بر اساس میزان انجام کار و یا محصول تولید شده باشد کارمزد و چنانچه بر اساس محصول تولید شده و یا میزان انجام کار در زمان معین باشد کارمزد ساعتی نامیده می شود.

تبصره ۲- ضوابط و مزایای مربوط به مزد ساعتی، کارمزد ساعتی و کارمزد و مشاغل قابل شمول موضوع این ماده که با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید تعیین می گردد. حداکثر ساعات کار موضوع ماده فوق نباید از حداکثر ساعت قانونی کار تجاوز نماید.

ماده ۳۶- مزد ثابت عبارتست از مجموع مزد شغل و مزایای ثابت پرداختی به تبع شغل. تبصره ۱- در کارگاه‌هایی که دارای طرح طبقه‌بندی و ارزیابی مشاغل نیستند منظور از مزایای ثابت پرداختی به تبع شغل مزایایی است که بر حسب ماهیت شغل یا محیط کار و برای ترمیم مزد در ساعات عادی کار پرداخت می گردد از قبیل مزایای سختی کار، مزایای سرپرستی و فوق‌العاده شغل و غیره.

تبصره ۲- در کارگاه‌هایی که طرح طبقه‌بندی مشاغل به مرحله اجرا درآمده است، مزد گروه و پایه، مزد مبنا را تشکیل می دهد.

تبصره ۳- مزایای رفاهی و انگیزه‌ای از قبیل کمک هزینه مسکن، خواروبار و کمک عائله‌مندی، پاداش افزایش تولید و سود سالانه جزو مزد ثابت و مزد مبنا محسوب نمی شود.

ماده ۳۷- مزد باید در فواصل زمانی مرتب و در روز غیرتعطیل و ضمن ساعات کار به وجه نقد رایج کشور یا با تراضی طرفین به وسیله چک عهده بانک و با رعایت شرایط ذیل پرداخت شود.

الف - چنانچه براساس قرارداد یا عرف کارگاه مبلغ مزد به صورت روزانه یا ساعتی تعیین شده باشد پرداخت آن باید پس از محاسبه در پایان روز یا هفته یا پانزده روز یک بار به نسبت ساعات کار و یا روزهای کارکرد صورت گیرد.

ب - در صورتی که بر اساس قرارداد یا عرف کارگاه پرداخت مزد به صورت ماهانه باشد این پرداخت باید در آخر ماه صورت گیرد، در این حالت مزد مذکور حقوق نامیده می شود.

تبصره - در ماه‌های سی و یک روزه مزایا و حقوق باید بر اساس سی و یک روز محاسبه

و به کارگر پرداخت شود.

ماده ۳۸- برای انجام کار مساوی که در شرایط مساوی در یک کارگاه انجام می‌گیرد باید به زن و مرد مزد مساوی پرداخت شود. تبعیض در تعیین میزان مزد بر اساس سن، جنس، نژاد و قومیت و اعتقادات سیاسی و مذهبی ممنوع است.

ماده ۳۹- مزد و مزایای کارگرانی که به صورت نیمه‌وقت و یا کمتر از ساعات قانونی تعیین شده به کار اشتغال دارند به نسبت ساعات کار انجام‌یافته محاسبه و پرداخت می‌شود.

ماده ۴۰- در مواردی که با توافق طرفین قسمتی از مزد به صورت غیرنقدی پرداخت می‌شود باید ارزش نقدی تعیین شده برای اینگونه پرداختها منصفانه و معقول باشد.

ماده ۴۱- شورای عالی کار همه ساله موظف است میزان حداقل مزد کارگران را برای نقاط مختلف کشور و یا صنایع مختلف با توجه به معیارهای ذیل تعیین نماید:

۱- حداقل مزدکارگران با توجه به درصد تورمی که از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام می‌شود.

۲- حداقل مزد بدون آنکه مشخصات جسمی و روحی کارگران و ویژگی‌های کار محول شده را مورد توجه قرار دهد باید به اندازه‌ای باشد که زندگی یک خانواده که تعداد متوسط آن توسط مراجع رسمی اعلام می‌شود را تأمین نماید.

تبصره- کارفرمایان موظف‌اند که در ازای انجام کار در ساعات تعیین شده قانونی به هیچ کارگری کمتر از حداقل مزد تعیین شده جدید پرداخت ننمایند و در صورت تخلف ضامن تأدیه مابه‌التفاوت مزد پرداخت شده و حداقل مزد جدید می‌باشند.

ماده ۴۲- حداقل مزد موضوع ماده ۴۱ این قانون منحصرأ باید به صورت نقدی پرداخت شود، پرداختهای غیرنقدی به هر صورت که در قراردادها پیش‌بینی می‌شود به عنوان پرداختی تلقی می‌شود که اضافه بر حداقل مزد است.

ماده ۴۳- کارگران کارمزد برای روزهای جمعه و تعطیلات رسمی و مرخصی استحقاق دریافت مزد را دارند و مأخذ محاسبه، میانگین کارمزد آنها در روزهای کارکرد آخرین ماه کار آنهاست مبلغ پرداختی در هر حال نباید کمتر از حداقل مزد قانونی باشد.

ماده ۴۴- چنانچه کارگر به کارفرمای خود مدیون باشد در قبال این دیون وی تنها می‌توان مازاد بر حداقل مزد را به موجب حکم دادگاه برداشت نمود، در هر حال این مبلغ نباید

از یک چهارم کل مزد کارگر بیشتر باشد.

تبصره - نفقه و کسوه افراد واجب النفقه کارگر از قاعده فوق مستثنی و تابع مقررات قانون مدنی می باشند.

ماده ۴۵- کارفرما فقط در موارد ذیل می تواند از مزد کارگر برداشت نماید:
الف - موردی که قانون صراحتاً اجازه داده باشد.

ب - هنگامی که کارفرما به عنوان مساعده و جهی به کارگر داده باشد.

ج - اقساط وامهایی که کارفرما به کارگر داده است طبق ضوابط مربوطه.

د - چنانچه در اثر اشتباه محاسبه مبلغی اضافه پرداخت شده باشد.

هـ - مال الاجاره خانه سازمانی (که میزان آن با توافق طرفین تعیین گردیده است) در صورتی که اجازه ای باشد با توافق طرفین تعیین می گردد.

و - وجوهی که پرداخت آن از طرف کارگر برای خرید اجناس ضروری از شرکت تعاونی مصرف همان کارگاه تعهد شده است.

تبصره - هنگام دریافت وام مذکور در بند «ج» با توافق طرفین باید میزان اقساط پرداختی تعیین گردد.

ماده ۴۶- به کارگرانی که به موجب قرارداد یا موافقت بعدی به مأموریتهای خارج از محل خدمت اعزام می شوند فوق العاده مأموریت تعلق می گیرد، این فوق العاده نباید کمتر از مزد ثابت یا مزد مبنای روزانه کارگران باشد همچنین کارفرما مکلف است وسیله یا هزینه رفت و برگشت آنها را تأمین نماید.

تبصره - مأموریت به موردی اطلاق می شود که کارگر برای انجام کار حداقل ۵۰ کیلومتر از محل کارگاه اصلی دور شود و یا ناگزیر باشد حداقل یک شب در محل مأموریت توقف نماید.

ماده ۴۷- به منظور ایجاد انگیزه برای تولید بیشتر و کیفیت بهتر و تقلیل ضایعات و افزایش علاقه مندی و بالابردن سطح درآمد کارگران، طرفین قرارداد دریافت و پرداخت پاداش افزایش تولید را مطابق آیین نامه ای که به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی تعیین می شود متعقد می نمایند.

ماده ۴۸- به منظور جلوگیری از بهره کشی از کار دیگری وزارت کار و امور اجتماعی موظف است نظام ارزیابی و طبقه بندی مشاغل را با استفاده از استاندارد مشاغل و عرف

مشاغل کارگری در کشور تهیه نماید و به مرحله اجرا درآورد.

ماده ۴۹- به منظور استقرار مناسبات صحیح کارگاه با بازار کار در زمینه مزد و مشخص بودن شرح وظایف و دامنه مسئولیت مشاغل مختلف در کارگاه، کارفرمایان مشمول این قانون موظف اند با همکاری کمیته طبقه‌بندی مشاغل کارگاه و یا مؤسسات ذی صلاح طرح طبقه‌بندی مشاغل را تهیه کنند و پس از تأیید وزارت کار و امور اجتماعی به مرحله اجرا درآورند.

تبصره ۱- وزارت کار و امور اجتماعی دستورالعمل و آیین‌نامه‌های اجرایی طرح ارزیابی مشاغل کارگاه‌های مشمول این ماده را که ناظر به تعداد کارگران و تاریخ اجرای طرح است تعیین و اعلام خواهد کرد.

تبصره ۲- صلاحیت مؤسسات و افرادی که به تهیه طرح‌های طبقه‌بندی مشاغل در کارگاه‌ها می‌پردازند باید مورد تأیید وزارت کار و امور اجتماعی باشد.

تبصره ۳- اختلافات ناشی از اجرای طرح طبقه‌بندی مشاغل با نظر وزارت کار و امور اجتماعی در هیأت حل اختلاف قابل رسیدگی است.

ماده ۵۰- چنانچه کارفرمایان مشمول این قانون در مهلت‌های تعیین‌شده از طرف وزارت کار و امور اجتماعی مشاغل کارگاه‌های خود را ارزیابی نکرده باشند وزارت کار و امور اجتماعی، انجام این امر را به یکی از دفاتر مؤسسات مشاور فنی ارزیابی مشاغل و یا اشخاص صاحب صلاحیت (موضوع تبصره ۲ ماده ۴۹) واگذار خواهد کرد.

تبصره - کارفرما علاوه بر پرداخت هزینه‌های مربوط به این امر مکلف به پرداخت جریمه‌ای معادل ۵۰٪ هزینه‌های مشاوره به حساب درآمد عمومی کشور نزد خزانه‌داری کل است از تاریخی که توسط وزارت کار و امور اجتماعی تعیین می‌شود کارفرما باید مابه‌التفاوت احتمالی مزد ناشی از اجرای طرح ارزیابی مشاغل را بپردازد.

مبحث دوم - مدت

ماده ۵۱- ساعات کار در این قانون مدت زمانی است که کارگر نیرو یا وقت خود را به منظور انجام کار در اختیار کارفرما قرار می‌دهد. به غیر از مواردی که در این قانون مستثنی شده است ساعات کار کارگران در شبانه روز نباید از ۸ ساعت تجاوز نماید.

تبصره ۱- کارفرما با توافق کارگران، نماینده یا نمایندگان قانونی آنان می‌تواند ساعات کار را در بعضی از روزهای هفته کمتر از میزان مقرر و در دیگر روزها اضافه بر این میزان

تعیین کند به شرط آنکه مجموع ساعات کار هر هفته از ۴۴ ساعت تجاوز نکند.
تبصره ۲- در کارهای کشاورزی کارفرما می تواند با توافق کارگران نماینده یا نمایندگان قانونی آنان ساعات کار را در شبانه روز با توجه به کار و عرف و فصول مختلف تنظیم نماید.

ماده ۵۲- در کارهای سخت و زیان آور و زیرزمینی، ساعات کار نباید از شش ساعت در روز و ۳۶ ساعت در هفته تجاوز نماید.

تبصره - کارهای سخت و زیان آور و زیرزمینی به موجب آیین نامه ای خواهد بود که توسط شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کار و شورای عالی کار تهیه و به تصویب وزرای کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید.

ماده ۵۳- کار روز، کارهایی است که زمان انجام آن از ساعت ۶ بامداد تا ۲۲ می باشد و کار شب کارهایی است که زمان انجام آن بین ۲۲ تا ۶ بامداد قرار دارد.

کار مختلط نیز کارهایی است که بخشی از ساعات انجام آن در روز و قسمتی از آن در شب واقع می شود در کارهای مختلط ساعاتی که جزو کار شب محسوب می شود کارگر از فوق العاده موضوع ماده ۵۸ این قانون استفاده می نماید.

ماده ۵۴- کار متناوب کاری است که نوعاً در ساعات متوالی انجام نمی یابد، بلکه در ساعات معینی از شبانه روز صورت می گیرد.

تبصره - فواصل تناوب کار در اختیار کارگر است و حضور او در کارگاه الزامی نیست. در کارهای متناوب، ساعات کار و فواصل تناوب و نیز کار اضافی نباید از هنگام شروع تا خاتمه جمعاً از ۱۵ ساعت در شبانه روز بیشتر باشد. ساعت شروع و خاتمه کار و فواصل تناوب با توافق طرفین و نوع کار و عرف کارگاه تعیین می گردد.

ماده ۵۵- کار نوبتی عبارت است از کاری که در طول ماه گردش دارد به نحوی که نوبتهای آن در صبح یا عصر یا شب واقع می شود.

ماده ۵۶- کارگری که در طول ماه به طور نوبتی کار می کند و نوبتهای کار وی در صبح و عصر واقع می شود ۱۰٪ و چنانچه نوبتها در صبح و عصر و شب قرار گیرد، ۱۵٪ و در صورتی که نوبتها به صبح و شب و یا عصر و شب بیفتد ۲۲/۵٪ مزد علاوه بر مزد به عنوان فوق العاده نوبت کاری دریافت خواهد کرد.

ماده ۵۷- در کار نوبتی ممکن است ساعات کار از ۸ ساعت در شبانه روز و چهل و

چهار ساعت در هفته تجاوز نماید، لکن جمع ساعات کار در چهار هفته متوالی نباید از ۱۷۶ ساعت تجاوز کند.

ماده ۵۸- برای هر ساعت کار در شب تنها به کارگران غیرنوبتی ۳۵٪ اضافه بر مزد ساعت کار عادی تعلق می‌گیرد.

ماده ۵۹- در شرایط عادی ارجاع کار اضافی به کارگر با شرایط ذیل مجاز است:
الف - موافقت کارگر.

ب - پرداخت ۴۰٪ اضافه بر مزد هر ساعت کار عادی.

تبصره - ساعات کار اضافی ارجاعی به کارگران نباید از ۴ ساعت در روز تجاوز نماید.
(مگر در موارد استثنایی با توافق طرفین)

ماده ۶۰- ارجاع کار اضافی با تشخیص کارفرما به شرط پرداخت اضافه کاری (موضوع بند «ب» ماده ۵۹ و برای مدتی که جهت مقابله با اوضاع و احوال ذیل ضرورت دارد مجاز است و حداکثر اضافه کاری موضوع این ماده ۸ ساعت در روز خواهد بود) (مگر در موارد استثنایی با توافق طرفین):

الف - جلوگیری از حوادث قابل پیش‌بینی و یا ترمیم خسارتی که نتیجه حوادث مذکور است.

ب - اعاده فعالیت کارگاه، در صورتی که فعالیت مذکور به علت بروز حادثه یا اتفاق طبیعی از قبیل سیل، زلزله و یا اوضاع و احوال غیر قابل پیش‌بینی دیگر قطع شده باشد.
تبصره ۱- پس از انجام کار اضافی در موارد فوق، کارفرما مکلف است حداکثر ظرف مدت ۴۸ ساعت موضوع را به اداره کار و امور اجتماعی اطلاع دهد تا ضرورت کار اضافی و مدت آن تعیین شود.

تبصره ۲- در صورت عدم تأیید ضرورت کار اضافی توسط اداره کار محل کارفرما مکلف به پرداخت غرامت و خسارت وارده به کارگر خواهد بود.

ماده ۶۱- ارجاع کار اضافی به کارگرانی که کار شبانه یا کارهای خطرناک و سخت و زیان‌آور انجام می‌دهند ممنوع است.

مبحث سوم - تعطیلات و مرخصی‌ها

ماده ۶۲- روز جمعه، روز تعطیل هفتگی کارگران با استفاده از مزد می‌باشد.

تبصره ۱- در امور مربوط به خدمات عمومی نظیر آب، برق، اتوبوسرانی و یا در

کارگاه‌هایی که حسب نوع یا ضرورت کار و یا توافق طرفین به طور مستمر روز دیگری برای تعطیل تعیین شود همان روز در حکم روز تعطیل هفتگی خواهد بود و به هر حال تعطیل یک روز معین در هفته اجباری است.

کارگرانی که به هر عنوان به این ترتیب روزهای جمعه کار می‌کنند در مقابل عدم استفاده از تعطیل روز جمعه ۴۰٪ اضافه بر مزد دریافت خواهند کرد.

تبصره ۲- در صورتی که روزهای کار در هفته کمتر از شش روز باشد مزد روز تعطیل هفتگی کارگر معادل یک ششم مجموع مزد یا حقوق دریافتی وی در روزهای کار در هفته خواهد بود.

تبصره ۳- کارگاه‌هایی که با انجام ۵ روز کار در هفته و ۴۴ ساعت کار قانونی کارگرانشان از دو روز تعطیل استفاده می‌کنند. مزد هر یک از دو روز تعطیل هفتگی برابر با مزد روزانه کارگران خواهد بود.

ماده ۶۳- علاوه بر تعطیلات رسمی کشور روز کارگر (۱۱ اردیبهشت) نیز جزو تعطیلات رسمی کارگران به حساب می‌آید.

ماده ۶۴- مرخصی استحقاقی سالانه کارگران با استفاده از مزد و احتساب چهار روز جمعه جمعاً یک ماه است سایر روزهای تعطیلی جزو ایام مرخصی محسوب نخواهد شد. برای کار کمتر از یک سال مرخصی مزبور به نسبت مدت کار انجام یافته محاسبه می‌شود.

ماده ۶۵- استفاده از مرخصی سالیانه کارگرانی که به کارهای سخت و زیان‌آور اشتغال دارند پنج هفته می‌باشد. استفاده از این مرخصی، حتی‌الامکان در دو نوبت و در پایان هر شش ماه کار صورت می‌گیرد.

ماده ۶۶- کارگر نمی‌تواند بیش از ۹ روز از مرخصی سالانه خود را ذخیره کند.

ماده ۶۷- هر کارگر حق دارد به منظور ادای فریضه حج واجب در تمام مدت کار خویش فقط برای یک نوبت یک ماه به عنوان مرخصی استحقاقی علاوه بر مرخصی سالیانه استفاده نماید.

ماده ۶۸- میزان مرخصی استحقاقی کارگران فصلی بر حسب ماه‌های کارکرد تعیین می‌شود.

ماده ۶۹- تاریخ استفاده از مرخصی با توافق کارگر و کارفرما تعیین می‌شود و در صورت

اختلاف بین کارگر و کارفرما نظر اداره کار و امور اجتماعی محل لازم الاجراست. تبصره - در مورد کارهای پیوسته (زنجیره‌ای) و تمامی کارهایی که همواره حضور حداقل معینی از کارگران در روزهای کار را اقتضا می‌نماید کارفرما مکلف است جدول زمانی استفاده از مرخصی کارگران را ظرف سه ماه آخر هر سال برای سال بعد تنظیم و پس از تأیید شورای اسلامی کار به انجمن صنفی یا نماینده کارگران اعلام نماید.

ماده ۷۰ - مرخصی کمتر از یک روز کار جزو مرخصی استحقاقی منظور می‌شود. ماده ۷۱ - در صورت فسخ یا خاتمه قرارداد کار یا بازنشستگی و از کارافتدگی کلی کارگر و یا تعطیل کارگاه مطالبات مربوط به مدت مرخصی استحقاقی کارگر به وی و در صورت فوت او به ورثه او پرداخت می‌شود.

ماده ۷۲ - نحوه استفاده از مرخصی بدون حقوق کارگران و مدت آن و شرایط برگشت آنها به کار پس از استفاده از مرخصی، با توافق کتبی کارگر یا نماینده قانونی او و کارفرما تعیین خواهد شد.

ماده ۷۳ - کلیه کارگران در موارد زیر حق برخورداری از سه روز مرخصی با استفاده از مزد را دارند:

الف - ازدواج دائم.

ب - فوت همسر، پدر، مادر و فرزندان.

ماده ۷۴ - مدت مرخصی استعلاجی، با تأیید سازمان تأمین اجتماعی جزو سوابق کار و بازنشستگی کارگران محسوب خواهد شد.

مبحث چهارم - شرایط کار زنان

ماده ۷۵ - انجام کارهای خطرناک، سخت و زیان‌آور و نیز حمل بار بیشتر از حد مجاز با دست و بدون استفاده از وسایل مکانیکی، برای کارگران زن ممنوع است. دستورالعمل و تعیین نوع و میزان این قبیل موارد با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۷۶ - مرخصی بارداری و زایمان کارگران زن جمعاً ۹۰ روز است حتی الامکان ۴۵ روز از این مرخصی باید پس از زایمان مورد استفاده قرار گیرد، برای زایمان توأمان ۱۴ روز به مدت مرخصی اضافه می‌شود.

تبصره ۱ - پس از پایان مرخصی زایمان کارگر زن به کار سابق خود بازمی‌گردد و این مدت

با تأیید سازمان تأمین اجتماعی جزو سوابق خدمت وی محسوب می شود.
تبصره ۲- حقوق ایام مرخصی زایمان طبق مقررات قانون تأمین اجتماعی پرداخت خواهد شد.

ماده ۷۷- در مواردی که به تشخیص پزشک سازمان تأمین اجتماعی، نوع کار برای کارگر باردار خطرناک یا سخت تشخیص داده شود، کارفرما تا پایان دوره بارداری وی بدون کسر حق السعی کار مناسبت و سبکتری به او ارجاع می نماید.

ماده ۷۸- در کارگاه‌هایی که دارای کارگر زن هستند کارفرما مکلف است به مادران شیرده تا پایان دوسالگی کودک پس از هر سه ساعت نیم ساعت فرصت شیردادن بدهد این فرصت جزو ساعات کار آنان محسوب می شود و همچنین کارفرما مکلف است متناسب با تعداد کودکان و با در نظر گرفتن گروه سنی آنها مراکز مربوط به نگهداری کودکان (از قبیل شیرخوارگاه و مهدکودک و...) را ایجاد نماید.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی، ضوابط تأسیس و اداره شیرخوارگاه و مهدکودک توسط سازمان بهزیستی کل کشور تهیه و پس از تصویب وزیر کار و امور اجتماعی به مرحله اجرا گذاشته می شود.

مبحث پنجم - شرایط کار نوجوانان

ماده ۷۹- به کارگماردن افراد کمتر از ۱۵ سال تمام ممنوع است.

ماده ۸۰- کارگری که ستنش بین ۱۵ تا ۱۸ سال تمام باشد، کارگر نوجوان نامیده می شود و در بدو استخدام باید سازمان تأمین اجتماعی مورد آزمایشهای پزشکی قرار گیرد.

ماده ۸۱- آزمایشهای پزشکی کارگر نوجوان حداقل باید سالی یکبار تجدید شود و مدارک مربوط در پرونده استخدامی وی ضبط گردد، پزشک درباره تناسب نوع کار با توانایی کارگر نوجوان اظهارنظر می کند و چنانچه کار مربوط را نامناسب بداند کارفرما مکلف است در حدود امکانات خود شغل کارگر را تغییر دهد.

ماده ۸۲- ساعات کار روزانه کارگر نوجوان، نیم ساعت کمتر از ساعات کار معمولی کارگران است، ترتیب استفاده از این امتیاز با توافق کارگر و کارفرما تعیین خواهد شد.

ماده ۸۳- ارجاع هر نوع کار اضافی و انجام کار در شب و نیز ارجاع کارهای سخت و زیان‌آور و خطرناک و حمل بار با دست بیش از حد مجاز و بدون استفاده از وسایل مکانیکی برای کارگر نوجوان ممنوع است.

ماده ۸۴- در مشاغل و کارهایی که به علت ماهیت آن یا شرایطی که کار در آن انجام می‌شود برای سلامتی یا اخلاق کارآموزان و نوجوانان زیان‌آور است حداقل سن کار ۱۸ سال تمام خواهد بود. تشخیص این امر با وزارت کار و امور اجتماعی است.

فصل چهارم - حفاظت فنی و بهداشت کار

مبحث اول - کلیات

ماده ۸۵- برای صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور رعایت دستورالعمل‌هایی که از طریق شورای عالی حفاظت فنی (جهت تأمین حفاظت فنی) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (جهت جلوگیری از بیماری‌های حرفه‌ای و تأمین بهداشت کار و کارگر و محیط کار) تدوین می‌شود، برای کلیه کارگاه‌ها، کارفرمایان، کارگران و کارآموزان الزامی است.

تبصره - کارگاه‌های خانوادگی نیز مشمول مقررات این فصل بوده و مکلف به رعایت اصول فنی و بهداشت کار می‌باشند.

ماده ۸۶- شورای عالی حفاظت فنی مسؤول تهیه موازن و آیین‌نامه‌های حفاظت فنی می‌باشد و از اعضای ذیل تشکیل می‌گردد:

۱- وزیر کار و امور اجتماعی یا معاون او که رئیس شورا خواهد بود.

۲- معاون وزارت صنایع.

۳- معاون وزارت صنایع سنگین.

۴- معاون وزارت کشاورزی.

۵- معاون وزارت نفت.

۶- معاون وزارت معادن و فلزات.

۷- معاون وزارت جهادسازندگی.

۸- رئیس سازمان حفاظت محیط زیست.

۹- دو نفر از استادان با تجربه دانشگاه در رشته‌های فنی.

۱۰- دو نفر از مدیران صنایع.

۱۱- دو نفر از نمایندگان کارگران.

۱۲- مدیرکل بازرسی کار و وزارت کار و امور اجتماعی که دبیر شورا خواهد بود.

تبصره ۱- پیشنهادات شورا به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی رسیده و شورا در

صورت لزوم می‌تواند برای تهیه طرح آیین‌نامه‌های مربوط به حفاظت فنی کارگران در محیط کار و انجام سایر وظایف مربوط به شورا کمیته‌های تخصصی مرکب از کارشناسان تشکیل دهد.

تبصره ۲- آیین‌نامه داخلی شورا به پیشنهاد شورای عالی حفاظت فنی به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

تبصره ۳- انتخاب اساتید دانشگاه، نمایندگان کارگران و نمایندگان مدیران صنایع مطابق دستورالعملی خواهد بود که توسط شورای عالی حفاظت فنی تهیه و به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۸۷- اشخاص حقیقی و حقوقی که بخواهند کارگاه جدیدی احداث نمایند و یا کارگاه‌های موجود را توسعه دهند مکلف‌اند بدو برنامه کار و نقشه‌های ساختمانی و طرح‌های مورد نظر را از لحاظ پیش‌بینی در امر حفاظت فنی و بهداشت کار برای اظهار نظر و تأیید به وزارت کار و امور اجتماعی ارسال دارند. وزارت کار و امور اجتماعی موظف است نظرات خود را ظرف مدت یک ماه اعلام نماید بهره‌برداری از کارگاه‌های مزبور منوط به رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی خواهد بود.

ماده ۸۸- اشخاص حقیقی یا حقوقی که به ساخت یا ورود و عرضه ماشین می‌پردازند مکلف به رعایت موارد ایمنی و حفاظتی مناسب می‌باشند.

ماده ۸۹- کارفرمایان مکلف‌اند پیش از بهره‌برداری از ماشینها، دستگاه‌ها، ابزار و لوازمی که آزمایش آنها مطابق آیین‌نامه‌های مصوب شورای عالی حفاظت فنی ضروری شناخته شده است آزمایش‌های لازم را توسط آزمایشگاه‌ها و مراکز مورد تأیید شورای عالی حفاظت فنی انجام داده و مدارک مربوطه را حفظ و یک نسخه از آنها را برای اطلاع به وزارت کار و امور اجتماعی ارسال نمایند.

ماده ۹۰- کلیه اشخاص حقیقی یا حقوقی که بخواهند لوازم حفاظت فنی و بهداشتی را وارد یا تولید کنند، باید مشخصات و سائل را حسب مورد همراه با نمونه‌های آن به وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ارسال دارند و پس از تأیید به ساخت یا وارد کردن این وسائل اقدام نمایند.

ماده ۹۱- کارفرمایان و مسئولان کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون مکلف‌اند بر اساس مصوبات شورای عالی حفاظت فنی برای تأمین حفاظت و سلامت و بهداشت

کارگران در محیط کار وسایل و امکانات لازم را تهیه و در اختیار آنان قرار داده و چگونگی کاربرد وسایل فوق‌الذکر را به آنان بیاموزند و در خصوص رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی نظارت نمایند. افراد مذکور نیز ملزم به استفاده و نگهداری از وسایل حفاظتی و بهداشتی فردی و اجرای دستورالعمل‌های مربوطه کارگاه می‌باشند.

ماده ۹۲- کلیه واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون که شاغلین در آنها به اقتضای نوع کار در معرض بروز بیماری‌های ناشی از کار قرار دارند باید برای همه افراد مذکور پرونده پزشکی تشکیل دهند و حداقل سالی یک‌بار توسط مراکز بهداشتی درمانی از آنها معاینه و آزمایشهای لازم را به عمل آورند و نتیجه را در پرونده مربوطه ضبط نمایند.

تبصره ۱- چنانچه با تشخیص شورای پزشکی نظر داده شود که فرد معاینه شده به بیماری ناشی از کار مبتلا یا در معرض ابتلا باشد کارفرما و مسئولین مربوطه مکلف‌اند او را بر اساس نظریه شورای پزشکی مذکور بدون کاهش حق‌السعی، در قسمت مناسب دیگری تعیین نمایند.

تبصره ۲- در صورت مشاهده چنین بیماری‌رانی وزارت کار و امور اجتماعی مکلف به بازدید و تأیید مجدد شرایط فنی و بهداشت و ایمنی محیط کار خواهد بود.

ماده ۹۳- به منظور جلب مشارکت کارگران و نظارت بر حسن اجرای مقررات حفاظتی و بهداشتی در محیط کار و پیشگیری از حوادث و بیماریها در کارگاه‌هایی که وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ضروری تشخیص دهند کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار تشکیل خواهد شد.

تبصره ۱- کمیته مذکور از افراد متخصص در زمینه حفاظت فنی و بهداشت حرفه‌ای و امور فنی کارگاه تشکیل می‌شود و از بین اعضا دو نفر شخص واجد شرایطی که مورد تأیید وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشند تعیین می‌گردند که وظیفه‌شان برقراری ارتباط میان کمیته مذکور با کارفرما و وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

تبصره ۲- نحوه تشکیل و ترکیب اعضا بر اساس دستورالعمل‌هایی خواهد بود که توسط وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۹۴- در مواردی که یک یا چند نفر از کارکنان واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون امکان وقوع حادثه یا بیماری ناشی از کار را در کارگاه یا واحد مربوطه پیش‌بینی نمایند

می‌توانند مراتب را به کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار یا مسؤول حفاظت فنی و بهداشت کار اطلاع دهند و این امر نیز بایستی توسط فرد مطلع شده در دفتری که به همین منظور نگهداری می‌شود ثبت گردد.

تبصره - چنانچه کارفرما یا مسؤول واحد وقوع حادثه یا بیماری ناشی از کار را محقق نداند موظف است در اسرع وقت موضوع را همراه با دلایل و نظرات خود به نزدیکترین واحد کار و امور اجتماعی محل اعلام نماید. واحد کار و امور اجتماعی مذکور موظف است در اسرع وقت توسط بازرسین کار به موضوع رسیدگی و اقدام لازم را معمول نماید.

ماده ۹۵- مسؤولیت اجرای مقررات و ضوابط فنی و بهداشت کار بر عهده کارفرما یا مسؤولین واحدهای موضوع ذکر شده در ماده ۸۵ این قانون خواهد بود. هرگاه بر اثر عدم رعایت مقررات مذکور از سوی کارفرما یا مسؤولین واحد حادثه‌ای رخ دهد شخص کارفرما یا مسؤول مذکور از نظر کیفری و حقوقی و نیز مجازاتهای مندرج در این قانون مسؤول است.

تبصره ۱- کارفرما یا مسؤولان واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون موظف‌اند کلیه حوادث ناشی از کار را در دفتر ویژه‌ای که فرم آن از طریق وزارت کار و امور اجتماعی اعلام می‌گردد ثبت و مراتب را سریعاً به صورت کتبی به اطلاع اداره کار و امور اجتماعی محل برسانند.

تبصره ۲- چنانچه کارفرما یا مدیران واحدهای موضوع ماده ۸۵ این قانون برای حفاظت فنی و بهداشت کار وسایل و امکانات لازم را در اختیار کارگر قرار داده باشند و کارگر با وجود آموزشهای لازم و تذکرات قبلی بدون توجه به دستورالعمل و مقررات موجود از آنها استفاده ننماید کارفرما مسؤولیتی نخواهد داشت. در صورت بروز اختلاف، رأی هیأت حل اختلاف نافذ خواهد بود.

مبحث دوم - بازرسی کار

ماده ۹۶- به منظور اجرای صحیح این قانون و ضوابط حفاظت فنی اداره کل بازرسی وزارت کار و امور اجتماعی با وظایف زیر تشکیل می‌شود:

الف - نظارت بر اجرای مقررات ناظر به شرایط کار به ویژه مقررات حمایتی مربوط به کارهای سخت و زیان‌آور و خطرناک، مدت کار، مزد، رفاه کارگر، اشتغال زنان و کارگران نوجوان.

ب - نظارت بر اجرای صحیح مقررات قانون کار و آیین نامه ها و دستورالعمل های مربوط به حفاظت فنی.

ج - آموزش مسائل مربوط به حفاظت فنی و راهنمایی کارگران، کارفرمایان و کلیه افرادی که در معرض صدمات و ضایعات ناشی از حوادث و خطرات ناشی از کار قرار دارند.

د - بررسی و تحقیق پیرامون اشکالات ناشی از اجرای مقررات حفاظت فنی و تهیه پیشنهاد لازم جهت اصلاح میزان ها و دستورالعمل های مربوط به موارد مذکور مناسب با تحولات و پیشرفتهای تکنولوژی.

هرسیدگی به حوادث ناشی از کار در کارگاه های مشمول و تجزیه و تحلیل عمومی و آماری اینگونه موارد به منظور پیشگیری حوادث.

تبصره ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مسئول برنامه ریزی، کنترل، ارزشیابی و بازرسی در زمینه بهداشت کار و درمان کارگری بوده و موظف است اقدامات لازم را در این زمینه به عمل آورد.

تبصره ۲- بازرسی به صورت مستمر، همراه با تذکر اشکالات و معایب و نواقص و در صورت لزوم تقاضای تعقیب متخلفان در مراجع صالح انجام می گیرد.

ماده ۹۷- اشتغال در سمت بازرسی کار منوط به گذراندن دوره های آموزش نظری و علمی در بدو استخدام است.

تبصره - آیین نامه شرایط استخدام بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار با پیشنهاد مشترک وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان امور اداری و استخدامی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. این شرایط به نحوی تدوین خواهد شد که ثبات و استقلال شغلی بازرسان را تأمین کند و آنها را از هر نوع تعرض مصون بدارد.

ماده ۹۸- بازرسان کار و کارشناس بهداشت در حدود وظایف خویش حق دارند بدون اطلاع قبلی در هر موقع از شبانه روز به مؤسسات مشمول ماده ۸۵ این قانون وارد شده و به بازرسی بپردازند و نیز می توانند به دفاتر و مدارک مربوطه در مؤسسه مراجعه و در صورت لزوم از تمام یا قسمتی از آنها رونوشت تحصیل نمایند.

تبصره - ورود بازرسان کار به کارگاه های خانوادگی منوط به اجازه کتبی دادستان محل خواهد بود.

ماده ۹۹- بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار حق دارند به منظور اطلاع از ترکیبات مواد که کارگران با آنها در تماس می‌باشند و یا در انجام کار مورد استفاده قرار می‌گیرند، به اندازه‌ای که برای آزمایش لازم است، در مقابل رسید، نمونه بگیرند و به رؤسای مستقیم خود تسلیم نمایند.

تبصره - سایر مقررات مربوط به چگونگی بازرسی کار مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کار حسب مورد به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی و وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید.

ماده ۱۰۰- کلیه بازرسان کار و کارشناسان بهداشت حرفه‌ای دارای کارت ویژه حسب مورد با امضای وزیر کار و امور اجتماعی یا وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هستند که هنگام بازرسی باید همراه آنها باشد و در صورت تقاضای مقامات رسمی یا مسؤولین کارگاه، ارائه شود.

ماده ۱۰۱- گزارش بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار در موارد مربوط به حدود وظایف و اختیاراتشان در حکم گزارش ضابطین دادگستری خواهد بود.

تبصره ۱- بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار می‌توانند به عنوان مطلع و کارشناس در جلسات مراجع حل اختلاف شرکت نمایند.

تبصره ۲- بازرس کار و کارشناسان بهداشت کار نمی‌توانند در تصمیم‌گیری مراجع حل اختلاف نسبت به پرونده‌هایی که قبلاً به عنوان بازرس در مورد آنها اظهارنظر کرده‌اند شرکت کنند.

ماده ۱۰۲- بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار نمی‌توانند در کارگاهی اقدام به بازرسی نمایند که خود یا یکی از بستگان نسبی آنها تا طبقه سوم و یا یکی از اقربای سببی درجه اول ایشان به طور مستقیم در آن ذی‌نفع باشند.

ماده ۱۰۳- بازرسان کار و کارشناسان بهداشت کار حق ندارند در هیچ مورد حتی پس از برکناری از خدمت دولت اسرار و اطلاعاتی را که به مقتضای شغل خود بدست آورده‌اند و یا نام اشخاصی را که به آنان اطلاعاتی داده یا موارد تخلف را گوشزد کرده‌اند، فاش نمایند.

تبصره - متخلفین از مقررات این ماده مشمول مجازاتهای مقرر در قوانین مربوط خواهند بود.

ماده ۱۰۴- کارفرمایان و دیگر کسانی که مانع ورود بازرسان کار و کارشناسان بهداشت

کار به کارگاه‌های مشمول این قانون گردند و یا مانع انجام وظیفه ایشان شوند یا از دادن اطلاعات و مدارک لازم به آنان خودداری نمایند، حسب مورد به مجازاتهای مقرر در این قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۱۰۵- هرگاه در حین بازرسی به تشخیص بازرس کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای احتمال وقوع حادثه و یا بروز خطر در کارگاه داده شود، بازرس کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای مکلف هستند مراتب را فوراً و کتباً به کارفرما یا نماینده او و نیز به رئیس مستقیم خود اطلاع دهند.

تبصره ۱- وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد گزارش بازرسان کار و کارشناسان بهداشت حرفه‌ای از دادسرای عمومی محل و در صورت عدم تشکیل دادسرا از دادگاه عمومی محل تقاضا خواهند کرد فوراً قرار تعطیل و لاک و مهر تمام یا قسمتی از کارگاه را صادر نماید. دادستان بلافاصله نسبت به صدور قرار اقدام و قرار مذکور پس از ابلاغ قابل اجراست دستور رفع تعطیل توسط مرجع مزبور در صورتی صادر خواهد شد که بازرس کار یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای و یا کارشناسان ذی‌ربط دادگستری رفع نواقص و معایب موجود را تأیید نموده باشند.

تبصره ۲- کارفرما مکلف است در ایامی که به علت فوق کار تعطیل می‌شود مزد کارگران کارگاه را بپردازد.

تبصره ۳- متضرران از قراردادهای موضوع این ماده در صورت اعتراض به گزارش بازرس کار و یا کارشناس بهداشت حرفه‌ای و تعطیل کارگاه می‌توانند از مراجع مزبور به دادگاه صالح شکایت کنند و دادگاه مکلف است به فوریت و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی نماید. تصمیم دادگاه قطعی و قابل اجراست.

ماده ۱۰۶- دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط به این فصل به پیشنهاد مشترک وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل پنجم - آموزش و اشتغال

مبحث اول - کارآموز و مراکز کارآموزی

۱- مراکز کارآموزی:

ماده ۱۰۷- در اجرای اهداف قانون اساسی و به منظور اشتغال مولد و مستمر جویندگان

کار و نیز بالا بردن دانش فنی کارگران، وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است امکانات آموزشی لازم را فراهم سازد.

تبصره - وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌نفع موظف به همکاری‌های لازم با وزارت کار و امور اجتماعی می‌باشند.

ماده ۱۰۸ - وزارت کار و امور اجتماعی موظف است بر حسب نیاز و با توجه به استقرار نوع صنعت موجود در نقاط مختلف کشور برای ایجاد و توسعه مراکز کارآموزی ذیل در سطوح مختلف مهارت اقدام نماید:

الف - مراکز کارآموزی پایه برای آموزش کارگران و کارجویان غیرماهر.

ب - مراکز کارآموزی تکمیل مهارت و تخصصهای موردی برای بازآموزی، ارتقای مهارت و تعلیم تخصصهای پیشرفته به کارگران و کارجویان نیمه ماهر و ماهر و مربیان آموزش حرفه‌ای.

ج - مراکز تربیت مربی برای آموزش مربیان مراکز کارآموزی.

د - مراکز کارآموزی خاص معلولین و جانبازان با همکاری وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط (مانند وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، بنیاد شهید، بنیاد جانبازان و...) .

ماده ۱۰۹ - مراکز آموزش مذکور در ماده ۱۰۸ این قانون از نظر مالی و اداری با رعایت قانون محاسبات عمومی به طور مستقل زیر نظر وزارت کار و امور اجتماعی اداره خواهند شد.

ماده ۱۱۰ - واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی به منظور مشارکت در امر آموزش کارگر ماهر و نیمه‌ماهر مورد نیاز خویش مکلف‌اند نسبت به ایجاد مراکز کارآموزی جوار کارگاه و یا بین کارگاهی، همکاری‌های لازم را با وزارت کار و امور اجتماعی به عمل آورند.

تبصره ۱ - وزارت کار و امور اجتماعی، استانداردها و جزوات مربوط به امر آموزش در مراکز کارآموزی جوار کارگاه و بین کارگاهی را تهیه و در مورد تعلیم و تأمین مربیان مراکز مزبور اقدام می‌نماید.

تبصره ۲ - دستورالعمل‌ها و مقررات مربوط به ایجاد مراکز کارآموزی جوار کارگاه و بین کارگاهی بر حسب مورد به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۱۱- علاوه بر تشکیل مراکز کارآموزی توسط وزارت کار و امور اجتماعی، آموزشگاه فنی و حرفه‌ای آزاد نیز به منظور آموزش صنعت یا حرفه معین، به وسیله اشخاص حقیقی یا حقوقی، با کسب پروانه از وزارت کار و امور اجتماعی تأسیس می‌شود.

تبصره - آیین‌نامه مربوط به تشخیص صلاحیت فنی و مؤسسات کارآموزی آزاد و صلاحیت مسئول و مربیان و نیز نحوه نظارت سازمان وزارت کار و امور اجتماعی بر این مؤسسات با پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۲- کارآموز و قرارداد کارآموزی:

ماده ۱۱۲- از لحاظ مقررات این قانون، کارآموز، به افراد ذیل اطلاق می‌شود:

الف - کسانی که فقط برای فراگرفتن حرفه خاص، بازآموزی یا ارتقای مهارت برای مدت معین در مراکز کارآموزی و یا آموزشگاه‌های آزاد آموزش می‌بینند.

ب - افرادی که به موجب قرارداد کارآموزی، به منظور فراگرفتن حرفه‌ای خاص برای مدت معین که زاید بر سه سال نباشد، در کارگاهی معین به کارآموزی توأم با کار اشتغال دارند، مشروط بر آنکه سن آنها از ۱۵ سال کمتر نبوده و از ۱۸ سال تمام بیشتر نباشد.

تبصره ۱- کارآموزان بند «الف» ممکن است کارگرانی باشند که مطابق توافق کتبی منعقد شده با کارفرما به مراکز کارآموزی معرفی می‌شوند و یا داوطلبانی باشند که شاغل نیستند و رأساً به مراکز کارآموزی مراجعه می‌نمایند.

تبصره ۲- دستورالعمل‌های مربوط به شرایط پذیرش و حقوق و تکالیف دوره کارآموزی داوطلبان مذکور در بند «ب» با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی می‌رسد.

ماده ۱۱۳- کارگران شاغلی که مطابق تبصره یک ماده ۱۱۲ برای کارآموزی در یکی از مراکز کارآموزی پذیرفته می‌شوند از حقوق زیر برخوردار خواهند بود:

الف - رابطه استخدامی کارگر در مدت کارآموزی قطع نمی‌شود و این مدت از هر لحاظ جزو سوابق کارگر محسوب می‌شود.

ب - مزد کارگر در مدت کارآموزی از مزد ثابت و یا مزد مبنای کمتر نخواهد بود.

ج - مزایای غیرنقدی و کمکها و فوق‌العاده‌هایی که برای جبران هزینه زندگی و مسؤولیت‌های خانوادگی به کارگر پرداخت می‌شود در دوره کارآموزی کماکان پرداخت خواهد شد.

چنانچه کارفرما قبل از پایان مدت بدون دلیل موجه مانع ادامه کارآموزی شود و از این طریق خسارتی به کارگر وارد گردد، کارگر می‌تواند به مراجع حل اختلاف مندرج در این قانون مراجعه و مطالبه خسارت نماید.

ماده ۱۱۴- کارگری که مطابق تبصره (۱) ماده ۱۱۲ برای کارآموزی در یکی از مراکز کارآموزی پذیرفته می‌شود مکلف است:

الف - تا پایان مدت مقرر به کارآموزی پردازد و به طور منظم در برنامه‌های کارآموزی شرکت نموده و مقررات و آیین‌نامه‌های واحد آموزشی را مراعات نماید و دوره کارآموزی را با موفقیت به پایان برساند.

ب - پس از طی دوره کارآموزی حداقل دو برابر مدت کارآموزی در همان کارگاه به اشتغال ورزد.

تبصره - در صورتی که کارآموز پس از اتمام کارآموزی حاضر به ادامه کار در کارگاه نباشد کارفرما می‌تواند برای مطالبه خسارت مندرج در قرارداد کارآموزی به مراجع حل اختلاف موضوع این قانون مراجعه و تقاضای دریافت خسارت نماید.

ماده ۱۱۵- کارآموزان مذکور در بند «ب» ماده ۱۱۲، تابع مقررات مربوط به کارگران نوجوان مذکور در مواد ۷۹ الی ۸۴ این قانون خواهند بود ولی ساعت کار آنان از شش ساعت در روز تجاوز نخواهد کرد.

ماده ۱۱۶- قرارداد کارآموزی علاوه بر مشخصات طرفین باید حاوی مطالب زیر باشد:

الف - تعهدات طرفین.

ب - سن کارآموز.

ج - مزد کارآموز.

د - محل کارآموزی.

ه - حرفه یا شغلی که طبق استاندارد مصوب، تعلیم داده خواهد شد.

و - شرایط فسخ قرارداد (در صورت لزوم).

ز - هر نوع شرط دیگری که طرفین در حدود مقررات قانونی ذکر آن را در قرارداد لازم بدانند.

ماده ۱۱۷- کارآموزی توأم با کار نوجوانان تا سن ۱۸ سال تمام (موضوع ماده ۸۰ این قانون) در صورتی مجاز است که از حدود توانایی آنان خارج نبوده و برای سلامت و

رشد جسمی و روحی آنان مضر نباشد.

ماده ۱۱۸- مراکز کارآموزی موظف‌اند برای آموزش کارآموز و سائل و تجهیزات کافی را مطابق استانداردهای آموزشی وزارت کار و امور اجتماعی در دسترس وی قرار دهند و به طور منظم و کامل، حرقه مورد نظر را به او بیاموزند همچنین مراکز مذکور باید برای تأمین سلامت و ایمنی کارآموز در محیط کارآموزی امکانات لازم را فراهم آورند.

مبحث دوم - اشتغال

ماده ۱۱۹- وزارت کار و امور اجتماعی موظف است نسبت به ایجاد مراکز خدمات اشتغال در سراسر کشور اقدام نماید، مراکز خدمات مذکور موظف‌اند تا ضمن شناسایی زمینه‌های ایجاد کار و برنامه‌ریزی برای فرصت‌های اشتغال نسبت به ثبت نام و معرفی بیکاران به مراکز کارآموزی (در صورت نیاز به آموزش) و یا معرفی به مراکز تولیدی، صنعتی، کشاورزی و خدماتی اقدام نمایند.

تبصره ۱- مراکز خدمات اشتغال در مراکز استان‌ها موظف به ایجاد دفتری تحت عنوان دفتر برنامه‌ریزی و حمایت از اشتغال معلولین خواهند بود و کلیه مؤسسات مذکور در این ماده موظف به همکاری با دفاتر مزبور می‌باشند.

تبصره ۲- دولت موظف است تا در ایجاد شرکتهای تعاونی (تولیدی، کشاورزی، صنعتی و توزیعی) معلولین را از طریق اعطای وامهای قرض الحسنه درازمدت و آموزشهای لازم و برقراری تسهیلات انجام کار و حمایت از تولید یا خدمات آنان مورد حمایت قرار داده و نسبت به رفع موانع معماری در کلیه مراکز موضوع این ماده و تبصره‌ها که معلولین در آنها حضور می‌یابند اقدام نماید.

تبصره ۳- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است تا آیین‌نامه‌های لازم را در جهت برقراری تسهیلات رفاهی مورد نیاز معلولین شاغل در مراکز انجام کار به نظرخواهی از جامعه معلولین ایران و سازمان بهزیستی کشور تهیه و به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی برساند.

مبحث سوم - اشتغال اتباع بیگانه

ماده ۱۲۰- اتباع بیگانه نمی‌توانند در ایران مشغول به کار شوند مگر آنکه اولاً دارای روادید ورود با حق کار مشخص بوده و ثانیاً مطابق قوانین و آیین‌نامه‌های مربوطه، پروانه کار دریافت دارند.

تبصره - اتباع بیگانه ذیل مشمول مقررات ماده ۱۲۰ نمی باشند:

الف - اتباع بیگانه‌ای که متحصراً در خدمت مأموریت‌های دیپلماتیک و کنسولی هستند با تأیید وزارت امور خارجه.

ب - کارکنان و کارشناسان سازمان ملل متحد و سازمان‌های وابسته به آنها با تأیید وزارت امور خارجه.

ج - خبرنگاران خبرگزاری‌ها و مطبوعات خارجی به شرط معامله متقابل و تأیید وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

ماده ۱۲۱ - وزارت کار و امور اجتماعی با رعایت شرایط ذیل در مورد صدور روادید با حق کار مشخص برای اتباع بیگانه موافقت و پروانه کار صادر خواهد کرد:

الف - مطابق اطلاعات موجود در وزارت کار و امور اجتماعی در میان اتباع ایرانی آماده به کار افراد داوطلب واجد تحصیلات و تخصص مشابه وجود نداشته باشد.

ب - تبعه بیگانه دارای اطلاعات و تخصص کافی برای اشتغال به کار مورد نظر باشد.

ج - از تخصص تبعه بیگانه برای آموزش و جایگزینی بعدی افراد ایرانی استفاده شود.

تبصره - احراز شرایط مندرج در این ماده با هیأت فنی اشتغال است. ضوابط مربوط به تعداد اعضا و شرایط انتخاب آنها و نحوه تشکیل جلسات هیأت به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد وزارت کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۲۲ - وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند نسبت به صدور، تمدید و تجدید پروانه کار افراد ذیل اقدام نماید:

الف - تبعه بیگانه‌ای که حداقل ده سال مداوم در ایران اقامت داشته باشند.

ب - تبعه بیگانه‌ای که دارای همسر ایرانی باشند.

ج - مهاجرین کشورهای بیگانه خصوصاً کشورهای اسلامی و پناهندگان سیاسی به شرط داشتن کارت معتبر مهاجرت و یا پناهندگی و پس از موافقت کتبی وزارتخانه‌های کشور و امور خارجه.

ماده ۱۲۳ - وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند در صورت ضرورت و یا به عنوان معامله متقابل اتباع بعضی از دول و یا افراد بدون تابعیت را (مشروط بر آنکه وضعیت آنان اداری نباشد) پس از تأیید وزارت امور خارجه و تصویب هیأت وزیران از پرداخت حق صدور، حق تمدید و یا حق تجدید پروانه کار معاف نماید.

ماده ۱۲۴- پروانه کار با رعایت مواد این قانون حداکثر برای مدت یک سال صادر یا تمدید و یا تجدید می شود.

ماده ۱۲۵- در مواردی که به هر عنوان رابطه استخدامی تبعه بیگانه با کارفرما قطع می شود کارفرما مکلف است ظرف پانزده روز مراتب را به وزارت کار و امور اجتماعی اعلام کند تبعه بیگانه نیز مکلف است ظرف پانزده روز پروانه کار خود را در برابر اخذ رسید، به وزارت کار و امور اجتماعی تسلیم نماید. وزارت کار و امور اجتماعی در صورت لزوم اخراج تبعه بیگانه را از مراجع ذیصلاح درخواست می کند.

ماده ۱۲۶- در مواردی که مصلحت صنایع کشور اشتغال فوری تبعه بیگانه را به طور استثنایی ایجاب کند وزیر مربوطه مراتب را به وزارت کار و امور اجتماعی اعلام می نماید و با موافقت وزیر کار و امور اجتماعی برای تبعه پروانه کار موقت بدون رعایت تشریفات مربوط به صدور روادید با حق کار مشخص صادر خواهد شد.

تبصره - مدت اعتبار پروانه کار موقت حداکثر سه ماه است و تمدید آن مستلزم تأیید هیأت فنی اشتغال اتباع بیگانه خواهد بود.

ماده ۱۲۷- شرایط استخدامی کارشناسان و متخصصین فنی بیگانه مورد نیاز دولت با در نظر گرفتن تابعیت و مدت خدمت و میزان مزد آنها و با توجه به نیروی کارشناس داخلی پس از بررسی و اعلام نظر وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور با تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود. پروانه کار جهت استخدام کارشناسان خارجی در هر مورد پس از تصویب مجلس شورای اسلامی از طرف وزارت کار و امور اجتماعی صادر خواهد شد.

ماده ۱۲۸- کارفرمایان مکلف اند قبل از اقدام به عقد هرگونه قراردادی که موجب استخدام کارشناسان بیگانه می شود نظر وزارت کار و امور اجتماعی را در مورد امکان اجازه اشتغال تبعه بیگانه استعلام نمایند.

ماده ۱۲۹- آیین نامه های اجرایی مربوط به اشتغال اتباع بیگانه از جمله نحوه صدور و تمدید و تجدید و لغو پروانه کار و نیز شرایط انتخاب اعضای هیأت فنی اشتغال اتباع بیگانه مذکور در ماده ۱۲۱ این قانون با پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل ششم - تشکلهای کارگری و کارفرمایی

ماده ۱۳۰- به منظور تبلیغ و گسترش فرهنگ اسلامی و دفاع از دستاوردهای انقلاب اسلامی و در اجرای اصل بیست و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران،^(۱) کارگران واحدهای تولیدی، صنعتی، کشاورزی، خدماتی و صنفی می‌توانند نسبت به تأسیس انجمن‌های اسلامی اقدام نمایند.

تبصره ۱- انجمن‌های اسلامی می‌توانند به منظور هماهنگی در انجام وظایف و شیوه‌های تبلیغی نسبت به تأسیس کانون‌های هماهنگی انجمن‌های اسلامی در سطح استان‌ها و کانون عالی هماهنگی انجمن‌های اسلامی در کل کشور اقدام نمایند.

تبصره ۲- آیین‌نامه چگونگی تشکیل، حدود وظایف و اختیارات و نحوه عملکرد انجمن‌های اسلامی موضوع این ماده باید توسط وزارتین کشور، کار و امور اجتماعی و سازمان تبلیغات اسلامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسد.

ماده ۱۳۱- در اجرای اصل بیست و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ حقوق و منافع مشروع و قانونی و بهبود وضع اقتصادی کارگران و کارفرمایان که خود متضمن حفظ منافع جامعه باشد، کارگران مشمول قانون کار و کارفرمایان یک حرفه یا صنعت می‌توانند مبادرت به تشکیل انجمن‌های صنفی نمایند.

تبصره ۱- به منظور هماهنگی در انجام وظایف محوله و قانونی انجمن‌های صنفی می‌توانند نسبت به تشکیل کانون انجمن‌های صنفی در استان و کانون عالی انجمن‌های صنفی در کل کشور اقدام نمایند.

تبصره ۲- کلیه انجمن‌های صنفی و کانون‌های مربوطه به هنگام تشکیل موظف به تنظیم اساسنامه با رعایت مقررات قانونی و طرح و تصویب آن در مجمع عمومی و تسلیم به وزارت کار و امور اجتماعی جهت ثبت می‌باشند.

تبصره ۳- کلیه نمایندگان کارفرمایان ایران در شورای عالی کار، شورای عالی تأمین اجتماعی، شورای عالی حفاظت فنی و بهداشت کار، کنفرانس بین‌المللی کار و نظایر آن توسط کانون عالی انجمن‌های صنفی کارفرمایان در صورت تشکیل، انتخاب و در غیر این صورت توسط وزیر کار و امور اجتماعی معرفی خواهند شد.

تبصره ۴- کارگران یک واحد فقط می‌توانند یکی از سه مورد شورای اسلامی کار، انجمن صنفی یا نماینده کارگران را داشته باشند.

تبصره ۵- آیین‌نامه چگونگی تشکیل، حدود وظایف و اختیارات و نحوه عملکرد انجمن‌های صنفی و کانون‌های مربوطه، حداکثر ظرف مدت یک ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط شورای عالی کار تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۶- آیین‌نامه نحوه انتخابات نمایندگان مذکور در تبصره ۳ این ماده ظرف یک ماه پس از تصویب این قانون به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۱۳۲- به منظور نظارت و مشارکت در اجرای اصل سی و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین بر اساس مفاد مربوطه در اصل چهل و سوم قانون اساسی کارگران واحدهای تولیدی، صنفی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی که مشمول قانون کار باشند، می‌توانند نسبت به ایجاد شرکتهای تعاونی مسکن اقدام نمایند.

تبصره - شرکتهای تعاونی مسکن کارگران هر استان می‌توانند نسبت به ایجاد کانون هماهنگی شرکتهای تعاونی مسکن کارگران استان اقدام نمایند و کانون‌های هماهنگی تعاونی‌های مسکن کارگران استان‌ها می‌توانند نسبت به تشکیل کانون عالی هماهنگی تعاونی‌های مسکن کارگران کشور (اتحادیه مرکزی تعاونی‌های مسکن کارگران - اسکان) اقدام نمایند.

وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی، مسکن و شهرسازی و امور اقتصادی و دارایی موظف به همکاری با اتحادیه اسکان بوده و اساسنامه شرکتهای مذکور توسط وزارت کار و امور اجتماعی به ثبت خواهد رسید.

ماده ۱۳۳- به منظور نظارت و مشارکت در اجرای مفاد مربوط به توزیع و مصرف در اصول چهل و سوم و چهل و چهارم قانون اساسی^(۱) جمهوری اسلامی ایران، کارگران واحدهای تولیدی، صنفی، صنعتی، خدماتی و یا کشاورزی که مشمول قانون کار باشند، می‌توانند نسبت به ایجاد شرکتهای تعاونی مصرف (توزیع) کارگری اقدام نمایند.

تبصره - شرکتهای تعاونی مصرف (توزیع) کارگران می‌توانند نسبت به تأسیس کانون هماهنگی شرکتهای تعاونی مصرف کارگران استان اقدام نمایند و کانون‌های هماهنگی

تعاونی‌های مصرف (توزیع) کارگران استان‌ها می‌توانند نسبت به تشکیل کانون عالی هماهنگی تعاونی‌های مصرف کارگران «اتحادیه مرکزی تعاونی‌های مصرف (توزیع) کارگران - امکان»، اقدام نمایند.

وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بازرگانی و همچنین وزارتخانه‌های صنعتی موظف هستند تا همکاری‌های لازم را با اتحادیه امکان به عمل آورند و اساسنامه شرکتهای تعاونی مذکور توسط وزارت کار و امور اجتماعی به ثبت خواهد رسید.

ماده ۱۳۴- به منظور بررسی و پیگیری مسائل و مشکلات صنعتی و اجتماعی و حسن اجرای آن قسمت از مفاد اصل بیست و نهم قانون اساسی^(۱) که متضمن حفظ حقوق و تأمین منافع و بهره‌مندی از خدمات بهداشتی، درمانی و مراقبت‌های پزشکی می‌باشد، کارگران و مدیران بازنشسته می‌توانند به طور مجزا نسبت به تأسیس کانون‌های کارگران و مدیران بازنشسته شهرستان‌ها و استان‌ها اقدام نمایند.

تبصره ۱- کانون‌های کارگران و مدیران بازنشسته استان‌ها می‌توانند نسبت به تأسیس کانون‌های عالی کارگران و مدیران بازنشسته کشور اقدام نمایند.

تبصره ۲- وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان تأمین اجتماعی موظف به همکاری با کانون‌های عالی کارگران و مدیران بازنشسته کشور می‌باشند.

ماده ۱۳۵- به منظور ایجاد وحدت روش و هماهنگی در امور و تبادل نظر در چگونگی اجرای وظایف و اختیارات، شوراهای اسلامی کار می‌توانند نسبت به تشکیل کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار در استان و کانون عالی هماهنگی شوراهای اسلامی کار در کل کشور اقدام نمایند.

تبصره - آیین‌نامه چگونگی تشکیل، حدود وظایف و اختیارات و نحوه عملکرد کانون‌های شوراهای اسلامی کار موضوع این ماده باید توسط وزارتین کار و امور اجتماعی و سازمان تبلیغات اسلامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسد.

ماده ۱۳۶- کلیه نمایندگان رسمی کارگران جمهوری اسلامی ایران در سازمان جهانی کار، هیأت‌های تشخیص، هیأت‌های حل اختلاف و شورای عالی تأمین اجتماعی،

شورای عالی حفاظت فنی و نظایر آن، حسب مورد، توسط کانون عالی شوراهای اسلامی کار، کانون عالی انجمن‌های صنفی کارگران و یا مجمع نمایندگان کارگران انتخاب خواهند شد.

تبصره ۱- آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۲- در صورتی که تشکلهای عالی کارگری و کارفرمایی موضوع این فصل ایجاد نشده باشند، وزیر کار و امور اجتماعی می‌تواند نسبت به انتخاب نمایندگان مزبور در مجامع، شوراها و هیأت‌های عالی اقدام نماید.

ماده ۱۳۷- به منظور هماهنگی و حسن انجام وظایف مربوطه، تشکلهای کارفرمایی و کارگری موضوع این فصل از قانون می‌توانند به طور مجزا نسبت به ایجاد تشکیلات مرکزی اقدام نمایند.

تبصره - آیین‌نامه‌های انتخابات شورای مرکزی و اساسنامه تشکیلات مرکزی کارفرمایان و همچنین کارگران جداگانه توسط کمیسیون مرکب از نمایندگان شورای عالی کار و وزارت کشور و وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۳۸- مقام ولایت فقیه در صورت مصلحت می‌تواند در هر یک از تشکلهای مذکور نماینده داشته باشند.

فصل هفتم - مذاکرات و پیمانهای دسته‌جمعی کار

ماده ۱۳۹- هدف از مذاکرات دسته‌جمعی، پیشگیری و یا حل مشکلات حرفه‌ای و یا شغلی و یا بهبود شرایط تولید و یا امور رفاهی کارگران است که از طریق تعیین ضوابطی برای مقابله با مشکلات و تأمین مشارکت طرفین در حل آنها و یا از راه تعیین و یا تغییر شرایط و نظایر اینها، در سطح کارگاه، حرفه و یا صنعت با توافق طرفین تحقق می‌یابد. خواسته‌های طرح شده از سوی طرفین باید متکی به دلایل و مدارک لازم باشد.

تبصره ۱- هر موضوعی که در روابط کار متضمن وضع مقررات و ایجاد ضوابط از طریق مذاکرات دسته‌جمعی باشد، می‌تواند موضوع مذاکره قرار بگیرد مشروط بر آنکه مقررات جاری کشور و از جمله سیاستهای برنامه‌ای دولت، اتخاذ تصمیم در مورد آنها را منع نکرده باشد.

مذاکرات دسته‌جمعی باید به منظور حصول توافق و حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات با رعایت شؤن طرفین و با خودداری از هرگونه عملی که موجب اختلال نظم جلسات گردد، ادامه یابد.

تبصره ۲- در صورتی که طرفین مذاکرات دسته‌جمعی موافق باشند می‌توانند از وزارت کار و امور اجتماعی تقاضا کنند شخص بیطرفی را که در زمینه مسائل کار تبحر داشته باشد و بتواند در مذاکرات هماهنگی ایجاد کند، به عنوان کارشناس پیمانهای دسته‌جمعی به آنها معرفی نماید. نقش این کارشناس کمک به هر دو طرف در پیشبرد مذاکرات دسته‌جمعی است.

ماده ۱۴۰- پیمان دسته‌جمعی کار عبارت است از پیمانی کتبی که به منظور تعیین شرایط کار فیما بین یک یا چند (شورا یا انجمن صنفی و یا نماینده قانونی کارگران) از یک طرف و یک یا چند کارفرما و یا نمایندگان قانونی آنها از سوی دیگر و یا فی‌مابین کانون‌ها و کانون‌های عالی کارگری و کارفرمایی منعقد می‌شود.

تبصره - در صورتی که مذاکرات دسته‌جمعی کار منجر به انعقاد پیمان دسته‌جمعی کار شود باید متن پیمان در سه نسخه تنظیم و به امضای طرفین برسد. دو نسخه از پیمان در اختیار طرفین عقدپیمان دسته‌جمعی قرار گرفته و نسخه سوم ظرف سه روز در قبال اخذ رسید و به منظور رسیدگی و تأیید، تسلیم وزارت کار و امور اجتماعی خواهد شد.

ماده ۱۴۱- پیمانهای دسته‌جمعی کار هنگامی اعتبار قانونی و قابلیت اجرایی خواهند داشت که:

- الف - مزایایی کمتر از آنچه در قانون کار پیش‌بینی گردیده است در آن تعیین نشده باشد.
- ب - با قوانین و مقررات جاری کشور و تصمیمات و مصوبات دولت مغایر نباشد.
- ج - عدم تعارض موضوع یا موضوعات پیمان با بند «الف» و «ب» به تأیید وزارت کار و امور اجتماعی برسد.

تبصره ۱- وزارت کار و امور اجتماعی باید نظر خود در مورد مطابقت یا عدم تطابق پیمان با بند «الف» و «ب» مذکور در این ماده را ظرف ۳۰ روز به طرفین پیمان کتباً اعلام نماید.

تبصره ۲- نظر وزارت کار و امور اجتماعی در مورد عدم مطابقت مفاد پیمان جمعی با موضوعات بندهای «الف» و «ب» باید متکی به دلایل قانونی و مقررات جاری کشور باشد. دلایل و موارد مستند باید کتباً به طرفین پیمان ظرف مدت مذکور در تبصره یک

همین ماده اعلام گردد.

ماده ۱۴۲- در صورتی که اختلاف نظر در مورد مواد مختلف این قانون و یا پیمانهای قبلی و یا هر یک از موضوعات مورد درخواست طرفین برای انعقاد پیمان جدید منجر به تعطیل کار ضمن حضور کارگر در کارگاه و یا کاهش عمدی تولید از سوی کارگران شود، هیأت تشخیص موظف است بر اساس درخواست هر یک از طرفین اختلاف و یا سازمان‌های کارگری و کارفرمایی موضوع اختلاف را سریعاً مورد رسیدگی قرار داده و اعلام نظر نماید.

تبصره - در صورتی که هر یک از طرفین پیمان دسته‌جمعی نظر مذکور را نپذیرد می‌تواند ظرف مدت ده روز از تاریخ اعلام نظر هیأت تشخیص (موضوع ماده ۱۵۸) به هیأت حل اختلاف مندرج در فصل نهم این قانون مراجعه و تقاضای رسیدگی و صدور رأی نماید. هیأت حل اختلاف پس از دریافت تقاضا فوراً به موضوع اختلاف در پیمان دسته‌جمعی رسیدگی و رأی خود را نسبت به پیمان دسته‌جمعی کار اعلام می‌کند.

ماده ۱۴۳- در صورتی که پیشنهادات هیأت حل اختلاف ظرف سه روز مورد قبول طرفین واقع نشود رئیس اداره کار و امور اجتماعی موظف است بلافاصله گزارش امر را جهت اتخاذ تصمیم لازم به وزارت کار و امور اجتماعی اطلاع دهد. در صورت لزوم هیأت وزیران می‌تواند مادام که اختلاف ادامه دارد، کارگاه را به هر نحوی که مقتضی بداند به حساب کارفرما اداره نماید.

ماده ۱۴۴- در پیمان‌های دسته‌جمعی کار که برای مدت معینی منعقد می‌گردد، هیچ‌یک از طرفین نمی‌تواند به تنهایی قبل از پایان مدت، درخواست تغییر آن را بنماید، مگر آنکه شرایط استثنایی به تشخیص وزارت کار و امور اجتماعی این تغییر را ایجاب کند.

ماده ۱۴۵- فوت کارفرما و یا تغییر مالکیت از وی، در اجرای پیمان دسته‌جمعی کار مؤثر نمی‌باشد و چنانچه کار استمرار داشته باشد، کارفرمای جدید قائم مقام کارفرمای قدیم محسوب خواهد شد.

ماده ۱۴۶- در کلیه قراردادهای انفرادی کار که کارفرما قبل از انعقاد پیمان دسته‌جمعی کار منعقد ساخته و یا پس از آن منعقد می‌نماید، مقررات پیمان دسته‌جمعی لازم‌الاتباع است مگر در مواردی که قراردادهای انفرادی از لحاظ مزد دارای مزایایی بیشتر از پیمان دسته‌جمعی باشند.

فصل هشتم - خدمات رفاهی کارگران

ماده ۱۴۷- دولت مکلف است خدمات بهداشتی و درمانی را برای کارگران و کشاورزان مشمول این قانون و خانواده آنها فراهم سازد.

ماده ۱۴۸- کارفرمایان کارگاه‌های مشمول این قانون مکلف‌اند بر اساس قانون تأمین اجتماعی، نسبت به بیمه نمودن کارگران واحد خود اقدام نمایند.

ماده ۱۴۹- کارفرمایان مکلف‌اند با تعاونی‌های مسکن و در صورت عدم وجود این تعاونی‌ها مستقیماً با کارگران فاقد مسکن جهت تأمین خانه‌های شخصی مناسب همکاری لازم را بنمایند و همچنین کارفرمایان کارگاه‌های بزرگ مکلف به احداث خانه‌های سازمانی در جوار کارگاه و یا محل مناسب دیگر می‌باشند.

تبصره ۱- دولت موظف است با استفاده از تسهیلات بانکی و امکانات وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداری‌ها و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط همکاری لازم را بنماید.

تبصره ۲- نحوه و میزان همکاری و مشارکت کارگران، کارفرمایان و دستگاه‌های دولتی و نوع کارگاه‌های بزرگ مشمول این ماده طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط وزارتین کار و امور اجتماعی و مسکن و شهرسازی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۰- کلیه کارفرمایان مشمول این قانون مکلف‌اند در کارگاه محل مناسبی برای ادای فریضه نماز ایجاد نمایند و نیز در ایام ماه مبارک رمضان برای تعظیم شعائر مذهبی و رعایت حال روزه‌داران، باید شرایط و ساعات کار را با همکاری انجمن اسلامی و شوراهای اسلامی کار و یا سایر نمایندگان قانونی کارگران طوری تنظیم نمایند که اوقات کار مانع فریضه روزه نباشد. همچنین مدتی از اوقات کار را برای ادای فریضه نماز و صرف افطار یا سحری، اختصاص دهند.

ماده ۱۵۱- در کارگاه‌هایی که برای مدت محدود به منظور انجام کاری معین (راه‌سازی و مانند آن) دور از مناطق مسکونی ایجاد می‌شوند کارفرمایان موظف‌اند سه وعده غذای مناسب و ارزان قیمت (صبحانه، نهار و شام) برای کارگران خود فراهم نمایند، که حداقل یک وعده آن باید غذای گرم باشد. در این قبیل کارگاه‌ها به اقتضای فصل، محل و مدت کار، باید خوابگاه مناسبی نیز برای کارگران ایجاد شود.

ماده ۱۵۲- در صورت دوری کارگاه و عدم تکافوی وسیله نقلیه عمومی صاحب کار باید برای رفت و برگشت کارکنان خود وسیله نقلیه مناسب در اختیار آنان قرار دهد.

ماده ۱۵۳- کارفرمایان مکلف‌اند برای ایجاد و اداره امور شرکت‌های تعاونی کارگران کارگاه خود، تسهیلات لازم را از قبیل محل، وسایل کار و امثال اینها فراهم نمایند.

تبصره - دستورالعمل‌های مربوط به نحوه اجرای این ماده با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۱۵۴- کلیه کارفرمایان موظف‌اند با مشارکت کار و امور اجتماعی و سازمان تربیت بدنی کشور، محل مناسبی برای استفاده کارگران در رشته‌های مختلف ورزشی ایجاد نمایند.

تبصره - آیین‌نامه نحوه ایجاد و ضوابط مربوط به آن و همچنین مدت شرکت کارگران در مسابقات ورزشی و یا هنری و ساعات متعارف تمرین، توسط وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تربیت بدنی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۵۵- کلیه کارگاه‌ها موظف‌اند بر حسب اعلام وزارت کار و امور اجتماعی و با نظارت این وزارت و سازمان‌های مسئول در امر سوادآموزی بزرگسالان به ایجاد کلاسهای سوادآموزی بپردازند. ضوابط نحوه اجرای این تکلیف، چگونگی تشکیل کلاس، شرکت کارگران در کلاس، انتخاب آموزشیاران و سایر موارد آن مشترکاً توسط وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تبصره - شرط ورود کارگران به دوره‌های کارآموزی حداقل داشتن گواهینامه نهضت سوادآموزی یا معادل آن است.

ماده ۱۵۶- دستورالعمل‌های مربوط به تأسیسات کارگاه از نظر بهداشت محیط کار مانند غذاخوری، حمام و دستشویی برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تصویب و به مرحله اجرا در خواهد آمد.

فصل نهم - مراجع حل اختلاف

ماده ۱۵۷- هرگونه اختلاف فردی بین کارفرما و کارگر یا کارآموز که ناشی از اجرای این قانون و سایر مقررات کار، قرارداد کارآموزی، موافقت‌نامه‌های کارگاهی یا پیمانهای دسته‌جمعی کار باشد در مرحله اول از طریق سازش مستقیم بین کارفرما و کارگر یا کارآموز و یا نمایندگان آنها در شوراهای اسلامی کار و در صورتی که شوراهای اسلامی کار در واحدی نباشد از طریق انجمن‌های صنفی کارگران و یا نماینده قانونی کارگران و

کارفرما حل و فصل خواهد شد و در صورت عدم سازش از طریق هیأت‌های تشخیص و حل اختلاف به ترتیب آتی رسیدگی و حل و فصل خواهد شد.

ماده ۱۵۸- هیأت تشخیص مذکور در این قانون از افراد ذیل تشکیل می‌شود:

- ۱- یک نفر نماینده وزارت کار و امور اجتماعی.
 - ۲- یک نفر نماینده کارگران به انتخاب کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار استان.
 - ۳- یک نفر نماینده مدیران صنایع به انتخاب کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایان استان در صورت لزوم و با توجه به میزان کار هیأت‌ها، وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند نسبت به تشکیل چند هیأت تشخیص در سطح هر استان اقدام نماید.
- تبصره - کارگری که مطابق نظر هیأت تشخیص باید اخراج شود، حق دارد نسبت به این تصمیم به هیأت حل اختلاف مراجعه و اقامه دعوی نماید.
- ماده ۱۵۹- رأی هیأت‌های تشخیص پس از پانزده روز از تاریخ ابلاغ آن لازم‌الاجرا می‌گردد و در صورتی که ظرف مدت مذکور یکی از طرفین نسبت به رأی مزبور اعتراض داشته باشد اعتراض خود را کتباً به هیأت حل اختلاف تقدیم می‌نماید و رأی هیأت حل اختلاف پس از صدور قطعی و لازم‌الاجرا خواهد بود. نظرات اعضای هیأت بایستی در پرونده درج شود.
- ماده ۱۶۰- هیأت حل اختلاف استان از سه نفر نماینده کارگران به انتخاب کانون هماهنگی شوراهای اسلامی کار استان یا کانون انجمن‌های صنفی کارگران و یا مجمع نمایندگان کارگران واحدهای منطقه و سه نفر نماینده کارفرمایان به انتخاب مدیران واحدهای منطقه و سه نفر نماینده دولت (مدیر کل کار و امور اجتماعی، فرماندار و رئیس دادگستری محل و یا نمایندگان آنها) برای مدت دو سال تشکیل می‌گردد. در صورت لزوم و با توجه به میزان کار هیأت‌ها، وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند نسبت به تشکیل چند هیأت حل اختلاف در سطح استان اقدام نماید.
- ماده ۱۶۱- هیأت‌های حل اختلاف با توجه به حجم کار و ضرورت و تعداد لازم در محل واحدهای کار و امور اجتماعی و حتی‌الامکان خارج از وقت اداری تشکیل خواهد شد.
- ماده ۱۶۲- هیأت‌های حل اختلاف از طرفین اختلاف برای حضور در جلسه رسیدگی کتباً دعوت می‌کنند. عدم حضور هر یک از طرفین یا نماینده تام‌الاختیار آنها مانع رسیدگی و صدور رأی توسط هیأت نیست مگر آنکه هیأت حضور طرفین را ضروری

تشخیص دهد. در این صورت فقط یک نوبت تجدید دعوت می نماید. در هر حال هیأت حتی الامکان ظرف مدت یک ماه پس از وصول پرونده، رسیدگی و رأی لازم را صادر می نماید.

ماده ۱۶۳- هیأت های حل اختلاف می توانند در صورت لزوم از مسئولین و کارشناسان و انجمن ها و شوراهای اسلامی واحدهای تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی دعوت به عمل آورند و نظرات و اطلاعات آنان را در خصوص موضوع استماع نمایند.

ماده ۱۶۴- مقررات مربوط به انتخاب اعضای هیأت های تشخیص و حل اختلاف و چگونگی تشکیل جلسات آنها توسط شورای عالی کار تهیه و به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۱۶۵- در صورتی که هیأت حل اختلاف اخراج کارگر را غیرموجه تشخیص داد، حکم بازگشت کارگر اخراجی و پرداخت حق السعی او را از تاریخ اخراج صادر می کند و در غیر این صورت (موجه بودن اخراج) کارگر مشمول اخذ حق سنوات به میزان مندرج در ماده ۲۷ این قانون خواهد بود.

تبصره - چنانچه کارگر نخواهد به واحد مربوط بازگردد، کارفرما مکلف است که بر اساس سابقه خدمت کارگر به نسبت هر سال ۴۵ روز مزد و حقوق به وی بپردازد.

ماده ۱۶۶- آرای قطعی صادره از طرف مراجع حل اختلاف لازم الاجرا بوده و به وسیله احکام دادگستری به مورد اجرا گذارده خواهد شد. ضوابط مربوط به آن به موجب آیین نامه ای خواهد بود که به پیشنهاد وزارتین کار و امور اجتماعی و دادگستری به تصویب هیأت وزیران می رسد.

فصل دهم - شورای عالی کار

ماده ۱۶۷- در وزارت کار و امور اجتماعی شورایی به نام شورای عالی کار تشکیل می شود. وظیفه شورا انجام کلیه تکالیفی است که به موجب این قانون و سایر قوانین مربوطه به عهده آن واگذار شده است، اعضای شورا عبارتند از:

- الف - وزیر کار و امور اجتماعی که ریاست شورا را به عهده خواهد داشت.
- ب - دو نفر از افراد بصیر و مطلع در مسائل اجتماعی و اقتصادی به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی و تصویب هیأت وزیران که یک نفر از آنان از اعضای شورای عالی صنایع انتخاب خواهد شد.

ج - سه نفر از نمایندگان کارفرمایان (یک نفر از بخش کشاورزی) به انتخاب کارفرمایان.
 د - سه نفر از نمایندگان کارگران (یک نفر از بخش کشاورزی) به انتخاب کانون عالی شوراهای اسلامی کار.

شورای عالی کار از افراد فوق تشکیل که به استثنای وزیر کار بقیه اعضای آن برای مدت دو سال تعیین و انتخاب می‌گردند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

تبصره - هر یک از اعضای شرکت‌کننده در جلسه دارای یک رأی خواهند بود.

ماده ۱۶۸ - شورای عالی کار هر ماه حداقل یک بار تشکیل جلسه می‌دهد.

در صورت ضرورت، جلسات فوق‌العاده به دعوت رئیس و یا تقاضای سه نفر از اعضای شورا تشکیل می‌شود. جلسات شورا با حضور هفت نفر از اعضا رسمیت می‌یابد و تصمیمات آن با اکثریت آرا معتبر خواهد بود.

ماده ۱۶۹ - شورای عالی کار دارای یک دبیرخانه دائمی است. کارشناسان مسائل کارگری و اقتصادی و اجتماعی و فنی دبیرخانه مطالعات مربوط به روابط و شرایط کار و دیگر اطلاعات مورد نیاز را تهیه و در اختیار شورای عالی کار قرار می‌دهند.

تبصره - محل دبیرخانه شورای عالی کار در وزارت کار و امور اجتماعی است. مسئول دبیرخانه به پیشنهاد وزیر کار و امور اجتماعی و تصویب شورای عالی کار انتخاب می‌شود که به عنوان دبیر شورا بدون حق رأی در جلسات شورای عالی کار شرکت خواهد کرد.

ماده ۱۷۰ - دستورالعمل‌های مربوط به چگونگی تشکیل و نحوه اداره شورای عالی کار و وظایف دبیرخانه شورا و همچنین نحوه انتخاب اعضای اصلی و علی‌البدل کارگران و کارفرمایان در شورای عالی کار به موجب مقرراتی خواهد بود که حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط وزیر کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل یازدهم - جرایم و مجازاتها

ماده ۱۷۱ - متخلفان از تکالیف مقرر در این قانون، حسب مورد مطابق مواد آتی با توجه به شرایط و امکانات خاکی و مراتب جرم به مجازات حبس یا جریمه نقدی و یا هر دو محکوم خواهند شد. در صورتی که تخلف از انجام تکالیف قانونی سبب وقوع حادثه‌ای گردد که منجر به عوارضی مانند نقص عضو و یا فوت کارگر شود، دادگاه مکلف است

علاوه بر مجازاتهای مندرج در این فصل، نسبت به این موارد طبق قانون تعیین تکلیف نماید.

ماده ۱۷۲- کار اجباری با توجه به ماده ۶ این قانون به هر شکل ممنوع است و متخلف علاوه بر پرداخت اجرت‌المثل کار انجام یافته و جبران خسارت، با توجه به شرایط و امکانات خاکی و مراتب جرم به حبس از نود و یک روز تا یک سال و یا جریمه نقدی معادل ۵۰ تا ۲۰۰ برابر حداقل مزد روزانه محکوم خواهد شد. هرگاه چند نفر به اتفاق یا از طریق یک مؤسسه، شخصی را به کار اجباری بگمارند هر یک از متخلفان به مجازاتهای فوق محکوم و مشترکاً مسؤول پرداخت اجرت‌المثل خواهند بود. مگر آنکه مسبب اقوی از مباشر باشد که در این صورت مسبب شخصاً مسؤول است.

تبصره - چنانچه چند نفر به طور جمعی به کار اجباری گمارده شوند، متخلف یا متخلفین علاوه بر پرداخت اجرت‌المثل، با توجه به شرایط و امکانات خاکی و مراتب جرم به حداکثر مجازات مذکور در این ماده محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۳- متخلفان از هر یک از موارد مذکور در مواد ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۵ و قسمت دوم ماده ۷۸، علاوه بر رفع تخلف، در مهلتی که دادگاه با کسب نظر نماینده وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد کرد، با توجه به تعداد کارگران و حجم کارگاه در کارگاه‌های کمتر از ۱۰۰ نفر برای هر بار تخلف به پرداخت جریمه نقدی از هفتاد تا یکصد و پنجاه برابر حداقل مزد رسمی روزانه یک کارگر در تاریخ صدور حکم محکوم خواهند شد و به ازای هر صد نفر کارگر اضافی در کارگاه، ده برابر حداقل مزد به حداکثر جریمه مذکور اضافه خواهد شد.

ماده ۱۷۴- متخلفان از هر یک از موارد مذکور در مواد ۳۸، ۴۵، ۵۹ و تبصره ماده ۴۱، برای هر مورد تخلف حسب مورد علاوه بر رفع تخلف یا تأدیه حقوق کارگر و یا هر دو در مهلتی که دادگاه با کسب نظر نماینده وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد کرد، به ازای هر کارگر به ترتیب ذیل محکوم خواهند شد:

- ۱- برای تا ۱۰ نفر ۲۰ تا ۵۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.
- ۲- برای تا ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰ نفر، ۵ تا ۱۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.
- ۳- برای بالاتر از ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰۰ نفر، ۲ تا ۵ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.

ماده ۱۷۵- متخلفان از هر یک از موارد مذکور در مواد ۷۸ (قسمت اول)، ۸۰، ۸۱، ۸۲ و ۹۲ برای هر مورد تخلف حسب مورد علاوه بر رفع تخلف یا تأدیه حقوق کارگر و یا هردو در مهلتی که دادگاه با کسب نظر نماینده وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد کرد به ازای هر کارگر به ترتیب ذیل محکوم خواهند شد:

- ۱- برای تا ۱۰ نفر، ۳۰ تا ۱۰۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.
- ۲- برای تا ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰ نفر، ۱۰ تا ۳۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.
- ۳- برای بالاتر از ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰۰ نفر، ۵ تا ۱۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.

در صورت تکرار تخلف، متخلفان مذکور به ۱/۱ تا ۱/۵ برابر حداکثر جرایم نقدی فوق و یا به حبس از ۹۱ روز تا ۱۲۰ روز محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۶- متخلفان از هر یک از موارد مذکور در مواد ۵۲، ۶۱، ۷۵، ۷۷، ۷۹، ۸۳، ۸۴ و ۹۱ برای هر مورد تخلف حسب مورد علاوه بر رفع تخلف یا تأدیه حقوق کارگر یا هردو در مهلتی که دادگاه با کسب نظر نماینده وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد کرد، به ازای هر کارگر به ترتیب ذیل محکوم خواهند شد:

- ۱- برای تا ۱۰ نفر، ۲۰۰ تا ۵۰۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.
- ۲- برای تا ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰ نفر، ۲۰ تا ۵۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.
- ۳- برای بالاتر از ۱۰۰ نفر نسبت به مازاد ۱۰۰ نفر، ۱۰ تا ۲۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.

در صورت تکرار تخلف، متخلفان مذکور به حبس از ۹۱ روز تا ۱۸۰ روز محکوم خواهند شد.

ماده ۱۷۷- متخلفان از هر یک از موارد مذکور در مواد ۸۷، ۸۹ (قسمت اول ماده) و ۹۰ برای هر مورد تخلف حسب مورد علاوه بر رفع تخلف یا تأدیه حقوق کارگر و یا هردو در مهلتی که دادگاه با کسب نظر نماینده وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد کرد، به حبس از ۹۱ روز تا ۱۲۰ روز و یا جریمه نقدی به ترتیب ذیل محکوم خواهند شد:

- ۱- در کارگاه‌های تا ۱۰ نفر، ۳۰۰ تا ۶۰۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.
- ۲- در کارگاه‌های ۱۱ تا ۱۰۰ نفر، ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.
- ۳- در کارگاه‌های ۱۰۰۰ نفر به بالا، ۸۰۰ تا ۱۵۰۰ برابر حداقل مزد روزانه یک کارگر.

در صورت تکرار تخلف، متخلفان به حبس از ۱۲۱ روز تا ۱۸۰ روز محکوم خواهند شد. ماده ۱۷۸- هرکس، شخص یا اشخاص را با اجبار و تهدید وادار به قبول عضویت در تشکلهای کارگری یا کارفرمایی نماید، یا مانع از عضویت آنها در تشکلهای مذکور گردد و نیز چنانچه از ایجاد تشکلهای قانونی و انجام وظایف قانونی آنها جلوگیری نماید، با توجه به شرایط و امکانات خاکی و مراتب جرم به جریمه نقدی از ۲۰ تا ۱۰۰ برابر حداقل مزد روزانه کارگر در تاریخ صدور حکم یا حبس از ۹۱ روز تا ۱۲۰ روز و یا هر دو محکوم خواهد شد.

ماده ۱۷۹- کارفرمایان یا کسانی که مانع ورود و انجام وظیفه بازرسان کار و مأموران بهداشت کار به کارگاههای مشمول این قانون گردند یا از دادن اطلاعات و مدارک لازم به ایشان خودداری کنند، در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاکی به پرداخت جریمه نقدی از ۱۰۰ تا ۳۰۰ برابر حداقل مزد روزانه کارگر پس از قطعیت حکم و در صورت تکرار به حبس از ۹۱ روز تا ۱۲۰ روز محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۰- کارفرمایی که بر خلاف مفاد ماده ۱۵۹ این قانون از اجرای به موقع آرای قطعی و لازم الاجرای مراجع حل اختلاف این قانون خودداری نمایند، علاوه بر اجرای آرای مذکور، با توجه به شرایط و امکانات خاکی به جریمه نقدی از ۲۰ تا ۲۰۰ برابر حداقل مزد روزانه کارگر محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۱- کارفرمایی که اتباع بیگانه را که فاقد پروانه کارند و یا مدت اعتبار پروانه کارشان منقضی شده است به کار گمارند و یا اتباع بیگانه را در کاری غیر از آنچه در پروانه کار آنها قید شده است بپذیرند و یا در مواردی که رابطه استخدامی تبعه بیگانه با کارفرما قطع می گردد، مراتب را به وزارت کار و امور اجتماعی اعلام نمایند، با توجه به شرایط و امکانات خاکی و مراتب جرم به مجازات حبس از ۹۱ روز تا ۱۸۰ روز محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۲- کارفرمایی که بر خلاف مفاد ماده ۱۹۲ این قانون از تسلیم آمار و اطلاعات مقرر به وزارت کار و امور اجتماعی خودداری نمایند، علاوه بر الزام به ارائه آمار و اطلاعات مورد نیاز وزارت کار و امور اجتماعی، در هر مورد با توجه به شرایط و امکانات خاکی و مراتب جرم به جریمه نقدی از ۵۰ تا ۲۵۰ برابر حداقل مزد روزانه کارگر محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۳- کارفرمایانی که بر خلاف مفاد ماده ۱۴۸ این قانون از بیمه نمودن کارگران خود خودداری نمایند، علاوه بر تأدیه کلیه حقوق متعلق به کارگر (سهم کارفرما) با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم به جریمه نقدی معادل دو تا ده برابر حق بیمه مربوطه محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸۴- در کلیه مواردی که تخلف از ناحیه اشخاص حقوقی باشد، اجرت‌المثل کار انجام شده و طلب خسارت باید از اموال شخص حقوقی پرداخت شود، ولی مسئولیت جزایی اعم از حبس، شلاق، جریمه و یا هر سه حالت متوجه مدیرعامل یا مدیر مسئول شخصیت حقوقی است که تخلف به دستور او انجام گرفته است و کیفر درباره مسئولین مذکور اجرا خواهد شد.

ماده ۱۸۵- رسیدگی به جرایم مذکور در مواد ۱۷۱ تا ۱۸۴ در صلاحیت دادگاه‌های کیفری دادگستری است، رسیدگی مذکور در دادسرا و دادگاه خارج از نوبت به عمل خواهد آمد.

ماده ۱۸۶- جرایم نقدی مقرر در این قانون به حساب مخصوصی در بانک واریز خواهد شد و این وجوه تحت نظر وزیر کار و امور اجتماعی به موجب آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، جهت امور رفاهی، آموزشی و فرهنگی کارگران به مصرف خواهد رسید.

فصل دوازدهم - مقررات متفرقه

ماده ۱۸۷- کارفرمایان مکلف‌اند پس از پایان قرارداد کار بنا به درخواست کارگر، گواهی انجام کار با قید مدت، زمان شروع و پایان و نوع کار انجام شده را به وی تسلیم نمایند.

ماده ۱۸۸- اشخاص مشمول قانون استخدام کشوری یا سایر قوانین و مقررات خاص استخدامی و نیز کارگران کارگاه‌های خانوادگی که انجام کار آنها منحصراً توسط صاحب کار و همسر و خویشاوندان نسبی درجه یک از طبقه اول وی انجام می‌شود مشمول مقررات این قانون نخواهند بود.

تبصره - حکم این ماده مانع انجام تکالیف دیگری که در فصول مختلف نسبت به موارد مذکور تصریح شده است نمی‌باشد.

ماده ۱۸۹- در بخش کشاورزی، فعالیتهای مربوط به پرورش و بهره‌برداری از درختان میوه، انواع نباتات، جنگلها، مراتع، پارکهای جنگلی و نیز دامداری و تولید و پرورش ماکیان و طیور، صنعت نوغان، پرورش آبزیان و زنبور عسل و کاشت، داشت و برداشت و

سایر فعالیتها در کشاورزی، به پیشنهاد شورای عالی کار و تصویب هیأت وزیران می تواند از شمول قسمتی از این قانون معاف گردد.

ماده ۱۹۰- مدت کار، تعطیلات و مرخصی ها، مزد یا حقوق صیادان، کارکنان حمل و نقل (هوائی، زمینی و دریائی) خدمه و مستخدمین منازل، معلولین و نیز کارگرانی که طرز کارشان به نحوی است که تمام یا قسمتی از مزد و درآمد آنها به وسیله مشتریان یا مراجعین تأمین می شود و همچنین کارگرانی که کار آنها نوعاً در ساعات متناوب انجام می گیرد، در آیین نامه هایی که توسط شورای عالی کار تدوین و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید تعیین می گردد و در موارد سکوت مواد این قانون حاکم است.

ماده ۱۹۱- کارگاه های کوچک کمتر از ده نفر را می توان بر حسب مصلحت موقتاً از شمول بعضی از مقررات این قانون مستثنی نمود. تشخیص مصلحت و موارد استثنا به موجب آیین نامه ای خواهد بود که با پیشنهاد شورای عالی کار به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹۲- کارفرمایان موظف اند در مهلت مقرر، آمار و اطلاعات مورد نیاز وزارت کار و امور اجتماعی را طبق آیین نامه ای که به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی می رسد تهیه و تسلیم نمایند.

ماده ۱۹۳- وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد به منظور تأمین کادر متخصص سرپرستی در صورت لزوم به افرادی که در واحدها به عنوان سرپرست تعیین شده اند، آموزشهای لازم را در زمینه مسائل ناظر به روابط انسانی، روابط کار و ایمنی و بهداشت کار خواهند داد.

آیین نامه مربوط توسط شورای عالی کار تهیه و حسب مورد به تصویب وزرای کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می رسد.

ماده ۱۹۴- کارفرمایان کارخانه ها مکلف اند در زمینه آموزش نظامی کارگران واحدهای خود، با نیروی مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی همکاری های لازم را مبذول دارند.

تبصره - آیین نامه اجرایی این ماده با همکاری مشترک وزارتین کار و امور اجتماعی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۹۵- به منظور تشویق نیروهای کارگری مولد، ماهر، متخصص، مخترع و مبتکر،

وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است همه ساله به طرق مقتضی در مورد انتخاب کارگران نمونه سال اقدام نماید.

تبصره - ضوابط اجرایی این ماده و چگونگی تشویق کارگران نمونه و نحوه اجرای آن ویش بینی هزینه های متعارف مربوط، توسط وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد گردید.

ماده ۱۹۶- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است در جهت آگاهی و شکوفایی فکری بیشتر کارگران و رشد کارهای علمی، عملی، تخصصی در زمینه های علم و صنعت، کشاورزی و خدماتی، فیلم، اسلاید و آموزشهای لازم دیگر را تدارک ببیند و این امکانات را از طریق رادیو، تلویزیون و رسانه های گروهی و یا هر نحو دیگری که لازم باشد در اختیار آنان قرار دهد.

ماده ۱۹۷- دولت مکلف است با توجه به امکانات خود برای کارگرانی که قصد داشته باشند از شهر به روستا مهاجرت کنند و به کار کشاورزی بپردازند تسهیلات لازم را فراهم نماید.

ماده ۱۹۸- وزارت کار و امور اجتماعی می تواند در موارد ضرورت برای تنظیم نیروی کار ایرانیان خارج از کشور، در نمایندگی های جمهوری اسلامی ایران وابسته کار منصوب نماید.

تبصره ۱- وابسته کار، توسط وزیر کار و امور اجتماعی تعیین و پس از موافقت وزیر امور خارجه منصوب و اعزام می گردد.

تبصره ۲- وزارتین کار و امور اجتماعی و امور خارجه و سازمان امور اداری و استخدامی موظف اند تا پس از تصویب این قانون آیین نامه اجرایی موضوع این ماده را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند.

ماده ۱۹۹- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون، آیین نامه های اجرایی موضوع این ماده را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برسانند. تبصره - آن دسته از آیین نامه های اجرایی قانون کار مصوب ۱۳۳۷/۱۲/۲۶ که با مقررات این قانون مغایر نباشد، تا تصویب آیین نامه های موضوع این ماده قابل اجرا می باشند.

ماده ۲۰۰- با تصویب این قانون و آیین نامه های اجرایی آن، قوانین کار و کار کشاورزی مغایر این قانون لغو می گردند.

ماده ۲۰۱- وزارت کار و امور اجتماعی باید کلیه حقوق و تکالیف مذکور در این قانون را

با روشهای مناسب به اطلاع کارگران و کارفرمایان برسانند.

ماده ۲۰۲- وزارت کار و امور اجتماعی مکلف است سازمان تشکیلات خود را در ارتباط با قانون کار جدید، طراحی و به تصویب سازمان امور اداری و استخدامی کشور برساند.

ماده ۲۰۳- وزارت کار و امور اجتماعی و دادگستری مأمور اجرای این قانون می‌باشند.

تبصره - مفاد این ماده رافع تکالیف و مسئولیت‌هایی نخواهد بود که در این قانون و یا سایر قوانین به عهده وزارتخانه‌های ذی‌ربط و مؤسسات و کارگاه‌های دولتی مشمول این قانون نهاده شده است.

قانون فوق که در تاریخ دوم مهر ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و هشت به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است و موادی از آن مورد اختلاف مجلس و شورای نگهبان قرار گرفته است، در جلسات متعدد مجمع تشخیص مصلحت نظام بررسی و با اصلاح و متمم مواد ۳، ۷، ۸، ۱۳، ۱۵، ۲۰، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۲۹، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۴۱، ۴۶، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۶، ۵۸، ۵۹، ۶۰، ۶۲، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۹، ۷۰، ۷۳، ۸۱، ۱۰۵، ۱۰۸، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۴۳، ۱۵۱، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۸، ۱۵۹، ۱۶۰، ۱۶۶، کل فصل مجازاتها (مواد ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۵، ۱۸۶) ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰-۱۹۱، ۲۰۲ و ۲۰۳ مشتمل بر دویست و سه ماده و یکصد و بیست و یک تبصره در تاریخ بیست و نهم آبان‌ماه یک‌هزار و سیصد و شصت و نه به تصویب نهایی مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است.

اکبر هاشمی رفسنجانی

رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام

مغایرت لایحه تأسیس مدارس غیرانتفاعی با موازین شرع و قانون اساسی

شماره: ۳۳۵۷-ق

تاریخ: ۶۶/۱۲/۲۴

شورای محترم نگهبان

لایحه شماره ۹۳۹۶۰ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۶ دولت در خصوص تأسیس مدارس غیرانتفاعی که در جلسه علنی روز یکشنبه ۱۳۶۶/۱۲/۲۳ مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسیده است در اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی^(۱) جهت بررسی و اظهار نظر آن شورای محترم به پیوست ارسال می شود.

اکبر هاشمی

رئیس مجلس شورای اسلامی

متن لایحه

مقدمه - تعریف

ماده ۱- مدارس غیرانتفاعی مدارسی است که از طریق مشارکت مردم، مطابق اهداف و ضوابط و برنامه ها و دستورالعمل های عمومی وزارت آموزش و پرورش تحت نظارت آن وزارتخانه تأسیس و اداره می شود.

مبحث اول - تأسیس و اداره مدارس غیرانتفاعی

ماده ۲- مؤسس یا مؤسسان مدارس غیرانتفاعی فرد یا افراد حقیقی و نیز شخص یا اشخاص حقوقی هستند که بر طبق مفاد این قانون اقدام به تأسیس واحد آموزشی می نمایند.

ماده ۳- مؤسس یا مؤسسان باید واجد شرایط زیر باشند:

- الف - اسلام و عمل به احکام اسلامی و حسن شهرت.
- ب - اعتقاد و التزام عملی به ولایت فقیه و قانون اساسی.
- ج - تابعیت جمهوری اسلامی ایران.

د - عدم وابستگی به رژیم گذشته و عدم سابقه وابستگی به گروهک‌های منحرف و غیرقانونی و تشکیلات و انجمن‌های انحرافی مانند منافقین و انجمن حجّیه. ه - تأهل و حداقل ۳۰ سال سن.

و - سابقه آموزشی یا فرهنگی.

ز - حداقل مدرک دیپلم یا معادل (حوزه‌ای) آن.

تبصره ۱ - در صورتی که مؤسس یا مؤسسان از اشخاص حقیقی یا افرادی که به عنوان نماینده یا نمایندگان مؤسس یا مؤسسان معرفی می‌شوند باید دارای شرایط مندرج در این ماده باشند.

تبصره ۲ - مرجع تحقیق و رسیدگی و اعلام صلاحیت مؤسس یا مؤسسان شورای نظارت مذکور در ماده ۱۶ این قانون می‌باشد.

تبصره ۳ - مؤسس مدارس اقلیتهای دینی شناخته شده موضوع این قانون توسط مراجع رسمی مذهبی آنان که تابع و مقیم کشور هستند یا نمایندگان مورد تأیید ایشان باشند، به وزارت آموزش و پرورش معرفی می‌شوند.

ماده ۴ - وظایف مؤسس یا مؤسسان به قرار زیر می‌باشد:

الف - اخذ مجوز رسمی از وزارت آموزش و پرورش جهت تأسیس واحد یا واحدهای آموزشی در مقاطع مختلف تحصیلی (کودکستان، دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان و آموزشگاه‌های آمادگی کنکور و کلاسهای تقویتی).

ب - تضمین منابع مالی لازم جهت هزینه‌های واحد آموزشی حداقل به مدت یک سال.

ج - پیش‌بینی و تهیه فضای آموزشی مناسب و تجهیزات و امکانات آموزشی و تربیتی مورد نیاز واحد آموزشی طبق ضوابط وزارت آموزش و پرورش. فضای آموزشی اینگونه مدارس همانند مدارس دولتی موجود در منطقه است مگر آنکه برای مؤسس امکان استفاده از فضای بیشتر باشد.

د - تنظیم بودجه و اداره امور مالی مدرسه.

ه - پیشنهاد سه نفر واجد شرایط به آموزش و پرورش جهت صدور حکم مدیریت واحد آموزشی به نام یکی از آنها.

ماده ۵ - مدیر واحد آموزشی باید دارای شرایط زیر باشد:

الف - اعتقاد و التزام عملی به مبانی و احکام اسلامی و ولایت فقیه و قانون اساسی

جمهوری اسلامی ایران.

ب - سلامت روانی و نداشتن نقص عضو به طوری که مانع انجام وظیفه شود.

ج - عدم وابستگی به رژیم گذشته و گروهک‌های منحرف غیرقانونی.

د - داشتن آشنایی با مسائل آموزشی.

ه - تأهل برای مردان.

و - تابعیت جمهوری اسلامی ایران.

ز - داشتن حداقل ۳۰ سال سن.

تبصره - مدیران مدارس غیرانتفاعی بر حسب دوره‌های تحصیلی واحد آموزشی باید حداقل دارای یکی از مدارک زیر یا معادل آنها باشند:

دبستان، دیپلم - راهنمایی، کاردانی (فوق دیپلم) - دبیرستان، کارشناسی (لیسانس)

ماده ۶ - مدیر مدارس غیرانتفاعی با توجه به شرایط مندرج در ماده ۵ و بر اساس پیشنهاد مؤسس یا مؤسسان و حکم آموزش و پرورش منصوب می‌گردد. در صورتی که ظرف دو ماه از تاریخ پیشنهاد، حکم صادر نشود، شورای نظارت مذکور در ماده ۱۶ در مورد فرد یا افراد پیشنهاد شده از طرف مؤسس یا مؤسسان اتخاذ تصمیم خواهد نمود.

در صورت عزل مدیر از طرف شورای نظارت انتخاب مدیر جدید به رویه فوق انجام خواهد شد و تا تعیین مدیر جدید، اداره واحد آموزشی به تشخیص آموزش و پرورش با یکی از کارکنان آموزشی آن واحد خواهد بود.

تبصره - انتخاب مجدد مدیر قبلی بلامانع است.

ماده ۷ - منابع مالی مدارس غیرانتفاعی عبارتند از:

الف - شهریه دریافتی از اولیای دانش‌آموزان.

ب - کمکهای دریافتی از اولیای دانش‌آموزان و افراد خیر و مؤسسات خیریه.

تبصره ۱ - وزارت آموزش و پرورش می‌تواند به مدارس غیرانتفاعی کمک نماید. میزان و موارد کمکهای مذکور در آیین‌نامه خاصی که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد مشخص خواهد شد.

تبصره ۲ - میزان شهریه قابل دریافت با توجه به سطح آموزشی و همچنین هزینه‌های سال قبل، هر سال به پیشنهاد مؤسس یا مؤسسان و تأیید آموزش و پرورش تعیین خواهد شد.

تبصره ۳ - شهریه و کمک دریافتی از افراد خیر یا آموزش و پرورش تحت نظر شورایی

مركب از افراد ذيل هزينه خواهد شد:

- ۱- نماينده مؤسس يا مؤسسان.
 - ۲- نماينده معلمان واحد آموزشی.
 - ۳- دو نفر نماينده انجمن اوليا و مربيان واحد آموزشی.
 - ۴- مدير واحد آموزشی.
- تبصره ۴- مؤسس يا مؤسسان موظف‌اند ساليانه ترازنامه مالي را جهت اطلاع اولياي دانش‌آموزان منتشر نمايند.
- ماده ۸- مأموريت مستخدمين وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتي و سازمان‌هاي وابسته به دولت و مؤسساتي كه شمول قانون بر آنها مستلزم ذكر نام است و نهادهاي انقلاب اسلامي به مدارس غيرانتفاعي بنا به تقاضاي اين مدارس و موافقت دستگاه ذي‌ربط امكان‌پذير است.
- تبصره - حقوق و مزايای اينگونه مأموران بر حسب توافق مؤسسه ذي‌ربط با مدارس غيرانتفاعي قابل پرداخت خواهد بود. سابقه خدمت اينگونه مأموران در مدارس غيرانتفاعي از لحاظ گروه، رتبه، پايه يا درجه يا هر عناوين مشابه ديگر و بازنشستگي وظيفه جزو سوابق خدمت دولتي آنان طبق مقررات منظور و محسوب خواهد شد. مكاتبات مربوط از طريق آموزش و پرورش انجام خواهد شد.
- مبحث دوم - برنامه‌هاي آموزشی و تربيتي و نظارت بر امور مدارس غيرانتفاعي
- ماده ۹- برنامه‌هاي آموزشی و تربيتي، كتب درسي و امتحانات مدارس غيرانتفاعي طبق قوانين و مقررات و دستورالعمل‌هاي عمومي وزارت آموزش و پرورش خواهد بود.
- ماده ۱۰- مربيان امور تربيتي واحد آموزشی طبق آيين‌نامه اجرايي اين قانون توسط مؤسس يا مؤسسان به آموزش و پرورش معرفي و پس از تأييد مشغول به كار مي‌شوند.
- ماده ۱۱- كادر آموزشی و اداري مورد نياز بر اساس ضوابط عملي و گزينشي كه در وزارت آموزش و پرورش مجري است به پيشنهاد مدير واحد آموزشی و تأييد مؤسس يا مؤسسان انتخاب خواهند شد.
- ماده ۱۲- آيين‌نامه استقرار مدارس غيرانتفاعي در مناطق و محلات مختلف ظرف سه ماه با پيشنهاد وزارت آموزش و پرورش به تصويب هيأت وزيران مي‌رسد.

ماده ۱۳- همه ساله حداقل پنجاه درصد از کل ظرفیت پذیرش مدارس غیرانتفاعی به دانش‌آموزان محل اختصاص می‌یابد.

تبصره ۱- به ازای کمکهای دریافتی از دولت یا افراد خیر و مؤسسات خیریه، مدارس غیرانتفاعی موظف‌اند از دانش‌آموزانی که امکان پرداخت شهریه را ندارند ثبت‌نام به عمل آورند.

تبصره ۲- خانواده‌های شهدا، اسرا، مفقودالائرها و جانبازان و افراد بی‌سرپرست در اولویت می‌باشند.

ماده ۱۴- در صورتی که هریک از کارکنان اینگونه واحدهای آموزشی مرتکب خلاف شوند مطابق قانون رسیدگی به تخلفات اداری کارکنان دولت، با آنان رفتار خواهد شد.

ماده ۱۵- کلیه درآمدها و هزینه‌های این مدارس در دفاتر رسمی ثبت می‌شود و عنداللزوم مورد بازرسی آموزش و پرورش قرار می‌گیرد. تراز سالانه این مدارس همه ساله توسط مدیر واحد آموزشی تنظیم و پس از تأیید شورای مذکور در تبصره ۳ ماده ۷ جهت رسیدگی به وزارت آموزش و پرورش و وزارت امور اقتصادی و دارایی ارائه می‌گردد.

ماده ۱۶- برای نظارت بر اجرای این قانون، شورایی در وزارت آموزش و پرورش به ریاست وزیر آموزش و پرورش با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

۱- وزیر آموزش و پرورش و در غیاب وی معاون وزیر که مسئولیت امور مدارس غیرانتفاعی را به عهده دارد.

۲- یک نفر به انتخاب نخست‌وزیر.

۳- یک نفر به انتخاب شورای عالی انقلاب فرهنگی.

۴- یک نفر به انتخاب شورای عالی آموزش و پرورش.

۵- یک نفر به انتخاب انجمن اولیا و مربیان مرکزی.

تبصره - شورای مذکور، شوراهایی با ترکیب نمایندگان اعضای شورای فوق‌الذکر در سطح استان‌ها به ریاست مدیر کل آموزش و پرورش و در صورت لزوم به همین ترتیب در سطح شهرستان‌ها و مناطق با مسئولیت رئیس آموزش و پرورش تشکیل می‌دهد. در صورت اعتراض متقاضیان به تصمیمات این شوراها، موضوع جهت رسیدگی به شورای بالاتر ارجاع می‌گردد.

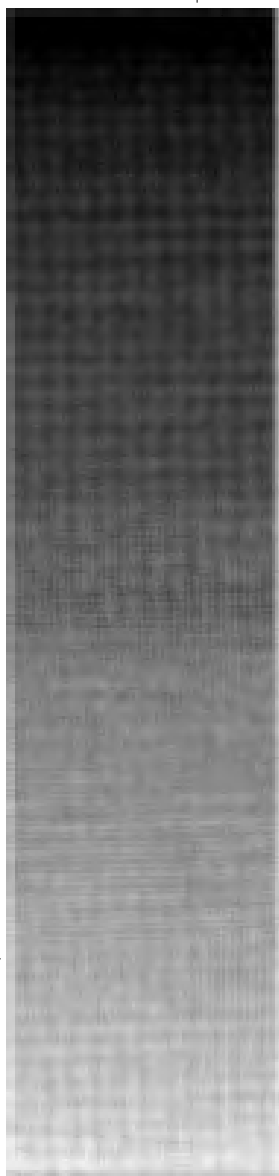
جلسه شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نظر شورای نگهبان به شرح ذیل اعلام می‌گردد:
ایراد وارده بر بند دال ماده ۳ مرتفع نشده است.

خسرو بیژنی

قائم‌مقام دبیر شورای نگهبان

مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام اسلامی

لایحه «تأسیس مدارس غیرانتفاعی»^(۱) در جلسه مورخ ۶۷/۷/۱۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام اسلامی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و بند «د» ماده ۳ که مورد اختلاف مجلس و شورای نگهبان بود به صورت زیر اصلاح گردید:
ماده ۳ بند «د»: عدم وابستگی به رژیم گذشته و عدم وابستگی به گروهک‌های منحرف یا منحرف و غیرقانونی مانند منافقین.

فهرست اصول

اصول مورد اشاره

از قانون اساسی

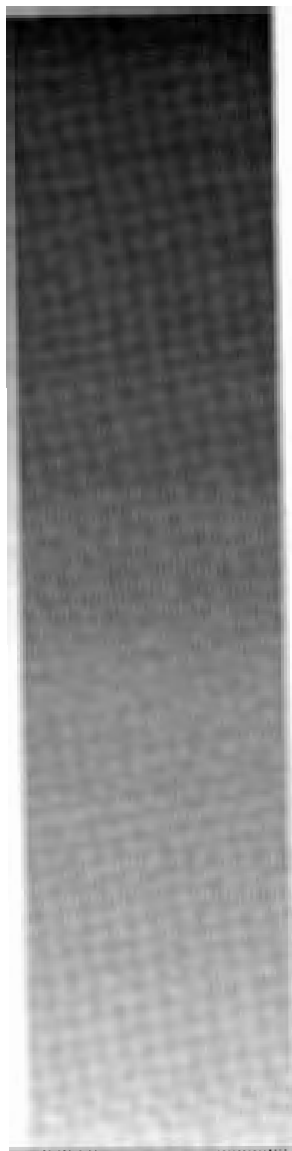
اصولی از قانون اساسی که در این مجموعه به آن‌ها اشاره شده است (۱)

صفحه	اصل
۱۱۲۷، ۱۰۷۹، ۱۰۳۹	۲
۱۰۲۳، ۸۹۵، ۴۰، ۹	۳
۸۶۹	۱۷
۱۱۲۷، ۱۰۷۹	۱۹
۱۱۲۷، ۱۰۷۹، ۸۹۵، ۲۴۹، ۴۰، ۹	۲۰
۹۲۸	۲۲
۲۳۵، ۲۳۴، ۲۳۳، ۲۲۴	۲۴
۱۱۵۷، ۱۱۱۰، ۱۰۷۳، ۱۰۵۷، ۹۲۸، ۹۲۷	۲۶
۱۱۲۷، ۱۰۷۹	۲۸
۱۱۵۹، ۱۱۳۴، ۱۱۱۲، ۱۰۸۶، ۱۰۵۹، ۸۳۳	۲۹
۱۱۱۱، ۱۰۵۸، ۶۰۸، ۶۰۰، ۵۸۸	۳۱
۲۴۹	۳۷
۸۷۷	۴۲
۱۰۵۸، ۶۵۶، ۶۴۶، ۶۴۵، ۶۳۱، ۶۲۶، ۶۲۴، ۶۲۰، ۶۱۹، ۶۱۸، ۶۰۸، ۶۰۰، ۵۸۸	۴۳
۱۱۵۸، ۱۱۳۴، ۱۱۲۷، ۱۱۱۱، ۱۰۸۶، ۱۰۷۹	
۸۹۷، ۸۹۶، ۶۴۶، ۶۳۱، ۶۱۹، ۶۰۸، ۶۰۰، ۵۸۸	۴۵
۶۴۷، ۶۴۵، ۶۳۱، ۶۲۷، ۶۲۶، ۶۲۴، ۶۲۰، ۶۱۹، ۶۱۸، ۴۴۶، ۴۴۵، ۲۵۳، ۱۳۸	۴۴
۱۱۵۸، ۱۱۱۱، ۱۰۷۳، ۱۰۵۸، ۸۷۷، ۶۵۶	
۸۲۰، ۶۰۸، ۶۰۰، ۵۸۸	۴۷
۲۴۹، ۲۴۸، ۱۸۹، ۱۸۵، ۹	۴۹
۸۶۵	۵۱
۸۸۷، ۴۸۲، ۲۶۱، ۲۲۱، ۱۲۰، ۱۱۹	۵۲
۸۸۷، ۵۹۸، ۵۰۷، ۴۲۰، ۴۱۱، ۳۳۳، ۳۲۸، ۳۰۳، ۲۶۱، ۲۲۱، ۲۲۰	۵۳
۵۰۸، ۳۳۲، ۳۳۰، ۳۲۹، ۶۲	۵۵
۷۱۰، ۶۴۳	۵۷
۹۲۸	۶۰
۳۴۴، ۳۴۳	۶۱

۱. لازم به ذکر است که اصول مورد اشاره در این مجموعه مربوط به قانون اساسی سال ۱۳۵۸ و قبل از بازنگری می‌باشد.

۵۲۴، ۵۲۳	۶۴
۳۵۰، ۲۷	۶۵
۳۴۹	۶۸
۸۸۹	۶۹
۸۸۱	۷۱
۱۹۸	۷۲
۱۳۸	۷۳
۱۰۲۰، ۱۰۱۸، ۹۴۵، ۸۰۱، ۵۲۲، ۴۹۴، ۴۸۸	۷۴
۹۳۱، ۶۴۳، ۵۲۲، ۲۱۶، ۲۱۱	۷۵
۸۹۰، ۸۸۸	۷۶
۸۶۹	۷۷
۱۰۰، ۹۹	۷۸
۱۱۰	۸۰
۱۰۷۶، ۱۰۷۱، ۹۴۸، ۹۳۱، ۸۷۱، ۸۱۵، ۸۰۱، ۷۷۰، ۵۲۵، ۴۲۸، ۳۹۵، ۳۹۳، ۲۵۷	۸۵
۳۲، ۳۱، ۳۰	۸۷
۳۴۹	۸۸
۷۰۹، ۷۰۸، ۴۶۰، ۴۵۸، ۴۵۷، ۴۵۵، ۴۵۴، ۱۲۶، ۱۲۵، ۱۲۴، ۱۲۳، ۲۱	۹۰
۹۶، ۹۳، ۸۹، ۸۵، ۸۳، ۸۰، ۷۳، ۶۶، ۶۳، ۶۰، ۵۷، ۵۱، ۴۷، ۴۵، ۴۳، ۳۵، ۳۳	۹۴
۱۶۵، ۱۶۲، ۱۶۱، ۱۵۶، ۱۵۰، ۱۴۷، ۱۴۴، ۱۳۹، ۱۳۳، ۱۳۰، ۱۲۷، ۱۲۵، ۱۰۱، ۹۹	۹۹
۲۰۸، ۲۰۷، ۲۰۵، ۲۰۴، ۲۰۱، ۱۹۵، ۱۹۳، ۱۹۲، ۱۸۸، ۱۸۴، ۱۸۲، ۱۷۹، ۱۷۷، ۱۷۱	۱۰۰
۲۸۹، ۲۸۸، ۲۸۶، ۲۸۲، ۲۷۶، ۲۷۲، ۲۷۰، ۲۶۳، ۲۶۱، ۲۲۰، ۲۱۶، ۲۱۴، ۲۱۲، ۲۱۰	۱۰۱
۳۳۷، ۳۳۵، ۳۳۰، ۳۲۵، ۳۲۴، ۳۲۱، ۳۱۹، ۳۱۷، ۳۱۳، ۳۰۵، ۲۹۷، ۲۹۵، ۲۹۳، ۲۹۱	۱۰۲
۳۸۵، ۳۸۰، ۳۷۲، ۳۷۰، ۳۶۶، ۳۶۴، ۳۶۳، ۳۶۱، ۳۵۹، ۳۵۵، ۳۵۰، ۳۴۳، ۳۴۱، ۳۴۰	۱۰۳
۴۲۱، ۴۱۹، ۴۱۷، ۴۱۵، ۴۱۱، ۴۰۹، ۴۰۵، ۴۰۱، ۳۹۸، ۳۹۶، ۳۹۳، ۳۹۱، ۳۸۹، ۳۸۷	۱۰۴
۴۵۴، ۴۵۲، ۴۵۰، ۴۴۸، ۴۴۷، ۴۴۵، ۴۴۴، ۴۴۰، ۴۳۷، ۴۳۴، ۴۳۱، ۴۲۸، ۴۲۶، ۴۲۳	۱۰۵
۵۰۹، ۴۹۸، ۴۹۱، ۴۸۵، ۴۸۳، ۴۸۱، ۴۷۷، ۴۷۴، ۴۷۱، ۴۶۹، ۴۶۸، ۴۶۶، ۴۶۳، ۴۶۱	۱۰۶
۵۹۹، ۵۸۸، ۵۸۲، ۵۷۷، ۵۷۳، ۵۶۶، ۵۵۹، ۵۵۳، ۵۵۱، ۵۴۶، ۵۲۵، ۵۲۳، ۵۲۱، ۵۱۴	۱۰۷
۶۹۸، ۶۹۷، ۶۹۵، ۶۹۳، ۶۹۱، ۶۸۰، ۶۶۹، ۶۶۵، ۶۶۱، ۶۵۹، ۶۴۴، ۶۲۸، ۶۱۷، ۶۰۸	۱۰۸
۷۳۲، ۷۲۸، ۷۲۵، ۷۲۳، ۷۲۰، ۷۱۹، ۷۱۷، ۷۱۵، ۷۱۳، ۷۱۱، ۷۰۸، ۷۰۵، ۷۰۴، ۷۰۱	۱۰۹
۷۹۰، ۷۸۹، ۷۸۶، ۷۸۴، ۷۸۲، ۷۸۱، ۷۷۸، ۷۷۶، ۷۷۳، ۷۷۰، ۷۶۰، ۷۵۱، ۷۴۰، ۷۳۶	۱۱۰
۸۲۳، ۸۲۰، ۸۱۸، ۸۱۶، ۸۱۴، ۸۱۱، ۸۰۹، ۸۰۷، ۸۰۵، ۸۰۲، ۸۰۰، ۷۹۷، ۷۹۴، ۷۹۲	۱۱۱
۸۸۶، ۸۸۲، ۸۸۰، ۸۷۸، ۸۷۲، ۸۶۶، ۸۶۴، ۸۶۲، ۸۵۶، ۸۵۴، ۸۴۹، ۸۴۲، ۸۳۳، ۸۲۶	۱۱۲
۱۰۲۱، ۱۰۱۹، ۱۰۱۷، ۹۴۸، ۹۴۶، ۹۴۴، ۹۴۲، ۹۳۹، ۹۳۳، ۹۲۸، ۹۱۸، ۸۹۶، ۸۹۱، ۸۸۸	۱۱۳
۱۱۷۵، ۱۰۷۸، ۱۰۳۸، ۱۰۲۸	۱۱۴

۸۷۶، ۸۶۵، ۸۶۳، ۸۲۰، ۸۰۶، ۸۰۱، ۷۹۹، ۷۹۶، ۷۳۵، ۷۲۲، ۶۴۲، ۶۲۶، ۶۲۰،	۹۵
۱۱۸۱، ۱۰۶۹، ۱۰۰۹، ۹۳۷، ۹۱۴، ۸۹۰، ۸۸۷، ۸۸۵، ۸۸۱،	۹۶
۱۰۲۴، ۳۸، ۳۰،	۹۷
۴۰۴، ۱۵۴، ۱۴۷، ۱۴۴،	۹۹
۱۰۷۴،	۱۰۴
۱۰۴۳، ۱۵۶،	۱۰۶
۸۶۳، ۸۱۵، ۶۷۸، ۳۱۷، ۱۵۵،	۱۱۰
۳۵۳، ۳۴۶، ۳۴۴، ۳۴۳،	۱۱۳
۱۵۵،	۱۱۵
۱۵۴،	۱۱۷
۱۵۶،	۱۲۰
۳۴۹،	۱۲۳
۳۴۸،	۱۲۶
۳۵۱، ۳۴۴،	۱۲۷
۳۵۱، ۳۴۵،	۱۲۹
۳۲، ۳۰،	۱۳۶
۳۴۹،	۱۳۷
۱۰۷۶، ۱۰۷۱، ۳۴۸، ۳۴۵،	۱۳۸
۵۰۸،	۱۳۹
۹۴۱،	۱۴۱
۶۷۱، ۳۳۷،	۱۴۷
۷۱۰، ۶۷۹،	۱۵۶
۱۰۲۵، ۷۸۲، ۳۶۰،	۱۵۷
۹۲۸، ۳۷۹،	۱۵۹
۷۸۲، ۳۶۰، ۳۵۸، ۳۵۶،	۱۶۳
۳۶۰،	۱۶۷
۵۹۸،	۱۶۹
۵۷۲، ۹۲،	۱۷۲

فہرست تفصیلی

عنوان

صفحه

- ۱ فصل اول - مصوبات تأیید شده در مرحله اول
- ۲۹ فصل دوم - مصوبات تأیید شده پس از رفع ابهام و ایراد
- ۳۰ ۱- مغایرت طرح تقاضای رأی اعتماد دولت با قانون اساسی
- ۳۳ ۲- مغایرت لایحه اعاده به خدمت کارکنان بازخرید شده نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با موازین شرع و وجود اشکال عبارتی در آن
- ۳۸ ۳- مغایرت لایحه خدمت یک ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی با موازین شرع و قانون اساسی
- ۴۳ ۴- مغایرت طرح اصلاح تبصره ۸۵ قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور با قانون اساسی
- ۴۷ ۵- مغایرت لایحه اصلاح پاره‌ای از مواد قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵ با موازین شرع و قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن
- ۵۵ ۶- مغایرت لایحه تمدید مدت اجرای قانون وصول مالیات از اتومبیل‌های غیرسواری و اصلاح بعضی از مواد قانون مالیات‌های مستقیم و اصلاحیه‌های بعدی با موازین شرع و قانون اساسی
- ۶۰ ۷- مغایرت لایحه تمدید مهلت مقرر در قانون رسیدگی به پرونده‌های کسری جمع‌داری مصوب ۶۳/۶/۱ و اصلاح ماده واحده قانون مزبور با موازین شرع و قانون اساسی
- ۶۶ ۸- مغایرت طرح تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن
- ۸۵ ۹- مغایرت لایحه موافقتنامه حمل و نقل هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه با موازین شرع
- ۸۹ ۱۰- مغایرت لایحه دادرسی و کیفر نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با موازین شرع و قانون اساسی
- ۹۶ ۱۱- مغایرت لایحه اهداف و وظایف وزارت امور خارجه با قانون اساسی

- ۱۰۱- ۱۲- مغایرت لایحه بودجه سال ۱۳۶۴ با موازین شرع و قانون اساسی
- ۱۳- مغایرت طرح الحاق یک تبصره به قانون اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی جهت رسیدگی به شکایات مردم با قانون اساسی
- ۱۲۳- ۱۴- مغایرت لایحه اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۶۲/۳/۱ مجلس شورای اسلامی با موازین شرع و قانون اساسی
- ۱۲۷- ۱۵- مغایرت لایحه تأسیس وزارت صنایع سنگین با موازین شرع و قانون اساسی
- ۱۳۳- ۱۶- مغایرت لایحه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن
- ۱۴۲- ۱۷- مغایرت لایحه انتخابات ریاست جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی
- ۱۵۰- ۱۸- مغایرت طرح حق حضانت فرزندان صغیر یا محجور به مادران آنها با موازین شرع
- ۱۶۱- ۱۹- مغایرت لایحه تشکیل دادگاه‌های حقوقی یک و دو با موازین شرع
- ۱۶۵- ۲۰- وجود ابهام در لایحه اصلاح ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای کشوری
- ۱۷۹- ۲۱- مغایرت لایحه مجازات عبوردهندگان اشخاص غیرمجاز از مرزهای کشور و اصلاح بعضی از مواد قانون گذرنامه و قانون ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران با موازین شرع
- ۱۸۴- ۲۲- مغایرت لایحه الحاق دو تبصره به ماده ۴۳ قانون توزیع عادلانه آب با موازین شرع
- ۱۹۲- ۲۳- مغایرت لایحه افزایش مالیات مشاغل با موازین شرع
- ۱۹۵- ۲۴- مغایرت لایحه بودجه ارزی سال ۱۳۶۴ کل کشور با موازین شرع
- ۲۰۴- ۲۵- مغایرت طرح الحاق ماده واحده به قانون روابط موجر و مستأجر با موازین شرع
- ۲۰۷- ۲۶- مغایرت لایحه الحاق یک تبصره به ماده چهار قانون برقراری حقوق وظیفه از کارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵
- ۲۱۰- مجلس شورای اسلامی و اصلاح ماده ۱۰ آن با قانون اساسی

- ۲۷- مغایرت لایحه احتساب سوابق خدمت مستخدمین وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی در نهادهای انقلاب اسلامی و مأموریت کارکنان نهادهای مزبور به وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی با قانون اساسی
- ۲۱۴ ۲۸- مغایرت لایحه وصول عوارض از متقاضیان شرکت در گشتهای گروهی سیاحتی و زیارتی اعزامی به خارج کشور با قانون اساسی
- ۲۱۹ ۲۹- مغایرت طرح قانونی مطبوعات با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام و اشکال عبارتی در آن
- ۲۲۲ ۳۰- مغایرت لایحه مجوز پرداخت تعهدات طرحهای عمرانی مربوط به سالهای ۱۳۵۲ لغایت ۱۳۶۳ با قانون اساسی
- ۲۴۸ ۳۱- مغایرت لایحه اجازه تأسیس شرکت سهامی ایجاد داروخانه در مناطق محروم و نیازمند کشور با قانون اساسی
- ۲۵۱ ۳۲- مغایرت لایحه واگذاری پرداخت حقوق و مزایای ماهیانه وراثت شهدای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به بنیاد شهید با قانون اساسی
- ۲۵۵ ۳۳- مغایرت لایحه اخذ عوارض از مسافرین هواپیما که از فرودگاه‌های کشور تردد می‌نمایند و اصلاح مبلغ عوارض فرودگاهی موضوع ماده ۷ لایحه قانونی تعیین بهای خدمات فرودگاهی و پروازی با قانون اساسی
- ۲۶۰ ۳۴- مغایرت لایحه مقررات انتظامی هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور با موازین شرع
- ۲۶۳ ۳۵- مغایرت لایحه بازسازی کارشناسان رسمی دادگستری با موازین شرع
- ۲۷۲ ۳۶- مغایرت طرح الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی با موازین شرع
- ۲۸۰ ۳۷- مغایرت طرح نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر مقررات عمومی دولت مستثنی هستند با موازین شرع
- ۲۸۵ ۳۸- مغایرت لایحه اعتبار اسناد عادی وامهای پرداختی شرکتهای تعاونی روستائی به اعضا با موازین شرع
- ۲۸۸

- ۳۹- مغایرت لایحه اصلاح قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان دانشکده پزشکی مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۳ با موازین شرع
۲۹۱
- ۴۰- مغایرت لایحه بودجه سال ۱۳۶۵ کل کشور با موازین شرع و قانون اساسی
۲۹۷
- ۴۱- مغایرت لایحه اساسنامه کمیته انقلاب اسلامی ایران با قانون اساسی
۳۱۳
- ۴۲- مغایرت لایحه برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسئولیت‌های خطیر نمایندگی با موازین شرع
۳۱۹
- ۴۳- مغایرت طرح تفریغ بودجه سالهای پس از انقلاب با قانون اساسی
۳۲۵
- ۴۴- مغایرت لایحه قانونی نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور با قانون اساسی
۳۳۵
- ۴۵- مغایرت طرح اصلاح قانون انتخابات ریاست جمهوری با قانون اساسی
۳۴۰
- ۴۶- مغایرت طرح تعیین حدود وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی
۳۴۳
- ۴۷- مغایرت طرح تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادسراها و دادگاه‌های انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند با قانون اساسی
۳۵۵
- ۴۸- مغایرت لایحه الحاق ماده ۲۱ به لایحه قانونی دادگاه مدنی خاص مصوب ۱۳۵۸/۷/۱ شورای انقلاب با موازین شرع
۳۶۳
- ۴۹- مغایرت لایحه انتخابات و اصلاحیه بعضی از مواد قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور و الحاق پاره‌ای مواد به قانون مزبور با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن
۳۶۶
- ۵۰- مغایرت لایحه اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن و الحاق یک تبصره به ماده ۱۴۴ قانون ثبت و نسخ ماده ۶ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی مصوب ۱۳۵۱/۱۵/۲۲ و قسمتی از ماده ۱۰۱ قانون شهرداری‌ها با موازین شرع و قانون اساسی
۳۷۲

- ۳۸۵ ۵۱- مغایرت لایحه ابطال اسناد اراضی موات خارج از محدوده شهرها با موازین شرع و قانون اساسی
- ۳۹۳ ۵۲- مغایرت لایحه اصلاح قانون هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری با موازین شرع و قانون اساسی
- ۴۰۱ ۵۳- مغایرت لایحه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی با قانون اساسی
- ۴۰۹ ۵۴- مغایرت لایحه استفاده از درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با قانون اساسی
- ۴۱۳ ۵۵- مغایرت لایحه اصلاح تبصره ۴ قانون نحوه وصول مالیات مشاغل مصوب ۱۳۶۴ و الحاق یک تبصره به عنوان تبصره ۵ به قانون مزبور با موازین شرع
- ۴۱۹ ۵۶- مغایرت لایحه اجازه پرداخت دستمزد به بیماران روانی که در کارگاه‌های حرفه‌ای و یا در رشته‌های خدماتی به کارگمارده می‌شوند و فروش محصولات کارگاه‌های مذکور با موازین شرع و قانون اساسی
- ۴۲۳ ۵۷- مغایرت طرح تشدید مجازات محتکران و گرانفروشان با موازین شرع و قانون اساسی
- ۴۲۷ ۵۸- مغایرت لایحه نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده از آنها در ملاء عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه‌دار می‌کند با موازین شرع
- ۴۴۴ ۵۹- مغایرت لایحه بازپرداخت اوراق قرضه گسترش مالکیت واحدهای تولیدی با قانون اساسی
- ۴۴۷ ۶۰- مغایرت طرح الزام رعایت قرارداد فیما بین موجر و مستأجر با موازین شرع
- ۴۵۰ ۶۱- مغایرت لایحه نحوه پرداخت محکوم به دولت و عدم تأمین و توقیف اموال دولتی با موازین شرع
- ۴۵۴ ۶۲- مغایرت طرح اجرای اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی

- ۶۳- مغایرت لایحه واگذاری کلیه شعب سازمان تعاون مصرف شهر و روستا واقع در شهرستان‌ها به وزارت بازرگانی با موازین شرع ۴۶۱
- ۶۴- مغایرت لایحه تأمین اعتبار جهت اجرای مواد ۱۰، ۱۱، ۵۷ و ۶۸ قانون دفاتر اسناد رسمی و کانون سردفتران و دفتریاران مصوب تیرماه ۱۳۵۴ با موازین شرع ۴۶۶
- ۶۵- مغایرت لایحه تشکیل دادگاه‌های سیار با موازین شرع ۴۷۱
- ۶۶- مغایرت طرح فروش خدمات مشاوره‌ای کامپیوتری، فنی و انتشاراتی و برگزاری دوره‌های تخصصی از متقاضیان با قانون اساسی ۴۸۱
- ۶۷- مغایرت لایحه اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با موازین شرع و قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن ۴۸۵
- ۶۸- مغایرت طرح محاسبات عمومی کشور با موازین شرعی و قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن ۴۹۸
- ۶۹- مغایرت لایحه محدوده حوزه‌های انتخاباتی مجلس شورای اسلامی موضوع تبصره ۳ الحاقی به ماده ۱۴ قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشور مصوب ۱۳۶۴/۱/۱۸ با قانون اساسی ۵۲۱
- ۷۰- مغایرت طرح رسیدگی به تخلفات اداری با موازین شرع ۵۲۵
- ۷۱- مغایرت لایحه اصلاح ماده ۱۵ قانون عملیات بانکی بدون ربا و الحاق دو تبصره به آن با موازین شرع ۵۴۹
- ۷۲- مغایرت لایحه بیمه بیکاری با موازین شرع ۵۵۳
- ۷۳- مغایرت لایحه بودجه سال ۱۳۶۶ کل کشور با موازین شرع و قانون اساسی ۵۶۶
- ۷۴- مغایرت لایحه وصول مالیات مقطوع از بعضی کالا و خدمات با موازین شرع و قانون اساسی ۵۷۷
- ۷۵- مغایرت لایحه اراضی شهری با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن ۵۸۸
- ۷۶- مغایرت طرح بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن ۶۱۷

- ۶۶۱ ۷۷- مغایرت لایحه صادرات و واردات با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام و اشکال عبارتی در آن
- ۶۶۹ ۷۸- مغایرت طرح اصلاح قوانین ارتش جمهوری اسلامی ایران با موازین شرع و قانون اساسی
- ۶۹۱ ۷۹- مغایرت لایحه اساسنامه سازمان حساسی با موازین شرع
- ۶۹۷ ۸۰- مغایرت لایحه الحاق یک تبصره به ماده ۴۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۱/۷/۲۱ کمیسیون قضایی مجلس شورای اسلامی با موازین شرع
- ۷۰۰ ۸۱- مغایرت طرح احتساب خدمت در جبهه افراد جزو خدمت دوره ضرورت با موازین شرع و قانون اساسی
- ۷۰۴ ۸۲- مغایرت لایحه جایگزینی تبصره ۳ الحاقی به قانون منع دریافت خسارت و جرایم بهره مندرج در قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۶۲/۳/۲۲ با موازین شرع
- ۷۰۸ ۸۳- مغایرت طرح حدود مسئولیت قوه قضائیه در مقابل مجلس شورای اسلامی با موازین شرع و قانون اساسی
- ۷۱۳ ۸۴- مغایرت لایحه اصلاح ماده واحده قانون تشکیل شرکتهای سهامی راه آهن ایران و اساسنامه آن با قانون اساسی
- ۷۱۷ ۸۵- مغایرت لایحه تشدید مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا با موازین شرع
- ۷۲۳ ۸۶- مغایرت لایحه اصلاح تبصره ۲ ماده ۱ و ماده ۹ و الحاق یک ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب مهرماه ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی با موازین شرع
- ۷۲۸ ۸۷- مغایرت لایحه تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاهها و نحوه رسیدگی آنها با موازین شرع
- ۷۲۰ ۸۸- مغایرت لایحه اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴ با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن

- ۸۹- مغایرت لایحه تشکیل دادگاه غنائم جنگی با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام اشکال عبارتی در آن ۷۷۰
- ۹۰- مغایرت لایحه مجازات متخلفین از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر با موازین شرع ۷۷۶
- ۹۱- مغایرت لایحه استفساریه قانون تعیین وضعیت قضایی کسانی که سه سال در دادرهای انقلاب اسلامی اشتغال به کار قضایی داشته‌اند با قانون اساسی ۷۸۱
- ۹۲- مغایرت لایحه لزوم تزریق واکسن ضد کزاز برای بانوان قبل از ازدواج با موازین شرع ۷۸۴
- ۹۳- مغایرت طرح تمدید مهلت تأدیه بدهی کشاورزان از بابت قوانین مربوط به اصلاحات ارضی با موازین شرع ۷۸۹
- ۹۴- مغایرت لایحه منع خرید و فروش کوپن‌های کالاهای اساسی با موازین شرع ۷۹۴
- ۹۵- مغایرت طرح اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش با قانون اساسی و وجود ابهام در آن ۸۰۰
- ۹۶- مغایرت لایحه الحاق ماده‌ای به قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ با موازین شرع ۸۰۵
- ۹۷- مغایرت طرح اصلاح پاره‌ای از مواد قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی با موازین شرع ۸۰۹
- ۹۸- مغایرت لایحه مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلات جهاد سازندگی با قانون اساسی ۸۱۴
- ۹۹- مغایرت طرح تعیین وضعیت املاک واقع در طرحهای دولتی و شهرداری‌ها با موازین شرع و قانون اساسی و وجود اشکال عبارتی در آن ۸۱۸
- ۱۰۰- مغایرت لایحه مقررات استخدامی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی ۸۲۶

۸۴۱

فصل سوم - مصوبه لازم الاجرا شده به دلیل عدم اظهارنظر شورای نگهبان در موعد مقرر

۸۴۲

- مغایرت لایحه تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران با موازین شرعی

۸۶۱

فصل چهارم - مصوبات اعاده شده به مجلس شورای اسلامی

۸۶۲

۱- مغایرت طرح تغییر تابعیت ذی حسابی کنترلر حسابرسی و دفاتر خرید ارتش با قانون اساسی

۸۶۲

۲- مغایرت لایحه موافقتنامه حمل و نقل بین المللی از طریق جاده بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه با قانون اساسی

۸۶۶

۳- مغایرت لایحه اصلاحیه قانون مبادلات کالا بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه برای سالهای ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۱ با قانون اساسی

۸۷۰

۴- مغایرت طرح تهدید قانون تأسیس وزارت صنایع سنگین با قانون اساسی

۸۷۲

۵- مغایرت لایحه توزیع کالا با موازین شرع و قانون اساسی

۸۷۸

۶- مغایرت لایحه استفساریه از بند ۲ تفسیر قانونی تبصره ۲ ماده ۱۰ و مواد ۱۴ و ۱۵ قانون اراضی شهری موازین شرع و قانون اساسی

۸۸۰

۷- مغایرت لایحه لغو لایحه قانونی شمول قانون استخدام کشوری به کارمندان غیرنظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی

۸۸۲

۸- مغایرت لایحه نحوه پرداخت حقوق بازنشستگی و وظیفه و مستمری بازنشستگان، موظفین و مستمری بگیران با موازین شرع و قانون اساسی

۸۸۶

۹- مغایرت لایحه استفاده از ۵۰٪ درآمدهای واحدهای تابعه سازمان تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی با قانون اساسی

۸۸۸

۱۰- مغایرت طرح اجرای اصل ۷۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی

- ۱۱- مغایرت طرح تربیت پزشک و وابستگان به حرفه پزشکی و
پیراپزشکی برای مناطق روستایی و عشایری و بخش‌ها و
شهرستان‌های کوچک با قانون اساسی ۸۹۱
- ۱۲- مغایرت طرح جنگل‌ها و مراتع کشور با موازین شرع و قانون
اساسی و وجود ابهام در آن ۸۹۶
- ۱۳- مغایرت لایحه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران با
موازین شرع و قانون اساسی ۹۱۸
- ۱۴- مغایرت لایحه بازسازی کانون وکلای دادگستری با موازین شرع ۹۳۳
- ۱۵- مغایرت لایحه تغییر نام «شرکت مخابرات ایران» به «شرکت
مخابرات جمهوری اسلامی ایران» و تغییر تعداد اعضا و هیأت مدیره
و نحوه تشکیل آن با قانون اساسی ۹۳۹
- ۱۶- مغایرت لایحه استفساریه مواد ۹ و ۱۲ قانون اراضی شهری با
موازین شرع ۹۴۲
- ۱۷- مغایرت طرح تضمین خرید سیب‌زمینی با قانون اساسی ۹۴۴
- ۱۸- مغایرت لایحه اصلاح قسمت (الف) ماده ۴۲ قانون پولی و بانکی
کشور مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۸ با موازین شرع ۹۴۶
- ۱۹- مغایرت لایحه اصلاح قوانین آیین دادرسی کیفری و اصلاحات و
ملحقات آن با موازین شرع و وجود ابهام اشکال عبارتی در آن ۹۴۸
- ۲۰- مغایرت طرح الزام دولت به تقدیم لایحه برنامه زمان‌بندی
ممنوعیت تدریجی واردات و کشف توتون، تولید و توزیع انواع سیگار
با قانون اساسی ۱۰۱۷
- ۲۱- مغایرت طرح انحلال شورای عالی پزشکی اعزام بیماران به خارج
از کشور با قانون اساسی ۱۰۱۹
- ۲۲- مغایرت لایحه ضوابط و اسامی نهادهای انقلاب اسلامی با قانون اساسی ۱۰۲۱
- ۲۳- مغایرت لایحه وظایف و اختیارات وزیر دادگستری در مواردی
که اختیارات و وظایف مالی و اداری و استخدام غیرقضایی
شورای عالی قضایی به وی تفویض می‌گردد با قانون اساسی ۱۰۲۴

فصل پنجم - مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص

۱۰۲۷

طرحها و لوایح ارسال شده از سوی مجلس شورای اسلامی

۱- مغایرت لایحه تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و

۱۰۲۸

کلاهبرداری با موازین شرع

۱۰۳۸

۲- مغایرت لایحه کار با موازین شرع و قانون اساسی و وجود ابهام در آن

۱۱۷۵

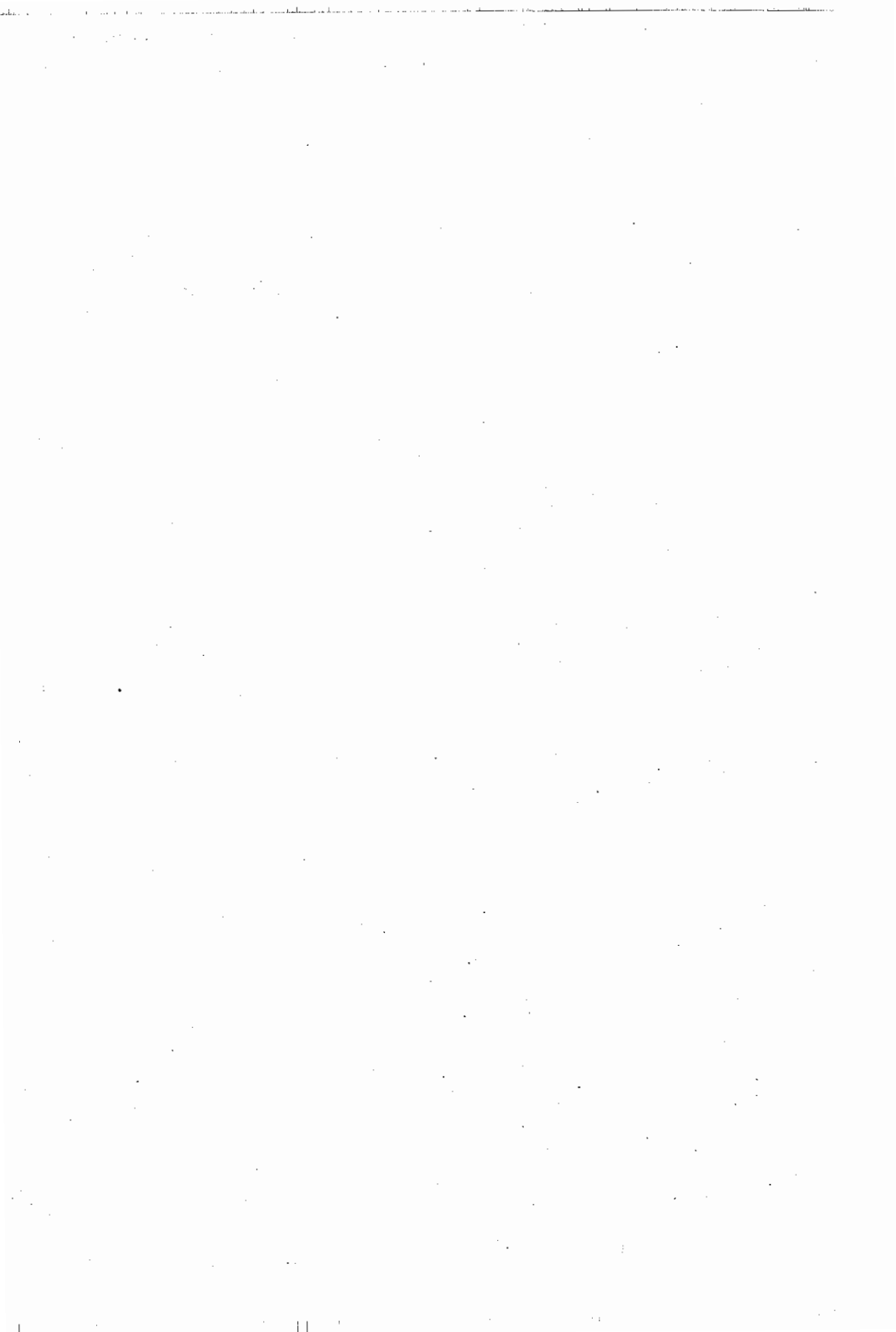
۳- مغایرت لایحه تأسیس مدارس غیرانتفاعی با موازین شرع و قانون اساسی

کتاب منتشر شده مرکز تحقیقات شورای نگهبان

- ۱- مجموعه نظرات شورای نگهبان ویژه لایحه بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور
- ۲- مجموعه نظرات شورای نگهبان درباره مصوبات مجلس شورای اسلامی (دوره ششم، سال اول)
- ۳- مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد لایحه بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور
- ۴- مجموعه نظرات شورای نگهبان، تفسیری و مشورتی در خصوص اصول قانون اساسی، به انضمام استفساریه‌ها و تذکرات (۱۳۸۰ - ۱۳۵۹) (چاپ اول)
- ۵- مجموعه نظرات شورای نگهبان، تفسیری و مشورتی در خصوص اصول قانون اساسی به انضمام استفساریه‌ها و تذکرات (۱۳۸۸ - ۱۳۵۹) (چاپ دوم، ویرایش اول)
- ۶- مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی (دوره ششم، سال دوم)
- ۷- مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی (دوره ششم، سال سوم)
- ۸- مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی (دوره ششم، سال چهارم)
- ۹- مجموعه نظرات فقهی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات دیوان عدالت اداری (۱۳۸۳ - ۱۳۶۱)
- ۱۰- مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات دوره پنجم مجلس شورای اسلامی (خرداد ۱۳۷۵ تا خرداد ۱۳۷۹)
- ۱۱- مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات دوره چهارم مجلس شورای اسلامی (خرداد ۱۳۷۱ تا خرداد ۱۳۷۵)
- ۱۲- مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات دوره سوم مجلس شورای اسلامی (خرداد ۱۳۶۷ تا خرداد ۱۳۷۱)
- ۱۳- مشروح مذاکرات شورای نگهبان جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۵۹ (چاپ اول)
- ۱۴- مشروح مذاکرات شورای نگهبان جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۵۹ (چاپ دوم، ویرایش اول)
- ۱۵- مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات دوره هفتم مجلس شورای اسلامی (خرداد ۱۳۸۳ تا خرداد ۱۳۸۷)

کتاب در دست انتشار مرکز تحقیقات شورای نگهبان

- ۱- مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات دوره اول مجلس شورای اسلامی (خرداد ۱۳۵۹ تا خرداد ۱۳۶۳)
- ۲- مشروح مذاکرات شورای نگهبان جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۶۰
- ۳- مشروح مذاکرات شورای نگهبان جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۶۱
- ۴- مشروح مذاکرات شورای نگهبان جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۸۸
- ۵- مشروح مذاکرات شورای نگهبان جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۸۷
- ۶- مشروح مذاکرات شورای نگهبان جمهوری اسلامی ایران، سال ۱۳۸۶
- ۷- اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان (نظرات موضوعی شورای نگهبان)
- ۸- نظرات استدلالی شورای نگهبان، سال ۱۳۸۶
- ۹- نظرات استدلالی شورای نگهبان، سال ۱۳۸۷
- ۱۰- نظرات استدلالی شورای نگهبان، سال ۱۳۸۸
- ۱۱- مجموعه نظرات فقهی و حقوقی شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی (۱۳۵۹-۱۳۸۸)
- ۱۲- مشروح مذاکرات شورای نگهبان، سال ۱۳۷۴
- ۱۳- مشروح مذاکرات شورای نگهبان، سال ۱۳۷۵

Collection of Guardian Council Views

**Respect To Legislation Passed By
Islamic Consultative Assembly
(Second term)**

**Guardian Council Research Center
(GCRC)**

مرکز تحقیقات شورای نگهبان

